

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૮૮૨ તારીખ

પુસ્તકનું નામ જૈન ડાલ્ય હોર્ન

વિષય જૈન ઇતિહાસ

PEOPLE'S EDITION.

Jaina Kavya-Dohana.

Selections from old Gujarati Jain Poets.

PART FIRST.

COMPILED AND PUBLISHED BY

MANSOOKHLAL RAVJIBHAI MEHTA,

FIRST EDITION.

AHMEDABAD:

**PRINTED AT THE 'SATYA VIJAYA' PRINTING PRESS, BY
SANKALCHAND HARILAL SHAH.**

[*All rights reserved.*]

BOMBAY-1913.

Price Rs. 2-0-0.

रु गतिं गमयति सुजनः सुकविर्विदधाति केवलं काव्यम् ॥
पुष्पाति कमलम्भो लक्ष्म्या तु रविर्नियोजयति ॥
—भोजप्रबन्धः

સામાજિક આવૃત્તિ.

જૈનકાવ્યદોહન.

પ્રાચીન ગુજરાતીજૈનકાવ્યસાહિત્યનો સંગ્રહ.

ભાગ ૧ લો.

સંગ્રહ કરી પ્રગટ કરનાર,
મનસુખલાલ રવજીભાઈ મેહતા.

પહેલી આવૃત્તિ.

અમદાવાદ,
'સત્યવિજય' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં સાકલચંદ હરીલાલ શાહે છાપ્યું.

(સર્વ હક સ્વાધીન.)

૪૦ સ. ૧૯૧૩. પ્રત-૫૦૦ સંવત્ ૧૯૭૦.

કિન્નર રૂપિયા બે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રેક્ષક
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૪૮૮૨

“સારો કવિ તો માત્ર કાવ્યને જ રચે છે, પણ તેને પ્રખ્યાતિ પમાડનાર તો સુંજન જ છે. જળ કમળનું પોષણ કરે છે, પણ તે કમળને પ્રકૃષ્ટિત કરવું એ સૂર્યનું કામ છે. ”

—ભોજપ્રબન્ધ.

સ્વર્ગસ્થ શ્રી ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાઈ,

આદ્યતંત્રી, “ગુજરાતી.”

ગુર્જર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં આપનાથી ઘણા વિદ્વાનો ભિન્ન ભિન્ન અભિપ્રાયો ધરાવે છે. છતાં આપનાથી વિમુખદષ્ટિધારકોને પણ નિર્વિવાદ રીતે પોતાના અંતઃકરણને વિષે સ્વીકારવુંજ પડે છે કે, ગુર્જરસાહિત્યક્ષેત્રના ખેડાણમાં આપનો હિસ્સો અગ્રપદ ધરાવે છે.—તે સાહિત્યના પ્રચાર વિભાગમાં તો આપનો ફાળો કદાચ સૌ કરતાં વધી જાય તેમ છે.

આપના સામાજિક વિચારોની જે નીતિ આપના પત્રમાં રહી હતી તે મને સર્વ દેશે સમ્મન નહોતી. વળી આપના પત્રની અને આપની સાહિત્ય નીતિ (Policy) મને ખીજઓની પેઠે લાંબા વખત સુધી એમ લાગેલી કે તે જૈનશ્રી પ્રતિકૂળ છે. આપના અને મારા જનપરિચયમાં સામાજિક નીતિ વિષે ઉડાપોહ થયો નહેતો એટલે આપની તે વિષયક નીતિ માટે મારો અભિપ્રાય ખીજ રીતે ફેરવવા યોગ્ય છે કે કેમ એનો નિર્ણય ન થઈ શક્યો; પરંતુ જૈનસાહિત્યની આપની અને આપના પત્રની પ્રતિકૂળ નીતિના સંબંધીની માનીનતા મને આપના જનપરિચય પછી ફેરવવા યોગ્ય લાગી; એટલે સુધી ફેરવવાયોગ્ય લાગી કે, આપ જૈન સાહિત્ય વિરુદ્ધ તો નથીજ પરંતુ જૈન ગુર્જર સાહિત્યને ગુર્જર સાહિત્યના બળવાન અંગ તરીકે માનનારાઓમાંના આપ એક છો. ગુર્જર જૈનસાહિત્યના પ્રકાશનની સાથે જૈનેતર સાહિત્ય ઉપાસકોના નામ જોડવામાં મને એ કારણથી પ્રેમ ઉપજે છે કે, જૈનેતર સાહિત્યના ઉપાસકોએ જૈન સંતાનોને તેના બહોળા સાહિત્યનું જ્ઞાન કરાવ્યું છે. આમ હોઈ મારા તરફથી પ્રગટ થયેલ પ્રાચીનગુર્જર જૈનકાવ્યના સંગ્રહરૂપ ‘રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાળા’ ગુચ્છક ૧ લાની સાથે સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈનું નામ જોડ્યું હતું. તેનાજ રજ્ઞ ગુચ્છકની જોડે સાક્ષરશ્રી કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરીનું નામ જોડ્યું છે. આ ત્રીજા પ્રયત્નરૂપ “ જૈન કાવ્યદોહન ” ની સાથે આપનું નામ જોડું છું—ખાસ કરીને એટલા માટે કે આપના બૃહત કાવ્યદોહને આ જૈન કાવ્યદોહનની પ્રકટના ઉત્પત્ત કરવા મને લલચાવેલ છે.

મનમુખલાલ.

પ્રસ્તાવના.

નામદાર સરકારના કેળવણી ખાતા તરફથી પ્રાચીન ગુર્જર કવિઓના કાવ્યોને એકત્ર કરી ' કાવ્યદોહન ' ના નામથી બહાર પાડવામાં આવેલાં.

આ દિશામાં ત્યાર પછી બળવાન પ્રયત્ન ' ગુજરાતી ' પત્રના આજ તંત્રી રા. ઇચ્છારામ સૂર્યરામ દેશાઈએ કર્યો; અને તેઓએ ઘણા ભાગે બહાર પાડ્યાં.

આ શિવાય પણ ઘણાં વર્ષો અગાઉ પ્રાચીન કાવ્યો બહાર પાડવાનાં જૂદા જૂદા સ્થળોએથી પ્રયત્નો થયાં હતાં.

આ સઘળાં પ્રયત્નો છતાં તેમાં ગુર્જર જૈન કવિઓની કૃતિઓનો સમાવેશ બહુજ નિર્ણવ હતો; શા માટે નિર્ણવ હતો તેનાં કારણોનો વિચાર કરતાં મને ઘણાં કારણો લાગે છે. મુખ્યમાં મુખ્ય કારણ હું પહેલેથી એમ માનતો આવ્યો છું કે, વાદવિવાદના જમાનાથી જૈન વિરુદ્ધ જે ભાવના જૈનેતર સૃષ્ટિમાં કરાવવામાં આવી હતી તેનો વારસો હજુ સુધી વિશેષ અંશે ચાલ્યો આવ્યો છે તે છે. ખીણું કારણ જૈનસાહિત્યસેવકોનું અદ્વત્વ અને અદ્વત્વ છતાં તેની પોતાનીજ ઉપેક્ષા બુદ્ધિ. જૈનેતર છતાં મધ્યસ્થ દષ્ટિના સાહિત્ય ઉપાસકોને જૈન સાહિત્ય મેળવવાની મુશ્કેલી એ ત્રીજું કારણ છે.

પરંપરાથી જૈનવિરુદ્ધ જે ભાવના જૈનેતર સૃષ્ટિમાં ચાલી આવે છે તેને સૌથી પહેલાં સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈએ ખંડિત કરી. તેઓએ જૈન સાહિત્ય ગુર્જર સાહિત્યમાં કદાચ સૌથી અગ્રપદ ધરાવનારો હિસ્સો આપે તેમ છે તે જગતને જણાવ્યું. ત્યારબાદ ગુજરાતના એક સમર્થ પુત્ર અને ગુર્જર ભાષાના સૌથી વિશેષ અભ્યાસી શ્રીયુત કેશવલાલ હર્ષદરાય ધ્રુવે જૈનગુર્જર સાહિત્યની ખરી ખુબી જગતને બતાવી; એટલે સુધી બતાવી કે, ગોવર્ધનરામભાઈના કરતાં પણ ઘણી પ્રબળ રીતે વધી જાય. આ સંગ્રહ જેને હું અર્પણ કરું છું તે સદ્ગત ઇચ્છારામભાઈ અને શ્રીયુત કેશવલાલભાઈ પરસ્પર પ્રતિકૂળ વિચારો ધરાવનાર તરીકે અત્યારે સમાજને દેખાય છે, અને મને પણ લાગે છે કે, રા. ઇચ્છારામભાઈ શ્રીયુત કેશવલાલભાઈની વિદ્વતાના ભંડોળની જે કદર કરવી જોઈએ તે કરી શક્યા નથી. હું ઇચ્છું છું કે, સ્વં ગોવર્ધનરામભાઈએ શ્રીયુત કેશવલાલભાઈની જે પ્રશંસા ભરી કદર કરી હતી તેવીજ રા. ઇચ્છારામભાઈને કરવાની

બુદ્ધિ આવી હોત. તે ગમે તેમ હો, પણ અમો જૈન સંતાનોને સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈએ અને શ્રીયુત કેશવલાલભાઈએ અમારા સાહિત્ય જીવનનું જે લાભ કરાવ્યું, તેથી અમારા ગુર્જર સાહિત્યને જોવાની મને લાગણી થઈ. ગુર્જરકાવ્યોને ‘બૃહત્ કાવ્યદોહન’ ના આકારે પ્રકટ કરવાના રા. ઇચ્છારામભાઈના પ્રયત્ને મને તેઓની શૈલી પ્રમાણે જૈનકાવ્યો પ્રકટ કરવાની લાગણી ઉત્પન્ન કરી; અને તેના ફળરૂપે આ ‘જૈન કાવ્યદોહન’ જગત આગળ આવે છે.

મારા તરફથી પ્રકટ થયેલ ગુર્જર જૈન કાવ્યોના સંગ્રહરૂપ “રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાલા” ના ગુચ્છક ૧ લાની અંદર ગુજરાતી ભાષાના જન્મ સાથે જૈનિયોનો સર્વથી પ્રથમ સંબંધ છે એવી મારી માનીનતા મેં ચર્ચા હતી. મારી આ માનીનતા રાજકોટ ખાતે મળેલી ત્રીજી ગુર્જર સાહિત્ય પરિષદમાં અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં ચર્ચાઈ હતી. મારી આ માનીનતા હજી કાયમ છે; એટલુંજ નહીં પણ મારી તે માનીનતા દૃઢ કરાવનારાં કેટલાંક કારણો મને ત્યાર પછી મળ્યાં છે.—જો કે એ ખરું છું કે મેં જેમ પ્રથમ ગુચ્છકમાં કહ્યું હતું કે “ગુર્જર ભાષાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવા યોગ્ય છે,” એમ મારે કહેવું જોઈતું નહોતું. મારે એમ કહેવું જોઈતું હતું કે તેની ખીલવણીમાં જૈનિયોએ સૌથી પ્રથમ અને મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે.

સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈ તથા શ્રીયુત કેશવલાલભાઈએ જે દૃષ્ટિએ જૈન ગુર્જર સાહિત્ય અવલોક્યું છે તે દૃષ્ટિએ જો અવલોકવામાં આવે તો મારી આ માનીનતા સત્ય જણાયા વિના નહીં રહે એમ હું અત્યાર સુધી માનું છું. મારે મારી આ માનીનતા સંબંધમાં આ પ્રકાશનની સાથેજ વિશેષ ઉદ્દાપોહ કરવાની ઇચ્છા હતી. પરંતુ મારી તે ઇચ્છા અત્યારે તો ઇચ્છા-રૂપેજ રહી છે—અમલ રૂપે બહાર આવી નથી.

આ જૈન કાવ્યદોહનને લોકપ્રિય (popular) કરવા મારે કઠિન અને જૈન પારિભાષિક સંજ્ઞાનો કોષ આપવાની જરૂર હતી, એ હું સારી પેઠે જાણું છું, પણ મારી શરીર પ્રકૃતિએ તેમાંનું કાંઈ કરવા આપ્યું નથી તેથી લાચાર છું.

મુખ્યમંડળ, ઝવેરીબજાર.

} મનસુખલાલ રવલભાઈ મેહતા.

અનુક્રમ.

શ્રીમાન્ આનંદધન	૧-૫૧
સ્તવનાવલિ	૧-૧૬
પદ સ્તનાવલિ (બહોતેરી)	૧૭-૫૧
પંડિત શ્રી નેમવિજયજી	૫૨-૨૨૭
શીલવતીનો રાસો.	
પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર	૨૨૮-૩૩૪
મોહ અને વિવેકનો રાસ	
પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી	૩૬૬-૩૮૮
ચતુર્વિંશંતિ	
શ્રી વીરવિજયજી	૩૮૯-૭૮૩
ધમ્મિક કુમાર	૩૮૯-૫૬૭
ચંદ્રશેખર	૫૬૭-૭૮૩

જૈનકવિતા.

શ્રીયુત મનસુખલાલ રવજીભાઈ મહેતાની જૈનસાહિત્યસેવા સાક્ષર વર્ગને સુવિદિત છે, “ સનાતન જૈન ” ના તંત્રી તરીકે સમગ્ર જૈનકોમને હિતકર થઈ પડે એવા લેખો લખી સમગ્ર જૈનકોમની સેવા બજાવવાને વ્યાજખી રસ્તો ખીજાં જૈનપત્રોને તેમણે બતાવ્યો છે. માગધી ભાષાના અભ્યાસની અને યુનિવર્સિટીમાં જૈનસાહિત્ય દાખલ કરાવાની ચર્ચા પ્રથમ તેમણે ઉપાડી હતી. જૈન કાવ્યદોહન પ્રગટ કરવાની પહેલ પણ તેમણે જ કરી છે. શરીર આરોગ્ય નહિ હોવા છતાં તેઓ જૈનસાહિત્યની બની શકતી સેવા બજાવ્યે જાય છે એ નજરે જોયા પછીજ આટલું લખવાનું મન થયું છે. તેમના તરફથી પ્રગટ થતા જૈન કાવ્યદોહન માટે જૈનકવિતા વિષેના મારા આગલા વિચારો કે જે વિચારોમાં હજી ફેરફાર થયો નથી તે આ નીચે દર્શાવું છું.

જૈનસાહિત્ય વિષે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિપક્વતા પ્રમુખ સ્થાનપરથી સાક્ષરમંડનમણિ ગોવર્ધનરામભાઈએ તેમજ સાક્ષર શિરોમણિ કેશવલાલ ભાઈ ધ્રુવે યોગ્ય વિવેચન કર્યું છે. એવા નિષ્પક્ષપાત વાહિત વિદ્વાનોના અભિપ્રાયને લીધે જૈનેતર વિદ્વાનો જૈન સાહિત્યપ્રતિ સહાનુભૂતિ બતાવવા લાગ્યા છે અને એ સાહિત્ય તરફ જરા જરા ડોકીકે કરવા લાગ્યા છે એ માટે જૈનો ઉક્ત બને વિદ્વાનોના આભારી છે.

કવિ દલપતરામે કાવ્યદોહનની પ્રસ્તાવનામાં જુદા જુદા કવિઓના સંબંધમાં કંઈક કહ્યું છે. તેમનાં નામ માત્ર પણ સંભાર્યા છે. ત્યારે જૈન કવિઓ સંબંધી એક અક્ષર પણ લખ્યો નથી. કાવ્યદોહનના ૧ લા ભાગમાં જ્યારે ત્રીશ કવિની કવિતાઓ લીધી છે ત્યારે તેમાં માત્ર એકજ જૈન કવિતા દાખલ થવાને ભાગ્યશાળી થઈ છે. તેજ પ્રમાણે કાવ્યદોહનના બીજા ભાગોનું સમજી લેવું. આપણે એમ માનીએ કે જૈન કવિની કવિતાઓ કે ગ્રંથોની કોઈ પણ વિશેષ હસ્તલિખિત પ્રતોતેમના હાથમાં આવી નહિ હોય; પરંતુ તેમ નથી. તેઓશ્રી કાવ્યદોહનના ૫. ૧૫૩ મે જણાવે છે કે “ બીજા હિંદુઓ કરતાં જૈનના જતિઓએ રચેલા ગુજરાતી ભાષાના

અંથો ધણા છે પણ તેમાં માગધી લાપાના તેમ ખીજ તરેહવાર શબ્દો આવે છે માટે અમે ઝાઝી કવિતા તેઓની લીધી નથી, ” આ લખાણ એમ બતાવે છે કે જૈન કવિની કવિતા સમજવા તે વખતે વિશેષ પ્રયત્ન થયો નથી.

જૈન કવિઓ સિવાય ખીજ કવિઓનાં કાવ્યોમાં અન્ય દષ્ટિએ તરેહવાર શબ્દો હોવા છતાં તે કાવ્યોના સંશોધકોએ એ કાવ્યોને પ્રસિદ્ધિ આપી એનું કારણ એ હોય શકે કે એ કાવ્યો તેમના ધર્મને લગતાં અગર પરિચિત હતાં. એ સંશોધકોમાંથી કોઈ જૈન નહોતા. વળી એ પણ બનવા જોગ છે કે “ જૈન ” પોતાનો કુળધર્મ ન હોવાથી પોતાના સ્વાભાવિક ધર્મ સંસ્કારોને લીધે ઝટ લખીને ન સમજી શકાય એવાં જૈન કાવ્યોની એ સંશોધકોએ કદાચ ઉપેક્ષા પણ કરી હોય.

સાહિત્યના ઉપાસકોએ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પ્રાચીન કાવ્યમાળા અને અન્ય કાવ્યદોહનાદિમાં જૈન સિવાય ખીજ જે જે કવિઓનાં કાવ્યો પ્રગટ થયાં છે તેમાં શબ્દાદિ પરત્વે સમયોચિત ફેરફાર સંશોધકોએ કર્યો છે; તેવોજ ઉચિત ફેરફાર સંશોધકો ધારત તો જૈન વિદ્વાનોને આમંત્રી તેઓની સહાયતા વડે કરી શકત.

કવિશ્વર દલપતરામ એમ પણ એક ઠેકાણે લખે છે કે “ ચારસે વરસ ઉપરના અને આ વખતના (સને ૧૮૭૨ ના) ગુજરાતના કવિઓની લાપામાં કંઈ વધારે ફેરફાર થયેલો નથી, પરંતુ સ્વ. સાક્ષર નવલરામભાઈ લખે છે કે “ ધણાના ધારવામાં એમ છે કે ગુજરાતી લાપા દાલ જેમ બોલાય છે તેમ નરસિંહ મહેતાના વખતથી બોલાતી આવે છે. પણ એ દેખીતીજ ભૂલ છે. એટલાં વર્ષ સુધી લાપા વિકાર ન પામે એ જનસ્વભાવ અને સઘળા દેશની ભાષાઓના ઇતિહાસથી ઉલટું છે. ” સંશોધકોએ નરસિંહ મહેતાનાં કાવ્યો સુધારીને પ્રગટ કર્યા જણાય છે.

રાણુકદેવી અને રાખેંગારના બોલાતા દુહાઓમાં મૂળ કરતાં કેટલો બધો ફેરફાર થઈ ગયો છે તે નીચેના દુહાઓ પરથી જણાશે. જો કે મૂળ દુહા પણ સં. ૧૩૪૭ માં રચાયેલા એક અંથમાંથી લીધા છે. તેથી ઇ. સં. ના ૧૧ મા સતકમાં બોલાતા ખરેખર દુહા તો તેથી પણ જૂની લાપામાં બોલાતા હશે.

રાણા સબ્બે વાણિયા, જે સત્તુ વડુલ મેદિ;
કાંદુ વણિજુ માણિઉં, અમ્મીણા ગદ હેદિ
તઇ ગદુઆ ગિરનાર, કાંદુ મણિ મત્સર ધરિઉં;
મારીતાં રાખેંગાર, એક સિંહડ ન દાલિઉં.

હાલ ખોલાય છે તે-અમારા ગદ હેદ, કોણે તંબુ તાણિયા;
સધરો મોટો શેદ, ખીજ વર્તાકે વાણિયા.
ગોઝારા ગિરનાર, વળામણ વેરીને કિયો;
મરતાં રાખેંગાર, ખરેડી ખાંગો નવ થયો.

આચાર્યશ્રી શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યના અપભ્રંશભાષાના વ્યાકરણમાંથી ઉદાહરણ લખ્યો.

દેણા મઈ તુલુ વારિયા, મા કુર દીલમાણુ;
નિદ્રાએ ગમિલિ રત્તડી, દડવડ હોલિ વિદાણુ.
પલણે મુંજ મૃણાલવઈ, જુવણ ગિઉ મઝાર;
જઈ સકર સયખંડ થિય, તોય સમિટી ભૂરિ.

સંશોધકે એ દોહા સમગ્રતય તેવી ભાષામાં નીચે યુજ્ય લખ્યા છે.

દોહા મેં તને વારિયો, મા કર લાંબું માન;
નિદ્રાએ રાત્રી જશે, ઉતાવળું થશે વદાણું.
મુંજ લણે હે મૃણાલવતિ, જોખન ગયું ઝુરેમાં;
જદિ સાકર શતખંડ થઈ, તોય ઘણી મીઠી.

અનબ્યાસ, જિજ્ઞાસા, સરળતા તરફ વલણ ઇત્યાદિ કારણોથી ભાષા વિકાર પામતી જાય છે અને વિશેષ વિકારે જ્યારે જૂનું લખાણ કે કવિતા સમજી શકાય નહિ ત્યારે તેમાં સંશોધકો કે વાચકો દેશ કાળ મુજબ યોગ્ય સુધારો કે ફેરફાર કરે એમાં નવાઈ નથી. એવો ફેરફાર ઉપર આપેલા દુહાઓમાં આપણે જોયો. તો જો કોઈ વિદ્વાને જૈન કવિતા હાથમાં લીધી હોત ને જૈનોને તેનું સંશોધન કરવાને ખોલાવ્યા હોત તો શું આજે ગુજરાતી સાહિત્યનું એક અંગ જે જુદું પડી ગયું જણાય છે તે શું એકત્ર સાહિત્યમાં લખી ગયા વગરનું રહેત કે ?

ગુજરાતમાં જ્યારે કાવ્યદોહનાદિ પુસ્તકો રચાયાં ત્યારે જૈન કવિઓએ ગુજરાતી ભાષાની ખજાણા સેવા સંબંધે કદાચ અગ્નણપણે ઉપેક્ષા દાખવ્યા છતાં આપણે સારી રીતે જોઈ શક્યા છીએ કે ગુજરાતી સાહિત્ય

પરિવહની બંને બેઠકામાં માનવંત પ્રમુખ સાહેબો તરફથી જૈનોની યોગ્ય કદર થઇ છેજ.

સ્વ. સાક્ષરશ્રી જોવહનરામભાઈના ભાવણમાંથી ઉતારો કરિયે.

“ શતક ૧૪ મું—ગુજરાતમાં તેજસિંહના એક ગ્રંથ વિનાના સર્વ ગ્રંથો માત્ર જૈન સાધુઓના રચેલા છે. એ ગ્રંથો પણ મોટા ભાગે ધર્મ-સાહિત્યના અને સંસ્કૃત સાથે પ્રાકૃતમાં પણ છે. એ સાધુઓએ તેમના ગચ્છોનો આશ્રય પામી આટલો સાહિત્યવૃક્ષ ઉગવા દીધો છે ” ઇત્યાદિ.

“ ગુજરાતી સાહિત્યનું મૂળ પ્રથમ રોપાયું તે વેળા દિલ્હીના બાદશાહો, ગુજરાતના સુબાઓ અને નાના સરદારોનો વિગ્રહ આ યુગના આરંભથી ૧૩૫૦ સુધી ચાલ્યો અને તેનો ક્ષોભ જાલાવાડ, જુનાગઢ, ગોંડળ વગેરે કાઠિયાવાડના ગામોમાં અને બાકીના ગુજરાતમાં ચાલી રહ્યો હતો. તેવામાં જૈન ગચ્છોના ચાર પાંચ સાધુઓ ઉક્ત ગુજરાતી સાહિત્યના એકલા આધારભૂત હતા. તે પછીના પચીસેક વર્ષમાં.....પણ બીજા પાંચેક જૈન સાધુઓ એવા આધારભૂત હતા. ”

“ જૈન સાધુઓ જેટલી સાહિત્યધારા ટકાવી શક્યા તેનો કાંઈ અંશ પણ અન્ય વિદ્વાનોમાં કેમ ન દેખાયો ? તેઓ ક્યાં ભરાઈ બેઠા હતા. ”

“ જૈન ગ્રંથકારોની ભાષા તેમના અસંગ જીવનના બળે શુદ્ધ અને સરળ રૂપે તેમના સાહિત્યમાં સ્ફૂરે છે, ત્યારે આખા દેશના પ્રાચીન ભાલ આદિ અનાર્થ જ્ઞતિઓ અને રાજકર્તા મુસલમાન વર્ગ એ ઉભયના સંસર્ગથી બ્રાહ્મણ વાણિયાઓની નવી ભાષા કેવી રીતે જૂદું ધાવણ ધાવી બંધાઇ એ પણ તેમના આ ભ્રમણના ઇતિહાસથી સમજાશે. એ સાધુઓની અને આ સંસારીઓની ઉભયની ગુજરાતી ભાષા જુદે જુદે રૂપે બંધાવા પામી. ”

“ શતક ૧૫ મું (ઉત્તરાર્ધ). પાટણ નગરમાં જૈન સાધુઓ પ્રથમની પેઠે પાછા સંસ્કૃત-પ્રાકૃતમાં સાહિત્યને રચાવા લાગ્યા હતા અને રાજકીય સ્થાન મટી એ પણ તે કાળે તીર્થ નહિ તો તીર્થ જેવુંજ આ સાધુઓએ કરેલું જણાય છે. ”

Imperial Gazetteer of India ની ૧૯૦૭ ની આવૃત્તિમાં Jainism વિષે નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

“ જૈન ધર્મ સંબંધી સાહિત્ય વિશાળ તેમજ ગહન છે. તેની શોધ બહુ થોડી થયેલી છે અને તે પણ થોડુંક થયાં એટલે તે ધર્મ સંબંધી ઇતિહાસ યોજવા પૂર્વે ભાષાંતર અને શોધખોળ રૂપે હજુ ઘણું કરવાનું છે. એ સાહિત્ય એક તો વિશાળ રહ્યું, બીજું ગહન રહ્યું અને એ અંગે જોઈતી શોધખોળો અધુરી એથી એમાં તત્ત્વોનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ શું છે એ સંબંધી અજ્ઞાનતા રહે એ સ્વાભાવિક છે. તેથી પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોની શુભ લાગણી જૈન સાહિત્ય છૂતી શક્યું ન હોય તો તેમાં આ અજ્ઞાનતા કદાચ એક કારણ ગણી શકાય.

બીજી સાહિત્ય પરિપક્વતા વિચારવંત અને વિદ્વાન પ્રમુખશ્રી કેશવ-લાલ હર્ષદ્રાય ધ્રુવેશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વગેરે જૈન પંડિતોના સાહિત્ય વિષે જોયોય ઇસારા કર્યા છે તે તો હજી તાજ છે. તેથી વિસ્તારભયથી અહીં નહિ ઉતારતાં સર્વ સામાન્ય તેઓનાં થોડાંક શબ્દો આપીશું તે બસ થશે.

“ વાસ્તવિક રીતે ગુજરાતી ભાષાના ત્રણ યુગ છે. ઈસ્વીસનના ૬૦ મા ૧૧ મા શતકથી ૧૪ મા શતક સુધીનો પહેલો યુગ; ૧૫ મા શતકથી ૧૭ મા શતક સુધીનો બીજો અને તે પછીનાં શતકોનો ત્રીજો. પહેલા યુગની ભાષાને અપભ્રંશ કે પ્રાચીન ગુજરાતી નામ આપવું ઘટે છે. બીજા યુગની ગુજરાતી...ને મધ્યકાલીન ગુજરાતી કહેવી યોગ્ય છે. ત્રીજા યુગની ગુજરાતીને અર્વાચીન ગુજરાતી સંજ્ઞા આપવામાં મતભેદ હોયજ નહિ. પહેલાં પાંચ શતકોની ભાષા ગુજરાતી છે તેની પ્રતીતિ સાફ કાલ-ક્ષેપનો ઉપાલંબ બહેરીને પણ શતકવાર ઉદાહરણ આપવાની જરૂર છે. એ પાંચ શતકના સાહિત્યને ગેરઘનસાફ થયો છે. કેમકે મધ્યકાલીન ગુજરાતીનેજ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિક અને પ્રાચીન કાવ્યમાલાના અભિમત તંત્રી ગુજરાતી ગણવા ના પાડે છે, ત્યાં પ્રાચીન ગુજરાતીનો તો ઘડોજ થવો કેવો ? માતૃપિતા મોટાં છોકરાંને ઇનકાર કરી નાવારસ ઠેરવે ને ન્હાના બાળકનેજ કબુલ રાખે તેના જેવું આ તો થાય છે. અવમાનિત સાહિત્યની શોધખોળ થતી નથી. અભ્યાસ થતો નથી, ચર્ચા થતી નથી ને ગુજરાતી અગુજરાતીની યોગ્યતા તપાસાયા વગર અવળું વેતરાયાં જાય છે. વગર ઓળખ્યે અથવા ભૂલમાં ભુટકાઈ અજ્ઞાનના અંવારામાં પ્રકાશની રાહ જોયા વગર આપણે આપણા સાહિત્યવડની જમીનમાં ઉંડી ઉતરેલી વડાપઓ વાઢી નાંખવા પ્રવૃત્ત થઈએ છીએ. ”

જૈન કવિઓએ ઘણે ભાગે રાસ, સજ્જાય, સ્તવનો લખ્યાં છે. આશરે સાડા ત્રણસેં રાસ તો હાથ આવ્યા છે. એથી વિશેષ જે હજી લંડા-રમાં પડ્યા હોય ને પ્રસિદ્ધિમાં ન આવ્યા હોય તે તો જૂદા. આ બધા રાસ વડે કેટલાં કાવ્યદોહનનાં પુસ્તકો ભરાય તેનો વિચાર કરવા યોગ્ય છે. અત્યાર સુધી ગુજરાતી ભાષા જાણનારાઓ એમ માનતા હતા કે ગુજરાતી ભાષામાં પ્રથમ કવિતા લખનાર નરસિંહ મહેતા એકલા જ હતા. પરંતુ બંને પરિપક્વના માનવંત પ્રમુખ સાહેબોના ભાષણો ઉપરથી સર્વેના જાણવામાં આવ્યું હશે કે નરસિંહ મહેતા પહેલાં પણ અમુક શતક સુધીની ભાષાને ગુજરાતી ભાષા કહી શકાય છે અને તે શતકોમાં બીજા કવિઓ તથા લેખકો થઈ ગયા છે.

થોડી મહેનતે સમજી શકાય એવી જૈન સાધુની જૂનામાં જૂની જે કવિતા અત્યારે મળે છે તે મુનિશ્રી વિજયભદ્રની છે. કદાચ વિજયભદ્ર એ સંજ્ઞિત અથવા પર્યાયવાચક નામ પણ હોય. વિજયભદ્ર પહેલાંની કેટલાક શતકની ગુજરાતી કવિતાનાં થોડાં ઉદાહરણો શ્રીયુત કેશવલાલ ભાઈ તરફથી આપવામાં આવ્યાં હતાં. સં. ૧૩૨૭ માં રચાયેલા “સમક્ષેત્રી રાસ” કે સં. ૧૩૪૭ માં રચાયેલા “પ્રબંધ ચિંતામણિ” ગ્રંથ કે તેજ અરસામાં રચાયેલા રત્નસિંહસૂરિના “ઉપદેશમાળા” નામે ગ્રંથમાંથી કંઈ ઉદાહરણો આપી શકાય. અહીં વિજયભદ્ર મુનિથી જૈન રાસોની શરૂઆત ગણી વિશેષ ભાગે રાસો વિષે કંઈક કહેવા ઇચ્છું છું, વિજયભદ્ર કે ઉદયવંત મુનિ નરસિંહ મહેતા પહેલાં આશરે સોએક વર્ષ ઉપર થયા હતા. નરસિંહ મહેતા જ્યારે સં. ૧૫૦૦ માં હતા એમ કાવ નર્મદાશંકર કહે છે ત્યારે વિજયભદ્ર મુનિ સં. ૧૪૧૨ માં હતા એમ જ્ઞાતમ-રાસ કહે છે.

કવિતાઓના જે જે ગ્રંથો છેલાં પાંચ સાત શતકોમાં જૈન કવિઓએ લખ્યા છે તેમાંના ઘણાખરાને તેમણે “રાસ” નામ આપ્યું છે. ‘રાસ’ શબ્દ પ્રથમ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં જોઈ શકાય છે. રાસમાં જૂદી જૂદી નીતિની અને ધર્મની વાતો સમજાવવા માટે મહા પુરોનાં ચરિત્રો કથારૂપે આપ્યાં છે; પરંતુ પોતાની કવિતાના ગ્રંથોને રાસ કહેવાનું શું ખાસ કારણ હશે તે વિચારવા જેવું છે. હાલના પુષ્ટિમાર્ગ વૈષ્ણવ ધર્મમાં ‘રાસ,

શબ્દ પરિચિત છે. રાસ શબ્દના પરિચય વાળો એ પુષ્ટિમાર્ગ તો ગુજરાતમાં ઉત્તર હિંદમાંથી ૧૬ મા સૈકાની આખરે આવેલો જણાય છે. નરસિંહ મહેતા જે વૈષ્ણવ ધર્મ પાળતા હતા તે તો વિષ્ણુસ્વામિવાળો વૈષ્ણવ પંથ હતો એમ કવિ નર્મદાશંકર કહે છે. ત્યારે જૈન કવિઓએ કવિતામાં કરેલાં મહા પુરુષોનાં વર્ણનોને રાસ નામ શા વાસ્તે આપ્યું હશે તે વિચારવા જેવું છે.

જૈન કવિઓના રાસોમાં જૂદે જૂદે સ્થળે નજર કરતાં નવરસયુક્ત વર્ણનો જોવામાં આવે છે. કોઈ કોઈ સ્થળનાં વર્ણનો રસ અને અલંકારથી, છલકાઈ જાય છે. રસનાં આલંબન, ઉદ્દીપન, વિલાવ, વગેરે સાધનોનો જ્યાં જોવો ઘટે તેવો ઉપયોગ કરી એ વર્ણનો વાંચવામાં આનંદ આવે એવાં રસભરિત કર્યા છે. આવાં રસવાળાં રસિક વર્ણનોને તેમણે રાસ નામ આપવાનું યોગ્ય ધાર્યું હોય તેમ અનુમાન થઈ શકે છે. કાવ્યનો આત્મા રસ છે અને તેથી રસિક કાવ્યને રાસ નામ આપવું એ યોગ્ય પણ છે. સાહિત્ય શબ્દનો ખરો અર્થ આપતી વેળા ઉદાહરણ તરીકે એક કાષ્ઠમાં રસાલંકાર વગેરે એવી મતલબે લખવામાં આવ્યું છે. તો તે અર્થ લક્ષમાં રાખવાથી સ્પષ્ટ જણાશે કે જૈન કવિતાઓને ગુજરાતી ભાષાનું સાહિત્ય કહેવું એ એક આવશ્યક બાબત છે. સાહિત્યનો ખરો અર્થ એમાં સાર્યક થાય છે.

પ્રેમાનંદ વગેરે અન્ય કવિઓએ જૂદાં જૂદાં આખ્યાન કે કથાવર્ણનો લખ્યાં છે. તેવાં વર્ણનોથી ભરપુર તેના પહેલાં સામાન્ય રીતે લખાયેલા આ રાસો પાછા છે. મૂળ એક વાતને લઈ વિસ્તારથી તેનું વર્ણન કરી અનેક લઘુ તથા અમત્કારિક પ્રસંગોનાં વર્ણનો આપી, અંતે નીતિધર્મનો વિજય સ્થાપી, પાત્રોનું પરમ મંગલ સમાપ્તિમાં દાખવી રાસ પૂરો કરવામાં આવે છે.

જૈન રાસોની કવિતા દૃષ્ટ કે છંદમાં લખવામાં આવી નથી, પણ અમુક મેળમાં તાલ સહિત ગવાય અને તેમાં કોઈ રાગ રાગિણીની છાયા આવે એવી દેશીઓમાં રચાયેલી હોય છે. પ્રેમાનંદે જ્યારે કડવાં અને દયારામે જ્યારે મીઠાં એમ લખ્યું છે ત્યારે જૈન કવિઓએ પ્રથમથી તે આજ સુધી ઢાળ એ એક શબ્દ વાપર્યો છે. કડવાં પછી જેમ વલણ

આવે છે તેમ ઢાળ પૂરી થતાં કેટલાક રાસમાં દોહરા કે સોરઠી દોહરા આવેલા હોય છે.

મંગળાચરણમાં પ્રથમ દરેક રાસમાં જિનેન્દ્રદેવની, પછી સરસ્વતી દેવીની તથા ગુરૂની સ્તુતિ કરી કોનો રાસ લખાય છે ને ધર્મનીતિની કદ આખતનો મહિમા અતાવવા લખાય છે તે જણાવ્યું હોય છે. ઘણું કરીને દરેક ઢાળમાં છેટે કવિનું નામ આવે છે. રાસ પૂરો થતાં કેટલાક રાસમાં તો તે રાસ કવિએ કઈ સાલમાં કદ તિથિએ કયે વારે કયા ગામમાં રહી રચ્યો તે તથા કવિના ગુરૂઓનું પેઢીનામું પણ આપવામાં આવ્યું હોય છે.

ગુજરાતમાં મુસલમાની રાજના આરંભનો કાળ તદ્દન અંધાધુંધીનો ને જીલમ ત્રાસનો હતો. એ કાળમાં લોકો સંસ્કૃતાદિ ભાષાઓ ભણે કે હંચું તત્વજ્ઞાન મેળવવામાં વખત ગાળે એવી કશી જોગવાઈ કે શાંતિ નહોતી. ધર્મ પુસ્તકો ભંડારમાં ભરી સંતાડી મૂકવામાં આવ્યાં હતાં. એવા વખતમાં સામાન્ય જીવોના હિતને માટે રાસ રચવામાં આવ્યા હોય એમ જણાય છે. અંધાધુંધીના વખતમાં પણ જૈન સાધુઓ જતન રહ્યા હતા એવું એ રાસો આદિની રચનાથી જણાય છે. એ રાસોમાંના ઘણા મોટા ભાગનું વસ્તુ (plot) મૂળ સંસ્કૃત કાવ્યો કે આગમ સૂત્રો કે એ સૂત્રોની ટીકા ઉપરથી લીધેલું એ તો નિઃસંદેહ લાગે છે. અંધાધુંધીના વખતમાં જૈન લોકોએ જોયું કે સામાન્ય જીવો મૂળ માગધી કે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરી તે ઉપરથી ધર્મબોધ લઈ શકે તેમ નથી. માટે તેઓ સમજે અને સરળતાથી શીઘ્ર બોધ પામે તો સારું. એવી સ્વપર હિતબુદ્ધિએ, ધર-ખાર તજી ત્યાગી થયેલા એ સંયમીઓએ સંસ્કૃત કાવ્યો તથા સૂત્ર ટીકા-માંની-આખ્ય યિકાઓને રાસ રૂપે દેશ ભાષામાં ઉતારી.

જૈન ઉપાશ્રયોમાં આજે પણ ચોમાંસાના દિવસોમાં તેમજ ઉનાળાના લાંબા દિવસોમાં બપોરે ઘણે સ્થળે સાંધુ, આર્યા કે શ્રાવકો રાસ લલકારીને વાંચે છે અને શ્રોતાઓ ધ્યાન દઈને સાંભળે છે. સામાન્ય જીવોના લાભ માટે ધર્મનીતિનું શિક્ષણ આપનારા આવા રાસો દેશ ભાષામાં રચનાર સાધુ મુનિઓએ છેલ્લાં પાંચ શતકનો સમય જોતાં શ્રાવકસમૂહ ઉપર બહુ ઉપકાર કર્યો છે.

કવિતા જેવી ચીજ સારા રાગથી ને હલકથી ગવાતાં ઘણાને પ્રિય

થઈ પડે છે. ગાયન એ પાંચમો વેદ ગણાય છે. ગાયનથી ચિત્ત લય પામે છે. તો કવિતા તરફ રૂચી કરાવી નીતિને રસ્તે દોરવાનું કામ રાસો વડે કરવાને જૈન લેખકો લલચાય તેમાં નવાઈ નથી. કેટલાક રાસમાં કવિઓએ તર્ક અને કલ્પના શક્તિને સારી રીતે સરાણે ચડાવી હોય એમ જણાય છે. કોઈ કોઈ રાસમાં એવું પણ જોઈ લેવાય છે કે વાર્તા કથનમાં ચમત્કારિક અને મંત્રતંત્રની કે દેવતાઈ વાતોનાં વર્ણન કરવા જતાં પાનાં ને પાનાં ભરી દીધાં હોય છે અને તેમાં રાસનો વિશેષ ભાગ રોકાઈ જવાથી સુખોદક ભાગ કાં તો દબાઈ જાય છે ને કાંતો અલ્પ ભાગમાં આવે છે. દરેક રાસમાં મુખ્ય પાત્ર સંસાર છોડી સાધુપણું અંગીકાર કર્યાની વાત આવે છે; અને છેલ્લે તેણે સ્વર્ગ મોક્ષના મુખની પ્રાપ્તિ કર્યાનું રાસ ઉપરથી જોઈ લેવાય છે. મોક્ષના મોતી જેવા મહાપાત્રનેજ કવિ મૂળ ગ્રંથોમાંથી મુખ્ય પાત્ર તરીકે રાસમાં પસંદ કરે છે. ખરંખરા સદ્વર્તનશાળી ચિત્રોનેજ જનસમૂહ આગળ ખડા કરી તેના દૃષ્ટાંતથી શ્રોતાઓને સદ્ગુણી બનાવવાનો એ કવિઓનો શ્રમ સ્તુતિપાત્ર છે.

ગુર્જરી કવિતાના પવિત્ર પ્રદેશમાં જૈન કવિઓ સારી રીતે દીપી ઉઠ્યા છે. તેમની કવિતાઓએ અનેક દાખલા દૃષ્ટાંતો આપી દાન, શીલ, તપ, ભાવના, અહિંસા, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય વગેરે બાબતોનો મહિમા વધારવા સારો શ્રમ લીધો છે. એકલું અમુક દેવનું વર્ણન કે અમુક ધામનું વર્ણન કે અમુક અવતારનું વર્ણન લઈ માત્ર તે માટેજ રાસો રચાયા હોય એવું જણાતું નથી, પણ ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતો તરફ જનસમૂહને બાળી શકાય તેવાં પાત્રો પસંદ કરી તે તરફ શ્રોતાઓને વાળવાની તજવીજ કરવામાં આવી છે. રાસાનું સામાન્ય સ્વરૂપ એ પ્રમાણે છે. બાકી તેમાં કોઈ કોઈ અપવાદ પણ છે.

વિમળ મંત્રીનો રાસ, કુમારપાળનો રાસ વગેરે રાસો વાંચવાથી કેટલુંક ઐતિહાસિક જ્ઞાન પણ થાય છે. વલ્લભીપુરના રાજા શિલાદીત્યના દરબારમાં પણ જૈન પંડિતો વાદવિવાદ કરતા. વનરાજ આવડાથી માંડીને કે વિશળદેવ વાઘેલા સુધીનો ઇતિહાસ તપાસીએ તો તેમાં પણ જૈન સાધુઓ અને જૈન મંત્રીઓ થોડે થોડે કાળે દર્શન દેતા જણાય છે. પોતાના પ્રબળ સમયમાં તેમણે સાહિત્યની અભિવૃદ્ધિ માટે ને ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતોના પ્રસાર માટે શ્રમ લીધો સ્પષ્ટ થાય છે.

અસલનાં બધાં લખાણો સળંગ લાટીમાં ને આળખોધ જૈન લિપિમાં લખાયેલાં છે. દેવનાગરી કે આળખોધ અક્ષરો અને જૈન (માગધી) અક્ષરોમાંના થોડાક અક્ષરો વચ્ચે કેટલોક તફાવત છે. આશરે અક્ષરોની ૩૪ સંખ્યા તફાવત મળતી છે. જોડાક્ષરોમાં પણ કોઈ કોઈ સ્થળે તફાવત જણાય છે. તેથી જૈનના રાસ તથા શાસ્ત્રો વગેરે જે લિપિમાં લખાયેલા છે તે લિપિને જૈન લિપિ કહેવી એ વધારે ઠીક લાગે છે.

લોહ, હાં, હો રાજ, લલના, સલુણાં, રેલાલ, આ છે લાલ વગેરે પાઠપૂણ્ય શબ્દોનો જૈનોએ દેશીમાં જરૂર પડતાં બહુ છુટથી ઉપયોગ કર્યો છે. રાસો સિવાય જૂદા જૂદા ધાર્મિક ને નૈતિક વિષય ઉપર સઝાય, સ્તવન, લાવણી ઇત્યાદિની રચના પણ જૈનોએ કરી છે. કવિતા તરફ તેમનું વલણ વિશેષ છે. એક વિદ્વાન કહે છે કે “એકલા કાવ્યમાં સાહિત્યનો સમાવેશ થતો નથી જતાં કાવ્ય એ એક સાહિત્યની સુંદર કલા છે. તેનો પ્રદેશ અતિ વિસ્તીર્ણ છે. કવિઓનાં જીવન કવિતામય હોઈ, કવિતામાં આસક્ત હોઈ, રસમાં અખડોળાયેલાં હોય છે. કવિઓના હૃદયભાવોના ઝરણાનું વહન સાહિત્યના પ્રદેશને ફળદ્રુપ કરે છે...મધ્યકાળના ગુર્જર કવિઓએ આપણી પ્રબળતાં જીવન રચવામાં તેમજ પ્રારબ્ધ ઘડવામાં કેટલી બધી અસર કરી છે ? ” કાવ્યના આવા માહાત્મ્યને લીધે જૈન કવિઓએ રાસોને પ્રથમ પસંદગી આપી જણાય છે.

એમં એં ની પરીક્ષામાં “ગુજરાતી” લઈ પાસ થનારા વિદ્વાનોને માટે જે જે ગુજરાતી પુસ્તકો પસંદ કરવામાં આવ્યાં હતાં તેમાં જૈન કવિ નેમવિજયનો રચેલો “શીલવતીનો રાસ ” પણ હતો. તે રાસ યોગ્ય પ્રસ્તાવના સહિત રા. આ. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળાએ પ્રાચીન કાવ્યમાળાના એક અંક તરિકે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. તેવા વિશેષ અંકો નીકળ્યા હોત તો અથવા ઐતિહાસિક ગદ્ય ગ્રંથો જે રાસોને નામે ઓળખાય છે તેના સંગ્રહ કરવામાં ફૈરબસ સાહેબ જેવા ઉત્સાહી યુરોપિયન મહસ્થનો જોગ મળી ગયો હતો તેણે જૈન રાસોની પ્રસિદ્ધિમાં તેવો કોઈ જોગ મળ્યો હોત તો આજે જૈન સાહિત્ય તરફ ગુજરાતના તથા બીજા દેશના સાક્ષરો કાંઈ જુદીજુદી ખુબીથી જોતા હોત.

“ સનાતન જૈન ” માસિકમાં જૈનોનાં જૂનાં ગદ્ય લખાણોના

એ ચાર નમુનાઓ પ્રગટ થયા છે. તે સિવાય તે પત્રના વિદ્વાન તંત્રી અને આ સંગ્રહના પ્રસિદ્ધ કર્તા રા. મનસુખભાઈ તરફથી શ્રી “ રાયચંદ્ર જૈનકાવ્યમાળા ” નો પ્રથમ ગુચ્છક અદ્વૈત કાવ્ય દોહનની શૈલીએ પ્રગટ થયો છે. આ સિવાય કોઈ કોઈ ગ્રંથસ્થો તથા જૈન સંસ્થાઓ તરફથી જૈન સાહિત્ય પ્રગટ થતું રહે છે. આવક બીમશી માણેક મુંબઈવાળા તરફથી એ દિશામાં સ્તુતિપાત્ર પ્રયત્ન થયો છે. તથાપિ કહેવું જોઈએ કે જૈનોનો પ્રયત્ન બીજી કોમના પ્રમાણમાં કંઈજ નથી તે તેથી જૈન સાહિત્ય તરફ બીજાઓનું લક્ષ ન ગયું હોય તો તેમાં જૈનોનો કાંઈ ઓછો વાંક નથી. જૈનો પણ દુપકાપાત્ર છેજ. ઉધમને ભંડારો ભળાવી દઈ પુસ્તકો છુપાવવાનો આ કાળ નથી.

સ્થાનકવાસી જૈનોના મુનિ ધર્મસિંહજી, જેઠમલજી, ખોડીદાસજી, તિલકચંદજી ઉમેદચંદજી વગેરે કેટલાક મુનિઓએ રાસ તથા કવિતા લખ્યાનું જણાય છે. પરંતુ સ્થાનકવાસી શાસ્ત્રો, ગ્રંથ કે તેવાં લખાણો પ્રકાશમાં લાવવાનો કશો ઉત્સાહ જોવામાં આવતો નથી. સાહિત્યવિષયમાં તેઓએ પોતાની શક્તિ દેખાડી આપવી જોઈએ.

શાસ્ત્રી વૃજલાલ કાળીદાસ લખે છે કે “ હમણાં જૈન લોકો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે બોલતા નથી, પણ એમનાં ધર્મપુસ્તકોમાં તો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે લખાય છે, કારણ કે તેઓ જૂનાં પુસ્તકોનો ઉતારો કરતાં નવાં પુસ્તકોમાં ભાષા અદ્વૈત નથી...જૂની ગુજરાતીના લેખમાં જૈન અને વેદધર્મી લોકોએ એક ધારા પ્રમાણે પુસ્તકોમાં દેવનાગરી લિપિ લખી છે; પણ નવી ગુજરાતીમાં વેદધર્મી લોકોએ લેખમાં બેદ પાડ્યો છે, જૈન લોકો તો અઘાપિ પ્રાચીન ધારા પ્રમાણે લખે છે ” શાસ્ત્રીજીના લખવા મુજબ રાસનું લખાણ લખાયેલું જોઈ લેવાય છે.

હાલ આપણે જોને ગુજરાત દેશ કહીએ છીએ તે અસલનો ગુજરાત દેશ નથી. સાક્ષર શ્રી દેવદત્ત ભાંડારકર કોનોજ એ અસલ ગુજરાતની રાજધાની હતું એમ કહે છે. ઉત્તરમાં ગુજરાતનો વિસ્તાર વિશેષ હતો. અમદાવાદથી તે ઉત્તરમાં ડેઠ વિકાનેર સુધી ચાતુર્માસ કરનારા તે કાળના જૈન સાધુઓએ રાસોનો વિશેષ ભાગ રચ્યો જણાય છે. વિકાનેર, મોજત પાલી, મારવાડ, મેડતા, સાદરી, નાગોર, પાલણપુર, અણહિલપુરપાટણ, અ-

મદાવાડ, ખંખાત વગેરે ગામેમાં રહી રાસ રચ્યાનું અમુક અમુક રાસમાં કવિઓ જણાવે છે. ખિકાનેર સુધી ગુજરાતી ભાષા તે કાળે સારી રીતે સમજાતી એમ તે ઉપરથી જણાય છે.

મેજર ઉપેન્દ્રનાથ બાસુ પોતાના નિબંધમાં જણાવે છે કે “ઉત્તર હિંદમાં બોલાતી ભાષાઓમાં ગુજરાતી જેટલી કોઈ પણ હિંદુસ્તાનની ખીજ ભાષા તેટલાજ જુદી જુદી જાતના લોકો તથા જુદો જુદો ધર્મ પાળનારા માણસોમાં બોલાતી નથી.....હિંદુ, પારસી, મુસલમાન અને જૈન એ ચાર સંપ્રદાય પાળનારા લોકો ગુજરાતીનો ઉપયોગ કરે છે. માત્ર સંસારી વિષય નહિ પણ તેમનાં ધાર્મિક પુસ્તકો સુદ્ધાં એ ભાષામાં લખાયેલાં છે તેથી જુદા જુદા લોકોને હાથે ગુજરાતી ભાષાની જુદી જુદી રીતની મૂર્તિ ઘડાઈ છે.”

કેટલાકો વિદ્વાનો એમ કહે છે કે જૈન ગદ્યપદ્ય તો માત્ર તેમના ધર્મનેજ લગતું હોવાથી તેમના તરફ ભાષાના અભ્યાસીઓનું લક્ષ્ય ખેંચાયું નહિ. મેજર ઉપેન્દ્રનાથ બાસુ લખે છે કે “ગુજરાતમાં ઘણા જૈનો વસે છે.....એક વખત એવો હતો કે જ્યારે જૈન સંપ્રદાયીઓને સંસ્કૃત ભાષાનું બહુ સારું જ્ઞાન હતું. તેમનાં બનાવેલાં સંસ્કૃત પુસ્તકો હજી સુધી પ્રચલિત છે. તેમાંના ઘણાઓ ગુજરાતીમાં કવિતાઓ બનાવી અમર થઈ ગયા છે. પરંતુ તેમની બધી કવિતા તેમના ધર્મને લગતી હોવાથી તેના નમુના અત્રે આપવાની જરૂર નથી, ” હું નમ્રતાપૂર્વક પૂછવાની રજા લઉં છું કે શું નરસિંહ મહેતાની, દયારામની કે ભાલજીની કવિતાઓ ધર્મવિષયક નથી ? મેજર સાહેબ પોતાના ઉપલા લખાણના વિરોધાભાસ જેવું એક લખાણ તેજ નિબંધમાં આપે છે “ ઘણું ખરું સંસ્કૃત કવિઓનું અનુકરણ કરી અસલના ગુજરાતી કવિઓ પોતાની કવિતા રચી ગયા છે અને તેમાં ઘણો ભાગ ધર્મ સંબંધી છે. આપણા દેશમાં ધર્મ-ભાવનું પ્રબળ હોવાથી જેઓ ધર્મ સંબંધી કવિતા લખે છે તે બધાને પ્રિય તથા પૂજ્ય થઈ પડે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેથી તેઓ અમર થઈ જાય છે. ” આ લખાણ વાંચ્યા પછી સ્પષ્ટ જણાશે કે ધર્મવિષયે લખાયેલી જૈન કવિતાઓને કોઈ પણ રીતે ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બાતલ કરી શકાય તેમ નથી.

કોઈ પણ સન્માન વિદ્વાને જૈન ગુજરાતી સાહિત્યને અત્યાર સુધી પૂરતો ધનસાફ આપ્યો નહિ તેથી તે બાબત જનસમૂહનું લક્ષ ખેંચાયુંજ નહિ, સર્વને બદલે સવિ, નગરીને બદલે નયરી વગેરે શબ્દપ્રયોગો જોઈ જૈન સાહિત્યનો ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર કરવો એ કોઈ પણ રીતે ન્યાયી ગણાશે નહિ. આજે થોડું ભણેલાઓ અથવા તો ગુજરાતી પાંચ ચોપડી ભણી ઘેર ને નિશાળે કે કોલેજોમાં બધો વખત ઇત્રિજી શીખેલા મોટી ઉપાધિ ધારણ કરનારામાંના કેટલાક, હાલના લેખકોનાં અધરાં લખાણો સમજી શકતા નથી, તેથી શું આપણે એ લખાણની ભાષાનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં બહિષ્કાર કરીશું? ખેશક, આપણે તેને સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કહીશું; પણ તે ગુજરાતી નથી અને તેને હાથ પણ અડાડવો નહિ એમ તો કહીશું નહિ. સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કરતાં તો જૈન ગુજરાતી જટ સમજાય તેવી છે, તો તેનો મારા મત મુજબ સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર થઈ શકે નહિ.

પંડિત વિલ્લભ જોન્સન સંસ્કૃતમાં શેકસપીયર જેવાં નાટકો હોય એમ પ્રથમ માની શકતોજ નહોતો, પણ પ્રયત્નથી જ્યારે તેના જાણવામાં આવ્યું ત્યારે તે જીજ્ઞાસુ થઈ ગયો. તેમ 'જૈનોની કવિતા તો સમજાય તેવી નથી, તેમાં પ્રેમાનંદ કે દયારામ જેવી ખુબી ક્યાંથી હોય' એવી ભ્રમજનક વિચાર પદ્ધતિને જો સાક્ષરોના શિરોભાગમાં સ્થાન નહિ મળે તો તેઓને જૈન સાહિત્યમાંથી ઘણું જાણવાનું મળશે.

આજથી આશરે સવા છશે વર્ષ ઉપર ૫૪૦ ગાથાનો ઉપદેશમાળા નામે ગ્રંથ છપ્પય છંદને ઢાળે રચાયો છે. તે વખતની ભાષા કેવી હતી? જૂની ગુજરાતી કેવી હતી તે બતાવવા અને રાસોમાંની ભાષા તેવી નથી પણ આજની ગુજરાતી જાણનારા સહેલાઈથી સમજી શકે. કેવી છે (ને ઘણા ખરા રાસોની તો સાધારણ ગુજરાતી ભાષા) એવું કહેવા માટે એ ગ્રંથનો પહેલો ને છેલ્લો છપ્પો આ નીચે આપેલ છે.

વિજય નરિંદં જિહ્વિંદં, વીર હથિંહિં વય લેવિણુ.

ધમ્મદાસ ગણિ નામિ ગામિ નયરિહિં વિહરઈ પુણું.

નિય પુત્તહ રણસીહરાય પડિબોહણુ સારિહિં,

ફરઈ એસ ઉવએસ માલ જિણુ વયણુ વિચારિહિં,

સય પંચ વ્યાસ ગાદારયણ મણિકરંડ મહિયસિ મુણુકિ.

સુહભાવિ સુદ્ધ સિદ્ધાંત સમ સવિસુસાહુ સાવય ગુણુકિ. ॥૧૥

એશક આવી કવિતા સમજવી મુશ્કેલ પડે એ ખરી વાત, પણ રાસોનો જે સંગ્રહ હાથ લાગ્યો છે તેમાંના ઘણા ખદા ૧૬ મા ૧૭ મા કે-૧૮મા સૈકામાં લખાયેલા હોય તે સૈકાની ગુજરાતી ભાષામાં સરળતાથી લખાયા છે.

ઉપલા જીખાનો અર્થ એવો થાય છે કે વિજય નામના નરેન્દ્ર વીર-જિનેન્દ્રના હાથથી વત લીધું (દીક્ષા લીધી). ત્યાર પછી તેમનું નામ ધર્મદાસ ગણિ પડ્યું. તેઓ ગામ, નગર સર્વેં ઉકાણે વિહાર કરવા લાગ્યા. પોતાના પુત્રરણસિંહને પ્રતિખેધવા (સમજાવવા) સાર તેમણે જિનવચન વિચાર મુજબ આ ઉપદેશમાળા રચી. મણિરત્નના કરંડીઆ જેવી ૫૪૦ ગાથા રચી તેનું સર્વેં સાધુ તથા શ્રાવક શુદ્ધ સિદ્ધાંત સમ તેને જાણી વિશુદ્ધ ભાવથી શ્રવણ કરો. હવે છેલ્લી ગાથા તપાસિયે.

ધણિ પરિ સિરિ ઉવએસ માલ કહાય,

તપ સંજમ સંતોષ વિણુય વિજ્ઞાન પહાણુય.

સાવય સંભરણુય અથ્થ પય જપય જંદિદિં,

રયણુસિંહ સૂરીસ સીસ પલણુછ આણુંદિદિં,

અરિહંતઆણુ એણુ દિણુ ઉદય ધમ્મ મૂલ મધ્યર્મ હઉં.

બો ભિવિય ભત્તિ સત્તિદિં સહલ સહય લજ્જી લીલા લહાઉં,

આનો અર્થ એવો થાય છે કે આ પ્રમાણે શ્રી ઉપદેશ માળા કથા-નકમાં તપ, સંજમ, વિનય, વિદ્યા પ્રધાનક વાતો શ્રાવકો સાંભળે માટે અર્થ પદ જીપય જંદમાં રત્નસિંહ સૂરિના શિષ્યે આનંદથી કહ્યું હત્યાદિ.

જૂની ગુજરાતીનું મૂળ સ્વરૂપ બતાવનારો આ ગ્રંથ છે. તેની સાથે તથા આજની ગુજરાતી સાથે વિજયભદ્ર મુનિના ગોતમ રાસને સરખાવતાં ગોતમ રાસને ગુજરાતી ભાષાના પહેલા રાસ તરીકે ગણવો એ વધારે ઠીક થઈ પડશે. ગોતમ રાસની ભાષા બતાવવા અર્થે થોડીક કડીઓ અહીં લખ્યે:-

તાણુ પુત્ત સિરિ ઇદ્રબૂર્ધ બૂવલય પસિદ્દો,

અઉદ્દહ વિજ્ઞા વિવિહ રૂવ નારિ રસ વિદ્દો;

વિનય વિવેક વિચારસાર ગુણગણુ મનાહર,
સાત હાથ સુ પ્રમાણ દેહરૂપે રામાપર.

*

*

*

*

દેવે સમવસરણુ તિહાં કાળે, જીણુ દાંડે મિથ્યા મતિ ખીળે;
ત્રિભુવન ગુરૂ સિંધાસણે બેંડા, તતખિણુ મોહદિગંતે પછડા.
ક્રોધમાન માયા મદપુરા, જાએ નાહા જીભ દીને ચૈરા;
દેવ દુદુભી આકાશે વાળે, ધર્મ નરેસર આવીઓ ગાળે.
કુસુમ વૃષ્ટિ વિર ચે તિહાં દેવા, ચહિસદ ઇંદ્રજ માગે સેવા;
ચામર છત્ર શિરો વરિ સોહે, રૂપે જીનવર જગ સમોહે.
ઉપસમ રસ ભરભરિ વરસંતો, યોજનપાણિ વખાણુ કરતા;
ગાણિએ વર્ધમાન જીન પાયા. સુરનર કિનર આવે રાયા.

*

*

*

*

તવ ચાંડિઓ ધણુમાણુ ગળે, ઇંદ્રભુઈ ભૂદેવતો;
હુંકારો કરી સંચરિઅ, કલણુસુ જીનવર દેવતો.
યોજન ભૂમિ સમોસરણુ, પેખે પ્રથમા રંભતો;
દહ દિસે દેખે વિવિધ વધુ, આવતી સુર રંભતો.
મણિમય તોરણુ દંડધજ, કાસીસે નવ ઘાટનો;
વયર વિવંછત જંતુ ગણુ, પ્રાતિહારજ આડતો.
સુરનર કિંનર અસુરવર, ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી રાયતો;
ચિતે ચમકિય ચિંતવે એ, સેવંતા પ્રભુ પાયતો.
સહસકિરણુ સમવીર જીણુ, પેખવે રૂપ વિશાલતો;
એહ અસંભવ સંભવે, સાચો એ ઇંદ્ર જાળતો.
તવ બોલાવે ત્રિજગગુરૂ; ઇંદ્રભૂઈ નામેણુતો;
શ્રીમુખે સંશય સામિસવે, ફેંટે વેદ પયેણુતો.
માન મેલ્હા મદ દેલી કરી, ભક્તિએ નામે શીસતો;
પંચ સયાં શું વૃત લીઓએ, ગોયમ પહેલો સીસતો.

*

*

*

*

જીમ સહકારે કાયલ ટહુકે, જીમ કુસુમહવને પરિમળ મહકે,
જીમ ચંદન સોગંધ નિધિ;

જીમ ગગાજી લહેરે લહકે, જીમ કણયાચલ તેજે ઝળકે,
 તીમ ગોયમ સોભાગ નિધિ.
 જીમ માનસ સર નિવસે હંસા, જીમ સુરવર શિરે કણયતવતંસા,
 જીમ મહુયર રાજીવ વને;
 જીમ રચણાથર રચણે વિલસે, જીમ અંબર તારાગણ વિકસે,
 તીમ ગોયમ ગુણ કેલિવનિ.
 પુનિમ દિન જીમ સસિહર સોહે, સુરતર મહિમા જીમ જગમોહે,
 પૂરવ દિસિ જીમ સહસકરો;
 પંચાનને જીમ ગીરીવર રાજે, નરવર્ધ ધરજીમ મયગત્ર ગાજે,
 તીમ જીન સાસન મુનિપવરો.
 જીમ સુર તરવર સોહે સાખા, જીમ ઉત્તમ મુખે મધુરી ભાષા,
 જીમ વન કેતુકી મહ મહેએ;
 જીમ ભૂમિપાત ભૂય બળ યમકે, જીમ જીણ મંદિર ઘાટે રણકે,
 ગોયમ લબ્ધી ગહગહેએ.
 ચિંતામણિ કરે ચંડિયું આજ, સુરતર સારે વંછિત કાજ,
 કામ કુંભ સો વસિ હુવો એ;
 કાજ ગવિ પૂરે મન કામી, એ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ આવે ધામી,
 સામી ગોયમ અણુસરેએ.

*

*

*

*

અઉદ્દ હસય આરોત્તર વરિસે, ગોયમ ગણધર કેવળ દિવસે,
 ક્રિયો કવિત ઉપગાર કરો;
 આદિહી મંગળ એહ લણીજે, પરવ મહોત્સવ પહિલો દીજે,
 રિદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણ કરો.
 ધન માતા જેણે ઉઅરે ધરિયા, ધનપિતા જીણ કુળે અવતારિયા,
 ધન સહસચુરે જીણે હીખિયા એ;
 વિનયવંત વિદ્યાભંડાર જસુગુણ પુહવી ન લભે પાર,
 વડ જીમ શાખા વિસ્તરોએ.

વિક્રમના ૧૫ મા તથા ૧૬ મા સૈકામાં લખાયેલા 'કેટલાક' જૈન
 રાસોની ટીપ આ નીચે આપી છે:—

૧	ક્ષેમ પ્રકાશ	સં૦ ૧૪૧૦ આસપાસ	કર્તા જ્ઞાનંદસૂરિ.
૨	ભરત બાહુબલિ રાસ	„	„ ગુણુરત્નસૂરિ.
૩	શીલરાસ	સં૦ ૧૪૧૧	„ વિજયભદ્ર(ઉદયવંત)
૪	હંસરાજ વચ્છરાજ રાસ	સં૦ ૧૪૧૧	„ „ „
૫	ગૌતમ રાસ	સં૦ ૧૪૧૨	„ „ „
૬	શાંત રાસ	સં૦ ૧૪૬૦ આસપાસ	„ મુનિસુંદર.
૭	ભરત બાહુબલિ રાસ	વિ૦ ૧૫ મો સંક્રા	„ મેઘવર્ધન.
૮	સુદર્શન શેઠ	૧૫૦૧	„ મુનિસુંદર.
૯	ગુણાવલી	૧૫૧૪	„ ગજકૃષ્ણ.
૧૦	ધનાચરિત્ર	૧૫૧૪	„ મતિશેખર.
૧૧	સિદ્ધચક્ર રાસ	૧૫૨૧	„ જ્ઞાનસાગર.
૧૨	ચિત્રસેનપદ્માવતી	૧૫૨૨	„ ભક્તિવિજય.
૧૩	શ્રીપાળ રાસ	૧૫૩૧	„ જ્ઞાનસાગર.
૧૪	સિંહાસન અત્રીસી	૧૫૩૬	„ હીરકળશ.
૧૫	કુરગડુ	૧૫૩૭	„ મતિશેખર.
૧૬	મદનરેખા	૧૫૩૭	„
૧૭	સાર શીખામણુ	૧૫૪૮	„ જયસુંદરશિષ્ય.
૧૮	વસુદેવ	૧૫૫૭	„ હર્ષકૃષ્ણ.
૧૯	શ્રીપાળ	૧૫૫૭	„ લગ્નિધસાગર.
૨૦	બોહાનો રાસ	૧૫૬૦ આસપાસ	„ લાવણ્યસમય.
૨૧	વજ્રસ્વામી	૧૫૬૩	„ ધર્મદેવગણિ.
૨૨	ઋષિદત્તા	૧૫૬૯	„ દેવકુલસિંહ.
૨૩	ગૌતમ સ્વામીનો રાસ	૧૫૭૦ આસપાસ	„ લાવણ્યસમય.
૨૪	ગૌતમ પૃચ્છા રાસ	„	„ „
૨૫	પ્રદેશી રાજ	૧૫૮૦	„ મહાજયસુંદર.
૨૬	સુઝા સાહેલી	૧૫૮૫	„ „
૨૭	ચંદરાજ	૧૫૮૬(?)	„ મોહનવિજય(?)
૩૮	વસ્તુપાળ તેજવાળ	૧૫૯૭	„ પાર્શ્વચંદ્ર.

સં૦ ૧૬૩૮ ની આસો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાન્તિભદ્રના રાસ-
માંથી થોડી લીટીઓ આ નીચે આપી છે.

સંવત ૧૬૩૮ ના આશો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસની એક જૂની હસ્ત લિખિત પ્રત મારા હાથમાં આવતાં પહેલી તથા છેલ્લી ટાળ નમુના તરિકે આપું છું, તેમાં વપરાયેલા જે શબ્દો આ જે સમજવા જરા મુશ્કેલ પડે તેવા જણાયા તે નીચે કુટનોટમાં સમજવાનો મેં યથામતિ યત્ન કર્યો છે. લખાણ સઘળું સળંગ લીટીબંધ જૂની હળ પ્રમાણેનું હોવા છતાં આજની રીતે લખી મોકલ્યું છે, જે કે તેમ કરતાં છતાં શબ્દોની જોડણીમાં મેં જરાપણ ફેરફાર કર્યો નથી,

આજથી આશરે અઢી હજાર વર્ષપર મગધ દેશમાં રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણિક નામનો રાજા રાજ કરતો હતો. તે વખતે તે નગરીમાં અત્યંત સમૃદ્ધિવંત શાલિભદ્ર નામે શેઠ વસતો હતો. તેના આગલા જન્મથી માંડીને ઠેક તે દીક્ષા લઈ સાધુવ્રત પાળી સ્વર્ગે ગયા ત્યાં સુધીનું વર્ણન આ રાસમાં આપવામાં આવ્યું છે.

જે પ્રત મને મળી છે તે ઉતાર્યાની મિતિ સંવત ૧૭૬૨ ના ભાદરવા વદ ૧૦ ની છે એમ તેના છેલ્લા પૃષ્ઠની છેલ્લી લીટીઓ ઉપરથી જણાય છે.

જૂની ગુજરાતી.*

- | | | |
|---------------------------|-------------------------------|---|
| સાસન નાયક | ૧ સમરિયમ, વર્ધમાન જિનચંદ; | |
| અલિય વિધન | ૨ દૂરદ ૪ હરદ, ૫ આપદ પરમાણુંદ. | ૬ |
| સહુકો જિનવર સારિખા, | ૬ પણિ ૭ તીરથધણી વિશેષ; | |
| ૮ પરણી જઈ ૯ તદ ૧૦ ગાધયઈ, | લોક નીતિ ૧૧ સંપેષ. | ૨ |
| દાન મીલ તપ ભાવના, | ૧૨ શિવપુર ૧૩ મારિગ ૧૪ ચાર; | |
| સરિખા છમ ૧૫ તઉ પિણુ છહાં, | દાન ૧૬ તણુઉ અધિકાર. | ૩ |

* યતિવર્ગ પાસે જૂની ગુજરાતીનાં ઘણાં લખાણો મળી આવે છે. પરંતુ તે તેઓ પ્રગટ કરતા નથી તેમ ખીજને આપતા પણ નથી. જૂનું પડીમાત્રાનું લખાણ એકદમ સરળતાથી વાંચી પણ શકાતું નથી તથાપિ ભાષાશાસ્ત્રીઓને એ લખાણો ઉપયોગી થાય એવા હેતુથી કેટલાંક પાનાં ઉતારી લીધાં છે. મગધ દેશમાં આશરે અઢી હજાર વર્ષપર થઈ ગયેલા જન સાધુ શાલિભદ્ર મુનિની હકીકત આ કવિતારૂપ લઘુ ગ્રંથ (રાસ)માં છે. ૧ સમરીએ ૨ દોષ ૩ દૂરે ૪ હરે ૫ આપે ૬ પણ ૭ તીર્થનાયક એટલે શાસનનાયક શ્રી મહાવીર જીનેશ્વર. ૮-૯-૧૦ જે પરણે તેને ગાધયે ૧૧ સંપેષ-જુઓ. ૧૨ મોક્ષનગર ૧૩ માર્ગ ૧૪ ચાર ૧૫ છે તોપણ ૧૬ તણો.

શાલિભદ્ર સુખ સંપદા, ૧૭ પામઇ દાન ૧૮ પસાય;
 ૧૯ તાસુ ચરિત ૨૦ વિખાંણતાં, ૨૧ પાતિક દ્વરિ ૨૨ પલાય. ૪
 તાસ ૨૩ પ્રસંગઇ જે થઈ, ૨૪ ધનની ૨૫ પિણ વાત;
 સાવધાન થઈ ૨૬ સાંભલઉ મત ૨૭ કરિજ્યો વ્યાધાત. ૫

હાલ ૨ = ચઉપધન'.

મગધદેસ શ્રેણિક અપાળ, ૨૮ પોતઇ ન્યાય ૩૦ કરઇ ૩૧ ચઉસાલ;
 ભાવભેદ ૩૨ સુધા ૩૩ સરદહઈ, જિનવર આણુ અખંડિત ૩૪ વદઈ. ૧
 ૩૫ નિતુ નવલી કરતી ૩૬ ખેલણા, માનીતી રાણી ૩૭ ચેલણા;
 કોઈ ન લોપઇ જેદની ૩૮ કાર, ૩૯ મંત્રીસર ૪૦ છઇ ૪૧ અભયકુમાર. ૨
 આ જૂની ગુજરાતીના નમુનાઓ મેં એટલા માટે આપ્યા છે કે,
 જૈનકવિઓદ્વારા ગુર્જર કાવ્યની ખીલવણી કેવા પ્રકારે થવા પામી હતી.
 જે શ્રીયુત મનસુખભાઇની આ શ્રેણીદ્વારાએ ગુર્જર જૈનસાહિત્ય
 પ્રકટ થતું રહેશે, તે જૈનનો કાવ્યભંડોળ ફટલો મોટો છે તે ગુર્જરસાહિત્ય
 સૃષ્ટિ જોઇને આશ્ચર્ય પામ્યા વિના નહીં રહે. મને સંપૂર્ણ ભરૂંસો છે કે
 શ્રીયુત મનસુખભાઇનો આ પ્રયત્ન જૈન અને જૈનેતર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં અ-
 વશ્ય સત્કાર પામ્યા વિના નહીં રહે. અમદાવાદ તા. ૨૪-૧૧-૧૯૧૩.

યોગદલાલ કેવળચંદ શાહ.

૧૭ પામે ૧૮ પ્રસાદ. કૃપા-દાન વડે સુખસંપદા પામે. ૧૯ તેનું
 ૨૦ વખાંણતાં. આમાં ખા માથે અનુસ્વાર છે તે રહેવા દીધું છે. મળેલી
 પ્રત મુજબ સખ્યું છે મળેલી પ્રતમાં સળંગ લખાણ છે પણ શબ્દો તથા
 કવિતાનાં ચરણો છુટાં પાડીને લખવાનું મને યોગ્ય લાગ્યાથી મેં તેમ કર્યું
 છે. ૨૧ પાપ ૨૨ જય ૨૩ તે પ્રસંગે ૨૪ ધનો એ શાલિભદ્ર શેઠનો
 બનેલી થતો હતો. તે બંનેએ સંસાર સાથે છોડી જૈન સાધુની દીક્ષા લીધી
 હતી. ૨૫ પણ ૨૬ સાંભળો ૨૭ કરશે નહિ. ૨૮ ચોપાઈ ૨૯ પોતે
 ૩૦ કરે ૩૧ સારી રીતે ૩૨ શુદ્ધ-સારાં ૩૩ શ્રદ્ધા રાખે ૩૪ ધારણ કરે
 ૩૫ નિત્ય ૩૬ રમત ૩૭ શ્રેણિકની માનીતી રાણીનું નામ ચેલણા હતું.
 ૩૮ આજાર ૩૯ મંત્રીશ્વર ૪૦ છે ૪૧ અભયકુમાર તે શ્રેણિકનો પુત્ર
 હોઈ પ્રધાન પણ હતો.

આનંદધન.

સત્તરમા શતકમાં જે વિદ્વાનો થયા તેમાં એક આત્મજ્ઞાની મહાત્મા તરીકે કોઇએ સર્વથી વિશેષ ખ્યાતિ, શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયમાં મેળવી હોય તો આનંદધનજી મહારાજને મેળવી છે. આ ગ્રંથમાં આનંદધનજી મહારાજના લખેલા જે લેખો પ્રકટ થાય છે. એક તેઓની રચેલી 'સ્તવનાવલિ' અને બીજી તેઓની રચેલી 'બહોતેરી.' આ જે કૃતિઓ શિવાય કોઈ વિશેષ કૃતિ આ મહાત્માની હજી સુધી મળી શકી નથી; અને હવે પછી મળવાનો સંભવ પણ આછો છે. ઘણાખરા લખનારાઓની, અને તેમાં પણ ખાસ જૈન લખનારાઓની એક એવી શૈલી જોવામાં આવે છે કે, ગ્રંથપૂર્ણતાએ, ગ્રંથકાર પોતે કયા સંપ્રદાયમાં થયા છે, પોતે કયા ગુરૂના શિષ્ય છે, કયા રચનામાં અને કયા વર્ષમાં ગ્રંથ લખ્યો એ વગેરે હકીકત આપે છે. જે મહાત્માનું ચરિત્ર આહી લખવા પ્રયાસ થાય છે તે મહાત્માએ આ શૈલીનું અનુકરણ કર્યું જણાતું નથી; એટલે આપણે તેઓ સંબંધી આ પ્રકારની ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા નસીબવંત નથી.^૧

આનંદધને આ શૈલીનું અનુકરણ શા માટે નહીં કર્યું હોય એવી શંકા થવા યોગ્ય છે. પરંતુ તે શંકાનું સમાધાન બહુ સરળ છે. આનંદધનજીની દશા એવી આત્મરસજ થઈ ગઈ હતી કે, તેઓને તે શિવાયનાં બધાં કાર્ય જાનનારૂપ લાગતાં. કેટલોક સમય થયાં મને એવી અભિલાષા

૧. આનંદધનજી મહારાજની જે કૃતિઓમાં 'બહોતેરી' ના અંતમાં આ ક્રમ લીધેલો જોવામાં આવતો નથી. 'સ્તવનાવલિ' માં લીધો હતો કે નહીં તે કહી શકાય એમ નથી; કારણ કે, તેઓએ લખેલી સ્તવનાવલિમાં ૨૨ તીર્થંકરની સ્તવનાઓ મળે છે. બાકીના જે તીર્થંકરોની મળતી નથી. બાકીની જે મળતી નથી તેમાં છેલ્લા મહાવીરસ્વામીના સ્તવનને અંતે આ કણ આપ્યા હોય તો કહી શકાતું નથી. વડોદરાવાળા ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ ઝવેરીને હાલમાં જે સ્તવનાઓ મળી છે. તેઓને જોતા તરફથી આ જે સ્તવનાઓ મળી છે તેનું કહેવું એમ છે કે, એ આનંદધનજી મહારાજની રચેલી છે. આ વાતનો નિર્ણય થવાની જરૂર છે. ભાઈ માણેકલાલને મળેલી સ્તવનાઓમાં પણ આ ઐતિહાસિક ક્રમ નથી.

વર્તતી હતી કે, બની શકે તેટલો પુરુષાર્થ કરી, આ મહાત્માનું ઐતિહાસિક ચરિત્ર મેળવી સમાજસન્મુખ રજુ કરવું. જૂદા જૂદા આકારે ઘણો શ્રમ કરવા છતાં, હું દિલગિર છું કે, હજી સુધી કંઈ પણ દૃઢ ઐતિહાસિક વૃત્તાંત હું મેળવી શક્યો નથી.^૧

આનંદધનજી મહારાજનો જન્મ કયા પ્રદેશમાં થયો હતો, તેઓએ

૧. મેં જૂદા જૂદા સ્થળોએ પૂછપરછ કરી હતી; તે ઉપરાંત નીચેનું પ્રમ-પત્ર પ્રકટ કર્યું હતું; પણ દિલગિર છું કે, એકે પ્રશ્નનો ઉત્તર મળી શક્યો નહોતો:- મને નીચેની હકીકત શ્રીમાન આનંદધનજી મહારાજ સંબંધી પુરી પડશે તો ઘણો આભાર થશે. નીચે પૂછેલી હકીકતમાંથી જેટલી જાણવામાં હોય તેટલી પણ મોકલવા વિનંતિ છે.

૧. શ્રીમાન આનંદધનજી મહારાજનો જન્મ કયારે અને કયા સ્થળે થયો હતો !

૨. તેઓશ્રી જ્ઞાતે કેવા હતા ? તેઓના પિતા તથા માનું નામ શું હતું ? તેઓના માબાપનો મૂળ પ્રદેશ કયો ?

૩. તેઓના વંશ અથવા કુલ સંબંધી કંઈ હકીકત જોવામાં છે ?

૪. તેઓને દીક્ષા લેવાનું નિમિત્ત શું મળ્યું હતું ? દીક્ષા કોની પાસે લીધી હતી ? કેટલા વર્ષની વયે, અને કઈ સાલમાં તથા કયા ગુરુ પાસે લીધી હતી ?

૫. તેઓનું સંસાર દશામાં શું નામ હતું ? અને દીક્ષા લીધા પછી શું નામ રાખવામાં આવ્યું હતું ? તેઓનું “ લાભાનંદજી ” નામ કઈ અવસ્થાનું હતું ? અજ્ઞાન લોકો તેઓશ્રીને “ ભંગડબુતા ” કહી ભાંડતાં હતાં તે સંબંધી જાણવામાં કંઈ હકીકત છે ?

૬. તેઓએ કયા કયા પ્રદેશોમાં વિચારવાનું રાખ્યું હતું ? મારવાડ, ગુજરાત, કાઠિયાવાડ (ઝાલાવાડ) કચ્છના ભાગમાં તેઓએ વિહાર કર્યો હતો ?

૭. આનંદધનજી મહારાજ મૂળ કાશી તરફના વતની હોવાનો સંભવ છે ? કાશી તરફથી તેઓ મારવાડ અથવા ગુજરાતના પ્રદેશમાં આવ્યાનો સંભવ તે ?

૮. તેઓએ રચેલાં “ આનંદધન ચોવીશી ” તથા “ આનંદધન બહોતેરી ” “ કયારે રચાયા હોવાનો સંભવ છે ? પ્રથમ “ ચોવીશી ” લખાઈ હશે કે “ બહોતેરી ? ”

૯. એમ જે કહેવામાં આવે છે કે તેઓ અને ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી મહારાજનું મળવું થયું હતું તે કઈ સાલમાં તથા કયા સ્થળે ? યશોવિજયજી મહારાજે આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિ કયા ઉપકાર માટે કરી હશે ?

સંસારભાગ ક્યારે કર્યો, કયા ગુરુ સમીપે ક્યાં દીક્ષિત થયા, એ સંબંધી કિંચિત્ માત્ર પણ હકીકત મળતી નથી. આવી હકીકતના અભાવે તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિશેષ રહ્યા હોવા જોઈએ એટલું શોધી કાઢવાની હું તજવીજ કરવા માંડું છું. આ શોધવું, તે પણ કોઈ ઐતિહાસિક સાધનદ્વારા નથી. તેઓ સંબંધી આ હકીકત હું ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ (Philology) ની સહાયતા વડે શોધવા પ્રયત્ન કરીશ. ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ એ એક એવી ચીજ છે કે જે પુરૂષનું જ્ઞાન ચિત્તરત્ન હોય તે પુરૂષના લખેલા લેખો મળી આવે, તો તે લેખોની ભાષાની જાતિ-પ્રકાર ઉપરથી કેટલીક હકીકત મેળવી આવે છે. આનંદધનજીની ઉપર કહ્યા પ્રમાણે, ‘સ્તવનાવલિ’ અને ‘બહોતેરી’ એ બે કૃતિઓ મળી આવે છે. આ કૃતિની ભાષાના પ્રકાર ઉપરથી, તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિશેષ રહ્યા હોવા જોઈએ એટલું શોધવાની હું પ્રયત્ન કરીશ. આ પ્રયત્ન કરતાં હું જે અનુમાન ઉપર આવું તે અનુમાન સત્યજ હોય એવું કાંઈ નથી. માટે અનુમાન યોગ્ય અથવા પણ સત્ય ન હોય.

‘સ્તવનાવલિ’ અર્થાત્ ચોવીશ જિનેશ્વરની સ્તુતિ સ્તવનારૂપ કૃતિ. આ સ્તવનાવલિ જેને શુદ્ધ સંસ્કારી ગુજરાતી કહીએ (જુઓ, પ્રથમ ગુચ્છકની શરૂઆતમાં આપેલ મીઠા અંગ્ગરીઆનો અભિપ્રાય) તેમાં લખાયેલ છે. જે કે કેટલાક જૈન પારિભાષિક પ્રાકૃત શબ્દોનો પ્રયોગ અવાર નવાર થયો છે ખરો.

૧૦. “આનંદધન ચોવીશી” અને “આનંદધન બહોતેરી” ના શિવાય બીજા કોઈ તેઓના બતાવેલા ગ્રંથો છે કે ?

૧૧. આનંદધન ચોવીશીની ભાષા વધારે કયા પ્રદેશને લગતી છે ? ગુજરાત, મારવાડ કે કાઠિયાવાડને લગતી છે ? મારવાડી, કાઠિયાવાડી કે ગુજરાતી શબ્દો કયા કયા સ્થળે ચોવીશીમાં જોવામાં આવે છે ?

૧૨. તેઓનો દેહોત્સર્ગ ક્યારે અને કયા સ્થળે થયો ?

૧૩. તેઓ કયા ગચ્છમાં થયા છે ? અને તેઓના ગુરુભાઈ અથવા કોઈ શિષ્યનાં નામ જણાવવામાં છે ?

ઉપલી હકીકત મારા તરફથી પ્રકટ થનારા “જૈન કાવ્યમાળા” માટે આનંદધનજી મહારાજનું ઐતિહાસિક ચરિત્ર લખવું છે, તેટલા માટે જોઈએ છે. કૃપા કરી જેનાથી જેટલી હકીકત મોકલી શકાય તેટલી મોકલાવશો, તો ધણું આભાર થશે.

‘અહોતેરી’એ હીંદિભાષામાં લખાએલ પદોનો સંગ્રહ છે. ‘અહોતેરી’ સંજ્ઞા ઉપરથી સામાન્ય રીતે એમ માની શકાય કે, તેમાં અહોતેર પદ હશે; પરંતુ આમાં તેમ નથી. આ કૃતિમાં એકસો ઉપરાંત પદ છે. ‘અહોતેરી’ સંજ્ઞા આ કારણે અપાઈ તે કહી શકાતું નથી. જે ‘સ્તવનાવલિ’નું ગુજરાતી, ગુજરાતી ભાષા જે જૂદા જૂદા ભાગમાં બોલાય છે તેમાં કયા ભાગનું છે તે નકી કરી શકાય, તેમજ ‘અહોતેરી’ કયા પ્રદેશની હિંદુસ્થાની ભાષામાં લખાએલ છે તે ધારી શકાય, તો આનંદધનજી મહારાજ કયા પ્રદેશમાં વિશેષે વિચર્યા હતા, અથવા કયા પ્રદેશનો તેમને વિશેષ પરિચય રહ્યો હતો તે સંબંધી વિચાર બાંધી શકાય. કેટલાકનું એમ માનવું છે કે, આનંદધનજી મહારાજ મારવાડમાં વિશેષે રહેતા હતા. કેટલાયનું તો વળી એમ પણ માનવું છે કે, તેઓ મારવાડના મૂળ વતની હોઈ તે તરફમાં વિશેષ કાળ રહ્યા હતા. કેટલાક તેઓની ભાષાને મારવાડી સંસ્કારવાળી પણ ગણે છે. વળી, કોઈ કોઈ ગુજરાતને પણ તેઓનો વિચારવાનો પ્રદેશ માને છે. જ્યારે મેં આનંદધનજી મહારાજ સંબંધી ઐતિહાસિક લોકીકત મેળવવાની તજવીજ શરૂ કરી ત્યારે મને જે કે એટલી લોકીકત મળી કે, મારવાડના ચોક્કસ નાના ગામમાં આનંદધનજી મહારાજનો ઉપાશ્રય છે; પરંતુ એ ઉપરથી હું હજી સુધી એમ માનવાને દોરાયો નથી કે, તેઓ વિશેષે મારવાડમાં વિચર્યા હતા. ‘અહોતેરી’ ની ભાષાનું પૃથક્કરણ કરવાનું હવે પછીને માટે રાખી હું પ્રથમ ‘સ્તવનાવલિ’ ની ભાષાનું પૃથક્કરણ કરવા એટલા માટે તજવીજ કરીશ કે, આનંદધનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા, ગુજરાતી બોલતા કયા પ્રદેશને વિશેષ બંધેસ્તી થાય છે.

પ્રાચીનશોધખોળદર્શક વસ્તુની કેટલી કિંમત છે તેનો ખ્યાલ હજી સુધી આપણા લોકોમાં જોઈએ તેવો નહીં હોવાથી તેઓ પ્રાચીન વસ્તુમાં ફેરફાર કરી નાંખે છે; અને ઘણી વખતે એટલો મોટો ફેરફાર કરી નાંખે છે કે, મૂળ વસ્તુનો સહેજ પણ ખ્યાલ આવી શકવો મુશ્કેલ. કેવો મોટો ફેરફાર કરી નાંખે છે તેનો એકજ દાખલો અહીં આપવો બસ થશે. શ્રી શેત્રુંજય ઉપર જૈનરાજ્યકર્તા શ્રી સંપ્રતિરાજનું દેવાલય છે. આ દેવાલય જીર્ણ થતાં તેના ઉપર થોડી ઘણી ન ચાલી શકે તેવી મરામત કરાવવી એ બાસ જરૂરનું છે, પરંતુ અત્યારે એ દેવાલયના સંબંધમાં એવો મોટો

ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવ્યો છે કે, શ્રી સંપ્રતિ રાજના વખતનું તે કરાવેલું છે એવો સહેજ પણ ખ્યાલ આવવો મુશ્કેલ; એટલુંજ નહીં, પણ અત્યારના પ્રવાહ પ્રમાણે રંગ, ચિત્રો, કાચ, વગેરે પ્રદર્શનો એટલો અને એવા પ્રકારનો ઉપયોગ કર્યો છે કે, અત્યારના માણસો તો એમ સમજે કે, સુધારણા કરી છે, પણ જસો વર્ષ પછીના માણસોને સંપ્રતિ રાજના વખતનું તે દેવાલય છે એમ કહેવામાં આવે, તો તે અવશ્ય શંકાની નજરથી જોયા વિના ન રહે. પ્રતિભાવિધયક તઠ્ઠારના સંબંધમાં સંપ્રતિ રાજના વખતની પ્રતિભાવોનો દાખલો આપવામાં આવે છે, પરંતુ માફ તો પ્રમાણિક એમ માનવું છે કે, સો જસો વર્ષ પછીના માણસો ધાતું કરીને, કરેલા ફેરફારના કારણે એ દાખલો બનાવટી છે એમ કહેવાને પણ તૈયાર થાય તો ના નહીં.

આજ રીતે બીજો ફેરફાર એવો કરવામાં આવે છે કે, જે વિશેષ આશંકા કરતાં શીખવે. ખંખાતના બિંબને બિહારમાં સ્થાપવામાં આવે. એ બિંબ ઉપર સંવત્ આદિ સમયસૂચક ચિન્હો પ્રાચીન હોય, અન્ય ભૂમિ-દર્શક હોય છતાં તે બિહારમાં સ્થાપવામાં આવે, તો ભવિષ્યના પ્રાચીન શોધખોળ કરનારાઓની શોધને આડે આવવા જેવું થાય કે નહીં?

જેમ પ્રાચીન શોધખોળ વસ્તુઓના સંબંધમાં આવો ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવે છે તેમ પ્રાચીન ભાષામાં પણ ફેરફાર કરવામાં આવે છે. આથી જે નુકસાન સમાજને થાય છે તેનો ખ્યાલ માત્ર શોધકોનેજ આવી શકે. વડોદરા સરકાર તરફથી છપાએલ ‘શીલવતીના રાસા’માં ભાષા સંબંધનો ફેરફાર કરી નાંખવામાં આવ્યો છે. જે કે હું પૂરવાર કરવાની સ્થિતિમાં નથી પરંતુ માફ તો એમ માનવું છે કે નરસિંહ મહેતાના મૂળ ગુજરાતીમાં પણ પાછળથી ફેરફાર થયો હોય એ સંભવિત છે આજના ચરિત્રનાયકની આ અવલોકન હેઠળની ‘સ્તવનાવલિ’ ની આવૃત્તિઓ જૂદા જૂદા અનેક સ્થળોએથી છપાએલ છે; અને દરેક જૂદા જૂદા છપાવનારાએ પોતાની મતિ પ્રમાણે ફેરફાર કર્યો છે. હું દિલગિર છું કે, આ સંગ્રહમાંજ મારા તરફથી પણ આજ નવતની જૂલ શરૂઆતમાં થઇ ગયેલ છે. હું પણ ભાષાને શુદ્ધ કરવાના ખ્યાલમાં પ્રથમ ખેંચાઈ ગયો હતો, અને તેથી તે જૂલ શરૂઆતમાં કરી છે. દાખલા તરીકે, કેટલીક આવૃત્તિઓવાળાએ આનંદધનજી મહારાજની જૂની ભાષામાં ‘ધ્રુમ’ શબ્દે હોવો જોઈએ તેને બદલે ‘એમ’ કરી નાંખેલ છે.

‘કિમ’ ને બદલે ‘કેમ’ કરી નાંખેલ છે. ‘ફિરિયા’ ને બદલે ‘ફિયા’ કરી નાંખેલ છે. અત્યારના શુદ્ધ ગુજરાતીની નજર આગળ જૂની ભાષા અશુદ્ધ લાગશે અથવા ઉત્તમ પ્રકારની નહીં લાગે; પરંતુ ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ (Philology) દૃષ્ટિએ આવા ફેરફારો પણ જૂની શોધખોળને કેટલું ગંભીર નુકસાન કરે છે તે તો જાણનારાજ જાણી શકે.

આનંદધનજી મહારાજની ભાષા ઉપરથી તે સમયની સ્થિતિ વગેરે શોધવામાં, જાપાનનાઓએ કરેલા ફેરફારો, ઘણા વિશ્વનિકર્તા થાય તેમ છે. એટલે નિરૂપાયતાથી અત્યારે મળતી પ્રતો ઉપરથી ભાષાવિવેકશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ તે વખતની જે સ્થિતિ અનુમાનાય તેટલી અનુમાનવી પડે છે.

આપણામાં એક કહેવત છે કે, “ બાર ગાઉએ બોલી બદલાય. ” આ કહેવત પ્રમાણે જો કે મૂળ ભાષા એકજ હોય છે, છતાં તેમાં સ્થાનિક ફેરફાર હોય છે. ગુજરાતી ભાષા મુખ્ય કરી ત્રણ પ્રદેશમાં બોલાય છે. ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડ. ગુજરાતની અંદર અમદાવાદના ગુજરાતીમાં અને સુરતના ગુજરાતીમાં સ્થાનિક ફેરફાર નાનો નથી, આજ રીતે અમદાવાદ જીલ્લાના ગુજરાતીમાં અને તળા અમદાવાદના ગુજરાતીમાં પણ ફેરફાર જોવામાં આવે છે. જો એક તાલુકા અને બીજા તાલુકાની ભાષા વચ્ચે ફેર પડતો હોય, જો એક જીલ્લા ને બીજા જીલ્લાની વચ્ચે પણ તફાવત રહેતો હોય, તો એ સ્પષ્ટ છે કે એક પ્રાંત અને બીજા પ્રાંત વચ્ચે તફાવત રહેવો જ જોઈએ. આ રીતે ગુજરાત, કાઠિયાવાડ અને કચ્છના ગુજરાતીમાં ઘણો ફેરફાર માલમ પડે છે તેમ હોવો જ જોઈએ.

ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડના ગુજરાતીમાં જે તફાવત નજરે પડે છે તે પ્રથમ કેવા પ્રકારનો છે તે જોઈએ. આ ત્રણ પ્રદેશના ગુજરાતીમાં મુખ્ય ફેર કેટલાક અક્ષરોના ઉચ્ચારણમાં, કેટલાક સ્થાનિક પદ્ધતિએ અક્ષરો વાપરવામાં અને કેટલાક સ્થાનિક શબ્દો વાપરવામાં પડે છે, આ ઉપરાંત જાતિ અથવા વિભક્તિના પ્રત્યયો વાપરવામાં પણ ફેરફાર પડે છે. ગુજરાતમાં એટલા કહેવામાં આવે છે તો કાઠિયાવાડમાં એટલા કહેવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં કહાડવું કહેવાય છે તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં કાઠવું કહેવાય છે. ગુજરાતમાં ત્હાડ બોલાય છે તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં તાઠ બોલાય છે. ગુજરાતમાં કેટલાક સ્થળે ‘શ’ જ્યાં વપરાય છે ત્યાં

કચ્છ કાઠિયાવાડમાં ‘સ’ વપરાય છે. ગુજરાતમાં ‘મલશુ’ બોલાય તો કચ્છ કાઠિયાવાડમાં ‘મળશુ’ માંનો શું તાલવ્ય કરતાં દંત્યના આકારમાં વધારે વપરાય છે એટલે લગભગ ‘મળશુ’ ના આકારે વધારે બોલાતો જોવામાં આવે છે. જાતિમાં પણ આવા પ્રકારનો ફેરફાર દેખાતો ધરાવે છે. ‘ચા’ ગુજરાતમાં નારિંજનિમાં વપરાય છે, તો કાઠિયાવાડમાં નરજનિમાં વપરાય છે. કચ્છમાં મુંમળના પરિચયે નારિંજનિમાં વપરાય છે. આ રીતે ગુજરાત કચ્છ કાઠિયાવાડની બોલીમાં ફેરફાર જોવામાં આવે છે, ઉપર કહ્યું તેમ તાલુકા અથવા પેટા પ્રાંતોમાં પણ પાછો તફાવત પડે છે. કાઠિયાવાડજ લઈએ. કાઠિયાવાડના હાલાર પ્રાંતમાં ‘કેમ’ વપરાય છે તો જાલાવાડ પ્રાંતમાં કિમ વપરાય છે, ગોહીલવાડમાં સોપારી નરજનિમાં વપરાય છે, તો બીજા ભાગમાં નારિંજનિમાં વપરાય છે.

આવા પ્રકારના જે ભાષાના તફાવતો છે તે ઉપરથી કાઠિ લખનાર કે બોલનારના પ્રદેશનો ખ્યાલ બાંધવો હોય તો ઘણુંકરી કેટલીક ફેરફારમંદીથી બાંધી શકાય. આનંદધનજી મહારાજની આ સ્તવનાવલિ ઉપરથી આપણે આવો ખ્યાલ બાંધવાનો છે.

શ્રીઆનંદધનજીની સ્તવનાવલિની ભાષા જોતાં હું પ્રથમથીજ કહી દઈશ કે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે.* આનંદધનજીની ભાષામાં કાઠિયાવાડી ભાષાવલણનું તત્ત્વ વધારે દૃષ્ટિગોચર થાય છે. પ્રથમમાં, જેમ ઉપર કહ્યું તેમ કાઠિયાવાડની પેઠે આનંદધનજીની ભાષામાં તાલવ્ય ‘શ’ ને બદલે દંત્ય ‘સ’ નો પ્રયોગ વિશેષે થયેલો જણાય છે. ઋષભ જિનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં બીજા ચરણમાં કહ્યું છે કે,

* હું કાઠિયાવાડી છું એટલે આનંદધનજીની સ્તવનાવલિની ભાષા કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે એમ કહેવાને પ્રેરાયેલો મને માની ન લેવા વિનંતિ છે. આગળ જતાં જોવામાં આવશે કે, કાઠિયાવાડી ભાષા કહેવા છતાં હું આ સ્તવનાવલિની ભાષાને જાલાવાડી-કાઠિયાવાડી કહું છું. કાઠિયાવાડના ઠરા પ્રાંતો છે, જેમાં જાલાવાડ, ગોહીલવાડ, સોરઠ, હાલાર, મચ્છુકાંઠા આદિ પ્રાંતો આવે છે. હું મચ્છુકાંઠા પ્રાંતનો છું. જાલાવાડ પ્રાંતનો નથી. જાલાવાડ અને મચ્છુકાંઠાની ભાષામાં પ્રતિક ભેદ ઘણો મોટો છે. મચ્છુકાંઠા અને હાલાર પ્રાંતોની ભાષા મળતી આવે છે, પણ જાલાવાડની બહુ ભૂદી પડે છે. મચ્છુકાંઠા અને હાલારના વતનીઓને જાલાવાડી ભાષા ગ્રામ્ય જેવી લાગે છે. ૨૦ ૨૦ મેં

મળસું' કંત (ય)ને ધાય.

જે ગુજરાતની ભાષામાં અને ખાસ કરી લખવાની ભાષામાં કવચિતજ 'સું' વપરાશે, જ્યારે કાઠિયાવાડમાં 'સું' વપરાવો એ રેજનો વિષય છે. આજ રીતે 'દર્શન' શબ્દના સંબંધમાં છે. 'દર્શનનનું' અપભ્રંશ 'દરસણું' કરીનાખ્યું છે. એ ગુજરાતમાં અપભ્રંશ થયું હોત તો દરસણું થાત. જ્યારે કાઠિયાવાડમાં 'દરસણું થવું' નેમએ. '

મહિનાથ સ્તવનામાં ચોથાપદમાં ખીજ ચરણમાં

—સપરિવારસું ગાઢી

એમ કહ્યું છે, અને ચોથા ચરણમાં

—ઘરથી બાહિર કાઢી હા.

એમ કહ્યું છે. ગુજરાતીમાં 'ગાઢાડી' ને બદલે, 'ગાઢી' કદાડી 'કાઢી' ને બદલે ધાગુંકરી વપરાય છે. મનલગ્ય કે કાઠિયાવાડમાં 'ઢ' નો ઉપયોગ આવા સ્થાનકે ગુજરાત કરતાં વધારે થાય છે. ગુજરાતમાં શબ્દને છેડે કેટલેક સ્થળે ધ વપરાય છે અને કાઠિયાવાડમાં 'ણી' વપરાય છે. દાખલા તરીકે ગુજરાતમાં રીસાધ વપરાય છે તો કાઠિયાવાડમાં 'રીસાણી' વપરાય છે. આનંદધનજી મહારાજે મહિનાથ સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં ત્રીજા ચરણમાં જે કહ્યું છે કે.

—નિદ્રાસુપન દશા રીસાણી તેમાં 'રીસાણી' કાઠિયાવાડના ગુજરાતીનો ભાસ આપે છે.

આજરીતે શબ્દોમાં પણ જે સ્થાનિકપણું જોવામાં આવે છે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અનુકૂળ છે, કાઠિયાવાડી સ્થાનિક શબ્દોનો ધણો મોટો જથ્થો જોવામાં આવે છે. 'સગાઈ' શબ્દ જે કે ગુજરાતી ભાષાનો છે. ચતાં તેનો ઉપયોગ વધારે કચ્છ કાઠિયાવાડમાં થાય છે. સગાઈ એટલે 'વેશવાળ' ગુજરાતમાં 'વેશવાળ' શબ્દ વધારે વપરાય છે; જ્યારે કાઠિયાવાડમાં સગાઈ શબ્દ વધારે વપરાશમાં લેવામાં આવે છે. આનંદધનજી મહારાજે 'સગાઈ' શબ્દનો પ્રયોગ સારી રીતે કરેલો છે. ઋષભજિનનાજ પહેલા સ્તવનામાં ખીજ ચરણમાં ખીજ, ત્રીજા અને ચોથા પદમાં 'સગાઈ' શબ્દ વપરાયો છે.

પ્રીત સગાઈ જગમાં સહુ કરે,

પ્રીત સગાઈ ન કાય,

પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સહુ કરે—

વળી મહિનાથસ્તવનાના પહેલા ચરણ

—સમકેત સાથે સગાઈ કાઢી.

માં ‘સગાઈ’ શબ્દ વાપરેલ છે, ‘મેળો’ શબ્દ એ કે ગુજરાતની અંદર વપરાશમાં લેવાય છે, પણ કાઠિયાવાડમાં તેનો ઉપયોગ ઘણો વધારે છે. ઋષભસ્તવનામાં ત્રીજાપદમાં ‘મેળો’ શબ્દ બે વાર વપરાયેલ છે. કાઠિયાવાડમાં કાણુ માંડવી એ વાક્ય બહુ બોલાય છે. ‘કાણુ’ શબ્દનો જોકે કથા એવો અર્થ થાય છે, પરંતુ લાંબી લાંબી વાત ટપા કરવી તેને ‘કાણુ માંડી બેસવું’ કાઠિયાવાડમાં કહેવાય છે. આનંદધનજીએ મહિનાથના સ્તવનામાં ‘કાણુ’ શબ્દનો પ્રયોગ કર્યો છે. ઘોથું શબ્દ કુંથુજિનની સ્તવનામાં વપરાયેલો છે. ‘સોહલી દોહલી’ કેટલીક પ્રતોમાં જોવામાં આવે છે. પણ કેટલાક વર્ષ અગાઉ મારા હાથમાં એક પ્રત જોવામાં આવી હતી તેમાં ‘સોયલી દોયલી’ જોવામાં આવેલ, અનંતનાથજીના સ્તવનમાં પહેલાં ચરણમાં જ કથું છે કે.

ધાર તરવારની સોયલી દોવલી.

આ પ્રમાણે દરેક સ્તવનામાં કાઠિયાવાડમાં વિશેષ વપરાશમાં લેવામાં આવતા શબ્દોના પ્રયોગો થયેલા જોવામાં આવે છે. ‘આપડા’, ‘તંત’ ‘રણુરોઝ’ ‘દોયલો’ આ શબ્દો હું નમુનાની ખાતર મૂકું છું. આખી કૃતિ જો જોવામાં આવે, તો કાઠિયાવાડી ખ્યાલ વધારે આવશે. ગુજરાત અને સુરતના ભાગમાં ‘સાલો’ શબ્દ જોકે ઘણો વપરાય છે; પરંતુ કાઠિયાવાડમાં ‘મારો સાલો’ વધારે વપરાતો જણાય છે. કુંથુજિનની સ્તવનામાં મન પ્રત્યે આક્ષેપ કરતાં કથું છે કે

—સમજે ન મારો સાલો હો.

કાઠિયાવાડમાં કેટલીકવાતને પ્રસંગે ‘હેં મારા સાળા’ એમ બોલવામાં આવે છે; અથવા કોઈ પ્રત્યે આક્ષેપ કરતાં એમ કહેવામાં આવે છે કે ‘મારો સાળો લુચ્ચોને’

આનંદધનની ભાષામાં સર્વત્ર કાઠિયાવાડી બોલીનું તત્ત્વજ રહ્યું છે

એમ માંડે કહેવું નથી. ગુજરાતની ગુજરાતીનો શબ્દો પણ જો કે કોઈ કોઈ સ્થળે જોવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે ‘સેગુ કોઈ ન સાથ, દીઠા નહીં દીદાર, કાઠિયાવાડમાં દેદાર બોલાત. જેમ ગુજરાતમાં બોલાતી ગુજરાતી બોલીનો અંશ આનંદધનજીની ભાષામાં જોવામાં આવે છે તેમ કોઈ કોઈ સ્થળે કચ્છ અને મારવાડનો અંશ પણ જોઈ શકાય છે, કાઠિયાવાડમાં ‘કરી’ ને બદલે ‘કીધી’ શબ્દ જવલેજ વપરાય છે. ગુજરાતમાં કવચિત્ વપરાતો હોય તો ભલે. ‘કરી’ ને બદલે ‘કીધી’ કર્યું ને બદલે ‘કીધું’, એવા પ્રકારની શૈલી કચ્છ જેટલી કોઈ ઠેકાણે પ્રચલિત નથી. તેમાં પણ ખાસ કરીને ‘સગાઈ કરી’ એવી જે ખાસ કાઠિયાવાડ બોલી તે કચ્છમાં ‘સગાઈ કીધી’ એ આકારમાં હમેશાં બોલાય છે, મહિનાથજીની સ્તવનામાં જે એમ કહ્યું છે કે.

—સમકેત સાથે સગાઈ કીધી.

તેને પ્રયોગ અત્યારે પણ કચ્છમાં સતત પ્રચલિત છે. હવે મારવાડી આભાસ ક્યાંય આવે છે કે નહિં તે જોઈએ; શાંતિનાથની સ્તવનામાં સાતમા પદના ચોથા ચરણમાં

—ઈર્યો આગમે બોધ રે.

એમ કહ્યું છે. તેમજ અજિત સ્તવનામાં પહેલા પદમાં ચોથા ચરણમાં કહ્યું છે કે,

—પુરુષ કિશ્યું મુજ નામ.

—સેગુ કોઈ ન સાથ.

(અભિનંદન સ્તવના.)

તેમજ

—મનરાવાલા (નેમીશ્વર સ્તવના.)

આ શૈલી મારવાડને વધારે અનુકૂળ ગણાય કે નહિં તે મારવાડી ભાષાના જાણકાર પાસેથી જાણવા વિનંતિ છે.

આ પ્રસંગે મારો ઉદ્દેશ આનંદધનની સંપૂર્ણ ભાષાનું ખુદ પૃથક્કરણ કરવાનો નથી; કેમકે તો તો એક મોટો નિબન્ધ લખાય તેમ છે; પરંતુ મારો ઉદ્દેશ સહજ ખ્યાલ આપવાનો છે કે આનંદધનજીની ભાષા ગુજરાતી ભાષાના કયા પ્રદેશને વિશેષ બંધબેસતી થાય છે. આ ઉપરથી વાચક જોઈ શકશે કે, મારો અભિપ્રાય આનંદધનજીની ભાષા કાઠિયાવાડીને વિશેષ

સાનુકૂળ આવવા સંબંધમાં છે. આ સ્તવનાવલિ મેં ૨૦ હીમતલાલ ગણેશજી અંબરિયા એમં એં ને અવલોકન અર્થે તેઓનો કયા પ્રદેશને લગતી ગુજરાતી ભાષા હોવા વિષેનો અભિપ્રાય માગ્યો હતો; અને તેનો અભિપ્રાય પણ મારી પેઠે કાઠિયાવાડીને લગતો વિશેષ થયો હતો.

આનંદધનની ગુજરાતી ભાષા સુખ્યતાએ કાઠિયાવાડી-ગુજરાતી હોવાનું અહિં નિર્ણય કરી અટકવાનું નથી. કાઠિયાવાડી છતાં કાઠિયાવાડના કયા પ્રાંતની તે છે તે પણ નક્કી કરવાનું છે, કેમકે તેમ કયાંથીજ આનંદધનજી મહારાજને કયા પ્રદેશનો વિશેષ પરિચય હતો એ સંબંધીની વિચારણા થઈ શકે.

કાઠિયાવાડના હાલારને લગતા પ્રાંતો, અને જાલાવાડને લગતા પ્રાંતોની ભાષામાં પણ જેને provincial difference of languages “ ભાષાના પ્રાંતિક તફાવત ” કહેવામાં આવે છે તેવો તફાવત નજરે પડે છે. હાલારને લગતા પ્રદેશમાં ‘કમ’ વપરાય છે, ત્યારે જાલાવાડને લગતા પ્રદેશમાં ‘કિમ’ વપરાય છે; આજ રીતે ‘એમ’ને બદલે ‘ઇમ’ આવો ફેર જોવામાં આવે છે. આવો પ્રકાર આનંદધનજીની સ્તવનાવલિમાં પણ છે. સ્તવનાવલિમાં કોઈ પણ ઠેકાણે ‘એમ’ કે ‘કમ’ એવો પ્રયોગ જોવામાં આવતો નથી. વળી જાલાવાડમાં ‘કોણ’ને બદલે ‘કુણ’ વપરાય છે તેમ આનંદધનજીના પદમાં ‘કુણ ગંજે નરખેટ’ એ ચરણમાં કુણ શબ્દ વપરાયો છે. એટ શબ્દ પણ જાલાવાડને મળતો છે. ઘણા ખરા જૈન કવિઓના કાવ્યમાં ઈમ આદિ શબ્દો વપરાયેલા જોવામાં આવે છે એટલે એમજ નિશ્ચિતપણે ન કહી શકાય કે એવા ઇમ આદિનો ઉપયોગ કરનારા જાલાવાડને લગતા હતા. પરંતુ જો એમ અનુમાન કરીએ કે હાલારના કરતાં જાલાવાડીને મળતી આવતી ગુજરાતીભાષાના પ્રદેશને લગતી આનંદધનજીની ભાષા વધારે હોવાનો સંભવ છે તો તે તદ્દનજ ખોટું નહીં ગણાય.

હવે સ્તવનાવલિ મૂકીએ. બહોતેરી લઘુએ, અને છેવટે આનંદધનજી મહારાજનો વિશેષ પરિચયનો પ્રદેશ નિર્ણય કરીએ. ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ ઉપર કહી ગયા કે હિંદુસ્થાની ભાષામાં છે. અને હિંદુસ્થાનની ભાષાનો નિયમસર અભ્યાસ નથી એટલે આનંદધનજીની હિંદુસ્થાની ભાષાના ગુણદોષમાં ઉતરી શકું નહીં. તથાપિ સામાન્ય પરિચયના કારણે એટલું તો કહી શકું છું કે જેવી હિંદુસ્થાની ખુદ ઉત્તર હિંદુસ્થાનમાં વપરાય છે તેવી શુદ્ધ હીંદિ, તો

આ નથી. આ હીંદિમાં ગુજરાતી ભાષાનું મિશ્રણ થાયું જોવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે, આપણે પદ્યરત્ન ૬ માં રામગ્રીવાણું પદ લઈએ:

માહરે બાલેડો સંન્યાસી, દેહ દેવલ મઠવાસી: (આંકણી)

ઈડ પિંગલા મારગ તજ યોગી, સુખમના ઘરવાસી.

બકારંધમધિ આરાત પૂરી બાણુ, અનતઈ તાન બનસી. માહરે૦

યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી;

પ્રત્યાહાર ધારણા ધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી. માહરે૦

મૂલ ઉત્તર ગુણ મુદ્રા ધારી. પર્યકાસનવાસી;

રેચક, પૂરક, કુંભ સારી, મન ઇન્દ્રિય જયકાસી. માહરે૦

થિરતા, જોગ યુગલિ અનુકારી, આપોઆપ વિલાસી;

આત્મ પરમાત્મઅનુસારી, સીએ કાજ સમાસી. માહરે૦

નમુના દાખલ હું આ એકજ પદ અહીં મૂકું છે: જો આવી રચના જોવામાં આવશે, તો મારે અભિપ્રાય કાંઈક વ્યાજબીપણાના તત્વસમેત જણાશે. ગુજરાતી ભાષાના મિશ્રણવાળી હીંદિ ભાષા છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે આનંદધનજીની હિંદી ભાષા એવા પ્રકારની નથી કે, તે માત્ર પરિચયથીજ આવડેલી હોય. ગુજરાતના રહેનારને હિંદનો પરિચય હોય અને હીંદિ પરિચિત થતાં આવડી ગયેલું તેઓનું હીંદિ નથી. આ ચરિત્રમાં જૂદે જૂદે કેકાણે હીંદિ પદો મૂકવામાં આવ્યા છે એ પરથી જણાશે કે તેઓની હીંદિ ભાષા ઉત્તરહિંદમાં બોલાતી ભાષાને કેટલીક રીતે મળતી આવે છે. ફર માત્ર એટલોજ છે કે, ગુજરાતીભાષાના ઘણા પરિચયના કારણે તે લખતાં ગુજરાતી ભાષાનો શબ્દસમૂહ વધારે વપરાઈ ગયો છે.

કબીરજીની હીંદિભાષાને મળતી હીંદિભાષા આનંદધનજી મહારાજની જણાય છે; તેમ વિચારે પરથી એવો આભાસ પણ આવી શકે કે કબીરજીને મળતા ઉપદેશ વિચારો જણાવવાનો તેમનો પ્રકાર હોય, ઉપદેશવિચારો અને સિદ્ધાંતવિચાર એ બન્ને ભિન્ન વસ્તુ છે, ઉપદેશવિચાર આત્માને વૈરાગ્યાદિ જાગૃતિમાં લાવવા તે છે; જ્યારે સિદ્ધાંતવિચાર, આત્માનું સ્વરૂપ, તેની સ્થિતિ, વિશ્વરચના આદિને લગતાં છે. આનંદધનજીના સિદ્ધાંતવિચાર પરમ જૈન છે; જ્યારે કબીરજીના વિચારોમાં સિદ્ધાંતજ્ઞાન જોવામાં આવતું નથી. કહેવાનો હેતુ એટલોજ છે કે વૈરાગ્યાદિ વિચારણાની ભાષાશૈલી બન્નેની મળતાપણાવાળી છે.

આનંદધનની આ બે કૃતિઓની ભાષારચનાદ્વારાએ તેઓને કયા પ્રદેશની સાથે વિશેષ પરિચય થયો હતો તેનું અનુમાન બાંધવા માટે જેટલાં સાધનો એકઠાં થયાં તે હમણાં એક બાજુ ઉપર રાખીએ; અને તેઓના સંબંધમાં મળતી હકીકત હવે અહીં મૂકીએ. એ મૂકાઈ ગયા બાદ આપણે અનુમાનનિર્ણય ઉપર આવીશું.

આનંદધનજીના સંબંધમાં જે હકીકત અત્યાર સુધીમાં મેળવવા હું ભાગ્યશાળી થયો છું તે સંક્ષેપે આ પ્રમાણે છે; તેઓનું મૂળ નામ લાલા-નંદજી હતું. તેઓ શ્વેતાશ્વર સંપ્રદાયને વિશે થયા છે. આનંદધનજી મહારાજ અને યશોવિજયજી મહારાજનો સમાગમ થયો હતો. યશોવિજયજી મહારાજ આનંદધનજી પ્રત્યે એક વખત એવી વિનંતિ કરવા આવેલા કે શાસનની સ્થિતિના ઉપકાર માટે આપ જેવા સમર્થ પુરૂષે પુરૂષાર્થ કરવો જોઈએ છે. આ વખતે આનંદધનજી મહારાજે ઉપાધ્યાયજીને એમ કહેલું કે તમે સ્વહિત કરશો તો પરહિત કરી શકશો; અર્થાત્ જગતમાં ધર્મ પ્રવર્તીવવાની એકાંત જુદી ન રાખતાં સ્વાત્માકલ્યાણ કરવાની પ્રથમ આવશ્યકતા છે. મહારાજ સાહેબના વચનથી ઉપાધ્યાયજી અંતરજ્ઞાન તરફ વધારે આકર્ષાયા; અને દિવસે દિવસે તેઓની આત્મદશા વિશેષ ઉન્નત થઈ. કાશીમાં ઉપાધ્યાયજીને મહારાજશ્રીના સમાગમનો લાભ મળ્યો હતો. સંપ્રદાયમોહને આધીન થયેલા જીવો બાહ્ય માર્ગમાં રાચી રહેલા હોવાથી આનંદધનજી મહારાજની તેઓ અદ્ભુત આત્મદશા જોઈ શકતા નહીં; અને તેથી તેઓ પ્રત્યે પરિતાપ આપતા હતા. મહારાજ સાહેબે લોકપરિચય છોડવાના કારણે જૈન વેષ બદલી એક કફની તથા તંજુરો લઈ પરમ જૈન દશાના ધ્યાનમાં રહેવાનું કર્યું હતું. મારવાડમાં મહારાજ સાહેબના નામથી ઓળખાતો એક ઉપાશ્રય એક નાના ગામમાં છે. શ્રીમદ્ વિજયનાદસૂરિ (આત્મારામજી મહારાજ) પોતાના ‘જૈનતત્ત્વાદર્શ’માં લખે છે કે, “શ્રી સત્યવિજય ગણિજી ક્રિયા ઉદ્ધાર કરી શ્રી આનંદધનજીની સાથે બહુ વર્ષ સુધી વનવાસમાં રહ્યા. ” આ ઉપરથી, તેમજ તેઓએ દ્રવ્ય પૂજના જે વિધિ સ્તવનાવલિમાં બતાવી છે તે ઉપરથી લાગે છે કે તેઓ તપગચ્છમાં થયા હોવા જોઈએ.

આટલી હકીકત મેળવવા ઉપરાંત ખીજી વિશેષ હકીકત મળી શકતી

નથી. પ્રથમ આ હકીકતનું અવલોકન કરીએ; જે જેમ હકીકત મળી છે તેમ આનંદધનજીનું મૂળ એટલે સંસારદશાને વિષે અને નહીં કે દીક્ષિત અવસ્થાને વિષેનું નામ લાભાનંદજી હોય; તો તે નામ ગુજરાત કે કાઠ બીજા પ્રદેશના કરતાં ઉત્તરહિંદને લગતું વધારે ગણાય; તેમ ઉપાધ્યાયજીની સાથેનો સમાગમ જે કાશીમાં થયો હોય તો તેઓ હિંદુસ્થાનમાં પણ વિચરતા હતા એમ માની શકાય.

જો આનંદધનજી મહારાજનું સંસારી નામ ઉત્તરહિંદને અનુકૂળ લાભાનંદજી હોય, અને તેઓના ‘ બહોતેરી ’ ગ્રંથનું હીંદિ ગુજરાતીભાષાના મિશ્રણવાળું હોવા છતાં પરિચિત નહિં, પણ મૂળ વતનીના જેવા સંસ્કારોવાળું હોય, તો આપણે પહેલું જે અનુમાન કરી શકીએ તે એજ કે તેઓનો જન્મ ઉત્તરહિંદની તરફમાં થયો હોવો જોઈએ. તેઓનો ‘સ્તવનાવલિગ્રંથ’ શુદ્ધ પ્રકારના ગુજરાતીનો હોવાથી એમ અનુમાન કરી શકીએ કે, તેઓના જીવનનો વિશેષ ભાગ ગુજરાતના પ્રદેશમાં વ્યતીત થયો હોવો જોઈએ. ગુજરાતમાં પણ કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ જાલાવાડને વિષે વિશેષ વિચરવું થયું હોવું જોઈએ; કેમકે ભાષા તે પ્રદેશને લગતી વિશેષ છે. કચ્છનો પણ પ્રદેશ તેઓની ભાષામાં કચ્છી-ગુજરાતીનું તત્ત્વ આવવા પામે તેટલો સમય વિહારમાં આવ્યો હોવો જોઈએ; કેમકે આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે તેમની ભાષામાં કચ્છી-ગુજરાતી પણ જોઈ શકાય છે. મારવાડમાં તેઓનો ઉપાશ્રય છે તેથી તેમજ તેઓના ગુજરાતીમાં મારવાડી તત્ત્વ પણ સમાયેલું છે એટલે મારવાડમાં પણ તેઓનું વિચરવું થયું હોવું જોઈએ.

તેઓના સંબંધમાં છેવટના અનુમાન ઉપર આપતાં પહેલાં એક વધારે વાત ધ્યાનમાં લેવાયોગ્ય છે. આ વાત એ છે કે ‘સ્તવનાવલિગ્રંથ’ જેતાં જણાય છે કે, આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં શ્વેતાશ્વર સંપ્રદાયને વિષે ગચ્છના ભેદો ધણા વર્તતા હતા; અને ક્રિયાજડત્વપ્રત્યે સમાજ દોરાયેલી હતી. ઉપર કહેવામાં આવ્યું કે, તેઓને લોકપરિપહના કારણે કદની તંબુરો લઈ જૈન વેષ બદલાવવો પડ્યો હતો; એક તો શ્વેતાશ્વર સંપ્રદાયનું વિશેષ પ્રબળ ગુજરાતમાં છે. અને બીજું જૈન ઇતિહાસના સાધનો જેતાં જણાય છે કે, ગચ્છભેદાદિની તકરારો વિશેષે ગુજરાતમાં હતી એટલે ગુજરાતના

લોકોએ સંપ્રદાયમોહના કારણે તેઓ પ્રત્યે પરિણમ્યા આપ્યા હોય; અને આ પરિણમના કારણે તેઓએ કફની આદિનું અંગીકરણ કરી ગુજરાતના પ્રદેશમાંથી આત્મ્યું જવાનું કર્યું હોય; મારવાડમાં જો તેઓના નામનો ઉપાશ્રય હોય તો ગુજરાતમાંથી નીકળી મારવાડમાં કેટલોક વખત કાઢ્યો હોય; અને છેવટના ભાગમાં જ્યારે ઉપાધ્યાયજીનો કાશીને વિષે સમાગમ થયો હોય તે વેળાએ દિંદના એ પ્રદેશમાં વિચરવું કર્યું હોય.

આ સઘળી બાબતોનો એકંદર સર્વાંગો કરતાં હું એવાં અનુમાન પર આવી શકું. લાલાનંદજી એ સંસારીનામ હોય, અને તેઓનું હિંદિ ગુજરાતીના મિશ્રણ છતાં ઉત્તરહિંદના મૂળવતનીને મળતું હોય, તો તેઓનો જન્મ ઉત્તરહિંદના કોઈ ભાગમાં થયો હોય. નાનીવયમાં ઉત્તરહિંદના પ્રદેશમાંથી નીકળી ગુજરાતી ભાષા મોલાતા એવા પ્રદેશમાં આવ્યા હોવા જોઈએ. ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ જાલાવાડમાં જીંદગીનો મોટો ભાગ વ્યતીત કર્યો હોવો જોઈએ. અવાર નવાર કચ્છમાં જવું થયું હોય, ગુજરાતમાં ગચ્છના કલેશોથી કંટાળી મારવાડમાં જઈ સ્થિતિ કરી હોય; ગુજરાતમાં વિચરતી વખતે અથવા મારવાડની સ્થિતિ દરમ્યાન ‘સ્તવનાવલિ’ ગ્રંથ લખ્યો હોય; અને મારવાડથી નીકળી જીવનનો છેલ્લો ભાગ કાશી જેવા પ્રદેશમાં પૂર્ણ કર્યો હોય; અને એ સમયમાં ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ કદાચ લખ્યો હોય.

મને ચોકસ સ્મૃતિ રહી નથી, પણ એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વખત એક દિગમ્બરહિંદિ વિદ્વાને મારીપાસે એવી ફરિયાદ કરી હતી કે, આનંદધનજીની ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ, દિગમ્બર વિદ્વાનના ચોકસ ગ્રંથનો આકારકેર છે. મેં આ દિગમ્બર ગૃહસ્થને એવો સવાલ કર્યો હતો કે, તમે કહો છો, તે દિગમ્બર વિદ્વાન ક્યારે થયા છે ? ત્યારે તેણે તે દિગમ્બર વિદ્વાનનો જે સમય બતાવેલો તે આનંદધનજી પછીનો હતો, આથી તેના મનનું સમાધાન થયેલું; અને કદાચ તેના મનને એવી પણ આશંકા થઈ હશે કે, તે દિગમ્બર વિદ્વાનની કૃતિ આનંદધનજીની બહોતેરીનો આકારકેર કેમ નહિં હોય ? આ પ્રસંગ અહીં દોરવાનો હેતુ એ છે કે, એવા કોઈ સાધનોદ્વારા ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ ગુજરાતમાં કાશી તરફથી આવ્યો હોય. આ વાત ઉપર હું બહુ ભાર મૂકતો નથી, આનંદધનજી મહારાજ પ્રત્યે ઉપાધ્યાયજી શ્રી

યશોવિજયજી મહારાજનો બહુ ભક્તિભાવ થયેલો; અને આ કારણથી એમ પણ બન્યું હોય કે, જ્યારે કાશી તરફ સમાગમ થયેલો ત્યારે ઉપાધ્યાય-જીને આ બહોતેરી ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયો હોય, અને ત્યાંથી ગુજરાતમાં આવ્યો હોય. આ ગ્રંથ ક્યાં લખાયો અથવા ક્યાંથી ક્યાં આવ્યો, એ સંબંધીનું આ અનુમાન ઘણુંજ પામર છે.

આ રીતે મેં શ્રી આનંદધનના સંબંધમાં અનેક અનુમાન કર્યા. આ ક્ષત્રણાં અનુમાનોમાં વિશેષ દૃઢ અનુમાન માફ એ છે કે, તેઓએ કાઠિયાવાડના પ્રદેશમાં વિશેષ સ્થિરતા કરી હોવી જોઈએ; અને તે કારણે તેઓને એ પ્રદેશ વિશેષ પરિચયવાળો હોવો જોઈએ. અનુમાન એ એવી ચીજ છે કે જે નિર્ણય ન કરી શકાય. અનુમાન સત્ય રૂપ તો કદાચ નીકળી આવે; બાકી અસત્ય રૂપ તો ઘણીવાર નીકળે છે. ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ દ્વારાએ કેટલી માહિતિ, પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો મેળવે છે એ હજી હિંદમાં અને ખાસ કરી જૈનસમાજમાં બહુ ઓછું જાણવામાં છે. ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ દ્વારાએ કેટલી વખત બહુ મોટો શોધખોળ થઈ શકે છે. મહાન દેશભક્ત શ્રીયુત બાળગંગાધર તીલકે, વેદનો ઘણો જૂનો સમય છે એવો નિર્ણય કરી વિદ્વાનો પાસે તેનો સ્વીકાર કરાવ્યો તે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. બાધની જૈન શાખા નથી એવું પ્રતિપાદન પ્રોફેસર હર્મન જેકોબીએ કર્યું; અને તે આપણને પ્રિય થઈ પડ્યું તે પણ કેટલેક અંશે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. કદાચ કોઈ અનુભવી આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત જાણતાં હોય, અને તેની સરખામણીએ મારાં ઉપરનાં અનુમાનો અસત્ય નીકળે, તો મારા પ્રત્યે આક્ષેપ નહીં કરતાં મારા પ્રયત્નને જોઈ ક્ષમા આપશો. તેમજ હું પણ એટલું કરવાને બંધાઉં છું કે, જો કોઈ અનુભવી શ્રી આનંદધનજીના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત બહાર મૂકશે, અથવા મારાં અનુમાન કરતાં બીજું વધારે દૃઢ અનુમાન બાંધી દેખાડશે, તો હું ઉપકાર સમેત સ્વીકારી લઉંશ. મારે આ પ્રસંગે જણાવવું જોઈએ કે શ્રી આનંદધનના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા માટે જાહેર વર્તમાનપત્રદ્વારાએ માંગણી કરી હતી; પણ કોઈ પણ તરફથી કાંઈ પણ ઐતિહાસિક હકીકત મને પૂરી પાડવામાં આવી નહોતી. એકાદ સ્થળેથી દંતકથા જેવી હકીકત આવી હતી, પરંતુ તે બહાર મૂકતાં કલ્પિત લાગે તેવી હોવાથી મેં મૂકી નથી.

આનંદધનનું જ્ઞાનસામર્થ્ય:

શ્રી આનંદધનના જ્ઞાનસામર્થ્ય વિષે અભિપ્રાય બાંધવાનો વિચાર કરવો એ પણ મારા જેવા પામર જીવની શક્તિની બહારનું કામ છે, તો પછી તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો નિર્ણય કરવા બેસવું એ મહાસમુદ્ર તરવા જેવું અશક્ય કાર્ય કરવાના પ્રયત્ન જેવું દેખીતું છે. આમ છતાં પણ હું પૂર્વ-પુરૂષોએ તેઓના સામર્થ્ય વિષે કરેલા વિચાર અનુસાર અહીં થોડાક શબ્દો લખ્યા વિના રહી શકતો નથી. શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે એક સ્થળે કહ્યું છે કે, “ આનંદધનજીને સિદ્ધાંત સંબંધી ત્રીજા જ્ઞાન હતું. ” ઘણા ગ્રંથો લખવા એ જો કે મહા પાંડિત્યનું કામ છે; પરંતુ ઘણા ગ્રંથો ન લખતાં એકાદ બે કૃતિ પણ તત્ત્વભરપુર લખાઈ હોય, તો તેથી જ્ઞાનસામર્થ્ય કાંઈ ઓછું હોય એમ કહેવાય નહીં. એકજ કૃતિ હોય પરંતુ તે તત્ત્વોનો સંક્ષેપ હોય, તો તેના કર્તાના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આવી શકે છે. આનંદધન મહારાજની બે કૃતિઓ શિવાય, ઉપર કહ્યું તેમ, બીજી કોઈ કૃતિ હજી સુધી મળવામાં નથી. તરંતુ આ બે કૃતિઓજ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપવાને બસ છે. ‘ આનંદધનસ્તવનાવલિ, ’ અને ‘ આનંદધન બહોતેરી ’ એ બે ગ્રંથો પૈકી ‘ સ્તવનાવલિ ’ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપે છે; જ્યારે ‘ બહોતેરી ’ તેઓની અદ્વૈત આત્મદશાનું ભાન કરાવે છે. ‘ સ્તવનાવલિ ’ જો કે ચોતીસ જિનેશ્વરોની સ્તુતિઓરૂપ છે; છતાં તેમાં આખા જિનાગમનો અથવા સિદ્ધાંતનો સાર આવી જાય છે. ‘ સ્તવનાવલિ ’ એ એવો ગ્રંથ છે કે, મારા અવલોકન પ્રમાણે અત્યારે હું જૈનસમાજમાં એક પણ પુરૂષ જોઈ શકતો નથી કે, જે તેનામાં રહેલ અદ્વૈતતાને ખરી રીતે ચીતરી શકે. આનંદધનજી મહારાજની આ ‘ સ્તવનાવલિ ’ ઉપર જે પુરૂષે પ્રથમ અર્થ લખ્યા છે તેઓએ ગ્રંથનું માહાત્મ્ય દર્શાવતાં જે કહ્યું છે કે.

બાળક બાહ્ય પસારીને, કરી ઉદ્ધિ વિસ્તાર:

આશય આનંદધન તણો, અતિ ગંભીર ઉદાર.

તેજ વાક્ય આ ગ્રંથની અસાધારણતા બતાવવા માટે બસ છે. આ નાના પણ અતિ ગંભીર ગ્રંથના અવલોકન પરથી સહજમાં જણાઈ શકે તેમ છે કે, શ્રી આનંદધનનું જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન સમ્યગ્દર્શનની અપે-

ક્ષાએ તે દશાના પ્રમાણમાં અનુભવ સમેત હતું. શ્રી જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન હતું એ તો સ્વાભાવિક છે; પરંતુ પડદર્શનનું તેઓનું જ્ઞાન તેટલુંજ સામર્થ્યવાન હોવું જોઈએ તેમ હતું. એકવીશમી સ્તવના શ્રીનમિ-
જિનની છે. આ સ્તવના કરતાં પડદર્શન પ્રત્યે સમદષ્ટિ રાખતાં તેઓએ સાંખ્યાદિ દર્શનોનો જે સાર ગાઇ બતાવ્યો છે તે, તેઓના પડદર્શનના સૂક્ષ્મજ્ઞાનની ઝાંખી કરાવે છે.

ઉપર કહી જવામાં આવ્યું છે કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજે શાસનનગૃતિ કરવા અર્થે આનંદધનજી મહારાજને વિનંતિ કરી હતી. શાસનનગૃતિ કરવામાં એકલી આધ્યાત્મિક દશા બસ થતી નથી; પરંતુ પડદર્શનનું સમર્થ જ્ઞાન પણ આવશ્યક છે. ઉપાધ્યાયજી મહારાજ પાંડિત તરીકે સત્તરમા શતકથી તે આજ સુધીમાં ગણાય છે, અને કેટલાક તેઓને સત્તરમા શતકના હેમ ચંદ્રાચાર્યની ઉપમા આપે છે. આવા ઉપાધ્યાયજી જેવા સમર્થ પુરૂષે જ્યારે મહારાજ સાહેબને શાસનનગૃતિ માટે અરજ કરી હશે ત્યારે તેઓ કર્યાં પાંડિત્યના સંબંધમાં આનંદધનજી મહારાજ કેટલા વિશેષ પ્રબળ હશે એ સહેજે સમજી શકાય તેમ છે, શાસનનગૃતિ એકલાં જૈનદર્શનના જ્ઞાનથી થતી નથી, પરંતુ પડદર્શનનું પણ સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય છે ત્યારે થાય છે. શ્રીમાન્ રાજ્યદ્રે પોતાના ‘આત્મસિદ્ધિ’ ગ્રંથમાં સદ્ગુણના લક્ષણો બતાવતાં કહ્યું છે કે,

આત્મજ્ઞાન, સમદર્શિતા, વિચરે ઉદય પ્રયોગ;

અપૂર્વ વાણી, પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણયોગ્ય.

અર્થ:—આત્મજ્ઞાનને વિષે જેમની સ્થિતિ છે; એટલે પરભાવની ઇચ્છાથી ભે-
રહિત થયા છે, તથા શત્રુ, મિત્ર, હર્ષ, શોક, નમસ્કાર તિરસ્કારાદિ ભાવ પ્રત્યે જેને સમતા વર્તે છે; માત્ર પૂર્વે હતપન્ન થયેલાં એવાં કર્મોના હૃદયને લીધે જેમની વિચરવા આદિ ક્રિયા છે; અજ્ઞાની કરતાં જેની વાણી પ્રત્યક્ષ નૂહી પડે છે; અને પડદર્શનના તાત્પર્યને જાણે છે, તે સદ્ગુણનાં ઉત્તમ લક્ષણો છે.

અન્ય વિદ્વાનોની સાક્ષીનો આપવા કરતાં સ્તવનાવલિની કૃતિનોજ સંપૂર્ણ અભ્યાસ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપશે. જો આ કૃતિનો અભ્યાસ થશે તો તેનો બેવડો લાભ થશે. એકતો મહારાજ સાહેબના જ્ઞાન સામર્થ્યનો ખ્યાલ આવશે, અને બીજું અભ્યાસીની દશા નગૃત થશે.

આનંદધનની અદ્ભુત દશા.

આનંદધનજી મહારાજ આત્માનુભવી પુરૂષ હતા એ, તે તેઓ સા-
હેબની કૃતિનો સહજ અભ્યાસજ પ્રતીત કરાવે છે; તથાપિ તેઓ કેવા
અદ્ભુત આત્માનુભવી પુરૂષ હતા તે સંબંધી થોડુંક બોલીએ.

એક એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વેળા શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે
એવો પ્રશ્ન કરવામાં આવ્યો હતો કે, “ શ્રીમાન્ હેમચંદ્રચાર્યની દશા વધે
કે આનંદધનની ? ” તેનો ઉત્તર એમ મળ્યો હતો કે, હેમચંદ્રાચાર્યે શાસન
રક્ષણ માટે જે પરમ પુરૂષાર્થ કર્યો હતો તે તેઓને ‘ તીર્થંકરગોત્ર ’ બંધા-
વવાને પાત્ર છે; પરંતુ વર્તમાન દેહે આત્મદશા બે વિશેષ તીવ્ર રાખવા
પ્રયત્નવંત રહ્યા હોય તો તે આનંદધન રહ્યા જણાય છે. આવા પુરૂષની
સરખામણી કરતાં શ્રીમાન્ રાજચંદ્રે બતાવેલું સ્વરૂપ ખરા આકારમાં મૂકાયું
છે કે નહીં તે, મને શક છે, તથાપિ આવો કાંઈક આભાસ રહ્યો છે. હું
આ સંબંધમાં વિશેષ નથી લખતો, કેમકે બેમાંથી એક મહાત્માપ્રત્યે
વખતે અજ્ઞાનતાને લઈને અવિનય થઈ જાય. આનંદધનજીએ પોતાને આ-
ત્માનુભવ થયા સંબંધમાં પોતાની આ બન્ને કૃતિઓમાં વારંવાર કહ્યું છે;

અવધૂ અનુભવકલિકા જાગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી;
જાયે ન કહું ઉર ઢિગ મેરી, તેરી બિનતાવેરી.

માયા ચેરી કુટુંબ કરી હાથે, એક ડેઠ દિન ઘેરી. અવધૂ૦

જશ જનમ મરન વશ સારી, અસરન દુનિયાં જેતી;
દેઠવ કાંઈ ન બાગમેં મીયાં, કીસ પર મમતા એતી. અવધૂ૦

અનુભવરસમેં રોગ ન સોગા, લોકવાદ સખ મેટા;
કેવલ અચલ અનાદિ અબાધિત, શિવશંકરકા ભેટા. અવધૂ૦

વર્ષા પુંદ સમુદ્ર સમાની, ખબર ન પાવેં કોઈ;
આનંદધન બે જ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે સોઈ. અવધૂ૦

આનંદધનના આત્મત્વ પ્રાપ્તિનાં ઉદ્ગારો.

જે જે મહાત્માઓ થયા, તે તે મહાત્માઓને જ્યારે પોતાની દશા
સંબંધમાં કોઈ અનુભવ થયેલો ત્યારે તેઓએ તે નિરૂપણે લખેલ છે.
આનંદધનજી મહારાજના અંતર્ આત્માપણું પામ્યાના ઉદ્ગારો તેઓની
કૃતિમાં નજરે પડે છે:

અહો અહો હું મુજને કહું, નમો મુજ નમો મુજરે;

અમૃત ફળ ડાન ડાતારની, જેહની ભેટ થઈ મુજરે.

—શાંતિ સ્તવના, સ્તવનાવલિ.

આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે, આનંદધનજી મહારાજે આત્મત્વ પ્રાપ્તિના ઉદ્દેશ્યે વિલક્ષણ રચનામાં લખ્યા છે. આ પ્રસંગે એક વાત લખવાનું મને નિમિત્ત મળે છે. “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” નામનો જે બૃહત્ ગ્રંથ બહાર પડ્યો છે તેની અંદર શ્રીમાન્ રાજચંદ્રના કેટલાક લેખોમાં આનંદધનજી મહારાજની શૈલીને મળતી શૈલી વપરાયેલી જોઈ કવિઓની ભાષા શૈલીથી અજ્ઞાન એવો વર્ગ અનેક પ્રકારના કુતર્કો કરે છે. દાખલા તરીકે, “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” ગ્રંથની પ્રથમાવૃત્તિનાં ૨૧૫ પૃષ્ઠપર ૨૪૫ વાળા આંકના લેખના અંતમાં જે લખ્યું છે કે, “અવિષમપણે જ્યાં આત્મધ્યાન વર્તે છે, એવા જે “શ્રી રાજચંદ્ર” તે પ્રત્યે ફરી ફરી નમસ્કાર કરી આ પત્ર અત્યારે પુરું કરીએ છીએ.” તે ઉપરથી કેટલાક એવા કુતર્ક ઉપર જાય છે કે, આ શબ્દો માનાર્થે લખ્યા હશે. હવે જ્યારે આનંદધનજી મહારાજની ઉપર ટાંકેલ પદમાં શૈલી જોઈએ છીએ ત્યારે તેની તેજ જોવામાં આવેછે; કેમકે—

અહો અહો હું મુજને કહું,

નમો મુજ નમો મુજ રે;

અમિત ફળ દાન દાતારની,

જેહની ભેટ થઈ મુજ રે.

એની અંદર અને શ્રીમાન્ રાજચંદ્રની શૈલીની અંદર કાંઈ પણ તફાવત જોવામાં આવતો નથી. ‘સમયસાર નાટક’ મા હીંદિ ભાષામાં પદ્માનુવાદ કરતાં કવિવર બનારસીદાસજીએ પોતાનું જીવનચરિત્ર (Autobiography) લખેલ છે તેમાં પણ આ પ્રકારની શૈલી જોવામાં આવે છે.

આનંદધનની લોકોત્તર માર્ગપ્રત્યે દષ્ટિ.

આત્માનુભવી પુરૂષની દષ્ટિ લૌકિક હોતી નથી; પરંતુ લોકોત્તર હોય છે. તેઓની દષ્ટિ ધર્મોધ હોતી નથી; પરંતુ ધર્મોધતારહિત હોય છે. તેઓની દષ્ટિ બાહ્ય નથી હોતી, પરંતુ આંતરૂ હોય છે. આ કારણથી આનંદધનજીની લોકોત્તર દષ્ટિ બતાવવાનું કાંઈ પ્રયોજન નથી, છતાં તેઓએ ગાયેલી લોકોત્તર દષ્ટિ આપણને પરમોપકારક હોવાથી લક્ષ્ય ખેંચવા અર્થે એક બે નમુના તેઓની ‘બહોતેરી’ ઉપરથી અહીં ટાંકું છું;

તેરી હું તેરી હું એતી કહુંરી, તેરી૦

ધન બાતમેં દગો તું જને, તો કરવત કાશી નથ મહુરી;

ચેંક પુરાણ કિતાબ કુસનમેં આગમ, નિગમ કહું ન કહુરી.

તેરી૦

બાપા ફાર સિખાઈ સેવનકી, મેં તેરે રસ રંગ રહ્યંદી. તેરી૦
 મેરે તો હું રાજી આદિયેં, ઝોરકે બોલમેં લાખ સહરી;
 આનંદધન પિય વેગ મીલો પ્યારે, નહી તો ગંગતરંગ વહરી તેરી૦
 —પદ્યરત્ન ૪૪ મું.

વળી,
 અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે, વિરલા અલખ લખાવે. અવધૂ૦
 મતવાલા તો મતમેં માતા, મઠવાલા મઠરાતા;
 જટાજટાધર પટાપટાધર, છતા છતાધર તાતા;
 આગમ પડી આગમ ધર થાકે, માયા ધારી છાકે,—
 દુનિયાદાર દુનીસેં લાગે, દાસા સખ આરાકે, અવધૂ૦
 બહિરાતમ મૂઠા જગજેના, માયાકે ફંદ રહેતા;
 ઘટ અંતરપરમાતમ ભાવે, દૃઢભ પ્રાણી તેરા. અવધૂ૦
 ખગપદ ગગન મીન પદજલમેં જો જોજો સૌ યોરા; —
 ચિત પંકજ જોજો સૌ ચિન્હે, રમતા આનંદ જોરા. અવધૂ૦
 —પદ્યરત્ન ૨૭ મું.

આ તો મેં અહીં જેજ નમુના ટાંક્યા છે. પરંતુ આખી કૃતિ તેવાજ લોકોત્તર રસથી ભરપૂર છે. લાપારચના એવા પ્રકારની છે કે, સર્વ કોઈ દર્શનના અનુયાયીને તે તીવ્ર અસર કર્યા વિના રહે નહીં. આવા આત્મ-જાગૃતિકારક વચનો કેના આત્માને ન પલાળે ?

આનંદધનની સર્વદર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા.

આ, ઉપર જે ટાંક્યા તે નમુનાઓ. આનંદધનની સર્વ દર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા પણ ઉત્તમ રીતે બતાવે છે. ‘આગમનિગમ’ જૈન માનનારા છે. વેદપુરાણ વેદને માનનાઓના છે. કીતાબ કુરાન મુસલમાન માને છે. આ અને શીખાઈ મતવાળાઓ તથા ખ્રીસ્ત મતવાળા બધા પ્રત્યે સરખી દૃષ્ટિએ આ ૪૪ પદ્યરત્નમાં ટીકા કરી છે. પદ્યરત્ન ૨૭ માં આગમધર કહેતાં જૈનિયો, જટાધારીઓ અને માત્ર મુખેથી રામરામ બોલનારા એ સધળા પ્રત્યે દ્વૈષ્ટિકમાર્ગને લઇને મતાંધતા થઈ જોઈ જાગૃતિ કરાવેલ છે. આનંદધનજીએ ‘સ્તવનાવલિ’માં જૈનદર્શનને ખ્રીસ્ત દર્શનોના વિરોધી ગણી કલેશકર્તા વાદ વિવાદને ઉત્તેજન આપવાને બદલે, જૂઠાં જૂઠાં દર્શનોને જૈનના અંગ કહી વર્ણવેલ છે, અભિપ્રાય સ્થાપવા અર્થે જે પ્રકારની શૈલી શાસ્ત્રકારોએ યોજી છે. એક, નિષેધક, અને બીજી પ્રતિપાદક, નિષેધકશૈલી એ છે કે, અસત્ય

અભિપ્રાયનો જે નિષેધ કરી બતાવે તે અને પ્રતિપાદકશૈલી એ છે કે સત્ય વસ્તુનું પ્રતિપાદન કરી બતાવે તે ધ્રુવું કરી નિષેધકશૈલી ઉપકાર થોડો કરી શકે છે; અને કલેશરૂપ હાનિ વધારે કરી શકે છે. પ્રતિપાદનશૈલી હાનિ કરી શકતી નથી; પરંતુ લાભ કરી શકે છે. હિંદુસ્થાનના તમામ સંપ્રદાયોમાં નિષેધકશૈલીને અનુસરનારોનું વિશેષ પરિમાણ જોવામાં આવે છે; જ્યારે પ્રતિપાદકશૈલીના અનુયાયીઓ ખડુ થોડા જોવામાં આવે છે. નિષેધકશૈલીએજ હિંદુસ્થાનમાં આટલા ધર્મસંબંધીના ઝગડાઓ ઉત્પન્ન કર્યા છે એમ માંડી માનવું છે. આનંદધનજીની શૈલી, સ્તવતાવલિમાં, પ્રતિપાદક જોવામાં આવે છે. શ્રી નમિનાથસ્તવનામાં પડ્દેશીનને જૈનના જૂદા જૂદા અંગ ગણી જે પ્રતિપાદક શૈલી ગ્રહણ કરી, આનંદધનજી મહારાજે સર્વ દર્શનો પ્રત્યે સમાનદષ્ટિ બતાવી છે તે જોઈએ.

૫૮ દર્શન જિન અંગ ભણીને, ન્યાસ પડંગ જે સાધે રે;

નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, ૫૮ દર્શન આરાધે રે. ૫૮૦

“છએ દર્શનો શ્રીજિનના અંગ કહેવાય છે. શી રીતે ? તો કે જિન ભગવાનની આકૃતિમાં છ અંગોને વિષે છ દર્શનનોની સ્થાપના સાધવામાં આવે આ છ પદ કોણ આજ્ઞાએ, તો કે એકવીશના નમિનાથ જિનેશ્વરના ચરણ ઉપાસક અર્થાત્ ખરા જૈનો. હવે છ ન્યાસની રીત બતાવતાં કહે છે કે,

જિન સુરપાદપ પાય વખાણો, સાંખ્ય જોગ હોય બેદે રે,

આતમસત્તા વિવરણુ કરતા, લહો દુગ અંગ અખેદે રે.

એટલે કે, જિનેશ્વર ભગવાનરૂપ કલ્પતરૂ તેના પાય (મૂળીઆં) રૂપે બે પગો વખાણો. હવે જિનેશ્વરના તે બે કયા અંગો ? સાંખ્ય અને યોગ. આ બન્ને દર્શનો આત્માની સત્તા માને છે. આ અપેક્ષા શ્રી જૈનની પણ હોવાથી તે અપેક્ષાએ સાંખ્ય અને યોગને બે પગરૂપ કહ્યા છે. ત્ર્યંકાર પોતાની તો મતાંતરરહિતતા દર્શાવે છે, પરંતુ વાચકને પણ ભલામણ કરે છે કે, આ વાત ખેદરહિતપણાએ લહો.

બેદવાદી, અને અબેદવાદી અથવા સુગતબુદ્ધપ્રણીત બૌદ્ધ દર્શન અને જૈમિનિમુનિપ્રણીત પૂર્વમીમાંસા તથા વ્યાસમુનિપ્રણીત વેદાંતરૂપ ઉત્તરમીમાંસા મળી મીમાંસક દર્શનને જૈનના બે હાથ કહેતાં કહ્યું છે કે,

બેદ અબેદ સુગત મીમાંસક, જિનવર હોય કર બારી રે,

લોકાલોક અવલંબન ભજિયે, ગુરુગમથી અવધારી રે. ૫૮૦

શ્રીજિનદર્શનમાં સ્વભાવમાં જૂદા જૂદા જોયના જ્ઞાનરૂપ અને વિભાવમાં કર્મને આશ્રિત પુદ્ગલથી પ્રાપ્ત થએલ દેહોમાં પર્યાયને ક્ષણે ક્ષણે બદલાતા માન્યા છે; એટલે ઐશ્વર્ય દર્શને પર્યાયનો ફેરફાર મૂળના ફેરફારરૂપ માન્યો છે. આ રીતે પર્યાયાર્થિક નય પ્રમાણે ઐશ્વર્યદર્શન ખરું છે; અને જિનેશ્વરના અંગરૂપ છે. પર્યાયથી આત્મા ક્ષણે ક્ષણે બદલાય છે; એમ કહેવું અસત્ય નથી; પણ કેટલેક અંશે સત્ય છે. વ્યવહાર નયથી પર્યાયાંતર કાળથી આત્માને જોતાં ઐશ્વર્યદર્શન યથાતથ્ય છે.—(ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈએ લખેલ 'સ્તવનાવલિ'ના અર્થ ઉપરથી) મીમાંસકો આત્મા એકજ છે, નિત્ય છે, અખંધ છે; ત્રિગુણ બાધક નથી એમ માને છે. જૈનદર્શનના નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ આ વાત યોગ્ય કહેવાય છે; કેમકે તે કહે છે કે, સર્વ આત્માઓ સત્તાએ એક સરખા હોવાથી આત્મા એકજ ગણી શકાય. તેમજ શ્રી જૈનદર્શન પ્રમાણે આત્માને બંધ નથી. આ અપેક્ષાએ મીમાંસક જૈનનું એક અંગ કહેલ છે. ઐશ્વર્યદર્શન વ્યવહારનયપૂર્વક સિદ્ધ છે એટલે તેને ડાખે હાથ કહેલ છે; અને મીમાંસક નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ યોગ્ય છે એટલે તેને જમણો હાથ કહેલ છે.

જૂદાં જૂદાં ધર્મદર્શનો પ્રત્યે આવી ઉત્તમદષ્ટિ રાખી, શ્રીઆનંદધને વિચારણા બાંધી પોતાનું અદ્ભુત મતાંતરરહિતપણું દર્શાવ્યું છે; પરંતુ એથીએ વિશેષ વાત તો એ છે કે, ચાર્વાક અથવા નાસ્તિક મતનું તેઓએ ખંડન નહીં કરતાં જૈનદર્શન ભણી વાળવાને પરમગંભીર શૈલી ગ્રહી છે. તેઓએ કહ્યું છે કે,

લોકાયતિક રૂપ જિનવરની, અંશ વિચાર જો કીજે;

તત્ત્વવિચાર સુધારસ ધારા, ગુરૂગમ વિણ કિમ પીજે. ૫૩૦

આ પદમાં ચાર્વાકમતને જિનેશ્વરની કુખ (પેટ) કહેલ છે; એવા હેતુથી કે, ચાર્વાકો જે એમ માને છે કે, જગત્તો કાંઈ કર્તા નથી; પણ વસ્તુસ્વભાવાનુસાર અનાદિકાળથી જગત્માં, ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને લય પામ્યા કરે છે, તે વાત જૈન પણ માને છે.

જૈન દર્શનને ઉત્તમાંગ કહેતાં મસ્તકરૂપ કહેલ છે.

જૈન જિનેશ્વર ઉત્તમ, અંગ રંગ બહિરંગે રે;

અક્ષર ન્યાસ ધરા આરાધક, આરાધે ધરી સંગે રે, ૫૩૦

આવા પ્રકારની શૈલીએ જો અન્યદર્શનોનું સ્વરૂપ બતાવી સ્વદર્શનનું

સ્વરૂપ પ્રતિપાદન કરવામાં આવતું હોય તો કેટલું ઉપકારક થાય એ સહજ સમજી શકાય તેવી વાત છે. આનંદધનજી મહારાજ જેવી શૈલી ધણાજ થોડા લખનારાઓએ ગ્રહેલી જણાય છે. જે લેખમાં સ્વમતસ્તુતિ અને પરમતનિંદા હોય તેવા લેખો ઉપયોગી ન થાય એ વાતને આ દાખલો સિદ્ધ કરે છે. નમસ્કાર છે, મહાત્મા તમારી પરમોપકારક શૈલીને !

ભક્તિરસ અને ગુરુમાહાત્મ્ય.

આનંદધનજી મહારાજની ‘સ્તવનાવલિ’ અદ્ભુત ભક્તિરસથી ભરપૂર છે. એકેએક સ્તવનામાં ભક્તિરસ શ્રેષ્ઠ પ્રકારનો દૃષ્ટિગોચર થાય છે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં એમ કહેવાય છે કે, નરસિંહ મહેતાની ભક્તિ અત્યુત્તમ હતી. જૈનને વિષે ભક્તિમય કાંઈ પુરૂષનું જીવન જોવું હોય, તો આ આનંદધનજી મહારાજનું છે.

- (૧) ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો, ઓર ન ચાહું કંત;
 રીઝ્યો સાહિબ સંગ ન પરિહરે રે, ભાંગે સાદિ અનંત ઋષભ. ૧
 પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સહુ કરે, પ્રીત સગાઈ ન કાઈ,
 પ્રીત સગાઈ રે નિરૂપાધિક કહી, સોપાધિક ધન ખોય, ઋષભ.
- (૨) દુઃખ દોહડુ દુરે ટળ્યાં રે, સુખ સંપદસું ભેટ;
 ધીંગ ધણી માથે કિયો રે, કુંજુ ગંજે નર ખેટ. વિમલ જિન૦ ૨
 દીઠા લોયણુ આજ, મારા સીધા વાંછિત કાજ,
 મુજ મન તુજ પદપંકજે, લીણો ગુણ મકરંદ;
 રંકગણે મંદિર ધરા, ઈંદ્ર ચંદ્ર નાગેંદ્ર. વિ૦ દી૦ ૩
 સાહેબ સમરથ તું ધણી રે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
 મન વિસ્રામી વાલહો રે, આતમયો આધાર. વિ૦ દી૦ ૪
 અભિયભરી મૂરતી રચી રે, ઓપમ ન ઘટે કાય;
 શાંતસુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત તૃપ્તિ ન હોય. વિ૦ દી૦ ૫
 એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિન દેવ;
 કૃપા કરી મુજ દીજિયે રે, આનંદધન પદ સેવ. વિ૦ દી૦ ૬
- (૩) દરસણુ દરસણુ રટતો જો ફરે, તો રણુરોઝ સમાન;
 જેહને પીપાસા હો અમૃતપાનની, કિમ ભાંજે વિષપાન. અભિનંદન૦
 તરસ ન આવે હો, મરણુ જીવનતણો, સીજે જો દરિસણુ કાજ;

દરિસણુ દુર્લભ સુલભ કૃપા થકી, આનંદધન મહારાજ. અભિનંદન૦

(૪) તુજ મુજ અંતર અંતર ભાજસે રે, વાજસે મંગળ તૂર;
જીવ સરોવર અતિશય વાધસે રે, આનંદધન રસપૂર. પદ.

(૫) દેખણુ દે રે, સખી મુને દેખણુ દે, ચંદ્રપ્રભ મુખચંદ. સખી૦
ઉપશમ રસનો કંદ, સખી૦ ગત કલિમલ દુઃખદંદ. સખી૦

(૬) તે માટે ઉભો કર જોડી, જિનવર આગળ કહિયે રે;
સમય ચરણુ સેવા શુદ્ધ દેજો, જિમ આનંદધન લહિયે રે.

તેઓની ભક્તિનો સહેજ ખ્યાલ આપતા સાથે આ છ લિન્ન લિન્ન કાવ્ય મૂકું છું, નરસિંહ મેહતાના પદ એક વખત વાંચીએ, અને ખીજ વખત આનંદધનજી મહારાજના પદ વાંચીએ, તો ભક્તિરસના સંબંધમાં તે બન્નેમાં સમાન રસ આવે; જોકે ફેર એટલો પડે કે, બન્નેની કહેણીની શૈલી જુદા પ્રકારની છે.

આનંદધનજીએ ગુરુમાહાત્મ્ય પણ ઉત્તમરીતિએ ગાયેલું દષ્ટિગોચર થાયછે:-

(૧) નિર્મળ સાધુ ભગતિ લહી, સખી મુને દેખણુદે.
યોગ અવંચક હોય. સખી૦ ક્રિયા અવંચક તિમ સહી. સખી૦
ફળ અવંચક જોય. સખી૦ મુને દેખણુ દે, ચંદ્રપ્રભ મુખચંદ.

(૨) દૈવ ગુરુધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે,
કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો;
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણુ સર્વ ક્રિયા કરે,
છારપર લીંપણું તેલ જાણો. ધાર૦

(૩) આગમધર ગુરુ સમકિતિ,
કિરિયા સંવર સાર રે;
સંપ્રદાયી અવંચક સદા,
સુચી અનુભવા ધાર રે. શાંતિ૦

(૪) દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી,
ભજે સુગુરુ સંતાન રે;
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવ જે,
ધરે મુગતિ નિદાન રે.

આ પદો પોતાની મેળે આનંદધનજી મહારાજે વર્ણવેલી ભક્તિ તથા

ગુરુમાહાત્મ્ય ખોલે છે એટલે એ સંબંધમાં વિશેષ વિવેચન કરવું જરૂરનું છે એમ હું માનતો નથી. જેઓ એમ કહે છે કે, જૈનમાં ભક્તિ તથા ગુરુ માહાત્મ્ય બહુ વર્ણવેલ નથી તેઓ આ વિચારો જોઈ પોતાની ભૂલ જોઈ શકશે ખરા કે ?

આનંદધનની કાવ્યચમત્કૃતિ અને નિષ્પક્ષપાતતા.

આનંદધનજી મહારાજની હીંદિ તેમજ ગુજરાતીમાં ચમત્કૃતિ દષ્ટિ-ગોચર થાય છે તેની નોંધ લીધા વિના આ લેખ રહે એ મને યોગ્ય નહીં લાગવાથી. અહીં એ એક નમુના બંને ભાષાના મૂકવા પડે છે;

અવધૂ એસો જ્ઞાન બિચારી વામે કોણ પુરુષ કોણ નારી. અવધૂં

બમ્મનકે ધર ન્હાતી ધોતી, જોગીકે ધર ચેલી,

કલમા પઠપઠ ભઈ રે તુરકડી તો, આપહી આપ અકેલી;

અવધૂં

સસરો હમારો બાલો બોલો, સાસુ બાલ કુમારી;

પીયુજ હમારો પ્હોઢે પારનીએ તો, મેં હું બુલાવનહારી.

અવધૂં

નહીં હું પરણી નહીં હું કુંવારી, પુત્ર જણાવન હારી;

કાલી દાદીકો મેં કોઇ નહીં છોડયો, તો હજીએ બાલ કુંવારી.

અવધૂં

અઢી દ્વીપમેં ખાટ ખટૂલી, ગગન ઓશીકું તલાઇ;

ધરતીકો છેડો આલકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઇ.

અવધૂં

પગનમંડલમેં ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઈ;

સહ રે સુનો બાઇ વલોણું વલોવે તો, તરવ અમૃત કોઇ પાઈ.

અવધૂં

નહીં જડં સાસરીયે ને નહીં જડં પીયરીયે, પીયુજકી સેજ ખીસાઈ;

આનંદધન કહે સુનો બાઈ સાધુ તો, જ્યોતસેં જ્યોત મિલાઈ.

અવધૂં

—પદરત્ન ૯૯ મું.

આ ઉપરથી કાવ્યની ચમત્કૃતિનો ખ્યાલ વાચકને એની મેજે આવે એવું છે એટલે વિશેષ વિવેચન અનાવશ્યક છે. રા. હીમતલાલ અંબરી-આએ આ પદ્ધતિ વાંચતાં એવો શેરો કર્યો છે કે “ આમાં જૈન જેવું કંઈ નથી ” (Nothing Jain-like in this) તેમજ એજ ગૃહસ્થ આ રચનાને ધીરાલક્ષ્મીની રચના જેવી કહે છે. ખીજો નમુનો આ પ્રમાણે-નીજ ચમત્કૃતિ દર્શક મૂકું છું;

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સો પરમ મહારસ ચાખે,

અવધૂં

નહીં હુમ પુરુષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી;

ભતિ ન પાંતિ ન સાંધન સાધક, નહીં મહ લધુ નહીં ભારી.

અવધૂં

નહીં હમ તાતે નહીં હમ સીરે, નહીં દીર્ઘ નહીં છોટા,
 નહીં હમ બાઈ નહીં હમ ભગિની, નહીં હમ બાપ ન બેટા. અવધૂં
 નહીં હમ મનસા નહીં હમ શબ્દા, નહીં હમ તરણુખી ધરણી;
 નહીં હમ ભેખા ભેખ ધર નાંહી, નહીં હમ કરતા કરણી. અવધૂં
 નહીં હમ દરસન નહીં હમ પરસન, રસ ન ગંધ કધુ નાંહી;
 આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, સેવક જન બળિ નહીં. અવધૂં
 હવે એકાદ ગુજરાતી કાવ્ય મૂકલું થોગ્ય ગણું છું;

—પદ્યરત્ન ૨૯ મું.

ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણસેવા;
 ધારપર નાયતા દેખ બાહુગરા, સેવના ધારપર રહે ન દેવા. ધાર૦
 એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફળ અનેકાંત લોચન ન દેખે;
 ફળ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માંહે લેખે. ધાર૦
 ગચ્છના બેદ બહુ નયણુ નીહાળતા, તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાગે;
 હરભરણાદિ નિજકાજ કરતા થકા, મોહ નડિયા કળિકાળ રાગે. ધાર૦
 વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર ભૂડો કહો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો;
 વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સંસાર ફળ, સાંભળી આદરી કાંઈ રાચો. ધાર૦
 દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કિમ રહે, કિમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણુ સર્વ ક્રિયા કરે, ધારપર લીંપણુ તેહ નાણો. ધાર૦
 બાપ નહીં કોઈ ઉત્સૂત્ર ભાષણુ જીસો, ધર્મ નહીં કોઈ જગસૂત્ર સરીખો;
 સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક ક્રિયા કરે, તેહનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરીખો. ધાર૦
 એહ ઉપદેશનો સાર સંક્ષેપથી, જેનરા ચિત્તમાં નિત્ય ધ્યાવે;

તે નરા દિવ્ય બહુ કાળ સુખ અનુભવી, નિયત આનંદધન રાજ પાવે. ધાર૦

હીંદિ કાવ્યોની અંદર કેવી ચમત્કૃતિ મૂકી છે તેમજ તેમાં તત્ત્વ કેવું
 ઉત્તમ સમાયેલું છે એ જેમ જેમ શકાય છે તેમ ગુજરાતી કાવ્યમાં ઝમ-
 ઝમાટ અથવા ભાષાની તીક્ષ્ણતા જેમ શકાય છે. કોઈ પણ સંસ્કારી ગુજ-
 રાતીને ટોડે મૂકાય તેવી આનંદધનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા છે.
 સત્તરમા શતકની ગુજરાતી ભાષાનો ખ્યાલ બહુ સારી રીતે આનંદધનજીની
 ભાષા આપી શકે છે, હીંદિકાવ્યમાં ગુજરાતી મિશ્રણ જેમ શકાય છે એ
 તો પહેલેથી કહેવાઈ ગયું છે.

આનંદધનને લોકોએ આપેલ પરિષદો.

શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર કહેતા કે, જ્ઞાનીઓની હૈયાતિમાં તેઓના ઉપર
 પથરા પડે છે; અને તેઓની હૈયાતિ પછી તેઓના પથરા (પ્રતિમા) પૂજન

છે. મનઃકાંક્ષા કે, જ્યારે સત્પુરુષ પ્રત્યક્ષપણે બિરાજતા હોય છે ત્યારે જગતને તેનું ઓળખાણ નથી થતું. સત્પુરુષનો ઉપદેશ લોકોત્તર માર્ગનો હોય છે, અને જગતનો લૌકિક માર્ગ છે; એટલે જ્ઞાનીનું કથન જગતને અનુકૂળ પડતું નથી; અને અનુકૂળ પડતું ન જાણી તેઓ તેના પ્રત્યે પરિપક્વો આપવા તત્પર થાય છે. જ્યારે જ્ઞાની અવિદ્યમાન થાય છે ત્યારે, જેમ જેમ તેના સામર્થ્યની ખબર પડતી જાય છે તેમ તેમ પછી તેની પ્રશંસા કરતાં શીખે છે; અને તેનું પરિણામ એ આવે છે કે, પછી તેની પ્રતિમા પૂજવાને તૈયાર થાય છે. શ્રીઆનંદધનજીના સમયમાં આવુંજ બન્યું કહેવાય છે. આનંદધનજીના સમયમાં લોકોનો લક્ષ્ય આત્મજ્ઞાન અધ્યાત્મ-ભણી લગભગ ઉપેક્ષિત થઈ ગયેલો. ક્રિયામાર્ગ માત્ર હેતુ સમજ્યા વિના અનુસરતો હતો. ગચ્છના ભેદોની જાનણ વધી પડેલી. આવી સ્થિતિ જોઈ આનંદધનજી મહારાજે તે સંબંધી વિચારો જણાવવાનું કર્યું એટલે લોકો તેઓને ‘પડવાઈ’-ધર્મથી પતીત-થઈ ગયેલા માનવા લાગ્યા. કેટલાકો તો તેઓને ‘ભંગડભૂતા’ નું અનર્થઝંઘવા યોગ્ય વિશેષણ પણ આપતા. આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં ઉપર કહી જવામાં આવ્યું તેમ કહેવાય છે કે, તેઓએ જૈનવેષ ત્યાગી કહ્ની અને તંબુરો લીધાં હતાં. આ જો કે દંતકથા છે, પરંતુ તે દંતકથા પ્રમાણે થયું હોય એ અસંભવિત નથી. જેઓ અંતરૂથી પરમ જૈની હતા તેઓએ જૈની વેષ ત્યારેજ ત્યાગ્યો હશે કે, જ્યારે ગચ્છના કલેશોમાં રાચી રહેલા જીવો તેઓના પ્રત્યે ધણા આત્મધ્રાતક પરિપક્વો આપતા હશે. હજુ વીશ વર્ષ પહેલાં સુધી કેટલાક તેઓને અનર્થઝંઘવા યોગ્ય આશયમાં અધ્યાત્મી કહી તેઓનું સ્વરૂપ વિચારી શકતા નહોતા. હવે તેઓનું ખરું ઓળખ થતું શરૂ થયું છે.

પ્રતિમા સંબંધે આનંદધનનું વક્તવ્ય.

સત્તરમા શતકમાં જૈન શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને લગતી એક ઐતિહાસિક હકીકત સંબંધી આનંદધનના લેખ ઉપરથી શું અજવાળું પડી શકે છે તે સંબંધી વિચાર કરવાનો પ્રસંગ અહીં લીધેલો નિરર્થક નહીં ગણાય. આ ઐતિહાસિક હકીકત પ્રતિમાને લગતી છે. સોળમા શતકમાં જૈન-શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિષે બે મુખ્ય ભેદ પડ્યા. સોળમા શતક પહેલાં જિનપ્રતિમા સંબંધમાં જૈનમાં બે ભેદ નહોતા; એટલે જિનપ્રતિમાનું

અવલંબન સ્વીકારનાર આખો શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પણ હતો. સોળમા શતકમાં આ સંબંધે શ્વેતામ્બરમાં નવો ભેદ પડ્યો; એ નવો ભેદ જે પડ્યો તે પ્રતિમાનું અવલંબન સ્વીકારતો નથી. પ્રતિમાનું અવલંબન લેનાર વર્ગ પોતાના મતના આગ્રહે ગમે તેવી રીતે પ્રતિમાનિષેધકને ચિતરે, પરંતુ હું તેને તે આકારે ચીતરી શકતો નથી. મારી માનીનતા એવી છે કે, જે સમયે પ્રતિમાનો નિષેધ થયો તે સમયે તેમ થવાનું કારણ પ્રતિમા માનનાર વર્ગેજ ઉત્પન્ન કર્યું હતું. આ વાત તો ઐતિહાસિક છે કે, શાસનરક્ષક ધર્મગુરુઓ તરીકે પ્રથમ યતિવર્ગ શ્રીપાટે ચાલ્યો આવતો હતો. શ્વેતામ્બર-વૃત્તિએ લીધેલ સકારણુ તેમજ ઉપકારક છૂટનો દુરુપયોગ કરવાથી યતિવર્ગ ધીમે ધીમે શિથિલાચાર ભણી વળ્યો; અને તે એટલે સુધી શિથિલાચારની ટાંચે પહોંચેલો કે, પુષ્ટિમાર્ગના નિંદાચેલા ગુરુઓ કરતાં કોઈ રીતે ન્યૂન નહોતો. ‘સંઘપટ્ટક’ નામનો ગ્રંથ વાંચતાં આ વાતની પ્રતીતિ થાય છે. આ શિથિલાચારને આધીન થયેલ યતિવર્ગે જિનમંદિરને પોતાના પ્રપંચ-કાર્યો કરવાનું સ્થળ કરી મૂકેલું. સ્થિતિ આવી થઈ જવાથી લોંકાશાહ નામના ગૃહસ્થે તેવા પ્રપંચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ પ્રયત્ન કરેલો. લોંકાશાહના સંબંધમાં અત્યાર સુધી કાંઈ ખાસ હકીકત મળતી નથી; તેમ તેઓની કોઈ ગ્રંથરચના પણ મળી શકતી નથી; એટલે તેની વિદ્વતાના સંબંધમાં અભિપ્રાય બાંધવાનાં સાધનોની ગેરહાજરીમાં પ્રતિમાવલંબની જૈનિયો તરફથી જે હકીકત આપવામાં આવે છે તે હકીકતને પ્રતિમાનિષેધક વર્ગ ખોટી પાડે નહીં ત્યાંસુધી જો કે સત્ય માની લેવામાં દોષ ગણાય નહીં, પરંતુ હું તો તેવા સાહસમાં પણ ઉતર્યા વિના એટલાજ અભિપ્રાય ઉપર આવું છું કે, લોંકાશાહ વિદ્વાન હો અથવા ન હો, પરંતુ તેને તે સમયના શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનો ઘણો સારી રીતે પરિચય હતો; અને એ પરિચયના કારણે તેને શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયની તે વખતની સ્થિતિના અનુભવી તરીકે ગણવા જોઈએ. યતિવર્ગે શ્રી જિનમંદિરને પ્રપંચસ્થાનના આકારમાં ફેરવી નાંખેલ જોઈને કદાચ લોંકાશાહને લાગણી થઈ આવી હોય અને તેથી તેણે લોકોને એ પ્રપંચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ તેનો નિષેધ કર્યો હોય, એમ માફ માનવું છે.

મારા આ અભિપ્રાયને એક ઐતિહાસિક બનાવ પુષ્ટિ આપે છે. આ ઐતિહાસિક બનાવ સંવેગી ગચ્છની ઉત્પત્તિ સંબંધીનો છે. સંવેગી ગચ્છ

ઉત્પન્ન થવાનું કારણ પણ યતિવર્ગના શિથિલાચારને દૂર કરવા સંબંધીનું છે. સંવેગી ગચ્છસ્થાપકે સંવેગી ગચ્છ ચલાવીને યતિઓને પરાસ્ત કર્યા. અને ત્યારબાદજી શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પાછો જનગૃતિમાં આવ્યો.

લોંકાશાહનો યતિવર્ગને પરાસ્ત કરવાનો પ્રયત્ન દેખીતી રીતે ઉપકારક હતો; તથાપિ માફ સાથે સાથે એમ પણ નિર્દોષશ્રુદ્ધિએ સ્વતંત્ર માનવું છે કે, લોંકાશાહ પ્રપંચસ્થાનનો નિષેધ કરતાં, જિનાલયની મૂળ વસ્તુસ્થિતિનો કેટલો ઉપકાર છે તે જોઈ શક્યા નહોતા; કેમકે તેઓ માત્ર યતિવર્ગના શિથિલાચારની સ્થિતિના અનુભવી હતા. જન જન સંવેગી ગચ્છસ્થાપકે યતિવર્ગને પરાસ્ત કરી, જિનાલયને પ્રપંચસ્થાનપરથી મૂળ સ્થિતિએ લાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો હતો તેવા પ્રકારની કોઈ પદ્ધતિએ પ્રયત્ન કર્યો હોત, તો તેથી જિનમુદ્રાનો પરમ ઉપકાર સ્થાયી રહેત.

હું અનુમાન કરું છું તે કારણથી લોંકાશાહથી પ્રતિમાનો નિષેધ થયો, અથવા કોઈ બીજા કારણથી થયો તે જ્ઞાની મહારાજ જાણે; પરંતુ આટલું તો નિર્વિવાદ સિદ્ધ છે કે, સોળમા સૈકાથી શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયમાં બેભેદ પડ્યા; એક પ્રતિમા માનનાર; અને બીજો પ્રતિમા નહીં માનનાર. સંવેગી સંપ્રદાયની ઉત્પત્તિ થયાથી યતિવર્ગનું પ્રતિમા પ્રતિપાદન સંબંધીનું મૂળ કાર્ય (mission) તેણે હાથ ધર્યું. એક તરફથી લોંકાશાહના અનુયાયીઓ પ્રતિમાનો નિષેધ કરતા અને બીજી તરફથી સંવેગી સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ પોતાના કાર્યાનુસાર તેની સામે થતા. આમ થતાં થતાં બન્ને વચ્ચે કચ્છ-આનું વૃક્ષ રોપાયું. લોંકાશાહની પછી જે જે પ્રતિમા અવલંબન લેનારા ધર્મગુરુઓ થયા તેઓ ઘણા જનન પૂર્વક લોંકાશાહના પ્રયત્નસામે થયા લાગ્યા. લોંકાશાહથી શરૂ થયેલી પ્રવૃત્તિની સામે તે સમયે કોઈએ પણ વિશેષ પુરૂષાર્થ કર્યો હોય, તો તે ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે કર્યો જણાય છે. ઉપાધ્યાયજી મહારાજે તે સંબંધી અનેક લેખો પણ લખ્યા છે.

પ્રતિમાની તકરારના સંબંધમાં જૂદા જૂદા વિદ્વાનોએ ગ્રંથો કરેલી પદ્ધતિમાં મુખ્યપણે બે પ્રકાર જોવામાં આવે છે. એક નિષેધક, અને બીજી પ્રતિપાદક. યશોવિજયજી મહારાજની પદ્ધતિ નિષેધક હતી, જ્યારે આનંદ-

ધનશ્રી મહારાજની પ્રતિપાદક હતી. યશોવિજયશ્રી મહારાજે પ્રતિમાનો નિષેધ કરનારાઓનો નિષેધ કરવાની શૈલી પકડી છે; જ્યારે આનંદધનશ્રી મહારાજે પ્રતિમાનો નિષેધ કરવાને બદલે પ્રતિમાનાં ઉપકારનું પ્રતિપાદન કરેલું છે. પ્રતિમા સંબંધમાં યશોવિજયશ્રી મહારાજના લેખો વાંચતાં જણાય છે કે, તે સમયમાં આ તકરાર ગંભીરરૂપમાં આવી પહોંચેલી હતી. આવી ગંભીરરૂપમાં આ તકરાર હતી ત્યારે સ્વાભાવિક છે કે, બન્નેમાંથી કોઈ પણ પક્ષનું માયું ધડ ઉપર હોય નહીં. આવી સ્થિતિ ચાલતી હતી ત્યારે આનંદધનશ્રી મહારાજે પોતાના આત્મબળે વિશેષ ઉપકારક માર્ગે કામ લીધું. તેઓએ પ્રતિમાપૂજનની રીતિ તથા તેનો ગંભીર ભાવ સ્તવનાવલિમાં સ્થિર કર્યો છે. શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનના પહેલાપદમાં કેવા ઉલ્લાસપૂર્વક, પ્રભાતે ઉઠી પૂજન કરવી તે બતાવ્યું છે. બીજા પદમાં દ્રવ્યશુચિ અને ભાવશુચિ ધરીને જિનાલયને વિષે હર્ષપૂર્વક જઈ ત્રીકો સાચવી મનને એકાગ્ર સાધવાનું કહ્યું છે. પછીના પદોમાં જૂદી જૂદી પૂજાઓના ભેદ અને વિધિ દર્શાવી છે; અને છેવટે ભાવપૂજન અને પડિવત્તી (પ્રાતપત્તી) પૂજનનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે. આનંદધનશ્રીની પ્રતિમા પ્રતિપાદક શૈલી કેવી હતી તે નીચેના શબ્દોથી જણાશે:—

ઈમ ધૂળ બહુ ભેદ સુણીને,

સુખદાયક શુભ કરણી રે;

ભવિક છવ કરશે તે લેશે,

આનંદધનપદ ધરણી રે.

સુવિધિ૦

આ ઉપરથી જોઈ શકાશે કે, આનંદધનશ્રી મહારાજનું વલણ પ્રતિમાની સ્થાપના પરત્વેનું હતું; એટલુંજ નહીં પણ તેઓ પ્રતિમાના પરમ અનુયાયી હતા. આટલું છતાં તેઓની વૃત્તિઓ એવી શાંતિ પામી ગઈ હતી કે, તેઓએ પ્રતિમાનો બોધ કરવા માટે ગંભીર પ્રતિપાદક શૈલી પકડી છે. શ્રી યશોવિજયશ્રીએ નિષેધક શૈલી ગ્રહી હોય કે આનંદધનશ્રીએ પ્રતિપાદક શૈલી પકડી હોય, પણ આટલું તો ચોક્કસ છે કે, સત્તરમા શતકમાં આ તકરારે ગંભીરરૂપ પ્રહણ કરી લીધું હતું; કેમકે જો તેમ ન હોત, તો પૂર્વના આચાર્યોએ તત્ત્વના ગ્રંથોમાં આ વિષયને ધણું કરી વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચ્યો નથી તેમ મહારાજ સાહેબ પણ ચર્ચિત નહિં.

આ સ્થળે લક્ષ્યમાં રહેવું જોઈએ કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજના પ્રતિમા સંબંધીના પુરુષાર્થને ઉતારી પાડવાનો હેતુ રાખ્યો નથી. યશોવિજયજી મહારાજના સમયમાં નિષેધકનો નિષેધ કરવાની શૈલી ઉપકારનું કારણ હોય ને તે કારણે તેઓએ તે શૈલીનું અનુકરણ કર્યું હોય એ સંભવિત છે. દેશકાળને અનુકૂળ વિચાર બતાવવાની શૈલી હોય છે. તેઓશ્રીના સમયમાં તે શૈલી અનુકૂળ નહીં હોય એમ આપણે શી રીતે કહી શકીએ ?

સત્તરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ.

આનંદધન સંબંધમાં હમણાં સુધી અંગિત વિચારો કર્યા. અર્થાત્ આનંદધનજીના જ્ઞાનસામર્થ્ય, દશા આદિ સંબંધમાં અત્યાર સુધી કહેવાયું. હવે તેઓના લેખ ઉપરથી સત્તરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મ સંબંધી સ્થિતિપરથી જે પ્રકારાશ પડવાયોગ્ય છે તે સંબંધે થોડુંક લખીએ.

આનંદધનસ્તવનાવલિ જેતાં પ્રથમ આટલી વાત ધ્યાનમાં તરત આવી જાય છે. સત્તરમા શતકમાં જૈનધર્મની અંદર ગચ્છભેદના કલેશો ધણા આસ્થા કરતા હોવા જોઈએ. એ ગચ્છભેદના કલેશોને મૂળ જળસીંચન સાધુવર્ગ તરફથી મળતું હોવું જોઈએ. સાધુવર્ગની સ્થિતિ અવન્નતિના માર્ગભણી હોવી જોઈએ. ઉત્તમ ગુરુઓનું અદ્યત્વ હોવું જોઈએ. જ્ઞાનમાર્ગ બૂલાર્ધ જવાથી ક્રિયાજડત્વ સમાજને વિષે બહુ વર્તતું હોવું જોઈએ. આત્મજ્ઞાન ભણીને લક્ષ્યાર્થ રહ્યા હોવા ન જોઈએ. એકાંત વ્યવહાર માર્ગ ભણી સમાજની વૃત્તિ દોરાયેલી હોવી જોઈએ. નિશ્ચય માર્ગ તરફ લોકદષ્ટિ ઉદાસીન હોવી જોઈએ. સામાન્યતઃ આ પ્રકારની સ્થિતિ સત્તરમા શતકની હતી એમ જોઈ શકાય છે. આ પ્રત્યેક અભિપ્રાયની વૃદ્ધિ અર્થે હું આનંદધનનાં વચનો મૂકીશ.

પ્રથમ, ગચ્છભેદના કલેશો વિષે.

અનંતનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં કહ્યું છે કે,

ગચ્છના ભેદ બહુ નયણ નિહાળતાં,

તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાગે;

ઉંદર ભરણાદિ નિજકાજ કરતાં યકાં,

મોહ નડિયા કળિકાળ રાજે.

* ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈએ આ પદનો પરમાર્થ નીચે પ્રમાણે
લખ્યો છે:—

“એક તરફ મત અથવા વચ્ચનો મમત્વ, અને બીજી તરફ નિર્મળ
આત્મત્વની વાત કરવી એ બનતું નથી. જ્યાં મતનો મમત્વ હોય ત્યાં
આત્મત્વનું બળપણું હોતું નથી; છતાં સમુદાય અથવા તપાલોડાદિ ગચ્છના
ભેદોમાં ગુંથાયેલા એવા તેઓ તત્ત્વની વાતો કરતાં શરમાતાં નથી.

વૃક્ષના મૂળમાં અગ્નિ બળતો છતાં વૃક્ષ લીકું રહે તે સંભવિત નથી;
તેમ મમત્વ અને તત્ત્વની વાત તેને વિસંવાદ છે એટલે મમત્વનીયો યથાર્થ
તત્ત્વ બાણે, અને કહે તે ઉપર કહેલા વૃક્ષના દૃષ્ટાંત જેવું છે.

આ ગચ્છ અને પ્રતિભેદોમાં ગુંથાયેલા મમત્વનીયો શું કરે છે ?
અને તેમની એવી સ્થિતિ કેમ છે ? તે કહે છે.

“ આવા મમત્વનીયોને કળીકાળરૂપી રાગ્નએ, અથવા કળિકાળના
રાજામાં મોહરાગ્નએ નડતર કરી છે; અર્થાત્ મોહરાગ્નએ તેઓને પોતાના
નાખામાં લીધેલા છે; અને તેથી કપાયપૂર્વક તેમની કરણી હોય છે; અને
તેથી તેઓ ઉદરપોષણ વિગેરે કામ કરે છે; અને પરમાર્થથી વેગળા છે.
સામાન્ય મનુષ્યોને મોહ કોઈને કેડ સુધી તો કોઈને ગરદન સુધી ઝડેલા છે;
એટલે સામાન્ય મનુષ્યમાં કપાય જેનું કે ઝોળા જેવામાં આવે છે; પણ આ
વેપધારી મતવાદિઓને તો મોહરાગ્નએ પગથી તે માથા સુધી ઝડેલા

* ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ ઝવેરીએ આનંદધનચોવીશી (સ્તવનાવલિ) ના
અર્થ લખી છપાવી રાખ્યા છે; પરંતુ તે હજુ બહાર પાડેલ નથી. તેઓએ છપા-
વેલા “સ્વાનુભવ દર્પણ” ના સંબંધમાં એક લેખકના હક્ક ઉપર ત્રાપ મારનાર
પગલું શ્રી સ્વેતામ્બર જૈન પરિષદની અમદાવાદની બેઠક વેળાએ લેવાનું કરેલું
જોઈ તેઓને આ ‘ચોવીશી’ ના અર્થ બહાર પાડતાં તેઓના સ્વજનો અટકાવે
છે. મારા અભિપ્રાય પ્રમાણે ભાઈ માણેકલાલે આ અર્થ સારા ભર્યા છે. કેટલેક
સ્થળે ખરી વાત કહેતાં તીક્ષ્ણતા વાપરવી પડી હોય તેથી સમુદાય ક્લેશ કરશે
એવો ભય રાખી ભાઈ માણેકલાલ આ અર્થ બહાર ન પડે એ વાત એક લેખકની
નૈતિક હિમ્મતને પાત્ર ન ગણાય. બહાર નહીં પાડેલા એવા એક ગ્રંથ અથવા
તેમાંના કોઈ પ્રસંગ ઉપર વિવેચન કરવાનો અન્યનો હક્ક ન હોવા છતાં મેં આ
ચરિત્રમાં અનેક સ્થળે તેમ કહ્યું છે તે માટે ભાઈ માણેકલાલ પાસે क्षમાની
ચાચના છે.—

કરેલા છે; એટલે તેમનામાં કષાયની પ્રવળતા જણાય છે. તેઓ બાપડા દયાપાત્ર છે. કહ્યું છે કે,—

ભાષે નિરપેક્ષ વચન, ક્રિયા દેખાવે કર;
વાકો તપ સંયમ સરવ, કર્યો કરાવો ધૂર.

“ માટે જે એકાંત પક્ષી, ગમે તો દયા પક્ષી હોય, વા ભક્તિ પક્ષી હોય, કે “ગુરુ ગુરુ જપના, એર સખ સુપના” એમ કહેનાર ગુરુ પક્ષી હોય, તો પણ નિરપેક્ષ વચન બોલનાર કષાયવાનુ ચારે ગતિઓમાં ભ્રમણુકરશે.

આ તીવ્ર વચનો ઉપદેશક અથવા સાધુવર્ગ તરફ કહ્યા છે. જૈનના ધર્મગુરુઓને આહારાદિ શરીરપોષણના સાધનો આવક સમૂહાયગાંથી પ્રાપ્ત કરવાના હોય છે. જૈનસાધુને અર્થે કાંઈ પણ આહારાદિ પદાર્થ તૈયાર કરાવી શકાતો નથી. તેને તો આવકવર્ગમાં ગાયત્રી પેકે ફરી ફરીને “ ગોચરી ” જેવો અદ્ય અદ્ય આહાર લઈ ખાતાનું શરીરપોષણ કરવું પડે છે, આવી રીતે કોઈને પણ પણ કિંચિત્ માત્ર બોળાઈ ન થનાર એવા જૈનધર્મગુરુઓ પ્રત્યે આનંદધનજી જેવી શાંતમૂર્તિ એવી તીક્ષ્ણતા બતાવે છે કે તમે કળિકાળના પ્રતાપે મોહપૂર્વક પેટ ભરવાનું કાર્ય કરો છો. આ શું બનાવે છે ? આ કથન એમ બતાવે છે કે તે સમયે ગચ્છના મમત્વમાં ધર્મગુરુઓ રાચ્યા માચ્યા રહેતા હોવા નોંધ્યે. એક તરફ ગચ્છના મમત્વમાં રાચ્યા રહેવું અને બીજી તરફથી તત્ત્વની વાતો કરવી એ અસંભવિત જેવું ગણી આનંદધનજી તેઓને કહે છે કે, તમને શરમ આવતી નથી કે તત્ત્વની વાતો કરો છો. આનંદધનજી મહારાજનો કહેવાનો હેતુ એવો છે કે, ધર્મગુરુઓ પરમાર્થથી વેગળા છે; કેમકે જેઓ પરમાર્થને જાણનાર હોય તેઓને તો કોઈ પણ પ્રકારે મન મમત્વ હોય જ નહીં. ધર્મગુરુઓ પ્રત્યે આટલો સખત કટાક્ષ જ્યારે મહારાજ સાહેબે કર્યા છે સારે આપણે જે સાર ઉપર આવી શકીએ તે એજ કે, આ વખતે ધર્મગુરુઓ સંપ્રદાય-મોહને ધ્રુણા આધીન થઈ ગયેલા હશે. જે ધર્મગુરુઓની સ્થિતિ આવી થઈ ગઈ હોય, તો આવક સમૂહાયની એટલે સામાન્યતઃ જૈનસમાજની સ્થિતિ કેવી પામર થઈ ગઈ હોવી નોંધ્યે એ સહેજે વિચારી શકાય તેવું છે.

જૂદા જૂદા અનેક પ્રસંગોએ મેં મારા તરફથી પ્રકટ થતા “સનાતન જૈન” પત્રમાં સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે કે, શ્વેતામ્બરો, દિગમ્બર જેવી

આકરી દશાની વિશેષતા પોતાની દૃષ્ટિ સમીપ ન રાખતાં, દેશકાળનો યોગ્ય સ્થિતિ રહેવી જોઈએ. એવી કાઠ અપેક્ષાએ ઉપકારક વિચારણાને જ એકાંત વળગી રહ્યા તેથી ક્રમે ક્રમે તેમાં શિથિલતા દાખલ થતી ગયેલ; તેમજ દિગમ્યરોએ, એકાંત દિગમ્યર વૃત્તિનોજ આગ્રહ રાખી, શ્વેતામ્યર દશાનું ઉપયોગીપણું ન જોયું તેથી શાસનરક્ષક એવા ધર્મ ગુરૂઓનો તેમાંથી લોપ થયો. શ્વેતામ્યરોએ જ્ઞાનીપુરુષોએ સહૃદુ રાખેલ અવકાશનો વિશેષ ઉપયોગ કરવા માંગ્યો તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે, એક વખત એવો આવી ગયો હતો કે, વીનરાગ યતિની દશા ગંભીર અધમપણાને પામી ગયેલી (જુઓ, સંઘપટ્ટક), મનઘન્ય કે, શ્વેતામ્યર દશામાં કાઠ ઉપકારક કારણે રાખેલ અવકાશને વિશેષ લંઘાવતાં જતાં પરિણામ એ આવતું ગયેલું કે, સાધુદશામાં શિથિલતા આવતું ગયું. આ શિથિલતાના કારણેજ જૂદા જૂદા અનેક ગચ્છભેદો જન્મ પામેલા; અને એ ગચ્છભેદોના જૂદાં જૂદાં વાગ અંધાર્ધ એક જનનો તેના સેવનકર્તાઓમાં સંસારના જેવો મોહ ઉત્પન્ન થયેલો. જ્યાં આવો મોહ હોય ત્યાં તત્ત્વની વાત ક્યાં સંભવે ? અને જો ધર્મગુરૂઓની દશા આવી હોય, તો પછી આખા સમાજની સ્થિતિ કેવી અવનત હોય તે કહેવા કરતાં કહી શકાય તેમ છે. આ ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે, આનંદ-ઘનશ મહારાજના સમયમાં અનેક ગચ્છભેદોની જન્મળ થઈ રહેલી; એ જન્મળની વૃદ્ધિ અર્થે જગસીચન ધર્મગુરૂઓથી થયેલું; અને સામાન્યતઃ જન સમાજની સ્થિતિ ધર્મ ઝગડાઓવાળી થઈ રહેલી આ ઉપરથી તેમજ શ્રી નમિનાથ િસ્તવના ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે, સુગરૂનો યોગ આ કાળમાં બહુ ઓછો થઈ ગયેલો; એટલે કે ઉપદેશકવર્ગની સ્થિતિ અવનતિના માર્ગ પ્રત્યે હતી. આ સ્તવનામાં કહ્યું છે કે,—

શ્રુત અનુસાર વિચારી બોલું, સુગરૂ તથાવિધ ન મલે રે;

કિરિયા કરિ નવિ સાધી શકીયે, એ વિષવાદ ચિત્ત સઘળે રે.

આ સ્થળે શ્રુત એટલે જૈનસિદ્ધાંતો, તેમાં કહેલાં વચનોને આધારે વિચારીને જો બોલું છું, તો જેવાં આગમોમાં ગુરૂનાં લક્ષણો કહ્યાં છે તેવા ગુરૂઓ મળી શકતા નથી; તેમજ સાધુપણાની ક્રિયા કરીને હું મોક્ષ સાધી શકતો નથી; તેથી એ પૂર્વોક્ત ખેદ સઘળાના મનમાં વ્યાપ્ત રહેલો છે.

જામ માણેકલાલે આ પદનો જે પરમાર્થ ભર્યો છે તેમાં નીચેની વાત

આપણું ખાસ ધ્યાન ખેંચનારી છે:—

“ શ્રી આનંદધનજી મહારાજની અનુમોદના કરનારા તે વખતમાં કેટલાક ખીજા સાધુમુનિરાજો પણ હતા; અને કેટલીક દંતકથાને આધારે શ્રીમહા યશોવિજયજી અને નયવિજયજી મહારાજ આનંદધનજીના સમકાલીન થયા છે; કે જેમના જેટલી વિદ્વતા અને ક્રિયાપરાયણપણું તેમજ આત્મલક્ષ હાલ તો જોવામાં આવતાં નથી તેવા વખતમાં પણ આ મહાત્માને કહેવું પડ્યું છે કે, શાસ્ત્રપ્રમાણે જોતાં શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં કહ્યું છે તેવા આગમપર સમકીર્તી અને જેમની સંવરરૂપ ક્રિયા છે ઇત્યાદિ ગુણો વાળા ગુરૂ મને જણાતા નથી, ”

ભાઈ માણેકલાલના આ વચનો બહુ કાળજીપૂર્વક લખાએલાં છે. તેઓના હૃદયમાં જે વાત હોવાનો સંભવ છે તે વાત તેઓએ જો કે કહી છે; પણ તે એવી સ્પષ્ટતાપૂર્વક કહી નથી કે, જેથી એકાએક તેનો ખ્યાલ આવી જાય; અને તેઓએ તેમ સંકારણ કર્યું જણાય છે. ભાઈ માણેકલાલનો કહેવાનો હેતુ હું જો ખરાબર સમજી શકતો હોઉં, તો મને લાગે છે કે, તેઓ એમ કહેવા માંગે છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજીમહારાજ અને નયવિજયજી મહારાજને વિષે પણ જે આશયમાં આનંદધનજી મહારાજે જિનાગમમાં સુગુરૂની દશા જોઈ છે તે પ્રકારની દશામાં કોઈ અંશે ન્યૂન રહેલા આનંદધનજી મહારાજની દૃષ્ટિમાં આવેલા હોવા જોઈએ, કેમકે નહીં તો તેઓ (આનંદધનજી) “ સુગુરૂ તથાવિધ ન મિલે રે ” એવા ભારવાળા શબ્દો બોલત નહીં.

આ જાતનો અભિપ્રાય, ભાઈ માણેકલાલના વચનોપરથી મારો થાય છે. જો ભાઈ માણેકલાલનો કહેવાનો અભિપ્રાય એવો હોય, તો મને લાગે છે કે, તેઓએ તે સ્પષ્ટ ભાષામાં નથી બતાવ્યો તેનો હેતુ એમ જણાય છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજનું જૈનસમાજમાં એટલું બધું વાસ્તવિક માહાત્મ્ય છે કે, જો તેઓ (શ્રી યશોવિજયજી) ના સંબંધમાં કિંચિત્ માત્ર તીવ્રપણે બોલાય, તો સમાજ સહન કરી શકે નહીં. આ કારણે ભાઈ માણેકલાલે ભાષારચના કાળજીવાળી કરી જણાય છે. તે ગમે તેમ હો, પરંતુ એટલું તો લાગે છે કે, ભાઈ માણેકલાલના વિચારોપરથી જેમ કંઈક અસ્પષ્ટપણે જણાય છે તેમ, આવા પ્રકારની આશંકા આનંદધનજી મહારાજે

રમેલા આ પદ પરથી ઉદ્ભવે, તો તે કેવળ અયોગ્ય છે એમ લાગતું નથી. આપણે જેમ જાણીએ છીએ કે, યશોવિજયજી મહારાજ એક અસાધારણ સિદ્ધાંતવેત્તા હતા, એટલુંજ નહીં પણ જો એમ કહીએ કે, સિદ્ધાંતજ્ઞાન પ્રકાશવામાં કળિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીહેમચંદ્રાચાર્ય પછી શ્રીયશોવિજયજી મહારાજ જેવા સમર્થ જીજ્ઞ કોઈ થયા નથી તો તે ખોટું નથી; તેમ આપણે આ વાત પણ સાંભળીએ છીએ કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજ આનંદધનજી મહારાજ-પ્રત્યે પૂજ્ય યુદ્ધિથી જોતા હતા, એટલુંજ નહીં પણ આનંદધનજી મહારાજે શ્રી ઉપાધ્યાયજીને ચોક્કસ વિદ્યાઓ પ્રાપ્ત કરાવવાનું ધાર્યું હતું. આ ઉપરથી આપણે જે અભિપ્રાય ઉપર આવી શકીએ તે એજ કે, આનંદધનજી મહારાજની દશા વિશેષ તીવ્ર હોવાથી તેઓએ પોતાને યોગ્ય વિશેષ સામર્થ્યવાન ગુરૂની આવશ્યકતા વિચારી હોય. આવા સમયે ઉપયુક્ત પદમાં આનંદધનજી મહારાજે ‘સુગુર તથાવિધ ન મિલે રે’ એવા શબ્દો કહ્યા હોય એ સંભવિત છે. શ્રીયશોવજીની અંધરચનાઓ જોતાં જણાય છે કે, પ્રથમ તેઓનું પાંડિત્યશક્તિનું ઘણું મહાન સ્ફુરણ હતું; અને પછીથી પાંડિત્યશક્તિની સાથે અધ્યાત્મ લક્ષ્યની વિશેષ જાગૃતિ થવા પૂર્વે આનંદધનજી મહારાજે ઉપયુક્ત પદની રચના કરી હોય. આમ છતાં એમ ન કહી શકાય કે, ઉપાધ્યાયજીની દશા આનંદધનજી મહારાજને પાત્ર ગુરૂ થવાની હતી, કેમકે આનંદધનજીની દશા તો ઓરજ હતી અથવા આનંદધનજી મહારાજના ધોરણ (Standard) પ્રમાણેની આત્મજાગૃતિ ઉપાધ્યાયજી મહારાજની હતી એવી તેઓને ખાતરી ન પણ થઈ હોય. ભાઈ માણેકલાલના લેખપરથી આ કાંણે ઉદ્ભવતી આ શંકાનું આ જો કે એક પ્રકારનું સમાધાન છે; પરંતુ આવા પ્રકારની આશંકામાં જવા કરતાં જો આપણે આટલું વિચારી સ્વસ્થ રહીએ કે, આનંદધનજી મહારાજે ‘સુગુર તથાવિધ ન મિલે રે’ એવા જે શબ્દો વાપર્યા છે તે ઉત્સર્ગપણે વાપર્યા છે તો તે વધારે યોગ્ય છે. જાની-ઓ કોઈ વાત એકાંત કહેતા નથી; તેમ આનંદધનજી મહારાજે આ વાત એકાંત નહીં કહેતાં ઉત્સર્ગપણે કહેલી છે એટલે અપવાદરૂપ વ્યક્તિઓ રહી જાય કે જેઓ જિનાગમને વિષે કહેલા સુગુર લક્ષણો સહિત હોય આવા અપવાદરૂપ પુરૂષોમાં કાં શ્રીયશોવિજયજી આદિ પુરૂષો ન હોય ? આ સ્થળે એમ આશંકા કરવામાં આવે કે, આનંદધનજી મહારાજે એ સ્તવનામાં જે પ્રકારનો લાપ્તાપ્રયોગ કર્યો છે તે પરથી એમ લાગે છે કે, કેમ જાણે આ-

નંદધનજી મહારાજને પોતાને તથાપ્રકારના ગુરુનો યોગ ન મળતાં ખેદ પૂર્વક એ વચનો કાઢ્યાં ન હોય ? આ શંકાનું સમાધાન એટલુંજ છે કે, આનંદધનજી મહારાજની દશા ઘણી વર્ધમાન થતી ગયેલી હોવી જોઈએ. તે છતાં તેઓ પોતાને યોગ્ય એવા ગુરુનાં અવલંબનની જરૂર ધારતા હોઈ તેવા ગુરુનો યોગ તેઓએ ન જોઈ આ વચનો કાઢ્યાં છે. હું આટલું લખું છું, પણ તે ઘણા ડરપૂર્વક લખું છું, કેમકે વખતે યશોવિજયજી મહારાજ જેવા અસાધારણ મહામાનો મારાથી અવિનય થઈ જાય, તો મારે કેટલા લવબ્રમણ કરવાં પડે તેનો મને બહુ ખ્યાલ રહે છે.

સતરમા ચત્તકમાં જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ જ્ઞાન સંબંધમાં બહુ નિર્ભેજ થઈ ગયેલી; અને ક્રિયાજડત્વ ધારું વધી ગયેલું; એમ આનંદ-ધનજી મહારાજના નીચેના વચનોથી જણાય છે:—

એક કહે સેવિયે વિવિધ ક્રિયા કરી;

ફળ અનેકાંત લોચન ન દેખે

ફળ અનેકાંત કિરિયા કરી બાચડા;

ધાર૦

રડવડે ચાર ગતિમાંડે લેખે.

આ પદમાં મહારાજ સાહેબે ક્રિયાનો નિષેધ કર્યો નથી; પરંતુ જેઓ સમજ્યા વગરની માત્ર કાયકલેશરૂપ ક્રિયાઓમાં ધર્મ માની પ્રવર્તે છે તેની દયા ખાઈ, જ્ઞાનમાર્ગ તરફ લક્ષ્ય કરાવ્યો છે. આ પદ ઉપરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, આ સમયમાં શુદ્ધ-જ્ઞાનરહિત-ક્રિયાકાંડમાં શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય વિશેષ રાચી રહ્યા હોવા જોઈએ. જે જ્ઞાનસહિત ક્રિયાકાંડ અનુસરતો હોત, તો મહારાજજીને આવા લાગણી ભરેલાં વચનો કહેવાનો પ્રસંગ મળ્યો ન હોત. જ્ઞાનમાર્ગ ઘણો પામર સ્થિતિમાં આ સમયે આવી ગયેલો હોવા જોઈએ, તે શ્રી ધર્મનાથના સ્તવન ઉપરથી નીચેનો ભાગ લઈએ છીએ તે પરથી જણાશે:—

પરણ નિધાન પ્રગટ મુખ આગળે,

જગત ઉદ્ધારી હો જાય;

જિનેશ્વર૦

જ્યોતિવિના જુઓ જગદીશની

અંધાઅંધ પુણ્ય.

જિનેશ્વર૦

અર્થાત્, ઉત્કૃષ્ટ એવું જે ગુપ્ત ધન તે મોઢા આગળ પ્રકટ છે, પણ તેને જગતના પ્રાણીઓ ઝોળાંગીને ચાલ્યા જાય છે, ભગવાનની જ્યોતિ અર્થાત્ જ્ઞાનપ્રકાશ વિના આંધળાની પાછળ આંધળો ચાલ્યો જાય છે. અહીં ‘જ્યોતિ,

શબ્દથી જ્ઞાન કહેવાનો ઉદ્દેશ છે. જગત્ ધર્મ માની એકાંત જડક્રિયા જ્ઞાન-વિના કરતાં જોઈ આ વચનો કહ્યાં છે. સ્તવનાવલિ અને ‘બહોતેરી’ ના અવલોકન પરથી જાણી શકે, મહારાજ સાહેબે ક્રિયાજડત્વને માટે જગત્ જીવોની ઘણી દયા ખાધી છે; અને જ્ઞાન માટે આવશ્યકતા ગાંધ છે.

કેટલીક વખત એનું અને છે કે, એ યુગપદ ઉપદેશક વાત હોય છે; તેમાં એક વાત ઉપર ઘણોજ ઝોછો લક્ષ્ય થઈ ગયો હોય છે, અને બીજી વાત ઉપર ઘણોજ વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે. હવે આ બંને વાત જો યુગપદ ન હોય, તો સમતોલપાણું જતું રહી આવશ્યક ફળ થતું નથી. આવા પ્રસંગે જ્ઞાનીપુરુષો જે વાત ઘણી ગૌણ થઈ ગઈ હોય છે તેના ઉપર ઘણો ભાર મૂકે છે; અને જેના ઉપર વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે તેના સંબંધમાં કાંઈક નરમાશ લાવવા જેવું કરે છે, જ્ઞાનીપુરુષોની આ પ્રવૃત્તિનો ઉદ્દેશ લોકસમૂહ જોઈ શકતો નથી; એટલે ગૌણ થયેલ વાતપર ભાર મૂકવાનો હેતુ ન સમજતાં એમ માની બેસે છે કે, પ્રતિપાદક પુરૂષ એકાંત તે વસ્તુનોજ ઉપદેશ કરે છે; અને જે વાત માટે નરમાશ લાવવા જ્ઞાનીપુરૂષ ઉપદેશ દે છે. તે વાતનો નિષેધ કરે છે એમ સમજે છે. જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બંને યુગપદ જેવી સિતિ ધરાવતાં પદાર્થો છે. જ્ઞાન હોય, અને ક્રિયા ન હોય તો જ્ઞાન શુન્કપણામાં પડ્યું રહે છે; અને જો ક્રિયા હોય અને જ્ઞાન ન હોય તો શુન્કક્રિયા અથવા ક્રિયાજડત્વ આવે છે. આ દરજ્જોથી બંને સાથે જોઈએ. આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં જ્ઞાનમાર્ગ પ્રત્યે, ઉપર જોઈ ગયા તેમ. ઉપદેશ થઈ ગયેલી એટલે તેઓએ જ્ઞાનમાર્ગ ઉપર યાદુ ભાર દઈ ઉપદેશ કર્યો; અને ક્રિયાકાંડ જ્ઞાનરહિતતાએ હદબહાર થતો જોઈ તેને નરમાશ આપવા માટે મહારાજ સાહેબે વિચારો દર્શાવ્યા. આનું પરિણામ એ આવ્યું કે, ક્રિયાજડ થઈ ગયેલા જીવોએ એમ માની લીધું કે, આનંદધનજી મહારાજ ક્રિયાને ઉત્થાપે છે; અને એકલા જ્ઞાનને સ્થાપે છે. આવી માનતાના કારણે તેઓને ‘અધ્યાત્મી’ કહી ગાળો ભાંડતાં; અને આજ કારણે તેઓને ‘ભાંગડભૂતા’ એવું નહીં ઇચ્છવા યોગ્ય વિશેષણ પણ આપેલું. આ સંક્રાંતિ પ્રથમ ભાગ સુધી ક્રિયાજડત્વનું પ્રમળ વધારે ચાલેલું; એટલે ત્યાંસુધી આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં આવી ભૂલ ભરેલી માનીનતા ચાલી આવેલી. છેલ્લા બે દશકા થયાંજ, અર્થાત્ શ્રીમાન્ રાજચંદ્રના સમયપછી લોકોની તે માનીનતા

ફરવા લાગી છે. વાસ્તવિક રીતે જોતાં, આનંદત્રયનજી મહારાજે ક્રિયાનો નિ-
ષેધ કયો જ નથી; પરંતુ સૂત્રાનુસાર ક્રિયા સાધવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે.
શ્રી અનંતનાથની સ્તવના ૬ હા પદમાં કહ્યું છે કે,

પાપ નહીં કોઈ ઉત્સૂત્ર લાખણુ જસો;
ધર્મ નહીં કોઈ જમ સૂત્ર સરીખો,
સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક કિરિયા કરે,
તેહનું શુદ્ધ ચરિત્ર પરીખા.

ધાર૦

જેમ નિજસ્વરૂપ અર્થે ક્રિયા કરવામાં આવે તે અધ્યાત્મ ગ્રહણ કરવા-
યોગ્ય છે તેમજ જે ક્રિયા કરતાં અધ્યાત્મ પ્રાપ્ત ન થાય તે ક્રિયા પણુ નથી.

નિજસ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે,
તેહ અધ્યાત્મ લહિયે રે;
જે કિરિયા કરી ચક્રગતિ સાધે,
તે ન અધ્યાત્મ લહિયે રે.

શ્રી શ્રેયાંસ૦

વળી, ક્રિયાસ્થાપકવચન શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનમાં આ પ્રમાણે કહેલ છે:-

સુવિધિ જિજ્ઞેસર પાય નમીને,
શુભ કરણી એમ કીજે રે;
અતિ ધણો હલટ અંગ ધરીને,
પ્રહ હઠી પૂજ જે રે.

સુવિધિ૦

સુવિધિજિનનું આખું સ્તવન પૂજની વિધિથી ભરેલું છે. એ વાંચવાથી
જણાય તેમ છે કે, તેઓએ પૂજ આદિ વિધિઓનું અખંડ પ્રતિપાદન કર્યું
છે; અને જે પૂજાદિ વિધિઓનું જેણે પ્રતિપાદન કર્યું હોય તે તપશ્ચર્યાદિ
ઉત્તમ સાધનોનો નિષેધ કેમ કરે? મને આશ્ચર્ય થાય છે કે. આવા મહા-
ત્મા પ્રત્યે લોકો કેમ એવો આક્ષેપ કરવા નીકળેલા કે, તેઓ ક્રિયાના નિષેધક
હતા. આમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું જોકે કાંઈ નથી; જ્યાં સુધી સમ્યગ્દષ્ટિ
નથી થઈ ત્યાંસુધી જીવો એમજ માની બેસે છે. આપણી નજરોનજર-
નો તાજેજ દાખલો છે. શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર, કે જેઓએ ક્રિયાદિ સાધનનું
આ પ્રમાણે

નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય,

નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય,

—શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર.

શબ્દોમાં ઉત્તમ પ્રતિપાદન કર્યું છે તેઓ પ્રત્યે, હમણાંના જેવા વિદ્યા-વિલાસી કાળમાં પણ આક્ષેપ કરવામાં આવતો હતો, તો પછી જે સમયે વિદ્યાવિલાસનો અભાવ હતો તે સમયે આનંદધનજી મહારાજ પ્રત્યે આક્ષેપ થાય એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય જેવું ન ગણાવું જોઈએ.

આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં આત્મજ્ઞાન ભણી સમાજની ઉદા-સીનતા થઈ ગયેલી હોવાનાં પ્રમાણો નીચે પ્રમાણે છે:—

આત્મજ્ઞાની બનણુ કહાવે,
બીજા તો દ્રવ્યલિંગીરે;
વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદધન મત સંગી રે.

વાસુ.

વળી,

અધ્યાત્મ જે વસ્તુ વિચારી,
બીજા જણુ લાગી રે;
વસ્તુ ગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદધન મતવાસી રે. શ્રી ત્રેયાંસ.

પ્રત્યે પ્રત્યેક વિચારમાં મહારાજસાહેબે આત્મજ્ઞાનભણી જગૃતિકરાવવા અર્થે પ્રયત્ન કર્યો છે; અને એકાંત ક્રિયાજડત્વનો નિષેધ વારંવાર કર્યો છે એ વાત એમ બતાવવા માટે પૂરતી છે કે, સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમાં આત્મજ્ઞાન ભણી ઘણી ઉપેક્ષા થઈ ગયેલી. ઉપાધ્યાયજી શ્રીયશોવિજીજી મહારાજ આ વાતની સાક્ષી પૂરે છે, કેમકે તેઓ મહારાજસાહેબ સમકા-લિન હતા. જે શબ્દોમાં તેઓ સાક્ષી પૂરે છે તે શબ્દો આ પ્રમાણે છે:—

વિષયરસમાં ગ્રહી માચીઆ,
રાચીઆ કુશુર મદ પૂર રે;
ધામધુમ ધમાધમ ચલી,
જ્ઞાનમાર્ગ રહ્યો દુર રે.

આત્મજ્ઞાન પ્રત્યે ઉપેક્ષા ધરાવનારાઓ પ્રત્યે મહારાજપ્રીયે કહ્યું છે, અને શુષ્ક અધ્યાત્મીઓને ભૂલી ગયા છે એવું નથી. શુષ્ક અથવા શબ્દ-અધ્યાત્મીઓને ઉદ્દેશીને કહે છે કે,

નામ અધ્યાત્મ, ઈવણ અધ્યાત્મ,
દ્રવ્ય અધ્યાત્મ જાંડો રે,
ભાવ અધ્યાત્મ નિજગુણ સાધે;
તો તેહ શું રહ મંડો રે. શ્રી ત્રેયાંસ.

શબ્દ અધ્યાત્મ અર્થ સુણીને,
 નિરવિકલ્પ આદરજો રે,
 શબ્દ અધ્યાત્મ ભજના જાણી;
 હાન ગ્રહણ મતિ ધરજો રે; શ્રી શ્રેયાંસૌ

સત્તરમાં શતકમાં અથવા આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં શબ્દ-
 અધ્યાત્મીઓ પણ હોવા જોઈએ. મહારાજ સાહેબે, આ સમયમાં એકાંત
 વ્યવહારમાર્ગનું સેવન અને નિશ્ચય માર્ગનું વિસ્મરણ જોઈ કહ્યું છે કે,

પરમારથ પંથ જો કહે, રંજો એકાંત રે,
 વ્યવહારે લખ જો રહે, તેહના ભેદ અનંત રે. ધરમૌ
 વ્યવહારે લખે દોહિલો, કાંઈ ન આવે હાથ રે,
 શુદ્ધ નય થાપના સેવતાં, નવી રહે દુવિધા સાથ રે. ધરમૌ

આ પ્રમાણે આ વ્યવહાર અને નિશ્ચય અથવા પરમાર્થમાર્ગ પરત્વે
 વિચારણા બતાવી છે,

દુકામાં સત્તરમાં સૈકાની સ્થિતિ, ત્યારે, આ પ્રમાણે જૈનસમાજની ધર્મ
 સંબંધે આનંદધનજી મહારાજના વિચારો પરથી જણાય છે. જૈનસમાજની
 અંદર અનેક ધર્મના મતભેદો પ્રવર્તતા હતા; આ મતભેદને લઇને અનેક
 ધર્મકલેશો હોવા જાણીએ. આ ધર્મકલેશોને વૃદ્ધિ અર્થે જાળીસીંચન ગુરુઓ
 તરફથી થતું હતું. ધર્મગુરુઓ પણ તે કારણે બહુ ઉન્નત સ્થિતિમાં નહોતા
 જોઈએ. ઉત્તમ ગુરુઓનું ધણું અસ્પૃશ્ય હતું, અને ધર્મગુરુઓની જે ઉ-
 ન્નત દશા નહોતી તો પછી શ્રાવક સમૂહનો તો નહોતો જોઈએ એ દેખીતું
 છે. સમાજનો લક્ષ્ય એકાંત ક્રિયાકાંડ-ઉપર રહ્યો હતો. આત્મજ્ઞાન જાણી
 લોકોની ઉદાસીનતા હતા. એકાંત વ્યવહારમાર્ગનું સેવન બહુધા થતું હતું.
 શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓ પણ સમાજમાં હોવાનો સંભવ છે. પ્રતિમાં સંબંધી કલેશે
 ગંભીરરૂપ પકડ્યું હતું; જ્ઞાનમાર્ગ અગ્નિગૃત હતો. એકંદરે શ્વેતાશ્વર સં-
 પ્રદાયની સ્થિતિ સત્તરમા શતકમાં સંતોષકારક નહીં હોય.

આ પ્રમાણે આનંદધનજી મહારાજની કૃતિના આધારે જોટલું વિવેચન
 થઈ શક્યું તેટલું કરવા મેં પ્રયત્ન કર્યો છે. મારા લખવામાં અથવા વિચારમાં
 જે કાંઈ દોષ હોય તે માટે ક્ષમા ચાહું છું. આ લેખ પૂર્ણ કરતાં એક

વાત ખાસ જણાવવાની રહે છે કે, આનંદધનજી મહારાજના સમયની જૈનસમાજની સ્થિતિનું અવલોકન કરવાનું તો જ ફળ છે કે, જે આપણે સતરમા શતકની સ્થિતિની સાથે ચાલુ શતકની

સરખામણી.

કરી આપણે કેટલું જનગૃહ થવાનું છે તે વિચારી વર્તન કરીએ. સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમાં ધર્મમતભેદો હતા, અત્યારે જૈનમાં ધર્મમતભેદો ઘણા છે, તથાપિ હવે તે દૂર કરવા જોઈએ એવી વૃત્તિનો કિંચિત્ જન્મ થયો છે ખરો. સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશો ઘણા હતા અત્યાર સુધીમાં આ શતકમાં પણ કાંઈ ઓછા નહોતા. પરંતુ હવે તે વાત હીક નથી. એમ સમજવાની શરૂઆત થઈ છે. સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશોને ધર્મગુરૂઓનું જળારીચન હતું. ચાલુ શતકમાં પણ તેવું જળારીચન થોડા વર્ષ પહેલાં સુધી હતું; તથાપિ હવે તેઓ એ બાબતમાં કાંઈક મોળા પડ્યા છે. સતરમા શતકમાં ઉત્તમ ગુરૂઓનું જે કે આનંદધનજી મહારાજની દૃષ્ટિએ અસ્પૃશ્ય હતું, પરંતુ ચાલુ જમાનાની સરખામણીએ તે કાળ અત્યારના કરતાં ઘણો ઉત્તમ હતો, કારણ કે તે સમયમાં આનંદધનજી મહારાજ પોતેજ તેમજ નયવિજયજી મહારાજ, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અને બીજા બસેંક પંડિતો વિદ્યમાન હતા. આ સતક, સતરમા શતકની સરખામણીએ આ બાબતમાં અવલૂનીય રીતે પછાત છે. સતરમા શતકમાં શ્રાવક દશાની સ્થિતિ નિર્બળ હતી, પરંતુ આ શતકમાં તો તેથી ઘણાજ ગુણી નિર્બળ છે. સતરમા શતક કરતાં અત્યારે વધારે પરિમાણમાં સમાજ ક્રિયાજલ્દત્વમાં રહ્યો છે. સતરમા શતકમાં અધ્યાત્મ હતું તેના કરતાં આ શતકમાં ઘણું ઘણું ઓછું છે. શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓ આ કાળમાં વધારે હશે કે ક્રિયાજલ્દવાન તે એક તપાસ કરવા જેવી બાબત છે. પ્રતિમા સંબંધી કલેશ ઓછો કરવાની વૃત્તિ સમાજમાં હમણાંજ શરૂ થાય છે.

આશો શુદ્ધ ૨, ૧૯૬૪

મનસુખલાલ.

શ્રીમાન્ આનંદધનજીના જીવન સંબંધમાં મારા આ વિચારો મેં આજથી પાંચ વર્ષો ઉપર બહાર પાડ્યા હતા. ત્યાર પછી તેઓના સંબંધમાં આટલું સાહિત્ય બહાર આવ્યું છે:-

૧. મહુમ ભાઈ ગોવીંદજી મેપાણીની સૂચનાથી ભાઈ મોહનલાલ દક્ષીચંદ દેશાઈએ આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે જે કાવ્યો કરેલાં છે તે બહાર મૂક્યાં હતાં. ૨. વળી, ભાઈ મોહનલાલે અંગ્રેજીમાં યશોવિજયજી મહારાજનું સંક્ષિપ્ત ચરિત્ર લખ્યું છે તેમાં પણ આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં વિચારો બતાવવામાં આવ્યા છે. ૩. ત્યાર પછી, જે સ્તવનાવલિ માટે પ્રથમ મેં ચર્ચા કરી છે તે ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈએ આનંદધનજીની સ્તવનાવલિ નવા અર્થ ભરી બહાર પાડી છે. ૪ અને સૌથી છેલ્લાં, મુનિરાજ શ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ આનંદધન 'બહોતેરી' તેના વિવેચન-પૂર્વક બહાર પાડી છે.

આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે યશોવિજયજી મહારાજે જે કાવ્યો લખ્યાં છે તે આનંદધનજીના સંબંધમાં અદ્ભુત પ્રકાશ પાડનાર છે. ભાઈ મોહનલાલે યશોવિજયજી મહારાજનું જે ચરિત્ર લખ્યું છે તેને માટે તેઓ પ્રશંસાને પાત્ર છે. ખાસ કરીને એટલા માટે છે કે તે નૂતન દૃષ્ટિએ અને તે પણ વળી અંગ્રેજીમાં લખ્યું છે. ભાઈ માણેકલાલે સ્તવનાવલિના જે અર્થો ભર્યા છે તે અત્યારસુધી ભરાયેલા અર્થો કરતાં નવીન પદ્ધતિએ લખાયાં છે અને તે જ પદ્ધતિ અત્યારના જમાનાને અનુકૂળ છે. આમ છતાં કહેવું જોઈએ કે, કોઈ કોઈ સ્થળોમાં ભાઈ માણેકલાલ જોઈએ તેવું વસ્તુ સ્વરૂપ સમજ્યા નથી. અત્યાર સુધીમાં આનંદધનજીની આ સ્તવનાવલિના ૨૨ તીર્થકરોનાં સ્તવનો મળે છે. ભાઈ માણેકલાલને સુરતવાળા ઝવેરી મગન ભાઈ પ્રતાપચંદ દ્વારા છેલાં બે સ્તવનો મળ્યાં છે. મેં આ પદો જોયાં છે. આ પદોની કૃતિ, અલબત્ત, હમણાંની તો નથી જણાતી. ઓગણીશમા સૈકાની પૂર્વની જણાય છે; આમ જણાતાં છતાં ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર (Philology) ની દૃષ્ટિએ જોવામાં આવે તો, માફ માનવું છે કે, તે બે પદો આનંદધનજી મહારાજની કૃતિ છે એમ કહેવાવાનો સંભવ નથી; અર્થાત્ હું તે કૃતિ આનંદધનજીની હોય એવા અભિપ્રાય ઉપર આવી શકતો નથી.

મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ આનંદધન બહોતેરીમાં આવેલા ગૂઢ પદોના અર્થ લખવામાં સારી મેહેનત કરેલી જણાય છે, તેમજ તેઓના જીવન-ચરિત્ર સંબંધી વિચારો દોરવવામાં પણ સ્તુતિપાત્ર મેહેનત લીધેલી દૃષ્ટિ-ગોચર થાય છે.

આવી રીતે ચાર જૂદી જૂદી દિશાઓમાં જે પ્રયત્નો થયાં છે તે તેઓના પરિશ્રમની અપેક્ષાએ અવશ્ય પ્રશંસનીય છે. આ સઘળું છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે, આનંદધનજી મહારાજની સ્તુતિરૂપે કરેલાં યશોવિજયજી મહારાજના પદો શિવાય બાકીના પરિશ્રમે આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં શોધખોળની અપેક્ષાએ થોડાંજ અંશેએ પ્રકાશ પાડનારાં છે. શોધખોળની દૃષ્ટિએ તપાસ કરવાનું પરિણામ કાંઈક નૂતન પ્રકાશ પાડનારું આવવું જોઈએ. જેવું પરિણામ આવેલું મને એ પરિશ્રમે માં થોડાંજ અંશે જોવામાં આવે છે.

મને ખેદ થાય છે કે, આપણા વિદ્વાનોમાં શોધખોળરૂપે પ્રયાસ બહુજ પામર છે. ભાઈ માલુકલાલે શોધખોળરૂપે આપણને આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં કાંઈ સંગીન કહ્યું નથી. તેઓએ છેલાં એ પદો વિશેષપણે દાના હોવા યોગ્ય છે તેની પણ ખીત્રીપૂર્વક શોધ કર્યા મેહેનત કરી નથી; શ્રી બુદ્ધિસાગરજી મહારાજે ઉપર કહ્યું તેમ મેહેનત તો ઘણીયે કરી છે. આપણને વાતરૂપે ઘણુંય કહ્યું છે—પણ તેમાં માત્ર વિચારોને લગ્યાગ્યા ઉપરાંત નવીન શોધ ખોળ રૂપ કાંઈ કહ્યું મને દૃષ્ટિગોચર નથી થયું.

મહારાજશ્રી શોધખોળની દૃષ્ટિ પર ચઢ્યા હોત તો તેઓ કાંઈક સાઈ અજવાળું પાડી શકત. હું અહીં વિસ્તારથી લખી શકતો નથી, પણ મેં જે તપાસો કરી છે તે પરથી કહી શકું છું કે, બહોતેરીમાં કાંઈ કાંઈ પદ ખીજાં પુરૂષોનાં હોઈ આવી ગયાં છે. કાંઈ કાંઈ પદ એક દિગમ્બર વિદ્વાનનાં છે; અને કાંઈ કાંઈ પદ કપીર સાહેબના પણ છે.

હું શરૂઆતમાં કહી ગયો છું તેમ મારી શરીરપ્રકૃતિ અનુકૂળ ન હોઈ આનંદધન બહોતેરીમાં બહારના ક્યાં ક્યાં પદો આવી ગયાં છે તેની તપાસ લઈ શકું તેમ નથી; એટલે આટલું માત્ર સૂચનરૂપે કહું છું.

આપણી સમાજને જાહેર જાહેર અને ખાનગી જાહેરના એ ભાગો પાડવાનું હજી હવે શીખવાનું છે; એટલે કે, એ પરિચયીઓ જાહેર જાહેરમાં

જૂદા જૂદા વિચારો ધરાવનારા હોય, એટલે સુધી હોય કે એક ઉત્તર દિશાના છેડે જનાર હોય અને બીજો દક્ષિણ દિશાને છેડે જનાર હોય; જ્યારે ખાનગી જીવનમાં તેજ ખે ચક્રિતઓ પરિચયીઓ તરીકેજ નહીં પણ ખાસ મિત્રો તરીકે રહી શકે છે. આનું શિક્ષણ આપણા લોકોને વિષે હજી સુધી નથી એટલે જાહેર વિચારોના સંબંધમાં જૂદાં પડવાનું થતાં અંગત પરિચય અને મિત્રતા હોય તો તેનો નાશ થાય છે, એટલુંજ નહીં પણ કેટલીક વખતે વિપરીતતા ઉભી થાય છે.

આમ હું જાણું છું. આવો મારો મારો સમાજનો અનુભવ છે, છતાં મારો સમાજ જાહેર વિચારો ભિન્ન ભિન્ન દિશાના હોય છતાં અંગત સંબંધમાં મિત્રો તરીકે રહી શકાય એવું શીખે તેટલા માટે આ સ્થળે મેં ઉપજા પરિશ્રમેના સંબંધમાં મારા વિચારો નિખાલસ દીધે બતાવ્યા છે.

આ સ્થળે મારે ‘આનંદધન’ બહોતેરી’ ના સંબંધમાં જરાક વિશેષ કહેવું છે. મુનિશ્રી બુદ્ધિસાગરજીએ બહોતેરીના શબ્દાર્થ અને ભાવાર્થ લખવાને બદલે જે માત્ર અગ્રેજ કવિઓના કાવ્યોપર જેમ ટુંક નોંધો (Notes) લખાય છે તેમ લખી હોત તો આનંદધનજી મહારાજની બહોતેરી જે અધ્યાત્મરસથી રસગ્રસ્ત છે તે અખંડ રહેત. મેં સાંભળ્યું છે કે, ભાઈ મોતીચંદ ગીઠ કાપડયા, સાલીસીટર બહોતેરીના અર્થ લખે છે. તેઓ કેવા આકારે અર્થ લખે છે તે હું જાણતો નથી; પણ જે તેઓ કોઈ પ્રકારના અર્થ ભરવાના પરિશ્રમમાં પડ્યા હોય તો તેઓને હું ભલામણ કરું છું કે, તેવા પરિશ્રમમાં ન પડતાં માત્ર ટુંક નોંધો (Notes) લખવાનું કરવું. જે અર્થ ભરવામાં આવશે તો તે અદ્ભુત કૃતિની ખાસ ખુબી (special beauty) જે અધ્યાત્મરસ છે તે દેખી નાંખવા જેવું થશે. છેવટે, એટલુંજ કહું છું કે, પાંચ વર્ષોમાં આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં જે કોઈ લખાયું છે તેની અંદર આનંદધનજી મહારાજનું સ્વત્વ (personality) જણાવનારું ખાસ નૂતન તત્ત્વ તો મને જોવામાં આવ્યું નથી.

દેવચંદ્ર.

૧. જન્મ, દીક્ષા આદિ સંબંધી વિગતોનો અભાવ.

ઉક્ત મહાત્મા ક્યાં, ક્યારે જન્મ્યા, માત પિતા કેણુ હતા તથા દીક્ષા ક્યારે લીધી હતી, સમાધિસ્થ ક્યારે થયા, તે સંબંધી ખીલકુલ વિગતો મળતી નથી. તેઓ અધ્યાત્મરસિક અને મહાન્ અદ્ભુત જ્ઞાનશાળી હતા તે વિશે ખીલકુલ સંદેહ નથી તેની. ખાત્રી તેમની વિદ્યમાન કૃતિઓ છે કે જે દરેકનું સૂક્ષ્મ પરિચીલન કરવાથી તુરતજ જણાઈ આવે છે.

૨. ગચ્છ અને ગુરૂપરંપરા.

તેઓ અરતરગચ્છને વિભૂષિત કરતા હતા. તેમની ગુરૂપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે.

કેટિક—અરતરગચ્છ*જિનચંદ્રસૂરિ.

પુણ્યપ્રધાનોપાધ્યાય

સુમતિસાગરોપાધ્યાય

સાધુરંગ

રાજસાગરવાચક

જ્ઞાનધર્મપાઠક

દીપચંદ્રપાઠક

દેવચંદ્રજી

૩ સમયનિર્ણય.

ક્યારે દીક્ષા લીધી, ક્યારે સમાધિસ્થ થયા વગેરે હકીકત હમણાં જે જે સાધનો ઉપજાઈ છે તેપરથી ખીલકુલ મળી શકતી નથી જે મળે છે તે પરથી એટલુંજ કહી શકાય કે અમુક સમયમાં વિદ્યમાન હતા.

*અરતરગચ્છનાં ૬૧ મી પાઠે આવેલા છઠ્ઠા કે ૬૫ મી પાઠે આવેલા સાતમા જિનચંદ્ર તે તપાસવાનું રહે છે.

આગમસારોદ્ધાર નામનો ગ્રંથ તેમણે સં. ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ્ધ ૩ ને મંગળવારે પૂરો કર્યો છે એમ તેમણે છેલ્લે પ્રશસ્તિ કરીને કથેલ છે. અને શ્રી પદ્મવિજયજીએ પોતાનો ગુરુ શ્રીઉત્તમવિજય નિર્વાણ સંબંધી લખેલા ઢાળબંધમાં એવું દર્શાવ્યું છે કે:—

ભાવનગર આદેશે રહ્યા, ભવિહિત કરે,	મહારા લાલ.
તેડાવ્યા દેવચંદ્રજીને હવે આદરે,	મહારા લાલ.
વાંચે શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે ભગવતી,	મહારા લાલ.
પન્નવણા અનુયોગદ્વાર વળી શુભમતિ,	મહારા લાલ.
સર્વ આગમની આજ્ઞા દીધી કરે દેવચંદ્રજી,	મહારા લાલ.
જાણી યોગ્ય તથા ગુણ-ગણના વૃંદજી.	મહારા લાલ.

આ પ્રસંગ શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ સંવત્ ૧૭૯૧ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ને દિને લીધેલી દીક્ષા પછીનો છે, અને તે સંવત્ ૧૭૯૯ માં છે. શ્રી ઉત્તમવિજયજી ભાવનગર આવી દેવચંદ્રજીને બોલાવે છે, અને તેમની પાસે શ્રી ભગવતી સૂત્ર, પન્નવણા (પ્રજ્ઞાપના) સૂત્ર, અનુયોગદ્વારસૂત્ર પોતે લખે છે. તે લખી રહ્યા પછી શ્રી દેવચંદ્રજી ઉત્તમવિજયજીને યોગ્ય અને ગુણથી ભરપૂર જાણી સર્વ આગમની આજ્ઞા આપે છે.

આ ઉપરથી જણાય છે કે શ્રી દેવચંદ્રજી સંવત્ ૧૭૭૬થી તે સંવત્ ૧૭૯૯ સુધી વિદ્યમાન હતા.

તેમની કૃતિઓ.

૧ સંસ્કૃત.

નયચક્રસાર—આ ગ્રંથ મલ્લવાદિસરિના નયચક્ર કે જેમાં સત્તારી નયોનું વર્ણન છે. તે સામાન્ય પુરૂષને સમજી શકાય તેમ નથી, તેથી તેમાંથી ઉદ્ધૃત કરીને લખેલ છે. આ ઉધ્ધૃત અથવા સારરૂપે નયના ગ્રંથમાંથી નયનું બહુ સારું સ્વરૂપ સમજી શકાય છે.

જ્ઞાનસારપર જ્ઞાનમંજરી નામની ટીકા—સ્ત્રી સંવત્ ૧૭૯૬ કાર્તિક માસ શુદ્ધિ ૫ નવાનગર. મૂળ ગ્રંથ શ્રીમદ્ યશોવિજયજી કૃત અષ્ટક જૂદા જૂદા વિષયોનું સારજૂત રહસ્ય બતાવનાર છે, તે પર શ્રી દેવચંદ્રજીએ ટીકા લખી છે. આ પરથી જણાય છે કે શ્રીમદ્ યશોવિજયજી (તપાગચ્છ) ના ઉપર તેમનો બહુ પ્રેમભાવ હતો, કારણ કે તેજ ટીકા-

માં તેમના સંબંધે મહાન વિશેષણો આપેલ છે. આ અપ્રગટ છે તે પ્રગટ થવાની બહુ જરૂર છે.

૨ ગુજરાતી.

આગમસારોદ્ધાર. (આગમસાર)—૨૨મી સંવત ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ્ધ ૩ ભોમવાર અને તે દુર્ગાદાસ માટે મોટા કોટામાં ચોમાસું રહીને કર્યો. અને શ્રીમદ્ ઉમાસ્વાતિકૃત તત્ત્વાર્થાધિગમ સૂત્રના અનુપમ સંક્ષિપ્ત સાર-ઉપસંહારરૂપે-સહાયરૂપે છે, અને તેમાં ઉત્તમ રીતે જૈન દર્શનનો સાર સ્પષ્ટતાપૂર્વક સમજી શકાય છે. આ ગ્રંથ ગદ્યાત્મક છે.

મુનિની પંચભાવના—શ્રુતભાવના, તપભાવના, એકતત્ત્વભાવના, અને સત્ત્વભાવના એ પાંચ મુનિની ભાવના હાળ અને દુહારૂપે પદ્મમાં સુરમણીય રીતે રીતે પ્રતિપાદિત કરી છે. આ પણ ઉક્ત ગ્રંથમાં સામેલ છે. આ જોસલમેરમાં વર્ધમાન શેઠના આગ્રહથી બનાવેલ છે. અને બૃહ-તકલ્પસૂત્રમાંથી યોજેલ છે.

અધ્યાત્મગીતા—આમાં અધ્યાત્મ શું છે, આત્માનું શું છે, આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કંઈ રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય વગેરે ઉત્તમ રીતે વિ-વેચન કર્યું છે. આ ઉક્ત ગુકામાં અર્થ સાથે જોડેલ છે. આને લીંબડી ગામમાં રચેલ છે.

અષ્ટપ્રવચન માતાની સજ્જાયો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ મળી આઠને સિદ્ધાંતની માતા કહેલ છે, અને તે દરેક મુનિએ શુદ્ધ રીતે પાલવાની છે, આનું સ્વરૂપ ધણા ધાર્મિક અને રહસ્યભૂત વચનોમાં સજ્જાયોમાં સમાવેલું છે અર્થસહિત રા. મનસુખલાલ હરિલાલ કૃત ‘ન-વપૂર્ણદિ સંગ્રહ’માં પ્રગટ થયેલ છે. આ નવાવગરમાં રચાયેલ છે.

પ્રજાજનની સજ્જાયો—આમાં પહેલાં રૂપક આપી વસુદેવ હુંડી નામના અતિ પ્રત્યીન જૈન ગ્રંથને આધારે મુનિની ગુણભાવના લાવી છે. રચના લીંબડીમાં કરી છે. આ પણ ઉક્ત ‘નવપૂર્ણદિ સંગ્રહ’માં અર્થ વગરની પ્રકટ થયેલ છે.

વર્તમાન ચોવીસી—શ્રી ઋષભાદિ વર્તમાન ચોવીસ તીર્થંકરોમાંના દરેક ઉપર એક એક સ્તવન એમ ચોવીસ સ્તવન છે. આનો બાળાવબોધ

પણુ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રે સ્વોપસ રચેલ છે એમ કહેવાય છે. આ સ્વર્ગસ્થ શેઠ ભીમશી માણેકે છપાવેલ છે, તેમાં નય, નિક્ષેપ આદિ અનેક સૂક્ષ્મ બાબતો દરેક સ્તવનમાં બતાવેલ છે, તેથી તત્ત્વના ગ્રાહક દરેક જૈને તે વાંચવાની સાથે બહુ મનન કરવા યોગ્ય છે.

અતીત જિન સ્તવન ચોવીશી:—આ ચોવીશ સ્તવનો પણ તત્ત્વના રહસ્યથી પૂર્ણ છે. આને વિશેષ સ્પષ્ટતાથી મનન કરી શકાય. તેને માટે તેના અર્થ કરી રા. મનસુખલાલ હરિલાલે પોતાના 'સુમતિ પ્રકાશ' નામના હમણાંજ બહાર પાડવાના ગ્રંથમાં પ્રકટ કરેલ છે.

વીશ વિહમાન જિન સ્તવન:—શ્રી સીમંધર આદિ મહાવિદેહાદિ ક્ષેત્રમાં વિચરતા વીશજિન લગવાનોપર વીશ સ્તવન કરેલ છે, આ પણ અર્થ સાથે ઉક્ત ગ્રંથમાં બહાર પડવાના છે.

ધ્યાનમાળા:—આમાં ધ્યાનનો વિષય તેના પ્રકાર સાથે સારી રીતે ચર્ચાયા છે.

સ્નાત્ર પૂજા:—આ પૂજા પ્રચલિત છે, અને પ્રભુનું સ્નાત્ર કરવામાં જે ઉચ્ચલાવના પ્રકટ થવી જોઈએ તે દ્રવ્ય અને લાવથી આમાં જણાવેલ છે.

નવપદ પૂજા:—આ પૂજા હમણાં જે સ્વરૂપમાં છે તેવું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરતાં તેમાં ત્રણની કૃતિઓનું સમિલન છે. ૧ શ્રીમદ્ યશો વિજય ૨. શ્રી જ્ઞાન વિમલસુરિ ૩, શ્રી દેવચંદ્રજી પ્રથમના એ સમકાલીન હતા એ નિર્વિવાદ છે, શ્રી દેવચંદ્રજી તે વખતે હતા કે નહિ તે તેમનું ચરિત્ર યોગ્ય ઉપલબ્ધ થતું ન હોવાથી કહી શકાતું નથી.

ધુટક સ્તવન સંજ્ઞાચ—ધણાં હશે પણ હાલમાં ત્રણ ઉપલબ્ધ છે, ૧ શ્રી વીરપ્રભુનું દિવાલીનું સ્તવન તેમાં વીરવિરહ બહુ કંઈચાર્દ રીતે વર્ણવેલ છે. ૨ 'સમક્ષિત નવિ લલ્લુરે'—એ સંજ્ઞાચ છે તેમાં પ્રથમ સમક્ષિત અને પછી ક્રિયા એમ પ્રતિપાદન કરેલ છે. ૩ 'આજતો લાહો લીજીએ, કાલ કાણે રે દીડી' એ નામની વૈરાગ્યોત્પાદક સંજ્ઞાચ છે.

આવી રીતે જે કૃતિઓ ઉપલબ્ધ થઈ શકી છે તે અહીં રેખાશ્રેયે નોંધેલ છે, બીજું જે કંઈ હોય તો તે તુરત પ્રકટ થવાની જરૂર છે.

૫ કવિ અને જ્ઞાની.

ઉપરની દશવિધી સર્વ કૃતિઓ વિચારતાં જે છાપ હૃદયને પડે છે, તે એ છે કે તેઓશ્રી શુદ્ધ અંતરાત્માના સ્વરૂપે હતા. જે જે વાણીરૂપે હૃદયને આવિર્ભાવ નીકળેલો જોઈએ છીએ, તે વિચારતાં સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેઓશ્રી અદ્ભુત, વિર, અધ્યાત્મજ્ઞાની હતા. પોતાના સમયમાં ગચ્છભેદ, ગચ્છના ઝઘડા ઘણા હતા તે તેમના અંદ્રાનન જિનના સ્તવન-માં આખેહુથ જણાવે છે, છતાં તે પર પોતાને કરણા આવતાં પોતાને શુદ્ધ સ્વરૂપના શોધકને કયો માર્ગ ઈષ્ટ છે તેના ઉત્તરમાં તટસ્થતા, અક-પાયતા, શુદ્ધ આત્મધર્મમાં રમણુતા એ માર્ગ સ્વીકાર્યો છે. જ્ઞાનની ઉત્તમ કાદિ તો દરેક સ્થલે જનજવસ્યમાનજ રહે છે. પોતાના સમયની સ્થિતિ અને પોતાની આંતરિક ભાવસ્થિતિ તો તેમના કાવ્યના રહસ્યને ખોજ-નારને તુરતજ માલૂમ પડી આવે છે, અને તેપર લખવા ધારે તો ઘણું જણાવી શકે તેમ છે.

૬ તેમના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર.

ગુરૂ પ્રત્યે ચરિત્રનાયક બહુ પ્રેમ, ભક્તિ, બહુમાન, આજ્ઞાધારકતા રાખતા, અને તેમની સાથે રહી પોતે ઘણે સ્થળે વિહાર કરેલ છે, અને ગુરૂએ સંવત ૧૭૮૮ માં શત્રુંજય પર શ્રી કુંથુનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા અને સમોવસરણની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. તેમજ અમદાવાદમાં સહઅરણ્યની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. શ્રી દેવચંદ્રજીએ પોતે સંવત ૧૭૬૪ માં શત્રુંજયપર પ્રતિષ્ઠા કરી છે એવું શિલાલેખ પરથી જણાય છે.

૭ વિહાર.

શ્રી દેવચંદ્રજી પોતાના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર પાઠક સાથે શત્રુંજય, અમદાવાદ, ઘણે સ્થળે વિહાર કરેલ છે; તેમની કૃતિઓપરથી જણાય છે કે જેસલમીર, મોટા કોટા, અમદાવાદ, નવાનગર, પાલીતાણા, લીંબડી ભા-વનગર વગેરે વગેરે સ્થળે ચોમાસાં તથા વિહાર કરેલ છે. તેમાં પણ લીંબડી એક શાંતિસ્થાન પોતાનું હોય નહિ તેમ ત્યાં ઘણા વખત સુધી રહી ચોમાસાં કરી શાંતિના ફલરૂપે પોતાની કૃતિઓ કરી છે. લીંબડીમાં

પોતાનો પુસ્તકલંકાર હતો એમ કહેવાય છે, તેથી ત્યાં ખોળ કરતાં તેમની કૃતિઓ અને તેમણે સંગ્રહેલ વિરલ પુસ્તકો મળી આવે તેમ છે.

૮ સમકાલીન જૈન વિદ્વાનો.

શ્રી સત્યવિજય પંચાસના શિષ્ય પરંપરાના જિનવિજય, તેના શિષ્ય ઉત્તમવિજય ગણી, આ વખતે વિદ્યમાન હતા, એટલું જ નહિ પણ ઉત્તમવિજય શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે લખ્યા હતા. નયવિજય ગણિ (અધ્યા-મ કલ્પદ્રુમ ચોપાધ રચનાર,) પ્રખ્યાત કવિ ચંદ્રાસાના કર્તા મોહનવિજય, અને રાસાપ્રખંધકર્તા શ્રી ઉદ્ધરતન પણ સમકાલીન હતા. આ દરેકની સાથે શ્રી દેવચંદ્રજીને સરખાવતાં તે તદ્દન ભિન્નજ પડે છે. કારણ કે જેવી જ્ઞાનની નિમંસતા, અને અધ્યાત્મની રસિકતા દેવચંદ્રજીમાં ઝળકાટ મારે છે તેવી અન્યમાં નથી.

૯ ઉપસંહાર.

ઉપરોક્ત જેટલું મળી શક્યું તેટલું લખવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, તેથી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના આંતરિક જીવનને ખીસકુલ ન્યાય આપી ન શકતાં બાહ્યથી જેટલું જાણી શકાય તેટલું અત્ર નોંધ્યું છે. દોષ, રખણ આદિ સંબંધે મિચ્છામિદુક્કડ લઉં છું, તેમાં સુધારો કરનારનો તથા આ ચારિત્રમાં વિશેષ વધારો કરનારનો આ લેખક અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનશે.

પ્રિન્સેસ સ્ટીટ. વીર સં- ૨૪૩૭

વેશાખ શુદ્ધિ પંચમી

ગુરુચરણોપાસક
મોહનલાલ દલીપ્તેશ દેસાઇ.
બી. એ. એલ.એલ. બી,

જૈન કાવ્યદોહન.

ગ્રંથ ૧ લો.

શ્રીમાન્ આનંદધન.

શ્રીમાન્ આનંદધનજી શ્રી શ્વેતામ્બિકા સંપ્રદાયને વિષે વિ.સં. ૧૭૦૦
ની સમીપમાં વિદ્યમાન હતા. તેઓ શ્રીનું અપર નામ લામાનંદજી
હતું. શ્રીમાન્ યશોવિજયજીના તેઓ શ્રી સમકાલિન હતા.

સ્તવનાવલિ.

સ્તવના ૧ લી.—રાગ માડૂ.

ક્રમ પરીક્ષા કરણ કુમર ગદ્યો રે.—એ દેશી.

ઋપભ જિનેશ્વર પ્રીતમ મહારે રે,	આર ન ચાહું કંથ;
રીઝ્યો સાહેબ સંગ ન પરિહરે રે,	ભાંગે સાદિ અનંત. ઋપભ. ૧.
પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સહુ કરે રે,	પ્રીત સગાઈ ન કાય;
પ્રીત સગાઈ રે નિરૂપાધિક કહી રે,	રૂપાધિક થત ખાય. ઋપભ. ૨.
જ્ઞાન કંથ કારણ કાષ્ટ ભક્ષણ કરે રે,	મલથાં કંથને ધાય;
એ મેલો નવિ કલિયે સંભવે રે,	મેલો હામ ન હાય. ઋપભ. ૩.
કોઈ પતિ રંજન અતિ ધાતું તપ કરે રે,	પતિ રંજન તન તાપ;
એ પતિ રંજનમેં નવિ ચિત્ત ધર્યું રે,	રંજન ધાતુ મિલાપ. ઋપભ. ૪.
કોઈ કહે લીલા રે અલખ લલખતણી રે,	લખ પૂરે મન આશ.
દોષ રહિતને લીલા નવિ ધટે રે,	લીલા દોષ વિલાસ. ઋપભ. ૫.
ચિત્ત પ્રસન્ને રે પૂજન ફલ કહ્યું રે,	પૂજન અખડિત એહ;
કપલ રહિત થઈ આતમ અસ્પૃશ્ય રે,	આનંદધન પદ રેહ. ઋપભ. ૬

સ્તવના ૨ જી.—રાગ આશાવરી.

માકે મન મોહું રે શ્રી વિમલાચલે રે—જે દેશી.

પંથંગ નિલાગું રે ખીમ્ન જિનતણો રે, અજિત અજિત ગુણ ધામઃ
જે તેં છત્યા રે તેણું હું છતિયા રે, પુરૂષ કિચ્ચું મુજ નામ. પંથંગો ૧.
ચરમ નયણુ કરી મારગ જોવતો રે, ભુલો સયલ સંસાર;
જેણું નયણુ કરી મારગ જોધ્યે રે, નયણુ તે દિવ્ય વિચાર. પંથંગો ૨.
પુરૂષ પરંપર અનુભવ જોવતાં રે, અધો અધ પુલાય;
વસ્તુ વિચારે રે જો આગમે કરી રે, ચરણ ધરણ નહીં હાય. પંથંગો ૩.
તર્ક વિચારે રે વાદ પરંપરા રે, પાર ન પહોંચિ કોય;
અભિમતે વસ્તુ વસ્તુગતે કહું રે, તે વિરલા જગ જોય. પંથંગો ૪.
વસ્તુ વિચારે રે દિવ્ય નયણુ તણો રે, વિરલ પડ્યો નિરધાર;
તરતમ જોગે રે તરતમ વાસના રે, વાસિત યોધ આધાર. પંથંગો ૫.
કાલ લખિય લાહી પંથ નિલાલશું રે, એ આશા અવિલાંબ;
એ જન જોવે રે જિનજી જાણજો રે, આનંદધન મન અંગ. પંથંગો ૬.

સ્તવના ૩ જી.—રાગ રામઘ્રી.

રાવળ રમીને કિંદાથી આવિયા રે—જે દેશી.

સંભવદેવ તે ધુર સેવો સવે રે, લલિ પ્રભુ સેવન ભેદ;
સેવન કારણ પહેલી ભૂમિકા રે, અભય અદ્રેષ અખેદ. સંભવો ૧.
ભય ચંચલતા હો જે પરિણામની રે, દ્રેષ અરોચક ભાવ;
ખેદ પ્રવૃત્તિ હો કરતાં ચાકિયે રે, દ્રેષ અખોધ લખાવ. સંભવો ૨.
ચરમાવર્તિ હો ચરમ કરણ તથા રે, ભવ પરિણતિ પરિપાક;
દ્રેષ દલે વલી દૃષ્ટિ ખુલે ભલી રે, પ્રાર્પિત પ્રવચન વાક. સંભવો ૩.
પરિચય પાતિક ધાતિક સાધુશું રે, અકુશલ અપચય ચેત;
અંથ અધ્યાતમ શ્રવણ મનન કરી રે, પરિશીલન નય હેત. સંભવો ૪.
કારણ જોગે હો કારણ નીપજે રે, એમાં કાઇ ન વાદ;
પણ કારણ વિણ કારણ સાધિયે રે, એ નિજ મત ઉત્તમાદ. સંભવો ૫.
મુગ્ધ મુગમ કરી સેવન આદરે રે, સેવન અગમ અનૂષ;
દેજે કદચિત્ત સેવક યાચના રે, આનંદધન રસ રૂપ. સંભવો ૬.

સ્તવના ૪ થી.—રાગ ધન્યાશ્રી, સિંધુચો.

આજ નિહંતે રે દીરો નાહલો.—એ દેશી.

- અભિનંદન જિન દરિસણુ તરસિયે દરિસણુ દુલભ દેવ;
મત મત ભેદે રે જો જઈ પૃછીએ, સહુ થાપે અહમેવ. અભિનંદન૦ ૧.
- સામાન્યે કરી દરિસણુ દોહલું, નિર્ણય સકલ વિશેષ;
મદમેં ઘેરોં રે આંધો કેમ કરે, રવિશશિ રૂપ વિલેખ. અભિનંદન૦ ૨.
- હેતુ વિવાદે હો ચિત્ત ધરી જોઈએ, અતિ દુર્ગમ નયવાદ;
આગમવાદે હો ગુરુગમ કો નહીં, એ સખલો વિપવાદ. અભિનંદન૦ ૩.
- ધાર્તિ ટુંગર આઠ અતિ ઘણા, તુજ દરિસણુ જગનાથ;
ધીરાઈ કરી મારગ સંચરે, સંગૂં કોઈ ન સાથ. અભિનંદન૦ ૪.
- દરિસણુ દરિસણુ રટતો જો ફરે, તો રણ રોઝ સમાન;
જેહને પીપાસા હો અમૃત પાનની, કિમ ભાંજે વિપપાન. અભિનંદન૦ ૫.
- તરસ ન આવે હો મરણુ છવન તણે, સીંઝે જો દરિસણુ કાજ;
દરિસણુ દુલભ સુલભ કૃપા થકી, આનંદધન મહારાજ. અભિનંદન૦ ૬.

સ્તવના ૫ થી.—રાગ વસંત તથા કેદારો.

- સુમતિ ચરણુ કજ આતમ અરપણા, દરપણુ જિમ અવિકાર; સુખ્યાની.
મતિ તરપણુ બહુ સન્મત બળિયે, પસિર પણ સુવિચાર; સુખ્યાની. સુમતિ૦ ૧.
- ત્રિવિધ સકલ તનુધર ગત આતમા, બહિરાતમ ધુરી ભેદ; સુખ્યાની.
બીજે અંતર આતમ તીસરો, પરમાતમ અવિચ્છેદ; સુખ્યાની. સુમતિ૦ ૨.
- આતમ બુદ્ધે કાયાદિક ગ્રંથો, બહિરાતમ અધરૂપ; સુખ્યાની.
કાયાદિકનો હો સાબીધર રંગો, અંતર આતમ રૂપ; સુખ્યાની. સુમતિ૦ ૩.
- જ્ઞાનાનંદે હો પૂરણુ પાવનો, વર્જિત સકલ ઉપાધિ; સુખ્યાની.
અર્તીદ્રિય ગુણુ ગણુ મણિ આગર, એમ પરમાતમ સાધ; સુખ્યાની. સુમતિ૦ ૪.
- બહિરાતમ તજ અંતર આતમા; રૂપ થઈ થિર ભાવ; સુખ્યાની.
પરમાતમનું હો આતમ ભાવનું, આતમ અર્પણુ દાવ; સુખ્યાની. સુમતિ૦ ૫.
- આતમ અર્પણુ વસ્તુ વિચારતાં, ભરમ ટંગે મતિ દોષ; સુખ્યાની.
પરમ પદારથ સંપતિ સંપન્ને, આનંદધન રસ પોષ; સુખ્યાની. સુમતિ૦ ૬.

સ્તવના ૬ ટી.—રાગ માર તથા સિંધુઓ.

આંદલિયા સદેશો કહેજે મારા કંથને રે.—એ દેશી.

- પદ્મપ્રભ જિન તુજ મુજ આંતરે રે, કિમ ભાંજે ભગવંત; પદ્મપ્રભ ૧.
કર્મ વિપાકે કારણુ જોધને રે, કોઈ કહે મતિમંદ.
પયધ, હિંદ, આણુભાગ, પ્રદેશથી રે, મૂલ, ઉત્તર બહુ ભેદ;
ધાતી, અધાતી હો બંધુદય, ઉદીરણુ રે, સત્તા, કર્મ વિચ્છેદ. પદ્મપ્રભ ૨.
કનકોપકવન્ પયડિ પુરૂષ તણી રે, જોડી અનાદિ સ્વભાવ;
અન્ય સંજોગી. જિહાં લગે આતમા રે, સંસારી કહેવાય. પદ્મપ્રભ ૩.
કારણુ જોગે હો બંધે બંધને રે, કારણુ મુર્ગતિ મુકાય;
આશ્રવ સંવર નામ અનુક્રમે રે, હંચ ઉપાદેય સુણાય. પદ્મપ્રભ ૪.
ચુંજનકરણે હો અંતર તુજ પડ્યો રે, ગુણુ કરણે કરી ભંગ;
ત્રંચ ઉકતે કરી પડિતજન કહ્યો રે, અંતર ભંગ સુઅંગ. પદ્મપ્રભ ૫.
તુજ મુજ અંતર અંતર ભાંજશે રે, વાજશે મંગલ તૂર;
જીવ સરોવર અતિશય વાધશે રે, આનંદધન રસપૂર. પદ્મપ્રભ ૬.

સ્તવના ૭ મી.—રાગ સારંગ તથા મદહાર.

લલનાની દેશી.

- શ્રી સુપાસ જિન વંદિયે, સુખ સંપતિને હેતુ; લલના.
શાંત સુધારસ જલનિધિ, ભવસાગર માંદિ સેતુ; લલના. શ્રી સુપાસ ૧.
સાત મહા ભય ટાલતો, સમમ જિનવર દેવ; લલના.
સાવધાન મનસા કરી, ધારો જિનપદ સેવ; લલના. શ્રી સુપાસ ૨.
શિવશંકર જગદીશ્વર, ચિદાનંદ ભગવાન; લલના.
જિન આરિહા તીર્થકર, વ્યોતિ સરૂપ અસમાન; લલના. શ્રી સુપાસ ૩.
અલખ નિરંજન વચ્છવ, સકલ જંતુ વિશરામ; લલના.
અભયદાન દાતા સદા, પૂરણુ આતમરામ; લલના. શ્રી સુપાસ ૪.
વીત રાગમદ કલ્પના, રતિ અરતિ ભય સોગ, લલના.
નિદ્રા તંદ્રા દુરદશા, રહિત અબાધિત યોગ; લલના. શ્રી સુપાસ ૫.
પરમ પુરૂષ પરમાતમા, પરમેશ્વર પરધાન; લલના.
પરમ પદારથ પરમિદિ, પરમદેવ પરમાન; લલના. શ્રી સુપાસ ૬.

વિધિ વિરંચિ વિશ્વંભર, ઋષિકેશ જગનાથ; લલના.

અધર અધમોચન ધણી, મુક્તિ પરમપદ સાથ; લલના. શ્રી સુપાસં ૭.

એમ અનેક અલિધા ધરે, અનુભવ ગમ્ય વિચાર; લલના.

જેહ જાણે તેહને કરે, આનંદધન અવતાર; લલના. શ્રી સુપાસં ૮.

સ્તવના ૮ મી.—રાગ કેદારો તથા ગાડી.

કુમરી રાવે આકંઠ કરે, મુને કોઈ મુકાવે.—દેશી.

દેખણુને દે રે, સખિં મુને દેખણુ દે,
ચંદ્રપ્રભ મુખ ચંદ, સખિં ઉપશમ રસનો કંદ; સખિં
સેવે સુરનર ઇંદ્ર, સખિં ગત કલિમત્ત દુઃખ દંદ. સખિં ૧.
સુહમ, નિગંદ, ન દેખિયો, સખિં બાહર, અતિહિ વિશેષ; સખિં
પુઢવી, આઉ, ન લેખિયો, સખિં તેઉ, વાઉ, ન લેશ. સખિં ૨.
વનસપતિ અતિ ધણુ દિહા, સખિં દીઠા નહીં દીક્ષર; સખિં
ખિતિ, ચઉરિંદી, જલ લિહા, સખિં ગતિ સન્નિ પણુ ધાર. સખિં ૩.
સુર, તિરિ, નિરય, નિવાસમાં, સખિં મનુજ, અનારજ, સાથ; સખિં
અપજ્જતા પ્રતિભાસમાં, સખિં ચતુર ન ચઢિયો હાથ. સખિં ૪.
એમ અનેક થત જાણિયે, સખિં દરિસણુ વિણુ જિન દેવ; સખિં
આગમથી મત જાણિયે, સખિં કાજે નિર્મલ એવ. સખિં ૫.
નિર્મલ સાધુ ભગતિ લહી, સખિં યોગ અવંચક હોય; સખિં
કિરિયા અવંચક તિમ સદી, સખિં પ્રલ અવંચક ભંનેય. સખિં ૬.
પ્રેરક અવસર જિનવર, સખિં મોહનીય હાય જાય; સખિં
કામિત પૂરણુ સુરતર, સખિં આનંદધન પ્રભુ પાય. સખિં ૭.

સ્તવના ૯ મી.—રાગ કેદારો.

એમ ધનનો ધણુને પરાખાવે.—એ દેશી.

સુવિધિ જાણેસર પાય નામિને, શુભ કરણી એમ કાજે રે;
અતિ ધણો ઉલટ અંગ ધરીને, પ્રહ ઉડી પૂછજે રે. સુવિધિં ૧.
પ્રવ્યભાવ શુચિભાવ ધરીને, હરખે દેહરે જાણ્યે રે;
દહ તિગ પણુ અહિગમ સાચવતાં, એકમના ધુરિ થાણ્યે રે. સુવિધિં ૨.
કુસુમ અક્ષત વર વાસ સુગંધા, ધૂપ દીપ મન સાખી રે;
અંગ પૂજા પણુ ભેદ સુણી એમ, ગુર મુખ આગમ સાખી રે. સુવિધિં ૩.

એહનું ફલ દોય ભેદ સુણી જે, અનંતર ને પરંપર રે; સુવિધિ ૪.
 આણા પાલણુ ચિત્ત પ્રસન્ની, મુગતિ મુગતિ સુર મંદિર રે.
 કુલ, અક્ષત, વર, ધૂપ, પદ્મવો, ગંધ નેવેલ ફલજલ ભરી રે; સુવિધિ ૫.
 અંગ અગ્ર પૂજા મળી અડવિધ, ભાવે ભવિક શુભગતિ વરી રે. સુવિધિ ૬.
 સત્તર ભેદ એકવીસ પ્રકારે, અઠાત્તર શત ભેદ રે; સુવિધિ ૭.
 ભાવ પૂજા બહુ વિધ નિરધારિ, દોહગ દુર્ગતિ છેદે રે. સુવિધિ ૮.
 તુરિય ભેદ પડિવત્તી પૂજા, ઉપશમ ખીણુ સયોગી રે; સુવિધિ ૯.
 ચઉદા પૂજા ઇમ ઉત્તરજયણે, ભાખી કેવલ ભોગી રે. સુવિધિ ૧૦.
 એમ પૂજા બહુ ભેદ સુણીને, મુખદાયક શુભ કરણી રે; સુવિધિ ૧૧.
 ભાવિક ઇવ કરશે તે લહેશે, આનંદધન પદ ધરણી રે. સુવિધિ ૧૨.

સ્તવના ૧૦ મી.

મંગલિક માલા ગુણદ્ વિરાલા.—એ દેશી.

શીતલ જિનપતિ લલિત ત્રીભંગી, વિવિધ ભંગી મન મોહે રે; શીતલ ૧.
 કરુણા દ્રોમલતા તીક્ષણતા, ઉદારીનતા આહે રે. શીતલ ૨.
 સર્વ જંતુ હિત કરણી કરુણા, કર્મ વિદારણ તીક્ષણ રે; શીતલ ૩.
 હાનાદાન રહિત પરિણામી, ઉદારીનતા તીક્ષણ રે. શીતલ ૪.
 પરદુઃખ છેદન ઇચ્છા કરુણા, તીક્ષણ પરદુઃખ રીઝે રે; શીતલ ૫.
 ઉદારીનતા ઉભય વિલક્ષણ, અંક હામે કેમ સીઝે રે. શીતલ ૬.
 અભયદાન તે મલક્ષય કરુણા, તીક્ષણતા ગુણ ભાવે રે; શીતલ ૭.
 પ્રેરણુ વિલુકૃત ઉદારીનતા, ઇમ વિરોધ મતિ નાવે રે. શીતલ ૮.
 શક્તિ વ્યક્તિ ત્રિભુવન પ્રભુતા, નિર્ઐથતા સંયોગે રે; શીતલ ૯.
 યોગી ભોગી વક્તા મૌની, અનુપયોગી ઉપયોગે રે. શીતલ ૧૦.
 ઇત્યાદિક બહુ ભંગ ત્રિભંગી, ચમતકાર ચિત્ત દેતી રે; શીતલ ૧૧.
 અચરિત્કારી ચિત્ર વિચિત્રા, આનંદધન પદ લેતી રે. શીતલ ૧૨.

સ્તવના ૧૧ મી.—રાગ ગોડી.

અહો મતવાલે સાગના.—એ દેશી

શ્રી ઐયાંસ જિન અંતરંગમી, આતમરામી નામી રે; શ્રી ઐયાંસ ૧.
 અધ્યાતમ મન પૂરણ પામી, સદૃજ મુગતિ ગતિ મારી રે. શ્રી ઐયાંસ ૨.

સયલ સંસારી ઇંદ્રચરામી, મુનિ ગુણુ આતમરામી રે;
 મુખ્યપણે જે આતમરામી, તે કેવળ નિઃકામી રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૨.
 નિજ સ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે, તેહ અધ્યાતમ લહિયે રે;
 જે કિરિયા કરી ચઢિગતિ સાધે, તે ન અધ્યાતમ કહિયે રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૩.
 નામઅધ્યાતમ, ઇવણુઅધ્યાતમ, દ્રવ્યઅધ્યાતમ છડો રે;
 ભાવઅધ્યાતમ નિજગુણુ સાધે, તો તેહશું રદ મંડો રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૪.
 શબ્દ અધ્યાતમ અરથ સુણીને, નિર્વિકલ્પ આદરજો રે;
 શબ્દઅધ્યાતમ લજના જાણી, હાન ગ્રહણુ મતી ધરજો રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૫.
 અધ્યાતમ જે વસ્તુ વિચારી, ખીજા જાણુ લખાસી રે;
 વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતવાસી રે. શ્રી શ્રેયાંસં ૬.

સ્તવના ૧૨ મી.—રાગ ગોડી તથા પરજિયો.

નુંગિયાગિરિ શિખર ચોહો.—એ દેશી.

વાસુપૂજ્ય જિન ત્રિભુવન સ્વામી, ધનનામી પરનામી રે;
 નિરાકાર સાકાર સંચેતન. કરમ કરમ ફલ કામી રે. વાસુપૂજ્યં ૧.
 નિરાકાર અંગદ સંપ્રાદક, બેદ પ્રાદક સાકારો રે;
 દર્શન જ્ઞાન દુર્ભેદ ચેતના, વસ્તુ ગ્રહણુ વ્યાપારો રે. વાસુપૂજ્યં ૨.
 કર્તા પરિણામી પરિણામો, કર્મ જે જીવે કરિયે રે;
 એક અનેક રૂપ નય વાદે, નિયતે નર અનુસરિયે રે. વાસુપૂજ્યં ૩.
 દુઃખ સુખ રૂપ કરમ પ્રલ જાણો, નિશ્ચય એક આનંદો રે;
 ચેતનતા પરિણામ ન ચુકે, ચેતન કહે જિન ચંદો રે. વાસુપૂજ્યં ૪.
 પરિણામી ચેતન પરિણામો, જ્ઞાન કરમ પ્રલ ભાવી રે;
 જ્ઞાન કરમ ફલ ચેતન કહિયે, લેજો તેહ મનાવી રે. વાસુપૂજ્યં ૫.
 આતમજ્ઞાની શ્રમણુ કહાવે, ખીજા તો દ્રવ્યલિંગી રે;
 વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતિ સંગી રે. વાસુપૂજ્યં ૬.

સ્તવના ૧૩ મી.—રાગ મહાર.

હર આંખા આંખલી રે.—એ દેશી.

દુઃખ દોહમ દુરે દહ્યાં રે, સુખ સંપદ શું ભેટ;
 ધીંગ ધણી માથે કિયા રે, કુણુ મંજે નર ખેટ.

- વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૧.
- ચરણુ કમલ કમલા વસે રે, નિર્મલ થિર પદ દેખ;
 સમલ અથિર પદ પરિહરી રે, પંકજ પામર પેખ;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૨.
- મુઝ મન તુઝ પદ પંકજે રે, લીનો ગુણ મકરંદ;
 રંક ગણે મંદિર ધરા રે, ઈંદ્ર ચંદ્ર નાગિંદ્ર;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૩.
- સાંહિય સમરથ તું ધણી રે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
 મન વિશ્વામી વાલહો રે, આતમચો આધાર;
 વિલમ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૪.
- દરિસણુ દીઠે જિનતાણું રે, સંશય ન રહે વેધ;
 દ્વિનકર કર્ણકર પસરંતા રે, અંધકાર પ્રતિવેધ;
 વિલમ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૫.
- અમિય ભરી મૂરતિ રચી રે, ઉપમ ન ઘટે ક્રોધ;
 શાંત સુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત તૃપ્તિ ન હોય;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૬.
- એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિનદેવ;
 કૃપા કરી મુઝ દીજીએ રે, આનંદધન પદ સેવ;
 વિમલ જિન, દીઠાં લોયણુ આજ, મહારાં સિધ્યાં વંછિત કાજ. ૭.

સ્તવના ૧૪ મી.

- ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચઉદમા જિનતણી ચરણુ સેવા;
 ધારપર નાયતાં દેખ બાજીગરા, સેવના ધારપર રહે ન દેવા. ધાર૦ ૧.
 એ આંકણી.
- એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફલ અનેકાંત લોચન ન દેખે;
 ફલ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માહે લેખે. ધાર૦ ૨.
- ગચ્છના ભેદ બહુ નયણુ નીહાલતાં, તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે;
 ઉદર ભરણાદિ નિજ કાજ કરતાં થકાં, મોહ નડિયા કલિકાલ રાજે. ધાર૦ ૩.
- વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર જૂઠો કહ્યો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો;

વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સંસાર ફલ, સાંભળી આદરી કાંઈ રાગો. ધાર૦ ૪.
 દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે, કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો;
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણ સર્વ કિરિયા કરી, છાર પર લીપણું તેલ જાણો. ધાર૦ ૫.
 પાપ નહીં કોઈ ઉત્સૂત્ર લાપણુ જિજ્ઞૈયો, ધર્મ નહીં કોઈ જગ સૂત્ર સરિખો;
 સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક કિરિયા કરે, તેહનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરિખો. ધાર૦ ૬.
 એહ ઉપદેશનો સાર સંક્ષેપથી. જે નરા ચિત્તમે નિત્ય ધ્યાવે;
 તે નરા દિવ્ય બહુ કાલ સુખ અનુભવી, નિત્ય આનંદધન રાજ પાવે. ધાર૦ ૭.

સ્તવના ૧૫ મી. રાગ ગાદી સારંગ.

દેશી રશ્મીઆની.

ધર્મજિનેશ્વર ગાઉ રંગશું, ભાંગ મ પડશે હો પ્રીત; જિનેશ્વર.
 બીજો મન મંદિર આગું નહો, એ અમ ફલવટ રીત; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૧.
 ધરમ ધરમ કરતો જગ સદુ દિરે, ધરમ ન જાણે હો મર્મ; જિનેશ્વર.
 ધરમ જિનેસર ચરણુ અઘા પછી, કોઈ ન બાંધે હો કર્મ; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૨.
 પ્રવચન અંજન ભે સદ્ગુરુ કરે, દેખે પરમ નિધાન; જિનેશ્વર.
 હૃદય નયન નિહાલે જગ ધણી, મહિમા મેરૂ સમાન; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૩.
 દોડત દોડત દોડત દોડિયો, જેતી મનની રે દોડ; જિનેશ્વર.
 પ્રેમ પ્રતીત વિચારો હુંકડી, ગુરૂગમ લેજે રે ભેડ; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૪.
 એક પખી કેમ પ્રીતિ વરે પડે, ઉભય મિથ્યા દુષ્ટે મંધિ; જિનેશ્વર.
 હું રાગી હું મોઢે દૃષ્ટિયો, તું નીરાગી નિરખધ; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૫.
 પરમ નિધાન પ્રગટ મુખ આગલે, જગત કલંધી હો જન્ય; જિનેશ્વર.
 જ્યોતિ વિના જુઓ જગદીશની, અંધા અંધ પુલાય; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૬.
 નિર્મલ ગુણ મણિ રોહણુ બધરા મુનિજન માનસ દંસ; જિનેશ્વર.
 ધન્ય તે નગરી ધન્ય વેલા ધડી, માતા પિતા કુલ વંશ; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૭.
 મન મધુકર વર કર ભેડી કહે, પદ્મજ નિકટ નિવાસ; જિનેશ્વર.
 ધનનામી આનંદધન સાંભણો, એ સેવક અરદાસ; જિનેશ્વર. ધર્મ૦ ૮.

સ્તવના ૧૬ મી.—રાગ મદહાર.

અતુર ચોમાસું પરિક્રમી.—એ દેશી.

શાંતિ જિન એક મુજ વિનાંતિ, સુણો ત્રિભુવનરાય રે;
 શાંતિ સરૂપ કિમ જાણિયે, કહો મનકિમ પરખાય રે. શાંતિ૦ ૧.

ધન્ય તું આત્મા જોહને, એહવો પ્રથ અવકાશ રે;	
ધીરજ મન ધરી સાંભલો, કહું શાંતિ પ્રતિભાસ રે.	શાંતિ૦ ૨.
ભાવ અવિશુદ્ધ સુવિશુદ્ધ જે, કલ્યા જિનવર દેવ રે;	
તે તેમ અવિતથ સદહે, પ્રથમ એ શાંતિપદ સેવ રે;	શાંતિ૦ ૩.
આગમધર ગુરુ સમકિતી, કિરિયા સંવર સાર રે;	
સંપ્રદાયી અવંચક સદા, શુચિ અનુભવાધાર રે.	શાંતિ૦ ૪.
શુદ્ધ આલંબન આદરે, તજી અવર જંગલ રે;	
તામસી વ્રતિ સવિ પરિહરિ, ભજે સાત્વિકી શાલ રે.	શાંતિ૦ ૫.
ફલ વિસંવાદ જોહમાં નહીં, શબ્દ તે અર્થ સંબંધિ રે;	
સકલ નય વાદ વ્યાપી રહ્યો, તે શિવ સાધન સંધિ રે.	શાંતિ૦ ૬.
વિધિ પ્રતિષેધ કરિ આત્મા, પદારથ અવિરોધ રે;	
ગ્રહણ વિધિ મહાજને પરિગ્રહ્યો, ઈશ્યો આગમે ધોધ રે.	શાંતિ૦ ૭.
દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી, ભજે સુગુરુ સંતાન રે;	
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવજે, ધરે મુગતિ નિદાન રે.	શાંતિ૦ ૮.
માન અપમાન ચિત્ત સમગણે, સમગણે કનક પાપાણુ રે;	
વંદક નિંદક સમ ગણે, ઈશ્યો હોય તું જાણુ રે;	શાંતિ૦ ૯.
સર્વ જગજંતુને સમ ગણે, સમગણે તૃણ મણિ ભાવ રે;	
મુક્તિ સંસાર બેઠિ સમ ગણે, મુણે ભવજલ નિધિ નાવ રે.	શાંતિ૦ ૧૦.
આપણો આતમભાવ જે, એક ચંતના ધાર રે;	
અવર સવિ સાથ સંયોગથી, એહ નિજ પરિકર સાર રે.	શાંતિ૦ ૧૧.
પ્રભુ મુખથી એમ સાંભલી, કહું આતમરામ રે;	
તાહરે દરિશણે નિસ્તર્યો, મુઝ સીધાં સવિ કામ રે.	શાંતિ૦ ૧૨.
અહો અહો હું મુઝને કહું, નમો મુઝ નમો મુઝ રે;	
અમિત ફલ દાન દાતારની, જોહની ભેટ થઈ તુઝ રે.	શાંતિ૦ ૧૩.
શાંતિ સરૂપ સંક્ષેપથી, કલ્યા નિજ પર રૂપ રે;	
આગમમાંહે વિસ્તર ધણો, કલ્યા શાંતિ જિન ભુપ રે.	શાંતિ૦ ૧૪.
શાંતિ સરૂપ એમ ભાવશે, ધરી શુદ્ધ પ્રણિધાન રે;	
આનંદધન પદ પામશે, તે લહેશે બહુ માન રે.	શાંતિ૦ ૧૫.

સ્તવના ૧૭ મી.—રાગ ગુજરી.

અંબર દેહો મારારો હમારો.—એ દેશી.

કુંથુજન મનકું કિમડી ન બાજે હો, કુંથુજન૦
જિમ જિમ જતન કરીને રાખું, તિમ તિમ અલગું બાજે હો. કુંથુ૦ ૧.
રજની, વાસર, વસતી, ઉજડ, ગયલુ, પાયાલે જનય,
સાપ ખાય ને મુખકું થોયું, એહ ઉખાણો ન્યાય હો. કુંથુ૦ ૨.
મુગતિ તણા અભિલાષી તપિયા, જ્ઞાન ને બ્યાન અભ્યાસે;
વયરીકું કાંઈ એહકું ચિત્તે, નાખે અવલે પાસે હો. કુંથુ૦ ૩.
આગમ આગમધરને હાથે, નાવે કિણુવંધ આંકું;
કિહાં કણે જો હડ કરી હટકું, તો વ્યાલતણી પરે વાંકું હો. કુંથુ૦ ૪.
જો હગ કહું તો હગતો ન દેખું, શાહુકાર પણ નાંહી;
સર્વ માંહ ને સહુથી અલગું, એ અચરિજ મન માંહી હો. કુંથુ૦ ૫.
જો જો કહું તે જ્ઞાન ન ધારે, આપ મતે રહે કાંત્રા;
સુર નર પંડિતજન સમજવે; સમજે ન માહરો સાલો હો. કુંથુ૦ ૬.
મેં જાણ્યું એ લિંગ નપુંસક, સકલ મરદને દેલે;
ખીણ વાતે સમરથ છે નર. એહને કાંઈ ન જોલે હો. કુંથુ૦ ૭.
મન સાધ્યું તેણે સધનું સાધ્યું, એહ વાત નહીં ખોટી;
એમ કહે સાધ્યું તે નાવે માનું, એ કહિ વાત છે મોટી હો. કુંથુ૦ ૮.
મનકું દુરાસાધ્ય તેં વશ આણ્યું, તે આગમથી મતિ આણું;
આનંદધન પ્રભુ માહકું આણો, તો સાચું કરી જાણું હો. કુંથુ૦ ૯.

સ્તવના ૧૮ મી.—રાગ પરજ.

ઋષભના વંશ રથાખાચર. એ દેશી.

ધરમ પરમ અરનાથનો, કેમ જાણું ભગવંત રે;
સ્વપર સમય સમજાવિયે, મહિમાવંત મહંત રે. (આંકણી.) ધરમ૦ ૧.
શુદ્ધાતમ અનુભવ સદા, સ્વસમય એહ વિલાસ રે;
પરખડી છાંહડી જેહ પડે, પરસમય નિવાસ રે. ધરમ૦ ૨.
તારા નક્ષત્ર ગ્રહ ચંદની, જ્યોતિ દિનેશ મઝાર રે;
દર્શન જ્ઞાન ચરણચક્રી, શક્તિ નિજાતમ ધાર રે. ધરમ૦ ૩.
ભારી પીલા ચીકણો, કનક અનોક તરંગ રે;

પર્યાય દૃષ્ટિ ન દીગિયે, એકજ કનક અભંગ રે.	ધરમ ૦ ૪.
દરશન જ્ઞાન ચરણ થકી, અલખ સરૂપ અનેક રે.	
નિર્વિકલ્પ રસ પીજિયે, શુદ્ધ નિરંજન એક રે.	ધરમ ૦ ૫.
પરમારથ પથ જે કહે, તે રંજે એક તંત રે.	
વ્યવહારે લખ જે રહે, તેહના ભેદ અનંત રે.	ધરમ ૦ ૬.
વ્યવહારે લખે દોહિલા, કાંઈ ન આવે હાથ રે.	
શુદ્ધનય થાપના એવતાં, નવિ રહે દુષ્ટિ સાથ જે.	ધરમ ૦ ૭.
એકપણી લખી પ્રીતિની, તુમ સાથે જગનાથ રે.	
દૂપા કરીને રાખજે, ચરણ તજે ગ્રહી હાથ રે.	ધરમ ૦ ૮.
ગાંધી ધરમ તીરથ તણા, તીરથ ફડા તલસાર રે.	
તીરથ સેવે તે ગહે, આનંદધન નિરધાર રે.	ધરમ ૦ ૯.

સ્તવના ૧૯ મી.—રાગ કાર્દી.

એવક કિમ અવગણિયે હો, મહિજનઃ એહ અગ્ય શાલા સારી;	
અવર જેહને આદર અતિ દાઝ્ય, તેહને મૂલ નિવારી હો.	મહિજન ૦ ૧.
જ્ઞાન સ્વરૂપ અનાદિ તમારું, તે લીધું તુમે તારી;	
જુએા અજ્ઞાન દશા રીસાવી, બતાં કાણુ ન આણી હો.	મહિજન ૦ ૨.
નિદ્રા સુપન જગર ઉગ્ગરતા, તુરિય અવસ્થા આવી;	
નિદ્રા સુપન દશા રીસાણી, બાણી ન નાથ મનાવી હો.	મહિજન ૦ ૩.
સમકિત સાથે સગાઈ ડાઘી, સ્વપરિવારણુ ગાઢી.	
મિથ્યા મતિ અપરાધણુ બાણી, ધરથી આહિર કાઢી હો.	મહિજન ૦ ૪.
હાસ્ય અરતિ રતિ શોક દુઃખજા, ભય પામર કરસાલી;	
નાકપાય શ્રેણી ગજ ચટતાં, શ્વાન તણી ગતિ જલી હો.	મહિજન ૦ ૫.
રાગ દોષ અવિરતિની પરિણુતિ, એ ચરણ મોહના યોદ્ધા;	
વીતરાગ પરિણુતિ પરિણુમતાં, ઉડી નાહા યોદ્ધા હો.	મહિજન ૦ ૬.
વેદોદય કામા પરિણામા, કામ્ય કરમ સહુ ત્યાગી;	
નિઃકામી કરણારસ સાગર, અનંત ચતુષ્ક પદ પાગી હો.	મહિજન ૦ ૭.
દાન વિધન વારી સહુ જનને, અભય દાન પદ દાતા;	
લાભ વિધન જગ વિધન નિવારક, પરમ દાસ રસ માતા હો.	મહિજન ૦ ૮.

વીર્ય વિધન પડિત વીર્ય હણી, પૂરણ પદ્મી યોગી;
ભોગોપભોગ દોય વિધન નિવારી, પૂરણ ભોગ મુભાગી હો. મહિજિન૦ ૯.
એ અઢાર દૃપણ વર્જિત તતુ, મુનિજન વદે ગાયા;
અવિરતિ રૂપક દોષ નિરૂપણ, નિર્દૃપણ મન ભાયા હો. મહિજિન૦ ૧૦.
ઈણ વિધ પરખી મન વિશરામી, જિનવર ગુણ જે ગાવે;
દીનખંધુની મેહેર નજરથી, આનંદધન પદ પાવે હો. મહિજિન૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૦ મી.--રાગ કારી.

આધા આમ પધારો પૂજ્ય —એ દેશી.
મુનિસુવત જિનરાય, એક મુઝ વિનતિ નિસુણો. મુનિ૦
આતમ તત્ત્વ કયું ગ્નણ્યું જગત ગુરુ, એહ વિચાર મુઝ કહિયો;
આતમ તત્ત્વ ગ્નણ્યાવિણ નિર્મલ, ચિત્ત સમાધિ નવિ લહિયો. આંકણી. મુનિ૦ ૧.
કોઈ અખંધ આતમ તત માને, કિરિયા કરતો દિસે;
ક્રિયાતણું ફલ કહો કુણ ભોગવે, ઇમ પૂછ્યું ચિત રીસે. મુનિ૦ ૨.
જડચેતન એ આતમ એકજ, સ્થાવર જંગમ સરિખો;
દુઃખ સુખ સંકર દૃપણ આવે, ચિત્ત વિચારી જે પરિખો. મુનિ૦ ૩.
એક કહે નિત્યજ આતમ તત, આતમ દરિસણ લીનો;
કૃત વિનાશ અકૃતાગમ દૃપણ, નવિ દેખે મતિલીણો. મુનિ૦ ૪.
સાગત મતિ રાગી કહે વાદી, ક્ષણિક એ આતમ ગ્નણો;
ખંધ મોખ સુખ દુઃખ ન ઘટે, એહ વિચાર મન આણો. મુનિ૦ ૫.
જૂત ચતુષ્ક વર્જિત આતમ તત, સત્તા અલગી ન ઘટે;
અંધ શકટ જે નજર ન દેખે, તો શું કાળે શકટે. મુનિ૦ ૬.
એમ અનેક વાદિમત વિભ્રમ, સંકટ પડિયો ન લહે;
ચિત્ત સમાધ તે માટે પૂછું, તુમ વિણ તત કોઈ ન કહે. મુનિ૦ ૭.
વલતું જગગુરુ ઇણિપરે ભાખે, પક્ષપાત સખ છાંડી;
રાગ દ્રેપ મોહ પખ વર્જિત, આતમશું રહ મંડી. મુનિ૦ ૮.
આતમ ધ્યાન કરે જે કોઈ, સો ફિર ઇણિમેં નાવે;
વાગ જલ ખીજતું સહુ જાણે, એહ તત્ત્વ ચિત્ત આવે. મુનિ૦ ૯.
જિણે વિવેક ધરિયે પખ અહિયે, તે તત જ્ઞાની કહિયે;
શ્રીમુનિસુવત કૃપા કરે તો, આનંદધન પદ અહિયે. મુનિ૦ ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.—રાગ આશાવરી.

ધન ધન સંપતિ સાચા રાગ.—ઐ દેશી.

પટ દરિસણુ જિનઅંગ લણીજે, ન્યાસ પડંગ જે સાધે રે;
 નમિ જિનવરના ચરણ ઉપાસક, પટ દરિસણુ આરાધે રે. (આંકણી.) ૫૮૦ ૧.
 જિન સુર પાદપ પાય વખાણું, સાંખ્ય જોગ દોય ભેદે રે;
 આતમ સત્તા વિવરણુ કરતાં, લહો દુગ અંગ અખેદે રે. ૫૮૦ ૨.
 ભેદ અભેદ સૌગત મીમાંસક, જિનવર દોય કર ભારી રે;
 લોકાલોક અવલંબન ભનિયે, ગુરુ ગમથી અવધારી રે. ૫૮૦ ૩.
 લોકાયતિક કુખ જિનવરની, અંશ વિચારી જે કીજે રે;
 તત્ત્વ વિચાર સુધારસ ધારા, ગુરુગમ વિણ કેમ પીજે રે. ૫૮૦ ૪.
 જૈન જિનેશ્વર વર ઉત્તમ અંગ, અંતરંગ બહિરંગ રે;
 અક્ષર ન્યાસ ધરા આધારક, આરાધે ધરી સંગે રે. ૫૮૦ ૫.
 જિનવરમાં સધળાં દરિસણુ છે, દર્શને જિનવર ભજના રે;
 સાગરમાં સધળી તટિની સહી, તટિનીમાં સાગર ભજના રે. ૫૮૦ ૬.
 જિનસ્વરૂપ થઈ જિન આરાધે, તે સહી જિનવર હોવે રે;
 ભૂગી ધલિકાને ચટકાવે, તે ભૂગી જગ જોવે રે. ૫૮૦ ૭.
 ચૂર્ણી ભાખ્ય સૂત્ર નિર્યુક્તિ, વૃત્તિ પરંપર અનુભવ રે;
 સમય પુરૂષનાં અંગ કહ્યાં ઐ, જે છેદે તે દુભવે રે. ૫૮૦ ૮.
 મુદ્રા ખીજ ધારણા અક્ષર, ન્યાસ અર્થ વિનિયોગે રે;
 જે ધ્યાવે તે નવિ વંચિજે, ક્રિયા અવંચક ભોગે રે. ૫૮૦ ૯.
 શ્રુત અનુસાર વિચારી જોણું, સુગુરુ તથા વિધિ ન મિલે રે;
 કિરિયા કરી નવિ સાધી શકાએ, ઐ વિપવાદ ગિન સધળે રે. ૫૮૦ ૧૦.
 તે માટે ઉભા કરજેડી. જિનવર આગલ કહિયે રે;
 સમય ચરણુ સેવા શુદ્ધ દેજે, જેમ આનંદધન લહિયે રે. ૫૮૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૨ મી.—રાગ માહણી.

ધરણા દોલા.—ઐ દેશી.

અષ્ટભવંતર વાલહીરે, તું મુઝ આતમરામ; મનરાવાલા.
 મુગતિ સ્ત્રીશું આપણે રે, સગપણુ કોઈ ન કામ; મનરાવાલા. ૧.

ધર આવો હોવાલમધરઆવો, મહારીઆશાનાવિશરામ;	મનરાવાલા.
રથકેરો હો સાજનરથકેરો, સાજનમહારામનોરથસાથ;	મનરાવાલા. ૨.
નારી પખો શો નેહલો રે, સાચ કહે જગનાથ;	મનરાવાલા.
ધશ્વર અરધંગે ધરી રે, તું મુઝ ઝાલે ન હાથ;	મનરાવાલા. ૩.
પશુ જનની કણ્યા કરી રે, આણી હૃદય વિચાર;	મનરાવાલા.
માણસની કણ્યા નહીં રે, એ કુણુ ધર આચાર;	મનરાવાલા. ૪.
પ્રેમ કલપતરૂ છેદિયો રે, ધરિયો જોગ ધતૂર;	મનરાવાલા.
ચતુરાધરો કુણુ કહો રે, ગુરૂ મિલિયો જગ સૂર;	મનરાવાલા. ૫.
માફે તો એમાં ક્યુંહી નહીં રે, આપ વિચારે રાજ;	મનરાવાલા.
રાજસભામાં એસતાં રે, કિસરી બંધસી લાજ;	મનરાવાલા. ૬.
પ્રેમ કરે જગ જન સહુ રે, નિર્વાહે તે ઝોર;	મનરાવાલા.
પ્રીત કરીને છોડી દે રે, તેહ શું ન ચાલે જોર;	મનરાવાલા. ૭.
જો મનમાં એહવું હતું રે, નિસપત કરત ન જાણ;	મનરાવાલા.
નિસપત કરીને છાંડતાં રે, માણસ હુવે નુકશાન;	મનરાવાલા. ૮.

સ્તવના ૨૩ મી.—રાગ સારંગ.

રસીઆની દેશી.

ધ્રુવ પદ રામી હો સ્વામી માહરા, નિકામી રાય, સુગ્યાની;
 નિજ ગુણુ કામી હો પામી તું ધણી, ધ્રુવ આરામી હો થાય. સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૧.
 સર્વ વ્યાપી કરો સર્વ જાણુંગપણે, પર પરિગમન સ્વરૂપ; સુગ્યાની;
 પર રૂપે કરી તત્ત્વપણું નહીં, સ્વસત્તા ગિદ્ગપ. સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૨.
 જોય અનંદ હો જ્ઞાન અનેકતા, જલ ભાજન રવિ જેમ; સુગ્યાની;
 દ્રવ્ય એકવપણે ગુણુ એકતા, નિજપદ રમતા હો ખેમ. સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૩.
 પર ક્ષેત્રે ગત જોયને જાણુવે, પરક્ષેત્રે થયું જ્ઞાન; સુગ્યાની;
 અસ્તિપણું નિજક્ષેત્રે તુમે કલ્પો, નિર્મલતા ગુણુમાન. સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૪.
 જોય વિનાશો હો જ્ઞાન વિનિશ્ચય, કાલ પ્રમાણે રે થાય; સુગ્યાની;
 સ્વકાલે કહી સ્વસત્તા, તે પર રીતે ન જાય. સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૫.
 પરભાવે કરી પરતા પામતા, સ્વસત્તા થિર ઠાણુ; સુગ્યાની;
 આત્મચતુષ્કમથી પરમાં નહીં, તો કિમ સહુનો રે જાણુ. સુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૬.
 અગુરૂ લઘુ નિજ ગુણુને દેખતાં, દ્રવ્ય સકલ દેખતાં; સુગ્યાની;

સાધારણ ગુણુની સાધર્મ્યતા, દર્પણ જલને દૃષ્ટાંત; સુખ્યાની; ધ્રુવ૦ ૭.
 શ્રી પારસજિન પારસ રસ સમો, પણ ઇલા પારસ નાંહિ; સુખ્યાની.
 પુરણ રસીઓ હો નિજગુણ પરસનો, આનંદધન મુજ માંહિ; સુખ્યાની; ધ્રુવ૦ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.—રાગ ધન્યાશ્રી.

વીરજિને ચરણે લાગું, વીરપણું તે માગુ રે;
 મિથ્યા મોહ તિમિર ભય ભાગ્યું, જિત નગારું વાગ્યું રે. વીર૦ ૧.
 છ ઉમથ વીરય લેશ્યા સંગે, અભિસંધિજ મતિ અંગે રે;
 સૂક્ષ્મ શૂલ ક્રિયાને સંગે, યોગી થયો ઉમંગે રે. વીર૦ ૨.
 અસંખ્ય પ્રદેશે વીર્ય અસંખે, યોગ અસંખિત કંખે રે;
 પુર્જલ ગણુ તેણે લેસુ વિશેષે, યથાશક્તિ મતિ લેખે રે. વીર૦ ૩.
 ઉત્કૃષ્ટે વીર્યને વેસે, યોગ ક્રિયા નવી પેસે રે;
 યોગતણી ધ્રુવતાને લેશે, આતમ શક્તિ ન ખેસે રે; વીર૦ ૪.
 કામ વીર્યવશે જેમ ભોગી, તેમ આતમ થયો ભોગી રે;
 સૂરપણે આતમ ઉપયોગી, થાય તેહને અયોગી રે. વીર૦ ૫.
 વીરપણું તે આતમહાણે, જાણ્યું તુમચી વાણે રે;
 ધ્યાન વિનાણે શક્તિ પ્રમાણે, નિજ ધ્રુવ પદ પહિચાણે રે. વીર૦ ૬.
 આત્મવ્યન સાધન જે ત્યાગે, પર પરિણતિને ભાગે રે;
 અક્ષય દર્શન જ્ઞાન વૈરાગે; આનંદધન પ્રભુ જાગે રે. વીર૦ ૭.

સ્તવનાવલિ સંપૂર્ણ.

પદરતનાવલિ^૧.

પદરતન ૧ છું. રાગ-વેલાવલ.

કયા સોવે ઉઠે જનમ બાહિરે, કયાં એ આંકણી.

અંજલિ જલ જયું આયુ થટત હે, દેત પહેરીયાં ધરિય ઘાઉ રે; કયાં ૧.
 છંદ અંદ્ર નારિંદ્ર મુનિંદ્ર ચલે, કોણ રાજ પતિ છાલ રાઉ રે;
 ભમત ભમત ભવજલધિ પાયકે, ભગવંત ભજનવિન ભાજિ નાઉ રે. કયાં ૨.
 કલા વિલાંબ કરે અબ બાહિરે, તરી ભવજલનિધિ પાર પાઉ રે;
 આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, શુદ્ધ નિરંજન દેવ ધ્યાઉ રે. કયાં ૩.

પદરતન ૨ જી. રાગ-વેલાવલ-એકતાલી.

રે ધરિયા રે બાહિરે, મત ધરીય બળવે;

નર શિર બાંધત પાધરી, તું કયા ધરીય બળવે. રે ધરિયાં ૧.
 કેવલ કાલ કલા કલે, પે તું અકલ ન પાવે;
 અકલ કલા થટમેં ધરી, મુજ સો ધરી આવે. રે ધરિયાં ૨.
 આતમ અનુભવ રસ ભરી, યામેં ચાર ન માવે;
 આનંદધન અવિચલ કલા, વિરલા કામ પાવે. રે ધરિયાં ૩.

પદરતન ૩ જી. રાગ-વેલાવલ.

જીય જનને મેરી સફલ ધરી રી. જીયં એ આંકણી.

સુત વનિતા ધન યોવન માતો, ગર્ભતણી વેદન વિસરી રી. જીયં ૧.
 સુપનકો રાજ સાચ કરી માચત, રાચત છાંહ ગગન બહરી રી;
 આઇ અચાનકે કાલ તોપચી, ગહેગો જયું નાહર બકરી રી. જીયં ૨.
 અતિહી અચેત કછુ ચેતત નાંહિ, પકરી ટેકે હારિલ લકરી રી;
 આનંદધન હીરો જન છાંડી, નર મોહો માયા કકરી રી. જીયં ૩.

પદ્યરત્ન ૪ થું. રાગ-વેલાવલ.

સુહાગણુ જાગી અનુભવ પ્રીત; સુહાગણુ. એ આંકણી.

નિંદ અજ્ઞાન અનાદિકી, મિટ ગઇ નિજ રીત. સુહાગણુ ૧.

ઘટ મંદિર દીપક કિયો, સહજ સુન્યોતિ સરપ;

આપ પરાઈ આપહી, ઠાનત વસ્તુ અનપ. સુહાગણુ ૨.

કહા દિખાવું ઔરફું, કહા સમન્નઈ ભોર;

તીર અચૂક હૈ પ્રેમકા, લાગે સો રહે ઠોર. સુહાગણુ ૩.

નાદ વિદ્યુધ્વા પ્રાણુકું, ગિને ન તુણ મૃગત્રાય;

આનંદધન પ્રભુ પ્રેમકા, અકથ કહાની કાય. સુહાગણુ ૪.

પદ્યરત્ન ૫ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધુ નટ નાગરકી આજી, જાણે ન બાંભણ કાજી; અવધુ આંકણી.

ધિરતા એક સમયમેં ઠાને, ઉપજો વિણસે તખ્તહી;

ઉલટ પલટ ધ્રુવસત્તા રાખે, યા હમ સુની ન કબહી. અવધુ ૧.

એક અનેક અનેક એક ધુની, કુંડલ કનક સુભાવેં;

જલતરંગ ઘટમાટી રવિકર, અગનિત તાહિ સમાવે. અવધુ ૨.

હૈ નાંહી હૈ વચન અગોચર, નય પ્રમાણુ સત્તભંગી;

નિરપખ હોય લખે કાષ્ટ વિરલા, કયા દેખે મત જંગી. અવધુ ૩.

સર્વમયી સર્વંગી માને, ન્યારી સત્તા ભાવે;

આનંદધન પ્રભુ વચનસુધારસ, પરમારથ સો પાવે. અવધુ ૪.

પદ્યરત્ન ૬ ઠું. સાખી.

આતમ અનુભવ રસિકકો, અજાણ સુન્યો વિરતંત;

નિવેંદી વેદન કરે, વેદન કરે અનંત. ૧.

રાગ-સામઘી.

માહરો બાણુડો સંન્યાસી, દેહ દેવલ મહવાસી;

માહારો ૧.

એ આંકણી.

છડા પિંગલા મારગ તજ યોગી, સુખમના ધર વાસી.

અહરંધ મધિ આસન પૂરી બાણુ, અનહદ તાન બજારી.

માહારો ૨.

યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી;
પ્રત્યાહાર ધારણાધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી.
મૂલઉત્તરગુણ મુદ્રાધારી, પર્યંકાસન વાસી;
રેચક પૂરક કુંભક સારી, મન ઇન્દ્રિય જયકાસી.
થિરતા ભંગ યુગતિ અનુકારી, આપો આપ વિમાસી;
આતમ પરમાતમ અનુસારી, સીઝે કાજ સમાસી.

માહારો ૩.

માહારો ૪.

માહારો ૫.

પદ્યરત્ન ૭ મું. સાખી.

જગ આશા જંજીરકી, ગતિ ઉલટી કુલ મોર;
જકરયો ધાવત જગતમેં, રહે છૂટો ઇક દોર.

૧.

રાગ-આશાવરી.

અવધૂ કયા સોવે તન મહમેં, જગ વિલોક ન ઘટમેં.
એ આંકણી.

અવધૂ ૦

તન મહંકી પરતીત ન કાળેં, હાલ પરે એક પલમેં;
હલ ચલ મેટ ખખર લે ઘટકી, ચિન્હે રમતા જલમેં.
મહમે પંચભૂતકા વાસા, સાસાઘત ખવીસા;
છિન છિન તોહી છલનકું ચાહે, સમજે ન જૈરા સીસા.
શિરપર પંચ વસે પરમેશ્વર, ઘટમેં સૂછમ ખારી;
આપ અભ્યાસ લખે કોઇ વિરલા, નિરખે ધ્રુપી તારી.
આશામારી આસન ઘર ઘટમેં, અજપા જપ જપાવે;
આનંદધન ચંતનમયમૂરતિ, નાથ નિરંજન પાવે.

અવધૂ ૧.

અવધૂ ૨.

અવધૂ ૩.

અવધૂ ૪.

પદ્યરત્ન ૮ મું. સાખી.

આતમ અનુલવ ધ્રુલકી, નવલી કોઝી રીત;
નાક ન પકરે વાસના, કાન ગ્રહે ન પ્રતીત.

૧.

રાગ ધન્યાશ્રી વા સારંગ.

અનુલવ નાથકું કયું ન જગાવે.
મમતા સંગ સો પાય અજગલ, થનતેં હૃથ હુહાવે.
મૈરે કહેતેં ખીજ ન કાળેં, તું ચૈસીહી સીખાવે;
ખહેાંત કહેતેં લાગત ચૈસી, અંગુલી સરપ દિખાવે.

અનુલવ ૧.

અનુલવ ૨.

આરનકે સંગ રાતે ચેતન, ચેતન આપ બતાવે;
આનંદધનકી સુમતિ આનંદા, સિદ્ધ સરપ કહાવે.

અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯ મું. રાગ-સારંગ.

નાથ નિહારો આપમતારી, વંચક શઃ સંચક શી રીતે;

ખોટો ખાતો ખતારી.

નાથ૦ ૧.

આપ વિગૂચણુ જગકી હાંસી, સિયાનપ કૌન ખતારી;

નિજજન સુરિજન મેલા એસા, જૈસા દૂધપતારી.

નાથ૦ ૨.

મમતા દારી અલિત કરિ હર વિધિ, વિવિધ ભાંતિ સંતાસી;

આનંદધન પ્રભુ વિનતિ માનો, આર નહિં તુ સમતાસી.

નાથ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦ મું. રાગ-ટોડી.

પરમ નરમમતિ આર ન આવે.

પરમ૦

મોહન ગુન રોહન ગતિ સોહન, મેરી વૈરન એસે નિહુર લિખાવે. પરમ૦ ૧.

ચેતન ગાત મનાતન એતે, મૂલ વસાત જગાત બઢાવે;

કોઠિ ન દુતી દલાલ વિસીડી, પારખી પ્રેમ ખરીદ બનાવે. પરમ૦ ૨.

ત્નંધ ઉધારી અપની કહા એતે, વિરહજ્વર નિસ મોહી સંતાવે;

એતી સુની આનંદધન નાવત, આર કહા કોઠિ દુડ બજાવે. પરમ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૧ મું. રાગ-માલકોશ, વેલાવલ, ટોડી.

આતમ અનુભવ રીતિ વરી રી. આતમ૦ એ આંકણી.

મોર બનાએ નિજરૂપ નિરૂપમ, વિચ્છન રચિકર તેગ ધરી રી. આતમ૦ ૧.

ટોપ સનાહ શુરકો બાનો, એકતારી ચોરી પહિરી રી;

સત્તા થલમેં મોહ વિદારત, એ એ સુરિજન મુહ નિસરી રી. આતમ૦ ૨.

કેવલ કમલા અપચ્છર સુંદર, ગાન કરે રસ રંગ ભરી રી;

જીત નિશાન બજાઈ વિરાજે, આનંદધન સર્વેગ ધરી રી. આતમ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૨ મું. સાખી.

કુબુદ્ધિ કુબળ કુટિલ ગતિ, સુબુદ્ધિ રાધિકા નારી;

ચોપર ખેલે રાધિકા, જીતે કુબળ હારી.

૧.

રાગ-રામઝી.

ખેલે ચતુર્ગતિ આપર, પ્રાની મેરો ખેલે ચતુર્ગતિ આપર. એ આંકણી.
 નરદ ગંજી કૈાંન ગિનત હૈ, માને ન લેખે બુદ્ધિવર. પ્રાની૦ ૧.
 રાગ દોષ મોહકે પાસે, આપ બનાએ હિતકર;
 જેસા દાવ પરે પાસેકા, સારી ચલાવે ખિલકર. પ્રાની૦ ૨.
 પાંચ તલેં હૈ દૂઆ ભાઇ, છકા તલેં હૈ એકા;
 સખ મિલ હોત બરાબર લેખા, યદ વિવેક ગિનવેકા. પ્રાની૦ ૩.
 ચઢિરાસી માયે ફિરે નીલી, સ્પાહ ન તોરી જોરી;
 લાલ જરદ ફિર આવેં ઘરમેં, કબાલુંક જોરી વિછોરી. પ્રાની૦ ૪.
 ભાવ વિવેકકે પાઉ ન આવત, તખ લગ કચી બાહ;
 આનંદધન પ્રભુ પાઉ દેખાવત, તો જીતે જીય ગાહ. પ્રાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૩ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ હમ તો રાવરી દાસી. એ આંકણી.

આઇ કહાં તેં માયા મમતા, જનું ન કહાંકી વાસી. અનુભવ૦ ૧.
 રીજ પરેં વાકે સંગ ચેતન, તુમ કયું રહત ઉદાસી;
 વરજ્યો ન જય એકાંત કંથકો, લોકમેં હોવત હાંસી. અનુભવ૦ ૨.
 સમજત નાંહી નિતુર પતિ એકી, પલ એક જત છમાસી;
 આનંદધન પ્રભુ ધરકી સમતા, અટકલી ઐર લખાસી. અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૪ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ તું હૈ હેતુ હમારો; અનુભવ૦ એ આંકણી.

આય ઉપાય કરો ચતુરાઇ, ઐરકો સંધ નિવારો. અનુભવ૦ ૧.
 તૃપ્તિ રાંડ ભાંડી જાઇ, કહા ઘર કરે સવારો;
 શઠ ઇગકપટ કુટુંબહી પોખે, મનમેં કયું ન વિચારો.^૧ અનુભવ૦ ૨.
 કુલટાકુટિલ કુબુદ્ધિસંગ ખેલકેં, અપની પતકયું હારો;
 આનંદધન સમતા ધર આવે, વાળે જીત નગારો. અનુભવ૦ ૩.

૧. “ ઉતકી સંગતિ વારો. ” એવો પાડાંતર છે. -સંપ્રદાયકર્તા.

પદ્યરત્ન ૧૫ મું. રાગ-સારંગ.

મેરે ઘટ ધ્યાન લાનુ લયો ભાર. મેરેં

ચેતન ચક્રવા ચેતન ચક્રવી, ભાગો વિહરકો ચાર. મેરેં ૧.
 ફેલી ચિલુદિસ ચતુરા ભાવ રચિ, મિટયો ભરમ તમ જોર;
 આપકા ચોરી આપહી જનત, ઔર કહત ન ચાર. મેરેં ૨.
 અમલ કમલ વિકસ બયે ભૂતલ, મંદવિપય શશિકાર;
 આનંદધન એક વક્ત્રભ લાગત, ઔર ન લાખ કિરોર. મેરેં ૩.

પદ્યરત્ન ૧૬ મું. રાગ-ભાર.

નિશદ્દિન જોડે તારી વાટડી, ઘરે આવો રે દોલા; નિશદ્દિન
 મુજ સરિખા તુજ લાખ દૈ, મેરે તૂડી મંમાલા. નિશદ્દિન ૧.
 જવહરી ખોલ કરે લાલકા, મેરા લાલ અમોલા;
 જ્યાંકે પટંતર કો નહી, ઉસકા ક્યા ખોલા. નિશદ્દિન ૨.
 પંથ નિહારત લોચણે, ડ્રગ લાગી અંડોલા;
 જોગી સુરત સમાધિમૈં, મુનિ ધ્યાન ઝંકોલા. નિશદ્દિન ૩.
 કૌન સુન કિનકું કદં, કિમ માદું મૈં ખોજા;
 તેરે મુખ દીઠે ટલે, મેરે મનકા ચોલા. નિશદ્દિન ૪.
 મિત વિવેક વાતેં કદં, સુમતા સુનિ ખોલા;
 આનંદધન પ્રભુ આવશે, એજબી રંગ રોલા. નિશદ્દિન ૫.

પદ્યરત્ન ૧૭ મું. રાગ-સોરઠ.

છોરાને ક્યું મારે છે રે, જયે કાડ્યા ડેણુ; છોરાને ૧.
 છોરો છે મહારો ખાલો ભાલો, ખોલે છે અમૃત વયણુ.
 લય લકુટિયાં ચાલણુ લાગો, અખ કાંઈ ફૂટા છે નેણુ; છોરાને ૨.
 તૂતો મરણુ સિરાણુ સૂતો, રોટી દેશે કોણુ.
 પાંચ પચીશ પચાસાં ઉપર, ખોલે છે સૂધાં વેણુ; છોરાને ૩.
 આનંદધન પ્રભુ દાસ તિંહારો, જનમ જનમકે સેણુ.

પદ્યરત્ન ૧૮ મું. રાગ-માલકોશ, રાગણી-ગાડી.

રીસાની આપ મનાવો રે, વિચ્ચ વસીદ ન ફેર; રીસાની

- સૌદા અગમ હૈ પ્રેમકા રે, પરખ ન જૂએ કોય;
લે દેવાહી ગમ પડે પ્યારે, ઔર દલાલ ન હોય. રીસાની૦ ૧.
- દો બાતાં જીયકી કરો રે, મેટો મનકિ આંટ;
તનકી તપત જૂઝાધયેં પ્યારે, વચન સુધારસ છાંટ. રીસાની૦ ૨.
- નેક નજર નિહારીયેં રે, ઉજરન કીજે નાથ;
તનક નજર મુજરે મલે પ્યારે, અજર અમર સુખ સાથ. રીસાની૦ ૩.
- નિસિ અંધિયારી ધનધટા રે, પાઉં ન વાટકે ફંદ;
કરુણા કરો તો વહું પ્યારે, દેખું તુમ સુખ ચંદ. રીસાની૦ ૪.
- પ્રેમ જહાં દુવિધા નહીં રે, મેટ કરાહિત રાજ;
આનંદધન પ્રભુ આય બિરાજે, આપહી સમતા મેજ. રીસાની૦ ૫.

પદ્યરતન ૧૯ મું. રાગ-વેલાવલ.

- દુલદ નારી તું બડી બાવરી, પિયા જાગે તું સોવે;
પિયા ચતુર હમ નિપટ અયાની, ન જાનુ કયા હોવે. દુલદ. ૧.
- આનંદધન પિયા દરસ પિયાસેં, ખોલ ધૂંધટ સુખ જોવે. દુલદ. ૨.

પદ્યરતન ૨૦ મું. રાગ-ગોડી, -આશાવરી.

આજ સુહાગન નારી, અવધૂ આજ૦ એ આંકણી.

- મેરે નાથ આપ સુધ લીની, કીની નિજ અંગચારી. અવધૂ૦ ૧.
- પ્રેમ પ્રતીત રાગ રૂચિ રંગત, પહિરે જીની સારી;
મહિંદી ભક્તિ રંકડી રાચી, ભાવ અંજન સુખકારી. અવધૂ૦ ૨.
- સહિત સુભાવ ચૂરી મેં પેની, ચિરતા કંકન ભારી;
ધ્યાન કરવસી કરમેં રાખી, પિય ગુનમાલ આધારી. અવધૂ૦ ૩.
- સુરત સિંદુર માંગ રંગ રાલી, નિરતેં વેની સમારી;
ઉપજી જ્યોત ઉઘોત ઘટ ત્રિભુવન, આરસી કેવલ કારી. અવધૂ૦ ૪.
- ઉપજી ધુનિ અજપાકી અનલદ, જીત નગારે વારી;
ગીડી સદા આનંદધન બરખત, બિન મોર એકન તારી. અવધૂ૦ ૫.

પદ્યરતન ૨૧ મું. રાગ-ગોડી.

- નિસાની કહા બતાવું રે, તેરો અગમ અગોચર રૂપ; એ આંકણી.
રૂપી કહું તો કહું નહીં રે, બંધ કેસે અરૂપ;

- રૂપારૂપી જો કહું પ્યારે, એસે ન સિદ્ધ અનૂપ. નિસાની૦ ૧.
 શુદ્ધ સનાતન જો કહું રે, બંધન મોક્ષ વિચાર: ન ઘટે સંસારી દિસા પ્યારે, પુણ્ય પાપ અવતાર. નિસાની૦ ૨.
 સિદ્ધ સનાતન જો કહું રે, ઉપજો વિનસે કૌન; ઉપજો વિનસે જો કહું પ્યારે, નિત્ય અપ્યાધિત જૌન. નિસાની૦ ૩.
 સર્વોગી સખ નયધની રે, માને સખ પરમાન; નયવાદી પલ્લો પ્રહી પ્યારે, કરે લરાઇ દાન. નિસાની૦ ૪.
 અનુભવ અગોચર વસ્તુ હે રે, જાનંબો એહી રે લાજ; કહન સુનનકો કછુ નહી પ્યારે, આનંદધન મહારાજ. નિસાની૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૨ મું. રાગ-ગોડી.

- વિચારી કહા વિચારે રે, તેરો આગમ અગમ અથાહ. વિચારી૦ આંકણી.
 બિનુ આધે આધા નહીં રે, બિન આધેય આધાર; મુરગી બિન ઘંડા નહીં પ્યારે, યા બિન મુરગકી નાર. વિચારી૦ ૧.
 ભુરટા બીજ વિના નહીં રે, બીજ ન ભુરટા ટાર; નિસિ બિન દિવસ ઘટે નહીં પ્યારે, દિન બિન નિસિ નિરધાર. વિચારી૦ ૨.
 સિદ્ધ સંસારી બિન નહીં રે, સિદ્ધ બિના સંસાર; કરતા બિન કરની નહીં પ્યારે, બિન કરની કરતાર. વિચારી૦ ૩.
 જનમ મરણુ બિના નહીં રે, મરણુ ન જનમ વિનાશ; દીપક બિન પરકાશતા પ્યારે, બિન દીપક પરકાશ. વિચારી૦ ૪.
 આનંદધન પ્રભુ બચનકો રે, પરિણુતિ ધરો રૂચિવંત; શાશ્વત ભાવ વિચારકે પ્યારે, ખેલો અનાદિ અનંત. વિચારી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૨૩ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂ અનુભવ કલિકા જાગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી; અવધૂ૦
 એ આંકણી.

- જાએ ન કહું ઉરઢિગ નેરી, તેરી વિનતા વેરી;
 માયા ચેરી કુટુંબ કરી હાથે, એક રેઠ દિન ઘેરી. અવધૂ૦ ૧.
 જરા જનમ મરન વસ સારી, અસરન દુનિયાં જેતી;
 દેઢવ કાંઈન બાગમેં મીયાં, કિસપર મમતા એતી. અવધૂ૦ ૨.

અનુભવ રસમે' રોગ ન સોગા, લોક વાદ સખ મેટા;
કેવળ અચલ અનાદિ અખાધિત, શિવશંકરકા ભેટા. અવધૂં ૩.
વર્ષા યુદ્ધ સમુદ્ર સમાતી, ખખર ન પાવે કોઈ;
આનંદધન જદે જ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે સોઈ. અવધૂં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૪ મું. રાગ-રામઝી.

મુને મહારો કય મિલશે મનમેલ; મુને
મનમે લુવિણુ કેલિ ન કલિયેં, વાલે કવલ કોઈ વેલ. ૧.
આપ મિલ્યાથી અંતર રાખે, સુમનુખ્ય નહી તે લેલ;
આનંદધન પ્રભુ મન મળિયા વિણ, કાનવિ વિલગેચલ. ૨.

પદ્યરત્ન ૨૫ મું. રાગ-રામઝી.

ક્યારેં મુને મિલશે માહારો સંત સનેહી; ક્યારેં ટેક.
મંત સનેહી સરિજન પાખે, રાખે ન ધીરજ દેહી; ક્યારેં ૧.
જન જન આગલ અંતરગતની, વાતડલી કહું કેહી;
આનંદધન પ્રભુ વૈદ્ય વિયોગે, કિમ જીવે મધુમેહી. ક્યારેં ૨.

પદ્યરત્ન ૨૬ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂં ક્યા માયું ગનહીના, વે ગુન ગતિ ન પ્રવીના. અવધૂં આંકણી.
ગાય ન જનું બજાય ન જનું, ન જનું સુર ભેવા;
રીજ ન જનું રીજાય ન જનું, ન જનું પદસેવા. અવધૂં ૧.
વેદ ન જનું કિતાબ ન જનું, જનું ન લચ્છન છંદા;
તરકવાદ વિવાદ ન જનું, ન જનું કવિ કંદા. અવધૂં ૨.
જાપ ન જનું જીવાખ ન જનું, ન જનું કવિવાતા;
ધાવ ન જનું ભગતિ ન જનું, જનું ન સીરા તાતા. અવધૂં ૩.
આન ન જનું વિઆન ન જનું, ન જનું ભજનામાં^૧;
આનંદ ધન પ્રભુ કે ધરદારે, રટન કહું ગુણધામા. અવધૂં ૪.

૧. " ન જનું પદ નામા" એ પ્રમાણે પાકાંતર છે.—સ.અ.કર્તા.

પદ્યરત્ન ૨૭ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે, વિરલા અલખ લખાવે. અવધૂ
 મતવાલા તો મતમેં માતા, મહવાલા મહરાતા;
 જટા જટાધર પટા પટાધર, છતા છતા ધર તાતા. અવધૂ ૧.
 આગમ પદિ આગમધર થાકે, માયાધારી છાકે;
 દુનિયાંદાર દુનીસેં લાગેં, દાસા સખ આશાકે. અવધૂ ૨.
 બહિરાતમ મૂઢા જગજેતા, માયાકે કંદ રહેતા;
 ઘટ અંતર પરમાતમ ભાવે, દુર્લભ પ્રાણી તેતા. અવધૂ ૩.
 ખગપદ ગગન મીનપદ જલમેં, જેને ખોજે સો યારા;
 ચિત પંકજ ખોજે સો ચિન્તે, રમતા આનંદ ભારા. અવધૂ ૪.

પદ્યરત્ન ૨૮ મું. રાગ-આશાવરી.

આશા ઔરનકી ક્યા પ્રીજે, ગ્યાન સુધારસ પીજે; આશાં આંકળી.
 ભટકે દાર દાર લોકન કે, ફૂકર આશાધારી;
 આતમ અનુભવ રસકે રસીયા, કિતરે ન કબહુ ખુમારી. આશાં ૧.
 આશા દાસીકે જે જાયે; તે જન જગકે દાસા;
 આશા દાસી કરે જે નાયક, લાયક અનુભવ પ્યાસા. આશાં ૨.
 મનસા પ્યાલા પ્રેમ મસાલા, યત્ન અમિ પરબલી;
 તન ભાઠી અવટાઇ પિયે કસ, જગે અનુભવ લાલી. આશાં ૩.
 અગમ પીયાલા પીયોમતવાલા, ચિન્હી અધ્યાતમવાસા;
 આનંદધન ચેતન જૈ ખેલે, દેખે લોક તમાસા. આશાં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૯ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સો પરમ મહારસ ચાખે. અવધૂં આંકળી.
 નહીં હમ પુરુષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી;
 જાતિ ન પાંતિ ન સાધન સાધક, નહીં મહ લધુ નહીં ભારી. અવધૂ ૧.
 નહીં હમ તાતે નહીં હમ સીરે, નહીં દીર્ઘ નહીં છોટા;
 નહીં હમ ભાઇ નહીં હમ ભગિની, નહીં હમ બાપ ન બેટા. અવધૂ ૨.
 નહીં હમ મનસા નહીં હમ શબ્દા, નહીં હમ તરણકી ધરણી;

નહીં હમ ભેખ, ભેખધર નાંહી, નહીં હમ કરતા કરણી.
નહીં હમ દરસન નહીં હમ પરસન, રસન ગંધકણુ નાંહી;
આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, સેવકજન બલિ જાહીં.

અવધૂં ૩.

અવધૂં ૪.

પદ્યરત્ન ૩૦ મું રાગ-આશાવરી.

સાધો ભાઈ સમતા રંગ રમીજે, અવધૂ મમતા સંગ ન કાજે; સાધો
એ આંકણી.

સંપતિ નાંહિ નાંહિ મમતા મેં, મમતામાં મિસ મેટ;
ખાટ પાટ તણ લાખ ખટાઉ, અંત ખાખમે લેટ.
ધન ધરતી મેં ગાઠે જારે, ધૂર આપ મુખ દ્યાવે;
મુપક સાપ હોવેગો આખર, તાતેં અલછિ કહાવે.
સમતા રતનાગરકા જાઈ, અનુભવ ચંદ સુભાઈ;
કાલકૂટ તણ ભાવમેં શ્રેણી, આપ અમૃત લે આઈ.
લોચન ચરન સહસ ચતુરાનત, ઇનતેં બહુત ભરાઈ;
આનંદધન પુરષોત્તમ નાયક, હિત કરી કંઠ લધાઈ.

સાધો ૧.

સાધો ૨.

સાધો ૩.

સાધો ૪.

પદ્યરત્ન ૩૧ મું. શ્રીરાગ.

કિત જાનમતેં હો પ્રાનનાથ, ઇત આય નિહારો ધરકા સાથ.
ઉત માયા કાયા ક્ય ન જાત, યહુ જડ તુમ ચેતન જગ વિખ્યાત;
ઉત કરમ ભરમ વિપ વેલિ સંગ, ઇત પરમ નરમ મતિ મેલિ રંગ.
ઉત કામ કપટ મદ મોહ માન, ઇત કેવળ અનુભવ અમૃત પાન;
અલિ કહે સમતા ઉત દુઃખ અનંત, ઇત ખેલે આનંદધન વસંત.

કિત ૧.

કિત ૨.

કિત ૩.

પદ્યરત્ન ૩૨ મું. રાગ-સામેરી.

નિહુર ભયે ક્યું એસેં, પીયા તુમ. નિહુર એ આંકણી.
મેંતો મન વચ કમ કરી રાહીરી, રાહીરી રીત અનસેં.
પૂલે પૂલે ભમર કૈસી ભાંહીરી ભરત હું, નિવહે પ્રીત ક્યું એસેં;
મેંતો પીયુતેં એસી મલિઆલી, કુસુમ વાસ સંગ જૈસેં.
જાંડી જાન કહા પરે એતી, નીર નિવહિયેં લૈસેં;
ગુન અવગુન ન વિચારો આનંદધન, કિજિયેં તુમ લૈસેં.

નિહુર ૧.

નિહુર ૨.

નિહુર ૩.

પદ્યરત્ન ૩૩ મું. રાગ-ગાડી.

મિલાપી આન મિલાવો રે, મેરે અનુભવ મીઠું મિત્ત; મિલાપી૦
 ચાતક પીઉ પીઉ રે રે, પીઉ મિલાવ ન આન;
 જીવ પીવન પીઉ પીઉ કરે પ્યારે, જીઉ નીઉ આન એ આન. મિલાપી૦ ૧.
 દુઃખીયારી નિસદ્દિન રહું રે, ફિર સખ સુધયુદ્ધ ખોય;
 તન મનડી કબહું લહુ પ્યારે, કિસં દિખાડિ રોય. મિલાપી૦ ૨.
 નિસિ અંધારી મુદિ હસે રે, તારે દાંત દિખાય;
 ભાદો કાદો મેં કીયો પ્યારે, અસુઅન ધાર વહાય. મિલાપી૦ ૩.
 ચિત્ત ચાતક પીઉ પીઉ કરે રે, પ્રણામે દોકર પીસ;
 અપલા શું જોરાવરી પ્યારે, એતી ન કીજે રીસ. મિલાપી૦ ૪.
 આતુર આતુરતા નહી રે, સુનિ સમતા દુક વાત;
 આનંદધન પ્રભુ આય મિલે પ્યારે, આજ ધરે હર ભાંત. મિલાપી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૩૪ મું. રાગ-ગાડી.

દેખો આલી નટ નાગરકો સાંગ: દેખો૦
 ઐરહી ઐર રંગ ખેલતિ તાતેં, રીકા લાગત અંગ. દેખો૦ ૧.
 ઐરહ તો કહા દીજેં બહુત કરે, જીવિત હૈં ઈહ દંગ;
 મેરોઐર વિચ અંતર એતો, જૈતો રૂપેં રંગ. દેખો૦ ૨.
 તનુસુધ ખોય ધૂમત મન એસેં, માનું કબુલક ખાઇ ભંગ;
 એતે પર આનંદધન નાવત, ઐર કહા કોઉ દીજેં સંગ. દેખો૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૫ મું. રાગ-દીપક, કાન્હરો.

કરે જનરે જનરે જનરે જન. કરે૦

સજી સણગાર બનાયે ભૂખન, ગઇ તપ સૂતી સંજન. કરે૦ ૧.
 વિરહવ્યથા કધુ એસી વ્યાપતિ, માનું કોઇ મારતિ ખેજન;
 અંતક અંત કહાલૂ લેગો પ્યારે, ચાહે જીવ તૂં લેજન. કરે૦ ૨.
 કોકિલ કામ અંદ્ર ચૂતાદિક, એતન મત હૈં જો જન;
 નવલ નાગર આનંદધન પ્યારે, આઇ અમિત સુખ દેજન. કરે૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૬ મું. રાગ-માલસરિ.

વારે નાહ સંગ મેરો, યુંહી જીવન જાય.
એ દિન હસન ખેલનકે સજની, રોતે રેન વિહાય. વારે૦ ૧.
નગ લુપણસેં જરી જતરી, મોતન કછુ ન સુહાય;
ધક છુદ્ધ જીમેં એસી આવત હૈ, લીજેરી વિષ ખાય. વારે૦ ૨.
ના સોવત હે, લેત ઉસાસ ન, મનહીમેં પિછતાય;
યોગિની દુયકેં નિકસૂં ધરતેં, આનંદધન સમજાય. વારે૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૩૭ મું. રાગ-વેલાવલ.

તા જોગેં ચિત્ત લ્યાકરે વાહાલા; તા૦
સમકિત દોરી શીલ લંગોટી, ધુલ ધુલ ગાંઠ ધુલાઈ;
તત્ત્વ ગુણમેં દીપક જ્વલે, ચેતન રતન જગાકરે. વહાલા. તા૦ ૧.
અષ્ટ કરમ કહેંકી ધની, ધ્યાના અગન જલાઈ;
ઉપશમ છનને લસમ છણાઈ, મલીમલી અંગ લગાકરે, વહાલા. તા૦ ૨.
આદિ ગુરુકા ચલા હો કર, મોહકે કાન ફરાઈ;
ધરમ શુકલ દોય મુદ્રા સોહે, કરુણા નાદ બગ્ગલે રે, વહાલા. તા૦ ૩.
ધલ વિધ યોગ સિંહાસન ઐહ, મુગતિ પુરીકરે ધ્યાકરે;
આનંદધન દેવેંદ્રસેં જોગી, બહુર ન કલિમેં આકરે, વહાલા. તા૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૩૮ મું. રાગ-મારૂ.

મનસા નટનાગરસૂં જોરી હો; મનસા૦
નટનાગરસૂં જોરી સખી હમ, ઐર સખનસોં તોરી હો. મનસા૦ ૧.
લોક લાજસૂં નાંહી ન કાજ, કુલ મર્યાદા છોરી હો;
લોક બટાઉ હસો પિરાનો, અપનો કહત ન ડોરી હો. મનસા૦ ૨.
માત તાત અરૂ સજ્જન જાતિ, વાત કરત હૈ ભોરી હો;
ચાખે રસકી કયુ કરી ચૂંટે, સુરિજન સુરિજન ટોરી હો. મનસા૦ ૩.
ઐરહનો કહા કહાવત ઐરપેં, નાંહિ ન કાની ચોરી હો;
કાછ કછયો સો નાયત નિવહે, ઐર ચાચર ચરે ફેરી હો. મનસા૦ ૪.
જ્ઞાનસિંધુ મથિત પાર્શ્વ, પ્રેમ પીયુષ કટોરી હો;
મોહન આનંદધન પ્રભુ શશિધર, દેખત દષ્ટિ ચંકોરી હો. મનસા૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૩૯ મું. રાગ-જયજયવંતી.

તરસડી જઈ દધકૌ દધકી સવારી રી,	
તીક્ષણ કટાક્ષ છટા લાગત કટારી રી.	તરસડી. ૧.
સાયક લાયક નાયક પ્રાનકોપહારી રી,	
કાજર કાજ ન લાજ ખાજ ન કહું વારી રી.	તરસડી. ૨.
મોહની મોહન હ્યો જગત હ્યારી રી,	
દીગ્યે આનંદધન દાહ દમારી રી.	તરસડી. ૩.

પદ્યરત્ન ૪૦ મું. રાગ-આશાવરી.

મોહડો લાગે કંતડો ને, ખાટો લાગે લોક;	
કંતવિદુણી ગોહડી, તે રણ માંહે પોક.	મોહડો. ૧.
કંતડામે કામણ, લોકડામે શોક;	
એક હામે કેમ રહે, દૂધ કાંજ થોક.	મોહડો. ૨.
કંતવિણ ચક્રગતિ, આણું માનું ફોક;	
ઉધરાણી સિરડ ફિરડ, નાણું તેજે રોક.	મોહડો. ૩.
કંત વિના મતિ મારી, અહવાડની યોક;	
ધોક છું આનંદધન, અવરને દોક.	મોહડો. ૪.

પદ્યરત્ન ૪૧ મું. રાગ-વેલાવળ.

પીયા બિનુ શુદ્ધ શુદ્ધ ભૂલી હો;	
આંખ લગાર્ધ દુઃખ મહેલકે, જરૂમે જૂલી હો.	પીયા૦ ૧.
હસતી તખલુ બિરાનીયા, દેખી તન મન છીજ્યો હો;	
સમજી તખ એતી કહી, કોઈ નેહ ન કીજ્યો હો.	પીયા૦ ૨.
પ્રીતમ પ્રાણપતિ વિના, પ્રિયા કેસે જીવે હો;	
પ્રાન પવન વિરહા દસા, ભુયંગમ પીવે હો.	પીયા૦ ૩.
શીતલ પંખા કુમ કુમા, ચંદન કહા લાવે હો;	
અનલ ન વિરહાનલ યે હૈ, તન તાપ બઢાવે હો.	પીયા૦ ૪.
ફાગુન ચાચર ઇક નિસા, હોરી સિરગાની હો;	
મેરે મન સખ દિન જર, તન ખાખ ઉડાની હો.	પીયા૦ ૫.

સમતા મહેલ બિરાજ હૈ, વાણી રસ રેખા હો;
બલિ જાડે આનંદધન પ્રભુ, એસેં નિહર ન જહેજા હો. પીયાં ૬.

પદ્યરતન ૪૨ મું. રાગ-સારંગ, વા આશાવરી.

અખ હમ અમર લયે ન મરેંગે, અખ૦
યા કારન મિથ્યાત દીયો તજ, ક્યું કર દેહ ધરેંગે. અખ૦ ૧.
રાગ દોસ જગ બંધ કરત હૈ, ધનકો નાસ કરેંગે;
મર્યા અનંત કાલતેં પ્રાની, સો હમ કાલ હરેંગે. અખ૦ ૨.
દેહ વિનાશી, હું અવિનાશી, અપની ગતિ પકરેંગે,
નાસી જાસી હમ થિર વાસી, ચોખે જૈ નિખરેંગે, અખ૦ ૩.
મર્યા અનંત વાર બિન સમજ્યો, અખ સુખદુઃખ વિસરેંગે;
આનંદધન નિપટ નિકટ અક્ષર દો, નહીં સમરે સો મરેંગે. અખ૦ ૪.

પદ્યરતન ૪૩ મું. રાગ-ટોડી.

મેરી તું મેરી તું કાઢીં ડરે રી, મેરી.
કાંદે ચેતન સમતા સુનિ આખર, ઐર ડેહ દિન જાહ લરેરી. મેરી૦ ૧.
અંતીતો હું જાનું નિહચેં, રીરી પર ન જરાહિ જરેરી;
જખ અપનો પદ આપ સંભારત, તખ તેરે પરસંગ પરેરી. મેરી૦ ૨.
ઐરસ પાછ અધ્યાતમ સૈલી, પરમાતમ નિજયોગ ધરેરી;
સક્તિ જગાવે નિરૂપમ રૂપકી, આનંદધન મિલિ કેલિ કરેરી. મેરી૦ ૩.

પદ્યરતન ૪૪ મું. રાગ-ટોડી.

તેરી હું તેરી હું અંતી કહું રી, તેરી૦
ધન બાતમે દગો તું જાને, તો કરવત કાસી જાય ગહું રી. તેરી૦ ૧.
વેદ પુરાણ કિતાબ કુરાનમેં, આગમ નિગમ કછુ ન લહું રી;
વાચા ફેર સિખાઇ સેવનકી, મેં તેરે રસ રંગ રહું રી. તેરી૦ ૨.
મૈરે તો તું રાજ ચલિયેં, ઐરકે જોલ મેં લાખ સહ રી;
આનંદધન પિયા વેગ મિલો પ્યારે, નહીં તો ગંગ તરંગ વહ રી. તેરી૦ ૩.

પદ્યરતન ૪૫ મું. રાગ-ટોડી.

હોરી લગો રી લગો રી જગો રી, એ આંકળી.
મમતા માયા આતમ લે મતિ, અનુભવ મેરી ઐર દગોરી. હોગ૦ ૧.

બ્રાત ન તાત ન માત ન જાત ન, ગાત ન વાત ન લાગત ગોરી;
 મૈરે સખ દિન દરસન પરસન, તાન સુધારસ પાન પગોરી. ઠગો ૨.
 પ્રાણનાથ વિશ્વરેકી વેદન, પાર ન પાવું અથાગ થગોરી;
 આનંદધન પ્રભુ દર્શન આંધટ, ઘાટ ઉતાર ન નાવ મગોરી. ઠગો ૩.

પદ્યરત્ન ૪૬ મું. રાગ-ટોડી.

ચેતન ચતુર ચોગાન લરી રી; ચેતન ૦

જીત લૈ મોહરાયકો લસકર, મિસકર છાંટ અનાદ ધરી રી. ચેતન ૧.
 નાંગી કાટ લે તાડ લે દુસમન, લાગે કાચો દોય ધરી રી;
 અચક્ષ અખાધિત કેવલ મનસુક, પાવે શિવ દરગાહ ભરી રી. ચેતન ૨.
 ઔર લરાઈ લરે સો ખાવરા, સુર પછાંટે નાંઉં અરી રી;
 ધરમ મરમ કહા જૂઝે ન ઔરે, રહે આનંદધન પદ પકરી રી. ચેતન ૩.

પદ્યરત્ન ૪૭ મું. રાગ-ટોડી.

પિય ખિન નિસ દિન જૂંડ ખરી રી; પિય ૦ એ આંકણી.

લહુડી વડીકી કહાની મિટાઇ, દારતે આંખે કવન ટરી રી. પિય ૧.
 પટ ખૂખન તન ભૌકન આદે, ભાવે ન ચોંકી જરાઉં જરી રી;
 શિવકમલા આલી મુખ નહ પાવત, કૈન ગિનત નારી અમરી રી. પિય ૨.
 સાસ ઉસાસ વિસાસ ન રાખે, નિણદ નિંગોરી ભોર લરી રી;
 ઔર તખીખ ન તપત જુગાવત, આનંદધન પીયુપજરી રી. પિય ૩.

પદ્યરત્ન ૪૮ મું. રાગ-મારૂ, જંગલો.

માયડી મુને નિરપખ કિણુહી ન મૂકી, નિરપખ ૦ માયડી ૦
 નિરપખ રહેવા ઘણુંહી મૂરી, ધીમે નિજમતિ ફૂકા. માયડી ૧.
 યોગીયેં મલીને યોગણુ કીની, યતિયેં કીની યતણી;
 ભગતેં પકડી ભગતાણી કીની, મતવાલે કીની મતણી. માયડી ૨.
 કેણે મૂકી કેણે લૂચી, કેણે કેસં લપેટી;
 એકપખો મેં કોઈ ન દેખ્યો, વેદના કિણુહી ન મેટી. માયડી ૩.
 રામ ભણી રહીમાન ભણાઈ, અરિહંત પાઠ પઢાઈ;
 ધરધરને હું ધંધે વળગી, અલગી જીવ સગાઈ. માયડી ૪.

કેણે તે થાપી કેણે ઉથાપી, કેણે ચલાવી કિણે રાખી;
 કેણે જગાડી કેણે સૂઆડી, કોઈનું કોઈ નથી સાખી. માયડીં ૫.
 ધીંગ દુર્બળને ફેલીજે, હીંગે હીંગા વાજે;
 અબળા તે કેમ બોલી શકિયે, બડ બોદાને રાજે. માયડીં ૬.
 જે જે કાધું જે જે કરાવ્યું, તેલ કહેતી દં લાગું;
 થોડું કહે ધાગું પ્રીછી લેજે, ધરણું તીરથ નહીં બીજું. માયડીં ૭.
 આપ વીતી કહેતાં રીસાવે, તેથી જ્વર ન આવે;
 આનંદધન વાલો બાંહડી જાણે, તો બીજું સધળું પાણે. માયડીં ૮.

પદ્યરતન ૪૯ મું. રાગ-સૌરઠ.

કંચન વરણો નાહ રે, મુને કાચ મિલાવો; કંચન
 અંજન રેખ ન આંખ ન ભાવે, મંજન શિર પડે દાદ રે. મુનેં ૧.
 કોન સેન જાને પર મનકી, વેદન વિરહ અથાહ;
 થરથર ફૂળે દેહડી મારી, જિમ વાનર ભરમાહ રે. મુનેં ૨.
 દેહ ન ગેહ ન નેહ ન રેહ ન, ભાવે ન દુહા ગાલા;
 આનંદધન વાલો બાંહડી જાણે, નિશદિન ધડં ઉમાલા રે. મુનેં ૩.

પદ્યરતન ૫૦ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

અનુભવ પ્રીતમ કેસે મનાસી; અનુભવ
 છિન નિર્ધન સધન છિન નિર્મલ, સમલ રૂપ બતાસી. અનુભવં ૧.
 છિનમેં શક તકે પ્રુનિ છિનમેં, દેખું કહત અનાસી;
 વિરજ ન વિચ્ચ આપા હિતકારી, નિર્ધન જૂઠું બતાસી. અનુભવં ૨.
 તોહિ તૂં મૈરો મૈલિ તું તેરી, અંતર કોલે જનાસી;
 આનંદધન પ્રભુ આન મિલાવો, નહિતર કરો ધનાસી. અનુભવં ૩.

પદ્યરતન ૫૧ મું. રાગ-ધમાલ.

ભાદુંકી રાતિ કાતીસી વહે, છાતીય છિન છિન છીના. ભાદુંં ૧.
 પ્રીતમ સખ છખી નિરખકે હો, પીઉ પીઉ પીઉ કીના;
 વાહી બિચ ચાતક કરે હો પ્રાનહરે પરવીના. ભાદુંં ૨.
 એક નિસિ પ્રીતમ નાંઉંકી હો, વિસર ગછ સુધ નાઉ;
 ચાતક ચતુર વિના રહી હો, પીઉ પીઉ પીઉ પીઉ પીઉ. ભાદુંં ૩.

येक सभे आलापके हो, काने अजने गान;
 सुधर अपीला सुर धरे हो, हेत है पीड पीड तान. लाहुं० ४.
 रात बिभाव बिधात है हो, उदित सुभाव सुभान;
 सुभता साय भते मिले हो, आये आनंदधन मान. लाहुं० ५.

पद्यरत्न पर भुं. राग-जयजयवती.

मेरे प्राण आनंदधन, तान आनंदधन. ये आंकली.
 मात आनंदधन, तात आनंदधन, गात आनंदधन, जगत आनंदधन. मेरे० १.
 लाज आनंदधन, काज आनंदधन, साज आनंदधन, लाज आनंदधन. मेरे० २.
 आल आनंदधन, गाल आनंदधन, नाल आनंदधन, लाल आनंदधन. मेरे० ३.

पद्यरत्न पउ भुं. राग-सोरठ मुलतानी.

नटरागिणी. सहेली.

सारा दिल लगा है, अंसीवारेसुं; अंसीवारेसुं प्राण प्यारेसुं. सारा०
 मोर मुकुट मकराकृतकुंडल, पीतांबर पटवारेसुं. सारा० १.
 अंद अंकोर लये प्राण पपधया, नागरनंद हलारेसुं; सारा०
 धन संपीके गुन गंदय गावे, आनंदधन उल्यारेसुं. सारा० २.

पद्यरत्न प४ भुं. राग-प्रभाती आशावरी.

रातरी रभीने किलांथी आविया. ये देशी.

भूलडो थोडो लाध व्याजंडा धलो रे, कम करी दीधा रे जय;
 तलपद पूंछ में आपी सधलीरे, तोड़े व्याज पूंछ नवि थाय. भूलडो० १.
 व्यापार लागो जलवट थल वटे रे, धीरे नहीं नीसानी माय;
 व्याज प्याउपी कोछ अंदा परकवे रे, तो भूल आपुं सभ आय. भूलडो० २.
 हाटकुं मांडुं इडा माणुक योडमां रे, साजनीयांतु मनकुं मनाय;
 आनंदधन प्रभुशेह शिरोमणि रे, आंछडी जलजे रे आय. भूलडो० ३.

पद्यरत्न प५ भुं. राग-धन्याश्री.

येतन आपा कैसें लहोछ, येतन०

सत्ता अके अप्पंड अप्पाधित, छह सिद्धांत पप्प जेछ. येतन० १.

अनवय अर व्यतिरेक हेतुके, समज रुप अम प्याछ;

आरोपित सर्व धर्म और है, आनंदधन तत सोछ. येतन० २.

પદ્યરત્ન ૫૬ મું. રાગ-વન્યાશ્રી.

- બાહુડી અબલા જોર કિસ્કું કરે, પીઉડો પરધર જાય; બાહુડી ૧.
 પૂરવદ્દિસિ પચ્છિમદ્દિસિ રાતડો, રવિ અસ્તંગત થાય.
 પૂનમ સસી સમ ચેતન જાણીયેં, ચંદ્રાતપ સમ જાણુ; બાહુડી ૨.
 વાદલ જર જિમ દલચિતિ આણીયેં, પ્રકૃતિ અનાવૃતજાણુ.
 પરધર ભમતાં સ્વાદ કિયો લહે, તન ધન યૌવન હાણુ; બાહુડી ૩.
 દિન દિન દીસે અપયશ વાધેનો, નિજ જન ન માને કાણુ.
 કુલવટ છાંડી અવટ ઝવટ પડે, મન મદવાને ધાટ; બાહુડી ૪.
 આંધો આંધે મિલે જે જાણુ, કોણુ દેખાડે વાટ.
 બંધુ વિવેકે પીઉડો જૂઝવ્યો, વાયો પરધર સંગ; બાહુડી ૫.
 આનંદધન સમતાધર આણે, વાધે નવ નવ રંગ.

પદ્યરત્ન ૫૭ મું. રાગ-આશાવરી.

- દેખો એક અપૂરવ ખેલા, આપહી જાણ આપહી જાણગર; દેખો ૧.
 આપ ગુરૂ આપ ચેલા.
 લોક અલોક બિચ આપ બિરાજિત, જ્યાન પ્રકાશ અફલા; દેખો ૨.
 જાણ છાંડ તહાં ચદ જૈહે, જિહાં સિંધુકા મેલા.
 વાગવાદ ખટનાદ સહુમે, કિસકે કિસકે જાલા; દેખો ૩.
 પાહાણુકો જાર કાંહી ઉઠાવત; એક તારેકા ચેલા.
 પદપદ પદકે જોગસિરખસ, કયોંકર ગજપદ તોલા; દેખો ૪.
 આનંદધન પ્રભુ આય મિલ્યો તુમ, મિટ જાય મનકા ડેલા.

પદ્યરત્ન ૫૮ મું. રાગ-વસંત.

- ધ્યારે આય મિલો કહાયેતેં જાત, મેરો વિરહ વ્યથા અકુલાત ધાત. ધ્યારે ૧.
 એક પેસાબર ન ભાવે નાજ, ન ભૂપણુ નહી પટ સમાજ. ધ્યારે ૨.
 મોહન રાસ ન દુસત તેરી આસી, મદનો ભય દે ધરકી દારી. ધ્યારે ૩.
 અનુભવ જાહકે કરો વિચાર, કદ દેખે દે વાહી તનમેં સાર. ધ્યારે ૪.
 જાય અનુભવ જઈ સમજાયે કંત, ધર આયે આનંદધન ભયે વસંત. ધ્યારે ૪.

પદ્યરત્ન ૫૯ મું. રાગ-કલ્યાણ.

મોહું કોજે કસી દત્તકો, મેરે કામ એક પ્રાન જીવનસું;
ઐર ભાવે સો બકો.

મોહું ૦ ૧.

મેં આપો પ્રભુ સરન તુમારી, લાગત નાહી ધકો;
ભુજ ન ઉડાય કહું ઐરનસું, કરહું જ કરહી સકો.

મોહું ૦ ૨.

અપરાધિ ચિત્ત દાન જગત જન, કોરિકે ભાંત ચકો;
આનંદધન પ્રભુ નિહચે માનો, ઇહ જન રાવરો થકો.

મોહું ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૬૦ મું. રાગ-સારંગ.

અખ મેરે પતિ ગતિ દેવનિરંજન; અખ ૦

ભટકું કહા કહા સિર પટકું, કહા કહે જન રંજન. અખ ૦ ૧.

ખંજન દગન દગન લગાવું, આહ ન ચિતવન અંજન;
સંજન ઘટ અંતર પરમાતમ, સકલ હરિત ભય ભંજન. અખ ૦ ૨.

એહ કામ ગાવિ એહ કામઘટ, એહી સુધારસ મંજન;
આનંદધન પ્રભુ ઘટવનકે હરિ, કામ ભતાંગ ગજ ગંજન. અખ ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૬૧ મું. રાગ-જયજયવંતી.

મેરી મું તુમતેં જી કહા, હૂરકિ હોનં સગેરી રી; મેરી ૦ ૧.

હોસેં દેખ મેરી, મનસા દુઃખ ઘેરી રી;
વનકે સાંગ ખેલો આતો, જગતકી ચેરી રી. મેરી ૦ ૨.

શિરછેદી આગેં ઘેર, ઐર નહીં તેરી રી;
આનંદધન કાસો, ભે કહું હું અનેરી રી. મેરી ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૬૨ મું. રાગ-મારૂ.

પીયા ખિન સુધણુહ ખૂંદી હો,

વિરહ ભુયંગ નિસા સમે, મેરી સેજડી ખૂંદી હો; પીયાખિન ૦ ૧.

ભાયાણુ પાન કથા મિરી, કિસકું કહું સૂંધી હો;

આજ કાલ ઘર આનકી, જીવ આસ વિલુહી હો. પીયાખિન ૦ ૨.

વેદન વિરહે અથાહ હૈ, પાણી નવ નેજા હો;

કૌન હખીય તખીય હૈ, ટારે કર કરેજા હો. પીયાખિન ૦ ૩.

ગાલ હથેલી લગાયકે, સુરસિંધુ સમેલી હો;
અસુઅન નીર વહાયકે, સિંચું કર વેલી હો. પીયાબિન૦ ૪.
આવણુ ભાદું ધનધટા, વિચ વીજ ઝખૂકા હો;
સરિતા સરવર સખ ભરે, મેરા ઘટસર સખ સૂકાહો. પીયાબિન૦ ૫.
અનુભવ ખાત ખનાયકે, કહે જૈસી ભાવે હો;
સમતા ટુક થીરજ ધરે, આનંદધન આવે હો. પીયાબિન૦ ૬.

પદ્યરતન ૬૩ મું. રાગ-મારૂ.

વ્રજનાથસેં સુનાથ વિણુ, હાથો હાથ વિકાયો;
વિચકોં કોઠિ જનકૃપાલ, સરન નજર નાથો. વ્રજનાથસેં૦ ૧.
જનની કહું જનક કહું, સુત સુતા કહાયો;
ભાઈ કહું ભગિની કહું, મિત્ર શત્રુ ભાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૨.
રમણી કહું, રમણુ કહું રાઉ રજ ઉતાયો;
દવકપતિ ઈંદ ચંદ, કાટ ભુંગ ગાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૩.
કામી કહું નામી કહું, રોગ ભોગ માયો;
નિશપતિધર દેહ ગેહધરિ વિવિધ વિધ ધરાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૪.
વિધિ નિષેધ નાટક ધરી, ભેખ આઠ છાયો;
ભાષા પટ વેદ ચાર, સાંગ શુદ્ધ પઢાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૫.
તુમસેં ગજ રાજ પાય, ગર્દભ ચઢી ધાયો;
પાયસ સુગ્રહકા વિસારી, ભીખ નાજ ખાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૬.
લીલાળું હટુક ન ચાય, કહોળુ દાસ આયો;
રોમરોમ પૂલકિત દં, પરમ લાભ પાયો. વ્રજનાથસેં૦ ૭.
એરિ પતિતકે ઉધારન તુમ, કહિસેં પીવત મામી;
માસું તુમ કખ ઉધારો, કૂર કુટિલ કામી. વ્રજનાથસેં૦ ૮.
ઐર પતિત કેધ ઉધારે, કરણી ખિનું કરતા;
એક કાહી નાઉ લેઉં, જૂંઠં ખિરદ ધરતા. વ્રજનાથસેં૦ ૯.
કરની કરી પાર ભએ, બહોત નિગમ સાખી,
શોભા દધ તુમકું નાથ, અપની પત રાખી. વ્રજનાથસેં૦ ૧૦.
નિપટ અસાની પાપકારી, દાસ હૈ અપરાધી;

જનુ જે સુધાર હો, અપ્પ નાથ લાજ સાધી. વ્રજનાથસેં ૧૧.
 ઔરકો ઉપાસક હું, કેસેં કોઇ ઉધારું;
 દુવિધા યહ રાખો મત, યા વરી વિચારું. વ્રજનાથસેં ૧૨.
 ગઈ સો તો ગઈ નાથ, ફેર નહિં કાળે;
 દારે રહ્યો ઢીંગ દાસ, અપનો કરી લીજે. વ્રજનાથસેં ૧૩.
 દાસકોં સુધારી લેહુ, બહુત કહા કહિયેં;
 આનંદધન પરમ રીત, નાઉંકી નિવહિયેં. વ્રજનાથસેં ૧૪.

પદ્યરત્ન ૬૪ મું. રાગ-વસંત.

અપ્પ જંગો પરમગુરુ પરમદેવ પ્યારે, મેટહું હમ તુમ બિચ ભેદ; અપ્પ ૧.
 આત્મી લાજ નિગોરી ગમારી જાત, મુહિ આન મનાવત વિવિધ ભાત. અપ્પ ૨.
 અગ્નિ પર નિર્મૂલી કુલટી કાન, મુનિ તુહિ મિલન મિચ દેત હાન. અપ્પ ૩.
 પતિ મતવારે ઔર રંગ, રમે મમતા ગણિકાકે પ્રસંગ. અપ્પ ૪.
 જપ્પ જડ તો જડ વાસ અંત, ચિત્ત કુલે આનંદધન ભય વસંત. અપ્પ ૫.

પદ્યરત્ન ૬૫ મું. રાગ-સાળી.

રાસ સસી તારા કસા, જોસી જોધને જોસ;
 રમતા સુમતા કપ્પ મિલે, ^૧ લાગે વિરહા સોસ. ૧.

ગોડી રાગમાં.

પીયા ખિન કૈન મિટાવે રે, વિરહવ્યથા અસરાલ. પીયા ૧.
 નિંદ નીમાણી આંખ તેરે, નાડી મુજ દુઃખ દેખ; પીયા ૨.
 દીપક શિર ડોલે ખરો પ્યારે, તન ચિર ધરે ન નિમેષ. પીયા ૩.
 સસિ સરિણુ તારા જગી રે, વિનગી દામિની તેગ; પીયા ૪.
 રમણી દયણુ મતે દંગા પ્યારે, મયણુ સયણુ વિનુ વેગ. પીયા ૫.
 તનપિંજર ઝૂરે પયો રે, જોડી ન સંકે શ્રવ હંસ; પીયા ૬.
 વિરહાનલ જાલા જલી પ્યારે, પંખ મૂલ નિરવંસ. પીયા ૭.
 જોસાસાસેં વદાજોકોં રે, વાદ વદે નિશિ રાંડ; પીયા ૮.
 ન મને જોસાસા મની પ્યારે, હટકે ન રમણી માંડ. પીયા ૯.

૧. અહીં “આતમમિત્તા કિમ મજે” એવો પાઠાંતર છે.—અ.ચ.ક.પ્ર.

છહ વિધિ છે જે ધરધણી રે, ઉસમું રહે ઉદાસ;
હર વિધ આધ પૂરી કરે પ્યારે, આનંદધન પ્રભુ આસ. પીયાં ૬.

પદ્યરત્ન ૬૬ મું. રાગ-આશાવરી.

સાધુ ભાઈ અપના રૂપ જળ દેખા; સાધુ
કરતા કૌન કૌન કુની કરની, કૌન માગેગો લેખા; સાધુ ૧.
સાધુસંગતિ અરુ ગુરૂકી કૃપાતૈં, મિટ ગઈ કુલકી રેખા;
આનંદધન પ્રભુ પરચો પાયો, ઊતર ગયો દિલ ભેખા. સાધુ ૨.

પદ્યરત્ન ૬૭ મું. રાગ-આશાવરી.

રામ કહો રહેમાન કહો કોઠિ, કાન કહોં મહાદેવરી:
પારસનાથ કહો કોઠિ અહ્મા, સકલ અહ્મ સ્વયંમેવરી. રામ ૧.
ભાજન ભેદ કહાવત નાના, એક મૃત્તિકા રૂપરી:
તેસેં ખંડ કંપના રોપિત, આપ અખંડ સરૂપરી: રામ ૨.
નિજપદ રમે રામ મો કહિયેં, રહિમ કરે રહેમાનરી:
કરશે કરમ કાન મો કહિયેં, મહાદેવ નિર્વાણરી. રામ ૩.
પરમે રૂપ પારસ મો કહિયેં, અહ્મ ચિન્હે મો અહ્મરી:
છહ વિધ સાધો આપ આનંદધન, ચેતનમય નિઃકર્મરી. રામ ૪.

પદ્યરત્ન ૬૮ મું. રાગ-આશાવરી.

સાધુસંગતિ યિનુ કેસેં પેયેં, પરમ મહારસ ધામરી; એ આંકણી.
કોટિ ઉપાય કરે જો ઔરો, અનુભવકથા વિશ્રામરી. સાધુ ૧.
શીતલ સફલ સંત સુરપાદપ, સેવે સદા સુછાંઈ રી;
વંછિત ફલે ટલે અનવંછિત, ભવસંતાપ જૂળાઈરી. સાધુ ૨.
ચતુરવિરંચી વિરંજન આહે, ચરણકમલ મહરંદ રી;
કો હરિ ભરમ વિહાર દિખાવે, શુદ્ધ નિરંજન ચંદ રી. સાધુ ૩.
દેવ અસુર ઈંદ્ર પદ આહુન, રાજ ન કાજ સમાજ રી;
સંગતિ સાધુ નિરંતર પાતું, આનંદધન મહારાજ રી. સાધુ ૪.

પદ્યરત્ન ૬૯ મું. રાગ-અલહિયો, વેલાવલ.

પ્રીતકી રીત નહી હો પ્રીતમ; પ્રીતકી
મૈં તો અપનો સરવ શ્રંગારો, પ્યારેકી ન લખ હો. પ્રીતકી ૧.

મં વસ પિયકે પિય સંગ ઔરકે, યા ગતિ કિન સીખધ;
 ઉપગારી જન જાય મનાવો, જે કછુ ભધ સો ભધ હો. પ્રીતકી૦ ૨.
 વિરહાનલજલા અતિહિ કહિન દે, મોસેં સહી ન ગધ;
 આનંદધન યું સધન ધારા, તખડી દે પહધ હો. પ્રીતકી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૦ મું.

સાખી.

આતમ અનુભવ રસ કથા, પ્યાલા પિયા ન જાય;
 મતવાલા તો હદિ પરે, નિમતા પરે પચાય. ૧.

રાગ-વસંત ધમાલ.

છબિલે લાલન નરમ કહે, આલી ગરમ કરત કહા બાત; ટેક.
 માંકે આગે મામુકી કોઇ, વરનન કરય ગિવાર;
 અજ દ કપટકે કોથરી હો, કહા કરે સરધા નાર. છબિલે૦ ૧.
 ચઉગતિ મહેલ ન છારિહી હો, કેસેં આત ભરતાર;
 ખાનો ન પીનો ધન બાતમેં હો, હસત ભાનન કહા હાડ. છબિલે૦ ૨.
 મમતા ખાટ પરે રમે હો, ઔર નિંદે દિન રાત;
 દૈનો ન દેનો ધન કથા હો, ભારહી આવત જાત. છબિલે૦ ૩.
 કહે સરધા સુનિ સામિની હો, એતો ન કીજે ખેદ;
 હેરે હેરે પ્રભુ આવહી હો, વદે આનંદધન મેદ. છબિલે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૧ મું. રાગ-મારૂ.

અનંત અરૂપી અવિગત સાસતો હો, વાસતો વસ્તુ વિચાર;
 સહજ વિલાસી હાસી નવી કરે હો, અવિનાશી અવિકાર. અનંત૦ ૧.
 જ્ઞાનાવસ્થા પંચ પ્રકારનો હો, દરશનના નવ ભેદ;
 વેદની મોહની દોય દોય જાણીયેં હો, આયુષ્ય ચાર વિચ્છેદ. અનંત૦ ૨.
 શુભ અશુભ દોય નામ વખાણીયેં હો, નીચ ઉંચ દોય ગોત;
 વિધ્ન પંચક નિવારી આપથી હો, પંચમ મતિ પતિ હોત. અનંત૦ ૩.
 યુગપદભાવિ ગુણુ ભગવંતના હો, એકત્રીશ મન આણુ;
 અવર અનંતા પરમાગમથથી હો, અવિરોધી ગુણુ જાણુ. અનંત૦ ૪.

સુંદર સરૂપી સુભગ શિરોમણિ હો, સુણ મુજ આતમરામ;
તન્મય તક્ષય તસુ ભક્તોં કરી હો, આનંદધન પદ હામ. અનંત ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૨ મું. રાગ-કેદારો.

મેરે માણ મજીડી સુણુ એક વાત, મીઠે લાલન વિન ન રાહુ રહીયાત. મેરે ૦ ૧.
રંગીત ચૂતડી લડી ગીડા, કાથા ઝોપારી અરૂ પાનકા ખીડા;
માંગ સિંદૂર સદલ કરે પીડા, તન કલા કોઢેરે વિરહા કાડા. મેરે ૦ ૨.
જહાં તહાં હુંદું ઢોલ ન મિત્તા, પણ ભોગી નર વિણુ સખ યુગ રીતા;
રચણી વિહાણી દહાડા થીતા, અજદ ન આવે મોહિ છેહા દીતા. મેરે ૦ ૩.
તનરંગ ફૂંદ ભરમલી ખાટ, ચુન ચુન કલીયાં વિવું ઘાટ;
રંગ રંગીલી પૂલી પહેરંગી નાટ, આવે આનંદધન રહે ઘર ઘાટ. મેરે ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૩ મું. રાગ-કેદારો.

ભોલે લોગા હું રહું તુમ ભલા હાંસા, સલણે સાજન વિણુ કેસા ઘરવાસા. ભોલે ૦ ૧.
એજ મુંડાલી ચાંદણી રાત, પૂલડી વાડી ઉર સીતલ વાત;
સઘલી સહેલી કરે સુખ સાતા, મેરા તન તાતા મૂચા વિરહા માતા. ભોલે ૦ ૨.
ફિર ફિર ભેઉં ધરણી આગાસા, તેરા છિપણુ ખ્યારે લોક તમાસા;
ન વલે તનતેં લોહી માંસા, સાંછગની બે ધરણી છોડી નિરાસા. ભોલે ૦ ૩.
વિરહ કુભાવસાં મુજ કીયા, ખખર ન પાવે; તો ધિગ મેરા છ્યા;
હી વાયદો ભે બતાવે મેરાકોઇ પીયા, આવે આનંદધન કંડે દીયા. ભોલે ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૪ મું. રાગ-વસંત.

યાકુબુદ્દિ કુંમરી કૌન જાત, જહાં રીજે ચેતન ગ્યાન ગાત. યા ૦ ૧.
કૃસિત સાખ વિશેષ પાય, પરમ સુધારસ વારિ જાય. યા ૦ ૨.
છ્યા ગુન જનો ઝૌર નાંહી, ગલે પહેંગી પલક મોહિ. યા ૦ ૩.
રેખા છેદે વાહી તામ, પટ્ટીયેં મીઠી સગણુ ધામ. યા ૦ ૪.
તે આગેં અધિકેરી તાહી, આનંદધન અધિકેરી ચાહી. યા ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૫ મું. રાગ-વસંત.

લાલન બિન મેરો કુન હવાલ, સમજે ન ઘટકી નિકુર લાલ. લાલન ૦ ૧.
વીર વિવેકજૂં માંજિ માયિ, કહા પેટ દહ આગેં છિપાઇ. લાલન ૦ ૨.

તુમ ભાવે જો સો કીજે વીર, સોઈ આન મિલાવો લાલન ધીર. લાલન૦ ૩.
અમરે કરે ન જાત આધ, મન ચંચલતા મિટે સમાધ. લાલન૦ ૪.
જન્ય વિવેક વિચાર કીન, આનંદધન કીને અધીન. લાલન૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૬ મું. રાગ-વસંત.

પ્યારે પ્રાન જીવન એ સાચજનન, ઉત્તરકત નાંહી ન તિલસમાન. પ્યારે૦ ૧.
ઉનસેં ન માંચુ દિન નાંહિ એક, ઇતિ પકરિ લાલ છરિ કરિ વિવેક. પ્યારે૦ ૨.
ઉત શહતા માયા માન કુંબ, ઇત રજુતા મૃદુતા જનનો કુંબ. પ્યારે૦ ૩.
ઉત આસા તૃપ્ત્યા લોભ કોહ, ઇત શાંત દાંત સંતોષ સોહ. પ્યારે૦ ૪.
ઉત કલા કલંકી પાપ વ્યાપ, ઇત ખેલે આનંદધન જૂપ આપ. પ્યારે૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૭૭ મું. રાગ-રામઝી.

હમારી લય લાગી પ્રભુ નામ; હમારી૦
અંબ ખાસ અરૂ જોસલ ખાને, દર અદાલત નવીં કામ. હમારી૦ ૧.
પંચ પચીશ પચ્યાસ હમારી, લાખ કિરોરી દામ;
ખાય ખરચે દીયે વિનુ જાત હૈ, આનન કર કર સ્યામ. હમારી૦ ૨.
મનકે ઉનકે શિવકે નજીકે, ઉરજ રહે વિનું કામ;
સંત સયાને કોય બતાવે, આનંદધન ગુનધામ. હમારી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૮ મું. રાગ-રામઝી.

જગત ગુરૂ મેરા મેં જગતકાં ચેરા, મિટ ગયા વાદ વિવાદકા ઘેરા. જગત૦ ૧.
ગુરૂ કે ઘરમેં નવનિધિ સારા, ચેલેકે ઘરમેં નિપટ અંધારા; જગત૦
ગુરૂકે ઘર સખ જરિત જરાયા, ચેલેકી મહીયાંમેં છપર છાયા. જગત૦ ૨.
ગુરૂ મોહી મારે શખ્દકી લાહી, ચેલેકી મતિ અપરાધની કાહી; જગત;
ગુરૂકે ઘરકા મરમ ન પાયાં, અકથ કહાંની આનંદધન લાયા. જગત૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૯ મું. રાગ-જય જયવંતી.

એસી કેસી ધરવસી, જિનસ અનેસી રી;
યાહી ધર રહિસેં જગવાહી, આપદ હૈ ઇસી રી. એસી૦ ૧.
પરમ સરમ દેસી, ધરમેંઉ પેસી રી;
યાહી તેં મોહની મૈસી, જગત સગૈસી રી. એસી૦ ૨.

કૌરીસી ગરજ નેસી, ગરજ ન ચખેસી રી;
આનંદધન સુનો સીખંદી, અરજ કહેસી રી. એસીં ૩.

પદ્યરત્ન ૮૦ મું. રાગ-સારંગ.

ચેતન શુદ્ધાતમઃ ધ્યાવો, પરપરચે ધામધૂમ સદાધ;
નિજ પરચે સુખ પાવો. ચેતનં ૧.
નિજ ધરમે પ્રભુતા હે તેરી, પરસંગ નીચ કહાવે;
પ્રત્યક્ષ રીત લખી તુમ એસી, ગહિયે આપ શુદ્ધાવે. ચેતનં ૨.
યાવત તૃણા મોહ હે તુમકો, તાવત મિથ્યા ભાવ;
સ્વસંવેદ ગ્યાન લાડી કરિવો, છંદો ભ્રમક વિભાવો. ચેતનં ૩.
સુમતા ચેતન પતિઃ ઇચ્છુવિધ, કહે નિજ ધરમે આવો;
આતમ ઉઃ સુધારસ પીયે, સુખ આનંદ પદ પાવો. ચેતનં ૪.

પદ્યરત્ન ૮૧ મું. રાગ-સારંગ.

ચેતન એસા ગ્યાન વિચારો, સોહં સોહં સોહં સોહં;
સોહં અણુનખીયા સારો. ચેતનં ૧.
નિશ્ચય સ્વલક્ષણુ અવલંબી, પ્રજા છેતી નિહારો;
ઈહ છેતી મધ્ય પાતી દુવિધા, કરે જડ ચેતન ફારો. ચેતનં ૨.
તસ છેતી કર ગ્રહીયે જો ધન, સો તુમ સોહં ધારો;
સોહં જ્ઞાનિ દટો તુમ મોહં, જૈ હે સમકો વારો. ચેતનં ૩.
કુલટા કુટિલ કુશુદ્ધિ કુમતા, છંદો જૈ નિજ ચારો;
સુખ આનંદ પદે તુમ એસી, સ્વપરઃ નિસ્તારો. ચેતનં ૪.

પદ્યરત્ન ૮૨ મું. રાગ-સૂરતિ ટોડી.

પ્રભુ તોસમ અવર ન કોઈ ખલકમેં, હરિહર ખલા વિગૂતે સોતો;
મદન જીયો તેં પલકમેં. પ્રભું ૧.
જ્યોં જલ જગમેં અગન જ્ઞાનવત, વડવાનલસો પીયે પલકમેં;
આનંદધન પ્રભુ વામા રે નંદન, તેરી હામ ન હોત હલકમેં. પ્રભું ૨.

પદ્યરત્ન ૮૩ મું. રાગ-મારૂ.

નિઃસ્પૃહ દેશ સોહામણો, નિર્ભય નગર ઉદારહો. વસે અંતરજામી;

નિર્મલ મન મંત્રી વણે, રાજ્ય વસ્તુવિચાર હો.	વર્ણ ૦ ૧.
કેવલ કમલા ગાર હો, સુણ સુણ શિવગામી;	
કેવલ કમલાનાથ હો, સુણ સુણ નિઃકામી;	
કેવલ કમલાવાસ હો, સુણ સુણ શુભગામી;	
આતમા તું ચૂડાશમાં, સાહેબા તું ચૂડાશમાં,	
રાજિંદા તું ચૂડાશમાં, અવસર લાડી ૭. ઐ આંકણી.	
દૃઢ સંતોષકામામોદસા, સાધુ સંગત દૃઢ પોલ હો.	વર્ણ ૦
પોલિયો વિવેક સુજગતો, આગમ પાપક તોલ હો.	વર્ણ ૦ ૨.
દૃઢ વિશ્વાસ વિતા ગરો, સુવિનોદી વ્યવહાર હો.	વર્ણ ૦
મિત્ર પૈરાગ વિહરે નદી, ક્રીડા સુરતિ અપાર હો.	વર્ણ ૦ ૩.
ભાવના બાર નદી વહે, સમતા નીર ગંભાર હો.	વર્ણ ૦
ધ્યાન ચલિવચો ભર્યો રહે, સમપન ભાવ સમીર હો.	વર્ણ ૦ ૪.
ઉચ્ચાત્રો નગરી નહીં, દુષ્ટદુઃકાલ ન યોગ હો.	વર્ણ ૦
હતિ અનીતિ વ્યાપે નદી, આનંદધન પદ ભોગ હો.	વર્ણ ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૮૪ મું. રાગ-હમન.

લાગી લગન હમારી, જિન રાજ સુજસ સુન્યો મેં; લાગી. ટેક.	
કાઢકે કહે કબજાં નહિ ધરે, લોક લાજ સખ ડારી;	
જૈસં અમલિ અમલ કરત સમે, લાગ રહી જ્યું; ખુમારી.	જિન ૦ ૧.
જૈસં યોગી યોગધ્યાનમેં, સુરત ટરત નહીં ટારી.	
તેસં આનંદધન અનુહારી, પ્રભુકે હું બલિહારી.	જિન ૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૮૫ મું. રાગ-કાશી.

વારી હું બોલડે મીઠડે, તુજવિન મુજ નહિ સરેરે સૂરિજન,	
લાગત ઓર અનીહડે;	વારી ૦ ૧.
મેરે મનઠૂ જકે ન પરત હૈ, મિતુ તેરે મુખ દીહડે;	
પ્રેમ પીયાલા પીવત પીવત, લાલન સખદિન નીહડે;	વારી ૦ ૨.
પૂછૂ કૌન કહાણું હુંહું, કિસકૂં ભેળું ચીહડે;	
આનંદધન પ્રભુ મેજડી પાઉંતો, ભાગે આનવસીહડે.	વારી ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૮૬ મું. રાગ-ધમાલ.

સવૃણે સાહેબ આવેંગે મેરે, આલીરી વીરવિવેક કહો સાચ; સહુણે
 મોસું સાચ કહો મેરીસું, મુખ પાયો કે નહિં; સહુણે ૧.
 કહાંની કહા હું ઝિહાંકી, હિંગેરે ચતુરગતિ મોહિ.
 ભલી ભઈ ઇત આવહી હો, પંચમ ગતિકા પ્રીત, સહુણે ૨.
 સિદ્ધ સિદ્ધંત રસ પાકકા હો, દેખે અપૂરવ રીત.
 વીર કહે એતી કહું હો, આએ આએ તુમ પાસ; સહુણે ૩.
 કહે સમતા પરિવારસું હો, હમ હે અનુભવ દાસ.
 સરધા સુમતા ચેતના હો, ચેતન અનુભવ આંહિ; સહુણે ૪.
 સગતિ ફેરવે નિજ રૂપકા હો, લીને આનંદધન મોહિ.

પદ્યરત્ન ૮૭ મું. રાગ-ધમાલ.

વિવેકા વીરા સંહા ન પરે, વરજે ક્યું ન આપકે મિત્ત. વિવેકા ૦ ૧.
 કહા નિંગાડી મોહની હો, મોહત લાલ ગમાર;
 વાંકે પર મિથ્યા સુતા હો, રીજ પડે કહાવાર. વિવેકા ૦ ૨.
 કોધ માન ઘેટા ભયે હો, દેત ચપેટા લોક;
 લાભ જમાઈ માયા સુતા હો. એક ચઢ્યો પર મોક. વિવેકા ૦ ૩.
 ગઈ તિથિદ્રૂં કહા જાંભણા હો, પૂછે સુમતાભાવ;
 ઘરંકા સુત તેરે મતે હો, કહાંલાં કરત જઠાવ. વિવેકા ૦ ૪.
 તવ સમત ઉઘમ ડાયો હો, મેટયો પૂરવ સાજ;
 પ્રીત પરમસુંજેરિકે હો, દીનો આનંદધન રાજ. વિવેકા ૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૮૮ મું. રાગ-ધમાલ.

પૂછીયેં આલી ખખર નહીં, આયે વિવેક વધાય પૂછીયેં. એ આંકણી.
 મહાનંદ સુખકા વરનીકા, તુમ આવત હમ ગાત; પૂછીયેં ૦ ૧.
 પ્રાનજીવન આધારકા હો, ખેમકુશલ કહો ખાત.
 અચલ અખાધિત દેવકું હો, ખેમ શરીર લખંત;
 વ્યવહારિ ઘટવધ કથા હો, નિહચેં સરમ અનંત. પૂછીયેં ૦ ૨.

બંધમોખ નિહચં નહી હો, વિવહારે લખ દોય;
કુશલ જેમ અનાદિહી હો, નિત્ય અખાધિત હોત.
મુન વિવેક મુખતેં નહી હો, ખાની અમૃત સમાન;
સર્વા સમતા દો મિલી હો, લ્યાઈ આનંદધન તાન.

પૃષ્ઠીયેં ૩.

પૃષ્ઠીયેં ૪.

પદ્યરત્ન ૮૯ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

ચેતન સકલ વિયાપક હોઈ, સકલ
સત અસત ગુન પરજ્ય પરનતિ, ભાવ સુભાવ ગતિ દોઈ;
સ્વ પર રૂપ પરતુકા સત્તા, સીજેં એક ન દોઈ;
સત્તા એક અખંડ અખાધિત, યહ સિદ્ધાંત પખ હોઈ,
અનવય વ્યતિરેક હેતુકો, સમજી રૂપ ભ્રમ ખોઈ;
આરોપિત સખ ધર્મ આર હે, આનંદધન તત સાઈ;

ચેતન૦

ચેતન૦ ૧.

ચેતન૦ ૨.

ચેતન૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૦ મું. રાગ-સારઠ.

(સાખી સારઠા.)

અણુ જોવતાં લાખ, તો એકે નહીં;
લાધી જોવાન સાખ, વાહાવા વિણુ એલેં ગઈ.
મહોટી વહુયેં મન ગમતું કીધું; મહોટી૦ એ આંકણી.
પેટમાં પેંસી મસ્તક રહેસી, વેરી સાહી સ્વામીજીને દીધું. મહોટી૦ ૧.
ખોજે ખેસી મીઠું ખોલે, કાંઈ અનુભવ અમૃત જલ પોંધું;
છાની છાની છરકડા કરતી, છરતી આંખે મનડું વીંધું. મહોટી૦ ૨.
લોકલોક પ્રકાશક જ્યું, જણુતા કારજ સીધું;
અંગે અંગે રંગભર રમતાં, આનંદધન પદ લીધું. મહોટી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૯૧ મું. રાગ-મારૂ.

વારો રે કોઈ પરધર રમવાને ઢાલ, ન્હાની વહુને પરધર રમવાને ઢાલ. આંકણી.
પરધર રમતાં થઈ જૂઠા ખોલી, દેસે ધસીજીને આલ. વારો૦ ૧.
અલવે આધા કરતી હીડે, લોકડાં કહે છે છીનાલ;
હલંબડા જણુ જણુના લાવે, હેડે હિપાસે શાલ. વારો૦ ૨.

બાધરે પડોસણુ જીઉને લગારેક, ફોકટ ખાશો ગાલ;
આનંદધન પ્રમુ રંગે રમતાં, ગોરે ગાથ અખૂંકે ઝાલ.

વારો ૩.

પદ્યરતન ૯૨ મું. રાગ-કાનડો.

દરિસન પ્રાનજીવન મોહે દીજે, બિન દરિસન મોહિ કલ ન પરંતુ હૈ;

તલક તલક તન છીર્ન.

દરિસન ૧.

કહા કહું કછુ કહત ન આવત, બિન સેજ કયું જીજે,

સોહું ખાઈ સખી કાહુ મનાવો, આપહી આપ પતીજે.

દરિસન ૨.

દેવર દેરાની સાસુ જેઠાની, યુંહીં સખ મિલ ખીજે;

આનંદધન વિન પ્રાન ન રહે બિન, છોડી જતન ભે કીજે.

દરિસન ૩.

પદ્યરતન ૯૩ મું. રાગ-સૌરઠ.

મુને મહારા માધવીયાને મળવાનો કોડ. ઐ દેશી.

મુને મહારા નાહલીયાને મળવાનો કોડ;

હું રાખું માડી કોઈ મુને ખીર્ન વલેગો જોડ.

મુને ૧.

મોહનીયા નાહલોયા પાંખે મહારે, જગ સવિ જિજડ જોડ;

મીઠા બોલા મન ગમતા નાહજી વિણ, તન મન થાયે ચોડ.

મુને ૨.

કાંઈ દોલીયો ખાટ પછેડી તલાઈ, ભાવે ન રેસમ સોડ;

અવર સખે મહારે ભલારે ભલેરા, મહારે આનંદધન શરમોડ.

મુને ૩.

પદ્યરતન ૯૪ મું. રાગ-સૌરઠ.

નિરાધાર કેમ મૂઝી, શ્યામ મુને નિરાધાર કેમ મૂઝી;

કોઈ નહી હું કોણું બોલું, સહુ આલંબન દૂઝી.

શ્યામ ૧.

પ્રાણનાથ તુમેં દુર પધાર્યા, મૂઝી નેહ નિરાશી;

જણુજણુના નિત્ય પ્રતિજીણુગાતાં, જનમારો કિમ જસી.

શ્યામ ૨.

જેહનો પક્ષ મૂઝીને બોલું, તે જનમાં સુખ આણું;

જેહનો પક્ષ મૂઝીને બોલું, તે જનમ લગેં ચિત્ત તાણું.

શ્યામ ૩.

વાત તમારી મનમાં આવે, કોણુ આગલ જઈ બોલું;

લલિત ખલિત ખલ જોતે દેખું; આમ માલ ધન બોલું.

શ્યામ ૪.

ઘટે ઘટે છો અંતર જામી, મુજમાં કાં નવિ દેખું;
જે દેખું તે નજર ન આવે, ગુણુકર વસ્તુ વિશેષું.
અવધે કંહની વાટડી જોઈ, વિણ અવધે અતિ જુડે;
આનંદધન પ્રભુ વેગે પધારો, જિમ મન આશા પૂરે.

શ્યામ૦ પ.

શ્યામ૦ ૬.

પદ્યરત્ન ૯૫ મું. રાગ-અલઘચિ વેલાવલ.

એસે જિનચરને ચિત્ત લ્યાઈ રે મના, એસે અરિહંતકે ગુન ગાઈ રે મના.
એસે જિનચરને ચિત્ત લ્યાઈ રે મના૦ એ આંકણી.
ઉકર ભરતકે કારણે રે, ગૌઆં વનમેં જાય;
ચાર ચરે ચિહું દિન ફિરે, વાકી, સુરતિ વછડઆમાંહે રે. એસે જિન૦ ૧.
સાત પાંચ સાહેલીયાં રે, દિલ મિલ પાણી જાય;
તાલી દીયે ખડખડ હસે રે, વાકી સુરતિ મગડઆમાંહે રે. એસે જિન૦ ૨.
નદુઆ નાચે ચોકમેં રે, લોક કરે લખસોર;
વાંસ ગ્રહી વરતેં ચહે, વાકો ચિત્ત ન ચલે કહું ઠાર રે. એસે જિન૦ ૩.
જૂઆરી મનમેં જૂઆ રે, કામીકે મન કામ;
આનંદધન પ્રભુ યું કહે, તુમે લ્યો ભગવંતકો નામ રે. એસે જિન૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૯૬ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

અરી મેરો નાહેરી અતિવારો, મેં લે જોખન કિત જાઈ;
કુમતિ પિતા બંભના અપરાધી, નહિવાલેવ જમારો. અરી૦ ૧.
ભલો જાનીકે સગાઇ કાની, કૈન પાપ ઉપજારો;
કહા કહિયેં ધન ઘરકે કુટુંબતે, જિન મેરો કામ બિગારો. અરી૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૯૭ મું. રાગ-કલ્યાણ.

યા પુદ્ગલકા ક્યા વિસવાસા, હે સુપને કા વાસારે. યા૦ આંકણી.
ચમતકાર વિજલી દે જૈસા, પાની બિચ પતાસા;
યા દેહીકા ગર્વ ન કરનાં, જંગલ હોયગા વાસા. યા૦ ૧.
જૂહે તન ધન જૂહે જોખન, જૂહે હૈ ધર વાસા;
આનંદધન કહે સખાહી જૂહે, સાચા શિવપુર વાસા. યા૦ ૨.

પદ્યરત્ન ૯૮ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધુ સો જોગી ગુર મેરા, ધન પદકા કરે રે નિવેડા; અવધું આંકણી.
 તરવર એક મૂલ બિન છાયા, બિન પ્રલેં પ્રલ લાગા;
 શાખા પત્ર નહી કછુ ઉતરું, અમૃત ગગનેં લાગા; અવધું ૧.
 તરવર એક પંછી દોઉ ખેડે, એક ગુર એક ચેલા;
 ચેલેને જુગ ચુલુ ચુલુ ખાયા, ગુર નિરંતર ખેલા. અવધું ૨.
 ગગન મંડલકે અધબિચ દૃવા, ઉઠાં હે અમીકા વાસા;
 સગુર હોવે સો ભર ભર પીવે, નગુરા જતવે પ્યાસા. અવધું ૩.
 ગગન મંડલમેં ગઉઆં બિહાની, ધરતી દૂધ જમાયા;
 માખન થા સો વિરલા પાયા, છાસેં જગત ભરમાયા. અવધું ૪.
 થડ બિનું પત્ર પત્ર બિનું તુંખા, બિન જીભ્યા ગુણ ગાયા;
 ગાવન વાલેકા રૂપ ન રેખા, સુગરુ સોદી બતાયા. અવધું ૫.
 આતમ અનુભવ બિન નહી જાને, અંતર જ્યોતિ જગાવે;
 ઘટ અંતર પરખે સોદી મરતિ. આનંદધન પદ પાંચ. અવધું ૬.

પદ્યરત્ન ૯૯ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધુ એસો જ્ઞાન બિચારી, વામેં કોણુ પ્રરૂપ કોણુ નારી, અવધું એ આંકણી.
 બમ્મનકે ધર નહાતી ઘોતી, જોગાકે ધર ચેલી;
 કલમા પદ પદ ભઠ રે તુરકડી તો, આપડી આપ અકેલી. અવધું ૧.
 સસરો હમારો બાલો ભોલો, સાસુ બાલ કુંવારી;
 પીયુજી હમારો પેદો પારણીએ તો, મેં હું જુલાવન હારી. અવધું ૨.
 નહીં હું પરણી નહીં હું કુંવારી, પુત્ર જણાવન હારી;
 કાલી દાઢીકા મેં કોઇ નહીં છોડ્યોતો, હજુએ હું બાલકુંવારી. અવધું ૩.
 અહી દ્વીપમે ખાટ ખટૂલી, ગગન ચોરીકું તલાઇ;
 ધસ્તીકા છેડો આબકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઇ. અવધું ૪.
 ગગનમંડલમેં ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઇ;
 સકરે સુનો ભાઇ વલોણું વલોવે તો, તરવ અમૃત કોઇ પાઇ. અવધું ૫.
 નહીં જઈ સાસરીયે ને નહીં જઈ પીયરીયે, પીયુજી સેજબિછાઇ;
 આનંદધન કહે સુનો ભાઇ સાધુ તો, જ્યોતસેં જ્યોત મિલાઇ. અવધું ૬.

પદ્યરત્ન ૧૦૦ મું. રાગ-આશાવરી.

એહેર એહેર નહી આવે, અવસર એહેર એહેર નહી આવે;
 જ્યું જાણે ત્યું કર લે ભલાઈ, જનમ જનમ સુખ પાવે. અવસર૦ ૧.
 તન ધન જોખન સખહી જૂંઠા, પ્રાણુ પલકમેં જાવે; અવસર૦ ૨.
 તન છૂટે ધન કોન કામકો, કાયદું કૃપાણુ કહાવે. અવસર૦ ૩.
 જ્ઞાન દિલમે સાચ બસન હે, તાફું જૂઠું ન ભાવે; અવસર૦ ૪.
 આનંદધન પ્રભુ ચલત પંથમે, સમરી સમરી ગુણુ ગાવે. અવસર૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૧૦૧ મું. રાગ-આશાવરી.

મનુષ્યારા મનુષ્યારા, શિખલ દેવ મનુષ્યારા: એ આંકણી.
 પ્રથમ તીર્થકર પ્રથમ નરેસર, પ્રથમ યતિવ્રતધારા: શિખલ૦ ૧.
 નાભિરાયા મરદેવીકા નંદન, જુગલા ધર્મ નિવારા. શિખલ૦ ૨.
 કેવલ લઈ પ્રભુ મુગતે પોહોતા, આવાગમન નિવારા: શિખલ૦ ૩.
 આનંદધન પ્રભુ ઇતની વિનતી, આ ભવપાર ઉતારા. શિખલ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૧૦૨ મું. રાગ-કાશી.

એ જિનકે પાય લાગારે, તું કહીયેં કેતો: એ જિનકેં એ આંકણી.
 આંહાઈ જનમ ફિરે મદમાતો, મોહનિંદરીયાણું જાગ રે. તુને૦ ૧.
 પ્રભુજી પ્રીતમ વિન નહી દોષ પ્રીતમ, પ્રભુજીની પૂજન ઘણી માગ રે: તુને૦ ૨.
 ભવકા ફેરા વારી કરો જિનચંદ્રા, આનંદધન પાય લાગ રે. તુને૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૩ મું. રાગ-કેરળો.

પ્રભુ ભજ લે મેરા દીલ રાજી રે. પ્રભુ૦ એ આંકણી.
 આહ પોહોરકા ચોશહ ઘડીયાં, દો ઘડીયાં જિન સાજી રે. પ્રભુ૦ ૧.
 દાન પુણ્ય કછુ ધર્મ કર લે, મોહ માયાફ ત્યાજી રે; પ્રભુ૦ ૨.
 આનંદધન કહે સમજ સમજ લે, આખર ખોવેગા બાજી રે. પ્રભુ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૪ મું. રાગ-આશાવરી.

હઠિલી આંખ્યાં ટેક ન મેટે, ફિર ફિર દેખણુ જાઉં; હઠિલી૦ આંકણી.
 જ્યલ છખીલી પ્રિય છબિ, નિરખિત તૃપતિ ન હોઈ;
 નટ કરિંડક હટકું કબી, દેત નગેરી રોઈ. હઠિલી૦ ૧.

માંગર જ્યોં દમાકે રહી, પીપ સખીકે ધાર;
લાજ ડાંગ મનમે નહી, કાને પછેરા ડાર. હાંડિલી૦ ૨.
અટક તનકે નહી કાદકા, હટકે ન ઇકે તિલે કોર;
હાથી આપ મને અરે, પાવે ન મહાવત જોર. હાંડિલી૦ ૩.
મુન અનુભવ પ્રીતમ બિના, પ્રાણુ જાત ઇહ હાંડિ;
હૈ જન આતુર આતુરી, ઉર આનંદધન નાંડિ. હાંડિલી૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૧૦૫ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ વૈરાગ બેટા જાયા, વાને ખોજ કુરૂંજ સખ ખાયા; અવધૂ૦
જેણે મમતા માયા ખાઈ, મુખ દુઃખ દોનોં ભાઈ;
કામ કોવ દોનોંકું ખાઈ, ખાઈ તૃણા ખાઈ. અવધૂ૦ ૧.
ઉર્મતિ દાદી મત્સર દાદા, મુખ દેખતહી મૃત્યા;
મંગલશ્પી બધાઈ વાંચી, એ જળ બેટા દવા. અવધૂ૦ ૨.
પુણ્ય પાપ પાપેશી ખાચે, માન કામ દોઉ મામા;
મોહ નગરકા રાજન ખાયા, પીછેહી પ્રેમ તે ગામા. અવધૂ૦ ૩.
ભાવ નામ ધર્યો બેટાકો, મહિમા વરણ્યો ન જાઈ;
આનંદધન પ્રભુ ભાવ પ્રગટ કરો, ઘટ ઘટ રહ્યો સમાઈ. અવધૂ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૧૦૬ મું. રાગ-નટ્ય.

કિનગુન ભયો રે ઉદારી, ભમરા; કિન૦
પંખ તેરી કારી મુખ તેરા પીરા, સખ કલનંકા વાસી; ભમરા. કિન૦ ૧.
સખ કલિયનંકા રસ તુમ લીના, સૌ કયું જાય નિરાસી; ભમરા. કિન૦ ૨.
આનંદધન પ્રભુ તુમારે મિલનકું, જાય કરવત લ્યું કાસી; ભમરા. કિન૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૧૦૭ મું. રાગ-વસંત.

તુમ જ્ઞાન વિભા ફૂલી બસંત, મન મંદુકરહી મુખસોં રસંત; તુમ૦ ૧.
દિન બરે ભયે બૈરાગભાવ, મિથ્યામતિ રજનીકા ઘટાવ. તુમ૦ ૨.
બહુ ફૂલી ફૂલી સુરગિ વેલ, બ્યાતાજન સમતા સંગેલ; તુમ૦ ૩.
જ્ઞાનત બાની પિક મંદુરરૂપ, સુર નર પરા આનંદધન સંગ. તુમ૦ ૪.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી વિ. સં. ૧૭૦૦ માં તપગચ્છને વિષે થયા છ.
આ સમયે ગચ્છપતિ શ્રી વિજયસેનસૂરિ હતા.

શીલવતી રાસ.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

- | | |
|---------------------------------------|----|
| આંકાર અદાર અધિક, જપતાં પાતિક જત: | |
| એથી અધિકો કો નહિ, શિવપદ આપે સંત. | ૧. |
| આધ્યાપક આંદ્ર પ્રહર, આપે આગસ છંડ; | |
| ન્યોતિરૂપ જગદીશ જે, માંલે સમતા સંત. | ૨. |
| દમ્બજ રાખે અતિ ઘણી, લય આણે ગુણવીણ; | |
| અંતરધર અગુરુગુરુ, ક્યલે કીધાં છીણ. | ૩. |
| પાતિકહરય પય કમળ, વિમળ કમળાવંશ; | |
| અવિનાશી અલવંસદ, પ્રણુમીજે પરશંસ. | ૪. |
| મુખદાયક વર સરસ્વતી, દાયક સમકિતવાન; | |
| તત્વાતતવ વિચારણા, અદાર આપે જ્ઞાન. | ૫. |
| કહે કવિજન સદગુરુતણા, ચરણકમળ નમી વાય; | |
| સાન્નિધ્યકારી શિવપૂરા, માગી તાસ પસાય. | ૬. |
| શીલ સમો સંસારમાં, શિખર ન કોઈ થોક; | |
| શીલવંત સતિયોતણા, (ન) સુંદર કથા શલોક. | ૭. |
| શિયલવતી મોટી સતી, સહ સતિયાં સિરદાર; | |
| રાખે અવસર શીલને, તે પામે ભવપાર. | ૮. |

ઢાળ ૧ લી.

(દેશી ખિંદલીની.)

શીલ સંસારે સાર, સહી ભાખ્યો શ્રી કિરતાર હો ભાવે ભવિ સુણો;
ચોવીશે જિનરાજ, લીલા શીલતણી વહેલાજ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૧.

- જળને જંગલ વસતિ, અગ્નિ અંબુ સમ શમતી હો ભવિ સુણો; સુર તે શીલને પ્રણમે, સફલ વિહાણો તસ જનમે હો ભાવે ભવિ સુણો. ૨.
- દાન અંતરાયને ખાંધે, ભોગવિયાથી શિવ સાથે હો ભવિ સુણો; મુક્તિ મારગ છે શીલ, સહી ટાળે ભવદ્ધિ કાલ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૩.
- કૃષ્ણદિક જે અઢાર, જાણે તેહનો ટાલણુદાર હો ભવિ સુણો; ભૂરિ ભગંદર શ્વાસ, હરેઅર્શ અને વલી ખાંસ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૪.
- દરિદ્ર શોક ને દ્રવં, શીલ ટાળે ભવભયદ્રવં હો ભવિ સુણો; સાંભાગી નર ને નારી, જિન ભાળે મત સંસારી હો ભાવે ભવિ સુણો. ૫.
- કમળા વિમળા ગેહ, તસ નાહ બાલાવે નેહ હો ભવિ સુણો; હરિ કરી અજને જાણો, બ્યાલ દાદુરને છે સમાણો હો ભાવે ભવિ સુણો. ૬.
- ધેરી અર્યક તીહ, વહે શીલતણી જે લીહ હો ભવિ સુણો; સાચો શીલ સનાથ, અવસાને આપે જે હાથ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૭.
- શીલ સમો ન સખાઈ, જે નિશ્ચય શિવને મિલાઈ હો ભવિ સુણો; શીલતણી સસનેહ, સરસ કથા ગુણગેહ હો ભાવે ભવિ સુણો. ૮.
- ચરિત્ર કથા એ વાર, તમે સાંભળો ગુભમતિ ચાર હો ભવિ સુણો; જંબૂ બહુલો માન, એ તો વરતુલ થાળ સમાન હો ભાવે ભવિ સુણો. ૯.
- જળધિ દક્ષિણ દિશમેં, અછે ભરતક્ષેત્ર તેની વિચમેં; હો ભવિં પાંચમેં જ્ઞેજન તેહ, છવિશ ખટ કળાને લેહ. હો ભાવેં ૧૦.
- દેશ સહસ્ત્ર ખત્રીશ, ખટ ખંડના વીશવાવીશ; હો ભવિં વૈતાલ્ય જે ગિરિવર રૂપે, નહિ ભરત વિચાલે કૂપે. હો ભાવેં ૧૧.
- ખંડ ત્રણ તેણે કાંધા, જિન મારગમેં પ્રસિદ્ધા; હો ભવિં દક્ષણ દેશ જે ત્રીન, આર્ય તિણમેં પ્રવીણ. હો ભાવેં ૧૨.
- મગધાદિક પચવીશ, આઘા આર્ય કકય કહીશ; હો ભવિં શ્રાવક ને વળી શ્રાવિકા, વસે ભવિ બહુ પેર ભાવિકા. હો ભાવેં ૧૩.
- અંગ દેશ દક્ષિણ ખંડ, વાસે કાળ તણો નવ મંડ; હો ભવિં ધલતિ નાહી છે જ્યાંથી, ભાગી જડતામતિ જે ત્યાંથી. હો ભાવેં ૧૪.
- દુઃખિયા લોકે ન કાઈ, જે આગલાં પુણ્યે કરી હોઈ; હો ભવિં ત્યાંકિણુ છે અંખા નગરી, તે ભાગ્યભંડારે છે અગરી. હો ભાવેં ૧૫.
- ગઢ મઢ ખોળ ખગારા, શાભા પ્રવરી ઘણું મનોહરા; હો ભવિં

મુરારાણી જે પ્રવરી, માનું આવી વશો જ્યહાં અમરી. હો ભાવે ૧૬.
 છએ ઋતુઓ જેથી વિરાજે, શોભા અધિક જ્યહાં છાજે; હો ભવિં
 નેમ કહે પહેલી ઢાળે, ત્રાતા સુલુન્ને રંગ રસાળે. હો ભાવે ભવિં ૧૭.

દોહરા.

અંગ દેશ ચંપાપુરી, દીપે જેહ કેલાસ;
 સુંદર શોભા શોભતી, સ્વર્ગ લોક સમભાસ. ૧.
 વાડી વન આરામના, હામ અનુપમ અપાર;
 નંદન વનના સારખો, ઉત્તમ રમણ અપાર. ૨.
 વાડી મહોલે મલપતિ, દ્રુપતણું મંગલ;
 લખતાં એ લેખું નહિ, કેતાં કરું વખાણ. ૩.
 દ્વિશ સમાન જે ભૂપતિ, રહ્યા જેથી હાર.
 સિંહસેન ત્યહાં ભૂપતિ, ન્યાયી છે નિરધાર. ૪.
 સાંભાળ્ય સુંદરી તેહને, ગૌરીગણગુણવંત;
 પટરાણી પ્રેમે ભરી, જેથી પિયુ ઉલસંત. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(રહો રહો રહો રહો વાલહા—એ દેશી)

વિલસે તે ભોગ રાજવી, સાંભાળ્ય સુંદરી સાથ લાલ રે;
 શીલે સઝણી સુંદરી, રાય ગણે મન આથ લાલ રે. ૧.
 ભૂપતિ મન બહુ ભાવશુ, ભામનીને મન ભાવ લાલ રે;
 રતિપતિ યોગ બન્યો ભલો, લલના લાલ ચહાવ લાલ રે. ભૂપતિ ૦ ૨.
 પ્રદ્યરસ રંગે રમે, રાય ભણી કહું નાર લાલ રે;
 પુત્ર નહીં કુળ આપણે, તેણે એ ધિક અવતાર લાલ રે. ભૂપતિ ૦ ૩.
 પુત્ર વિના પ્રભુતા કશી, પુત્ર વિના કશી લાજ લાલ રે;
 પુત્ર વીના ધન કંચના, પુત્ર વિના કશું રાજ લાલ રે. ભૂપતિ ૦ ૪.
 પરાધીન પરાહુધ, પુત્ર વિના પરિવાર લાલ રે;
 પરધન(ને) પ્રભુતા હુધ, આખે સકળ સંસાર લાલ રે. ભૂપતિ ૦ ૫.
 શિશુ મંદિર નવ સંચરે, સૂનાં મંદિર તેહ લાલ રે;
 નારી સુની જે અપુત્રણી, સુની હોય તસ દેહ લાલ રે. ભૂપતિ ૦ ૬.

ભામની કથને ભૂપતિ, તેડાવીઆ મંત્રીશ લાલ રે;
 રાજતણી ચિંતા ધરે, બાલે એમ અવનીશ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૭.
 મંત્રી કહે સુણે માહરી, મહીપતિ મનની વાત લાલ રે;
 કૃણદેવી આરાધણે, તે લહેણે સહી જાત લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૮.
 દેવી તણી ગતિ કો લહે, દેવ કરે કાણ માંહિ લાલ રે;
 દેવચક્રી ધાનું નહિ, જોતાં આવે મનમાંહિ લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૯.
 દેવસકિત બહુલી અછે, દેવ કરે દાંડ મેર લાલ રે;
 છત્ર કરે જંજૂતણે, તેમાં કાર ન ફેર લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૧૦.
 અપુત્ર બણી દિયે પુત્રને, નિરધનિયાને ધન હોય લાલ રે;
 તે માટે જ ધરાધણી, એહ ઉપાય કરોય લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૧૧.
 સા મેરી મતિ નિર્મળી, રાય કહે સમઝાય લાલ રે;
 નેમ કહે સુણજે તમે, આગે જો હવે થાય લાલ રે. ભૂપતિ૦ ૧૨.

દોહરા.

સુર સન્નિધિએ હુવે, આપણા મનની હામ;	
મહીપતિને મંત્રી બણે, કાજે એ હિતકામ.	૧.
તમે અહમ તપ આદરી, કૃણદેવી સમરંત;	
પૂજન પગરણુ પ્રેમજી, પૂજીએ પદઅંત.	૨.
ગુણ ગરવા ગૌરીતણા, મહામાનસી નામ;	
ત્રીજે દિન ત્રિલોચના, ઉભી રહી શુભ હામ.	૩.
ગજેંદ્રગમની ગગનથી, બાલે મધુરી વાણ;	
ત્રી હું રાજા તને, માગો કંઈ પ્રમાણ.	૪.
રાય કહે માતા તમે, દીજે પુત્રરતન;	
મનવાંચિત એ માહરાં, સાંભળ માત વચન.	૫.

ઢાળ ૩ જી.

(દેવતાણી રિદ્ધિ ભોગવી આવ્યા;—એ દેશી.)

દેવી કહે સુણ સિંહ નરેશ્વર, વાત કહું એક સાચી;
 તુજ કરમે નથી નંદન નીકો, કરણી કરમની કાચી. નરે૦ ૧.
 નરેશ્વર, હાથએ મ ધરજો શોક;
 કીધાં કરમ તે કેડય ન મૂકે, સીંચ્યાં પૂરવ થોક. નરે૦ ૨.

શુભ અશુભ જે કરમ સંયોગે, ફળ ભોગવિયે તેવાં;
 ઉદયથકી દુઃખ આણો કહેણો, સતા બંધ છે જેવા. નરેં ૩.
 પ્રેમે કરતો પાછું ન જાયે, હોયે ઉપરનો દુઃખિયો;
 છપી રહે ફળ જ્યાં લગી તેહજ, ત્યાં લગી તે રહે સુખિયે. નરેં ૪.
 કર્મ વિણાણું કેમ દેવાયે, દેવ મળે જો કોડ;
 નિકાચિત છે જે બંધન વશ્યાં, માટે ફળ તસ હોડ. નરેં ૫.
 હરિ હર પ્રભા ચક્રી તીર્થકરા, બીજા પણ નરદેવ;
 સુખ દુઃખ આપણે કર્મે પામે, વારી ન શકે કો દેવ. નરેં ૬.
 લખિયું કર્મ છે જીવની સાથે, હોવે કર્મ તે હાથે;
 તે કારણ કહું સાંભળ તુજને, નંદન કર્મની સાથે. નરેં ૭.
 રાય કહે સુણી ચુરની વાણી, કર્મ માંદે જો દતો;
 તો આરાધનનો કામ તમારો, અમારડે કાઈ ન દતો. નરેં ૮.
 કર્મ લીનને દેવે દેવે, દેવ શક્તિની આણી;
 કર જોડીને હું તમ ભાખું, કેમ કહો હવે વાણી. નરેં ૯.
 દોહિલી વેળા સાજન સાચા, આપણે અર્થે આવે;
 હેતે હશીને કીજે તેને. નકારો નવ લાવે. નરેં ૧૦.
 હું સેવક છું રહિલો સાચો, પૂજા કરું પૂજારો;
 તમે ફળદેવી ફળને વધારો, વાંછિત મનનાં સુધારો. નરેં ૧૧.
 પૂજકારી આગળ તહારો, વેગેશુ અતલાવો;
 દાણ માનશે માતા તમને, શીતલ બાલ સુણાવો. નરેં ૧૨.
 તુજ કરમે નથી નંદન રાજ, પુત્રી હશે સહી એક;
 સતી શિરોમણિ રૂપ રંગીલી, વિદ્યા વિનય વિવેક. નરેં ૧૩.
 કામણગારી મૂરતી મીડી, દીડી દિલથી ન જાય;
 ભાગ્યતણું તે ભાજન હોશે, લક્ષણ બત્રીશ સોહાય. નરેં ૧૪.
 દેવી વચને હરખ્યો હિયડે, દિલમાંડી સુખ પાચો;
 નેમવિજય કહે નેહ સુણજો, રાય મનોર્થ પૂરાયો. નરેં ૧૫.

દોહરા.

દેવ બાણી રાજા નમ્યો, માતા રાખી મામ;
 એમ કહી દેવી ગઈ, વેહેલી ગગને તામ. ૧.
 દેવ પ્રભાવે રાણીને, ગર્ભ સ્થો (તિણી) રાત;

શમણે દીડી લક્ષ્મીને, પોઢી પૂરણુ ખ્યાત.	૨.
પ્રસવી પૂરણુ માસ જે, જગમાં લક્ષ્મી જોડ;	
ભાનુપ્રભા સમ જેહમાં, રેશ ન દીસે ખોડ.	૩.
દિન દિન લલિતી પુત્રિકા, કિસવ કરે અપાર;	
ધર ધર તોરણુ આરણે, માદલના દોંકાર.	૪.
ગાવે ગોરી ગીતને, છંદ કવિત કહે ભાટ;	
બંદીજન મુક્યા પરા, બંદીખાના ઘાટ.	૫.

તાળ ૪ થી.

(ચરણાલી ચામુંડા રણુ ચઢે;—એ દેશી.)

શીળવતી ગુણુ આગળી, વાધતી બાળ કુમારી રે;	શીળ૦ ૧.
લઘુવેશે મન મોહતી, પ્રેમદા પુણ્ય બંડારી રે.	
મનમાન્યા જોલે જોલડ, રાજી રાય કરંત રે;	શીળ૦ ૨.
કામલતા માનું મોહતી, હૃદય કમળ ઉલ્લસંત રે.	
લીલા નાની લાડલી, સાત વરસની બાળ રે;	શીળ૦ ૩.
પ્રેમે કરી તાતે તદા, લેહ થાપો નિશાળ રે.	
પરિત પામે પદ્મની, ભણતી તજીને આળ રે;	શીળ૦ ૪.
આવે વરણુ કિતાવળા. રસનાએ સુક્રમાળ રે.	
ગણિત છંદ વ્યાકરણુ વળી, જાણે અર્થ વિખ્યાત રે;	શીળ૦ ૫.
વાણીચી વાણી કહે, સાંભળી સહુ હરખાત રે.	
હરિયાળી હરખે ભણે, ગૂઢ ગાથાને એમ રે;	શીળ૦ ૬.
સ્લોક કાવ્ય મનશું ભલાં, ગીતક સધગાંતેમ રે.	
ગુણુ પૂરણુ જેવી શારદા, માનું મનમથ વેલ રે;	શીળ૦ ૭.
સકળ શાસ્ત્ર પોતે ભણી, રામા છે રંગેલ રે.	
ભાષા ખટ જાણે વળી, જાણે નાટક ભેદ રે;	શીળ૦ ૮.
ભણે ભણાવે હિત કરી, કોવિદ ન આણે ખેદ રે.	
જીવવિચાર નવ તત્વને, ભણતી કર્મઁં પ્રથ રે;	શીળ૦ ૯.
પ્રકૃતિ લહે સર્વ કર્મની, ધર્મતણા લહે પંથ રે.	
સાધુ સદા દિલ ધારતી, વારતી મોહ મિથ્યાત રે;	

- છએ વાડે કરી શીળને, રીએ ધનક્ષત્ર સાત રે. શીળ૦ ૧૦.
 સમકિત ધારિણી આવિકા, માને શ્રીજિનદેવ રે;
 ધરમતરૂ ફૂલી રહ્યા, સુર સારે બહુ સેવ રે. શીળ૦ ૧૧.
 દેવ ગુરૂ જિન ધર્મથી, દદઃ ધારી છે જોહ રે;
 ચૂકે નહિ દેવે કરી, વાધતો સમકિત ત્રેહ રે. શીળ૦ ૧૨.
 આવશ્યક દોય ટંકનાં, કરતી સાધવી સંગ રે.
 પરવે પોસહ આદરી, પોશે પુણ્ય જે અંગ રે. શીળ૦ ૧૩.
 નવ પદ અરિહંત નામની, જપમાળાએ જપ રે;
 જિન પૂજે ત્રણ કાળને, ધરતી વારતી પાપ રે. શીળ૦ ૧૪.
 ગીત ગાયે જિન નામનાં, નિગમતી વર દીહ રે;
 પરઉપકારે આગવી, સત્ય ભાષે નિજ જીહ રે. શીળ૦ ૧૫.
 અસ્થિરપાણું સંસારનું, જાણે સહુ મન માંહ રે;
 કરતી ધરમ દયા કરી, આપણુ ચિત્ત ઉચ્છાદ રે. શીળ૦ ૧૬.
 ચોથી દાળ સોહ્યામણી, સુણજો મન તણે રંગ રે;
 નેમ કહે ગુણ સતીતણા, ઉલટ આણી અંગ રે. શીળ૦ ૧૭.

દોહરા.

- વય નાની ગુણ આગળી, પ્રેમસરોવરપાળ;
 પેળે રાણી અંગજા, માને જનમ ખુશાલ. ૧.
 હયું હયું હરિણાદિએ, ચિત્ત હયું સુગુણેણ;
 તન ધન માન્યું વારણે, પૂરવ પુણ્ય ભરેણ. ૨.
 અનુક્રમે પામી સુતા, ગરવો યૌવન વેષ;
 અનંગતણા અનુચરજિકે, કીધા તિણે પ્રવેશ. ૩.

દાળ ૫ મી.

(સખીરી, દુંગરિયા હરિયા હુઆ—એ દેશી)

સખીરી, એણે અવસર, અન્યદા સમે—અન્યદા સમે,
 આવિયો યૌવન વેશ, કામી મન મોહના;
 સખીરી, રૂપ હીન જે માનવી—માનવી,
 આપે રૂપ વિશેષ, કામી મન મોહના. ૧

- સખીરી, રૂપ લાવણ્ય ગુણ ચાતુરી—ચાતુરી,
અંગે અતિ ઘણી હોઇ, કામી મન મોહના;
સખીરી, નારી વહે હંસગતિ તદા—હંસગતિ તદા,
અંગના શોભતી સોઇ, કામી મન મોહના. ૨.
- સખીરી, શીળવતી સખિઓ તણા—સખિઓ તણા,
સાથે લેઇ પરિવાર, કામી મન મોહના;
સખીરી, વન જોવાને નીસરી—નીસરી,
માનું રંભાની હાર, કામી મન મોહના. ૩.
- સખીરી, ખેલે હસતી ખાંત શુ—ખાંત શુ,
કૃદી દિયે મન રંગ, કામી મન મોહના;
સખીરી, ગાવે ગીત આલાપમાં—આલાપમાં,
સરખે સરખા સંગ, કામી મન મોહના. ૪.
- સખીરી, કરતા ખટપટ ખેલતા—ખેલતા,
અંગે કરે જે ગુંગર, કામી મન મોહના;
સખીરી, વન માંહી માનું અપછરી—અપછરી,
વાજ્ર કરે જલુકાર, કામી મન મોહના. ૫.
- સખીરી, મોહ્યા માનવ છપી રહ્યા—છપી રહ્યા,
નિરખે નાગના ભૂપ, કામી મન મોહના;
સખીરી, જોવે દેવ આકાશથી—આકાશથી,
રંભાથી અધિકું રૂપ, કામી મન મોહના. ૬.
- સખીરી, ચિત્રામણ જેમ પૂતળી, પૂતળી,
તેમ લોભાણા દેવ, કામી મન મોહના;
સખીરી, આશંકી અતિ આતુર થકા—આતુર થકા,
થંબ્યા નારીની ટેવ, કામી મન મોહના. ૭.
- સખીરી, રમત કરે રંગે ત્યહાં—રંગે ત્યહાં,
આવે નિજ વર માંહ, કામી મન મોહના;
સખીરી, અહરનિશ રંગે રમે રતે—રમ રતે,
ઘરતી હઠટે ઉમાહ, કામી મન મોહના. ૮.
- શીલવતી સુંદરીતણી, જન્મપત્રી લઈ આપ;

વાંચે વસુધાધિપતિ ત્યાં, સ્થિર મન કરિને થાપ.	૯.
કેંદ્રાદિક જે અહતણા, ભાવે જોવે ભાવ,	
જન્મ ભાવ દોય કુંડલી, નિરખે તાસ સહાવ.	૧૦.
દેશ દેશના ભૂપતિ—નંદનકેરાં દુપ;	
જન્મદાક્ષર જોઈ કરી, દેખે અંગ પતિ ભૂપ.	૧૧.
રૂપ ભાવણ્ય ગુણુચાતુરી, અધિક ન દીસે કોય;	
મેદિનીપતિ મનમાં થઇ, વરવી ચિંતા સોય.	૧૨.
તથા ભુગણાં એ કશાં, કાગળ મસિના લેખ;	
એક અર્થ ન સંપન્ન્યો, રાય કહું બહુ દેખ.	૧૩.

ઢાળ ૬ કી.

(પ્રણમી સદ્ગુરુ પાય-એ દેશી.)

મંત્રીને મહારાજ, ખેઠા જ એક મતો કરી જ;	
પુત્રીતણો ભરતાર, જોવો જ હવે દિલથી ધરી જ.	૧.
લખિયું જે કિરતાર, પાછું નહિ ફેરે કેહથી જ;	
સગપણ છે અવતાર, મુખ વાંચે જે જેહથી જ.	૨.
જો એવો સરદાર, વર વાર મહિ મંડળે જ;	
કહિયે તમ નિરધાર, વાત વિચારેજ કરતલે જ.	૩.
લખિયો જેહ કપાળ, વર પામે તરો કમની જ;	
તેમાં મીન ન મેખ, પુણ્યે પામે લલો ભામની જ.	૪.
એવે તેણે પ્રસ્તાવ, વિષ્ણુ આવ્યો કોઈ વિદેશથી જ;	
આદરે દીધું માન, ખેસણ વેણુવિશેષથી જ.	૫.
થઇત થાતે સવિ વાત, અંધતણે બળે જે કહે જ;	
જોવે જ્યોતિષ જોર, અંધતણી જે આજ્ઞા વહે જ.	૬.
ભૂપ કહે શિર નામી, જ્ઞાની ગણક તમે આવિયા જ;	
ઢાળો મનતણો શોક, વાત કહો દિલ ભાવિયા જ.	૭.
રાખો જ અમ મામ, સ્વામીજ સામું-જોઈએ જ;	
ફળપુલની બહુ ભેટ, પુત્રી વર વાર દાખિયે જ.	૮.
જોવે નિમિત્ત તેણી વાર, લગ્ન ગ્રહી અહ માંડીને જ;	

ઝાપરિ પૂગી ઠવેય, ખોડ લણી સહુ છાંડીને જી.	૯.
સાંભળો શ્રી મહારાય, કન્યા વર લલો પામશે જી;	
ત્રહશે એનો હાથ, તેને જગ શીશ નામશે જી.	૧૦.
પણ છે તેથી વિયોગે, વરસ સુણો સહી ખારનો જી;	
નહિ છે તેમાં સંદેહ, ઉપક્રમ નહિ એ વિચારનો જી.	૧૧.
હોશે કેમ વિયોગ, બાપો ને જ્ઞાની ગુણે ભર્યા જી;	
નહિ છે જ્યોતિષ જોર, જાણે કે વળી ભગવર્ચા જી.	૧૨.
ગુણવંત કુળ શણગાર, (તમ) પુત્રી બહુ પુણ્યે ભરી જી;	
નેમ કહે છટ્ટી ઢાળ, કહેજો ઢળકતો સ્વર કરી જી.	૧૩.

ઢોહરા.

ચંદ્રગુપ્ત નરવર લલો, હોશે નંદની નાહ;	
અધિકું કાંઠ જાણું નહિ, કહિયું ધરી ઉસાહ.	૧.
ઉદરે પુત્રી તમતણી, જાણશે પુત્ર રતન;	
કેતી કીજે વર્ણના, કરજો તાસ જતન.	૨.
એકછત્ર વર ભૂપતિ, રતન ગુપ્ત તસ નામ;	
(એમ) ગયો વિપ્ર તે જોલીને, પાંચિત લેઈ દામ.	૩.
ચટપટ લાગી ચિત્તમાં, જિંધ ન આવે રાય;	
મંત્રીને મહીપતિ કહે, શોધ કરો તમે તાય.	૪.
સુમતિ કહે (તમે) સાચું કહ્યું, માંડવિયો મહારાજ;	
દાણુ લિયે બહુલો સદા, કરે અનુગતું કાજ.	૫.
તે કારણુ પરદેશના, આવે નહિ વ્યાપાર;	
વ્યવસાયી બહુ વાણિયા, મૂકી ગયા અપાર.	૬.
દૂર અને પાસે નહિ, ધન પટણુ, ધનધામ;	
દેશ દેશના આવિયા, જાય ધણા તે ગામ.	૭.
માંડવિયો ઉઠાડિને, રાયે મૂક્યું દાણુ;	
નીક વહે જ્યમ નીરની, ત્યમ આવે સુવિદાણુ.	૮.

ઢાળ ૭ મી.

(લોહારણુ જયો દીકરો, સોનારી હે—એ દેશી.)

માંડવિયા સુણુ માહરી, મહારાજ હે,

તુજને કહું એક વાત કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;
 આવે લોક વિદેશના, મહારાજ્ઞ હે,
 દર તણી લેઈ વાત કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે. ૧,
 માંડવિયા તે માનવી, મહારાજ્ઞ હે,
 તેડીને આવજ્ઞે આંહિ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;
 માંડવિયા એમ શીખવી, મહારાજ્ઞ હે,
 બોલી કીધા પસાય કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે, ૨,
 આવે સંગીત દેશના, મહારાજ્ઞ હે,
 કરતા કેયી તિલાસ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે,
 એમ કરતાં ત્યાં વોલિયા, મહારાજ્ઞ હે,
 રાય લણી ખટમાસ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે. ૩,
 દેશ કર્ણાટ ને કાન્હડા, મહારાજ્ઞ હે,
 વણિક તણી વહે વાટકે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;
 એવે તિલંગના વાણિયા, મહારાજ્ઞ હે,
 આવ્યા માણસ થાટકે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે. ૪,
 માંડવિયે બોલાવિયા, મહારાજ્ઞ હે,
 દેઈ આદર માન કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;
 કુણુ પુર નગરી દેશના, મહારાજ્ઞ હે,
 નામ કહો સુભ સ્થાન કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે. ૫,
 સ્વસ્થ થઈ સાજન તિંકા, મહારાજ્ઞ હે,
 બોલે માલી વાણુ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;
 વેશ તિલંગ તિલકાપુરી, મહારાજ્ઞ હે,
 ત્યાં સિંહસ્થ ભૂપ સુગ્ગણુ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે. ૬,
 રાય અમારો તે સહી, મહારાજ્ઞ હે,
 તે નગરી અમ વાસ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;
 શ્રીધર શ્રીદત્ત નામે દો, મહારાજ્ઞ હે,
 આવ્યા છું ધન આશ કે શ્રી મહારાજ્ઞ હે. ૭,
 સાથે લેઈ તેહને, મહારાજ્ઞ હે,
 આવે નરપતિ પાસ કે, શ્રી મહારાજ્ઞ હે;

- આદર દીધા અતિ ઘણો, મહારાજ હે,
ખાંત કરીને ખાસ કે, શ્રી મહારાજ હે. ૮.
- ભૂપતિ પ્રછે ભાવશુ, મહારાજ હે,
કહોને રહો કુણ દેશ કે, શ્રી મહારાજ હે;
તિલંગ દેશ તિલકાપુરી મહારાજ હે,
[ન્યાં] કાળતણો નહિ લેશ કે, શ્રી મહારાજ હે. ૯.
- શ્રી સિંહરથ રાજ ત્યહાં ભલો, મહારાજ હે,
રત્નાવલિ પટનાર કે, શ્રી મહારાજ હે;
શીલે સુદર શોભતી, મહારાજ હે,
રતિ આણેં અવતાર કે, શ્રી મહારાજ હે. ૧૦.
- દ્રુમ સરોવર હંસલો, મહારાજ હે,
પુત્ર અનોપમ એક કે, શ્રી મહારાજ હે;
ગજ વશ હેં દોસુહણે, મહારાજ હે,
વરિયો વિનય વિવેક કે, શ્રી મહારાજ હે. ૧૧.
- રતિરમણના સારખો, મહારાજ હે,
સાચો કામ કુખેર કે, શ્રી મહારાજ હે;
(જે) બુદ્ધિએ સુરગુરુ સમો, મહારાજ હે,
કીધા પેરી જેર કે, શ્રી મહારાજ હે. ૧૨.
- વિમળ કમળ દો લોચનાં, મહારાજ હે,
સાચો જગમાં સિંહ કે, શ્રી મહારાજ હે;
તિલક એક ત્રિભુવન તણો, મહારાજ હે,
વાળી જગમાં લીહ કે, શ્રી મહારાજ હે. ૧૩.
- અવર કહું શું નરપતિ ! મહારાજ હે,
મૂર્તિ મોહનગાર કે, શ્રી મહારાજ હે;
નેમ કહેં વ્યવહારિયા, મહારાજ હે,
કરે સાતમી ઢાલે વિચાર કે, શ્રી મહારાજ હે. ૧૪.

દોહરા.

- આખ્યો પહેલાં મુનિવરે, ચરમ શરીરી એહ;
નિપુણ કળા ન્યાયી ભલો, પુણ્યતણી જે રેહ. ૧.

- ગુણ ગરવો જે ગાજતો, ભાજતો અરિમદ કોડ;
ચંદ્રગુપ્ત નામે કહે, વ્યવહારી કર જોડ. ૨.
- લક્ષણ બત્રીશે શોભતો, કુળા બહોતર ધાર;
નંદન કહિયે શારદા, રહિયા કોવિદ હાર. ૩.
- પર ઉપકારી સાહસી, દયા દમન ગુણુસીમ;
આવકનાં વ્રત પાળતો, ધરતો ચૌદે નીમ. ૪.
- હરખ્યો દેડે રાજવી, જામાતા ગુણુ ગેહ;
પુત્રી ભાગ્યે પામિયો, તુજ પુણ્યે સહી તેહ. ૫.
- દમિય ભણી એનું વદે, બોલ્યા વાંચિજત આજ;
વળી તમ આવ્યે માહરાં, સર્વે સીધ્યાં કાજ. ૬.
- તે માટે તમે દાખવો, સગપણ કીજે જેમ;
લાજ વધે કુળ જે તણી, તમ અમ વાધે પ્રેમ. ૭.
- રાખે ક્રિયાણાં રાય લઘ, આપે બમણા દામ;
મંત્રી આપું અમતણા, વીહીવા કરે કામ. ૮.
- સાથે લેઇ મંત્રીને, વણિજ ગયા નિજ ગામ;
ભલી ભેટ રાજ કરી, ભાખે શીશ તે નામ. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(નારાયણીની દેશી.)

- મંત્રીને વ્યવહારિયા, આવ્યા ભૂપની પાસ;
કુંવર સભામાં સુંદરો, બેઠો મન ઉલ્લાસ.
- મુજરો લ્યો ને મારા મહિપતિ. ૧
- મહારાજા અંગ દેશડે, ચંપાનગરી છે એક;
સિંહસેન તત્ર છે ભૂપતિ, વાળી મેદિની છેક. મુજરો ૨.
- શીલવતી તેની સુતા, શીલ સૌભાગ્ય દયાળ;
ધર્મી ધર્મને પાળવા, દાને દયાળ મયાળ. મુજરો ૩
- ૩૫ દેખી સ્થિર ચંભિયા, શશિ રવિ દોય ગગન;
કામીજન મદ મારવા, જાણે કાળ પ્રસન. મુજરો ૪.
- કૂર્મ પરે તે ઉત્તતા, તાસ ચરણ છે દોય;

હંસ દ્વિપદ હરાવિયો, વસિયો સરોવર જ્ય.	મુજરો૦ ૫.
ચરણે ઝાંઝરી ધૂધરી, રણુજણુ વાજતી જોર:	મુજરો૦ ૬.
ત્રણુ લોકે તેણે પાહ્યાં, અંગ અનંગ ખંકાર.	મુજરો૦ ૭.
કદલી થંભ જે રંભ છે, ઉડ કદલી કળ જેમ:	મુજરો૦ ૮.
જેણે સંગે કરી કામિયા, વાધ દેખીને પ્રેમ.	મુજરો૦ ૯.
કંચન કુંભ જ્યમ પૂજ છે, ગુદ તણા દોય ભાગ:	મુજરો૦ ૧૦.
ઉત્તમ સૌમ્ય સોહામણા, કામી મન વૈરાગ.	મુજરો૦ ૧૧.
જેણે કટિ લીધે કેસરી, વસિયો વનમાં જય:	મુજરો૦ ૧૨.
કટિ હરી લીધી હરિતણી, કામી મન લલચાય.	મુજરો૦ ૧૩.
મલયોદર કૃશ જેહનું, જાણે સરોવર માન:	મુજરો૦ ૧૪.
મહિતળમાં જે માનવી, દેખી તળ્યાં ગુમાન.	મુજરો૦ ૧૫.
પંચ એ ટાળીને દો કર્યાં, ગિરિવર એલીજ મેર:	મુજરો૦ ૧૬.
દો ધ્રોમ કંચન કુંભ જ્યમ, કામી પ્રાધલા જેર.	મુજરો૦ ૧૭.
લીધે પ્રયુલ જે પાધરી; મારણુ કરંદ માટ:	મુજરો૦ ૧૮.
પ્રપ્ત કૃત્ય કામી જે વમં, ગરવી કરી ગ્રહી ઘાટ.	મુજરો૦ ૧૯.
કોકિલ કંઠની ઉપમા, મધુરી બોલેજ વાણ:	મુજરો૦ ૨૦.
મોહ્યા માનવી મહિતણા, કેટલાં કોજે વખાણ.	મુજરો૦ ૨૧.
કામી કાયર જે નરા, જપયા જેવી તણક:	મુજરો૦ ૨૨.
નકવેસર માતી ઘસાં, પ્રાધ્યાં ન્યાળી લણક.	મુજરો૦ ૨૩.
નાસા કિરની ચાંચડી, અધર તે જાણે પ્રવાળ:	મુજરો૦ ૨૪.
રવિ શશિ માનું એ દો ખડા, કપોલજાસ રસાળ.	મુજરો૦ ૨૫.
આંખ્યો અંખુજ પાંખડી, કંતાં કામીને એલ:	મુજરો૦ ૨૬.
જલિમ મનમથ ફેરડી, મૃગનયની ગુણુગેહ.	મુજરો૦ ૨૭.
મૃગ પણુ હારીને વન ગયા, લાળ્યા લાજની રેપ:	મુજરો૦ ૨૮.
પશુ આગે જસ ફેરવી, રાખે જેને દેષ.	મુજરો૦ ૨૯.
અષ્ટમી શશિ સમ ભાળની, તેની કેવી રે હોડ:	મુજરો૦ ૩૦.
ઈંદુ હારીને નભે ગયો, આણી અંગમાં ખોડ.	મુજરો૦ ૩૧.
ચંદ્રમુખી એવા નામથી, દિન દિન હીણી કળાય:	મુજરો૦ ૩૨.
તે દિનથી હીણા થયો, રાખી કળાને છપાય.	મુજરો૦ ૩૩.

ભાલભણી જે આંધા થયો, તે દિનથી મુણો હેવ;	મુજરો ૦ ૨૦.
નિશદિન યોળજે નેહશુ, વેણી શેપને જે દેવ.	
મુરપતિ સરખો ગાફણો, રહિયો લુંખી ને ઝુંખ;	મુજરો ૦ ૨૧.
કામી નર કાયર થયા, નીચું જોઈને સુંખ.	
રૂપે રંભા ને અપેસરા, વળી ધંદાણી હરાય;	મુજરો ૦ ૨૨.
સાચી એ જગમાંહિની, સતિમાંહે શિરરાય.	
ધર્મનું રાજ વાસે વસે, ધર્મતણી રખવાળ;	મુજરો ૦ ૨૩.
લીલા લહેર લલનાતણી, વાધ્યો યાવનવ્યાળ.	
વરનારી તસ આગળે, દાસી રેલ સમાન;	મુજરો ૦ ૨૪.
ગુણવંતી જગ ગોરડી, ગોરડી દુજે છડાણ.	
અવી એહ સંસારમાં, લાભે નહિ કોઇ નાર;	મુજરો ૦ ૨૫.
નેમ કહે ભવિજન સાંભળો, ગુણનો પામે ન પાર.	

દોહરા.

મહારાજ રાજભણી, શીલવતી જસ નામ;	
બેટી પેટી ગુણભરી, પરમાણો નવ ધામ.	૧.
યુવતી યાવન ગુણભરી, ભાજન પ્રણય પવિત્ર;	
ગુણવંતી તે ગોરડી, જેમાં કળા વિચિત્ર.	૨.
સુવર્ણવાન સોહામણી, આલે શારદરૂપ;	
વિવાલે તે ભાવશુ, જમાણો જે ભૂપ.	૩.
ગીજગ જોતનાં એદવી, ન મળે એ (ગિ) સંસાર;	
મંત્રી આવ્યા તેહના, પાણિગ્રહણુ કુમાર.	૪.
જો મન માને આપણે, તો કીજે એ કાજ;	
પ્રેમ વધ જે કારણે, દો ઢૂળ વાધે લાજ.	૫.
વાધ્યો પ્રેમ કુમારને, સાંભળો તેનું નામ;	
જોવાને ઉત્સુક થયો, નેહ વધ્યો ગુણુ ગ્રામ.	૬.
મુણુ વ્યવહારી નૃપતણી, પુત્રી કેડે રૂપ;	
કહો મુજ આગળ વર્ણવી, ન કહાયે તે ભૂપ.	૭.

ચિત ચમક્યો હધડે ઘણો, વિરહી થયો અત્યંત;
ભૂપ ભણી મંત્રી હવે, લક્ષ્મણો કરે તંત. ૮.
ચૈતરની સિત પંચમી, લક્ષ્મણું મંડાણ;
શ્રીકૃષ્ણ દીધું રાયને, મંત્રી કીધ પ્રયાણ. ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(નદી ચમુનાકે તીરે જે દોય પંખિયાં—એ દેશી.)

સણ જ્યવદારી વાત, કહું સાચી સહી,
વિરહ જ્યથા વિપરીત, જ્ય તે ક્યમ સદી:
જે વશિયા મન માંહી, વીસ્યા ન વીસં,
કાળજન કરી કાર, ક્યો વિધ નીસરે. ૧.
મન રલિયું ત્યહાં જાત, ભ્રમર જ્યમ કેતણ,
ગુણગ્રાહક છડે એહ, મહાંથી એ વડા;
વળગ્યાં જે દગ આય કે, અળગાં ક્યમ રહે ?
આ મન વચન ને કાય કે, તેણે પહે ભમે. ૨.
જેણે એ મુજ પ્રાણુ, દાથે એાંપી દિયો,
સાંભળતાં તતખેવ, હારી દલ એ લિયો;
તે વિણ કહો કેમ જાય કે, દિન વળી રાતડી,
ઉદક ન ભાવે અન્ન, ગમે નહિ વાતડી. ૩.
તન મન કહું ફરખાન કે, જે મુજને મળે,
આપું પ્રાપ્તિ સવાય, પસાય કરી ભલે;
કલિયે જેન વાત, લગ્નળ લાગ્નની,
તું મુજ બાંધવ પ્રાત, સખા એ શયનની. ૪.
વલિક કહે મહારાજ, અછે જે સુંદરી,
રૂપ તનુ ઉપમાન, કહું શું અપહરી;
હારી ઈંદ્રાણી તેહ, છપી રહી કિન્નરી,
અવર એ લક્ષ્મી જાણુ, એણે યુગ અવતરી. ૫.
કહિયે કેતું એહ, જેહ ગુણલંકરી,
તે નરનું બહુ ભાગ્ય કે, જેણે એ વરી;

- સાંભળી કુંવરે વેણ, જોવા ઉજમ થયો,
કાયા પેહેલા જીવ, જાણે મળવા ગયો. ૬.
- સૂની થઈ તસ દેહ કે, મન વિના માનવી,
લય લાગી ધણું જોર, જે લલના અભિનવી;
ફટ ફટ પાપી દેડા, ન ફાટયું એણે સમે,
વાલાતણા વિજેગ, હજી એ તું કાં ખમે. ૭.
- જોયો સકળ સંસાર, લાગે જ્ય પ્રીતડી,
દોયે એહ હવાલ કે, માનવ રીતડી;
દોડા વિણ દિલ માંહે, કૂરે દિન રાતડી,
હાણુ હાણુ સાંભરે તેહ, ન જાય એકે ઘડી. ૮.
- જાણે છોડે માત, વેદન વ્યાયાતણી,
ચાંચણી જાણે ન ફાટ, શિશુ પ્રસવ્યાતણી;
વરવા વિપય વિકાર કે, દટ લાગે જીકા,
જાણે નિજ દિલ દાહ, લખે કેવલી તિકા. ૯.
- પાપી એહજ પ્રાણ, કેમ નવ નીસરે,
રામા રહી જે દુર કે, અતિ નવી સરસરે;
દેવ દિયે જો પાંખ, અંખ પડકે મળું,
રાયું માર્યું તેહ, ત્યહાંથી ન નીકળું. ૧૦.
- કુંવર તમે ભાગ્યવાન, થાઓ ક્યમ આકળા,
લીધું લગન સમીપ, તે વરજો નિર્મળા;
એટલે સિંહરથ તેહ કે, સેનાને સજ કરી,
સાથે લઈ પરિવાર, કુંવરને અનુસરી. ૧૧.
- ગજરથ ઘોડા ઘાટ, જે વાટે વહે ધણા,
ભલભલા સુભટ સુગ્મણ, સાથે લઈ આપણા;
કિશોર પદ પડતાળ, ધરા પણ ધડહડે,
ગાજે ઉદધિ જેમ, ગિરિ તેમ આથડે. ૧૨.
- નાલીતણા ઘડાડ કે, ગગન ગાજે ઇસા,
ચણુણુ ચણુણુ તાર તે, ચણુણુ ત્યહાં તિસા;
ગાજે ગંભિર નિઃસાણુ કે, દુંદુભિ દશ દિશે,

- કાયર કંપે પ્રાણુ, શુર મન ઉલ્લસે. ૧૩.
ચંદ્રગુપતે એમ, પ્રયાણ કોધા ભલે,
સેના તણે નહિ પાર, ઉદાર તે નિર્મળા;
આવે કેદ અન્ય, ભૂપતિ લેખ બેટણાં,
કુંવર કરે અંગીકાર, એવક જન તે તણાં. ૧૪.
આખ્યો અરતે પંથ, કુંવર આશા ફળી,
સાથે લીધા તેહ, વ્યાપારી મન રળી;
નેમવિજય કહે એમ, આગે બહુ વારતા,
સાંભળતાં મુશાલ, આતા દિલ દારતા. ૧૫.

દોહરા.

- એક દિન સરવર તીરથે, સેના લે વિશ્રામ:
વાર દેખી ચાટિકા, કુંવર કહે તવ આમ. ૧.
વ્યવહારી તે નેડીને, બેસાડ્યા શુભ ડાણુ;
તમે મિત્ર તમે બંધવા, કહિયે કરો પ્રમાણુ. ૨.
કાષ્ઠક પુણ્યના યોગથી, ને તે દેખું નેણુ;
સફળ કરે સંસારડો, સુખિયા થઈએ સેણુ. ૩.
વ્યવહારી કહે રાજવી: ધરો ભાટના વેષ;
કેડ કટારી પામરી, કરી પોટલીઓ પ્રેમ. ૪.
તે નિસુણીને હરખિયો, ચંદ્રગુપ્ત તે વાર:
મંત્રી ત્યાં બાલાવીને, ભાખ્યો દષ્ટ્યો વિચાર. ૫.
મત કાષ્ઠ કેને કહો, ગોપી રાખજો વાત;
અમોજનશું સહી આગળે, કામ અછે સુખિખ્યાત. ૬.
મેળો હોશે તે (જી) પુરે, તમ અમ નિશ્ચય એમ;
વ્યવહારીને રાજવી, સાથે વહિયા પ્રેમ. ૭.

ઢાળ ૧૮ મી.

(સુણ બહેની પિકેડા પરદેશા-અ દેશી.)

અશ્વ અમૂલકે કુંવર વહે, બે સાથે તે વણિકને લેવે રે;
તીને તાળ પંથને જોવે, જોજો અચરણ હોવે રે.

- સાંભળો ખંધવ વાત સનેહી, એની પ્રીતિ હશે કેહી રે;
 વેહેલો જઘન વદન વિદોહું, દુર્લભ મુજને નેહી રે. સાંભળો ૦ ૨.
- કાપ્યો પંથ બહુ પહોંચ્યા વેહેલા, જાણે હુતા પેહેલા રે;
 માળીને ધરે દીધલા ડેરા, જાણી ગૃહ ભલેરા રે. સાંભળો ૦ ૩.
- ભાટ જાણીને ભક્તિ કરે એ, દીનાર કુંવર લખ દેવે રે;
 હજાર હસીને માળી લેવં, દામ થકી વશ હોવે રે. સાંભળો ૦ ૪.
- કૃણુ પુર માળીને જાણે એમ, નામ કહો ધરી પ્રેમ રે;
 ભૂપતિ કૃણુ છે એણે પુરે પ્રેમ, નંદન નંદની તેમ રે. સાંભળો ૦ ૫.
- કહી સુણાવી વાત રસાળી, શિયવવતી તસ બાળી રે;
 પામી પાવન પ્રેમ, પ્રતાલી, રહ્યા સુર સહુ બાળી રે. સાંભળો ૦ ૬.
- ચંદ્રગુપ્તજ વિદીવા મેળ્યો, રમણી રમણ એ બલ્યો રે.
 સરખા સરખી જોડી પ્રભુ એ, જોડ ભણી અવહલ્યો રે. સાંભળો ૦ ૭.
- ક્રીડા કારણ દિન દિન કુંવરી સાથે બહુ પરિવાર રે;
 જોલે અશોક વાડી તે જાંને, રમતી બાળકુમાર રે. સાંભળો ૦ ૮.
- સાંભળી કુંવરને ઉજ્જમ વાધ્યો, મનમથ બાણુલે સાધ્યો રે;
 સુંદર પેહેરી ભૂપણુ સારાં, નારીતણો પદ લીધો રે. સાંભળો ૦ ૯.
- વાડી માંડી ઉતારા પ્રાધા, મનમથ ડેરા દીધા રે;
 છાના રહ્યા તે નવ થયા સીધા, માને રાગન મેં લીધા રે. સાંભળો ૦ ૧૦.
- અવસર કુંવરી તે મદમાતી, ચાવી બહુલ સંઘાતી રે;
 રંગે રમતી રાતી માતી, દેખી નવ રહે છાતી રે. સાંભળો ૦ ૧૧.
- વાતો કરવા એકડી બેડી, કુંવરે નયણુ તે દીડી રે;
 બ્યાપારીએ જોયી વખાણી, તેવી લાગી તે મીડી રે. સાંભળો ૦ ૧૨.
- એક કહે બાઈ એ વર રૂડો, જાણે અમૃત ટૂંચડો રે;
 ભાવ્યવંત તું એવો પામીશ, સાંભાગી વર સુચડો રે. સાંભળો ૦ ૧૩.
- એક કહે વર ભૂમિ ભલેરા, દીડા મેંજ ધણેરા રે;
 એક કહે શું બહેન પોમાઈ, સુણો લપટ પટંકરા રે. સાંભળો ૦ ૧૪.
- એક કહે મેં સાંભળ્યો ઉત્તમ, નિરૂપમ ઉપમા કેહી રે ?
 વાદ ભણે વામાંગના એવો, ધન્ય દેખે તસ દેહી રે. સાંભળો ૦ ૧૫.

કોઈ વખાણે કુવખાણે કોઈ, આપણા મુખને મરડે રે;
વેર વસાવ્યું એહ આગરણે, કુંવર દશનને કરડે રે. સાંભળો ૧૬.

દોહરા.

- શીલવતી બાલે નહિ, સખીઓ કરતી દેલિ;
એક એક ને આથવે, બાલે મનશુ મેળી. ૧.
- માંહોમાંહ ખુશાલ તે, હોવે બાળા સાય;
પરની મીડી વાતડી, કરતાં બહુ સુખ હોય. ૨.
- (યતઃ) ભુમિભાજન ને પર ઘર, પરનારી પરવાસ;
નવા રનેહ ગૂઢાવલી, સીઠ પર નિંદા આશ. ૩.
- એક કહું દૂરે વસે, મળશે કયી પર તેહ;
સા કોસે હોય વાટડી, છાંડી દેજે એહ. ૪.
- એક કહું નવ બોલીએ, દૂરે સુસંગી જોહ;
જે આવી લઈએ વસ્યા, નવલો ધરિયે નેહ. ૫.
- નેહ વિના સંગે રહે, તેહ વિદેશી ગણુ;
મનમાં આવી જે મળ્યા, સાંપે તન મન પ્રાણુ. ૬.
- સહિએ ! શીલવતી કહું, એવાં મ કરે રોપ;
જે લખિયો આ ભાળમાં, પામી ન દીજે દોષ. ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(નીદરડી વેરણુ દૂધ રહી — એ દેશી.)

- વાતલડીએ વેર વસાવિયું, મનમાંહી હો વાયો બહુ દેવ કે;
તાતાં લોચન તવ કયો, હુઆં વિષ ભયો હો હુઆં રગતની રેપ કે. વાત૦ ૧.
- એક વાતે સુખ ઉપજે, એક વાતથી હો હોવે કિતપાત કે;
અંગ હરે એક વાતથી, એક વાતથી હો પાતિક ઘણુઘાત કે. વાત૦ ૨.
- ભેનભે પ્રીત જે મનતણી, લીણુ માંડી હો કાંધો તસ નાશ કે;
નાઠો નયનથી નેહલો, હુતો પહોલો હો પોતે સુવિલાસ કે. વાત૦ ૩.
- નિર્મળો નીર ખૂટે વહી, વળી અતિ ઘણો હો ભાટે ભામ નેહ કે;
બહુ હાસીનું બોલવું, તિણુહુ તિહો હોવે દુઃખ ગેહ કે. વાત૦ ૪.

રાતે લોચને રાજવી, કરે કાઠી હો સુપેરે કરવાલ કે;
 પગ ઉઠાવી તેહ ભણી, જ્યહાં બેઠી હો, રાજની ખાલ કે. વાત૦ ૫.
 રે રે કુકુળની ઉપની, તુજ સાંભર્યો હો, બીજે પર જોહ કે;
 હોવે ન સિંહબગ જાજે, મુજ છવંતાં હો, કેમ પામીશ તેહ કે. વાત૦ ૬.
 કર ગ્રહિયો વ્યવહારીએ, કેમ ભૂલો હો ભૂપતિ તમે આજ કે;
 કાજ વિચારી કીજીએ, કેમ પામીએ હો, એમ કરંતાં લાજ કે. વાત૦ ૭.
 સંગ કિસો દહાં તમતણો, પર ગ્રહ હો, કુંઆરી આર કે;
 પરજ્યા વિનાબજ કાઠ નહિ, નરપતિજ હો, એમ આખે સંસાર કે. વાત૦ ૮.
 મ્યાન કરો તમે માનશું, બજ રાખો હો, પ્રભુ એવું પાય કે;
 પરધરતી પર રાજવી, કેમ કીજે હો, એવી જે બલાય કે. વાત૦ ૯.
 એવે ગજ પરે ગડગડ્યા, કોલ ઝાંગી હો ગરવાં નિઃસાણ કે;
 બરા પણુ ધડલં ધડક શું, સેના આવી હો, એવે સહી નાણ કે. વાત૦ ૧૦.
 કર ગ્રહી તેહ કુમારશુ, લેહ આપ્યા હો, સેનાતણે સંગ કે;
 કોધે અનલ દવ પૂરિયો, ચિત્ત ભરિયો હો, ભૂપજતણે અંગ કે. વાત૦ ૧૧.
 પાછો વળવા પ્રેમશુ, ભાવ જાણિયો હો, વાણિજ વિચાર કે;
 સુવચનશુ સમજવિયો, નવ કીજે હો એવો નિરધાર કે. વાત૦ ૧૨.
 ના કહું નૃપ અંગજ તદા, પાણિગ્રહણનો હો મેંલીધો નેમ કે;
 મેંત્રી સાજન આવિયા, મળી ભાખે હો, સહ્યે મળી એમ કે. વાત૦ ૧૩.
 વિષ પાજે સહી ધાળીન, નવ કીજે હો, અણુ મળતો સંગ કે;
 આકૃષ્ણ તકની ઉપમા, સહી જાણુને હો, તમે મહા ભાગ કે. વાત૦ ૧૪.
 એકતણા મનમાં નહિ, એક રાખે હો, બહુલો મન રાગ કે;
 દુઃખદાયક આગે હવે, પ્રેમ વિણુ જે હો, હોયે કારક ભાગ્ય કે. વાત૦ ૧૫.
 મિત્ર મળી એમ ભાખિયું, તસ આખિયું હો, સાચો છે એહ કે;
 લાજ રહે કેમ છાંડતાં, નવ શોભિયે હો, કહિયે નિઃસંદેહ કે. વાત૦ ૧૬.
 અતિ આગ્રહ કર્યો આકરો, તવ પાધરો હો, યોડ્યો મુખ વાત કે;
 નેમ કહે ભવિ આગળે, તમે સાંભળો હો, ઓતા અવદાત કે. વાત૦ ૧૭.

દોહરા.

કુંવર કહે સુણુને તમે, એવું પરમ વચન;

એ નારી પરાણું નહિ, જ્યાં લગી કુશળું તન.

- જે વાતે દુઃખ ઉપજે, લોક કરે ત્યમ હાસ;
કીજે કામ ન એ કદા, કરતાં હોય વિનાશ. ૨.
સિંહરથ રાગતણું, કુલ લાજે સહિ એમ;
આવ્યા શું તમે જાણીને, એમ કરો પ્રભુ કેમ? ૩.
તું નવ મળિયો તેહને, ક્યાંથી જાણ્યું વેર;
પરણ્યા પછી જેમ પૂરવે, તે કરજો તમે પેર. ૪.
બહુલા બોલ બોલાવિને, મન આણ્યું તસ હામ;
નહીં વરો કેમ કુંવરીને, લાજતણું એ કામ. ૫.

ઢાળ ૧૨ મી.

(શિયાળો બલે આવિયો—એ દેશી.)

- મન વ્રટયાં માનવી તણાં, કુણ સાંધે હે, સખી સાંધણુદાર કે;
પ્રેણે તે કાંઈ ચાલે નહિ, મત આણો હે, જે ડાહ્યા સૌનાર. ૧.
દુઆં હરખ વધામણાં, સોહામણી હે, સેના ઉછરંગ કે;
સાજન સહ મુખ પામિયા, માંહોમાંહે હે, સતોપ અભંગ. ૨.
શીલવતીને સખી કહે, તુજ પ્રીતમ હે, રીસાણો ભેર કે;
પાણિગ્રહણ માને નહિ, થઈ બેઠા હે, ચિતડું કરી એર. ૩.
અણુદીઠાં કેમ ઉપન્યું, પરવડ્યું હે, ભવિ ભાવિત વેર કે;
લેહેર દુધ કૃત કર્મની, નિજ મર્મની હે, નિસુણો હવે પેર. ૪.
પ્રીતમ જે નવ પેખિયો, નવ નિરખી હે, જેણે નિજ નાર કે;
દુહવણ પામે ધલાપતિ, હઠ આણો હે, તાણ્યો એ કિરતાર. ૫.
તો હું કેમ જઈ વીનયું, કેમ રાખું હે, પિઉડાને થોભાય કે;
નજરે આવે જો નાહલો, વાહલા ભણી હે, હું લોભે લોભાય. ૬.
વાહલા વસે જે વેગળા, નસ અતિ ભલા હે, કેમ બોલ કહાય કે;
જો મુજને પિઉ છાડશે, મુજ નહેશે હે, ક્યાહાં એ મન ગનય. ૭.
બીજી કહે બેહેની સુણો, તુજ વળિયો હે, સખિ દિવસ એ આજ કે;
હા વાળી તુજ વલ્લભે, સહિ થાશે હે, મનવાંચિત કાજ. ૮.
તારે પિતાએ મનાવિયો, શુભ વચને હે, નયને ધરી નેહ કે;
શીલવતી હરખી ધણું, તવ આપણે હે, મુખ પામી દેહ. ૯.

લીધું લગન સોહામણું, વળી ખાંધી હે, ચોરી ચિત્ત ચૂંપ કે;
 ખુંપ ધર્યો વર શીશમાં, હાથેવાળો હે, કીધો ત્યહાં ભૂપ. દુઆં ૧૦.
 હયવર ગજવર આપિયા, પંચ પંચ ને હે, સખિ સહસ્ર સમાન કે;
 શત પંચ પંચ આખ્યા ભણી, રથ શકટી હે, સુંદર ઉપમાન. દુઆં ૧૧.
 આપિયાં કર મુકામણે, કંઈ કોટિ હે, તિમ રમણની રાસ કે;
 વસ્ત્રઆભૂષણ આપિયાં, સહિ સુંદર હે, વળી મુગટ જે ખાસ. દુઆં ૧૨.
 દીધો દાયજે દીપતો, જ્વનઘઆ હે, હરખાવિયા મન કે;
 યથાશક્તિ જોપેં કરી, નવ રાખ્યા હે, અનુરો મન. દુઆં ૧૩.
 મન વિણુ કરમેળો કર્યો, મન જાણિયો હે, દાયજે જે દીધ કે;
 અસંતો જેમ સંતા વિના, તેમ કુંવર હે, સવળું એમ કીધ. દુઆં ૧૪.
 શીલવતી નિજ પિઠિતણો, પાલવ ખાંધ્યો હે, વધિયો ભવનહ કે;
 ચંદ્ર સૂરજ જે સાક્ષી કર્યા, જમ જે જણાં હે, ના-પે કહીએ છેહ. દુઆં ૧૫.
 શીલવતી હળવે કહે, નિસુણીજે હે, પિંકિ પ્રાણુધાર કે;
 ચોરી કરી પડલવ ગ્રંથા, વધારવા હે, બહુલો સંસાર કે. દુઆં ૧૬.
 નેમ કહે કૃતપુણ્યના, તેહ ફળિયા હે, મન મનોરથ જેહ કે;
 આશાસહુ સફળી હુઈ, ઢાળ ખારમી હે, કહે અવિહત નેહ. દુઆં ૧૭.

દોહરા.

રાખ્યો માસ લગે ત્યહાં, રાખજે બહુ પ્રીત;
 વિવિધ ખ્યાલ વિનાદ્યુ, ધરતો સહુશુ હીત. ૧.
 મીંઢળ કળથી છોડિયાં, ઉત્સવ કરી અપાર;
 શીલવતી આવી ત્યહાં, સોળ સજ સણુગાર. ૨.
 ગગને ધન અબ્રહ જળહ, ગાજે કરે કસોલ;
 મરત જેમ પરજન્ય ઘટા, હુઆ દૂર ઝકઝોળ. ૩.
 વિલખી થઇ વામાંગના, (સ્ત્રી) અણુળોલાવી જ્વમ;
 નયન ભરી નિરખી નહિ, તરણી ચિતે તામ. ૪.
 મુજને અવગુણ માહરો, દાખીજે બહુ પ્રેમ;
 કિણુ કારણ દુહવ્યા કિણે, સાચું કહેજે તેમ. ૫.
 અખળા એમ ન છંડીએ, નિકલંકી નિદોષ;

નારી વચને તેહને, હૈંડે વાધ્યો રોપ. ૬.
 મહિપતિના મંદીર થકી, પહોત્યો ફૂજે હામ;
 શીલવતી દિલ વાતડી, રાખી આવે ધામ. ૭.
 મંત્રીને કુંવર કહે, ચાલોજી હવે વેગ;
 માંગે મહિપતિ આગન્યા, સાહુ સમીપે તેગ. ૮.
 શીખામણુ દીધી બલી, પુત્રીને નિજ માય;
 પ્રિય મન ચાલે સાસરે, સુજશ વરે તે હાય. ૯.

ઢાળ ૧૩ મી.

(મનમોહન, મનમોહન પાવન દેહડી જી—એ દેશી.)

નિજમાતના, નિજમાતના ચરણુ કમળ નમી જી,
 તેમ તાતના, તેમ તાતના પ્રણુગી પાય હો,
 મન વા'લી તન વા'લી શીલવતી કહે જી.
 નયણુ તે નયણુ તે આંસુ આણીને જી,
 ગુણવંતી ગુણવંતી ગુણુ સમગ્ગય હો. મન૦ ૧.
 માતાજી માતાજી જે કર જોડીને જી,
 ચિનવીએ ચિનવીએ વિનતિ જોલ હો;
 વિઝડિયાં વિઝડિયાં વા'લાં દોલિલાં જી,
 મળવાનો મળવાનો સાંસા તેહ હો. મન૦ ૨.
 જે તનમાં જે તનમાં મનમાં નેહલો જી,
 તે છાંડી તે છાંડી આપે છેદ હો;
 પરદેશી પરદેશી જે હોય પ્રાણુણુ જી,
 પણ જાણી મન આણી રાખવો નેહ હો. મન૦ ૩.
 મન ઓછા મન ઓછા જે હોય માનવી જી,
 તટકીને તટકીને ત્રાટે પ્રીત હો;
 નવ રાખે નવ રાખે અતે એહવો જી,
 દિલ છાંડી દિલ છાંડી ઉત્તમ રીત હો. મન૦ ૪.
 અંગજ હું અંગજ હું પ્રાણુથકી ઘણી જી,
 વાહાલી ને વાહાલી અધિકી હુતિ હો;

- તેથી છું તેથી છું દૂર દેશાંતરે જ,
કરી પાછી નહિ આછી આવણુ ખાંતિ હો. મન૦ ૫.
- નારી તન નારી તન પિઉને આશરે જ,
બીજે પણુ બીજે પણુ માત આધાર હો;
અખળાને અખળાને પ્રિય પખ દોષ છે જ,
નહિ ત્રીજે નહિ ત્રીજે કાષ સંસાર હો. મન૦ ૬.
- તે કારણુ તે કારણુ હું તમને કહું જ,
તમે કરજે તમે કરજે સાર સંભાળ હો;
મુજ આપો મુજ આપો માતા! આગન્યા જ,
સાસરંડે સાસરંડે જનતાં ખુશાલ હો. મન૦ ૭.
- તવ નયણે તવ નયણે બહુ જળ રેડતી જ,
નંદનીને નંદનીને કહું એવી વાણુ હો;
ઘણું પ્યારી ઘણું પ્યારી પ્રાણુથકી સુતા જ,
તુંહી તનમાં તુંહી તનમાં અમૃત ખાણુ હો. મન૦ ૮.
- જનસ્થિતિએ જન સ્થિત એવા સંસારમાં જ,
પુત્રીતણા પુત્રીતણા પરધર વાસ હો;
ઘણું દુખિયાં ઘણું દુખિયાં વિછડતાં હુએ જ,
વળી તનથી વળી તનથી મૂકે નિઃશ્વાસ હો. મન૦ ૯.
- સાસરંડે સાસરંડે સાસરિયાંતણી જ,
મતખંડે મતખંડે તેની આણુ હો;
પ્રીતમનો પ્રીતમનો વિનય સાચવે જ,
જ્યમ લહિયે જ્યમ લહિયે કોટિ કંઠ્યાણુ હો. મન૦ ૧૦.
- શીખામણુ શીખામણુ દાધી તેહને જ,
સાજનની સાજનની માગી શીખ હો;
શુભ દિવસે શુભ દિવસે બેહુ સીધાવિયાં જ,
બેલંતી બેલંતી વાણી ધખ હો. મન૦ ૧૧.
- સાથે તવ સાથે તવ રાજન આવિયો જ,
સાજનિયાં સાજનિયાં નયણુથી ધાર હો;

બહુ પથે બહુ પથે જેહ બોલાવિયાં જી,
વળિયા તે વળિયા તે વર પરિવાર હો. મન૦ ૧૨.

મન જાણે મન જાણે જન્મની ભૂમિકા જી,
સહિ હોવે સહિ હોવે દ્વદ મંતંત હો;
પીયરિયાં પીયરિયાં છે નવ જંત જી,
વીસરિયાં વીસરિયાં છે નવ જંત હો. મન૦ ૧૩.

નિજ સખિઓ નિજ સખિઓ વાત બનાવતી જી,
મારગંડે મારગંડે ચાલ્યાં જાય હો;
અનુક્રમે અનુક્રમે પહોત્યા તે પુરે જી,
રાજનજી રાજનજી પ્રેમે ભરાય હો. મન૦ ૧૪.

નિજનગરે નિજ નગરે રંગ વધામણાં જી,
સિંહરથને સિંહરથને મન બહુ કોડ હો;
ગીત મધુરાં ગીત મધુરાં ગાવે ગોરડી જી,
રાગ સરસે રાગ સરસે હોડાહોડ હો. મન૦ ૧૫.

નર વર નર વર લાવે ભેટને જી,
ઘણું સરસાં ઘણું સરસાં જે દિય આય હો;
બહુ બાંધ્યાં બહુ બાંધ્યાં તોરણ મદિરે જી,
મનમાંહે મનમાંહે હરણ સવાય હો. મન૦ ૧૬.

ગુણુ ગાવે ગુણુ ગાવે લોક ટોળે મળી જી,
કાષ્ઠ લાખે કાષ્ઠ લાખે લામની રૂપ હો;
દોય મુખે દોય મુખે માત લે લામણાં જી,
તેમ હરખે તેમ હરખે સિંહરથ ભૂપ હો. મન૦ ૧૭.

સોહમનિં સોહમનિં શુદ્ધ પરંપરા જી,
શ્રીવિજય શ્રીવિજય પ્રભુ સુરીદ હો;
જે દેખ્યે જે દેખ્યે દુરિતને લાજતા જી,
જશ ગાને જશ ગાને લલિયે આનંદ હો. મન૦ ૧૮.

વર તેના વર તેના, ચરણ પસાઉલી જી,
પૂરણુ ઐ પૂરણુ ઐ, પહેલો ખંડ હો;

નર નારી નર નારી, લહો સુખ સાંસતા છ,
 વક્તાને વક્તાને, શ્રીતાને ધમંડ હો. મન ૧૯.
 ઢાળ તેરમી ઢાળ તેરમી, નેમવિજયે કહી છ,
 પરણીછે પરણીછે, પેલા નાર હો;
 સહુ સુણજે સહુ સુણજે, આગળ વારતા છ,
 સાંભળતાં સાંભળતાં, સજળ સંસાર હો. મન ૨૦.

इति श्रीशीलवती चरित्रे प्रथम मंडः समाप्तः

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

શેષ પ્રણી સેવે સદા, જ્ઞાન ધ્યાન નિશ દીલ;
 કમલા સમ પ્રભાવતી, કાંત એ જગતલ દલિ. ૧.
 કર્મ—પ્રીનાશ દૂરે કરે, પામી લોકનો પાર;
 અલોક મુખ જે આભમાં, તે પ્રણમું સુખકાર. ૨.
 રાગ ઉત્સવ અતિ કરે, કુંવરતણે પેસાર;
 હાટશ્રેણી શણગારીને, માડ્યાં નૃત્ય હજાર. ૩.
 સિંહરથ રાગ હેજશુ, વહુઅરને સુખકામ;
 પંચ દિયાં પરગટ કરી, મહધિકં મોટાં ગામ. ૪.
 શીલવતી પાયે નમી, સાસુને બહુ પ્રેમ;
 અવિચળ જોડી તમતણી, લહેજે હેમ ને જોમ. ૫.
 મિત્ર અછે ચંદ્રગુપ્તનો, વસુદત એવે નામ;
 મળિયો તેવે હિત કરી, બેઠા દોય સુહામ. ૬.
 નારી ખખર નેહ કહે, બોલે વસુ તે વાર;
 ચંદ્રગુપ્ત બોલે નહીં, રાખ્યો હિયે વિચાર. ૭.
 વળી પૂછ્યું તેણે કરી, નારી રૂપ નિહાળિ;
 પુણ્યવંત જે પ્રાણિયા, પામે એવી બાળિ. ૮.
 કુંવર કહે છાનો રહે, કરતો કૂડ તોફાન;
 એ અકુલીણી કામની, કેવું એહને માન ? ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(કેસરવરજો હો, કાઢી કસુજો મારા લાલ—એ દેશી)

- નજરે નિહાજો હો, જોલ સાંભજો મારા લાલ,
કામનિ ટાજો હો, વાંકા મહાલો મારા લાલ;
તું રઢિયાજો હો, હોયે કેમ આજો મારા લાલ,
દૂર નિકાલો હો, વિરહી આજો મારા લાલ, ૧.
શીલવતી સારી હો, માલનગારી મારા લાલ,
સુકર્મની ક્યારી હો, પ્રેમદુલારી મારા લાલ;
કસુજો ન્યારી હો, શુદ્ધ વિહારી મારા લાલ,
આપ સઝારી હો, શીલે સમારી મારા લાલ. ૨.
તું મુજ વાલો હો, થા મત કાલો મારા લાલ,
વયે મતયાલો હો, કોવને પાલો મારા લાલ;
સીધા આલો હો, વૈર મ ઘાલો મારા લાલ,
પ્રેમ નિવાલો હો, ભરિયે પ્યાલો મારા લાલ. ૩.
કિન્નરી નારી હો, અપઝરી ભારી મારા લાલ,
હરણી હારી હો, નયણુકટારી મારા લાલ.
ચ્યામા તારી હો, કામ અટારી મારા લાલ,
નારી શ્રીકારી હો, દોષ નિવારી મારા લાલ. ૪.
સ્વર્ગથી ધૂટી હો, નારી વિઘ્નટી મારા લાલ,
આણી સૂટી હો, અપઝર કુંટી મારા લાલ;
ભાગ્યે મોટી હો, વરણે છોટી મારા લાલ,
લજ્જા મોટી હો, વાંચિછત પોટી મારા લાલ. ૫.
વેણી કાળી હો, યૌવન બાળી મારા લાલ,
એહથી ખુશાલી હો, જો જો ભાળી મારા લાલ;
આછિ આવી હો, કે સુરબાળી મારા લાલ,
વિષયની જાળી હો, પાપ પખાળી મારા લાલ. ૬.
પુણ્યની પ્રાણી હો, વરણે જાણી મારા લાલ,
તરણી આણી હો, ભાગ્યે તાણી મારા લાલ;

- એવી વાણી હો, વિપયની માણી મારા લાલ,
નિસુણી સયાણી હો, તે ગુણુખાણી મારા લાલ. ૭.
- એ સહી ઉણી હો, પાપ વિહુણી મારા લાલ,
કાજ અકુલીણી હો, પ્રેમ વિહુણી મારા લાલ;
કરમે ફૂડી હો, પરમ નર સૂડી મારા લાલ,
નરકની ફૂંડી હો, રોષે ચંડી મારા લાલ. ૮.
- મૂઝી ટાળી હો, એમ વિચારી મારા લાલ,
કાંધી પ્યારી હો, પેહેલા વારી મારા લાલ;
વાત વિચારી હો, સૂંધી ધારી મારા લાલ,
મદ ગમારી હો, જે કરે ત્યારી મારા લાલ. ૯.
- એમ ન કાજે હો, નેહ વહીજે મારા લાલ,
પ્રેમ પાળીજે હો, હીણુ ન થીજે મારા લાલ;
સંત ન ખીજે હો, લાહો લીજે મારા લાલ,
દૂરીજન છીજે હો, પીયૂપ પીજે મારા લાલ. ૧૦.
- ઉત્સાહને પાળે હો, કુપ્રીતિને ટાળે મારા લાલ,
વેણુ સંભાળે હો, પંચની સાલે મારા લાલ;
પૈર ન ચાલે હો, વિરહો આલે મારા લાલ,
મધ્યમ કાળે હો, એહવો સાલે મારા લાલ. ૧૧.
- ઉત્તમ એહી હો, બહુલ રનેહી મારા લાલ,
સુંદર છે જોહી હો, છેલ મ દેષ મારા લાલ;
હઠમતિ કેહી હો, જાણે તેહી મારા લાલ,
કહિયે કેહી હો, સૌણુ સુવેહી મારા લાલ. ૧૨.
- દેખીને દાઝે હો, પ્રેમને ઝાઝે મારા લાલ,
નીખરહ કાજે હો, શું નવ લાજે મારા લાલ;
મોટી મહીણી હો, પંચ પ્રવીણી મારા લાલ,
મારગ ઝીણી હો, તિણુથી ખીણી મારા લાલ. ૧૩.
- એહવી વાતે હો, વિન વળી રાતે મારા લાલ,
પાંચને ખાંતે હો, ગેશી પાંતે મારા લાલ.

બહુલી તાંતે હો, વણસે જાતે મારા લાલ,
 દુર્વચ ધાતે હો, હેમને જાતે મારા લાલ. ૧૪.
 એમ દોષ મિતા હો, પ્રેમ સંજુતા મારા લાલ,
 વાતે ખુંતા હો, રાતે ન સૂતા મારા લાલ;
 નરમ ચમતા હો, કુંવર તતા મારા લાલ,
 નેમ કહે શ્રોતા હો, સુજાને સંતા મારા લાલ. ૧૫.

દોહરા.

આગે હતી તારરી, પ્રીતડલી [જ] અંગણ;
 અંતર એવા ક્યમ લેવા, ચિત્તજી તે ડમંગળ. ૧.
 કાજે નહિ કો કામથી, પરમારથ જે પ્રીત;
 નારી અવગુણ ગારરી, તોય ન તજે વિનીત. ૨.
 કુંવર કંઈ મેં આ ભવે, છાંડ્યો એથી તેલ,
 જેથી મન માને નહીં, તેને દીજે છેલ. ૩.
 શીલવતીને મંદિરે, કુંવર ન આવે આપ;
 માતપિતાએ પણ લલ્હો, કુંવરતણો દિલ થાપ. ૪.
 ઉદારી અતિશય થયો, જાવા સહી પરદેશ;
 સાંજ સમે સહી માતને, ભુવન કાંધ પ્રવેશ. ૫.
 નિજ માતા પાયે નમી, જીમણ માગે તામ;
 માતા (ને) કરે કવળ લલ્હો, દરખે જમિયો આમ. ૬.
 પણ દાખે સાસુતણા, શિયલવતી સસનેલ;
 દીંદા વાલ્યો આવતો, ઉલસી આપણી દેલ. ૭.
 લલનાએ લજ્જા ધરી, ઊભી આગસ માડ;
 માનત કરે પિઉને ધસી, બાળા બે કરે જોડ. ૮.
 પિઉ વિરહે થઈ વિરહીણી, નયણે નીર ઝરંત;
 પિઉ એક જોડે પ્રેમતા, અબળા આતુરવંત. ૯.

ઢાળ ૨ જી.

(અમલદારના ખેડયા રે, વાલિમ આવજો રે—એ દેશી.)

વિરહે ઘેલી ગોરી રે, પ્રિયલણી વીનવે રે,
 વાડે એક વિનતી રે, એવી આલવે રે;

- પિઉ તું છે પ્રાણાધાર, કહો કાં છોડો નિરધાર
 નિરધારી એ નારી રે, અતિ ઘણું આકુળી રે. ૧.
 વિભાસી હઈ પ્રભુ રે, અવગુણ પામીને રે,
 જો જો વિચારી રે, વાહલા અકામને રે;
 હાંજ કોઈ અવગુણ દેખાડો, એમ ઉતાવળે મતિ છાંડો,
 છાંડી એમ તે ગોરી રે, જશ કોણે નવ લલ્લો રે. ૨.
 મુખશું કેમ બાલું રે, વેદન એહવે રે;
 એહ વિભંગની વાત રે. છે જગ જે હવે રે,
 હાંજ ગુણવંતા આધાર, હાંજ સુના મહોલ મોઝર,
 મોટે મહોલે સુની રે, સંજ કેમ ગમ રે, ૩.
 મનના પ્રીતમ પ્યારા રે, કરો ક્યમ એહવું રે,
 હેજે હશીને રે, બોલીએ તેહવું રે;
 મારા સૈણ સવણા નાહ, યાવનને લીજે લાહ,
 લીલા તેવી તારીરે, નારી તન સુખ લહે રે. ૪.
 પાંચની પાંતમાં વાહારે, કરંકાત તેં દિયો રે,
 હવે તેહજ જનશે રે, પાછો કેમ લિયો રે;
 બરતાર, ભોળા મ બુલ, હાંજ હાંજ ક્રિયાં ધરનું સુલ,
 મૂળ બિગાડ્યું વાલા રે, કહો કુણ કારણે રે. ૫.
 ઉત્તમ માનવ નહિ રે, કહીએ ન પાંતરે રે,
 દેહ કરના કોલ રે, સુધા સંચરે રે;
 પિઉ તું સાગર ગંભીર, હાંજ મેઘ વાહોલીઆ નીર,
 વાહોલીઆની પરે રે, આછા નવ થાઇએ રે. ૬.
 શિયળ સુવિદ્યા ક્યાંથી રે, હોવે કહો માનવી રે,
 વેદના મનની રે, કહો ક્યમ જે નવિ રે;
 હાંજ કોઇક દોષને ભાખ, હૈયમાં શાભણી રાખ,
 કેવું હૈયે રાખ્યું રે, આગે ફળ હોવશે રે. ૭.
 નેહનાં જેનાં નેણાં રે, રેખ ન ખામીએ રે,
 કેવી ફળ પ્રતિ રે, પ્રીતડી રાખીએ રે;
 એ પ્રીતડી વ્યાજ સ્વરૂપ, એ પ્રીતડી મનુજનું રૂપ,

- માનવ મહિયે મોટા રે, પ્રીત ન પાલટે રે. ૮.
 મોહન મારા એહ રે, હઠ નવ કીજીએ રે,
 તેડી એકાંતિ રે, શીખ વાર દીજીએ રે;
 છાંડીએ પંચમાં ગાળ, હાંજી પ્રીત સરોવર પાળ,
 પ્રેમના જળમાં ડીલો રે, સુધા જળ લેજીશું રે. ૯.
 પીઠરથી પણ ચાલી રે, મન તુમનું વસ્યો રે,
 છોડી તે પણ વાહલા રે, જઈ દૂરે વસ્યો રે;
 સુણો એમ કરતાં ગુણવંત, નારી મનમાં દુઃખ લલંત,
 દાંધી દુખની પરી રે, અવરજી ચિંતશે રે. ૧૦.
 પાંચને દેખતાં આપી રે, તુજ ભણી વાહલા રે,
 દીજે એ ક્યમ છેહડો રે, નિરૂપમ નાહલા રે;
 તમને વિનયું વારંવાર, વિનંતિ અવધાર,
 અવધારીને પાળો રે, સગપણ મૂળયું રે. ૧૧.
 એવી કરણી ભે ભે રે, ઘર કેમ ચાલશે રે,
 વળી બીજી સુંદરી રે, મંદિરમાં માહાલશે રે;
 સહી માનની મોટકો મંત્ર, સહી તિલસરસવયુ યંત્ર,
 યંત્રના ધરના જેવી રે, નારી હાંડી કાઢની રે. ૧૨.
 શિયલ સંસારે જાણી રે, ક્રિ એમ આખિયું રે,
 વળી સંસારે સહુ રે, અછે સાખિયું રે;
 ગદી જે એકજ વાર, એમ નારીતણો અવતાર,
 વીછડિયાની વાતો રે, કહો કંઈ બીસરે રે. ૧૩.
 પિંડડા વહેલા આવો રે, એહ તમ મંદિરે રે,
 તારી રે ચાલગડી રે, કરશું સુપરે રે;
 મારા પ્રાણતણા પ્રતિપાળ, મારા દીનદયાળ મયાળ,
 દયા કરીને દીજે રે, ગરણની ચાકરી રે. ૧૪.
 આગળ પ્રેમ ન હતો રે, તો શાને આદરી રે,
 નિરવહિયે એવું રે, પ્રેમ મયા કરી રે;
 તુજ વણ દિન નવ જય, એ જીવિત લેખે નવ થાય,
 સહી આણીજે લેખે રે, અખળા એ જાણીને રે. ૧૫.

ભરતાર ભાવિત ભાવે રે, છેહ નવ દાખવે રે,
 અંતે અનુભવ વિપરીત રે, અવગુણ રાખવે રે;
 પિંડ કેમ કીજે એહ, જે ટાળવો નયનનો નેહ,
 નયન સલણી હેજે રે, નારી બહુ ચીનવે રે. ૧૬.
 વાત્રમ કહોને ખગાડ્યું રે, કામ કહીએ મુદ્દા રે,
 નાથ વિહોણી રે, દુઃખ વહે પ્રેમદા રે;
 વિનવિયો એણી પેરે નાર, નેમવિનય ગુણપાર,
 ખીજી ખંડની યોડી રે, દાળ વર દસરી રે. ૧૭.

દોહરા.

નારી વચને નરપતિ, કાંઈ ધરે મન માંછ;
 શું સુખ વાંચે જીવમાં, યોલે છે દિલ ચાલ્ય. ૧.
 અણગોલાવ્યાં ગોલશે, તે તો માણસ દોર;
 ધૈર વિશેષે નારીને, મૂકી કરતી સોર. ૨.
 વચન લઘ્યાં વિપ સારિખાં, જાણી નારી બલાય;
 રણક્ષેત્રે સુભટો જસાં, કાયર કુંવર થાય. ૩.
 નયણે તે નિરખી નહિ, મીઠા ન ગોલ્યો ગોલ;
 કહિણ કયું દ્રુગું હિયું, નરપતિ નિગુણ નિટોળ. ૪.
 વેગે માતાધરથથી, વહેલો વળિયો સોય;
 દિવસ ગમ્યો મિત્ર વારતા, હરખિત હર્ષડ હોય. ૫.
 શીલવતી મૂકી ત્યહાં, મંદિર માંછ નિરાશ,
 પ્રિય ન ગોલાવી પ્રેમશુ, મૂકે બહુ નિઃશ્વાસ. ૬.
 દિન વીત્યે સંધ્યા થઈ, કુંવર થયો સાવધાન;
 કાપડી વેપ કર્યો ભલો, બુદ્ધિતણે અનુમાન. ૭.

દાળ. ૩ જી.

(મુનિમન પંકજ હંસલો—એ દેશી.)

મિત્રતણે પૂછ્યા વિના, કીધું કુંવરે પ્રયાણ રે;
 કાપડી વેષ કીધો જોણે, જાણે નહિ કોઈ જાણ રે. ૮૬. ૧.
 જુઓ જુઓ કરણી પુણ્યની, પુણ્યે ફળ જેહ પાવે રે;

- પુણ્યથકા સંકટ ટળે, કમળા ગેહમાં આવે રે. જુઓ ૨.
- જળ થળ જંગલ આકરા, જોતો અટવી ઉદામ રે.
- સિંહ વ્યાધ જે ચીતરા, નિરખે કૈાતુક હામ રે. જુઓ ૩.
- દેશ વિદેશ આલંધિયા, લંધ્યા દુર્ગ દુરંત રે;
- કર્ણાટક દેશ પામિયો, પથી મનકું મોહંત રે. જુઓ ૪.
- સકળ શોભાએ અલંકર્યો, નગર કોટક નામે રે;
- સંચર્યો કુંવર તે ભણી, મનમાં આનંદ પામે રે. જુઓ ૫.
- શ્રીપતિ શેઠ ત્યાં કને. ધનવંત છે પુણ્ય પૂરો રે;
- મહત્તર મોટો મહાજને, આખે નાહીય અનૂરો રે. જુઓ ૬.
- બેઠા હાટે તેહને, દોઢા પુરૂષ રત્ન રે;
- ભાનુસમ તેજે તેહનું, હુકિ હઠકું પ્રસન્ન રે. જુઓ ૭.
- ગ્રાહક આવે ગહગહ્યા, પામે લાભ વ્યાપારી રે;
- ક્ષણ માંહે ખરચી વરસની, વણિક મહાવ્યવહારી રે. જુઓ ૮.
- હંતજ વાધ્યું હઘટે ધણું, નયણે તેમ સનેહ રે;
- પાવસ રતે ધણું મેઘથી, ધરણી ધરે જેમ ત્રેહ રે. જુઓ ૯.
- હસિત વદન હોંશે કરી, શેઠ બોલોવ્યો કુમાર રે;
- કહોજી ક્યાંથી આવિયા, જાણો ક્યાંમાં નિરધાર રે. જુઓ ૧૦.
- ક્યહાં વસો કેમ આવિયા, ક્યાં અછે તમ જાત રે;
- એકલડા કેમ ઇલાં તમ, કહેજો હઘઆની વાત રે. જુઓ ૧૧.
- હરખે કુંવર એમ કહે, હું પરદેશી રજપૂત રે;
- મારગ શ્રીપરમેશનો, સાધવા થયો અવધૂત રે. જુઓ ૧૨.
- લઘુ વેષ લીલા ધણી, યૌવન વય મન વેશ રે;
- કેમ ઉવેખો તેહને, મદનતણો પરવેશ રે. જુઓ ૧૩.
- એણે વેશે યોગ કેમ ધર્યો, મ કરો ભેખ અભ્યાસ રે;
- રામ રસ ચિત્તમાં ધરી, વિલસીએ વિવિધ વિલાસ રે. જુઓ ૧૪.
- પૂરું પેટ છે દોહણું, તો કીજે બીજી શી હુંસ રે;
- શેઠને મનમાન્યો ધણું, પરખ્યો ઉત્તમ પુરૂષ રે. જુઓ ૧૫.
- ત્રીજી કહી અતિ પ્રેમની. બાળ ખંડની ઢાળ રે;
- નેમવિજય કહે ભવિજનો, હોશે હવે તે ખુશાલ રે. જુઓ ૧૬.

દોહરા.

- આદર દીધા અતિ ધણો, લઇ પહેંચ્યો નિજ ગેહ;
પાણિ પાદ પંખાણિને, કુંવર બેસાર્યા તેહ. ૧.
- સુંદર ભોજન રસવતી, જમિયા શેઠ કમાર;
સંતોષ્યો શુભિયો થયો, માની સફળ સંસાર. ૨.
- ચિત્રામણ બહુ ચીતર્યો, દર્પણ ગેહ મઝાર;
જઈ પલંગે પોડિયો, શેઠ કહ્યું તિ વાર. ૩.
- પ્રીતિમતી તસ નંદિની, બાલા રંભ સમાન;
કમલા છે તસ ગેહની, રતિ આને ઉપમાન. ૪.
- તેને કર દેઇ વીંજણો, મૂકી કુંવરની પાસ;
ન્યમ ત્યમ મનકું રીઝવી, ધરજે એની આશ. ૫.
- પ્રીતિમતી કમળા જશી, ચરણે રણુઝણુકાર;
કણેર કંબ જેમ લળકતી, વડી આવી કમાર. ૬.
- હામ કામ કટાક્ષ્ય, ઉતાર્યું તસ માન,
કુંવરિ કહે પ્રબુદ્ધ શુણો, કયમ આગ્યા એ સ્થાન? ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(વીંછિયાની દેશી.)

- હાં રે તિલંગ દેશ તિલકાપુરી, ત્યહાં સિંહચ રાવ રે;
રતનાવળી મુજ પ્રસવિધો, તેહ જાણવી મોરી માય રે. ૧.
- કહે નિજ પૂરવ વારતા, કાંઈ જેહ નિપાઈ આપ રે;
નારી આગળ ઢાંક્યું નહિ, જાણે પુણ્ય અને વળી પાપ રે. કહે ૨.
- અંગ દેશ અંપાપુરી, સિંહસેન ત્યહાં વર ભૂપ રે;
નંદની તેની શુભ ભરી, નહિ એવું જગમાં રૂપ રે. કહે ૩.
- મન લાગ્યું મુજ તેહશુ, વળી લાગ્યું તેથી મન રે;
નેહ ત્રિદણી નારી તે, મેં છોડી મોકળે મન રે. કહે ૪.
- કુણ સાંધે મન તૂટ્યું જે, મેં મૂકી છે મારે ગામ રે;
દીઠે દિલ દાઝે ઘણું, અવશુણની જે છે ધામ રે. કહે ૫.
- નારીને નર ત્યહાં એમ ભણે, તેં શીશ ધૂણાવ્યું કેમ રે;

- વાત કહો શહુ ચિત્તની, સાંભળિયે હોયે સહી તેમ રે. કહેં ૬.
- પુરૂષ હોવે ગુણુ આગળા, દરિઓ જેમ ગુહિર ગંબીર રે; કહેં ૭.
- થાય કહો કેમ આકળા, છાંડી નિજ જીવની ધીર રે. કહેં ૮.
- ઉત્તમ લક્ષણુ એહવાં, દોષ દોઠ કરે અદીઠ રે; કહેં ૯.
- જ્ઞે નારી અવગુણુ ચારડી, પણ અવસરે બાલે મીઠરે. કહેં ૧૦.
- દોષી દુર્જન કહયા, આપે જે વિરહાધાત રે; કહેં ૧૧.
- અખળા બળ ચાલે નહિ, કરતી દુઃખ આંસુપાત રે. કહેં ૧૨.
- રમત કરતાં બાળ જે, વઢતાં ત્રાડે પ્રીત રે; કહેં ૧૩.
- ક્ષણુ વળી સાંધે તેહયુ, એ તો મધ્યમ કેરી રીત રે. કહેં ૧૪.
- આછી આછી તે પાયને, છટકી ન દેખાડે છેલ રે; કહેં ૧૫.
- ઉત્તમ કહિયે એણી પેરે, અવગુણુની ગ્રહી રેલ રે. કહેં ૧૬.
- એક પખી સુણી વાતને, રાખે મનમાંહે દોષ રે; કહેં ૧૭.
- અખળા કરે કહો શું ત્યહાં ? આણે ધણો તન શોષ રે. કહેં ૧૮.
- અખળાનું કહેણુ ચાલે નહિ, ઝુરંતી દિન વળી રાત રે; કહેં ૧૯.
- સહાયકરી હોવે નહિ, વાંચ્છે જે સન્નન વાત રે. કહેં ૨૦.
- નાગં ગ્રહી જેમ છંદુદરી, મૂકે તો હોયે અંધ રે; કહેં ૨૧.
- ખાતાં મરણુપણું લાહે, બહુ કાળતણો મન ધંધ રે. કહેં ૨૨.
- સાસરે પીયર પાય છે, દુઃખન હોય પખાં દોષ રે; કહેં ૨૩.
- મનની લામ મનમાં રહે, તસ દુઃખ સુણે નહિ કાય રે. કહેં ૨૪.
- દેવી થયો પિઠ જાણીને, દેવી તે સકળ સંસાર રે; કહેં ૨૫.
- જેમ બાળકની માતા મરે, સહી અવર ન હોય આધાર રે. કહેં ૨૬.
- પિઠ અપમાને નારીને, સૂનો ગણતી સહુ લોક રે; કહેં ૨૭.
- ભૂપણુ વિવિધ મિહાષ્યા, દિલથી માને સહુ કોક રે. કહેં ૨૮.
- દિલ દીજે કોઈ આપણું, તો તે નિપુણ કાજે નિરવાહ રે; કહેં ૨૯.
- અવગુણુ સહુ ઢાંકી કરી, પાળિયે પ્રીતમ વાહ રે. કહેં ૩૦.
- સ્વામી હવે તે નારીના, કહો તેહના કેવા હવાલ રે; કહેં ૩૧.
- આતુરતા દુખણી અછે, દાઝંતી દુઃખ જંગળ રે. કહેં ૩૨.
- છાંડો જ્ઞે તમે તે બણી, વળી બીજી પણ એ સંચ રે;

- અકારજ એ નવ કાળિયં, પ્રેમદાશુ જે પરપંચ રે. કહે૦ ૨૦.
 વચન સુણી કુંવરીતણાં, તેહ પાણી ઝરિયાં નયણ રે;
 નીચી નજરે નિહાળતો, હું બહુ પાપી અબ્બાણ રે. કહે૦ ૨૧.
 પ્રીતિ વધી મનશુ ઘણી, બાલે એમ ગદગદ વેણ રે;
 હું અપરાધી જનમનો, કેમ પામીશું એ સેણ રે. કહે૦ ૨૨.
 અવગુણ વણુ ઝાંડી સતી, તે તો કેમ ધૂટિશ પાપ રે;
 મન રહિયું ત્યહાં જાહનિ, વાળ્યો વિરહનો વ્યાપ રે. કહે૦ ૨૩.
 આવિયો અણુબાણુતાં, હવે પાછાં કેમ જવાય રે;
 લાગ્યું મન ફરી તેહતું, લીધું તે પણુ લેવાય રે. કહે૦ ૨૪.
 હરખી પ્રીતિમતી મને, લેખતી તે તણો ભાવ રે;
 હરિયો મનમાંહિ વર તિંકા, કરતી તે નયણે સહાય રે. કહે૦ ૨૫.
 ચોથી ઢાળ સાહ્યામણી, બેઉ મનની જે રંગરેણ રે;
 નેમવિજય કહે રંગશુ, બહુ કરશે ચિત્ત ઝકંબાળ રે. કહે૦ ૨૬.

દોહરા.

- પાંખી જયમ પલંક મળું, ભળું હું તેની સાથ;
 દુઃખ અને સાકર પડે, હરખે મન મેળું લાય. ૧.
 શું કાજે દૂરે રહી, ભેર ન ચાલે કાય;
 મળવું છે જગ સાહ્યલું, જે નેહ મનમાં હાય. ૨.
 લાવણ્ય લીલાવચ કહી, રીજાવ્યો છે કુમાર;
 શેઠ તેડી પુત્રિકા, પૂછ્યો સકળ વિચાર. ૩.
 શેઠ કહે તે આયને, પુત્રી વર મેળાપ;
 સરસ વચન બાલી કરી, કાઢ્યા મનનો થાપ. ૪.
 શુભ લગ્ન લેધ કરી, કાઢ્યા પુત્રી વિવાહ;
 સુખ વિલસે સંસારનાં, ચંદ્રગુપ્ત ઉત્સાહ. ૫.
 એક દિન નિસુણો અન્યદા, પહોત્યો વન મોખર;
 વેતાળક આવી ત્યહાં, જાંપે કરી જુહાર. ૬.
 કહેજી ક્યાંથી આવ્યા, મીઠું ભાખે ભાટ;
 વાત ઘણી તિલકાપુરી, ચંદ્રગુપ્ત ઉચ્ચાટ. ૭.

ગાથા.*

તિલય પુરંભીનયરે નિવસોઈ તત્થ સિંહ રહો રાયા;
 મજ્જવર રયણમાલા પુત્તો સિરિચંદ [ગુત્ત] કુમરો. ૮.
 સીલવઈ તહ રમણી, છંડિ ગયો અન્ન દેશંભી;
 માય તાય કુડુંબેણ જાણિયા સર્વેવિ વિસ કન્ના. ૯.

ઢાળ ૫ મી.

(જાંઝરીઆ મુનિવરની—એ દેશી.)

ભાટ કહે ભાવે સુણો જી, ચંદ્રગુપ્ત અધિકાર;
 શીલવતી દુર્ભાગ્યણી જી, મેલી ગયો ભરતાર. ૧.
 સોભાગી સુંદર નંદન ગયો તું કેથ;
 તું તન જીવણ માહરો જી, દીસે ન કેમ તું એથ. સોભાગી ૨.
 મંદિની સૂતી તુજ વિના જી, વિરહો કેમ ખમાય;
 કેમ મેલી નિજ માતડી જી, વિરહાનલ બળાય. સોભાગી ૩.
 રત્નમાળા ત્યાં આવી ધણું જી, સું હવે કરે ર પાકાર;
 શીલવતી વિપકન્યકા જી, ટાપી કરે કિરતાર. સોભાગી ૪.
 નંદન એક તું માહરો જી, કષ્ટતરૂપમ જેહ;
 છેઘા વિપવલ્લી કારણે જી, દુઃખદાયી સહી એહ. સોભાગી ૫.
 હા હા ! વત્સ હું શું કરું જી, કાપી ચાડ્યો તું વેલ;
 કા આગળ દુઃખ દાખવું જી, નંદન તાહરી કેલ. સોભાગી ૬.
 હા વત્સ ! મોહન મંદિરે જી, સૂતું તુજ વિણુ જેહ;
 શું કોજે એ રાજન જી, સૂતો તુજ વિણુ દેહ. સોભાગી ૭.
 કર્મ કઠિણ મે શાં કર્યા જી, આબ્યાં ઉદય જે આજ;
 પુત્ર વિછોહો દોહલો જી, વીસાર્યા ધરમનાં કાજ. સોભાગી ૮.

* ૮.—૯. ગાહા—ગાથા—આર્યા. તિલય છંદ—

“ તિલકાપુરી મહિં નગરે, નિવસે છે તત્થ સિંહરથ રાજ;
 ભાર્યા વર રત્નમાલા, પુત્ર શ્રી ચંદ્ર [ગુપ્ત] કુંવર. ૮.
 શીલવતી તસ રમણી, છાંડી ગયો અન્ય દેશમહી;
 માત તાત કુડુંબે, જાણી સર્વેડિપિ વિપકન્યા. ૯.

- ભાગ્યહીન જે કામની જી, એવો પુત્ર રહે કેમ ?
 દેવદાનવ કેણે અપહર્યો જી, રચણ અધાર ખસે જેમ; સોભાગી૦ ૯.
- દોષી દેવ તે દાખવે જી, મોટા જે મહારાજ,
 તોસુ તુજ આણ્યું નહિ જી, લાંપી મોટી મારી લાજ. સોભાગી૦ ૧૦.
- અંધા કર જેમ લાકડી જી, હુતી મારે ભાગ્ય;
 હું દુર્ભાગણુ સરજી કરી જી, શીત ટળી હુધ આગ. સોભાગી૦ ૧૧.
- કરમહીન જે માનવી જી, સુખ ક્યહાં થકી પાય;
 સંપદ હાંમે આપદા જી, સુખથી દુઃખ બહુ થાય. સોભાગી૦ ૧૨.
- મૂર્છા પામે કાણુ કાણુ જી, હઠડે દુઃખ ન માય;
 સરોવર જળ પાળથી જી, પાળી કાટીને જાય. સોભાગી૦ ૧૩.
- કઠિન હઠડું શંકે નહિ જી, એક જાણે જિન રાય;
 એક મુખે કેમ કહી શકું જી, નયણે નીર ભરાય. સોભાગી૦ ૧૪.
- સિંહરથભૂપતિ તેમ કરે જી, પુત્રના વિવિધ વિલાપ;
 નગર લોક દુખિયા ઘણું જી, જાણે વેદન આપ. સોભાગી૦ ૧૫.
- અંગપતિ સિંહે સુખ્યો જી, જમાઈ કેરો વૃત્તાંત;
 વેહેવાઈ દુખિયા ઘણું જી, જાણે કરમે છે દુદાંત. સોભાગી૦ ૧૬.
- વાંક લલ્હો તેણે પુત્રાનો જી, પતિ ગયો જે પરદેશ,
 વિપક્ષ્યા કુળ માહરે જી, તો હું કલંક વહેશ. સોભાગી૦ ૧૭.
- મેવા મિહાઈ સહુ ત્યહાં જી, છોડ્યા સરસ આહાર;
 ધ્યાન ધરે ચંદ્રગુપ્તનું જી, બીજું નહિ લગાર. સોભાગી૦ ૧૮.
- પુત્ર દીઠે સહુ સુંદર જી, કરચું મન તણો ભાગ;
 એક મનોરથ રાયનો જી, પાળે એવો શાગ. સોભાગી૦ ૧૯.
- હું પણુ ત્યાંથી આવિયો જી, દેખી એવું સ્વરૂપ;
 શીલવતીને ઓળંભડા જી, દાખવે નારી ને ભૂપ. સોભાગી૦ ૨૦.
- ચંદ્રગુપ્ત મુશી કરી જી, રૂદન કરે મન માંહ;
 આંખે આંસું નીસરે જી, વચને થયો દિલદાહ. સોભાગી૦ ૨૧.
- વાત વધામણી આપિયા જી, સુવર્ણ કેરા દિનાર;
 યાચક તૂસ્યો ચિત્તમાં જી, ચાલ્યો કરીય જીહાર. સોભાગી૦ ૨૨.
- જે જે મારે કારણે જી, પામે છે અખળા કુળોલ;

દહતી સહતી કેમ હશે જી, થયા જે લોક નિટાળ. સાંભાળીં ૨૩.
વનથી મંદિર આવિયો જી, નેહે બાલાવિયો નાર;
નેમવિજય કહે આગળે જી, બહુલો છે અધિકાર. સાંભાળીં ૨૪.

ઢાહુરા.

પ્રીતમ આમણુ દૂમણા, આજ રિસાળ્યા કેણુ;	૧.
હું બનિં તમ ભામણે, કરજે કંહિયું જેણુ.	
કહે કુંવર સુણુ કામની, દે મુજને તું આણુ;	૨.
આગે કામ અછે થણુ, હોયે જેમ પ્રમાણુ.	
નારી કહે અમો આવશું, પ્રીતમ કેરે સંગ;	૩.
કુંવર કહે જુગતું નહિ, પંથતણો હોય ભંગ.	
વહેલો આવીશ તુજ કને, ચિંતા મ કરે કાય;	૪.
બાલ દીધા ત્યાં આપનો, નારીને સુખ હોય.	
સાર શિખામણુ તેહને, દેછ તેમ કુમાર;	૫.
સાંજ સમે તે નીસર્યો, કાપડી વેપ ઉદાર.	

ઢાળા ૬ કી.

(પિંડ તું મારો સુલતાન રે—અં દેશી.)

છોડી એકલી નારીને ચાલ્યો, ઢાળી મનતણો પ્રેમ રે;	
દેશ વિદેશ વિલાયત લંધે, લંધ્યા દુર્ગમ તેમ રે.	
પિંડ ચલિયો છે પરદેશ રે, મુજને છોડી એણે વેશ રે.	પિંડિં ૧.
સાંભળો ભાવે આગે જે હોવે, પુણ્યતણાં પરાક્રમ રે;	
પામે પગ પગ રિદ્ધિ સવાઈ, કીધા અનુત્તર ધર્મ રે.	પિંડિં ૨.
અનુક્રમે તે પહોંત્યો કુંવર, વસંત પુરવર ગામ રે;	
ગઢ ગઢ મંદિર શોભિત પોળે, જોતો અતિ અભિરામ રે.	પિંડિં ૩.
માણસ કેા ત્યહાં નયન ન નિરખે, વાડી વન આરામ રે;	
સનું સર્વ દિસે છે ગુંદર, ન્યાં માનવનું નહિ નામ રે.	પિંડિં ૪.
અચરજ પામીને આવિયો પોળે, દ્વારક દિયે તવ દ્વાર રે;	
અસ્થિર થઈ કહે આતુર તેહે, આકોશ કરતો અપાર રે.	પિંડિં ૫.
આવી પૂછે કુંવર પોળિયા, કંદી બીક કુણુ ધાડ રે;	

- યામ છતે દિન દિયે છે કાર્ધ, પોળતાણાં કમાડ રે. પિઉં ૬.
- શીઝ આવે કહું વાત વિચારી, થયો વિલંબ તેણે ઠામ રે; પિઉં ૭.
- એવે પુરૂપ કા આવ્યો એકલો, તાળું ઉગાડયું તેણે તામ રે. પિઉં ૮.
- પરચક ધાડ્ય ન ભીતિ ન કોઈ, ભીતિ ગયો નર એહ રે; પિઉં ૯.
- મૂળ થકી કહું માનવી પુજને, કુંવર કહે કહે તેહ રે. પિઉં ૧૦.
- વસુપાળક ધહાં રાજન રૂડો, વીરમતી તસ નાર રે; પિઉં ૧૧.
- વસુમતી છે નંદની તેહની, યોવન ગુણ ભંડાર રે. પિઉં ૧૨.
- મતિસાગર હુતો તેહનો મંત્રી, નામ હુતો તેવો પરિણામ રે; પિઉં ૧૩.
- રોગ છતે તસ દેહી વંડી, ઉપજ્યો ઉનવા ઉદામ રે. પિઉં ૧૪.
- મરણ લહ્યું તે અતે પ્રાણી, દિન થયા ખટ તાસ રે; પિઉં ૧૫.
- જળ ન ખૂડ અગતી ન બાળે, છંદો ન જન્ય તાસ રે. પિઉં ૧૬.
- કરકટી કરીને પ્રાતઃકાળે, મુક્યો જઈને મશાણુ રે; પિઉં ૧૭.
- પહાર છતે દિન આવે છે ગેહ, ધ્રુજે નગર જન પ્રાણુ રે. પિઉં ૧૮.
- રાય ઢંદેરો અહોનિશ દેવે, જે દહે મંત્રીને કાય રે; પિઉં ૧૯.
- તેને આપે છે મંત્રીની પુત્રી, એવું કહે નૃપ સૌય રે. પિઉં ૨૦.
- મદનમંજરી નંદની નીકી, યોવન સૌવર્ણ કાય રે; પિઉં ૨૧.
- નારીલક્ષણુ છે લલિત તે લલના, દીડી છ આવે દાય રે. પિઉં ૨૨.
- બીડું છખીને નર કોઈ આવે, તે સમશાન તેહને ખાય રે; પિઉં ૨૩.
- પોતે બળે નહિ બીજને બાળે, હવે તે કોઈ ન જાય રે. પિઉં ૨૪.
- પ્રાતઃકાળે પૂરવ રીતે, લેધ જનશું અમે ત્યાંય રે; પિઉં ૨૫.
- દક્ષિણુ ઉસીમે પદ્મંગ મંત્રી, પોદે નિત્ય ઘર જાય રે. પિઉં ૨૬.
- હરખ્યો કુંવર વાત તેની સુણી, જ્ઞેષ્ઠશ હું હવે ખ્યાલ રે; પિઉં ૨૭.
- નેમવિજય કહે સાંભળો આગે, કાફીએ છટ્ટી ઢાળ રે. પિઉં ૨૮.

દોહરા.

વણિકહાટ વેગે જઈ, સુંદર કાકિું ભાજ;
 પેરી શોભતાં વસ્ત્ર તે, બેઠા ચાટે ભાજ.
 રાય ઢંદેરો આવિયો, અહિયો કુંવરે આપ;
 લેધ વધાધ રાયને, સંભળાવે તે આપ;

કુંવર તેડાવે રાય તે, બોલે મધુરી વાણ;	
તમ દેશુ મંત્રી સુતા, એ અમ વચન પ્રમાણ.	૩.
લેઈ મંત્રી શય્યાથકી, પહેાત્યો આપ મશાણ;	
નર મૂકો પાછા વળ્યા, પૂડે ન જોતા તાણ.	૪.
દિનપતિ ત્યહાં આથમ્યો, કુંવર (હવે) ચિંતવે તામ;	
વાસ નહિ સુવાતણો, ઊંધે વણસે કામ.	૫.
કટિ બાંધી કરવાળને, ગાત્રી બીડી ગાત્ર;	
તરૂ હેઠે બેઠા સુખે, ન્યાળે નવલી યાત્ર.	૬.
તામ લલિત લીલા લહે, ચાલુ દિશે નિરખી ચંગ;	
સાહસિક શિરોમણી, જોતો બાલુ વિધિ ઢંગ.	૭.
ધ્યાન ધરી નવકારનું, સમરે શ્રીજિનદેવ;	
ધર્મગુરુ સમરે દિલે, સુખ દુઃખ એહજ ટેવ.	૮.
શીલવતી શીલે ભલી, ક્ષણ ન વિસારે તાસ.	
જિનમતિ ધારી શ્રાવિકા, જાણે શિવપુર વાસ.	૯.

ઢાળ ૭ મી.

(સીમંધર કરંતે મયા—એ દેશી.)

બેઠા કુંવર વડ હેઠળે, જપતો જિનવર જાપ;	
તિણ અવસર કૌતુક થયો, તે સુણજો સ્થિર થાપ.	૧.
સુણજો અંગજ ક્ષત્રિના, આણીને ઉપકાર;	
ધન્ય જનની જગ તેહની, પુરૂષાં શિર સરદાર.	સુણજો ૨.
નાની ગોરી વનગિરિ, રોવે દીન વચન;	
અખળા નારી હું એકલી, વરવું એહજ વન.	સુણજો ૩.
શૂળી ચઢ્યો પતિ માહરો, માગે મુખમાં કંસાર;	
હિંચી આંખી શકું નહિ, કરે પ્રયળ પોકાર.	સુણજો ૪.
આશાભંગ સંસારમાં, ભંગક પાપી રે હોય;	
આશા સહિત જો આથમ્યા, લહે નરકને સોય.	સુણજો ૫.
કો ક્ષત્રી કુળ સાહસી, કો દુઃખ ભાગે રે મુઝ;	
પ્રાણ વાલેશ્વર મનતણો, એ છે નિજ મન ગૂઝ.	સુણજો ૬.

સાંભળી શબ્દ દયામણો, ઉઠ્યો તવ તે કુમાર;
 આણુ દેધ મંત્રી ભણી, ચાલ્યો સ્વર અનુસાર. સુણન્તે ૭.
 આવ્યો અતિશે ઉતાવળો, દીઠાં પુરૂષ ને નાર;
 બાલ્યો મધુરપણે કરી, મીઠાં વચન કિદાર. સુણન્તે ૮.
 નારી ભણી નર એમ ભણે, કાણે ચઢાવિયો જળ;
 વાત કહું ધરથી તદા, માંડીને ત્યહાં મૂળ. સુણન્તે ૯.
 પિંડિ દેશે સીધાવિયો, માગીને મુજ આણુ.
 કાજ કરીને પાછો વળ્યો, દામનું કરી પરમાણુ. સુણન્તે ૧૦.
 મારજે આવતાં તેહને, મળિયા ધેરી કિદામ;
 વિપમ પથે તે સાહમો, બાલાવ્યો વણુ કામ. સુણન્તે ૧૧.
 ગામ આવ્યું જવ એ ભણી, કીધા બહુલો વિલંબ;
 રાત પડ્યે વન આવિયા, તરવરને વિલંબ. સુણન્તે ૧૨.
 શુળી ચઢાવિને પાપિયા, પહોત્યા તે નિજ ગામ;
 હું આવી નર કહેણથી, દીઠાં કરમનાં કામ. સુણન્તે ૧૩.
 હોંસ થઈ કંસારની, માગે છે વારંવાર;
 કણ્યા થઈ તે કુમારને, પભણે તે વારંવાર. સુણન્તે ૧૪.
 રકથ ચઢાવી તે કામની, કરતી તેહ અચંબ;
 કાપે કંઠ ને કાળજી, કાપે પદમાંસ થંભ. સુણન્તે ૧૫.
 દેખી કુંવરે તેહવું, નાખી પદભણી સાર;
 કટિમેખળ ને કંકણ વળી, નેપુરને ત્યમ ત્યાંહ. સુણન્તે ૧૬.
 ચીરને ચરણિયો કંચવો, લીધાં તાણીને તેણ;
 ચાર લુટે જેમ સાથને, કેડે મૂક્યું ન જેણ. સુણન્તે ૧૭.
 નગન થકી નાહી તિકા, નારી મરતપરે જેમ;
 દેવ આભૂષણ લેધને, પહોત્યો તે વડ તેમ. સુણન્તે ૧૮.
 સાતમી ઢાળ સોજામણુ, પામ્યો ધન બહુ કોડ;
 નેમ કહે ભવિ સાંભળો, કુણુ કરે ધર્મની હોડ. સુણન્તે ૧૯.

દોહરો.

આવ્યો કુંવરે ઉતાવળો, આનંદ અંગ ન માય;
 તીન વસ્ત્ર તિહુઅણુ તિલક, દેખ્યાં આવે દાય. ૧.

નેહે નજર નિહાળતો, જપતો જિનવર વનપ;
 ધન્ય ધન્ય શીલવતી સતી, નામે નાસે પાપ. ૨.
 ક્ષણ ન વિસારે તેહને, યોગીશ્વર જ્યમ ધ્યાન;
 લય આણી કુંવર તિણે, રાખતો એક તાન. ૩.
 પહેલાં પહેર વાગ્યો ત્યહાં, હવે ખાંજો અધિકાર;
 સાંભળજો થઇ એક મના, ભાગ્યતણા પ્રતીકાર. ૪.
 આરક્ષક છે અંગમાં, પુણ્યવંત ગુણવંત;
 દેવ સવે કૃતપુણ્યથી, દેવ થકી દુરહંત. ૫.

ઢાળ ૮ મી.

(એકવીશાની દેશી.)

એણે અવસર રે, કીનાશક ત્યહાં આવિયો,
 પેખી કુંવર રે, મનમાંડી બહુ લાવિયો;
 દિશ દક્ષિણ રે, ભક્ષણ કરતો કારમો,
 આવે ઉજમે રે, પાપનો પંક દુરાતમો. ૧.
 દુરાતમા અતિ નિષ્કુર પ્રાણી, નરકતણાં દગ પૂરતો,
 પાપતણાં દગ પ્રગટ પ્રોઢાં, સુકૃત ભણી જે ચૂરતો;
 દીઠે દર્શન દુઃખ દરિદ્રજ મરણ શંકા પ્રદીપ જે,
 કીનાશ દેખી કુંવર કોટિ કૌતુક દિલ અતિ નીપજે. ૨.
 નખ એવડા રે, જાણે પાવડા લોહના,
 કાન પરગટ્યા રે, માનું સુપડાં દ્રોહનાં;
 આંખ ઉંડી રે, ભુંડી યથા કુંગર દરી,
 માયું હળ પેરે રે, કેતી કહું વાત મુખે કરી. ૩.
 અનુસરિય પૂઠે પર્વત શૃંગે લલિત નીચી લલલહી,
 ઉદર ઉંચુ પૃથ નીચું હાથ તાડ સમા સહી;
 તાડ થંભા ચરણ દોયે, જાંચા અતિ ઉત્તંગ એ,
 આવતો તેણે સમય એવો વ્યંતર રૂપ અદિંગ એ. ૪.
 દીઠો કુંવરે રે, [તે] નિજ પૃથ બિહામણો,
 આવે ઉલ્લસ્યો રે, જેહ ધરાયે અકારણો;

તેહ દેખી રે, લોક હોયે દુઃખકારણો,
 પાપી પ્રાણિયો રે, જાણિયો જન ધુળમણો. ૫.
 ધુળમણો અતિ ધૂર્ત [ને] ચંડ મુંડ કરી વિકરાળ એ,
 ચરણ ત્રહકે ધરણી ધડકે આથડે અંબરાળ એ;
 મદ શબ્દે રાજે ગગન ગાજે ત્રાજે રવિ અહરાળ એ,
 પ્રખળ ધર [એ] પ્રખલ ચિતે કુંવર સામે આજ એ. ૬.
 ખાલે વ્યંતર રે, વચન તે નિજ મુખ એહવા,
 ચાલ વેહેલો રે, પહેલો મુજ મળ્યો તેહવા;
 પૂઠે વ્યંતર રે, કુંવર આગે વહે તદા,
 પહોત્યા વેગશું રે, ગુફાને અંતર એ મુદા. ૭.
 મુદા એ પહોત્યા ગુફા અંતર સોળશત ત્યહાં ભૂત એ,
 કાળા પીળા ઘોળા નીલા દીસંતા અખધુત એ;
 સોળસે તે હસિત બીપણ કુંવર પણ હસિએ સહી,
 જોલિયા તવ ભૂત દેખી તું હસિયો કહે શે વહી ? ૮.
 જાંખે કુંવર રે, સુંદર વાણી અભિનવી,
 તમે હસિયા રે, મન માંહી કહે શું હવી ?
 કહે ભૂતડાં રે, બાપડા ભક્ષ્ય પૂરો નહિ,
 તેણે આવિયો રે, ભાવિયો હાસો ચિત્ત લહી. ૯.
 મન લહી એવું વચન મોટું પછે કુંવર કહે વહી,
 રાજન મંત્રી ન બળે મૃત્યુક ખટ દિવસ તો ગયા સહી;
 વૈદ્ય કહિયું ઔષધ એવું વ્યંતર બત્રીશસે આણિયે,
 ધાણિયે ધાલી તેહ સઘળા, તેલ કાદી માણિયે ! ૧૦.
 તેહ તેલથી રે, મંત્રીની કાયા છાંટિયે,
 હોવે નિશ્ચય રે, પાવક મંત્રી વીંટિયે;
 બીડું લેધ રે, હું ઇલાં વળિ આવિયો,
 મુજ મળિયા રે, બત્રીશ સત અધ ભાવિયો. ૧૧.
 ભાવિયો તમને મળ્યા મુજને, બીજા અધ ક્યહાં પાવશું,
 તમે બળાવું જઇ એ રાજા, વળી લેવા બણી આવશું;
 સુણી એવું વચન વાર કે', કર જોડી પ્રભુ સુણો,

- સહુ વાત કહિયે માંડી ધરથી વાંક નહિ કે અમતણો. ૧૨.
 સુણો મોટકો રે, દિવસ અછે સહિ સાંભળો,
 મહામાંસનું રે, ભક્ત કરે તજિ આમળો;
 તવ કુંવર રે, આકરા બોલ સુણી તેહના,
 ગણી નવપદ રે, કરવાળા ગ્રાહી કર જેહના. ૧૩.
 જેણેપરે કરવાળા કાઢી, જાણે ત્રિભુવન છપવા,
 વ્યંતર સધળા માન મેલી, દિનકરની પેરે દીપવા;
 નવ પદ તે મહિમા પ્રખળ વ્યંતર ગત્રીસં ભય ધરે,
 ભાગે સંકટ વિકટ સધળાં પેરી ભય જે જય કરે. ૧૪.
 લીલા લક્ષ્મી રે, લલિયે નવ પદ બ્યાનથી,
 ટાળે આપદા રે, સંપદા દે બહુ માનથી;
 જેણે જપિયા રે, જપમાળા નવકારની,
 કહે તેહને રે, ચિંતા કશી સંસારની. ૧૫.
 સંસાર માંડી પ્રગટ પ્રાણી પોતે હોય શુભ વાસના,
 સ્વર્ગનાં સુખ સહજ કરતળ, અવર શુભ તસ વાસના;
 ચાર અરિ વિપ રણુલ રોગો પાવક કરિ દધિ ઉપશમે,
 પરિવાર પ્રાપ્ત પુત્ર બહુલા, દોષ તેના જે દમે. ૧૬.
 નવકારથી રે, વ્યંતર સહુ આગે લુઆ,
 એવક પેરે રે, જી જી કરતા આગળ વઘ્યા;
 મહામાંસનું રે, ભોજન રહિયું વેગળું,
 જીવવાતણો રે, સંશય પડેત્યો અતિ ભલું. ૧૭.
 અતિ ભલી ભાતે તેહજ વાતે વિનવતા તે કુમારને,
 દાસ અધું અમે ચરણકેરા, છોડો કૃણા આણીને;
 મુકું નહિ કહે કુંવર તેને, ખીડું સહિ કેમ નિર્ગમું ?
 જે મુજ કેળુ કરશે એક વાર તે હોય તમને સહુ સમું. ૧૮.
 અતિ ઉત્કટ રે, લંપટ વિકટ લાલચી,
 સહુ વ્યંતર રે, જિંતર ઝટકતા ઉમચી;
 ધડ ધડકતી રે, તડકત ધરણીની તુંબિકા,
 આગે પાછે રે, આવે જાવે ધુબિકા. ૧૯.

- ભુખિકા તન ચરણ ચંડા ખંડાધર પેરે ધડધડે,
 કુંવર પુણ્યે પ્રગટ પ્રાદો, કાય જેની આથડે;
 આનન અનળ પ્રબળ પૃથુ તન જવાળમાળા સંકુળા,
 હુઆ આતુર અતિશે પામર મરણ ભયથી આકુળા. ૨૦
- જે જે પુણ્યથી રે, વ્યંતર સર્વે વશ થયા,
 એક માનવ રે, જીતી કુશળે નવ ગયા;
 નાના મોટકા રે, દેવતાણાં ત્યહાં અંગ દહે,
 કર જેડી રે, દેવ સરવ તે એમ કહે. ૨૧.
- એમ કહે વ્યંતર કહે જે આજ્ઞા નમ આગે કિલા થકા,
 શ્રીજીન મંદિર અતિ સુંદર પાસે પરિમળ વાટિકા:
 ઉત્તંગ મંડિત કળશ કિચિ મંડપ ચોરાશી ભલા,
 નેમવિજય કહે દાળ આહમી, કોસીસાં ગદ નિર્મળા. ૨૨.

દોહરા.

- દેવ કહે મીચો તમે, આંખ સહી મહારાજ:
 ભવન નિપાયું જિનતાણું, થાપ્યા શ્રીજિનરાજ. ૧.
- આંખ ઉઘાડી નિરખાયું, નિપુણ થયું કયું જેમ:
 ધજા ગગનમાં સ્થિર રહી, થાપ્યા શાંતિ પ્રભુ તેમ. ૨.
- ભૂપણ વસ્ત્ર જે દેવનાં, ચંદ્રગુપ્ત લેછ આમ;
 શીલવતીના નામની, બિંદલી કીધી તામ. ૩.
- લછ દીધી વ્યંતર કરે, શીલવતી આવાસ;
 લેછ મૂકે હરખિનપણે, અંગે થછ ઉસ્લાસ. ૪.
- વળી સંભાર્યા આવશું, કરશુ દીધા કોલ;
 વ્યંતર પગે લાગી ગયા, બીજે ગયો પહોર અડોલ. ૫.
- ત્રીજે પોરે હવે સાંભળો, જેવો થયો અચંલ;
 પદરવ થયો પૃથિવી પથે, કુંવર કહે મન થંભ. ૬.
- ચંદ્રાતપ છાયા પડે, અંગ નવ પડે જાસ;
 પદ્મતળ ભૂમિ આંગળાં, દીસે ખખર ન તાસ. ૭.
- છાયા પૂઠે સંચરે, પેદા દો ધડનાળ;

રાજભુવન વેગે ગયા, પેસી ગૃહ પરનાળ.
કુંવરે ઉભાં નિરખિયું, લીધી રાજકુમાર;
વળી જ્યમ આવ્યા ત્યમ વહે, તેદજ વન મોઝાર.

૮.

ઢાળ ૯ મી.

(ચુસ્તી ખ્યારી હો, લાગે જિન ૭ તાહરી—એ દેશી).

કંધ ઉપાડી હો, આડ્યો રાજન નંદની, આડ્યો ખરપર ચાર:
કુંવર સંપ્રેડણ હો, જોતે માનું સજ થકો, પહોલ્યો વનહ ને ધાર:
પ્રીત સંભાળી હો, આળી વચન એમ કહે. પ્રીત ૧.
વટને પંજર હો, અંતર દીડા સાથરો, દર ક્યો જવ તેહ:
ભૂમિ પેસારે હો, સંચારે સો પણ સંચરે, ભૂમિતું મંદિર જેહ. પ્રીત ૨.
માંહ ને પેંઠા હો, દીકું મંદિર તેહવું, તેજે કરી ઝાકઝમાળ:
કંચનનું અંગણ હો, મંગણ મન રાચી રહે, ચંદ્રગુપ્ત ખુશાલ. પ્રીત ૩.
જગી જવ નારી હો, મનમાં પૂરણ પ્રેમલા, દીકું તરકર ગેહ:
મનમાં અતિ ચિંતે હો, ભીતે ભીતિતણે વશે, શું છે કૌતુક એહ. પ્રીત ૪.
તરકર ત્યાહાં બોલે હો, બોલે અંતર આપણું, મૂઝી કુળ મરજાદ:
સાંભળતું ગોરી હો, ચોરી મં કરી તાહરી, તુજને વરવા આહલાહ. પ્રીત ૫.
ભરિયો એ કંઈ હો, અગની કુંડ ઝળહળે, જવાળા પ્રત્યક્ષ વેતાળ:
દીસંતી કાળી હો, રાતી પીળી ચહુ દિશે, ઘૂતપૂરે પ્રતિભાળ. પ્રીત ૬.
લપન શ્રી બાકુળ હો, તિલવટ દેખે ત્યાહાં ઘણા, હોમસામગ્રી બહુ જેહ:
અજ વર પણ દીડા હો, અનિહા કુંવરી લોચને, કુંવરે પણ લલ્હું એહ. પ્રીત ૭.
રત્નખુર એમ બોલે હો, વચન લે કુંવરી માહરાં, વર તું કરી ભરતાર:
કાંઈ હવે ચૂકે હો, મૂકે તન કિણે કારણે, થા હવે તું મુજ નાર. પ્રીત ૮.
તું નહિ જો પરણે હો, મરણ સુણ તુજને કહું, નાખીશ અગનિ મઝાર:
તેણે તુમાટે હો, પુણ્યને સાટે કહું લહું, હઠડા માંડી વિચાર. પ્રીત ૯.
કુંવરી પણ શોચે હો, એ શું આવે એહને, શું જાણે મન માંહ;
હું અહું કુંમારી હો, અમરી નંદન નૃપતણી, હંસી કાગ વિવાહ. પ્રીત ૧૦.
વર લહું મરણે હો, શરણે શું હોય એહને, એથી અગની એ સાર:
કુસંગને સંગે હો, અંગે હોય અશ્ચિતા, નિષ્કળ પ્રેમ સંસાર. પ્રીત ૧૧.

કુંવરી ઉમોદી હો, રાજ નવેદી તુજને કહું, તું મુજ બંધવ સમાન;
 હું છું તુજ બેન હો, એવું મુજને થું કહો, કહે તે થાઓ સાવધાન. પ્રીત૦ ૧૨.
 દો અગને કેરા હો, સાત સોહામણા, કીજે અગની સંસ્કાર;
 જેમ કહિયું ચારે હો, બાળા આગે તેમ કરે, જપતી શ્રીનવકાર. પ્રીત૦ ૧૩.
 ગણે મંત્રને છાંટે હો, અગ્નિકૃટે બાકળા, પુરૂષ સુવરણ કળ;
 ભડેને ફેરે હો, પૂર્વ દિશ સામી રહી, બોલે શુભલે અવાજ. પ્રીત૦ ૧૪.
 જ્ઞે હોયે આ થાનક હો, છાનો નર જ્ઞે કો રહ્યો, વ્યંતર વા વ્રહ્મદેવ;
 ક્ષત્રિનો નંદન હો, આનંદ દિયે કુળે, રાખજ્ઞે અબળા હંવ. પ્રીત૦ ૧૫.
 મેં તો વર વરિયો હો, શીલવતીપતિ, બીજ્ઞે નહિ એ સંસાર;
 આપણી શક્તિ હો, ઢાંકી ચૂપ કરી મત રહો, સાતમે ફેરોછે સાર. પ્રીત૦ ૧૬.
 નાખે તે જેવે હો, તેવે કુંવર ધસ્યો ત્યહાં, અહિયો રત્નમુર ચાર;
 પાપી તું પ્રાણી હો, જાણી મેં તુજ વાતડી હો, કરતો કરમ અધાર. પ્રીત૦ ૧૭.
 નાખ્યો તે કુંડે હો, બુડી બુડી ગતિ ભણી, પુરૂષ સુવરણ તામ;
 થયો તેણે દીકા હો, મીઠા કુંવરે તે લોચને, કુંવરી કરે પરણામ. પ્રીત૦ ૧૮.
 નવમી એ દાગે હો, જ્ઞેડી દ્વય મળી બલી, પામ્યા હરખ અપાર;
 નેમને શાતા હો. રાતા માતા માનવી, પામે શિદ્ધિ પરિવાર. પ્રીત૦ ૧૯.

દોહરા.

કુંવરી દેખી કુમારને, રૂપે મદન મહંત;
 મન માન્યું ઘણું માનની, કામિની કામ લહંત. ૧.
 કુંવર બોલાવે તેહને, શીલવતીનો નાહ;
 કહે તે કુણ સ્થાનક વસે, જેથુ તુજ ઉમાહ. ૨.
 તાત ભણી નિમિત્ત કહ્યો, ચંદ્રગુપ્ત કુમાર;
 સાંભળીને વર મેં વર્યો, પણ નવ જાણું સાર. ૩.
 પ્રેમ ભરી એમ પ્રેમદા, મધુરા બોલે બોલ;
 પરણો પ્રેમ ધરી કરી, મૂકી દિયો કુબોલ. ૪.
 જ્ઞાતિ કુળ નવ જાણિયાં, તું ક્યમ કરે વિવાહ;
 મેં વરિયા નારી કહે, પૂરણુ કરો ઉછાહ. ૫.
 કીધી કળશની સ્થાપના, સાક્ષી દિનનિશીકાર;

- ત્રીજી નારી પરણિયો, પુણ્યતણે પ્રતિકાર. ૬.
 સુવર્ણ કાઢ્યું કુંડથી, નીરે શીતળ કીધ;
 દીઠ ભવ ભાવઠ ગછ, સકળ મનોરથ સિદ્ધ. ૭.
 નારી મૂકી ભુવનમાં, જંપી પ્રેમ વચન;
 હું આવું જ્વાળી કરી, સચિવતણું જે તન. ૮.
 વેગે ત્યાંથી નિસર્યો, મુદ્રાંકિત કરી ગેહ;
 ચાંચે પહેરે તે ત્યહાં, મંત્રી પામ્યો નેહ. ૯.

ઢાળ ૧૦ મી.

(૩૬ કલાકાળી ભર ઘંટા હે—અ દેશી.)

- યક્ષ હેઠે કુમારજી હે, બેઠા શયને લેછ;
 સત્યવંત શિરોમણિ હે, અતલીબળ ને અભેદ. ૧.
 ગુણવંત ગરવો ગહગહે હે, મીઠા અમીય સમાન;
 તેણે સમે જે કાવુક થયું હે, સુણુભે થઈ સાવધાન. ગુણવંત ૨.
 થરહર થરહર થરહરે હે, ડોલે કાયા તેણી વાર;
 અમળાયે અતિ આકરે હે, મૃતક તેણી હો વાર. ગુણવંત ૩.
 હુંકારે ફણી ટોપથી હે, કોપશું કરે પોકાર;
 શયધોર વચને ગાજતો હે, ભાજતો નર અહંકાર. ગુણવંત ૪.
 હું હું હું મુખ એમ કહે હે, દ્રાણે સખળ ધોકાર;
 ભૂકુટિ ભમાડે ઉર્વથી હે, ત્રિવલી નિલવટ તાર. ગુણવંત ૫.
 ભૂમિ પદ પછાડતો હે, ધ્રુવવં ગિરિશૃંગ;
 કરડા ડોળા કાતરે હે, પાંતરે સુભટનાં અંગ. ગુણવંત ૬.
 ઉછળે ન્યમ ચણા પાવકે હે, ધપુડે ઉદ્ધિ ન્યમ વાર;
 ગર્ભ ગળે સહી ગર્ભણી હે, આત્મતણે ચણકાર. ગુણવંત ૭.
 દેખી કુંવર કહે ઇસા હે, થારે પાપી પ્રત્યક્ષ;
 હું તુજ ભેદક આવિયો હે, ઉઠિયો અંતર યક્ષ. ગુણવંત ૮.
 માહોમાહે વળગ્યા તિકા હે, દેતા પદનો પ્રહાર;
 ગડદા ઢીક ચૂકે નહિ હે, ઢીંચણના ધોકાર. ગુણવંત ૯.
 અર્કતૂલ ન્યમ વાયુથી હે, ઉડે ન્યમ આકાશ;

તેમ ગ્રહીને ભુજા ભૂતની હે, નાખ્યો ભૂમિ ઉદાસ.	ગુણવંત૦	૧૦.
આકુળ થયો તવ આપથી હે, બાલ્યો વચન વિલાસ;		
મૂક્ય કહું તુજ વાતડી હે, હુઆ મુજને ઉદ્દાસ.	ગુણવંત૦	૧૧.
કુંવર ખેંદા અળગો સુણે હે, વ્યંતરતણો પ્રતાંત;		
મંત્રીની દેહ જે નવ બળે હે, નાવે તેનો જે અંત.	ગુણવંત૦	૧૨.
ઉબ્બા વાત થયો દેહડી હે, કાધા કંઈ ઉપચાર;		
સૂર્ય ચંદ્ર દ્વય નામના હે, કાંતિ છે રત્ન અપાર.	ગુણવંત૦	૧૩.
મુખમાં રાખ્યાં તેહને હે, રોગ ગયો એ દેહ;		
અંત વેળા કાઢ્યાં નહિ હે, અગ્નિજળ રહિત એહ.	ગુણવંત૦	૧૪.
હું એવક છું રત્નનો હે, ત્રુણો તુજને રે આજ;		
લે દેહ કહી મુખ ગાડિયું હે, દીધાં મણિ સુરરાજ.	ગુણવંત૦	૧૫.
એકે જળ બાંધ નહિ હે, દૂજે રત્ને અગ્નિની ન બાત;		
વળી રણે જન જીતિયે હે, કહું છું તુજને હો પ્રીત.	ગુણવંત૦	૧૬.
ભુવન મધ્યે દક્ષિણ દિશે હે, શયન તણો પલંગ;		
ચારે પદ છે ચક્ર લલા હે, રત્ન કલશ ઉત્તંગ.	ગુણવંત૦	૧૭.
ગ્રહજે કહી વેગે થયો હે, અરૂપી તે ચક્ષરાય;		
ભાનુ ઉદય તે દેહને હે, અગ્નિ સંસ્કાર કરાય.	ગુણવંત૦	૧૮.
સ્નાન કર્યું ગ્રામે જળે હે, પાવન શુ મુખ ધાય;		
એવે જે સુભટ રાવના હે, ચહુ દિશે કુંવરને જોય.	ગુણવંત૦	૧૯.
વન જોયો વનમાં પ્ર્યાં હે, દીધો જિનહર સાર;		
જન્મ થકી પેખ્યો નહિ હે, સુંદર સરવર લાર.	ગુણવંત૦	૨૦.
પુશી થયા તે દેખીને હે, પ્રણમ્યો નેહ કુંમાર;		
દશમી નેમવિજય કહી હે, ઢાળ લલી મુખકાર.	ગુણવંત૦	૨૧.

દોહરા.

શ્રાજિનકરે મદિરે, પ્રણમ્યા શાંતિ જિનદં;	
લક્ષિત ભાવ થકી બલો, પામયા પરમાનંદ.	૧.
સુભટ સાથે સંચરી, આવ્યો નૃપની પાસ;	
આપો કહિયું જે તમે, રાગ થયો ઉદાસ.	૨.

- ક્યાં વાસો આવ્યા કિસે, જોલો જાતિ તમ જોહ;
પી પાણી ધર પૂછિયું, ભૂપ ઉખાણો એહ. ૩.
ધુળેટા છે જાતિ અમ, આવ્યા વનની આંચ;
જીવારી છે મિત્ર માહરા, કહિયો કયો પસાય. ૪.
વિચાર થયો રાજા ધણો, કીજે કેવો ઉપાય;
અણુજાણ્યે મંત્રી સુતા, દેતાં કયમ દેવાય ? ૫.
મન ચિંતે રાજા ઇસા, તવ અંતઃપુર માંચ;
પોકાર કરે પૃથુલ સ્વરે, રાણી પટની ત્યાંચ. ૬.
સંધિ મુખ દહ ભુવનમાં, લેઈ ગયો કુંવરી કાય;
સાર કરો તમે તેહની, દુઃખ ન શમાવે કાય. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મન આણી જી જિન પ્રાણી વાણી જાણિયે રે—એ દેશી.)

- રાણી મુખે તે વાણી કહે રાયને રે, કુંવરી ગઈ કહો કથ;
ગુણની ખાણી અમીય સમાણી નંદની રે, સાંજે હુતી સહી એથ. ભૂપતિ૦ ૧.
સંધિમુખ દહ ગૃહશુ એ ચોરી ગયો રે, જેની ન શોધ લગાર;
જેને નરખ્યો વન એ પરખ્યો આપણો રે, જોવો સકળ સંસાર. ભૂપતિ૦ ૨.
અશ્વ દોડાવ્યા સુલટ ચલાવ્યા સવ દિશે રે, દેખી ન કુંવરી ક્યાંહ;
ફરી જે આવ્યા મન દુઃખ પાયા અંગમાં રે, ભૂપતિ ખેંદાછે જ્યાંહ. ભૂપતિ૦ ૩.
કહે કુંવર રાજા મુજને પરણાવિયે રે, વિલાંબ કરો હવે કેમ;
ખોલિયો લાભે આભે માનવ કરસણી રે, પ્રભુજી ધરીને પ્રેમ. ભૂપતિ૦ ૪.
દુઃખ ભરી રાજા ખોલજે તાજાએમ કહે રે, કોણ વેળા કહો વેણ;
દુઃખભર છાતી શટી તાતી આકરી રે, આંસુ ઝરતે નેણ. ભૂપતિ૦ ૫.
હોલ ઢંદેરો રાજન નગરે ફેરવે રે, પુત્રી દેખાંડે કાય;
તે ભણી આપું દરિદ્ર કાપું તેહનું રે, સુંદર આપીએ સોય. ભૂપતિ૦ ૬.
કુંવર ખોલિયો એમ સાંભળો રાજવી રે, દેખાડું તમચેં વાય;
ખોલે ચૂક્યા થયા સહી તમે રાજવી રે, એવો ખોટો તમ ન્યાય. ભૂપતિ૦ ૭.
ખોલે ચૂક્યા જે કોઈ હોય માનવી રે, કેવી તસ પરતીત;
રસના છેદિયે ખોલ ન મૂકીયે ખોલિયો રે, તો હોયે જગ જશ જીત. ભૂપતિ૦ ૮.

ખાટે ભાખ્યે હોયે જગમાં હીનતા રે, લેખે તે ન ગણાય;
 પૃથ્વીપતિ જે ચૂકા આપણે બોલમાં રે, સજ્જન તેથી દૂરાય. ભૂપતિ૦ ૯.
 ભૂપતિ કહિયો કરથી બોલ જે આકરો રે, રાખો મન સ્થિર સ્થાપ;
 વળી ખીજે ને ત્રીજે જે તમે માગશો રે, આપશું ટાળી સંતાપ. ભૂપતિ૦ ૧૦.
 હરખિયો મનમાંહે રાજન અતિ ઘણો રે, વાધ્યો બહુલો સંતાપ;
 નેમ કહે ભવિ ઢાળ એ અગિયારમી રે, મારણી પુણ્યભર પોપ. ભૂપતિ૦ ૧૧.

દોહરા.

રાજન બોલ દીધો ખરો, મનમાં રાખી કપટ;
 ઘરલ મીઠા બોલડા, અતિ અલે ઉવટ. ૧
 મહારાજન સેનાભણી, મંત્રીશ્વર વળી એલ;
 લ્યો સુભટ તમે આપણા, ફરીને પાછા જેલ. ૨
 નગર લોક સાથે થયા, દીઠા જિન પ્રાસાદ;
 એક એક પ્રત્યે કહે, કરે સ્વર્ગશુ વાદ. ૩

ઢાળ ૧૨ મી.

(જેહડ મારી મૂલંચ મારા લાલ—એ દેશી.)

રાજન હરખ અપાર કે, આવે ઉજમે લલનાકે આવે ઉજમે;
 સાથે ભલા પરિવાર કે, ચિત અતિ ખાંતમે લલના કે ચિત અતિ ખાંતમે. ૧.
 ઘેર ગાજે વન કે, ધ્રુજે કાયરા લલના કે ધ્રુજે કાયરા;
 શબ્દાડખર તેમ કે, હોય અરાપરા લલના કે હોય અરાપરા. ૨.
 વૃક્ષતણી બહુ ઝાડી કે, નૂતન તર ઘણાં લલના કે નૂતન તર ઘણાં;
 જે દેખી નિજ મન કે, ભિન્ન બિહામણાં લલના કે ભિન્ન બિહામણાં. ૩.
 બબુલ કથેરી તેમ કે, જૂથ વળ્યાં ભલાં લલના કે જૂથ વળ્યાં ભલાં;
 અંબ કદંબ હી એમ કે, સરલ ને સાતલા લલના કે સરલ ને સાતલા. ૪.
 ભેદાય નહિ તેહ કે, નર બહુ વેદને લલના કે નર બહુ વેદને;
 સ્વેદ વળે જ્યમ અંગ કે, ઉપજે ખેદને લલના કે ઉપજે ખેદને. ૫.
 ચિતે રાજન લોક કે, લેધ ક્યહાં જાય છે લલના કે લેધ ક્યહાં જાયછે;
 દિસે છે સહી ફેક કે, આગે સુખ થાય છે લલના કે આગે સુખ થાય છે. ૬.
 એમ કહેતાં સહુ તેહ કે, વહી આવ્યા ત્યહાં લલના કે વહી આવ્યા ત્યહાં;

- યુથ ઘણી ધત જાય કે, વટવૃક્ષ છે જ્યહાં લલના કે વટવૃક્ષ છે જ્યહાં. ૭.
 વટ મધ્યે કાટર જોહ કે, દેખી નરવરો લલના કે દેખી નરવરો;
 સાથરો કાઘો દૂર કે, જે હુતો ડાબરો લલના કે જે હુતો ડાબરો. ૮.
 ભીત ધરી મન માંય કે, ભૂપતિ વિનવે લલના કે ભૂપતિ વિનવે;
 આતુરતા કરી જોહ કે, ગમન અભિનવે લલના કે ગમન અભિનવે. ૯.
 આગળ કીધા કુમાર કે, પછે સહુ વિચર્યા લલના કે પછે સહુ વિચર્યા;
 શેઠ તરાલ તે વાર કે, મનમાં પરિકરા લલના કે મનમાં પરિકરા. ૧૦.
 પેસે ભૂપતિ પ્રેમ કે, ભૂમિને ધર ભલે લલના કે ભૂમિને ધર ભલે;
 આંગે જાતાં તેહ કે, અંધકારે આફળે લલના કે અંધકારે આફળે. ૧૧.
 દીડું ગૃહ મનોહારી તે, સઘળું લોચને લલના કે સઘળું લોચને;
 રવિ શશિની પેર તેજ કે, દેખ્યો ન સુહણે લલના કે દેખ્યો ન સુહણે. ૧૨.
 વસુમતિ તેણી વાર કે, લાજે ઉભી થઈ લલના કે લાજે ઉભી થઈ;
 હિંદુ હિંસે જોહ કે, દુઃખની રેપા ગઈ લલના કે દુઃખની રેપા ગઈ. ૧૩.
 પસર્યો અંગ અનંગ કે, મરકલડો મુખથી લલના કે મરકલડો મુખથી;
 નયન કટાક્ષ કમાન કે, બાણ ન ચૂકતી લલના કે બાણ ન ચૂકતી. ૧૪.
 પ્રેમ સરોવર માંહી કે, પિયુ જળ ઝીલતી લલના કે પિયુ જળ ઝીલતી;
 નેમવિજય કહે એમ કે, દુઃખને હેલતી લલના કે દુઃખને હેલતી. ૧૫.

દોહરા.

- પૂઠ દેઇને નારને, અવળે મુખ કરી લાજ;
 ચમકાર ચિત્તે તરત, એમ ચિત્તે મહારાજ. ૧.
 અહો અહો ! એ જોહમાં, કેવી ધનની કોડી;
 નામાંકિત સહી નિરખાને, ગઈ કુમતિ સહુ છોડી. ૨.
 સુવર્ણ પુરીસા દેખીને, અહો અહો કૃત પુણ્ય !
 કેણે નીપાયો કર ગ્રહી, પાયો તે નર ધન્ય. ૩.

ઢાળ ૧૩ મી.

(આવી ધૂતારા નંદની તેં ધૂતું ગાકુળ ગામ—એ દેશી.)

અચરજ દેખી ઉપન્યું રાજા, નંદન કેશં ચરિત્ર, (૨)
 હાસી કરે કુણ પેખી એવું, પુત્રી પુણ્ય પવિત્ર; (૨)

- પુરુષોત્તમ ગુણવાંત સહુણો, આતમચો આધાર. (૨) ટેક૦ ૧.
- પિયરનો પરિવાર સહુ છે, લાજ તણું કુણ ઠામ; (૨)
- પાણિઅહણુ ન કરાવ્યું તારું, એવું ન કીજે કામ. (૨) પુર૦ ૨.
- હેજે હશી હરિણાક્ષી બાલે, સાંભળજ્ઞે નિજ તાત; (૨)
- અણુબળ્યું તમે એવું ન બોલો, મોટા છો અવદાત. (૨) પુર૦ ૩.
- એણી પેરે વારે તાત પનોતા, કોડી કાજ ન કોઈ; (૨)
- અવસર આવ્યે કારજ પોત્યું, એહ સમો કુણ હોય. (૨) પુર૦ ૪.
- માત તાત કોઈ કામ ન આવે, તન બાંધવ પરિવાર; (૨)
- દુઃખની વેળાએ દીડી એણે, કાંધો એણે ઉપકાર. (૨) પુર૦ ૫.
- સુખની વેળાએ સાજન સહુએ, આવે દુરથી ધાય; (૨)
- કેવું સગપણુ રાખું તેહથી, પ્રીતતાણું પાણુ જાય. (૨) પુર૦ ૬.
- તેણે ગ્રહી જવ ગેહથી મુજને, આણી એહજ ઠાણુ; (૨)
- સુવર્ણ પુરૂષને કામે સ્થાપી, કાઢે વાતન પ્રાણુ. (૨) પુર૦ ૭.
- ચોરે કહ્યું એમવચ્ચ તું નારી, મેં નવ વરિયો તોય; (૨)
- સાતમે રેરેનાખતાં અગ્નિ, એણે રાખી ત્યાં મોય. (૨) પુર૦ ૮.
- ચોર મારી એણે સુવરણ કીધું, મેં વરિયો ગુણગેહ; (૨)
- એહજ દીનથી અંત લગી મેં, ધરિયો અવિહત નેહ. (૨) પુર૦ ૯.
- સાચોજમાઈ એહજ તુમચો, પ્રાણુ તણો પ્રતિપાળ; (૨)
- પરધણ પુણ્યે પરણિયો પોતે, ભરતાર દીનદયાળ. (૨) પુર૦ ૧૦.
- મરણુતણો (દંડ) જેણે દીધો, ઉગારી વરમોય; (૨)
- તેણે સમે તું તાત ન આવ્યો, કહીયે હવે શું તોય. (૨) પુર૦ ૧૧.
- કોઈ કામે દોષ ન દીજે, જે લખિયો કીરતાર; (૨)
- ગુણુ અવગુણુ નવ કોઈ વિચારે, આ ભંવ એ ભરતાર. (૨) પુર૦ ૧૨.
- મન માન્યું છે એહથી મારું, અવરતાણું પચખાણુ; (૨)
- સાંભળી રાજ કુંવરી વચ્ચને, હુઆ હૈયે હેરાન. (૨) પુર૦ ૧૩.
- લઈ ત્રીધું વ્યવહારી કેરું, નામાંકિત ધન જેહ; (૨)
- અવર ગ્રહું ભંડારમાં પોતે, પેખિયું લેઈ તેહ. (૨) પુર૦ ૧૪.
- સુવરણુ પુરૂષ કુંવરે ગ્રહિયો, અવર ન ધાલિયો હાથ; (૨)
- ઘેગે આપણે મંદિર આવ્યો, રાજન કુંવર સાથ. (૨) પુર૦ ૧૫.

રાયે પૂછ્યો એકાંતે તેડી, કુંવરતણો વરતાંત (૨);
 કહિયો લહિયો તેનાથી સધળો, ભૂપતિ મન હરખાંત (૨). પુરૂં ૨૬,
 લેધ લગન ને નંદની દોઈ, પરણાવી કુમાર (૨);
 પશ્ચિની દોઈ પ્રીતમ પેખી, સફળ ગણે અવતાર (૨). પુરૂં ૧૭.
 દુઃખ દુહા સહુ દૂર વિગરે, પામ્યો વાંચિછત ભોગ (૨);
 કીધું પુણ્ય તે કેડ ન મૂકે, પુણ્યે સકળ સંભોગ (૨). પુરૂં ૧૮.
 સેવક કહે તસ ખંડ એખીલે, સતી ગુણ પુણ્ય પવિત્ર (૨);
 નેમવિજય કહે ભવિ સાંભળતાં, હોયે જનને ચિત્ર (૨). પુરૂં ૧૯.
 હિત શ્રીશીલવતીમહાચરિત્રે દ્વિતીયસ્કંદઃ સંપૂર્ણઃ ॥

ખંડ ૩ જે.

દોહરા.

સકળ રિદ્ધિ સમૃદ્ધિકર, ત્રિભુવન દીપ સમાન;
 પ્રભુમું પાર્શ્વ ગૌડી ધણી, આપે વર સિદ્ધિ દાન. ૧.
 અભય અનુપમ અકળ ગતિ, મદનકદન મહાનંદ;
 ભયરણુને સુખકરણુ તું, ચરણુ શરણુ ગુણુવંદ. ૨.
 પાતિકને દૂરે હરો, દારિદ્ર્ય દુઃખ જાંબળ;
 ત્રીલોખે ખંડ કહેતાં થકાં, હોલો સુગુર ખુશાલ. ૩.
 સુખ વિલસે સંસારનાં, પામી ભોગ સંભોગ;
 શીલવતી ક્ષણ ક્ષણ વળી, સાંભરતાં લહે શોગ. ૪.
 માગે શીખ કામની કને, અવસર આપણો પાય;
 સુણી વચન વામા ત્યહાં, દૈત્યુ શુન્યજ થાય. ૫.
 પ્રીતમ એતું ન બોલિયે, એ વચને દુઃખ હોય;
 કામનીને વાલ્લાતણો, વિરહ ન આપે કોય. ૬.

ઠાળ ૧ લી.

(કંકણ મોરલિયાએ દેશી)

ગમનતાણું વચન સાંભળી રેપિયુજી, નારીબોલે મુખ એમ પિયુ દિલ વશી રહ્યો;
 અવગુણુ જાણી અમતણોરે પિયુજી, છોડે છો કહિયેકેમ પિયુ દિલ વશી રહ્યો. ૧.

- નેહ ન કીજે એહવો રે પિયુજી, છેલ શિરોમણુ છેલ, પિયુ દિલ૦;
 શકટી ગલાણુ બેહેડે કરી રે પિયુજી, હાલે નહિ કેા બેલ, પિયુ દિલ૦ ૨.
 હો તું અંબુ ઉદધિ પેરે રે પિયુજી, ગરવો ગુણુ ગંભીર, પિયુ દિલ૦
 તાપ વાયુ કરી લીજિયે રે, પિયુજી, છિલર જ્યમ સરનીર, પિયુ દિલ૦ ૩.
 ચંદ્ર ચક્રોરની પ્રીતડી રે પિયુજી, રાખે ઉત્તમ રીત, પિયુ દિલ૦
 કેશવરામ યું નેહલો રે પિયુજી, જેમ મીન ને જળ હીત, પિયુ દિલ૦ ૪.
 હં કરીને જો છાંડો રે પિયુજી, તો કહો કેમ કહાય, પિયુ દિલ૦;
 સમજે ચતુર એક વેણુથી રે પિયુજી, જીવિત લગી પહોચાય, પિયુ દિલ૦ ૫.
 કેતવ કેળવો અન્યથી રે પિયુજી, નારીશુ ન કીજે હાસ, પિયુ દિલ૦;
 એ હાસે સાશજ નહિ રે પિયુજી, ક્ષણમાં હોવે વિખાસ, પિયુ દિલ૦ ૬.
 સીતાતણે વિરહે કરી રે પિયુજી, રામજી કાધ વિલાપ, પિયુ દિલ૦;
 શું કહિયે તમને મુદા રે પિયુજી, સમજો હિયલડે આપ, પિયુ દિલ૦ ૭.
 મુખ દુઃખ કારણુ એકઠાં રે પિયુજી, ગમનશી કહો મુખ વાણુ, પિયુ દિલ૦;
 અંત લગે થાઓ એકમના રે પિયુજી, હાસીથી હોયે હાણુ, પિયુ દિલ૦ ૮.
 જીવતાં ઈ દેઈ જીવનાં રે પિયુજી, ક્ષણમાં ન કીજે વિછોડ, પિયુ દિલ૦;
 વાલમ વિહોણી વિરહિણી રે પિયુજી, મોટા પ્રીતમ દ્રોહ, પિયુ દિલ૦ ૯.
 ઉપજતો પિયુપ્રેમથી રે પિયુજી, છંડો છો નિરપમ નાર, પિયુ દિલ૦;
 અંતલગી ક્યમ રાખશેા રે પિયુજી, નેહ વધ્યો જે અપાર, પિયુ દિલ૦ ૧૦.
 ઇચ્છા જે હોય તમતણી રે પિયુજી, તે દિયે અમચો તાત, પિયુ દિલ૦;
 જાતું કુણુ દુઃખ કારણુ રે પિયુજી, પિયુ કહો માંડી વાત, પિયુ દિલ૦ ૧૧.
 સેવાકારી દૂય મુંદરી રે પિયુજી, રહેછે કેવો અનર, પિયુ દિલ૦;
 અમે લહિયે તમ મનતણી રે પિયુજી, વળી વળી તન ભરપૂર, પિયુ દિલ૦ ૧૨.
 ખામા નહિ અમ સેવમાં રે પિયુજી, જે હોય દુઃખ વદો કંથ, પિયુ દિલ૦;
 છેહડો છોડી કેમ દાખવો રે પિયુજી, એક મતો કરી તંત, પિયુ દિલ૦ ૧૩.
 જાવું પડે પરદેશડે રે પિયુજી, અછતતણે તે મંડાણુ, પિયુ દિલ૦;
 કુંવર કહે નિશ્ચે ચાલવું રે પિયુજી, તરણીને કહે તાણુ, પિયુ દિલ૦ ૧૪.
 તરમે નયનાં લોભિયાં રે પિયુજી, સ્થિર રહિયાં એ દોય, પિયુ દિલ૦;
 લાજ વહો તમે એહની રે પિયુજી, હેજ બરી સામું જોય, પિયુ દિલ૦ ૧૫.
 ઉત્તમ જાણી આદર્યાં રે પિયુજી, વિરહો હવે મત દેય, પિયુ દિલ૦;

- લખી લખીને તમ પગ પડ્યાં રે પિયુજી, ગાળ તો કહિયું કરેય, પિયુ દિલ૦ ૧૬.
 નારી નયનના નેહથી રે પિયુજી, વિનવ્યો પિયુ ગુણુખાણુ, પિયુ દિલ૦;
 પહેલી ઢાળ ખીજ ખંડની રે પિયુજી, નેમનું વચન પ્રમાણુ, પિયુ દિલ૦ ૧૭.

ઢાહુરા.

- એમ ન કીજે નાહલા, છટકી ન દીજે છેહ;
 રાખો વધતો નેહલો, જ્યમ ધન ભૂમિનો ત્રેહ. ૧.
 કુંવર કહે સુણો કામની, મૂકો ખેંચાતાણુ;
 વેગે જમને આવશું, કરશું દુઃખની હાણુ. ૨.
 તમે કાયા તમે પ્રાણુ છો, દોષ આંખ્યો આધાર;
 દોષ રહો તમે અહીં કણુ, પિતાના મેહેલ મઝાર. ૩.
 એક દોયે તે દિન રહી, કુંવર થયો ઉદાસ;
 શીખ દેઢ નારી ભણી, આખી આગળ આશ. ૪.
 કાપટી વેશ કરી ભલો, માગી શીખ વિલાસ;
 પંથ ધણો એ કાપતો, ભુગુકચ્છે ઉલાસ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(આખ્યાનની ચાલ.)

- હવે ચંદ્રગુપ્ત તે ચિત્તે ચાંપે, આવે નગર મોઝાર;
 બજાર બોહોતેર તે નીકાં, હાટ ઁણી અધિકાર. ૧.
 જોવે મુંદર મંદિર મોટાં, પાળ અને પ્રાકાર;
 ચાટાં વળી તેમ ચોરાશી, વણિક કરે વ્યાપાર. ૨.
 કામદત્ત ત્યાં (છે) વ્યવહારી, અધિપતિ પોત સંસાર;
 સિંહલદ્વિપ ભણી તે ચાલે, ઉદ્ધિ મારગ ખ્યાત. ૩.
 નાનાં મોટાં બાળક કેમ, દરિદ્રભાવિત જેહ;
 ચાકર કાકર સમ નર કોઈ, એસે પ્રવહણુ તેહ. ૪.
 ઉદર કારણુ અતિશય લાંધે, મુઘા મારગ ચોર;
 ધર્મહીણુ જે પ્રાણી બાણી, જલધિએ જાવે જોર. ૫.
 સેવક કે કે સાહિય નામે, પેટ પાપી જે કહાવે;
 જેને ગણિયે અશુચિ ખાળ મોટા, તેને શિશ નમાવે. ૬.

- માતાપિતાને બંધવ નેહ, સહુ છાંડી ધન મોહ;
 નભજળ માંહી જે જપાવે, એહ અદતનો દ્રોહ. ૭.
- મરણ ભણી જે હાથે હિયડું, ધર ધર તેમ ધ્રુજંત;
 માગે શીખડી બાળક તરણી, નયણે નીર ઝરંત. ૮.
- કામદત્તની પાસે પહોત્યો, વિનયયુ શિશ નમાવ્યો;
 કહે કામદત્ત બાંધવ કયાંથી, એકલડો અહીં આવ્યો. ૯.
- રાખે સેવક હું રહું તેનો, માસનો દામ ન માગું;
 પેટ ભરું તે સેવા બહુલી, હું તમ ચરણે લાગું. ૧૦.
- અંગ ચાકરી વાહુ નિશદ્દિન, શેઠને કહેણે ચાલીશું;
 એમ જાણીને મુજને રાખો, બોલ્યું વચન પાળીશું. ૧૧.
- રાખ્યો કુંવર પેટને કાળે, આળગ કાયા સાફ;
 શુભ લગ્ને તે મહુરત મોટે, વાળુ સીધાવ્યાં વાર. ૧૨.
- સિંહલદ્વીપ ભણીય હંકાર્યો, મરત યું વહિયાં જાય;
 જળનો પંથ કાપે તે ધણેરો, વાસો જળાનિધિ થાય. ૧૩.
- રણી અધારી શેઠને ચરણે, વિનયે શ્રમને ટાળે;
 નિદ્રા પામ્યાં પોતનાં જન તે, અચરજ એક નિલાળે. ૧૪.
- પ્રરવ ભવના કો સુર મિત્રે, દીઠો કુંવર વહાણે;
 ગરૂડ રૂપ કરી ધન ગાળે, બોલે તું કાંઈ જાણે. ૧૫.
- કુંવર વિમાસે કયને ભાસે, અથવા મુજને આખે;
 બોલ્યો રખે છાનો રહેતો, મનની મનમાં રાખે. ૧૬.
- જાગે સિંહરથજી ! સ્વામી જાગું, કેવી કહો મુજ વાણી;
 ઉત્તમ વેળા ઉત્તમ જગમાં, પામે પુણ્યવંત પ્રાણી. ૧૭.
- અમૃત સિદ્ધિ યોગ તે રૂડો, જો અંગના સંગેત હોય;
 કામિની કુખે રત્ન મનોહર, પ્રસવે એવો કાય. ૧૮.
- જન્મચક્રી મુણો અંત લગી તે, સવાલાખ દિનાર;
 મૂલ્ય અકે કુણુ દે મુખથી, રૂપ અનોપમ સાર. ૧૯.
- લક્ષણુ લક્ષિત બત્રીશ અંગે, ભાગ્યતણો અધિકાર;
 એવો યોગ છે એણી વેળા, લક્ષ્મી લહે જયકાર. ૨૦.
- ગર્ભતણુ તે પુણ્યથી જાણો, રાજ્ય પામે નર મોટે;

- હું કહું તુજને બહુલ સનેહે, વચન ન માનજે ખોટો. ૨૧.
 નિઃશ્વાસ મૂકે તેણે ત્યાંહ, શીલવતીને સંભારે;
 પાણિ ગ્રહીને મેં પરહરી છે, હું તસ દુઃખનો કારે. ૨૨.
 અમર કહે એમ ગરૂને રૂપે, આશા સહી તુજ પૂરું:
 નેમવિજય કહે હાળ એ બીજી, દોહગ દારિદ્ર દુઃખ ચૂરું. ૨૩.

દોહરો.

- નિસાસો કરે શા ભણી, પૂરું મનની હામ;
 વિરહિણી જે વામાંગના, મૂકું તેને ધામ. ૧.
 હરખ્યો મન આતુર થયો, કાયા વાધ્યો કામ;
 કહે સ્વામી મુજ મૂકજે, શીલવતીને હામ. ૨.
 કંવરને લઈ પાંખમાં, આલ્યો ગરૂ ગગન;
 જલધિ લંઘી નગર નિજ, શીલવતીશુ ભવન. ૩.
 શીલવતી જે સુંદરી, વિરહે કરે વિલાપ;
 એ એ પ્રવ મેં કર્યાં, મોટાં દુખકર પાપ. ૪.
 જેલ સુણી વિરહીતણાં, હૈયાં ધ્રુમે ધાર;
 નયણાં આંસુ નીસરે, જે હોય કહિણ કંહાર. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(સુખ્ય સુખ્ય કંતા રે શીખ સોહામણી—એ દેશી.)

- બીહસે વાહલા રે અવગુણ કો લહી,
 નારી અખળા રે, બળ યહાં કો નહિ;
 એમ ન ઘટે રે એ ન નેહલો,
 કાયર ન થઈએ રે, કાજે પેહલો. ૧.
 તુજ વિણુ નારીની રે, શુદ્ધ કહો કોણુ લિયે,
 હેજે હૈડાને રે, મનની કોણુ દિયે;
 પ્રેમની જાળે રે, પ્રીતમ પરહવી,
 એહ અકારજ રે, કરણી અભિનવી. ૨.
 જાળમાં ઘાલ્યો રે, મીન ભણી જેહને,
 કોણુ સખાઈ રે, પ્રીતમ તેહને;

- દુષ્કર સંહેવા રે, સાસુ બોલડા,
ખમ્મા ન ખમાય રે, ખંતશુ પરગડા. વીહસેં ૩.
- ચોરી બાધી રે, તે મુજને વરી,
પંચકેરી સાખે રે, હવે કેમ પરહરી ?
હરણી વિષ્ણુ રે, મૃગતણા યુથથી,
કા પેર તેને રે, આતુર એકથી. વીહસેં ૪.
- મૂર્ચ્છા પાવે રે, સખી તસ જગવે,
હાય હાય કંથા રે, કહીને વિનવે:
કશને ત્રાંડે રે, મોંડે અંશુલી,
આગસ કરતી રે, રડતી આકુલી. વીહસેં ૫.
- પંડે વળી ધરણી રે, દેહું આક્રમે,
હૃદયને ચુંથે રે, અતિ ધણું ટળવળે;
ધિક ધિક નારી રે, એ અવતારડો,
વિરહી વિભેગી રે, શોકી દુઃખવડો. વીહસેં ૬.
- કેને ભાખું રે, આખું દુઃખ મિત્તિ,
કો નવ સૂઝે રે, વહિયે મન નિસો:
નેહ વિણ નાથે રે, ભલું મુજ છેતરી,
અવગુણે કીધી રે, પરધર કિંકરી. વીહસેં ૭.
- નર હોય જગમાં રે, ધૂરત હગ ભલા,
પહોચે સાતમી રે, હામે નિરમળા:
હું અપરાધી રે, શી હુતી તાહરી,
આશા ત્રોડી રે, ટાણે માહરી. વીહસેં ૮.
- નેહ નિઃસ્નેહી રે, કેણીપેરે નિરવહૈ,
ઓછા છિદ્ધર રે, જળ કયમ બહુ રહે:
પ્રાટે ત્રાઠે રે, પાળી સહી જેહની,
હીણા પ્રાણી રે. ગત એહ તેહની. વીહસેં ૯.
- અવગુણુ ગુણુને રે, ઉત્તમ લેખવે,
દુર્જન કંથને રે, દિલ નવ મેળવે;
નારીને રાષે રે, ચિત ધણું ચિતવે,

છાંડી વાંલા રે, અન્ય હિત કેળવે.	વીહસેં ૧૦.
છળ બહુ ભ્રમે રે, ક્ષણ નવ પાતરે,	
અવગુણ રાખે રે, ભાખે આતરે;	
વિરહી દેહી રે, મન દાઝે ધણું,	
અન્ય જન દેખી રે, દિલ ધરે આપણું.	વીહસેં ૧૧.
રીત ન જાણે રે, પર જોડ લોકની,	
તેણે સ્થિર સ્થાપી રે, મનસા પાપની;	
રજની ન આવે રે, નાહલા નિદ્રડી,	
અધવચ છાંડી રે, પ્રીતમ પ્રીતડી.	વીહસેં ૧૨.
કરનો મેળો રે, કીધો પહેલંગ,	
અંગનો મેળો રે, નવ રથો ટુંકંગ;	
વચનને મેલે રે, વચન બોલ્યો નહિ,	
વિણ કલ્પે વહિયો રે, ન કહે ગયો કો કહી.	વીહસેં ૧૩.
એમ બહુ બોલે રે, વનિતા વલવલે,	
કુંવરની આંખે રે, જળધારા ચલે;	
ક્ષણ ક્ષણ પામે રે, મૂર્છાગત અંગના,	
ભૂમિ પડતી રે, એક નિજ પિયુ વિના.	વીહસેં ૧૪.
ત્રીજા ખડતી રે, દાગ ત્રીજા સમી,	
નેમે ભાખી રે, ધન્યાશ્રીએ સંક્રમી;	
જે જો કરણી રે, એ સદી કર્મની,	
આગળ સુણજે રે, વાત છે મર્મની.	વીહસેં ૧૫.

દોહરા.

કુંવર કહે ભિત્યંતરે, બોલે બાર ઉધાડ;	
સાંભળિયું નહિ વિલપતાં, ફેરી કહિયું ત્રાડ.	૧
કહે રાણી તું કોણ છે, એણી વેળા આ ઠામ,	
જે જાણે મુજ સાસરો, તો દાળે તુજ નામ.	૨.
હું પિયુ છું તાહરો, ચંદ્રગુપ્ત મુજ ખ્યાત;	
તે આલ્યો પરદેશડે, રીસવશે ફરી ધાત.	૩.

- તે આખો પરદેશથી, તુજને મળવા કાન;
 પુરૂષ હી નાણી આપણો, આગખિયો પતિરાજ. ૪.
 દારી ઉઘાડ્યું દારને, દીડો નિજ ભરતાર;
 પલંગ થકી પરી થઇ, પામી હરખ ઉદાર. ૫.
 અવળે મુખ ઝિલી રહી, લગ્નગની કરી ઝોટ;
 વિરલગ્યથા વામી પરી, પામી મન્મથ પોટ. ૬.
 દારી સહુ દૂરે ગઇ, એહો આપ પલંગ;
 કર ગ્રહીને તે કામની, એસારી ઉચ્છંગ, ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(આસણશ નંગી—એ દેશી.)

- હું અપરાધી નારી છું તોરો, કાંઈ ખમજે અવગુણ મારો રે; સુંદરી સનેહી.
 તું સોભાગણુ નારી સલુણી, તુંતો ગુણવંતથી ગુણ દુણી રે. સુંદરી ૧.
 તું દયાવંત દયાળી બાળી, મેં તો પૂરવ પુણ્યથી ભાળી રે; સુંદરી ૨.
 તું ચિત્રાવેલી સદા ગુણખાણી, લક્ષણા તુજ લક્ષણી વાણી રે. સુંદરી ૨.
 શશિવદની તુહીજ પુણ્યવંતી, સહી દોષ થકી દૂરે દૂતી રે; સુંદરી ૩.
 મેં અપરાધ કર્યો જે મોટો, તે તેં ખમવા દિલ નવ કર્યો ખોટો રે. સુંદરી ૩.
 તું મુજ પ્રાણજીવનથી પ્યારી, હવે દિલ નવ રાખું ન્યારી રે; સુંદરી ૪.
 અવગુણ કીધા આપ ખમાવું, તુજ લળી લળી શિશ નમાવું રે. સુંદરી ૪.
 હું તુજ ચોર છું આ ભવકેરો, તેં તો રાખ્યો પ્રીતિનો દોરો રે; સુંદરી ૫.
 સતી શિરોમણિ મેં તું પામી, દર્શને ગયાં દુઃખ વામી રે. સુંદરી ૫.
 હું તુજ નામતણી બલિગ્નઉં, તુજને અલોનિશ ચિતડે ધ્યાઉં રે; સુંદરી ૬.
 કાયા હંસજીવન સમાણી, મુજ મન ઘટમેં તું આણી રે. સુંદરી ૬.
 ધન્ય જે ધર્મ ધર્યો તે વાર, સહી પામિયો હું પુણ્ય સાઈ રે; સુંદરી ૭.
 કરણા કરીને રીસ તજી જે, જેમ હૈયડલે રંગ રમી જે રે. સુંદરી ૭.
 મેં તો કીધા ઘાત વિશ્વાસ, જેહ મૂકી કરથી નિરાશ રે; સુંદરી ૮.
 મેં તુજ આદરી મનડે મોટે, તું મન જાણે જે દિલ ખોટે રે. સુંદરી ૮.
 નિસુણી એમ નારી જે પ્યારી, એમ કહે તવ વાત વિચારી રે.

વાંલા સુણો વાર.

- તું પ્રભુ શશિને હું છું ચંદ્રિકા, તું છો રતન ને હું છું મુદ્રિકા રે. વાંલા ૯.

હું પ્રભુ ચરણતણી રખવાળી, સાચી માચી રહું મતવાળી રે; વા'લાં
 તું સાહેબ ને હું તમ દાસી, રહી વળગી નવ કરું દાસી રે. વા'લાં ૧૦.
 કહે રાણી મુખ દસીને વાણી, જેદ આગમ પ્રીતમ જાણી રે; વા'લાં
 હું નાહી નાથજી ઝડપુરનાને, તું ચાહે સંગ પિયુ માને રે. વા'લાં ૧૧.
 યોગ્ય નહિ છે ભંગ એ કરતાં, રહિયે છે જનથકી ડરતાં રે; વા'લાં
 પ્રગટ થઈને આવજો પિયુડા, તવ મન મુખ વહેશું જીવડા રે. વા'લાં ૧૨.
 ગર્ભ રહે જો કાઈ કરમે, તે તો ભોગવિયે બહુ મરમે રે; વા'લાં
 તું તો કરીને પૃથ્વી વાંકા, જાઓ કામ પડ્ય મુખ ઢાંકા રે. વા'લાં ૧૩.
 લોક જોળાં પગ પગ સહિયે, બહુ સમજીને તે શું કહિયે રે; વા'લાં
 જો મનમાં હુતો મળવાનો, તો ક્યમ આવ્યો પ્રભુ છાનો રે. વા'લાં ૧૪.
 કુંવર કહેછે અવસર કો, એણી વાતમાં નહિ દૂડો રે; સુંદરી
 લક્ષણ બ્રહ્મસે નિત નંદ, એણી વેળાએ પામે આનંદ રે. સુંદરી ૧૫.
 જન્મથકી અતિ પણ તેવો, રૂપે કરી હરિ જોવો રે; સુંદરી
 આંગળાં ઘાટ્યાં મુખમાં દીસે, કરી રત્ન સુંદરી ચિત્ત હીસે રે. સુંદરી ૧૬.
 તેણે માટે માનો તમે કહિયો, અર્થ દેવથકા મેં લહિયો રે; સુંદરી
 પ્રાણપિયુ મુણે એવી વાતે, તસ વાર ન થાય ધર જાતે રે. વા'લાં ૧૭.
 કોવો પ્રતિઉત્તર દેડું સાસ, તે તો કાદે પ્રાણ જે આ શું રે; વા'લાં
 સહી નાણી દિયો કાઈ મુજને, જો લોકે કાંઈ દિલ તુજને રે. વા'લાં ૧૮
 મુદ્રિકા દીધી કરની લેખ, મન મળિયાં માંહિમાંહે લેખ રે; વા'લાં
 પણ ઈંદ્રિના રસ ઘણું સારા, દોષ ભોગવતાં મનોહારા રે. વા'લાં ૧૯.
 નેમવિજય તે રંગ શુ મળિયા, વિરલ વ્યથા દુઃખ ટળિયા રે; વા'લાં
 યામનીચર ને ગરુડ તે જ્યારે, મુક્યો પ્રવલ્લ લેખ પેહલે રે. વા'લાં ૨૦.

દોહરા.

સૂતા જાગ્યો કુંવર તે, તેહજ જુગ મોઝાર
 વિહંગ નજરે ના'વિયું, દેવતણો પ્રતિકાર. ૧.
 સિંહલદ્વીપ બાણી હવે, પવને ક્યો પ્રચાર;
 વેગે પહોંચ્યાં જુગ તે, રત્નપુર વર સાર. ૨.
 રત્નસેન તસ ભૂપતિ, રત્નમંજરી તસ નાર;
 રત્નવતી તેની સુતા, યૌવન કરે ઝંકાર. ૩.

વેચ્યાં બહુ કિરિયાણુને, હુચ્ચો લાભ અનંત;	
જુગલ મોતી અતિ ભલાં, મનોહર જેની કંત.	૪.
નિરખ્યાં તેણે બૂપતિ, ખુશી થયો મનમાંથી,	
મૂલ કહો તમે એહનું, અહિયે જ્યમ ઉચ્છાદ.	૫.
એ અવસર રાજા તણી, પુત્રી રત્નવતી જેહ;	
મંદિર નોખે મલપતિ, બેઠી નિરખી તેહ.	૬.
કુંવરી કુંવર દષ્ટિ બે, એક થઇ તે વાર;	
ચિત્રામણ જ્યમ પૂતળી, દોય રહ્યાં એક તાર.	૭.

ઠાળ ૫ મી.

(ચાંદા રે ચાંદરણે હો, હાંન માર ગુરિયાં ઉડાયો—એ દેશી.)

કામદત્ત જાંપે હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,	
કાચા રે વાત કાચા ચિત્ત માને અહો રાજ;	
કહું તે સુણજે હો રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો,	
સાચો જે ઇણહીજ રાચો હો.	અહો રાજ ૦ ૧.
રાજેંદ્ર માનો હો, મલ્લીપતિ મોરો વચન જે સાચો,	
મુક્તાફલની જેડી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો;	
જાણો એક વાર, હિયડલે ધારૂં, ને પુણ્યને સારૂં,	
અહોલાલ અહોરાજ રાજેંદ્ર માનો હો.	
અગમ્ય અરૂંપી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,	
દેવના ધારૂં દેવના સારૂં, ને સહી હિતકાર.	અહો રાજ ૦ ૨.
સવાલાખનું, રાજેંદ્ર એનું મૂલ કહિયે હો,	
ઝાણો ન કહિયે ને પૂરો સહી લહિયે, અહોરાજ;	
નર એહ માદા હો, ઝાળગ એની કેતી કહિયે,	
ગુણ બહુ સહિયે, જે દોય નીવહિયે.	અહો રાજ ૦ ૩.
કુંવર સુણી હો, એવું ત્યહાં શીશ ધૂણાવે,	
મુખ ચમકાવે ને નેણ ચલાવે, અહો લાલ;	
કહી ન શકિયે હો, કુંવરને તે નૃપ બોલાવે,	
નયન ડોલાવે ને કાંઈ સુણાવે.	અહો રાજ ૦ ૪.

ઇલાપતિ નેહો હો, રાજેંદ્ર મારા કુંવરને ખોલે,
ખેલુ ચખ ડોલે ને અંતર ખોલે. અહો રાજ;
તુજ સંગે કેવો હો, ઠાકુર મારા ચિત્તને જે ચોળે,
ચિત્તને જે ચોળે ને મોતીને તોળે.

અહો રાજ૦ ૫.

હશી તસ ભાખે હો, રાજેંદ્ર મારા ઇન્ધ્ર ન સુહાશે,
કહિયું ન જાશે ને મન દુઃખ થાશે, અહો લાલ;
મનમાંહી તમને હો, મહીપતિ મારા અચરજ આશે,
અચરજ આશે ને રોઠ દુહવાશે.

અહો રાજ૦ ૬.

મુક્તાકળ એ એકે હો, રાજેંદ્ર મારા દાદુરી છે નાની,
વાત નહિ છાની ને એહ પુરાની, અહો લાલ;
ઓળખી અનુમાને હો, લાલન મારા શાસ્ત્રના રાની,
શાસ્ત્રના રાનીને વાત કહાણી.

અહો રાજ૦ ૭.

સાંભળી નૃપ ત્યારે હો, લાલન મારાં અચરજ પાવે,
મન સ્થિર થાવે ને કાન જગાવે, અહો લાલ;
દોયન મોતીકેરં હો, લાલન મારા મૂલ દેવાવે,
એક દૂરવાવે ને પરીક્ષા કરાવે.

અહો રાજ૦ ૮.

કુંવરને કહિયે હો, લાલન મારાં મોતીને છેદાવે,
અચરજ લાવે ને ખંડ કરાવે, અહો લાલ;
દાદુરી નૃપ દેખી હો, લાલન મારા મનને હસાવે,
મતિ તસ ભાવે ને અતિ સુખ પાવે.

અહો રાજ૦ ૯.

દેખી દેખી એવી હો, રાજેંદ્ર મારા કુંવરની બુદ્ધ,
અતિ ધણી શુદ્ધને જાત મતિવૃદ્ધ, અહો લાલ;
ભાગ્યવંત રૂડા હો, લાલન મારા અગમ્ય એ કીધી,
લહેશે ઋદ્ધિ ને સકળ સમૃદ્ધિ.

અહો રાજ૦ ૧૦.

ત્રીજે ખંડે પાંચમી હો, લાલન મારાં મોતિયાં વેચાયાં,
જે એ મૂલ પાયાં, ને સહુ હરખાયાં, અહો લાલ;
નેમવિજય નેહો હો, લાલન મારાં ધણુંએ સોહાયાં,
અચરજ ભાયાં ને કાજ સવાયાં.

અહો રાજ૦ ૧૧.

દોહરો.

- મન હરખ્યું મહીપતિતણું, પુરુષોત્તમ જગ એહ;
એહથંકા અદકા નહિ, પુણ્યવંતમાં રેહ. ૧.
- શેઠ પ્રતિ રાજા કહે, કાણુ પુરુષ જગસાર;
દાખ્ય કહે મુખ મોડીને, એ છે અમ્મ સુઆર. ૨.
- નરપતિ તવ બોલ્યો નહિ, કુંવરી કહે જમ માય;
મેં વરિયો પરણીશ હવે, જેમ આવે દિલ દાય. ૩.

ઢાળ ૬ ટી.

(યાત્રાપુર જત્યા હો કે લાવતે જીવપુરી - એ દેશો.)

- નારી નેણુ નિહાળે હો કે, ચિતમાં ચિતવે કવણુ એ કામકુમાર;
જગતીજન ભોળવવા હો કે, આવ્યો અભિનયો, નવલો રતિ ભરતાર. ૧.
- સહજ સતુણી હો કે, સુંદરી વિનવે, બાળા બે કર જોડ;
હિયડું વેધ્યું હો કે, મનમથ કરી નવે, ઉમાંણા મન કાડ. સં ૨.
- શેઠ ભણી રાગ હો કે, પૂછે વળી વળી, કહો છ એની જનત,
વિટલ વાણિજ્ય નૃપને હો કે, બોલ્યો મન રળી, શી પૂછે પ્રભુખ્યાત ? સં ૩.
- ટાળે અંગ અમને હો કે, રાખ્યો આકરી, સમજી રેહો મન માંભ;
રાજકુંવરી બહુ સીજે હો કે, રૂપે અપજરી, માત બોલાવે ઉત્સાહ. સં ૪.
- પોતે દાખ્યની સાથે હો કે, આવ્યો નર ભલો, તે મુજને પરણાવ;
બીજે વર વરવા હો કે, નીમ છે માહરે, ઇણહુ તે બહુ ભાવ. સં ૫.
- જનિત મત પૂછો હો કે, માંડે કહ્યું કરે, એણે ભવ એ ભરતાર;
ગુણવંત દામ બીજે હો કે, નહિ છે જગત ભરે, એ આતમનો આધાર. સં ૬.
- રાણી નૃપને જણાવે હો કે, અતિશે ઉતાવળી, મહીપતિ ચિંતે એમ;
પંથ તેહ બોલાવે હો કે, પૂછે વાસ કુલી, ધરીને મન બહુ પ્રેમ. સં ૭.
- ભાખી તેણે સઘળી હો કે, ઉતપત મૂળ થકી, વસુપતિ હરખ ધરંત;
વ્યાહો સુકુલિની હો કે, કહ્યું એમ વકી, ઇલાપતિ ગુણવંત. સં ૮.
- બરકી ભૂપ જંપે હો કે, વિમાસી બોલિયે, અપજશ એણી વાત;
આતુરતાએ બહુલી હો કે, હિયડું બોલિયે, દિજે જોષ સાત. સં ૯.
- સ્થાનકને કુળ વાર હો કે, લક્ષ્મી ગેહે ઘણી, દય પક્ષ પૂરો જોહ;

ભાગ્યવંત રૂપાળો હો કે, દાતા તેહ ભણી, નિરખો સાતે એહ. સં ૧૦.
 પરદેશી નવ નિરખ્યો હો કે, કહો કેમ દીજીએ, જશ પામવા પંચ;
 અવિચાર્યું અનિષ્ટ હો કે, કેણુ ન કીજીએ, સાજન કેરે સંચ. સં ૧૧.
 નરપતિ નર લોભી હો કે, જાણ્યો સાહસી, પ્રાણે રાજકુમાર;
 પરણાવે તે પ્રેમ હો કે, રૂપે ઉરવશી, મહોત્સવ નગર મોઝાર. સં ૧૨.
 દીધી પુણ્યે જોડી હો કે, દૈવે કર કરી, હરખ્યા પુરજન લોક;
 કામ વરણે વખાણે હો કે, રામા મુખ ધરી, પુણ્યે સંપદ થોક. સં ૧૩.
 જટ્ટી ઢાળ ત્રીજો હો કે, ખંડે કહી લલી, નેમવિજય સુખદાય;
 ભાવે ભવિ સુણજો હો કે, મતિ કરી નિર્મળી, આગે જો હવે થાય. સં ૧૪.

દોહરા.

- ચંદ્રવદની મૃગલોચની, ગજગમની પિકવેણુ;
 રૂપ અભિનવ અપ્સરી, કુંવરે નિરખી નેણુ. ૧.
- પદ્મિની મોહી પ્રેમશુ, દીધા નૃપ પરિવાર;
 મણિ માણિક સુવરણુતણાં, ભૂષણુ અથ અપાર. ૨.
- સાત વાહણુ નૃપ સંપિયાં, ભરી ભરી પૂરણુ કામ;
 પ્રવ પુણ્યતણે ઉદય, સકળ મનોરથ સિદ્ધ. ૩.

ઢાળ ૭ મી.

(દખણુ દોહલો હો રાજ—અં દેશી.)

- સુંદર શાતા હો રાજ, મનશુ માતા રાજ,
 દોષ ગુણુ ગાતા હો, સાદાં સુખડાં સાદતાં;
 ભોગવે ભોગા હો રાજ, દુઃખ સંજોગા રાજ,
 ગયા દુઃખ શોગા રે, મન ભણી મોહતા. ૧.
- કામદત્ત ચિંતે હો રાજ, નિજ મન ખંતે રાજ,
 આતમ તંતે રે, એમ દેખી કુમારને;
 સુખ એહ પામ્યો હો રાજ, દુઃખ સર્વ વામ્યો રાજ,
 જન શિર નામ્યો રે, બાહુ ધર્મ ધારીને. ૨.
- રંભ સમાણી હો રાજ, કિન્નરી આણી રાજ,
 અપસર માણી રે, નારી જોણે પરગડી;

- ધન બહુ ધારી હો રાજ, રાય મતિકારી રાજ,
શું એ વિચારી રે, દીધી કંમ એવડી. ૩.
- દુરજન દોષી હો રાજ, પાપના પોષી રાજ,
ધરમના શોષી રે, હોય એમ અકારણે;
અવગુણ આગે હો રાજ, પાપ ન લાગે રાજ,
પ્રીતને ત્યાગે રે, દેખી ગુણને ઢાંકણે. ૪.
- પર સુખ દેખી હો રાજ, હોય પરદેખી રાજ,
છળના દેખી રે, પાપી રોય ધરે ધણે;
મનુષ્ય મ જાણો હો રાજ, મતિ કો વખાણો રાજ,
સહી મન ટાણો રે, પાપે પિંડ ભરે ધણો. ૫.
- એક દિન વાર હો રાજ, દુરમતિ કાર રાજ.
દુરગતિ સારે રે, વાત કહી વાણીએ;
સુણો ભૂપ જમાઈ હો રાજ, મોટી વડાઈ રાજ,
થુકન ભણાઈ રે, આપે હવે ચાલીએ. ૬.
- માંગે તમે આણા હો રાજ, ભૂપતિ પરેણા રાજ,
અમીય સમાણા રે, બહુ પ્રેમ ધરી કરી;
ચંદ્રગુપ્ત વેગે હો રાજ, મનને રંગે રાજ,
ધન્યને સંગે રે, વાર શેર આણા ધરી. ૭.
- પ્રાણપ્રિયા વેલી હો રાજ, મહોત્તને મેલી રાજ,
લેઈ આજ્ઞા વેલી રે. થાએ તમે આપશું;
શીખડી લીજે હો રાજ, કામ એ કાજે રાજ,
વેલા થઈજે રે, આપે હવે ચાલશું. ૮.
- સ્તવતી વેગે હો રાજ, કાંતને સંગે રાજ,
નિજ મન ટંગે રે, બાલે નિજ તાતને;
આપો મુજ આજ્ઞા હો રાજ, કરશું પ્રયાણા રાજ,
વચન સુગણા રે, પુત્રી કહે માતને. ૯.
- રતિશુ રામા હો રાજ, પ્રીતમ કામા રાજ,
ઉતાવળ સામા રે, માતા કોને જાયને;

- ધર અભિલાખી હો રાજ, પિયુડે ભાખી રાજ,
મુખે એમ ભાખી રે, જઈ હું મળું માયને. ૧૦
- વચન તેહણે હો રાજ, દીધું જેને રાજ,
અનોપમ એને રે, લેઈ સાત સોદામણાં;
હયગજ વાર હો રાજ, પુણ્યને સારું રાજ,
નૃપખળ સારું રે, આખ્યાં તેહને ઘણાં. ૧૧.
- દાસ વળી દાસી હો રાજ, જેહ વિશ્વાસી રાજ,
જેહ વિલાસી રે, આપી વાર વારાંગના;
પ્રવહણુ જેહાં હો રાજ, લેઈ મુખ મીઠાં રાજ,
વ્યવહારી દીઠાં રે, દય નાથને અંગના. ૧૨.
- સાજન પોતે હો રાજ, ચખ જળ હોતે રાજ,
મુખ કંજ જેતે રે, પાછા વાળાવી વળ્યા;
જુતા તે હાડ્યાં હો રાજ, પવને માલ્યાં રાજ,
ન રહે જાડ્યાં રે, વાર વેગે જે ભણાં. ૧૩.
- ઉદધિ માંહે હો રાજ, બહુલ ઉત્સાહે રાજ,
મનોજવ પ્રાપ્ત રે, ગયે ખ્યાલ વિલોકતાં;
કલ્લોલ જળ લોળે હો રાજ, પવન ઝકઝોળે રાજ,
બહુ જળ ટોળે રે, વહેતે અશોકતા. ૧૪.
- સાતમી ઢાળે હો રાજ, ખંડ એ ભાળે રાજ,
ત્રીજનની રસાળે રે, રૂડી નેમવિજે કહી;
સહુ તમે સુણજો હો રાજ, ધરમને ધૂણજો રાજ,
ભાવે ભણજો રે, હોવે ખ્યાતિ ઇલાં સહી. ૧૫.

ઢોહરો.

- ઉત્તમ ખ્યાલ ચૂકે નહિ, જો હોવું સતખંડ;
શેઠ ભક્તિ તવ સાંભરી, વેતો વાણુ અખંડ. ૧.
- નારીને કહે નેહશુ, હું જાઉં ઇચ્છ્ય પાસ;
સેવા સાર તેહની, જ્યમ પોહોચે મન આશ. ૨.

સ્તનવતી યોલે તદા, કરજેન પ્રભાતે સેવ;	
રાત્રિએ જુગતું નહિ, કહિયે છે તમ હેવ.	૩.
એણે જુગથી નિસરી, ખીજે જાવું જોહ;	
નિશા અધારી ઉદધિજળ, વાંચો કુશળ હું તેહ.	૪.
ઉત્યો આળસ છંડીને, જાવા શેઠ સમીપ;	
છીકા સામી તવ થઇ, અણસમન્યારો દીપ.	૫.
નારી કહે જાવા ન દઉં, અપશુકન વડ એહ;	
કુંવરી વિનય કરે એહવો, યોલે ગુણનો ગેહ.	૬.
સરજ્યાં સુખ દુઃખ ઉપજે, ભાવિ ન મટે કાય;	
સરજ્યું હોયે તે પ્રતિ, વારક જગમાં ન હોય.	૭.

ઢાળ ૮ મી.

(જોરાવર હાડાની—એ દેશી.

કામદત્ત મંત્રી ચાર રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે,	
અચરજ હવે હોયે, ભાવિત ન લહે કાયે,	
તે સુણજે સહુ કાયે,	
વાત વિચારી રે, વરવી તેહની રે;	
જે જે કર્મ વિકાર રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે	૧.
નાડી હતી રે, બુદ્ધિ જે જોહની રે.	
જેઓ એક હુતો એહ રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે	
પરણો ટીકા રે, નીકટ વારાંગના રે;	
દેખી મન ચળે ચિત્ત રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે	
કામી પુરૂષોને રે, વાંલી કામની રે.	૨.
જાતિકુળ નહિ ભાસ રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે	
પેદાશરો થઇ રે, આવ્યો આપણો રે;	
ન ઘટે રાજકુમારી રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે	
અધા હાથે રે, સ્તનનો આંગણો રે.	૩.
મારી એહ કુમાર રે, યેઠા ત્યાંહાં સોલે	
આવે રાતે રે, તે જય ઇલાંકણે રે;	

- ફલકને ધરિયે છે જેહ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
એસવી નાખજે રે, લેધ તે ક્ષણે રે. ૪.
- એમ ચિંતવીને તામ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
બ્રહ્મિયે ગોરી રે, મનમથ સુંદરી રે;
મીઠી ગુણુતણી ગેહ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
બાળું દીપે રે, નવલ પુરંદરી રે. ૫.
- મિત્ર કહે સુણો શેઠ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
સૂતાં આવ્યો રે, કુંવર ઉતાવળો રે;
ફલકને પગથડા ઠેલ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
કુંવરતણો રે, મન અહીં ભલો રે. ૬.
- પડિયો ઉદ્ધધિ ઉત્તંગ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
મુખ માહે રે, નવ પદ બાલતો રે;
શીલવતીતણું ધ્યાન રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
મનમાં વાર રે, સ્યામા ધ્યાવંતો રે. ૭.
- નિસુણી આકરી વાણુ રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
લલિયો નારી રે, બાલ જે આકરો રે;
આકળી જ્ઞેવે ત્યાંહાં આય રે, બેઠા ત્યાંહાં સાહેં
તેણે પેખ્યો રે, પ્રીતમ તે ખરો રે. ૮.
- છાતી દુઃખયુ કાટંત રે, ચિતે ત્યાંહાં બાળા,
કાધા જેહ ચાલા, વરવા જેમ ચાલા,
એહ કરમના ચાળા.
પામે પ્રાણી રે, પ્રાંહિ પાંડુઆ રે;
તો કહે કંઈ હવે કેમ રે, ચિતે ત્યાંહાં બાળા
ખાતાં મીઠા રે, કિંપાક લાડુઆ રે. ૯.
- ચાહા પ્રાણુધાર રે, ચિતે ત્યાંહાં બાળા
વિલપે વામારે, અહીં તહીં આકુલી રે;
વણુ કહે તું નાહ રે, ચિતે ત્યાંહાં બાળા
પહોત્યો વા'લા રે, મતિકરી વ્યાકુળી રે. ૧૦.

- પિયરિયાં તણો વાસ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 દૂર રહિયો રે, કહિયું નાવને રે;
 બળુકું ન સાસરું કેથ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 શીલ જે સાચું રે, રહેશે કેમ કને રે. ૧૧.
- નયણે નીર પ્રવાહ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 માનું જે પેરે, જળધર ઉનહો રે;
 ધૂટી પ્રબળ પ્રતાવ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 કો નર ગણો રે, જવે જે ગણો રે. ૧૨.
- પિયુ પિયુ કરીને પોકાર રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 અંગે પછાડે રે, ત્રોડે કેશ કો રે;
 પામે મૂર્ચ્છા અપાર રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 ફાડે પરાણે રે, આપણા વેશને રે. ૧૩.
- કાધાં કોડ કુકર્મ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 દુર્મતિકારી રે, ઉદ્વિ આવિયો રે;
 તો મરું હું એની કેડ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 દિલ દુઃખ દેખી રે, ચિંતે ભાવિયો રે. ૧૪.
- એવે શાસનદેવ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 આવી ગગને રે, અતિશે ઉતાવળી રે;
 ખડગ કર ગ્રહીને તેણે રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 કેમ થઈ રે, પુત્રી ઉતાવળી રે. ૧૫.
- મળશે સહી પુજ કંત રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 અવધ કહું રે, પુજને વર્ષની રે;
 ત્યાં લગી કરી જિન ધર્મ રે, ચિંતે ત્યાંહાં બાળાં
 ધરીને મન સાઈ રે, વાઈ હર્ષની રે. ૧૬.
- પામી અતિ આનંદ રે, ગુણવંતી નારી,
 અહો કામણગારી, શીલ સમારી;
 હિયડે પામી રે, પ્રેમ જે અતિ ઘણો રે,
 આઠમી નેમ કહે ઢાળ રે, ગુણવંતી નારી,
 ત્રીજે ખડે રે, ઢાળ એ સહુ સુણો રે. ૧૭.

દોહરા.

- પાખ્યો કંથ પણ કામની, વાખ્યો વિરહા અંગ;
એક વાસર કયમ નિસરે, પીડે અંગ અનંગ. ૧.
- દેવી વચને તે રહી, સ્થિરતા મન વચ કાય;
નવ પદ સાભાવે ભણે, સુખનો એહ ઉપાય. ૨.
- એમ કરતાં વાહણુ તિસે, પવને કીધ આનંદ;
ખીજે દિવસે શેઁજી, નારી ભણી સુખકંદ. ૩.
- સુણ્ય નારી તુજને કહું, કાણુ પુરૂષ જગ એહ;
જાત હીણુ ગુણ હીણુ તે, તોશુ રૂપની રેહ. ૪.
- તું મુજ પ્રાણુપ્રિયા સહી, પ્રમદા હવે તું થાય;
તુજથી અંતર કે નહિ, હોજીએ એ સુખદાય. ૫.

ઢાળ ૯ મી.

(છેડો ના જ છેડો ના જ—એ દેશી.)

- તું સસનેહી સ્યામા સારી, પ્રેમે ભરી પનોતી;
ગુણવંતી તું ગરવી ગોરી, લાવણ્યરૂપ સજ્જેતી,
પ્રેમે કહેને, હારે એવડું શાને કહાવે, નેહ ધરોને. ૧.
- ફજી નારી પ્રેમ પિયારી, તારી તે સહુ દાસી;
તું મુજ પ્રાણુપ્રિયા પરશ્યુંગી, અંગે સંગીત વાસી. પ્રેમે ૨.
- મેં તુજ પામી પૂરણુ પુણ્યે, સાચી મોહનવેલ;
તોરે સંગે રંગે અભાંગે, દુઃખને ઠેસા મેલ. પ્રેમે ૩.
- રાણી મનમાં યોલને જાણી, વાણી જાંપે એમ;
પાપી પ્રાણી સખલ વિનાણી, એવું લાખે કેમ,
મનની કહોને, અલવે શાને યોલાવો એમ કહોને. મનની ૪.
- પરદોહીને મોહે મેલા, વરની તે જાતિ તેને;
નિપટ કાલચી નિપટ લોભી, નારી છે દિલ જેને. મનની ૫.
- તેં મુજ પતિને નાખ્યો ઉદ્ધધિ, ઉલટી બુદ્ધિ ઉપાવે;
એ કરમે મરમે નવ પાલે, લીલા રંગ સ્વભાવે. મનની ૬.
- હું મદમાતી છું ધણિયાતી, વાળ ન વાંકો થાયે;

મૂકાને છેડે એહ પછેડા, નીવેડા હવે થાયે.	મનની૦ ૭
જે હોય પિયારી નારી નરને, સામું પાપે ભરાયે;	મનની૦ ૮.
છેહડે લાગે ભીખને માગે, આગે સુખ નવ થાયે.	મનની૦ ૯.
આપણી છાંડી આહે પરની, રાતો થઇ જે રાયે;	મનની૦ ૧૦.
પાપનો સંચો પૂરો મેલે, દુઃખ મંદિરમાં માચે.	મનની૦ ૧૧.
પરની નારી સંગ બહુલો, દુર્ગતિમાં દુઃખ વેદે;	મનની૦ ૧૨.
પરમાધામી પાપી તેને, શસ્ત્રે કરીને છેદે.	મનની૦ ૧૩.
તું મુજ આયત હમણા આવી, જો કહ્યું નવ માને;	મનની૦ ૧૪.
તો ગતિ એ છે તારા પિયુની, કહીએ છે સહી તાને.	મનની૦ ૧૫.
એવી વાતે ખાંપણુ તુજને, તું મુજ બંધુ સમાન;	મનની૦ ૧૬.
કાઠે કરી તન પૂર્યું શ્રેષ્ઠ, કામાતુર એક વાન.	મનની૦ ૧૭.
નભમંડળ તવ છાંયું અગ્નિ, દામનીના ઝમકારા;	મનની૦ ૧૮.
ગુફુગાજ કરે ધનધારો, વરવા શબ્દ અપારા.	મનની૦ ૧૯.
તડિત શબ્દ બહુ તડતડે, ધુણુ વાયુ ધુમાન;	મનની૦ ૨૦.
એવે રાત્રે જલધિ ઉલટયો, યમ રાત્રિ સમ જાણુ.	મનની૦ ૨૧.
બાવનવીર ચોસઃ જોગણીઓ, સાથે વળી ક્ષેત્રપાળ;	મનની૦ ૨૨.
આવી ચક્રેશ્વરી એવે સાથે, ધર્મતાણી રખવાળ.	મનની૦ ૨૩.
લેહ અસિને દોડી રંભા, મારણુ શેડને કાજ;	મનની૦ ૨૪.
શરણે પેઠા સતીને જાળને, રંભા સહી તમ લાજ.	મનની૦ ૨૫.
રે રે પાપી તુજને મૂક્યો, સતીના પદ પરભાવે;	મનની૦ ૨૬.
દેહ શીખામણુ દેવી તેને, વહેલી થાનક જાવે.	મનની૦ ૨૭.
વ્યવહારી તે બીતો વાર. ત્યહાં તે ન બતલાવે;	મનની૦ ૨૮.
પ્રેમ ધર્યો તે પચ્છન રીતે, આરતિ રૂઢ વિભાવે.	મનની૦ ૨૯.
મન લાગ્યું જે માનવ માટે, મૂક્યું તે ન મૂકાયે;	મનની૦ ૩૦.
નેમવિજય કહે ઢાળ એ નવમી, સુણતાં ભાવટ જાપે.	મનની૦ ૩૧.

દોહરા.

પ્રવહણુ પવને પૂરિયાં, આવ્યાં ભરૂં અચ તીર;
કુશળ નાળ મૂકી ભલી, લંઘી ઉદધિ નીર.

- રાજ કરે રાજન ભલો, સુખદાઇ શિશુપાળ;
કનકસેના તસ ભારજી, પટરાણી સુકુમાલ. ૨.
- ત્રિલોચના છે તેહને, બેટી ગુણની ગેહ;
કળા ચોસઃ ચતુરા ભરી, યૌવન વેષે જોહ. ૩.
- આપો શેઠ વધામણી, લઇ આવ્યા સહુ સેણ;
નારી રંભા સારખી, નિરખી સહુએ નેણ. ૪.
- ચમક્યા કામી હિયડતે, ધમક્યાં ધરમી મન;
એ એવી ગુણની ભરી, સુકુલિની સુપ્રસન્ન. ૫.
- મમ્ય કહે અમ અંગના, પરણી રાજનધીય;
સહુ સુણી સુખ પામીઆ, ઉત્તમ એનો જીય. ૬.
- વાત વધી તે નગરમાં, પરણ્યો રાજકુમાર;
અહો અહો પુણ્ય એહનું, ન મળે આ સંસાર. ૭.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મોરા સ્વામિ હો, શ્રી સીતળનાથ કે— એ દેશી.)

- હવે વાહાણ હે, આવ્યાં તેણે નેર કે, હુવાં એ હરખ વધામણાં;
તેણે મૂકી હે, ત્યાહાં કુશળની નાળ કે, ધડડડડ ગાજે સોહામણાં. ૧.
- જન જોવે હે, ઉભા નિજ ગેહકે, આવશે વા'લા વાટડી;
શેઠ કામદત્ત હે, આવ્યો સહુ જાણ કે, ધનતણી લેઇ ગાંડી. ૨.
- ભલા સ્તવતી હે, સજ્યા શણગાર કે, જિનવંદન ભણી નીસરી;
જન દેખી હે, પદે એ ફળનાર કે, ભાખે શેઠની સુંદરી. ૩.
- હયા માંહે હે, હુવા લોક હેરાન કે, એણી રૂપે કામની;
પુણ્યેથી હે, પાયો એહ કે, વાણી સુણી તે લાજની. ૪.
- સીધી ચાલી હે, તેહજ દરબાર કે, રાજ ચિત્તમાં ચમકિયો;
જંપે પુત્રી હે, નેહે બોલાવે ભૂપ કે, રૂપે કામ રતિ હારિયો. ૫.
- જંપે જોવના હે, નિસુણો તમે તાત કે, વાત કહું વાર પરે;
મુજ પતિને હે, નાખ્યો ઉદ્ધિ માંહે કે, જલ વધતે પૂરણ ભરે. ૬.
- વળી કરવા હે, ચાહે નિજ નાર કે, અધમ પુરૂષ જગ એહ છે;
અખળાતણું હે, બળ યહાં નવ કાય કે, કહિયું નહિ કે'શો પછે. ૭.

સાંભળી રાજા હે, એમ વચન વિકાર કે, પહોચાડી નિજ મંદિરે;
 તમે રહેજો હે બેટી સુખ હામ કે, પ્રેમ ધરીને પેરે પેરે. ૮.
 ત્યાં કામદત્ત હે આળ્યા લેષ ભેટ કે, શીશ નામે ભક્તિએ ભલે;
 ક્રોધ કરીને હે, કહે નરપતિ વેણ કે, રે રે દુષ્ટ પાપે ચળે. ૯.
 કબજ કીધો હે, સહી વાહાણુ શેઠ કે, નાખ્યો કટને પાંજરે;
 ધર લુશા હે, મુખા પરિવાર કે, રાખ્યા નહિ તસ અંતરે. ૧૦.
 ધણું રત્નવતી હે, કરે જીન ધર્મ કે, મર્મ મિથ્યાતના ટાળી કરી;
 ત્રિલોચના હે, રત્નવતી દોય કે, નેહ વાળ્યો બહુ દીલ ધરી. ૧૧.
 નિત્ય કરતી હે, આંખળ તપ સાર કે, આવશ્યક દોય ટંકનાં;
 નવ પદનો હે, જપતી જપ કે, પાપ ટળે સર્વ અંગનાં. ૧૨.
 પિયુ સંભારે હે, વીસરે નહિ નેહ કે, ધ્યાન ધરે જ્યમ યોગીશ્વરી;
 આપીયંદો હે, જેમ મેહશુ તાન કે, રત્નવતી રહે દીલ ભરી. ૧૩.
 દુઃખ વારણુ હે, કહે રાજકુમાર કે, દુઃખ ન આણીએ એહવું;
 હોયે સરજ્યું હે, કુણુ મેટણુ કે તેહકે, શંકાસમકિત જેહવું. ૧૪.
 તે તહાં બોલી હે, રત્નવતી સોય કે, વાલાં દુઃખ છે ખોટકાં;
 કેમ ખમીએ હે, ગમિયે કેમ રાત કે, ધાત દરદ જે ખોટકાં. ૧૫.
 ખારો ખાટો હે, સર્વ તણ્યો આહાર કે, ભૂમિશયન જે આદરી;
 મન વચને હે, કાયા પ્રીતમ ! રાખ કે, આ તમને એમ અનુસરી. ૧૬.
 હાળ દશમી હે, ભાખું શુભ વાણુ કે, નેમવિજય મુખ ગહગહી;
 તમે સુણજો હે, ભાવે ભવિક લોક કે, આગે વાત હોય તે લહી. ૧૭.

દોહરા.

અહનિશ જઈ વંદન કરે, નગરે શ્રી જિનદેવ;
 પૂજા ભક્તિ બહુ ભાવના, બહુ પેરે સારે સેવ. ૧.
 દ્વય કુંવરી ચૂકે નહીં, નવ નવ કરતી કેલિ;
 કુંવરી કહે કોઈ વારતા, કથા ચરિત્રને ભેળિ. ૨.
 ચંદ્રગુપ્ત રાજાતાણું, ચરિત્ર સુણો એક ચિત્ત;
 મડતો દેવે કર ધર્યો, રત્નતણે જે વિનીત. ૩.
 ધૂતારાપુર પટણે, (તેણે) મૂક્યો લેષ તેહ;
 દિવ્યાનરણે શોભતો, કુંવર કળાનો ગેહ. ૪.

હરિષેણુ રાગ ત્યાં ભલો, કમળપ્રભા પટનાર;
હંસાવલિ તસ નંદિની, અલિ અપ્સર અવતાર.
વીરધવલ મંત્રીશ્વરો, હેમવતી પિયુ જસ;
કામવતી તસ અંગજ, જોવન કરે નર આશ.
માંહોમાંહે પ્રીતડી, એક જીવ તન હોય;
કામવતી હંસાવલિ, ભેદી ન શકે કોઈ.

૫.

૬.

૭.

દાળ ૧૧ મી.

(મારા નાકનો મોતી લાવવો રાજ-એ દેશી.)

કુંવર તે મનમાં એમ વિચારે, કેણી દિશ હવે જાઉં.
વસ્તો પામું જો વાડું વેહેલો, ભૂખ તૃપાને છિપાઉં લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૧.

વીરધવળ મંત્રી તસ વાડ, એંદા માંડવી પરિવારે;
આવતો બોધાળ્યો આપણી મોજે, દીદો નિરૂપમ ન્યારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૨.

અનુપમ અંગે ભૂષણ શોભિત, સુગુણ પુરૂષ જગસારે;
ધન બહુ દેખી મન લપટાણું, લોભી તે એમ વિચારે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૩.

વીરધવલને કુંવર બન્ને, મળિયા અંગ બે ભીડી;
સાચા સ્નેહી પુરાતન પ્રીતે, રતિરસ કરતા બીડી લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૪.

તું મુજને મળ્યો પુણ્ય સંભેગે, કીધા મેં બહુ ધર્મ;
નિમિત્તીએ કહ્યો દિનઆજ એ રૂંદો, ટાળ્યો દુઃખનોમર્મહો લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૫.

કામવતી અમ નંદની નીકી, રાખી તાહરે કાજે;
અમચા મનનો મનોરથ સીધો, કીધો કાજ અવાજે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૬.

એમ કહેતાં તે મંદિર પહોચ્યો, દોચે દિલ ભરપૂરે;
ધૂતારાપુર નામ સુણીને, કુંવર ચિંતે ગુણ ભૂરે લાલ,
જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ.

૭.

- કામવતીએ લાજ કરી બહુ, કામવતી ગઇ દુરે;
હંસાવલિને વેગે બોલાવી, બહેનર પાપ નિકુરે લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૮.
- રત્નપુરુષ શશિ બાતુ જ્યોતિ, પુરુષ આણ્યો મુજ તાતે;
તેહતણો વધ હોસે વરવો, પાપ ધણું એ વાતે લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૯.
- હું કુળખંપણુ કારજે કહે, નારીપાણું જે પામી;
પુરુષબહુની થઇ ધણિયાણી, એ માનવ ભવ ખામી લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૦.
- હાથે કરીને મારવો પ્રીતમ, ફૂડ કપટ જે કમાઇ;
તો કહે થું હું જઇશ લુંટી, માનવ પ્રાણુ ગમાઇ લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૧.
- તાતને વચને મેં બહુ માયાં, રત્ન પુરુષની જોડી;
તોય તેહનો ન આવ્યો છેહલો, જરીનેદુઃખ તન ખોડી લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૨.
- દેખો દોલતનો જે દાતા, રંભતણો વર એહ;
ઉક્ષે તન મન પેખી જોહથી, જંતુ જીવાણુ જોહ લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૩.
- પ્રચ્છન્ન રીતે પ્રેમ ધર્યો એ, આવી દેખી કુમારે;
હંસાવલિ મન હરખ ધણેરો, વરિયો એણે અવતારે લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૪.
- તું મત મારે એહને બેહેની, એ મુજ જીવન પ્રાણુ;
મેં દિલ ધરિયું થઇ ધણિયાતી, તું તો જાણી મ જાણુ લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૫.
- એમ કહીને પહોતી મંદિરે, કામવતી વરકન્યા;
નવજ આબૂષણુ વેશ બનાયા, દેખી તે ધન્ય ધન્યા લાલ,
જે જે અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧૬.
- ઢાળ અચ્ચાર સ્ત્રી નિરૂપમ બોલી, પ્રેમદા પરજિવ બેલી;

નેમવિજય કહે આગળ જાતાં, દૂધ સાકર કરશું ભેળી લાલ,
જે જે અચરણ જે હોવે હો લાલ.

૧૭.

ઢાલુરા.

૧. વીરધવળ મંત્રી ત્યહાં, માંડે બહુ ઉછરંગ;
જાંગી ઢોલ વાજે ભલાં, આરમ કારિમ ચંગ.
૨. નવરાગ્યો નીરે કરી, ભક્ત્યે કીધાં ભોજ;
પ્રીતમ મનશુ ખેલતાં, લેતાં બહુ પેર મોજ.
૩. મંત્રી જાંપે કુંવરજી, અમચી નંદિની એક;
નિમિત્તિયો આગ્યો ધહાં, વિદ્યાવંત વિવેક.
૪. તેણે કહ્યું મુને મુદ્દા, જલધિ મંડે તીર;
પ્રાત સમે નર આવશે, પુરુષોત્તમ વડ વીર.
૫. દીન લસનો આજ છે, આગ્યા જોતાં વાટ;
પરજો પ્રેમ ધરી કરી, ટાળી સર્વ ઉચાટ.
૬. હરખ થયો દેડે ધણી, પામી એવા બોલ;
પણુ છે કાંઈક વારતા, જૂઠા કરે કંલાલ.
૭. સાર્ધ પ્રહર જામની [તણો], વીત્યે ક્યો વિવાહ;
કરમેજો બહુ પેર ક્યો, ધરતા મન ઉત્સાહ.

ઢાળ ૧૨ મી.

(કરોડા ત્યાં કોટવાળ—એ દેશી.)

૧. પેઠા બુવન મોઝાર, અતિ અજવાળે સુંદર ગોરડી જી;
ચિહુ દિશે ગાર ચરાખ, એજ સમારી ત્યહાં વર ગોરડી જી.
૨. છપ્પર મોટી ખાટ, શીશ પછેડી પુરાતન પાથરી જી;
બાલ્યો કુંવર તે વાર, કેમ ઉલજાણી સોહગ સુંદરી જી.
૩. કેમ તુજ વદન વિચ્છાય, દિસે છે કેમ આમણુદ્દમણી જી;
વદે તવ નારી ઉત્સાહ, પિયુજી ઉઠાવો સેજ સોહામણી જી.
૪. કુંવરે ઉપાડી તામ, પ્રેમે પછેડી તેહ દૂરે કરી જી;
દીઠો ભૂમિ ધર કૂપ, દુરગંધી ગો અહીમડ સંધરી જી.

- કહો નારી તમે વાત, એહ કમાઇ કરમને આદર્યો જી;
આદિ હુતી અધિકાર, સચિવ વેશ્યાએ પાંતરો જી. ૫.
- ધણી પુરે સીતા વેશ, રામતણી છે સહી છત્રધારિણી જી;
જીવિત ભેદનો ભેદ, રાયમંત્રી એ બેહુ સુખકારિણી જી. ૬.
- બીરાં ડોકરી એક, નિવસે જિનવર ધર્મની આવિકા જી;
દયાતણી જમ ટેક, દેવગુરને ધર્મ વત ભાવિકા જી. ૭.
- ધણપુરે જિનપ્રસાદ, દ્રવ્ય અછે તેહનું મંત્રી ધરે જી;
તેણે પાપે મહારાજ, દ્રવ્ય નાહું લેધને પુર બહુ પરે જી. ૮.
- અન્ન ઉદકનો નાશ, ધરાપતિ તાત (બેહુ) નિર્ધન થયા જી;
માંડયું પાપે મહારાજ, કંઈ નરનારીનાં ધન હુટિયાં જી. ૯.
- વેશ મંત્રી નૃપ પાપ, વેર વણ પ્રાણે મારે જે પ્રાણિને જી;
વેચે ત્રણ સમ ભાગ, મારી નરને ધન બહુ આણિને જી. ૧૦.
- ત્યમ જે નગરના લોક, પાપ તાપ થકી વસમા ધણા જી;
પરભવકેરે પ્રતાપ, અનાથપણે થઇ દુર્ગતિ ભામણાં જી. ૧૧.
- કંઈ એણે નર કાટિ, હોમ્યા હોશે હરખ ધરી મને જી;
તું મુજ પ્રાણુઆધાર, જીવનજી છે તું માહરે મને જી. ૧૨.
- દેખી ઉલ્લસી દેહ, પ્રેમ વાખ્યો છે પ્રીતમ માહરો જી;
આ ભવે તું ભરતાર, મેં કર ધરિયો પદ્મવ તાહરો જી. ૧૩.
- સમશા મંત્રી તામ, દ્વાર ઉછેરે પૂરવની પરે જી;
બાલ્યો કુંવર તે આમ, કામ ઇહાં અવસર એ કરે જી. ૧૪.
- લાજને ગયો હામ, કુંવરી મનમાં થઇ હરખિત બહુ જી;
સુંદર ખિછાઇ સેજ, હરખ ધરીને રંગે રમે બેહુ જણાં જી. ૧૫.
- આનંદદાઇ અંગ, સુખ પામ્યાં ધણું ભીમર ને ભામિની જી;
સરખો મળ્યો તસ સંગ, સુખ વિલસે ને ઉલસે જાની જી. ૧૬.
- વનિતા વિવિધ વિલાસ, આનંદ પામ્યાં ત્યાં આપણાં જી;
લલના લીલના હાસ, હુઆં હરખતણાં વધામણાં જી. ૧૮.
- સાંભળતાં સહુ (લોક), સુખ દુઃખ ટાળે સહુને મને જી;
પારખી સોલેજ ઢાળ, નેમવિજય કહે સુખ વહે જો તને જી. ૧૮.

ખંડ ૪ થો.

ઢાહરો.

- શ્રીહીરવિજય સુરીશ્વરો, જગી ગુર જસ નામ;
પ્રેમે પ્રણમું પદકમળ, પામું વાંચિત કામ. ૧.
- રાજસુતા હંસાવળી, સખીપણું તે સાચ;
મોહી તમનું પેખીને, ધર પહોલ્યો નિજ નાથ. ૨.
- વિષય સુખ વિલસે ધણાં, નરનારી ઉછરંગ;
વીતી રંગે રાતડી, માચ્યો અંગ અનંગ. ૩.
- મંત્રી જોવે વાટડી, બહુપેર કરતા સાન;
ભાનુદય ઉઘાડિયું, ધર ભણી શુભ જ્ઞાન. ૪.
- તાત ભણે પુત્રી ભણી, એ જીવ્યો કુણુ કામ ?
કામવતી કહે માહરો, એ છે આતમરામ. ૫.
- એ મેં માર્યો નવ મરે, હોજો જોડી અખંડ;
માતાપિતા પરણાવિયો, તેણે મુજ અતિ ધમંડ. ૬.
- ખુશી થયાં માતાપિતા, દેખી રૂપ જમાઈ;
કમળ સુકોમળ દેહડી, આંખડી તેજ સવાઈ. ૭.
- સંધ્યા સમે કુંવર તદા, આભૂપણુ ધરી અંગ;
સીતા મંદિરે સંચર્યો, જઈ જોડા તે સંગ. ૮.

ઠાળ ૧ લી.

(વાલોજી વાયછે વાંસળી રે—એ દેશી.)

- વેશ્યાએ આદર બહુ દિયો રે, બેસાર્યો શુભ ઠામ;
અંગે આભરણુ શોભતાં રે, બહુ લક્ષણુ ગુણુધામ. વેશ્યાએ ૧.
- સાંજ પડી રૂવિ આથમ્યો રે, રજનીતણો જે અંધાર;
લલિત તમસ શોભા લહે રે, તમરાં કરે જીયુકાર. વેશ્યાએ ૨.
- કુંવર પ્રત્યે કહે કામની રે, તું મુજ મોહનવેલ;
તુજ દર્શન ધણું વાલહો રે, તું તનમન રંગરેલ. વેશ્યાએ ૩.

- રેલેં યહાં તમે મંદિરે રે, લેલે મન વિશરામ;
લાલચી છે કાંઈ કામની રે, કરી આતું તેહ કામ. વેશ્યાએ ૦ ૪.
- એમ કહી ઓરંઘ ગધ રે, કાધું રાસભ રૂપ;
કુંવર ભેવે તવ પૂઠથી રે, નિરખે તેવું વિરૂપ. વેશ્યાએ ૦ ૫.
- નર ઘાત્યા કંઈ ઓરંઘ રે, દેખી પદનો પ્રહાર;
આભૂપણુ એરાં ગ્રહી રે, માર્યા પુરૂષજ આર. વેશ્યાએ ૦ ૬.
- રૂપ કરતું ફરી રાક્ષસી રે, ભક્ષણુ કરે નરમાંસ;
હા હા કુંવર મુખખલુ લવે રે, દયા નહિ જશઅંશ. વેશ્યાએ ૦ ૭.
- કુંવરે આરાધ્યા દેવતા રે, આગ્યા વ્યંતર તામ;
શિર નામી ઊભા કહે રે, તેગ્યા કુણુ કામ. વેશ્યાએ ૦ ૮.
- વેશ્યા વેલી વળી થઈ રે, ઉડી આપ આકાશ;
કુંવર થયો તવ પૂઠજે રે, કૌતુક ભેવા આશ. વેશ્યાએ ૦ ૯.
- માતી મશાણુની ભૂમિકા રે, તેગ્યા વીર ખાવન;
કેંડે ચોસઠ્ય ભેગણી રે, આવી આપ આસન. વેશ્યાએ ૦ ૧૦.
- દીધાં ભક્ષણુ નરતણાં રે, પામ્યા ખલુલ સંતોષ;
ખરમુખા ! કેહે વૃદ્ધ ભેગણી રે, પાપતણો કરે પોષ. વેશ્યાએ ૦ ૧૧.
- ખાકુળ એવો અમલણી રે, તેં નવ દીધ કદાચ;
માગે તે દેઉં તુજને રે, મન ચિંત્યો વર પાય. વેશ્યાએ ૦ ૧૨.
- વેશ કહે મા માહરે રે, મોટી અછે એક હુંસ;
સુવર્ણ સિદ્ધિ દો દાનથી રે, બળિ દેઉં તમ પુંસ. વેશ્યાએ ૦ ૧૩.
- આજ જે આગ્યો આપણે રે, પ્રાણુણો પ્રમોદ;
મુજ ભુવનમાં મૂકિયો રે, આતમ હોશે ઉમોદ. વેશ્યાએ ૦ ૧૪.
- કોલ દિયો તસ ભેગણી રે, ચાલ્યા સહુ વનખંડ;
ભુવન અછે તેણે સ્થાનકે રે, શશિવરણે પરચંડ. વેશ્યાએ ૦ ૧૫.
- પાયે પડી સહુ ભેગણી રે, મળિયાં ભેટાભેટ;
આજ પવિત્ર તમ દેખતાં રે, ખંત કરી દુઃખ મેટ. વેશ્યાએ ૦ ૧૬.
- કુંવર વહી ત્યાં આવિયો રે, નજરતણો રસ ખેટ;
હેજ ધરી નારી તદા રે, અવલંબિત પ્રિયનેટ. વેશ્યાએ ૦ ૧૭.

વેશ્યા રમે વન ખંડમાં રે, યોગણી કરે સાથ;
કુંવર બેઠા નારી કને રે, દેવ કરે સહુ હાથ. વેશ્યાએ ૧૮.
કહે નારી પિયુ પરણીએ રે, મ કરો હવે વિલંબ;
મુજ બંધવ દોય આકરા રે, કપટી કોધી ને સુંબ. વેશ્યાએ ૧૯.
કુંવર ભણે કુણુ તુંઅછે રે, કહે નારી સુણો વાત;
પરણીને પિયુ પૂછજે રે, બહુલો છે અવદાત. વેશ્યાએ ૨૦.
માંડી કળશને મોદ્યુ રે, પરણી પ્રેમદા કોય;
ગતિને ભાતિ જાણી નહિ રે, હવે અચરજ જુઓ હોય. વેશ્યાએ ૨૧.

દોહરા.

શાશ્વત છે વૈતાલ્ય ગિરિ, તેમાં ઉત્તર શ્રેણુ;
સાહ્ય નગર અતિ શોભતાં, ઉપમા દીજે કેણુ. ૧.
હેમપુરી છે ત્યાં કણે, હેમરથ નર રાય;
હેમશ્રેયા નારી ભલી, મુજશ જાસ સવાય. ૨.
લીલાવતી તસ સુંદરી, દોય પુત્ર વળી જાસ;
મણિચૂડ રત્નચૂડ જે, યૌવન વયે પ્રકાશ. ૩.
હેમરથ નૃપ અન્યદા, નિમિત્ત પૂછ્યો જે વાર;
હોશે કોકુપતિ અંગના, તે કહિયે સુવિચાર. ૪.
જાની જાન કહ્યું લહી, સિંહરથ નંદન સંત;
ગુપ્તચંદ્ર ચઉ અક્ષરે, પતિ હોશે પુણ્યવંત. ૫.
બંધવ બાલે માહરા, એમ ન કીજે વાત;
અમ બેહેની ખેચર વિના, કુણુ પરણે કરી ખ્યાત. ૬.
તાતે છોડી ધહાંકણે, ધણીવેળા ધણીવાર;
બંધવ જે ધહાં આવશે, સબજો લેઇ પરિવાર. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(મારગડામાં જોડે ૭ આવે ખ્યારો કાન - એ દેશી.)

ગગને તેણે પ્રસ્તાવે જી, આવે ખેચર નામ,
નભમંડળ નર છાવે જી, વૈરતણા મહી હામ;
ચતુરંગી ત્યાં સેના જી, પાર ન પામે કોય,

લલવાનાં મન જેનાં જી, ક્રોધ કરી અંગ માંય;
 બોલે નભચર નભથી એવું, જીવતો જાજે લેછ પ્રાણ. ગગને૦ ૧
 એ કન્યા નથી તારી જી, કહિએ વારંવાર,
 વાચા કહુંછું મારી જી, વેણે વેણે પ્રચાર;
 રાંક સમો કુણ પું છે જી, કહિયે વારંવાર,
 ન કહું કહીશ વળી પછે જી, વેણે વેણે પ્રચાર;
 કણ્યા આવે છે કાયર દેખી, કુંવર થયો હેરાન. એ કન્યા૦ ૨
 પંથી હું છું વાડું જી, શું માનો મન જોર,
 નહિ હું તમ દેઉં સારું જી, ગાજ્યો જ્યમ ધનધાર,
 કણ્યા આવે અમને જી, શું માનો મન જોર,
 સાળા જાણી તમને જી, ગાજ્યો જ્યમ ધનધાર;
 એ હરિણાક્ષી હૈંડ વાલી, પરણી પ્રેમ સંપ્રદાય. પંથી૦ ૩
 જે હું તમને મુકું જી, કણ્યા આણી અંગ,
 ક્ષત્રી બિરદ ન ચૂકું જી, બેઠા નારી સંગ;
 રવિ શશિ પેર હું રસિયો જી, મોહન નારી સંગ,
 એને મન હું વશિયો જી, જેવો કેતકી ભૂંગ;
 પરણી આપુંજે નારી તમને, જગત શોભા કયમ થાય, જે હું૦ ૪
 એ વચને રસ ચઢિયા જી, ખેચર રોપ ભરાય;
 કુંવર બણી જઈ અડિયા જી, રાતી દષ્ટિ કરાય.
 ખડગ લેછને ધાયા જી, નવલો ક્રોધ ભરાય;
 નૃપ પાસે વહી આવ્યા જી, જાણી જે જમરાય,
 વ્યંતર સોળ શત કુંવર વાડ, ઉઠ્યા સખળ અવાજ. એ વચને૦ ૫
 માંહો માંહે ઝુઝે જી, બોલે તીખી વાણ,
 મરતાં કોઈ ન જાહે જી, હોય સુભદની હાણ;
 ચંડમુંડ પડે ધરતી જી, કરતાં ખેંચાતાણ,
 નીક રક્ત વહે નરતી જી, મૂકે શરા બાણ,
 હુક કરે કે માર મુખ બોલે, દીન કહે જીવ રાજ. માંહો૦ ૬
 કંઈક મુખ પોકારે જી, દીજે દાન દયાળ,
 રાખો અમને મારે જી, હોવે હવે દયાળ;

મોટા માર નિવારે જી, ટાળો દૂર જંગળ,
 સોભાગી સુખકારી જી, એ વેળા અસરાળ;
 અતિ વિદ્યા તે ખેચરે સાધી, વિસ્તૃતિ ગુણધામ. કંઈકં ૭
 વ્યંતર શત સહુ નાહ જી, જોતા પુઠ ન કોય,
 નાહ જાવે રહ્યા જી, સુગુણિયા સહુ હોય;
 કુંવરને અચરજ હોવે જી, જગતિ ચિત્રને જોય,
 સધળું કૈતુક જોવે જી, કાંઈ અણુરો જોય;
 દેવ પ્રગટાવ્યો માણિકકેરો, ઉઠ્યો ઉદ્ધત રે નામ. વ્યંતરં ૮.
 આછેટે અકળાયે જી, પ્રગટી પાવક જ્વાળ,
 વિદ્યા આકૃળ થાયે જી, તેથી બળ અસરાળ;
 વ્યંતર પાછા આવે જી, જે હુતા વિસરાળ,
 ખેચર પૂઠ દેવાલે જી, સુર મોટી વિકરાળ;
 ઉઠ્યો કુંવર તે દોયને પકડ્યા, મણિચૂડ રત્નચૂડ દોય. આછેટેં ૯.
 વિદ્યા નભચર દૂરે જી, દેખી કુંવર દિદાર,
 નાહી બળને ચૂરે જી, પોટે પુણ્ય પ્રચાર;
 જાળા નાળી પ્રહારે જી, મુઘ વેસ્યા તેણીવાર,
 ભાવિ કાણુ નિવારે જી, જાણે સહુ સંસાર;
 ચોસત્ય જોગણી નાહી તતક્ષણુ, અશરણુ ગદ્યાંહાં એક. વિદ્યાં ૧૦.
 ચોથી નરકે પોતી જી, પાપની કાશા તેહ,
 કપટતણો યદ દોતી જી, પાપે દુર્ગતિ ગેહ;
 માંસે ગતિ હોય નીચી જી, માનો સાચું એહ,
 પણ નહિ ગતિ ઉંચી જી, પાપ ન કરશે કોઈ;
 ચોથા ખંડની બીજી ઢાળે, નેમવિજય કહે નેહ. ચોથીં ૧૧.

ઢોહરા.

કુંવરે છોડ્યા દો ભણી, નારી બંધવ જેહ;
 કરણા આણી અતિ બણી, દાખીને બળ દેહ. ૧.
 તે પણ પ્રણમે પદકમળ, વિમળ મતિ મન આણિ;
 એહો મનડે ભાઈ ત્યમ, ગરવો તે ગુણ આણિ. ૨.

ખમજે અવગુણ અમતણો, મોટા તમે મહંત;
 પોત્યો હજી પુણ્ય માહરો, તમ શું સંગમ સંત. ૩.
 પેહેલાં તો નવ ઓળખ્યો, તેણે ખેલ્યા વિપરીત;
 સંપતિ સમયે અમ મને, તમશુ બાંધી પ્રીત. ૪.
 અમ બન્ને પૂરવ ક્રિયો, સાંચેલાં જિન ધર્મ;
 તેણે પતિ તુજ પામિયો, રાખી દૂય કુલ શર્મ. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ઘેર આવો જી આંગો મોરિયો—અ દેશી.)

હરખિત થઇ તવ હાજરે, સહિ દીધી સૌય કુમાર;
 કુંવરને જમ્યે જી ભામણે. આંકણી.
 તુજ કુળ આદિત્ય તું સહી, તું તો સોમશશિ અનુસાર. કુંવરને ૧.
 એટલે હેમરથ આવિયો, ત્યાંહાં સખળો લેઇ પરિવાર;
 આવી વીર વધાવિયો, મન આણી પ્રેમ અપાર. કુંવરને ૨.
 ખેચર સુત ખેચર ભણી, જમ પ્રેમે કાંધ પ્રણામ;
 અજવાળ્યા એણે કારજે, વળી રાખી ખગચર મામ. કુંવરને ૩.
 હયવર તે સહી હીંસતા, આપ્યા પંચસયા વર જોહ;
 આપ્યા દૂય શત સુંદર, તસ મદજરતા દીપ જોહ. કુંવરને ૪.
 મણિ માણિક મોતી ઘણાં, તેમ રત્નતણી બહુ રાશ;
 ખાટ તળાઈ દીપિકા, વર આપિયાં એમ ઉલ્લાસ. કુંવરને ૫.
 બારાંગના વરભૂપતિ, લેઇ દીધી જેણે પંચવીશ;
 આપી એમ સંતોષિયો, કહે આજ્ઞા સખળ વહીશ. કુંવરને ૬.
 અમે મહી નિજ નંદિની, હેજે ભીડી આપણે અંગ;
 ભહે જ્યો દિન સુખભણી, હોજ્યો તમરંગ અભંગ. કુંવરને ૭.
 દીધી શીખ સોહામણી, ગેટીને બહુપેરે આપ;
 આજ્ઞા માગી કુમારની, સર્વ દૂર કરી દુઃખ છાપ. કુંવરને ૮.
 વહિયા ગગને વિદ્યાધરો, જણે પખી તણી હાર;
 ચંદ્રચુસ લીલાવતી, વેગે આવે નગર મોઝાર. કુંવરને ૯.
 વેશ્યા મંદિર સંચર્યા, લીધા તે પલંગ વિશ્રામ;

- સંચુ પુરાતન ધન લિયું, જાણે એહજ મંદિર સ્વામ. કુંવરને ૧૦.
લીલાવતી છોડી ત્યાંહાં, નિજ રામા સુંદર તેહ;
પહોત્યો મંદિર મંત્રીને, સઘળું લેધ ધન એહ. કુંવરને ૧૧.
આપ આવ્યો વળી ક્રોશવે, લીધી વળી સુસાર;
પ્રાતર મંદિર મંત્રીને, વહી આવ્યો વેગે કુમાર. કુંવરને ૧૨.
કામાવતીને મંદિરે, ત્યાંહાં આવી હંસાવળી તેહ;
કામવતીને એમ કહે, કહું જેની સાંભળ એહ. કુંવરને ૧૩.
મેં વરિયો વર સુંદરો, સહી યોલીને પોત્યો કેથ;
સાંજ સમે પુરી મધ્યે, ગયો નવી જાણિયે એથ. કુંવરને ૧૪.
આવશે હવે મંદિરે, હું તો જોઉં છું તેહની વાટ;
દીઠા હોય તે નારિયે, એ કુંવર લલે રે ઘાટ. કુંવરને ૧૫.
રાયસુતા હંસાવળી, હરખી ધણું નયન નિહાળ;
પ્રભ પ્રગટી દિશ જે હવી, હુધ તેથી તે ખુશાલ. કુંવરને ૧૬.
દગ સિંચંતી સુધાતણી, અંગના અંગ વાધ્યો અનંગ;
કામવતીએ પ્રેમસુ, યોલાવ્યો ધરી ઉછરંગ. કુંવરને ૧૭.
પ્રીતમ કેવે કારણે, કહિયે પ્રિય રાતની વાત;
કોણુ પરણી કુંવરી તમે, કહે કુંવર તવ અવદાત. કુંવરને ૧૮.
એવે સમે હંસાવળી, પોહોત્યી નિજ તાતની પાસ;
નેમવિજય સુખસંપદા, પામી જે વરમ નિવાસ. કુંવરને ૧૯.

દાહરો.

- હંસાવળી કહે માતને, મંત્રી નંદિની જેહ;
પરણ્યો પતિ પરણાવ મુજ, તેશુ બાંધ્યો નેહ. ૧.
સુતા સુણી મુખ વારતા, તેડાવ્યો મંત્રીશ;
જામાતા જે તમતણો, દાખો વિશવા વીશ. ૨.
મંત્રી સહિત કુંવરજી, પોત્યા ભૂપની પાસ;
દેખી દર્શન રાયજી, અંગે થયો ઉલ્લાસ. ૩.
લલ આસન ભાવે કરી, જેસાર્યો બક્ષીસ;
લેઉં વારણ અંગનાં, કુંવરે નામ્યું શીશ. ૪.

મંત્રી કહે મહારાજજી, એણી રાતે એ આજ;
પરણી યુધ્ધે ખેચરી, કાઢું આપણું કાજ. ૫.
બહુ હરખ્યો મન મહીપતિ, ઉલ્લસ્યાં નેણુ ચક્રોર;
બોલે મીઠા બોલડા, તું તન મન ચિતચોર. ૬.

ઢાળ ૪ થી.

(મોરા નાથજી હો, રાજનગંર ઘટાય—એ દેશી.)

પ્રેમ ધરી કહે ભૂપતિ જી, પરણે રાજકુમાર,
કુંવર કહે ક્યમ પરણિયે જી, રાજ નથી નિરધાર;
એહ રાયજી હો, રાજ વચન સુણેય. ૧.
સલા સહુ સન્મુખ થઇ જી, જોવે રૂપ કુમાર;
રાખ્યું અંગ ધૂપાવીને જી, માનું કામકુમાર. એહ૦ ૨.
કામે પીડિત અંગના જી, નિરખે રૂપ નિહાળ;
પ્રચ્છન્ન ધરી અતિ પ્રેમને જી, અંગોપાંગ વિશ્વાળ. એહ૦ ૩
કુંવરતણે તવ બોલડે જી, મોન કરે મહીપાળ;
હંસાવળી હરખે કરી જી, બોલે વેણુ રસાળ. એહ૦ ૪.
એહજ પ્રીતમ આદર્યો મેં, આખે એણે અવતાર,
મેં વરિયો વર ઉમંગે જી, અવર નહિ સંસાર;
મોરા તાત જી હો, રાજ વચન સુણેય. ૫.
મન માન્યું ઘણું માનની જી, રહ્યું મન લોભાય;
માતા વેલી હોધજે જી, યોગે રહિયું ન જાય. મોરા૦ ૬.
પરણાવો પતિ પ્રેમશુ જી, મત કરજો હવે ઢીલ;
આવે અવસર આપણે જી, લીજે સુંદર લીલ. મોરા૦ ૭.
કરી દંતુશલ નીકળ્યા જી, સતીએ બોલ્યા બોલ;
તપન ઉગે જો પશ્ચિમે જી, સતિયાકેરા ચોલ. મોરા૦ ૮.
કુંવર એકાંતે તેડિયો જી, પૂછે કુળ વસ્તંત;
આખો સહુ તમે આપણે જી, સઘજો ઇતિહ સંત. મોરા૦ ૯.
તિલંગ દેશ તિલકાપુરી જી, સિંહરથ છે ત્યાંહાં રાય;
રત્નમાલા પટરાગની જી, તેહ છે મોરી માય. મોરા૦ ૧૦.

વિદેશ જોવા ભણી નીકળ્યો જી, ખેંઠા પ્રવહણમાંલ;	
હું આગ્યો સચિવ ધરે જી, ઝોળખિયો ચિત્તચાહ.	મોરાં ૧૧.
હેમથ્રેયા એમ સાંભળી જી, પામી અતિ ઉછરંગ;	
મુજ જેહેની સુંદરો જી, ઉલ્લસો પ્રેમવિહંગ.	મોરાં ૧૨.
લેઇ લક્ષ પરણાવિયો જી, વાગ્યાં ગુહીર નિઃસાણ;	
કર મુકામણુ આપે ત્યાંહાં જી, સુણનં એલ સુન્નણ.	મોરાં ૧૩.
ખંડ ચોથાની મેં કહી જી, દગકતી એહજ દાળ;	
નેમવિજય કહે સાંભળો જી, પાંચમી શ્રવણ રસાળ.	મોરાં ૧૪.

દોહરા.

પંચ સદસ હયવર ભલા, ગજવર [વળી] શતતીન;	
પંચ સદસ અનુચર ભલા, બળે કરી નહિ દીન.	૧.
પંચ શત કરભાવળી, વેહેલ શકટ ત્યમ દાસ;	
ખાલખી ભૂષણ પંચ સદસ, આપ્યા લેઇ તાસ.	૨.
દીધાં એના દેખતાં, કીધા કુંવર ખુશાલ;	
સકળ દુઃખ દૂરે કરી, પામી પ્રેમ પ્રનાળ.	૩.
તરણી તીન કુમાર તે, સાથે કરે સંભાગ;	
હંસાવળી હીસે લિયે, યુવતી નાથને જોગ.	૪.
દિન કેતા ત્યાંહાં રહ્યા, કરે કુંવર બહુ કેલ;	
પરમેશ્વર સુપસાયથી, નારી નાગરવેલ.	૫.
દેવદ્રવ્ય દેરાં કર્યા, દયા ધરી પરિણામ;	
રાજ સુંસકાહા દિયા, ટાળ્યું ધૂતારા નામ.	૬.
નાથ કહે નારી સુણો, વેહેલાં થાઓ વિવેક;	
શીખ લિયો તમે સાજનો, વેણુ અમારું એક.	૭.
શીખ લેઇ સાજનતણી, કુંવરે કર્યું પ્રયાણ;	
સોપારાપુરપટ્ટણે, આવી કરે મેલાણ.	૮.
છાનો કુંવર કટકથી, મનથી જણાવી વાત;	
પ્રાતસમે તે પટ્ટણે, વહિને હાટે આત.	૯.

ઢાળ ૫ મી.

(મેરે આતમકા આધાર રે—એ દેશી.)

તે અવસર વાજે ત્યહાં રે, ઢંઢરાનો ઢોલ,
ચોરાશી ચઉંટ ભમે રે, બોલે મધુરા બોલ રે:
અંગજ રાજની.

સોહરે રે રૂપે ઇંદ્રાણી, મોહરે રે માનવ મદિ માની:
વિપકન્યા સાધ જાણી રે લાલ.

આંકણી. ૧.

નિજનદિનીને નરપતિ રે, વિપલદાણ કંઈ દાવ;
ન મૂઢ નારી તે થકી રે, પામી ન એકા સિદ્ધ રે.

અંગજ૦ ૨.

પૂછે કુંવર તે પ્રેમશુ રે, વાંચ્યો તેહ વ્રતાંત;
વિપકન્યા કેમ જાણિયે રે, આણિયે એવી બ્રાંત રે.

અંગજ૦ ૩.

કહિયે સાંભળો તસ કથા રે, જન્મી માત જે વાર;
વધતી કલા વર વેદ જ્યું રે, ગોરી મોહન ગાર રે.

અંગજ૦ ૪.

સુવરણ વાન સોહામણી રે, કામી મોહન કાય;
બાલ્યૈવન બાળા થઇ રે, રમવાને જંગલે જાય રે.

અંગજ૦ ૫.

વનખંડે વનિતા વહી રે, ખાંતે ખેલતી ખેલ;
મેવા મિહાઇ મોહશુ રે, ખાવે ગાવે ગજ ગેલ રે.

અંગજ૦ ૬.

તરણી તરણપણે થયો રે, થાકી વનખંડ લંઘ;
વદને ખીડી વર પાતની રે, સૂતી નિદ્રાને સંઘ રે.

અંગજ૦ ૭.

પંકજ ચૂ મુખ પ્રેમદા રે, વિકસ્યું પૂનમચંદ;
ગમ્મ નહીં ધારે ધણું રે, બાળા ગુણની વંદ રે.

અંગજ૦ ૮.

તાતબણી વાંલી ધણું રે, માતાને સુખકંદ;
પય સાકર પ્રત્યૂષમાં રે, શ્યામા પીવે આનંદ રે.

અંગજ૦ ૯.

તે દિનથી તે તારણી રે, ઉપરતણી વૃદ્ધિ હોત;
નારી સંગે નિશિ રહે રે, આણે તેનો અંત રે.

અંગજ૦ ૧૦.

ભય આણી મન ભામની રે, રક્ષક કો નવ જાય;
ભોળી ભોળા ભોળાવે રે, જુગતે નેવ કદાય રે.

અંગજ૦ ૧૧.

કો અવસર ઇહાં આવિયો રે, ઔપધવેદી આમ;
નામ સુખ્યાત વસ્તપતિ રે, પહોત્યો રાજને ધામ રે.

અંગજ૦ ૧૨.

કુંવરી ભુવને વૈદ્યને રે, લેઇ આગ્યો ભૂપાળ;	
રજની વાસે રાખિયો રે, વૈદ્યક મન જાગળ રે.	અંગજી ૧૩.
દૂરથકા દેખે રહ્યો રે, રોગતણાં આચર્યું;	
કપટ નિદ્રાએ નિહાળતો રે, સાંભળે સાસદે કર્યું રે.	અંગજી ૧૪.
પ્રમદા વશ પંથી થયો રે, ડસીઓ કુંવરી ઓણ;	
પ્રાતઃસમે પરમળિયો રે, જીવ ગયો ત્યહાં તેણુ રે.	અંગજી ૧૫.
અંત કરે વાસો રહે રે, એવી તસ પરતીત;	
મહાજશ નામે મહીપતિ રે, ચિંતા ધરે બહુ ચિંતરે.	અંગજી ૧૬.
અનંગ સેના રાણી અતિ રે, શોક ધરે છે શરીર;	
નંદની જે રતિ સુંદરી રે, ઝુરી નાખે નીર રે.	અંગજી ૧૭.
દોહલો છે સંસારમાં રે, વહેવો લોક કલંક;	
પ્રીત ધરે ન કો તેહયું રે, પૂરવ કર્મનો અંક રે.	અંગજી ૧૮.
આશા સહુને સરખી રે, નિર્મળ રાખી નીત;	
નેમવિજય કહે સાંભળો રે, ઉત્તમ તે કરે હિત રે.	અંગજી ૧૯.

દોહરા.

રજની વાસો જે રહે, આણે તેનો અંત;	
મરણુ ભયથકા માનવી, દૂરે દેવ રહંત.	૧.
ભૂપતિએ ભામિની ભણી, કાઠિા વિષ ઉપચાર;	
મારી ન મરે માનની, રૂઠ્યો જશ કિરતાર.	૧.
રાજ રંગે એમ કહે, આલે બહુલે પ્રેમ;	
વળી ભાગે તે દે ઉપરે, અનુચર કહિયું એમ.	૩.
અરધ રાજ્ય કુમારિકા, કામનીતાણું કલંક;	
ટાળે તેને નરપતિ, માગ્યું દે નિઃશંક.	૪.
ખીડો ગ્રહિયો બોલીને, ભટ વિનવિયો ભૂપાળ;	
પરદેશી કો પ્રાહુણો, કરૂણા કરે કૃપાળ.	૫.
ભલ આસનને મોકલે, તેડાબ્યો નર રાજ;	
ભૂપત દેખી ભૂધણી, કાજ થયો મુજ આજ.	૬.
સાંજ સમે તે સજ થઈ, પોત્યો પ્રમદા ગેહ;	
દેખી નારી દિલ ઠરે, રતિ રમણુવર એહ.	૭.

મન વિંધ્યું તન ગહગહ્યું, ઉલ્લસ્યાં નયન ચક્રાર;
 માનનીને મનમથતણા, સેવક કરે બકાર. ૮.
 કંચુક કસ ધૂટી તદા, વ્યાપ્યો અંગ અનંગ;
 તેણે અવતારે આદ્યો, પ્રીતમ પ્રેમ પયંગ. ૯.

ઢાળ ૬ છી.

(શેરી માંહે રમતો ત્રીણ—એ દેશી.)

મહાજશ રાખની આજાએ પહોંચ્યો, રતિ સુંદરીને મહોલે રે;
 દૂરે બેઠા સાથકી સાહસી, વચનામૃત રસ સોહેલે રે. ૧.
 રતિ સુંદરી રંગે એમ બોલે, સંજ સુકામળ બેઠી રે;
 કામલતા માનું મોહનવેલી, પ્રેમને મંદિર પેઠી રે. રતિ૦ ૨
 અનુચર મનમથ કરા આગે, જોળાગ કારણ પહોંત્યા રે;
 ધૂટ્યા જલધર યૌવન જલધી, ઉમ્મી થયા તસ વધતા રે. રતિ૦ ૩.
 સાકહે નિસુણો સુંદર સજ્જન, વાત કહું સવિ માંડી રે;
 તમ દીઠં તન ઉલ્લસ્યું વિહસ્યું, મદને લાજ તે છાંડી રે. રતિ૦ ૪.
 વિપમ યોગે વરવી વનિતા, કરમ તણી જે કરણી રે;
 મુજ વતી માનવ ભૂપ વિનાશ્યા, પાપતણી એ ભરણી રે. રતિ૦ ૫.
 હું તમ દાસી, પ્રેમની પ્યાસી, એહ કલંક મુજ ટાળો રે;
 બીડો ગ્રહિયો ભંજ બોલ ગ્રહીને, તો ક્ષત્રિયવટને સંભાળો રે. રતિ૦ ૬.
 વિવિધ વાત વિનોદે વામાએ, યામની રાત્ર ગમાવી રે;
 આકુળ થઈને પ્રેમ લાવીને, ઉન્માદી લય લાવી રે. રતિ૦ ૭.
 કપટ નિદ્રાએ સૂતો કુંવર, આચરણ આપ વિલોકે રે;
 મુખ વિકાશ્યું કુંવરી તત્ક્ષણ, વિપધર દીઠો વિવેકે રે. રતિ૦ ૮.
 બાહિર મુખ વિકાશ્યું કાળું, વેગે સન્મુખ આવ્યો રે;
 રાષે કરીને રાતાં લોચન, દંખ દેવાને ધાયો રે. રતિ૦ ૯.
 આતુર ત્યાં થઈ સજ્જનો શરમી, વિપરીત કહ્યો જીવહત રે;
 નિદ્રા ગઈ તવ બેઠો દીઠો, પિયુભણિ આણુ સંયૂત રે. રતિ૦ ૧૦.
 નયણે નિહાળ્યો નૂરસનૂરે, વામા મોહ નિવાહી રે;
 જેઠીઉધાન જ્યમ ઉદધિ ઉલટ્યો, કાણુ રહે કહો સાહી રે. રતિ૦ ૧૧.

સારે પાસે સોગડાં હરખે, સરખે સરખાં રમતાં રે;
 નયનામૃત પ્યાલો ભરભરીને, પ્રીતે પ્રેમને જમતાં રે. રતિ૦ ૧૨.
 ઘણી પામી જે ધન્યપણું ગણુતાં, પ્રાત થયો સુખદાઇ રે;
 નેમવિજય કહે નારી નર દોયે, પામ્યાં હરખ સવાઇ રે. રતિ૦ ૧૩.

દોહરા.

મહાજશ રાગતણા, સુભટ ધટ્ટયા તતકાળ;
 દાધુ દેવા દાધને, દાર ઉભા સમકાળ. ૧.
 કરતા દેખી ફેલ તે, મનમાં હવો અચાંલ;
 પેદેલાં તો માણસ મારતી, શુદ્ધ ન હોતી દંભ. ૨.
 તાક્યાં હાડ હવે તારણી, માર્યો પુરૂષ રતન;
 તો જઈ રાગ વીનવાં, વાર કીધ વચન. ૩.
 સુભટ જઈ બુપાળને, નેડી તેથ મંત્રીશ;
 વિલોકન કરવા માનવી, આગ્યો ત્યમ અવનીશ. ૪.
 દીરઘદરશી રાજવી, નિસુણે કાનને માંડ;
 નરનારી રમતાં થકાં, અવલોકે દુઃખ છાંડ. ૫.
 દાર ઉઘાડી બૃધણી, પેદો મંદિર માંય;
 હરખ્યો હેડે અતિઘણો, વદન વિલોકે ત્યાંય. ૬.
 મંદિર હુતા મહીપતિ, આવે સભા મોઝાર;
 નૃપ પૂછે ફેલ વાતડી, કંવર વદે સુકમાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(વીર સુણો મુજ ચિનતિ, રાગ ધોરણી—ઝં દેશી.)

રાય જાંપે સુણો નર તમે, મુખ બોલો હો, તુમચો અવદાત;
 વાંકાં વેણુ ન કાઢીયે, સુગુણા જેહ હો, નીચુણા નવ થાત. રાય૦ ૧.
 પાણી પીને ધર પૂછિયે, એમ ન્યાયે હો, કેમ હોવે જી ન્યાય;
 પંચ માંહે નવ પામિયે, જશ સારો હો, જગમાંહે પસાય. રાય૦ ૨.
 મરકલડે અધિપતિ કહે, કુણુ માટે હો, મન આણો સંદેહ;
 અમ પુત્રી તમ દાખશું, મુખ બોલીયા હો, એણી જીભડી જેહ. રાય૦ ૩.
 આચરણે તુજ ઝોળખ્યો, ઢાંક્યો ક્યમ રહે હો, કોઈથી નરસર;

પ્રગટ કરે જે પંચમાં, તુમ અમચે હો, વધતો નેહનર.	રાય૦ ૪.
તિલગદેશ તિલકાપુરી, ભાખી સધળી હો, નિજ વાત સંભાળ;	રાય૦ ૫.
ગજન બહુ ગિત ચમકિયો, દેયે દરખીયો હો, પામી પુણ્યની માળ.	રાય૦ ૫.
ઝેનીઅંગજ ઝોળખિયો, મામે મન હુતી હો, બાડિયું દદ અંગ;	રાય૦ ૬.
સાહેલી એ સસનેહથ, ભાગી ભાવજ્ય હો, થયો દુઃખનો ભંગ.	રાય૦ ૬.
લગન લેઈ લીલા વરી, પરણાવિયો હો, રતિ સુંદરી રંગ;	રાય૦ ૭.
હય ગજ રથ હાથી ઘણા, દીધો દાયજને હો, આપણા મન સંગ.	રાય૦ ૭.
મણિ મોતી ને હીરડા, એજ તળાષ હો, આપિયાં દિલ ભાય;	રાય૦ ૮.
સોહવે ગાઘ ગીતને, યોલાવી હો, વિનતા સુખદાય.	રાય૦ ૮.
કટક તેડાવ્યું ધરાધણી, વનહુ તિ હો, નિજ નગર મોઝાર;	રાય૦ ૯.
દેખી ઋદ્ધિ દિલ ભાવિયો, મહી મોટકો હો, એ ભાગ્ય કુમાર.	રાય૦ ૯.
માતુલે મન આણી કરી, પદ દીધું હો, તસ રાયાં રાય;	રાય૦ ૧૦.
ખરચ્યાં ધન બહુ ખાંતશુ, વર તુરને હો, નિઃસાણુ ધુરાય.	રાય૦ ૧૦.
ધર ધર રંગ વધામણાં, લિયે ભામણાં હો, અનંગ સેના નાર;	રાય૦ ૧૧.
બંદીજન ખિરદાવળી, બહુ યોલતા હો, મુખ જ્યજ્યકાર.	રાય૦ ૧૧.
વાસર કેતા રહી ત્યાંહાં, અનુકરમે હો, કુંવરે કીધ પ્રયાણ;	રાય૦ ૧૨.
તાતે શીખ દીધી ઘણી, નિજ નંદની હો, તેહ કીધ પ્રમાણ.	રાય૦ ૧૨.
હય ગજને પાયક ઘણા, મુખ ગણતાં હો, નવ લાભે પાર;	રાય૦ ૧૩.
સીમાડા સહુ દેખતાં, પદ પ્રણમે હો, કરે સેવના સાર.	રાય૦ ૧૩.
શીખ લેછ સાજનતણી, નૃપ પ્રગટયો હો, પંથે ચલિયો જાય;	રાય૦ ૧૪.
દેશ નગરને લંઘતો, આનંદભેર હો, હવે ભરચ્ય પાય.	રાય૦ ૧૪.
ઢાળ કહીએ સાતમી, સુણો શ્રોતા હો, વક્તા કરે જે વખાણ;	રાય૦ ૧૫.
નેમવિજયે નેહે કરી, ધન્યાસીએ હો, ધન્ય કોટી કલ્યાણ.	રાય૦ ૧૫.

દોહરા.

અનુક્રમે ભરચ્ય ગયો, પામ્યો પરમાનંદ;	૧.
પ્રત્યક્ષ તીરથ પામિયો, નિરૂપમ નયનાનંદ.	૧.
સખળો ગદ રાજે જ્યહાં, પેઠા નગર મઝાર;	૨.
સેના મૂકી વેગળી, અંગે આનંદકાર.	૨.

જેતાં ચઉટાં ચાંપશુ, હાટતણી ત્યમ શ્રેણુ;	
દેવળ અજિત જિનેંદ્રનું, આપ્યો કુંવર તેણુ.	૩.
ભાવે શ્રી ભગવંતને, વંદન વિનય વિવેક;	
વીતરાગના પદકમળ, વિમળ સકળ ધરિ ટેક.	૪.
પંથીને આધારડો, દેવળ કે પૌશાળ;	
વળી કુંભારાં ધર ભણું, નિરંતે કરી નિશાળ.	૫.
દેરે બેઠા ઇલાં પતિ, ભાવે ભાવના સાર;	
તેણે સમે રાગન ધરે, બેહી રાજકુમાર.	૬.
વાટ જીવે વાહાલાતણી, ગોખે બેહી નાર;	
રત્નવતી રંભા જસી, વિલખા કરે હળ્લર.	૭.
વિરહઅગ્નિ છે જગતમાં, (વળિ) વિશેષ વામાય;	
નરબ્રમર જગ સંસ્તવ્યો, તેણે દાઝે તસ કાય.	૮.
તરણી કહે ત્રિલોચના, ચાવત તૂ મ મ ઝર;	
શું દાવે દિલ તાલરે, પેહી દુઃખને પૂર.	૯.

કાળ ૮ મી.

(આંખ આંગણુંડ પિયુ રમિયો —જે દેશી.)

કુંવરી કહે એમ ન કીજે, વિરહ કરી કાયા કીજે;	
સાજનિયા વળી વળી ખીજે રે, સુખ બેહેની.	૧.
ગરવી તેલ ગોરી બોલે, વિરહ કરી દેહી ડોલે;	
દીંદા ઇંદુ પાંદુર ઝોલે રે, સુણ બેહેની.	૨.
આંદલિયો પાંદુર કાય, મુજ બેહેની તે સમજાય;	
કે લાગી એને બલાય રે, સુણ બેહેની.	૩.
આંદલિયો વિરહી નારી, એલ મેં નમી માલનગારી;	
તેણે કીધી રાતી કરી રે, સુણ બેહેની.	૪.
હોય વિરહી પાંદુર દેહી, તસ શોભા દીજે કેહી;	
તરણો તન દુઃખ જોહી રે, સુણ બેહેની.	૫.
દીસે જે સૂકો પલાશ, નહિ પૂરો તેમ ઉલાસ,	
શોખી કરેય વિશ્વાસ રે, સુણ બેહેની.	૬.

- ઝુરે દિન ને સતડિયાં, ન નિસુણે કે વાતડિયાં;
 સૂકે સુખ પાંખડિયાં રે, સુણ બેહેની. ૭
 તુજ નારીનો વિરહો ચંદા, તેણે તું આટોહિ મંદા;
 વિરહી દુઃખ તન કંદા રે, સુણ બેહેની. ૮.
 પદ્મનીને મનમથ પીલે, વિરહાતલ માંદે ઝીલે;
 સહિયે બહુ પેર ડીલે રે, સુણ બેહેની. ૯.
 જેહના મન માંહી ચીંચે. તેહ અંગ અંગેતર સીંચે;
 પેટ દુખે આંખજ મીંચે રે, સુણ બેહેની. ૧૦
 અન્ન ને ઉદક નવ ભાવે, પ્રીતમ તે ક્ષણ દિલ આવે;
 બહુ દુઃખ જીવ જગાવે રે, સુણ બેહેની. ૧૧
 પ્રેમ પ્યાસી પ્યાસ ન છીપે, વામાને વિન્નગજ દીપે;
 મરણુ ભણી કુણુ જીપે રે, સુણ બેહેની. ૧૨
 સહી કળિયું કાંઈ ન જાવે, ક્ષણ માંહી વરસ સમાવે;
 કાંઈ રહેને નાહ મનાવે રે, સુણ બેહેની. ૧૩
 જેમ વેદના ધાયરી ધાવે, તે તો જનને આપ કહાવે;
 કહે કેહને કહિયું ન જાવે રે, સુણ બેહેની. ૧૪
 મનડાની મનડું જાણે, જે તે આવે પ્રીતમ ટાણે;
 તો સઘળી વાત વખાણે રે, સુણ બેહેની. ૧૫
 વરવા છે યાવન વેપા, લાગે જે પગ પગ દોપા;
 સુણી આણે આતમ રોપા રે, સુણ બેહેની. ૧૬
 જેમ ઘેલી સૂને ચિત્તે, ઉર માંહિ માતડી હિતે;
 કેમ રહિયે નિર્મળ તીતે રે, સુણ બેહેની. ૧૭
 પરદેશે જે સહી જાવો, ત્યાંહાં આપણો કરિ ખિડાવો;
 પ્રીતમે હોવે સુખ વાવો રે, સુણ બેહેની. ૧૮
 માતા ને બંધવ બેહેની, સાસુ સસરા જેજ જોની;
 બહુ રાખજી શંકા તેની રે, સુણ બેહેની. ૧૯
 સુખ દુઃખની પ્રીતમ માને, ખીજશુ હેત ન છાને;
 કહું કેટલું બાધ થાને રે, સુણ બેહેની. ૨૦
 વેહેલા થઇને વિપ પીજે, નાહ વિના કહો કેમ રહીજે ?

પરાણે સહીઆ સહીઆ સહીજે રે, સુણ બેહેની.	૨૧
દીજે દેવને કેવા દોષા, ઉપજે જે હૈયે અંદોશા;	
સહેવા સમરના મોપા રે, સુણ બેહેની.	૨૨
નિસાસા બહુ મૂકીજે, પિયુ વિના કેમ રહીજે ?	
નખરો નેહ વહીજે રે, સુણ બેહેની.	૨૩
કેહને કહે આગે પોકારં, હટકીને મન એહ વાર;	
કામ અનલ કિયું ધૂતાઈં રે, સુણ બેહેની.	૨૪
ભરતા વણ કો દુઃખ ભાગે, મન તો વા'લાશુ ભાગે;	
વિરહ વ્યથા વાયુ વાગે રે, સુણ બેહેની.	૨૫
મેહલો એ કામનો વરશી, ઝૂલી ત્યાં અંકુશ ફરશી;	
કુમલાણી રામાનીરસી રે, સુણ બેહેની.	૨૬
આપ સ્વારથને જે સાધે, પિયુડા થકી લીલા લાધે;	
એ તો નેમે સવાઇ સુખ વાધે રે, સુણ બેહેની.	૨૭

દોહરા.

માનની લાગી મોહની, મોહનકેરી વાટ;	
ક્ષણ ક્ષણ વા'લીમ ખરખરે, ઉખરડી ન્યમ ખાટ.	૧.
અંગ અનંગે ઉલ્લસે, ત્રામા પાડી વાટ;	
સ્મર વિયોગ વિપકામની, લાગ્યો કરણ નિરાટ.	૨.
મેવા મીઠાઇ સકળ, સુખડીઆંરા થાટ;	
વા'લા વિણ તે વીસર્યા, ધરટી જેવા ધાટ.	૩.
ગાહા ગૂઢા કવિતા ધર, સરસ ગીત વર નાટ;	
નાહ વિહોણી નારીને, વહેવું બારે વાટ.	૪.
આદરમાન મંદ બોલણું, પ્રેમ વણજનું હાટ;	
વા'લમ વિણ તે વીસર્યાં, દિલહુતી ગહેગાટ.	૫.
હસન ખેલન પ્રેમ પતિ, યૌવન ગુણ અલંકાર;	
મોહનથી જળ વીછર્યાં, સહેવી કુંતામાર.	૬.
કામિની કરણા નવ હોયે, કામી ન જપે જાપ;	
કામી ધરમનો ગુણ હરે, કામી કરવત આપ.	૭.

જે મુજ પ્રીતમ નહિ મળે, તો લઉં સંમયભાર;
 એ વણુ એક ન નિપજે, અણુમળિયાં ભરતાર. ૮.
 મનવેદન મનમાં રમે, રતનવતી કહે એમ;
 ડાણું લોચન પ્રકર્યું, હરખે આણ્યો ક્ષેમ. ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(હંબરીઆને કંઈ ગાજે હો, યાગી રાગી વડચુક—એ દેશી.

તન તન પ્રકર્યું ત્યહાં તેમ, તેમજ પ્રકયા હો, સસનેહી નયન સોહામણાં;
 કટિ ફરકા કુમ પ્રેમ, અધરને ફરક્યા હો, સસનેહી જંઘા તેતણાં. ૧.
 ત્રિલોચના કહે તામ, વિરહવિગુણી ચરણા હો, યેની છોડી દિયો પરી;
 સામું જીવો છ આમ, ચાલો જિન યાત્રા હો, જઘ્યે અતિશે ખપ કરી. ૨.
 સાળ કરી શણગાર, પદ્મની બહુ પ્રેમ હો, ચતુરાષ્ટ ગજગતિ ગેલશુ;
 સાથે બહુ પરિવાર, હસતી રમતી રાણી હો, સાજનને નિજ મન મેળશુ. ૩.
 પેહી ભુવન મઝાર, જિનવરને બહુ પ્રેમે હો, વંદન બેહુ ચાંપશુ;
 તું સરભ્યો કિરતાર, સાજનિયો સલણો હો, તુંહી જગગુરુ જોપશુ. ૪.
 દીઠો ત્યાં ભરતાર, હરિલંકા હરિણાદી હો, સસનેહી તન ધન ઉલ્લસ્યાં;
 મેળ્યો સહી કિરતાર, મનહ મનોરથ હેજે હો, સસનેહે ચિત્ત આવી વસ્યા. ૫.
 જાણે દૈયડલાનો હાર, મોહનીએ મદમાતી હો, જિનતું વંદન વીસર્યો;
 માને સફળ સંસાર, વિરહાનળ તે કામની હો, અંગથી વહેલો નીસર્યો. ૬.
 નયન સજળ સંજોગ, ધન બ્યાંહાં બહુ તૃપ્યા હો, તન જે નવ પલ્લવ થયાં;
 સુંદરી નાંહો શોગ, ભોગી સંભોગના હો, તેમ વળી દુઃખ દોહગ ગયાં. ૭.
 આવી તલ્લાણુ લાજ, ધુંધરને પટ આછે હો, મોટે કુંવર વેધિયો;
 સીધ્યાં સઘળાં કાજ, કામણુગારી તે પ્યારી હો, સંગતિ દેવ સાધિયો. ૮.
 દીડી કુંવરે નાર, મનમાંહે એમ ચિંતવે હો, જિનતું ભુવન નિહાળિને;
 રખે હોવે દોષ લગાર, એણે સ્થાનકે બહુ પ્રાણીહો, શિવ ગયા પાપ પખાળિને. ૯.
 ત્રિલોચના તલકાળ, કુંવરને દીઠો નયને હો, સસનેહી સુંદર પ્રેમ તે;
 વાધ્યો કામ જે વ્યાળ, અનિમિષ આંખડી જોતી હો, સસનેહે એકણુ જેમતે. ૧૦.
 વિહસ્યો વદન વિકાર, ઉલ્લસ્યું હૈકું હેજે હો, વધિયો પ્રેમ ત્યાં ધણો;
 પદ્મની તે બહુ પ્યાર, તે મનશુ કરિ વરિયો હો, ધરિયો પ્રીતમ આપણો. ૧૧.

મન વચન ને કાય, લય આણી લલનાએ હો, ત્યાંથી જે હાલે નહિ;
રહિયું દિલ લોભાય, અમૃત વર વર્ષણ હો, દર્શન દેખી ગહગહી. ૧૨.
નેમ કહે સુણો જાણુ, કુંવરીને મન વા'લો હો, વસિયો રચિયો ભામની,
માણિ સુખની ખાણુ, ઢાળ જોલી એ નવમી હો, વિસમી કામન કામની. ૧૩.

દોહરા.

- પ્રેમ લલો મન પદ્મની, રતનવતી ભણી એમ;
કહે જોહેની ક્યહું નર ભણી, દેખી વાધ્યો પ્રેમ. ૧.
રામા રતનવતી કહે, મુજપતિ એહ મયાળ;
પામી પ્રવ પુણ્યથી, તૂંચો દીનદયાળ. ૨.
મન વેધાણું માનની, ઉભી જ્યમ ચિત્રામ;
જાણી અવજ્ઞા જિનતણી, વહિયો ખાહિર તામ. ૩.
આવી માલણુ તે સમે, છાપ ભરી બાહુ ફલ;
અચરજ એક ત્યાંહાં હવું, તે સુણજીને કહું મૂલ. ૪.
છાપ ગ્રહી ત્રિલોચના, પ્રેમેશુ પૂજંત;
ફલ મધ્ય રહી નાગણી, તે નવ જાણે તંત. ૫.
નાગણે ડશી ત્રિલોચના, મૂર્ચ્છાણી તરકાળ;
મેંવકે આવ્યા રાયના, શોડી મુખ સમકાળ. ૬.
નયન નિહાળી નરપતિ, ચિંતા ચિત્ત ધરંત;
દેડુ ફાટે પ્રેમભર, હા હા મુખ ઉચરંત. ૭.
ઢંદેરો દેવરાવિયો, આપું આધું રાજ;
પરણાવું વળી એહને, એમ જોલે મહારાજ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(સેજા માડના ગીતની દેશી.)

- ભૂપતિ ભૂપતિ હે, મંત્રીશ્વર સાંભળો વાત,
વેહેલુંને વજાવો સચિવ વર દોલને જ;
કહેજી કહેજી હે, પુત્રી તન સહુ અવદાત,
કુંવરીને જીવાડે વાલેશ્વર જોલને જ. ૧.
ગુણવાંત ગુણવાંત હે, તેહ નર જગમાંહે જાણુ,

- પરને ઉપકારીઆ પ્રેમશું કાજ કરે ૭;
 નર ભવ નર ભવ હે, ભલ વર તે શું જાણુ,
 આપનું ને પરનું જે, નરેશ્વર ચિત્ત ધરે ૭. ૨.
- અનુચર અનુચર હે, નવ વહા શીશ નમાય,
 પૂઠ ને ઢંઢેરો જે, જલદશો ધ્રુમતો ૭;
 ચઉટે ચઉટે હે, બહુ નર જાણી સમજાય,
 કરવાને હો કારજ મંત્રીશ્વર કરમતો ૭. ૩.
- ભમતો ભમતો હે, ચઉટા માંહે કરેય પોકાર,
 આવે ને હો જાવે કંઈ નર પેળવા ૭;
 હોંસશું હોંસશું હે, ત્રિક ચત્વર નૃપ લાર,
 ખુશી મુખ ખલક આગ્યા ત્યહાં દેખવા ૭. ૪.
- આપશે આપશે હે, મહારાજ અરધલેરાજ,
 ભેં કાઠ હો જીવતી કરે નૃપનંદની ૭;
 બાલિયો બાલિયો હે, સાંડે સહુ મનતણાં કાજ,
 ખાંતેને પૂરે હો વાલેશ્વર આશની ૭. ૫.
- એમ કહી એમ કહી હે, ચઉટા માંહે તેહ ભમાય,
 પળિયા હો, સહુ નિજ મંદિરે ૭;
 તન માંહે તનમાંહે હે, હુવાંજેહ વદન વિચ્છાય,
 વાત વિચારી હો, કરે નૃપ બહુ પરે ૭. ૬.
- દિન વળી દિન વળી હે, બીજે તેહ શ્રીમહારાજ,
 ઢંઢેરો ફેરાયો હો, જે ચાહટ ભમે ૭;
 બીજને બીજને હે, દિન ગમિયો વણુ કાજ,
 નૃપને બેટીતણો હો, ચિત્ત માંહે ધણું સમે ૭. ૭.
- તેમજ તેમજ હે, ત્રીજે જવ આવિયો દિહ,
 રાય ઢંઢેરો ફેરાયો ચઉટા ભણી ૭;
 કુંવર કુંવર હે, તે હજી અકળ અખીહ,
 બીડુંને ગ્રહિયું હો, મતિ તેની ધણી ૭. ૮.
- કહેજે કહેજે હે, રાજભણી તમે સહી જાય,
 અરધને હો, રાજ્ય દેજે પુત્રી આપણી ૭;

કરજે કરજે હે, પછી તમ મનમાં સુહાય,
વેગેને હો, સુખડે દીધી વધામણી જી. ૯.
મહીપતિ મહીપતિ હે, તૂંધો જન દીનદયાળ,
આજને વૂંધો હો, અમીવર મેહુલો જી;
આવ્યો આવ્યો હે, ત્યહાં કણે સોષ કૃપાળ,
મહીપતિજી હો, આપે અતિશે આદરભલો જી. ૧૦.
જળમાં જળમાં હે, આપણું તે ઠાવિયું રતન,
રાજનની હો કુંવરી ત્યહાં જીવતી થઇ જી;
નેમ નેમ હે, વિજય કહે સાંભળો વાત,
દહી દારિદ્ર દેહથી આપદ ગઇ જી. ૧૧.

દોહરા.

પાણું પાણી પૂમડે, ચેતન થયું શરીર;
મૂર્ચ્છા કુંવરી ઉતરી, નાખ્યો શીત સમીર. ૧.
દેખી નયને નરભણી, ઉલસ્યાં નયન ચકોર;
દેરે વરિયો દેખિયો, ઝાગજાગ કેરી કોર. ૨.
રતનવતીનો રમણ એ, મુજ પતિ એહ મહાંત;
પામી પૂરણ પ્રેમથી, ગરવો ને ગુણવંત. ૩.
રાજા રંગે રતિ કરે, બોલ્યો મંત્રુરી વાણિ;
પરણો પદ્મની પ્રેમજી, હૈંડે હિત બાહુ આણિ. ૪.
કહે કુંવર સુણો રાજવી, જાતિ કુળ નવ પાય;
પ્રાણે કરી પરણે નહિ, કાધા કોડ ઉપાય. ૫.
રતનવતી ત્યાંહાં રમણકો, નિસુણે અવધિવ્રતંત;
જૂંડું પ્રીતમ ક્યમ ચવે, અજાણ થઇ અસંત. ૬.
રાજાને જઇ વીનવે, મુજ પતિ એ ગુણ આણિ;
આજ મળ્યો સહી વીછડયો, આણ્યો કરમે તાણિ. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મુગાનેણી થારે હે કોડડે—એ દેશી.)

સાહિબ તારે કારણે, મેં તો જન્યા દેશ વિદેશ,

રાયના કુંવર વાંકાં હે, વચન ન બોલિયે;	
હું જાઉં તુમચે ભામણે, મેં તો કીધલા બહુલ અદેશ,	
રાયના કુંવર વાંકાં હે, વચન ન બોલિયે.	૧.
ભૂપતિ મુખશુ એમ ભણે, પરણી જે પત્નની પ્રેમ;	રાયના૦
મોટાનાં વચન હે સહુ લહે, તેતો જીભે કરી ભાજિયે કેમ.	રાયના૦ ૨.
કુંવરી લીલા હે તાહરી, મેં તો જોઇ છે નયન નિહાળી;	રાયના૦
વાચ્યા સફળ હે તાહરી, તે તો પૂરવ પ્રેમે કૃપાળી રાય.	રાયના૦ ૩.
તત્કાલ જોશી હે તેડિયા, લીધાં લગન શોભાય;	રાયના૦
ગણુક હે જ્યોતિષ જે જે વળી, વિગ્રાણા વેધસવિગ્રાય.	રાયના૦ ૪.
ઉત્તમ લક્ષ હે પાયને, જોણે આપિયા તત્ર ગણેશ;	રાયના૦
પાપડ વડીને હે મહુરતી, વર પેહેરિયા ગોરીએ વેશ.	રાયના૦ ૫.
ઉગટણાં કરે હે કુમારને, ગાય તે ગોરી નવનવાં ગાન;	રાયના૦
મેલકે અંબર હે માગ્યતો, ઘણું ગાજતો ગુણે ગુણવાન.	રાયના૦ ૬.
પરણિયો પ્રેમે પિયુ રમણી, કરે કરમકામણુ તોપ;	રાયના૦
અધિપતિ નેહે આપિયાં, હયવર ગજવર ઘોષ.	રાયના૦ ૭.
આપિયા સહસ્ર હે ગજધટા, સુંદર સુધા મોહાય;	રાયના૦
સાત સહસ્ર હય આપિયા, જ્ઞતિલા સખળ દીપાય.	રાયના૦ ૮.
સેજ તળાઇ હે કોડશુ, તેમ દીપિકા થાળી બનાય;	રાયના૦
ભૂપણુ મણિનાં હેજે જડ્યાં, કંઈ દીધલાં પરમ પસાય.	રાયના૦ ૯.
વર વહુ છેડા હે બાંધિયા, પહોચાઇયા ભવન મોઝાર;	રાયના૦
રત્નવતી નેહે સાંધિયા, બેહુ મળિયાં કુંવર કુમાર.	રાયના૦ ૧૦.
નયન સુજળનો હે, સુધાલિયો, માંહે માંહે હે હરખ ધરાય;	રાયના૦
નમવિજય કહે નેહશુ, સહી પામે પુણ્ય પસાય.	રાયના૦ ૧૧.

દોહરો.

રત્નવતી રંગે તદ્દા, પ્રેમે પિયુ ભણી આમ;	
વિરહો વા'લા વીપજે, કાય દિપાવણુ કામ.	૧.
વાટ જોતી બહુ વલ્લભા, કળ આવેલો કંત;	
પરમેશ્વર મેળો સુપરે, કીધો કરણાવંત.	૨.

- સાહિબ ઉદ્ધિ સંચર્યા, પરગટ કર્યા વિલાપ;
કામદત્ત કમ ગતિ કે, આવી કીધ અલાપ. ૩.
- રાખી શીયલ સુરતન એ, ઇણે પુર આળ્યો આપ;
નારી કહી મુજ નિહુર તે, સારા નગર સથાપ. ૪.
- રાય ભણી આવી કહો, સધળો દુરવદંત;
કામદત્તને નૃપ કર્યો, ધૂરત ધનનો અંત. ૫.
- નાખ્યો પદ જંજીર થઇ, થાપ્યો દુખને થાન;
પુણ્ય કૃત્યે પહેલે ભવે, પામી પ્રીતમ માન. ૬.
- કુંવર સુણી કૌતક ઇસો, જોયો કરમનો ખેલ;
રંગ રસ કરતાં જનમની, અનુભવતાં દિન કેલ. ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(પાંછાલારી પાડી આંખા દોય રાહલા—એ દેશી.)

(એ સખી હળ્યો ચંદ કે ચાંદો અમી ગર કે—એ દેશી.)

- પ્રાત સમે તે કુમાર કે, રાયપે આવિયો રે; રાયપેં
રાય મળ્યો દરબાર કે, સહુજન લાવિયો રે. સહુજનં ૧.
- આપ થયો અનુકૂળ કે, કુંવર દેખી કરી રે; કુંવરં
લાવણ્ય રૂપ અમૂલ કે, જગ શોભા વરી રે. જગં ૨.
- ભૂપ કહે ભૂપાળ કે, મન મીઠું કરી રે; મનં
માગો આપણે મન કે, હોંસ હોવે ખરી રે. હોંસં ૩.
- કુંવર કહે મહારાજ કે, કેળુ એક કાળિયે રે; કેળું
આપો એ શેઠ આજ કે, વેણુ પતીળિયે રે. વેણું ૪.
- અમ મન એહજ હુંસ કે, સુંસ કરી કહું રે; સુંસં
બાલે વચન જે પુંસ કે, પસાય એહ હું લહું રે. પસાયં ૫.
- રાય કહે સુણો હેવ કે, મત તમે માગજો રે; મતં
પાપી દુષ્ટ છે દેવ રે, મનશુ તે માનજો રે. મનં ૬.
- ઇરિયાવહિનો અંત કે, હું એને કહું રે; હું એનેં
પાપી પાપ દુરંત કે, એ ફળ એ ધરં રે. એ ફળં ૭.
- વિનવી વિવિધ પ્રકાર કે, ભૂપ આજા લહી રે; ભૂપં

કાઢ્યો પંજર બાર કે, કુંવરે ત્યાંહાં વહી રે. કુંવરેં	૮.
રાય કહે મત લાવો કે, નજરે એ માહરી રે; નજરેં	
કાઢ્યો દધ સહુ રાય કે, જીવ્યો મતિ તાહરી રે. જીવ્યોં	૯.
દીધો પ્રવહણુ જેહ કે, ધન સહુ આપિયો રે; ધનં	
શેઠ ચિંતે ધન્ય એહ કે, પર ઉપગારિયો રે. પરં	૧૦.
આપણું લીધું તેહ કે, દીધું સંભાળીને રે; દીધુંં	
કુંવરે વયો જસ નેહ કે, ભાગ નિહાળીને રે. ભાગં	૧૧.
રાખિયો નગરમાં શેઠ કે, રાજન વીનવે રે; રાજનં	
આણીને શુભ દ્રેહ કે, કરણા અભિનવે રે. કરણાં	૧૨.
પ્રીતિમતી નિજ નાર કે, વસુમતી કન્યકા રે; વસું	
મોહનમંજરી નાર કે, રતવતી જિકા રે. રતવતીં	૧૩.
કામવતી પ્રિય તેમ કે, લીલાવતી ભલી રે; લીલાવતીં	
હંસાવળી બહુ પ્રેમ કે, રતિસુંદરી વળી રે. રતિસુંદરીં	૧૪.
આં આપણી ત્રિય કે, મેળી ત્યાંહાં કણે રે; મેળીં	
નવમી ત્રિલોચના પ્રિય કે, નિરખે ક્ષણે ક્ષણે રે. નિરખેં	૧૫.
હય ગજનાં જે જૂથ કે, પાર ન પામિયે રે; પારં	
અનંગતણી જ્યાં આથ કે, દુઃખ સહુ વામિયે રે. દુઃખં	૧૬.
વિવરે સુખ સંસાર કે, ભોગ પુરંદરા રે; ભોગં	
સપ્ત કરે સંસાર કે, નરનારી વરા રે. નરં	૧૭.
તેમવિજય કહે એમ કે, આગે કથા વણી રે; આગેં	
શીલવતી અધિકાર કે, સરસ શ્રોતા ભણી રે. સરસં	૧૮.

इति श्री शीलवती महासती चरित्रे चतुर्थ खंडःसमाप्त. ॥ ४ ॥

ખંડ ૫ મો.

—:x:—

દાહરા.

- પરમ જ્યોતિ પ્રકાશ કર, આદિ ન જોનો અંત;
ચિદાનંદ અરિહંત ભવિક, શિવદાયી શુભમંત. ૧.
- અંધકાર આઠે હર્યા, અશરીરી અર્હત.
ગરિબનિવાજ ગોડી ધણી, ભયભાંજન ભગવંત. ૨.
- પ્રણુમી પદકજ તેહના, આતમ ભાવ વિશુદ્ધ;
તિલય વિજય સદગુરુ નમું, કરજો સિદ્ધ ને શુદ્ધ, ૩.
- હેમ ખેમ સુખકારિણી, વારતી દુઃખ દુરંત;
હું પ્રણુમું પ્રેમેકરી, ભારતી ! ટાલણુ ભ્રાંત. ૪.
- ભવિયા ! ભાવો ભાવશુ, શીલવતી સંબંધ;
જેતી વીતી વારતા, પ્રેમે કહું પ્રબંધ. ૫.
- અંદ્રગુપ્તના સંગથી, ગોરી ગરબ ધરેય;
દિન દિન તેજ વધે ધણું, સોહે વિવિધ પેર તેય. ૬.
- સાસુ દાસી વિવિધ પેર, જેતી છિદ્રહ જસ;
વાત કરે નિશદિન ધસી, (રે) ગર્ભે બીજને માસ. ૭.
- સુંદરી સાથ સહેલિયાં, કરતી એવ પંચાશ;
શીલવતીની આળગે, ધરતી હિયે ઉદ્ધાસ. ૮.
- એક દિન બેઠી મેહેલમેં, સહિયાં સાથ મેળાય;
સાસુ નિરખે નજર ભરી, એમ ચિંતે તેણે ડાય. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(ચુનડીની દેશી.)

- રતનાવળી ચિત ચિંતવે, એહ દીસે કવણુ વિચાર રે;
વહુઅર થઇ જે સગર્ભીણી, અકળ થયો એ વિકાર રે. ૧.
- સહિ સહેલી કહેસ્વામિની સુજો, તુમચો ધર પેઠા પયાળ રે.
સાત ચોકી ધર બંધિયું, જેણે ચઢિયું કલંક કંકાલ રે. સહિ ૨.
- રાજભુવનને સંકુલે, ઇલાં કયમ થયું એ અધિકામ રે;

ચાચરટે ચોટા છે ઘણી, જ્યાં પુરૂષ ન દીસે હામ રે.	સહિં ૩.
તિણુમાંહિ એક જે ધમ કહે, મેં તો તુજને કહ્યું સમગ્ગય રે;	સહિં ૪.
તોય તમે માન્યું નહિ, હવે દેખિયાં આવ્યો હાય રે.	સહિં ૫.
પ્રથમ માસે સુણો પદ્મિની, ધણું ગૌરપણું લહે અંગ રે;	સહિં ૬.
કરપદ ને તેમ અંગુલિ, સુણો તેજ વધે તેણે સંગ રે.	સહિં ૭.
ખીજે માસે હોય માનની, કરપદ જંઘા જે સ્થૂળ રે;	સહિં ૮.
તગતગ મુખ અતિ મરકલે, વળી હોવે કંઠ અમૂલ રે,	સહિં ૯.
ત્રીજે માસે ત્યમ તારણી, આંખડલી બારે હોય રે;	સહિં ૧૦.
ચોથે ચતુરા ગતિ પાલટે, દેહે સાસ બરાયે સોય રે.	સહિં ૧૧.
પોઢમાસે પોહોતી પાંચમે, ઉલ્લસે હૃદય સ્તન આપ રે;	સહિં ૧૨.
ચૌવન પ્રૌઢ યુવતી લહે, કામે કહણુતા વ્યાપે તાપ રે.	સહિં ૧૩.
છઠ્ઠ ઇયલને છેતરે, તેમકરે તરે બાગે તો અંગ રે;	સહિં ૧૪.
ચેહેન પુરૂષની સંગ તે, કરતી બહુ નવા ઢંગ રે.	સહિં ૧૫.
સુંદરી પહોતી જવ સાતમે, માસે હોવે પાંદુર કાય રે;	સહિં ૧૬.
અન્ન ઉદક નવિ રૂચે, દોહલા લહે તેણે હાય રે.	સહિં ૧૭.
ગાત્ર બંગ હોવે આઠમે, સખિ વચન ત્યાં ન સુદાય રે;	સહિં ૧૮.
નવમે કામની રતિ લાભે નહિ, દશમે દુર્બળ થાય રે.	સહિં ૧૯.
એળખી આપણી મતિ થકી, મેં તો થાને કહ્યું તવ આય રે;	સહિં ૨૦.
માન્યું ન મતિ આપની, તો તે દેખો હવે જે થાય રે.	સહિં ૨૧.
કાજ વિચારી કીજિયે, સહિ રાખિયે તો કુળ લાજ રે;	સહિં ૨૨.
પસતાવો અવિચારિયે, નવ નીકળે મુખથી અવાજ રે.	સહિં ૨૩.
૫રી ફરી નિરખતી લોચને, મનમાંહે હોયે બહુ પન્ન રે;	સહિં ૨૪.
હા હા રે દેવે કર્યું કિશું, એણે એહ ખિગાડિયું તન રે.	સહિં ૨૫.
વચને કરી નૃપ વીનવ્યો, તમ વહુએ નિપાયું કાજ રે;	સહિં ૨૬.
ચેતો ચેતો નૃપ ચિત્તમાં, ટાળી છે એણે તમ લાજ રે.	સહિં ૨૭.
બીતર ભેવે ભૂપતિ બહુ, વિલખો હુઓ વપુ રાય રે;	સહિં ૨૮.
કોધાનળે કરી પૂરિયો, નિષ્કુર ચિતે તેણે હાય રે.	સહિં ૨૯.
શીલવતી તે સતી સાંભળી, પેહેલાં થકી નિરમળું નામ રે;	સહિં ૩૦.
નેમવિજય કહે ખંડ પાંચમે, પેહેલી ઢાળ સુકામ રે.	સહિં ૩૧.

દોહરા.

- ભૂપતિ ચિંતે ચિત્તમે, એ થયો કવણુ વિચાર;
નૃપકુળ કલંક ચઢાવિયું, શું કીજે એણે નાર. ૧.
- આંખ દુખે જો આપણી, તો કહો કેમ કદાય ?
પ્રગટ કરતાં વાત એ, લોકે ગાળ ગવાય; ૨.
- છાની રાખી એહને, પ્રસવે પુત્ર જે વાર;
તે પૂછળ દોયં હણી, કરવો એહ પ્રકાર. ૩.
- રાજન ચિંતે રાણીને, જોલે એવી વાણ;
સત્ય નવા દિસે સુંદરી, ગરભતણા સહી નાણ. ૪.
- રત્નાવળી કહે રાજવી, એમાં તું મતિ ભૂલ,
રાજમંદિર ઘણું આકરાં, એ નારી એવાં જીળ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(વેરાગી થયો—એ દેશી.)

- સશંકિત થઇ સુંદરી રે. ઇલાપતિને જોલાય રે;
વધૂ રૂપે એહ વ્યંતરી રે, કુલ ખાંપણ તમ આય રે. ૧.
- શીલવતી સતી, જો જો કરમ વિકાર રે;
વાત ન એ જૂઝતી રે, વરવો વિપ સંસાર રે. શીલ૦ ૨.
- રોપ ભરી ચિત્ત ચિંતવે રે. કીજે કેહો ઉપાય રે;
પાપથકી ખીલીતી નથી રે, મરણને સજ થાય રે. શીલ૦ ૩.
- આવી સાસુ વહુ કનેરે, ઇંદ્રો જોવાની આશ રે;
ગરભ સહિત ગોરી લહો રે, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ રે. શીલ૦ ૪.
- પતિ મળ્યો કુણુ તો ભણી રે, ગરભ રલ્યો કિણુસંગ રે;
તમ પુત્ર વિના કુણુ માહરે રે, કે નવ લાગે અંગ રે. શીલ૦ ૫.
- પુત્ર ગયો પરદેશડે રે. કૂડી કૂડું મ ભાખ રે;
શીલ લહું સહી તાહરે રે, નિપુણતા હેડે રાખ રે. શીલ૦ ૬.
- પતિ આપીજે પ્રેમદા રે, સહી નાણી લે આપરે;
દાખે સાસુ હરખશુ રે, જોયા દદ કરી થાય રે. શીલ૦ ૭.
- અરહું પરહું નિરખતાં રે, ચિંદલી દીડી તેહ રે;

- શીલવતીના નામની રે, મોકલી પેહેલાં જોહ રે; શીલ૦ ૮.
 ભૂપણ દેખી ભામની રે, દંભ ધર્યો દિલમાંથ રે;
 પરવિના એ કૃત નહિ રે, દેખીને દિલ દાહ રે. શીલ૦ ૯.
 રાજ તેડી ભૂત્યને કહે રે, તેડી વાત એકાંત રે;
 વનહુ તે લાવો તમે રે, નાગ હોયે દુરદાંત રે. શીલ૦ ૧૦.
 આણ્યો અજગર આકરો રે, કુંભ માંહે સુઠવેય;
 પ્રાણ કાઢે કુંકારવે રે, ડંક તો કહા કહ્યે રે. શીલ૦ ૧૧.
 આણી મૂક્યો મંદિરે રે, બોલાવી તે બાળ રે;
 સાસુ કહે લાવ્યો વહુ રે, ઇંજુ ભાંટે પુખ્ત માળ રે. શીલ૦ ૧૨.
 ગણી નોકાર જિભી થઈ રે, ઉઘાડ્યો મુખ તાસ રે;
 સાપ શીડી માળા થઈ રે, સુરભિ અનોપમ જસ રે. શીલ૦ ૧૩.
 જોજો શીલ પ્રભાવથી રે, સુર સારે બહુ સેવ રે;
 કીધાં કર્મ મૂકે નહિ રે, જો મળે દેવના દેવ રે. શીલ૦ ૧૪.
 શીલે આપદ સહુ ટળે રે, શીલ થઈ સુખ વાસ રે;
 ઢાળ ખીજ ખંડ પાંચમે રે, નેમ લહે મન આશ રે. શીલ૦ ૧૫.

દોહરા.

- ચમતકાર નૃપ ઉપનો, શીલવતી ગુણ ગેહ;
 જૂહું કહી એ નવ બચે, દિલ રંજન સુખ દેહ. ૧.
 કાળ સાથે કહો કેમ રહે, જો ન હોય શીલ રેણુ;
 ગુણવંતી એ ગોરડી, સહુ દેખે જો સેણુ. ૨.
 રત્નમાળા કહે રાજવી, એની વાત મ તાણુ;
 દોહુળ કલંક લગાડિયું, પાપતણી એ ખાણુ. ૩.
 મુજથી ન મરે એ વહુ, ભૂપ કહે મુખ વાત;
 એમ કહી સભાએ આવિયો, રાણી ધાલે ગાત. ૪.
 જોજો સુખ ક્ષણ કારણે, જોણે ઉપાયું કલંક;
 રાય શોભા ક્યમ પામશે, જે હુતા નિકલંક. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(સુરલા સંદેશો કહેજે મારા પૂજ્યને રે—એ દેશી.)

સંશય ઉત્તમને ચિત્ત હપનો રે,
લક્ષણ સતીનાં એહ છે સાર રે;
બંદે પણ રાણી મન માને નહીં રે,
નિરખંતી નયણે વારંવાર રે. ૧.
શીલવતી સતિયાં માંહી શિરોમણી રે,
સાખી કીધા નાગદ્ગમાર રે;
તોયે સાચુ મન બાહુ આમળોરે,
ફેડા એહ છે સંસાર રે. શીલવતી ૨.
લોકના અપવાદ બચથકી રાજવીરે,
ભય કરતા સહુ પરિવાર રે;
બીજાં ઉપાય કરે બાલા મારવા રે,
લલના રડય નહિય લગાર રે. શીલવતી ૩.
વાર વઢનાગ જેણે આણિયો રે,
બુજાવ્યો ભામનીએ ત્યાંહાં તેમ રે;
ખાધું વિષ અમૃતની પેરે જર્યુ રે,
સતીના આતમને થયું ક્ષેમ રે. શીલવતી ૪.
રાણી ચિતે પાપણી મુઠ નહિ રે,
એતો વિષ આધું નહિ જોર રે;
આમલ આણ્યો તતલણુ રાણીએ રે,
તેલ મદન કર્યો ધનધાર રે. શીલવતી. ૫.
જેમ જેમ ખાયે વિષ લણી ભેવનારે,
તેમ તેમ વાધે દુણો તજ તેજ રે;
નિરખે નારી શુભ્રતા આદરે રે,
રતનમાળાને ન વધે હેજ રે. શીલવતી ૬.
જેણે ગંધે પ્રાણુ તજે પ્રાણિયા રે,
વેગલીંદ્રી હણિયે પંખીઆ વ્યોમ રે;

એહની આગ્રાણુ છે જેહ આકરી રે,
હોવે પંચેંદ્રી જિહાં કિણ હોમ રે.
આણ્યો કાળકૂટ તતખીણુ તારણી રે,
દીઠો શીલવતીએ તામ રે;
સહી નાણી કરી એહ ઝોળખ્યો રે,
હા હા કયા કરમનાં કામ રે.

શીલવતી૦ ૭.

શીલવતી૦ ૮.

આવ્યું મરણુ એ માનની દુંકડું રે,
અયી અયી દેવતાણા દહાં ભોગ રે;
કીધાં આપણુ તે ઉદ્યે આવિયાં રે,
કોઇ કહિન બંધનના યોગ રે.
કીધો કામની કૃત સંસ્કારને રે,
તરત વધારિયો તેલે આપ રે;
કહે તવ સાસુ વહુ તમે ખાઇજે રે,
કીધું ભેષજ અનુપમ મેળાપ રે.

શીલવતી૦ ૯.

શીલવતી૦ ૧૦.

સાસુની સાખે શીલવતી સતી રે,
દિનપતિ સામી ઊભી રહી હેઇ રે;
ગણી નવકાર જે રાણી ભાવશુ રે,
સૂઘો શીલજી મુજને સુખ દેઇ રે.

શીલવતી૦ ૧૧.

ચંદ્રગુપ્ત વિના અવર જે માહરે રે,
મન વચને કાયા સંભાર રે;
કાંઇ મનમાંહિ વિશ્લેષતા જે હોવે રે,
તો કાયા થજે સહુ જળ છાર રે.

શીલવતી૦ ૧૨.

ખાધું વિષમ વિષ અતિ પાડુઓ રે,
પસર્યું અંગે અમીય સમાન રે;
વામાને વિષ તે હળાહળ વીસમ્યું રે,
જેજે શીલ રમણુ પરધાન રે.
જાણ્યું સધળું ત્યાહાં તેણે રાહિલે રે,
વાધ્યો મનમાંહી બહુ પ્રેમ રે;

શીલવતી૦ ૧૩.

સતિયાં શિરોમણિ શીલવતી સતી રે,
 સાળે વાલે કરીને હેમ રે. શીલવતી ૦ ૧૪.
 નેમવિજય કહે ખંડ એ પાંચમી રે,
 ત્રીજી એહ છે ઢળકતી ઢાળ રે;
 શીલ પ્રભાવે સુખ હોય અંગમાં રે,
 ટાળ્યો દુઃખ દોહડગ જંગળ રે. શીલવતી ૦ ૧૫.

દોહડરા.

રતનાવળી કહે રાયને. દુઃખ કપટ ભંગાર:
 કો મતિ સાંસો એહને, એ કુળ ખંપણકાર. ૧.
 નારી ચરિત્રની કાથળી, અલીક જે ભાપણહાર:
 જનમથકી જૂહી સહી, ધિક એનો અવતાર. ૨.
 પરનરથ રાતી જિકા, તેને બહુ સહી નાણુ:
 સાળ હોઠ ઉત્તર ઘણા, કેમ ન જાણો જાણુ? ૩.
 તે માટે વેગા થમ, શામ પહેરાવો વેષ:
 મોકા પીહર વાટડી, કરજો સીમ પ્રવેશ. ૪.
 ગાળી કહેજો રાજવી, કીધા તે પરપંચ:
 કુખજુ ગલિત રંગી જિકે, મઘળો મેળ્યો સંગ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(શેત્રુંજે ઋષભ સમોસર્યા, બલા ગુણુ ભર્યા રે—એ દેશી.)

કાળાં અંબર પેહેરિયાં, કાળે ક્રિયાં રે,
 કાળા જોતર્યા બેલ, કરમે વિટંબણા રે:
 રૂઢન કરે રામા ઘણું, દુઃખ મનતણું રે,
 છેતરી તેં મુજ છેલ, કરમ વિટંબણા રે. ૧.
 રાયે સુભટ જે મોકલ્યા, મન ખળભળ્યા રે,
 દિલમાંહે દિલગીર, કરમ વિટંબણા રે;
 હા હા સતીને કહેવું, દુઃખ એહવું રે,
 નયણે વહે ત્યમ નીર, કરમ વિટંબણા રે. ૨.
 માતા કાંઈ જનનિયા, અતિ પાપિયા રે,

- કરતા નર બહુ શોક, કરમ વિટંબણા રે;
 સતીય બણી દુઃખ દાખવા, સહી રાખવા રે,
 દુર્ગતિનાં કુળ રોક, કરમ વિટંબણા રે. ૩.
- આલોચણ હોવે ધણી, એકદ્રીતણી રે.
 બેંદ્રી બહુલ સંસાર, કરમ વિટંબણા રે;
 તેંદ્રી ગોરેંદ્રી બહુ કહી, હૈયે રહી રે,
 પંચેંદ્રી પાપ અપાર, કરમ વિટંબણા રે. ૪.
- જ્યમ ત્યમ જીવને જે હણે, પાપ નવ ગણે રે,
 જીવે નરકે ઘોર, કરમ વિટંબણા રે;
 સાધુ જે હતા આદરે, સાતમી જાય રે,
 જાયે નિગોદે જેર, કરમ વિટંબણા રે. ૫.
- સતીને ઘાતે પ્રાણીએ, એમ જાણિયે રે,
 રહિયે અનંત સંસાર, કરમ વિટંબણા રે;
 ભાવઃ તેને ભવતણી, શિવ અવગુણી રે,
 જાય કુખે અવતાર, કરમ વિટંબણા રે. ૬.
- તો અમે મુકશું એકને, વન ખંડમાં રે,
 મારશે વનચર જીવ, કરમ વિટંબણા રે;
 અમને કાં સરજાવિયાં, નીચ કુળ આવિયા રે,
 એમ કરતાં બહુ રીવ, કરમ વિટંબણા રે. ૭.
- ધીજે શુદ્ધિ ઉતરી, નથી પાંતરી રે,
 તોયે ન માની વાત, કરમ વિટંબણા રે;
 રાજન કુળ પાપી સહુ, દિલમાં હરે રે,
 કરવા પ્રેણા કૃતઘાત, કરમ વિટંબણા રે. ૮.
- બેસારી રથ ઉપરે, રજની ભરે રે,
 સુલટ દો ચાલ્યા જાય, કરમ વિટંબણા રે;
 આતમ આપણો નિંદતા, હા હા બોલતા રે,
 હા હા શું તમ માય, કરમ વિટંબણા રે. ૯.
- રાયની આણુ છે એહવી, સુણો જોહવી રે,
 મુકજો વનહ મઝાર, કરમ વિટંબણા રે;

પણુ અમે મુકું નહીં, તમને સહી રે,
એમ કહી રોતો જાય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૦.
અંગદેશ અંપાપુરી, બહુ ગુણુ ભરી રે;
સરોવરકેરે તીર, કરમ વિટંબણા રે;
મૂકીને પાછા વળ્યા, ચર કુંજલ ચલ્યા રે,
હેજે હૈયડલે હીર, કરમ વિટંબણા રે. ૧૧.

એકલી સતી મન દમણી, કહે જન ભણી રે,
શાં એ કરમ અંધાર, કરમ વિટંબણા રે;
એણે ભવે પામી હું ઇહાં, જાઉં કયહાં રે,
હૃદય ન ફાટે કઠોર, કરમ વિટંબણા રે. ૧૨.

જાણું ન જાણે કે વળી, થઈ જેટલી રે,
કરમતણી જે કથાય, કરમ વિટંબણા રે;
નિરૂપણુ દુપણુ લાડું, ન જાયે કહ્યું રે,
લોકમાં ભરમ ભમાય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૩.

આવ્યાં એ કુણુ ભવતાણાં, પાપજ ઘણાં રે,
હૈયે દુઃખ ન માય, કરમ વિટંબણા રે;
પંચમાંહી પરગટ કરી, દોષે ભરી રે,
મુખ દેખાડું શું માય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૪.

વેરણુ સાસુ ઇહાં લહી, એ તો સહી રે,
પૂરવ પાપને યોગ, કરમ વિટંબણા રે;
કીધા પૂરવ સુપેરે રે, તે તો પેરે પેરે રે,
ભોગવવા તેહજ ભોગ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૫.

એમ કહી તે ધૂભિ પડે, બહુ લડચડે રે,
પામી ધન તન પીડ, કરમ વિટંબણા રે;
વાયે સચેતન ચેતના, કરી અંગના રે,
જોખન જલધી જીડ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૬.

અયિ અયિ દેવ એ માહરી, ગતિ તાહરી રે,
શીખવી કેવી એહ, કરમ વિટંબણા રે;

- અપગુણ કીધા માહરો, દોષ ન તાહરો રે,
દીધા દેવે છેહ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૭.
- રોવે અતિ આક્રંદ કરે, શન્યતા ધરે રે,
વણિ વણિ મૂચ્છાં લહંત, કરમ વિટંબણા રે;
સાસુ સસરા પેખતાં દુઃખ દેખતાં રે,
બાલતી મંદુરી વાણુ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૮.
- સતિયલહે એમ મન થકી, દુઃખમાં છકી રે,
પામું ક્યહાં સુખ ખાણિ, કરમ વિટંબણા રે;
મારગમાં મૂઘ નહીં, આવી વહી રે,
આણી કરમે તાણિ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૯.
- વર પીહર માતા વસે, પુત્રી હસે રે,
બળે તેહની પાસ, કરમ વિટંબણા રે;
તેણે હુતી સુખ સંપદા, દળે આપદા રે,
હાથે હેયડલે ઉલ્લાસ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૦.
- એમ ચિંતવી વળી રાણીએ, ગુણ ખાણીએ રે,
હાથે દુઃખની હાણુ, કરમ વિટંબણા રે;
સરસ ઢાળ આથી હવી, નેમે કવી રે,
સુણુને ત્રાતા મુબ્બણુ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૧.

દોહરા.

- ચાહાલા વાહાલી હું હતી, પ્રાણુતણા પ્રતિપાણ;
તુજ વણુ હાણુ એ દોહલેલા, દેખું દુઃખ વિકરાણ. ૧.
- નિકલંકી કલંકી તમે, આણી તમ કુળ ખોટ;
મુખ કથી પેર દાખશે, પાપતણી ધરી પોટ. ૨.
- શીલવતી હવે સંચરે, તે ઉખરડી વાટ;
રૂધિર ઝરે પદકંઠથી, નાણે તોય ઉચાટ. ૩.
- લડચડતી પડતી થકી, આવી સરોવર પાણિ;
પણિહારી પાણી ભરે, સરવે રહિ નિહાણ. ૪.

કેઈ કહે દેવી વનતણી, શીલવતી કહે કેઈ;
 કેઈ કહે નાગકુમારિકા, દીસે અકળ અભેદ. ૫.
 જાણી નહીં કેણે જીવતી, બેઠી તરવર હેઠ;
 અશ્વ પિયે ભટ રાહલા, આવી તેહને દ્રેઠ. ૬.
 બોલાવી બહુ માનયુ, માતા કહો સરપ;
 શીલવતી કહે સાંભળો, કહું જો પૂછે બૂપ. ૭.

ઢાળ ૫ મી.

(સુરંગી સુંદરી—એ દેશી.)

ભટ જઈ તક્ષણ બૂપને, વિનવ્યો વચન વિશેષ;	રંગીલા રાજવી.
શીલવતી આવી સતી, વિધિના લેધને વેપ.	રંગીલાં ૧.
કાળે કપડે કામની, ગરલ સહિત ગુણખાણ;	રંગીલાં
એકલડી ઊભા ઇલાં, સરોવર તીર સયાણ.	રંગીલાં ૨.
મેહર કરીને મહિપતિ, માનની તેડા મહેલ;	રંગીલાં
કરુણાએ કૃપા કરી, અંગી કરો અમ ટહેલ.	રંગીલાં ૩.
ઉપમા કોઈ આપે નહિ, શીલવતી સુપવિત્ત;	રંગીલાં
દેખો દર્શન દેવ જનું, નમતાં નિર્મળ ચિત્ત.	રંગીલાં ૪.
ઓળવિયે નહિ આપણું, આણી મન ઉછરંગ;	રંગીલાં
સાસરડે સુખ નવ સહું, અંગના પાવક અંગ.	રંગીલાં ૫,
આણો મંદિર આપણે, રાય તજ દિલ રીસ;	રંગીલાં
બેટી વહાલી બાપને, વીનવું વિશવા વીશ.	રંગીલાં ૬.
આરતી ટાળો એહની, કરિયે ન કોઈ કહેણ;	રંગીલાં
આવી તે શરણે આપણે, લીજે સાહિબ લહેણ.	રંગીલાં ૭.
અતિ સુંદર તમ અંગન, ધર્મ તણો જે વાસ;	રંગીલાં
અબળા સેવે એકલી, નરતા મૂકે નિઃશ્વાસ.	રંગીલાં ૮.
સાભાગ્ય સુંદરી તવ સુણે, અંગનનો અધિકાર;	રંગીલાં
વિલખી થઈ વામાંગના, આણતી ઉદ્દીસ ઉદાર.	રંગીલાં ૯.
બોલાવિયે કિણુ વિધે, આવી કિણુ વિધે એથ;	રંગીલાં
કલંક નીપાયું એ કુંવરી, જગતીલાંછન જેથ.	રંગીલાં ૧૦

તો હું ક્યમ તસ તાતને, વરવી એ રાખણ વાચ;	રંગીલાં
લલના લીલા લાંછને, કીધું કરમે કાજ.	રંગીલાં ૧૧.
ભૂપતિ કહે પૂછો બલો, સાસરિયાંશુ વ્રતંત;	રંગીલાં
સાસરીએ જે સુંદરી, આપિયો ક્યમ કરી અંત.	રંગીલાં ૧૨.
સિંહરથને વહાલી સુણી, છટકી દેખાડ્યો કયું છેલ્લું;	રંગીલાં
આણું મંદિર એહને, ન રહે તેહશુ નેહ.	રંગીલાં ૧૩.
નૃપ લાંચન એણે મનડે, રંગે ન ગેહે રખાય;	રંગીલાં
લોક એળાંભા લખ લહું, લંપટ લાજ ગમાય.	રંગીલાં ૧૪.
સુભટ જઈ સુંદરી, બોલે બાળ બોલાય;	રંગીલાં
શાતા કહો સહુ અમભણી, કરમતણી એ કથાય.	રંગીલાં ૧૫.
સાહસવંત સતી વદે, પૂછે ભૂપતિ તેડ;	રંગીલાં
તો આખું સહુ મનતણી, જલમ જાણી જોડ.	રંગીલાં ૧૬.
બાંધવ સુણો મુજ બોલડા, તમ આગે ન કહાય;	રંગીલાં
રાજ હોવે જે રાજવી, પ્રેમે કીજે પસાય.	રંગીલાં ૧૭.
ભૂપતિ કહિયું ભાવશુ, સાંભળવા સત્ય વેણ;	રંગીલાં
પાંચમી ઢાળ ખંડ પાંચમે, નેમે તે સાસા સેણ.	રંગીલાં ૧૮.

દોહરો.

સુભટ જઈ ભૂપતિ ભણી, કહિયું એ કર જોડ;	
સહજ સલણી સુંદરી, એમાં ન કાઢે બોડ.	૧.
મયા કરી મહારાજવી, તેડા તરણી આમ;	
લાજ વધે કુળ એતણી, શુભ કર્મે શુભગ્રામ.	૨.
નૃપ કહે દોય કલક્રિયાં, એનું ન લીજે નામ;	
કાઢો દૂર પથ વેગળી, નહિ છે એનું કામ.	૩.
સુભટ કહે માતા તમે, દાહિણ પંથ સિધાય;	
ધંધાં રહેવું જુગતું નહિ, બહુ કાખો છે રાય.	૪.
સાહસ ધર્યું સતિયે મને, પથે પાળી જાય;	
શીલપ્રભાવે સુખ હોવે, દુઃખ તે કરમ પસાય.	૫.

ઢાળ ૬ ક્રી.

(યાગીડાને કહેજે તે આદેશ—એ દેશી.)

રાણી ચાલી દક્ષિણ દિશે રે, દક્ષિણ પૂર્વ વિચાલ,	
અમળા થઇ તવ એકલી રે, પંથ ઘણો વિકરાળ;	
નાહજી ! કાજે એવું ન કામ.	૧.
રાણી આપોયું નિંદતી રે, અડવાણી પંથે ગય;	
નાહ ભણી દે યોગંભડા રે, હેડે દુઃખ ન માય.	નાહજી ૦ ૨.
હું અમળા એકાકિની રે, કેમ છાંડી નરનાથ;	
કુણ ગતિ હોશે માહરી રે, હા પ્રીતમ ! કાઢ અનાથ.	નાહજી ૦ ૩.
અપાતની ધાગું તાતજી રે, આવી આ વનખંડ;	
કમળાઈ કાયા કમળી રે, ધૂપ પડે પરચંડ;	નાહજી ૦ ૪.
નાહ કાયા તડતડે રે, પગ રૂધિર પરનાળ.	
વાલા વેરી ક્યમ થયો રે, તું આણે ભવે આળ.	નાહજી ૦ ૫.
છેલ ન છેતરિયે એહવી રે, કરતી કાટિ વિલાપ;	
વેર બહો તું વલ્લભા રે, કીયા ભવનાં પાપ.	નાહજી ૦ ૬.
મીલનન કેમ દાળશું રે, પ્રીતમ શી પેર પ્રાણ;	
ધ ન કરે તેમ તે કયે રે, ગાળશે ગળણ અગળણ.	નાહજી ૦ ૭.
આસ અંદે તેમ સુંદરી રે, ભૂમિ ન નહિ તેમ;	
ભૂખ તૃપા સહે અંગમાં રે, ખેદતણો ધન જેમ.	નાહજી ૦ ૮.
ધૂપ પડે ધરતી તજે રે, શીલવતી સીદાય;	
નાહ નિહુર શું પામશો રે, નારીને અકુળાય.	નાહજી ૦ ૯.
ધિગધિગ ઊવિત એહવે રે, પતિ ગયો પરદેશ;	
વેરી થયું તવ સાસંડ રે, પિહરીએ કહ્યા વેશ.	નાહજી ૦ ૧૦.
કેથી થાઉં જાઉં ક્યહાં રે, વિરહી સુલગા બાળ;	
જીવતી જોખમ જોખને રે, દીસે પ્રત્યક્ષ જાલ.	નાહજી ૦ ૧૧.
રાત પડે રાણી હવે રે, દિલમાં થઇ દિલગીર;	
સતી વિભાસે ક્યમ હોશે રે, તટકે હૈયડલે હીર.	નાહજી ૦ ૧૨.
નીર વહે તેમ લોચને રે, લલના લલકતી કાય;	
દુમ થડ ગ્રહી તે ભામની રે, દોહલી રાત વિહાય.	નાહજી ૦ ૧૩.

શાસન ક્યહાં ગઈ દેવતા રે, કેથ ગઈ કુળદેવ;	નાહજી ૧૪.
એણે અવસર આવે નહિ રે, તો શી કરું તસ સેવ.	
મરણુ નહિ છે ઢૂંકડો રે, ક્યમ છૂડું એ દુઃખ;	નાહજી ૧૫.
ફટ ફટ પીહર પાપિયા રે, ધિક ધિક માતની કૂખ.	
લોક ઓળાંભા લખ લલા રે, સાસરીએ કરી ખેદ,	નાહજી ૧૬.
મન જાણે અથવા કેવળી રે, ભેદક બંધાણો ભેદ.	
જાપ જપે શ્રીજિનતણો રે, મુખે આખે નવકાર;	નાહજી ૧૭.
ઢાળ છટ્ટી નેમવિજયે કહી રે, લહેશે સંપદ સાર.	

દોહરા.

શીલવતી જલાંતરે, જાપ જપે નવકાર;	૧.
જેમ તેમ જામની નીગમી, જિજ્યોત્યહાં દિનકાર.	
ચાલી આપણુ ચોંપચુ, મૂકયું તે વન મંદ;	૨.
દીડી પોડી વણુજરની, નયન વદન અરવિંદ.	
દીડી અનુચર તેહને, નિરપમ ગર્ભાં નાર;	૩.
કો વનદેવી અભિનવી, અપ્સરને અનુસાર.	
કહે જેની તું કોણુ છે, સાચ કહો તમે માય;	૪.
નેન સજળ જલ છાંડતી, એમ બોલે તેણે ઠાય.	
પિયુ ચાલ્યો પરદેશડે, મુજને મેહેલી વાટ;	૫.
હું આવી વસતી બણી, ટાલ્યો હવે ઉચ્ચાટ.	
અનુચર જઇને આખિયો, નાયક કાંઝી નામ;	૬.
સાહેબ એક વારાંગના, આવી આપણે ઠામ.	
તેડી આવો તેહને, નાયક જાલ્યો એમ;	૭.
અબળા દેખી આકળી, પૂછે ધરીને પ્રેમ.	
કયું બેટી એકાકિની, કિણુ દુહવાં કિણુ કામ;	૮.
વાત કહો સાચી વિવર, જાએયું કુણુ ગામ.	
શીલવતી કહે તાતજી, એ છે બહુલી વાત;	૯.
માતું પીહર પોઠિને, દેખી હું હરખાત.	

ઢાળ ૭ મી.

(વણઝારાની દેશી.)

- કાંઝી નાયક રે, સાંભળો મુજ અવદાત,
વાત કહું વાર પરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, ફૂડાં દીધ કલંક,
ઉત્તમ જનને બહુ સરે, કાંઝી નાયક રે. ૧.
- કાંઝી નાયક રે, આપ્યાં સાધુને આળ,
પાપ શુદ્ધિ હૈયે રાખીને, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તોડ્યા કરોળિયા જાળ,
મારી રતી મેં માખીને, કાંઝી નાયક રે. ૨.
- કાંઝી નાયક રે, ઉથાપ્યો જિન ધર્મ,
મર્મ બોલ્યા મેં આકરા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કીધી આશાતના રાન,
જાળાં ભાળ્યાં મેં પાધરાં, કાંઝી નાયક રે. ૩.
- કાંઝી નાયક રે, કીધાં દૂતીનાં કામ,
નિર્મળ મતિ રાખી નહિ, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, નિંદા કરી બહુ સાધ,
વ્યાધસમી લાગી રહી, કાંઝી નાયક રે. ૪.
- કાંઝી નાયક રે, ભાગ્યું શીલ કુસંગ,
અંગથકી જૂઠું લગ્યું, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, મેં ભરી ફૂડી સાખ,
લાલચ ધનશું મન લગ્યું, કાંઝી નાયક રે. ૫.
- કાંઝી નાયક રે, વિરાધ્યા બહુ જીવ,
રીવ કરંતાં મારિયા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, છિદ્રે ઉખળુ કરી નીર,
ધીરપણું ધરી રેડિયા, કાંઝી નાયક રે. ૬.
- કાંઝી નાયક રે, શેવ્યાં સાત વ્યસન,
અજ વિના પશુ પાળિયા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, ફાંસી મરાવ્યો ફોક,

- રોક કરમ રસ ઝીલિયા, કાંઝી નાયક રે. ૭.
 કાંઝી નાયક રે, કાધા ચોરી જોર,
 ઘોર કરમ અતિ આદર્યાં, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, કાધાં ભક્ષણ રાત,
 વાત કરી ચિત્ત ચાતર્યા, કાંઝી નાયક રે. ૮.
 કાંઝી નાયક રે, દીધા બહુલ શરણ,
 પાપ પ્રકૃતિ કોગટ કરી, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, અલપ જીવ તિલ માત,
 ઘાત સમાન શોભા ધરી, કાંઝી નાયક રે. ૯.
 કાંઝી નાયક રે, તે પાપતણા સંયોગ,
 ભોગવિયે એણે ભવ ખરે, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, મુજ પરણાવી તાત,
 માત બોલાવી સાસ રે, કાંઝી નાયક રે. ૧૦.
 કાંઝી નાયક રે, તેથી તણ પિયુ મૂજ,
 તમને કહું હું એટલું, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, તે પહોચ્યો પરદેશ,
 નેશ કરી સુણો એટલું, કાંઝી નાયક રે, ૧૧.
 કાંઝી નાયક રે, વળી આવ્યો મધ્યરાત,
 રાત રહ્યા રતિ ઉપની, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, તે દિનથી રહ્યા ગર્ભ,
 મોતી રહે જ્યમ સીપની, કાંઝી નાયક રે. ૧૨.
 કાંઝી નાયક રે, સાસરિયાં નિઃસ્નેહ,
 છેહ ત્યહાંથી દાખવી, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, પીહર કેરી વાટ,
 ઘાત ધરી તેણે ચાખવી, કાંઝી નાયક રે. ૧૩.
 કાંઝી નાયક રે, આવી હું વનખંડ,
 ભાંડ કરી બહુ દુર્જને, કાંઝી નાયક રે;
 કાંઝી નાયક રે, તાતણ તુમચી પોઠી,
 પેખી હરખી પરિજને, કાંઝી નાયક રે. ૧૪.

કાંઝી નાયક રે, આવી તોરે શરણુ,
મરણુ થકી રાખો હવે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, નિસુણી મમ સતિ બોલ,
નયણુલે બહુ આંસુ ઠવે, કાંઝી નાયક રે. ૧૫.

કાંઝી નાયક રે, તું મુજ ભગિની ધીય,
જીય સમી તું માહરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, મૂકું તું કહે તેથ,
જેથ ગમે મન તાહરે, કાંઝી નાયક રે. ૧૬.

કાંઝી નાયક રે, મેળવું તુજ ભરતાર,
તું મુજથી સુખ સહુ વહે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, સાતમી ઢાળ રસાળ,
નેમવિજય સંતત લહે, કાંઝી નાયક રે. ૧૭.

દોહરા.

ને સંગે રહિ તારણી, થિર કરી મન વગ કાય;
ગર્ભતણી પ્રતિપાલના, રાખે મન સકુચાય. ૧.

આખુંદ નામ નાયક બોલો, કાંઝી નંદન તેહ;
દેખી ચૂક્યો રૂપને, બાંધ્યો નવલો નેહ. ૨.

પ્રસવે અંગજ એહને, ધરણી એ ધરસત;
માનવ ભવ સફળો કરે, મોહન પ્રસવે પૂત. ૩.

એવી મુજને માનિની, મેળવી વનમોઝાર;
તો ધણુ સાથે સજ થઈ, વિલસું સુખ સંસાર. ૪.

મમ ચિંતી દાસી ભણી, સમજવી તતકાળ;
જ્યમ ત્યમ કરી જો મેળવે, તો આપું બહુ માલ. ૫.

ઢાળ ૮ મી.

(સદાણી યોગણુ રૂડી બે—એ દેશી.)

આવી દાસી બોલી આગે, વિનવે સુણુ તું નાર.
કાંઝીનો નંદન તેની શોભા, જાણે કામ કુમાર,
સોભાગી સાંભળ શામાવે.

- રૂપ અતુપમ જન મન મોહન, આખુંદ નામ કુમાર;
ગુણ ભરિયો મદ માયતો એતો, અનંગતણો અવતાર, સોભાગી૦ ૨.
- મોહ્યો તે તન દેખી તારું, મારું વચન તું માન;
ધરણી કરવા ધણું તાહરો બહુ, લાગી રહ્યો એકતાન. સોભાગી૦ ૩.
- આશાકારી સુણ તું પ્યારી, ભંગ ન કીજે તાસ;
પર વચન થકી જાણજો, કાંઈ ધરમ નહિ જગ હાસ. સોભાગી૦ ૪.
- તે ગુણવંતા માણસ મોટા, આતમ પુરે આશ;
અવગુણને મેલે પરો, તેહ ઉત્તમ એહ અભ્યાસ. સોભાગી૦ ૫.
- નવલખ એહીજ નાયકો નીકો, પોલીતણો અધિકાર;
છેલ છખીલો છાજતો એ, ખોટો નહિ નિરધાર. સોભાગી૦ ૬.
- મણિ માણેક વર મોતી બહુલા, કંચન રતન વિશેષ;
સિદ્ધિ ધરે સુરગણુતણી સહુ, થરરે નર બળ દેખ. સોભાગી૦ ૭.
- કામી ભોગી દાતા બુકતા, દીન દયા વર દાન;
માન મહીધરમાં મળે, જન કારણ સુખ ગાન. સોભાગી૦ ૮.
- પ્રાણ થકી અધિકરી તુજને, લેખવશે લય આણ;
દુમનો ન હોશે તોથકી સુણ, એ નર બહુ ગુણ ખાણ. સોભાગી૦ ૯.
- એમ કહે તે નિશદિન નારી, સતીય ન બોલે કાંય;
કાંઝી નાયક તવ સુણે, એમ પુત્રનું દિલ છેજ કાંય. સોભાગી૦ ૧૦.
- તવ ધ્યાયે દિલમાં નાયક, અતુલી બળ રૂપ નિધાન;
તો સહિ દુષણ દાખવા નંદન, ખંપણનો અભિધાન. સોભાગી૦ ૧૧.
- બોલ સંભાળું વાચ્યા પાળું, કાદું વેહેલી હું એહ;
તો મુજ નંદન મન ભણું, આઠે કામે બિગાડયું એહ. સોભાગી૦ ૧૨.
- એમ કરતાં દિન આઠવ્યો લીતે, તેડી નાકે નાર;
પુત્રી વહો તમે વેગથું માટે, એહજ વનહ મોઝાર. સોભાગી૦ ૧૩.
- સતીય સુણીને હરખી મનમાં, જે સરણયું તે હોય;
શીલખંડ એહ સંગતિ, પાર દુષ્ટતનો નહિ કાય. સોભાગી૦ ૧૪.
- વન વોળાવી વામા વાર, વહેતી રાત અંધાર;
મન દુઃખ પાયે અતિ ધણું, મન ધ્યાયે શ્રીનવકાર. સોભાગી૦ ૧૫.

લડચડતી પડતી તે બાળા, ધરતી શ્રીજિન નામ;
જે જે મતિ મતિ કર્મની ભવિ, અયિ અયિ કરમનાં કામ. સોભાગી૦ ૧૬.
આડા ડુંગર વહેતાં વાર, રાત લિયે વિશ્રામ;
નેમવિજય કહે આગળે, વાઘ સતી પરિણામ. સોભાગી૦ ૧૭.

દોહરા.

- શીલવતી ચાલી સતી, જિગમતે પરભાત;
ગુફા શિખર ગર્જર લતા, ભીમ જીવ કિલલાત. ૧.
- હરિ કરે ગલલ શખ્દ ત્યમ, વ્યાધ કરે હણણાટ;
અબળા વેહે એકલી, દુર્ધટ જેના ધાટ. ૨.
- તીખા કાંટા તરતરા, કાંટા કેરી વાટ;
દુઃખ પામે તે સુંદરી, ન હોવે મન ઉચ્ચાટ. ૩.
- આવી ગુફાને અંતરે, મહાવેરી વિકાળ;
પ્રાદુર્ભૂત થયો ત્યાં, સિંહ દીઠા તે બાળ. ૪.
- નિશ્ચય મારે મુજને, શાદુલ એ દુર્દાંત;
ભૂખ્યો પ્યાસો આવિયો, ગિર હુતી એકાંત. ૫.
- તો હું શું બળ આદરું, ભવ ચરીમ પચખાણ;
જીવું તો સહુ આદરું, દેઘ અન્ન ને પાન. ૬.
- મુજ શરણું જિન રાયનું, કેવલી ભાષિત ધર્મ;
શરણું સાધુતણું સહી, સિંહ રાખે મુજ શર્મ. ૭.

ઢાળ હ મી.

(પામી સુગર પસાય—એ દેશી.)

- મુજ શરણો અરિહંત રે, સિંહ ને સાધુઓ, કેવલી ભાષિત ધર્મને એ;
મિથ્યા દુષ્ટ પાય રે, આલોહિ હવે, સાખે કરી એ ચારનો એ. ૧.
- પૃથ્વી પાણી વાયુ રે, અગ્ની હ એ વળી, જેહ વળી છે વનસ્પતિ એ;
પાંચે થાવર પ્રેમ રે, જેહ મેં દૂહવ્યા, દુષ્પવિયા થઇ દુષ્ટ મતિ એ. ૨.
- કૂના વાવ તળાવ રે, જે મેં સોસબ્યા, તે મુજ મિચ્છાદુઃકરું એ,
મીઠાં પૃથ્વી કાય રે, છેદ છેદાવિયા, તે મતિ આવો દુઃકડાં એ. ૩.

ડાળ ફળ તેમ મૂળ રે, ચૂંટ્યાં છુંછાં છોલિયાં રે, ત્રિવિધ કરી હું વોસરું એ; ૪.
 શ્રીજિનરવની આણુ રે, સૂધા ભાવશ્યું રે, આ ભવ પરભવ અનુસરું એ. ૫.
 મેહર કૃમિને પૂરી રે, કોડાં શંખલાં, જેહ મેં હણિયા હણાવિયા એ; ૫.
 જળો અળસિયાં જેહ રે, ચંદણુ લહકાદિ-પ્રમુખ જે મેં મારિયાં એ. ૫.
 એહ એટ્રી જીવ રે, દોહગ દુહવ્યા, તેહ મુજ મિચ્છાદુકૃદું એ; ૬.
 ધીરે કરિને જેહ રે, છેદ્યાં છેદાવિયાં, આવે રખે મુજ દુકડાં એ. ૬.
 કાડી ને લીમલ રે, માંકણ મંકોડા, ઉધેછ અલવલી એ; ૭.
 માવાળુયોગંદ રે, ગદ્દખ્યાં ધનેરિયાં, ત્રિવિધે હું એથી ટળી એ. ૭.
 એહ ત્રિદ્રી જીવ રે, દુરમતિ દુહવ્યાં, ઉદય રખે તે આવતાં એ; ૮.
 શ્રીજિનરવની આણુ રે, સૂધા ભાવશ્ય, ધરમ ભણી ભાવતાં એ. ૮.
 વીંછી ભમરી તીર રે, માખી લીંકણ, ડાંસ મસા મેં મારિયાં એ; ૯.
 કંસારી ને પતંગ રે, જેહ છે કાળિલા, વધ કરવા ભણી ધારિયાં એ. ૯.
 એહ ચોરેટ્રી જીવ રે, દુષ્ટ દેહ દુહવ્યાં, મિચ્છાદુકૃદું એહનું એ; ૧૦.
 જાતાં પરભવ માહ રે, રખે કા પરભવે, ખામું ખમાવું તેહને એ. ૧૦.
 જળચરથળચર માંદ રે, મોર ને માંચલાં, પંખી પશુ પંડવભણી એ; ૧૧.
 ધાલ્યા અંતર ધાય રે, તે હું હવે શું કહું, કરણી કીધી આપણી એ. ૧૧.
 મંજરી ભવ માંડી રે, ઉંદર ખિલોડી, ખાધી લક્ષણુ પરિણામશ્ય એ; ૧૨.
 દયા ન આવી કોય રે, નાગતણે ભવે, કીધા ભક્ષણુ ભાવશ્ય એ. ૧૨.
 વાધરીના ભવ લાય રે, શશામુગ મારિયા, મરાવ્યા પરને કહી એ; ૧૩.
 પાડ્યા પંખી પાશ રે, સુપરને હણ્યા, કુસંગતિ બહુલા લહી એ. ૧૩.
 ધોળી અસતી કાય રે, કાયાં પીપળે, પાણી ઘડે રેડાવિયાં એ; ૧૪.
 દેવ ભુવને જાહ રે, મહિપા ને અજ હણ્યા, ધરમતાણાં થઈ અભાવિયાં એ. ૧૪.
 ખાટકીને ભવે આય રે, ચરમ જાહ આદ્યા, લીધા દીધા દોકડા એ; ૧૫.
 ત્રિવિધ કરીને તેહ રે, ત્રિલથી વોસરું, જેનાં ફળ છે રોકડાં એ. ૧૫.
 જેહ કસઈ જાતિ રે, મહિપા જો વળી, અશ્વ પ્રમુખ જે દુહવ્યાં એ; ૧૬.
 અણુજાણ્યાં જે ધાન રે, સંખારો જે વળી, સીંડ્યાં ને બહુ સૂકવ્યાં એ. ૧૬.
 જીવથકી વિપરીત રે, ઇહ ભવ પરભવે, વિણુ મારતાં મરાવિયાં એ; ૧૭.
 તિલકણુના વ્યાપાર રે, લીધાં લેવરાવિયાં, પાપ તે વોસરાવિયાં એ. ૧૭.

શોક્યતણે ભવ જોહ રે, કામણુ મોહન, ઉચ્ચાટણુ અતિ આદ્યાં એ;
 ક્રીધાં બહુલ કલેશ રે, મોડ્યા કરકડા, શાપ ભણી બહુ સ્વર્ચાં એ. ૧૮.
 એવાં કામ અનેક રે, તે હું નવ આદરું, ત્રિવિધ કરીને વોસરું એ;
 શ્રીજિનવરની આણુ રે, ઇહ ભવે પરભવે, સુધા મનથી આવ્યરું એ. ૧૯.
 લખ ચોરાશી યુથ રે, ખામું ખમાવજો, ભવ અનંતાં પાપનાં એ;
 ક્રીધાં કર્મ અધોર રે, જોહ મેં અનુભવ્યાં, દુર્ગતિ દુઃખ જે વ્યાપનાં એ. ૨૦.
 ક્રીધાં ફડ કપટ રે, રસલંપટપણે, પરધનને હરવા ભણી એ;
 ચાડી યુગલી ચોરી રે, છલ છદ્મ વંચના, ચાહી ભૂમિ પરતણી એ. ૨૧.
 કામ વશે કયાં કામ રે, જીર ને સેવિયાં, નિયમ લીધા તે ત્રોડિયા એ;
 લાંઠ વિલાંઠ જે લોક રે, તેહને આશરી, અંધન શીલનાં મોડિયાં એ. ૨૨.
 ઇણુ ભવે પરભવે જોહ રે, કરિય ભવોભવે, તે બહુ પાપને આદરી એ;
 ક્રીધાં ખોટી નિંદ રે, સાધ વિગોવિયા, સદ્દહણુ દૂરે કરી એ. ૨૩.
 નિંદો ચઉવિધ ધર્મ રે, પાપ તે પરહરું, હરખિત વદન હરખશું એ;
 શાતાકારી જોહ રે, પરભવ જાય ત્યાં, રાગ રાખું જિન ધર્મશું એ. ૨૪.
 ક્રીધા તેણે ચઉ વિહાર રે, ત્રિકરણુ ભાવશું, કારણુ સુખ સંપત્તિતાણું એ;
 નવમી ઢાળ છે એહ રે, નેમવિજય કહી, તેણે સંભાળ્યું આપણું એ. ૨૫.

દોહરા.

- ગુફા શિખર શિલા તણે, મુકી મુદ્રા તેણુ;
 સહિ નાણી પિયુ નામની, આપી પેહેલી જેણુ. ૧.
- આવ્યો સિંહ ઉતાવળો, નરણે નિરખ્યો તામ;
 પુચ્છાટોપ વદન પંચ, ઉછાળે નભ આમ. ૨.
- ઇતરે તે નગવાસિની, મોટી ગંધર્વ દેવ;
 આસન કપ્યું તેહનું, આવી કરવા સેવ. ૩.
- સુસ્થિત દેવની અંગના, ધરતી શાસન મંડાણુ;
 આવી અતિશય ઉતાવળી, અષ્ટાપદ વિનાણુ. ૪.
- નાઠો સિંહ ઉતાવળો. દેવી પ્રણમે પાય;
 પવિત્ર થઇ સહી આજ હું, હું પુત્રી તું માય. ૫.

- મત ધરે મન ખેદને, ટળશે સહુ સંતાપ;
કહે રાણી ક્યાંહાં નીવસે, પ્રીતમનો મેળાપ. ૬.
વરસ દક્ષિણે હજી લગી, વાલિમતણો વિયોગ;
આગે સુખકારણુ ધણાં, લહેશે ભોગવી ભોગ. ૭.
દેવી કહે ધણુ વાટડી, તમે સિધાવો માય;
દેવી સાન્નિધ્યે મારગે, વસતી દિન વહી જાય. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(સાહેલડીની દેશી.)

- શ્રીપુર નામે રૂપડો, સાહેલડી રે, શેહેર અનુપમ ત્યાં હતો;
શ્રીખેણુ નામે મહિપતિ, સાહેલડી રે, ન્યાયી નરપતિમાં હતો. ૧.
ભાવે ભવિયણુ સંભાળો, સાહેલડી રે, જે હોવે વાત વિનાણુ તો;
જે જે કરમે સંપજે, સાહેલડી રે, કરમ કરે તે પ્રમાણુ તો. ૨.
શ્રીસેના તસ ભારજી, સાહેલડી રે, ગોરી ગુણુ આવાસ તો;
માનવતી છે તેહની, સાહેલડી રે, પુત્રી રૂપ વિલાસ તો. ૩.
ચંડરાશી ચંડતાં બધાં, સાહેલડી રે, વસતિ વરણુ અઢાર તો;
વાર મંદિર માળિયાં, સાહેલડી રે, લોકતણો નહિ પાર તો. ૪.
તે પુરે જળપૂરી વહે, સાહેલડી રે, તટિની નીરપ્રવાહ તો;
બેડી તેણે ઉપકંઠડે, સાહેલડી રે, સતી મનમાં નિશ્તસાહ તો. ૫.
પરદેશી સા પ્રાહુણી, સાહેલડી રે, તેને કુણુ દે આધાર તો;
પ્રેમ કરી બાલે નહિ, સાહેલડી રે, કેને ન આવે વિચાર તો. ૬.
યૌવન જ્ઞેષ્ઠમ અતિ ધણું, સાહેલડી રે, જાણે જગત કપાસ તો;
જ્યહાં જાયે ત્યાં વાવરે, સાહેલડી રે, તેમ નારી તન સાસ તો. ૭.
ધમ વિચિંતે ચિત્તમાં, સાહેલડી રે, હું જાઉં કેમ આજ તો;
શીલ રતન એ જાળવું, સાહેલડી રે, એ મુજ ત્રિભુવન રાજ તો. ૮.
આવી ત્યાં તેણે અવસરે, સાહેલડી રે, વેશ ઉમા પરિવાર તો;
સરવે સરખી પૂઠળે, સાહેલડી રે, રૂપે કરી શણગાર તો. ૯.
દીકી ઉમાએ યૌવના, સાહેલડી રે, દીકું સુંદર અંગ તો;
મીઠી લાગી મન મધ્યે, સાહેલડી રે, પામી અતિ ઉછરંગ તો. ૧૦.

- પૂછે પુત્રી તમતણી, સાહેલડી રે, દૂહની છે કહે કેણુ તો;
આ નગરે તું એકલી, સાહેલડી રે, આની દિસે છે જણુ તો. ૧૧.
- માતા પ્રીતમ માહરો, સાહેલડી રે, પહોત્યો કાંધ પરદેશ તો;
ખખર નહિ કાંધ તેહની, સાહેલડી રે, મોહન બહુલ અદેશ તો. ૧૨.
- પીહર હુંની સાસરે, સાહેલડી રે, બોલાવી મુજ માય તો;
બોજન વેળા ધણુ પુરે, સાહેલડી રે, કાલની જાણું કાંધ તો. ૧૩.
- આવો બેટી અમતણે, સાહેલડી રે, સુંદર ધણુ પુર ગેહ તો;
રહેજો સુખે ધણુ મંદિરે, સાહેલડી રે, મળશે પ્રીતમ તેહ તો. ૧૪.
- નેમવિજય કહે નિર્મળી, સાહેલડી રે, દશમી ઢાળ છે એહ તો;
સાંભળજો હવે આગળે, સાહેલડી રે, વાતડી સરસ છે જેહ તો. ૧૫.

કોહરો.

- શીલવતી હરખી ધણું, ચાલી તેની સાથ;
પેખી મંદિર વેશનું, મનમાં થઇ અનાથ. ૧.
- અધમ પુરૂષ કેઇ ધહાં, આવે લ'પટ લાખ;
ઘાટ લહી મેં આકરી, કેવી શીલની ભાખ. ૨.
- હા હા ! એ કૃતકર્મને, કેવી સંગતિ કીધ;
અયિ અયિ હારી જન્મને, દુર્ગતિ ભાગી લીધ. ૩.
- પૂરણુ મારો પ્રસવિયો, નંદન નયનાનંદ;
દેખી વિહસ્યાં નયન જુગ, રૂપે કરી રવિચંદ. ૪.
- મુખ ઘોષ મુખ અંગુલિ. ગ્રહિયું રત્ન પ્રધાન;
ઉત્તમ કાંતિ છે જેહની, માને નંદનિધાન. ૫.
- બારે દિવસે સુંદરી, બાર રત્ન ગ્રહો આપ;
મોહ ધરે મનમાં બણો, વેણી મધ્ય કરી થાપ. ૬.
- આપ હવે વેગે કરી, અખર શૌચને જાય;
પુત્રી ભળાવી વેશને, તટિનું તટ પાય. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(દીડા દેવ કુમાર—એ દેશી.)

હવે ઉમા ત્યહાં વેશ, કરતી પાપ પ્રવેશ;
દાસીને બણે એ, પુણ્યને અવગણે એ.

- વહેલી જાતું એવ, બાલક મારણ હેવ;
 કમ નહિ આપણે એ, જોગને કારણે એ. ૨.
 રૂપતણી જે રંભ, રાખી શશિ રવિ મંભ;
 માનવ મહિતલે એ, શોભે આગવે એ. ૩.
 સુવર્ણ પુરિષો એહ, ગોરી ગુણની ગેહ;
 કેા નૃપ બાલિકા એ, લધુ વર કન્યકા એ. ૪.
 ધણિ નગરી ધણ વેશ, જાણે મદન પ્રદેશ;
 અભિનવ અપ્સરી એ, કામળા કિન્નરી એ. ૫.
 સવા લાખ દીનાર, દેશે પુરૂષ હજાર;
 દેખી રૂપને એ, મનોભવ ભૂપને એ. ૬.
 રાજાદિક પરિવાર, કેઇ સામંત તવાર;
 આવશે મંદિરે એ, આપણે સુદિરે એ. ૭.
 મારો એહ કુમાર, લક્ષ્મીતણો નહિ પાર;
 એહથી પામશું એ, દુઃખ સહુ વામશું એ. ૮.
 એમ કહીને તે બાળ, અનુચરી કરે તતકાળ;
 આપે વેસડી એ, બહુ જનકેરડી એ. ૯.
 કુંવર ગ્રહીને હાથ, નાવે બીજ સાથ;
 વહે દગ બાહરે એ, પાપને આચરે એ. ૧૦.
 દેખી કુંવર ભાળ, આવ્યો રે તુજ કાળ;
 ધર તું પાપીને એ, દોહગ વ્યાપને એ. ૧૧.
 હા હા જગતીરતન, મારણ કીધો મન;
 ઉદરને કારણે એ, નરકને ભારણે એ. ૧૨.
 તો હું દાસી કાય, વેશા સરસી આય;
 રતન બગાડવા એ, પુણ્યને તાડવા એ. ૧૩.
 હું ન ગળી કાંઇ ગર્ભ, કાંઇ ન મારી દર્ભ;
 વિષ ભક્ષણ કરી એ, પાસો દહ ધરી એ. ૧૪.
 જેહ મરાવે એહ, શું લેઇ જાશે તેહ;
 ભવ ધણું આકરે એ, નિગોદ જે પાધરે એ. ૧૫.

- ધણુ ભવ દાસી જીવ, આગે લહેશું રીવ;
દુઃખ કારણુ ધણુ એ, પાપને તાપણુ એ. ૧૬.
- માતમનોરથી પૂર, દોહમ સંકટ સૂર;
પુત્ર એ માતનો એ, કારણુ તાતનો એ. ૧૭.
- તો મુજ દેશી ન કોય, હયા હાજર હોય;
માફ ન એહને એ, તો આપું કેહને એ. ૧૮.
- હું કહું કેવો ઉપાય, કેમ કરી સંકટ જાય;
મરમ એ કર્મનો એ, ભારી કરમનો એ. ૧૯.
- ચિંતવતી એમ દાસ, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ;
આંસુ ચખ ઝરે એ, સાલ જ્યમ ખરખરે એ. ૨૦.
- કામદેવ પ્રાસાદ, આવી ધરતી ઉદ્ધાદ;
દેવને એમ કહે એ, તું સધળું લહે એ. ૨૧.
- મૂકું તોરે પાય, રાખે તું થિર કાય;
સુખ લણી આપજે એ, કુંવર દુઃખ કાપજે એ. ૨૨.
- નેમવિજય કહે એમ, વાઘ્યો મનમાં પ્રેમ;
ટળી આપદા એ, પુણ્યથી સંપદા એ. ૨૩.

દોહરા.

- તો હું એ માફ નહિ, ત્રિભુવનતિલક સમાન;
નંદન છે કે રાયનો, બહોત વધો એ માન. ૧.
- કામદેવને દેહરે, પુષ્પતણા પુંજમાંહિ;
ખેધ્યો કુંવર ખાંતશુ, ચતુરાએ ચિત્ત આહિ. ૨.
- કહે કર જોડી દેવને, સ્વામી કરજે સાર;
તમ ચરણે શરણે ઠબ્યો, જાતમાત્ર કુમાર. ૩.
- એમ બોલી દાસી વળી, આવી મંદિર આપ;
વેશ વદે તેં મારિયો, નાખ્યો તે શિર કાપ. ૪.
- મેં માર્યો નવ જીવતો, કે તસ મારણુકાર;
સંશય મન આણો તમે, ઉત્તર દિયો અપાર. ૫.

શીલવતી તટિની તટે, પામી હામ એકાંત;
 ગોપી અંગ ભૂષણ બલાં, ઉતાર્યો મન બ્રાંત. ૬.
 બીજાં અંબર પેહેરીને, દિલ ચિંતે ત્યહાં એમ;
 જ્ઞેયા કૃતમ્ દેવને, ટાળી તટકી એમ. ૭.
 નંદન પ્રસવન શી કહે, મનહુ તિ મયકાંત;
 હુતો તાત જો એહનો, તો બહુ ઉત્સવ થાત. ૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

(કારેલાણાં ઘડ દેરે—એ દેશી.)

બેઠી તે ત્યહાં સુંદરી, અંબર શૌચને કામ;
 હાર એકાવળ કંઠથી, કાઢિયો તેણે હામ.
 માનીજે શીખ માનની રે. ૧.
 પાસે વડવૃક્ષ વાનરો, બેઠો છે વિકરાળ;
 દેવ કરી કોઇ રૂપને, ગરવું વદન વિશાળ. માનીજે ૨.
 હાર ગ્રહો તેણે ઉતરી, જઈ બેઠો ફરી ડાળ;
 નિરખ્યો નારી તેહવો, ખડતો રતનની માળ. માનીજે ૩.
 નાખે મોતી એકકું, ઉડું જળ છે ન્યાંહ;
 કહે રાણી તવ તેહને, રે રે કરેય શું યાંહ. માનીજે ૪.
 કેમ ધન ખોવે માહરં, અહો અહો પશુરાળ;
 હું અબળા છું એકલી, એહ સખળ મુજ સાળ. માનીજે ૫.
 કહે વાનર શું તાહરં, જવેછે ધણ માંહ;
 મમતા નહિ તુજ પુત્રની, તો શું એણે ચિત્તમાંહ. માનીજે ૬.
 ફટ રે પાપી એહવો, બોલે કેમ તું બોલ;
 એ પુત્ર જીવન માહરં, તું કાંઈ હૈયડહું ચોળ. માનીજે ૭.
 વાનર કહે સુણ વાતડી, સાચ કહું અવદાત;
 એતાં સૂતાં ન મૂકિયે, મૂક્યે હોવે બહુ ધાત. માનીજે ૮.
 સાતે ધાત સોહામણી, મંદિર પરને હાથ;
 ભોજન નંદન ભામની, પંચે બાવળ બાથ. માનીજે ૯.
 પુત્ર રતન (જો) પરગટ્યો, આવી કેહને બળાવિ;
 તો સુખદાઇ ન આગળે, હોવે મનશુ સંભાવિ. માનીજે ૧૦.

કાણુ સગો ધહાં તાહરો, કાણુ હિતકારી તુજ;	માનીજે૦ ૧૧.
મૂકી આવી એકલો, ગાળિ દીએછે મુજ.	માનીજે૦ ૧૨.
જનમ થકી તે તાહરા, પુત્રનું ઘોષ મુખ;	માનીજે૦ ૧૩.
વદન થકી રત્ન તે લિયાં, વેણીમધ્યે તુજ સુખ.	માનીજે૦ ૧૪.
લલના લોભ છે એહવો, સાચવી રાખે છે તેહ;	માનીજે૦ ૧૫.
તો શું વહાલા પુત્રને, છાંડતાં નાણિયો નેહ.	માનીજે૦ ૧૬.
ચિંતામણિ કર લેધને, નાખે ઉડાવણુ કાગ;	માનીજે૦ ૧૭.
કાગ રહે ગ્રહો ચંચમેં, પામિયો જે મહાભાગ.	
તે નાખ્યો તમ નંદને, પામીશ હવે સહી કેથ;	
હું આખું તુજ હિત કરી, પુત્ર નહિ કા એથ.	
બોલ કહી હાર સોંપિયો, કુંવરતણો રખવાળ;	
અલોપ થયો તસ દેખતાં, વાનર તે પશુપાળ.	
ઢાળ કહી એ બારમી, પંચમ ખંડે સોય;	
નેમવિજય કહે આગળે, નિસુણો જે હવે હોય.	

દોહરા.

વામા થઇ ઉતાવળી, ચીવરને લેઇ આપ;	૧.
પહોતી વેશ્યામદિરે, નયણે કરિ મેળાપ.	
વેશ્યાભણી વદી વચનશુ, ક્યાં મૂક્યો પુત્ર રતન;	૨.
વેશ્યા ફરી બોલી નહિ, દાસી કહે વચન.	
માર્ગરી આવી ધહાં, લેઇ ગઇ તુજ નંદ;	૩.
ધ્રસકી રામા ઢળી પડી, દેખંતી દુઃખ દૂંદ.	
મૂચ્છા પામી માનિની, વેશ્યાકેરે તીર;	૪.
વાઇ સજ્જન સચેતના, ઉઠી ઝરતી નીર.	
હા હા વત્સ તું ક્યાં ગયો, છોડી નવલો નેહ;	૫.
મન મૂકી જે માંડવી, ઉત્તમતા નહિ એહ.	
આલંબન મુજ તાહરું, હવે નોધારી નાર;	૬.
પ્રીતમ છાંડી એક મતે, તેં પણ કાધ જીહાર.	
હું જાઉં કેથી હવે, કેને દાખું દુઃખ;	૭.
પુત્ર વિના કહે માત જી, માને કેવું સુખ ?	

ઢાળ ૧૩ મી.

(હડીલાને મ લાગે નેહ નિવાહો—એ દેશી.)

- હું અપરાધણ કોડી, જે ગદ્ય એકલી છોડી રે,
 સનેહી મોરા નંદન દુઃખ નિવારે;
 કેવો નેહ તમારે રે, સનેહી મોરા નંદન
 નંદન આશ તેં તોડી, વિણ અવગણ કુવખોડી રે. સનેહીં ૧.
- પ્રીતમ જખાપ શાં દેશાં, હૈયે દુઃખ નિરવહી લેશાં રે; સનેહીં
 કેની આગે પોકારું, કેમ કરી દિલ વાર રે. સનેહીં ૩.
- તો વિરહો ખિણ માત, સહિયો માયે ન જાત રે; સનેહીં
 તુજ વિણ એ સુખ દોહા, વહિયે નંદન સુણ કોહા રે. સનેહીં ૩.
- હા હા! વચ્છ તુજ કાજે, વચન સહ્યાં બહુ લાજે રે; સનેહીં
 દેશ વિલાયત લંધણી, કાંઈ કીધી સુખહરણી રે. સનેહીં ૪.
- પૂર મનોરથે જાગ્યો, તું થઈ બેઠો પરાયો રે; સનેહીં
 એમ ઘટે નહિ તૂને, તેં કીધી નિરાશી મૂને રે. સનેહીં ૫.
- ફરી ફરી મુરછા પામે, પામી એ દુઃખને ધામે રે; સનેહીં
 બાળહત્યા મેં કીધી, આનાહક મોરી દીધી રે. સનેહીં ૬.
- કે મેં તુજ વિરાખ્યો, નંદન થઈ દુઃખ સાખ્યો રે; સનેહીં
 કે મેં વેસ્યાનું ચોર્યું, સાધુનું વચન વિડોર્યું રે. સનેહીં ૭.
- જિનનાં ભૂષણ લીધાં, થાપણે આપણી કીધાં રે; સનેહીં
 વિરહો આજ ભમાલો, નવ રહ્યો કર સાલો રે. સનેહીં ૮.
- તો હું તુજ ક્યમ દેખું, પ્રીતમ માગશે લેખું રે; સનેહીં
 તુજ વિણ રત્ન કેમ વિહારો, કાણુ તે વરસાં સો થાશે રે. સનેહીં ૯.
- હા હે વચ્છ ક્યમ કીધો, ઉચક ધાય કેમ દીધો રે; સનેહીં
 જો રહેવા મન ન હુતો, ઉદરે આવી કેમ પહોત્યો રે. સનેહીં ૧૦.
- હા વત્સ દુઃખ ન ખમાયે, વિરહો જંતુ લેઈ જાય રે; સનેહીં
 વહેલું દર્શન દેખાવો, માતા સુખ ઉપજાવો રે. સનેહીં ૧૧.
- અવિત 'તુહીજ' મોરે, હોયે નવો દિલ તોરે રે; સનેહીં
 કાંઈ પિતા કુળ આવી, હુઈ એવું જે ભાવિ રે. સનેહીં ૧૨.

એતા દિન કેમ કાઢું, પુત્ર વિભજે દુઃખ ગાઢું રે; સનેહીં
જાણતી હું મન માંહે, પ્રીતમ ભેટ તું વાહે રે. સનેહીં ૧૩.
વેશ વહે એમ દેખી, ધર્મતણી જે દેખી રે; સનેહીં
હાશે તમ સુખકારી, આગમણ પુત્ર તમારી રે. સનેહીં ૧૪.
તેરમી ઢાળ રસાળે, ચમકી વેણુ વિશાળે રે; સનેહીં
નેમવિજે મન ધિર રાખી, વિલાપની ઢાળ એ ભાખી રે. સનેહીં ૧૫.

ઢાહરા.

ઢાધી દુખભર સુંદરી, દીનપણે કરી દીન;
થાપક પટે વિછવી, હું અપરાધી હીન. ૧.
ઉમા કહે સુણ પુત્રિકા, આણે મન દુખ કાંઈ;
પુત્ર ભલેરા સંપજે, ઇણ મંદિર રહ્યાઈ. ૨.
રવિ ઉગે જો પશ્ચિમે, પાવક ઇંદુ ઝરંત;
મેરૂ ચળે જો મહી થકી, શીલ ન મૂકું અંત. ૩.
મારગ છોટે મુનિવરા, સત્ય વિના જય હોય;
અધમપણું ઉત્તમ લહે, શીલ ન મૂકું તોય. ૪.
પાસો લેઈ કંઈ હતું, પેસું જલણ મજાર;
તમ વાતો તમ ધર રહો, સતિયે કર્યો ઉચાર. ૫.
એમ ચવી મંદિર થકી, નગરે નારી જાય;
શ્રીદત્ત નામે શેઠ ત્યાં, સંધન જન સુખદાય. ૬.
દેખી શેઠ નારી તિકા, બેલાવી બહુ માન;
ક્યમ આવી પુત્રી ઇહાં, ચરિત્ર કહો સાવધાન. ૭.

ઢાળ ૧૪ મી.

(જૂમખડાની-દેશી.)

વાત પોતે જે ભોગવી રે, તેહ કહી સમજાય; સાચે મન એ ખરી;
જાતિ કહી વ્યવહારણી રે, ન કહ્યો ભૂપતિ નાય. સાચે ૧.
ખીજ માંડી સહુ કહી રે, શેઠજી આગે કથાય; સાચે
નિસુણી નિસાસો આણિયો રે, આતમ આપ ઠરાય. સાચે ૨.

સુચિકુળ બેટી જણે ધરે રે, તે ધરનું મહા ભાગ્ય;
 દુષ્કુળ વારે કલંકને રે, દુષ્કૃતનો કરે ત્યાગ.
 મારગ કુળને જે વહે રે, તે તો શોભા બહુ પાય;
 સુખ દુઃખ એ પ્રજા કરમનાં રે, સરજ્યું તેમજ થાય.
 જેવો રંગ પતંગનો રે, વહે કહો કેતી લીહ;
 સાચો ચોળ મળકનો રે, સરસો દેખિયે દીહ.
 ગાંઠ પડી જે હીરની રે, જેહ પટોળી ભાત;
 ફાટે પણ શીટે નહિ રે, ઉત્તમ જે વર જાત.
 ધર ધરના જે પ્રાહુણા રે, કેવી તસ પરતીત;
 લાગતો લેખો નહિ રે, તુટે રે ક્ષણ પ્રીત.
 જૂઠા મન જૂઠા લહે રે, સાચાને મન સાચ;
 તે કુળવંતાં માણસાં રે, બેઠા રંગ રંગે રાચ.
 એક પખો જે નેહલો રે, લોક માહે વે કાચ;
 દુઃખ આવ્યું સહી એહવું રે, તોય ન છડે વાચ.
 જળ માટી ને પ્રીતડી રે, સૂકી ખડંગ થાય;
 લોહ લહી જ્યમ ઉત્તમે રે, જોડી પ્રીત ન જાય.
 તો સહી નંદની એ સમે રે, અંતર રાખું ન કાંચ;
 આવ્યાં આશ્રય જે દિયે રે, તેહ મળી જિન જાય.
 પતિ મળશે જવ એહનો રે, ત્યાંહી એ મુજ દુઃખ દૂર;
 એ પણ લહેશે સુખ બલો રે, નારી પુણ્યનું પૂર.
 સુણુ પુત્રી આવી મંદિરે રે, વિલસો સુખ સુરંગ;
 દાન દેજો ધરી ધર્મને રે, કરજો સાધુ સુસંગ.
 પહોતી મંદિર પક્ષની રે, શ્રીદત્તા તેથ બોલાય;
 આવો નંદની અમતણે રે, દાતા વિહસી કાય.
 ખાવો ધન બહુ વાવરો રે, રાખો મત કો અનર;
 વિપદ સંપદ હોય માનવી રે, જો જો શશિ ને સૂર.
 દુઃખની વેળા લહી આપણી રે, આણવું મનમાં ન દુઃખ;
 દુઃખ આવ્યે પુણ્ય કીજિયે રે, ટાળવા ભવની બૂખ.

સાચેં
 સાચેં ૩.
 સાચેં
 સાચેં ૪.
 સાચેં
 સાચેં ૫.
 સાચેં
 સાચેં ૬.
 સાચેં
 સાચેં ૭.
 સાચેં
 સાચેં ૮.
 સાચેં
 સાચેં ૯.
 સાચેં
 સાચેં ૧૦.
 સાચેં
 સાચેં ૧૧.
 સાચેં
 સાચેં ૧૨.
 સાચેં
 સાચેં ૧૩.
 સાચેં
 સાચેં ૧૪.
 સાચેં
 સાચેં ૧૫.
 સાચેં
 સાચેં ૧૬.

આનંદ ઇચ્છની સેવના રે, રાખે ન અંતર રેષ;	સાચે૦
સતિ મનમાંહી દુઃખ ધણું રે, કીધા કરમના દેષ.	સાચે૦ ૧૭
શીલ સલૂણું સાચવે રે, કરતી વિનય વિવેક;	સાચે૦
કઠિણ વચન નવ લેખવે રે, સમરે શ્રીજિન એક.	સાચે૦ ૧૮.
ન્યાંલગી પ્રીતમ નહિ મળે રે, ત્યહાંલગી ધરમની સાખ;	સાચે૦
આંખિલનું તપ આદરે રે, આવશ્યક દોય ભાખ.	સાચે૦ ૧૯.
સમતા સુધર રંગે રમે રે, ન ગમે પાપ પ્રસંગ;	સાચે૦
પૌષધ પરવે આદરે રે, છેદે અંગ અનંગ.	સાચે૦ ૨૦.
નવ પદ ગણી દિન નીગમે રે, મન વચ કાય સંયોગ;	સાચે૦
આવે દુઃખ ચિત્ત ચિંતવે રે, એ સહુ કરમના ભોગ.	સાચે૦ ૨૧.
દુઃખ નીગમી સુખને લહ્યાં રે, ટાળે આળ જાંજળ;	સાચે૦
નેમ કહે ખંડ પાંચમે રે, સુંદર ચૈદમી ઢાળ.	સાચે૦ ૨૨.

દોહરા.

હવે સુણજો નૃપનંદનું, ચરિત્ર કહું સવિતંત;	
દાસીએ મેલ્યો કામભુવન, મન કરીને બહુ ખંત.	૧.
ત્યહાં વાસી વ્યંતર જિકા, દેખી નરપતિ નંદ;	
ઉલ્લસ્યું હૃદયજ તેહનું, પામ્યો પરમાનંદ.	૨.
અયિ અયિ પુણ્ય વિચિત્રતા, અયિ અયિ માતવિયોગ;	
એ અવસર ખાળક લહ્યો, કીયા ભવનો ભોગ.	૩.
પુણ્યવંત એ પ્રાણિયો, પૂરણ મહાર્ પુણ્ય;	
ભવે ભવે ત્રિદશ લહ્યો, ધન્ય વેલા ધરા ધન્ય.	૪.
વાડી ફૂલને અપહરી, છાયું કુંવર શરીર;	
કો નવ જાણે એહવો, રાખ્યો અચળ સધીર.	૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(રાજને બહુ અંતેહરી, રાણી રૂપે ઉદાર રે—એ દેશી.)

તેણે અવસર તેણે નગરી, વસુદત શેઠ સુખાણુ રે,
બહુ ધનધારી પર ઉપકારી, દાન દયા ગુણખાણુ રે;
સુખકારી રે નારી તેહતણી વાર.

લક્ષ્મીવતી છે લીલા નાની, અપુત્રિણી રામા રે;	સુખકારી૦ ૨.
પુત્રને અર્થે આતુર બાળા, સેવે યક્ષજઘ કામા રે.	
ફલ ને ફળ જે લેછ બહુલા, પૂજતી પ્રેમને આણી રે;	સુખકારી૦ ૩.
સેવા કરીને જાએ સુંદરી, દો પુત્ર દાસી સમાણી રે.	
સેવા નિત્ય કરે સાચા મનશુ, આવી દેવળ પ્રેમે રે;	
ફલ લેવાને પહોતી તે વાડી, દીઠા પુંજ તેણે સામે રે.	સુખકારી૦ ૪.
વૃક્ષભણી તેણે નિરખ્યાં નેહ, પુષ્પ ન લાભે કોઇ રે;	
આવી પુંજતણે અનુમાને, આવી દીઠી તેણે સોઇ રે.	સુખકારી૦ ૫.
પુંજ માંહેથી પુંડરિક સમોવડ, દીઠા બાળ પ્રધાન રે;	
શિર અનોપમ કંચન વરણો, લાગ્યું દેખતાં તાન રે.	સુખકારી૦ ૬.
લીધા બાળક સીધા કરતલ, કામિતકારી રંગે રે;	
ચીવર છપાવી આવી મંદિર, ઉલટ આણી અંગેરે.	સુખકારી૦ ૭.
નિઃશાણુ વળવે ગાવે ગોરી, ભોળી મતિ મન આણી રે;	
ગૂઢગર્ભા એણે પુત્ર એ પ્રસવ્યો, શેઠ કહે એમ વાણીરે.	સુખકારી૦ ૮.
બીજે દિવસે સ્થિત જગરિકા, ત્રાંજે ઇંદુ તપન દેખાવે રે;	
છટ્ટી રાત્રે ધર્મ જગરિકા, નારી હર્ષ ઉપજાવે રે.	સુખકારી૦ ૯.
બારશમે દીન શૈચતું કરણુ, માંડણુ સખજો એ ડીધારે;	
શેઠના મનનો મનોરથ એવો, ભૂરિ ભાગ્યે કરી સીધ્યો રે.	સુખકારી૦ ૧૦.
લોકાચારે વદીતો શેઠ, અંગણી લીચ્યે નામ દીઠા રે;	
રત્નગુપ્ત તસ નામજ એવો, ઠાવ્યો મન કર મીઠા રે.	સુખકારી૦ ૧૧.
આચ્છવ મહોચ્છવ માંડ્યો મોજે, બંદીજન વર બોલે રે;	
પૂરવ સંચિત બહુલા સાથે, કુંવરતણે કોણુ તોલે રે.	સુખકારી૦ ૧૨.
નંદનની પેરે નિરખી નેહ, હીડોલડે ગીત ગાતી રે;	
દેખી દેદાર તે કુંવરકરો, સખલાર બીડે છાતી રે.	સુખકારી૦ ૧૩.
જે દીનથી આણ્યો આપણે ગેહ, ગર્ભ ધર્યો તેણે પ્યારીરે;	
એણે પુણ્ય પ્રકટ એ પ્રાદાં, જોયો સહુ નરનારી રે.	સુખકારી૦ ૧૪.
બીજ ઇંદુ જેમ દિન દિન વધતો, કલાવંત કુમારો રે;	
હરખે માતા મનડે કોડે, શેવે નહિ અલગારો રે.	સુખકારી૦ ૧૫.

ઢાળ પંદરમી માર રાગે, નેમવિજય શુભ બાપી રે;
ધન્યની ધરણી આનંદ અંગે, દીધાં દોહગ નાખી રે.

સુખકારી ૦ ૧૬.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| રત્નગુપ્ત ધર શેઠને, પંચ વર્ષના બાળ; | |
| પ્રાદો બાણી તાતજી, મૂક્યો લેછ નિશાળ. | ૧. |
| ન્યાય સાહિત્યજે ચોંપયુ, બણે તજીને આળ; | |
| ગણિત છંદ બાપા વળી, ધર્મશાસ્ત્ર વિશાળ. | ૨. |
| કરતો કીડા બાળની, રાજ્યનીતિ સંભાળ; | |
| દેખી અચરજ જન બહુ, માતા હોયે ખુશાલ. | ૩. |
| આપ હોય રાજ તીસેં, સચિવ સેનાપતિ શેઠ; | |
| ન્યાય અન્યાયે દંડ દે, એમ રમતો શુભ દ્રેઠ. | ૪. |
| વરસ નવ જવ વોલિયાં, પરણાવ્યો તે તાત; | |
| કન્યા દો વર શેઠની, વિલસે સુખ દીનરાત. | ૫. |

ઢાળ ૧૬ મી.

(માળવ મહિપતિ મગસી વિરાજે—એ દેશી.)

- | | |
|---|---------|
| એ અવસર તે નગરીએ રાજ, સોહ શ્રી શ્રીધેણુ હો, | |
| બૂપ રંજે કરી, બેઠો સજ્જાને મઝાર હો, હરખ હૈયે ધરી; | |
| સભામધ્યે તિહાંકણુ એક આવ્યો, ગણિક વિદ્યા તેણે શ્રેણુ હો. | બૂપ૦ ૧. |
| એ કર જોડીને મહિપતિ બોલે, મુજ નંદની ગુણુ ગેહ હો; | બૂપ૦ |
| તેહતણો પતિ કાણુ હોશે, કહીએ અમૃત એહ હો. | બૂપ૦ ૨. |
| ગણુક કહે તે ગણિતને જોછ, શીલવતીનો નાહ હો; | બૂપ૦ |
| જાણુજે માનવતીનો પ્રીતમ, આવશે એહથી ઉછાહ હો. | બૂપ૦ ૩. |
| વરસ પાદને અંતરે મળશે, મહિમાવંત નરેંદ્ર હો; | બૂપ૦ |
| રાજ મ્હા સુખ પામ્યો સખળું, ટાળ્યો મનનો કંદ હો. | બૂપ૦ ૪. |
| દીધું ધન બહુ ગણુકને રાયે, ગણુક ગયો નિજ ગામ હો; | બૂપ૦ |
| કેતે દિવસે શ્રીધેણુ નૃપને, આવ્યો દૃત ઉદામ હો. | બૂપ૦ ૫. |
| ધનક નામે છે પાલિનો પતિ જે, બહુ બળધારી ચોર હો; | બૂપ૦ |
| આવ્યો ચમૂ તે સખળ સજીને, કિરાત છે ધનધોર હો. | બૂપ૦ ૬. |

- સરિતાએ જેમ જળ વહે જલદે, તેમ વહિયો ત્યાં રાય હો; ભૂપ૦
 રત્નગુપ્તે ત્યાં સાંભળ્યું સહુએ, દૂતે કહ્યું જે આય હો. ભૂપ૦ ૭.
 બાળક મુખ કરી બાળક સખળા, તે પણ ચાલ્યો વેગ હો; ભૂપ૦
 ખ્યાલ જેવે ત્યાં રણ બહુ થાયે, ઉભો સહી વડ તેગ હો. ભૂપ૦ ૮.
 હાર્યો શ્રીવેણુ નૃપતિ તેથી, વેગે ત્યાંથી પળાય હો; ભૂપ૦
 કુંવર ઉભો તે થાનકે આવ્યો, ધાધ સામો થાય હો. ભૂપ૦ ૯.
 કર પૂઠે કરવાળને કુંવર, આવીઓ સામો તામ હો; ભૂપ૦
 કિરાત તે સધળા નાહા ત્રાહા, દેશમાં નિધ પુણ્ય કામ હો. ભૂપ૦ ૧૦.
 રાયથકી બળ તેહનું દીઠું, દીઠો બળધર લાય હો; ભૂપ૦
 જેઓ ધબ્બપતિ નંદન હેલો, ભાળ્યો બીલનો સાથ હો. ભૂપ૦ ૧૧.
 એકલે રાખ્યો દેશ એ સખળો, રાજ વિરમય હોત હો; ભૂપ૦
 પાંચ દિયાં વર ગામજ તેને, શ્રીવેણુ ભૂપતિ તુરંત હો. ભૂપ૦ ૧૨.
 મુખ વિલસે સંસારનાં કુંવર, શીલવતીસુત તેહ હો; ભૂપ૦
 માતાને અંકે નિશદિન રમતો, તાત ધરે બહુ નેહ હો. ભૂપ૦ ૧૩.
 રત્નગુપ્ત એ નામને નિસુણી, શીલવતી ખુશિયાલ હો; ભૂપ૦
 સાહમપરંપરા શુદ્ધ વખાણે, તિણથી ટળિયા જંગળ હો. ભૂપ૦ ૧૪.
 તસપદપંકજ મધુકર રસિયો, નેમવિજય કહે નેહ હો; ભૂપ૦
 પંચમ ખંડ એ ઢાળ તે સાળે, સુણતાં સંપદ ગેહ હો. ભૂપ૦ ૧૫.

इति श्रीशीलवती महासतीचरित्रे पंचमखंडः संपूर्ण.

ખંડ ૬ કો.

દોહરા.

- રિદ્ધ સિદ્ધ સુખ સંપદા, પામે નર ભરપૂર;
ગોડીધર ધિંગો ધણી, ત્રિભુવન માંલ સનૂર. ૧.
- આશા પૂરણુ આપણી, ચિંતામણિ સમ દેહ;
કામ ગવી કિરતા ધુરી, કરતાં એહની સેવ. ૨.
- વરદાયક વસુધાતણી, વાગીશ્વરી વિખ્યાત;
સરસ વચન દો માતજી, કવિયણુને સુખ શાત. ૩.
- ગુરુ જ્ઞાની ગુરુદેવતા, સકળ પદારથ ગમ્ય;
ચૌદરાજ વિલોકતાં, ગુરુને ન છે અગમ્ય. ૪.
- દેવ ગુરુ સુધર્મ એ, ગુરુથી અધિક ન કાય;
સુગુરુ તિલક વિજયતણાં, ચરણકમળ નમું દોય. ૫.
- ભૂગુકચ્છાદિક નગરમાં, ચંદ્રગુપ્ત નરનાથ;
વિલસે સુખ સંસારનાં, નવ નારીને સાથ. ૬.
- એક દિન એહો મહોલમાં, રમતાં નર ને નાર;
શીલવતી તસ સાંભરી, ઉત્સુક થયો કુમાર. ૭.
- વનિતા વિષમે આકુળી, મેં મૂઝી છે જોહ;
જઠ સંભાળું તેહને, ટાળું દુઃખની રેહ. ૮.
- જોહથુ હોયે નેહલો, ક્ષણ ક્ષણ આવે ચિત્ત;
સૂતા હી ધન નિંદભર, સંભારીધ ધરી હિત. ૯.
- નેહી આવે સુહણે, નીસનેહી નવિ નેણુ;
ગુણ ખલકે વર સાલ જ્યમ, તેના દિનને રેણુ. ૧૦.
- જઠએ દેશ વિદેશડે, અટવિ માંહ ગયાધ;
સુખ દુઃખ સાંભરે સજ્જનાં, કેમ ન વીસરિયાધ. ૧૧.
- મન મળ્યાં તન ઉલ્લસ્યું, વિહસ્યાં નયન ચકોર;
અધરે આતુરતા કરી, કરતો મદન બકોર. ૧૨.

હાળ ૧ લી:

(હાંજી રાને કલાધયો જોર રવા વળી હુંબા હુંબા—એ દેશી.)

- રાત ન જાયે તે વિના રે, કાણુ કાણુ આવે મન;
અન્ન ઉદક યે નવ રૂચે, ઉત્સુક થયું અતિ તન;
જીવનજી એમ જોલે મહારાજ, કરવા આપણું કાજ. જીવનજી ૧.
- તે સાજન કયમ વીસરે રે, જેહ શું અવિહડ પ્રીત;
ગુણુ અવગુણુ જાણે નહિ, ધણી રાખે પૂરવ પ્રીત. જીવનજી ૨.
- તન મળવા ધણું આકળુરે, કાણુ હૈયે દુઃખ થાય;
વાસ કર્યો જીવે ત્યાંહાં, જ્યાંહાં શીલવતી તન છાય. જીવનજી ૩.
- નવ નારી નિરખી કરી રે, નમદા તોહી ન કાય;
જીવ પંખેર પ્રેમનો રે, વાંલાને થાનકે જાય. જીવનજી ૪.
- અવસર જાણી એહવો રે, ત્રિલોચના ભણી એમ;
શીખ લહો તમે તાતની, જેમ વાધે અમધન પ્રેમ. જીવનજી ૫.
- વાંલાને મળવાતણો રે, અળજે હોય અત્યંત;
મેજો કરે મહારાજ જી, કાંઈ ગરવા શ્રીભગવંત. જીવનજી ૬.
- ત્રિલોચના ત્યાંહાં તાતને રે, માત જણાવી વાત;
આપો આણા સુખડી, હરખિત તે તો થાત. જીવનજી ૭.
- હેડે અતિશે આણીને રે, નિસુણી નંદનીની વાણ;
વિછોહો અંગનતણો, વિરહી વિરહ વખાણ. જીવનજી ૮.
- વિનય વહે તું માસરે રે, સાસુ સસરા હેત;
ધર્મ કરે દદતા કરી વાવરજે, ધન સાત ખેત. જીવનજી ૯.
- જોડી એ તુમકરડી રે, વાંચિત લેહેજે ક્ષેમ;
પ્રીતમ મનને સાચવી, નહ વધે નવલો તેમ. જીવનજી ૧૦.
- કુડાં દિલ જે શોકયનાં રે, સહેવા તેના જોલ;
સીસ ન કરવી ત્યાંકણે, તે તો ઉતમ કહેવો જોલ. જીવનજી ૧૧.
- નવ સહસી હાથી દિધા રે, છત્રીસ સહસ તોખાર;
અરધ રાજ્ય આપ્યું ગણી, પાયકનો નહિ પાર. જીવનજી ૧૨.
- સંપ્રેક્ષુ શીખે કરી રે, કીધું કુંવરે પ્રયાણ;
વોળાવી જૂપ પાછા વળે, સાથે સખજ સયાણ. જીવનજી ૧૩.

નિર નવાણે જે લય્યાં રે, નિર્મળ પહેલી કોળ;
 પીજે પાણી લાવતાં, હીડતાં કરતાં મોળ. જીવનજી ૧૪.
 સીમાડા આવી મળે રે, આપી સખળી ભેટ;
 સેવકપણે તે રાજવી, તે તો પ્રણમે અંજસમેટ. જીવનજી ૧૫.
 બહુ પરિવારે પરવર્યો રે, આગ્યા આપણે દેશ;
 તાત લણી જણાવિયો, તેણે નાગરતણા પરવેશ. જીવનજી ૧૬.
 સાર્થિયું રૂઢું કરે રે, શોભાવે નગર ને હાટ;
 સોહવી વધાવે માતીએ, પથરાવે સુવર્ણપાટ. જીવનજી ૧૭.
 પાય પડ્યો જઈ તાતને રે, શીશ નમાવ્યું માય;
 નાહું દુઃખ થઈ સંપદા રે, ધરધર મંગળ ગાય. જીવનજી ૧૮.
 છઠ્ઠે ખંડ સોહામણી રે, સુંદર પેહેલી ઢાળ;
 નેમવિજય કહે આગળે, સાંભળજો ઉજમાળ. જીવનજી ૧૯.

દોહરા.

જઈ માતા પાયે નમ્યો, પ્રણમ્યા તાતના પાય;
 વેગે પોત્યો અંતઃપુરે, શીલવતી ચિત લાય. ૧.
 મનમાં વાલી માનતી, મીઠી અમીય સમાન;
 તેહવિના કાણુ દોહલો, જુએ તજીને માન. ૨.
 અરહુ પરહુ નિરતો, અંચળ કંઈ નિજ ચિત્ત;
 નારી ન નિરખી લોચન, કુંવર થયો વિણ પ્રીત. ૩.
 મદનતણી જે વાટિકા, પ્રાણુતણી જે કાય;
 નેન સલુણી સુંદરી, તાપતણી જે કાય. ૪.
 કેથ ગઈ તે કામની, નયણુ ન આવે જેહ;
 સહી તે પહોતી પીહરે, પિયુ વિના ધરી નેહ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(સુણુ મેરી બેની કહે કાંઈ અચરજ વાત—એ દેશી.)

સહી એ દેખી આવતો, નયણે તવ જળધાર;
 રૂઢુ કરે રામા ત્યાંહાં, તેજ મોલ મઝાર. ૧.

સુણ્ય હે ભૂપતિ, કર્મતણી ગતિ એહ,
દીધા કરમે છેહ, ભોગવતાં ફળ રેહ;
લેણાયત જન લેહ.

સુણ્ય હેં ૨.

લેહેણું લાધે લોકમાં, એવી અછે પરતીત;
ઉકટ વિકટ ફલ ભર્મનાં, કર્મ લાગી જન નીત.

સુણ્ય હેં ૩.

ચંદ્રગુપ્ત અતિ ગર્વિયાં, પ્રછે તેણીવાર;
કેથ રોવો તમે દુઃખ વિના, કરતી મુખ પોકાર.

સુણ્ય હેં ૪.

દાસી પ્રયે બોલે ઇશો, ક્યાં મુજ પ્રાણુઆધાર;
ગદગદ સ્વરે દાસી કહે, સધળો એ અધિકાર.

સુણ્ય હેં ૫.

તમ સંગે તે અંગના, ગરબ ધર્યાં દિન નેહ;
જાણ્યુ સધળો રાઉલે, માતપિતા તમ જોહ.

સુણ્ય હેં ૬.

રતનાવલી માતા બહુ, હઠ ગ્રહી રહી લાલ;
મારણુ ભય તસ વિપ બહુ, અનુભવ્યાં અસરાલ.

સુણ્ય હેં ૭.

પ્રચ્છન્ન થકી પ્રકટી કરી, વાત વદીતી લોક;
વિપ મારે તે મુઠ નહિ, પાપતણો ફળ થોક.

સુણ્ય હેં ૮.

ભુવન જોતાં નિરખ્યો, મુદ્રિત બગચો એક;
છોડી નિરખ્યો સાસુએ, કાંધી કોધની ટેક.

સુણ્ય હેં ૯.

કિણુ ઇયલ તુમે પાઠવ્યો, કોણુ મળ્યો સસનેહ;
મૂલ કરી ભૂપણુ લલાં, કોઇ ગયો તુજ દેહ.

સુણ્ય હેં ૧૦.

(મહાં) પુરૂષ કોઇ આવે નહિ, નૃપ ભુવને સોસ;
ગર્ભ દેખી એ તાહરો, કોણુ નવ ચહે રોપ.

સુણ્ય હેં ૧૧.

સાખ્ય ભરી અમે તમતણી, મુદ્રા દેખાડી જાસ;
તોય તેણે માની નહિ, સાસરિયાંનો વિશ્વાસ.

સુણ્ય હેં ૧૨.

દીધી મુદ્રા જો નંદને, રે જૂઠા બોલી નાર;
વસ્ત્ર આભૂષણુ કેણે આપ્યાં, પાપણી રાંડ બેકાર.

સુણ્ય હેં ૧૩.

ભલી વગોવી ભામની, કો ન કરે તે કાંધ;
વાત ચાળી રહે શે જગલગી, વૈર લાહો ભલ લીધ.

સુણ્ય હેં ૧૪.

વાંક નહિ છે તાહરો, પ્રયુ અમારું કર્મ;
થોડે કામે ધણું બોળવી, ભલો લગાડ્યો ભર્મ.

સુણ્ય હેં ૧૫.

જે જે પડે વિપત્તી, તે તે સહેલી કાય;
 દોષ દિજે નિજ કર્મને, વળી પ્રસવે જેણે માય. સુણ્ય હેં ૧૬.
 વા'લો. જે વેરી થયો, તો કેને દીજે દોષ;
 ગુંગો જ્યમ વાત હેયે ધરે, આણે જ્યમ મનમાં શોષ. સુણ્ય હેં ૧૭.
 શીલવતી સગુણી બલી, તુજ કુળ માંહે લીહ;
 સાહસિક શિરોમણિ, અહો અહો તુજ દીહ. સુણ્ય હેં ૧૮.
 બોલે મીઠાં માલતી, એહ તમારી માત;
 દાળ ખીજી છડા ખંડની, નેમે કહી સમજત. સુણ્ય હેં ૧૯.

દોહરા.

ભામિની કહિયો ભૂપને, ગર્ભતણો અધિકાર;
 પૂરવ વૈરે વૈરિણી, લાગી સતીને લાર. ૧.
 કાદી નારી છલંચકી, ભુડો વેશ ખનાય;
 મૂકી પીલર વાટડી, નિકલંકી કલંકાય. ૨.
 સજ થઈ સાથે અમો, સેવણ સતીના પાય;
 બળે કરી મેલી નહિ, એહ તમારી માય. ૩.
 દારીવચન એવાં સુણી, ધરણી હજ્યો કુમાર;
 ઐ ઐ દેવ તેં શું કયું, કે રૂંચ્યો કિરતાર. ૪.
 તાત દેખાવો નારીને, માય મેળાવો મોય;
 નહિતર અગ્નિ ઝંપાવશું, વળી વળી કહે તોય. ૫.
 સરસી નારી ઇણથકી, નંદન પરણો આજ;
 વાત તન્ને તમો તેહની, અમને આવે લાજ. ૬.

દાળ ૩ જી.

(હો પ્રીતમ તુમખિતુ મેરે ન કોઈ—એ દેશી.)

કુંવર બોલે તવ એહવું મુખથી, નિસુણો કહું મોરી માય;
 લાગ્યું મોં મન માનની તેહશી, નહિ છે તોરે દિલ કાંય. ૧.
 હો ભવિક જન, વરવી વિષય વિડંબના, ભોળગ્યા ભોળા ભૂપતિ;
 બહુ પરી કરતલ દંબા—હો ભવિક. ૨.

તેહ વિણ કહો, કેમ કરી રહિયે, પ્રત્યક્ષ દીસે દુરાહી;
 મન લાગ્યું છે તન એ વિકળતા, કયા વિધ રહીયું સાહી-હો ભવિકં ૩.
 એ વિણ જાયછે ક્ષણ ક્ષણ માસા, સામે પણ સુખ ન હોયે;
 વીજડિયાં વર વાલેશ્વર જેહ, મન ન લાગે દેખી સહુયે-હો ભવિકં ૪.
 કીડી ઉપર તેં કટક કીધું, કેવી તુમચી વડાઇ;
 છેહ દેઇ તમે બાળા તે છેતરી, આગેથી લાડ લડાઇ-હો ભવિકં ૫.
 યોગી વિયોગી તે નવ જણાવે, ગુણ જશ હૈડામાં ખટકે;
 ચટકે ચણણે બહુ કાયા મોપે, વિરહ વિરહાનલ પટકે-હો ભવિકં ૬.
 કોલ દેઇ જે પાંતરી એ છે નારી, કહો શોભા કયમ વરિયે;
 લોક ઉખાણો નવ કીજે એહવો, ઘેલાં સાથે પંથ ન કરિયે-હો ભવિકં ૭.
 પરણાવો માણ જો મુજ ભણી બીજી, નારી નાવે તેહ જેવી;
 દાખી દુઃખ ને અખજાને જાંડી, હવે વાત કરો તમે કેવી-હો ભવિકં ૮.
 હર દુખે જો જોરથી કેહનું, થાઉં ચખ્ખ સીસકસીસ;
 વેદન સોઇ લહે અવર ન બીજો, કહો તમને કેવું કહીશ-હો ભવિકં ૯.
 તો પેસું હવે પાલક સધળે, બીજી વાત ન ધરશું;
 અગણ થકો કહું જાણજો દિલથી, કહોજી જીવી કૃત કરશું-હો ભવિકં ૧૦.
 મૂકી અખજા વણ અપરાધે, તેં પણ કાંઈ આછ ન રાખી;
 તેહતાણું દુઃખ તન મન જાણે, બીજી જીવન વર સાખી-હો ભવિકં ૧૧.
 છાંડો તેને અમે સાસરે તોરે, આધા ન જાણું જેહ વીતી;
 કર્મના આળા ચતુર કુણ જાણે, પંચમાં વાત વદીતી-હો ભવિકં ૧૨.
 ભૂપજ પાવે મૂર્ચ્છા ફરી ફરી, માત સચેતન કરતી;
 અહો અહો મોહ મદન મહારાજ, ફોજ સખળ દળ ધરતી-હો ભવિકં ૧૩.
 દહ્યાં સીતે જે બાહિલ વનમાં, તે કયમ પદ્મવ તન આવે;
 દાખ્યાં દુમ સહી પાવક કરીય વને, ફરી વળી કુંપળ લાવે-હો ભવિકં ૧૪.
 કુંવર ચિત્ત ભણી વાળવા વેગે, ભૂપતિ કહે શુભ વાની;
 નેમવિનય કહે છટ્ટા ખંડની, ત્રીજી એ ઢાળ વખાણી-હો ભવિકં ૧૫.

દોહરા.

શીખ લીએ સજ્જનતણી, પ્રણમી માતા પાય;

ઉભો દુય કર જોડીને, ગદગદ વિનવે રાય.

- આપો આજ્ઞા હિત ધરી, અમે વિદેશી લોક;
વાટ ન જો જો ફેરીને, જાએવો પરલોક. ૨.
- માત મ જાણું જનમિયો. પિતા મ કહેશો પુત્ર;
નારો મ જાણો નાથ ઇમ, ઊભો આપે ઉત્ર. ૩.
- રે હૈયાં કાં નવ ફટે, કાંડા કવણુ ગુણેણુ;
ધણે ઉસાસે પૂરિયો, ધમિયો વજ્ર હથેણુ. ૪.
- સજ્જન વિહુણા સજ્જના, નામ ધરાવે કાંઈ;
સાચો સજ્જન માન તો, જો વિરહે દુક થીઆઈ. ૫.
- નિસનેહી (જે) નર નિગુણો, પગ પગ આપે દોપ;
શીખ દીધી સહુ સજ્જને, રાખ્યો હૈંડે રોપ. ૬.
- ગુણુ અવગુણુ જાણે નહિ, ધિઃક ધિઃક માનવ તેહ;
ભમર વળુધ્યો કેતકી, દુખે ન આપે છેહ. ૭.
- ચાલ્યો ત્યાંથી એકલો, કોઈ ન લીધો સાથ;
સતીના પદ અનુમાનથી, શીલવતી મન આથ. ૮.
- ચંપા આવ્યો અનુક્રમે, ઊભો સરવર તીર;
સતીની પૂછે વારતા, નયણે લેહેતે નીર. ૯.

ઢાળ ૪ થી.

(ચંદનની કઠકી ભલી—એ દેશી.)

- લખિયો લોકે લોચને, આજખિયો અહીનાણુ, હો પંથી મારા;
દીડી કે સતીય શિરોમણિ, દેખાવો જી સુગણુ, હો પંથી મારા. દીડી ૦ ૧.
- મૂકી ઘો જી ભૂલામણિ, કહિયે દો દો કરજ્ઞેડી, હો પંથી મારા;
ખાળા બહુલા ગુણુતણી, જાણે લાગી બલાય, હો પંથી મારા. દીડી ૦ ૨,
- આવિયો ઉતાવળો, મળિયા ખાંણ પસાર, હો પંથી મારા;
પૂછે કુશળની વારતા, કુશળ છે વનહ મઝાર, હો પંથી મારા. દીડી ૦ ૩.
- પૂછે નંદની તાહરી, આવી અછે તુમ ગેહ, હો પંથી મારા;
આપું વધામણી તેહની, નિસુણો નૃપ વચ તેહ, હો પંથી મારા. દીડી ૦ ૪.
- આવી ઈંહાં અમ નંદની, બેડી સરવર છાંય, હો પંથી મારા;
ગર્જવતી શ્યામ ચીવરે, વરવો વેશ બનાય, હો પંથી મારા. દીડી ૦ ૫.

લાજી લાજની વાતડી, જાણી કુળને કલંક, હો પંથી મારા;
 આણી નહિ અમ મંદિરે, કાધું મન નિઃશંક, હો પંથી મારા. દીડીં ૬.
 મુજ પુત્રી વિના તાહરે, સખળી કાંઈ છે ખોટ, હો પંથી મારા;
 છાંયે મમતા મોહની; નેહતણી જેહ ચોટ, હો પંથી મારા. દીડીં ૭.
 પરણે પરમાનંદ્યું, નવલી નારી સંસાર, હો પંથી મારા;
 શોક ન કાજે નારીતણે; અવર ભલેરી સંસાર, હો પંથી મારા. દીડીં ૮.
 એવી સુણી નૃપ વારતા, બાલ્યો શીશ ધુણાય, હો પંથી મારા;
 જ્ઞે જ્ઞે અંગથકા ઉપની, નાખી દૂર ઉડાય, હો પંથી મારા. દીડીં ૯.
 મુજ મન પ્રાણ નિકુંજમે, વાસી નયનની રેહ, હો પંથી મારા;
 પ્રાણથકા અદકી ધણું, તે મુજ આતમ દેહ, હો પંથી મારા. દીડીં ૧૦.
 આશા ચળી તનકેરડી, સતીયાં ગાત્ર દિકાર, હો પંથી મારા;
 એવી એ સંસારમાં, મળવી દોહલી નાર, હો પંથી મારા. મુજં ૧૧.
 એહવિના એ એકા ધડી, જાવે છે જી દુરાય, હો પંથી મારા;
 જ્ઞે મજે તે મુજ અંગના, જીવ કરે પસાય, હો પંથી મારા. મુજં ૧૨.
 કુંવર કહે તમ નંદની, છે મૂકી કહો કેથ, હો પંથી મારા;
 સુકુલિની જેહ સુંદરી, દીસે નહિ કાં એથ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૩.
 જામણ ત્યાંહાં ઉતાવળો, કાજે તેહની ભેટ, હો પંથી મારા;
 હાવે હરખ હૈયે ધણો, નિરખિયાં જે ભણી ભેટ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૪.
 ભૂપતિ કહે રાજ સુણો, આવી અમતણે ગામ, હો પંથી મારા;
 પેસ ન દીધી પ્રેમશુ, જે હુતી આતમરામ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૫.
 ખંડ છટાતણી એ સહી, ચોથી સહેલી ઢાળ, હો પંથી મારા;
 નમંવિજય કહે નેહયું, બોલી વચન રસાળ, હો પંથી મારા. મુજં ૧૬.

દુહા.

કુળ કલંક ડરતાં થકાં, કોઈ ન પૂછ્યો ભેદ;
 કાધું અવિચાર્યું ધણું, જેથી લલિયો ખેદ. ૧.
 રાખી કુંવર મંદિરે, ભૂપ છોડે અસવાર;
 શીલવતી શોધી ધણું, તેણે અવનિ મઝાર. ૨.
 લાધી ન લીલા લક્ષ્મીને, કુંવર થયો દિલગીર;
 પથે વહિયો એકલો, વીર શિરોમણ વીર. ૩.

ઢાળ ૫ મી.

(ભીલકુંવર કોંજુ માર્યો આહોડી આ જોને—અં દેશી.)

- વણુઓરો તસવાટે મળિયો, કાંઝી નાયક નામ રે,
પૂછે નારીની વારતા પ્રેમ, તેણે પણ કીધા પ્રણામ;
બટાઉ બાબોને, મુજ દીડી આતમરામ,
જેણે પાતિક નામે નામ, વિદેશી આબોને. બટાઉ ૦ ૧.
- કેણે દીડી સુંદરી ક્યાંહી, બાળા બાળક વેશ રે;
ગર્ભવતી જે રૂડી રૂપે, દુઃખતણા પર કેશ. બટાઉ ૦ ૨.
- બે કર જોડીને બોલું તમને, કાળાં અંબર અંગે રે;
નિકલંડા કામની સસનેહી, કોષ્ય નહિ તસ સંગે. બટાઉ ૦ ૩.
- કાઠી માતા સબળ વિદુણી, તાતે સાર ન કાંધી રે;
અબળા દુઃખ દાખીને કાઠી, કિરતારે કુમતિજ દીધી. બટાઉ ૦ ૪.
- મો મન પ્રાણુ પિયારી બાલા, રંભા રૂપ સમાણી રે;
જો આપે કોષ મુજને આણી, તેને કહું અમ વાણી. બટાઉ ૦ ૫.
- હરખ ધરીને આપું તેહને, આઘો રાજ્ય પસાય રે;
વળી જે માગે તે દઉં દાને, માન ને મોહત વધાય. બટાઉ ૦ ૬.
- હું તસ અનુચર આ ભવકેરો, માનું વળી ઉપકાર રે;
* * * વિણુજ કહે વિણુજારો, સાંભળ કહું અધિકાર. બટાઉ ૦ ૭.
- વરસ દશ પેહેલી સુણુ રાજ, ભલી એકલી આવી રે;
આઠ દિવસ રહી તે અમ સંગે, ભામની સુખ બહુ ભાવી. બટાઉ ૦ ૮.
- શ્રીપુરની અટવીમાં પહોતી, રાતતણો લેષ જોગ રે;
નવ બાણું પછે કેથે ગઘ તે, કરમતણો જે રોગ. બટાઉ ૦ ૯.
- પંથીતણે અનુમાનથી પોત્યો, દુર્ગમ વિપમ તે દેશે રે;
સિંહ રીંછ વર વ્યાઘ્રને ચિતરા, શબ્દ ભણિય ઉવેખે. બટાઉ ૦ ૧૦.
- આબો દુગર દરીને અંતર, શિકાતળે મુદ્રા દીડી રે;
નામ પોતાની લીધી કરતલે, મનમાંહી લાગી મીડી. બટાઉ ૦ ૧૧.
- કરંક દીઠાં બહુ જંતુકેરાં, મનમાંહી ખેદાણો રે;
મારી નારી મો મન પ્યારી, સિંહ રે થાઇ લેવાણો. બટાઉ ૦ ૧૨.

રાવા લાગ્યો રાજકુંવર તે, કરણા દેવને આવે રે;
 મેં તુજ કહું વિનાશ્યું આ ભવે, નારી ઉલટ દેખાવે. બટાઉં ૧૩.
 વિકાપ કરે વનિતા કાળે, મનમાં લાજ ન આણે રે;
 દેવી પ્રત્યક્ષ બોલી તતક્ષણ, મહારાજ કાંઈ જાણે. બટાઉં ૧૪.
 મળશે તુજને શ્રીપુર નગરે, પુત્ર સહિત વર નારી રે;
 હરખા કુંવર હાલ્યો આગે, પુણ્યતણા જેહ કમારી.. બટાઉં ૧૫.
 શકુન થયા સુભગા વળી વાયે, પવન લેહેર અતિમંદ રે;
 દીડી તટિની જળ તે સનૂરું, પામ્યો મન આનંદ. બટાઉં ૧૬.
 ખંડ છટ્ઠાની પંચમ ઢાળે, પામ્યો નગર વાર રે;
 નેમવિજય કહે હું કહું સઘળું, શીલવતી પુણ્ય સારં. બટાઉં ૧૭.

દોહરા.

નિરખી નયણુ નદી ભલી, પીધું શીતલ વાર;
 વટ છાયા નિરખી વળી, સૂતો કુંવર તે વાર. ૧.
 દેહી શ્રમ પરાભવ થકી, નિદ્રા આવી સોય;
 તે નગરીએ સહુ સુણો, અચરજ હોવે કોય. ૨.
 શ્રીધંણુ નામે નરપતિ—સરસ્યા થયા દ્વિન તીન;
 પુત્ર નહિ કુલ તેહને, મુઝ્યો થઈને દીન. ૨.
 પંચ દિવ્ય પ્રગટાવિયાં, અશ્વ કન્યા ગજ કુંભ,
 છત્ર ચામર કર વિના, વિહમે જેહથી રંભ. ૪.
 તેહજ રાજા આપણો, કાંઈ મંત્રી થાપ;
 કુંભ દધ ગજ ચુંડમાં, આવે પરિકર આપ. ૫.
 પોહ્યો વસુપતિ નિંદભર, કુંભ હલ્યો લઈ શીશ;
 બંદીજન બિરદાવળી, બોલે બહુ જગદીશ. ૬.
 જાગ્યો કુંવર દેખીને, એહ અચંભમ કેમ;
 સપનું અથવા સાચ છે, નૃપ ચિંતે ત્યાં તેમ. ૭.

ઢાળ ક હી.

(દેશી બોળગાણાની.)

(તથા મહેરામણ આરજી—એ દેશી.)

ઉઠાજ થેં ઉભા હુઝ્યો, રાજનજ રે,
 બેશો ગજશુ ચહેય, રાયાસ રાજત્રી;

- વિનવિયે એમ વિનતી, રાજનજી રે;
તમ રાજ્ય થયું સુખ લેય, રાયારા રાજવી. ૧.
- બેસો ગજવર ઉપરે, રાજનજી રે,
વાર તે છત્ર ધરાય, રાયારા રાજવી;
ગીત ગાવે વળી ગોરડી, રાજનજી રે,
માગિયાં બંદી પસાય, રાયારા રાજવી. ૨.
- અતિ ઉત્સવ કરી આપણે, રાજનજી રે,
કીધા નગર પ્રવેશ, રાયારા રાજવી;
તખત બેઠા ત્યાં આવીને, રાજનજી રે,
હોવે નાટક શેષ, રાયારા રાજવી. ૩.
- તે વેળા દિન તે ઘડી, રાજનજી રે,
તે માનવતી પરણાય, રાયારા રાજવી;
ખટકે સાલતણી પરે, રાજનજી રે,
શીલવતી ગુણ બાય, રાયારા રાજવી. ૪.
- આનંદ કરતાં અણીપરે, રાજનજી રે,
કેતે દિન નૃપ તેહ, રાયારા રાજવી;
ઢંઢેરો ફેરાવિયો, રાજનજી રે,
મુણુજે કહિયે છીએ જોહ, રાયારા રાજવી. ૫.
- જ્યવહારી નંદ ક્ષત્રીના, રાજનજી રે,
આવજો સહુ દરબાર, રાયારા રાજવી;
લોક વિચિંતે ચિત્તમાં, રાજનજી રે,
મનથી નવું નિરધાર, રાયારા રાજવી. ૬.
- પણ મોટી નૃપ આગતા, રાજનજી રે,
શણુગાર્યાં નંદન સેહેલ, રાયારા રાજવી;
આવે અશ્વ રથ બેશીને, રાજનજી રે,
પંચે રંગીત વહેલ, રાયારા રાજવી. ૭.
- આવિયા તે દરબારમાં, રાજનજી રે,
દીધા આદર રાજ, રાયારા રાજવી;
મુખ ધોધને તેહને, રાજનજી રે,

- ત્યહાં આંગળી દે મુખમાંય, રાયારા રાજવી. ૮.
- દાડું રૂપ સોહામણું રે, રાજનજી રે,
રહિયો રતિપતિ વાહ, રાયારા રાજવી;
મન્ય તે કોણુ તેહવો, રાજનજી રે,
ઐવો પુત્ર છે જાહ, રાયારા રાજવી. ૯.
- વસુદત્ત જે વ્યવહારિયો, રાજનજી રે,
અંગજ તેના હોય, રાયારા રાજવી;
દૂધ બંધવ છે દીપતા, રાજનજી રે,
પણુ એહ સમો નહિ કોય, રાયારા રાજવી. ૧૦.
- આંગળી દે મુખ તેહવે, રાજનજી રે,
આવ્યું રત્ન ને હાથ, રાયારા રાજવી;
આંગળ્યો નંદન આપનો, રાજનજી રે,
નૃપ મન ગયું તે સાથ, રાયારા રાજવી. ૧૧.
- બાળે ન લહિયું મુખ ભણી, રાજનજી રે,
રત્ન નીકસ્યું જેહ, રાયારા રાજવી;
બુદ્ધિ ઉપાઝ એહવી, રાજનજી રે,
આણી મનમાં સનેહ, રાયારા રાજવી. ૧૨.
- આભૂપણુ દે સહુ પ્રતે, રાજનજી રે,
બોલાવિયા સહુ બાળ, રાયારા રાજવી;
બીત્યો દિન સહી તે વળી, રાજનજી રે,
દિયે ઢંદેરો વિશાળ, રાયારા રાજવી. ૧૩.
- ઢંદેરો તેમ વાજતો, રાજનજી રે,
બોલે મધુરા બોલ, રાયારા રાજવી;
સાંભળે નગરના સહુ જનો, રાજનજી રે,
કે રહિયા ચક્ષુ ચોળ, રાયારા રાજવી. ૧૪.
- રત્ન અછે એક રાયને, રાજનજી રે,
જેવે જોડી રેણુ, રાયારા રાજવી;
આપજો તે વહેલા અંધ, રાજનજી રે,
સાંભળતાં શીઘ્ર વેણુ, રાયારા રાજવી. ૧૫.

વ્યાપારી વ્યવહારિયા, રાજનજી રે,
આવળે રતને લેય, રાયારા રાજવી;
નહિતો દુઃખ બહુ પાવશે, રાજનજી રે,
કહિયો છે મન ભેય, રાયારા રાજવી. ૧૬.
છટ્ટી એ ખંડ છટ્ટાતણી, રાજનજી રે,
કહી એ ઢળકતી ઢાલ, રાયારા રાજવી;
નેમવિજય કહે આગળે, રાજનજી રે,
સાંભળજે છે રસાળ, રાયારા રાજવી. ૧૭.

ઢાહુરા.

વ્યવહારી સધળા મળ્યા, લેઈ રત્ન અનેક;
દાખે વિવિધ પેર ભૂપને, તેની નાવે ટેક. ૧.
સ્વદેશ ને પરદેશના, જવેરી શુદ્ધિ વિશાળ;
પ્રેમે કરીને પાઠવ્યા, રત્નતણી જે માળ. ૨.
દાય ન આવે ઇલાપતિ, મનમાં રહિયો ઝર;
નારી નહિ ઇણ નગરમાં, પ્રગટયો પાપ અંકુર. ૩.
શ્રીદત્તને વસુદત્તને, તેડાવ્યાં તતકાળ;
લાવો રત્નની જોડલી, કે આવ્યો તમ કાળ. ૪.
શેઠ વિચિતે ચિત્તમાં, ક્યાંથી લાવ્યા તે રત્ન;
ભૂપતિ મનને રીઝવા, હા જોલે શુભ યત્ન. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

(‘ આ છે લાલની દેશી.)

ચિંતે મનમાં શેઠ, ફરી દીસે નૃપ દ્રેઠ;
પ્યારે લાલ, ધન ગ્રહેવાને કારણે;
અણહુતો ન દેવાય, માગ્યું હી ન મંગાય,
પ્યારે લાલ, ભૂપ રહ્યો કૃત શાતણે. ૧.
જોડી મળે જો કાય, મોં માગ્યો લહે સોય,
પ્યારે લાલ, લાવજો કે’ એમ ભૂધણી;

- કરિય કેમ નવિ હોય, ધણુ નગરીનો લોય,
પ્યારે લાલ, વાત વારે કૃણુ તેતણી. ૨.
- લે વ્યવહારી અનેક, રત્ન દેખાવે વિવેક,
પ્યારે લાલ, રત્ન જડે નહિ તેહવું;
જે જે શેહરે છેક, પૂછે એકને એક,
પ્યારે લાલ, વચન કહે એહ કેહવું. ૩.
- કાષ્ઠક નામને દેઈ, સધળો એ ધન લેઈ,
પ્યારે લાલ, ધબ્ય બણી દુઃખ દાખશે;
કરિયે કહો શું એય, લાઈ ન મનનો ભેય,
પ્યારે લાલ, વાત છિપાઈ રાખશે. ૪.
- ખેઠા આંગણુ આપ, કરતા મન બહુ થાપ,
પ્યારે લાલ, ચિંતા તન બહુ ભાવિયા;
ભુંડી નૃપ મુખ છાપ, કેમ ખમીજે ટાપ,
પ્યારે લાલ, આતુર અતિ વ્યવહારિયા. ૫.
- શીલવતી કહે તાત, કશી વિમાસણુ થાત,
પ્યારે લાલ, ચિંતા કેમ વહે એવડી;
સાચી કહો અમ વાત, હૈડે જ્યમ હરખાત,
પ્યારે લાલ, અપ્રીત લહી નગ જેવડી. ૬.
- પુત્રી તુજ થકી કેમ, દુઃખને ટાળિયે જેમ,
પ્યારે લાલ, એવું નહિ પુણ્ય માહરં;
કરશું કહેશે તેમ, બોલ સુણીને એમ,
પ્યારે લાલ, દરશન વા'લું તાહરં. ૭.
- રત્ન માગે છે રાય, એ કેમ ઝગડા મિટાય,
પ્યારે લાલ, રત્ન નહિ છે આપણે;
સમજ્યું ન સમજાય, રહિયા રત્ન દેખાય,
પ્યારે લાલ, કારણુ એહવું અમતણે. ૮.
- તાતજી કેવું દુઃખ, આણો હૈડે મુખ,
પ્યારે લાલ, રત્ન આપું લિયો તમ બણી;
મણિ દેખી ગયા દોષ, લહિયો મન સંતોષ,

- પ્યારે લાલ, આશા પૂરી તેં ચિત્તતણી. ૯.
- જીવે કોડ વરીશ, ન્યાં લગી ચંદ્ર ને દીશ,
પ્યારે લાલ, ઉલટે અંબર પેહેરિયાં;
શેઠને મન સુજગીશ, નવલી લક્ષ્મી વરીશ,
પ્યારે લાલ, ચાલ્યા બહુ વ્યવહારિયા. ૧૦.
- કાંધા નૃપને પ્રણામ, આગ્યા રત્ન લે તામ,
પ્યારે લાલ, ધલાપતિ દિલ હરખિયું;
ઉલટે આવે આમ, સરિયું વાંચ્છિત કામ,
પ્યારે લાલ, જોડી મળી મન નિરખિયું. ૧૧.
- દેધ શેઠ પસાય, ધન્ય તે મંદિર જાય,
પ્યારે લાલ, જગતીપતિ ધમ ચિંતવે;
મળશે પુત્રની માય, પૂરવ પુણ્ય પસાય,
પ્યારે લાલ, ભાગ્ય ફળે ભવને ભવે. ૧૨.
- વળી તે ઢંઢેરો ભૂપ, ફેરવિયો લઈ અનુપ,
પ્યારે લાલ, સુણજો નૃપ મુખ વારતા;
પરદેશણ બહુ રૂપ, માનની મનોભવ ફૂપ,
પ્યારે લાલ, રાખશે જે સહી વારતા. ૧૩.
- રાહિલો તેહજ ચોર, કહિયે ચચ્ચર બકોર,
પ્યારે લાલ, નારી મ રાખશે મંદિર;
સાંભળી ચતુર ચકોર, ન રહ્યા દિલથકી ઠોર,
પ્યારે લાલ, વાત સુણો એહ સુપરે. ૧૪.
- પાંચે દિને જો હોય, પ્રગટજ નારી સોય,
પ્યારે લાલ, તો દુઃખ કારણ હોવશે;
રાખે છપાવી કોય, લહેશે દુઃખ સહી તોય,
પ્યારે લાલ, આગે વાત બહુ જોઈશે. ૧૫.
- પ્રગટ કરશે જેહ, વાંચ્છિત લહેશે તેહ,
પ્યારે લાલ, કહિયે શું તસ ફરી ફરી;
સાચો મિત્ર ગણેહ, વ્યવહારી ગુણ જેહ,
પ્યારે લાલ, કહિયે છે વળી હિત ફરી. ૧૬.

નેમવિજય મહારાજ, કરવા આપણું કાજ;
 'યારે લાલ, મીઠા બોલે બોલડા;
 સત્ત વધારી લાજ, પામ્યો નવલું રાજ,
 'યારે લાલ, પુણ્ય થયાં જવ પરગડાં.

૧૧૭.

દોહરા.

- શ્રીદત્ત ચિંતે ચિત્તમાં, હોશે ધણું વિરપ;
 મુજ ઘર પરની બાલિકા, દેખી ચૂક્યો બૂપ. ૧.
- તો હવે કીજે શું ઇલાં, રડ્યો નરવર રાય;
 પ્રાણ રહે જો પત ગદા, તો જીવ્યું કણ લેખાય. ૨.
- કોણ મળ્યો નૃપ આડિયો, વાલો થઇને વાત;
 કાઢી કેવી પાપીએ, કરમતણે ઉતપાત. ૩.
- શેઠ ગયો નરપતિ કને, મહારાજ બહુ નાર;
 સુતા ભગિની ભાણેજડી, તેનો કવણુ વિચાર. ૪.
- મલાપતિ કહે મન્યજી, એવાં મ કહો વેણુ;
 પરદેશી ને એકલી, પ્રાહુણડી ગુણેણુ. ૫.
- શેઠ થઇ ચિંતા ધણી, તેને ક્યમ દેવાય;
 આવી શરણે રાજવી, આવી તે ન મૂકાય. ૬.
- ધન હાજર ઘર નરપતિ, હાજર જીવ છે એહ;
 પણુ હું ન દેઉં તેહને, અમ પુત્રી છે એહ. ૧૭.
- વ્યવહારી નહિ અમતણે તિણુ હું તે કોઇ કાજ;
 રાખી પડદે વાતડી, પૂછેવા ઇણુ આજ. ૮.
- દે હડતાલ તે હાટકે, મેળી બહુ પરિવાર;
 તરણુ ખાલ વૃદ્ધા બહુ, વહી આન્યા દરબાર. ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(સ્વર્ગ લોકથી ફૂલડું આવ્યું—એ દેશી.)

વ્યવહારી કહે સાંભળ રાજ, એવો અન્યાય ન કીજે,
 પરની નારી દેખીને કેમ કરો, લોક કલંક બહુ લીજે;
 કે જ્ઞાને કે શા માટે, કે માણે કે નાણે કે નારો,

રાજા કહેવું વચણ સુણાવો રે.

૧

- એવો જોલ ન જોલો મહીપતિ, નીચી રીત તમારી;
જે કાંઈ ધનનો કામ છે તુમચે, તો લિયો રિદ્ધ અમારી. કે શાને૦ ૨.
- અમે પ્રજા છું તમે પ્રજાપતિ, એહની વાત તમેા છાંડો;
જે કાંઈ દુખણી આવી આતુર, તેહથું ધર કેમ માડો ? કે શાને૦ ૩.
- શીલવતી ત્યાં એહવું નિસુણી, મનમાં અતિ વિલખાણી;
શં હોશે જેમ શીલ રહેશે, બહુ દુઃખથી ઉલખાણી. કે શાને૦ ૪.
- મહાજનને કહે એવું મહીપતિ, કેમ કરો છો વિખાસા ?
લેખ આવો તમે વેગે તેહને, શું જાણે છો હૈયે દાસા ? કે શાને૦ ૫.
- અણુમણનો વ્યવહારી આગ્યો, શીલવતી સતી પાસે;
નંદની રાજા અતિશે નિરદે, ગાહે છે તુજ એક પાસે. કે શાને૦ ૬.
- તીય જાંપે સુણો તાતજી વાણી, શ્રીજીન દીકું તે હોશે;
રાયથકી કહો કેમ ઉગરિયે, કામ પડે સદુ જનશે. કે શાને૦ ૭.
- કલંક ન દેશાં તાતજી થાંને, દેજે માને સાખાશી;
ગણી નવકારને કાલઢટ લીધું, વિમળમતિ સુપ્રકાશી. કે શાને૦ ૮.
- બેઠી બાળ રથોપરિ ચઢીને, ચાલુદિશ ચીવર છાડી;
નગર લોક તે નિરખવા કાજે, આગે પાછે વહે ચાડી. કે શાને૦ ૯.
- આવી અંગના દરબાર આગે, નેહે રાય જોલાવી;
દક્ષિણ લોચન ફરકી ભૂકટિ, સુખકારણ શું છે ભાવિ. કે શાને૦ ૧૦.
- વાત વદો તમે નિજ ધર નાતની, વિસ્તારે અમથું વદીતી;
સાદ સહીનાણે ઝાળખિયો પતિ, જાણે ત્રિભુવન જીતી. કે શાને૦ ૧૧.
- નારે વાંલા કાંઈ જોલાવો હવે રે, એતા દિન દુઃખ દાખી નારી;
વેર પોખ્યું વાંલા કુણ ભવ કેરું, જાણી એ પ્રીત તમારી. કે શાને૦ ૧૨.
- દુઃખની વેળાએ નાહો વાંલા, કેને વાતડી પૂછે;
સાસરીએ વિગોઈ પીહરિયે, નવ લલ્લો મહીમાં તું છે. કે શાને૦ ૧૩.
- સહીનાણી જે દીધી કરની, ડુંગર પાંણે વિસારી;
કોડ કહ્યાણુ હજે શ્રીદત્તને, પુત્રી કરી ધર ધારી. કે શાને૦ ૧૪.
- ઉંચો કરીને પૂંછડ પિયુજી, નાશી કોઈ ગઢ લીધાં ?

કોડ અવગુણે ભરિયો તું વા'લા, ફરી શાણે ડંકા દીધા. કે શાને૦ ૧૫
 દુઃખ સર્વેનો પાર હું પામી, પૂર્વ કર્મને ભાવે;
 જીવ રહ્યો એક ખ્યાન તમારે, કહિયું કાંઈ ન જાવે. કે શાને૦ ૧૬.
 બહુલી નારી પરણી પિયુડા, એક વિના નવ આલ્યું;
 વેરી ન કરે તે કીધું વા'લા, વેર સવાયું જે વાળ્યું. કે શાને૦ ૧૭.
 દુઃખ દાવાનજે પહેલે નાખી, પૂરું લેવા હવે આગ્યો;
 મેં ન બિગાડયું કાંઈ તમારું, કીધા તેં મન ભાગ્યો. કે શાને૦ ૧૮.
 ઉમા વેશ્યાએ રાખી મંદિર, જાણ્યું વેસડી થાશે;
 આગલી વાત વિચારી તેણે, પુત્ર માર્યો ક્યાંહાં જાશે. કે શાને૦ ૧૯.
 જાતમાત્રથી રતન યું તુરાં, અંબર શાયને પહોતી;
 ચિત ચેતાવી વડથી વાનર, આવી વેશ્યા ઘેર રેતી. કે શાને૦ ૨૦.
 એવા ઓળાંભા દેતી પિયુને, આંખ્યે આંસુ અણુવ્યાં;
 મહાજન લોક વિચિતે મનમાં, કેહને વચન સુણાવ્યાં. કે શાને૦ ૨૧.
 ખંડ છટ્ટાની આડમી ઢાળો, નરનારી બેઠું મળિયાં;
 નેમવિજયના પુણ્ય સંયોગે, વિરહાનલ દુઃખ ટળિયાં. કે શાને૦ ૨૨.

દોહરા.

મૂકયો નાંદન વેસડી, તે દુઃખ મેં ન ખમાય;
 વા'લો મળિયો નેહભર, પુત્ર રહ્યો ક્યાં જાય ? ૧.
 દુઃખ સર્વ નાસી ગયાં, પાયો પરમ સંતોષ;
 અંતઃપુર રાણી થયાં, પુણ્યતણો ભરપોષ. ૨.
 વેશ્યા તેડી રાજવી, લાવો પુત્ર રતન;
 ક્યાં મૂક્યો માર્યો ક્યાંહાં, સાચ કહો સુવચન. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(હીંચુડાની મારી નહિ મરું રે વા'લા, જોલ્ય વચન બલિ જઈ. એ દેશી.)
 વેશ વહે એમ ભીતથી રે રાજા, થરહર કંપે કાય રે,
 સુગુણરાય દયા અમ કીજે હે;
 પાપ કર્યું મેં આકરું રે રાજા, તે હવે કેમ છૂટાય રે. સુગુણ ૧.
 દાસી કર તો મેં દિયો રે રાજા, સુભગો બાળક તેહરે; સુગુણ ૦

- હું નવ જાણું આગળે રે રાજ, કુંવર નિપાયો જોહ રે. સુગુણ ૨.
- માર્યો હશે અમ પાપથી રે રાજ, જીવતો તુમચે ભાગ રે; સુગુણ ૩.
- નિસુણી નૃપ તેડી તિકા રે રાજ, દાસી બણી શુભ લાગ રે. સુગુણ ૪.
- આવી દાસી તુરતશુ રે રાજ, ડરતી બોલે શી બાળ રે; સુગુણ ૫.
- મૂક્યો કામને દેહરે રે રાજ, કુંવર રૂપ રસાળ રે. સુગુણ ૬.
- વેશ્યા દ્રાણને કાપિયાં રે રાજ, છેદીયા દો કર્ણ રે; સુગુણ ૭.
- દેશ નિકાલો કરી વળી રે રાજ, ફરી ન કરે કો આચર્ય રે. સુગુણ ૮.
- દાસી દુઃખ દૂરે ક્રિયું રે વા'લા, આપી બહુલ ધનામ રે; સુગુણ ૯.
- મહાજન જન સંતોષિયા રે વા'લા, સહુ પોતા નિજ હામરે. સુગુણ ૧૦.
- તેડયો વસુદત્ત શેઠ રે વા'લા, દેધ બહુલો માન રે; સુગુણ ૧૧.
- નંદન તુમ છે કેટલા રે વા'લા, સાચ કહો સાવધાન રે. સુગુણ ૧૨.
- શેઠ વિચિંતે દિલભરી રે વા'લા, સાચ લહે નરનાથ રે; સુગુણ ૧૩.
- માતપિતા ગુરુ આગળે રે વા'લા, ભૂપ મંત્રી સત્ય આથ રે. સુગુણ ૧૪.
- એ આગે નવ બાલિયે રે વા'લા, જૂદું જીવિત પ્રાણ રે; સુગુણ ૧૫.
- ફૂંચકી અનરથ હોવે રે વા'લા, જાણે સહુ નર જાણ રે. સુગુણ ૧૬.
- ગુણ અવગુણને સાંભળી રે વા'લા, બક્ષે કરે બક્ષીસ રે; સુગુણ ૧૭.
- તે માટે સાચું કહું રે વા'લા, નીચું નમાવી શીશ રે. સુગુણ ૧૮.
- સાંભળો બૂધણી પ્રેમશુ રે રાજ, મત કર મનથકી રોપ રે; સુગુણ ૧૯.
- હું છું ક્રિંકર રાઉલો રે રાજ, રખે દિયો કાંઈ દોષ રે. સુગુણ ૨૦.
- કામદેવના ગેહથી રે વા'લા, પૂજવા નારી મુજ રે; સુગુણ ૨૧.
- ફલતણા તે પુંજથી રે વા'લા, લાખ્યો નંદન મુજ રે. સુગુણ ૨૨.
- દીર્ઘા દેવે મુજને રે વા'લા, જેની કરતા સેવ રે; સુગુણ ૨૩.
- તેડો તે તુમ નંદન રે વા'લા, કૃપા કરીને દેવ રે. સુગુણ ૨૪.
- સ્તનગુમ તવ પ્રેમશુ રે વા'લા, ભૂપના પ્રણમે પાય રે; સુગુણ ૨૫.
- નિરખે નેહભરી લોચને રે વા'લા, હેજ શુ નરખે રાય રે. સુગુણ ૨૬.
- પ્રકૃતિ લહો તમે નંદની રે વા'લા, નંદનો મહિમાય રે; સુગુણ ૨૭.
- શેઠ કહે જાણું નહિ રે વા'લા, બાળકનો ગુણ કાંય રે. સુગુણ ૨૮.
- હરખ્યો દેખી શેઠ રે વા'લા, અહો એ ભાગ્યનિધાન રે; સુગુણ ૨૯.
- નંદ નૃપતિ કહે માહરો રે વા'લા, નંદન વધતે વાન રે. સુગુણ ૩૦.

ધન્ય ધન્ય જગતી મધ્યમે રે વા'લા, ધન્ય ધન્ય તાહરી માય રે; સુગુણ૦
 મુજ કુળ ખાંપણ કપિયું રે વા'લા, હું તુજ લાગું પાય રે. સુગુણ૦ ૧૭.
 શેઠ કહે એ પુણ્યથી રે વા'લા, પુત્ર લલો એણે પુણ્ય રે; સુગુણ૦
 પંચ દિયાં ગ્રામ શેઠને રે વા'લા, બોલે મુખ ધન્યધન્ય રે. સુગુણ૦ ૧૮.
 પામ્યો હરખ હૈં ધણો રે વા'લા, રતનગુપ્ત કુમાર રે; સુગુણ૦
 ઓળખિયો નિજ તાતને રે વા'લા, મેળ્યો શ્રીકારતાર રે. સુગુણ૦ ૧૯.
 ટાળ્યો વિરહો માતનો રે વા'લા, કીધી સતીની સાર રે; સુગુણ૦
 પાયે પડ્યો જઈ માતને રે વા'લા, માતા હરખ અપાર રે. સુગુણ૦ ૨૦.
 હૃદયકમળ ભીડ્યાં ઘણું રે વા'લા, હર્ષ આંસુતણી ધાર રે; સુગુણ૦
 હુઆં કુશળ વધામણાં રે વા'લા, અયિ અયિ પુણ્ય પ્રચાર રે. સુગુણ૦ ૨૧.
 રાણીસુત રાગતણા રે વા'લા, ટળિયાં દુઃખ જંગળ રે; સુગુણ૦
 નેમવિજય કહે નેહશુ રે વા'લા, છઠે ખંડે નવમી ઢાળ રે. સુગુણ૦ ૨૨.

દોહરા.

જનદત્ત મંત્રી મહીપતિ, શ્રીદત્ત કુલદીવાણ;
 વસુદત્ત નગર શેઠ તેમ, પામ્યા કોડ કડયાણ. ૧.
 કામદત્ત વસુદત્તનો, નંદન બણી લેં રાય;
 ગામ દિયાં પંચ સુંદર, હૈં હરખ બરાય. ૨.
 શ્રીદત્ત નંદન દત્તને, દીધાં તેતાં ગામ;
 સંભારી ઉપકારને, રાખી સઘળી મામ. ૩.
 સલા એક દિન રાયને, દેશાંતરી ત્યાં દત્ત;
 આવ્યો અતિ અભિમાનશુ, યુદ્ધતણા પત્રયુત. ૪.
 દત્ત બણે રાજ સુણો, કૌસલ દેશ મચ્છર;
 ભીમસેન નગરી ઘણી, કહિયો સુણો વિચાર. ૫.
 દ્વદશ રાજ બહુલ નૃપ, પક્ષીપતિ જે સમીપ;
 નીકસો કે આણા લહો, કે આવો તેને જીપ. ૬.
 તેને નૃપ ત્રિભુવન બજે, તું નવિ માને આણ;
 રાય કહે વેહેલો થઈ, કરજો વચન પ્રમાણ. ૭.
 હાક્યો દત્ત અતિશી ધણો, તે પો'ત્યો તસ પાસ;
 મહારાજ તમે માનજો, એ આગે તમે દાસ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(વાદ્ય દશ દિશે ઉનઢ્યાં—એ દેશી.)

સખળ દળ ત્યાંઢાં આવિયુ, અતિ બીમસેને ભડરાય,
 દઢરથ સાથે સંચર્યો, અતિ પલ્લીપતિ જે દુરાય રે;
 ગલ્લલાટ કરે ગજરાય રે, હિંસારવ હયવર થાય રે,
 ત્યાંઢાં ઢિલા અતિ ભડ રાય રે, લહેવાને શોભા સવાય રે;
 મોટો જશ ભડ વાય રે, રજરેણુ રવિ ઊલગાય રે,
 મલીતલમાં ભટ ન સમાય રે, એમ રાજવી કોધને કળવે. ૧.
 વિષમ દળ ત્યાંઢાં દેખિયું, અતિ ચંદ્રગુપ્ત નર નાથ,
 સુભટ ભલા તસ સજ કર્યા, અતિ લીધી ખર્જ અસિ હાથ રે;
 ધ્વજીસે ક્ષત્રી સાથ રે, શરપણાતણી સાથ રે,
 નવ લાગે વાલી હાથ રે, કાયર હુઆ અનાથ રે. એમ૦ ૨.
 કાળા કરિ સિંદૂરિયા, અતિ વડુક કરતા અવાજ.
 વાજે બીમ સંગ્રામ ને, અતિ કરતા કોધનું કાજ રે;
 નીસરિયો ત્યાંઢાં નૃપરાજ રે. લેહા સેનાના સાજ રે,
 રાખશે જીનવર લાજ રે, ત્યાંઢાં રણે સુભટનાં કાજ રે. એમ૦ ૩.
 ઝૂંઝ યોધા જંગશુ અતિ, કુલુક છૂટે કોક ખાણ,
 ઘડડડ નાલી ને ધૂમતી, અતિ ધ્રુજે કાયર પ્રાણ રે;
 વેરી હોવે હેરાણુ રે, નામે જોતા જ્યાં કેકાણુ રે,
 પરહરિયા રાણુ રાણુ રે, કરતા ધમ ખહુની હાણુ રે. એમ૦ ૪.
 જાઓ જાઓ મુખથી લવે, અતિશ મરો રે અગ્નણ,
 રાવત ઝૂંઝે રાવજી, અતિ પુલોદ્રિ જ્યા જાણુ રે;
 માન ભાગ્યાં કટકનાં માણુ રે, ત્યાંઢાં બીમસેન સુગ્નણુ રે,
 નવ રાખ્યો મરણો વાણુ રે, કરતા નર ખેંચાતાણુ રે. એમ૦ ૫.
 ખલલલ નદી વહે પૂર જ્યમ, અતિ નાઢા સુભટ કોડ,
 દાંતે તરણું દેખતાં, અતિ નાઢા નવ રથો જોડ રે;
 નાઢા તે હોડાહોડ રે, ભાગ્યા તે દળખળ છોડ રે,
 રત્નગુપ્ત બૂપજ રોડ રે, દળનું જળ ત્યાંઢાં તોડ રે. એમ૦ ૬.

રત્નગુપ્ત ઊભો ત્યાંહાં, અતિ ભડ ભાગતા લહે જમ;
 આપ થયો સજ જૂઝવા, અતિ કરવાલ લેધ તામ રે;
 એ તો ટાળે વેરી હામ રે, ઉતારતો શૂરાં મામ રે,
 પોહોચિયા કેધ જમ ધામ રે, ભાજતો હૈડા હામ રે. અમ૦ ૭.
 કીરલાટ અતિ બહુ કરે, અતિ વ્યંતર ચુહુ દિશે જોર,
 ગોળી વહે સલુસણાટથી, અતિ દશ દિશે ભાચ્યા ચોર રે;
 કરતાં વૃક જોહ બકોર રે, પગરજ છાયો નભ ઘોર રે,
 કાચર મૂકે સોર રે, તેહ જીપે કુંવર ચકોર રે. અમ૦ ૮.
 ભીમસેન અતિ બાંધિયો, અતિ દઢરથ પકડયો જોહ,
 ધણુક પક્ષીપતિ સાહિયો, અતિ પંજર નાખ્યો તેહ રે;
 જંજીરશુ દેહી લેહ રે, પોઢી જે પુણ્યની રેહ રે,
 નેમવિજય કહે તેહ રે, દશમી ઢાળ સુણો એહ રે. અમ૦ ૯.

દોહરા.

ભીમસેન દઢરથ ભણી, છોડી દો રાજન;
 સેવક કરીને આપણા, દેશ મનાવી આણ. ૧.
 પાલ લુંટી પૃથ્વીપતિ, વાશ્યુ નંદન નામ;
 રત્નપુર વર શોભતું, નગરી નિરૂપમ હામ. ૨.
 વસ્તી વાધી વિવિધ પેર, (ને)ચૌરાશી બાજર;
 રત્નગુપ્ત રાજા હોયો, હયગજ બહુ પરિવાર. ૩.

ઢાળ ૧૧ મી.

(વાટ જીએ વિનતા ધણી રાજ—એ દેશી.)

ભીમસેન રાજા હવે રાજ, બોલે બે કરજોડ,
 સેવકની સુણો વિનતિ રાજ, મનહુ તી મદ છોડ;
 રાજદિયા રે, માઈ વચન તમે મન આણો મહારાજ. ૧.
 મદનમંજુષા માહરી રાજ, બેટી ગુણ આવાસ;
 પેટી છે બહુ પુણ્યની રાજ, યૌવન યુવતી વિલાસ. રાજદિયા ૨.
 રત્નગુપ્ત કુમારને રાજ, કીધી નારી સુકામ;

- એટલે દદસ્ય બાલિયો રાજ, વેગે કરીને પ્રણામ. રાજદિયાં ૩.
- રાયજીનંદન માહરી રાજ, રૂપસુંદરી એનું નામ; રાજદિયાં ૪.
- સા પણ પોહોતી પ્રેમદા રાજ, અનંગતણો જે આરામ. રાજદિયાં ૫.
- દીધી તે તમ નંદને રાજ, સરખા ગુણ સંજોગ; રાજદિયાં ૬.
- મેજો પ્રભુ યહાં હાથશુ રાજ, વિલસો પુણ્યના ભોગ. રાજદિયાં ૭.
- દૂય પરણાવી પ્રેમશુ રાજ, કીધા કર મેળાપ; રાજદિયાં ૮.
- કરમૂકામણે આપિયા રાજ, બેહુ રાજ્ય લઈ આપ. રાજદિયાં ૯.
- માગે જમાઈ કને આગન્યા રાજ, મેહેર કરો મહારાજ, રાજદિયાં ૧૦.
- સંયમ લેશુ શુભ મતિ રાજ, વરવા શિવપુરરાજ. રાજદિયાં ૧૧.
- ધન્ય ધન્ય તે નરનાથને રાજ, આવ્યો મન વૈરાગ; રાજદિયાં ૧૨.
- ધન કણ કંચન રતનની રાજ, કીધા મમતા ત્યાગ. રાજદિયાં ૧૩.
- રાજ્ય ચાર નૃપ અનુભવે રાજ, પુણ્યતણે પરતાપ; રાજદિયાં ૧૪.
- દુઃખ નાહાં મીઠાં લલાં રાજ, સુખ સંપતિ થીર થાપ. રાજદિયાં ૧૫.
- મેદિની પાળે મોદશુ રાજ, દાળ્યા પરજી ઉચ્ચાટ; રાજદિયાં ૧૬.
- શેઠ દૂય માને ધણું રાજ, ઉત્તમ નર એહ ધાટ. રાજદિયાં ૧૭.
- આણુ મનાવી દશ દિશે રાજ, આવી નમ્યા વર ભૂપ; રાજદિયાં ૧૮.
- દિન દિન વધતો ભાગ્યથી રાજ, પ્રગટયો તે જશ રૂપ. રાજદિયાં ૧૯.
- થરકે સીમાડા અરિજના રાજ, વૃશ્ચિકથી જ્યમ સાપ; રાજદિયાં ૨૦.
- ત્યમ રહિયા નૃપ હારીને રાજ, વાઘ્યો પ્રબળ પ્રતાપ. રાજદિયાં ૨૧.
- શીલવતી સદા શેઠને રાજ, આવે જાવે ગેહ; રાજદિયાં ૨૨.
- માતપિતાથી ગુણ ધણે રાજ, રાખતી અધિકો રનેહ. રાજદિયાં ૨૩.
- કુંવર ધણે હેતે કરી રાજ, શેઠપિતા પર પ્રેમ; રાજદિયાં ૨૪.
- ધરતા ગુણગણે કરી રાજ, ઉત્તમ વિસારે કેમ ? રાજદિયાં ૨૫.
- ખંડ છટ્ટીની ઢળકતી રાજ, એકાદશમી ઢાળ; રાજદિયાં ૨૬.
- નેમવિજય કહે સજ્જના રાજ, પુણ્યથી રંગ રસાળ. રાજદિયાં ૨૭.

હોહરા.

સજ્જા ઠવી રાજ હવે, બેરો આપ આસન,
દૂત આવ્યો ત્યાંહાં તાતનો, પ્રણામી કહે સુવચન.

- રાજા સુખ નહિ તાતજી, દિલમાંહે દિલગીર;
 માતા મન વિલખી ઘણું, રાખે તું શું હીર. ૨.
- સજ્જન સહુ છે દુમના, જપતા રહે તમ જપ;
 સમરે મન તમ પદ્મિની, કરતી વિવિધ વિલાપ. ૩.
- કાગળ દધ મૂક્યો મને, મહિપતિ તુમચે પાસ;
 કુશળ ક્ષેમ સુખવાતડી, કહી તમારી આશ. ૪.
- વૈર ન કીજે એહવું, વા'લાશુ વિણ કામ;
 આતક પરે તે કામની, પિયુ પિયુ કહેતી આમ. ૫.
- રમણી પ્રેમદા સા બણી, હવે વિછોડી કેમ;
 મુખ વચન એમ સાંભળી, કાગળ (માં) વાંચે ક્ષેમ. ૬.

દાળ ૧૨ મી.

(સુણો સુણો સુવચિયા સુવચા લાઈ તુંછે ચતુરસુજ્જન રે;
 અરે હાં રૂપે રૂંડા રણિયામણો—એ દેશી.)

- સુણ્ય સુણ્ય અંગળયા અંગળ મોરા, કીજે એમ ન કામ રે,
 અરે હાં, વીર વીરહા કેમ વેગજો જી;
 તોવિણુ માતા કેમ રહે, ભૂપતિ મોરા, ઇ વાતે તુજ લાજ,
 અરે હાં, કેમ વહે તાતનો નેહલો જી. ૧.
- આવો એથે વેગાથધ, ભૂપતિ મોરા, વાર મ લાવો કાય રે,
 અરે હાં, ઝરે જનની તાત તું વિના જી;
 યેસી રહેલા કેમ વેગજો, ભૂપતિ મોરા, અચરજ એ અમ હાયરે,
 અરે હાં, લાધી હવે તમ અંગના જી. ૨.
- વાંચી કાગળ મંત્રીને, ભૂપતિ મોરા, કહ્યું કરો સેના તૈયાર રે,
 અરે હાં, આપ થયો ઉજમ ધણો જી;
 રાજ્ય ભળાવી મંત્રીને, ભૂપતિ મોરા, ચંદ્રગુપ્ત કુમાર રે,
 અરે હાં, સાથે નંદન આપણો જી. ૩.
- પ્રયાણુ કર્યો પ્રહને સમે, ભૂપતિ મોરા, આવિયો તેહ નગ્યા પાસ રે,
 અરે હાં, સાથ સર્વે ત્યાં ઉતર્યો જી;
 રાયતણા મનમાં ગમે, ભૂપતિ મોરા, પામે અતિશે ઉદ્ધાસ રે,

- અરે હાં, નારી હેડે દુઃખ સાંભર્યો જી. ૪.
- નગર વસાવ્યું તિહાંકણે, ભૂપતિ મોરા, શીલવતીતણે નામ રે,
અરે હાં, શીલવતી નગરી ભલી જી;
- જનમદિર થાપ્યો જોણુ, ભૂપતિ મોરા, ખામ્ન અજીત જન સ્વામરે,
અરે હાં, મંડપ કળશ ધળવળી જી. ૫.
- નગરતણી રખવાળિકા, ભૂપતિ નેહે, થાપી ગાંધર્વ દેવ રે,
અરે હાં, સિંહ મૂરતિ પોળને ખારણે જી;
અનશ્વન થાનકે બાળિકા, ભૂપતિ નેહે, કર્યો મંડપ તતખેવ રે,
અરે હાં, દેવળં જન સુખ કારણુ જી. ૬.
- અષ્ટાપદ મૂરતિ ધરી, ભૂપતિ નેહે, હરિનો ભંજન હાર રે,
અરે હાં, તેહ અહીનાણે સુંદર જી;
- દ્વય મૂરતિ દેખી કરી, ભૂપતિ નેહે, ઉપજો ચરિત્ર અપાર રે,
અરે હાં, મહીપતિએ તે મનોહર જી. ૭.
- હાઈ વસ્તી બહુ તિહાં, ભૂપતિ નેહે, રાન પાટણુને કરેય રે,
અરે હાં, ગામ વસ્યાં બહુ પાખળે જી;
- અધિષ્ઠાતા બલિયો જોહ, ભૂપતિ નેહે, શોભા સધળી લેય રે,
અરે હાં, આપ ચલ્યો હવે આગળે જી. ૮.
- અંગ દેશ ચંપાપુરી, ભૂપતિ નેહે, આવિયો ભૂપ વિશ્રામ રે,
અરે હાં, સામો સિંહરથ આવિયો જી;
- મળિયા ભૂપ બેહુ હિત ધરી, ભૂપતિ નેહે, નંદની નંદન તામ રે,
અરે હાં, ઉચ્છંગે તતક્ષણુ લિયો જી. ૯.
- વાલો લાગ્યો વસુપતિ, ભૂપતિ નેહે, ઉલ્લસ્યું હૃદય અત્યંત રે,
અરે હાં, ભીડ્યો અંગશું ભૂપતિ જી;
- મોહ મહોદય સંગતિ, ભૂપતિ નેહે, આણી કે ન વહંત રે,
અરે હાં, નિરખી નજરે દંપતી જી. ૧૦.
- ગુણ લક્ષણ પૂરણુ ભર્યો, ભૂપતિ નેહે, રૂપે મદન કુમાર રે,
અરે હાં, દેખતાં મન મોહિયે જી;
- કામને જીપણુ અવતાર, ભૂપતિ નેહે, સાંભળી ખારમી ઢાળ રે,
અરે હાં, નેમવિજય ધણું મોહિયે જી. ૧૧.

હોહન.

- પટરાણી રાજતણી, શીલવતીની માય;
મળવા આવી વેગશું, નંદનને ચિત લાય. ૧.
- નંદિની નંદન દેખી તે, હૈડે ધણું હરખાત;
શીલવતીની વર્ણના, એક મુખે ન કહાત. ૨.
- શીલવતીને માતા કહે, મંદિર પધારે માય;
શીલવતી કહે કામ જે, યહાંથી કહો મન ભાય. ૩.
- ન ગર્ભ માતા મંદિરે, આણી મન વૈરાગ;
અવસર માતા તાત એ, કરતાં દીઠાં ત્યાગ. ૪.
- દિન કેતા એક ત્યાં રહ્યા, મળીને બહુ પરિવાર;
આજ્ઞા માગી આપણી, સેના કીધી ત્યાર. ૫.
- તિલકપુરી ગયો નરપતિ, ઉત્સવ ધણો મંડાણ;
વિરહા વિરહી સહુ દબ્યાં, પામ્યા કોડ કલ્યાણ. ૬.
- ચર નિઃસાણ વળગડિયાં, ઘેરાં વાળે વાળિય;
ઉત્સવ કીધા અતિધણા, કીધા કર્ણ પવિત્ર. ૭.

ઢાળ ૧૩ મી.

(ગઢડામાં જૂલે સહિયો હાથણી—એ દેશી.)

- ગઢડામાં વાળે શબ્દ મૃદંગના, ધમ ધમ ધુધરના ધમકાર,
મારી વહુઅરશુ હે સદી મેં કપટજ કેળવ્યું. આંકણી. ૧.
- ગણની વેલી એ વેલી માહરે, ઘરમાં એ ચિંતામણિ આવિયો સાર. મારીં ૧.
- ઘેર ઘેર તરિયા તોરણ બાંધિયાં, ઘર ઘર દિસે દશ દિશે માળ; મારીં ૨.
- ગણ ગણ ગોરી ગાવે હે ગીતને, જન મન ટાળે બહુ જન્મળ. મારીં ૨.
- પુત્રને લેધ ટ્રાટે સંચર્યો, મોતીડાશુ વધાવિયો સોહવી નાર; મારીં ૩.
- માતતણે જઈ તે ચરણે નમ્યો, માતતણે મનમાં હરખ અપાર. મારીં ૩.
- સાસુડીને જઈ પાયે તે પડી, સાસુડીજી આપે પ્રેમ આશીશ; મારીં ૪.
- કર ધરી દીધું આસન આપણું, ગહગહી આણી મનમાં જગીશ. મારીં ૪.
- વહુને એ સાસુ પાયે જવ નમી, ધન્ય ધન્ય તું કુલમાં શણગાર; મારીં ૫.
- હોયે કુળમાં દિનકર સારિખા, તાહરે નામે હોય જય જયકાર. મારીં ૫.

ઘેર એ સુંદર દીપક સારખી, એણે ગેહે હે રોપી મોહનવેલી; મારીં
 સતિયાં શિરોમણિ જગતી તું સહી, અપૂરવ દીડી ચિત્રાવેલી. મારીં ૬.
 જગી દશા હે આજ સહી માહરી, વહુઅર લાગી જવ મુજ પાય; મારીં
 ભાગી એ ભાવટ ભવતણી વેગળી, નરનારીને એ સુખ બહુલ થાય. મારીં ૭.
 પ્રગટયાં મેં કીધાં પુણ્ય ફળ એહવાં, જગદીશે દીધું ત્રિભુવનરાજ; મારીં
 દેખતાં એ વધુવર એ ધરા ખંતશુ, વાધી એકઠી દૂય કુળ લાજ. મારીં ૮.
 સાસુએ સહુએ અવગુણ ખામિયા, કિધલા જે પહેલા ચઢતે રંગ; મારીં
 મહિલામાં મોટી તું માનિની, સરિતામાં સોહે જીણુપે ગંગ. મારીં ૯.
 મેં તુજ કીધા અવગુણ મોટિકા, તે તુહીજ ખમજે અવગુણ કોડ; મારીં
 ગુણવંતી ગરવી તું ગજગામિની, હિતશુ એ હૈડે દોષને છેડ. મારીં ૧૦.
 શીલવતી એ આપે સાસુ સાંભળો, સુખદુઃખ હોયે કરમને હાથ; મારીં
 કોણુ એવો છે જગ માનવી, ટાળે જે આગળે આવીને સાથ. મારીં ૧૧.
 ત્રિહુ જગ વાધ્યો જશ સુસતીતણો, ગુણને ગાવે સુર નર રાય; મારીં
 ખુશિય થયો ત્યહાં સિંહરથ ભૂપતિ, ભાવેશુ એ પ્રણમે સતીના પાય. મારીં ૧૨.
 કંવરની સાથે સુંદરી રંગશુ, ભોગવે એ વાંચિછત નર ભોગ; મારીં
 કીધલાં કર્મ તે એ બહુલાં ભોગવ્યાં, ટાળીને એ સધળા મનના શોગ. મારીં ૧૩.
 જન તેહ પ્રશંસા કરતા બે તણી, અહો અહો શ્રીજીનવરકેરો ધર્મ; મારીં
 સંસારમાંહી શીલ છે શુભ સોહામણાં, પુણ્યના એ ધણીને નાહાં. મારીં ૧૪.
 ખંડ છટ્ટાની ઢાળ છે તેરમો, સહુ કોઈ સુણજે ભવિજન લોક; મારીં
 નેમવિજય કહે આપણા પુણ્યથી, લલિયે છે જગમાં સંપત્તિના થોક. મારીં ૧૫.

દોહરા.

રાજા સિંહરથ હર્ષશું, પ્રેમે વધુ બોલાય;
 ગુણભરી પુણ્ય આરડી, ગોરડી તું સુખદાય. ૧.
 મેલું કુળ જે માહરં. અજવાળ્યું તે આય;
 ભલે એ મંદિર તું રહી, વર પરણી સુત રાય. ૨.
 શુભ લગ્ન શુભ મુદ્દતે, કીધા રાજ્ય અભિષેક;
 થાપ્યો ચંદ્રગુપ્ત ભૂપતિ, વચન કહી સુવિશેક. ૩.
 રાજા રાણી રંગભર, લિયે દો સંયમ ભાર;

નિરતી ચાર નિર્દૃષણે, પરભવને સુખકાર. ૪.
 પાળી સંયમ નરપતિ, પામી સદ્ગતિ અંત;
 ચંદ્રગુપ્ત હવે ભૂપતિ, પાળે રાજ્ય એકાંત. ૫.

ઢાળ ૧૪ મી.

(ઉદયા તે પુરરી ભાંગ મગાવજ્યો કાંધ—એ દેશી.)

રાજ્ય તે પાળે દુઃખ સહુ ટાળે સૌય, વારે દોહગ જંજળ રે,
 મહીપતિ માનશુ;

આવી નમિયા રાય સીમાડા સૌય, ટાળ્યો દુષ્કૃત કાળ રે. મહીં ૧.
 રાણી એકાદશશુ પુરંદર પેરે રે સૌય, સરસ્થાં ભોમનો ભોગી રે. મહીં
 એક તે એકથી ચાતુર બાલા સૌય, કબ્હી ન દીસે શોગી રે. મહીં ૨.
 હંસાવળીના નંદન નીકો સૌય, હરિંણુ ત્રિભુવન ટીકો રે; મહીં
 રતિસુંદરીના રણુમલ સોહે સૌય, સધળી વાતેજ નીકો રે. મહીં ૩.
 ત્રિલોચનાનો સુંદર [સોહે] સૌય, રતનસેન નરવર રૂંડો રે; મહીં
 લીલાવતીના લલીતાંગ [સોહે] સૌય, રૂપલાવણ્ય ગુણુ સૂડો રે. મહીં ૪.
 રાજ્યવલ્લભ તે રત્નવતીનો સૌય, નંદન પુણ્યનો ભાર રે; મહીં
 માનવતીનો મદનકેતુ સૌય, અતુલિ બલનો ધાર રે. મહીં ૫.
 ખટનંદન એ ખીજમત કરે સૌય, તાતનો વિનય વહંતા રે; મહીં
 રત્નગુપ્તની સેવના કરતાં સૌય, મનમાં દક્ષ રહંતા રે. મહીં ૬.
 આપણા પુણ્યને યોગે કરી સૌય, વિલસે સુખ સંસારી રે; મહીં
 સમકિત ધરતાં તે પાપ છડે સૌય, બારે વ્રત દિલ ધારી રે. મહીં ૭.
 ખટ રાજ્યે કરી વિલસે સુખ સૌય, મન નેહે રાજ ને રાણી રે. મહીં
 શીલવતી તેને પટરાણી થાપી સૌય, જાણી ગુણુમણિ ખાણી રે. મહીં ૮.
 શ્રીજીનકેરી પૂજા કરે નિત્ય સૌય, સરખે યોગે તે નારી રે; મહીં
 ઉત્તમ કાજ ગમે ધર્મ કરતાં સૌય, આપદા દૂર નિવારી રે. મહીં ૯.
 માયા ખેલ ન ખેલે તેવો સૌય, પાપ પુણ્ય રૂળ જાણે રે; મહીં
 રિદ્ધિ ધણીપણુ મન ન આણે સૌય, સિદ્ધિ અસ્થિર ચિત આણે રે. મહીં ૧૦.
 શીલવતી તે આત્મ અજવાળે સૌય, વ્રતનાં દૂપણુ ટાળે રે; મહીં
 સામાયક શુદ્ધિ નિયમ પાળે સૌય, સદ્ગુરુવચન સંભાળે રે. મહીં ૧૧.

આપણા પૂર્વ દુઃખ સંભારી તેણે સોય, મૂક્યો વિપયરસ ટાળી રે; મહીં
ધર્મ સખાઈ ઉધરે મનમાં સોય, નિર્મળ હોય ત્રત પાળી રે. મહીં ૧૨.
ધન ધન ઉત્તમ જગ જન દેહી સોય, જેણે કીધો ધર્મ સખાઈ રે; મહીં
નેમવિજય કહે ઔદમી ઢાળે સોય, એ હી શ્રોતાવક્તા વધાઈ રે. મહીં ૧૩.

ઢાહરા.

ભોગી ભોગ સંસારના, વિલસે વિવિધ વિલાસ;	
એ અવસર ત્યાં કેવળી, આવ્યા જ્ઞાન પ્રકાશ.	૧.
સુરી ગજધર કેવળી, પંચ સયાં પરિવાર;	
માળીને દ્વિયે વધામણી, રાજા હરખ અપાર.	૨.
દીધું ગામ વધામણી, સકળ લેઈ પરિવાર;	
વેજે પોત્યો વસુપતિ, વાંદે તે અણુગાર.	૩.
મુનિવર દે ધર્મદેશના, શ્રાવકનાં ત્રત પાર;	
સત્તર ભેદ સંયમતણા, સદ્દેહણી શિવધાર.	૪.
પાપ અઢારે પરિહરો, વળી ત્રતના અતિચાર;	
દોષ અઢાર પરા કરો, જ્યમ પામે ભવપાર.	૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(લશ્કર આંચા દરિયાખાન રહેા લાલ—એ દેશી.)

મુનિવર દે ધરમ દેશના હો લાલ, જેહથી પાપ છપાય,	
મોહ સુભટ મદ કેસરી હો લાલ, જીપીએ પ્રાણ દુરાય;	
સાંભળો સદ્ગુરૂ શીખડી હો લાલ. આંકણી.	૧.
ચાર દોષી જે પાસે વસે હો લાલ, કાઢો તેહતણાં મૂળ;	
વારો મમતા તેહની હો લાલ, સમતા ધરો અનુકૂળ.	સાંભળો ૦ ૨.
કો મત કરો પર તાતને હો લાલ, પરતણી તાતે વિનાશ;	
પરભવ જતાં માનવી હો લાલ, નિંદા પાપ પ્રકાશ.	સાંભળો ૦ ૩.
જે ખટકાયને દુહવે હો લાલ, પામે બહુ ભવિ પીડ;	
નરક નીગોદની વેદના હો લાલ, તેહ લહે દુઃખ ભીડ.	સાંભળો ૦ ૪.
વળ્યુંધ્યા જે માયાજાળમાં હો લાલ, માયા મોહ વિહંગ;	
માયા વ્યાલી છે યોગની હો લાલ, માયા અપલ તુરંગ.	સાંભળો ૦ ૫.

નરનારી જે માયા કરે હો લાલ, બાંધે ન પૂર્વ સ્ત્રીવેદ;	સાંભળો ૦ ૬.
ઘૂટે નહિ કેા સાનિધાં હો લાલ, માયાવી ધણો હોવે ખેદ.	સાંભળો ૦ ૭.
માયા મમતા મોહની હો લાલ, ત્રૈણે સુભટ દુરંત;	સાંભળો ૦ ૮.
તેહ વેઠ્યો જો તેહયું હો લાલ, સો ભમે બહુ ભવ બ્રાંત.	સાંભળો ૦ ૯.
મણિ માણિક દ્રવ્ય જે અછે હો લાલ, તે લહે કૃત નિજ કર્મ;	સાંભળો ૦ ૧૦.
રાગી ત્યાગી ક્ષણમાં હોય હો લાલ, કેઇ ભવ કેરા ભર્મ.	સાંભળો ૦ ૧૧.
જૂઠું ન બોલિયે જગમાં હો લાલ, યામની ન કાળિયે ભોજ;	સાંભળો ૦ ૧૨.
પર સ્ત્રી ગમનને વારિયે હો લાલ, સત્ય વચન ચિત ચોજ.	સાંભળો ૦ ૧૩.
ક્રોધ તજો કાયાથકી હો લાલ, માનવી ન રાખો માન;	સાંભળો ૦ ૧૪.
માયા લોભને છાંડિયે હો લાલ, પામો જેમ જગ માન.	સાંભળો ૦ ૧૫.
નરનારી અંગજ સુતા હો લાલ, ભગિની માતા ને બ્રાત;	સાંભળો ૦ ૧૬.
મામી માસી મહિલા મળી હો લાલ, ભોજનધ ભૂત્યછે તે જાત.	સાંભળો ૦ ૧૭.
પાપ કુટુંબને પોષવા હો લાલ, મેજે પાપ મહંત;	સાંભળો ૦ ૧૮.
ચિરતા નહિ લાલચ ધણી હો લાલ, લીલા લોભ લહંત.	સાંભળો ૦ ૧૯.
આવ્યાં દુઃખ કહે ના નહિ હો લાલ, પંખી મેજો દુમ જેમ;	સાંભળો ૦ ૨૦.
સાંજે મળી પરજાતમાં હો લાલ, હિડી જાવે વન તેમ.	સાંભળો ૦ ૨૧.
ચૌગતિ માંહેથી આવિયા હો લાલ, કુટુંબતણા પરિવાર;	સાંભળો ૦ ૨૨.
જાવું અતિ છે એકલાં હો લાલ, મોહ ન કરવો લગાર.	સાંભળો ૦ ૨૩.
મોટા મહીપતિ હૈયડલે હો લાલ, જીતી આઠે કર્મ;	સાંભળો ૦ ૨૪.
મર્મ મૂકી મુકિત ગયા હો લાલ, રાખી આપણુ શર્મ.	સાંભળો ૦ ૨૫.
જે છાંડી વધલોભને હો લાલ, સાધે મુનિવર પંથ;	સાંભળો ૦ ૨૬.
દુષ્કર તપ તન આદરી હો લાલ, નામ ધરાવે નિમ્રંથ.	સાંભળો ૦ ૨૭.
સુખકારી જીન ધર્મનો હો લાલ, કીજે ભવિ ચિત ભાય;	સાંભળો ૦ ૨૮.
નેમ કહે છટ્ટા ખંડની હો લાલ, પંદરમી ઢાળ ગવાય.	સાંભળો ૦ ૨૯.

દોહરા.

સાંભળી સદ્ગુર દેશના, ચમત્કાર ચિત સુપ;
 જે કર જોડી જિનતણી. એણીપેરે પૂછે ભૂપ.
 શીલવતી જે મહા સતી, પામી કેમ સકલેશ;

કેવળધર એમ સાંભળી, આરંભ્યો ઉપદેશ.	૨.
ભરતક્ષેત્ર ભદ્રલપુરી, ધનદ ત્યાહાં રાગન;	
પટરાણી પદમાવતી, સકળ કળા સાવધાન.	૩.
તેની કુખે રત્ન સમ, કામલતાધિનામ;	
શીલગુણ રત્ને ભરી, અભિનવ અપ્સર વામ.	૪.
શંખપુરી નગરીતણો, નૃપતિ ધનંજય સાથ;	
પાણિગ્રહણ કીધું પ્રખળ, વિલસે નારી નાથ.	૫.

ઢાળ ૧૬ મી.

(દુના દેરે સજની દુના દેરે—એ દેશી.)

મનકું રે મહીપતિ નામ ધનંજય, કામલતા તેની સાથ રે;	
સુપેરે રે ભોગવે ભોગ સંયોગના, ઉલ્લસે સંપતિ હાથ રે.	મનકું ૧.
સુખની રે હરિશેણા એ નામની, ચંદ્રાવલી દુજી જાણે રે;	
ચિતકું રે માનિયું મેઘમાલાતણું, ત્રિજી નારી નિરવાણુ રે.	મનકું ૨.
મોહની રે છે ચંદ્રાવળી સંગતી, પ્રીત ધણી ગુણ સંગ રે;	
એકિનો રે કામલતા ચંદ્રાવળી, ભામિની પ્રેમ છે અંગે રે.	મનકું ૩.
પુરીએ રે આવી એકજ આર્યા, સાધવી ગુણની ગેહ રે;	
તપને રે જપ જે સંજમ ભરી, ક્ષમાવંત કૃષ્ણ દેહ રે.	મનકું ૪.
જિનના રે ધર્મતણી પ્રતીકારિણી, વિચારને ભણવા કુંવરી ચાલ રે;	
ભણતી રે પ્રતિક્રમણા વિચારને, કર્મ ગ્રંથ વિશાળ રે.	મનકું ૫.
ઉલ્લસે રે સામાયકને ચિત ધરે, નવ તત્વના પરિવાર રે;	
ગ્રહનો રે જે ધર્મ છે જે દયાતણો, ધારવા મારગ સાર રે.	મનકું ૬.
ડાહી પેરે રે રાણી કામલતા ધણું, ગુરણીની હાંસી કરંત રે;	
કરતી રે તેહથી સહુ પરિવારને, પાપે પિંડ ભરંત રે.	મનકું ૭.
મુખથી રે કામલતા એક એમ કહે, એહ વેષ તો કપટીમાંલીહ રે;	
સખિયાં રે નવ જમએ એહની સંગતી, રાત અને વળી દીહ રે.	મનકું ૮.
તવ તે રે શીખ દિયે સાહેલડી, સાધવી તે કાલ શીખી લલામ રે;	
સખિયાં રે તમે પણ દીસો પાપણી, સંગતીનું કળ પાય રે.	મનકું ૯
એકદા રે રાય સ્વવાડી સંચરી, આર્યા વિહરણુ કાજ રે;	

- પોહોતી રે નરપતિકેરે મંદિરે, માનીઓ નેગ છે આજ રે. મનકું૦૧૦.
- કરતી રે સુંદર સતી ગોચરી, તેડે તે કામલતા નાર રે;
આવળે વિહરણુ ગેહે માહરે, દાન દેવું એ અપાર રે. મનકું૦૧૧.
- ગુણની રે ગેહી તેહજ અરયા, આખો તે સરસ આહાર રે;
દાસીએ રે આર્યાને અણુનણતાં, ભૂષણુ જોળી લે ધાર રે. મનકું૦૧૨.
- વિહરી રે ગધ તે મંદિર છોડીને, દાસી સકેત શીખાય રે;
દાસીએ રે કહિયું રે એમ પોકારીને, ચારટીએ આર્યા બાલાય રે. મનકું૦૧૩.
- માદં રે ભૂષણુ ચાંચું ચાચરે, લેધ પોતી નિજ થાન રે;
ને ને રે એહ ગતિ અણુગારની, કીધું કામ મેતાન રે. મનકું૦૧૪.
- ચંદ્રાવલી કહે સખિયાં સહુ સુણો, નરતો કરે એ ધાત રે;
એનો રે સંયમ સહુએ પારખ્યો, પ્રગટ છે તસ્કર જાત રે. મનકું૦૧૫.
- તવ તે રે હરિસેના કહે એ હોશે, જેહ કહેા તમે વાત રે;
માનીએ રે કહ્યું મુખથી જે તમે, તવ ભૂષણુ કુણુ લે માત રે. મનકું૦૧૬.
- ઉજમે રે કાઢ્યું ભૂષણુ જોળિયે, દીધું ફૂડ કલંક રે;
મનશુ રે દુઃખ પામી ધાણું સાધવી, કામલતાથી નિઃશંક રે. મનકું૦૧૭.
- અંગમાં રે કોધ દાવાનળ પૂરિયો, નિઃશંકને રોપ બરાય રે;
કીધણું રે શું રાણીએ રાયની, કોધમુખી જે બલાય રે. મનકું૦૧૮.
- શક્તિ રે શય સહિત તે સાધવી, દુષ્કર તે તપ કીધ રે;
નારીની ગતિ તેણે વારી નહિ, ફરી માનવ બવ લીધ રે. મનકું૦૧૯.
- ઉપની રે રત્નમાલા આવીને, વૈરને લે વિન ભાવે રે;
સતીને રે જે દુઃખદાયી કથે, અસમંજસ મન લાવે રે. મનકું૦૨૦.
- સુણુળે રે કડવે એવે બોલડે, બવો બવ વેર સધાય રે;
મીઠડે રે નેમવિજય હે રાજવી, સાધુને શીશ નમાય રે. મનકું૦૨૧.

દોહરા.

શ્રીદેવી સખિ તેહની, કલંક અહીંઆંશુ જામ;
એક વરસ વિરહે મલ્હો, રત્નવતીના કામ. ૧.

ચંદ્રાવલી મંત્રીસુતા, નર માર્યા બહુ જેણુ;
હરિષેણા હંસાવલી, નરમારણુ કહા જેણુ. ૨.

કાળજીભી કહી સાધવી, મેઘશાળા ધરી નેહ;

- વળી વિગોષ વિવિધ પરે, રતિ સુંદરી થઇ તેહ- ૩.
કામલતા કનકાવળી, નેહ ધણેરો જામ;
પ્રીતમતિ તમે જાણુજે, શોડી કર્યું મન ઠામ. ૪.
વેર સંબંધી વેરણી, પ્રીત સંબંધી પ્રીત;
જે જેવું કારજ કરે, તેની તેવી રીત. ૫.
ફરી પૂછે રાજા વળી, મેં દુઃખ દીધું જેહ;
તેહ કહો નિજ કર્મની, જ્ઞાની ગુરુગણુગેહ. ૬.
ગજધર તેહજ કેવળી, ગરવા ગુણુ ભંડાર;
સાંભળ્ય રાજા સહુ કહું, મૂળથકી અધિકાર. ૭.

ઢાળ ૧૭ મી.

(પિછાલારી પાલી આંખા દો રાડલા મહારાજ—એ દેશી.)

- રાય ધનંજય જેહ કે, કામલતા વળી મહારાજ,
રાય છે સમકિત ધાર કે, રાણી મનકલી મહારાજ;
એક દિન પોસહ પરવ કે, નાગથી આદર્યો મહારાજ,
દંદેરો તેણે નગર કે, એવો જ્યાંહાં પ્રયો મહારાજ. ૧.
આજ અમારે નગર કે, વેર કે મત કરો મહારાજ,
પર્વ ને ધર્મનો દીહ કે, મમતા નવ ધરો મહારાજ;
તેણે નગરી માંહ કે, જિનદત્ત નામનો મહારાજ,
વણિક છે સમકિત ધાર કે, જિનધર્મ કામનો મહારાજ. ૨.
વંદી શ્રીગુરુ પાય કે, સામાયક ઉચરી મહારાજ,
યામની ગઇ દ્વય તામ કે, આવે ઘર સંચરી મહારાજ;
દીઠા રાણીએ તામ કે, સેવકને ભણે મહારાજ,
મારો ચોર છે એહ કે, પાપ એ મન ગણે મહારાજ. ૩.
કામાતુર થઇ બાળ કે, ધર્મ તે દે ધણું મહારાજ,
મેલું કર્યું નિજ મન કે, દુઃખતા દિલતાણું મહારાજ;
માર્યો તેણે ત્યાં શેઠ કે, ધર્મદ્રેષ કરી મહારાજ,
તાત થયો તમ નાર કે, સંધસેન નરવરી મહારાજ. ૪.
પોખધ સાંભળો રાય કે, દુઃખ બહુ પામિયો મહારાજ,
દ્રેષ રહ્યો ત્યાંહાં શેઠ કે, નારી ન ખામિયો મહારાજ;

- એ અવસર જગનાથ કે, શાંતિ જિનેશ્વરો મહારાજ,
 પરમાત્મ પરકાશ કે, જ્ઞાન દિનેશ્વરો મહારાજ. ૫.
 સાંભળી જિન ઉપદેશ કે, ભાવે ભાવિકા મહારાજ,
 કામલતા તમ નાર કે, થઈ શુદ્ધ શ્રાવિકા મહારાજ;
 જિન હાથે મહારાજ કે, દિક્ષા શુભ ગ્રહી મહારાજ,
 સોળ સયાં પરિવાર કે, ક્ષત્રી સામંત સહી મહારાજ. ૬.
 સોમદત્ત મંત્રી શુદ્ધ કે, ચારિત્ર ગુણુ લહે મહારાજ,
 રાજ્ય પણુ સખી સાથ કે, શ્રાવિકા પંથ વહે મહારાજ;
 સોમદત્ત મંત્રી તેહ કે, રામ રાજ્ય ધરે મહારાજ,
 તે થયો વિમાની દેવ કે, સંયમ ઉદ્ધરે મહારાજ. ૭.
 ગરડનો રૂપી જેહ કે, રત્નનો ધર વળી મહારાજ,
 સુખકારી તમ તેહ કે, ગયાં જે દુઃખ ટળી મહારાજ;
 રાણી મંદિર મુખ કે, રહે એક ડોકરી મહારાજ,
 પુત્ર સહિત સુણો તેહ કે, વાસી મિથ્યાકરી મહારાજ. ૮.
 રાણી કલ્યા જિન ધર્મ કે, મર્મ જાણે નહિ મહારાજ,
 કામલતાતણે તેહ કે, દુઃખ ધરે તહીં મહારાજ;
 જૂઝવી વિવિધ પ્રકાર કે, ધર્મ ન માનતી મહારાજ,
 આપ વખાણે આણુ કે, શૌચ ન જાણતી મહારાજ. ૯.
 જૂઝવાકેરે કામ કે, રાણી ચિંતવે મહારાજ,
 સોય કહે નવ હોય કે, ખીજે ભવ ભવે મહારાજ;
 નંદન ઝોરડી માંય કે, છાનો રાખિયો મહારાજ,
 માર્યો નંદન તુજ કે, એવો ભાખિયો મહારાજ. ૧૦.
 સાંભળી નારી તેહ કે, ધ્રસકે ઢળી પડી મહારાજ,
 પ્રાણુ ગયા તતકાળ કે, ઉમા પરગડી મહારાજ;
 આલોચું નહિ તેહ કે, પાપ નારીતણું મહારાજ,
 વેશ્યા સુયો થઈ સોય કે, ભોગવ્યું આપણું મહારાજ. ૧૧.
 આર્યા ડોકરી શેઠ કે, દુષ્કૃત આકરાં મહારાજ,
 કામલતાનો જીવ કે, શીલવતી વસા મહારાજ;
 વ્યંતર સોળજીત તેહ કે, તુજ સાનિધ કલ્યાં મહારાજ,

સામદત્ત અંગજ એહ કે, કામદેવ સુર થયા મહારાજ.	૧૨.
મુનિપ્રભા નામે સુર કે, ગુણ પૂરણ ભર્યા મહારાજ,	
કામલતાનો ભાય કે, સંયમ આચર્યા મહારાજ;	
શીલવતીની કુખે કે, પુત્ર ચિંતામણિ મહારાજ,	
ગરવો ગુણગંભીર કે, ધીર છે મતિ ધણી મહારાજ.	૧૩.
ગુણસાગર મામો જેહ કે, કામલતાતણો મહારાજ,	
નાયક કાંઝી નામ કે, જાણો રણિયામણો મહારાજ;	
શ્રીદત્ત દત્તા નામ કે, રાણી માતાપિતા મહારાજ,	
હરખે રાખી જોહ કે, ઇન્ધ્ય (તે) ઇન્ધ્યતાં મહારાજ.	૧૪.
પૂરવ ભવને સંબંધ કે, નેહ લલ્લો ધણો મહારાજ.	
સતીયે દુહવી તેણુ, મનોરથ આપણો મહારાજ;	
લક્ષ્મીવતી વસુદત્ત કે, નૃપ મન આણુજો મહારાજ,	
પૂરવ ભવનાં તમ કે, માત તાત જાણુજો મહારાજ.	૧૫.
રાખ્યો પુત્રરતન કે, જે યતને કરી મહારાજ,	
પુરુષોત્તમ શિરદાર કે, પુણ્યનો અનુસરી મહારાજ;	
થોડાં પણ જેહ કર્મ કે, કીધાં પહેલે ભવે મહારાજ.	
ભોગવિયાં છે તેહ કે, કહિયાં છે સવે મહારાજ.	૧૬.
પૂરવ કર્મ સંબંધ કે, કલ્લો સહુ કેવળી મહારાજ,	
જાતિસમરણવંત કે, લહે સહુ તેટલી મહારાજ;	
હરખિયો ભૂપતિ હૈયે કે, કહે તવ જનભણી મહારાજ,	
નેમવિજય કહે ઢાળ કે, સત્તરમી ભવતણી મહારાજ.	૧૭.

દોહરા.

સત્યભાષી જે લઘુપણે, કામલતાનો ભાય;	
જિન ગુણ ગાતાં ઉપારજ્યું, કર્મ એ રતનમુખાય.	૧.
નૃપ ધનંજય મારિયો, શેઠનો મારક ભૂત્ય;	
કામદત્ત તમે જાણુજો, જલધિ કીધું કૃત્ય.	૨.
એ કર જોડી મહીપતિ, આખે મધુરી વાણ;	
તારો તારક અથ થઈ, કરણા દિલમાં આણ.	૩.
રાજ્ય દિયું તિલકાપુરી, રતનગુપ્ત કુમાર;	
ઈહાં અધિકાર કુમારનો, બહુ છે ગ્રંથ મઝાર.	૪.

બંધવ વર રતનગુપ્તના, જેહ છે અવિહત યોધ;	
સેવક કરીને થાપિયા, તે પણ નાણે કોધ.	૫.
રતનગુપ્ત કુમારને, પંચે રાજ્ય પ્રમાણ;	
દીધાં કીધાં નરપતિ, તે પણ માને આણ.	૬.
શાખ લેધ સાજનતણી, રાણી સરવે સંગ;	
દિક્ષા લેધ ગુરુ કને, ભણતો જૈન પચાંગ.	૧૫.
નંદની દિક્ષા સાંભળી, શ્રીસિંહસેન નરિંદ;	
રાજ્ય દેધ ચંદ્રગુપ્તને, આણે મન આનંદ.	૮.
રાણી સોભાવ્યસુંદરી, સહિત લેધ સંયમ ભાર;	
રાજા મન વચકાયશુ, પાળે નિરતિ ચાર.	૯.
છઠ્ઠ અઠમ દશમી વળી, માસ ખમણ ઉપવાસ;	
દુષ્કર તપ ક્રિયા કરે, સંયમનો અભ્યાસ.	૧૦.
ચંદ્રગુપ્ત કેવળ લલ્લો, છંદી અહીં જો આહ;	
ચંદ્રગુપ્ત ઋષિ કેવળી, મેળે પુણ્યનો ઠાહ.	૧૧.

ઢાળ ૧૮ મી.

(મદનેસર મુખ બોલ્યા ત્રટકી—એ દેશી.)

શમદમ શીલસંનાદ સંધાથે, વિચરતી સાધવી સાથે હે,	
ભવિયાં ચોથું વ્રત એમ પાળે, આતમ દિતને માથે હે;	
સસનેહી ભવિજન દુપણ સધળાં ટાળિયે,	
શીલવતી દુષ્કર તપતપી, ધનધાતી કર્મ ખપાવતી હે,	૧.
આપણા પાપના ગ્યાપને ટાળે, જિનનાં વચન સંભાળે હે;	
નવ વાડે જે શીલ વિભાસે, સાધ્ય તે સમપદ ભાસે હે.	સસનેહી ૨.
કોધાદિક મદ માનને છાડે, કામ અનલ વિહાડે હે;	
સરસ સમતા રસમાં ઝીલે, ઉપશમ સંવર ચીલે હે.	સસનેહી ૩.
પરીસ બાવીશ અંગ સરાહે, સમકિત વર જલ નાહે હે;	
ધર્મધ્યાનલતા મૂલ વધતી, કોધ કોધને દમતી હે.	સસનેહી ૪.
જ્ઞાનક્રિયા ગુરુ જ્ઞાની આગે, મમતા શોષને ત્યાગે હે;	
મન વચન કાયતણ યોગ સૂધા, પાવ પખાળી લીધા હે.	સસનેહી ૫.

ગુરની સંગતે સુત્રને ભણુતી, ગુરનાં વચન જે સુણુતી હે; સસનેહીં ૬.
 કીરિયા વિનય વિચાવચ કરતી, કેવળ કમળા વરતી હે. સસનેહીં ૭.
 જેને માટે બહુ કષ્ટને ધરતી, સકળ મનોરથ સરતી હે; સસનેહીં ૮.
 કેવળ મહોત્સવ સુરવરે કીધા, ત્રિભુવનમાં જશ લીધા હે. સસનેહીં ૯.
 ભવિક બોધન શોધન જગતી, આગે અપ્સર રમતી હે; સસનેહીં ૧૦.
 વિહાર કરતા જિન વસુધાએ, તિલકાપુરી ભણી જાયે હે. સસનેહીં ૧૧.
 રતનગુપ્તની દેશના નિસુણી, શિક્ષા દિક્ષા પ્રગુણી હે; સસનેહીં ૧૨.
 કર્મ અપાવી કેવળ લહેશે, અંથ વાંચી કવિ કહેશે હે. સસનેહીં ૧૩.
 ચારિત્ર પાળી મુક્તિએ પોત્યા, હુવા દ્ય ગુણુયુક્તા હે; સસનેહીં ૧૪.
 ધન્યધન્ય નારી જે ગુણુયુક્તા, પવિત્ર થઇ નામ કવતા હે. સસનેહીં ૧૫.
 એ વિધ જે નર શીલને પાળે, આતમકુળ અજવાળે હે; સસનેહીં ૧૬.
 શ્રીવસુદેવની હીંદે કહિયો, ખીજા પણ અથે લહિયો હે. સસનેહીં ૧૭.
 સીધે કામના મનની ફળતી, કરણીએ શિવ મળતી હે; સસનેહીં ૧૮.
 શીલવતીનો સરસ સંબંધ, ભવશુ ભવિ મન સંધે હે. સસનેહીં ૧૯.
 ચરિત્રકથા એ બાવટ હરતા, નર નારી જય વરતા હે; સસનેહીં ૨૦.
 પુત્રકલત્રના યુથ સંગે, શીલ સુગુણ હોય નેહે હે. સસનેહીં ૨૧.
 ગચ્છ ચોરાશી શિરોમણુ છાજે, તપગચ્છ અધિક દિવાજે હે; સસનેહીં ૨૨.
 ગચ્છપતિ શ્રીવિજયરતન સુરંદા, રાજ્યે રચ્યો સુખકંદા હે. સસનેહીં ૨૩.
 સતિય શિરોમણુ શીલવતીનો, સાચો પ્રત છે નગીનો હે; સસનેહીં ૨૪.
 રાસસંપૂર્ણ સંવતસત્તરસે, અખાત્રીજ રક્ત ધારસે હે. સસનેહીં ૨૫.
 કૂડ વચન મિથ્યાનાં દૂપણુ, ભાખ્યો રસના પોષણુ હે; સસનેહીં ૨૬.
 ત્રિવિધ કરી નેહે અમાવું, મિચ્છા દુકડ દિયો ઠાવું હે. સસનેહીં ૨૭.
 રસના દોષે અધિક કહાયે, પરભવ તે ન સુહાયે હે; સસનેહીં ૨૮.
 સતી ચરિત્રનું નામ સંભારી, હોજે મુજ સુખકારી હે. સસનેહીં ૨૯.
 પાંડિત વાંચી સહી શુદ્ધ કરજે, એની કૃપા દષ્ટિ ધરજે હે; સસનેહીં ૩૦.
 ખંડ છટ્ટીની ઢાળ અદારે, પૂરી સમી ગુણુ લા'રે હે. સસનેહીં ૩૧.
 ભણે ગણે જે રાસરસાળા, તે ઘર મંગળમાળા હે; સસનેહીં ૩૨.
 નેમવિજય સતીગુણુ ગાજે, વૃદ્ધિ વૃદ્ધિ પદ થાજે હે. સસનેહીં ૩૩.

॥ હતિ શ્રીશીલવતી મહાસતી ચરિત્રે મોક્ષગમનો નામવદ્યઃ સંકટઃ સમાપ્તઃ॥

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર.

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર વિક્રમના સત્તરમા સૈકામાં શ્રી ખરતર ગચ્છમાં થયા હતા. તેઓશ્રીના ગુરૂ શ્રીમાન દયાકુશલ મહારાજ હતા. અત્રે આપેલો આધ્યાત્મિક સસ પંડિતજીએ સંવત્ ૧૭૪૩ના માગસર સુદ ૧૦ ને રાજ મુલતાન શહેરમાં પૂર્ણ કર્યો હતો.

મોહ અને વિવેક.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

- | | |
|---|----|
| ચિદાનંદ ચિત્ત ચાહશું, પ્રણમું પ્રથમોલાસ; | |
| તેજ તમસ જીત્યાં જીણે, લોકાલોક પ્રકાશ. | ૧. |
| ગુણ અનંત ગુરૂજન તણા, દયાકુશલ ભંડાર; | |
| જ્ઞાન દાન દીયે જીકે, તે પ્રણમું સુખકાર. | ૨. |
| જ્ઞાન વટું સંસારમાં, જ્ઞાન જ્યોતિ જગમાંય; | |
| જ્ઞાન દેવ દિલમાં ધરું, જ્ઞાન કલ્પતર છાંય. | ૩. |
| અનંત સિદ્ધમાં જ્યોતિ એ, સાધારણ મહાધામ; | |
| મુનિ મનપંકજમાં ધરે, સારે વંછિત કામ. | ૪. |
| જાની પણ વચનેં કરી, કહી ન શકે જસુ પાર; | |
| આતમ અનુભવશું લહે, ચિદાનંદ વિસ્તાર. | ૫. |
| કર્મ જાતિ બહુ વર્ગણા, ફિર રહીછે જસુ પાસ; | |
| પણ તેહને લાગે નહિં, જ્યું રવિવાદલ રાસ. | ૬. |
| પુણ્યપાપથી એ નહિં, અનુપમ જ્યોતિ અભંગ; | |
| જન્મ કલો જોગીસરે, ઉદાસીનતા સંગ. | ૭. |
| ચન્દ્ર દીપમણિ ભાનુની, જ્યોતિ દેશથી હોય; | |
| જડતા દહકતાં તિહાં, ઇહાં કલંક ન કોય. | ૮. |
| ભોગ માંહિ વસતાં ચકાં, પહોંચડ્યા ઇણુ પાર; | |
| કોડ વર્ષ કજે કરી, ન તર્યા બહુ સંસાર. | ૯. |

કામ ક્રોધ ન રહે તિહાં, છતાં જાગી એ જ્યોત;	
બાળશુદ્ધિ જાણે નહિં, ભવજળ તારણ પાત.	૧૦.
નાદ વાદ તપ મૌન ધર, આસન આશ નિરોધ;	
છણશું નર લાભે નહિં, સ્વાભાવિક એ બોધ.	૧૧.
નમો નમો સરસ્વતિ ભણી, કર્મ અલુપ્તતા દૂર;	
નાભિપુત્ર બ્રહ્માથકી, ઉપની અનુપમ નૂર.	૧૨.
નિર્મલ માનસસર વસે, અવર મૂકી પરિવાર;	
હંસ કેલિ ત્યાં નિત કરે, સરસ્વતિ વાહન સાર.	૧૩.
તે સરસ્વતિ આતમ નિકટ, વહે રહે નિશ દીશ;	
અવર ક્રોધ જાણે નહિં, ઇંદ્ર જાણે યોગીશ.	૧૪.
નીચ ગમન પાપાણ બહુ, જડતા જલ પ્રકાર;	
અવર નદી દ્વપણ ધણાં, એ નિર્મલ નિર્ધાર.	૧૫.
જન વાણી સરસ્વતિ કહી, બીજી સરસ્વતિ નાંહી;	
ભવ્ય લોકહિતકારિણી, જયવંતી જગમાંહી.	૧૬.

ઢાળ ૧ લી.

(નમાળી ખમાળી ને મનજમાળી—એ દેશી.)

શ્રી જયશેખર આખે સુરિન્દા, સુણુજે રોચક ભવિજન વૃંદા;	
અધ્યાતમનો એ અધિકાર, મીઠા માનું અમૃતધાર.	૧.
મૂરખ મોહદશામાં રાચે, લૌકિક ચતુર કથા કરિ માચે;	
કહી પરને જ્ઞાન દિખાવે, આપ પ્રયોધમાં કબહુ નાવે;	૨.
પઠિ ગુણુ મંથ વડાઇ પાઇ, શાન્તિ દશા મનમેં કછુ નાંધે;	
જયું ભદ્રક ગજ મોતી ધારે, પણ તેહના ગુણુ ફલ ન વિચારે.	૩.
સૃંગારમાં બહુ છે નર રસિયા, શાન્તિતણે ધર વિરલા વસિયા;	
શીત તાપમાં બહુ દિન હોઇ, શુભ જાણે મેરે દિન કોઇ.	૪.
અગ્નિ પડે જે પચ્છરસેંતી, બહુલા લાભે ધરતી સેંતી;	
ચન્દ્રકાન્તે જે અમૃત વરસે, તેહવાં સમરસ વિરલા ફરસે.	૫.
અણુવાળ્યાં પણ વનનાં ધાન, ઉપજે નિપજે કો નહિં માન;	
શાલિનાં જતન ધણાં વણિ કીજે, ઉત્તમ લોકાં આદર દીજે.	૬.

- સમ રસ શાલિ સરીખો જાણો, બીજા રસ તુચ્છ મનમાં આણો;
 સમરસ અનુભવતાં સુખદાઈ, બીજા રસ દુઃખ રાચે ભાઈ. ૭.
- ઉત્તમ નર ઉત્તમ કુલ જાણો, તિણ એ ભાગ્યસંયોગે પાણો;
 મૂઢ લોક બીજા રસ મેવે, અંતરદષ્ટિ તે કબહું ન દેવે. ૮.
- સાચો રસ સમરસ રસ રાજા, શિવસુખ અમૃત આપે તાજા;
 કહિન કપાય વિકાર વિદારે, જે મેવે તસુ પાર ઉતારે. ૯.
- વન તાડીના મૂકી તમાસા, પુદ્ગલ પરણુન પરણી વાસા;
 જૂઠી રામત જૂઠા પાસા, હોય રહ્યા કાંય પરના દાસા. ૧૦.
- અત્તરવાસ સુવાસમાં લીણા, તે નર જગમાં જાણુ પ્રવીણા;
 મનગજ સમતા અંકુશ દીજે, અધ્યાતમ અમૃત રસ પીજે. ૧૧.
- વિવેક વીરનો વાસ વસીજે, સમતા રસનો સ્વાદ લહીજે;
 બીજા રસ ધૂઆ જાણીજે, નરભવ કેરો લાહો લીજે. ૧૨.
- શાન્તિ શિરોમણિ નવરસમાંહિ, ગાયો તસુ ગુણુ મન ઉચ્છાહિ;
 એ સેવતાં શિવસુખ આવે, મોહ મહિપતિનો ભય જાવે. ૧૩.
- કામ અગ્નિ બીજા રસ જાલે, સમતા રસ સાહામો ન નિહાલે;
 વીર વિવેક પરસ્પર પ્યારો, મોહ રાયને એ રસ ખારો. ૧૪.
- અધ્યાતમ શૈલીનો સાચો, રાજનીતિમાં નહિં જે કાચો;
 કોવિદ કવિતા ગુણુનો ધારી, તે ઇણુ અંથતણો અધિકારી. ૧૫.
- પહેલી ઢાળે શાન્તરસ ગાયો, ઉદાસીન મેં મંદિર પાણો;
 બૂર ભવિક જન મનમાં લાણો, ધર્મમંદિર કહે સુખ સવાણો. ૧૬.

દોહરા.

- આચારિજ કહે સાંભળો, શાન્તિરસક જે હોય;
 તેહ તણાં લક્ષણુ કહું, પરખે જો સહ કોય. ૧.

ઢાળા ૨ જી.

(આનંદ સમક્તિ ઉચ્ચરે રે લાલ—એ દેશી.)

- શાન્તિ સદા રસ સેવિયેં રે લાલ,
 કાજેં એહથું પ્રીત સુખકારી રે, બ્રહ્મ મુદ્ધર્ત પ્રાતનો રે લાલ;
 તિહાં કીજેં એહ રીત સુખકારી રે, શાન્તિ સદા રસ સેવિયેં રે લાલ. શાન્તિ ૧.

- આળસ નિદ્રા એ તજે રે લાલ, આત્મચિન્તક હોય સુખકારી રે;
- સ્થિર મન તન વચન કરી રે લાલ, જ્ઞાન નયનશું જોય સુખકારી રે. શાંતિ ૨.
- કામીને વાઢી હુવે રે લાલ, દંભી લોભી લોલ સુખકારી રે;
- બહિર્બુખી કુમતી સદા રે લાલ, ગીત ગાયન રંગ રોલ સુખકારી રે. શાંતિ ૩.
- મુંઝાણો ઇન્દ્રિય વિષે રે લાલ, માની કાંધનો ગેહ સુખકારી રે;
- વિશ્વાસધાતી વક્તા રે લાલ, તુરત દિખાવે છેહ સુખકારી રે. શાંતિ ૪.
- એવા દોષ જીહાં નહિં રે લાલ, તેહિજ પુરૂષ પ્રધાન સુખકારી રે;
- રોષ ધરે નહિં દૂહવ્યા રે લાલ, માન દીયાં નહિ માન સુખકારી રે. શાંતિ ૫.
- હું કુણ ક્યાંથી આવિયો રે લાલ, કુણ છે માહરૂં રૂપ સુખકારી રે;
- મિત્ર શત્રુ કુણ માહરા રે લાલ, મોહ માયા એ કૃપ સુખકારી રે. શાંતિ ૬.
- સંબલ સાથેં શું હશે રે લાલ, કઈ જ્યોતિમાં જાય સુખકારી રે;
- વૈરાગ્યેં મન વાળિયું રે લાલ, ઈમ આતમશું ધાય સુખકારી રે. શાંતિ ૭.
- દ્રવ્ય નયાતમ આતમ રે લાલ, એક નિશ્ચે નહિ ભેદ સુખકારી રે;
- વ્યવહારે બહુ ભેદ છે રે લાલ, તિણ માંહે ભવ ખેદ સુખકારી રે. શાંતિ ૮.
- અંતરંગ બહિરંગના રે લાલ, ધર્મ પટંતર જોય સુખકારી રે;
- પરમાણુ મેરૂં શૈલનો રે લાલ, એવડો અંતર હોય સુખકારી રે. શાંતિ ૯.
- કાને પાપ સુણે નહિં રે લાલ, પરદોષ દેખે ન કોય સુખકારી રે;
- પંડિત પણ મૌનતા બજે રે લાલ, સમ રસ સાધેં સોય સુખકારી રે. શાંતિ ૧૦.
- સાધ્ય દશા સાધક બજે રે લાલ, અભ્યાસેં નર જેહ સુખકારી રે;
- ઇન્દ્રિયની વૃત્તિ વશ હુવે રે લાલ, દેખે સ્વરૂપને તેહ સુખકારી રે. શાંતિ ૧૧.
- બહિરાતમતા મૂકીને રે લાલ, અંતર આતમ લીન સુખકારી રે;
- રૂપાતીત ધ્યાન ધાવતા રે લાલ, મૂક પ્રથમ ધ્યાન તીન સુખકારી રે. શાંતિ ૧૨.
- તે પરમાતમતા બજે રે લાલ, સમરસ સાધક જેહ સુખકારી રે;
- દોષ સકળ દૂરે હુવે રે લાલ, આવે જ્ઞાન અછેહ સુખકારી રે. શાંતિ ૧૩.
- ખિહું ભેદે સહુ જીવ છે રે લાલ, બળ્ય અબળ્ય પ્રકાર સુખકારી રે;
- બળ્ય તે સિદ્ધ હોરેં સહી રે લાલ, અબળ્ય ફિરે સંસાર સુખકારી રે. શાંતિ ૧૪.
- સિદ્ધ તે તીન પ્રકાર છે રે લાલ, દૂર આસન ને મદ્ધ સુખકારી રે;
- પુદ્ગલ અર્દે સીઝશે રે લાલ, અંતરે કહિયેં સિદ્ધ સુખકારી રે. શાંતિ ૧૫.
- અંતર મુદ્ધર્ત સીઝશે રે લાલ, તે આસન કહાય સુખકારી રે;

એ બેહુ વિચ જે હુવે રે લાલ, મધ્યમ સિદ્ધ સુહાય સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૬.
 ઇહાં મધ્યમ સિદ્ધનો કહુ રે લાલ, આતમનો અધિકાર સુખકારી રે;
 મોહ વિવેક હંસ ચેતના રે લાલ, વળિ એનો પરિવાર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૭.
 ભવિક ભણી પ્રતિગોધવા રે લાલ, કંપના કીધી એમ સુખકારી રે;
 યાંત ગોલ્યા પલ્લવ ભણી રે લાલ, એ પણુ દૃષ્ટાંત તેમ સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૮.
 પરમારથ સાધન ભણી રે લાલ, કીજે એહ ઉપાય સુખકારી રે;
 જન્મજરા દુઃખ મેટીયેં રે લાલ, જ્ઞાન લખિધ સિદ્ધ થાય સુખકારીરે. શાંતિ૦ ૧૯.
 આતમનો અનુભવ હુવે રે લાલ, પાપ તિમિર દુઃખ દૂર સુખકારી રે;
 ધર્મમંદિર જ્ઞાન સેવતાં રે લાલ, સાસતાં સુખ ભરપૂર સુખકારી રે. શાંતિ૦ ૨૦.

દોહરા.

નિશ્ચય નય નિજગુણ કરી, સદા વિરાજે એહ;
 આતમ અવિકારી અચલ, વ્યવહારિયેં ધરિ દેહ. ૧.
 માયા નારી વશ ક્રિયો, ચેતન રાગ જોમ;
 મોહવિવેક વિરતાંત સખ, ભવિજન સુણજો તેમ. ૨.
 વૃદ્ધ વચન અનુસારથી, એ અધિકાર કરેઈ;
 બાળક અટવી ઉતરે, ગુરજન હાથ ધરેઈ. ૩.
 પદ્મનાભ ભગવંતનો, શિષ્ય ભાવિ અણુગાર;
 ધર્મશ્રિ નામે ભલો, કહેશે સકલ વિચાર. ૪.

કાલ ૩ છ.

(છંદર આંખા આંખલી રે—એ દેશી.)

જંબુદ્વીપ એ જાણિયે રે, ગોલતણી પરે હંદાય;
 મધ્ય મેર નાલિ સમો રે, દીસતે અરકા જોય;
 ભવિક જન, સુણજો એ અધિકાર. ૧.
 જ્યું લાભે અનુભવ સાર, જ્યું પામે ભવનો પાર,
 મેરથી દક્ષિણ દિશ ભલો રે, ભરત ક્ષેત્ર કહેવાય;
 રત્ન લાલ લાભે કરી રે, સમુદ્ર નિકટ રહેવાય. ભવિક૦ ૨.
 એ અવસર્પિણીમાં હુવો રે, તીન આરા બહુ માન;
 ચોથા આરા છેહડે રે, હુવા શ્રી વર્દમાન. ભવિક૦ ૩.

સાત હાથ સુપ્રમાણ છે રે, સાવન વરણ શરીર;	
સિંહ લંછન શોભે ભલો રે, જીનવર શ્રી મહાવીર;	ભવિક૦ ૪.
તસ પદ્મકંજ ભમર જ્યું રે, એવે શ્રેણિક રાય;	
ગિરઝા આવક ગુણે ભરયો રે, મગધેસર કહેવાય.	ભવિક૦ ૫.
રાજગૃહી નગરીતણા રે, સધળા સુખિયા લોક;	
સૌમ્યદષ્ટિ સ્વામીતણી રે, વાઘે સધળા થોક.	ભવિક૦ ૬.
અરિનો ભાવ રથ ચક્રમે રે, લાભે તેહને રાજ,	
તેમ પ્રતાપ વાઘે ઘણા રે, સારે સહુનાં કાજ.	ભવિક૦ ૭.
ધર્મ અર્થ કામ ત્રીન એરે, સાચવે સમય સાવધાન;	
દેવ પરીક્ષા પહોંચિયો રે, દીપાયો ધર્મવાન.	ભવિક૦ ૮.
મીનગ્રાહી રૂપિ દેખીને રે, ચૂંકા નહિ સદ્ભાવ;	
સમકિત સાચો રાખિયો રે, ભવજલતારણ નાવ.	ભવિક૦ ૯.
દાર કુમાર બાઇ પુત્રનો રે, વાત સંબંધ વિચાર;	
અવર આગમથી જાણુજો રે, ઇલાં ન કહ્યો વિસ્તાર.	ભવિક૦ ૧૦.
અરિહંત ભક્તિ આદે કરી રે, વીશ સ્થાનકમાં કેવી;	
તીર્થંકર ગોત્ર બાંધિયું રે, શુદ્ધ આતમ સુવિસંવી.	ભવિક૦ ૧૧.
સમકિતધારી જે હુવે રે, અપતિત ધારા પાય;	
વૈમાનિક વરજી કરી રે, અવરગતેં નવિ જાય.	ભવિક૦ ૧૨.
શ્રેણિક સમકિત લાભથી રે, પેહલું બાંધ્યું આય;	
એ કારણ જાણો ઇલાં રે, પહેલી નરકેં જાય.	ભવિક૦ ૧૩.
ફંધીજે દરિયાવને રે, અર્જુન બાણ રોકાય;	
ફંધીજે વણિ વીજળી રે, કર્મ ઉદય ન રહાય.	ભવિક૦ ૧૪.
સ્વકૃતભાવના ભાવતો રે, નિર્જર તો નિજ કર્મ;	
અતિ વેદના હોશે નહિં રે, સ્થિર રહેશે નિજ ધર્મ.	ભવિક૦ ૧૫.
સહસ્ર ચોસશી વર્ષનો રે, પાલી આયુ નિદાન;	
ગજ જીમ ગરતા લંઘશે રે, વાર વધશે વાન.	ભવિક૦ ૧૬.
મતિ શ્રુત અવધિ જ્ઞાનેં કરી રે, શોભતો હોશે તેહ;	
અવતરશે એ ભરતમાં રે, અધપાવકમાં મેહ.	ભવિક૦ ૧૭.

દોહરા.

પૂછે શિષ્ય કિણે સમે, કુણુ નામેં જિનરાય,
કાણુ ઠામે કાણુ પુરવશે, હવે ગુર કહે પસાય; ૧.

ઢાળ ૪ થી.

(નલ રાજનંદે દેશ, હોજ પિંગલદ્વતી પલાણિયા—એ દેશી.)

- એ અવસર્પિણી એમ, હોજ સધલી ઉતરી જિણુ સમે;
બીજી ઉત્સર્પિણી તેમ, હોજ વધતો સમે દુઃખને સમે. ૧.
પેહલો આરો અતિ દુષ્ટ, હોજ ઉતર્યો બીજો લાગસી;
એ કાંધક છે શુદ્ધ, હોજ મેધ ધણા ત્યાં વરસસી. ૨.
ભસમ સમી ભૂમિ તેહ, હોજ તાતા નિવાહતણી પેરેં;
સમય સ્વભાવે મેહ, હોજ તિહાં કિણેં શુભ ધમ અનુસરે. ૩.
પુષ્કરાવર્ત બહુ મેહ, હોજ વરસશે શુભ ધારા કરી;
ત્યાર પછી ક્ષીર જેમ, હોજ વરસશે ધૃત ધારા ધરી. ૪.
મીઠી ધરતી થાય, હોજ ચીકણી બહુ રસ સારણી;
પ્રીતમનો સંગ પાય, હોજ ન્યું નારી સુખ ધારિણી. ૫.
વસુધા વાધ્યો વાન, હોજ વૃક્ષ અંકુર પ્રકટ થયા;
હર્ષિત હર્ષ જીહાન, હોજ વહાલા મત્યા ન્યું દુઃખ ગયાં. ૬.
સમય સ્વભાવે હોય, હોજ ભૂમિ સમે વસુધારિકા;
પ્રકટયા પર્વત જોય, હોજ રાત્રિ સમે ન્યું તારિકા. ૭.
સ્થિર પરભાવથી એમ, હોજ ઉપચય ચય હોવે સદા;
પુદ્ગલ પરણિત તેમ, હોજ ભગવંત ભાંખ્યો ધમ મુદા. ૮.
બીજો આરો બહુ જાય, હોજ ત્રીજો આરો નિકટેં યદા;
ધણિપરે ભરતોં થાય, હોજ ચઢત પડત રીત એ તદા. ૯.

દોહરા.

- મિત્ર પ્રભ સંભૂમ વલી, સુપ્રભ સ્વયંપ્રભ તેમ;
દત્ત સદ્ગમ સુખન્ધુ તિમ, અનુક્રમેં કુલગર એમ. ૧.
વૈતાલ્યગિરિ નિકટે હોરી, શાન્તિદાર પુર નામ;
કુલગર હોમે સાતમો, સુમતિ નામ અભિરામ. ૨.

સુભાગી સુખિયો ધણું, ભોગ પુરંદર કામ;	
સુમતિ યથાર્થ સુમતિધર, વધતી હોશે મામ.	૩.
તસુધર ભદા ભારજી, શીલ ગુણે શિરદાર;	
શીલ સોવનની કસવટી, પ્રમદા પ્રેમ ઉદાર.	૪.
પહેલી નરકેં પાથડો, સીમંતો ઇંણુ નામ,	
ત્યાંથી શ્રેણિક આતમા, અવતરશે ઇંણુ ઠામ.	૫.
માનસરૌવર હંસ જ્યું, મુક્તાફલ સીપમાંય;	
ભદ્રાકૃષ્ણ અવતારશું, સુરતર સમ જસુ છાય.	૬.
ઐદે સ્વપ્નાં દેખશે, સુખ સુતી તે નાર;	
સુમતિ સ્વમતિશું આપશે, ઉત્તમ સ્વપ્ન વિચાર.	૭.
તિણુ પ્રસ્તાવેં આવીને, ઈન્દ્ર કહેશે એમ;	
ત્રીન ભુવન શિરસેહરો, પુત્ર હોશે બહુ પ્રેમ.	૮.
શુભ લક્ષણુ કૃષ્ણ તાહરી, રચણુ વૈરાગર ખાણુ;	
મંદિરની તું કંદરા, ગર્ભ કલ્પ તર જાણુ.	૯.
સુર નર કિન્નર મધુપ ગણુ, જસ પદ પંકજલીન;	
પ્રથમ તીર્થકર હોયશે, અધિક અધિક પરવિણુ.	૧૦.
એમ કહી ઈન્દ્ર ગયા પછી, હર્ષિત તન મન હંચ;	
ગર્ભ તણી રક્ષા કરે, પથ ભોજન લે જોય.	૧૧.
તવ દોહલા પુરા હોશે, ગર્ભ તણે અનુસાર;	
નવ માસે અધિકે થયે, સુત હોશે સુખકાર.	૧૨.

ઢાળ પ મી.

(એક દિન દાસી દોડતી, આઠ કૃષ્ણને પાસ રે—એ દેશી.)

છપન દિશની કુંવરી મિલી, સાચવે નિજ નિજ કમ્મ રે;	
આસન કંપે અવિધેં કરી, જાણિયો જીનવર જમ્મ રે,	૧.
જગતગુરુ જનમિયા શુભદિને, સુમતિ ધર ઉત્સવથાયરે;	
નારકી પણ સુખ પામિયો, ગાયો સુરવધૂ આયરે. જગગુરુ જનમીયા.	૨.
પદ્મ વાસા વસવા બણી, પદ્મની વૃષ્ટિ બહુ હોય રે;	
દેવતા ભક્તિ ભાવે કરી, સમકિત ખીજ પણ જોય રે; જગગુરુ	૩.

- ચાસઃ સુરપતિ આવશે, મેર શિખરે લેઇ જાય રે;
 જન્મોત્સવ વિવિધ કરી, પુણ્યનો લાલ લેવાય રે. જગગુરુ ૪.
- આનંદ ઉલટ બાવશું, પૂજા રચી બહુ પ્રેમ રે;
 માતાની પાસ આણી ધરે, કહે હો જે કુશલ ને ક્ષેમ રે. જગગુરુ ૫.
- હેમની કોડી ત્યાં વસીને, દેવતા સ્થાનક જાય રે;
 માત ને તાત મન હરખિયાં, નિરખિયો પુત્ર સુહાય રે. જગગુરુ ૬.
- પદ્મની વૃષ્ટિ પુહવી તલે, પગ પગ હુઈ અભિરામ રે;
 એહનો અર્થ મન આણીને, હોયશે પદ્મનાભ નામ રે. જગગુરુ ૭.
- માનવી દાનવી દેવ એ, પાલિયે લાલિયે તેમ રે;
 અંગુષ્ઠ પાન પીયૂષથી, તનુતણી પુષ્ટતા એમ રે. જગગુરુ ૮.
- અંકથી અંક અપચ્છર ધણી, હાથથી હાથ વલી લેઇ રે;
 કોડ કર હોડ કર ખેલવે, સુરવધૂ નરવધૂ કેઇ રે. જગગુરુ ૯.
- બાલકરૂપ ધરી દેવતા, ખેલશે તેહની સાથ રે;
 હર્ષ ધારે મનમાં ઘણો, સહજશું જે ગ્રહ હાથ રે. જગગુરુ ૧૦.
- આઠ વરસના હુયા જીસે, આપથી પાંડિત એહ રે;
 તાત ઇમ જાણીને તેહને, રાજ દેશે બહુ નેહ રે. જગગુરુ ૧૧.
- તરણતા સંપદા સાહિબી, અંતર એહ ત્રિદોષ રે;
 પથ્યભોજન ઉદાસીનતા, જે ધરે તાસ બહુ તોષ રે. જગગુરુ ૧૨.
- ઉદ્ધમ દેશ સાધનતણો, કીયો તિણે તિણ સમે આયરે.
 પ્રણીભદ્ર માણિભદ્ર દેવતા, સેનાની તસુ થાય રે. જગગુરુ ૧૩.
- યુદ્ધનું કામ તે સુર કરે, અનુપમ પુણ્ય પદુર રે;
 દાનવ માનવ દેવતા, સેવશે આવી હજૂર રે. જગગુરુ ૧૪.
- દેવસેના નામ તવ થયો, ભૂવનમાં ભૂરી વિખ્યાત રે;
 પુત્રસમ પ્રેમે પ્રજા પાલતો, ધારતો રાજ્યંગ સાત રે. જગગુરુ ૧૫.

દોહરા.

- ઇક દિન સેવક વીનવે, સુણ સ્વામી સરનેહ;
 મથમલ માતો મન હર, શૈલોપમ સમ દેહ. ૧.
- ચન્દ્રતણી પરેં જિજ્ઞો, ચાર દંત ગજરાજ;
 આજ રાજ આવ્યો અછે, રિપુ ગણ વટિકા વાજ. ૨.

નવિ જાણું આયો કહા, કિણુ પ્રેર્યો કિણુ હેત;	
ઈન્દ્ર કીધું તુઝ ભેટણો, મૂક્યો એ ગજ સેત.	૩.
હાથી ગણા તુમરાજમાં, એ સમ કો નહિં એક;	
હસ્તીશાલાયેં આવિયો, આપથી ધરિ સુવિવેક.	૪.
રાજા આવ્યો ત્યાં કિણુ, સેવકનાં સુણી વચણ;	
હસ્તી રચણ દીઠો ખરો, આનંદ પાવો નયણ.	૫.
ઉપયોગેં કરી નિરખિયો, ભગવંત જ્ઞાન વિશેષ,	
વૈતાલ્ય વનવાસી કરી, નાહો દવને દેખ.	૬.
બહુ શુભ લક્ષણ દેખીને, પટહસ્તી રાય કીધ;	
તસુ બેસી ફરશે ધરા, વિમલવાહન નામ દીધ.	૭.
પદ્મનાભ દેવસેન વલી, વિમલવાહન ત્રણ નામ;	
અર્થ યુક્ત ધણિ પરેં હોશે, ભોગવશે સુખ કામ.	૮.
ભોગ કર્મ ખપવા બણી, કેવલ કરશે રાજ;	
પુણ્ય પાપ વિણ ભોગવ્યાં, ન લાહેં ધર્મ જહાજ.	૯.

ઢાળ ૬ ઠી.

(રસિયાના ગીતની દેશી.)

લલી લલી લોકાંતિક સુર વીનવે, સુણુસ્વામી અરદાસ; સુજાની;	
રાજ ધરા મૂકો હવે મૂલથી, ધર્મ તીર્થ પરગાસ; સુજાની;	લલી૦ ૧.
તું જાની તું ધ્યાની ધ્યાધર્મ, ત્યાગી સાગી રે હોય; સુજાની;	
સંગી રંગી તું કબહી નહિં, શિવરૂપી શિવ જ્ઞેય; સુજાની;	લલી૦ ૨.
તું દાની તું માની દીપતો, વાણી સુણી હવે તેહ; સુજાની,	
દાન ધર્મ દીપાયો દેહને, સોવન ધારા રે મેહ; સુજાની;	લલી૦ ૩.
વરસી દાન તે મેહ સમાન છે, નિવૃત્તિ હુર્મજ્જ તાસ સુજાની;	
પ્રગટી સુરચિ શરદ મનમાં ભલી, નિર્મલ જીવન રાશ; સુજાની;	લલી૦ ૪.
પાતક પંક પલાયા તિણુ સમે, હરખ્યાં હંસનાં વંદ; સુજાની;	
સરસ હુઆં ફલ સખલાં ખીજશું, વિકર્યાં ભવિ અરવિંદ; સુજાની;	લલી૦ ૫.
મુકતા મારગ હુઆ મનહર, સાધુ બણી સુખ થાય; સુજાની;	
સંયમ લેવા ઉદયમ તવ કરે, પિતૃ પરસોદેં રે જય. સુજાની;	લલી૦ ૬.

ત્રીશ વર્ષ પશુ હોશે તિણુ સમે, પુત્રને દેશે રે રાજ; સુજાની;
 દીક્ષા ઉત્સવ કરશે દેવતા, સધળા મળી સુરરાજ; સુજાની લલી૦ ૭.
 શિખિકા બેસી સુરનર વંદ્યું, નવ નવ નાટક સાજ; વૈરાગી; લલી૦ ૮.
 જ્ય જ્ય ધન ધન શબ્દ સહુ બાણે, સાધા આતમ કાજ; વૈરાગી; લલી૦ ૯.
 ઉપવન આવી શિખિકાથી ઉતરી, આબરણ સકળ ઉતાર; વૈરાગી;
 નમો નમો શ્રી સિદ્ધ બણી કહે, સાવધ સધળાં નિવાર; વૈરાગી. લલી૦ ૯.
 નિશ્રેં મન આત્મશું બાવતા, શત્રુ મિત્ર સમતા રે તાસ; વૈરાગી૦
 ધર્મ પવન શીત સખલાં જાણશે, ગિરિજ્યું ધીરમવાસ. વૈરાગી૦ લલી ૧૦.
 ધન ધાતી માતી વ્રક્ષાવલી, દૂર કરે બલ ફેર વૈરાગી૦
 બાવત પ્યાન કુહાર કરેં ગ્રહી, એકાકી આપ જોર. વૈરાગી૦ લલી. ૧૧.
 દેવતા નર તીર્થગે જે ક્રિયા, સખલ પરિસહ જેહ; વૈરાગી૦
 સહિયા વહિયા કર્મ ઉદય કરી, અનુલોમ પ્રતિલોમ તેહ. વૈરાગી૦ લલી. ૧૨.
 બાર વરસ પક્ષ તેર ઉપર થકાં, લેશે કેવલ જ્ઞાન; વૈરાગી૦
 સમવસરણુ કરશે સુરપતિ તદા, જોયણની તસુ માન. વૈરાગી૦ લલી. ૧૩.
 કનક સિંહાસન આદિ દેદા કરી, પ્રતિહારજ અઃ સાર; વૈરાગી૦
 દેશના દેશે મધુર ધ્વનિયેં કરી, ભવિ જનને ઉપકાર. વૈરાગી૦ લલી. ૧૪.
 સમકિત કેદ દેશવિરત કેદ, કેદ લે સંયમ બાર; વૈરાગી૦
 સંધ ચતુર્વિધ સ્થાપના હોયશે, ધર્મ ઉદય સુખકાર. વૈરાગી૦ લલી. ૧૫.
 એકાદશ ગણધરની સ્થાપના, ત્રિપદી દેધરે કીધ; વૈરાગી૦
 શિખ્ય ધણા હોશે તસુ સેહથેં, પ્રગટી આતમ ઋદ્ધિ. વૈરાગી૦ લલી. ૧૬.
 ભગવંત દેશ વિદેશ વિચરશે, તારણ તરણ જહાજ; વૈરાગી૦
 ધર્મ મંદિર કહે ધન વાસર તિકો, વાંદીજેં જિનરાજ. વૈરાગી૦ લલી. ૧૭.

દોહરા.

પદ્મનાભ જીનવર તણો, સાધુ ગુણે શિરદાર;

ક્રમ ક્રોધ જીત્યા જીણેં, ધર્મરૂચિ અણુગાર. ૧.

કિણુ પ્રસ્તાવેં પૂછશે, કહો સ્વામી મુજ એહ;

કેવળ હોશે કે નહિ, મુજ મન છે સંદેહ. ૨.

ભગવાન બાંખે સુણુ ઋષિ, સુમામ નામેં આમ;

તસ ઉપવનમાંહે તુજે, કેવળ પદ અભિરામ. ૩.

ઢાળ ૭ મી. રાગ—ધન્યાશ્રી.

(ભરત નૃપ લાવશું એ—એ દેશી.)

ધર્મરૂચિ એમ સાંભળી એ, લે જીનવર આદેશ,

મહામુનિ સેવિયેં એ. એ ટેક.

- | | | |
|--|----------|-----|
| ચાલી તે તિહાં જયશે એ, તસુ વનને પરદેશ. | મહામુનિં | ૧. |
| એકાદશમી પ્રતિમા ધરી એ, ધ્યાન ધર્યાં લયલીન. | મહામુનિં | |
| હાપકેત્રણી હાલુમાં કરિ એ, આવશે ગુણુહાણે ક્ષીણ. | મહામુનિં | ૨. |
| તેરમ કવળ પામશે એ, લોકાલોક પ્રકાશ. | મહામુનિં | |
| કવળ મહિમા સુર કરે એ, આણી અધિક ઉદ્ધાસ. | મહામુનિં | ૩. |
| દેવતાં દુંદુભિ વાજશે એ, જય જય શબ્દ સુહાય. | મહામુનિં | |
| ગ્રામના લોક સહુ આવશે એ, વંદન કારણ ધાય. | મહામુનિં | ૪. |
| ગામનો ચોધરી આવશે એ, મહિમા દેખણુકાજ. | મહામુનિં | |
| ચમત્કાર ચિત પામશે એ, ધન્ય ધન્ય રુપિરાજ. | મહામુનિં | ૫. |
| જાપ હોમ કીળેં ઘણાં એ, એકો ન આવે દેવ. | મહામુનિં | |
| અણુતેડયા આવી કરી એ, લાખ જ્ઞાનેં કરે સેવ. | મહામુનિં | ૬. |
| દેવે નહિં લેવે નહિં એ, આદર ન કરે કોય. | મહામુનિં | |
| દર્શન સ્વપ્ને દોહિલું એ, તે સુર સેવક હોય. | મહામુનિં | ૭. |
| પ્રભુતા જવલામેં કરી એ, માનવ માન કરેઈ. | મહામુનિં | |
| અનુપમ પ્રભુતા એહની એ, સમતા દમતા ધરેઈ. | મહામુનિં | ૮. |
| રૂડો રૂપ સોહામણો એ, યૌવન લાવણ્ય. જોર. | મહામુનિં | |
| તપ જપ તેજ દિશાકર એ, કષ્ટ ક્રિયા પણ ધોર. | મહામુનિં | ૯. |
| એમ ઉલસિત પરિણામશું એ, ભાવભક્તિ મનકામ. | મહામુનિં | |
| ચરણ કમળ વાંદી કરી એ, જેસી યથાયોગ્ય હામ. | મહામુનિં | ૧૦. |
| દેશના દેઈ રહ્યા પછી એ, એકાંત વેલા પાય. | મહામુનિં | |
| ગ્રામણી કર જોડી કરી એ, પૂછશે ચિત લગાય. | મહામુનિં | ૧૧. |
| ગુમ દર્શનથી પામિયા એ, વિસ્મય વારંવાર. | મહામુનિં | |
| તમેં કાણુ ક્યાંથી આવિયા એ, એ રહિ કરે પ્રકાર. | મહામુનિં | ૧૨. |
| તે વિરતંત કહીગિયેં એ, જ્યું મન આનંદ થાય. | મહામુનિં | |
| વચન સુધારસ પીજિયેં એ, ભવની પ્યાસ છુટાય. | મહામુનિં | ૧૩. |

દેવાનું પ્રિય સાંભળો એ, મોટું ચરિત્ર છે એહ; મહામુનિ૦
 સ્થિર મન કરી શુભ ભાવશું એ, ધર્મઉપર ધરિ નેહ. મહામુનિ૦ ૧૪.
 પ્રથમ ખંડ પૂરો થયો એ, સાતે ઢાલેં સાર; મહામુનિ૦
 દયાકુશળ પાઠકવર એ, તમ્મુ સાન્નિધ્ય સુખકાર. મહામુનિ૦ ૧૫.
 ધર્મમંદિરગણીયેં કલ્હો એ, પદ્મનાભ અધિકાર; મહામુનિ૦
 મુણનાં ભણુતાં શિવકર એ, શ્રી સંધને જયકાર. મહામુનિ૦ ૧૬.

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

હવે બીજાં ખંડ બોલશું, આતમનો અધિકાર;
 આળસ ઉંધ તજી કરી, મુણજો ભવિ ચિત્તધાર. ૧.
 ગ્રામણી પૂછ્યો તેહનો, ઉત્તર આપે એમ;
 રૂદ્ધિ સિદ્ધિ જિનવર લહી, ધર્મ રૂચિ કહે તેમ. ૨.
 સ્થિર વસતાં સંસાર પુર, નામેં નગર કહાય;
 અનંત જીવ લોકેં ભર્યો, ઘૂતઘટ કેરે ન્યાય. ૩.
 હુઆ હોયેં જે અછે, ગ્રામ નગર નગ રાશિ;
 એ સહુ તે પુરને અછે, એકે ખુણે વાસ. ૪.
 સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાલ એ, પાટક ત્રીન પ્રકાર;
 ઉત્તમ મધ્યમ જઘન્ય જીવ, વસવાનો બ્યવહાર. ૫.
 કમી કોટક આદેં કરી, ઇંદ્ર અંભાં સહુ જીવ;
 આપ આપણા હામમાં, મગ્ન રહે નિશિદીવ. ૬.
 કયું કામાણુ માણુ પુર કિયાં, વાસ ન જોડ્યો જાય;
 દુઃખ દૂષણ દેખે ધણાં, તોહી આવે દાય. ૭.
 અવર નયર પ્રાપ્તેં હુવે, વાસક દે ઉદવાસ;
 અધિકારી એ મજૂરની, કદી ન હોવે નાશ. ૮.
 આપણ સર્વે ઉદ્ધિ સહુ, કીડા ગિરિસમ મેર;
 ગણિ આગતિ નાટક તિહાં, હોય રથાં બહુ વેર. ૯.

તિએ નગરેં રાજ અછે, હંસરાજ અભિરામ;

આત્મ દૃષ્ટી ઉલખે, તાસ કહું ગુણ ગ્રામ. ૧૦.

ઢાળ ૧ લી.

(નાયકાની દેશી, અથવા તસુ ધરણી મૃગાવતી રે.—એ દેશી.)

- સંસાર નગરીનો ધણી રે, અનુપમ રૂપ નિધાન રે; સોભાગીં
ગુણ તેહના કોણુ દાખવેરે લાલ,જે કરે સહસ વિધાનરે, સોભાગીં
હંસરાજ ગુણ સાંભળો રે લાલ,પાવન કરો નિજ કાન રે. સોભાગીં હંસં ૧.
- પ્રત્યક્ષ કેઇ એહના રે, ગુણ મણિરચણ પ્રકાશ રે; સોભાગીં
કેઇ અગમ અપારછેરે લાલ, ઉજ્જવલ ગુણ હિમરાશરે. સોભાગીં હંસં ૨.
- કોટિ જ્ઞાને ગ્રંથે લણે રે, કેઇ તપ તપે લાખરે સોભાગીં;
તે પણ સકળ સ્વરૂપને રે લાલ, કહી ન શકે મુખ ભાખરે, સોભાગીં. હંસં ૩.
- અંગુલિ મેરે ઉપાડિયેં રે, બાંહે સમુદ્ર તરેય રે, સોભાગીં.
એવા શૂરા સાંભળ્યા રે લાલ, નૃપ ગુણ સહુ ન ધરે રે; સોભાગીં. હંસં ૪.
- એક સમયમાં સંચરે રે, લોકને અંતે વેગ રે; સોભાગીં
એક સમય અવર ન કો અછેરે લાલ,જગતી જેની તેગરે. સોભાગીં હંસં ૫.
- જ્ઞાનસાગર પણ એ સહી રે, સમકિત મોતી જેથ રે, સોભાગીં
ગ્રંથ અર્થ લહેરાં ધણી રે લાલ, પવન વિભાવ છે નેથરે. સોભાગીં હંસં ૬.
- સ્વાભાવિક ગુણ જેહનો રે, કેવલ જ્ઞાન વિલાસ રે; સોભાગીં
સૂર્ય જ્યોતિ જ્યું જગતી રે લાલ, દીપાવે આકાશ રે. સોભાગીં હંસં ૭.
- વર્ણાશ્રમણ પણ નહી રે, રંગ વિરંગ ન થાય રે; સોભાગીં
સંધયણ સંઠાણુ એ નહિં રે લાલ,અકલ સ્વરૂપ સુહાય રે. સોભાગીં હંસં ૮.
- આર્ય અનાર્ય એ નહિં રે, બાળ ન છુટ્ટો એહ રે; સોભાગીં
જંગમ સ્થાવર એ નહિં રે લાલ, સ્થૂળ ન નહાની દેહરે. સોભાગીં હંસં ૯.
- રૂપી રસિયો એ નહિં રે, ગંધ ન લેવે કાય રે; સોભાગીં
કરસે નહિં એ કરસને રે લાલ, જ્યોતિ રવરૂપી સોય રે. સોભાગીં હંસં ૧૦.
- નિર્મળ સ્ફટિકતણી પરેં રે, નિશ્ચય નય કરી જીયે રે; સોભાગીં
કર્મ ઉપાધિ મલ્યાં થયાં રે લાલ, બહુવિધરૂપી હોંય રે. સોભાગીં હંસં ૧૧.
- પરગુણને વશ આવીયો રે, નિજ ગુણને વીસાર રે; સોભાગીં

- ચર સ્થિર સઘળે સંચરે રે લાલ, અશુદ્ધ યોગ પ્રકાર રે. સોભાગીં હંસં ૧૨.
 કાષ્ઠમાં પાવક પાછયેં રે, તિલમાં તેલ જ્યું હોય રે; સોભાગીં
 ગૌરસમાં ઘી લાલિયેં રે લાલ, માટીમાં હેમ હોય રે. સોભાગીં હંસં ૧૩.
 ક્ષીર નીર ન્યાયેં કરી રે, હોય રહ્યો એક મેક રે; સોભાગીં
 દેહમાંહે રહ્યો ઓલખે રે લાલ, જસુ હૈંડે સુવિવેક રે. સોભાગીં હંસં ૧૪.
 પંચભૂત ભેળાં કરે રે, નામ કર્મ વશ પાછ રે; સોભાગીં
 સોનાની સૂત્રધાર જ્યું રે લાલ, સેના રથંગ મિલાય રે. સોભાગીં હંસં ૧૫.
 સકલ પદારથ લોકમાં રે, દિખલાવે છે એમ રે; સોભાગીં
 દીપક તમ નિશ્ચિ મંદિરેં રે લાલ, પ્રગટ પ્રકાશે તેમ રે. સોભાગીં હંસં ૧૬.
 કર્તા ભોક્તા એ સહી રે, ગમનાગમન વિચાર રે; સોભાગીં
 જળ લગ કર્મે વિટિયો રે લાલ, તવ લગ એ જ્યવહાર રે. સોભાગીં હંસં ૧૭.
 એહ વિના જગ શૂન્ય છે રે, ચંદ્ર વિના જેમ રાત રે; સોભાગીં
 વદન કમલ નયણા વિનારે લાલ, શોભે નહિ તિલ માતરે. સોભાગીં હંસં ૧૮.
 આતમના ગુણ આખિયા રે, ધર્મ રચિ અણગાર રે; સોભાગીં
 ધર્મમંદિર કહે સાંભળો રે લાલ, હવે પટરાણી વિચારે. સોભાગીં હંસં ૧૯.

દોહરાં.

- ચેતના રાણી રાયની, ચમકી ચતુરા નાર;
 પ્રીતમશું રાતી રહે, ધરની જાણે સાર. ૧.
 સંવિત પ્રજા ચેતના, આતપ જ્યોતિ ઉદાર;
 મત્યાદિક જસુ નામ છે, વિવિધરૂપ વિસ્તાર. ૨.
 મૂલ રૂપ કેવળ દશા, અનુપમ મહિમા નિધાન;
 જ્યું કર્ત્રિમ તિનમેં નહિ, પરમારૂપદ પ્રધાન. ૩.
 તેહ રૂપ આતમ નિકટ, રહે ન દેખે એહ;
 જ્ઞાનાવર્ણાદિક ધણી, લાય રહી છે ખેહ. ૪.
 બીજું રૂપ રાણીતણું, બુદ્ધિ ધર્યો વિખ્યાત;
 અનંત ગુણેં હીણો અછે, મૂલ રૂપથી ગાત. ૫.
 પાંચાસું મળતી રહે, શ્રવણ મનન પરચાર;
 ભૂપતિ કરણી જે કરે, બુદ્ધિતણે અનુસાર. ૬.
 બુદ્ધિતણાં બે રૂપ હુવે, કુબુદ્ધિ સુબુદ્ધિ વિશેષ;

ન્યું ધરતી એકરૂપ છે, ખારી મીઠી દેખ.	૭.
સુખુદ્ધિ કુખુદ્ધિ બેઉ ધરણી, વ્યવહાર વર્તણુ કાળ;	
સૂર્ય છખી નિશિ સુખ અછે, ધણિપરેં વિધરે સાળ.	૮.
સુખુદ્ધિતણે વારે કરે, ભૂપતિ ઉત્તમ કામ;	
કુખુદ્ધિતણે વારે કરે, પાપતણો જે વામ.	૯.
સુખુદ્ધિ શીખ સુખ દાખવે, રાજા નાવે દાય;	
પથ અને હિત શીખવે, પ્રાયેં મંદુર ન થાય.	૧૦.
કુખુદ્ધિ નારીશું નરપતિ, અહોનિશ રાખે રંગ;	
નદીપૂર ધનનો ધણી, ઢલે નીચેં સંગ.	૧૧.

ઢાળ ૨ જી. બીદલીની દેશી.

(સાંતાતો રૂપેં રૂડી, જાંણે આંખા ડાલેં સૂડી હો સીતા અતિ શોહે—એ દેશી.)

તિણુ નગરીયેં એક નારી, વસે માયા કામણુગારી હો. માયા મન મોહે.	
કર્મ પ્રકૃતિ નામ બીજે, આમદામનિકા ત્રીજે હો.	માયા૦ ૧.
કામ કુતૂહલ જાણે, તિણુ સઘલા ધરમેં આણે હો.	માયા૦
ચંચલ વિજલી જેસી, ચમકંતી ચાલે તેસી હો.	માયા૦ ૨.
ભામિની ભાગે ભલેરી, તિમ મલપે શેરી શેરી હો;	માયા૦
હાવ ભાવ બહુ જાણે, તિમ નરનાં મન વશ આણે હો.	માયા૦ ૩.
કૂડ કપટની ગેહ, જસુ હૈડાનો નહિં છેહ હો;	માયા૦
સોલે કષાય શ્રુંગારા, સજી ચાલી રાજ દુવારા હો.	માયા૦ ૪.
દીઠો રાય તિણુ નારી, ચંચલ ચતુરા અતિ સારી હો;	માયા૦
આંખતણે પુરકારે, રાય કીધો આપણે સારે હો;	માયા૦ ૫.
બિહું રાણી શું મેલ, કરવા વાંછે છે ભેલ હો.	માયા૦
સુખુદ્ધિશું માંહી અંગીડી કરે મુખની વાત તે મીડી હો.	માયા૦ ૬.
કુખુદ્ધિ શું મહા પ્રેમ ધારી, કરે માહોમાદિ યારી હો;	માયા૦
નવ નવ રાગ વિલાસા, દેખાવી રાય કિયો દાસા હો.	માયા૦ ૭.
હંસ રાજા વસ કીધો, માયા મનવંછિત સીધો હો;	માયા૦
અનંત દલિક પુણ્ય પાપ, બંધન બાંધ્યાં બહુ વ્યાપ હો.	માયા૦ ૮.
રાજા મન નવિ કોપે, નવ નવલી પ્રીતિ આરોપે હો;	માયા૦

બાંધ્યો પણ વડવેગી, જ્યે સિદ્ધ શીલા લગ તેગી હો.	માયા૦ ૯.
ભરતાં ને ભાંભેરે, સદ્બુદ્ધિશું મનસા ફેરે હો;	માયા૦
માયા કુબુદ્ધિતણો એકારો, અયે સુબુદ્ધિતણો વસે વારોહો.	માયા૦ ૧૦.
માયાનું કહ્યું માને, સદ્બુદ્ધિને કીધાં કાને હો;	માયા૦
દુર્બુદ્ધિશું ઘણી પ્રીત, વલી માયાશું ઘર રીત હો.	માયા૦ ૧૧.
રાજ્ય આગળ માયા, દુર્બુદ્ધિ ગુણ વદે સવાયા હો;	માયા૦
દુર્બુદ્ધિ માયા મલિયાં, અહનિશ માણો રંગ રલિયાં હો.	માયા૦ ૧૨.
સુબુદ્ધિને વારે વાસે, પિયુ તાવે તેહની પાસે હો;	માયા૦
સુબુદ્ધિને કો નહિં માન, માયાનો વાધ્યો વાન હો.	માયા૦ ૧૩.
સુબુદ્ધિ રાણી ઈમધ્યાવે, હવે પ્રીતમ હાથ ન આવે હો;	માયા૦
સાચી વાત એ જાંઘ, લોક પરધરભાંગ હોઈ હો.	માયા૦ ૧૪.
બેહેનડ શોક્ય એ મેરી, માયાયે તે પણ ફેરી હો;	માયા૦
ઘરનો ભેદ એ ભારી, તિણ કાંઈ ન ફેરે સારી હો.	માયા૦ ૧૫.
એ નારી એ પાસી, ઈણથી હું જાઉં નાસી હો;	માયા૦
કામણ કરી પિયું બાંધ્યો, તનુ બગડ્યો અન્ન જ્યું રાંધ્યોહો.	માયા૦ ૧૬.
નારી ચરિત્ર છે ભારી, મો વિણ કુણ જાણુણહારી હો;	માયા૦
નૃપને સકલ બતાવું, જે અવસર સખર પાવું હો.	માયા૦ ૧૭.
અવસર ઔપધ દીજે, નવલે તપ ક્યુંહી ન દીજે હો;	માયા૦
અવસર નદિયાં તરિયે, નવ પૂર ન ભરવા કરિયે હો.	માયા૦ ૧૮.
અવસર વેઠ નિવારે, બુધ તેહિજ વેલા વિચારે હો;	માયા૦
સુબુદ્ધિ ઇચ્છું મન આણી, કોઈને ન કહી હિત વાણી હો.	માયા૦ ૧૯.

દોહરા.

માયાથી સુખ સેવતાં, પુત્ર થયો પરધાન;	
મોહ નામ જગ પરગડો, વાધ્યો સધલે વાન.	૧.
મોહથકી માયા હવે, માયાથી મોહ જાણ;	
અશુદ્ધ નિશ્ચય નય જ્ઞેવતાં, કર્મતણી એ જાણ.	૨.
બીજથકી સહકાર છે, સહકારે બીજ જ્ઞેય;	
પર્વથકી ઈતુ નીપજે, ઈશ્વરકી પર્વ હોય.	૩.

બગલાંથી ઇંડાં હુવે, ઇંડાંથી બગ દેખ;	
એ અનાદિ સંબંધ છે, વ્યવહારેં બહુ ભેખ.	૪.
દુર્બુદ્ધિને વણલ ધણું, ખેલાવે ધરિ કાડ;	
મોહ કુંવર મનોહર થયો, ખીન્ને નાવે જોડ.	૫.
માયા દુર્બુદ્ધિ એણી પરેં, મોહ વધારે દોય;	
નવિ જાણે કો પુત્ર એ, ખીલુંમેં કહેનો હોય.	૬.
સહજે મેલો મોહ એ, જનકભણી કરે દ્રોહ;	
હેતવિના સહુ લોકશું, વૈર વધારે મોહ.	૭.
પામાતુર નરને સદા, મીઠી ખાજ સુહાય;	
પણ તે દુઃખદાયક ધણું, મોહ ઇસી પરેં થાય.	૮.
દુર્બુદ્ધિ માયા મોહ મલી, કેદ કિયો હંસરાય;	
તેહ દશા હવે વણવે, સહુ સુણજો મન લાય.	૯.

ઢાળ ૩ જી.

(ચરણાલી ચામુંડ રણ ચદે એ—દેશી.)

નાયક લાયક છે ધણું, પડિયો પરવશ જાયો રે,	
જીઆરી પર હારિયો, ઋદ્ધિતણો વ્યવસાયો રે;	નાયક૦ ૧.
દિન ઉગે જ્યું ચન્દ્રમા, હિમ પડ્યાં જ્યું વૃક્ષો રે,	
કાન્તિકલા જ્યું હીન એ, દૂતો અતિ હિ દેશો રે,	નાયક૦ ૨.
નિર્લક્ષણુ નારી મલ્યાં, એક ફજોતી જોયો રે,	
રંક ભયો રજવટ ગયો, ઘેહલાની પરેં હોયો રે.	નાયક૦ ૩.
મૂઠ ભયો મદ આલસુ, મૂક ભયો વલી અંધો રે,	
ખોખડો ખોખો લધુ ભયો, માયાને પ્રતિખંધો રે;	નાયક૦ ૪.
મોહ માહા મદ પ્રેરિયો, સૂક્ષ્મ નિગોદેં જોયો રે;	
વલી બાદર નિગોદમાં, અનંત કાલ રહિવાયો રે.	નાયક૦ ૫.
પૃથ્વી પાણીમાં તે ઉપજે, વાય વનસ્પતિ તેમો રે.	
સૂક્ષ્મ બાદર બે ભમ્યો, અસંખ્યાતા ભવ એમો રે.	નાયક૦ ૬.
ક્રમી કીટક કુંથુ ભયો, કીટિકા જમર પતંગો રે;	
વિકલેન્દ્રિયમાં બહુ ભમ્યો, માયા માનિની સંગો રે.	નાયક૦ ૭.

ઉરપરિ ભુજ પરિ ખેચરા, જલચર જીવ વિશેષો રે;	
પંચેન્દ્રિય તિર્યચના, ભવનો કે હો લેખો રે.	નાયક૦ ૮.
સાથ હુઇ માયા નારી, સાતે નરક દેખાય રે;	
વાયુવશેં જ્યું પાનકું, જલ થલ સધળે જાય રે.	નાયક૦ ૯.
હંસ વિચારે એકદા, કિમહી માયા જાયો રે;	
ભાગી બાંહતણી પરેં, ભાગ રહી ગલ ધાયો રે.	નાયક૦ ૧૦.
અનંત કાલ ભવ પંથ છે, પંથી સમ નૃપ જાયો રે;	
ફરતા થાકો એકદા, નરવપુ પુરમાં આયો રે.	નાયક૦ ૧૧.

દોહરા.

પુર પેસતાં છક મલ્યા, મનરૂપ બાળક કોય;	
આલિંગન આવી દીયો, શકુન બહું એ હોય.	૧.
અતિ સૂક્ષ્મ તનુ જેહનું, સુંદર ચંચલરૂપ;	
આલસ નહિં ઉઘમઘરૂ, ઇમ ચિન્તે મન ભૂપ.	૨.
પાંચે ઇન્દ્રિયની ક્રિયા, માલમ કરશે મોહી;	
પરપંથી પરધાન એ, હોશે રાજની સાહી.	૩.
ઇમ જાણી આદર દિયો, માથે ફેરી હાથ;	
મધુર વચન બતલાઇને, તુરત લિયો તે સાથ.	૪.
ઔદારિક પુદ્ગલ ગ્રહી, તનુ પુર વાસ વસાય;	
પ્રાણ ઉદાન અપાન વલી, ઇત્યાદિક પંચ છાય.	૫.
વ્યાપારી મહોટા જિહાં, પાંચે ઇન્દ્રિય સાર;	
આણી તેહ વસાઇયા, નગર હુએ શિરદાર.	૬.
ઇંહાં પિંગલા નારી તિહાં, રાય માર્ગ સુખદાય;	
નવ દારેં કરી શોભતો, ભુજઅર્ગલ કહેવાય.	૭.
સાતું ધાત કપાટ વલી, નિપજ્જયા બહુ માન;	
જ્ય મન પરજનપતિ થયો, તબ કીધો પરધાન.	૮.
માયા મહિલા રાયનો, ક્ષણ છક ન તજે સાથ;	
ઇણ કારણ અધિકાર સખ, માન પ્રધાનજે હાથ.	૯.

ઠાળ ૪ થી.

(“ ધણુરા દોલા ” ના ગીતની એ.....દેશી.)

ધણુ અવસર હવે એકદા રે, રૂડી માયા નારી; મનના માન્યાં
 પ્રીતમશું કલહો કરે રે, માનવતી નિર્ધાર મનના માન્યાં
 કહ્યું કાળે હો સુગણુ કહ્યું કાળે, નીચ માયાશું મોહિની ઉતાર. મનના માન્યાં ૧.
 સુશુદ્ધિ કહે કર જોડિને રે, સાંભળ તું ભરતાર; મનના માન્યાં
 એહ દશા તુમચી નહિં રે, આપો આપ વિચાર. મનના માન્યાં કહ્યું ૨.
 પંડિત તું જગ પરગડો રે, નીચશું સંગ નિવાર; મનના માન્યાં
 હું નારી તુમને કહું રે, તેહ નહિં વ્યવહાર. મનના માન્યાં કહ્યું ૩.
 વ્યસન વગોવે વાહલા રે, ઉત્તમને પણ એહ; મનના માન્યાં
 મુખ મીઠા મીઠા જોકે રે, અંત દિખાવે છેહ. મનના માન્યાં કહ્યું ૪.
 મોલા તો ભૂલે સદા રે, એહ અનાદિની રીત; મનના માન્યાં
 પંડિતહી જે પાંતરે રે, ક્યું રહેશે શુભ નીત. મનના માન્યાં કહ્યું ૫.
 તું ઉત્તમ શિરસેહરો રે, નેહડો ધણુશું નિવાર; મનના માન્યાં
 નીચ કાચમાં ઇલાં રહે રે, નિજ પદને સંભાર. મનના માન્યાં કહ્યું ૬.
 ધરણી પરણી જે તજે રે, ક્ષત ઉપર એ ખાર; મનના માન્યાં
 પ્રીતમ પક્ષવ અલીને રે. વીનતું વારંવાર. મનના માન્યાં કહ્યું ૭.
 ચાતુર પણ આતુર સદા રે, કર્મ ઉદય વશ હોય; મનના માન્યાં
 પણ કબહી પાછી લિયે રે, આપ વિચારી જોય. મનના માન્યાં કહ્યું ૮.
 તેં શિર ચાઢી એહને રે, ધરધણિયાણી કીધ; મનના માન્યાં
 ચારવાક મતી હશે રે, ધરનો ભેદ ધણુ દીધ. મનના માન્યાં કહ્યું ૯.
 પોષી પણ દોષી ભણ રે, શોષી નહિં એ લગાર; મનના માન્યાં
 દૂધ ભુજંગી પાધયેં રે, વાધ્યો વિષનો ભાર. મનના માન્યાં કહ્યું ૧૦.
 મધુખિન્દુ સમસુખ દેહને રે, દેહુઃખ મેરૂ સમાન; મનના માન્યાં
 હઠ કરે શઠ ભાવેં ચઢી રે, વાધ્યું અતિ અભિમાન. મનના માન્યાં કહ્યું ૧૧.
 વિષવેલી વ્યાલી કીધું રે, મળી પાવક બનલ; મનના માન્યાં
 એ પાતકથી નવિ ટલે રે, પાપ સરોવર પાલ. મનના માન્યાં કહ્યું ૧૨.
 પાણીથી પાવક કીધો રે, અમૃતથી વિપ થાય; મનના માન્યાં

અંગારા વરસે ચન્દ્રથીરે, રવિથી તમ પ્રગટાય. મનના માન્યાં કહ્યું ૧૩.
 ધૂલ ઉડે સાગરથી રે, પથ્થથી થાય રોગ; મનના માન્યાં
 વર સ્વરૂપી તો ભણી રે, એહ કર્મનો યોગ. મનના માન્યાં કહ્યું ૧૪.
 પાપ ક્રિયા જે એ કરે રે, તસુ ભોક્તા તું થાય; મનના માન્યાં
 રાગ વશે જાણે નહિં રે, એ કામણ કહેવાય. મનના માન્યાં કહ્યું ૧૫.
 એહનો શીલ શઃ એહવો રે, જ્યું કાયરની પાંહ; મનના માન્યાં
 કમલ નાલ પુણ છે ધરે રે, વલી વાદલની છાંહ; મનના માન્યાં કહ્યું ૧૬.
 વેલુધર રાયભુજ ઇમે રે, ખલ વાણી વારિ તેહ. મનના માન્યાં
 મુખ માંડી એ હડી ખરીરે, નિપટ નહિં જસુ નેહ; મનના માન્યાં કહ્યું ૧૭.
 તીન ભુવનત્રાયક હતું રે, ખલ તહાઈં તે કેથ. મનના માન્યાં
 પ્રભુતા તે તાહરી કિહાં રે, રંક થયો રહ્યો એથ; મનના માન્યાં કહ્યું ૧૮.
 પ્રાયઃ સ્ત્રી જગમાં અછે રે, રાંહું વિણ પગપાશ. મનના માન્યાં
 રાત વિના અંધકાર એ રે, પુરૂષ ભણી કરે દાસ; મનના માન્યાં કહ્યું ૧૯.
 પાણી વિના એ પુરૂષ છે રે, ધૂલ વિના રજ લેપ. મનના માન્યાં
 મદિરા વિણ મદમત્તા રે, ક્યું રજનીરેં લેપ; મનના માન્યાં કહ્યું ૨૦.
 મુખુદ્ધિ શીખ છણી પરેં કહી રે, પ્રીતમને પરધાન; મનના માન્યાં
 ધર્મમંદિ ગણિરે ઇમ કહે રે, અજહું માયા માન. મનના માન્યાં કહ્યું ૨૧.

દોહરા.

- વલિ રાણી ઇમ વીનવે, સુણ આતમ માહારાય;
 હું પણ એહ થકી મરું, નાવું તુમચે પાય. ૧.
- માયા પુત્ર કુપુત્ર જે, મોહ ઇસ્યો જસ માન;
 તુમ દ્રોહી કિણ ગુણ કરી, જીવન પ્રાણ સમાન. ૨.
- માયા દુર્બુદ્ધિ કામિની, એહુ એકજ સાથ;
 એહુ તજવા યોગ્ય છે, સુણ સાહિબ મુજ નાથ. ૩.
- નિર્માલ્ય ધૂલ તણી પરેં, અખ જે છોડે એહ;
 રાહુ મુક્ત જ્યું ચંદ્રમા, સઘલી શીલ ધરેહ. ૪.
- હિતવત્સલ પ્રિય શું કહ્યો, સઘલી વાત વિચાર;
 રાજા મુણિ ગોલ્યો નહિં, ચિંતવે મુખુદ્ધિ વિચાર. ૫.

- પ્રાયઃ પુરૂષ કંઠાર દદ, મન વચ કાયામાર્હિ,
નમતી ખમતી પ્રેમે કરી, ક્યુંહી રીઝે નાંહિ. ૬.
નારી સારીની પરે, તુરત ફરે લહી દાવ;
કામલ કમલ તણી પરે, મુદ્દુ મન મુગ્ધ સ્વભાવ. ૭.
નદીયાં મીઠાં જલ ગ્રહી, સિંધુ સમીપેં જય;
ખારે જીવન ખાર મુખ, કરિ તસુ સહામો થાય. ૮.
પ્રીત રીત ધર્મ નીતિને, મૂકે સગુણો સ્વામ;
તો ભાવી ન મટે સહી, સહજેં હોસે કામ. ૯.
સુખુદ્ધિ ઇચ્છું મન ચિંતવી, જય રહી નિજ ઠામ;
સંકળેશ સ્થાનક તજે, સંત સદા સુખધામ. ૧૦.

ઢાલ ૫ મી.

(ચૂનડીની દેશી. અથવા કનકમાલા હમ ચિંતવે, પ્રેખી પ્રધુક્ત સ્વરૂપ રે,
મન મોહ્યું અમારું નંદના—એ દેશી.)

- હાણુ અંતર માયામાનિની, મન માન તજીને આધરે;
સૂર્ય ઘુતિ અલગી ગયાં, જેમ યામિની આવે ધાઇ રે ૧.
મન મોહ્યા માયા કામિની, નીકા મટકો એહ રે;
હમકે ચમકે પગલાં ભરે, ચપલા ચમકે દેહ રે, મન૦ ૨.
સોક્ય તણી શંકા નહિં, રંગ રાતી માતી લાલ રે;
ખીર નીર જ્યું મિલ ગઇ, પુલવાસના એક નિહાલ રે. મન૦ ૩.
હાલચાલ માયા તણા, રાજનનો કે નહિં ચાર રે;
મન મંત્રી પણુ હવે ચિંતવે, કામ કરવું એ અનુસાર રે. મન૦ ૪.
માયા રાણીશું કરે, નીત મુજરો મન પરધાન રે;
અવસરને તે આલખે, જે હોવે ખુદ્ધિ નિધાન રે. મન૦ ૫.
કામ કાજ માયા તણું, મન મંત્રી સમારે સાર રે;
ખિજમત છોડી રાયની, માયા સેવે કરી ઇક તાર રે. મન૦ ૬.
માયા પણુ જાણે ખરો, એ સેવક મેં સિરદાર રે;
કૃપણુ ભાવ વજ્રશું, નવિ કાળેં એ વ્યવહાર રે. મન૦ ૭.
માયા માન્યો મંત્રવી, અતિ વાખ્યો સાધ્યો રાજ રે;

- જ્ઞેધ જીવાન હુઓ જીસે, કરે પરણવાનો સાજ રે. મન૦ ૮.
 વ્યાકરણી કહે પંડ એ, શબ્દ તણે અનુસાર રે;
 પણ પરમારથ જ્ઞેવતાં, પુરષોત્તમ દીઠ ઉદાર રે. મન૦ ૯.
 હવે દુષ્ટુદ્ધિને છે પુત્રીકા, નામે પ્રવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ રે;
 માયાને કહે મંત્રીયેં, ત્રણ પુત્રી લેધ દીધ રે. મન૦ ૧૦.
 સગપણ નવિ હુઓ હવે, પ્રવૃત્તિ મોહ બહુ પ્રીતિ રે;
 કુટુંબ સહુ ભેલુ રહે, કરે રંગ રલી નિજ રીત રે. મન૦ ૧૧.
 સુષુદ્ધિ સુણી એ વારતા, મનમાંહે ક્રિયો યોગ રે;
 ભદ્રા ભરણી ન યોગિણી, ત્રણ મલી હુઓ કુયોગ રે. મન૦ ૧૨.
 ભાવ્યવશેં ભૂપતિ ધરે, ભેલી થઇ ત્રણ નાર રે;
 પ્રવૃત્તિ કુષુદ્ધિ માયા વધુ તે રાજને શિર ભાર રે. મન૦ ૧૩.
 રાજ તો જાણે નહિં, વશ પડ્યો વાનર જેમ રે;
 માયા કામિની નાચવે, નૃપ રાચે નાચે તેમ રે. મન૦ ૧૪.
 પરણાવીને વશ ક્રિયો, મન મંત્રી જે પરધાન રે;
 ઇણુ ઉંડા પગ આરોપિયા, માયાનો વાધ્યો વાન રે. મન૦ ૧૫.

દોહરા.

- સુષુદ્ધિ રાણી મન ચિંતવે, કાજેં કાઇ ઉપાય;
 ધરનાં સુત રહે જિણે, એ મુઝ આવે દાય. ૧.
 આલોચીજેં કેહશું, કેહશું કાજેં વાત;
 ધર માંહે એ સાચશું, ન ખિલે મારી ધાત. ૨.
 આપો આપ વિચારિયું, બેશીને એકાંત;
 રાજ સમ આજ મંત્રીછે, જીમ તીમ એ હિતાંત. ૩.
 તો હવે હું પણ એહને, નિજ પુત્રી પરણાવ;
 સગપણ સાધું એહશું, દીસે છે એ દાવ. ૪.
 પુત્રી છે શુભ લક્ષણી, રત્ન કુખી કહેવાય;
 જ્ઞે કાઇ કણ પેદાસ હુય, તિણથી એ દુઃખ જાય. ૫.
 નાનાને પણ સુખ કરે, એસાડે નિજ રાજ;
 માયા મોહ કુષુદ્ધિને, કાઠિ સમારે કાજ. ૬.

ધમ આલોચી મંત્રીને, બોલાવી કહે એમ;
સ્વામી ધર્મધર તું સહી, ધરજે હું કહું તેમ.

૭.

ઢાળ ૬ ફી.

(મેરી બહેની કહે કાંઈ અચરિત વાત.—એ દેશી.)

- મુજ હર્ષ દુઝ્યો છે એ સહી, સુણ મંત્રી કહું તેહ;
પુત્રી નિવૃત્તિ છે માહરી, પરણીજે સરનેહ;
મંત્રી માનજે એ માહરો ઉપદેશ, અનુપમ સુખ લહેજ,
હર્ષિત હોશે નરેશ. એ આંકણી. મંત્રી૦ ૧.
- રતનકૃષ્ણી મુજ પુત્રિકા, નિવૃત્તિ એહવે નામ;
પરણાવું છું તોભણી, હોશે વંછિત કામ. મંત્રી૦ ૨.
- મંત્રી મનમાંહિ ચિંતવે, ઠેલિયે કેમ કરી લાછ;
આદર દેઇ ધર આણિયે, નવિ કીજે પૂછ ગાછ. મંત્રી૦ ૩.
- ધમ જાણીને મન મંત્રવી, પરણિયો નિવૃત્તિ ઉક્લાસ,
બિહુ ભામિની સુખથું રમે, નવ નવ રંગ વિલાસ. મંત્રી૦ ૪.
- ધમ જાણીને મન મંત્રવી, પડવા વારો વાસ;
ઇક શંખિણી ઇક પાંચિની, દુર્ગંધ ઇક ફુલવાસ. મંત્રી૦ ૫.
- જૂજૂઘ પ્રકૃતિ મિલે નહિ, પશ્ચિમ પ્રાચી જોય;
અસ્ત ઉદય સંગતિથક, સૂર્ય સમ પિયુ હોય. મંત્રી૦ ૬.
- વારો હુવે જળ્ય પ્રવૃત્તિનો, તખ કરે પાપ અધાર;
નિવૃત્તિને વારે થયે, પાપ ખરે અતિ જોર. મંત્રી૦ ૭.
- દુર્ધૃદિ માયા જે મળી, ગુણ વર્ણવે મુખ એમ;
તું વડભાગી મંત્રવી, જે સ્ત્રી પરણ્યો પ્રેમ. મંત્રી૦ ૮.
- વક્ષભા હોવે દુર્લભા, ગુણ કરી આપ સમાન;
સરિખા સરિખો જે મલે, તો કરે સહુ ગુણગ્રામ. મંત્રી૦ ૯.
- તમગુણ સરખી પ્રવૃત્તિ છે, અતિ ચપળ ચતુરા નાર;
સકલ ક્રિયામાં પંડિતા, કામકહુ સિરહાર. મંત્રી૦ ૧૦.
- એ સુશુદ્ધિની જે છોકરી, આળસુ બદાકાર;
કર્મહીણ હીસે અછે, ક્રિયાગુણ ન લગાર. મંત્રી૦ ૧૧.

તુજ ગુણથકી વિપરીત છે, તો કિયું આદર માન;
 અજગર જ્યું ઉઘી રહે, ન કરે લૌકિક કાણ. મંત્રી૦ ૧૨.
 શાંત દાંત સરિખી દીસતી, ક્યું નહિં લાવ ને સાવ;
 કામકદુ માણસ નહિં, તેહશું કેહો ભાવ. મંત્ર૦ ૧૩.
 રાજ ખીજ વળી મોહ છે, માયા તણો અંગળત;
 એ શું પ્રાંત ધણી કરો, હોશે જગતમે ખ્યાત. મંત્રી૦ ૧૪.
 કા પર્વ અવસર જાણીને, નિવૃત્તિને બોલાય;
 ક્ષણ એક તેહ શું સુખ લહો, તુરત કરો વિદાય. મંત્રી૦ ૧૫.
 બેઉ નારી શું એમ મંત્રવી, સુખ ભોગવે સંસાર;
 ધર્મ મંદિર કહે તે સુણો, વિવેક તણો વિસ્તાર. મંત્રી૦ ૧૬.

દોહરા.

શીપ સ્વાતિ જલ કણ લહી; મોતી ધારે જેમ;
 નિવૃત્તિ નારી જનમિયો, સુખ લક્ષણ સુત એમ. ૧.
 નાની સુશુદ્ધિ ભણી દુઝ્યો, મનમાં હર્ષ અપાર;
 નામ વિવેક દીયો બલો, સખ જનમાં સુખકાર. ૨.
 વિમલ કમલ કામલ તનુ, નીલવટ ટીકા નૂર;
 મોહ ધસ્યો તમ જીપવા, અભિનવ ઉઝ્યો સૂર. ૩.
 રાજ રલિયાયત થયો, રંગ ઢંગ તસુ દેખ;
 સંગ ભણો એનો સહી, રત્ન વિવેક વિશેષ. ૪.
 પરમ પ્રતીત પવિત્ર તનુ, અનુપમ કુંવર વિવેક;
 પરમ રૂદ્ધ પ્રાપતિ કરે, એ સમ અવર ન એક. ૫.
 બેલાવે ખંતે કરી, રાજ અવસર પાય;
 સુશુદ્ધિ મને સુખ ઉપજે, આનંદ અંગ ન માય. ૬.
 માયા દુશુદ્ધિ પ્રવૃત્તિને, મનમાં થયો વિષાદ;
 નિવૃત્તિને બેટો દુઝ્યો, વધશે વાદ વિવાદ. ૭.
 વિષ વૈરી પાવક રણો, અસ્પેશું નિત હાલ;
 બાંધી જે કાંઈ હવે, પાણી પહેલી પાળ. ૮.
 રમે રાજ મંત્રી ભણી, મળશે વારંવાર;
 તો બાજી હાથ થકી, જાશે પહેલે પાર. ૯.

મોહ વિવેક બેહુ રમે, દેખે રાજા હંસ;
બેહુ પ્રવૃત્તિ મલે નહિં, જ્યું વાયસ ને હંસ. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(કેઇક વર લાધો—એ દેશી.)

- માયા દુર્બુદ્ધિ બે મળી, મન ચિંતે એહ વિચાર રે; વશ કરજો વારં ૧.
- પ્રવૃત્તિ ભણી ઘણિપરેં કહે, શીખ સાંભળ પુત્રી સાર રે. વશ કરજો વારં ૨.
- તું ચતુરા ચપલા છે બાણ, નવિ જાણે ઉંડા ભેદ રે; વશ કરજો વારં ૩.
- શાંત દાંત તુજ શોક્ય છે, તસુ પુત્ર હુવો ગયો ખેદ રે. વશ કરજો વારં ૪.
- પુત્રવતી પ્રિયા માનીયેં, ધર સઘણું તેને હાથ રે; વશ કરજો વારં ૫.
- પુત્રપખેં શી પદ્મિણી, સહી પુત્ર અછે ધર આથ રે. વશ કરજો વારં ૬.
- પુત્ર વિવેક હુઆ પછી, નૃપ મંત્રી બેહુ એહ રે; વશ કરજો વારં ૭.
- નિવૃત્તિ ભણી આદર કરે, છાનો ન છિપે કદી નેહ રે. વશ કરજો વારં ૮.
- આજ પછી તું પિયુષ્યેં, તન મન વચનેં એકાંત રે; વશ કરજો વારં ૯.
- ભાવ ભકિત એમ સાચવે, જેમ વશ હુવે તુજ કાંત રે. વશ કરજો વારં ૧૦.
- નિવૃત્તિથકી મન ઉતરે, કાંઈ કરજો એવી વાત રે; વશ કરજો વારં ૧૧.
- કર્મ ક્રિયા કેળવે બળી, મુજ વાંધ અંગની ધાત રે. વશ કરજો વારં ૧૨.
- નિવૃત્તિતણે વારે અછે, તુજ જેમ કરે તે લાજ રે; વશ કરજો વારં ૧૩.
- શોક્યતાણી શંકા કિસી, એ શીખ ધરે મન આજ રે. વશ કરજો વારં ૧૪.
- શોક્ય શુની વળી સાચણી, વળગી ન બળી તું જાણ રે; વશ કરજો વારં ૧૫.
- શોક્ય કહી શક્તી જીસી, શું કહિજે તેહ વખાણ રે. વશ કરજો વારં ૧૬.
- શીખ ઇસી પરેં સાંભળી, રહે પ્રવૃત્તિ પિયુ પાસ રે; વશ કરજો વારં ૧૭.
- ક્ષણ અંતર અલગી રહી, જેમ તનુ છાયા ઇક વાસ રે. વશ કરજો વારં ૧૮.
- રાત દિવસ ઉભી રેહે, ખિજમતગારી મનખંત રે; વશ કરજો વારં ૧૯.
- સકલ કામ સંસારનાં, સાધે નવ નવી ભંત રે. વશ કરજો વારં ૨૦.
- પ્રવૃત્તિ નારી મન મંત્રવી, વશ કીધો આપણો નાથ રે; વશ કરજો વારં ૨૧.
- નિવૃત્તિ ભણી આવા ન દે, સહુ સરખો મિલિયો સાથ રે. વશ કરજો વારં ૨૨.
- ઉવટ આલ્યો મંત્રવી, જીવ ધાત કરે નિશ્ચંક રે; વશ કરજો વારં ૨૩.
- મૃષા બોલે ધન હરે, પરદારા સેવે વંક રે. વશ કરજો વારં ૨૪.

નવ નવ પરિગ્રહ મેલિયા, મદ માંસ બખે દિન રાત રે; વશ કરજે વારં ૦
 પરદ્રોહી મોહી હુએ, આરંભી દંભી જાત રે. વશ કરજે વારં ૧૩.
 આર્તધ્યાની આકરો, વળી દ્રોહ તણા પરિણામ રે; વશ કરજે વારં ૦
 તંદુલમત્સ્ય તણી પરે, દૂર ધ્યાની આહુ જામ રે. વશ કરજે વારં ૧૪.
 તેલી બેલતણી પરે, ખરવૃત્તિ ભમાડે ભૂર રે; વશ કરજે વારં ૦
 જ્યું તરવરને ઉખેડિને, વાહે બહુ જલનું પૂર રે. વશ કરજે વારં ૧૫.
 માયા મન દરખી ઘણું, હવે મંત્રી અમારે સાર રે; વશ કરજે વારં ૦
 સોહાગિણી છાત્રી તિકા, જોજો વશ કીધા ભરતાર રે. વશ કરજે વારં ૧૬.

દોહરા.

માયાસેંતી મન મલ્યો, હવે કેહને એ પાડઃ
 ઉછલિયો જલનિધિ જીર્યો, હવે કેહી તસુ આડ. ૧.
 પવને પ્રેર્યો અગ્નિ જ્યું, મયગલ માતો જેમ;
 પ્રેર્યો ભૂખ્યો વાજી જ્યું, ધાવે છત ઉત તેમ. ૨.
 પંડ હુષ્ટ પત્રગ તણે, ક્યું કુપયાનો રોગ;
 વિખ લેખ્યો જ્યું તીર એ, તિન મન માયા યોગ. ૩.
 થાકો થલમેં હુવે નહિં, નવિ ખૂડે જલપૂર;
 સાંસીણો ન હુવે કદા, પર્વત ચઢે સનૂર. ૪.
 અગ્નિમાંહિ ભમતો થકો, ન વલે સખળો વેગ;
 અલખ અગોચર સંચરે, નવિ પામે ઉદ્દેગ. ૫.
 રક્ત પાસ જંજીરશું, ન વિહું બાંધ્યો જન્ય;
 મંત્ર યંત્ર ઔષધ કરી, વશ ક્યુંહી નવિ થાય. ૬.
 ધામ કામ રામા રમા, બેલી કીધી ભૂર;
 નૃપતિ ન પામે સિંધિ જ્યું, લખ આવે જલપૂર. ૭.

ઠાણ ૮ મી.

(ધર આંગણ સુર તર ફલ્યો જી—એ દેશી.)

મેમત મંત્રી ચિંતવે જી, હવે મુઝ હાથે રાજ,
 રાગ પરગ મો વશુ જી, આનંદ અધિકો આજ;
 કર્મગતિ કરિન કહી જીનરાજ.

તે નિજ અવણે સાંભળી જી, ભવિજન ભાવમેં આય. કર્મં એ આંકણીં	
રાય વધાર્યો હાથશું જી, નાનાથી વડ કીધ:	
ધર અધિકારી સ્થાપિયો જી, નિજ મુદ્રા જસુ દીધ.	કર્મં ૨.
તે હવે મંત્રી રાયને જી, દ્રોહ કરે અતિ જોર;	
બાંધ્યોથો પહેલી સહી જી, નિવડ બંધન કરે ઝોર.	કર્મં ૩.
આપ વધાર્યો આપને જી, પીડાકારી જોય;	
કાષ્ટ વધારે વન્હિને જી, કાષ્ટથી બાલે સોય;	કર્મં ૪.
અદપશક્તિ રાજ થયો જી, મૂલ નહિં તે નૂર;	
ધૂલપડલ ધૂવે કરી જી, ઢાંકી રાખ્યો સૂર.	કર્મં ૫.
મન માન્યું મંત્રી કરે જી, ન્યાયેં ન્યાય વિચાર;	
બાંધે છોડે આપથી જી, હેતુ અવર ન લગાર.	કર્મં ૬.
મોજો માણે મન ધણી જી, જ્યું લહરી દરિયાવ;	
લૂંટે ખૂંટે લોકને જી, લાઘો આપણો દાવ.	કર્મં ૭.
લાખ કોડ વરસાં લગેં જી, તપ કરે ધર્મની ખંત;	
તે પણ મનના પ્રેરિયા જી, સાતમી નરકેં જંત.	કર્મં ૮.
ભોગ ભલા સુખ ભોગવે જી, તેને આપે મોખ;	
સઘલી કરણી એહની જી, દોષ અને ગુણુપોપ.	કર્મં ૯.
તપ જપ દાન દયા સહી જી, મન વિણુ સઘલો છાર;	
મનમેલુ મહોટો કલ્હો જી, ઉતારે ભવપાર.	કર્મં ૧૦.
કિણુ અવસર મન મંત્રવી જી, દોહા વિવેક કુમાર;	
સૌમ્યવદન સરિખી કલા જી, બોલાબો સુખકાર.	કર્મં ૧૧.
ચિત્ત ચિતારી નિવૃત્તિનેં જી, આય ખડી તે એમ;	
સદ્બુદ્ધિને સંભારિને જી, વિસરી વિદ્યા જેમ.	કર્મં ૧૨.
સમરી દેવીની પરેં જી, ઉભી આવી પાસ;	
નયણાંને મેલો હુઓ જી, ઉલસ્યો અંગ ઉલ્લાસ.	કર્મં ૧૩.
માતા પણ આવી અછે જી, નિજપુત્રીની લાર;	
બાંધ્યો રાજ એલખી જી, દૂરથકી નિજ નાર.	કર્મં ૧૪.
શક્તિ નહિં મલવા તણી જી, પરવશને પરકાશ;	
દાસતણી પરેં હુધ રવો જી, પ્રમદા નાવે પાસ.	કર્મં ૧૫.

દોહરો.

- રાજા હવે નિજ નિંદતો, સંભારે સોવાર;
માયા સાધારણ વધુ, સેવ્યાં એહ વિકાર. ૧.
- સુશુદ્ધિ પ્રિયા મેં તાહરી, શીખ ધારી નહિ કાંચ;
તે એ ચોતરણી પરે, બંધન એવડાં થાય. ૨.
- પ્રાંઠી પાવન તું પ્રિયા, નિર્મલ ગંગાનીર;
તે તો તું ગુણુ આગલી, હીર ક્ષીર દંડીર. ૩.
- તું ચિંતામણિ સારિખી, મેં છોડી મતિ મૂઠઃ
માયા કાચ કરે ગ્રહી, જગ સધલોધ હુંદ. ૪.

ઢાળ ૯ મી.

(વીર સુભો મોરી વીનતી—એ દેશી.)

- પિયુ આખે પ્રિયા સાંભલો, તુઝ મહોટી હો જગમાંહે મામ;
પર ઉપકારી પરગડી, આવીને હો કીજે નિજ કામ. પિયુ ૧.
- ધરની મોહ ધરણી હાથે, એ વાણી હો મેં સાચી દીઠ;
કથન ન માન્યું તાહરં, પરસંગે હો હુવો હું ધીઠ. પિયુ ૨.
- તુઝ પ્રસાદથી પામિયેં, નિજ પદવી હો જે ત્રિભુવન રાજ;
તુઝ વિણ દાસપણું બળ્યો, પરધરનાં હો કીજે છે કાજ. પિયુ ૩.
- ક્યાં બાંધ્યો ક્યાં રૂધિયો, ક્યાં પીડ્યો હો ક્યાં વીંટ્યો જ્ઞેય;
ક્યાં મસલ્યો ક્યાં હત હુઓ, ક્યાં કિંકર હો ક્યાં સેવક હોય. પિયુ ૪.
- હાલ હુકમ હુયો કિહાં, નિર્ધનિયા હો કીધી બહુ જાત;
નવ નવ રંગ ક્રિયા તિહાં, મેં સધલી હો ન કહાયે વાત. પિયુ ૫.
- તુજ વિરહો વાર નહિં, મેં જાણ્યું હો હવે પામી શીખ;
માયા મનમંત્રી મલી, મુઝ કીધો હો ઇણુ આપ સરીખ. પિયુ ૬.
- મેં મંત્રી મહોટો ક્રિયો, ઇણુ કીધો હો મુઝ એહ પ્રકાર;
સ્વારથિયાં સધલાં મળ્યાં, હવે સુંદરિ હો તુંહીજ આધાર. પિયુ ૭.
- દગ વંછે અંધક નર, તમમાંહે હો દીપક આવે દાય. પિયુ ૮.
- ઇણુ ખરિ હું હવે તો બલી, ચિત્ત આહું હો મૂકું પરસંગ;

દીનદયાલ દયા કરી, હવે રાખો હો મુઝસંતી રંગ. પિયુ ૯.
 શીલવતી સાચી તિકા, જે ન તજે હો પતિ આપદમાંય;
 સયણુ તિકે સાચા સહી, દુઃખમાંહે હો કાઢે ગ્રહિ જાંય. પિયુ ૧૦.
 મેં અવહીલા જે કરી, તે ખમજે હો તું સુગુણી નાર;
 રોપ રખે મનમેં ધરો, ધમ જોડ્યો હો ભૂપ વારંવાર. પિયુ ૧૧.
 ઇણુ અવસર દુર્બુદ્ધિ રાણી, અણુચિન્તી હો આવી તિણુતામ;
 તાસુ ભયેં કરિ ત્રાસવી, મા બેટી હો જન્યે નિજ ધામ. પિયુ ૧૨.
 બહુ દિવસેં મલિયા હુતા, મનમંત્રી હો નિવૃત્તિ વિવેક;
 સુબુદ્ધિ રાણી સાથેં હુતી, નૃપ પાસેં હો આયાથા છેક. પિયુ ૧૩.
 દેખી શકે નહિં દુર્જના, સંત મેંદા હો તેદને ન સુદાય;
 ધર્મ મંદિર ધન તે નર, જે ન કરે હો વેદ રાડ ઉપાય. પિયુ ૧૪

દોહરા.

માયા નારી પ્રવૃત્તિ જે, એ પણ આવી તેથ;
 રાજ મંત્રી કુબુદ્ધિ વળી, મલી રલિ બેડા જેથ.

૧.

ઢાળ ૧૦ મી.

(દેશી હાંજરની, અથવા કાલ અનંતાનંત, ભવમાંહી ભમતાં હો જે વેદન સહી;)

(એ દેશી.)

આછ નારી અગ્યાન, તીનું મિલકર હો નરપતિની કને;
 જોલંભો દિયે એમ, એ ક્યું આછ હો જે કીધી મને. ૧.
 અમશું એવી પ્રોત, ફિર અમ શોકડી હો મુખ ક્યું લગાધયેં;
 અહોનિશ કીજેં સેવ, જીજ કરિને હો તુઝને ગાધયેં. ૨.
 જોલંભા વલી એમ, મંત્રી ને પણ હો માયા ઉચ્ચરે;
 પ્રકૃતિ જુરી ક્યું નારી, રાજ પધાર્યા હો નિવૃત્તિને ધરે. ૩.
 દ્વિત તત્ત્વદગ મૂકી, તેં જોલાછ હો સુબુદ્ધિ ભણી ધહાં;
 નિંજુ રસની નાય, દીસતો હેજ હો ભિલતા જિહાં તિહાં. ૪.
 ભોલો તું મન મંત્રી, એ મુઝ વાતાં હો સાચી છે સહી;
 સુબુદ્ધિ મલી જો એથ, જો મુજ પ્રભુતા હો સ્થિરતા ના રહી. ૫.

- ઇમ સમગ્રનયો મંત્રી, માયા નારી હો વચન કહી ધણાં;
 પ્રકૃતિ બણી કહે એમ, કરજે પુત્રી હો આલોચ મનતાણા. ૬.
 દેશવટાની વાટ, નિવૃત્તિ નારી હો જિણ પરે એ લહે;
 કીજે તેહ ઉપાય, તો એ પ્રભુતા હો નિજ હાથે રહે. ૭.
 વિષમતિ પિયુની જાલી, આલસ મૂકી હો કામ કરિજીયે;
 તુઝ સખિયા પચવીશ, કિરિયા સારી હો સાથે લીજીયે. ૮.
 કાયિક્યાદિ પ્રસિદ્ધ, ધીરાં ધીરાં હો નવ નવ નાયકા;
 એ પચવીશમાં ઇક ટાલી, ઇરિયાવહિયા હો તુઝ નેહ લાઇકા. ૯.
 નિવૃત્તિ નારી જેહ, ઇણિયું નાસે હો ઉભા ના રહે;
 મારો છે વિશ્વાસ, ચોવીશસેંતી હો તુઝ આજ્ઞા વહે. ૧૦.
 એ સખિયાં અભિરામ, જીણ જગ સધજો હો જેર કિયો ભલો;
 સખલો સજીયો સાજ, નિવૃત્તિસેંતી હો હવે કર સાફલો. ૧૧.
 ચોવીશે લેઈ સાથ, પિયુશું ખેલે હો નવ નવ રંગશું;
 સખીયાંનાં સુખ દેખ, પિયુડો મોલો હો પ્રમદા સંગશું. ૧૨.
 વિભ્રમ ત્રિવિધ વિલાસ, મુખનાં મટકાં હો લટકાં અતિ મહ્યાં;
 ગાયાં વાયાં ગીત, પ્રીતમ ત્રેહો હો મુખ પાસા ઢલ્યા. ૧૩.

દોહરા.

- કહે પ્રીતમ સુણુ તું પ્રિયા, મનમાંહિ લીજે હુંશ;
 નવિ પૂરું જો આ જથે, તો તુજ ગલાના સુંશ. ૧.
 પ્રવૃત્તિ કહે સુણુ સાહિબા, નિવૃત્તિ તારી નાર;
 તે મુજ હૈડામાં સહી, વેઝ કરે જ્યું સાર. ૨.
 ગોમુખ ધરણી એ અછે, થાઠી શીલી સાર;
 બરજતણી પર પીડવે, એની વાત અપાર. ૩.
 તમથી પણ ગુદરે નહિ, બાજે કરણ વિકાર;
 ગરવ મહેલી ગેહિની, એનો ઉલટો ચાર. ૪.
 માતા પણ છે એહની, સખાની સિરદાર;
 વૈરાગ્યુ શી વાવરી, ન ધરે લોકાચાર. ૫.
 દોષવતી જાણી કરી, રાજ દીધી છોડ;

- નિજ પુત્રી પણ તેહવી, સરખા સરખી જોડ. ૬.
 ગીત ગાન ગાવે નહિં, હાસ્ય વિલાસ ન કોય;
 સ્નાન પાન વલી માન નહિ, વ્યસન રસન નવિ હોય. ૭.
 જો અમને દીધો અછે, ઉલગરો અધિવાસ;
 દેશવટો નિવૃત્તિને, દીજો એ અરદાસ. ૮.
 નાગણુ તો મુખ વિષ કટી, વીંછણુ પુચ્છ વિષ હોય;
 શોક્ય નીચ કાં સાપિણી, આદિ અંત વિષ હોય. ૯.
 સાલતણી પરે કાઢવે, સતસંતી એ નાર;
 તો અમને મુખ ઉપજે, જીવન પ્રાણધાર. ૧૦.

કાળ ૧૧ મી.

(રાગ ધન્યાશ્રી—કુંવર ઇસ્કો મનચિંતવે, મેરી બહેની કહે કાંઈ અચરિત તાત—એ દેશી.)

- એ અરજ માની મંત્રવી, નિવૃત્તિ કીધી વિદાય;
 આ પદ તેહ સતી તણી, કવિજનથે હો કયું વરણી જાય; ૧.
 માયા મન ઉત્સવ ઘણો રે, (એ ટેક.) હવે સીધ્યાં હો સધલાંઈ કાજ;
 ઉઘમ સફળ એ હુઝારે, હવે હોસો હો મોહકુંવરને રાજ. માયા૦ ૨.
 પરવશ પડ્યાં જે માનવી, વળી કમણી રે હાથ;
 તસુ બુદ્ધિ યામિનીમાં સહી, નહી ઉગે હો ન્યાન વાસરનાથ. માયા૦ ૩.
 માતા પિતા પગ લાગિને, નિજ પુત્ર સાથે લેહ;
 નીસરી નિવૃત્તિ તિહાંથકી, પંથ ચાલી હો પંથી પરે તેહ. માયા૦ ૪.
 નિષ્કંટક રાજ હવે હુઝો, નીસરી નિવૃત્તિ નારી;
 પ્રચંડ પવને પ્રેરિયો, જેમ ચાલે હો ધ્વજ અંચલ ચાર. માયા૦ ૫.
 ઇમ મન મંત્રી દહ દિશે, ભમી રહ્યા અહોનિશ તેહ;
 ક્ષણ એક પાછો નવિ વળે, વધિ તૃણા હો નાવે તસુ છેહ. માયા૦ ૬.
 દુર્બુદ્ધિ માયા પ્રવૃત્તિશું, બીનો રહે નિશિ દીસ;
 વળી વીનવ્યો સધળે મળી, હવે પૂરો હો ઇતની જે જગીશ. માયા૦ ૭.
 મોહને રાગ કીજ્યે, એ અધિક મન ઉત્સાહ;
 તુઝશું સધળો હોયશે, એ અવસર હો લાભીજે કાંહ. માયા૦ ૮.
 સુત સહિત નિવૃત્તિ પણ નહિં, સદ્બુદ્ધિ રાજ દૂર;

- આપણો અધિપતિ એ કિહાં, સુખ હોસે હો સધળાં ભરપૂર. માયા૦ ૯.
- ભેરાવર એ ભેધ છે, નિઠગુણે કરી વિખ્યાત; માયા૦ ૧૦.
- આજ ઉદય એનો અછે, ઢોલ ન કરો હો હવે એહિજ વાત; માયા૦ ૧૦.
- મન મંત્રી માની વારતા, મોહને રાજ કીધ; માયા૦ ૧૧.
- અતિ ઘણાં વાળાં વાળ્યાં, મનમાંહે હો સધળાં થઈ સિદ્ધ. માયા૦ ૧૧.
- હોકાર કરતા નરપતિ. સુરપતિ સધલા જેહ; માયા૦ ૧૨.
- ધ્રુવજ્યા મોહ રાજ થયે, અતિ અનમી હો ત્રીન ભુવનમેંજેહ. માયા૦ ૧૨.
- મોહ રાય પણુ હવે મંત્રવી, માનિયો અતિહી ઉદાર; માયા૦ ૧૩.
- ક્ષણુ એક અળગો નહિ કરે, મુખ આગે હો સધળો કામદાર; માયા૦ ૧૩.
- અતિ સખળ રાજ વધ્યું હવે, જેમ વધે વડ જલ પાય; માયા૦ ૧૪.
- સુખ ભોગવે મોહ ભૂપતિ, નીત નવલા હો આનંદ મન થાય. માયા૦ ૧૪.
- ગુણવંત ગુરૂ પાઠક વર, શ્રીદયાકુશલ ઉદાસ; માયા૦ ૧૫.
- તસુ શિષ્ય ધર્મમંદિર કહે, એ બીજે હો ખંડ મોહવિલાસ. માયા૦ ૧૫.

ખંડ ૩ જો.

ઢાહરા.

- પાર્શ્વનાથ પ્રસાદથે, પ્રગટે નવે નિધાન; માયા૦ ૧.
- અલિય વિદ્ય દુરે હરે, જપતાં જેહનું નામ. માયા૦ ૧.
- મોહરાય હવે ચિંતવે, નગરી અવિદ્યા નામ; માયા૦ ૨.
- પુરી પુરાણી છે સહી, તે સખરી મુઝ કામ. માયા૦ ૨.
- સાજ કરી રહિયેં તિહાં; ભય દેહનો નવિ થાય; માયા૦ ૩.
- રાજની એ નીતિ છે, ન રહે એકણુ ઠાય. માયા૦ ૩.
- ધનનીચી ધરણી બહુ, વિવિધ કરે વિચાર; માયા૦ ૪.
- ગુણવંત તે ગાફલ નહિં, સ્વાસ્થ સાધે સાર. માયા૦ ૪.
- ધમ ચિંતવી પુર સજ કરી, સધલાં લોક વસાય; માયા૦ ૫.
- સંસારી પ્રાણી જાણી, દીઠાં આવે દાય. માયા૦ ૫.

ઢાળ ૧ લી.

(પાંચમી તપવિધિ સાંભળો;—અં દેશી.)

- નગરી નિરખો મોહની, નામ અવિદ્યા જામો રે;
 શોભા સખરી તેહની, નીકા નિવિડ નિવાસો રે. નગરી૦ ૧.
- ત્રણ અજ્ઞાન ત્રિકાટ છે, તે નગરીની પાસે રે;
 કાસીસાં સોહે જિહાં, કર્મ પ્રકૃતિ પ્રકાશે રે. નગરી૦ ૨.
- દેવ નરક પશુ માનવી, એ ગતિ ચાર પ્રતોલી રે;
 તીખી તૃષ્ણા ખાતિકા, અતિ ઉંડી તસુ દોલી રે. નગરી૦ ૩.
- રમણી ભોગ તે વાડિયાં, મુખ કમલેં કરી સોહે રે,
 સમર કુંવર રમતો રહે, યૌવનરૂપ મન મોહે રે. નગરી૦ ૪.
- પાપ અઢાર તટાક તે, તે અતિ ઊંડાં દીસે રે;
 શઃ હઠવાદ તે ખાલ છે, ઉન્માદ જલ તિહાં હિસે રે. નગરી૦ ૫.
- ક્રીડા વાપી કામિની, શૃંગાર રસ કરિ ગાદી રે;
 કરપદકમલેં શોભતી, સરલી સુંદર ટાઢી રે. નગરી૦ ૬.
- કામાસન આસન જિહાં, ચોરાસી બાળરો રે;
 પરિણામ ક્ષણ ક્ષણ જીવડા, તેહિજ ધર વિસ્તારો રે. નગરી૦ ૭.
- નગરીવિચ જે લોક છે, તે તો મદરા માતા રે;
 નગરીને છેહડે વસે, તે કછુ સરલ કહાતા રે. નગરી૦ ૮.
- થોડે લાભે લોક જે, મનમાં હર્ષિત થાય રે;
 થોડે અલાભેં જે નરા, દીન થઈને જાય રે. નગરી૦ ૯.
- મમત્વોપદ્રવ દેવતા, નગરીની રખવાળી રે;
 સાન્નિધ્ય ખખર ભલી કરે, જ્યું વાડીમાં માળી રે. નગરી૦ ૧૦.
- નાચે દૂદે કેઈ નરા, કેઈ વાદ વિચારે રે;
 નદે વદે કેઈ સ્તવે, કેઈ યાચક વારે રે. નગરી૦ ૧૧.
- કોપે રોપે ગર્વને, જોપેં કરણ ન જોપેં રે;
 આક્રંદ રોવન કેઈ કરે, મિથ્યા મતિ અતિ દીપે રે. નગરી૦ ૧૨.
- ધસમસ ધંધામાં ફિરે, શિક્ષા વિક્ષા કારી રે;
 ગાવે વાવે કેઈ નરા, ફેરે કપટની સારી રે. નગરી૦ ૧૩.

નિર્ધિયાર સહુ લોકને, રાજના અતિ રાગી રે;
નગરી વર્ણી એહવી, મોહ રાગ વડભાગી રે. નગરી૦ ૧૪.

દોહરા.

હવે રાગ વર્ણન સુણો, વલી એહનો પરિવાર;
કવિ કલ્પના ઉપમા કરી, કહે સવળો વિસ્તાર. ૧.

ઢાળ ૨ છ.

(દેશી જુમખડાની અથવા રંગીલે સારથી;—એ દેશી.)

- | | |
|--|-----|
| મૂઠ સંગતિ પરખદ ભલી રે, મહેલ ક્વાસના તેથ; મહીપતિ મોહના; | |
| સિંહાસન મતિબ્રંશ છે રે, છત્ર અસંજમ જેથ. મહીપતિ૦ | ૧. |
| ખડગ નિબ્રંછન કર અહે રે, તેર ક્રિયા અંગી સાર; મહીપતિ૦ | |
| પાંચે ઇન્દ્રિય પરવડી રે, પાંચેઇ હથિયાર. મહીપતિ૦ | ૨. |
| અરતિ અને રતિ એ ખડી રે, ચામર ઢાલણુહાર; મહીપતિ૦ | |
| પાખંડી બહુ પોલિયા રે, સ્વામી ધર્મ સિરદાર. મહીપતિ૦ | ૩. |
| બહુવિધ સંજ્ઞા નટ તિહાં રે, નાટક કરે ઉદાર; મહીપતિ૦ | |
| કામિક શ્રુત તિહાં ગામ્યેં રે, રાજન સુખકાર. મહીપતિ૦ | ૪. |
| બુજખલી ભીમતણી પરેં રે, શ્રંગાર સખર કરેઇ; મહીપતિ૦ | |
| ચાર્વાક મિત્ર માનતો રે, અધિક માન ધરેઇ. મહીપતિ૦ | ૫. |
| પટરાણી જડતા કહી રે, ગુણ ગણ રૂપ રસાણ; મહીપતિ૦ | |
| તસ કુખિ કંદર કેશરી રે, મદન પુત્ર વડ ભાલ. મહીપતિ૦ | ૬. |
| રાગ દેવ આરંભ વળી રે, એ પણ પુત્ર છે તાસ; મહીપતિ૦ | |
| જેરાવર સગળા અછે રે, જીંપ શકે કુણ જાસ. મહીપતિ૦ | ૭. |
| ચિન્તા પ્રમુખ પુત્રી ધણી રે, રણ કરવાને શર; મહીપતિ૦ | |
| ભાઈની પરેં ભડ અછે રે, દિન દિન અધિકે નૂર. મહીપતિ૦ | ૮. |
| કર્મ ક્રિયા જાણે ધણી રે, મંત્રી મિથ્યાદષ્ટિ; મહીપતિ૦ | |
| છાપ ધરી જેહની નરા રે, હીડે સવળી સૃષ્ટિ. મહીપતિ૦ | ૯. |
| દુષ્ટ યોગ મનના જીકે રે, તેહિજ સામંત સાર; મહીપતિ૦ | |
| સાત વ્યસન એવે સદા રે, રાજ્યતણા આધાર. મહીપતિ૦ | ૧૦. |

મંડલિક રાજને અછે રે, કોધ માન લોભાદિ;	મહીપતિ०	
દંભ જોરાવર જોધ છે રે, પગ ઇગ જીંપે વાદ.	મહીપતિ०	૧૧.
સેનાની પરમાદ છે રે, કુદ્ધ કરણને જોધ;	મહીપતિ०	
શાન્તિ માહા મુખટાં બણી રે, જીંત્યા જેણે રોધ.	મહીપતિ०	૧૨.
ચંડભાવ કોટવાલ છે રે, તસ્કર જાલણ હાર;	મહીપતિ०	
શૈઠ જીહાં વ્યાકેષ છે રે, મહાજનને મુખકાર.	મહીપતિ०	૧૩.
પાપ પરિગ્રહ અતિ ઘણો રે, તેહિજ અધિક બંડાર;	મહીપતિ०	
સંગ કુસંગ દાણી તિહાં રે, પુરોહિત પાપ પ્રચાર.	મહીપતિ०	૧૪.
આળસ શય્યાપાલ છે રે, શઠ હઠ છાહલદાર;	મહીપતિ०	
નિંદકકાંતુંગા ઘણા રે, કુકવિ બહુ સુચાર.	મહીપતિ०	૧૫.
તગોલી પ્રેમ રાગ તે રે, મુખ શોભા પરકાર;	મહીપતિ०	
હર્ષ શોક બે મલ્લ છે રે, ક્રીડા કૌતુક સાર.	મહીપતિ०	૧૬.
વિષય વિકાર ચાકર ઘણા રે, એવો રાજ્ય પદ્મ;	મહીપતિ०	
ધર્મમંદિર ધન તે નરા રે, મોહચક્રી વગે દર.	મહીપતિ०	૧૭.

દોહરા.

હવે નિવૃત્તિની વારતા, મુણજો ભવિજન તેહ;
શીલ સત્ય મનમાં ધરે, સાધવી લક્ષણ એદ. ૧.

ઢાળ ૩ જી.

(કર્મ પરીક્ષા કરણ કુંવર ચલ્યા રે;—એ દેશી)

ધર્મ સહાય કરી કામની ચલી રે, નિવૃત્તિ નીકે નૂર,		
આપદ સંપદમાં જે સ્થિર રહે રે, નરનારી તે શૂર.	ધર્મ०	૧.
મોહ મહિપતિને ભય નાસતી રે, પવનતણી પરે તેહ;		
સુત સખરો પણ સાથે શું કરે રે, ભાવી ન ચલે જેહ.	ધર્મ०	૨.
મારગ લાંઘો અતિ ઘણો કામિની રે, ચાકી રાણી ઘાય;		
વિસામો મન જાણે લીજ્યે રે, સખરે હામ સુહાય.	ધર્મ०	૩.
બ્રહ્મપુરી ઇક ભાલી બામિની રે, ઇહાં રહેવાનો લાગ;		
મંત્ર પવિત્ર પાણી કરી છાંદિયે રે, પૂજ્યે વલી આગ.	ધર્મ०	૪.

- યજ્ઞ સ્થંભ માંડ્યો છે યાગે કરી રે, સકલ સગ્રાહ સાર;
વેદપાઠી બ્રાહ્મણુ મુખ ઉચ્ચરે રે, વેદકંઠે ઉચ્ચાર. ધર્મં ૫.
- માપ અને જવ તિલ સહુ ભેલિને રે, હોમ કરે બહુ ભાતિ;
ખીજડ પીપલ લાકડ મેલિયાં રે, ધર્મ તણી મન ખાતિ. ધર્મં ૬.
- છાગના કાનમાં મંત્ર ભણી કરી રે, બલિ કરે બ્રાહ્મણુ તેહ;
દેવને તૃપ્તિ હોશે એહથી રે, સરગ હોશે સ્વદેહ. ધર્મં ૭.
- નિવૃત્તિ એવી હિંસા દેખીને રે, મનમાં ચિન્તે એમ;
બ્રાહ્મણુ તે સમ દમ ક્ષમતા ધરે રે, જ્ઞાની નિર્મમ હેમ. ધર્મં ૮.
- મન સુચિકારક સંતોષી સદા રે, ત્યાગી કરણાવંત;
સત્યવાદી સૂધા બ્રહ્મ પારખુ રે, આરજ અનુપમ સંત. ધર્મં ૯.
- બ્રમ જુલા એ બ્રાહ્મણુ નામથી રે, ગડરી પ્રવાહં લોક;
વેદમંત્રે કરિ છાગને સ્વર્ગ છે રે, મન વંછિત લહે થોક. ધર્મં ૧૦.
- છાગતણી પરે વહાલાને કરો રે, સખરી ગતિ ઉપચાર;
દુર્ગતિયે કાં મોકા બાપડા રે, વેદ ઉપર એક તાર. ધર્મં ૧૧.
- વેદમંત્ર કરી કન્યા વ્યાહિયે રે, તે પણ વિધવા થાય;
મંત્રતણી જે શક્તિ તિહાં ગઈ રે, દ્યો પરતો મન લાય. ધર્મં ૧૨.
- વેદપાઠી બ્રાહ્મણુને તાડતાં રે, પીડા ન હુવે લગાર;
તો તે છાગને પીડા નહિં હુવે રે, મંત્રશક્તિ શ્રીકાર. ધર્મં ૧૩.
- સિંહ સર્પનો યાગ કહ્યો નહિં રે, બાપડાં બકરાં અનાથ;
દુર્બલધાતી દેવ અછે સહી રે, નબલાને કોણુ સાથ. ધર્મં ૧૪.
- પરમેશ્વર એ ખાવાં સરજ્યાં રે, એહવું બોલે એહ;
ખાદકથી પણ પાપી આગલો રે, હિંસા દીપાવે તેહ. ધર્મં ૧૫.
- યાગહિંસાને હિંસા નાવ કહે રે, ચાર્વાક મતના ધાર;
બ્રાહ્મ હરે જે પંચેન્દ્રિય તણાં રે, લધુ જીવ કેહી સાર. ધર્મં ૧૬.
- શિવ તે સર્ગ તીર્થ જલને કહે રે, પૂજે ગો પશુ મંદ;
ગૃહધારીને ગુરૂ કરી સર્દહે રે, દેવ અગ્નિ સુખકંદ. ધર્મં ૧૭.
- એ સધળા મુઝ શોક્ય પ્રવૃત્તિના રે, પક્ષપાતી પરધાન;
એમ જાણીને નિવૃત્તિ નીસરી રે, ધરે તેમ ધર્મધ્વનિ ધ્યાન. ધર્મં ૧૮.

દોહરા.

- વિસામો લેવા બણી, વલી જોવું કોઈ ગામ;
ફરતાં એક દીકું તિહાં, બ્રહ્મમતીનું ઠામ. ૧.
- વૈરાગી બેઠા બણા, કોપિન વસન ધરેછ;
હાથ કમંડલ દંડધર, જપ અક્ષમાલ ધરેછ. ૨.
- સ્થાનક વાર દેખિને, સુતથું બેઠી ઠામ;
એક બ્રહ્મ જગમાં અછે, શબ્દ સુબો એ તામ. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

જગદ્ગ્રીવ મઝાર, ભરત ક્ષેત્રમાંહે;—એ દેશી.

- સુત બોલ્યો સુણ માત, વચન હુવે તીકે, જે કોઈ તત્ત્વ સમ જાણિયે એ;
બ્રહ્મ વિના સખ જૂઠું, એકાંત મતધર, ઇલાં રહેવા મન નાણિયે એ. ૧.
- સાધક વ્યવહાર જોહ, નિરત કારણ બહું, ઉરહો અવલંબ એ સહિ એ;
નિશ્ચયને ગ્રહે એહ, કીરિયા દ્વપવે, ખોટાશું વણુશે નહિં એ. ૨.
- અંથથકી કરે બોધ, તપ જપ ખપ કરે, ઉઘમ પણ સવિ આચરે એ;
મુખથી બોલે એમ, એ સહુ જૂઠું છે, નય પ્રમાણુ નવિ ઉચરે એ. ૩.
- સ્વાદ્યાદ નહિં એથ, જે સાચો સહી, સકલ રસાયણુ સાધક એ;
કપટી કૂડા એહ, સ્વપર રૂપનું, પરમારથના આધક એ. ૪.
- વલી કહે જગમાં એક, આતમ વ્યાપિયો, બ્રહ્મ સ્વરૂપી એહુઓ એ;
જયું આકાશે ચન્દ્ર, એકજ છે સહી, જલ પ્રતિબિંબ જૂઓ જૂઓ એ. ૫.
- ઉપજે વિણુસે ભૂર, જલકલ્લોલ જયું, નાના મહોટા દીસતા એ;
પણુ તે એક સ્વરૂપ, અવર ન કોઅછે, એહ અર્થ કહે હીસતા એ. ૬.
- કે ઉત્તમ કે નીચ, કે સુર નારકી, આરજ મ્લેચ્છ કે આખિયે એ;
કે નારી કે ખંજ, કે નર તિર્યચ, મોરપિછ સમ સાખીયે એ. ૭.
- કે પંડિત કે મૂઢ, કે રંક રાજવી, ધ્યાનિક ભેદ અનુસરે એ;
કર્મ ન માને હેત, સહજ સ્વભાવ એ, બદરી કંટકની પરે એ. ૮.
- આતમગુણુ પર્યાય, અનંત માને નહિં, બોલે બાલકની પરે એ;
પરિણામી બે દ્રવ્ય, આતમ પુર્જલ, એક વિવેચન ના કરે એ. ૯.
- સત્તા શાશ્વતરૂપ, નિજ નિજ દ્રવ્યની, મર્યાદા મૂકે નહિં એ;

દ્રવ્ય અને પર્યાય, ભેદભેદ જે, સ્યાદ્વાદી સમજે સહી એ. ૧૦.
 ઇહાં નવ સીજે માઉ, વિવેક સુતે કહો, માતા વચન પ્રમાણિયો એ;
 ઉઠિ ચલી પંથમાંહી, પુત્ર પ્રેરી થકી, ભેદ ભલો મન આણિયો એ. ૧૧.

દોહરા.

- સુશુદ્ધિ સુતા હવે ચાલતાં, તાપસ આશ્રમ દીઠ;
 વિસામો ઇહાં લિજિયેં, સખરી બ્રાયા મીઠ. ૧.
 જૂઠા તાપસ અતિ ઘણા, જટા જૂટ બહુ ભાર;
 હાથ અક્ષમાલા અછે, નામ નારાયણ સાર. ૨.
 શિષ્ય ઘણા ચિહ્ન દિશ જઈ, મૂલ કંદ ફલ લેહ;
 વનગ્રીહી આણે ઘણા, ભોજન અર્થે તેહ. ૩.
 શુક સારો પંખા ભણી, રામ નામ શીખાય;
 પાદપ સીંચે વારિયું, ધર્મ ન ધર્મ ઉપાય. ૪.
 નિવૃત્તિ નારી ચિંતવે, એ પણ મોહેં લીન;
 શમ દમ કરણા કે નહિં, જ્ઞાન શુભેં કરી હીન. ૫.
 ભુક્તા ભામિની એ તજી, ભજી ન અંતર દષ્ટિ;
 કોડ ક્રિયા અફલી હુવે, વ્યું ઉખરમે વ્રષ્ટિ. ૬.
 આરંભ મિથ્યામતિ ઘણા, નિરવધ નહિં એ હાય;
 આંત થયાં પણ છાંડિયેં, નદી ફલની બ્રાય. ૭.

ઢાળ પ મી.

(મેરે અરહનાં;—એ દેશી.)

- સુશુદ્ધિ સુતા વળી ત્યાંથકી રે હાં, ધરિ ધારજ મનમાંહિ; ધર્મ ધુરંધરા.
 ચાલી ચતુરા ચાંપથું રે હાં, જાલી પુત્રની બાંહિ; ધર્મ ૦ ૧.
 તું સુત સુરતર છાંહી રે હાં, તો સમ અવર કે નાંહી. ધર્મ ૦
 ઇક પુર બેડી કામિની રે હાં, કોલધર્મ સુણી કાન. ધર્મ ૦
 વિસામો ઇહાં લીજિયેં રે હાં, જો રહે આપણો માન. ધર્મ ૦ ૨.
 એ ધર્મ સેવે ઘણું રે હાં, તરણપણે નર નારિ; ધર્મ ૦
 આકર્ષે લોકો ભણી રે હાં, ધર્મ શબ્દ સુખકારિ. ધર્મ ૦ ૩.

સંત સાધુ મુખ ઉચ્ચરે રે હાં, આયાને બહુ માન;	ધર્મં	
મંડલ માંડે મન રસી રે હાં, ગાવે ગીત ને જ્ઞાન.	ધર્મં	૪.
રંડા ચંડા દીક્ષિતા રે હાં, ધર્મ દારા છે એહ;	ધર્મં	
સેવ્યાં શક્તિ હોશે સુખી રે હાં, મન મત ધરો રે સંદેહ.	ધર્મં	૫.
મઘ માંસ ખાતાંચકાં રે હાં, ઇણુ ઠામે દોષ નાંહિ;	ધર્મં	
ધમ સુણી નિવૃત્તિ ચિંતવેરે હાં, ધિક્ ધિક્ એહની છાંહિ.	ધર્મં	૬.
મોહ મંત્રીના દાસ એ રે હાં, સંગ ભલો નહિં એહ;	ધર્મં	
નિવૃત્તિ તિહાં દૂતી ચલી રે હાં, શીલવતી ગુણગેહ.	ધર્મં	૭.
અવર નગર દીકું ભલું રે હાં, બાધમતીનું ઠામ;	ધર્મં	
આતમની ચર્યા કરે રે હાં, એ હોશે અભિરામ.	ધર્મં	૮.
તસુ મુખ એહવું સાંભળ્યું રે હાં, આતમ ક્ષણ ક્ષણ નાંહિ;	ધર્મં	
પુણ્ય પાપ કેહને નહી રે હાં, શૂન્યપણો જગમાંહી.	ધર્મં	૯.
માતા પૂછે સુત ભણી રે હાં, એહશું આખે એમ;	ધર્મં	
વિવેક પુત્ર તવ બોલિયો રે હાં, સુણુ માતા કહું તેમ.	ધર્મં	૧૦.
બાધને કહિયેં પુત્ર તું રે હાં, પિતા ભણા છો નાંહિ;	ધર્મં	
બ્યાહ ભાગવેલા જૂઓ રે હાં, એક પિતા ક્યું સાંહી.	ધર્મં	૧૧.
અપરાધ કા બીજો કરે રે હાં, અવર દંડીજો કાષ;	ધર્મં	
રાજનીતિ પણ ચાલવી રે હાં, ધર્મભણી કિહાં હોષ.	ધર્મં	૧૨.
શય્યા સખરી સૂઈયેં રે હાં, પીજેં ખીર પ્રભાત;	ધર્મં	
ભોજન મીકું કાળિયેં રે હાં, સાંખ્યમતીની વાત.	ધર્મં	૧૩.
સૌગત મત એ સાંભળી રે હાં, નિવૃત્તિ નારી ન સુદાય;	ધર્મં	
તત્ત્વ કપૂરને કર ગણ્યાં રે હાં, દૂષણુ ન આવે દાય.	ધર્મં	૧૪.
મુઝ્ઘ માનવ મૃગપાશ એ રે હાં, ભવ અટવીમાં ભૂર;	ધર્મં	
નિરખી નિરખી પગ મંડિયેં રે હાં, ઇણશું રહિયેં દૂર.	ધર્મં	૧૫.
આગેં ચાલી ઉતાવળી રે હાં, ન રહી એક પલ માત;	ધર્મં	
કપિલ યોગી પણ મલ્યાં રે હાં, તિણશું ન કરી વાત.	ધર્મં	૧૬.
સેવક સધલા મોહના રે હાં, નિવૃત્તિ નારી મન જાણ;	ધર્મં	
વૈરીની પરેપરહર્યા રે હાં, ભૂલે નાંહિ સુખાણ.	ધર્મં	૧૭.

દોહરા.

ધણુ પરિ સધળી ભૂમિકા, ભમતી ભમતી ભૂર;
વિસામો લાંબો નહિં, ખેદ કરે જે પૂર.

૧.

ઢાળ ૬ ઠી.

(રહો રહો રહો રહો વાલહા;—એ દેશી.

- પ્રવચન પુર ગદ્ય પાધરી, પુણ્ય તણે અંકુર લાલ રે;
નિકટ બાવી નિરખે સહિ, પાપીયડા છે દૂર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧.
- ચારિત્ર પ્રાસાદને ગોપરે, ધર્મધ્વજ લલકાય લાલ રે;
દૂરથકી પણ દેખતાં, આનંદ અંગ ન માય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૨.
- પુણ્ય પવિત્ર પરિણામથી, ઉપદેશ નગરમાં જોય લાલ રે;
પાપ કર્મ ચંડાલનું, પગ પેસાર ન કાય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૩.
- સાધુ શિરોમણિ સંત જે, નગર મધ્યં રહે તેહ લાલ રે;
દેશવતિ ને સમકિતી, બાહિર વસિયા અછેહ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૪.
- પ્રવચન પુર વાસી ધણા, સધળા સુખિયા લોક લાલ રે;
તત્ત્વતણે સુખ આગલે, તણુ સમ સુખ સુરલોક લાલ રે. પ્રવચન૦ ૫.
- ત્યાંથકી મુક્તિ પુરી બણી, સાથ ચલે દિન રાત લાલ રે;
ચોર ચરડ લાંગે નહિં, ભીતિ તણી નહિં વાત લાલ રે. પ્રવચન૦ ૬.
- તસુ પુરવાસેં વન અછે, ઈન્દ્રિયદમન છે નામ લાલ રે;
નિવૃત્તિ નારી દેખિયો, અનુપમ એ અલિરામ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૭.
- સાધુવદન તે કુંડ છે, જિન વચનામૃત નીર લાલ રે;
ભૂર ભવિક પંથી બણી, જાયે ભવની પીર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૮.
- ધર્મવચન ફલ ફટરાં, યોગી મધુકર સાર લાલ રે;
નિવૃત્તિ વિસામો તિહાં લિયો, ખેદ ગમાવણુહાર લાલ રે. પ્રવચન૦ ૯.
- યોગ ત્રિભૂમિ આવાસ છે, તિહાં ઇક નરને દીઠ લાલ રે;
દિલબર દર્શન તેહનું, અમૃતથકી પણ મીઠ લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૦.
- વિદ્યાનો બંડાર છે, જાણે સધળી વાત લાલ રે;
વંદના કીધી નારિયે, જંગમ તીરથ જાત લાલ રે. પ્રવચન૦ ૧૧.

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર-મોહ અને વિવેક.

હાથ જોડીને પૂછે સતી, કાણુ તું સ્વામી આખ લાલ રે;	
ધણુ વનમાંહે કયું રહે, સાચું સધળું દાખ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૨.
પુરૂષ કહે સુણુ સુંદરી, મારી સધળી વાત લાલ રે;	
વિમલજોધ નામેં અછું, સિદ્ધપુરૂષ વિખ્યાત લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૩.
ધણુ પુરમાંહે રાજવી, અરિહંત નામ છે જસ લાલ રે;	
તસુ આદેશ લહી કરી, ધણુ વાડીમેં વાસ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૪.
આવાસ પહેલી ભૂમિકા, જંસીને આરામ લાલ રે;	
રાખું સુખ ભરપુર શું, વૃત્તિ હુંવ અભિરામ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૫.
રાજના પરસાદથી, મુઝને એહવું જ્ઞાન લાલ રે;	
આગમ નીગમ વારતા, સધલાંને સમાધાન લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૬.
કર જોડીને કામિની, આખે પુરૂષને એમ લાલ રે;	
ઉપકારી શિર સેહરો, સુણુજે હું કહું તેમ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૭.
અખળા નારી એકલી, નહાનો પુત્ર એ સાથ લાલ રે;	
ભ્રમણુતાણું દુઃખ શું કહું, ઇક જાણે જગનાથ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૮.
મયા કરીને જોધયેં, એ બાલકનો હાથ લાલ રે;	
કહિયેં હોશે એહને, પ્રભુતા સંપદ સાથ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૯.
હું નજરેં જે દેખશું, વાર એહની વાર લાલ રે;	
એ સધલું મુઝને કહો, આણી મન ઉપકાર લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૨૦.

ઢાહરો.

સિદ્ધ પુરૂષ બોલ્યો હવે, સુણુ ભામિની દુઃખ તુજ;	
દૂર ગયાં હવે જાણુજે, એ વાચા છે મુઝ.	૧.
એ બાળક જે તાહરો, ઉત્તમ લક્ષણુવંત;	
સકલ વાતનો હું કહું, એ માને એકંત.	૨.
તત્ત્વશ્રિ નામા પુત્રીકા, મહારી છે મનુહાર;	
શુભાચાર દારા કુખેં, ઉપની તે નિર્ધાર.	૩.
તેસેંતી તુઝ પુત્રને, પરણાવો બહુ પ્રેમ;	
અવિચલ જોડી એહની, હોશે કુશલા ક્ષેમ.	૪.
વર કન્યા જેહ લલાં, લેહશે ભોગ સંયોગ;	
ચંદ્ર અને પુનમ તણો, પૂરણુ મલિયો જોગ.	૫.

એહ વચન સુંદર સુણી, દેખી કન્યા સાર;	
લાવણ્ય લક્ષણ દેખીને, પામી હર્ષ અપાર.	૬.
ભાગ્ય ભલું મુઝ પુત્રનું, એ ધર ધરણી થાય;	
ધરમે લક્ષ્મી આવતી, ક્યું ઠલીજે પાય.	૭.
નિદ્રાણુ શય્યા લહે, તરખો અમૃત પાન;	
ભૂખ્યો પાયસ નાં તજે, લાધો રંક નિધાન.	૮.
નિવૃત્તિ નારી માનિયું, સિદ્ધ વચન શિરદાર;	
લક્ષ્મી તેહ દિન સાધિયું, ન કયો કામ વિચાર.	૯.

ઢાળ ૭ મી.

(દુલહ દુલહ કિસન હો, દુલહિણી રાધિકા જી. એ—દેશી)

કુંવર કુંવર વિવેક હો, લાગી તત્ત્વરુચિ જી, પરણે પરમ ઉદ્ધાસ;	
વિલંબ વિલંબ ન કીધો હો, વહાલે વાગમેં જી, વિસ્તરીયો જસવાસ. કુંવરં ૧.	
મનમેં મનમેં હો, મહોત્સવ માંડ્યો અતિ ધણોજી, તે જાણે જગદીશ;	
જુગતિ જુગતિ જોડી હો, મિલી દેમજન્યુંજી, વાણી વિશ્વના વીશ. કુંવરં ૨.	
માણિક માણિક જોડી હો, હંમની મુદ્રડી જી, બેકનો ઉભય સંયોગ;	
સંપદ સંપદ મિલતાં હો, હોવે સોહિલી જી, કિહાં માણસ સંયોગ; કુંવરં ૩.	
વિમલ વિમલ બોધ કરે, સુણ સગી જી, આપદ દુઃખ મન નાણ;	
વાધે છે વાધે છે પણ, બીજે ચંદ્રમા જી, આતલે પંડિત વાણ. કુંવરં ૪.	
સુન્દરી સુન્દરી હો, આયાં આપદ નવિ રહે જી, રાહુ મુખેં જેમ ચંદ;	
ધીરજ ધીરજ ખમજે હો, આપદ ઉપનાં જી, વાયેં ન ચલે ગિરિંદ. કુંવરં ૫.	
આજથી આજથી હોશે હો, એની શુભદશા જી, આપદ અલગી થાય;	
પ્રગટ પ્રગટ હોશે હો, પુણ્ય પાધરાં જી, સખ જનને સુખદાય. કુંવરં ૬.	
ઉદ્ધમ ઉદ્ધમ ખતાવું હો, ભાલ તુજ ફલે જી, અનુપમ છે ઉપાય;	
નિષ્ફળ નિષ્ફળ ન હોવે હો, નિશ્ચય જાણજો જી, પરતો પૂરણ થાય. કુંવરં ૭.	

દોહરા.

પ્રવચન પુરનો છે ધણી, રાજ અરિહંત નામ;
લાવ શત્રુ જીત્યા જીણે, અતુલી બલ અભિરામ.

ભુક્તિ મુક્તિ દાતા સકલ, અચિંત ચિન્તામણિ જન્ય;
કામકુંભ સુરતરુ ધણા, એ સમ અવર ન કાય.

૨.

ઢાળ ૮ મી.

(હાં હાં ચન્દ્રાવતી ક્યાં ગઈ; —એ દેશી.)

શોભા સાહેબની ધણી, મોપેં કહીય ન જાયો રે;	શોભા૦ ૧.
સ્થૂલદષ્ટિ કરિ વર્ણવું, નિશ્ચે અનુભવ પાયો રે.	શોભા૦ ૨.
ત્રીન છત્ર શિર શોભતાં, ત્રીન ભુવન હકુરાઈ રે;	શોભા૦ ૩.
ત્રીન ગદેં કરી રાજતો, રત્ન ત્રય સુખદાઈ રે.	શોભા૦ ૪.
સિંહાસન ઉજ્જવલ ભલું, અશોક વૃક્ષ વણિ હોય રે;	શોભા૦ ૫.
ભવિજન તાપ બુઝાયવા, અદ્ભુત જળધર જન્ય રે.	શોભા૦ ૬.
મિથ્યા તિમિર નસાયવા, સૂરજ સમ છે તેજે રે;	શોભા૦ ૭.
ધર્મચક્ર જસુ આગલેં, દેવ ધરે ધરિ હેજે રે.	શોભા૦ ૮.
ધતિ ભાતિ જાયે સખે, જંભુક જયું સિંહ સાહેં રે;	શોભા૦ ૯.
ફલ ફગર વરસા હુવે, વણિ સુર પુંડુલિનાદેં રે.	શોભા૦ ૧૦.
જાતિ વૈર મુકી કરી, સુરનર ને તિર્યંચા રે;	શોભા૦ ૧૧.
પર્પદમેં આવી મલેં, એવો છે જિહાં સંચો રે.	શોભા૦ ૧૨.
અચરિજ મૂલ જે ઇન્દ્ર છે, કોસુરને નવિ દેખે રે;	શોભા૦ ૧૩.
તે સધળા કિંકર ઇહાં, નિરૂપમ એહ વશેખેં રે.	શોભા૦ ૧૪.
અતિશય એહના અતિધણા, કહેતાં નાવે પારો રે;	શોભા૦ ૧૫.
કેવલજ્ઞાન દિવાકર, અનંત વખ્યા વિસ્તારો રે.	શોભા૦ ૧૬.
જામાતા જો એહને, સેવે સ્થિર કરિ ચિત્તો રે;	શોભા૦ ૧૭.
સસરે એવું આખિયું, અનંત હુશે તુઝ વિત્તો રે.	શોભા૦ ૧૮.
એમ સુણી નિવૃત્તિ નારી, હરખી અતિહિ ઉઘાસો રે;	શોભા૦ ૧૯.
મન સદેહ વિલય ગયો, પરમ પ્રતીત પ્રકાશો રે.	શોભા૦ ૨૦.
લઈ આદેશ ઉઠી કરી, પુત્રવધૂની સંગેં રે;	શોભા૦ ૨૧.
પ્રવચનપુર પેસણુ ભણી, નિવૃત્તિ ચઢી મન રંગેં રે.	શોભા૦ ૨૨.
ચિત્રારો તારો પામીને, અધિક કિરણુ બાનુ થાય રે;	શોભા૦ ૨૩.
વિવેક તિસિ પરેં દેખિયો, પ્રમદા પરણી આય રે.	શોભા૦ ૨૪.

નગર નજીક આવ્યા જિસેં, પાખંડી મલિયા યારો રે;	શોભા૦ ૧૩.
તખ વિવેક દેખી કરી, સુંદર રૂપ અપારો રે.	
કપટ નિપટ મુખ કેલવે, અગલાની પર તેહો રે;	શોભા૦ ૧૪.
બોલાવે આડા ફરી, વશ કરવા ધરિ નેહો રે.	
મિત્ર સુણો ઠક વારતા, બેસી શીતલ છાયા રે;	શોભા૦ ૧૫.
નગરી લોક ગુમાન છે, અમ ધર આવો સુહાયા રે.	
સંકીર્ણ પુરમે અછે, આ રસનાથ જયગા રે;	શોભા૦ ૧૬.
ખિજમત કરસાં મેં ઘણી, હેડે ધરિ મન રાગા રે.	
પુરનૃપશું પણ થાહ રે, ધવડો કહેા કાળે રે;	શોભા૦ ૧૭.
ઉભારો નૃપનો બલો, આસંગ ન કરો તાળે રે.	
વળી એ રાગ એહવો, ટાઢો શીલો હોય રે;	શોભા૦ ૧૮.
કામ ન કાઢે કેહનો, મુનિવર સો મુખ જોય રે.	
માયા છોડાવે મનથકી, પ્રીત રીત નવિ જાણે રે;	શોભા૦ ૧૯.
શત્રુ મિત્ર સરખા ગણે, આપ રૂપો એક તાણે રે.	
સ્વાર્થમેં પણ એહની, ઉદાસીનતા લાભે રે;	શોભા૦ ૨૦.
તું પ્રાણી ભોલો અછે, બાથ ભરે કાં આભેં રે.	
લોકાચાર ન લેખવે, તોપ રોપ ન જણાવે રે;	શોભા૦ ૨૧.
પુરૂષ વેદન કો નહિં, ભેદન કોઈ ન પાવે રે.	
નિંદા સ્તુતિ બેજી મળી, ઈમ પાખંડી કીધી રે;	શોભા૦ ૨૨.
ધર્મમંદિર કહે સાંભળો, વિવેકતણી મતિ સીધી રે.	

દોહરા.

વળી પાખંડી બોલિયા, વીર વિવેકને એમ;	૧.
અમ ઠાકુરને સેવજે, મનવંછિત લહે જેમ.	
પાલે તાડે ફિર કરે, હરિ હર બ્રહ્મા દેવ;	૨.
જગ સધલોંહી જુગતિશું, અહનિશ સારે સેવ.	
ભીર કરે ભગતાંતણી, અરિ નાખે હથેડ;	૩.
સેવક સખરા એહના, કો ન કરે તણુ છેડ.	

- તૂઠ્યાં પ્રભુતા દે સહી, રુઠ્યાં લે હિલાલ;
પરતો અમ દેવાતણો, આવી નજર નિહાલ. ૪.
મોક્ષભણી ને ચાહ છે, અલવે દેશે એહ;
શિવ દે છે જિન પશુ સહી, કષ્ટ ત્યાગશું તેહ. ૫.
ખાતાં પિતાં વિલસતાં, ને લાભીને મોક્ષ;
નિજ મારગ લાધાં થકાં, કોણુ લે વિષમો દોષ. ૬.
જંગમ સ્થાવર એહના, સેવક સધળા લોક;
કાઈ વિરલો હોઈસી, જિન રવિ દર્શન કોક. ૭.

ઢાળ ૯ મી.

શ્રીચંદ્રા પ્રભુ પ્રાહ્ણા રે;—એ દેશી.

- વીર વિવેક વદે ધરિયું રે, ઉત્તર આખું સાર રે;
સિંહ તણી પરેં ગાજિયો રે, પરમત માન ઉતાર રે. વીર૦ ૧.
મુજને તુમેં કેમ બોળવો રે, સરસ્વતીને સ્યો પાઠ રે;
વચન તમારાં વાવલાં રે, ચંદન નહિં વંશ કાઠ રે. વીર૦ ૨.
મેં મિથ્યામતિ તુમ તણી રે, જાણી છે નિર્ધાર રે;
ધુવાડે કરી જાણિયેં રે, પાપ કરો ઉપચાર રે. વીર૦ ૩.
દેવભણી થેં આળવ્યો રે, ઉચ્છિન્ન દેવ પ્રકાશ રે;
મોહતણા થેં મિત્ર છો રે, તુમશું કહો વાસ રે. વીર૦ ૪.
દેવાનો જે દેવ છે રે, શ્રી વીતરાગ વિશેષ રે;
પાય છતે કોણુ કાચને રે, હાથ ગ્રહે કુણુ દેખ રે. વીર૦ ૫.
કંચન પીતલ અંતરો રે, ખળુચો સૂરજ જેમ રે;
તૃષુ તરવરનો અંતરો રે, દેવ કુદેવનો તેમ રે. વીર૦ ૬.
નિષ્કલંકી જીન દેવ છે રે, ઉજ્જવલ અનુપમ એહ રે;
દોષ વશેં કરિ દૂષવો રે, પશુ એ ગુણનો જેહ રે. વીર૦ ૭.
દશિરાગ છે દોહિલો રે, મૂક્યો કયુંદિ ન જાય રે;
મોહેં ઘેલાં માણુસાં રે, સૂધા નાવે દાપ રે. વીર૦ ૮.
મૂઝે મિથ્યાવાદનેં રે, અણુ ઉપર કરો રામ રે;
જમ દમ સંતરસી ખરો રે; કાં છોડો તે મામ રે. વીર૦ ૯.

- મદન નહિં મદ લોભતા રે, તૃષ્ણા નહિંય તરંગ રે;
વિષય વિકાર ધન્દ્રિયતણા રે, નહિં રામાનો સંગ રે. વીર૦ ૧૦.
- મમતા રમતા રોષતા રે, હાસ્ય વિદાસ ન તાસ રે;
આશાપાશ ન વાસના રે, એહવા ગુણ પ્રકાશ રે. વીર૦ ૧૧.
- દેવ ભક્ષો દિલમાં ધરો રે, ભૂતો ભૂટે ભર્મ રે;
શ્રીવીતરાગ વિના નહિં રે, દાતા શિવ સુર શર્મ રે. વીર૦ ૧૨.
- સંસારી સુખ કારણે રે, લીજે વસ્તુ જીકાય રે;
તાસ પરીક્ષા સહુ કરે રે, એહની ક્યું નવિ થાય રે. વીર૦ ૧૩.
- તત્ત્વપરીક્ષા જોગ છે રે, માનુષ મોટી જાત રે;
તે લહી પરમાદે કરી રે, ન ધરે ભાંતિ ઉભાંત રે. વીર૦ ૧૪.
- તે પશુ નર રૂપે કરી રે, શૃંગ નહિં પુચ્છ કાય રે;
ભૂલા ભવઅટવી વિષે રે, ભૂલા મૃગ સમ જોય રે. વીર૦ ૧૫.
- દેવ તમારા દેખિયા રે, રાગી સાગી એહ રે,
વામા કામી મોહિયા રે, નિપટ વિટળ અછેહ રે. વીર૦ ૧૬.
- મુક્તિ હુવા કાં અવતરે રે, દૈત્ય નિપાયા કાંય રે;
ખેત્રે કાં સંત હોધને રે, માયાશું મનસાય રે. વીર૦ ૧૭.
- શસ્ત્ર ધરે માલા ધરે રે, નાર ધરે અંગમાંહી રે;
વાહન બેસી ચાલતાં રે, એ દેવ શોભા નાહીં રે. વીર૦ ૧૮.
- જગન ઉપાયો તિણુ સમે રે, વ્યાધિ જરા દુઃખ રોગરે;
નીપાયા કાં જાણિને રે, ભગવંતાને કમ જોગ રે. વીર૦ ૧૯.
- આત્મ દિશ બોમ કાજ જે રે, વસ્તુ અખંડિત એહરે;
કુણ ઉપજાવે એહને રે, આદિ ન લાભે છેહ રે. વીર૦ ૨૦.
- મુખ્ય આત્મ દ્રવ્ય આખિયાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સ્વરૂપ રે;
એહ વિના થેં જાણજ્ઞે રે, સધજો છે અધકૂપ રે. વીર૦ ૨૧.
- સકલ પદારથ શાશ્વતા રે, દ્રવ્ય ગુણેં કરિ હોય રે;
પરગમ ફિરતા રહે રે, એહ સ્વભાવ તું જોય રે. વીર૦ ૨૨.
- રાજસ તામસ સત્ત્વ જે રે, એહ ઉપાધિ સંસાર રે;
જ્ઞાનાદિક ગુણેં શોભતો રે, દેવ તિકો નિર્ધાર રે. વીર૦ ૨૩.

દોહરા.

- વળી પાખંડી બોલિયા, સુણુ વિવેક વર વીડ;
કર્મભોગમેં પણ કહાં, તે શિવ હાથેં હીર. ૧.
- જીણુ જેવો ક્રમ આચર્યો, તેહવું ફલ દે ઇશ;
એહ વચન સુણિ તિણુ સમે, વિવેક વદે મન હીંસ. ૨.
- કર્માનુસારી તુમતણો, દેવ હુઆ નિર્ધાર;
તો ક્યું થેં કર્માં બણી, નવિ માનો સવિચાર. ૩.
- કર્મવશેં જગજીવડા, સુખ દુઃખ લાભે ભ્રમેય;
પણુ પરમેશ્વર કેહને, બલો બુરો નહિં હોય. ૪.
- થેં આખો જિન દેવ એ, રસે તૂસે નાહિં;
એહ વાત સાચી સહી, પણુ અચરિજ ઇણુમાંહિ. ૫.
- ભક્ત તિકે સહજેં લહે, અનુપમ લીલ વિલાસ;
ભક્ત નહિં જે જીન તણા, તે લહે બંધન પાસ. ૬.
- ઋતુ વસંત છાયા લહે, તરવર નવલાં પાન;
વળી વારહ વૂઠે થકે, સધળે વાધેં વાન. ૭.
- ઇણુ દષ્ટાંતેં સુખ લહે, જીનવર સેવે જેહ;
સહેજેં સમિયો લાભિને, શિવ પણુ પામે તેહ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મન મધુકર મોહી રહ્યા;—એ દેશી.)

- વિવેક કહે વળી સાંભળો, તુમચા દેવ છે એહ રે;
પાળે તાડે લોકને, શૂરા સખરા એહ રે. વિવેક૦ ૧.
- એ ગુણુ દેખી રંજ્યા, તો જગ જાંત્યા રાય રે;
દેવ કહે સધળા સહી, ભુક્તિ મુક્તિના દાય રે. વિવેક૦ ૨.
- ગોપી વહાલી જેહને, તેને કીધા દેવ રે;
મૂઢમતેં એમ વર્ણવો, મુક્તિ દાસી કરે સેવ રે. વિવેક૦ ૩.
- કોપ શાપ દેવે ધણા, અર્ધાગ રાખે નાર રે,
નાટક હાસ્ય વિલાસિયો, ક્યું તે દેવ વિચાર રે. વિવેક૦ ૪.
- પૂજા શોભા દેખિને, હર્ષ ધરે મનમાંહિ રે;

ખાવે પીવે ખુશ કરે, દેવપણું તે નાહીં રે.	વિવેક૦ ૫.
લોક ધણે સેવક બને, તો તે દેવ ન થાય રે;	
મોહતણા સેવક વણા, દેવ કરો મન લાય રે.	વિવેક૦ ૬.
સંસારી કરણી કરે, મમ રહે મનમાંહિ રે;	
દેવ મ જાણો તેહને, મૃગતૃષ્ણાજલ નાહીં રે.	વિવેક૦ ૭.
દેવ નિરંજન ધ્યાયે, ધ્યાન ધરી શુદ્ધ હોય રે;	
અંતર આંખ ઉઘાડીને, જાત બલી પરેં જોય રે.	વિવેક૦ ૮.
સાચું રૂપ જાણ્યા વિના, ભૂલે છે સંસાર રે;	
પણુ પરમાર્થે પ્રીત્યજ્ઞે, સીપ એ રૂપું સાર રે.	વિવેક૦ ૯.
સાચો દેવ લહી કરી, જૂઠો નાવે દાય રે;	
ક્ષીરસમુદ્ર લહી કરી, ખારે જલ કોણુ નહાય રે.	વિવેક૦ ૧૦.
મહાઈ નામ વિવેક છે, સમજાવું સખ લોય રે;	
ઝવેરી જાણે આંતરો, કાચ મણિમેં હોય રે.	વિવેક૦ ૧૧.

દાહરો.

ધણુ વચનેં પાખંડીને, જીપિ નગરમેં આય;	
માતા મુનિશાલા રહી, સુત પુર દેખે જાય.	૧.
તિણુ અવસર હવે નિવૃત્તિનો, મનમંત્રી પિયુ સાર;	
બહુ વિરહો ન ખમી શક્યો, આયોમિલણુ વિચાર.	૨.
પિયુ જોલ્યો સુણુ હે પ્રિયા, તું શુભ નારી હોય;	
મુજ વચનેં તું નીસરી, રોપ ન આણ્યો કોય.	૩.
તું સત્યવંતી સાધવી, સૂધી સખરી નાર;	
તખ મેં પ્રવૃત્તિ વશેં કરી, દીધી ચિત્ત ઉતાર.	૪.
છક દિન તુજ ગુણુ સાંભળ્યા, તિણે મિલવાને આય;	
તુજ સુત વીસરતો ન છે, ગુણુવંત આવે દાય.	૫.
તુજ સુત પરણ્યો તિણે ક્ષમે, હું મથુ છાનો તેમ;	
ગુમપણુ આજ્યો હતો, વિમલગોધ છે જેથ.	૬.
જાર વીર વિવેક એ, પરણી તારવશિ ખાર;	
કરશે કામ જોડા હવે, તિહાં આવીશ સંજાર.	૭.

દોષ ન આપ્યો પાછો, પિયુષું હિલમિલ હોય;
સોવન ભાગોડી મિલે, પચ્છર ન મિલે કોય. ૮
એહ વચન શ્રવણે સુણી, કુલવંતીને કાશ;
પગશું પાછા ઠેલિયે, તોડી ન આણે રોષ. ૯

ઠાળ ૧૧ મી.

હરિયા મન લાગો;—એ દેશા.

ઠક દિન માતા સુત બણી, શીખ કહે મન લાય રે; સુત સુથ સોભાગી. સુત૦ ૧
તું ડાહ્યા શાણો અછે, માત બણી સુખદાય રે. સુત૦ ૧
હિત વાણી પાણી બણી, રાખણુ તું છે જોગ રે; સુત૦ ૨
પકવધડો કાચો નહિં, સાચો સખર સંયોગ રે. સુત૦ ૨
હિતવાણી કામધનુ છે, સતપુત્રકાને આય રે; સુત૦ ૩
દુષ્ટ કુસુત માતંગને, ઘરમાં કહો ક્યું જાય રે. સુત૦ ૩
સઘળાંને રચતી નથી, ગુરૂ જન વાણી એહ રે; સુત૦ ૪
અમૃતથી અધિકી અછે, જાણે સ્વાદી જેહ રે. સુત૦ ૪
શુભ ઉપદેશ વિના ફિરે, નર નારી જગમાંહિ રે; સુત૦ ૫
લાવણ્ય લક્ષણુ બાહિરા, જ્ઞાન હૈયે જસુ નાંહીં રે. સુત૦ ૫
માત વાણી જાણે સદી, અમૃત ધારા મેહ રે; સુત૦ ૬
ઉખર ક્ષેત્રતણી પરે, મત દેખાડે છેહ રે. સુત૦ ૬
પ્રવૃત્તિ શોક્ય શમવા બણી, કીજે કાષ્ટ ઉપાય રે; સુત૦ ૭
એહ અવસ્થા તિણે કરી, જમવારો ક્યું જાય રે. સુત૦ ૭
પિયુવિયોગ સ્થાનભંચતા, સુખુદ્ધિતણો નહિં યોગ રે; સુત૦ ૮
એ દુઃખ સઘળાં નીવ ગણું, શુભપુત્રને સંયોગ રે. સુત૦ ૮
ધન ભરિયા બંડાર જે, ખાતાં ખૂટી જાય રે; સુત૦ ૯
અક્ષયનિધિ પુત્ર સંપદા, સંસારીને થાય રે. સુત૦ ૯
માતા સદાઇ પુત્રની, આશા રાખે બૂર રે; સુત૦ ૧૦
તે તુજ પુત્ર રતનથી, ક્યું મન ન રહે સનૂર રે. સુત૦ ૧૦
સુકરી રાસબીને બણા, પુત્ર હુવા શી સિદ્ધ રે; સુત૦ ૧૧
સિંહિણી એકા સુત જાણે, સઘળાઇ સુખ દીધ રે. સુત૦ ૧૧

કલમંદિર દીપક સહી, કુલજનમિની ચંદ રે;	સુત૦
કલગાડી ધુર ધવલ છે, સુપુત સદા સુખકંદ રે.	સુત૦ ૧૨
તમરપ વૈરી વશ કરે, મીલ કમલ ઉદ્ધાસ રે;	સુત૦
સુપુત સૂરજ ઉગે થકે, શોભાવે ધરવાસ રે.	સુત૦ ૧૩
હવે તું એ નગરીનો ધણી, સેવ નિરંજન દેવ રે;	સુત૦
જસ પ્રસાદ લલાં થકાં, સકલ કરે તુજ સેવ રે.	સુત૦ ૧૪
મોહ મહીપતિ છપતાં, ગિપર કરસી એહ રે;	સુત૦
સેવક પણુ એહના અછે, મોહ દાવાનલ મેહ રે.	સુત૦ ૧૫
આલગ કરજે એહની, આઠ પહોર અપ્રમત રે;	સુત૦
સાચો ગિતરજે સહી, સાચ બલો જગ મિત રે.	સુત૦ ૧૬
ન રચે દૂડ એ સ્વામીને, કાંઈ તિલ તુષ માત રે;	સુત૦
સેવા પ્રમાદને વેર છે, ગાય અને વાધ જાત રે.	સુત૦ ૧૭
લક્ષણુ એ તે સ્વામીનાં, સેવક ચૂકા જાણુ રે;	સુત૦
પ્રમાદને વશ હુઈ રહ્યા, મોહે લીધા તાણુ રે.	સુત૦ ૧૮
તે બણી પ્રમાદ છોડીને, ખીજમત કરજે ખાસ રે;	સુત૦
પ્રસ્તાવે સધળી કરે, આપણી જે અરદાસ રે.	સુત૦ ૧૯
શીખ ધસી માતા તણી, શીશ ચઢાઈ તેણુ રે;	સુત૦
ધર્મમંદિર કહે હવે સુણો, વિવેક વદે હરખેણુ રે.	સુત૦ ૨૦

દોહરા.

૧. પય પ્રણુમીને બાલિયો, મીઠા વચન વિચાર;
નર પશુ પંખીમેં સહી, માત હુવે સુખકાર.
૨. પણુ સાચી માતા તિકા, આખે શીખ સુજ્ઞાન;
હેમકોડિ હિતકારિણી, નહિં તે શીખ સમાન.
૩. માની છે શીખ તે સહી, માતુ જે જે દીધ;
સુધાકુંડમાં નાધયે, કામગવી પય પીધ.
૪. નંદન વન નિરખ્યો કિયો, જાવન ચંદન લેપ;
ધણિપરેં સુખમુજને થયું, સુણિ તુમ વચન અપેખ.
માતા વચન ઉદ્યાપશે. સો જાત પુત્ર ન હોય;

સુખ નાપે માતા બણી, વ્યાધિ રૂપ તે જ્ઞેય. ૫.
ધમ માતા હર્ષિત કરી, ઉઠ્યો કુંવર તિવાર;
માતા હાથ માથે ધરી, જાયે રાજદુવાર. ૬.

ઠાળા ૧૨ મી.

રામચંદ્રકે બાગ, ચાંપો મોરિ રહ્યો રી;—એ દેશી.

પરખદા આતમ ભાવ, માંહિ વિરાજ રહ્યો રી;
શ્રી જગનાથ નરેન્દ્ર, નિરખી હર્ષ ગહ્યો રી. ૧.
છત્ર ઢાંચે સિરદાર, સિંહાસન પર રાજે;
ધર્મધનુષ ધરિ હાથ, કરણી ખડ્ગ તે છાજે. ૨.
તવના બે કર જ્ઞેડ, પય પ્રણમી ને કરે રી;
ત્રીન ભુવનનો નાથ, અનુપમ શોભ ધરે રી. ૩.
અષ્ટાંગ યોગના ધાર, યોગ જ્ઞેગ બહેરી;
હૃદય કમલ તુજ ધાર, જ્યેષ્ઠ જ્ઞય મિલે રી.^૧ ૪.
સુર નર ભમરા બૂર, સેવે પાય સદા રી;
તુજ પયપંકજ સાર, મનમેં અધિક મુદા રી. ૫.
જ્યોતિરુપ જગનાથ, કેવલરુપ બયો રી;
સ્વાદ્વાદી સુખરૂપ, ભૂપ અનુપ બયો રી. ૬.
ભાવ કર્મ મલ છોડી, આપેં રૂપ વિરાજે;
તો સમ અવર નકાય, દિન દિન અધિક દિવાજે. ૭.
ભવ ભવ ભમતાં આજ, દર્શન તુમચો દીઠો;
આજ અધિક આનંદ, લોચન અમિય પધઠો. ૮.
સુન્તર સમ તું રાય, ખીજા ભૂપ કરી રી;
તું જાતિનો હેમ, અવર તે ધાતુ કથીરી. ૯.

૧ શ્લોક ॥ અષ્ટાંગયોગાઃ ॥

સંયમો નિયમઞ્ચૈવ, કરણં ચ તૃતીયકમ્ ॥

પ્રાણાયામઃ પ્રત્યાહારઃ, સમાધિધારણા તથા ॥ ૧ ॥

ધ્યાનં ચૈતસ્ય યોગસ્ય, હ્રેયમષ્ટાંગકં બુધૈઃ ॥

પુર્ણાંગક્રિયામાણસ્તુ, શુક્લમેત્યાદશોચતા ॥ ૨ ॥

- સમ દમ સધળા ભાવ, આનંદ અધિક ધણા રી;
 તમ સેવા લહે લોક, નહિં કાંઈ રિદિ મણા રી. ૧૦.
 રવિથી નાસે ધૂક, મોરથી નાસે સુખંગા;
 તેમ તુજ આણુથી દોષ; ન કરે કો પરસંગા. ૧૧.
 જંગમ સ્થાવર જીવ, તું સધળાં સુખદાઈ;
 મિત્ર અમિત સમાન, એ તુમમેં અધિકાઈ. ૧૨.
 તુમ ગુણુ કેરો પાર, કહેતાં ક્યુંદિ નાવે;
 પણ આપણી મતિ સાર, સેવક ભાવ જણાવે. ૧૩.

દોહરા.

- ધમ સ્તવના જિન રાજની, કીની એ કર જોડ;
 વળી પંચાંગે પય નમે, મન મદ મચ્છર છોડ. ૧.
 કૃપા કટાક્ષે જોઈને, ધમ જોડ્યા જિનરાજ;
 પરખદ બારાં સાંભલો, ધરિ ચિત્તમાંહિ સમાજ. ૨.
 વીર વિવેક કહી જિયે, તે છે એહ કુમાર;
 ભાંતો ભાંત બલી પરે, તત્ત્વ જુદિ બંડાર. ૩.
 નાયક વિના સેના કિસી, જ્ઞાન વિના જ્યું વાણિ;
 જલ વિષુ સરવર કો નહિં, ગુણુ વિષુ લાલ કખાણુ. ૪.
 ધર્મ કર્મ તિમ એ વિના, સખરો નાવે ધાત;
 બલી ખૂરી સખ ભાવની, તુરત લખે એ વાત. ૫.
 વિકલેન્દ્રિયમાં એ નહીં, પણ નરકમેં નાહિ;
 પ્રાયઃ નરમાં એ વસે, વળી આરજ કુલમાંહિ. ૬.
 ત્યાં પણ કો વિરલા કને, પૂરણુ લાભે એહ;
 છીપ ધણી સધળી નહિં, મોતી ધારે જેહ. ૭.
 અહંકાર ઇણુમેં નહિં, કૃપણુભાવ નહિં કોય;
 મીઠા જોલે મુખ હસે, ધર્મવંત વળિ હોય. ૮.
 લાજવંત મતિવંત એ, પર દોષ દંઢણુદાર;
 સુખમાંહિ મૂઝે નહિં, દીન દીન દુઃખ ચાર. ૯.
 વિષુ ઉપકારે ઉપકરે, નિર્મલ ગંગ તરંગ;

મુજને તે હોય વાલહો, જે કરે એહનો સંગ	૧૦.
મુજપેં આયો એ સહી, અધિકાર લેવા કાજ;	
તે બણી એહને મેં કિયો, ઇણ પુરનો શેઠરાજ.	૧૧.
એહ વચન નૃપતું સુણી, સધળે કીધ પ્રમાણ;	
નમરમાહિ વાસો દિયો, કુંવર લહે બહુ માન.	૧૨.

ઢાળ ૧૩ મી.

ચિત્રોડા રાજા રે;-એ દેશી.

ઇક દિન અરદાસા રે, કરે કુંવર પ્રકાશા રે, મોહ જીપણ આશા વાસા આણીયેં રે; સાહિબ જિન રાજા રે, અતિ સખલ દિવાળ રે, ફિર વેરી હુવા છે તાળ, જાણીયેં રે.	૧.
મન મચ્છરાસો રે, દુઃખ ખેતનો માલો રે, અતિ પાપનો જાલો આલો, મોહ છે રે; અવિદ્યા ગઢ કીધો રે, નિજ વંછિત સીધો રે, જાણે જલ ન્યું પીધો, વડ એ સોહ છે રે.	૨.
હાથી બસા ઘોડા રે, વળી માનવ જોડા રે; બહુ રાખ્યા છે હોડા, હોડી તુમ તણી રે; સધળો જગ જીત્યો રે, દુઝ્યો છે વદીતો રે, વેરી અનીતો છીતો, સહુ બણી રે.	૩.
મોહરાજા જોરેં રે, આજ સખરો તોરે રે, કહે હરિ આવે કોરેં, એહને રે; તપસી તપ ચૂકે રે, મોહપાસેં ઢૂકે રે, ધર્મ સધળો તે લૂટે, ભારે તેહને રે.	૪.
કુલવંત કહીજેં રે, આચારે છીજેં રે, મોહેં કરી બીજે, રીઝે રાગમાં રે; દેવ દાનવ નાગા રે, ઇણ આગેં ભાગા રે, પૂઠા વહી નાવે સરગા, માગમેં રે	૫.
વેદ મંત્રના પાઠા રે, તો પણ જાણે નાઠા રે,	

- ધણુ મોહના કાઠા બાઠા, કુણુ સહે રે;
 પશુ પંખી જીત્યા રે, જસ ખાટે વદીતા રે;
 બહુ કાલ વ્યતીતા, અંત ન કો લહે રે. ૬.
 તુમ સેવક ભાંખ્યા રે, તો પણુ મોહ નાખ્યા રે,
 કાઈ જોર ન ચાલે પાલે, કો નાહં રે;
 અતુલી બલ દીસે રે, પાપ વિથવા વીશે રે,
 સધળાનાં મન હીસે, છે સહી રે. ૭.
 તુમચો મુખ જોઇ રે, હરખે સખ કોઇ રે;
 પર પૂઠે ન હોઈ, હમણાં છે જિત્યા રે;
 મોહ રાય અલેખે રે, જગ સધળો પેખે રે,
 જાણો વિશેષે, હમણાં એ દશા રે. ૮.

દોહરા.

- વળી વિવેક વાંચે ધણુ, મોહતણા અવઘાત;
 જગગુરુ તું સખ જાણુ છે, તો પણુ સુણુજો વાત. ૧.
 જીવ હણાવે લોકપેં, જૂઠ શીખાવે જોર;
 વાટ પડાવે ધન હરે, પરદારક અતિ ઘોર. ૨.
 છલ બલ સાધે અતિ ધણુ, જોડે ધનની રાશ;
 લોહુપ લોભી લપટી, વ્યસન ન મૂકે પાસ. ૩.
 શીખાવે સધળા ભણી, પાપતણી બહુ વાત;
 સંતતિ સખરી હોયસી, ગરવતણો કરો ધાત. ૪.

ઢાલ ૧૪ મી.

વેગવતી તિહાં ખાંભણી;—એ દેશી.

- મોહતણો મહિમા સુણી, ભવિજન આતમ ભાવો રે;
 ઉદય અધિક આવે છતે, વાધે મોહનો દાવો રે. મોહતણો. ૧.
 પૂજાવે પીપલભણી, દેવરાવે દવદારો રે;
 પાવસ પાત્રને પોષિયેં, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૨.
 લાખ પીપી ફલ જોહનાં, કૃમિ કીટકનો ગેહો રે;
 પીપલ પીતરા ઉદરે, એ એ મોહ અછેહો રે. મોહતણો. ૩.

- પૂજવે નિર્જવને, નાગતણે આકારો રે; મોહતણો. ૪.
 સાપતણી હિંસા કરે, એ એ મોહ વિકારો રે.
 શત્રુ વડે સંસારમાં, પાવક પાપ નિધાનો રે; મોહતણો. ૫.
 પૂજ્યો પુણ્ય કારણે, એ એ મોહ વિધાનો રે.
 આરંભ અધિકા જેહથી, વાધે ભવજલ પૂરો રે; મોહતણો. ૬.
 કન્યાદાન કહીજ્યો, એ એ મોહ અંકુરો રે.
 બાહિર શુચિ જલથી હુવે, તિહાં માને ધર્મભાવો રે; મોહતણો. ૭.
 તીર્થકરણ ન આદરે, એ એ મોહ સભાવો રે.
 માખી મધુ દાને દિયે, હોમે ધાન્ય અપારો રે; મોહતણો. ૮.
 ધર્મ શુદ્ધિ તિણુશું ધરે, એ એ મોહ પ્રકારો રે.
 પતિ મૂકી પર પુરૂષને, એવે સાહમી શુદ્ધિ રે; મોહતણો. ૯.
 એકાકાર કરી મળી, એ એ મોહ કુશુદ્ધિ રે.
 સુરભિ મુખ પુચ્છે કહું, બહુ દેવોનો વાસો રે; મોહતણો. ૧૦.
 શુદ્ધ કહે મલ મૂત્રને, એ એ મોહ વિલાસો રે.
 સંસારી દેવાં કને, માગે માક્ષ ગમારો રે; મોહતણો. ૧૧.
 ગેહીને ગુરુ કરિ ગણે, એ એ મોહ વિકારો રે.
 ગેહી ધર્મ મહોટો સહી, જસુ આશ્રય સખ કાચો રે; મોહતણો. ૧૨.
 ઈમ જોલે જગમાં ઘણા, મોહે મોહા લાચો રે.
 સોનાની સુરભિ કરી, મંત્ર ભણી વિપ્ર લેહ રે; મોહતણો. ૧૩.
 ભાગ કરી વહેંચી લિયે, એ પણુ મોહના ગેહ રે.
 કર્ષણી કહે અમ ઉપરા, ધર્મી કેહા હોય રે; મોહતણો. ૧૪.
 પશુ પખી નર કણુ ગ્રહે, અમથે મોહ એ જ્ઞેય રે.
 વેદ પુરાણે પાળિયો, વળી માર્કેડ પુરાણો રે; મોહતણો. ૧૫.
 નિશ્ચિભોજન કરવું નહિં, સમજે ચતુર સુગણો રે.
 સૂરજ કિરણે ફરસિયો, ગંગારો પણુ પાણી રે; મોહતણો. ૧૬.
 પીવા યોગ્ય પાવન અછે, નિશ્ચિ નવિ પીવે ધીરો રે.
 એક વચન નિજ ગ્રંથરો, માને નહિય બમારો રે;

રસના લોભી હુધ રહ્યા, એ એ મોહવિકારો રે.	મોહતણો. ૧૭.
અવર ધરે બેઠો પિતા, પિંડ લહે નહિં ભોરા રે;	મોહતણો. ૧૮.
મૂઢમતિ મૂંઝી રહ્યા, એ એ મોહના દોરા રે.	મોહતણો. ૧૯.
તો પરબવ પહોતો પિતા, નિજ ધર બેઠો પુત્રો રે;	મોહતણો. ૨૦.
પિંડ દિયો પહોંચે નહિં, પરતિખ દેખ પવિત્રો રે.	મોહતણો. ૨૧.
પરણાવે વૃક્ષા ભણી, ચેતનની પરેં જણી રે;	મોહતણો. ૨૨.
મંથ રચે વ્યભિચારના, એ એ મોહની ખાણી રે.	મોહતણો. ૨૩.
ચેતનને માને નહિ, શૂન્ય ગિણે સંસારો રે;	મોહતણો. ૨૪.
ક્ષણિકવાદ કેઈ ધરે, મોહતણા વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૫.
કાનનમાં મૃગલાં રહે, સૂકાં તૃણ આહારો રે;	મોહતણો. ૨૬.
તે મૃગ મારે માનવી, એ એ મોહ પ્રકારો રે.	મોહતણો. ૨૭.
મોહ સોહ ખાધા ઘણી, રાગ્ય વધ્યો અતિ જ્વરો રે;	મોહતણો. ૨૮.
તમચી આણા માને નહિં, બલ બલ કાઈ દેરો રે.	મોહતણો. ૨૯.
ત્રીન લોક નાયક તમેં, મોહ ઈશ પણ એમો રે;	મોહતણો. ૩૦.
એક મિયાનમાંહે કદા, ખડગ રહે એ કેમો રે.	મોહતણો. ૩૧.
તમ સેવકપેં લીજ્યેં, ભેટ ભલી આવારો રે;	મોહતણો. ૩૨.
જ્વરો તોરો જાણતો, જગ જીતરો વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૩૩.
વૈરાગ્ય એ હુધ રહ્યો, સાહિબ ગરિબનિવાજે રે;	મોહતણો. ૩૪.
ધર્મમંદિર કહે તે સુણો, જે બાલ્યા જિનરાજે રે.	મોહતણો. ૩૫.

દોહરા.

વસ સ્વચ્છ મતિ તાહરી, તું વિવેક વડ વીર;	૧.
ઉપકારેં એ વીનતિ, ભવિકતણી કરે ભીર.	૨.
હું જ્ઞાનેં દેખું અધું, સધળીહી એ વાત;	૩.
કર્મ ઉદય અધિકો અછે, તિણ નહિં બણતી ધાત.	૪.
ધીર વીર પુરૂષેં ધણો, વધ કીધો બહુ વાર;	૫.
પણ એ ફિર ફિર પાલવે, અનંતકાય અનુહાર.	૬.
મહોટો ખલ એ મોહ છે, મહોટો રિપુ એ જણ;	૭.
વિષમ વ્યાધિ વાર નહિં, વિષ ભરિયું એ વાહણ.	૮.

ઢાળ ૧૫ મી.

(કાણુ લાખેણો રે જય;—પૂલડાની દેશી.)

મોહવશે' વળી માનવી રે, માતા થું કરે પ્રેમ;
મદમાતી ન કામિની રે, ઉત્તરી ચાલે એમ.
વિવેકી, ધિક્ક ધિક્ક મોહ વિકાર;

સંસારી પ્રાણી બાણી રે, બવજલ એહ અવતાર. વિવેકી૦ ૧.

પતિ પરદેશે' પૂઠલે' રે, પર નરથું રમે રંગ;
ગર્ભ તજે મલની પરે' રે, ન કરે કરણા સંગ. વિવેકી૦ ૨.

જનકતણો વળી જ્યેજ્ઞે રે, સુતથું પ્રેમ ઉદાર;
ધન પ્રભુતા લુપ્ધાથકો રે, ધાત કરે અવિચાર. વિવેકી૦ ૩.

માત પિતા મૂકે સહી રે, બાધ બેહેન સગીન;
પ્રાણુ તજે પ્રેમે' કરે રે, વનિતા વચન આધીન. વિવેકી૦ ૪.

દેશ કરે ગિરિ શિર ચઢે રે, લંધે નદીય નવાણુ;
જે કામણુને કારણે' રે, તે પણુ ન કરે કાણુ. વિવેકી૦ ૫.

પ્રેમ ધણો સુતથું ધરે રે, માતા વલિય વિશેષ;
ધાવે મલ મૂત્ર ધૂર થકી રે, વિરચે નવ નવ વેષ. વિવેકી૦ ૬.

પરણાવે પ્રેમે' કરી રે, સુંદરિ સુંદર દેખ;
ચૌવન મદમાતોથકો રે, ન ધરે વચનની રેખ. વિવેકી૦ ૭.

ધરતી ધન લોભીથકાં રે, ધધ કરે મિલિ બાય;
કથન કોઇ જાને નહિ' રે, ચાલે આપણી દાય. વિવેકી૦ ૮.

કાયા કંચન સારિખી રે, ઉપરથી દેખાય;
શારદ સંખ્યાવાન જ્યું' રે, કાણુમે' ખેર થાય. વિવેકી૦ ૯.

માયા છાયા સારિખી રે, ધન ધન મેલે રે જોડ;
સ્થિરતા તે સહેશે નહિ' રે, તડકે લાગે ત્રેહ. વિવેકી૦ ૧૦.

આત્રવ અધિકા મેલિયા રે, નવ નવ અંધન આમ;
કામ ક્રોધ લહરી વધે રે, જ્યું' જલ પવન ધસાય. વિવેકી૦ ૧૧.

માત પિતાદિક એહવા રે, સખણા સખાખી ન હોવા;
પણુ સંસારી પ્રાણિયા રે, પ્રાયે' એહવા જોય. વિવેકી૦ ૧૨.

જ્યું ખીલી બિલમેં અછે રે, સાપાં કરે વાસ;	વિવેકી૦ ૧૩.
પણ આશંકા આણિયેં રે, ઇમ સમદ્ધિ ઉદાસ.	વિવેકી૦ ૧૪.
સાગર તરતાં સોહિલો રે, દવ ઝોલાયો રે જય;	વિવેકી૦ ૧૫.
સુર સાન્નિધ્ય ગિરિને ખણે રે, પણ વશ મોહ ન થાય.	વિવેકી૦ ૧૬.
ભૂખ્યો રાક્ષસ રાખિયો રે, તીખે શત્રુ સહાય;	વિવેકી૦ ૧૭.
મીણુ દ્રાંત લોહ ચાવિયો રે, પણ એ વિપત કહાય.	વિવેકી૦ ૧૮.
સેવક પણ જે મોહના રે, સ્વામી સરિખા રે તેહ;	વિવેકી૦ ૧૯.
કણુ કણુ કીધા ફિર મહે રે, પારદ નારકી જેમ.	વિવેકી૦ ૨૦.
અનાદિઅનંત પણ એ સહી રે, અનાદિ સાંત પણ એહ.	વિવેકી૦ ૨૧.
સાદિ સાન્ત પણ જે અછે રે, તુમચી સંગતિ જેહ.	વિવેકી૦ ૨૨.
મોહ એહ બહુ રૂપિયો રે, સેવક પણ બહુ રૂપ;	વિવેકી૦ ૨૩.
એકાકી પ્રાણી બણી રે, લાગી રહ્યા વદે ભૂપ.	વિવેકી૦ ૨૪.
તુજ બેલીથી એહના રે, બેલી અનંત અપાર;	વિવેકી૦ ૨૫.
ક્યું જુપાયે વેગશું રે, તુંહિજ આપ વિચાર.	વિવેકી૦ ૨૬.
ચૂંપ કરી હમણાં તે બણી રે, અવસર સમયો દેખ;	વિવેકી૦ ૨૭.
શિવ સાધે સમવાયશું રે, એ સ્યાદાદ વિશેષ.	વિવેકી૦ ૨૮.
મોહવશેં હોવે જિણે રે, તેહ અછે પ્રતિકાર;	વિવેકી૦ ૨૯.
તે પણ કહિશું તો બણી રી, સુણુ એક અપર વિચાર.	વિવેકી૦ ૩૦.

દોહરા.

લોક તણે અંતે અછે, ઉંચી અનુપમ સાર;	૧.
સિદ્ધપુરી નામેં બલી, સધળામાં સિરહાર.	૨.
બવ્યબણી જે યોગ્ય છે, પણ કરે વિરલો વાસ;	૩.
હેમ સંગ લાભે નહિં, સધળી માણિક રાસ.	૪.
જન્મ જરાનું દુઃખ નહીં, આપદ ગર્ભ ન વાસ;	૫.
ધન મન બંધન કો નહીં, આતમ સહજ વિલાસ.	૬.
આધિ બ્યાધિ બાધા નહિં, શીત રીત નહિ કાંચ;	૭.
ભૂપ ભૂપ રૂપ રંગ શા, વિરસ કરસ નહિં ચાપ.	૮.
કેવલ કેવલ જ્ઞાનમાં, પરનો નહિં પ્રસંગ;	૯.

જ્ઞાન સુધા કરિ ચાપિયા, પરમ ઉદ્ધાસ ઉતંગ.	૫.
તે પુરની ઇચ્છા કરી, યત્ન કરે બહુ લોચ;	
પણ ફિર મોહતણી પુરી, પામે પ્રાપત સોચ.	૬.
શિવપુર મગ જાણે નહિં, જૂઠા મારગ બાહ;	
મુગ્ધ મીન જ્યું માનવી, ફસી રહે જગ જાલ.	૭.
જ્ઞાન ક્રિયા વૈરાગ્ય તિમ, મારગ સૂધા જેહ;	
સર્વદેહ સાચી નહિ, બ્રામક બાવે તેહ.	૮.
નિકટ મુક્તિ છે જેહને, તે પણ મોહ છલાય;	
સાગર કંઠે પણ રહ્યો, પોત ચલાવે વચ.	૯.
મોહચક્રી ખીચે ધણું, શિવપુર જવણહાર;	
બોલાવીને તેહને, કરજે હર્ષ અપાર.	૧૦.
તું સાથે દૂઆ થકાં, ભય નહિં તેહને કોય;	
ગરડ પંખીથી નાસહી, ભુજંગ જાતિ જે હોય.	૧૧.
પહેલાં પણ શિવપુરતણો, મારગ વઘો એમ;	
છણિપરે રાજ આખિયો, તહત્તિ કિયો સખ તેમ.	૧૨.

ઢાલ ૧૬ મી.

વધાવાની દેશી.

વધાવો હે વીર વિવેકને, જગનાથે હે આપણો જાણીદાસ કે;	
પુણ્યરંગ પાટણ આવિયો, રાજ્ય દીધું હે માનું બાનુ ઉદ્ધાસ કે.	વધાવો ૧.
સેવક સખરા આપિયા, સાથ પૂરો હે શરો સુગુણ સનૂર કે;	
સાદિય હુકમ કિયો વગી, તુજ સસરો હે વિમત્તમોષ પડૂર કે.	વધાવો ૨.
તેહને નિજપુરની ધરે, કોટવાલી હે દીજે સુખકાર કે;	
વનપાલકતા મૂકશે, મુજ વચને હે ન્યાયે સુવિચાર કે.	વધાવો ૩.
આદેશ લેઇ તિહાં થકી, વીર આયો હે નિજપુરને ઠામ કે;	
ધર્મ ધ્યાન ધ્યજ આગલે, મુખ આગે હે આગે કરિ અભિરામ કે.	વધાવો ૪
માતા મન આનંદશું, વણિ વનિતા હે વનિતા લીધી સાથ કે;	
પ્રેમનિધાન પ્રતીતની, ધરમાંહે હે માંહે પ્રથમ એ અથ કે.	વધાવો ૫.
જય જય શબ્દ હુવે ધણા, ગુણ ગાવે હે બાવે ગુણિજન સાર કે;	

- પુણ્યરંગ પાટણુ રાજિયો, સિદ્ધ વિદ્યા હે વિદ્યાધર જ્યું તાર કે. વધાવો ૬.
- વાજ્ર ગુરુ ઉપદેશનાં, અતિ વાળ્યાં હે ગાળ્યાં ગુહિર ગંભીર કે; વધાવો ૭.
- આડંબર અધિકા કરી, પુર પેઠા હે સાથે વડવીર કે. વધાવો ૮.
- મહોટા મહાજન આવિયા, રાજ મુજરો હે કીધા ઉદાર કે; વધાવો ૯.
- આનંદ અધિક હુઆ ધણા, પુરમાંહે હે વરત્યો જય જયકાર કે. વધાવો ૧૦.
- કાટવાલ સસરો કિયો, પ્રભુવાણી હે જાણી કીધ પ્રમાણ કે; વધાવો ૧૧.
- દંદેરો કરણા તણો, પુર ફેર્યો હે ફેર્યો વીરની આણ કે. વધાવો ૧૨.
- દૂર કીયા પાપી નરા, પુણ્ય ધારી હે સારી નગરનો વાસ કે; વધાવો ૧૩.
- દુષ્ટ દુહાંત જન કાઢિયા, રાખ્યો નહિં હે તિહાં છલનો પાસ કે. વધાવો ૧૪.
- રાજ્ય ભક્ષો હવે ભોગવે, શિવ મારગ હે માર્ગનું સુખ તેહ કે; વધાવો ૧૫.
- ભોળાવે ભવિ સાધને, ભવવારે હે સારે સુખ ગુણગેહ કે. વધાવો ૧૬.
- માતાને સુખણી કરી, જસુ સીખે હે હુઆ નવેય નિધાન કે; વધાવો ૧૭.
- મન મંત્રી પણુ વેગશું, આવે જાવે હે પ્રમદા પ્રેમ નિધાન કે. વધાવો ૧૮.
- અચરિજ ધરતો મંત્રવી, સુત દેખી હે પેખી હર્ષ અપાર કે; વધાવો ૧૯.
- લાજ રહે સુત પુત્રથી, નવિ નિંદા હે નાનોહી નરસાર કે. વધાવો ૨૦.
- વીર વિવેક વાધ્યો ધણું, સુખ પાયો હે શ્રીજનચંદ પસાય કે; વધાવો ૨૧.
- ત્રોજી ખંડ પૂરો થયો, એ સુણતાં હે ભવિજન આવે દાય કે. વધાવો ૨૨.
- દયાકુશલ પાઠકવર, તસુ શિષ્ય હે ધર્મમંદિર ગણિ સાર કે; વધાવો ૨૩.
- એ સંબંધ કિયો ભક્ષો, સુખદાયી હે શ્રી સંધને જયકાર કે. વધાવો ૨૪.

ખંડ ૪ થો.

ઢોહરા.

- શ્રીગુર ચરણ પ્રસાદથી, લલિયે લીલ વિલાસ;
મંગળ માળા સંપન્ને, દિન દિન અધિક ઉદાસ. ૧.
- તિણુ પ્રસ્તાવે મોહ હવે, નગરી અવિદ્યામાંડી;
ચાર્વાક મિત્ર બણી કહે, ઇક દિન વાત ઉચ્છાડી. ૨.
- આજસમે મો ઉપરે, દ્વેષ ધરે નહિં કોય;
એક વિવેક વિના સહુ, પરમ મિત્ર જગ હોય. ૩.
- પહેલે પણ છળ બળ કરી, મુજને જીયો એણુ;
તે વેળા મુજ સંભરે, ભીતિ રહે છે તેણુ. ૪.
- ચાર્વાક તવ જોલિયો, મોહરાય સુણુ સિંહ;
શાલ કંગાળ વિવેક છે, તિણુસું કહેા બીહ. ૫.

ઢાળ ૧ લી.

(વેગે પધારો હો મહેલથી;—એ દેશી.)

- મહારાણો મોહ જોલિયો, ચારવાક સુણુ મિત્ર;
ભેદ ન જાણે તું એહનો, છાની છુરી એ શત્ર. મહારાણો ૧.
- મનમંત્રી મૂરખ થયો, જીવતો મૂક્યો એહ;
મેં પણ ન કહ્યું મંત્રીને, કેદ કરી ધરો એહ. મહારાણો ૨.
- છણુ દ્વેષી જીવતા છતાં, ક્યું સુખ પામે જીવ;
એકા રોગજ અંગમાં, ઉન્માદ રહે જસ જીવ. મહારાણો ૩.
- વિરમ્યા વૈરી જાગતાં, નિશ્ચિંત સુખે જે રાય;
બંધ હુએ તે જાણુજે, નીતિવચન કહેવાય. મહારાણો ૪.
- નાનો વૈરી ન જાણિયે, વિશ્વાસ ન ધરો તાસ;
મનમે વળગી કીટિકા, હાથીનો કરે નાશ. મહારાણો ૫.
- અવગુણિયે નહિં રિપુ ગુણી, નાનો સો પણ જેહ;
પ્રક્રમ અંકુર ઉગ્યો થકે, પ્રસાદ પાડે તેહ. મહારાણો ૬.

દુઃખ પામ્યો નાનો થયો, પર હથ દૂધ્યો જોય;	મછરાલો ૭.
હલાહલ વિષ તિલ સમું, દુઃખદાયી ક્યું ન હોય.	મછરાલો ૮.
કમધક પ્રિતાં જાપસી, પ્રવચન પુરમાં વાસ;	મછરાલો ૯.
તો હાથે આવે નહિં, જીમ સિંહ ગિરિમાં નિવાસ.	મછરાલો ૧૦.
રાજનીતિ માંહે કહ્યું, વૈરી નિજ વશ રાખ;	મછરાલો ૧૧.
પરવાણી કાનેં સુણી, દૈત્ય સમોવઃ બાખ.	મછરાલો ૧૨.
ખરી ખખર લીધા વિના, સાલ સમાન એ થાય;	મછરાલો ૧૩.
ખખર બણી ચર મૂકિયે, એ મુજ આવે દાય.	મછરાલો ૧૪.
મિત્ર કહે વાર અછે, સાહિબ એહ વિચાર;	મછરાલો ૧૫.
તુરત તેડાવ્યા તિણે કણે, આખે સકલ પ્રકાર.	મછરાલો ૧૬.
પાખંડાદિક દંભ વળી, સખરા સેવક જેહ;	મછરાલો ૧૭.
શીખ કહે નૃપ તેહને, કામ કરો સસનેહ.	મછરાલો ૧૮.
પુત્ર સહિત નિવૃત્તિ વધૂ, કિહાં નાડી કિણુ ઠામ;	મછરાલો ૧૯.
જગ સધળો દૂંઠી કરી, ખખર કરો અભિરામ.	મછરાલો ૨૦.
સ્વામી વચન શીશેં ધરી, સેવક આત્મા તામ;	મછરાલો ૨૧.
શરવીર સાહસિકધર, સ્વામીતાણું કરે કામ.	મછરાલો ૨૨.
ગામ ગામ પુર તે ફરે, વન વન તર તર તેહ;	મછરાલો ૨૩.
વાનરની પરેં જોવતાં, સ્વામી ધર્મ સરનેહ.	મછરાલો ૨૪.
યત્ન કરી જૂવે ધણું, પણ કો ન કહે વાત;	મછરાલો ૨૫.
પગ પગ પૂછ્યા અતિ ધણુ, ન પડી શુદ્ધ તિલ માત.	મછરાલો ૨૬.
ફરતાં ફર દેશાંતરેં, પુણ્યરંગપાટણુ જાય;	મછરાલો ૨૭.
વાત સકલ તિહાંકિણુ લહી, પણ પુરમાં ન જવાય.	મછરાલો ૨૮.
જાના બાહાર ધૂપી રહ્યા, કો તરનો લેછ સંગ;	મછરાલો ૨૯.
કોટવાલ તિહાં નીસર્યો, ચોક્કી કરતો અંગ.	મછરાલો ૩૦.
ભાગ્ય જોગ આવી જુડી, દુષણુ ઊપર ચોટ;	મછરાલો ૩૧.
સિદ્ધિ હુવે ક્યું તેહને, જસુ દિલમાંહે ચોટ.	મછરાલો ૩૨.
કોટવાલ સમ જાણિયા, કાઠા બાંધ્યા તેહ;	મછરાલો ૩૩.
સખકિત બટને વશ કર્યા, તાડન તરજન દેહ.	મછરાલો ૩૪.

મિથ્યામતી પાખંડ વળી, દંભ પ્રમાદ વિશેષ;
સમકિત શૂરે કૂટિયા, મોહતણા દાસ દેખ. મછરાલો ૨૧.
વિવેક્તાણી તિણુ શુદ્ધિ લઈ, તાડન પણુ લહી તેય;
હર્ષ વિષાદ બેહુ લલા, પુણ્યરંગપાટણુ જ્યે. મછરાલો ૨૨.

દોહરા.

છાના નાઠા તિહાંથકી, રહી ન શક્યા તિહાં તેહ;
જીમ દાવાનલ દેખીને, મૃગ નાસે લેઈ દેહ. ૧.
મોહ બણી આવી મળ્યા, પ્રણમ્યા સ્વામી પાય;
વિલખાણા તે દેખીને, મોહ વદે ચિત્ત લાય. ૨.
તુમચો મુખ આખેય છે, ભાગા આળ્યા આજ;
મેં આગેંહી જાણિયો, તુમથી નહુવે કાજ. ૩.

ઠાળ ૨ જી.

દેશી પારધિયાની, અથવા બાંગરીયાની; અથવા

દુર્ગપાલ દલેલશું રે, ઉતર પાછો દેહ રે, પુરોહિતજી;—એ દેશી.

વળી રાજા ઇમ બોલિયો રે, મુજ બટ દંભ કહાય રે; દંભ દરિયા.
તે નવિ દીસે સ્થાનકે રે, જીવન સમ મુજ થાય રે. દંભ દરિયા.
મેરે કામિત કામ કરીયા, મેરે રાજા ધુરાકોં ધરીયા;

હું ચાહું દર્શન તુજ રે, દંભ દરિયા—એ આંકણી. ૧.

તે હાથેં મુજ રાજ્ય છે રે, જમણી બાંહ સહાય રે; દંભ દરિયા.
વિરૂધ વેળા એહની રે, ન સુણાવે મહારાય રે. દંભ દરિયા. ૨.

દુષ્ટ સ્વપ્ન નવિ દેખિયું રે, અંગ ન ફરકયું કોય રે; દંભ દરિયા.
શકુન વિરોધી ન ગ્રહાં રે, એ ચિંતા કયું હોય રે. દંભ દરિયા. ૩.

ઇમ સુણિ સેવક આપણી રે, માંડી કહે સખ વાત રે; દંભ દરિયા.
દંભે અમને મૂકિયા રે, ઇહાં રહ્યાં ન બને ધાત રે. દંભ દરિયા. ૪.

સાહિબને જાઇ કહો રે, એ સધળો પરકાર રે; દંભ દરિયા.
હું છાનો વેષાંતરેં રે, સેશું સકળ વિચાર રે. દંભ દરિયા. ૫.

કાચે પ્રમેં આવતાં રે, ન રહે સેવકધર્મ રે; દંભ દરિયા.
આળ્યો મુજને દેખજો રે, વૈરીના લહી મર્મ રે. દંભ દરિયા. ૬.

ઇમ સાંભળી મોહ બૂપતિ રે, આનંદ અધિક ઉત્સાહ રે;	દંભ દરિયા.	
સભામાંહે બેઠો થકો રે, દંભ તણા ગુણ ગાય રે.	દંભ દરિયા.	૭.
છલ બલ બુદ્ધિ નિધાનનો રે, માણ ધરનો સ્થંભ રે;	દંભ દરિયા.	
જીવન તું ચિરંજીવજે રે, ચારાં ચરિત્ર અચંભ રે.	દંભ દરિયા.	૮.
સેવક એ જંબુક થયા રે, તું પંચાયણ સિંહ રે;	દંભ દરિયા.	
વિરવા વૈરી ચિહ્ન દિશે રે, તિહાં પણ નાણી ખીહ રે.	દંભ દરિયા.	૯.
સેવક પ્રાણ ભણી ગણે રે, તૃણસમ સ્વામી કાળ રે;	દંભ દરિયા.	
એ સેવક ધર્મ સાંભળ્યો રે, તેં રાખ્યો તે આજ રે.	દંભ દરિયા.	૧૦.
બૂપતિ જીપત તે કરી રે, વૈરીનાં બહુ વંદ રે;	દંભ દરિયા.	
સંસારી રીત જામિની રે, ત્યાં તું પૂરણચંદ રે.	દંભ દરિયા.	૧૧.
સાંટે માંહે તું સહી રે, ઘાટે હાટે દોહ રે;	દંભ દરિયા.	
રાજે કાજે ધને વને રે, સઘળેહી તું મીહ રે.	દંભ દરિયા.	૧૨.
તુમ વિણ કીકા પુસ છે રે, લાવણ્ય તુજ વિણ નાહિં રે;	દંભ દરિયા.	
જેજ સઘળાં અન્ય છે રે, તું માંહા તે માંહિ રે.	દંભ દરિયા.	૧૩.
નારસખા એ માહરી રે, મોતીમાળા જેમ રે;	દંભ દરિયા.	
મધ્યનાયક મણિ તું અછે રે, હજીય ન આયો કેમ રે.	દંભ દરિયા.	૧૪.
એહ વચન કોધાદિકે રે, સુભટે સુણિયું આમ રે;	દંભ દરિયા.	
રીપ રાજની જાણીને રે, ઉઠી ચલ્યા ફિર તામ રે.	દંભ દરિયા.	૧૫.
પુણ્યરંગપાટણ ઉપવને રે, છાના રહ્યા જાય રે;	દંભ દરિયા.	
પૂર દરિયાવતણી પરે રે, માંહે પગ ન દેવાય રે.	દંભ દરિયા.	૧૬.
કુરગુ સાધુ કોધેં ગ્રંથો રે, બાહુબળિ માને તેમ રે;	દંભ દરિયા.	
લોભે કેસરી ઋષિ ગ્રંથો રે, કામેં શ્રી રહનેમ રે.	દંભ દરિયા.	૧૭.
ખાલી ફિરી પાછા ગયા રે, રાજ કરશે રીષ રે;	દંભ દરિયા.	
એમ જાણી તાકે ધણું રે, ચોર પરે નિશ દીસ રે.	દંભ દરિયા.	૧૮.
એ સેવક વિવેકના રે, બંદી કીધા જાણ રે;	દંભ દરિયા.	
જેરો કરીને લે ચલ્યા રે, મોહ નગરી દિશ તાણ રે.	દંભ દરિયા.	૧૯.
બાહુબળી રહનેમજી રે, યુદ્ધ કરે તિણ સાથ રે;	દંભ દરિયા.	
આત્મ ધરે આયા વંહી રે, સાચા દેખાયા હાથ રે.	દંભ દરિયા.	૨૦.

- કુરગડાદિક નાષિને ગ્રહી રે, મોહ પુરે લેખ જાય રે; દંભ દરિયા.
 રાજસું મુજરા કર્ગો રે, ખાટ કરીને આય રે. દંભ દરિયા. ૨૧.
 દુર્ગતિ કારાગારમેં રે, લેખ ધાત્યા તેહ રે; દંભ દરિયા.
 વૈરીને વશ તે થયા રે, પામે દુઃખ અછેહ રે. દંભ દરિયા. ૨૨.
 વળી રાજા પૂછે કહો રે, દંભતણી કોઇ વાત રે; દંભ દરિયા.
 દર્શન દીઠે તેહને રે, મુજને હુવે સુખશાત રે. દંભ દરિયા. ૨૩.

દોહરા.

- તિથુ અવસર દંભ આવિયો, અણુચિંત્યો તિથુ ઠામ;
 રાજા ગિઠિ ગભો થયો, દંભ દેખી અભિરામ. ૧.
 કરિ પ્રણામ જેસે જસેં, આલિંગન દે રાય;
 રોમ રોમ ઉલસ્યા બણું, આનંદ અંગ ન માય. ૨.
 કુશલ ક્ષેમ પૂછે પ્રથમ, લલેં આયો વડ વીર;
 બોલ્યો સ્વામી પસાયતેં, તરિ આયો રિપુ નીર. ૩.
 મુણુ સાહિબ સઘજો કહું, વાતતણો વિસ્તાર;
 રાય વિવેકનો જાળદો, દીઠા અધિક અપાર. ૪.
 કોટવાલ કરંડા તિહાં, નગરતણો રખવાળ;
 ધર્મરીત રાખે ખરી, જ્યું પાણી ને પાળ. ૫.
 નગરમાંલિ પેસણુ ન દે, તખ કીધી મેં ખુદ;
 સાહિબ કામ સુધારવા, મેં વંચ્યા બહુ મુદ્દ. ૬.

ઠાળ ૩ જી.

(વહાલેસર મુજ વિનતિ; ગોડીયા રાય.—અ દેશી.)

- પુણ્યરંગપાટણુ પેસવા, રંગીલા રાય; મેં કીધા જાતિ ભેષ રે; રંગીલા રાય.
 કપટ ક્રિયા કરણી કરી, રંગીલાં અવસર એવો દેખ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧.
 ભૂર ભવિક આવી મળ્યા, રંગીલાં પણુ ન જણાવ્યો ભેદરે; રંગીલાં
 વચન જોકે દૂં ઉચ્ચરે, રંગીલાં તહતિ કરે મુવેદ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૨.
 બોજન સખરાં મેં લલ્યાં, રંગીલાં તે જાતિ ભેષ પ્રસાદરે; રંગીલાં
 સુરમુદ્રા પણુ આહરી, રંગીલાં કીધા બહુલા વાદ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૩.
 કીરતિ કારણુ આચર્યાં, રંગીલાં આવશ્યક ઉચ્ચાર રે; રંગીલાં

પશુ અંતર ભેદો નહીં, રંગીલાં આત્મ પ્રયેં પ્રતિકાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૪.
 દીધી બહુત્રી દેશના, રંગીલાં પરરંજનને કાળ રે; રંગીલાં
 મિથ્યાભાવ મૂક્યો નહિ, રંગીલાં મહેર કરી મોહરાજ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૫.
 શ્રાવકોનો ભેખ આદ્યો, રંગીલાં ઉચ્ચરતો નવકાર રે; રંગીલાં
 નિશિ રૂપિ શાલા સૂધને, રંગીલાં ઉપધિ લખ કીધ વિહાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૬.
 પરભાતે પૂજા રચી, રંગીલાં મુખે મુખશું લાય રે; રંગીલાં
 ધાતુ રત્ન પ્રતિમા ગ્રહી, રંગીલાં નાઠો સ્વામી પસાય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૭.
 યાચનામિષ કરી પેખિયો, રંગીલાં ધર ધર દીઠ આચારરે; રંગીલાં
 ફૂડકપટ બહુ કેળવ્યાં, રંગીલાં સાહિબ સાન્નિધ્યકાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૮.
 નર નારી બહુ છેતર્યો, રંગીલાં નવ નવા કીધા ભેખ રે; રંગીલાં
 હવે પુર વર્ણન સાંભળો, રંગીલાં દીઠો જેહ વિશેષ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૯.
 નગરીને ચિહ્ન દિશિ અછે, રંગીલાં નીયતિકા પ્રાકાર રે; રંગીલાં
 ખાતિકા ધર્મનીવાસના, રંગીલાં પ્રાસાદ પરિણામ સારરે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૦.
 લેસ્યા ધવત્રી છોહશું, રંગીલાં ઉગ્ગજ્વલ કીધી તેહ રે; રંગીલાં
 ઉંચી ભૂમિ નિવાસ છે, રંગીલાં સાધુ જન ધર્મ નેહ રે, રંગીલાં પુણ્યં ૧૧.
 ચાર ભેદ ધર્મ ધ્યાનના, રંગીલાં તેહજ પોલ્યો ચાર રે. રંગીલાં
 અનુપ્રેક્ષા ચારે અછે, રંગીલાં દૃઢ કિમાડ ઉદાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૨.
 ઇંદ્ર પ્રશંસે જેહને, રંગીલાં શ્રીસંધ મહાજન તેથ રે; રંગીલાં
 યોગાસન બાજર છે, રંગીલાં પુણ્ય કરિયાણું જેથ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૩.
 સમતા શેરી મોકળી, રંગીલાં બાધા ન લહે કાય રે; રંગીલાં
 બ્રહ્મપુરી સોહે ભલી, રંગીલાં સુખિયાં સઘળાં લોય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૪.
 જ્ઞાન સરોવર શોભતું, રંગીલાં ગુપ્તિ ભલી છે પાળ રે; રંગીલાં
 હંસ ધણી કીડા કરે, રંગીલાં શાન્તિ સરસ રસ શાલ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૫.
 જીવ દયા દેવી ભલી, રંગીલાં નગરતણી રખવાળ રે; રંગીલાં
 સખરી ચરચા કૂપિકા, રંગીલાં ધર ધર નયન નિહાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૬.
 આત્મભાવના ભાવતાં, રંગીલાં ૫૬ રત્નહીકા ચાત રે; રંગીલાં
 કેહા ગુણ તસુ કાખતું, રંગીલાં દીઠાં આવે ધાત રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૭.
 તે આગળ પુર તાહરં, રંગીલાં દીન હીન દુઃખ જાલ રે; રંગીલાં
 કાંધ શોભા ધરે નહિ, રંગીલાં રતન આગળ દેખાલ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૮.

કોહરા.

૧. દંભ કહે સુશુભ વળી, નગરી લોક વિચાર;
અંતર એ મેં દેખ્યું, સરસવ મેં પ્રકાર.
૨. થીણુદી નિદ્રા ધણી, તુજ લોકમેં દીઠ;
જગરક તે લોક છે, ચેતન ચાતુર મીઠ.
૩. અલ્પ હેત જારત કરે, પ્રાયે તાહરાં લોક;
વેઢ નામ તે નવિ લિયે, તિલભર નાંહી શોક.
૪. અંધન બહુલાં ઇલાં લહે, તાડન તર્જન જોર;
તિહાં કોઈ જાણે નહીં, અંધ ક્રિયા પરિહાર.
૫. દીન દીનતા એ લહે, ક્ષણ ક્ષણ વારોવાર;
નવ નવ મંગલ તે લહે, સાર સમાધિ વિચાર.
૬. ઇલાં રાજ દંડે ધણું, લોક ન આવે દાણ;
રાજ પ્રજા તે એક છે, હિતવત્સલ તે ખાણ.
૭. અંધ લોક અતિ કલેશસ્, ધન પામે છે કાચ;
સહજે ધન પામે ધણા, એ અચરિત્તિહાં જોય.
૮. ઇલાં ધન ધરતી ગાડિયે, અધાગમનને હેત;
તિહાં દેવલ દાને કરી, વાહીજે શુભ ખેત.
૯. લાભતણે સાંસો ઇલાં, ઉન્નમ અધિકા ઘોર;
નિશ્ચયે લાભ તિહાં સહી, અલ્પ ઉદ્યમે જોર.
૧૦. ઇલાં ખમણે લાભે કરી, હર્ષ ધરે સહુ કાચ;
લાભ અનંતે પણ તિહાં, આશ ધરે નહિં જોય.
૧૧. દીન વસ્તુમાં પણ સહી, લાભ અનંતો થાય;
ઉડદ દાન દીનાં થકાં, કંચન કોડી આય.
૧૨. નરપતિ સુરપતિ તાહરા, સેવક સધળા જોહ;
તે તસુ નગરી દાસ સમ, એવડો અંતર એહ.
૧૩. ઇલાં લોકાંને સુત અછે, તે પણ વૈરી થાય;
લોક વિદેશી ફિરી તિહાં હિતવત્સલ લઘુભાય.
૧૪. એહવાં લોક હું નિરખતો, ઇક દિન સભા મઝાર;
રાજમંદિર દેખણુ બહી, ઉભો જાય તિવાર.

ઢાળ ૪ થી.

રાજ ને મિલે;—એ દેશી.

સાધુની પરખદા જ્યોતિ સ્વરૂપ, તિહાં નૃપ વીર વિવેક અનુપ;
 રાજ સાંભળો, મેરી અરજથકી રિપુને કળો;
 સત્વસિંહાસન માડયું સાર, ગુર આદેશ છે છત્રાકાર. રાજાં એ આંકણી. ૧.
 શ્રી હૌં બેઉ પાસેં નાર આત્માર, રાજાને ચામર ઢાલણુદાર; રાજાં
 કર્મ વિવર ઉભો છે ખવાસ, તિણુ મહાજન આણીજેં પાસ. રાજાં ૨.
 બ્રહ્મતણુ જે જાણુણુદાર, ગાયન ગીત કરે વિસ્તાર; રાજાં
 શુભ લેસ્યા તે નટવી નાર, થેઈ થેઈ નાટક નાચે ઉદાર. રાજાં ૩.
 સ્યાદાદ મુખ લીધો તામ, મીઠો અમૃતથી અસમાન; રાજાં
 યિગત હુઆ તે સધળા લોય, નીકી નટવી નાચતી જોય. રાજાં ૪.
 નિશ્ચે વ્યવહાર લોચન દોય, તિણુ કરી જોતાં આનંદ હોય; રાજાં
 એહ રસાયણુ ઇણુહીજ ઠામ, નહિં કો દીસે ખીજે ગામ. રાજાં ૫.
 સુણુવા ઇચ્છા સુણિયેં જેહ, મહણુ ધારણુ ઉહ કહીયેં તેહ; રાજાં
 ઇણિપરેં આઠ* હી ગુણુસાર, પહિસ્યા મોતિના તિણુ હાર. રાજાં ૬.
 સુરિતણુ ગુણુ છત્રીશઈ હોય, આયુધ ધારે સખળાં જોય; રાજાં
 સુવિચાર બાળપણુનો મિત્ર, તિણુમું પહિલો રાખે ચિત્ત. રાજાં ૭.
 તત્વ રચી પટરાણી સાર, માનું લક્ષ્મીનો અવતાર; રાજાં
 ભવ વૈરાગ્ય વડો છે પૂત, ન્યાયેં રાજનો રાખે સૂત. રાજાં ૮.

* ૧ ગર્વ ન હોય, ૨ નિંદા ન હોય, ૩ કટુકભાષી ન હોય, ૪ અપ્રિય ન હોય, ૫ બોલવામાં ક્રોધ ન હોય, ૬ કાવ્ય શરીર લક્ષણુ ચેષ્ટા વિષયે મૌની હોય, ૭ પૂર્વ અવગુણુ ન કહે, ૮ સ્વાત્મા ન પ્રસંસે.

૧ સ્વરૂપાધિક, ૨ તેજસ્વી, ૩ જુગ પ્રધાન, ૪ આગમ જાણુ, ૫ મધુરવાક્ય, ૬ મંલીર, ૭ બુદ્ધિવંત, ૮ ઉપદેશ દેવાને તત્પર, ૯ પરગુણુભાષી, ૧૦ અવગુણુ ન કહે, ૧૧ સૌમ્ય, ૧૨ શિષ્યસંમુહ, ૧૩ અવમહવંત વિક્રાંત્યાગી, ૧૪ અચ્ચલતા, રહિત ઉપશાંત દ્વંદ્વ, ૧૫ ક્ષમા સંહિત, અહંકાર રહિત, ૧૬ કપટ રહિત, ૧૭ નિર્લોભી, ૧૮ તપસ્યા કરે, ૧૯ સંયમ પાળે, ૨૦ સત્ય બોલે, ૨૧ અદત્તજાગી, ૨૨ હ્રસ્વ પરિણામી, ૨૩ પરિમહ રહિત, ૨૪ અલ્પચર્ચ પાળે, અને બાર લાખના ભાવે.

સંવેગ નિર્વેદ પુત્ર સુખશ્ય, તેજ પ્રતાપ મણી જ્યુ-ભાશ્ય;	રાગ્ન૦
દુસ્મન દૂર કરે પાપમાલ, જોરાવર જોધા વડ જાલ.	રાગ્ન૦ ૯.
પુત્રી ચારે ચતુરાં દીઠ, કશ્યા મૈત્રી મુઠતા મીઠ;	રાગ્ન૦
ચોથી ઉપેક્ષા નામા સાર, સરિ ગુણે કરી છે સિરદાર;	રાગ્ન૦ ૧૦.
સમકિત મંત્રી છે જશ્ય પાસ, રાગ્નનો પૂશ્ય વિશ્વાસ;	રાગ્ન૦
આર્જવ માર્દવ ને સંતોષ, શમ રસ સામંત નહિં કો દોષ.	રાગ્ન૦ ૧૧.
સાત તત્ત્વ તે સાતે અંગ, રાગ્યતણા રાજે અતિ અંગ;	રાગ્ન૦
દાનાદિક ચારે ધર્મ ભેદ, ચતુરંગસેના નહિં કો ખેદ.	રાગ્ન૦ ૧૨.
વિમલ જોધ કાઢવાળ પ્રધાન, પરમાગમ જાંડાર નિધાન;	રાગ્ન૦
દ્વાયોપશમ સમકિત જાવ વિલાસ, દાણી દાણુ લિયે ઉલાસ.	રાગ્ન૦ ૧૩.
ન્યાય સંવાદ નામા છે શેઠ, સઘળા લોક છે જેહને હેઠ;	રાગ્ન૦
પાંચે વ્યવહાર ચોધરી પાંચ,* જગડામાંહે ન કરે ખાંચ.	રાગ્ન૦ ૧૪.
સામાયિક આવશ્યક સાર, પુરોહિત પદવીનો અધિકાર;	રાગ્ન૦
પ્રાયશ્ચિત્ત તે નીરની ધાર, નિર્મલ કરવાનો આચાર.	રાગ્ન૦ ૧૫.
સુખ સમાધ તે શય્યાપાલ, તંબોલી ધર્મરાગ વિશાલ;	રાગ્ન૦
શુદ્ધાશુદ્ધપ્રણામ પહૂર, કોડિ જ્ઞાને સેવક શૂર.	રાગ્ન૦ ૧૬.
એ સઘળા નિજ સ્વામી આણુ, નવિ લાંબે કાંઠ મુખની વાણુ;	રાગ્ન૦
ધર્મમંદિર કહે હવે વળી ફાલ, આમળ વાત કહે છે અચાલ.	રાગ્ન૦ ૧૭.

દોહરા.

તિણુ અવસર તિણુ પરખદા, માંહેં કીધ પુકાર;	
મોહ ભિલ્લ સેવક કરી, ચોરી દેશ મઝાર.	૧.
પુરજન જાલી લેધ ગયા, આપણી લાંબી કાર;	
સાંભળી ભૂપ વિવેક તખ, કીધો કોપ અપાર.	૨.
મુખ જોલે વળી એહવું, મેલો મોહ નરેશ;	
ત્રીન ભુવન રાગ્ન થયો, ન થઇ તૃપ્તિ અજેશ.	૩.

* પાંચ વ્યવહાર આ પ્રમાણે:—૧ લગ્નવંત, ૨ પ્રાયશ્ચિત્ત શુદ્ધ, ૩ દોષ પ્રકરણ, ૪ અંચ નિર્વાહ, ૫ ઉપાસર્ગ અપવાદદર્શી.

અથવા પાંચ કારણ:—૧ કાલ, ૨ સ્વભાવ, ૨ નિયતિત, ૪ પૂર્વકૃત, ૫ પુરિસકાર.

—સંપ્રદ કર્તા.

- મેં પ્રભુતા નિજ સુશુ લહી, દેખી શકે નહિં એહ;
 લોભી લોભ વશેં કરી, લેહશે લંગર છેહ. ૪.
- રાજ તેજ તેહજ ખરો, જ્યાં રહિ રિપુ ઉપચાર;
 દિનકર કર દીઠાં થકાં, કેમ રહે અધકાર. ૫.
- ધણ વૈરી જીભાં થકાં, પ્રભુતા ન લગે મીઠ;
 માટી કુંભ મુખેં રહો, મોઘર બલો ન દીઠ. ૬.
- ધમ આલોચી મંત્રીને, બોલાયો બૂપાલ;
 મતિનિધાન તું મંત્રવી, પ્રભુતા વન રખવાલ. ૭.
- છલ બલ કાંધ કેળવી, જિંપીજેં રિપુ એહ;
 રાજ કાજ સ્થિરતા રહે, બુદ્ધિ ખતાવો તેહ. ૮.

ઢાળા પ મી.

મોરા સાહિબ હો, શ્રી શીતલનાથ કે;—એ દેશી.

- મંત્રીસર હો મહોટો મતિવંત કે, કર જોડીને વીનવે;
 સુશુ સાહિબ હો મુજ ગુર છે જાણુ કે, આગમ નીગમ અનુભવે. ૧.
- તે ગુરને હો મેં રાખ્યો પૂછ કે, રાજ્ય વધ કે યું રહે;
 ખલ બોલ્યો હો તમચો રિપુ મોહ કે, જોરાવર અતિ મહગહે. ૨.

ગુરુઉવાચ.

- મોહ જાત્યા હો તુમચી વૃદ્ધિ હોય કે, તે તો ધણ પરિ જાપિયેં;
 પુરવચનેં હો જગમાંહિ વિખ્યાત કે, સર્વજ રાજા દીપિયેં. ૩.
- તસુ રાણી હો કેવલસિરી જાણુ કે, નિર્મલરૂપ નિધાન છે;
 તસુ લીણો હો રહે નિશિદિન રાય કે, દિન દિન ચઢતો વાન છે. ૪.
- તસુ સંવર હો મહોટો ઉમરાવ કે, સામંતમાં સિરદાર છે;
 તસુ ધરણી હો મુમુક્ષા નામ કે, જોગીસર હૈયે હાર છે. ૫.
- તસુ પુત્રી હો સંયમસિરી નામ કે, સકલ જીવાં હિતકારિણી;
 તસુ કન્યા હો પરણો વિવેક કે, તેહ હોશે જયકારિણી. ૬.
- કન્યાની હો સખિયાં સુખકાર કે, પાંચ અને ત્રણ આખીયેં;
 એકકી હો જીપે છે મોહ કે, એહ વચન ગુર બાખિયેં. ૭.
- ધરજમુખ હો ધર્મ રચિ અણુગાર કે, કરકંડૂ ભાષા આદરી;

- વેયર સ્વામી હો કાધી આહાર શુદ્ધિ કે, દેવની બિક્ષા નહીં બખી. ૮.
 પડિલેહણુ હો વલ્કલચીરી કાધ કે, સમિતિ ચોથી તિણે અનુસરી;
 ઋષિ ઢંઢણુ હો પરઠવતાં સાર કે, પાંચમી સમિતિ વિધિ કરી. ૯.
 પ્રસન્નચન્દ્ર હો કરી મનની ગુપ્તિ કે, ધ્યાયાં દુષ્ટત ધ્યાનશું;
 મેતારજ હો ધરિ જાણા ગુપ્તિ કે, કૈાંચ ઉપર દયાવાનશું. ૧૦.
 તનુ નિશ્ચલ હો અનુભવ તિણે પાથ કે, ચિલાતીપુત્રી તે પરગડો;
 ધણે રાખી હો તનુની શુદ્ધિ ગુપ્તિ કે, પરમાતમ ધ્યાની વડો. ૧૧.
 એ આઠે હો સખિયાં અભિરામ કે, સંયમશ્રી સાથે રસી;
 એ પરણ્યાં હો પીછે વિવેક કે, મોહ બણી કરશે વસી. ૧૨.

દોહરો.

- રાય વિવેક એ સાંભળી, મનમાં કરે વિચાર;
 એક મ્યાનમાં કયું રહે, એ સારી તરવાર. ૧.
 સુતવંતી શીલધારિણી, ધરમાં બેઠી નાર;
 તે ઊપર કયું આણિયે, સાલ સમાન વિચાર. ૨.
 ગાદાગારીની પરે, કલહો કરશે દોય;
 ધરટ સમેવડ દો ધરણી, પ્રીત કરણુ સમ જોય. ૩.
 બીજી પરણે સુખ બણી, મૂઢ જોકો નર હોય;
 ઇક દિશિ જિગ્યો સૂર પણુ, બીજી પડતો જોય. ૪.
 ઇમ ચિંતાવુર દેખીને, આઘ તત્વરચિ નાર;
 મુખ હસિને એમ ઉચ્ચરે, સુણુ સાહિબ ભરતાર. ૫.

કાળા ૬ ઠી.

એ કર જોડી વીનવું જ;—એ દેશી.

કર જોડી કામિની કહે જ, તું નર નાથ કહાય;
 ચિંતા બહુ નારી તણી જ, નખળા નરને થાય.

રાજેસર પ્રમદા પરણો તેહ.

જીણુ પરણ્યા પ્રાઠી હુવેજ, આત્મ ઋદ્ધિ અછેહ. રાજેસરં આંકણી. ૧
 કલવંતી કામણી તીકા જ, બહુ મિલિયા જસ લેહ;
 અવધિ આયા નાં તજે જ, ઝટક ન દાખે છેહ. રાજેસરં ૨.

ભગતિ જીવતિ મૂકે નહિં જી, ભક્તાંની ભલી નાર;	
સાગર નદિયાં સો ફિરે જી, ગંગા મહિમા અપાર.	રાજેસર ૩.
પુરૂષ રીતિ ખીજી અછે જી, નારી રીત ન કાંચ;	
વેલી વૃક્ષ સમાન છે જી, પણ ક્યું સરિખા થાય.	રાજેસર ૪.
વૃક્ષે હસ્તી બાંધીયેં જી, વેલી ન ધરે બાણ;	
ઘણિ પરેં પુરૂષ પ્રધાન છે જી, ન કરો કાંઠી કાણ.	રાજેસર ૫.
બહુ નારી પરણ્યાથકાં જી, પુરૂષ બણી નહિં દોષ;	
સંયમશ્રી આમાંથકાં જી, હું ન ધરું મન દોષ.	રાજેસર ૬.
નિકલા વિકલ ધણી હુવે જી, નારી ન તજ્યો જય;	
દુઃખ સુખ સરસું માછલી જી, સારસ સમ નવિ થાય.	રાજેસર ૭.
જીણુ આયાં નિજ જય હુવે જી, હું સેવું તસુ પાય;	
એહ વચન સુણિ નારીનું જી, હરખી જોલ્યો રાય.	રાજેસર ૮.
શોક્યેં એહવું સહુ પછેં જી- તો હુધજ્યત અપાર;	
વિલંબ ન કીજેં તો હવે જી, સુણ મંત્રી શિરદાર.	રાજેસર ૯.
અતિ ઉજ્જવલ પરિણામ છે જી, તેહિજ સેવક થાય;	
પરધાનેં એ મુકિયો જી, યોલગશે જિણુ રાય.	રાજેસર ૧૦.
મહિર ભલી મો ઉપરે જી, રાખે શ્રી જિનરાજ;	
કન્યા તેહ દેવાવશે જી, બાંહ અલાની લાજ.	રાજેસર ૧૧.
મંત્રી સંજ્ઞા કરી નરા જી, મૂકયા જિનવર પાસ;	
એ વિરતંત સહુ લહી જી, લઇ આયો ચાહ બાસ.	રાજેસર ૧૨.
મત વિશ્વાસ કરો હવે જી, વૈરી વાધ્યો વાન;	
આજ રાજ્ય અતુલી બલી જી, કાઇ પ્રગટ્યો નિધાન.	રાજેસર ૧૩.
તસુ પુર નર નારી ધરે જી, તુમચું જાતિ વૈર;	
મંત્રી જાપતો ઉપરા જી, સાધિ સગલો નયર.	રાજેસર ૧૪.
વસ્ત્ર તજે તપ આદરે જી, લિખન પઠન ધ્યાન લીન;	
કામણુ દુમણુ આચરે જી, તુજને કરવા ક્ષીણ.	રાજેસર ૧૫.
તુજ નગરી લોકાં બણી જી, લોભાવે મુખ મીઠ;	
આપ સરિખા આચરે જી, એવું અચરિજ દીઠ.	રાજેસર ૧૬.

દોહરા.

મોહ મહીપતિ એહવો, દંભ મુખે સુણિ વાહ;
શલબ્રષ્ટ વાનર નિસ્યો, પામે ચિત્ત વિષાદ. ૧.
વૈરી વધતો દેખીને, મનમાં કરે વિચાર;
તિણુ અવસર હવે મોહસુત, અરજ કરે અવધાર.

દા'ગ ૭ મી. દેશી કડવાની.

તાર કિરતાર, સંસાર, સાગરથકી;—એ દેશી.

વાત હવે તાતજી, સાંભળો મથણુની, એવડી ચિંત મન, કાંઈ આણો;
મુજ સરિખા સુત, સેવક તાહરે, કુણુ અછે તુજ સમ, રાય રાણો. વાત૦ ૧.
બંધ નરકંદ, કરશું વાણા દેખ તું, ઈન્દ્ર ને ચન્દ્ર સખ, પાય આણું;
સકળ સુત ધર છતે, જનક ચિન્તા કરે, મૂઢતા કેહની, ચિત્ત જાણું. વાત૦ ૨.
પુત્ર હું આપનો, તો નવિ ખીડીજયે, રવિ તણો પુત્ર, રાત્રિ લોક આખે;
છીપ સુત મોતીડાં, માતનો ઘાત કરી, સકળ સુત એહને, કોણુ દાખે. વાત૦ ૩.
તાતને શાત સુખ, સંપજે જિજ્ઞાસકી, કમલથી જેમ સર, સોહ પાવે;
પુત્રના પદકળ, પાલણે પ્રીછિયે, લોક વૈરી તિકે, જસુ ગાવે. વાત૦ ૪.
નામ અભિશમ, અંગળ કિરયું કીજિયે, અંગનો મેલ, અંગળ કહીજે;
તેહ નાખી દિયે, વનતણાં ફૂલને, વાસ ગુણરાશિ, શિર પર વહીજે. વાત૦ ૫.
ધીરતા વીરતા, મન ધરી જે રહે, સાંકડે આણીને, શત્રુ પાડે;
જગતિમે નીર, પાવક ભણી ઓટવે, તેહને વાડ-વામી નસાડે. વાત૦ ૬.
એહવાં આકરાં, વચન સુણિ પુત્રનાં, મોહને મન હુઆ, સુખ સવાયો;
સાધુ સાખાશ, સાખાશ તું સુત ભણી, આજ તેં પુરૂષતા, બલ જણાયો. વાત૦ ૭.
એહવે તેજે કરી, વંશ દીપાધયો, સખ્ય સંદોહ, અંદોહ ટાળ્યો;
રાજ્યનો ભાર, સુવિચાર સુત કંઈ હવે, શત્રુ જગાહવા, પોત ભાળ્યો. વાત૦ ૮.
કાષ્ઠથી ઘણું હુઆ, ધૂમ પાવકથકી, તનુથકી વ્યાધિ, બુધ ચન્દ્ર દેખો;
વૃક્ષથી લાખ છે, નીરથી પંક છે, એહવા પુત્ર, કુપુત્ર લેખો. વાત૦ ૯.
ધૂમથી મેહ છે, બિંબ પાપાણુથી, પંકથી કમલ મણિ, સર્પ માથે;
કલશ માટી થકી, એહવા પુત્ર હુવે, વંશ વિભૂષણ, શોભ સાથે. વાત૦ ૧૦.
તાહરી અંમ, ગેહાવણી એહવી, શત્રુ દલ ધાન, નેં ધરટ ભારી;

લોક આનંદ કરી, તો ભણી વણુવે, જૂઠ તે દીઠ નિજ દગ પસારી, વાત૦ ૧૧.
હસ્તિ જ્યુ મસ્ત વલી, તાહરે મિત્ર છે, જગતને જીપતો, મધુ કહીજે;
કૂટરાં કૂલ જે, બાણુ છે તાહરે, રિપુ ભણી જીપતાં, સાથ લીજે. વાત૦ ૧૨.
મનતણા અતિધણા, ધોર પરિણામ છે, તેહજ તાહરા, દાસ તાળા;
સાર શુભાર તે, સૈન્ય સાથેં લિયા, મેઘ ધનધોર ધુનિ, તેહજ વાળાં. વાત૦ ૧૩.
માહરો મંત્રી, મિથ્યાત્વ નામા ભલો, તેહ પણુ તાહરે, સાથ સાર;
રંજતી પ્રીતિ વલી, રતિ ભલી ભારજી, યુદ્ધની સિદ્ધ, અખ જાત વાર. વાત૦ ૧૪.
નારિની ગોઠ, તે જોગણી તાહરે, મંત્રની તંત્રની, ધાત જાણે;
કુપય કયા મહે, લોકને ભોળવે, રિપુતણા સૈન્યની, વાત આણે. વાત૦ ૧૫.
ગીતની રીતિ ને, નાટક નાચતાં, હાવ ને ભાવ, પ્રમદા વિલાસા;
ચારુ મણિહાર, હથિયાર સાથેં ધરે, મુખતણા માગિયા, હોય પાસા. વાત૦ ૧૬.
હાસ્ય ને જૂવટો, જે જણા તાહરા, અંગના ચંગ, રખવાલ રાખે;
રામત અતિ ધણી, તેહ દાસી ભલી, કામ ને કાજ, સખ તાસુ આખે. વાત૦ ૧૭.
સુખ અભિમાન, સન્નાહ તું પહેરજે, નેત્રને પાન, કૃપાટોપ ધરજે;
વિષય ઈન્દ્રિયતણા, ચંચલ હય ધણા, મત ઉન્માદ, માતંગ વરજે. વાત૦ ૧૮.
રથ ધણા સાખતા, જેહ મનોરથા, પાયક લાયક, પ્રેમ પૂરા;
નાયકા સાયકા, વરસતી ફોજમાં, શોભશે જીપશે, શત્રુ ચરા. વાત૦ ૧૯.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| મોહરાય મણુપરેં કલો, મદનતણો પરિવાર; | |
| રાય વિવેકને જીપવા, શીખ દિયે સુવિચાર. | ૧. |
| પુત્ર સુપૂત તું માહરે, રાજનીતિનો જાણ; | |
| મતિ વેશાસે કહને, એ માહારી છે વાણ. | ૨. |
| થોડું બોલે બહુ કરે, અતિ ઉત્સુક મન હોય; | |
| ધીર વીર હોવે ખરો, છલ બલ કરજે જોય. | ૩. |
| જોગી જંગમ જટિલને, નર નારી તિર્યંચ; | |
| તરણુ વ્રદને પીડવે, કાં ન કરે ખલ ખંચ. | ૪. |
| ક્ષત્રી ક્ષમા ન આહરે, યાચક લાજ ન કાંધ; | |
| વેશ્યા પ્રેમ ધરે નહિં, કામ અર્થ કિમ થાય. | ૫. |

અવસર વિષુ ગુણ દોષ છે, દોષ હુવે ગુણપોષ;	
સ્નાન સમે વસ્ત્ર મૂકિયે, વાકો દ્રુમ લહે તોષ.	૬.
જગ સધળો જુગતેં પ્રી, સાધે સધળાં ગામ;	
પ્રવચનપુર મત પેસજે, અરિહંત રાજા ઠામ.	૭.
શુરવીર તેહજ ખરો, જોવે ઠામ વિશેષ;	
પાડે મયગલ ભીંતને, ગિરિ પાડે નહિં દેખ.	૮.
એક ગામ જીતો નહિં, કાં નહિં યશની હાથ;	
વન ધન છાયા નહિં નસે, ઇકતર છેધે જાણ.	૯.
પિતા શીખધણિ પરેં કહી, શિર પરધારી મયણ;	
ચારવાક પંડિત બણી, બોલાવી વદે વયણ.	૧૦.
કુંવર બણી વઢવાતણો, મુહુરત જોવો સાર;	
ચાર્વાક હવે બોલિયો, સુણ સાહિબ સુવિચાર.	૧૧.
ભોગ ક્ષીર તિણુ ક્ષીર કલિ, ગુર નારિ ધિકાર;	
વૃષ્ટિ વાઉલમેં અપશકુન, એતા ગમન નિવાર.	૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

ચતુર સનેહી મોહનાં;—એ દેશી.

મોહ મહીપતિ સાંભળો, ખીજ બલી તિયિ જોય રે;	
ચંદ્ર ઉદય દુઆં થકા, ગોધૂલિક શુભ હોય રે.	મોહ૦ ૧.
માતતણે પાયે નમી, તિલક કરાયો હરખી રે;	
લીધી માતા બહેનની, આશિષ અધિકી નિરખી રે.	મોહ૦ ૨.
આદેશ તાતતણે પ્રબો, બાઈશું બાહુ મલિયા રે;	
પ્રેમેં મિત્ર કલત્રશું, લોચન હુવે ગલગલિયાં રે.	મોહ૦ ૩.
પાપશ્રુત ભટ એ બલાં, બિરદ બણીજેં સારો રે;	
કુમિત્ર પ્રસંગ માતંગ છે, તસુપર બેશી કુમારો રે.	મોહ૦ ૪.
ચતુરંગી સેનામહી, વડ વડા યોદ્ધા સાથેં રે;	
ચરા પૂરા શોભતા, જ્યજ્ઞક્ષમી ધરે હાથે રે.	મોહ૦ ૫.
કામ તણી કટકી ચઢી, તિહાં નારીસુખ ચરા રે;	
હસ્ત વિલાસ હેતેં કરી, અધિકા સોહે સનૂરા રે.	મોહ૦ ૬.

- બાણુ તે કામકદાણી છે, બ્રહ્માંડે ધન લીધા રે;
 ઢાલ તે ધુંધટ પટ ધરી, બાણુ ચલાવે સીધા રે. મોહ૦ ૭.
 રોહન મોહન મહનના, નવ નવ રંગ તરંગો રે;
 મોહે સુર નર મોહિયા, ચૂક્યા ધણુને સંગો રે. મોહ૦ ૮.
 પશુ પંખી પણ જીવિયાં, એકિન્દ્રિય પણ જીવ્યા રે;
 કિંકર કામ તણા ધણાં, પસરયા સખલ અનીતા રે. મોહ૦ ૯.
 ઇન્દ્રાણી રૂપે કરી, ઇન્દ્રને જીત્યો કામો રે;
 ઇન્દ્રીયણે જીવવા, ચક્રવર્તી અભિરામો રે. મોહ૦ ૧૦.
 અનમી આણુ ધરે નહિ, વાંકી ટેલી પાગે રે;
 જ્ઞેષા રાવ ધણા અછે, પણ કિંકર સ્ત્રીઆગે રે. મોહ૦ ૧૧.
 ત્રિવલ્લી ત્રિપથ કહીજીયે, નારી ઉદરે હોવે રે;
 કામ પિશાય તિહાં છલે, મૂઢા નર જે જ્ઞેવે રે. મોહ૦ ૧૨.
 પાધોટે પંડિતભણી, શુચિને રૂચિકર હસતો રે;
 અરધ કરે ધીરજ ભણી, જીહાં તિહાં એ ધસમસતોરે. મોહ૦ ૧૩.

દોહરા.

- કામતણી ફોળાં કરી, ચિહ્ન દિશિ સારે જગ્ગ;
 કોઇ શર સાંધે નહિ, યોષિત જ્ઞેષેં ભગ્ગ. ૧.
 બ્રહ્માપુર કાનેં સુણ્યો, રાય પ્રજાપતિ હોય;
 બ્રહ્મ તેજ સખ જગતનો, જનક કહીજેં સોય. ૨.
 એહનો થેં ટાળો કરો, આખે આગેં વાણુ;
 કોઇ કાલનો ડોકરો, છોડો બ્રહ્મા ભણુ.

ઢાળ ૯ મી. રાગ ધમાલ.

પરધર ગમન નિવારિયે;—એ દેથી.

- ધણુ પરે, બહુપરે વારિયો, પણ ન દળ્યો કામ કુમાર હો;
 બ્રહ્માપુર જાણે દુકિયો, નિજ તેજ જગાવણુદાર હો. ધણી૦ ૧.
 ફોળ વિદા કરી નારિની, ચિહ્ન દિશિ પાસેં લીધો ઘેર હો;
 બ્રહ્મ પણ અપન કોદમાં, લીધો છે ન કુવે જેર હો. ધણી૦ ૨.

રામદૂત વિચમેં ફિરે, આખે મત કરજો ખેડ હો;
 કોટ ઓટ લીધી અછે, પણ મયણ ન છોડે કેડ હો. ધણિં ૩.
 તીન જગત એ સાધતો, આખો છે તુમપેં ધાય હો;
 તનક તનક તુજ કોટને, કરશે તુજ આણુ મનાય હો. ધણિં ૪.
 સાવંત્રી જોધ મૂકિયો, ધણસેંતી રાખો રંગ હો;
 અહ્યા પણ મન ચિંતવ્યું, ધણુ સાથેં ન હુવે જંગ હો. ધણિં ૫.
 સાવંત્રીસેંતી મિલ્યા, ઉડીને અંગો અંગ હો;
 ચતુર હતો પણ ચૂકિયો, જેર દીધો જેર અનંગ હો. ધણિં ૬.
 બ્રહ્મણુ સધળા બાંધિયા, વનિતા જોધ પળમાંહી હો;
 અનમી કોઈ ન પેખિયો, ધર્મ ધીરજ કિણમાં નાંહિં હો. ધણિં ૭.
 અહ્યાપુર જીપી ચલ્યો, આગેં તે મયણકુમાર હો;
 જમુનાકોંડેં આવિયો, કરતો જગ ચરિત્ર અપાર હો. ધણિં ૮.
 શ્યામ વર્ણુ ઇક સાંભળો, પુરૂષોત્તમ નામ ધરાય હો;
 વૈકુંઠનાથ વખાણિયેં, અવતાર સિયા મન દાય હો. ધણિં ૯.
 મત્સ્ય કૂર્મ નરસિંહના, વામન બલિરાજ બંધ હો;
 ભાર્ગવ પણ એહિજ થયો, નવિ રાખ્યો ક્ષત્રીગંધ હો. ધણિં ૧૦.
 દશરથ સુત પણ એ હુવો, રાવણને માર્યો એણુ હો;
 જાદવ કુળમેં અવતર્યો, વિરચી માયા હરખેણુ હો. ધણિં ૧૧.
 કંસ હણ્યો નાગ નાથિયો, નવલા જસુ અવદાત હો;
 દાનવ માનવ જીપિયા, કુણુ આખી શકે તસુ વાત હો. ધણિં ૧૨.
 સાગર મથિયો ભુજબલેં, ગિરિવર ઉપાડ્યો જેર હો;
 પંચજન્ય પરગટ કિયો, જસ રાજા અછે અતિ ઘોર હો. ધણિં ૧૩.
 ચક્ર ગદા શારંગ ધરે, ઇન્દ્રસેંતી જસુ પ્રીત હો;
 આજ ન કો એહવો અછે, ધણશું માંડે અનીત હો. ધણિં ૧૪.
 જ્ઞાની માની પણ સહી, મધુસૂદન એ ગોપાલ હો;
 મયણુ વયણુ ઈમ સાંભળી, અતિ કોખ્યો ફરે કરાલ હો. ધણિં ૧૫.
 ગોપી જોધા મૂકીયા, જીવવાને કિસન મુસર હો;
 નયણુ બાણુ તીખે કરી, બેઘો લક્ષ્મી ભરતાર હો. ધણિં ૧૬.

હાસ્ય રાશિ રતિ કેલિશું, વશ કીધા કેશવરાય હો;
 છલ બલ કોઇ ન કેળવ્યો, રંગરાતો માતો થાય હો. ઇશિં ૧૭.
 ટંદાવનમેં ખેલતો, ગોપિયોની પૂરે આશ હો;
 કુસમાં કરી શિર એહરો, વિરયે જ્યું કોઇ દાસ હો. ઇશિં ૧૮.
 થાકી ગોપીને ધરે, નિજ હાથે સારિકા જેમ હો;
 વસ્ત્ર ઉપાડ્યાં તેહનાં, પ્રગટે તિણશું બહુ પ્રેમ હો. ઇશિં ૧૯.
 વૃક્ષ ઉપર ચઢીને રહે, ગોપિયોનાં અંબર લેહ હો;
 નવ નવિ કામ વિડંબના, કરતાં નહિં આવે છેહ હો. ઇશિં ૨૦.
 જોરાવર દૂતો ધણું, પણુ હાર્યો એકણુ સાર હો;
 ધર્મમંદિર કહે ધન તિકે, જે જીપે કામ વિકાર હો. ઇશિં ૨૧.

દોહરા.

- જયંતદચ્છા દુષ્ટ કરી, ચાલ્યો તિહાંથી મયણ;
 કામ અનમી છે વળી, ધમ બોલે મુખ વચણ. ૧.
- કિણુદિકં આવીને કહ્યું, સુણુ સ્વામી મુજ વાત;
 અચ્ચલ એક કૈલાસ છે, તિણુપર શંભુ કલાત. ૨.
- લોક કહે છે તેહને, મહોટો શ્રીમહાદેવ;
 જટામાંહિ ગંગા વહે, ચંદ્ર રહે નિતમેવ. ૩.
- પાસ ત્રિશૂલ હથિયાર ધર, વાહન વૃષભ વિખ્યાત;
 જગ સંહારણુ જ્ઞેધ છે, અષ્ટમૂર્તિ કહેવાત. ૪.
- ત્રીન નેત્ર છે જેહને, ભૂષણુ ભરમ ભુજંગ;
 જેહ કહે મેં મદનનેં, જીયો કીધ અનંગ. ૫.
- એહ વચન સુણી ટાપિયો, મોહ કુંવર મછરાલ;
 ઉઠ્યો માનું કેશરી, દેવા રિપુશિર ફાલ. ૬.
- મંત્રી કહે મૂંઝા તમેં, જટિલ યોગનો ધાર;
 કહો કિમ કાઠીજેં કદે, તૃણુ ઉપર તરવાર. ૭.
- કામ કહે મૂકું નહિં, મદનશત્રુ કહેવાય;
 સહસ્ર કિરણુ ઉગ્યાંચકાં, તિમિર બાવ ન રહાય. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

સુમતિ સદા દિલમાં ધરે;—એ દેશી.

- મદન મોહ શર સાંધિયું, એ જૌ કીધ ગિરીશ; સલૂણો.
કુસુમ ચાપ કરી ચાઢિયો, શંકર જ્યું કરી રીપ. સલૂણો. મદન૦ ૧.
- ધૂણીધૂપ તૂં કાં સહે, છોડ દિગંબર વેશ; સલૂણો.
હરિણાક્ષી પરણાવસ્યાં, કર સખરો ધરવેશ. સલૂણો. મદન૦ ૨.
- મહાદેવ યોડ્યા તિસે, તું મન્મથ વિખ્યાત; સલૂણો.
પીછે બુદ્ધિ એ દીજિયે, પહેલી મુણ મુજ વાત. સલૂણો. મદન૦ ૩.
- પ્રેત વને શંભુ વસે, ભોજન ભિક્ષા હાથ; સલૂણો.
ભોજન મનુજ કપાળ છે, તિલ રતિ નહિં કા આથ. સલૂણો. મદન૦ ૪.
- એહ અવસ્થા છે સહી, કહો કિણુ પરધર થાય; સલૂણો.
નારી નદીતું પૂર છે, સાગરમાંહિ સમાય. સલૂણો. મદન૦ ૫.
- રૂંઢ મુંડ માળા ગજે, આંખ વિરૂપ કહાય; સલૂણો.
મુજથી નાસે કામિની, હસી થલ ન સુહાય. સલૂણો. મદન૦ ૬.
- શાલી દાલ ધૂત ઘોલ તે, નારી ચાહે નિત્ત; સલૂણો.
ઘઠાં ભિક્ષાયે જીમવો, દેખ ઘણો ઘઠાં મિત્ત. સલૂણો. મદન૦ ૭.
- મંડન ચંદન માગશે, વસ્ત્ર ઘણાં પટટૂળ; સલૂણો.
ચર્મ બિચ્છાવણુ એ અછે, નારી ભણી પ્રતિટૂળ. સલૂણો. મદન૦ ૮.
- હાસ્ય વચણુ મુખ ધારતી, ત્રિવસ્ત્રી રંગ તરંગ; સલૂણો.
નારી નહિં જ્યું જાણિયે, ખૂડે જે કરે સંગ. સલૂણો. મદન૦ ૯.
- લોચન સહસ્ર તણો ધણી, ખબર ન લાભે કાંય; સલૂણો.
નારી નિશા અંધકારમાં, અવરને કેમ કહાય. સલૂણો. મદન૦ ૧૦.
- મન પરિણામ તે વાનરી, કામ કિરાત કરર; સલૂણો.
અજગર હાસ્ય વિલાસ છે, નારી અટવી ભૂર. સલૂણો. મદન૦ ૧૧.
- નારશ્વકી હું બીહતો, પર્વત બેઠો આય; સલૂણો.
તપસી જોગી જાણીને, મૂંક તું મનની દાય. સલૂણો. મદન૦ ૧૨.
- મદન કહે નીલકંઠને, કેડ ન મૂકું કોય; સલૂણો.
પરણુ તું પારવતી ભણી, શીલવંતી એ હોય. સલૂણો. મદન૦ ૧૩

મદનવશે મહાદેવજી, ગોપી પરણ્યા નાર; સલૂણો.
 ભિક્ષા તો ભાવે નહિ, સાંભળજે ભરતાર. સલૂણો. મદન૦ ૧૪.
 ભિક્ષા સખરી ભિક્ષુને, ગેહીને ન સુહાય; સલૂણો.
 ધાન્ય ઘણું ઘરમાં હુવે, તે કહું તુજ ઉપાય. સલૂણો. મદન૦ ૧૫.

દોહરા.

- ગૌરી કહે મહાદેવજી, જાઓ કૃષ્ણની પાસ,
 ક્ષેત્રભૂમિ તે આપશે, ખીજ ધનદ પરકાશ. ૧.
 હજી તો હલધર આપશે, યમધર મહિષ સુચંગ;
 વૃષભ એક તુજને અછે, ખેતી કર મન રંગ. ૨.
 ભાતું હું લાવીશ ભલું, ઇમ ચલશે ધરવાસ;
 પાણુ ભિક્ષા નહિં જીમશું, ઇમ કાઢો ઉપલાસ. ૩.
 કામ વિટંબન બહુ કરી, નવ નવ કર્મ વિકાર;
 કહેતાં અંત ન પામિયેં, ઇમ જાણે કિરતાર. ૪.
 પારાશર જમદગ્નિ વલી, ચૂકાયા ઇણે કામ;
 ત્રીન જીવન જીત્યા ઇણે, ફિરિ ફિરિ સધળે હામ. ૫.
 પુણ્યરંગપાટણની દિશે, ચાલ્યો મદન કુમાર;
 તિણુ વેળા તે નગરમાં, પ્રગટ્યો એ આચાર. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

(કાયલો પર્વત પૂંધલો રે લોલ;—એ દેશી.)

- કર જંડી કરે વિનતિ રે લોલ, મંત્રી વિવેકને એમ રે; રાજેસર.
 પુણ્યરંગપાટણમાં હુવે રે લોલ, ઉપાત સધલા કેમ રે. રાજેસર. કર૦ ૧.
 શદ મદ મંદિર ધુન્જિયાં રે લોલ, ભૂકંપ તારાપાત રે; રાજેસર.
 શોણિત મિન્દુ આઘશયી રે લોલ, વૃહા ન વાર વાત રે. રાજેસર. કર૦ ૨.
 તિણુ અવસર ફિણુ આખીયારે લોલ, આયો મોહ કુમારરે; રાજેસર.
 રાજા પ્રજા સહુ શંકિયા રે લોલ, બંડ અસુર અપાર રે. રાજેસર. કર૦ ૩.
 મંત્રીશું નૃપ ચિંતવે રે લોલ, કીજે ઇણશું જીજ રે; રાજેસર.
 જીતહયજી જી હુજીયેં રે લોલ, તો કીજે એ ગુજ રે. રાજેસર. કર૦ ૪.
 મંત્રી કહે સુણ સાહિબ્ય રે લોલ, ગુરુનું વચન છે આમરે; રાજેસર.

સંયમ સ્ત્રી પરણ્યા વિના રે લોલ, કોઇ ન હોવે કામ રે.	રાજેસર. કર૦ ૫
મોહતણો હજી જોર છે રે લોલ, તિણુ એ મદન દીપાયરે;	રાજેસર.
અભાદિક જિંત્યા ધણે રે લોલ, કીચા કોડિ ઉપાય રે.	રાજેસર. કર૦ ૬.
અવસરસંતી સિદ્ધ છે રે લોલ, સધળી વાતામાંહી રે;	રાજેસર.
આતમ બળ વિણુ ફેરવ્યારે લોલ, કષ્ટ ક્રિયા ફલ નાહિરે.	રાજેસર. કર૦ ૭.
આપે પણુ એહની પરેરે લોલ, પામ્યા પરાજય ઠામરે;	રાજેસર.
તો હમણાં એ શ્રેય છે રે લોલ, જામ પ્રવચન ગામરે.	રાજેસર. કર૦ ૮.
વરશે સંયમ કન્યકા રે લોલ, તો એ છાર સમાન રે;	રાજેસર.
અરિહંતશું સાચા હુઆં રે લોલ, વધશે આતમ વાન રે.	રાજેસર. કર૦ ૯
આપણુને કોઇ આખશે રે લોલ, કાચર મુંકા માણુ રે;	રાજેસર.
અવસર જાણિને આખશેરે લોલ, બહુવિધ લોકની વાણુરે.	રાજેસર. કર૦ ૧૦.
નગરાજ પત્ની તજી રે લોલ, કૃષ્ણે મૂકી ભૂમિ રે;	રાજેસર.
આતમહિત ધણુ આચર્યો રે લોલ, નાપો અપયશ ધૂમરે.	રાજેસર. કર૦ ૧૧.
રાય વિવેક વદે ધરયું રે લોલ, ઠીક ન કીજે આજ રે;	રાજેસર.
ભાજન ભોજન સિદ્ધ છે રે લોલ, કેહી કીજે લાજ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૨.
તું પૂઠે તે આવજે રે લોલ, સધળા લોક લેછ સાથ રે;	રાજેસર.
હું આગેથી જામને રે લોલ. આગળથી જગનાથ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૩.
ધણુ અવસર નર આવિયા રે લોલ, પડેલા મૂક્યા જોહરે;	રાજેસર.
નમન કરીને વીનવે રે લોલ, સુણુ સાહિબ સસનેહ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૪.
મહેર ઘણી તુમ ઉપરે રે લોલ, તે સાહિબની આજરે	રાજેસર.
કુશળ પ્રશ્ન બહુ પૂછિયા રે લોલ, હર્ષ ધણો જિનરાજ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૫.
મિલણુ જણી આવે સહીરે લોલ, અમ ચરણે એક વારરે;	રાજેસર.
ધમ કહીને અમ મૂકીયા રે લોલ, વાત જલી નિર્ધાર રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૬.

દોહરા.

સેવક વાણી સાંભળી, હરખ્યો રાય વિવેક;
 મનવાંછિત મુજ હોયશે, શકુન હુઆં અતિરેક.
 આઉ વચન સાહમો હુવે, ઉત્તમ શકુન તે જાણુ;
 આસાવ્યા પુરષોત્તમે, કેહી કીજે કાણુ.

૧.

૨.

- વિવેકરાય હવે ચાલિને, પ્રવચનપુરમેં આય;
મંત્રી પણ પૂઠેંથકી, પ્રગ્ન લોક લઇ જાય. ૩.
- સકળ લોક રાગ મળી, અરિહંતની છત્ર છાય;
સુખ સમાધિં જઇ રહ્યા, ડર ભય કોય ન થાય. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ઇક દિન નમિ રાજનો હાથી જૂટ્યો; અતિ મદમત્તથકો;—એ દેશી.)

- મયણ તણાં દલ પૂરાં શરૂં, પુણ્યરંગપાટણ આય રહે; હાં આય રહે. હાં ૧.
- શનું નગર રે દીહું સધળું, મયણ બણી તે જાય કહે. હાં ૨.
- મયણકુંવર મન ચિન્તવે એવું, રાય વિવેક તે નાસી ગયો; હાં ૩.
- નામ સુણીને ન રહ્યો બોલો, જંભુક કાયરકાય થયો. હાં ૪.
- કુળાચાર પણ ન કર્યો કોઇ, ક્ષત્રીતણો ધર્મ નાખ દિયો; હાં ૫.
- મંત્રીતણો સુત આખર એહજ, રાગ એહને કોણ ક્રિયો. હાં ૬.
- જાતિ ઉપર ગયો ન હુઓ અસલી, ભીંત વિન કેમ ચિત્ર ધરે; હાં ૭.
- નાસણ વિદ્યા ધુરથી શીખી, તે નહિં વિસરી ચિત્ત ખરે. હાં ૮.
- રણુની હોંશ રહી મનમાંડે, ઇણ અવસર શઠ એ નાહો; હાં ૯.
- લોક લાજ પણ ન ગણી ભોળે, કામ ક્રિયો અતિહી મોહો. હાં ૧૦.
- જનવરનો પણ ભગતો યુગતો, નિર્મદ નિર્મમ ન્યાય થિયો; હાં ૧૧.
- જે જેહવો નર એવે તેહવો, ફલ પણ હાથોહાથ દીયો. હાં ૧૨.
- જિનવર સંગતિથી સિંહાદિક, તે પણ વૈર વિરોધ તજે; હાં ૧૩.
- કાં ભુરકી એ ઘાલે માથે, શીતલ સાર સમાધિ ભજે. હાં ૧૪.
- અરિહંત ચરણ શરણ ધણેં લીધો, ઝાલૂં હમણાં પુચ્છઅહી; હાં ૧૫.
- ઉંદર કયું બિલમાંડે ધૂટે, જ્ઞે જ્ઞમ જાવે સાપ વહી. હાં ૧૬.
- પણ મુજ તાતતણી એ વાચા, પ્રવચનપુર મત જાય કદા; હાં ૧૭.
- માહરી કીરતિ સધળે દૂધ, જયતપતાકા પાઇ મુઢા. હાં ૧૮.
- જયતતણાં નિશાન ધુરાયાં, હથિયાર હવે સખ મ્યાન કરે; હાં ૧૯.
- નવનવાં ભેટણાં લેતો મનમથ, નિજપુર દિશિને પાઉ ધરે. હાં ૨૦.
- નવ રસમાં ઇક સાર શ્રંગારા, કામ અયાણે મુખ કીયો; હાં ૨૧.
- શાન્ત બણી તે છેહડે થાપ્યો, મનમથ ઉલસ્યો એમ હિયો. હાં ૨૨.

અનુક્રમે આયો અવિદ્યા નગરી, તિહાં કિણે ડેરો આવી દીયો; હાં
મોહરાયને દીધ વધાઇ, સુત આયો યશપુંજ લિયો. હાં ૧૨.

દોહરા.

મોહરાય મન હરખિયો, આયો પુત્ર પ્રધાન;
ગુરુ લઘુ રીત ન કાકરી, સાહમો જય સુખણ. ૧.
મન્મથ તાતબણી તિહાં, તુરત કીયો પરણામ;
સુત સખરા તે સલહિયેં, વિનયવંત અભિરામ. ૨.
મન વચ કાયા પ્રેમ ધરી, મળિયા મનને રંગ;
શીતલ ચંદન ચંદ્ર જ્યું, સુખદાયી સુત સંગ. ૩.

ઢાળ ૧૩ મી.

વાગ્યાં જાંગી દોલ, હે સખી વાગ્યાં જાંગી દોલ;—અં દેશી.

વાગ્યાં ગુહિરનિશાન, હે સખી વાગ્યાં ગુહિરનિશાન; આયો લાયક નંદન મોહરો;
હરખ્યો સખ પરિવાર, હે સખીં હરખ્યોં નિજકુલ શેખર દીપે ચંદરો. ૧
વંચાણા વચનનિનાદ, હે સખી વંચાણાં તિણે કરી અંબર અધિકો ગાળ્યો;
પુરજન કરે ઉછરંગ, હે સખી પુરજનં ધન ધન મોહ મહિપતિ રાળ્યો. ૨.
નવ નવ પાપ વિકાર, હે સખી નવં નટુઆ નાચે રાચે જન મના;
હાવ ભાવ સુખકાર, હે સખી હાવં મંગલ ગાવે તિહાં બહુલા જના. ૩.
પૂર્ણ કલશ પરધાન, હે સખી પૂર્ણં શ્રંગાર પાણિ કરીને અતિ ભરયો;
મલપતિ સોહવ નાર, હે સખી મલપતિં સાહમો આવી મંગલ જય કર્યો. ૪.
આશ્રવ ગોખ નિશાળ, હે સખી આશ્રવં તસુપર યેહાં નર નારી ધણાં;
નૃપસુત નયણુ નિહાલ, હે સખી નૃપસુતં યોગે એ સુત તેહને શી મણા. ૫.
પુર પેસારો કીધ, હે સખી પુરં મોહોલેં આયો મન્મથ માનસ;
માયાદિક પરિવાર, હે સખી માયાદિકં હરખ્યો નિરખી સુત સુખ વાનસ. ૬.
યુગવર શ્રીજિનચંદ, હે સખી યુગવરં તાસ પ્રસાદ લહી કરી મેં કીયો;
ચોથો ખંડ રસાલ, હે સખી ચોથોં બણતાં ગણતાં હીસે મુજ હીયો. ૭.
પાવક પ્રવર પ્રસિદ્ધ, હે સખી પાવકં દયા કુશલ ગણી ગુરુ પ્રસાદથી;

- ધર્મમંદિર કહે એમ, હે સખી ધર્મમંદિરં અર્થ લલો એ મેં આગમથી. ૮.
 કર્મ વિચિત્ર કહાય, હે સખી કર્મં તેહ તણો એ વિવરો આખિયો;
 ભવિજનને સુખકાર, હે સખી ભવિજનનેં જીનવર વચન સુધારસ દાખિયો. ૯.

ખંડ ૫ મો.

દોહર

- શ્રી શંખેશ્વર સુખકર, પ્રણમૂં પારસનાથ;
 નામ લિયંતાં જેહનું, આવે અવિચલ આથ. ૧.
 ઘણુ અવસર મન્મથતણી, કીરતિ ભાટ કરેછ,
 નવ નવ છંદ સ્વચ્છદ્યેં, વાણી રચના ધરેછ. ૨.
 જય જય જગને વક્ષહો, જીવ જીવ ચિરંજીવ;
 મોહરાય નંદન નિપુણ, ભવ સુખ માણુ સદીવ. ૩.
 તું શરા શિરસેહરો, તું વીરેં વિખ્યાત;
 કુસુમ શરેં જીયો જગત, કોણુ કહીજેં વાત. ૪.
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ્વર, ઈંદ્ર ચંદ્ર નાગેન્દ્ર;
 ભૂર સૂર ગુરુ ગરુડ પંખિ, જોગિ જતિ નરવન્દ. ૫.
 તેં જગમેં જીત્યા ધણુ, આણુ મનાઇ જોર;
 કામ પદારથ શિખવ્યો, ધર્મ અર્થ શિવઠોર. ૬.
 વિષયતણાં સુખ તું લહે, માત તાત સુખકાર;
 ઇમ આશીષ સુણી કરી, દીધું દાન અપાર. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

આદર જીવ કામા ગુણુ આદર;—એ દેશી.

- માત પિતા ભગિની ને ભાઇ, પૂછે મયણુને એમ જ;
 જગ જીવણુની વાત કહીજેં, બળ બુદ્ધિ કીધી જેમ જ. માતૃ ૧.
 મન્મથ માંડિ કહીજે આગેં, જીવણુની સહુ વાત જ;
 નાહો વીર વિવેક વિખ્યાતો, સાંભળિયા અવદાત જ. માતૃ ૨.

માતા મન હરખ્યું અતિ ગાદું, વખાણે વારંવાર જી;	
તું ચિરંજીવે વંશ વિભુષણ, ધન ધન તુજ અવતાર જી.	માત૦ ૩.
ખેટા બહુલા હોશે જગમાં, પણ તુજ જોડ ન કોય જી;	
તારા બહુ આકાશે દીસે, ચન્દ્ર સમાન ન હોય જી.	માત૦ ૪.
નયન અમારાં ચપળ ચકોરા, તુજ મુખ ચન્દ્ર સમાન જી;	
કિણુ દિન સુત આવીને મળશે, હુનો એ મુજ ધ્યાન જી.	માત૦ ૫.
આજ મનોરથ સધળા દુઆ, સુરતરૂ ક્રિયા આજ જી;	
ચાતક મોર તણીપરે હરખ્યો, તુજ દર્શન ધનગાજ જી.	માત૦ ૬.
રતિ રંગીલી તારી નારી, વસંત તારો મિત જી;	
સ્નેહ ધરીને દિન દિન જોતાં, મારગ તારો નિત જી.	માત૦ ૭.
રંગરસીયું સધળા મળિયા, દુઆ અતિ ઉચ્છરંગ જી;	
નવ નવ નાટક ગીત વિનોદા, કર્મ ઉદય પરસંગ જી.	માત૦ ૮.
ધર ધર મયણતણા ગુણ ગરજે, કામકથા વિસ્તાર જી;	
લીનો જગ સધળો કામરાગે, કામ વિકાર અપાર જી.	માત૦ ૯.
ઉત્સવ કામ તણા અતિ કીધા, કહેતાં નાવે પાર જી;	
નરથી આઠ ગુણો નારીને, વધુલ કામ કુમાર જી.	માત૦ ૧૦.
બહુલાં સુખ સંસારનાં વિલસે, ધરતો મન ઉચ્છરંગ જી;	
ધર્મમંદિર કહે ધન ધન તે નર, કામનો ન કરે સંગ જી.	માત૦ ૧૧.

દોહરા.

મોહ મહીપતિ ચિન્તવે, એક દિન એમ વિચાર;	
વીર વિવેક નાસી ગયો, જીવતો દુઃખ દાતાર.	૧
મંદમતિ મુજ સુત અછે, બાળક બુદ્ધિ વિચાર;	
ભાવી વાત ન ચિન્તવે, તે છલિયા સંસાર.	૨.
પંડિત પરખે પલકમેં, બાધક સાધક વાત;	
છલ બલ કલ જાણે ધણા, વીર વિવેક કહાત.	૩.
પંડિત તેહને વર્ણવે, જે પરિણામે મીઠ;	
કાથ કટુક મુખરોગ ને, દૂર કરંતો દીઠ.	૪.
મરજ તેહિજ કીજિયેં, અંતે સુખ દાતાર;	

સ્વાદ મુખેં કિંપાક ફલ, આપે અધિક વિકાર. ૫.
 શત્રુ થકાં જે રાજ્યસુખ, તે સુખ સ્વપ્ન સમાન;
 અરિહંત નૃપ પાસે રહ્યો, કરશે કોઈ વિજ્ઞાન. ૬.
 ઇમ મન ચિન્તાતુર થકો, બેઠાં મોહ નરિંદ;
 સધળી મળિ બેઠી સજા, બેઠાં નરનાં વૃંદ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

ઇક દિન માહાજન આવી એ;--એ દેશી.

તિણુસમે સેવક વીનવે, મુણુ સાહિબ સનેહો જી;
 કાળો રૂપ કુરૂપ છે, ઉંચો છે તસુ દેહો જી. ત્રુટક.
 તસુ દેહ ઉંચો, પુરૂપ કોઇ, આવી ઉભો, તિયાં કણે;
 કળિકાળ નામેં, નામ ધરતો, નૃપ જણાવે, મુખ ભણે.
 દીદાર તુમચો, દેખવા એ, આયો છે તુમ, ગુણુ સ્તવે;
 રાજરો દુકમ, એથ આવે, તિણુ સમય, સેવક વીનવે. ૧.
 રાજ તેહને તેડાવિયો, દીંદો રૂપ તિવારો જી;
 માની વાઘતણી પરેં, લૂખો ભૂખો અપારો જી. ત્રુટક.
 અણુપાર ભૂખ્યો, લોહ જડિયો, રૂપ કુરૂપી, અતિ ધણું;
 તે રૂપ દેખી, સભાજનનાં, કંપિયાં મન, અતિ ધણું.
 તિણુ આય રાજ, પાય પ્રણુમ્યા, રાજ પણુ, આદર દિયો;
 કર જોડિ ઉભો, વદન આગેં, રાજ તેહને, તેડાવિયો. ૨.
 તપ રાજ મુખ પૂછિયું, ક્ષેમ કુશળ તુમ હોયો જી;
 કિણુ કારણુ ચિર કાલથી, તુજ દર્શન એ જોયો જી. ત્રુટક.
 એ જોય દર્શન, હર્ષ પામ્યાં, આયા થેં, કારણુ કિસેં;
 તવ બોલિયો તે, પુરૂપ પ્રણુમી, હેતુ મુજ મન, એ નસેં.
 ઇક મયણુ દેખું, જગત જીપી, જેણુ ઇવંડો, યશ લિયો;
 એ મયણુ દેખો, નયન આગેં, તવ રાજ, મુખ પૂછિયો. ૩.
 બીજું કારણુ એ અછે, તુજ વેરી છે એકો જી;
 હાથ નાથો, તુજ પુત્રને, જીવતો નાહો વિવેકો જી. ત્રુટક.
 સુવિવેક નાહો, તેહ ચિન્તા, રાજન થેં, મનમાં ધરો;

- તેહ ચિંતા બાંનું, રિપુ વિનાસું, જો મુજે, સેવક કરો.
માહરો પણુ, તેહ વૈરી, વચર લેશું, તે પછે;
એવો કળિયુગ, પુરૂષ બોલ્યો, બીજું કારણુ, એ અછે. ૪.
- કળિ બોલ્યો સુણુ ભૂપતિ, પ્રવચન પુર તુજ દૂરો જ;
માહરે મન સુગમો અછે, લેઉં તુજ હજૂરો જ. ત્રુટક.
- હજૂર લેઉં, દેખ તું હવે, જ્ઞાન રક્ષક, બાંધણું;
સંવેગ સામંત, જેહ જોધા, તેહ સધળા, સાધણું.
વડ વડા વીર, વિવેક સધળા, સખળ દૂતા, શુભમતિ;
હવે ખખર પડશે, અણી માથે, કળિ બોલ્યો, સુણુ ભૂપતિ. ૫.
- દેખે હાથ તું માહારા, પ્રવચન પુર ઉથેડો જ;
જોર ન ભાજે જ્યાં લગે, નાવિ મૂકું તાં કેડો જ. ત્રુટક.
- કેડો ન મૂકું, જ્યાં લગે, અવક્ષીણુ ન હુવે, એ ખરો;
મુક્તિનો મારગ, ભાંજી નાખું, મદત જો, માહરી કરો.
અરિહંત રાજા, ફેડિ નાખું, ધ્રુમવું, ધર્મની ધુરા;
કલિકાલ મહારૂં, નામ સાચું, દેખ હાથ, તું માહરા. ૬.
- હરખ્યો મોહ નરેશ તે, સાંભળી વચન કરાગો જ;
કામ કદૂ નર એ ખરો, અરિહલનો એ કાગો જ. ત્રુટક.
- એ કાળ અરિહલ, તણું માથે, ઉદ્ધત નર એ, આકરો;
ચિરકાલ એહની, સ્થિતિ નહાસી, તોહીજ છે મુજ, કાજરો.
ધમ જાણિને નિજ, પાસ રાખ્યો, સાર સેવક, સુખકર;
બહુ માન દીધો, વડો કાધો, હરખ્યો મોહ, નરેશરૂ. ૭.

દોહરા.

- રાજ કાજ લાયક થણું, કળિયુગ રાખ્યો રાય;
રત્ન થકી સેવક બલા, જિણથી અરિ જીપાય. ૧.
- સમય સ્વભાવ થકી હવે, અરિહંત મોક્ષ સિધાય;
દિનકર આથમિયેં થકે, તમનો જોરો થાય. ૨.
- કળિયુગ ફોજ મુખી હુધ, સેના લેખ અશેષ;
ચિહું દિશિપસરે પવન જ્યું, પ્રવચન માંહી વિશેષ. ૩.

ઢાળા ૩ જી.

મેધ મન કાંઈ ડમ ડાલે;—એ દેશી.

- રાગદ્વેષ વળી અતિ ધણા જી, બાંધ્યા વડ વિસ્તાર;
 વિષયતણી તૃપ્તિ વધી જી, વિષની વેલ અપાર. ભવિજન૦ ૧.
- ભવિકજન, સુણજે કલિયુગ વાત; મૂકો બીજી તાંત. ભવિજન૦ ૨.
- મનપર્યાય તે કેવલજ્ઞાની, ક્ષપકત્રેણિ સુપ્રધાન;
 છેહલા સંયમ તીન જે સખરા, ઉપશમ શ્રેણી વિધાન. ભવિજન૦ ૩.
- પુષ્કલાક લલિત ને શ્રીજનકરૂપી, ચાંદપૂરવ અતિમાન;
 આદિમ સંધયણ ને શુક્લધ્યાના, પરમસમાધિ નિધાન. ભવિજન૦ ૪.
- કલિયુગ આવતે એટલાં વાનાં, દૂર કયોં તિણવાર;
 અનુક્રમેં દશ પૂર્વાદિક મેટયાં, પૂર્વાનુયોગ વિચાર. ભવિજન૦ ૫.
- અંતર મુદ્દર્તમાં પૂર્વ ગુણતાં, તે રહી લલિત વિશેષ;
 સંધયણ સઘળા તે પણ બાંધ્યાં, છેવડા રહ્યા દેખ. ભવિજન૦ ૬.
- મહાપ્રાણાયામ ધ્યાન જે ધરતા, મહોટા શ્રી ઋષિરાય;
 તે પણ દૂર કિયો કલિકાલેં, અશુભ ધ્યાન દીપાય. ભવિજન૦ ૭.
- છણિપરેં જાણે દિન દિન હીણા, કલિયુગ કીધૂં જોર;
 કામ ક્રોધ ને વૈર વિરોધા, રૌદ્ર આર્ત અતિ ધાર. ભવિજન૦ ૮.
- સંપ્રતિ રાજા અનુક્રમેં દુષ્ટો, કલિશું કીધ સંગ્રામ;
 હામ હામ જિનચૈત્ય કરાયા, ભાવમક્તિ અમિરામ. ભવિજન૦ ૯.
- દેશ અનારજમેં પણ જિનવર, ધર્મ દીપાયો સાર;
 કલિયુગને તિણ કાંડા કૂટયો, ધર્મરાગ મન ધાર. ભવિજન૦ ૧૦.
- તે રાજા દેવલોક ગયા પછી, બ્યાપ્યો કાલ કરાલ;
 વડવડા ભૂપતિનાં મન દેર્યાં, કીધી મિથ્યાજ્ઞાન. ભવિજન૦ ૧૧.
- નવ નવ પ્રગટ કિયા પાખંડી, હિંસા ધર્મ અપાર;
 દુર્ભિક્ષ પણ કલિયુગના સેવક, દોડયા વારોવાર. ભવિજન૦ ૧૨.
- જિનવર ધર્મ કિયો તિણ ખંડિત, સામાચારી ભેદ;
 મહેલાં મન મુનિવરનાં કીધાં, સૂધા સંયમ છેદ. ભવિજન૦ ૧૩.
- ચાર અછેં અનુયોગ જે મહોટા, અલપકિયા તે કાળ;

- લેશ દેશથી મતિ શ્રુત હૂઆ, બાંધ્યો જડતા જાળ. ભવિજન૦ ૧૩.
- જિનશાસનની રક્ષા કાજે, નાવેં દેવી દેવ;
તપજપ ધ્યાનતણે નહિં મહિમા, ધર્મતણી નહિં એવ. ભવિજન૦ ૧૪.
- મણુગચ્છ ભેદ ક્રિયા ઇણુ ભૂડે, ઋષિમેં ધાલી રાડ;
આત્મઅંગમાં થોડા જૂજે, વેશ ભણિ ધરે વાડ. ભવિજન૦ ૧૫.
- સૂત્ર સકલ માને નહિં જી, અર્થતણા કરે ભેદ;
સદેહણા જિન વચનેં નાહિં, મિથ્યા રાખે ખેદ. ભવિજન૦ ૧૬.
- ભૂરશ્વર ભોલાયા એણે, ભોમતણે વશ કીધ;
નિર્ઐયને પણ સગ્રંથ કીધા, મૂચ્છાં મતિ ઇણે દીધ. ભવિજન૦ ૧૭.
- નિજ ગુણનો ખપ ન કરે કાંઈ, પરગુણ લેવા જાય;
સાવધ શાસ્ત્ર ભણે ધણાં જી, કર્મબંધ જિણે થાય. ભવિજન૦ ૧૮.
- લાલ પાલ ઋષિજી કરે જી, અવર જોહ નર નાર;
ગજવૃત્તિને મૂકી કરી જી, લેવેં ખર આચાર. ભવિજન૦ ૧૯.
- વિકથા વાદ બહુ કરે જી, આગમ ન જાણે સાર;
ભાવ ભેદ સમજે નહિં જી, બાહિજ દષ્ટિ અપાર. ભવિજન૦ ૨૦.
- સમવાયે પાંગે કરી જી, સ્યાદ્વાદ સુખકાર;
તે નવિ જૂજે ધુર થકી જી, જિનમતે મૂલ વિચાર. ભવિજન૦ ૨૧.
- નય પ્રમાણ નિરખે નહિં જી, નિશ્ચય નય ન વ્યવહાર;
દ્રવ્ય અને પર્યાય ન જૂજે, કલિયુગને પરિવાર. ભવિજન૦ ૨૨.
- શ્રાવક પણ વળી એહવા હૂઆ, એ જીગને પરસંગ;
દેવ ન માને ગુર નવિ માને, ધર્મ ઉપર નહિં રંગ. ભવિજન૦ ૨૩.
- ગોગા મોગા ને મહમાયી, ક્ષેત્રપાલ ભલી રીત;
તેહને એવે મનથું સૂધા, અરિહંત ન ધરે ચિત. ભવિજન૦ ૨૪.
- નાટક ગીત સુહાવે ભાવે, જિનવાણી ન સુહાય;
ગુર ઉપદેશ સુણે નહિં કપહૂં, ધરધંધામાં ધાય. ભવિજન૦ ૨૫.
- ત્યાગ ધર્મ કરીને થું આખે, ફળ નવ દીહું કાય;
પૂરી પ્રતીતિ નહિં ધર્મ ઉપર, સિદ્ધ કિલ્લાંથી હાય. ભવિજન૦ ૨૬.
- દાન દર્શ મહુ વંછા ઇલાં રાખે, ત્યાગ ન રાખે ભાવ;
નિર્વેચક ધર્મ મન આચરતાં, થાયે ભવજલ નાવ. ભવિજન૦ ૨૭.

મહા મંત્ર નવકાર તજીને, સમરે બીજા મંત્ર;
 પુણ્યાનુસારી ધનને અર્થે, ધારે બહુલા યંત્ર. ભવિજન૦ ૨૮.
 ધાતુરવાદી જૂવટે ખેલે, વાંછે ધનની રાશિ;
 પનરે કર્મદાનને સેવે, શ્રાવક નામ ઉદ્ધાસ. ભવિજન૦ ૨૯.
 વાદે કુપાત્ર મુખે ધન ખરચે, પાત્ર ન પોખ્યો જાય;
 રાજા ધન દંડીને લેવે, કોડી દાન ન થાય. ભવિજન૦ ૩૦.
 આતમરૂપ ન ઝાળખે છ, જ્ઞાન ન આણે ચિત્ત;
 કામ ક્રોધ બીનો રહે છ, આરંભ અધિકા નિત. ભવિજન૦ ૩૧.
 કળિયુગ સમય સ્વભાવથી છ. શ્રાવક એહવા થાય;
 ધર્મમંદિર કહે વિણુ ભોગવિયાં, કર્મ ન મકયાં જાય. ભવિજન૦ ૩૨.

દોહરા.

અવર લોક પણુ કલિયુગે, વ્યાપી પાપી કીધ;
 દૂડ કપટ છલ બલ ધણા, કુમતિ કદાગ્રહ ગૃહ. ૧.
 સેવક સ્વામી છલ કરે, પિતા પુત્ર વળી દેખ;
 પતિ પત્નીશું છલ કરે, લાયે કુલની રેખ. ૨.
 ન બને સાસુ ને વહુ, ધરમાં કલહો હોય;
 બીધૂ ચટકાની પરે, સાસુ વાણી જોય. ૩.
 વ્રહ્ તાત દુષ્ટો જિસે, કથન ન માને કોય;
 અશન વસન આપે નહિં, પુત્ર વધુ વશ હોય. ૪.
 અલપ ભરમને કારણે, ખેલ કરે અતિ ધાર;
 મન સંતોષ ધરે નહિં, તૃષ્ણા વાધી જોર. ૫.
 ભગિની બ્રાત તણે ધરે, જન્મ લગે રીસાય;
 ભાઈ માંહોમાંહે વળી, પરણી જૂઆ થાય. ૬.
 સગપણુ સંપ ન કો ધરે, સહુ સ્વારથને થાય;
 પરમારથ પ્રીછે નહિં, કળિયુગ વ્યાપ્યો આય. ૭.

ઠાળ ૪ થી.

ધર્મ હૈયે ધરો;—એ દેશી.

રસ કસમાં કળિ વ્યાપ્યો રે, દિન દિન એહવો થાય;
 મેહ ધણુ વરસે નહિં રે, વાળે અધિકા વાયો રે;

કલિ કૈાતુક કરે, સમય તણા વળી જોરો રે;
અલ્પ ધર્મ દૂર્યા. વ્યાપ્તો પાપ અધારો રે.

કળિં એ આંકણી. ૧.

પત્ની શું પ્રીત નહિં ધરે રે, પરનારી લોભાય;
શીખ ભલી ધરની દીધે રે, તે મન નાવે દાયો રે. કલિં ૨.

કપટ કરાવે મિત્રશું રે, જનની જનકશું જૂઝ;
કુબુદ્ધિ શિખાવે પાપની રે, આવવા ન દિયે ખૂઝો રે. કલિં ૩.

સ્વારથ લગેં મૈત્રી કરે રે, નિયમ સંકટ લગિ જોય;
કષ્ટ પડ્યાં સમકિત તજે રે, એહવા ધીરજ હોયો રે. કલિં ૪.

થોડી શુભ સંપત્તિ હુવે રે, કલ્યાં વિણસી જાય;
જે જીવે તો નિશ્ચેં હુવે રે, યોવન ધર્મો ન થાયોરે. કલિં ૫.

દંભ વિના ધર્મ નવિ કરે રે, કોઇ સહિત તપ તુચ્છ;
માન ધરી શ્રુતને ભણી રે, ધન મેલે નહિં સુચ્છો રે. કલિં ૬.

વ્યાપારી ચોરી કરે રે, કુલવંત વિટ સમ થાય;
કુલ નારી ગણિકા પરેં રે, હસન વસન મન દાયો રે. કલિં ૭.

મુખ મીઠી વાતાં કરે રે, કપટ દેયામેં રાખ;
કર્ષણી અતિ આરંભ કરે રે, સામી નાવે શાખો રે. કલિં ૮.

ઉત્તમ ફલ થોડાં હુવે રે, ખારાં કુટુઆં લાખ;
અલ્પ ક્ષીર ગાયાં હુવે રે, થોડી સંતત શાખો રે. કલિં ૯.

ધમ કલિપાવક બહુ કરે રે, સુકૃતિ દૂધને શોખ;
કુમારપાલ નૃપ અવતર્યા રે, કરવા દૂધને તોષો રે. કલિં ૧૦.

ઉપદેશેં હેમસુરિને રે, દીપાયો જિનધર્મ.
ઉત્તમ આચરણા કરી રે, દૂર ક્રિયાં પાપ કર્મો રે. કલિં ૧૧.

અષ્ટાદશ દેશા વિષે રે, માર ઇસી મુખ વાણ;
કોઇ ન ભાંખે નર કદેં રે, એવી જોહની આણો રે. કલિં ૧૨.

ભરણ પોષણ નખલાં કરે રે, દીન હીન ઉદ્ધાર;
ભાવ ભક્તિ ધર્મ રાગિયો રે, કીધાં ચૈત્ય અપારો રે. કલિં ૧૩.

કલિયુગનું મુખ ઝાલિયું રે, ચૌલક રીંજ નરેશ;

સાત વ્યસન ભટ કલિનણાં રે, દણિયાં ઝાલિ કેશો રે.	કલિં ૧૪.
અમર શબ્દ ઉદ્ધોપણા રે, તેહજ તીખાં બાણ;	
કળિને લાગ્યાં અતિ ઘણાં રે, પણ ન તળ્યાં કલિપ્રાણો રે.	કલિં ૧૫.
નિરપક્રમ એ આઢિએ રે, વળગપલ કયું દેહ;	
કઈ કોઈ પારદ સંવિયો રે, કળિયુગ નાવે છેહો રે.	કલિં ૧૬.
ગળિયા દોરતણી પેરે રે, હોય રથો તિણિવાર;	
જીવનો મૂક્યો નરપતિ રે, કરણા ચિત્ત મઝારો રે.	કલિં ૧૭.
ચાર વર્ણ ધર્મ જિનતણો રે, સેવે નૃપ આદેશ;	
જીવદયા પામે ખરી રે, સધળા દેશ વિદેશો રે.	કલિં ૧૮.
અધ્યાત્મ ગુરૂ દાખવે રે, જાણી જીવ અજીવ;	
નિજ પરગુણ પરગટ કીયા રે, ધરી સ્વાદાન શુભ દીપરે.	કલિં ૧૯.
કેટલાં વરસ ગયા પછી રે, તે પણ દેવલોક જાય;	
ફિર જાગ્યો કલિયુગ તદા રે, વળતો વશ નવિ થાયો રે.	કલિં ૨૦.
કામ ક્રોધ જાગ્યા ઘણા રે, ધર્મનિન લૂટયું જોગ;	
દુર્ગતિ જામે પ્રાણિયા રે, કરિ કરિ પાપ અઝારો રે.	કલિં ૨૧.
બહુત યુગતાઈ ધમ દૂચ્યો રે, કલિકેરો અધિકાર;	
તે પણ સમયો પામિને રે, ક્ષીણ થયો જિણવારો રે.	કલિં ૨૨.
જિનવર પ્રગટ હુઆ તદા રે, કળિયુગ પામ્યો નાશ;	
મોહ સુણી મન મુરિયો રે, સખર થયો મુજ દાસો રે.	કળિં ૨૩.
અનિ સખરી મતિ રૂપનો રે, ચિન્જીવ નવિ કાય;	
મેં આગેથી જાણિયો રે, સ્થિરતા વાસ ન હોયો રે.	કલિં ૨૪.

દોહરા.

ભવિજન લોક મળી કરી, જામે અરિહંત પાસ;	
કર જોડી ઉભા કહે, સુણુ સાહિબ અરદાસ.	૧.
અમલ ચલાગ્યો કલિયુગે, કરડો સધળો ઠામ;	
જીવ ઘણા ઝાલી કરી, મૂક્યા મોહને ગામ.	૨.
કરણાકર કરણા કરો, મોહતણો મદ દેડ;	
જીવિવ એ લોકાંતણી, વૈરી મૂકે કેડ.	૩.

ઢાળ ૫ મી.

જ હો મિથિલા નગરીનો એ ધણી;—એ દેશી.

જ હો જિનપતિ જગગુરૂ બોલિયા, જ હો કરુણાનિધિ કૃપાલ;
જ હો ભવિક ભણી આશ્વાસના, જ હો દે જિનવચન રસાલ.

ચતુર નર ચેતો ચિત્ત મગ્ગર.

જ હો શિવ અભિલાષા થાય છે, જ હો ફળશે વંછિત સાર. ચતુરં એ આંકણી. ૧.
જ હો કલિયુગ શિવ પુર જાવતાં, જ હો રોધક થિયો અસમાન;
જ હો પાપી પચીયો પાપશું, જ હો હવે વધિયું ધર્મ ધ્યાન. ચતુરં ૨.
જ હો મોહ વિટંબન જે કરે, જ હો જાણું છું હું તેહ;
જ હો અવસર વિણ ઉદાસીનતા, જ હો ધર રહિયા નિજ ગેહ. ચતુરં ૩.
જ હો વીર વિવેક વાર અછે, જ હો તુમ દુઃખ ફેડણહાર;
જ હો સંયમસ્ત્રીને પરણિને, જ હો જીપશે મોહ અપાર. ચતુરં ૪.
જ હો આખે સ્વામી વિવેકને, જ હો વિલંબ ન કોજે સાર;
જ હો નિજ જીજ્ઞાસા દેખાડિને, જ હો થાઓ સંયમ ભરતાર. ચતુરં ૫.
જ હો વીરકુલે એ કન્યકા, જ હો વીરવ્રતા ગુણ ધીર;
જ હો શૂરભણી પરણે સહી, જ હો કાયરશું નહીં શીર. ચતુરં ૬.
જ હો કન્યાના ગુણ સાંભળો, જ હો અનુપમ રૂપ નિધાન;
જ હો બીજી નારી તેણિ પેરે, જ હો નહિં છે એહ વિધાન. ચતુરં ૭.
જ હો બીજી નારી સેવતાં, જ હો દેવતા નાસી જાય;
જ હો એ કન્યા પરણ્યાથકી, જ હો સેવક સુરપતિ થાય. ચતુરં ૮.
જ હો બીજી નારી ચાલતાં, જ હો પગ પગ બંધન થાય;
જ હો એ બંધનને છોડવે, જ હો પરમાનંદ સહાય. ચતુરં ૯.
જ હો બીજી નારી જીવાનને, જ હો વાંછે મનની ખાંત;
જ હો એ ગરહા નરને ખુશી, જ હો એહની નવલી ખાંત. ચતુરં ૧૦.
જ હો લોકનાં દુષણ જે અછે, જ હો ભૂષણ એહને થાય;
જ હો ભૂખ્યો દુખળો એહને, જ હો મનમાં આવે દાય. ચતુરં ૧૧.
જ હો અજન વસન વાંછે નહીં, જ હો ગિણ્યુ ન વાંછે શીત;
જ હો કેશ ન ગૂંથે એકઠા, જ હો ભૂતલ શય્યા રીત. ચતુરં ૧૨.

જ હો સ્નાન વિના એ શુદ્ધ છે, જ હો ભૂષણ વિણ એ રમ્ય;	
જ હો વિણ જમ્યાં વળિ ધારતી, જ હો ગુણગણ રચણ અગમ્ય.	અતુર૦ ૧૩.
જ હો વસ્ત્ર વિના ગુપતી રહે, જ હો સુરત વિના સુખદાય;	
જ હો પ્રેમ વિના પ્રીત ધારતી, જ હો પરમ સમાધિ ઉપાય.	અતુર૦ ૧૪.
જ હો નરપતિ સુરપતિ ના ગમે, જ હો હલધર પણ ન સુદાય;	
જ હો એક વિવેકી શુદ્ધ્યું, જ હો પ્રીતિ કરે મન લાય.	અતુર૦ ૧૫.
જ હો નિયમ ક્યોં છે અણિયેં, જ હો રાધાવેધ સધાય;	
જ હો પરાગું પિયુ પ્રીછી સારી, જ હો એ આગ્યું છેદાય.	અતુર૦ ૧૬.
જ હો એ કન્યા હાજર અછે, જ હો વર તું વીર વિવેક;	
જ હો પરણાવે સંવર પિતા, જ હો દીલ ન કરિયેં છેક.	અતુર૦ ૧૭.

દોહરા.

એહ વચન સુણી હરખિયો, અરજ કરે મન લાય;	
હું તુમને શું વીનવું, તું સર્વજ્ઞ કહાય.	૧.
સંહારો સેવક અધૂં, ટાલો શીલો જોર;	
કઠિન સુણીજે કન્યકા, વજ્રતણી પરેં ધોર.	૨.
પણ તુજ ચરણ પ્રસાદથી, અતુલી બલ મુજ જોય;	
મલયાચલ સંયોગથી, ચંદન તરવર હોય.	૩.
હુકમ લલો સંવર સુતા, પરણાવે સુખકાર;	
સાધ રાધાવેધને, તે સુણીજે સુવિચાર.	૪.

ઢાળ ૬ ક્રી.

ચત્તનીની દેશી.

સ્વયંવરા મંડપ મંડાવે, તિહાં વડ વડા ભૂપ બોલાવે;	
હીયે નિહચેં થંભ રોપે, અતિ ઉંચાં સખલ આટોપે.	૧.
આઠે આરા આઠ કર્મ, અતિ કાઠાં તે નહિં નર્મ;	
વેગેં કરી શિરતા દીસે, મન વીર વિવેકનું હીસે.	૨.
વાણી ગતિ વિષમાકાર, ફરે ચક્રતણે અતુહાર;	
તિણુમાહે તત્વ તે રાધા, રૂપ પૂતલી કીધ અબાધા.	૩.

- જીવના જે આઠ પ્રદેશા, નિશ્ચલ મધ્ય રહે સુદેશા;
બીજા અસંખ્યાતા જેહ, તાતા તેહ તણી પરેં તેહ. ૪.
- તે સ્થંભ તણે અતિ પાસેં, ક્ષમા ઊપર લેછ વાસેં;
ધર્મ નીરેં કરીને ભરિયું, પરમાગમ કુંડ કર ધરિયું. ૫.
- નિજ ચેતન કીધ કબાણુ, તિહાં ધૂનો ધીરજ બાણુ;
ઘત રાતાઘ બહુલા પ્રાણી, આઘ ઉભા કબાણુને તાણી. ૬.
- થંભને પણ હાથ લગાયા, પણ તત્વકલા નવિ પાયા;
નાખીને તીર કબાણુ, ધણા નાહા મૂઢ અગ્નણુ. ૭.
- લોકેં બહુ હાસા કીધા, ફિર પાછા ચાલ્યા સીધા;
હવે વીર વિવેકની વારી, આવિ ઊભો કરિ હુસિયારી. ૮.
- પહિલા જગનાથને વંદે, વળતો ગુરૂચરણ આનંદે;
વર તત્વ કલા જે રાધા, સીખાઈ જેણુ અગાધા. ૯.
- આવ્યો તિણુ કુંડની પાસેં, ઝાલે બાણુ કબાણુ ઉલાસેં;
સીધા કુંડા હવે થાપે, ચરમ ચક્રતણે રૂપ વ્યાપે. ૧૦.
- કર્મચક્ર સ્વરૂપને દેખે, કુંડ દર્પણમાંહિ વિશેષે;
લેછ બાણુ કબાણુ ચઢાયો, ટંકાર શબ્દ સુણાયો. ૧૧.
- ઉંચી દિશિ બાણુને બાંધે, નીચી દગ્ કરણા બાંધે;
ભાવિત કરણા કરિ ગાઢી, શુદ્ધ શીલ કછોટી ડાઢી. ૧૨.
- ક્રમ ચક્ર ફિરંતો ધારી, તિહાં અંતર જ્ઞાન વિચારી;
રાધાવેધના શેષને ભેદે, શુદ્ધ આતમ અતુલવ વેદે. ૧૩.
- તબ જય જય શબ્દ બણીજે, વળી ધવલ મંગલપણુદીજે;
વરસાવે ફૂલને દેવા, કરે વીર વિવેકની સેવા. ૧૪.
- વરમાળા કન્યાયેં ધાલી, પાસેં ઉભી આઠે આલી;
સખિયાં એ પ્રવચન માતા, તસુ ઉપની અધિકી શાતા. ૧૫.
- હર્ષિત હૃઆ અતિ પ્રાણી, તરસ્યાં જયું લાધે પાણી;
તિહાં પરમ પ્રમોદ પ્રકાશે, શુભ ભાવના ભાવ નિવાસે. ૧૬.
- પરસંગતણો હુઆ ત્યાગી, સૂધા મુનિ મુખ્ય વૈરાગી;
સંયમસ્ત્રી પરણી નારી, અરિ જીપણુને હુશીયારી. ૧૭.

દોહરા.

- ચોરી ચઢવાની હતી, હોંશ ધણી મનમાંહિ;
 પૂગી તેહ વિવેકની, ધરિ જિનવરની છાંહિ. ૧.
- તીન ભુવનમેં યશ થયો, સારો હે સંસાર;
 ભાગ અધિક એ વીરનો, લાધી સંયમ નાર. ૨.
- પ્રેમ ધણો પ્રમદા ધરે, પ્રીતમશું રસરંગ;
 વિલસે વીર વિવેકશું, અનુપમ સુખ અભંગ. ૩.
- વાસુદેવ વળી ચક્રવર્તી, સુરપતિ નરપતિ વૃંદ;
 એહના સુખથી પણ અધિક, સુખ શોભા આનંદ. ૪.

ઢાલ ૭ મી.

શ્રી જિનપ્રતિમા હો, જિન સરખી કહી;—એ દેશી.

- વૈરાગી સૌભાગી હો, વીર વિવેક છે, નિરૂપમ ગુણ મણિ રાશિ;
 ઉત્તમ આતમ હો, નિજ બલ ફેરિયો, અંતર વાસ સુવાસ. વૈરાગીં ૧.
- જ્ઞાનાવરણી હો, કર્મ ઉદય કરી, દોય પરિસહ ધાર;
 દર્શન મોહથી હો, એક પરિસહો, વેદની થાય અગ્યાર. વૈરાગીં ૨
- એકજ હોવે હો, અંતરાય કર્મથી, ચારિત્ર મોહથી સાત;
 એહવા પરિસહ હો, બાવિશ ઝપજે, સદે ખમે દઢગાત. વૈરાગીં ૩
- પંચ મહાવ્રત હો, મેરૂ ઉપાડિયા, તૃણ જિમ ન ગણે ભાર;
 બલવંત મહોટો હો, રિપુદલ જીપવા, ચરણ કરણ હથિયાર. વૈરાગીં ૪
- દિન દિન અધિકા હો, સંયમ નારીશું, અધિક અધિક સરનેહ;
 તપ જપ તેજે હો, દીપે અતિ ધણું, ક્રોધ દાવાનલ મેહ. વૈરાગીં ૫.
- કરવતની પરે હો, ક્ષત્રિવટ દોહિલી, શરણે રાખણહાર;
 જંગમ સ્થાવર હો, સમભાવે કરી, રાખે ચિત્ત મઝાર. વૈરાગીં ૬.
- ધક દિન આવી હો, જિનપતિ વિનબ્યા, હુકમ કરો મહારાજ,
 અરિદલ ભાંજ હો, ભવ ભવ ભયહરૂં, વાલું શિવપુર રાજ. વૈરાગીં ૭.
- સમયે દેખી હો, ભગવંત ભાખિયો, ન કરો દીલ લભાર;
 મોહ મહીપતિ હો, હવે તું જીપસી, નહિં છે વિદ્ય વિહાર. વૈરાગીં ૮.
- અધિક કરારો હો, આશ્રમ મોહ છે, હજીય ન મૂકે કેડ;

તો હવે નિજ બલ હો, જુજ બલ ફેરવી, અરિ નાખું ઉથેડ. વૈરાગી ૯.
 ધણિ પરે ચિન્તી હો, જયભંભા ભલી, વળડાવે શુભ વાર;
 કટક સહાયી હો, સધળું સજ કરે, અરિ જીપણ અધિકાર. વૈરાગી ૧૦.
 સામંત સખરા હો, સાથે વડ વડા, પુત્ર કલત્ર પરિવાર;
 હય ગય પાયક હો, રથ ચતુરંગશું, તે સુણજો વિસ્તાર. વૈરાગી ૧૧.

દોહરા.

જય જય શબ્દ સહુ ભણે, માંગલિક મુખ ચાર;
 અરિહંત સિદ્ધ ને સાધુ ધર્મ, એ ચારે સુખકાર. ૧.
 શીખ દિયે હવે જગગુરુ, સુણ વિવેક વડ વીર;
 સમય માત્ર પણ મત ધરે, પ્રમાદમેંતી શીર. ૨.
 માતા શીખે ચાલજે, એ નારી અનુકુલ;
 નિશ્ચે સત્તાહ તું પહોંજે, અરિ હોશે અકતુલ. ૩.

ઢાળ ૮ મી.

અવિક કમલ પ્રતિમાવવા, સાધુ તાંજ પરિવાર;—એ દેશી.

વિનય વિવેક વિચારશું, કરજે તું મહેલાણ;
 વેશાસ ન કરે કેહનો, એ છે માહરી આણો રે;
 સુણ સુણ શુભમતિ, તું છે ચતુર સુખણો રે;
 તો પણ આખિયે, રિપુ જીપણરો ટાણો રે. સુણું એ આંકણી. ૧.
 જન્મ થકી તું જાણુ છે રે, પુરો પાત્ર સુપાત્ર;
 તો પણ ઉપદેશ જાણીને રે, થાપી જેં તુજ ગાત્રો રે. સુણું ૨.
 તુજ વૈરી તીખો : અછે રે, તું શીલો છે વીર;
 બેહુમાં બલ છે ધણું રે, આ પાવક તું નીરો રે. સુણું ૩.
 શાંત રસીલો તું અછે રે, તે છે તામસ ધીર;
 તું સુરતર છાયા અછે રે, આ આતપનાં ભારો રે. સુણું ૪.
 નિજ ગુણુ ને મત મૂકજે રે, રહેજે માત્ર પાસ;
 અમિય કચોલાં એહનાં રે, લોચન છે ગુણુ રાસો રે. સુણું ૫.

- ભવ વૈરાગ્ય એ તાહરો રે, સુત મહોટો શિરદાર;
 મુખ આગેં રાખે સહી રે, જીપશે રિપુ પરિવારો રે. સુણુ૦ ૬.
- સંવેગ નિર્વેદ લધુ સુતા રે, જય કરશે તુજ જોર;
 રણુ રસિયા રિપુ જીપશે રે, આતમનો બલ ફેરો રે. સુણુ૦ ૭.
- સમકિત દષ્ટિ જે મંત્રવી રે, ધરજો ફાળે મુખ્ય;
 ઉદ્ધમ સફલો એ હુશે રે, જાશે સધળાં દુઃખો રે. સુણુ૦ ૮.
- શમ દમ તપ જપ ઉમરા રે, વડ વડા વીર વિખ્યાત;
 આદરજો તું એહને રે, દુશ્મનને કરિ ધાતો રે. સુણુ૦ ૯.
- જ્ઞાન તલ્લાર એ તાહરો રે, બુદ્ધિતણો ભંડાર;
 સ્વસમય પરસમય જાણુ છે રે, રિપુદલ બાર ઉતારો રે. સુણુ૦ ૧૦.
- સામાયિક આદેં કરી રે, આવશ્યક નિર્ધાર;
 તે તુજ પુરોહિત આખિયો રે, તેહને મત વીસારો રે. સુણુ૦ ૧૧.
- દશવિધ યતિ ધર્મ હાથિયા રે, શ્રેષ્ઠેના શણુગાર;
 શીલંગ રથ તે રથ બલા રે, સન્યા સહસ અઢારો રે. સુણુ૦ ૧૨.
- નવ નવ તપ ભેદ તુરંગ છે રે, તીખા તેજ વેગ;
 તે ઉપર ઘેસી કરી રે, દીપાવે નિજ તેજે રે. સુણુ૦ ૧૩.
- શુભ પરિણામ તે સાખતા રે, પાયક પ્રાદા પદ્મર;
 તુજ મુખ આગેં રણુ ભિડે રે, રાખે આપ હજૂરો રે. સુણુ૦ ૧૪.
- પ્રાયશ્ચિત્ત તે કેમ છે રે, તેહને લેજો સાથ;
 ધાયલને એ સજ કરે રે, સિદ્ધિ સખરી જમુ હાથો રે. સુણુ૦ ૧૫.
- રાણી બેહુ સાથ લે રે, જે છે બુદ્ધિનિધાન;
 નારી જાણુ ન પરિહરે રે, કુણુ શરો એ સમાનો રે. સુણુ૦ ૧૬.

દોહરા.

- ધમ સુણી વીર વિવેક હવે, આવે નારી પાસ;
 આખે સુંદરી સાંભળો, ધરી મનમાં ઉલ્લાસ. ૧.
- જિનવર વચન હુઓ અછે, નારી લેજો સાથ;
 તુમચો શ્યો આલોચ છે, સ્ત્રી જોલી સુણુ નાથ. ૨.

ઢાળ ૯ મી.

વાડી ફૂલી અતિ બહી, મન ભમરા રે;—અ દેશી.

કર જોડી કામિની કહે, મુજ ભમરા રે;

સુણુ સાહિબ ભરતાર, લાલ મુજ ભમરા રે;

કટક યાત્રા બણી થેં ચલ્યા, મુજ૦ મેં પણ થાહરેં લાર. લાલ૦ ૧.

તનુ છાયા જ્યું મેં અછાં, મુજ૦ કેડ ન મૂકું આજ; લાલ૦

ચંદ્રકલા ચંદ્ર સાથ છે, મુજ૦ વાદલ સાથેં ગાજ. લાલ૦ ૨.

સાહિબ બાગ સમાન છે, મુજ૦ મેં વેલી વિસ્તાર; લાલ૦

થેં સરોવર નીરેં બર્યા, મુજ૦ મેં કમલિની સુખકાર. લાલ૦ ૩.

તું જીવન તું આતમા, મુજ૦ તું અમ પ્રાણાધાર; લાલ૦

તુમ વિરહો ન ખમી શકું, મુજ૦ દેખી રહ્યો કિરતાર. લાલ૦ ૪.

શક્તિ અમારી દેખજો, મુજ૦ રિપુદલ ભેલો જોથ; લાલ૦

શૂરા પૂરા દેખશે, મુજ૦ કસવટી અમચી તેથ. લાલ૦ ૫.

અવર નારી સમ હું નહિં, મુજ૦ રાજસુતા રજપૂત; લાલ૦

રિપુદલ તુલસમ લખવાં, મુજ૦ નિજ ઘર રાખ્યાં સત. લાલ૦ ૬.

વીર વિવેક ખુશી થયો, મુજ૦ પ્રમદાની સુણિ વાત; લાલ૦

સામંત સઘળાં તેડિયા, મુજ૦ એહ વિચાર કહાત. લાલ૦ ૭.

આપ આપણી નારીને, મુજ૦ લેજો સઘળી સાથ; લાલ૦

જીત હુશે એ શક્તિથી, મુજ૦ કહિયો છે જગનાથ. લાલ૦ ૮.

પ્રશ્ન સામંતેં તખ ગ્રહી, મુજ૦ કામા નારી જસુ નામ; લાલ૦

માઈવ વરી પ્રિય નમ્રતા, મુજ૦ સાથ હુઠ અભિરામ. લાલ૦ ૯.

આર્જવ સામંતેં ગ્રહી, મુજ૦ પ્રસન્નતા નામે નાર; લાલ૦

સંતોષ સામંતેં ગ્રહી, મુજ૦ દૃતિ લલના સુખકાર. લાલ૦ ૧૦.

વિમલબોધ શુભ માર્ગણા, મુજ૦ લીધી સુંદર સાર; લાલ૦

પુરોહિત આસ્તિક્યબુદ્ધિને, મુજ૦ લીધી પત્ની તિવાર. લાલ૦ ૧૧.

શેઠ સત્યવાણી વધૂ, મુજ૦ વેદકતા મંત્રી નાર; લાલ૦

ભવમંદા પુત્ર તે ગ્રહી, મુજ૦ નારી પ્રેમ ઉદાર. લાલ૦ ૧૨.

ધણિ પરેં સઘળેં સારીયેં, મુજ૦ સાથેં લીધી નાર; લાલ૦

હુકમ હુવો સાહિબતણો, મુજ૦ વેગે દૂધ અસવાર. લાલ૦ ૧૩.
 પાંચેધ હથીયાર બાધિયા, મુજ૦ ઝગમગ જ્યોતિ અપાર; લાલ૦
 ઉજ્જવલ શુક્લ ધ્યાન છે, મુજ૦ હથિઆરમાં શિરદાર. લાલ૦ ૧૪.
 જહર જોસણુ ગુરૂશીખ તે, મુજ૦ પહેરી રક્ષા કાજ; લાલ૦
 સકળ સગ્ગમ લેધ કરી, મુજ૦ મગન કરે મહારાજ. લાલ૦ ૧૫.

દોહરા.

સાધુ સંયમ ગજરાજ દહ, વરદાયી વડ વીર;
 પ્રવચન પુરથી ચાલિયા, સાથ વડ વડા ધીર. ૧.
 મોહ મહીપતી જીપવા, શુરા પૂરા સાથ;
 વીરખલેં ધરતા થકા, જય લક્ષ્મીના નાથ. ૨.
 નવ નવ ગુણુદાણુ ભૂમિકા, આક્રમતા તિણિવાર;
 પસરી કીર્તિ દહદિશે, હરખ્યાં લોક અપાર. ૩.

ઠાળ ૧૦ મી.

(પાસ જણુંદ જીહારિયે;—અ દેશી.)

વરદાયી વીર ગાધ્યે, જગ સધલેધ યશવાસો રે;
 હિંસક ચોર નાસી ગયા, તમ નાસે સર પ્રકાશો રે. વરદાયી૦ ૧.
 મિથ્યાભ્રમ દૂરેં ગયા, હવે કપટ ક્રિયા રહી દૂરો રે;
 અપૂર્વ કરણુ કરતો હવે, પ્રત્યો નિજ તેજ પંદુરો રે. વરદાયી૦ ૨.
 ભૂર ભવિક ભટ કટકમાં, આવીને ભેળા થાયો રે;
 વાહલેં જીમ નદિયાં વદે, રિપુ જીપણુ સખળ ઉપાયો રે. વરદાયી૦ ૩.
 ગામ નગરનાં ભેટણાં, નવ નવલા સમ રસ લેવે રે;
 નમતા ખમતા તસુ દેખીને, ઉપદેશ તે શિરપાવ દેવે રે. વરદાયી૦ ૪.
 મંત્રી સધળાને કહે, સુખ થાશે ધરો વીર આણો રે;
 મોહતણો ભય મિટ ગયો, હવે ધરજો મન શુભ ધ્યાનો રે. વરદાયી૦ ૫.
 દુઃખ દોહજ દૂરેં ગયાં, ગયા આધિ વ્યાધિ વિકારો રે;
 રોધ વિરોધ વિલય ગયા, સમતાયેં શ્રી સુખકારો રે. વરદાયી૦ ૬.
 પરમ પ્રતીતિ પ્રગટ ભધ, ધન વૂઠો જયું હરી કાયો રે;
 પાપ તાપ દૂરેં ગયા, ભવિ લોકાને મન ભાયો રે. વરદાયી૦ ૭.

શ્રીજનચંદ્ર સૂરીશ્વર, જસુ નામેં સુખ અપારો રે;
દયાકુશલ પાઠકવર, ગુર ગિરઆ ગુણુ જાંડારો રે. વરદાયીં ૮.
તાસુ પ્રસાદેં એ રચ્યો, ખંડ પાંચમો ભવિ ઉપકારો રે;
ધર્મમંદિર કહે સાંભળ્યાં, લાભીજેં સુખ શ્રીકારો રે. વરદાયીં ૯.

ખંડ ૬ ફો.

દોહરા.

- શ્રીજનવાસ સુવાસ નિત, મહોટા મહિમા નિધાન;
ચરણુ કમળ શ્રીપાસનાં, પ્રણમું પરમ પ્રધાન. ૧.
છણુ અવસર હવે મોહ નૃપ, ચર મુખ સાંભળી વાત;
સાધે સધળા દેશને, વીર વિવેક વિખ્યાત. ૨.
માની મછરાળો ધણું, પર ઉન્નત ન સુહાય;
નિજ મંત્રીને તેડીને, આખે ચિત્ત લગાય. ૩.
આંચા વૈરી છલ કરી, સિંહ તણી પરેં એહ;
પાછાં પાગલાં દેધને, ફિર માંડ્યો મતિ ગેહ. ૪.
મેં પહિલાંદી જાણિયું, અવસર સાંધ્યો એણુ;
થેં મનમાં હરખ્યા ધણું, લાગો કાયર એણુ. ૫.
મધ્ધતણો બલ મધ્ધ વિણુ, જાણું નહિં છે કાય;
મુઘમને થેં મૃગ અછો, છલ બલ હવે ર્યો હોય. ૬.
નયણુ પ્રમુખ જોડ્યા હવે, સુણુ સ્વામી મોહરાય;
ન કરો ચિન્તા એવડી, કરશું દાય ઉપાય. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

આજ નિહેજે રે દીસે નાહલો;—એ દેશી.

- મોહ મહીપતિને ઇમ વીનવે, કર જોડીને કામ;
તુજ મુખ આગેં વડ વડા વીર છે, ધર ધીરજ અભિરામ. મોહ ૧.
એ ફૂકર જ્યું ફિરે અજ નાસતો, દેખાડું છું શ્વર;
ખજૂઓ ત્યાં લગી જ્યોતિ કરે ફિરો, જ્યાં નવિ ઉગ્યો સૂર. મોહ ૨.

અવસરથકી જે તેજ લહી કરી, નીચ દૂધ દુઃખ જાય;	મોહ૦ ૩
સૂરજ જ્યોતિ ન દાહક તેહવી, જેહવી વેલૂ થાય.	
ટીટોડી પંખીની પરેં હવે, પાઉં ધરેં છે એહ;	મોહ૦ ૪.
મિંડકની પરેં સોર કરે રહ્યા, અત્પ લહીને મેહ.	
વરસાલાના જ્યું વહે વાયરા, ઝોછાના જ્યું નેહ;	મોહ૦ ૫.
એહની પણ છે પરહચ્છ સંપદા, ઝટક દેખાડે છેહ.	
આજ ન કોઈ તુજ ભેડેં અછે, સુરપતિ નરપતિ જોય;	મોહ૦ ૬.
સંસારી પ્રભુતા પૂરી લહી, તુજ સમ તુંહીજ હોય.	
હૈલા ખેલામાં જગ જીપીયો, તું ગિરઝો ગંભીર;	મોહ૦ ૭.
નહાનાથું થેં યુદ્ધ કરો નહિં, સરિખા સરિખી ભીર.	
જનકેં કાઢ્યો ધરથી એહને, પ્રિયો દેશ વિદેશ;	મોહ૦ ૮.
અરિહંત નૃપ સેવાથી છણે લલ્લો, રક્ષિતણો લવલેશ.	
એહની ચિન્તા મનમાં મત ધરો, મત હ્યો એહનું નામ;	મોહ૦ ૯.
ચણક ઉછલિયો ભાવિ ન ભાંજશે, લોક જાખાણો આમ.	
ધમ સુણી મોહ મહિપતિ યોલિયો, મલકીને મન માંહી;	મોહ૦ ૧૦.
હાથ ન દેખ્યા છે તેં એહના, તો ધવડો મદ કાંહી.	
અવગણના એહવી નવિ કીજયેં, એ ઊંડા અસરાત;	મોહ૦ ૧૧.
વૈરી વ્યાધિ ન નહાના જાણિયે, દુઃખ સરોવરની પાલ.	
મોહ નહીં કે એહ નહિં હુવે, બેહુમાંહે એક વાત;	મોહ૦ ૧૨.
અવસર આવ્યાં ટાલો કિમ હુવે, તાપ મુખેં ગલે ધાત.	
યુદ્ધ કર્યાં પણ ક્ષત્રી ધર્મ નવિ રહે, ન ધરું મમતા એહ;	મોહ૦ ૧૩.
ધર્મમંદિર કહે મોહ મહા બળી, હુકમ કીયો સુણો તેહ.	

દોહરો.

પાખાંડી સંવક બણી, કહેવે છે વડ વીર;	૧.
મિથ્યાવાણી ભેરી એ, વજડાવો ધરિ ધીર.	
ભેરી શબ્દ સુણી કરી, સજજ હુઆ ભટ ટંદ;	૨.
જય લક્ષ્મી વરવા બણી, મન આણે આનંદ.	
મન્મથ સુત આદેં કરી, વડ વડ વીર નરિંદ;	૩.
સજ્જાઈ સખળી કરે, ભાંજણુ અરિદત્ત દન્દ.	

ઢાળ ૨ છ. રાગ ભારૂ.

રૂપલ દેવ મોરા હો;—અં દેશી.

અભિમાની હો રાજ અભિમાની હો, મોહ મહિપતિ કાપિયો;	
મનમાં રૂઢ ધ્યાની હો, રાજ અભિમાની હો.	રાજન૦ ૧.
જડતા નારી તિણે સમે, શૃંગાર બણાવે હો;	
માંગલિક મુખ ઉચ્ચરે, અધ તિલક કરાવે હો.	રાજન૦ ૨.
હિંસા હરિણાક્ષી મળી, જય મંગળ ગાવે હો;	
બાળ ગોપાળ સહુ ભણે, મોહ ચઢતે દાવે હો.	રાજન૦ ૩.
પાપ શાસ્ત્ર ભટ બોલિયો, બિરુદાવલી નીકી હો;	
વિવેક વીરની હોય ભેં, સેના સખ શીકી હો.	રાજન૦ ૪.
અનરથ દંડ ક્યાન લેઇ, વાંકી અતિ તીખી હો;	
મતિ અજ્ઞાન ભાથડા ભર્યાં, બાણાવળિ શીખી હો.	રાજન૦ ૫.
તાપ સ્વભાવ તે ટોપ છે, તર્જન અતિ લીધી હો;	
મદ સન્તાહ તે પહેરિયું, જિનશાલી કીધી હો.	રાજન૦ ૬.
મિથ્યાવાદ વાજિત્ર ધણાં, વાજે તિણ વેળા હો;	
વજ્ર થઇ શૂરા સહુ, તખ દૂવા ભેળા હો.	રાજન૦ ૭.
ભારી કર્મતણા ઉદે. મુદ્દર્ત તિહાં સાધ્યો હો;	
નીચ સંગ ગજપર ચઢી, જાણે જય વાધ્યો હો.	રાજન૦ ૮.
પાપ વિકાર પ્યાદા ધણા, મુખ આગે કીધા હો;	
આર્ત ધ્યાન બંધક લેઇ, હવે વંછિત સીધાં હો.	રાજન૦ ૯.
પાપ મનોરથ રથ ભલા, સજિયા રણ સાર હો;	
કામ વિકાર તુરંગમાં, વાયુ વેગ જ્યું વાર હો.	રાજન૦ ૧૦.
અતિ અભિમાન તે હાથિયા, પર્વત સમ દીસે હો;	
મેઘતણી પરે ગાજતા, મોહ દેખા દીસે હો.	રાજન૦ ૧૧.
પ્રમાદ સેનાની કિયો, આપ મોહે માન્યો હો;	
ચતુરંગ સેનાયે પરવર્યો, અખ નાયક જાણ્યો હો.	રાજન૦ ૧૨.
નરપતિ તેડીને કહે, હોજે હવે શૂરો હો;	
તે અતજ્ઞાની પાડિયા, પરતો તુજ પૂરો હો.	રાજન૦ ૧૩.

મેરથકી દક્ષિણ દિશે, પ્રાયે પરમાદો હો;
બાંધો મોહપ્રસાદથી, અધિકો ઉન્માદો હો. રાજા ૧૪.

દોહરા.

- ધણપરેં જનરો મોહનો, સુણિયો વીર વિવેક;
સજ્જ હુવે ઇક તાનશું, જૂઝણની ધરિ ટેક. ૧.
- દુગ્ગોચર દલ મોહનાં, ઇક દિન મળિયાં આય;
પર દલ દરિયાવેલ જ્યું, કાયરને મન થાય. ૨.
- આનંદ અધિકો શર મન, જાણે આજ વિવાહ;
આરણુ ભેલણુરો કરે, મનમાંહે ઉત્સાહ. ૩.
- જખકે દામિનીની પરેં, કૃદાવે હથિયાર;
ઉન્તમિયા આપાદ જ્યું, ધારધટા જલધાર. ૪.
- સમરાવે રણુભૂમિકા, વિષમ વિદારે દૂર;
વીર વિવેકતણો બલો, રાજનીતિ અંદૂર. ૫.
- હવે મનમંત્રી પણ તિહાં, આવે સુતને પ્રેમ;
ક્ષણુ વિવેક ક્ષણુ મોહશું, જય મળે છે એમ. ૬.
- તિહાં જયે તખ તેહનો, જય વંછે મન એહ;
ધણુ અવસર વિચ આવિયા, સંધિપાલ સુસનેહ. ૭.
- ઇહાં છે અધ્યવસાય તે, સંધિપાલ સુખદાય;
પહેલી વીર વિવેકને, અરજ કરે મન લાય. ૮.

ઢાળ ૩ જી.

હઠ કલાલણી ભર ધડો હે, નયણે નીદ નિવાર;—એ દેશી.

- સુણુ સાહિબ અમ વીનતિ હો, મન દેઇને આજ;
મેવક મેં નહિં કેહનો હો, સાધું અવસર કાજ;
રાયજાદા વીરા હો, થેં રાજન છો રઢીયાલ. રાય ૦ એ આંકણી. ૧.
- હિત વાણી છે અમતણી હો, હૃદય કમલ સુવિચાર;
તું પ્રણુ આજ હુઓ સહી હો, ભાગ્યતણે અનુસાર. રાય ૦ ૨.
- પણુ એ મોહ નૃપ આવિયો હો, જૂનો રાજ તેહ;
અવગણિયેં ક્યું એહને હો, અનંત યુગારો જેહ. રાય ૦ ૩.

કટક વિકટ સખળો ધણો હો, વળી પૂરો પરિવાર;		
વડ શાખા જ્યું વિષ ભર્યો હો, વ્યાપિ રહ્યો સંસાર.	રાય૦	૪.
કોટ ખજીનો કાં નહી હો, જ્યું માનસ અંભોજ;		
સકલ ક્રિયામેં મુંદરુ હો, કુણ લે ઇણરો ખોજ.	રાય૦	૫.
ઈન્દ્ર ચન્દ્ર નાગેન્દ્ર જે હો, માને એહની આણ;		
અવર ન કો એહવો અછે હો, ઇણશું સાધે વાણ.	રાય૦	૬.
જે થેં મોહ ન માનિયો હો, એને દોષ ન કાય;		
હંસ ભણી વહાલો નહિં હો, મેહ ક્યું ભૂંડો હોય.	રાય૦	૭.
બહુ જનને જે વાલ્હો હો, તિણશું ક્યું રીસાય;		
અન્ન અધિક પ્યારો સહુ હો, અંત સમે ન સુહાય.	રાય૦	૮.
પગ પગ દેખું એહનો હો, લશ્કર લાંગર જોર;		
મોહ સેના સાગર જિતી હો, તુજ દલ એકો કોર.	રાય૦	૯.
તીન ભુવનમાં એ અછે હો, તું ઇક નરમેં હોય;		
તે પણ આરજમાં વસે હો, તિહાં પણ ભવિજીવ કોય.	રાય૦	૧૦.
તિહાં પણ શુભ મતિમાં વસે હો, વળી રચિ શુદ્ધ પ્રતીત;		
તે લોકોનો રાજિયો હો, તું છે લોકાતીત;	રાય૦	૧૧.
તાહરી સેના પણ સહુ હો, તેહને મિલશે જય;		
તે મુખ વિરલો થોભશે હો, અર્ક તૂલ કરે ન્યાય.	રાય૦	૧૨.
કુણ ન સેવે તેહને હો, ભવ્ય અભવ્ય અપાર;		
કોઇક વિરલો થોભશે હો, તુજ વેળા નિરધાર.	રાય૦	૧૩.
તું હમણાં વાધ્યો અછે હો, ઘટતાં નહિં છે વાર;		
ઓ અનાદિ વાધ્યો રહે હો, અમર કીધા અવતાર.	રાય૦	૧૪.
તું સેવક ને સુખ દિયે હો, અખય અગોચર જેહ;		
ઓ ઇન્દ્રિયને સુખ દિયે હો, મુખ મીઠા છે તેહ.	રાય૦	૧૫.
તું સેવકને હાખવે હો, ગિરિ કંદર વન વાસ;		
ઓ આપે સેવક ભણી હો, મંદિર નારી વિલાસ.	રાય૦	૧૬.
તું પરિવારને છોડવે હો, એકાકી હહરાય;		
ઓ મેળે પુત્ર મિત્રને હો, લોકોને મન ભાવ.	રાય૦	૧૭.
બૂઢા સેવક તાહરા હો, જૂના જર્જર તેહ;		

અરણુ તરણુ તીખા ઘણું હો, તસુ સેવક સુસનેહ રાય૦ ૧૮.
 તેહ બણી તે સેંતી કીસી હો, ખસ ખૂટણુની વાત;
 ફિરંગવો નિજ ઘર બણી હો, અમ મન એહ સુહાત. રાય૦ ૧૯.

દોહરા.

- ધમ કહીને ચૂપ કરિ રહ્યા, સંધિપાલ તિણુવાર;
 હસી કરી વીર વદે તિહાં, વાહ વાહ મતિસાર. ૧.
 મોહતણો મહિમા કહી, જાણ્યાં વચન વિશાળ;
 ક્યું કર છાનો હોયશે, મા આગેં મોશાળ. ૨.
 મેં જાણ્યો પ્રીછ્યો અછે, છલ બલ એહનું દીહ;
 વ્યાધમુખેં એ શિયાળ છે, તુમને લાગે મીઠ. ૩.

દાળ ૪ થી.

વીર વખાણી રાણી ચેલણાજ;—એ દેશી.

- વીર ત્રિવેક વળતો કહે જી, સાંભળો થેં સંધિપાલ;
 વીચ કરો બલ માણસાં જી, ગુણ કહ્યા આલપંપાલ. વીર૦ ૧.
 મેહ વહાલો સહુને હુવે જી, હંસને ન્યાય સુહાય;
 પંખ કરે દિન તમ કરે જી, રયામ કખ ઉજ્જવલ થાય. વીર૦ ૨.
 માનસવાહી હંસ છે જી, ઉજ્જવલ મોતિ આહાર;
 પંખ એહુ ધવલી કરે જી, દુધ પાણી કરે સાર. વીર૦ ૩.
 કટક ધણું તસુ આખિયું જી, ભુંગર તૂસ સમ તેહ;
 ત્યાં લગી ધૂંધી ઉડે ધણી જી, જ્યાં લગી વૂંઠો ન મેહ. વીર૦ ૪.
 લોહ સમ તે જગમેં ધણા જી, હેમ તે અલ્પ તું જોય;
 અંદન વન વન નવિ હુવે જી, ગજ ગજ મોતી ન કોય. વીર૦ ૫.
 તિમિરતણી પરેં તે ધણા જી, સૂરજ એકજ થાય;
 અંકુશ કેવડો ગજ કિહાં જી, શંકુની વાત ઠંઠરાય. વીર૦ ૬.
 રંકનાં વૃંદ સ્યાં કામનાં જી, એકજ શ્રીમંત સાર;
 સિંહ એકા બહુ ત્રાસવેજી, શિયાળની કાંધ નહિં કાર. વીર૦ ૭,
 અમર થેં એહને આખિયો જી, દેખશ્યાં તે હવે આજ;
 કસવટી આપથી આખશે જી, જૂહી એ શરદની ગાજ. વીર૦ ૮.

બાહ્ય સુખ દેખીને રાચિયા જી, એહના સંવક ભૂર;
અન્તર સુખ નવિ અનુભવ્યો જી, આતમ અનુભવ નૂર. વીર૦ ૯.
ભોગ સંયોગ જે એ દિયે જી, તિહાં પણ મહારં સુખ;
એહથી નિઃકેવલ નરક છે જી, ધાર અતિ જોર દે દુઃખ. વીર૦ ૧૦.
ભવ જળ તારણ એકલા જી, કુટુંબનું ત્યાં નહિં કામ;
રાગ કરી મોહિયા મોહનું જી, ગ્નણિયું નહિં નિજ ધામ. વીર૦ ૧૧.
થાદરો વાંક ધહાં કો નહિં જી, વડ વડા ભોળવ્યા ધીર;
દૃષ્ટુ કલેવર લેછ લખ્યો જી, બલભદ્ર મોહ કરી વીર. વીર૦ ૧૨.
ક્રોધથી કંસ ચૂક્યો સહી જી, માન દુર્યોધન દેખ;
દંભ ઉદાયન નૃપ મારિયો જી, લોભ સંભૂમ વિશેષ. વીર૦ ૧૩.
કંડરિક પ્રમાદે પાડિયો જી, ચંડપ્રઘોતન કામ;
રાગથી બ્રહ્મદત્ત દુઃખ લણ્યાં જી, દ્વેષથી ક્રોણિક આમ. વીર૦ ૧૪.
વ્યસનથી કીચક ચૂકિયો જી, કપિલ મિથ્યાત્વથી જેમ;
પાખંડ સંગ કુસંગથી જી, બહુ નર ચૂકિયા એમ. વીર૦ ૧૫.
જગત જન પીડિયા બહુ પરે જી, મોહ નિઃકારણ શત્રુ;
તેહ અન્યાય હું કેમ સહું જી, થેં સુણો મહારા મિત્ર. વીર૦ ૧૬.
માહરે સેવકે કો કદેં જી, આચર્યો હોય અન્યાય;
તેહનું નામ લેછ દાખવો જી, શીખ દેઉં સુખદાય. વીર૦ ૧૭.
ધર્મથી જય હુવે જગતમેં જી, પાપથી હાય કહેવાય;
એહ એહ વાતાં અછે જી, આદરો મન તણી દાય. વીર૦ ૧૮.
જિમ જિમ ખુંદ ખમે એહના જી, વળી કીયાં વચન પ્રમાણ;
તેમ તેમ એ શિર ચઢિ ગયો જી, શીખ દેજીં અભિરામ. વીર૦ ૧૯.

દોહરા.

એહ વચન સુણિ વીરનાં, સંધિપાલ ગયા ધામ;
હવે શ્રી વીરવિવેક નૃપ, યોદ્ધાને કહેં આમ. ૧.
શૂરા પૂરા સાંભળો, આયો છે રણ એહ;
હાથ તમારા દેખસ્યાં, અરિ દલ કાદિમ એહ. ૨.
સાથી હાથી છો તમે, અરિદલ એહ કરીર;
જય લક્ષ્મી વરસ્યાં હવે, જે કરશે થેં જીર. ૩.

હાર મુકુટ કેયુરેં કરી, શોભા શુરા નાંહિ;	
રિપુ સન્મુખ ધાયેં કરી, યશ પસરે જગમાંહિ.	૪.
અસિ ધારા તીરથ અછે, દેવતણી ગતિ દેય;	
નિજ ભુજ બળ સંભારિને, સામ ધર્મ ધરિ ધેય.	૫.
અંગજ અંગ ને અંગના, રાજ કાજ જીવ પ્રાણ;	
ત્યાં લગી સધળા વલ્લહા, જ્યાં ન મિલે અરિ બાણ.	૬.
વાહન કવચેં શસ્ત્ર ભરી, વહે આડંબર ઝેમ;	
અંતરંગ સાહસ વિના, જય પદ પ્રાપ્તિ કેમ.	૭.
બોલો કુણ ક્યાં થોભશે, નિજ નિજ લેછ પરિવાર;	
કોણ કોણ કેહને જીપશે, તખ બોલ્યો સુત સાર.	૮.

ઢાળ ૫ મી. રાગ સોરઠ.

સેવા બાહિરો કહિયેં કો સેવક;—અ દેશી.

નંદન ભવ વૈરાગ વહે તખ, વિનયવંત વરદાય;	
સાહિબ આગેં નિજ ગુણ વર્ણન, કહો કિણ કીધા જાછ.	નંદન૦ ૧.
પણ સાહિબ જે પુછી વાણી, તસુ ઉત્તર હું આપું;	
અરિ મુખ ઝાલું પહેલી અણિયેં, ટેક ભલી પરેં રાખું.	નંદન૦ ૨.
ચક્રતણી પરેં ભવ ભવ ફેરે, ભૂર ભવિકને જેહ;	
વિપરિત ભાવ અભાવ વડો અરિ, હું વશ કરશું તેહ.	નંદન૦ ૩.
શ્વમરસ રસ આદિ કરીને મહારા, અંતર સેવક તાજ;	
કરકંડૂ આદિક દેધને, બાહિજ સેવક સાજ.	નંદન૦ ૪.
પંચમ ગુણ ઠાણકની ધરતી, દેશ વિરતિ જ્યદાઈ;	
દેશેં ઉણી પૂરવ કોડી, માન્ય કહું મન લાઈ.	નંદન૦ ૫.
ધર્મ ધ્યાન મધ્યમ ત્યાં જાણો, પ્રતિમા શ્રાવક કેરી;	
ખટ આવશ્યક કિરિયા કીજે, વ્રત લઘુ શુદ્ધ વિહારી.	નંદન૦ ૬.
સડશઠ પ્રકૃતિતણો તિહાં બાંધી, મોહતણો મદ ગાળું;	
અપ્રત્યાખ્યાનતણો ક્ષય કીધો, વૈરકદમી વાળું.	નંદન૦ ૭.
આનંદ ને કામદેવ કહીજે, તે મુજ સેવક સારો;	
ખટ આવશ્યક પુરોહિત કેરો, એ રણુખેત વિચારો.	નંદન૦ ૮.

- હવે સંવેગ ને નિર્વેદ બેઠ, લધુ સુત ભોળા શરા;
મોહ મહિપતિનું દલ મોહું, ભુજબલી ભીમ સનૂરા. નંદન૦ ૯.
- છઠો સત્તમ ગુણઠાણુ ધરતી, તે રણ ખેત બુહાર્યો;
અન્તર મુદ્ધર્ત સ્થિતિ મતિ બેહુ, ચઢી ઉતાર નિહાર્યો. નંદન૦ ૧૦.
- ત્રેસઠ પ્રકૃતિ પ્રમત્તે બાંધે, સત્તર અઠાવત્તા;
મોહતણું બલ પલ પલ છીજે, સહુ વદે ધનધના. નંદન૦ ૧૧.
- નિરાલખ ધર્મ ધ્યાન વિશુદ્ધા, તેહિજ અંતર વેલી;
પાંચે પાંડવ બાહિજ સેવક, કાઢે મોહને ઠેલી. નંદન૦ ૧૨.
- અપ્રમત્ત ગુણઠાણુથી કરસું, અપૂર્વધ્યાન વિચારી;
ગુણત્રેણીયે ગુણ નિજ સંક્રમ, ક્રિયા દૂર નિવારી. નંદન૦ ૧૩.
- સત્તમ અંતે શુક્લ ધ્યાના, સામો આવે શરો;
મોહ મહીપતિનું બલ ધૂટે, અનુભવ હોય સનૂરો. નંદન૦ ૧૪.
- છણિ પરે પુત્રે દેજાનું જાલ્યા, હવે સમકિત મંત્રી બાલે;
ભવજળ તારણુ પોત પ્રવીણો, કુણુ આવે મુજ તોલે. નંદન૦ ૧૫.
- એ સંસાર આદિ અપારા, મિથ્યાભૂષણુ ભારી;
ત્યાં ભવિજનને હાથ ગ્રહીને, હું ઉતાર પારી. નંદન૦ ૧૬.
- દેવ ગુર ધર્મ તત્વ દેખાઉં, ભાંજું કર્મ વિકારા;
શ્રદ્ધા કરણા આત્મક માહરા, અંતર સેવક સારા. નંદન૦ ૧૭.
- બાહિજ સેવક શ્રેણિક કેશવ, ઇત્યાદિક બહુ લહિજે;
ક્ષાયિક ભાવ ખજનો પામી, વિરતિ ક્રિયા નવહીજે. નંદન૦ ૧૮.
- તેત્રીશ સાગર કિંચિત્ અધિકો, માન કહીજે એહી;
ચોથે ગુણઠાણે બહુ લાભે, ધર્મરાગી ગુણુ ગેહી. નંદન૦ ૧૯.
- પ્રકૃતિ સત્યોત્તર ચોથે બાંધે, ભુંડી પ્રકૃતિ નિવારે;
ધર્મ ધ્યાન મંદો સહુ દીસે, આરત રૌદ્ર વિચારે. નંદન૦ ૨૦.
- મોહતણો મંત્રી મિથ્યાદગ, તે હું જીપન જોરે;
મોહતણું દલ મુડશે તખ્તી, દેખાડે નિજ તોરે. નંદન૦ ૨૧.
- છણિપરેસમકિત મંત્રીયે આખ્યો, ભુજબલ કીધપ્રકાશા;
ધર્મમંદિર કહે અધિકો કીયો, વીર વિવેક ઉદ્ધાસા. નંદન૦ ૨૨.

દોહરા.

- ઉપશમ શરૈ ખોલિયો, સુણ સ્વામી મુજ વાણુ;
 ત્રેણિસુથિર રણ આહમો, ગુણઠાણે ગુણ ખાણુ. ૧.
- આળસ નિદ્રા લય સકળ, દૂર નિવારં સંગ;
 ક્રોધ જ્ઞેધને જીપશું, નવ ગુણઠાણે રંગ. ૨.
- ક્રોધ દાવાનળ ફર છે, સંતાપ્યો સંસાર;
 હું સધજાને સુખ કરું, નિજ ગુણ અમૃત ધાર. ૩.
- શત્રુ મિત્ર સમ લાવને, અન્તર મુજ પરિવાર;
 સાગરચંદ્ર નાગદત્ત બહુ, બાહિજ સેવક સાર. ૪.

દાળ ૬ ઠી.

ખેડલે ભાર ધોણા છે રાજ, વાતાં કેમ કરો છો;—એ દેશી.

- નવમે ગુણઠાણે વળી ઊભા, શરા પૂરા સારા.
 મોહતણો હવે મદ ઉતારું, શુકલ ખ્યાન હથિયારા;
 મહોટો માર્દવ શર સુગ્ગણ, અરજ કરે કર જોડી. એ આંકણી. ૧.
- ગાદો અનમી માન જે વૈરી, જીપીશ હું રિપુ તેહો;
 પ્રાણુયામ તે અંતર સેવક, અતિ બલ મન વચ દેહો. મહોટોં ૨.
- બાહુખળી ગણધર ઇન્દ્રભૂતા, એ મુજ બાહિર શરા;
 અહંકાર છોડીને દીધો, અનુભવ લીધ સનૂરા. મહોટોં ૩.
- આર્જવ સામંત તિહાં કિણે બોલ્યો, માયા જીપણુહારો;
 શરણુસ્વરૂપી શાન્તિ શિરોમણિ, અંતરંગ પરિવારો. મહોટોં ૪.
- રાજ પૂછ્યો તેણે પ્રકાશ્યો, માયા વચન અખોલા;
 ક્ષુલ્લક કુંવર પ્રમુખ મુજ બાહિજ, સેવક રાખ અખોલા. મહોટોં ૫.
- મોહતણો જે મહોટો સેવક, દંભ કહીજે દરિયો;
 તે પણુ હું નવમે ગુણઠાણે, જીપણુ ખીડા ધરિયો. મહોટોં ૬.
- સંતોષ મહોટો સામંત કહીજે, તે હવે બોલે અમો;
 તૃણા તરલ તરંગિણી તરશું, ધરશું ધૃતિ રતિ ક્ષેમો. મહોટોં ૭.
- પરમ સમાધિ તણો અંકુરો, તે મુજ વહાલો જ્ઞેધો;
 કપિલાદિક મુજ સેવક સારા, ત્યાગી અંતર સોધો. મહોટોં ૮.

દશમ ગુણુઠાણુ ઠામ લહીને, સૂક્ષ્મ લોભને જીતી;	
સંપરાયકી કીરિયા સધળી, તખથેં હોય વિતીતિ.	મહોટો૦ ૯.
ઉચ્છાહ સેનાની તિહાંકણે બોલ્યો, સુણુ સ્વામી મુજ વાતાં;	
સધળી ફેળમેં હું ફિરશું, મેં લાધી તુમ ધાતાં.	મહોટો૦ ૧૦.
સધળા શૂરાને ઉપકારેં, વડ વડ બિરુદ સંભારેં;	
વેદ વિકાર નિવારણુ અંતર, સેવક સખરા ધારેં.	મહોટો૦ ૧૧.
ધન્દ્રાનુજ ને મહાગિરિ મુનિવર, બાહિજ સેવક શૂરા;	
સધળા શુભ ગુણુઠાણુ માહે, વજડાવું જગતૂરા.	મહોટો૦ ૧૨.
વિમળબોધ કોટવાળ કહે ધમ, સુણુ સ્વામી મુજ વાણી;	
મોહમહિપતિના ચર ઝાલું, નિર્ણય તુરત પિછાણી.	મહોટો૦ ૧૩.
ચર્યન અચર્યન અંતર સેવક, દદમતિ દદ ધર્મ ધારા;	
બાહિજ સેવક ધર્મ રૂચિ પ્રમુખા, બહુવિધ ભક્તિ વિચારા.	મહોટો૦ ૧૪.

દોહરા.

ધણુ પરે બીજો પણુ તિહાં, નિજ નિજ બલ પરકાશ;	
મોહરાયને જીપવા, આણે અધિક ઉલ્લાસ.	૧.
વનિતા પણુ સુભટાં તણી, હરખી બોલે એમ;	
જીણુ વિધ પ્રીતમ જૂઝશે, મેં પણુ જૂઝાં તેમ.	૨.
નિજ પ્રીતમ પાસેં રહી, કરશ્યાં શસ્ત્ર પ્રહાર;	
અબળા સબળા કામ મેં, કરશ્યાં સ્વામી તિવાર.	૩.
ધણુ પરે સધળા સાથરો, સાહસ સબળો જોય;	
રાજા વીરવિવેક તખ, અધિકો હર્ષિત હોય.	૪.
અધિકાધિક પરિણામશું, પર્યાલોચન સાર;	
તેહિજ વાળાં વાજ્યાં, શિવપદ મંગળ સાર.	૫.
ધણુ અવસર હવે મોહ નૃપ, સજ્જ હુધ સુવિચાર;	
સધળા જોધાને કહે, સુણુજો એ નિરધાર.	૬.
ચઢશે વીર વિવેક હવે, રણ કરવાને ઠાજ;	
ઢીલ ન કીજેં તો બલો, મુજરો ઘો મુજ આજ.	૭.
કુણુ કેહી ફેળેં ખડો, માજી હોશે તેહ;	
નામ લેધને દાખવો, અરિ મુજ ઝાલે જેહ.	૮.

ઢાળ ૭ મી.

દેશી વિંછીયાની.

- મયણુ વયણુ તબ ઉચ્ચરે, સુણુ તાતજી સાહિબ આજ રે લાલ; આપ મુખે કરી આપણી, કીર્તિ કરતાં હવે લાજ રે લાલ. મયણુ ૧.
- તણુસમ અરિહલ જાણુજો, દાવાનલ સમ મુજ જોર રે લાલ; નાસોકડ હવે નહાસશે, મુજ આગળ એ છે ચોર રે લાલ. મયણુ ૨.
- લધુ ભાધ શ્રીનેમરો, વળી આપાઠ રુપિ નંદિષેણુ રે લાલ; આર્દ્રકુમર કુલવાલૂઓ, મેં જીત્યા મન હરખેણુ રે લાલ. મયણુ ૩.
- વડ વડા શરા એહના, જીત્યા કહું કેતાં નામ રે લાલ; છળ બળ કરીને છેતર્યા, મુજ સાથી છે અભિરામ રે લાલ. મયણુ ૪.
- મણિરથ ચંડ પ્રદોતના, મધુ કુમર અને ગર્દભિલ રાય રે લાલ; નામ લેમ કેતા ગણું, સેવક બાહિજ કરવાય રે લાલ. મયણુ ૫.
- ફૂલ વસંત અંબુદઘટા, કોકશાસ્ત્ર શ્રંગાર સંભોગ રે લાલ; સ્નાન અને મદ પાન તે, મુજ અંતર સેવક જોગ રે લાલ. મયણુ ૬.
- રાગ વદે હવે સાંભળો, હું જતન કરું રાગંધ રે લાલ; મયણુ તણો પાણુ મિત્ર છું, જોડું હું સધળી સંધ રે લાલ. મયણુ ૭.
- કિહાં કિહાં આંખ છે, કિહાં ચંદ્ર અછે કિહાં મુખ મુહરે લાલ; પરવાળા કિહાં અધર છે, એ ઉપમા રાગ નિરૂદ્ધ રે લાલ. મયણુ ૮.
- કિહાં હીરા કિહાં દશન છે, કિહાં કનકકલશ માંસગ્રંથ રે લાલ; કિહાં વાપી કિહાં નાભિ છે, પાણુ રાગવશે એ સંથ રે લાલ. મયણુ ૯.
- સડણુ પડણુ વિધ્વંસ છે, અંગ અશુભતણો ભંડાર રે લાલ; તે દેખાડી ભોળવું, જોરાવર રાગ અપાર રે લાલ. મયણુ ૧૦.
- મીઠા મનમથ બોલડા, મિલવો ભિલવો બહુ પ્રેમ રે લાલ; અંતર સેવક છે બહુ, માહરે જોરાવર એમ રે લાલ. મયણુ ૧૧.
- ધન્દુધેણુ બિન્દુધેણુ જે, ચિલાતી ચોર ધલાપુત્ર રે લાલ; બાહિજ સેવક માહરા, પહેલાથી મહારા મિત્ર રે લાલ. મયણુ ૧૨.
- દોષ વદે હવે સાંભળો, હું કરડો શરો તુજ રે લાલ; કુણુ અછે જન્મમેં તિકો, જે કરશે મુજશું જીઝ રે લાલ. મયણુ ૧૩.

ચંડ રૂઢ બિભત્સમાં, દર્શન અતિ ભયનો હેતુ રે લાલ; મયણુ ૧૪.
 સન્મુખ કુણુ ભેદ શકે, રિપુ જિપું ઉભે ખેત રે લાલ.
 મત્સર નિંદા પિશુનતા, સંગ્રામ શરાપ ને મર્મ રે લાલ; મયણુ ૧૫.
 આકોશન અતિ ચંડતા, અંતરસેવક ધર્મ રે લાલ.
 કૌરવ ને ચંડકોશિયો, પાલક ને સંગદેવ રે લાલ; મયણુ ૧૬.
 કમહાદિક બહુ પ્રાણિયા, સાચવે છે માહરી સેવ રે લાલ.
 હવે મિથ્યામંત્રી બોલિયો, સુણુ મારી શક્તિ અનંત રે લાલ; મયણુ ૧૭.
 ત્રીન ભુવનમાં પ્રાણિયા, મુજ સાન્નિધ્યથી ભામંત રે લાલ.
 જાતિ યોનિ કુલ કોડી એ, નહિ કોઈ છે તે હામ રે લાલ; મયણુ ૧૮.
 સેવક વીર વિવેકના, બહુ ઝાલી પડ્યા આમ રે લાલ.
 કુગુરુ કુદેવ કુધર્મને, વશ પડ્યાં પ્રાણી જેમ રે લાલ; મયણુ ૧૯.
 અંતરંગ મુજ કામના, કિંકર સધળાએ તેહ રે લાલ.
 મતિ વિપરીત તણા ધણી, પાલક કપિલાદિક તેમ રે લાલ; મયણુ ૨૦.
 બાહિજ સેવક બહુ અછે, પાર નાવે ગણતાં એમ રે લાલ.

દોહરા.

સ્વામ શરીરી દૂખજો, ડીંધા જોર અનંત;
 લાલ રંગ લોચનધર, ત્રાસે તેહથી સંત. ૧.
 કોઈ ભેદ છે એહવો, તે બોલ્યો સુણુ સ્વામ;
 કુણુ મુજ હોડ કરે ધહાં, તે દાખે તસુ નામ. ૨.
 નયણુ વયણુ કરી હોઠ બહુ, બ્રજનું ધું જોર;
 નરક ભુજંગેં બહુ વસું, થોડો બીજી ઠોર. ૩.
 ચંડભાવ દુર્વચનતા, તામસ વૈર સરાપ;
 એ મુજ સેવક શાશ્વતા, કુણુ સહે એહનો તાપ. ૪.
 સંન્યાસી શિશુપાલ નૃપ, કુરુડ દીપાયન ભય;
 બ્રહ્મહત્ત આદેં કરી, બહુ સેવક મુજ હોય. ૫.

ઢાળા ૮ મી.

રાજમતી રાણી ઇણિપરેં બોલે;—એ દેશી.

સુણુજો સ્વામી અંતરજમી, હવે અહંકાર કહે શિર નામી; સુણુજો
 ત્રીન ભુવનમાં વાસો મેરો, માનવ માહે દેખો ધણેરો. સુણુજો ૧.

- વિદ્યા જ્ઞાન તથો કલ હારે, જે નર હોવે માહરે સારે; સુણજ્ઞેં
 ગુર જનનો પણ માહરે લેખો, મયમત હાથીની પરે દેખો. સુણજ્ઞેં ૨.
- ચક્રવર્તિ આપ તપ ચાખ્યો, મેરો સ્વરૂપ ધણીપરે ભાખ્યો; સુણજ્ઞેં
 દૂર વિનીત મુજ ભાવ સદાધ, સેવક સેવે ચિત્ત લગાધ. સુણજ્ઞેં ૩.
- અમર દાનવ ને પ્રતિવાસુદેવા, લાખે જ્ઞાને કરે મુજ સેવા; સુણજ્ઞેં
 દંભ કહે મુજ વાર્તા મહોટી, અવસર નાવે એહ હથોટી. સુણજ્ઞેં ૪.
- પીણા સર્પતણી મુજ કરણી, અંતરમાં કાતર અનુસરણી; સુણજ્ઞેં
 મીઠું બોલું પાશમાં પાડું, સૂક્ષ્મ બાદર નિગોદ દેખાડું. સુણજ્ઞેં ૫.
- જૂઠું બોલું છલ બલ સાધું, વેશ્યા સંધાતી દ્રોહ આરાધું; સુણજ્ઞેં
 અંગારમર્દક આપાઢભૂતા, કપટ કરા મુનિ ભારે જૂતા. સુણજ્ઞેં ૬.
- મહાબલ વનિતા ગોત્ર જે ધરિયો, પીઠ મહાપીઠ તેહિજ વરિયો; સુણજ્ઞેં
 સેવક સખરા તિર્યચ માહે, સંસાર ફેરું આલી બાહે. સુણજ્ઞેં ૭.
- લોભ બોલ્યો હું મહોટો વીરો, હું સંસારેં જાઓ હીરો; સુણજ્ઞેં
 આદર માન દીધે મુજ દેવા, નરવર પન્નગ સારે સેવા. સુણજ્ઞેં ૮.
- જલ થલ ગિરિવર ભૂમિ પરાધ, તે અવગાહું દાણમેં જાધ; સુણજ્ઞેં
 ભૂખ તૃષા તપ શીત ન જાણું, લાલચ ને મુખ સખ લોભાણું. સુણજ્ઞેં ૯.
- મમતા આરંભ મૂઝ્યાં મહોટી, કૃપણ સાહસ એ સેવક કોટી; સુણજ્ઞેં
 સુભૂમ ચક્રી અને નૃપનંદા, લોભ ઉદય કેશરી મુનિચંદા. સુણજ્ઞેં ૧૦.
- અંતર બાહિજ સેવક જાઝા, કોઇ ન લાભે અમચી માઝા; સુણજ્ઞેં
 હવે પ્રમાદ તે શર સવાધ, રાજા આગેં બોલ્યો ધાઈ. સુણજ્ઞેં ૧૧.
- ઉચી પદવી કોઇક ચઢિયો, માહરી શક્તિ તુરત તે પડિયો; સુણજ્ઞેં
 ચઉદે પૂર્વધરે કેઇ મુનીશા, ઉપશાન્તમોહી જેહ જોગીશા. સુણજ્ઞેં ૧૨.
- તેહ નિગોદેં જાએ સીધા, પ્રમાદના સંગ જેણેં લીધા; સુણજ્ઞેં
 સ્નાન મજ્જન જલકેલિ શિખાઉં, નાટક ચેટક બાર દેખાઉં. સુણજ્ઞેં ૧૩.
- પાસેં બેહુ વિકથા ભાખું, પરની નિંદા તે પણ દાખું; સુણજ્ઞેં
 દેર વિરોધના વંશ વધારું, આળસ ઉંધ ધણેરી ધારું. સુણજ્ઞેં ૧૪.
- તેરે કાઠિયા અસન જે સાતે, તિણસું મેરે મિલતી ધાતે; સુણજ્ઞેં
 નટ વિટ સંગતિ વિષયા અંજા, અંતર સેવક મુજ અવતંસા. સુણજ્ઞેં ૧૫.

મંગૂ શૈલક મરીચ વદીતો, કુંડરીક સૌદાસ મેં જીયો; સુણજો
બાજી સેવક ધર્મ કેતા દાખું, મુજ ગુણ નિજ મુખ કેતા બાખું. સુણજો ૧૬.
ધર્મમંદિર કહે પ્રમાદ ધોરા, વીર વિવેકશું ન ગલે જોરા. સુણજો

દોહરા.

- | | |
|---|----|
| ધણિ પરેં સામંત બોલિયા, શરા પૂરા સાથ; | |
| મોહ શીલ હવે પાખ્યો, નાવે કેલને લાથ. | ૧. |
| જૂડી ને સત્યામૃષા, દુંદ દમામા દીધ; | . |
| હલકારે રણ જીવવા, અમલકરાએ કીધ. | ૨. |
| શુભધ્યાન અપધ્યાન બે, આમા સાહારા હોય; | |
| શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગ અસિ, મહિપ વૃષભ યુદ્ધ જોય. | ૩. |
| અપધ્યાન નર બોલિયો, કરિ પહિલો હથિયાર; | |
| જોરાવર મુજ શસ્ત્ર છે, ધણસું જીત અપાર. | ૪. |
| રહનેમી નલ રાય બહુ, ચુકાયાં નર નાર; | |
| મુજ આગેં તૂં નાં ટકે, નાશ મૂકે હથિયાર. | ૫. |
| શુદ્ધધ્યાન બોલ્યો હવે, તું મહેલો મનમાંહિ; | |
| શીખ ધરી શરા કહે, તું કાયરની બાંહિ. | ૬. |
| દહ પ્રહારી ગિલાતીયસુત, લત્યાકારક જોહ; | |
| મેં તાર્યા એક પલકમેં, બાંહ અહીને તેહ. | ૭. |
| બહુ કાળેં તું આવિયો, સાંકડે મહારે સાથ; | |
| હવે જીપીને મૂકશું, જો કરશે જગનાથ. | ૮. |
| ધણિપરેં બહુ કટકમાં, સજ્જ થઈ તિણ વાર; | |
| નિજ નિજ બલ પરકાશતા, વદે તે વારો વાર. | ૯. |

ઢાળ ૯ મી.

તુંગિયા ગિરિ શિખર સોહે;—એ દેશી.

- | | |
|---|----------|
| ખૂઝનો હવે જૂઝ સુણજો, ભવિક જન મન લાય રે; | |
| અવર જૂઝે નરક જઈયેં, એહથી શિવ થાય રે. | ખૂઝનો ૧. |
| મિથ્યાત્વ તેહિજ રાતિ બહુલી, જ્ઞાન બાનુપ્રકાશ રે; | |
| તિણ સમે માંહો માંહિ અડિયા, બીડિયા ધરિય ઉદ્ધાસ રે. | ખૂઝનો ૨. |

- જ્ઞેષ શૂરો ક્રોધસંતી, જૂએ વીર પ્રસિદ્ધ રે; જૂઝનો૦ ૩.
 આવશ્યક પુરોહિત જૂએ, જ્ય પ્રતિજ્ઞા ક્રીધ રે. જૂઝનો૦ ૪.
 ભદ્ર ભાવ તે તુરંગ ખેસી, જૂએ માર્દવ રૂં રે; જૂઝનો૦ ૫.
 સરલ અસિ હથિયાર લેઇ, ધાયો માનને પૂઠ રે. જૂઝનો૦ ૬.
 આજ્ઞા ને સતોષ ખેલુ, વિવેકના વડ વીર રે; જૂઝનો૦ ૭.
 માયા લોભશું સખલ જૂએ, કાં ન કરે તકસીર રે. જૂઝનો૦ ૮.
 અતિધાર પહિલા રૂપ જાણો, અનંતાનુખંધિયા ચાર રે; જૂઝનો૦ ૯.
 છેદવા અપૂર્વ કરણે, હુએ ક્ષમાચાર રે. જૂઝનો૦ ૧૦.
 સ્યાદાદ સિંધુર ખેસિ આવે, મંત્રી સમ્યક્ દષ્ટિ રે; જૂઝનો૦ ૧૧.
 આસ્તિક્ય આયુધ હાથ લેઇ, ખાલાવે રિપુદષ્ટિ રે. જૂઝનો૦ ૧૨.
 મિથ્યાત્વ મોહનો મંત્રી આયો, પંચરૂપ વિકાર રે; જૂઝનો૦ ૧૩.
 એક ધાયેં હણ્યા પાંચે, સમકિત જ્ઞેર અપાર રે. જૂઝનો૦ ૧૪.
 ઉપશમાદિક વીર સંગ લઇ, અપ્રત્યાખ્યાની શત્રુ રે; જૂઝનો૦ ૧૫.
 ગુણહાણુ ચઢતાં ભૂમિ ચાંપી, અરણ્યા હરખ્યા મિત્ર રે. જૂઝનો૦ ૧૬.
 હવે તિહાં બય વૈરાગ્ય વીરે, વહી આયો જ્યાં મયણુ રે; જૂઝનો૦ ૧૭.
 સજ્જ દુર્ઘ મદન ખોડ્યો, સાંભળ મોરાં વયણુ રે. જૂઝનો૦ ૧૮.
 વિષમશર હું જગત છતા, તેં સુણ્યો નહિં કાન રે; જૂઝનો૦ ૧૯.
 માહરાં બાણુ તે ઉરગ સરિખાં, ઉતાડું તુજ માન રે. જૂઝનો૦ ૨૦.
 નાસવાની કળા તાહરી, તાતનીશરે ચિત્ત રે; જૂઝનો૦ ૨૧.
 તું નાશ હવણાં કહું તુજને, પરતાપશ તું ચિત્ત રે. જૂઝનો૦ ૨૨.
 પુરૂષ નારી પંઠ વેદે, રૂપ ક્રીધાં મયણુ રે; જૂઝનો૦ ૨૩.
 વચન એ વૈરાગ સુણિને, કોપિયો કહે વયણુ રે. જૂઝનો૦ ૨૪.
 તીન રૂપેં હું ન ખીહું, સાંભળજે તું કામ રે; જૂઝનો૦ ૨૫.
 પ્રખલ પાયક તામ દીસે, જલદ નાવે જામ રે. જૂઝનો૦ ૨૬.
 ધમ કહીને પેહેલા, તિણે તે પંડનારી વેદ રે; જૂઝનો૦ ૨૭.
 શૂર થઇ વૈરાગ્ય વીરે, અરિતજો ક્રિયો છેદ રે; જૂઝનો૦ ૨૮.
 ઉદાસીનતા ગજ રાજ ચઢિયા, અરઘી અનિત્યતા ભાવ રે; જૂઝનો૦ ૨૯.
 સંવેગ ને નિર્વેદ ભાઇ, આયા તિણુ પ્રસ્તાવ રે. જૂઝનો૦ ૩૦.
 હાસ્ય ને રતિ અરતિ શોકાં, છેદિયા તિણુવાર રે; જૂઝનો૦ ૩૧.
 પછે તિણેં પુવેદ છેદ્યા, નાઠા વિષય વિકાર રે. જૂઝનો૦ ૩૨.

દોહરા.

- હવે વળિ સમ સંતોષ ભટ, રણખેત ખુદે જોર;
સંજલના ક્રોધાદિ સખ, છેદે નિજ બળ ફોર. ૧.
- વિકટ કટક નાસી ગયો, મોહ તણું બળ ક્ષીણ;
જીપે ધીર વિવેકના, સખળ શર પરીણ. ૨.
- દૂર્જર સંજલના બણી, ખંડ ખંડ બહુ કીધ;
દશમે ગુણઠાણે ક્ષપક, સંતોષેં યશ લીધ. ૩.
- આતમ ઉદ્ધમ જાગ્યો, જ્ઞાન ધ્યાન બરપૂર;
હરખ્યા વીર વિવેક ભટ, મોહ સુભટ ચકચૂર. ૪.
- મોહ કટકની ચોષિતા, નિજ પતિ પડિયા દેખ;
જલ સૂકાં જ્યું કમલિની, જીવન વિણ તનુ શેપ. ૫.
- મોહરાય મન ચિન્તવે, મુજ ભટ પડિયા બૂર;
ભોંય બારી હવે નાસતાં, સન્મુખ હો તું શર. ૬.
- શર બણી દોય ગતિ કહી, જય અથવા છે નાશ;
ક્ષપક ઐણી રણ ભૂમિમાં, આવે અધિક ઉલાસ. ૭.

ઠાળ ૧૦ મી.

દેશી સૂંબના ગીતની; અથવા

લાગો સખલ સંગ્રામ, લાગો સખલ સંગ્રામ, જે દલ ન્હોં નગરી બાહિરે હો;—એ દેશી.

- મોહ મહિપતિ આપ, મોહ મહીપતિ આપ;
આવે હો આવે હો, ગજ પર જેસી જૂઝમે હો;
સખલા કરતો નાદ; સખલાં
નાસો હો નાસો હો, અધ્યાતમ મૂકી ખૂજને હો. ૧.
- દેવ દાનવ કુણ હોડ; દેવ
આગે હો આગે હો, નાહા બથ ખમિયો નહિં હો.
ખીવરાવે અતિ ઘોર; ખીવરાવે
વડ વડ હો વડ વડ ઉપશમ, શરા બણી સહીહો. ૨.
- મૂળ્યા કાયર પ્રાણી; મૂળ્યાં
આયો હો આયો હો, મોહ મહીપતિ આકરો હો.

- પીપલ પાન સમાન; પીપલ૦
 ધીરજ હો ધીરજ, ન રહે કોઈ વાતરો હો. ૩.
 અંધારું આકાશ; અંધારું૦
 છાંછ હો છાંછ હો, રજોં કરી સધળી દશે દિશા હો;
 હાક અધિક હંકાર; હાક૦
 સુભટાં હો સુભટાં હો, ઉપર શર પડે ધસી હો. ૪.
 લાગે સખલ સંગ્રામ; લાગે૦
 યે દલ હો યે દલ હો, જૂઝે જૂઝે કાવિદા હો;
 ઘોડા ઘોડે ઘેર; ઘોડા૦
 હાથી હો હાથી હો, હાથીયું જૂઝે તદ્દા હો ૫.
 પાયક પાયક લાગ; પાયક૦
 માજી હો માજી હો, માજીયું ભીડીયા ભલા હો;
 આવે રાય વિવેક; આવે૦
 હાથી હો હાથી હો, યેસી ચઢતી કલા હો; ૬.
 બરછી શુકલ ધ્યાન; બરછી૦
 ઝગમગ હો ઝગમગ હો, સોહું હાથે જેહને હો.
 નવ વધૂનો પરિવાર; નવ૦
 સાથેં હો સાથેં હો, વપુકારે સહુ તેહને હો; ૭.
 મોહ વદે તવ આય; મોહ૦
 વીરા હો વીરા હો, ધીરા હવે હોશો નહિં હો;
 નાશ તું ચતુર સુખણ; નાશ૦
 ચારી હો ચારી હો, મૂલગી વાતાં એ સહી હો. ૮
 ધર્મ ધાર તું માગ; ધર્મ૦
 મૂકો હો મૂકો હો, જીવતો તુજને જાણુતે હો;
 સુભટ પડ્યા મન જાણ; સુભટ૦
 યેઠા હો યેઠા હો, કરશું અમૃત આણુને હો. ૯.
 મો હુતે સખ કાય; મો હુતે૦
 જીવે હો જીવે હો, જોધા સધળા માહરા હો;

- યુહર વડની ન્યામ; યુહર૦
 શાખા હો શાખા હો, છેઘાં શિર પલ્લવધરા હો. ૧૦
 જીત્યા હો ત્રણે લોક; જીત્યા૦
 એહવો હો એહવો હો, મ-મથ તેં સુણિયો હશે હો;
 તેહનો ગુર હું તાત; તેહનો૦
 જાણે હો જાણે હો, જૂઠો કયું આતમ કસે હો. ૧૧
 વજ્ર ગદા હથિયાર; વજ્ર૦
 મુજને હો મુજને હો, લાગે નહિં એ સદા હો;
 મંત્ર તંત્ર વિષ વ્યાલ; મંત્ર૦
 નાવે હો નાવે હો, મુજ નેડા કોવિદા હો. ૧૨.
 મેં બહુલાં રણ કીધ; મેં૦
 કાઠાં હો કાઠાં હો, તરકસ હાથ છે માહરા હો;
 તું શીલો સુખકાર; તું૦
 કોમલ હો કોમલ હો, પુદ્ગલ તન છે તાહરાં હો. ૧૩

દોહરા.

- મોહ રાય ગવેં ચઢ્યો, વળી બોલે સુણ વીર;
 બહુ વેળા તુજ હાથમાં, પહિરાયા જંજીર. ૧.
 આદિમ ચઢી સુત બલો, નામ મરીચ વિખ્યાત;
 સાગર કોડાકોડિમેં, ફેર્યો, એમ કહાત. ૨.
 રસનેન્દ્રિય મુજ સેવકેં, કંડરીક તુજ વીર;
 કાણુમાંહે બાંધી કરી, સાતમી મૂક્યો મીર. ૩.
 સત્યકી શ્રેણિક આદિ દે, તુજ સેવક અતિ સાર;
 અવિરતિ માહરી નારિયેં, બાંધી લિયા તેવાર. ૪.
 જીત્યા કેતા આખિયેં, તું પણ નાહો તેથ;
 લાજ તજ આયો વળી, શ્યું ખાટિશ તું એથ. ૫.
 ધમ સુણી વીર વિવેક હવે, ઉત્તર આપે એમ;
 નિજ મુખ ઈંદ્ર પ્રશંસતો, લધુતા ન લહે કેમ. ૬.

ઢાળ ૧૧ મી.

પ્રભુ નરક પડતો રાખી, વાણી જાણી;—એ દેશી.

- રાજ એસા વચન ન બોલિશ, ગર્વતાણું તું ગેહ હો;
શારદ જલદની ગાજ સરિખી, વાણી જાણી એહ હો. રાજન૦ ૧.
- માદલ મહોટા નાદ કરે બહુ, અંતર પોલા જાણુ હો;
અંતે સાચા તે નહીં કાચા, એહ વડાની વાણુ હો. રાજન૦ ૨.
- પૂર્ણ કલશ નાં છલકે ભરિયો, ઢાલા ઠીંકર જોષ હો;
ઉછળે તોય અલ્પ પામીને, એ ઉત્તમ તુજ હોષ હો. રાજન૦ ૩.
- પાકાં પીપલ પાનતણી પરે, ખડ ખડ કરે તું આજ હો;
તે ખડ ખડ હું આજ ઉતારે, જો કરશે જિનરાજ હો. રાજન૦ ૪.
- મત મુજને તું શીજો જાણે, ધૂરથકી દૂં ફૂર હો;
અગ્નિ ઝળ ઉપરથી બાળે, મૂળ હણે જળપૂર હો. રાજન૦ ૫.
- હું હિમની પરે ટાઢો ગાઢો, તુજ દલ વૃક્ષ અપાર હો;
ઝાંખર કીધા પલ ભરમાંહે, હવે તહારી છે વાર હો. રાજન૦ ૬.
- હય ગય સેવક સઘળા નાહ, ખોષશ ખજાનો તુજ હો;
ધિક્ ધિક્ તુજને ધીઠ હુધને, કરવા આવ્યો જુઝ હો. રાજન૦ ૭.
- નાશ તું હમણાં જીવતો મૂકું, ખોટી કાં ધરે ધીર હો;
પાળ તૂટી તો કિણુ પરે રહેશે, સરવરકેરો નીર હો. રાજન૦ ૮.
- ચેતન વૃંદે શૂરે સંતે, જીપી મૂક્યો તેહ હો;
નિર્લજ્જની પરે આવે દોડી, એહવી તાહરી સોહ હો. રાજન૦ ૯.
- માહરા સેવક મુજશું રૂશી, કોષક તુજપેં આય હો;
પણુ તે અંતર સેવક મહારો, સ્વામી ધર્મ સુખદાય હો. રાજન૦ ૧૦.
- ભોળવિયો તેં ભરતજણી બહુ, પણુ બૂલો નહિં તેહ હો;
અમુભવ રસિયો સેવક મેરો, પરમ અધ્યાતમ ગેહ હો. રાજન૦ ૧૧.
- પાંચે પાંડવેં એ જાણ હણિયા, તે સહુ કર્તવ્ય તુજ હો;
ઉત્તમ જાણી મેં ઉદ્ધરિયા, હોડ કરિશ કયું મુજ હો. રાજન૦ ૧૨.
- હયાકારક અર્જુનમાલી, દદમહારી વણિ દેખ હો;
તેં અધિકારી નરકના કીધા, મેં સુખ દીધાં અલેખ હો. રાજન૦ ૧૩.

તેં કન્યાનો શિર છેદાયો, મનમેં ન કરી લાજ હો;
તેહ ચિલાતીને મેં દીધો, સ્વર્ગતણો સુખસાજ હો. રાગ ૦ ૧૪.
જૂનો જર્જર દેહ દેખીને, કરણા આવે મુજ હો;
નિલા વૃક્ષને અગ્નિ પ્રગળે, તોશ્યે નીરસ ગુઝ હો. રાગ ૦ ૧૫.

દોહરા.

- ધણિ પરેં વીર વિવેકની, વાણિ સુણી નૃપ મોહ;
વૃદ્ધ દુઝો પણ તરણ હુઈ, કોપ્યો અધિકેં છોહ. ૧.
- નિજ હથિયારેં વરસતો, હણવા વીર વિવેક;
વહિ આયો તિહાં વાઘ જ્યું, યે જુઝયા અતિરેક. ૨.
- મહતણી પરેં યે જણા, જૂઝે માંહોમાંહિ;
અંજનગિરિ હિમગિરિ મળ્યા, સરસાખી રહ્યા તાંહિ. ૩.
- વીરવિવેકેં મોહને, ઉપાડિયો ગ્રહિ પાય;
નાખ્યો ધરણી ઊપરેં, ક્ષીણુ હુઝો સ સકાય. ૪.
- દ્રોહી તું સખ જગતનો, પાપી પાપ નિવાસ;
વિરુદ્ધ વિષ વેલી હતી, તે બણી કીજેં નાશ. ૫,
- દેવ સમર તું આપણો, જે સારે તુજ કાજ;
નવિ ધૂટે તું ઝલિયો, યજ્ઞતણો અજ અજ. ૬.
- સુત સહોદર કોઈ અવર, ઊવટ ચાલણહાર;
નરપતિ તસુ રાખે નહિં, એ નૃપનીતિ વિચાર. ૭.
- જનની જનક ન કો ધહાં, રાખિ શકે નહિં તોહિ;
પાપતણાં ફલ આધ્યાં, દોષ નહિં છે મોહિ. ૮.
- સાક્ષીધર છું હું સહી, કિચિત કારણ હોય;
પાપ ફલ અધ વૃક્ષના, તે મારે છે તોય. ૯.
- ધમ કહી વીર વિવેક તખ, બ્રહ્મશસ્ત્રશું મોહ;
હથિયોસુર નર દેખતાં, આતમ અનુબલ સોહ. ૧૦.
- જાનાવરણ્યાદિક પ્રકૃતિ, સેવક નાહા શેષ;
જય જય શબ્દ કરાધ્યા, જીયો વીર વિશેષ. ૧૧.

ઢાળ ૧૨ મી.

નયન નિહાળો રે નાહલા,—એ દેશી.

જડતા ઝૂરે રે યોષિતા, ઝૂરે માયા રે માત;	જડતા૦ ૧.
એ અવસ્થા રે ક્યું થઈ, તું જગ અમર કહાત.	
તું જગજીવન વાલહો, તું અમ પ્રાણાધાર;	જડતા૦ ૨.
જે વૃક્ષ વળગી રે વેલડી, તે વૃક્ષ પામ્યો સંહાર.	
આશ ધણી મનમાં હતી, તે રહી દીસે રે આજ;	જડતા૦ ૩.
વલ્લભ તું દુરલંબ છે, મન માન્યો મહારાજ.	
તું સમ અવર ન કોય છે, પૂરણ મનની આશ;	જડતા૦ ૪.
તુજ ગુણ કેતા રે દાખવું, તોં વિણુસ્યો ધરવાસ.	
એ તનું દીપકવાટ છે, તું વહાલો તૈલ પૂર;	જડતા૦ ૫.
તું સરવર મેં માછલી, મેં કર્મલિની તું સૂર.	
તું વાદલ મેં દામિની, તું તરવર મેં પાન;	જડતા૦ ૬.
તું માનસર મેં હંસલી, તું ઉત્તમંગ મેં કાન.	
દાદુર ચાતક મોર હે, તું ગિરિઓ ધન મેહ;	જડતા૦ ૭.
દર્શન પ્યાસ જીઆધ્યે, ઇમ કિમ દીજે રે છેહ.	
કોમળ કુમુદિની મેં અછાં, તું છે ચન્દ્ર સમાન;	જડતા૦ ૮.
તું તરવર મેં પંખિયા, કુણુ હવે દેશે રે માન.	
છણુ પરેં માયા રે યોષિતા, ઝુરતીધરતી ઢળી તામ;	જડતા૦ ૯.
મોહતણો પરિવાર જે, બીજે પણુ ગયો આમ.	
મોહતણું મૃત્યુ દેખીને, હરખ્યા સુર નર રાય;	જડતા૦ ૧૦,
ફૂલતણી વૃષ્ટિ વીરને, શિરપર કીધી રે આપ.	
જય જય શબ્દ સહ કહે, થારી શક્તિ અપાર;	જડતા૦ ૧૧.
હિમગિરિ હીર તણી પરેં, તુજ ગુણ નિર્મળહાર.	
ઐરવત ભરત વિદેહમેં, તુંહિજ સખરો હેત;	જડતા૦ ૧૨.
સઠ્ઠજશરીરી રે જીવને, તું સુખ બીજનો ખેત.	
તું હિતવચ્છળ માત જ્યું, વિદ્ધ વિદ્યારણુ વીર;	જડતા૦ ૧૩.
કલિયુગ પાવક જીપવા, અધિકું નિર્મળ નીર.	

તું સાહિબ શિર સેહરો, ભૂરભવિક સુખકાર;	
ભવભય હરણુ હરાયવા, તું પંચાયણુ સાર.	જડતા૦ ૧૪.
કનનલ યમુનાનલ કોકિલા, એહો કાલોરે પાપ;	
તે ગયો દૂરે આજથી. દૂર ગયો દુઃખ વ્યાપ.	જડતા૦ ૧૫.
ઉદયાચળ જિનશાસને, તું ઉગો અખ સૂર;	
તિમિરપાખંડ દૂરે ગયાં, દિન અધિક પંદૂર.	જડતા૦ ૧૬.
રવિ તો ઉગે આથમે, ચન્દ્ર કલંકી રે હોય;	
મણિ તો પચ્છર આખિયે, સુરતરને વૃક્ષ જોય.	જડતા૦ ૧૭.
તાહરી આપમ જે હુવે, તે જગમેં નહિં દીઠ;	
અધિકું અમૃત પાનથી, તુજ દર્શન અમ મીઠ.	જડતા૦ ૧૮.
શ્રી જિનરાજ મયા કરી, એ રુદ્ધિ આધરે તોહિ;	
વીર વિબુધ શિર સેહરો, દિન દિન અધિકી રે સોહ.	જડતા૦ ૧૯.
છણિ પરેં સુરતર કિન્નરેં, ગુણ ગાયા ધર્મ ટેક;	
ધર્મમંદિર ધન તે સહી, સેવે વીર વિવેક.	જડતા૦ ૨૦.

દોહરા.

જયત હૂધ જાણી કરી, હરખી વીરની માત;	
પુત્ર સમીપેં આપને, આખેં મધુરી વાત.	૧.
ચિરંજીવ જીવન જગત, તીન જીવન વિખ્યાત;	
સુત સંગમ શીતલ ધર્યો, ચંદન ચન્દ્ર કહાત.	૩.
સાચી ધારા દૂધની, તેં ધાવી છે મુજ;	
સ્વચ્છ વત્સ તું હવે થયો, શોભ વધી બહુ તુજ.	૩.
ચિત મનોરથ માહરા, ભવ્ય જીવ કિંધ એહ;	
સિદ્ધિ પ્રતેં પામ્યા સહી, એ ઊપમ સરનેહ.	૪.
સિંહ સમા હું તુજ સુતેં, ગંજ શકે કુણુ મોહ;	
ખીજની મા બાપડી, કુણુ જણુશે સમ તોહ.	૫.
અવિચલ રૂઢિ હોજે સદા, ધર્મ નીતિ આધાર;	
નિજ કુળ દીપાયો ખરો, સકળ જીવ સુખકાર.	૬.
એહ વચન નિર્વૃત્તિનાં, સુણિયાં વીર વિવેક;	
મખ્યભાવ બાવી રહ્યો, નિજગુણ નિર્મળ ટેક.	૭.

રથુ ખેતર રહ્યા મોહનો, સધળોઈ પરિવાર;
એક તાત મન તિહાં કિણુ, જીવતો દીઠ તિવાર.

૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

પિયુ ચલે પરદેશ, સળે ગુણ લે ચલે;—એ દેશી.

તિણુ વેલાં ત્યાં વીર વિવેકે તાતને,
નિરખ્યો પરખ્યો ક્ષીણુ ખરો તસુ ગાતને;
નાહિ વિલેપન કર્મ તણો નહિ અતિ ઘણો,
અતિ નહિ અંચલ અંચલ ઉપમ કિમ ભણો.

૧.

મૂકે બહુ નિઃશ્વાસ આશ મન સંભરે,
મોહશું સખળો રનેહ મેહ આંસુ ઝરે;
આથમિયો મોહ સૂર નિશિ સદા કો કહે,
સિંહ ગયો જિમ હરિણુ વનમાં આવી રહે.

૨.

રાજ કાજ સુખ સાજ સહુ મુજ હાથથો,
રાગાદિક પરિવાર પ્રવર્તનો નાથ થો;
હૈ હૈ દોષી દેવ તેં એવડો શું કિયો,
ચિન્તામણિ મોહરાય ઉદ્ધાસીને દીયો.

૩.

ભક્તિ યુગતિ ભરપૂર ભલી પરેં મુજ હતી,
હવે કુણુ કરશે સેવ દેવ મન ભાવતી;
વિરહ વિલાપ સંતાપ તાતને જાણીને,
આયો રાય વિવેક નેક મન આણીને.

૪.

વીર કહે સુણુ વાત તાત હવે માહરી,
એ માર્યો જે મોહ સોહ સવિ તાહરી;
તીન જીવન દુઃખદાય રાય મોહ એ હતો,
પાપ તાપ બહુ વ્યાપ કળા ગુર એ છતો.

૫.

જીવ હણાય બણાય વહે જૂઠાં સદા,
પરધન હરથુ પરદાર સેવ છે એ મુદા;
મિત્રશું દ્રોહ વિછોડ કરી ધન મેળવે,
નિસદ્દિન મહિરાપાન ખાનુ છાક્યો લવે.

૬.

જીવ ભણીએ નરક નિગોદ લઈ ફેરવે,
ભૂખ તૃષા તપ શીત રીત પણ જેરવે;
આધિ વ્યાધિ બહુ સાધ અગાધ સમુદ્ર છે,
જ્ઞાન ધ્યાન બુધ પાન ભણી મુનિ કુદ્ર છે. ૭.

કરડો એહ કપૂત કુકર્મતણો ધણી,
એહના બહુ અપરાધ સહ્યા મેં અવગણી;
ધિક્ ધિક્ તુઝને પ્રેમ જે મોહ વધારીઓ,
શાન્તિ પ્રકૃતિ મુઝ જાણુ તિહાંથી વારીયો. ૮.

નિવૃત્તિ તાહરી નારી સારીપૂત હું છતો,
હવે મુઝ ધરમેં આવણુરો કર તું મતો;
લોક કથીર તણી બૂપા તુઝ તતુ હતી,
હેમ તણી હિતમોહ તોહિ દુખહી રતી. ૯.

દેવ નિરંજન ધ્યાયો આયો મુઝ ગેહમેં,
આલ પંપાલ વિચાર વિકારે કારમેં;
લોક કહેશે વાહ વાહ મંત્રી તો ભણી,
ભક્તિ ભાવ ભરપૂર કરશ્યાં તુમ તણી. ૧૦.

એહ વચન સુણી મંત્રી વિચારે મન કરી,
વીર વિવેક વિચાર કહે છે હિતધરી;
પણુ માહરી સુખ વાત ધાત મોહશું ભિલે,
વિરશું નવલી પ્રીત રીત કહો કિમ ભિલે. ૧૧.

એહની માતા શાતા મુઝથી નવિ લાહી,
તે દુઃખ હિયામાંહિ નાહિં કહો કિમ સહી;
પુત્ર વધુને હાથ સાથ જીમણુ હુશે,
આગુલિયાની શાન તાન મનને કશે. ૧૨.

ભવ વૈરાગ્ય પ્રમુખ એ કહેશે મો ભણી,
તાત તણો નહીં બાપ સાપ એ ધરધણી;
પુત્રતણે બહુમાન ન કોઈ વિચરશે,
તો પણ નયણુ શાન વાન ઉતારશે. ૧૩.

સ્તનરાય મન ભંગ મિલે કહો કિણિ પરે,
 શીલ ભણી કોપાય વાસ ભેલો વસે;
 સાપ આશીર્ષે ધાર કહો કુણુ નર રહે,
 એ ઉપમ અવધાર વિચાર મંત્રી કહે. ૧૪.
 મોહદશા વિપરીત જીત નવિ અનુસરી,
 તો કયું રહ્યે નેહ ગેહ કિણુશું ધરી;
 મને મેલું પરિવાર સાર વિણુ રસ નાહું,
 તોશું એ ધર વાસ દાસ પરનારહી. ૧૫.

દોહરો.

ધમ આલોચી મંત્રવી, દીરઘદર્શી એહ;
 વીર વિવેક ભણી કહે, સુણુ સુપૂત સરનેહ. ૧
 તુજવાણી હિતકારિણી, મીઠી અમૃત ધાર;
 પણુ પરચિત ચિર કાલનો, જ્યારે દૂતો મનોહાર. ૨
 એહ ગયે થઇ ના રહે, મન મંત્રી નિર્ધાર;
 ધણુ શું વાચા મેં કરી, હું ચારી છું લાર. ૩
 બોલ કોલ કિમ પલટિયેં, ઉત્તમ એ આચાર;
 તે સંબલ સખરો દિયો, હિતાશિક્ષા સુવિચાર. ૪
 તું આજ્ઞા દે મંત્રીને, જ્યું કરે અમિ પ્રવેશ;
 અતિ આગ્રહ કીધાં થકાં, વીંદ દીયો આદેશ. ૫
 ચઢી ગુણુઠાણે ખારમે, ભાવતીર્થ જલ સ્નાન;
 સ્નાતક ક્ષાયિક કુંડમાં, શુદ્ધ હુયો બહુ માન. ૬
 અંતરાય પ્રચલા પ્રમુખ, ઇંધણુ કર્મ વિશેષ;
 શુકલ ધ્યાન પાયક પ્રબલ, મન મંત્રિ શુદ્ધ શેષ. ૭
 સાખી વીર વિવેક હુય, વણી ખીન્ને પરિવાર;
 ગત વીર જગ તીવેદ હુય, ભરમ થયો તિણુવાર. ૮
 મૂલ જ્યોતિ પરગટ ભઈ, પ્રગટ્યો ચેતનસાય;
 ઈણુ અવસર હવે મૂલગી, ચેતન રાણી આય. ૯

ઠાલ ૧૪ મી.

(ચારો કેશરિઓ કસલીનો—એ દેશી.)

અખ ચેતના શ્રી વીનવે રાણી,	સુણુને સાહિબજી	
આજ અવસર પાયો મનહર પ્રાણી;	સુણુને	
હું એટલા દિન જે તુમપેં નાઈ,	સુણુને	
તે સખ ગુનહો બક્ષણ્યો મન લાઈ,	સુણુને	૧
હું અવિહડ નેહો મનમાં ધરતી;	સુણુને	
હવે આપ મિલ્યા જ્યું મેહને ધરતી;	સુણુને	
હવે જીઆ ન હુઆ કબહી વહાલા,	સુણુને	
જખ મારો માયા દોપી કાહલા.	સુણુને	૨
હવે હું તુમ ચરણની હુઈ દારી,	સુણુને	
જ્યું માનસરોવર હંસી વારી:	સુણુને	
એ મોહ અને મન મંત્રી થારે,	સુણુને	
તખ તાઈ રસણો હુતો મારે.	સુણુને	૩
ઈતરા દિન માયા જલેં બાંધ્યો,	સુણુને	
હવે પરમાનંદ પદ પૂરણ લાંધ્યો;	સુણુને	
ઈતરા દિન વયરી વશ પડિયો,	સુણુને	
તિહાં બંધન સંધન સખલો અડિયો.	સુણુને	૪
હવે જ્ઞાન ગુલાબ કરી અંગ ભીનો,	સુણુને	
થારો મૂલગા રુપરો મુઝરો કીનો;	સુણુને	
માનું વાદલ મૂક્યો સૂરજ શોરે,	સુણુને	
માનું રાહેં મૂક્યો શશિધર મોહે.	સુણુને	૫
માનું નિર્ધમ પાવક પ્રબળ સહાયો;	સુણુને	
માનું માટીથી એ કંચન આયો;	સુણુને	
જણે ખાણ ખણુંતાં માણુક પાયો,	સુણુને	
તું અનુપમ દીપક તેજ સવાયો.	સુણુને	૬
એ હેમ તણો સિંહાસન દેવા,	સુણુને	
રચિયો છે યેસા કરશે સેવા;	સુણુને	

ઉપદેશ દિયો હવે મનને રંગે,	સુણુજ્ઞે૦	
ભવિલોક ભણી સુખ તુમચે સંગે,	સુણુજ્ઞે૦	૭
ધમ વયણુ ગુણી પટરાણી કેરાં,	સુણુજ્ઞે૦	
હંસ રાગને મન હર્ષ ધણેરા:	સુણુજ્ઞે૦	
હવે પ્યારી કેરા વિરહો નાંહી,	સુણુજ્ઞે૦	
નિજરૂપ વિરાગ્યો નિજગુણ માંહી.	સુણુજ્ઞે૦	૮

દોહરા.

જય જય શબ્દ સહુ ભણે, ધન ધન તું મહારાય;		૧
ન્યાય ધર્મ દીપાવિયો, તેરમ ગુણહાણાં પાય.		
નિજપદ પ્રભુતા પદ લહ્યો, લાધા મૂલગો રાગ;		૨
બંધન અરિ દૂરે ગયા, પરમહંસ નૃપરાજ.		
સુરપતિ નરપતિ ભાવશું, મનમદ મચ્છર છોડિ;		૩
ભય ભય બંધન મૂકવા, સેવે છે કર જ્ઞેડિ.		
વાણી ધણિ પરે ભાંખશે, ભવિજનને ઉપકાર.		૪
નિજગુણ પરગુણ કર્મ રિપુ, વિવરે ધરજ્ઞે સાર.		
મોહરાય જીત્યા વિના, શિવપદ લહિયેં કમ;		૫
જીપણની વિધિ મેં કહી, સધલી માંડી જ્યેમ.		
વિનય વિવેક વિચારણા, આતમનો ગુણ એહ,		૬
વસ્તુ થકી જ્ઞેતાં થકાં, ઉપાવન ધરી નેહ.		

ઢાલ ૧૫ મી.

(કપૂર હુવે અતિ બળલોરે—એ દેશી.)

ગ્રામણી આગેં એ કહ્યો રે, સધળો એ વિરતાંત,		
પરમહંસ હું ધણી પરેરે, હુઆ તું સંત રે પ્રાણી;		
કર શ્રી આત્મધર્મ, જીપીજેં જ્યું કર્મ રે પ્રાણી. કર૦ એ આંકણી ૧.		
હંસ નામ તે મોહરેં રે, મૂલ ગુણેં નિર્ધાર;		
રૂઢ નામ તે ધર્મ રચિજ, એહ અરથ અવધાર રે પ્રાણી. કર૦ ૨.		
માયા મોહ એ મેં ક્રિયાજ, નાના રૂપ પ્રકાર;		
સુમતિ વિવેક વિના સહુજ, ભરિયાં પાપભંડાર રે પ્રાણી. કર૦ ૩.		

આપદ સંપદ નવિ લહેજી, જ્ઞાન તણો ક્રિયો માન;	
ભૂતો બ્રામક ભાવશું જી, ન ધરયો નિરંજન ધ્યાનરે પ્રાણી.	કરં ૪.
બહુ વિધ જીવાયોનિમેં જી, બહુ વિધ ધરિયાં નામ;	
નાના વિધ ત્યાં દુઃખ સહ્યાં જી, સઘળી ફરસી ઠામરે પ્રાણી.	કરં ૫.
સમય તણો બલ સાધીનેં જી, શ્રી પરમેષ્ઠિ પસાય;	
મલિયા વિવેક વૈરાગ્યશું જી, મેં જીયો મોહરાયરે પ્રાણી.	કરં ૬.
મોહ જીયો માયા ગમ જી, નાહા વિષય ચિકાર;	
નિજ ગુણ મણિ કરિ શોભતોજી, પરતિખ દેખતું સારરે પ્રાણી.	કરં ૭.
ચેતના પટરાણી મલીજી, નીકે નિર્મલ નર;	
સતીય શિરોમણિ શોભતીજી, દીઠા આનંદ પૂર રે પ્રાણી.	કરં ૮.
રાણી ગુણ કેતા કહુજી, ગણતાં ન આવે પાર;	
અવિચલ પદ હવે એહથીજી, આમણી તું અવધાર રે પ્રાણી.	કરં ૯.
કર્મ ભરમ દૂરેં ગયાજી, આયો આપ સ્વભાવ;	
જ્ઞાન સુરજ ઉગ્યો સહીજી, નાહા વિકલ વિભાવ રે પ્રાણી.	કરં ૧૦.
ધમ સુણી આમણી આવશેજી, સાચી સઘળી વાત;	
એ ભવ મુઝને તેં દીયોજી, ભેદાણી મુજ ધાત રે પ્રાણી.	કરં ૧૧.
મોહ માયા કરી નવિ લખ્યોજી, એહ સ્વરૂપ વિચાર;	
મિથ્યા તિમેર દૂરેં ગયાંજી, સ્વામી મુઝને તાર રે પ્રાણી.	કરં ૧૨.
સૂર ભરમ નાશી ગયાજી, સૂરજ સાચો દીઠ;	
એ વિસ્તંત મેં અનુભવ્યોજી, અમૃતથી બહુ મીઠ રે પ્રાણી.	કરં ૧૩.
આપ સમોવડ મુઝ કરોજી, અવધારો અરદાસ;	
ચરણ ન છોડું તાહરાંજી, છોડિ વિભવનો પાસ રે પ્રાણી.	કરં ૧૪.
સંવેગ નિર્વેદ :દેખિનેજી, ધર્મ રુચિ અણુગાર;	
દેશે દિક્ષા તેહનેજી, આણી મન ઉપકાર રે પ્રાણી.	કરં ૧૫.
આમણી દિક્ષા લેધનેજી, રહેશે ગુરુની સાથ;	
તપ જપ સંયમ ખપ કરેજી, હોશે સહુનો નાથ રે પ્રાણી.	કરં ૧૬.
આમણી કર્મ ખાપધનેજી, લહેશે કેવળજ્ઞાન;	
સોઢાલોક વિલોકશેજી, અનુપમ રૂપનિધાન રે પ્રાણી.	કરં ૧૭

મુક્તે જાશે મુનિવરજી, એ જિનધર્મ પસાય;
ધર્મમંદિરગણિ તેહનાજી, ચરણ નમે ચિત્ત લાય રે પ્રાણી.

કર૦ ૧૮

દોહર.

એતના રાણી એકદા, અવસર સમયો દેખ;
હંસરાયને વીનવે, વારુ વાત વિશેષ.
જ્ઞાન અંતર દર્શન વડી, અનંત વીર્ય સુખકાર;
અવિચલ પદ પુર પરગડો તિહાં જમ્યે અવધાર.

૧.

૨.

ઢાલ ૧૬ મી.

(અસ્થિર આ સંપદા રે—એ દેશી.)

કાયા નગરી કારમી રે, અશુચિ તણો ભંડાર;
સાત ધાત નવ બારણાં રે, માંસ રુધિર વિસ્તાર.
વાલેસર વીનવો રે, આતમ તું અવધાર.

વાલેસર૦

એ આકણી૦ ૧

ચર્મ માંસ આતાં શિરા હાંડે કરીરે; બંધાણો જસ બંધ;
લાલ સિંહાસન મલ મૂત્ર શું રે, વાસ રહ્યો દુર્ગંધ.
દમક ચમક કંચન જિસી રે, પરિ પુર્જલ પરસંગ;
સુરતિ મૂરતિ સોહિણી રે, ક્ષણમે પામે ભંગ.
મણિ મુક્તા પ્રલ એ નહિં રે, કંચન રંગ ન હોય:

વાલેસર૦ ૨.

વાલેસર૦ ૩.

મોહી જન મોહી રહ્યા રે, વાર વાર મુખ નેય.

વાલેસર૦ ૪.

અન્ન પાન ધૂત ગોલ જે રે, સખરા ફલ પ્રલ પાન;

ચૂચા ચંદન અરગજરે, તનુ સંગે મણિ જાણ.

વાલેસર૦ ૫.

નક ચક મચ્છ કચ્છપારે, નકુલ ઉંદર સિંહ સાપ;

ભૂત પ્રેત મંત્ર શાકિની રે, ગુહમ અંધિ વાત તાપ.

વાલેસર૦ ૬.

ચક ધનુષ બાણ ખર્જ જે રે, બરછી તુંબ બંદૂક પ્રહાર;

ધત્યાદિકથી બય ધરે રે, પગ પગ વિદન વિકાર રે પ્રાણી.

વાલેસર૦ ૭.

રોગ શોક રિપુ રોપથી રે, સખલો તનુ સૂકાય;

દુષ્ટ દષ્ટિ ઋષિ કોપથી રે, ભરમ સમોવડ થાય રે પ્રાણી.

વાલેસર૦ ૮.

રનેહ રાગ શોષ બય ચકી રે, કોમલ તનુ કુમલાય;

અતિ આહાર શીત તાપથી રે, ધાત પાત વશ થાયરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૯.
 અંગ સંગ પંક નીરમે રે, વસીયો કમલ સમાન;
 સર્પશિરે જ્યું મણિ રહે રે, આપ અલેપ સુગણુરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૦.
 પાંચ ભૂત જડ એક મિદ્યા રે, નામ કર્મ સંયોગ;
 તું પવન પ્રકાર લહી કરી રે, જ્યું વાદલનું જોર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૧.
 ચિદાનંદ તું જ્યોતિ છે રે, અવિનાશી અવિકાર;
 ઘડાં રહેવું તુઝને નહિં રે, આપો આપ વિચાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૨.
 અનંતવાર લઇ મૂકિયાં રે, એહવા દેહ સ્વરૂપ;
 હવે કાંઇ ધરવું નહિં રે, સ્વયંમરૂપ ચિદ્રૂપ રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૩.
 એહ વચન નિજ નારીનું રે, માન્યું આતમરાય;
 પરમ બ્રહ્મ પદ પામવા રે, કીધો એહ ઉપાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૪.
 જોગ નિરુધન સાચવે રે, તન મન વચન પ્રકાર;
 પ્રકૃતિ પચ્યાસી, છોડવે રે, લાગીથી જ્યું છારે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૫.
 ગુણુભણુ ચૌદમે સ્થિર રહે રે, લઘુ અક્ષર પંચ સાર;
 ચેતના રાણી પરવરચો રે, જાણે મુક્તિ મઝાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૬.
 બાણ છુટો જિમ ધનુષથી રે, નિર્લેપ : તુંબી દેખ;
 દીપ શિખા ઉંચી ધસે રે, યુગતે કીધ વિશેષ રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૭.
 અતુલી બલ એ આતમા રે, એક સમયમાં જાય;
 રિણુ ગતિ સમથેણું કરીરે, પરમાનંદ પદ થાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૮.
 પરમ ધ્યાન પદ પામિયો રે, પરમ મંગલ પરકાશ;
 ધર્મ મંદિર કહે એ સુણ્યાં રે, થાયે અધિક ઉક્તાસરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૯.

લાળ. ૬૭ મી.

(પ્રણમી પાસ જિનેસર કેરા—એ દેશી.)

હવે શિવપદ ગુણુસ્થાનક ગુણુ થુણિયે, આગમ અર્થ થકી જ્યું સુણિયે;
 અબલ અક્ષય પદ એહજ કહિયે, ચૌદેરાજ શિરોપર વહિયે. ૧
 નરલોક જેતી લાંબી પહોલી, છત્રાકારે અતિહી ધવલી;
 સિદ્ધ શિલા ઉપર આકાશે, નિજ નિજ અવગાહન કરી બાસે. ૨
 જ્ઞાનાવરણુ ગયાથી પાયો, કેવલ જ્ઞાન અનંત સમાયો;

દર્શનાવરણુ ગયાથી આયો, દર્શન અનંત તણો સુખ ભાયો.	૩
ચરિત્ર ક્ષાયિક સમકિત લીધા, બેહુ મોહ તણો ક્ષય કીધા;	
વેદની જતાં અનંત સુખ સારા, અનંત વીર્ય દ્વ્યા વિદ્ન નિવારા.	૪
અક્ષય સ્થિતિ હ્રષ્ટ આયુ ખપાયા, ક્ષાયિક પારિણામિક તસુ ભાયા;	
નામ કર્મ ગયા તે અશરીરી, ગોત્ર ગયા અવગાહન ધીરી.	૫
ગર્ભ પ્રસવની વેદ ન છાંડી, વેદની કર્મ તણો બલ નાંહિ;	
વિષય કષાયતણા ભય નાવે, યોગ વિયોગનો દુઃખ ન પાવે;	૬
લેવા દેવા ન કરે સેવા, ધન વન મનરી મમતા ન ધરેવા;	
જલથલ જાહે આવું જોરા, તિહાં કિણુ કેહનો ન ચલે તોરા.	૭
ડંસ મસક ક્રુષ્ટ જીવની પીડા, માખી ભમરી કાડી તીડા;	
ખીંછુ સાપ વીરોધી જીવા, નાંહી અંધારો નાંહી દીવા.	૮
સાતે ભયની કા નહિં ભીતિ, સ્તિ પાલટણીકા નહીં રીતિ;	
મંત્ર યંત્રકો જાણ્યાં જોશી, નર્તકી ગાયાં મેસાં ઘોસી.	૯
રાજા રંક ન કોઈ લોકા, આધિ વ્યાધિ નહીં કોઈ શોકા;	
ડાકિની શાકિની વ્યંતર દોષા, આશા પાશા નહીં કો શોષા.	૧૦
અશન વસન નહીં રમણી રંગા, હાસ વિલાસ તણી નહીં સંગા;	
ખાટ પાટ નનહીં પોઢી સેઝા, રુસે તુસે નહીં કો હેજા.	૧૧
જૂખ તૃપા તપ શીત ન બાધા, કોઈ ન જોલા ઘાટન વાધા;	
મંદિર મહિલ ન કોઈ વિમાના, કોઈ ન કરે આદર માના.	૧૨
તપ જપ કિરિયા શીલ ન પાલે, દાન દયા વળી કોઈ ન નિહાલે;	
ધ્યાન નહિં કો ધર્મની ચર્ચા, દેવ તણી નહિં સેવા અર્ચા.	૧૩
પાપને પુણ્ય તણા નહિં બંધા, આશ્રવ સંવરનો નહિં સંધા;	
ગુણુઠાણા નહિં ચઢણુ ઉતારા, એ સાધકતા નહિંય લગારા.	૧૪
છેદન ભેદન નહિંકો ખેદા, શોષણુ તોષણુ વર્ણુન વેદા;	
શબ્દ રુપ રસ રૂપ ન ગંધા, સ્થિતિ ગતિ સુખ દુઃખ ગહી પ્રતિબંધા.	૧૫
ઉપમ દીજે એહની જીકાઈ, તે જગમાં હે વસ્તુ ન કાંઈ;	
જ્યોતિરુપ તણે અતુસારે, પડિત નર મનમે અવધારે.	૧૬
સુરપતિ નરપતિનાં સુખ જેતાં, સધલાં મેલાં કીજે તેતાં;	

તેહ થકા અનંત કહી જે સંપૂર્ણ સુખ તે નવિ છીજે. ૧૭
કેવલજ્ઞાની શિવ સુખ દેખે, કહી ન શકે તે સુખ સુવિશેષ;
દાંડિયાનાં સુખ તે દુઃખ લેખે, સંસારી મીઠાં કરી દેખે. ૧૮
સ્થિર પદ સ્થાનક ધણિ પરે પાયો, ભવિજન સુણતાં સુખ સવાયો;
ધર્મમંદિર કહે ધન ધન તેહા, એ પદ પામે પૂરણ જેહા. ૧૯

દોહરા.

પરમહંસ રાજ તિહાં, રાજ કરે નિતમેવ;
પ્રહ ઉડીને પ્રણમતાં, મન વંછિત તતખેવ.

૧

ઢાળ ૧૮ મી.

(દેશી હંસલાની.)

નિર્ગુણ હંસ રાયના, તે સુણજે હો ભવિજન મન લાયકે,	„
હંસજી ભલો ભલો હંસ રાજ હો અતિ છવલ સુહાય કે;	હંસજી
લોકાલોક વિલોકિને, સુખ માને હો નિજપદ સુપસાય કે.	„ ૧
અંધન સવિ દૂરે ગયાં, જ્યોતિ પ્રગટી હો અતિહી ઉદારકે;	„
અક્ષય અરુપી આતમા, અવિનાશી હો પર જ્ઞાન પ્રકારકે.	„ ૨
અકથા અકર્તા એ સહી, ચિદ્રૂપી હો ચિદાનંદ વિલાસ કે;	„
વિપયાતિત અજીત એ, ચિન્મૂર્તિ હો ચિન્મય સુપ્રકાશકે.	„ ૩
અગુર લઘુ ગુણ શોભતો, ખેંમરૂપી હો માહાધામ નિધાનકે;	„
પરમ પ્રયોધ પ્રકાશએ, સંધાતી હો શિવરૂપ પ્રધાનકે	„ ૪
જ્ઞાનાદિક ગુણ શોભતા, જ્ઞાન દષ્ટિ હોનિજ સકલઃસ્વરૂપકે;	„
નિષ્કલંકા નિર્લેપ એ, નિઃસંગી હો નિર્ભંગી ભૂપકે	„ ૫
દ્રવ્ય ગુણે કરી એક છે, જ્ઞાન દર્શન હો ચારિત્ર અનંતકે;	
સંસારી સુખ જે ધરે, તો તેહને હો દુઃખમાને સંતકે.	„ ૬
અવિકારી અવિકારતું, સુખ માણે હો નિજ ગુણનિર્ભાયકો;	„
વચન અગોચર એહનાં, ગુણ વર્ણન હો કેવલી ન કહાયકે.	„ ૭
સંસારી સુખ એકઠો, સહુ ટાળે હો મન ભુદ્ધિ વિજ્ઞાનકે;	„
એહ થકા અધિકો સહી, લવે સત હો સુર સુખ નિધાનકે.	„ ૮
હંસ રાજ સુખ અગલે, અનંત ભગે હો હીણો સુખ તેહકે;	„

સદા વિરાજિત એહવા, ગુણ પ્રગટ્યા હો નાવે તમુ છેહકે.	„ ૯
કિણુ ઈકે નૃપજયું આણિઓ, લિલ વનનો હો ઉપકારી જાણુકે;	„
સધળાં સુખ તેહને દિયાં, નવનવલાં હો દિયા ખાન ને પાનકે;	„ ૧૦
ફિરી તે અટવીમાં ગયો, આવી મીલિયો હો સધજો પરિવારકે;	„
પૂછી વાતાં સુખતણી, કહી ન શકે હો સધજો વિસ્તારકે.	„ ૧૧
સરખાં કરીને દાખવે, તે વનમાં હો નહિં કાંઈ વાતકે;	„
છણી પરે સુખ હંસ રાજનાં, કહી ન શકું હો સધળાં વિખ્યાતકે.	„ ૧૨
કારમું સુખ સંસારમું, રોગશોકે હો ભરિયું ભરપૂર કે;	„
પરમ પવિત્ર પ્રધાનએ, અધભંજન હો રંજન બહુ ભૂરકે.	„ ૧૩
મહિમા બ્રહ્મ વિલાસની, કહી ન શકે હો સુરગુર પણુ એહકે;	„
ધર્મમંદિર કહે વંદણા, કરજોડી હો ધરી ધર્મ સ્નેહકે.	„ ૧૪

દોહરા.

મંગલ કારણુ એ સહી, માંગલીક સુખ રુપ;	
જોય ધ્યેય કરી ધવલપદ, આતમ આપ સ્વરુપ.	૧
પરમદેવ પણુ એ સહી, તારણુ તરણુ સુ એહ;	
પરમ સમાધિ સ્વરુપ એ, જ્ઞાન રતન ગુણગેહ.	૨
બ્રહ્મ રસાયણુ સંગથી, હેમ કૂધાતુ વિકાર;	
તિમ એ અંતર આતમા, પરમાતમતા સાર.	૩
ત્યાં લગિ મીઠાં અવર રસ, જ્યાં લગ એ નવદીઠ;	
જ્યાં અમૃત આપ્યું નહિં, ત્યાં જલ સ્વાદો મીઠ.	૪
ખડ દર્શન નદીયાં સમાં, નિજનિજ નય વિસ્તાર;	
સધલા નય સમવાયધર, જિન મત સાગર સાર.	૫
સ્યાદાદ મતિ અનુસરે, તે પામે બ્રહ્મરૂપ;	
એહ વિના સધલા ગણો, ભવ સંસાર સ્વરૂપ.	૬
ઉઘમ સંસારી સકલ, સકલ નિષ્કળ પણુ હોય;	
એ અમોઘ ફલ લ્યો સદા, છતાં સંદેહ ન કોય.	૭
જ્ઞાની જ્ઞાને રાચશે, અજ્ઞાની અજ્ઞાન;	
જ્ઞાન તણા ગુણુ સેવતાં, જ્ઞાન ધ્યાન બહુવાન.	૮

ઢાળ ૧૯ મી.

(ઇણિ પરેં ભાવ ભકિત મન આણી—એ દેશી,)

ધન ધન ધર્મ રચિ શ્રી ઋષિરાયા, આત્મ ધર્મ ખતાયાળ;
આમિણી પ્રમુખ ભવિકજન તાર્યા, આતમ કામ સમારયાળ.

ધન૦ એ આંકણી. ૧

આતમ સુરતરકામિત દાતા, કામ ધેનુ વિખ્યાતાળ;
રત્ન ચિંતામણિ કામિત કુંભા, આતમભદિમા અચંભાળ. ધન૦ ૨

પરમાતમ સેવો ભવિ પ્રાણી, એ શિવપદ સહી નાણીળ;
રસના પામી સફલી ગણિયેં, જે જિનધર્મ ગુણુ યુણીયેંળ. ધન૦ ૩

પુણ્ય પાપ બેહુએ જવાસી, ઇણથી હોય ઉદાસીળ;
આતમકેરેં રૂપ નિહાલો, વિષય થકી મનેવાલોળ. ધન૦ ૪

નિજગુણુ પરગુણુ બેહુ જુએ, અંતર ગતિતસુ સૂએળ;
બાહિજ તપ જપ બહુલાં સાધે, વિરલા જ્ઞાન આરાધેળ. ધન૦ ૫

દેશ વિરાધક જ્ઞાની હોવે, જે પ્રમાદને સેવેળ;
અજ્ઞાની કિરિયા ગુણુ ભરિયો, દેશે આરાધક વાર વોળ. ધન૦ ૬

આરાધક જ્ઞાની આગમમેં, સાચો શુદ્ધ શમ દમમેંળ;
અજ્ઞાથી આરાધક નાહિં, જે તપ જપ ખપમાંદીળ. ધન૦ ૭

માંગલીક મહોટો ધર્મ જાણો, મંત્ર મહા મન આણોળ;
ભાવના સૂધી આતમ ભાવો, પરમાનંદ સુખ પાવોળ. ધન૦ ૮

ધ્યેય ન ગેય ન હેય ન કાર્ષ, અતરંજાને જેધળ;
પ્રહ ઉઠીને કીજેં પ્રણામા, ફલે મનેરથ કામાળ. ધન૦ ૯

પ્રયોધ ચિંતામણી અથ પ્રસિધ્ધિ, શ્રી જપશેખર કીધાળ;
મોહ-વિવેક તણા અધિકારા, ગિર્વાણુ વાણી સારાળ. ધન૦ ૧૦

મંદ મત જે મનમેં આણે, આલસ પણુ અંગ આણેળ;
તિણે એ ઢાલા ભાષાપ્રબંધે, ભવિજનને સુખ સંધેળ. ધન૦ ૧૧

શ્રી જિનધર્મ સૂરીશ્વર રાજે, દિન દિન અધિક દિવાજેળ;
આદેશ તાસ લહી ચોમાસા, કીધી ધર્મ ઉલ્લાસાળ. ધન૦ ૧૨

શ્રી મુલતાન નગરમેં સોહે, પાર્શ્વનાથ મન માહેળ;

- તાસુ પસાયેં ચોપાઇ કાધી, મંગલમાલ પ્રસિધીજી. ધન૦ ૧૩
- અધ્યાતમ શૈલી મન લાઇ, સુખાનંદ સુખ દાયીજી, ધન૦ ૧૪
- ધર્મ ધુરંધર શ્રાવક સંગેં, વાઘે જ્ઞાન સુરંગેજી; ધન૦ ૧૪
- ઉદમ આદર એહનો જાણી, એ રચના મન આણીજી; ધન૦ ૧૫
- લાભ થયો મુઝને ધર્મ ધ્યાના, ભવિજનને વધ્યો જ્ઞાનજી. ધન૦ ૧૫
- સત્તરશેં એકતાલે વર્ષે, ઉજ્જવલ પક્ષ શુભ દિવસેંજી; ધન૦ ૧૬
- માગશિર દશમી સ્થિર શુભયોગા, ચૌપાઇ થઇ સુપ્રયોગાજી. ધન૦ ૧૬
- વડવખતી ખડતરગણુ ઇંદા, યુગવર શ્રી જિન ચંદાજી; ધન૦ ૧૭
- ભુવન મેરુ ગણિ સુમતિ સુરંગા, પુણ્ય તણા શીષ ચંગાજી. ધન૦ ૧૭
- પુણ્ય રત્ન વાચક પરધાના, તાસુ શિષ્ય બહુ માનાજી; ધન૦ ૧૮
- દયાકુશલ પાઠક પદધારી, સુવિહિત સાધુ વિહારીજી. ધન૦ ૧૮
- તસુ શિષ્ય ધર્મ મંદિર ગુણુ ગાવે, ચઢતી દોલત પાવેજી; ધન૦ ૧૯
- રૂપ રત્ન સુખ સંપતિ વાઘેજી, જે જિનધર્મ આરાધેજી. ધન૦ ૧૯
- સુણુતાં ભણુતાં પાપ પલાવે, જ્ઞાન કલાદિક પાવેજી; ધન૦ ૨૦
- જે નર હોશે જાણુ પ્રવીણા, તે ઇણુ અધિકારેં લીણાજી. ધન૦ ૨૦
- મોર તણા જે મેલુ હોઇ, તે ઇણુ સાહમો ન જોઇજી; ધન૦ ૨૧
- કરશે કલ્પના ફડી આખી, કિણુ દીડી કુણુ સાખીજી. ધન૦ ૨૧
- વીર વિવેક તણા જે ભાઇ, કરશે પ્રીતિ સવાઇજી; ધન૦ ૨૨
- આત્મજ્ઞાન તણા જે રસિયા, તસુ મન વચન એ વસિયાજી. ધન૦ ૨૨
- પરમાદી પ્રાયેં સંસારી, શુદ્ધ ઉપયોગ વિસારીજી; ધન૦ ૨૩
- આગમથી ઉપરાંદો જે હો, મિચ્છામિ દુઃખ તેહોજી. ધન૦ ૨૩
- જ્ઞાન તણી એ મંજરી મહકે, નવ નવ ઢાલે લહેકેજી; ધન૦ ૨૪
- ચતુરાને એ કંઠેં છાજે, આતમગુણુ ધરી રાજેજી. ધન૦ ૨૪
- છ ખડે કરી ચોપાઇ દીપે, મિચ્છા ભાવને જીપેજી; ધન૦ ૨૫
- આતમ દર્શી અર્થ કરેશીજી, આનંદ અંગ મહેસીજી. ધન૦ ૨૫
- ભાવભક્તિ કરી ભવીજન ભણુસે, જે કોઇ આવી સુણુસેજી; ધન૦ ૨૬
- ધર્મમંદિર કહે એ પરધાના, આપે નવેઇ નિધાનાજી. ધન૦ ૨૬

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી ખરતર ગચ્છને વિષે ૧૭૦૦ ના સંકાની લગભગમાં થયા છે.

તેઓશ્રીના ગુરુશ્રીનું નામ દિપચંદ્રજી હતું.

ચતુર્વિંશતિ.

સ્તવના ૧ લી.

(નિદ્રાડી વેરણ હુઈ રહી.—એ દેશી.)

- ઋપભ જિણુંદયું પ્રીતડી, કિમ કાજે હો કહો ચતુર વિચાર;
પ્રભુજી જઈ અલગા વસ્યા, તિહાં કિણે નવિ હો કો વચન ઉચ્ચાર. ઋપભ ૦ ૧.
- કાગલ પણ પોહોંચે નહિ, નવિ પોહોંચે હો તિહાં કો પરધાન;
જે પોહોંચે તે તુમ સમો, નહિ ભાખે હો કાઈનું વ્યવધાન. ઋપભ ૦ ૨.
- પ્રીતિ કરે તે રાગીયા, જિનવરજી હો તુમે તો વીતરાગ;
પ્રીતડી જેહ અરાગીધી, ભેલવવી હો લોકોત્તર માગ. ઋપભ ૦ ૩.
- પ્રીતિ અનાદિની વિષ ભરી, તે રીતે હો કરવા મુઝ ભાવ;
કરવી નિર્વિપ પ્રીતડી, કિણ ભાતે હો કહો બને બનાવ. ઋપભ ૦ ૪.
- પ્રીતિ અનંતી પરથકી, જે તોડે હો તે જોડે એહ;
પરમ પુરુષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાખી ગુણુ ગેહ. ઋપભ ૦ ૫.
- પ્રભુજીને અવલંબતાં, નિજ પ્રભુતા હો પ્રગટે ગુણુરાશ;
દેવચંદ્રની સેવના, આપે મુઝ હો અવિચલ સુખવાસ. ઋપભ ૦ ૬.

સ્તવના ૨ છ.

(દેખો ગતિ દૈવની રે.—એ દેશી.)

જાનાદિક ગુણ સંપન્ન રે, તુઝ અનંત અપાર;
 તે સાંભલતાં ઉપની રે, રૂચિ તેણે પાર ઉતાર,
 અજિત જિન તારજો રે, તારજો દીન દયાળ. અજિત૦ ૧.
 જે જે કારણ જોહનાં રે, સામગ્રી સંયોગ;
 મળતાં કારણ નીપજે રે, કર્તા તણે પ્રયોગ. અજિત૦ ૨.
 કાર્ય સિદ્ધિ કર્તા વસુ રે, લહિ કારણ સંયોગ;
 નિજ પદ કારક પ્રભુ મિલ્યા રે, હોય નિમિત્તહ ભોગ. અજિત૦ ૩.
 અજકુલ ગત કેસરી લહે રે, નિજપદ સિંહ નિલાળ;
 તિમ પ્રભુ ભકતે ભવિ લહે રે, આતમ શક્તિસંભાળ. અજિત૦ ૪.
 કારણ પદ કર્તાપણે રે, કરી આરોપ અભેદ;
 નિજપદ અર્થી પ્રભુ થકા રે, કરે અનેક ઉમેદ. અજિત૦ ૫.
 એલવા પરમાતમ પ્રભુ રે, પરમાનંદ સ્વરૂપ;
 સ્યાદવાદ સત્તા રસી રે, અમલ અખંડ અનૂપ. અજિત૦ ૬.
 આરોપિત સુખ ભ્રમ ટલ્યો રે, ભાસ્યો અવ્યાખ્યાધ;
 સમર્થ અભિલાષીપણું રે, કરતા સાધન સાધ્ય. અજિત૦ ૭.
 આહક્તા સ્વામિત્વતા રે, વ્યાપક ભોક્તા ભાવ;
 કારણુતા કારજતા દશા રે, સકલ અર્થું નિજભાવ. અજિત૦ ૮.
 શ્રદ્ધા ભાસન રમણુતા રે, દાનાદિક પરિણામ;
 સકલ થયા સત્તારસી રે, જીનવર દરિસણ પામ. અજિત૦ ૯.
 તિણે નિર્યામક માહણો રે, વૈદ્ય ગોપ આધાર;
 દેવચંદ્ર સુખસાગર રે, ભાવ ધરમ દાતાર અજિત૦ ૧૦.

સ્તવના ૩ છ.

(ધણુરા ઢોઢા—એ દેશી.)

શ્રી સંભવજિન રાજછ રે, તાહરે અકલ સ્વરૂપ. જિનવર પૂજે;
 સ્વપરપ્રકાશક દિનમણિ રે, સમતા રસનો ભૂપ. જિનવર૦ ૧.
 પૂજે પૂજે રે ભવિક જિન પૂજે, પ્રભુ પૂજ્યા પરમાનંદ. જિનવર૦ એ આંકણી.

અવિસંવાદ નિમિત્ત હો રે, જગત જંતુ સુખ કાજ;	જિનવર૦	
હેતુ સત્ય બહુ માનથી રે, જિન સેવ્યાં શિવરાજ.	જિનવર૦	૨.
ઉપાદાન આતમ સહી રે, પુષ્ટાલંબન દેવ;	જિનવર૦	
ઉપાદાન કારણપણે રે, પ્રગટ કરે પ્રભુ સેવ.	જિનવર૦	૩.
કાર્ય ગુણ કારણપણે રે, કારણ કાર્ય અનુપ;	જિનવર૦	
સકલ સિદ્ધતા તાહરી રે, માહારે સાધનરૂપ,	જિનવર૦	૪.
એકવાર પ્રભુ વંદના રે, આગમ રીતે થાય;	જિનવર૦	
કારણ સત્યે કાર્યની રે, સિદ્ધિ પ્રતીતિ કરાય.	જિનવર૦	૫.
પ્રભુપણે પ્રભુ આલખી રે, અમલ વિમલ ગુણ ગેહ;	જિનવર૦	
સાધ્યદૃષ્ટિ સાધકપણે રે, વદે ધન્ય નર તેહ.	જિનવર૦	૬.
જન્મ કૃતારથ તેહનો રે, દિવસ સપ્તલ પણ તાસ;	જિનવર૦	
જગત શરણુ જિન ચરણને રે, વદે ધરિય ઉદ્ધાસ	જિનવર૦	૭.
નિજ સત્તા નિજ ભાવથી રે, ગુણ અનંતનું ઠાણ;	જિનવર૦	
દેવચંદ્ર જિન રાજજી રે, શુદ્ધ સિદ્ધ સુખ ખાણ.	જિનવર૦	૮.

સ્તવના ૪ થી.

(બ્રહ્મચરિજ પદ પૂજ્યે...એ દેશી.)

ક્યું જાણું ક્યું બની આવહી, અભિનંદન રસ રીતિ હો મિત્ત;		
પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી, કરવી જસુ પરતીત હો મિત્ત.	ક્યું૦	૧.
પરમાતમ પરમેશ્વર, વસ્તુગતે તે અલિપ્ત હો મિત્ત;		
દ્રવ્યે દ્રવ્ય મિલે નહીં, ભાવે તે અન્ય અવ્યાપ્ત હો મિત્ત.	ક્યું૦	૨.
શુદ્ધ સ્વરૂપ સનાતનો, નિર્મલ જે નિઃસંગ હો મિત્ત;		
આતમ વિભૂતિ પરિણમ્યો, ન કરે તે પરસંગ હો મિત્ત.	ક્યું૦	૩.
પણ જાણું આગમખલે, મિલવું તુમ પ્રભુ સાથ હો મિત્ત;		
પ્રભુ તો સ્વસંપત્તિમયી, શુદ્ધ સ્વરૂપનો નાથ હો મિત્ત.	ક્યું૦	૪.
પર પરિણામિકતા અછે, જે તુજ પદગલ ભોગ હો મિત્ત;		
જડ ચલ જગની એડનો, ન ઘટે તુજને ભોગ હો મિત્ત.	ક્યું૦	૫.
શુદ્ધ નિમિત્તિ પ્રભુ પ્રહો, કરી અશુદ્ધ પર હેય હો મિત્ત;		
આત્માલંબી ગુણ લહી, સહુ સાધકનો ધ્યેય હો મિત્ત.	ક્યું૦	૬.
જિમ જિનવર આલંબને, વધે સધ એક તાન હો મિત્ત;		

તિમ તિમ આત્માલંબની, અહે સ્વરૂપ નિદાન હો મિત્ત. કયું ૭.
 સ્વસ્વરૂપ એકત્વતા, સાધે પુર્ણાનંદ હો મિત્ત;
 રમે ભોગવે આત્મા, રત્નત્રયી ગુણુ વૃંદ હો મિત્ત. કયું ૮.
 અભિનંદન અવલંબને, પરમાનંદ વિલાસ હો મિત્ત;
 દેવચંદ્ર પ્રભુ સેવના, કરિ અનુભવ અભ્યાસ હો મિત્ત. કયું ૯.

સ્તવના ૫ મી.

(દેશી કડખાની.)

અહો શ્રી સુમતિ જિન શુદ્ધતા તાહરી, સ્વગુણુ પર્યાય પરિણામ રામી;
 નિત્યતા એકતા અસ્તિતા ઇતરચુત, ભોગ્ય ભોગી થંકા પ્રભુ અકામી. અહો ૧.
 ઉપજે વ્યયલહે તહવિ તેહવો રહે, ગુણુ પ્રમુખ બહુલતા તહવિ પિંડી;
 આત્મભાવે રહે અપરતા નવિ અહે, લોક પ્રદેશ મિત્ત પણુ અખંડિ. અહો ૨.
 કાર્ય કારણપણે પરિણામે તહવિ ધ્રુવ, કાર્ય ભેદે કરે પણુ અભેદી;
 કર્તૃતા પરિણામે નવ્યતા નવિ રમે, સકલવેત્તા થંકા પણુ અવેદી. અહો ૩.
 શુદ્ધતા શુદ્ધતા દેવ પરમાત્મતા, સહજ નિજ ભાવ ભોગી અયોગી;
 સ્વપર ઉપયોગી તાદાત્મ્ય સત્તારસી, શક્તિ પ્રયુજ્જતો ન પ્રયોગી. અહો ૪.
 વસ્તુ નિજ પરિણુતે સર્વ પરિણામકા, એટલે કાઇ પ્રભુતા ન પામે;
 કરે જાણે રમે અનુભવે તે પ્રભુ, તત્ત્વ સ્વામિત્વ શુચિ તત્ત્વ ધામે. અહો ૫.
 જીવ નવિ પુગ્ગલી નૈવ પુગ્ગલ કદા, પુગ્ગલાધાર નહીં તાસ રંગી;
 પરતણો ઈશ નહી અપર અશ્ચર્યતા, વસ્તુ ધર્મે કદા ન પરસંગી. અહો ૬.
 સંપ્રહે નહીં આપે નહીં પરભણી, નવિ કરે આદરે નપર રાખે;
 શુદ્ધ સ્યાદ્વાદ નિજ ભાવ ભોગીજિંકે, તેહ પરભાવને કેમ ચાખે. અહો ૭.
 તાહરી શુદ્ધતા ભાસ આશ્ચર્યથી, ઉપજે રૂચિ તેણે તત્ત્વ ઇહે;
 તત્ત્વરંગી થયો દોષથી ઉભગ્યો, દોષ ત્યાગે ઢલે તત્ત્વ લીહે. અહો ૮.
 શુદ્ધમાર્ગે વધ્યાસાધ્ય સાધન સંધ્યો, સ્વામી પ્રતિછદે સત્તા આરાધ્ય;
 આત્મ નિષ્પત્તિ તિમ સાધના નવિ દેકે, વસ્તુ ઉત્સર્ગ આતમ સમાધ. અહો ૯.
 માહરી શુદ્ધ સત્તા તણી પૂર્ણતા, તેહનો હેતુ પ્રભુ તુહિ સાચો;
 દેવચંદ્રે સતગ્યો મુનિગુણે અનુભવ્યો, તત્ત્વ ભક્તે ભવિક સકલ રાચો. અહો ૧૦.

સ્તવના ૬ ઠી.

(હું તુજ આગલ શી કહું કેશરીયાલાલ.—ઐ દેશી.)

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન ગુણ નિધિ રે લાલ, જગતારક જગદીશરે વાલ્હેસર;
જિન ઉપગાર થકી લહે રે લાલ, ભવિજન સિદ્ધિ જગીશ રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૧.
તુજ દરિસણુ મુઝ વાલહું રે લાલ, દરિસણુ શુદ્ધ પવિત્ર રે; વાલ્હેસર;
દર્શન શબ્દ નયે કરે રે લાલ, સંગ્રહ એવંભૂત રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૨.
ખીજે વૃક્ષ અનંતતા રે લાલ, પ્રસરે ભૂજલ યોગ રે; વાલ્હેસર;
તિમ મુઝ આતમ સંપદા રે લાલ, પ્રગટે પ્રભુ સંયોગ રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૩.
જગત જંતુ કારજ રૂપી રે લાલ, સાધે ઉદયે ભાણુ રે; વાલ્હેસર;
ત્રિદાનંદ સુવિલાસતા રે લાલ, વાઘ જિનવર જાણુ રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૪.
લખિધ સિદ્ધિ મંત્રાક્ષરે રે લાલ, ઉપજે સાધન સંગ રે; વાલ્હેસર;
સહજ અધ્યાતમ તત્વતા રે લાલ, પ્રગટે તત્વી રંગ રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૫.
લોહ ધાતુ કંચન હુવે રે લાલ, પારસ ફરસન પામી રે; વાલ્હેસર;
પ્રગટે અધ્યાતમ દશા રે લાલ, વ્યક્ત ગુણી ગુણુ ગ્રામ રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૬.
આતમ સિદ્ધિ કારજ ભણિ રે લાલ, સહજ નિયામક હેતુ રે; વાલ્હેસર;
નામાદિક જિનરાજનાં રે લાલ, ભવસાગર માંહે એતુ રે. વાલ્હેસર. તુજાં ૭.
સ્થંભન ઈન્દ્રિય યોગનોરે લાલ, રક્ત વરણુ ગુણુ રાય રે; વાલ્હેસર;
દેવચંદ્ર વૃદ્ધે સ્તવ્યો રે લાલ, આપ અવર્ણુ અકાયરે. વાલ્હેસર. તુજાં ૮.

સ્તવના ૭ મી.

(હો સુંદરતપ સરિખો, જગ કો નહીં. ઐ દેશી.)

શ્રી સુપાસ આનંદમેં, ગુણુ અનંતનો કંદ હો; જિનજીં
જાનાનંદે પૂરણો, પવિત્ર ચારિત્રાનંદ હો. જિનજીં શ્રીસુપાસાં ૧.
સંરક્ષણુ વિણુ નાથ હો, દ્રવ્ય વિના ધનવંત હો; જિનજીં
કર્તા પદ કિરિયા વિના, સંત અજેય અનંત હો. જિનજીં શ્રીસુપાસાં ૨.
અગમ અગોચર અમરતું અન્યથા નહિ સમહ હો; જિનજીં
વર્ણુ ગંધરસ ફરસવિણુ, નિજ ભોક્તા ગુણુ વ્યૂહ હો. જિનજીં શ્રીસુપાસાં ૩.
અક્ષય દાન અચિંતના, લાલ અપત્ને ભોગ હો; જિનજીં
વીર્ય શકિત અપ્રયાસતા, શુદ્ધ સ્વગુણુ ઉપભોગ હો. જિનજીં શ્રીસુપાસાં ૪.

ઐકાંતિક આત્યંતિકા, સહજ અકૃત સ્વાધીન હો; જિનશ્રી
 નિરૂપચરિત નિર્દોષસુખ, અન્ય અહેતુક પીનહો. જિનશ્રી શ્રીસુપાસં ૫.
 ઐક પ્રદેશે તાહરે, અવ્યાબાધ સમાય હો; જિનશ્રી
 તમુ પર્યાય અવિભાગતા, સર્વાકાશ ન માય હો. જિનશ્રી શ્રીસુપાસં ૬.
 એમ અનંત ગુણુનો ધણી, ગુણુ ગણુનો આનંદ હો; જિનશ્રી
 ભાગર મણુ આસ્વાદ યુત, પ્રભુ તું પરમાનંદ હો. જિનશ્રી શ્રીસુપાસં ૭.
 અવ્યાબાધ રૂચિ થઈ, સાધ અવ્યાબાધ હો; જિનશ્રી
 દેવચંદ્ર પદ તે લહે, પરમાનંદ સમાધ હો. જિનશ્રી શ્રીસુપાસં ૮.

સ્તવના ૮ મી.

(શ્રી ઐયાંસ જિન અંતરજ્ઞમી.—એ દેશી.)

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનપદ સેવા, હેવાએ જે લલિયાશ્રી;
 આતમ ગુણુ અનુભવથી મલિયા, તે ભવ ભયથી ટલિયાશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૧.
 દ્રવ્ય સેવ વંદન નમનાદિક, અર્ચન વલી ગુણુઆમોશ્રી;
 ભાવ અભેદ થવાની ઇલા, પરભાવે નિઃકામોશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૨.
 ભાવ સેવ અપવાદે નૈગમ, પ્રભુ ગુણુને સંકલ્પેશ્રી;
 સંગ્રહ સત્તા તુલ્યારોપે, ભેદાભેદ વિકલ્પેશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૩.
 વ્યવહારે બહુ માન જ્ઞાન નિજ, ચરણે જિન ગુણુ રમણાશ્રી;
 પ્રભુ ગુણુ આલંબી પરિણામે, ઋણુ પદ ધ્યાન રમણાશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૪.
 શાન્દે શુકલ ધ્યાનારોહણુ, સમભિરૂઢ ગુણુ દશમેશ્રી;
 બીઅ શુકલ અવિકલ્પ એકલે, એ ૧ તે અમમેશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૫.
 ઉત્સર્ગે સમકિત ગુણુ પ્રગટ્યો, નૈગમ પ્રભુતા અંશેશ્રી;
 સંગ્રહ આતમ સત્તા લંબી, મુનિપદ ભાવ પ્રશંસેશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૬.
 ઋણુસૂત્રે જે ઐશ્વર્યપદ્ધતિ, આતમ શક્તિ પ્રકાશેશ્રી;
 યથાખ્યાત પદ શાન્દ સ્વરૂપે, શુદ્ધ ધર્મ ઉદ્ધાસેશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૭.
 ભાવ સયોગિ અયોગિ શૈલેશે, અંતીમ દુઃખ નય જાણેશ્રી;
 સાધનતાએ નિજ ગુણુ વ્યક્તિ, તેહ સેવના વખાણેશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૮.
 કારણુ ભાવ તેહ અપવાદે, કાર્ય રૂપ ઉત્સર્ગેશ્રી;
 આતમભાવ તે ભાવ દ્રવ્ય પદ, બાહ્ય પ્રવૃત્તિ નિસર્ગેશ્રી. શ્રીચંદ્રપ્રભ ૯.
 કારણુ ભાવ પરંપર સેવન, પ્રગટે કારજ ભાવેશ્રી;

કારજ સિદ્ધે કારણતા વ્યય, શુચિ પરિણામિક ભાવોજી. શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧૦.
પરમ ગુણી સેવક તન્મયતા, નિશ્ચય ધ્યાને ધ્યાવેજી;
શુદ્ધાત્મ અનુભવ આસ્વાદી, દેવચંદ્ર પદ પાવેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભ૦ ૧૧.

સ્તવના ૯ મી.

(થારા મહેલા ઉપર મેહ, ઝડપે વીજડી હો લાલ.—એ દેશી.)

દોહા સુવિધિ જિણુંદ, સમાધિરસે ભર્યો હો લાલ,	અનાદિનો૦	
ભાશ્યું આત્મસ્વરૂપ, અનાદિનો વિસર્યો હો લાલ;	થકા૦	
સકલ વિભાવ ઉપાધિ, થકી મન ઓસર્યો હો લાલ,	ભણી૦	૧.
સત્તા સાધન માર્ગ, ભણી એ સંચર્યો હો લાલ.	સરવ૦	
તુમ પ્રભુ જાણુગ રીતિ, સરવ જગ દેખતા હો લાલ,	સહુને૦	
નિજ સત્તાએ શુદ્ધ, સહુને લેખતા હો લાલ;	પણે૦	
પર પરિણતિ અદ્વેપ, પણે ઉવેખતા હો લાલ,	અનંત૦	૨.
ભાગ્યપણે નિજ શક્તિ, અનંત ગવેખતા હો લાલ.	હતા૦	
દાનાદિક નિજ ભાવ, હતા જે પરવશા હો લાલ,	ઝાલી૦	
તે નિજ સનમુખ ભાવ, ઝાલીલહી તુજ દશા હો લાલ;	સ્વરૂપ૦	
પ્રભુનો અદ્ભુત યોગ, સ્વરૂપ તણી રસા હો લાલ,	જાસ૦	૩.
ભાસે વાસે તાસ, જાસ ગુણ તુજ જિસા હો લાલ.	અનાદિની૦	
મોહાદિકની ધૂમિ, અનાદિની ઉતરે હો લાલ,	સ્વભાવજ૦	
અમલ અખંડ અલિપ્ત, સ્વભાવજ સાંભરે હો લાલ;	ભણી૦	
તત્ત્વ રમણ શુચિ ધ્યાન, ભણી જે આદરે હો લાલ,	સ્વામી૦	૪.
તે સમતારસ ધામ, સ્વામી મુદ્રા વરે હો લાલ.	દાસ૦	
પ્રભુ હો ત્રિભુવન નાથ, દાસ હું તાહરો હો લાલ,	અછે૦	
કરુણાનિધિ અભિલાપ, અછે મુઝ એ ખરો હો લાલ;	સદા૦	
આત્મવસ્તુ સ્વભાવ, સદા મુઝ સાંભરો હો લાલ,	ચરણ૦	૫.
ભાસન વાસન એહ, ચરણ ધ્યાને ધરો હો લાલ.	પ્રભુ૦	
પ્રભુમુદ્રાને યોગ, પ્રભુ પ્રભુતા લખે હો લાલ,	સ્વસંપતિ૦	
દ્રવ્ય તણે સાધર્મ્ય, સ્વસંપતિ ઓલખે હો લાલ;	સહિત૦	
ઓલખતાં બહુ માન, સહિત રૂચિ પણ વધે હો લાલ,	ચરણ૦	૬.
રૂચિ અનુયાયી વીર્ય, ચરણ ધારા સધે હો લાલ.		

ક્ષાયોપશમિક ગુણ સર્વ, થયા તુઝ ગુણ રસી હો લાલ, થયા૦
 સત્તા સાધન શક્તિ, વ્યક્તતા ઉલ્લસી હો લાલ; વ્યક્તતા૦
 હવે સંપૂર્ણ સિદ્ધ, તણી શી વાર છે હો લાલ, તણી૦
 દેવચંદ્ર જિનરાજ, જગત આધાર છે હો લાલ. જગત૦ ૭.

સ્તવના. ૧૦ મી.

(આદર છવ ક્ષમા ગુણ આદર.—એ દેશી.)

શીતળ જિનપતિ પ્રભુતા પ્રભુની, મુઝથી કહિય ન બનયછ; શીતળ૦ ૧.
 અનંતતા નિર્મલતા પૂર્ણતા, જ્ઞાન વિના ન જણાયછ. શીતળ૦ ૧.
 ચરમજલધિ જલમિણે અંજલી, ગતિ ઝીપે અતિવાયછ; શીતળ૦ ૨.
 સર્વ આકાશ ઓલંધે ચરણે, પણ પ્રભુતા ન ગણાયછ. શીતળ૦ ૨.
 સર્વ દ્રવ્ય પ્રદેશ અનંતા, તેહથી ગુણ પર્વાયછ; શીતળ૦ ૩.
 તાસ વર્ગથી અનંત ગુણ પ્રભુ. કેવળજ્ઞાન કહાયછ. શીતળ૦ ૩.
 કેવળ દર્શન એમ અનંતું, પ્રહે સામાન્ય સ્વભાવછ; શીતળ૦ ૪.
 સ્વપર અનંતથી ચરણ અનંતું, સમરણ સંવર ભાવછ. શીતળ૦ ૪.
 દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલ ભાવ ગુણ, રાજનીતિ એ ચારછ; શીતળ૦ ૫.
 ત્રાસ વિના જડ ચેતન પ્રભુની, કોઇ ન લોપે કારછ. શીતળ૦ ૫.
 શુદ્ધાશય થિર પ્રભુ ઉપયોગે, જે સમરે તુજ નામછ; શીતળ૦ ૬.
 અવ્યાખ્યાય અનંતું પામે, પરમ અમૃત સુખધામછ. શીતળ૦ ૬.
 આણી ઇશ્વરતા નિર્ભયતા, નિર્વાંછકતા કૃપછ; શીતળ૦ ૭.
 ભાવ સ્વાધિન તે અવ્યય રીતે, ઇમ અનંત ગુણ ભુપછ. શીતળ૦ ૭.
 અવ્યાખ્યાય સુખ નિર્મળ તે તો, કરણ જ્ઞાને ન જણાયછ; શીતળ૦ ૮.
 તેહજ એહનો જાણુગ ભોક્તા, જે તુમ સમ ગુણ રાયછ. શીતળ૦ ૮.
 એમ અનંત દાનાદિક નિજગુણ, વચનાતિત પંકુરછ; શીતળ૦ ૯.
 વાસન ભાસન ભાવે દુર્લભ, પ્રાપતી તો અતિ દુરછ. શીતળ૦ ૯.
 સકલ પ્રત્યક્ષપણે ત્રિભુવન ગુર, જાણું તુજ ગુણ આમછ; શીતળ૦ ૧૦.
 બીજું કાંઇ ન માગું સ્વામી, એહિજ છે મુઝ કામછ. શીતળ૦ ૧૦.
 એમ અનંત પ્રભુતા સદૃહતાં, અર્થે જે પ્રભુ રૂપછ; શીતળ૦ ૧૧.
 દેવચંદ્ર પ્રભુતા તે પામે, પરમાનંદ સ્વરૂપછ. શીતળ૦ ૧૧.

સ્તવના. ૧૧ મી.

(પ્રાણી વાણી જિનતણી.—એ દેશી.)

શ્રી શ્રેયાંસ પ્રભુ તણો, અતિ અદ્ભુત સહજનંદ રે;
 ગુણુ એકવિધ ત્રિક પરણુમ્યો, એમ ગુણુ અનંતનો વૃંદ રે;
 મુનિચંદ જિણુંદ અમંદ દિણુંદ પરે, નિત્ય દીપતો સુખકંદ રે. એ આંકણી. ૧.
 નિજ જ્ઞાને કરી જ્ઞેયનો, જ્ઞાયક જ્ઞાતા પદ ધરાયે;
 દેખે નિજ દર્શન કરી, નિજ દસ્ય સામાન્ય જગીશ રે. મુનિચંદ૦ ૨.
 નિજ રમ્યે રમણુ કરો, પ્રભુ ચારિત્રે રમતા રામ રે;
 ભોગ અનંતને ભોગવો, ભોગે તેણે ભોક્તા સ્વામ રે. મુનિચંદ૦ ૩.
 દેય દાન નિત દીજતે, અતિ દાતા પ્રભુ સ્વયંભવ રે;
 પાત્ર તુમ્હે નિજ શક્તિના, આલક વ્યાપકમય દેવ રે. મુનિચંદ૦ ૪.
 પરિણામિક કારજ તણો, કર્તા ગુણુ કરણે નાથ રે;
 અક્રિય અક્ષય સ્થિતિમયી, નિકલંક અનંતી આચરે. મુનિચંદ૦ ૫.
 પરિણામિક સત્તા તણો, આવિર્ભાવ વિલાસ નિવાસ રે;
 સદજ અકર્ત્રિમ અપરાથયા, નિર્વિકલ્પ ને નિઃપ્રયાસ રે. મુનિચંદ૦ ૬.
 પ્રભુ પ્રભુતા સંભારતાં, ગાતાં કરતાં ગુણુગ્રામ રે;
 સંવક સાધનતા વરે, નિજ સંવર પરિણુતિ પામ રે. મુનિચંદ૦ ૭.
 પ્રગટ તત્વતા ધ્યાવતાં, નિજ તત્વનો ધ્યાતા થાય રે;
 તત્વરમણુ એકાગ્રતા. પૂરણુ તત્વે એહ સમાય રે. મુનિચંદ૦ ૮.
 પ્રભુ દીઠે મુઝ સાંભરે, પરમાત્મ પૂર્ણુનંદ રે;
 દેવચંદ્ર જિનગજના, નિત્ય વંદો પય અરવિંદ રે. મુનિચંદ૦ ૯.

સ્તવન ૧૨ મી.

(પંથડા નિહાણુરે ખીન જિન તણો રે.—એ દેશી.)

પૂજનાતો કીજે રે ખારમા જિનતણી રે, જસુ પ્રગટયો પૂજ્ય સ્વભાવ;
 પરકૃત પૂજા રે જે ઇચ્છે નહીં રે, સાધક કારજ દાવ. પૂજના૦ ૧.
 દ્રવ્યથી પૂજા રે કારણુ ભાવનું રે, ભાવ પ્રશસ્તને શુદ્ધ;
 પરમ ઇષ્ટ વક્ષભ ત્રિભુવન ધણી રે, વાસુપૂજ્ય સ્વયંબુદ્ધ. પૂજના૦ ૨.
 અતીશય મહિમા રે અતિ ઉપગારતા રે, નિર્મલ પ્રભુ ગુણુ રાગ;

સુરમણિ સુરવટ સુરતરે તું છતે રે, જિત રાગી મહાભાગ. પૂજનાં ૩.
 દર્શન જ્ઞાનાદિક ગુણુ આત્મના રે, પ્રભુ પ્રભુતા લયલીન;
 શુદ્ધ સ્વરૂપી રૂપે તન્મયી રે, તરુ આસ્વાદન પીન. પૂજનાં ૪.
 શુદ્ધ તત્વ રસ રંગી ચેતના રે, પામે આત્મસ્વભાવ;
 આત્માલંબી નિજ ગુણુ સાધતો રે, પ્રગટે પૂજ્યસ્વભાવ. પૂજનાં ૫.
 આપ અકર્તા એવાથી હુવે રે, સેવક પૂરણુ સિદ્ધિ;
 નિજ ધન ન દીયે પણુ આશ્રિત લહે રે, અક્ષય અક્ષર રિદ્ધિ. પૂજનાં ૬.
 જિનવર પૂજા રે તે નિજ પૂજના રે, પ્રગટે અન્વય શક્તિ;
 પરમાનંદ વિલાસી અનુભવે રે, દેવચંદ્ર પદ વ્યકિત. પૂજનાં ૭.

સ્તવના ૧૩ મી.

(દાસ અરદાસ શી પેરે કરેછ.—એ દેશી.)

વિમલજિન વિમલતા તાહરીછ, અવર ખીજે ન કહાય;
 લઘુ નદી જિમ તિમ લંઘીયેછ, સ્વયંભુરમણુ ન તરાય. વિમલજિન ૧.
 સયલ પુઢવી ગિરિ જલ તરેછ, ક્રોધ તોલે એક લથ્થ;
 તેહ પણુ તુઝ ગુણુ ગણુ ભણીછ, ભાખવા નહિ સમરથ. વિમલજિન ૨.
 સર્વ પુદ્ગલ નભ ધર્મનાછ, તેમ અધર્મ પ્રદેશ;
 તાસ ગુણુ ધર્મ પગજવ સહુછ, તુઝ ગુણુ એકતણો લેશ. વિમલજિન ૩.
 એમ નિજ ભાવ અનંતનીછ, અસ્તિતા કેટલી થાય;
 નાસ્તિતા સ્વપર પદ અરિતતાછ, તુઝ સમકાલ સમાય. વિમલજિન ૪.
 તાહરા શુદ્ધ સ્વભાવનેછ, આદરે ધરી બહુ માન;
 તેહને તેહીજ નીપજેછ, એ ક્રોધ અદ્ભુત તાન. વિમલજિન ૫.
 તુમ્હે પ્રભુ તુમ્હે તારક વિભુછ, તુમ સંમો અવર ન કાય;
 તુમ દરિસણુ થકા હું તર્યોછ, શુદ્ધ આલંબન હોય. વિમલજિન ૬.
 પ્રભુ તણી વિમલતા આલખીછ, જે કરે થિર મન એવ;
 દેવચંદ્ર પદ તે લહેછ, વિમલ આનંદ સ્વયમેવ. વિમલજિન ૭.

સ્તવના ૧૪ મી.

(દીડી હો પ્રભુ દીડી જગગુરુ તુઝ.—એ દેશી.)

મૂરતિ હો પ્રભુ મૂરતિ અનંત જિણુંદ, તાહરી હો પ્રભુ તાહરી મુઝ નયણે વશીછ.

- સમતા હો પ્રભુ સમતા રસનો કંદ, સહેજે હો પ્રભુ સહેજે અનભવ રસ લસીજી. ૧.
- ભવદવ હો પ્રભુ ભવદવ તાપિત જીવ, તેહને હો પ્રભુ તેહને અમૃત ધન સમીજી;
- મિથ્યા વિષ હો પ્રભુ મિથ્યા વિપતી ખીવ, હરવા હો પ્રભુ હરવા જાગુંગુલિ મન રમીજી. ૨.
- ભાવ હો પ્રભુ ભાવ ચિંતામણી એહ, આતમ હો પ્રભુ આતમ સંપતિ આપવાજી;
- એહિજ હો પ્રભુ એહિજ શિવસુખ ગેહ, તત્વ હો પ્રભુ તત્વાલંબન થાપવાજી. ૩.
- જન્યે હો પ્રભુ જન્યે આશ્રવ ચાલ, દીઠે હો પ્રભુ દીઠે સંવરતા વધેજી
- રત્ન હો પ્રભુ રત્નત્રયી ગુણમાલ, અધ્યાતમ હો પ્રભુ અધ્યાતમ સાધન સધેજી. ૪.
- મીડી હો પ્રભુ મીડી સૂરત પુઝ, દીડી હો પ્રભુ દીડી રૂચિ બહુ માનથીજી;
- પુઝ ગુણુ હો પ્રભુ પુઝ ગુણુ ભાસન યુક્ત, સેવે હો પ્રભુ સેવે તસુભવ ભય નથીજી. ૫.
- નામે હો પ્રભુ નામે અદ્ભુત રંગ, ઇવણા હો પ્રભુ ઇવણા દીઠે ઉલ્લસેજી;
- ગુણુ આસ્વાદ હો પ્રભુ ગુણુ આસ્વાદ અભંગ, તન્મય હો પ્રભુ તન્મયતાએ જે ધસેજી. ૬.
- ગુણુ અનંત હો પ્રભુ ગુણુ અનંતનો જંદ, નાથ હો પ્રભુ નાથ અનંતને આદરેજી;
- દેવચંદ્ર હો પ્રભુ દેવચંદ્રને આનંદ; પરમ હો પ્રભુ પરમ મહોદય તે વરેજી. ૭.

સ્તવના ૧૫ મી.

(સદ્ગ સંસાર અવતાર એ હું ગણું.—એ દેશી.)

- ધર્મ જગનાથનો ધર્મ સુચિ ગાઢ્યે, આપણો આતમા તેહવો ભાવિયે;
- જાતિ જન્મ એકતા તેહ પલટે નહીં, શુદ્ધ ગુણુ પગજવા વસ્તુ સત્તામયી. ૧.
- નિત્ય નિરવયવ વલિ એક અક્રિયપણે, સર્વ ગત તેહ સામાન્ય ભાવે ભણે;
- તેહથી ઇતર સાવયવ વિશેષતા, વ્યક્તિભેદે પડે તેહની ભેદતા. ૨.
- એકતા પિંડને નિત્ય અવિનાશતા, અસ્તિ નિજ ઋદ્ધિથી કાર્ય ગત ભેદતા;
- ભાવ શ્રુત ગમ્ય અભિલાષ્ય અનંતતા, ભવ્ય પર્યાયની જે પરાવર્તિતા. ૩.
- ક્ષેત્ર ગુણુ ભાવ અવિભાગ અનેકતા, નાશ ઉત્પાદ અનિત્ય પર નાસ્તિતા;
- ક્ષેત્ર વ્યાપ્યત્વ અભેદ અવ્યક્તતા, વસ્તુ તે રૂપથી નિત્ય અભવ્યતા. ૪.
- ધર્મ પ્રાગ્ભાવતા સકલ ગુણુ શુદ્ધતા, ભોગ્યતા કર્તૃતા રમણુ પરિણામતા;
- શુદ્ધ સ્વપ્રદેશતા તત્વ ચેતન્યતા, વ્યાપ્ય વ્યાપક તથા ગ્રાહ્ય ગ્રાહક ગતા. ૫.
- સગ પરિહારથી સ્વામી નિજ પદ લહ્યું, શુદ્ધ આત્મિક આનંદ પદ સંપ્રહ્યું;
- જહવિ પરભાવથી હું બવોદ્ધિ વસ્ત્રો, પરતણો સંગ સંસારતાયે ઋત્ર્યો. ૬.
- તહવિ સત્તા ગુણે જીવ એનિર્મલો, અન્ય સંસ્લેષ જિમ પ્રિટક નવિ શામલો;
- જે પરાપાધિથી દુષ્ટ પરિણતિ મહી, ભાવ તાદાત્મ્યમાં માહરં તે નહીં. ૭.

તિણે પરમાત્મ પ્રભુ ભક્તિ રંગી થઇ, શુદ્ધ કારણ રસે તત્ત્વ પરિણુતિમયી;
 આત્મઆલોક થયે તજે પર પ્રહણુતા, તત્ત્વ ભોગી થયે ટલે પર ભોગ્યતા. ૮.
 શુદ્ધ નિઃપ્રયાસ નિજભાવ ભોગી યદા, આત્મક્ષેત્રે નહિં અન્ય રક્ષણુ તદા;
 એક અસહાય નિરસંગ નિર્દ્વેદતા, શક્તિ ઉત્સર્ગની હોય સહુ વ્યક્તતા. ૯.
 તેણે મુઝ આત્મા તુઝ થકી નીપજે, માહરી સંપદા સકલ મુઝ સંપજે;
 તિણે મન મંદિરે ધર્મ પ્રભુ ધ્યાન્યે, પરમ દેવચંદ્ર નિજ સિદ્ધિ મુખ પામ્યે. ૧૦.

સ્તવના ૧૬ મી.

(માતા કિહાં છ રે.—એ દેશી.)

જગત દિવાકર જગત કૃપાનિધિ, વાલ્લા મારા સમવસરણુમાં યેહા રે;
 ચઉમુખ ચઉવિહ ધર્મ પ્રકાશે, તે મેં નયણે દીઠા રે. ભવિક૦ ૧.
 ભવિક૦ જન હરખો રે, નિરખી શાંતિજિણુંદ. ભવિક૦ ૧.
 ઉપશમ રસનો કંદ, નહિ ઇણુ સરખો રે. એ આંકણી.
 પ્રાતિહારજ અતિશય શોભા વાલ્લા, તે તો કહિય ન જાવે રે;
 ધુક બાલકથી રવિ કરભરનું, વર્ણન ક્ષણિપરે થાવે રે. ભવિક૦ ૨.
 વાણી ગુણ પાંત્રીશ અનોપમ વાલ્લા, અવિસંવાદ સરખે રે;
 ભવ દુઃખ વારણુ શિવ મુખ કારણુ, મુઘા ધર્મ પ્રરખે રે. ભવિક૦ ૩.
 દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર દિશિ મુખ વાલ્લા, હવણા જિન ઉપગારી રે;
 તસુ આલંબન લહિય અનેકા, તિહાં થયા સમકિત ધારી રે. ભવિક૦ ૪.
 ખટનય કારજરખે હવણા વાલ્લા, સગ નય કારણુ હાણી રે;
 નિમિત્ત સમાન થાપના જિનજી, એ આગમની વાણી રે. ભવિક૦ ૫.
 સાધક ત્રીન નિક્ષેપા મુખ્ય વાલ્લા, જે વિણુ ભાવ ન લહિયે રે;
 ઉપકારી દુગ ભાખ્યે ભાખ્યા, ભાવ વંદકનો અદીયે રે. ભવિક૦ ૬.
 હવણા સમવસરણે જિનસેતી વાલ્લા, જે અભેદતા વાધી રે;
 એ આત્મના સ્વસ્વભાવ ગુણુ, વ્યક્તિ યોગ્યતા સાધી રે. ભવિક૦ ૭.
 ભલું થયું મેં પ્રભુ ગુણુ ગાયા વાલ્લા, રસનાનો ફળ લીધા રે;
 દેવચંદ્ર કહે માહરા મનનો, સકલ મનોરથ સીધા રે. ભવિક૦ ૮.

સ્તવના ૧૭ મી.

(ચરમ જિનેસર.—એ દેશી.)

શમવસરણુ યેસી કરી રે, બારહ પરપદ માંદિ,
 વસ્તુ સ્વરૂપ પ્રકાશતા રે, કરણા રજગ નાહો રે. કુંથુજિનેસર. ૧.

નિર્મલ તુઝ મુખ વાણી રે, જે શ્રવણે સુણે;
 તેહિજ ગુણ મહિ ખાણી રે, કુંથુજિનેસર. એ આંકણી.
 ગુણ પર્યાય અનંતતા રે, વલી સ્વભાવ અગાહ;
 નય ગમ ભંગ નિરૂપના રે, હેયાદેય પ્રવાહ રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૨.
 કુંથુનાથ પ્રભુ દેશના રે, સાધન સાધક સિદ્ધિ;
 ગૌણ મુખ્યતા વચનમાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સમૃદ્ધિ રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૩.
 વસ્તુ અનંત સ્વભાવછે રે, અનંત કથક તસુ નામ;
 આલક અવસર યોધથી રે, કહેવે અર્પિત કામો રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૪.
 શેષ અનર્પિત ધર્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધાબાધ;
 ઉભય રહિત ભાસન હવે રે, પ્રગટે કેવલ બોધ રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૫.
 છતિ પરિણતિ ગુણ વિર્તના રે, ભાસન ભોગ આનંદ;
 સમકાંત પ્રભુ તાહરે રે, રમ્ય રમણ ગુણ વૃદ્ધો રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૬.
 નિજ ભાવે શી અસ્તિતા રે, પરનાન્તિત્વ સ્વભાવ;
 અસ્તિપણે તે નાસ્તિતા રે, સીય તે ઉભય સ્વભાવો રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૭.
 અસ્તિભાવ જે આપણો રે, રૂચિ વૈરાગ્ય સમેત;
 પ્રભુ સન્મુખ વંદન કરી રે, માગિશ આતમ હેતો રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૮.
 અસ્તિ સ્વભાવ રૂચિ થઈ રે, પ્યાતો અસ્તિ સ્વભાવ;
 દેવચંદ્ર પદ તે લહે રે, પરમાનંદ જમાવો રે. કુંથુજિનેસર ૦ ૯.

સ્તવના ૧૮ મી.

(રામચંદ્રકેબાગમે, આંખામોરી રહ્યો રે.—એ દેશી.)

પ્રભુમા શ્રી અરનાથ, શિવપુર સાથ ખરોરી;
 ત્રિભુવન જન આધાર, ભવનિસ્તાર કરોરી. ૧.
 કર્તા કારણ યોગ, કારજ સિદ્ધિ લહેરી;
 કારણ ચાર અનૂપ, કાર્યોથી તેહ અહેરી. ૨.
 જે કારણ તે કાર્ય, થાએ પૂર્ણ પહેરી;
 ઉપાદાન તે હેતુ, માટી ઘટ તે વહેરી. ૩.
 ઉપાદાનથી ભિન્ન જે વિષ્ણુ કાર્ય ન થાયે;
 ન હુવે કારજ રૂપ, કર્તાને અવસાયે. ૪.
 કારણ તેહ નિમિત્ત, અકાદિક ઘટ ભાવે;

કાર્ય તથા સમવાય, કારણ નિયતને દાવે.	૫.
વસ્તુ અભેદ સ્વરૂપ, કાર્યપણું ન ગ્રહેરી;	
તે અસાધારણ હેતુ, કુભેસ્થાસ લહેરી.	૬.
જેહનો નવિ વ્યાપાર, લિજન નિયત બહુ ભાવી;	
ભૂમિકાલ આકાશ, ઘટ કારણ સદ્ભાવી.	૭.
એહ અપેક્ષા હેતુ, આગમ માંહી કહોરી;	
કારણ પદ ઉત્પન્ન, કાર્ય થયે ન લહોરી.	૮.
કર્તા આતમ દ્રવ્ય, કારણ સિદ્ધિ પણોરી;	
નિજ સત્તાગત ધર્મ, તે ઉપાદાન ગણોરી.	૯.
યોગસમાધિ વિધાન, અસાધારણ તેહ વહેરી;	
વિધિ આચરણા ભક્તિ, જેણે નિજ કાર્ય સંધરી.	૧૦.
નરગતિ પદમ સંધયણ, તેહ અપેક્ષા જાણો;	
નિમિત્તાશ્રીત ઉપાદાન, તેહને લેખે આણો.	૧૧.
નિમિત્ત હેતુ જિનરાજ, સમતા અમૃત ખાણી;	
પ્રભુ અવલંબન સિદ્ધિ, નિયમા એહ વખાણી.	૧૨.
પુષ્ટ હેતુ અસ્તાથ, તેહને ગુણથી હલિયે;	
રીઝ ભક્તિ બહુ માન, ભોગ ધ્યાનથી મલિયે.	૧૩.
મોહોટાને ઉત્સંગ, બેદાને શી ચિંતા;	
તિમ પ્રભુ ચરણ પસાય, સેવક થયા નિચિંતા.	૧૪.
અરપ્રભુ પ્રભુતા રંગ, અંતર શક્તિ વિકાશી;	
દેવચંદ્રને આનંદ, અક્ષય ભોગ વિલાસી.	૧૫.

સ્તવના ૧૯ મી.

(દેખી કામની દોય.—એ દેશી.)

મહિનાથ જગનાથ, ચરણ યુગ ધ્યાનએ રે	ચરણ૦	
શુદ્ધાતમ પ્રાગ્ભાવ, પરમ પદ પાછ્યે રે	પરમ૦	
સાધક કારક પદક, કરે ગુણ સાધના રે	કરે૦	
તેહહિજ શુદ્ધ સ્વરૂપ, થાયે નિરાખાધના રે	થાયે૦	૧.
કર્તા આતમ દ્રવ્ય, કારણ નિજ સિદ્ધતા રે	કારણ૦	
ઉપાદાન પરિણામ, પ્રયુક્ત તે કરણતા રે	પ્રયુક્ત૦	

આતમ સંપદ દાન, તેહ સંપ્રદાનતા રે	તેહ૦	
દાતા પાત્રને દેય, ત્રિભાવ અભેદતા રે	ત્રિભાવ૦	૨.
સ્વપર વિવેચન કરણુ, તેહ અપાદાનથી રે	તેહ૦	
સકલ પર્યાય આધાર, સંબંધ આ સ્થાનથી રે	સંબંધ૦	
આધક કારક ભાવ, અનાદિ નિવારવા રે	અનાદિ૦	
સાધકતા અવલંબી, તેહ સમારવા રે	તેહ૦	૩.
શુદ્ધપણે પર્યાય, પ્રવર્તન કાર્યમેં રે	પ્રવર્તન૦	
કર્તાદિક પરિણામ, તે આતમ ધર્મમેં રે	તે૦	
ચેતન ચેતન ભાવ, કરે સમ વેતમેં રે	કરે૦	
સાદિ અનંતો કાલ, રહે નિજ ખેતમેં રે	રહે૦	૪.
પરકર્તૃત્વ ભાવ, કરે તાં લગી કરે રે	કરે૦	
શુદ્ધ કાર્ય ક્રિયા ભાસ, થયે નવિ આદરે રે	થયે૦	
શુદ્ધાતમ નિજ કાર્ય, ક્રિયાકારક ફિરે રે	ક્રિયા૦	
તેહિજ મૂલ સ્વભાવ, અહે નિજ પદ વરે રે	અહે૦	૫.
કારણુ કારણ રૂપ, અછે કારક દશા રે	અછે૦	
વસ્તુ પ્રગટ પર્યાય, અંહ મનમેં વસ્યા રે	અંહ૦	
પણુ શુદ્ધ સ્વરૂપ ધ્યાન, તે ચેતનતા અહે રે	તે૦	
તવ નિજ સાધક ભાવ, સકલ કારક લહે રે	સકલ૦	૬.
માહરં પૂર્ણાનંદ, પ્રગટ કરવા ભણી રે	પ્રગટ૦	
પુષ્ટાલંબન રૂપ, સેવ પ્રભુજી તણી રે	સેવ૦	
દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, ભગતિ મનમેં ધરો રે	ભગતિ૦	
આવ્યાબાધ અનંત, અક્ષય પદ આદરો રે	અક્ષય૦	૭.

સ્તવના ૨૦ મી.

(આલંગડી આલંગડી મુહેવી હો શ્રી શ્રેયાંસની રે.—એ દેશી.)

- આલંગડી આલંગડી તો કાજે શ્રી મુનિસુવત સ્વામીની રે, જેહથી નિજ પદ સિદ્ધિ; ૧.
કેવલ કેવલ જ્ઞાનાદિક ગુણુ ઉલ્લસે રે, લહીયે સહજ સમૃદ્ધિ. આલંગડી૦
ઉપાદાન ઉપાદાન નિજ પરિણુતિ વસ્તુની રે, પણુ કારણુ નિમિત્ત આધીન;
પુષ્ટ અપુષ્ટ દુવિધ તે ઉપદિશ્મો રે, આહક વિધિ આધીન. આલંગડી૦ ૨.
સાધ્ય સાધ્ય ધર્મ જે માંહી હુવે રે, તે નિમિત્ત અતિ પુષ્ટ;

- પુષ્ટ પુષ્ટ માંદી તિલ વાસક વાસના રે, નવિ પ્રવેશક દુષ્ટ. આલંગડી ૩.
 દંડ દંડ નિમિત્ત અપુષ્ટ ઘડા તણો રે, નવિ ઘટતા તસુ માંદી;
 સાધક સાધક પ્રવેશકતા અછે રે, તિણે નહીં નિયત પ્રવાહ. આલંગડી ૪.
 પટકારક પટકારક તે કારણુ કાર્યનાં રે, જે કારણુ સ્વાધિન;
 તે કર્તા તે કર્તા સહકારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણુ પીન. આલંગડી ૫.
 કારણુ કારણુ સંકલ્પે કારક દશા રે, છતિ સત્તા સદ્ભાવ;
 અથવા અથવા તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણુ દાવ. આલંગડી ૬.
 અતિશય અતિશય કારણુકારક કરણુતા રે, નિમિત્ત અને ઉપાદાન;
 સંપ્રદાન કારણુ પદ ભવનથી રે, કારણુ વ્યય અપાદાન. આલંગડી ૭.
 ભવન ભવન વ્યયવિણુ કારણ નવિ હુવે રે, જિમ દપદે ન ઘટત્વ;
 શુદ્ધાધાર શુદ્ધાધાર સ્વચ્છુનું દ્રવ્ય છે રે, સત્તાધાર સુતત્વ. આલંગડી ૮.
 આતમ આતમ કર્તા કારણ સિદ્ધતા રે, તસુ સાધન જિનરાજ;
 પ્રભુ દીદિ પ્રભુ દીદિ કારણ રૂચિ ઉપજે રે, પ્રગટે આતમ સમાજ. આલંગડી ૯.
 વંદન વંદન સેવન નમન વલિ પૂજના રે, સમરણુ સ્તવન વલી ધ્યાન;
 દેવચંદ્ર દેવચંદ્ર કિજે જિન રાજની રે, પ્રગટે પૂર્ણ નિધાન. આલંગડી ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.

(ખીછાણારી પાલ, ઉભા હોય રાજવી રે. —એ દેશી.)

- | | |
|---|------------|
| શ્રી નમિ જિનવર સેવ, ધનાધન ઉનમ્યો રે | ધનાધન ૦ |
| દીઠાં મિથ્યારોર, ભવિક ચિતથી ગમ્યો રે | ભવિક ૦ |
| શુચિ આચરણુ રીતિ તે, અષ્ટિ વધ વડાં રે | તે ૦ |
| આતમ પરિણુતિ શુદ્ધ, તે વીજ ઝળુકડા રે | તે ૦ ૧. |
| વાજે વાય રુવાય, તે પાવન ભાવના રે | તે ૦ |
| દ્વિ ધનુષ ત્રિક યોગ, તે ભક્તિ ઇકમના રે | તે ૦ |
| નિર્મલ પ્રભુ સ્તવ ધોષ, ધ્વની ધન ગર્જના રે | ધ્વની ૦ |
| તૃષ્ણા ગ્રીષ્મ કાલ, તાપની તર્જના રે | તાપની ૦ ૨. |
| શુભ લેસ્યાની આલિ, તે બગ પંક્તિ બની રે | તે ૦ |
| ઐણી સરોવર હંશ, વસે શુચિ શુણુ મુનિ રે | વસે ૦ |
| ચઉગતિ મારગ બંધ, ભવિકજન ધર રહ્યા રે | ભવિક ૦ |
| ચેતન સમતા સંગ, રંગમે ઉમણા રે | રંગમે ૦ ૩. |

સમ્યક્દષ્ટિ મોર, તિહાં હરખે ધણું રે	તિહાં૦
દેખી અફલુત રૂપ, પરમ જિનવર તણું રે	પરમ૦
પ્રભુ ગુણનો ઉપદેશ, તે જલધારા વહી રે	તે૦
ધરમ રચિ ચિત્ત ભૂમિ, માંહિ નિશ્ચલ રહી રે	માંહિ૦ ૪.
આતક શ્રમણ સમૂહ, કરે તવ પારણો રે	કરે૦
અનુભવ રસ આસ્વાદ, સકલ દુઃખ વારણો રે	સકલ૦
અશુભાચાર નિવારણ, તણુ અકૂરતા રે	તણુ૦
વિરતિ તણા પરિણામ, તે ખીજની પૂરતા રે	તે૦ ૫.
પંચ મહાવત ધાન્ય, તણા કર્પણ વધ્યાં રે	તણા૦
સાધ્ય ભાવ નિજ થાપી, સાધનતાએ સધ્યા રે	સાધનતા૦
દ્વાયિક દરિશન ગ્યાન, ચરણુ ગુણુ ઉપના રે	ચરણુ૦
આદિક બહુ ગુણુ સસ્ય, આતમ ધર નીપના રે	આતમ૦ ૬.
પ્રભુ દરિસણુ મહામેહ, તણે પરવેશમેં રે	તણે૦
પરમાનંદ સુભિક્ષ, થયા મુઝ દેશમેં રે	થયા૦
દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, તણો અનુભવ કરો રે	તણો૦
સાદિ અનંતો કાળ, આતમ સુખ અનુસરો રે	આતમ૦ ૭.

સ્તવના ૨૨ મી.

(પદ્યપ્રભ જિન જઈ અલગા વસ્યા.—એ દેશી.)

નેમિ જિણેસર નિજ કારજ કરજું, છાંડ્યો સર્વ વિભાવો જ;	
આતમશક્તિ સકલ પ્રગટી કરી, આસ્વાદો નિજ ભાવો જ	નેમિ૦ ૧.
રાજુલ નારીરે સારી મતિ ધરી, અવલંબ્યા અરિહંતો જ;	
ઉત્તમ સંગેરે ઉત્તમતા વધે, સંધે આનંદ અનંતો જ.	નેમિ૦ ૨.
ધર્મ અધર્મ આકાશ અચેતના, તે વિજિતિ અગ્રાણો જ;	
પુદ્ગલ ગ્રહવેરે કર્મ કલંકતા, વાધે બાધક બાણો જ.	નેમિ૦ ૩.
રાગી સંગે રે રાગ દશા વધે, થાયે તિણે સંસારો જ;	
નીરાગીથી રે રાગનું જોડવું, લહીએ ભવનો પારો જ.	નેમિ૦ ૪.
અપ્રશસ્તારે ટાલિ પ્રશસ્તતા, કરતાં આશ્રમ મામે જ;	
સંવર વાધે રે સાધે નિજર્જરા, આતમભાવ પ્રકાસે જ.	નેમિ૦ ૫.

નેમિ પ્રભુ ધ્યાને રે એકત્વતા, નિજ તત્વે એક તાનો છ;
 શુક્લ ધ્યાને રે સાધિ સુસિદ્ધતા, લહિયે મુક્તિ નિદાનો છ. નેમિ૦ ૬.
 અગમ અરૂપી રે અલખ અગોચર, પરમાત્મ પરમીસા છ;
 દેવચંદ્ર જિનવરની સેવના, કરતાં વાઘે જગીસા છ. નેમિ૦ ૭.

સ્તવના ૨૩ મી.

(કટખાની—દેશી.)

સહજ ગુણ આગરો, સ્વામી મુખ સાગરો,
 જ્ઞાન વૈરાગ્યરો પ્રભુ સવાયો;
 શુદ્ધતા એકતા, તીક્ષ્ણતા ભાવથી,
 મોહ રિપુ છિતિ જ્ય પડહ વાયો. સહજ૦ ૧.
 વસ્તુ નિજ ભાવ, અવિભાસ નિકલંકતા,
 પરિણુતિ વૃત્તિતા કરી અભેદે;
 ભાવ તાદ્રાત્મ્યતા, શક્તિ ઉદ્ધાસથી,
 સંતિત યોગને તું ઉચ્છેદે. સહજ૦ ૨.
 દોષ ગુણ વસ્તુની, લખિય યથાર્થતા,
 લહિ ઉદ્ધાસીનતા અપર ભાવે;
 ધ્વંસિ તળજન્યતા, ભાવ કર્તાપણું,
 પરમ પ્રભુ તું, રમ્યો નિજ સ્વભાવે. સહજ૦ ૩.
 શુભ અશુભ ભાવ, અવિભાસ તદ્દકાકતા,
 શુભ અશુભ ભાવ, તિહાં પ્રભુ ન કીધો;
 શુદ્ધ પરિણામતા, વીર્ય કર્તા થઈ,
 પરમ અકીયતા, અમૃત પીધો. સહજ૦ ૪.
 શુદ્ધતા પ્રભુ તણી, આત્મભાવે રમે,
 પરમ પરમાત્માતા, તાસ થાયે;
 મિશ્ર ભાવે અછે, ત્રિગુણની લિખતા,
 ત્રિગુણ એકત્વ તુઝ ચરણ આપે. સહજ૦ ૫.
 ઉપશમ રસ ભરી, સર્વ જન શંકરી,
 મૂર્તિ જિનરાજની આજ ભેરી;

કારણે કાર્યનિષ્પત્તિ શ્રદ્ધાન છે,
તિણે ભવ બ્રમણની બીડ મેટી.
નયર ખંભાયતે, પાર્શ્વ પ્રભુ દર્શને,
વિકસતે હર્ષ ઉત્સાહ વાધ્યો;
હેતુ એકવતા, રમણ પરિણામથી,
સિદ્ધિ સાધક પણે આજ સાધ્યો.
આજ કૃત પુણ્ય, ધન્ય દાહ મારો થયો,
આજ નર જનમ મેં સફલ ભાવ્યો;
દેવચંદ્ર સ્વામી ત્રેવીશમા વદીયો,
ભક્તિભર ચિત્ત તુઝ ગુણ રમાવ્યો.

સહજ૦ ૬.

સહજ૦ ૭.

સહજ૦ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.

(૬૭ખાની—દેશી.)

તાર હો તાર પ્રભુ, મુઝ સેવક ભણી, જગતમાં એટલું સુજશ લીજે;
દાસ અવગુણ ભર્યો, જાણી પોતા તણો, દયાનિધી દીન પર દયા કરીજે. તાર૦ ૧.
રાગદેષે ભર્યો, મોહ વૈરી નડ્યો, લોકની રીતિમાં ઘણુએ રાતો;
ક્રોધવશધમધમ્યો, શુદ્ધ ગુણ નવિરમ્યો, ભમ્યો ભવમાંહિ હું વિષય માતો. તાર૦ ૨.
આદ્યે આચરણ, લોક ઉપચારથી, શાસ્ત્ર અભ્યાસ પણ કાંઈ કરીધો;
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વલિ, આત્મ અવલંબવિનુ, તેહવો કાર્ય તિણે કો ન સીધો. તાર૦ ૩.
સ્વામી દરિસણ સમે, નિમિત્તલહી નિર્મલો, જે ઉપાદાન એ શુચિ નથારો;
દોષ કો વસ્તુનો, અહવાઉદ્યમ તણો, સ્વામી સેવા સદી નિકટ લારો. તાર૦ ૪.
સ્વામી ગુણ એલખી, સ્વામીને જે ભજે દરિસણ સુદતા તેહ પામે;
જ્ઞાન ચારિત્ર તપ, વીર્ય ઉદ્ધાસથી કર્મ છૂપી વસે મુક્તિ ધામે. તાર૦ ૫.
જગતવત્સલ, મહાવીર જિનવર સુતી, ચિત્ત પ્રભુચરણને શરણ વાશ્યો;
તારજે બાપજી, બિરદ નિજ રાખવા, દાસની સેવના રમે જ્ઞેશો. તાર૦ ૬.
વીનતિ માનજે, શક્તિ એ આપજે, ભાવ સ્યાદાદતા શુદ્ધ ભાસે;
સાધિ સાધકદશા, સિદ્ધતા અનુભવી, દેવચંદ્ર વિમલ પ્રભુતા પ્રકાસે. તાર૦ ૭.

કળશ.

ચોવીસે જિનગુણ ગાઈયે, ધ્યાઈયે તત્ત્વ સ્વરૂપો છ;

પરમાનંદ પદ પાઈયે, અક્ષય જ્ઞાન અવરૂપો છ.

ચોવીસે ૧.

ચવદ્વસેં ખાવન ભલા, ગણધર ગુણ ભંદારો છ;	
સમતામયિ સાહુ સાહુણી, સાવય સાવઠં સારો છ.	ચોવિસેં ૨.
વર્ધમાન જનવર તણો, શાસન અતિ સુખકારો છ;	
ચઉવિહ સંધ વિરાજતાં, દુસમ કાલ આધારો છ.	ચોવીસેં ૩.
જિન સેવનથી જ્ઞાનતા, લહે હિતાહિત બોધો છ;	
અહિત ત્યાગ હિત આદરે, સંયમ તપની શોધો છ.	ચોવિસેં ૪.
અભિનવ કર્મ અગ્રહણતા, જીર્ણ કર્મ અભાવો છ.	
નિઃકર્મણે અખાધતા, અવેદન અનાકુલ ભાવો છ.	ચોવિસેં ૫.
ભાવરોગના વિગમથી, અગ્રહ અક્ષય નિરાખાધો છ;	
પુર્ણાનંદ દશા લહી, વિલસેં સિદ્ધ સમાધો છ.	ચોવિસેં ૬.
શ્રી જિનચંદ્રની સેવના, પ્રગટે પુણ્ય પ્રધાનો છ;	
મુમતિ સાગર અતિ ઉલ્લસે, સાધુરંગ પ્રભુધ્યાનો છ.	ચોવિસેં ૭.
સુવિહિત ગચ્છ ખરતરવર, રાજ સાગર ઉવજાયો છ;	
જ્ઞાન ધર્મ પાઠક તણો, શિષ્ય સુજસ સુખદાયો છ.	ચોવિસેં ૮.
દીપચંદ્ર પાઠક તણો, શિષ્ય સ્તવે જિનરાજં છ;	
દેવચંદ્ર પદ સેવતાં, પુર્ણાનંદ સમાજં છ.	ચોવિસેં ૯.

દીપ શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત ચતુર્વિંશતિ સમાપ્ત.



શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી આ સૈકાના પ્રારંભની લગભગમાં વિદ્યમાન હતા. તેઓ સંવેગી-
જન્યમાં થયા છે. તેઓના ગુરૂશ્રીનું નામ શ્રીમાન્ શુભવિજયગણિ હતું.

ધર્મિભલ કુમાર.

દ્રુતવિલંબિતવૃત્તમ્.

સકલશાસ્ત્રમહોદધિપારગં, સમરસૈકમુધારસસાગરં;
સુરવકરં શુભવિજયનામકં, મનસિ મંત્ર મિશ્રં પ્રજપામ્યહમ્. ૧.
કમલભૂતનયામભિનમ્ય તાં, કવિજનેષ્ટમનોરથદાયનીં,
રસિક પ્રાકૃતબંધ કથામિમાં, વિરચયામિ વ્રતોદયહેતવે. ૨.

કાલકા.

- શ્રી શંખેશ્વર પાસજી, જે જગમાં વિખ્યાત;
સમરી અમરી પરવરી, સુરી પદ્માવતિ માત. ૧.
વિજયવતિ વિજયાલિધા, માતથી અધિક રનેહ;
નિત્ય રહે હૃદયાંતરે, વિર્યભૂત મુજ દેહ. ૨.
નામ પકારાદિક સુણિ, પૂરણ પ્રગટે પ્રીત;
મુજ પદ્માવતી નામની, શંકાશંકિત ચિત્ત: ૩.
તેહ તણુ સુપસાયથી, રચના રચશું સાર;
વસુદેવ હિંડે કલેા, સુંદર જે અધિકાર. ૪.
વિરજણુંદ સમોસરયા, ગુણુશિલચૈત્ય મજાર;
આરે પરખદા આગલે, ભાંખે પ્રત આચાર. ૫.
સમકિતવંતનેં મુક્તિનો, મારગ દોય પ્રકાર;
દેશવિરતિ આવક તણો, સર્વ વિરતિ આણુગાર. ૬.

- ચરણ રથે ધારી બેહુ, દોરી બહુ શ્રુત હાથ;
જ્ઞાનિ નરજ્ઞે આગુચ્છા, તો સવિ સુખિયો સાથ. ૭.
- મારગગમન સાધનવિધિ, સદ્ગુરૂ વચન પ્રમાણ;
ઉત્સર્ગને અપવાદથી, બિહુ ભેદે પચ્ચખખાણ. ૮.
- આશનિરાશિ ભાવથી, તપ કિધું પ્રગવંત;
સ્વાદવાદ સિદ્ધાંતમાં, સાચે નહિ એકાંત. ૯.
- આશીભાવે તપ કિધું, આંખિલનું ખટમાસ;
આ ભવમાં ધમ્મિલ કુંચર, પામ્યો ઋદ્ધિ વિલાસ. ૧૦.
- પ્રેમે પૂછે પરખદા, કુણુ ધમ્મિલ કુમાર;
જગત્ ગુરૂ કર્ણુનિધિ, ઉપદેશે અધિકાર. ૧૧.

ઠાલ ૧ લી.

(દેશી રસિયાનિ.)

- સચ્ચ દ્વીપસાગર મેવિત સદા, સમગ્રત સોવન થાલ; સલૂણાં
જંબુદ્વીપ મનોહર દ્વીપમાં, મોહોટા મેરૂ વિચાલ. સલૂણાં ૧.
- જિનવચનામૃત પ્રેમ પીજ્યે; એ આંકણી.
- આલીશ જ્ઞેજન ઉપર ચુલિકા, મહિપતિ મુકુટ વિભ્રાજ; સલૂણાં
ધરી ધૈર્ય ઉમેા રહિ જ્ઞેવતો, ચારે બાંધવનું રાજ્ય; સલૂણાં જિન ૨.
- નૈપથ રોપ વશે રાતો રહે, મદભર છાકયો નીલવંત; સલૂણાં
મેરૂ મહિધરની મરજદથી, પીતરી પણ ના જુજંત, સલૂણાં જિન ૩.
- ચાર દિશિ વિદિશિ મેરૂથકી, સુર નર વસતિ વિખ્યાત. સલૂણાં
સાને કોત્ર યથા સાધન તણાં, તેમ વસતીનાં રે સાત. સલૂણાં જિન ૪.
- દક્ષણ દિશિ જલધિ તટ લવણુને, ધનુષ ચઢિત આકાર સલૂણાં
ખેત્ર ભરતમાં તીરથ ધરમનાં, વિચરંતા અણગાર. સલૂણાં જિન ૫.
- પુરવ દેશ મનોહર તેહમાં, નામે નયર કુશાર્ત; સલૂણાં
હરી નગરી હલકી ઉંચી રહી, વલિય વિશેષે રે વાત. સલૂણાં જિન ૬.
- વાપીવપ્ર વિહાર વર્ણુ ધણા, વાઘેશ્વરીના પ્રાસાદ. સલૂણાં
વાચંયમ વનિતા વન વાટિકા, વિદ્યા વિશુધના વાદ. સલૂણાં જિન ૭.
- વાદી વિપ્ર વણિક વેશ્યા વસે, વારણ વાજ ને વીર. સલૂણાં
વારી વૈદ્ય વિવેકી વિનયી છે, વાહિની વેહેતાં રે નીર; સલૂણાં જિન ૮.

વેસર વસ્ત્ર વિત્ત ને વલ્લિકા, સજ્જન સુખિયા રે ખાસ; સલ્લજ્ઞાં
રાજા જિતરાત્રુ તે નયરનો, ધારણી રાણિ રે તાસ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૯.
નામે સુરેન્દ્રદત્ત શ્રેષ્ઠી વસે, તે નગરેં ધનવંત; સલ્લજ્ઞાં
નારી સુભદ્રા સતિય શિરોમણિ, પ્રીતમ પ્રીતિ અત્યંત. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૦.
સુખીયાં દેવદુશુંકની પરે, પાલંતા ધરવાસ. સલ્લજ્ઞાં
પણુ એક સુત વિણુ ઘર શોભે નહિ, જો બહુ સજ્જનદાસ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૧.
રડતાં વઢતાં પડતાં રજભર્યાં, માયને ખોલે રે બાલ; સલ્લજ્ઞાં
હૃદય મુખે કંઈ વળગ્યાં રહે, જનક જુએ ઉજમાલ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૨.
ભોજન વેલા ભેલાં રસવતી, જમતાં રમતાં તે જાય; સલ્લજ્ઞાં
આચ્છવ નાતિજમણુ જન શંસતાં, પુણ્ય પનોતી રે માય. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૩.
એમ ચિંતવતાં દોય દંપતિ, કુળ દેવીને પૂજાય; સલ્લજ્ઞાં
દેવી કહે જિનધર્મ પસાયથી, પુત્રાદિક સુખ થાય. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૪.
સદ્ગુરુ સંગે ધર્મને સેવતાં; જનમ્યો નંદન એક; સલ્લજ્ઞાં
વિદ્યાવંત પુરૂષને હૃદયમાં, જિમવર પ્રગટેરે વિવેક. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૫.
ધમ્મિલ નામ હૃયું આચ્છવ કરી, ભોજન સાજન સાર; સલ્લજ્ઞાં
જેમ ગિરિક દરમાં સુખભર વધ, નિર્ભય કેશરીબાલ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૬.
પંચ ધાવશું ધમ્મિલકુંવર તે, તેમ વૃદ્ધિવંતો રે નિત્ય; સલ્લજ્ઞાં
માતા મુખ જોતી હુલારાવતી, ગાવતી મંગળ ગીત. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૭.
આઠ વર્ષનો કુંવર હુઓ યદા, જનકેં મૂક્યો નિશાલ; સલ્લજ્ઞાં
પુરૂષ કલા બહુતેર નિપુણ ભણ્યો, સુંદર રૂપ રસાલ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૮.
વિદ્યામંત્ર વિધાન કુશલ હુઓ, સદ્ગુરુ વિનમ્યે ઉપદેશ; સલ્લજ્ઞાં
માત પિતા ભૂપતિ મન રંજતો, પામ્યો યૌવન વેશ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૧૯.
નવતત્ત્વાદિક ભાષ સકલ ભણ્યો, જૈન મુનિની રે પાસ; સલ્લજ્ઞાં
ભાવ વિશુદ્ધે જિન પૂજા કરે, શ્રદ્ધાસંયુત વાસ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૨૦.
રાસ ભણો શ્રી ધમ્મિલ કુંવરનો, તેની પેહેલી રે ઢાલ; સલ્લજ્ઞાં
શ્રી શુભ વીર રસિક શ્રોતાજન, સુણુજો થઈ ઉજમાલ. સલ્લજ્ઞાં જિનં ૨૧.

હાહુરા.

લક્ષ્મી ગળાંત ધરે વસે, ધનવસુ નામે એક;
તેણે નગરેં વ્યવહારીયો, ધર્મ ટેક અતિ રેક.

- ધનદત્તા તસ વલ્લભા, પુત્રી પાવન અંગ;
 નામે યશોમતી ગુણવતી, સુમતી સહેલી પ્રસંગ. ૨.
- લાવણીય રૂપ અલંકરી, ચોરાઈ કલા નિધાન;
 તેહિજ ગુરૂ પાસેં ભણે, તત્વજ્ઞાન વિજ્ઞાન. ૩.
- ધમ્મિલ કુંવરને દેખીને, સા પામી વ્યામોહ;
 ભણુવું ગણુવું નવિ રચે, વેધકને વિચ્છોહ. ૪.
- એક દીપકથી ગેહમેં, સર્વ પ્રગટ નિધિ હોય;
 નેહ છુપાયો નહિં છુપે, જિહાં દ્રગદીપક દોય. ૫.
- વાત લહી સખીયો કહે, શેઠની આગલ એમ;
 ધમ્મિલ રંગી તુમસુતા, ખીન્ને વરવા નેમ. ૬.

ઠાલ ૨ છ.

(પાપસ્થાનક અગીઆરમું રાગ રે—એ દેશી.)

- ધનવસુ વાત એ દિલમાં લાવે રે, સુરેંદ્રદત્ત તેણે ઘર જાવે રે;
 વાત સુણાવી વચન તે લીધું રે, ધમ્મિલ કુંવર તિલક શિર કીધું રે. ૧.
- બેહુ ઘર વિવાહ આચ્છવ થાય રે, એક એકનેઘેર જન્મવા જાય રે;
 આચ્છવ મહોચ્છવ સાજન મેનારે, ભેશી સાધ લગનની વેળા રે. ૨.
- ચોરી ખાંધી સુંદર ઠામે રે, વરકન્યા પરણાવ્યાં પ્રેમે રે;
 બહુ ઋદ્ધિ વિસર્જન કીધાં રે, નિજ ઘર માંહે પોંખી લીધાં રે. ૩.
- વર આવાસેં વસીયાં પ્રીતે રે, સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગની રીતે રે;
 કેતા દિનરસસુખ ભર જાતારે, પુણ્યાર્થી ધમ્મિલ ધર્મે રાતા રે. ૪.
- અધ્યાતમ રસ ભણતા માંડે રે, પુસ્તક હાથથકી નવિ છાંડે રે;
 સાધર્મિશું બેઠક ભલી રે, પોસહ પરિક્રમણાની ટોલી રે. ૫.
- વણિજ ક્રિયા જુઠે વ્યવહાર રે, મોહની જલ યશોમતી નાર રે;
 તે કીધા સધળો પરિહાર રે, આમધ્યાની હુઆ મતધાર રે. ૬.
- નારી વંછે વનજલ કીડા રે, કુંઝર કહે એકેદ્રી પીડા રે;
 સા કહે ચાલો આજ જીભણી રે, કુંઝર કહે નહીં એ જિનવાણી રે. ૭.
- છે ભેલા ખટરસ પાક રે, આજ નવિ ધાર્યો ધૂત શાક રે;
 વંછે સા કનકાવલી હાર રે, સ્યો માળા ને ગણે નવકાર રે. ૮.

- વેહેપારી આવે ધરખાર રે, બોલાવે ભોળા અણુગાર રે;
 પૂછે સખીયો યશોમતી કેમ રે, પ્રીતમ તુજ પાલે છે પ્રેમ રે. ૯.
- બોલે સા મુજ પીયુ સંયોગ રે, પારવતી ને શંકર યોગ રે;
 જ્ય ત્યાહે સા ભોજન ભાવે રે, આક તણાંકણ શિવ મંગાવે રે. ૧૦.
- સામગ્રી સંભોગની પ્યાવે રે, તવ એક પાદેં જોગ ધરાવે રે;
 અંગે ત્યાહે જ્ય શણુગાર રે, તવ આપે પત્રગ બેચાર રે. ૧૧.
- ત્યાહેં વિલેપન ભરમ ચઢાવે રે, ગીત ગાન સર ગાલ બળવેરે;
 વાહનવેલા સાંઠ પ્રયાણુ રે. મંદિર માગે વસે સમશાન રે. ૧૨.
- પરનારી દેખીને રાચે રે, બીલડી પૂઠેં નાગો નાચે રે;
 ધરી અધાગ હૃદયથી ઉવેખી રે, એ વર ગૌરી અમરતે દેખી રે. ૧૩.
- યાગ ઘણાં જન ધર ધૂંમાવે રે, રહેારહેા ગૌરી મા કહી ગાવેં રે;
 પણ પતિ દેખી મન લગવે રે, કૂપેં પડતી દુઃખ સમાવે રે. ૧૪.
- એમ સુણી સખીયો કરતી વાત રે, વાત લહે ધર્મિભલની માત રે;
 શેઠની આગેં વાત પ્રકાશી રે, પુત્ર ભણે પણ લોકમેં હાંસી રે. ૧૫.
- આ સંસાર તણો આચાર રે, જણે નહીં નીતિવ્યવહાર રે;
 પડિત મૂરખ કહી લોક તે ગાવે રે, ધરનો ભાર તે કાણુ ઊઠાવેરે. ૧૬.
- પુત્ર વિના અહોનિશ દુઃખ ધરતારે, પુત્ર થયે પણ નહીં શીતલતા રે;
 તે માટે જુગટીઆ ટોલે રે, રહેતાં તે સંસારે ભોલે રે, ૧૭.
- ધર્મિભલ કુંવનો રાસ રસાળ રે, ત્યાં એ બોલી બીજી ઢાળ રે;
 એકવરગી સંસારેં દુઃખીઆરે, શ્રી શુભવીર ત્રિવર્ગે સુખીઆરે. ૧૮.

કાહરો.

- શેઠ કહે સુણુ સુંદરી, તેં સાચી કહી વાત;
 પણ સંગાત વ્યસનીતણી, ગુણી જનનેં ગુણુધાત. ૧.
- મસ પ્રસંગે દયા નહીં, મંદિરાએ યશનાશ;
 કુલક્ષય વેશ્યા સંગતેં, હિંસા ધર્મ વિનાશ. ૨.
- મરણુ લહે ચોરી થકો, સર્વનાશ પરદાર;
 જુગટીયાની સાબતેં, ધરધનનો અપહાર. ૩.
- નલદમયંતી હારીયાં, રાજ્ય કાજ સુખવાસ;
 પાંડવ હાર્યાં દ્રૌપદી, વળી વસિષ્ઠા વનવાસ. ૪.

નીચ જુગટીયા જાતની, સંગતિ ન થતે નાર;
જાંચ પ્રસંગે પામીયે, સુખ સંપદ સંસાર.

૫.

ઢાળ ૩ છ.

(ચોરી વ્યસન નિવારીએ.—એ દેશી.)

- મૃગનયની મન સદચરી, સંસારેં રે નીચ સંગતિ ટાલ કે; ઉંચ નીચ સંગતિ તણાં, ફલ ઉપર રે દષ્ટાંત નિહાલ કે. ૧.
- ઉંચ પ્રસંગી સુખ લહે.—એ આંકણી.
- વાયસ સંગી હંસને, નૃપ મારી રે કહે બિજલ કાક કે; હંસ કહે હું હંસનો, મુજ પ્રગટ્યા રે નીચ સંગ વિપાક કે. ઉચં ૨.
- વલીય વિશેષે સાંભળો, સૂઝનો રે સુંદર અધિકાર કે; એક નગરે એક રાણ્યો, વકાશ્વે રે ગત અટવી મઝાર કે. ઉચં ૩.
- ભીલની પાલી નેં પરિસરે, નૃપ ઉભો રે શીતલ તરછાંડી કે; ઉંચતર એક પાંજરેં, શુક ભણીયો રે રેહેતો તે માંડી કે. ઉચં ૪.
- ઉભો રણમાં એકલો, બૂપણયુત નૃપ રે પકડ્યો એણી વેલા કે; ધાધ આવો સખરા મળી, શુક બોલે રેથાઓ લક્ષ્મી ભેલા કે. ઉચં ૫.
- સાંભળી નાહો નરપતિ, ભયચિત્તે રે રણમાંહે તેલ કે; આશ્રમ તાપસનાં લહી, જઈ પેઠો રે કુલપતિને ગેલ કે. ઉચં ૬.
- તિહાં પણ પોપટ પાંજરે, કહે ઉઠો રે તાપસ શિરદાર કે; આપણે પુણ્યેં આવીયો, નૃપ એકલો રે કુલપતિને દાર કે. ઉચં ૭.
- આ અવસર ભક્તિ કરો, દીયો આસન રે પંખા જલપાન કે; મરણ કરી ફરી અવતરે, ગયો અવસરે નાવે નિદાન કે. ઉચં ૮.
- સાંભળી સન્મુખ મુનિવરા, આવી તેડી રેલાવ્યા બહુ માન કે; ભક્તિ કરે જલ ફલ તણી, તાપસિણી રે ગાવે ગીત ગાન કે. ઉચં ૯.
- સૈન્ય પુઠે આવી મળ્યું, નૃપ પૂછે રે, કુલપતિને એમ કે; સખરકુલે શુક પેખીયો, આ શુકમાં રે, વચનાંતર કેમ કે. ઉચં ૧૦.
- તવ પંજર શુક બોલીયો, રાય સુણ્યે રે એક વનતરે જોય કે; કીરજુગલ માલે વસે, તસ અંગજરે અમેં બાંધવ દોય કે. ઉચં ૧૧.
- માતપિતાસુ બેહુ જણા, અમેં રમતા રે તર સરોવર પાલ કે; પારધી પાપીએ જાલીયા, એક વેચ્યો રે જઈ ભીલની પાલિ કે. ઉચં ૧૨.

શબરથી ચોરી શીખીયો, મુજ લીધો રે કુલપતિએ આંહી કે;
સાધુની સંગતે શીખીયો, વિન્યાદિક રે નીતિશાસ્ત્ર બચ્છાહી કે. ઉચ્ચ ૧૩.

તથા ચોક્કં.

માતા પીકા પિતા પીકો, સેરાતી શ્રેવ પક્ષિણ:

અહં મુનિભિરાનીતઃ સ ચ નીતો ગવાશનૈ:

૧

ગવાશનાનાં સ ગિરઃ શ્રુણોતિ, અહં ચ રાજન્ મુનિપુંગવાનાં

પ્રત્યક્ષમેતદ્ ભવતીપિ દૃષ્ટં, સંસર્ગજા દોષગુણા ભવંતિ.

૨

પૂર્વ ઢાલ.

દુર્જન પણ સગજન હોવે, નિત્ય રેહેતાં રે સાધુની પાસ કે;
લિંબાદિક ચંદન હોવે, મલયાગર રે સુગંધિત વાસ કે. ઉચ્ચ ૧૪.
શેઠનાં વચન સુણી ધર્યાં, સુભદ્રા રે દિલમાંહિં ધ્યાય કે;
પુત્ર પિતાએ અગાડીયો, પણ દુનીઆં રે ઝીતી નવિ બનય કે. ઉચ્ચ ૧૫.
માએ પુત્ર લખાવાયો, જુગટીઆને રે ટોલેં ધરી પ્રીત કે;
ખાય પીએ ખેલે તિહાં, વીસારી રે લણવાની રીત કે. ઉચ્ચ ૧૬.
હસન રફન ને ખેલવું, કામ કીડા રે ગતિ લક્ષણ લિહ કે;
ઠંધણ શયન નિદ્રાશને, આણુશીખી રે આવે પર સિદ્ધ કે. ઉચ્ચ ૧૭.
ક્રોધ દિન વનકીડા કરે, તરે બપર રે હિંચોલા ખાટ કે;
જલકીડા જીવટે રમે, વેશ્યા ધર રે વધી ગીતને નાટ કે. ઉચ્ચ ૧૮.
રાસ રસિક ધમ્મિલ તણો, તિહાં ત્રીજી રે એ સુંદર ઢાલ કે;
શ્રી શુભવીર કહે સદા, શ્રીતા ધર રે હોજન મંગલમાલ કે. ઉચ્ચ ૧૯.

ઢાલરા.

વસંતસેના વેશ્યા વસે, તેણે નગરેં ધનવંત;

પુત્રી વસંતલક્ષ્મીધા, છે તસ બહુ ગુણવંત. ૧.

રૂપકલા રતિ આગલી, લવણિમ બહુ વિજ્ઞાન;

નાટક ગીતસ્વરેં કરી, મેનારંભ સમાન. ૨.

મુખ મોહે પૂરણ શક્ષી, અધર પર્વાલારંગ;

મૃગનયની કુંભસ્તની, બૂપણ બૂપિત અંગ. ૩.

એકદિન તસ મંદિર ગયો, ધર્મિભલ મિત્રની સાથ;
 વસંતતિલકા લઇ ગઇ, ચિત્રશાલિ અહિ હાથ. ૪.
 જુગટીઆ ધન હારતા, રમતાં ઘૂતેં જોહ;
 ધનપતિની શી વારતા, ખાલી ગયા નિજજોહ. ૫.

કાલ ૪ થી.

(યાંપર વારિ માકા સાહિબા, કંબલમત વાન્યો.—એ દેશી.)

ચતુર ચિત્રામણુ ચાતુરેં, ચિતરી ચિત્રશાલી;
 ચમકે નરચિત ચિંતવી, ચતુરાં ચરચાલી. ૧.
 વિનયવતી વારાંગના, વચ્ચને વિધાંણો;
 વિકસિત વનજ વનાઅયેં, અલી ન્યું લપટાણો. વિનયવતી૦ ૨.
 વિકસ્યો કુંવર વિહાંચમેં, વચ્ચે વીજલી લાલી;
 લલિત લીલાવતી લીલમાં, લાધી લટકાલી. વિનયવતી૦ ૩.
 લંબી વેણુ વિલોકાનેં, ભૂમિ ભોરિંગ પેઠા;
 લંક કાટ તટ કેસરી, વનમાં જઈ જોઠા. વિનયવતી૦ ૪.
 પાણી ચરણુ સુકુમાલતા, જલ કમલ તે દેખી;
 રંભા લધુ ઊંચી ગઇ, જુવે સુર અનિમેખી. વિનયવતી૦ ૫.
 દલમંડળુ ગજરાજ છે, સોહે રાજદુવાર;
 પણા નખલો એક લક્ષણેં, નાખે શિર છાર. વિનયવતી૦ ૬.
 દંત તણો ચૂંટા કીઆ, હેયે મોતીનો હાર;
 હસ્તીગતિ હરિ નારિઅેં, દુઃખભર ધરે છાર. વિનયવતી૦ ૭.
 ધરી શણુગાર વિનોદની, કરે વાત વિલાસી;
 મોહની મંત્ર મિશેં ઘડી, ધાતેં ઇહાં વાસી. વિનયવતી૦ ૮.
 કુંવર તે દેખી મોહિયો, નવે નિત્ય શણુગાર;
 પંચવિધ સુખ ભોગમાં, ભૂલ્યો ધરખાર. વિનયવતી૦ ૯.
 વાત સુણી માતા ધણું, મનમાં હરખાણી;
 આઠ હજાર દીનાર સા, મોકલે નિત જાણી. વિનયવતી૦ ૧૦.
 વસંતતિલકા કુંવરશું, લાગી અતિ પ્રીત;
 માંસ નખે જલમાછલી, તસ સરસી પ્રીત. વિનયવતી૦ ૧૧.

- ખાનખાન કીડારસેં, જુએ નાટકશાલ;
ગીત વિનોદ વિલાસમાં, વીત્યો બહુ કાલ. વિનયવતી૦ ૧૨.
- જનની ધર તેડું કરેં, પણ કુંવર ન આવે;
દ્રવ્ય ન મોકલે ધરથકા, પણ તે મંગાવે, વિનયવતી૦ ૧૩.
- નારી કહે નિજ કંથને, ધર ખાલી કીધું;
પુત્રે માય ને આપને, સુખ ઘડીય ન દીધું. વિનયવતી૦ ૧૪.
- શેઠ કહે સુણ સુંદરી, હવે કાંઈ વિમાસો;
ઝાઝી ચિંતા શી કરો, નાખી અવજો પાસો. વિનયવતી૦ ૧૫.
- ગિય નીચ દષ્ટાંતથી, મેં તુજ સમજાવી;
પણ સમજેનહીં નારીની, જાતિ હઠમેં આવી. વિનયવતી૦ ૧૬.
- બાળક નારી મૂરખા, યોગી હઠવાલા;
પંડિત સૌ સાથેં મલે, નહીં કૃપણ દયાલા. વિનયવતી૦ ૧૭.
- પુત્રથી સ્વર્ગગતિ નહીં, મૃગતૃષ્ણા છડો;
સાસુ વદ્દ અંમ સાથરતું, કરો ધર્મ અખડો. વિનયવતી૦ ૧૮.
- એમ ચિંતિ જિનમંદિરેં, કરે પૂજા ત્રિકાલ;
સામાયિક સમતા ધરી, ગણતા નવકાર. વિનયવતી૦ ૧૯.
- શેઠ શેઠાણી બહુ ધન, સાત ખેતરેં વાવેં;
વિનયે વહની જામતેં, પરલોક સધાવે. વિનયવતી૦ ૨૦.
- મૃત કારજ તેહનાં કરી, સમતામાં રહેતી;
નારી યશોમતી મહાસતી, પતિવાતો સહેતી. વિનયવતી૦ ૨૧.
- ધર્મિમલ જે જે મગાવતો, તે તે સા આપે;
ધન ધરવાખરી સહુ ગઈ, વ્યસનીને પાપેં. વિવયવતી૦ ૨૨.
- સર્વ આલુપણ અંગનાં, વેશ્યા ધર દેતી;
અક્ષા પાછાં મોકલે, તે પાછાં લેતી. વિનયવતી૦ ૨૩.
- ધર હાટ આદેં વેચીને, ધન પોતેં લેતી;
નારી યશોમતી સોચતી, પીયર જઈ રહેતી. વિનયવતી૦ ૨૪.
- માઝેં દુઃખ ભર આંસુએ, ખેડી નવરાત્રી;
પ્રરણ પ્રેમ હૃદય ધરી, આપેં બોલાવી. વિનયવતી૦ ૨૫.

ધર્મશ્રિય મુનિ પાસથી, લહે જ્ઞાનવિચાર;	
સરખી સહેલી સાથ શું, ધરે શીલ આચાર.	વિનયવતી૦ ૨૬.
પતિ નજરેં સતીયો કરે, શોભે શણુગાર;	
પિતૃધરે મોટો ભલો, શીલાલંકાર.	વિનયવતી૦ ૨૭.
દૈવતમંત્ર એ નારીને, દેવવંછિત સાધે;	
કપટ વિના શેં આ ભવેં, જગ શોભા વાધે.	વિનયવતી૦ ૨૮.
અરિ કેસરી નૃપગેહિની, રાણી અંપકમાલા;	
શીયલસુધારસ શીંચતેં, શમી પાવકળવાલા.	વિનયવતી૦ ૨૯.
ધર્મિભરાસેં ઢાલ એ, ચોથી ઉપદેશી;	
વીર કહે વેશ્યા ધરેં, હવે વાત બની શી.	વિનયવતી૦ ૩૦.

દોહરા.

અકા ભૂષણુ દેખીને, ચિત ચિતે તેણિવાર;	
ધર્મિભલ ધર નિર્ધન થયું, હવે કાટું ધરવાર.	૧.
વસંતતિલકા તેડીને, સમજાવે સા એમ;	
તુજ સ્વામી નિર્ધન થયો, તેણે હવે છડે પ્રેમ.	૨.
છક્ષુ ખંડ જે રસ ભરયા, તે ચૂસે નર નાર;	
રસ રહિત અતેં જુકે, તસ પશુ કૃત આહાર.	૩.
ધનપતિ સાથેં પ્રીતડી, કરવી કુલવટ રીત;	
નિર્ધન નરનેં પરિહરી, અવરશું કીજે પ્રીત.	૪.
વલતું પુત્રી એમ કહે, માત મુણા એકવાત;	
પ્રીત કરી નવિ પરિહરે, નારી ઉત્તમ જાત.	૫.
ખીર નીર જ્યું પ્રીતડી, બંધાણી છે માય;	
ત્રિકરણુ યોગેં તે હવે, કેમ કરી છોડી જાય.	૬.
અવર પુરુષશું આ ભવેં, માત મેં કાઠિા નીમ;	
મુખ દુઃખ સંપદ આપદા, એ નરસાથે સીમ.	૭.
વસંતસેના સાંભલી, કપટે મૈાન કરાય;	
પુત્રી વિલુહી એહનેં, કરવો કાચ ઉપાય,	૮.

ઢાળ ૫ મી.

(વાહ્લોજ વાયેલે વાંસલીરે—એ દેશી.)

- અકાએં આચ્છવ માંડીયો રે, દેવમાનતિને ઉદેશ
જમવા તેડે કુમારિકા રે, એકસો આઠ બાલે વેશ. ૧.
- નાટક દેખો દુનીયાં તણું રે, મધુ બિંદુ સમો સુખ લેશ; નાટકં
વેસ્યા જાતિને નોહોતરી રે, પીરસે ભોજન પકવાન્ન;
તળોલ દેધ વીસજર્જીતી રે. બાલિકાને શ્રીફલ પાન. નાટકં ૨.
- તવ પુત્રી સાથેં કુમારને રે, પાય કેપ્રી મદિરા જાત;
સૂતાં થઈ અચેતન બેલુ જણાં રે, જ્યારેં રહી પાછલી રાત. નાટકં ૩.
- કુંવર ઉપાડી ગાડી ઢળ્યા રે, વિશ્વાસી દાસી સાથ;
પુર બાહિર દૂર વનાંતરેં રે, ભોંયેં નાખ્યો ઝાલી હાથ. નાટકં ૪.
- દાસી પાછી ગઈ મંદિરેં રે, અકા આગલ કહી વાત;
રાત ગઈ સહુ નિદ્રા ભરેં રે, રવિ ઉદય થયો પ્રભાત. નાટકં ૫.
- જાગી વસંતતિલકા કહે રે, માતા મુજ સ્વામી કયાંહ;
સા કહે નિર્ધન નાશી ગયો રે, શી શકીતરવર છાંહ. નાટકં ૬.
- સાંભલી સા ધરણી દલી રે, લહીં મૂર્છા થઈ નિરાશ;
અકા દાસી ટોલેં મલી રે, જ્ઞેષ નાંકેં શ્વાસોશ્વાસ. નાટકં ૭.
- શીતલ વાયુ ચંદન જલેં રે, વળી ચેતના રોતી તેહ;
બોલે પતિ પરદેશી થયો રે, હવે રણુ વન સરખું ગેહ. નાટકં ૮.
- આચ્છવ કીધો કપટેં કરી રે, મુજ કંતને કાઢણ હેત;
તો મેં નિયમ લીયો હવે આજથીરે, મળવા મોહન સંકેત. નાટકં ૯.
- મેલેં બેલેહી બેલેન હીચીચીરે, નવિ કરશું સરસ આહાર;
જીરણુ વસ્ત્રેં તનું ઢાંકશું રે, તજ્યાં સ્નાન અને શણગાર. નાટકં ૧૦.
- ધેર વસંતતિલકા રહે રે, હવે ધમ્મિલનો અધિકાર;
કર્મે નડ્યો ને ભૂયેં પડ્યો રે, વનખંડે પશુ અવતાર. નાટકં ૧૧.
- ઉતરી કેપ્ર તવ ઉઠીયો રે, ચિત્રભાનુ ચઢ્યો ઘડી ચાર;
કાયા દીઠી કચરે ભરી રે, ઉતારી લીયો અલંકાર. નાટકં ૧૨.
- અકાએં મુજ કાઢીયો રે, ચિતે ધિગવેશ્યા વિલાસ;
પૂરણુ દ્રવ્યેં પાચેં પડે રે, નવી બેસે નિર્ધન પાસ. નાટકં ૧૩.

વેશ્યા વાધ અગ્નિનૃપને અહીંરે, એ નધરે કિણુશ્યું પ્રેમ;
 તાતે પ્રવ્ય ને તોલીયું રે, તેણે કીધું કારજ એમ. નાટક ૧૪.
 ચિંતવતો નિજ ગેહું ગયો રે; નવિ દીઠાં માત ને તાત;
 પૂછતાં એક વિપ્ર તે બોલીયો રે, સુણુ સુંદર શેઠની વાત. નાટક ૧૫.
 શેઠનો પુત્ર વેશ્યા ધરે રે, ખાતાં ધન નીહું જામ;
 માત પિતા સુત દાહથી રે, પોહોતાં પરસોડેં તામ. નાટક ૧૬.
 ધમ્મિલ નારી જશોમતી રે, ધરજુપણુ ભરીયાં તાસ;
 સ્નાન કરી સાસરીયા તણાં રે, ગઇ પીહર માયની પાસ. નાટક ૧૭.
 એમ નિસુણી ક્ષીણુવજાહત રે, લહી મૂર્છા અંતરે જાલ;
 ચેતવલે નયરથી નીકલ્યો રે, જઇ બેઠો સરોવર પાલ. નાટક ૧૮.
 સ્નાન કરી માત પિતા તણું રે, નિર્મલ શીતલ જલ પીધ;
 કાલ સમા વડપાદપ તલેં રે, સૂતો ક્ષણુ નિદ્રા લીધ. નાટક ૧૯.
 ધમ્મિલ રાગેં એ પાંચમી રે, નીચ સંગતિ ફલની ઢાલ;
 વીર કહે ઉચ્ચ સંગતિ રે, પામે મુખ ઋદ્ધિ રસાલ. નાટક ૨૦.

દોહરા.

ક્ષણુ નિદ્રા લહી જાગીયો, પડીયો ચિંતા જાલ;
 ક્ષણુ રોતો ક્ષણુ શોચતો, જાલી તરવર ડાલ. ૧.
 નિર્ધનને જીવિત કિયું, નિર્ધન મૃતક સમાન;
 ધમ્મિલ ચિંતવતો ગયો, જિહાં છે જરણુ ગિદ્ધાન; ૨.
 વનપાલક સૂતો તિહાં, લેઇ તસ તરવાર;
 વનદેવે તે અપહરી, કરતાં શિર સંહાર. ૩.
 ગય ખડકી અગ્નિ કરી, પેઠો જઇ એકાંત;
 વનદેવે શીતલ કરી, પામ્યો બેદ અત્યંત. ૪.
 કાલ ફટ સુર સેહરો, તર શિર નિપતન જાત;
 ઘૂલ તલાઇ સુર કરે, કરતાં અંપાપાત. ૫.
 એમ ઘણા મરવા તણા, ચિંતે અવર ઉપાય;
 તવ તે કોપી સુર કહે, મા મા સાહસ કરાય; ૬.
 ચિંતે હજી આગલ કિશ્યા, દેશે દેવ કલેશ;
 વારે છે મુજ દેવતા, કરતાં મરણુ ગિદ્દેશ. ૭.

એમ ચિંતવતો તે ગયો, સિન્ધ વનેં સુખ કાજ;	
તિહાં તરતલ દીધે દેશના, દીઠા એક મુનિરાજ.	૮.
જંગમ તીરથ જૂતલેં, કરતા ભવિ ઊપગાર;	
જ્ઞાન દિશાએં જગતા, કર્મવેદ્ય અણુગાર.	૯.

ઠાળ ૬ ઠૂી.

(મન મલવા મુજ અલજ્યો—એ દેશી.)

મુનિવાણી રસ માલતી, ચૂસંતા અલિ લોક રે;	
વૃક્ષ અશોક તરૂ તલેં, સુર નર નારીના થોક રે.	મુનિવાણી૦ ૧.
બેઠા હેમ સિંહાસનેં, અગદત મુનિરાય રે;	
ધર્મિમલ દેખી વિનયથી, વહે ગુરના પાય રે.	મુનિવાણી૦ ૨.
બેઠા યથોચિત થાનકેં, કહે મુનિ ધર્મ રસાલ રે;	
ધર્મ કરો નરભવ લહી, છંડી મોહ જંગલ રે.	મુનિવાણી૦ ૩.
મોહે મૂળ્યા મત ફિરો, છોડી પંથ ગમાર રે;	
મોહની મદિરા છાકશી, રાગ દિશા સંસાર રે.	મુનિવાણી૦ ૪.
રાગે વાલ્યા નર અલે, છંડી ધર પરદેશ રે;	
નંદી સોવનકાર જ્યું, જલતા જ્વલન પ્રવેશ રે.	મુનિવાણી૦ ૫.
વિષ્ણુદાણુ કૂપે પડે, ગિરિ શિરેં ઝંપાપાત રે;	
એકાદશ ગુણુદાણુથી, પડીયા હેઠલ જાત રે.	મુનિવાણી૦ ૬.
દૃષ્ટિ રાગેં આંધળા, નહી નિજપરનો વિચાર રે;	
અતિ રાગધેલો થયો, વિજયપાલ જૂપાલ રે.	મુનિવાણી૦ ૭.
પ્રેમે પૂછે પરપદા, સ્વામી તેહ કહો વાત રે;	
પુરી મતાલ પુર જૂપતિ, રંભા રાણી શું જાત રે.	મુનિવાણી૦ ૮.
શેઠ સુતા પદમાવતી, દીઠી રૂપ નિધાન રે;	
રાયવાડી જાતાં થકાં, લાગ્યું તેહશું ધ્યાન રે.	મુનિવાણી૦ ૯.
શેઠધરેં માણું કરી, રાજા પરજ્યો તેહ રે;	
નાવે રાજ કચેરીયેં, લાગો તાસ સનેહ રે.	મુનિવાણી૦ ૧૦.
દિન કેતે પદમાવતી, મરણુ લહે શક્ત રોગેં રે;	
વિજયપાલ ઘેલેલો થયો, અંતરદાહ વિયોગેં રે.	મુનિવાણી૦ ૧૧.

દહન કરવા નવિ દીપ્તિ, બેઠો મૃતકની પાસ રે;	મુનિવાણી૦	૧૨.
કહે મંત્રીએ મરણુ ગઈ, મોકો રાણીની આશ રે.	મુનિવાણી૦	૧૩.
નૃપકહેતુજ માતાપિતા, મરણે મૃત પ્રિયા જાત રે,	મુનિવાણી૦	૧૪.
જીવે રાણી અમ તણી, કોડી વરસ કરે વાત રે.	મુનિવાણી૦	૧૫.
મંત્રી કહે તુમેં રીશવી, દૂર રહેા નરનાહ રે;	મુનિવાણી૦	૧૬.
મંત્રી રાયને છેતરી, દીધો અગ્નિદાહ રે.	મુનિવાણી૦	૧૭.
હી સ્વર્ગે સા ગઈ, નિયમ લીધે નૃપ તામ રે;	મુનિવાણી૦	૧૮.
વિણુ દોઢ પદમાવતી, ન લીધે ભોજન નામ રે.	મુનિવાણી૦	૧૯.
દિન દશ વીતે મંત્રિયેં, તવ એક બુદ્ધિ ઉઠાય રે;	મુનિવાણી૦	૨૦.
વિપ્ર વધામણી મોકલ્યો, સુણી નૃપહર્ષિત થાય રે.	મુનિવાણી૦	૨૧.
પ્રજ્યો દિજ કહે સ્વર્ગમાં, વિલસે મુખ વિશેષ રે;	મુનિવાણી૦	૨૨.
થોડા દિનમાં આવશે, પણ વંછે તુમ લેખ રે.	મુનિવાણી૦	૨૩.
મુદિત મને મહીપતિ સુણી, ભોજનકાંધ સનેહ રે;	મુનિવાણી૦	૨૪.
લેખ લખી દેઈ પાહંચ્યો, વળી કેતે દિન તેહ રે.	મુનિવાણી૦	૨૫.
આવી રાયને કર દીધે, ફલ નારિંગ રસાલ રે;	મુનિવાણી૦	૨૬.
ખાવા રાણીએ મોકલ્યાં, તુમ પરભક્તિ વિશાલ રે.	મુનિવાણી૦	૨૭.
રીજ્યો ભૂપણુ તસ દીધે, પસરી ઘર ઘર વાત રે;	મુનિવાણી૦	૨૮.
રાજા પાસેં આવિયો, દિજ એક ધૂરત જાત રે.	મુનિવાણી૦	૨૯.
લેખ દીધો નૃપ વાંચીયો, હું તુમ દાસી રાય રે;	મુનિવાણી૦	૩૦.
આવણુ ન દીધે સાહેલીયો, વરસ સમા દીન જાય રે.	મુનિવાણી૦	૩૧.
કોટી ધન પેહેરામણી, મેં કાંધી સુર લોક રે;	મુનિવાણી૦	૩૨.
દેવું આપી આવશું, મોકલજો ધન રોક રે.	મુનિવાણી૦	૩૩.
મંત્રીને કહે ધન દીધો, ભૂપણુ કંચુઓ ચીર રે;	મુનિવાણી૦	૩૪.
મંત્રી કહે નૃપ વિપ્રએ, કીધે પથેં જશે ધીર રે.	મુનિવાણી૦	૩૫.
નૃપ કહે પૂર્વે દિજ ગયો, તે મારગેં કરે એહ રે;	મુનિવાણી૦	૩૬.
મંત્રિ કહે અગ્નિવિષેં, તેણિવિધિ જશે સંદેહ રે.	મુનિવાણી૦	૩૭.
મંત્રી ધૂર્તને લેઈ ચલ્યો, બાહિર બાંધી નિષદ રે;	મુનિવાણી૦	૩૮.
અગ્નિમાંહે પ્રજાલીયો, વેહેલા આવજો ભટ રે.	મુનિવાણી૦	૩૯.

કેતા વાસર અંતરે, નૃપ આગ્રહથી તામ રે;	મુનિવાણી૦	૨૧.
કાંચ વરણુ રૂપ વયસમી, વેશ્યા પદમા નામ રે.	મુનિવાણી૦	૨૨.
શીખાવી વનમાં ધરી, મંત્રી દેત વધાઈ રે;	મુનિવાણી૦	૨૩.
રાજ સન્મુખ આવતો, લેઈ સકલ સજ્જનઈ રે.	મુનિવાણી૦	૨૪.
હોંશે હસ્તી શિરે ચઢી, કિતરીયા દરબાર રે;	મુનિવાણી૦	૨૫.
પુષ્ટિ અમૃત આહારથી, ચિતે ચિત્ત મઝાર રે.	મુનિવાણી૦	૨૬.
સ્વર્ગની વાતો પ્રછતાં, સા કહે ભૂપને તેમ રે;	મુનિવાણી૦	૨૭.
મંત્રીયે જેમ શીખવી, ચતુર તે ભૂલે કેમ રે.	મુનિવાણી૦	૨૮.
મુખ વિલસંતા રસ ભરે, ભમશે બહુ સંસાર રે;	મુનિવાણી૦	૨૯.
રાગ વિરાગે દેવલી, સિદ્ધિ વધુ ભરતાર રે.	મુનિવાણી૦	૩૦.
ધર્મિલ કુંવરના રાસની, છટ્ટી ઢાલ રસાલ રે;	મુનિવાણી૦	૩૧.
શ્રી શુભવીર રસિક જનો, સુણુજે થઈ બિજમાલ રે.	મુનિવાણી૦	૩૨.

દોહરા.

પ્રછે સાધુ કુમારને, કેમ સાહસિક કરાય;	૧.
પ્રાણી કુમરણું કરી, નડિયા દુર્ગતિ જાય.	૨.
કુંવર કહે સ્વામી મુણો, હું દુઃખનો ભંગાર;	૩.
કૃપની છાયા કૃપમેં, નવિ પામે વિસ્તાર.	૪.
સાધુ કહે શું દુઃખ અછે, કહો વિવરીને કુમાર;	૫.
બાર વેચાયે બોલતાં, શિર હોયે હલકો ભાર.	૬.
કુંવર કહે મુજ દુઃખને, કુણુ કિદરણુ સમથ;	૭.
જલધિ જલમાં રૂપતાં, કહો કાણુ ઝાડે હથ.	૮.
વિરલા પર કારજ કરા, વિરલા પાલે નેહ;	૯.
વિરલા ગુણ કાઢ્યાં કહે, પર દુઃખે દુઃખીયા જેહ.	૧૦.
આ ભવ દુઃખ ન પામીયો, પર દુઃખ હરણુ ન ધાત;	૧૧.
દુઃખ દેખી દુઃખ નવિ ધરે, તે આગલ શી વાત.	૧૨.
કહે મુનિ મેં દુઃખ દેખીયું, હું દુઃખ હરણુ સમથ;	૧૩.
દુઃખ દેખી દુઃખીયા અમે, બાંખે નિજ પરમથ.	૧૪.

ઢાળ ૭ મી.

(સમચંદ્રકે બાગ, આંખો મોહોરી રહોરી.—એ દેશી.)

- કુંવર કહે મુજ આજ, સુરતર તુંહી કહ્યો રી: ૧.
 દુઃખદાયક મહારાજ, નાડી વેઘ મલ્યો રી.
 નયર કુસારત નિવાસ, હું સુત શેઠ તણો રી:
 જ્ઞાન કલા વિજ્ઞાન પાઠક પાસ ભળ્યો રી. ૨.
 વસીયો વેશ્યા ગેહ, તેહથું નેહ કસ્યો રી:
 ખાધ ધર ધર વાત, મુજ વનમાંહી ધવ્યો રી. ૩.
 બન્યો છસેં પ્રભાત, નિજમંદિરીએ ગયો રી:
 મરણુ લલ્યાં મા આપ, સાંભલી દાહ થયો રી. ૪.
 મરણુ ઉપાય મેં કીધ, દુઃખભર વન છરણે રી:
 વાર્યો દેવેં તામ, આવ્યો તુમ ચરણે રી. ૫.
 લોહ ગમક દષ્ટાંત, તેં મુજ ખેંચી લોયો રી:
 નયન સુધાજનરૂપ, દર્શન દેવેં દીયો રી. ૬.
 હજીય લગેં મહારાજ, વેશ્યા ચિત્ત વસી રી:
 નવિ પલટાએ રંગ, સોવનરેખ રસી રી. ૭.
 કરી એણેં દુર્જન રીત, પણ મેં ભાવેં ભજી રી:
 સાચો કીધ સનેહ, પરણી દૂર તજી રી. ૮.
 મુજથી અધિકું દુઃખ, કહેા કેમ નાથેં લહુ રી:
 મુજ દુઃખ ખમીયું નબનય, તોતુમે કેમ સહુ રી. ૯.
 તવ બાને મુનિરાજ, વીતી વાત જિસી રી:
 સાંભલ શેઠ કુમાર, કહીએં તેહ તસી રી. ૧૦.
 સયલનયર શણુગાર, શોભા તાસ હરી રી:
 વસુમતી તિલક સમાન, નયરી શંખ પુરી રી. ૧૧.
 તીન જગત વિખ્યાત, શક્તિ ત્રણુ ભણી રી:
 સાધન તો ત્રણુ વર્ગે, સુંદર નામ ધણી રી. ૧૨.
 દલા રૂપ નિધાન, મુબગા સીયલેં સતી રી:
 રાણી મુલસા નામ, લાવણિમ શીઅલવતી રી. ૧૩.

તાસ ઉચ્ચસરહંસ, કુલ અવતંસ શિરે રી;	
નામ અડગદત્ત તાસ, ઓચ્છવ સાથ ધરે રી.	૧૪.
બુદ્ધિ બિઘમ ગુરૂ ભેગ, વિદ્યા સર્વ ભણ્યો રી;	
કલા બોહોતેર સીધ, પણ એક દોષ ભણ્યો રી.	૧૫.
ચોરી કરે પુરમાંડી, વસની સર્વ થયો રી;	
ન્યાય ધર્મ શુચિ માર્ગ, દુષ્ટથી દૂર ગયો રી.	૧૬.
રત્ન કલંકિત કાંધ, જાળવિધિ સૃષ્ટી. કાપ્યો રી;	
કમલો કંટક કાંધ, ચંદ્ર કલંક દીયો રી.	૧૭.
સમસંભેગે વિભેગ, દુર્ભેગ રૂપે ધર્યો રી;	
નિર્ધન પડિત વિપ્ર, જલનિધિ ખાર કર્યો રી.	૧૮.
ધનવતી કૃપણ સ્વભાવ, લક્ષ્મી મેંચ્છ ધરે રી;	
ધર્મી સુત ધન હીન, નારી નીચ વરે રી.	૧૯.
રાજ કચેરી મધ્ય, પુર વ્યવહારી ઘણા રી;	
બાલે ભૂપ સમક્ષ, અવરણ કુંચર તણા રી.	૨૦.
સાંભળી ચિંતે રાય, પુત્ર કુપુત્ર હુચ્યો રી;	
દીઠે દાઝે દેહ, સુંદર તેથી મુચ્યો રી.	૨૧.
માત પિતા કુલલાજ, નહીં મરજનદ કરી રી;	
વ્યસને વંડ્યો જોહ, તે કુલ કુચ મરી રી.	૨૨.
ધનપતિ સુતને કાજ, દેવને માની લીધે રી;	
અવિનિત પ્રગટે પુત્ર, સુખવન દાહ દીચ્યે રી.	૨૩.
સુત જનની હુલસાય, મોહોટા જનમ હુવે રી;	
શત્રુથી અધિકા થાય, તાતનું નામ ખુવે રી.	૨૪.
મધુર અશન તજે માય, સુતના રોગ ભયે રી;	
કુવચન જીવિતજલ, થાયે મોટા થયે રી.	૨૫.
મદ પ્રાણી ગમાર, ફડાં કપટ કરી રી;	
વચી લોક. અનેક, તસ ધન લેત હરી રી.	૨૬.
ખાય પીચે નહીં પેટ, દેશ વિદેશ ફરે રી;	
દાન ધરમ કરી દૂર, મંદિર માલ કરે રી.	૨૭.

ભાગવે ધન ધરપુત્ર, મા મલ મૂત્ર ધુવે રી;	
વદ પરણી મુખ જોઈ, છોડે વાલી રૂવે રી.	૨૮.
પરિજન સેવે પાય; જળ લગેં સુત ન ધરે રી;	
જનમે નંદન જનમ, સજ્જન જનય ધરે રી.	૨૯.
નરથી સુખી પશુ જાત, સુખ ભર વનમાં રમે રી;	
નહિ સુત ચિંતા કાંઈ, બાલકવય નિગમે રી.	૩૦.
ચાકરી દાસ કરંત, વાહને સુત વિચરે રી;	
વદ્ધ હોવે મા બાપ, ચિતે કિમ ન મરે રી.	૩૧.
અશનમાત્ર ગુણ જાણ, ચાંપો પણ ન ચરે રી;	
ગંડલ મંડલ જાત, રચણી ચોટી ભરે રી.	૩૨.
બાલક બ્યાલક તુલ્ય, પ્રગટે પુત્ર નિશ્ચો રી;	
માત પિતા દુઃખદાય, દ્રોણિક રાય જિજ્ઞા રી.	૩૩.
રાજ્ય વિધન પુરઘાત, એક દિન જીવ હરે રી;	
મણિએ વિમૂપિત નાગ, કુણ જન રાખે ધરે રી.	૩૪.
એમ ચિંતી નર રાય, કહે પ્રબને તદા રી;	
કરશું અમેં જાગેં ગેહ, જેમ સુખ વરતે સદા રી.	૩૫.
ધમ્મિલ રાસેં રસાલ, સાતમી દાલ કહી રી;	
વિશ્વમાંહેં શુભ વીર, ગુણથી ગ્યાતિ લહી રી.	૩૬.

દોહરા.

કાપ કહિણ રાજન હવે, તેડી કુંવરને ત્યાંદી;	
કહે સુત ચાહું સુખ લણી, નહીં તુજ સીતલ છાંદી.	૧.
તું શિક્ષાનેં આયોગ્ય છે, મુજ કેલ કોધ કલંક;	
દેમહી ન હોવે પાંસરો, વૃથિક કંટક વંક.	૨.
મેં જાણ્યું આ રાજ્યમાં, પુત્રપ્રદીપ અનુદાર;	
મામણુ તેલે અગ્નિ વિણું, તુંહી છતે અધકાર.	૩.
ચોરાહ દીવા જો બલે, બારે રવિ ઊગંત;	
અધારું છે તસ ધરે, જસ ધર પુત્ર ન હુંત.	૪.
પણુ એ જૂહી વારતા, જસ ધર વહિલ પુત્ર;	
માત પિતા ધરમાં રૂચે, વંદ્યુંતસ ધરસૂત.	૫.

- અન્યાયો વ્યસને ભયો, જન રે નજરથી દૂર:
જળ અમે આંખું મોઢલું, આવજો તામ હજાર. ૬.
હુકમ લહી વિલખો થયો, આવ્યો સહચર પાસ;
ભાઈ સખાએ હવે તુમો, તાતે કીધ નિરાશ. ૭.
વાત જુણી તે ચિંતવે, થાનક ભૂષ્ટ કુમાર;
શંકર કંઈથી ઉતર્યો, પામે અહિ અપકાર. ૮.
પ્રાણી પાણી આપણું, રાખી સકે તો રાખ;
રતીભર પાણી ઊતર્યું, ન ચઢે ખરચે લાખ. ૯.
નૃપ અપમાને લોકમાં, ન કરે કોઈ સલામ;
રાંકને રેહેવા ઝુપડાં, પણ નહીં એહને ઠામ. ૧૦.
સમ સંપી સહુ ધર ગયા, નૃપ સુત જનની પાસ;
માએ પણ ન બોલાવિયો, ગયો પ્રણમી આવાસ. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સીરાહીનો સાદુ હો કે જાપર યાદ પુરી—એ દેશી.)

- મન સંકલપી હો કે નયરથી નીકલ્યો, રાતની વેલા હો કે કોઈ ન અટકલ્યો;
રતિપતિ મંદિર હો કે જઈને ઉતર્યો, દેશી નિમિત્તિએ હો કે ભોજને નોતર્યો. ૧.
અશન કરીને હો કે પછે વાત મિશે, ઉદયઅમારો હો કે કહીએ કેઈ દિશે;
કહે નૈમિત્તિક હો કે જનનું પૂરવ દિશિ, કાશીદેશે હો કે નયરી વણારસી. ૨.
લાખનું ભૂપણ હો કે સાંભળી તાસ દીએ, આલ્યા અગડદત્ત હો કે રચણી પાછલીએ;
ખેડા પાટણ હો કે નયરને ગામ ઘણું, વન સર જોતો હો કે કૌતુક તેહ તણું. ૩.
એક ગિરિ શિખરે હો કે ચઢીએ કૌતુકસે, દોમે દેવલ હો કે વજરા માત વસે;
દીઠા દોનર હો કે જનપ ધ્યાન ધરતા, અગનિકુટે હો કે હોમ લવન કરતા. ૪.
કુંવરને ઉડી હો કે દોઅ ઝુલાર કરે, બોલે તુમચે હો કે આવે કાજ સરે;
ઢાલ ખર્જ કર હો કે આકૃતિ દ્વાનિ ખરો, કુંવર કહે મુજ હો કે સરિખું કામધરો. ૫.
તે કહે ગુરદત્ત હો કે વિદ્યા સાધ્ય કરે, ઊત્તમ નર વિણ હો કે ન રહે ધ્યાન ખરે;
કુંવર કહે મુજ હો કે ઉમે ખર્જ ધરે, નહીં તુમ પીડા હો કે સાધા ચિત્ત ખરે. ૬.
સાધનપૂરે હો કે વજરા મા અતિસે, પ્રગટ થઈને હો કે બોલે વચન ધરે;
સુણજો સાધક હો કે ખેડા ગામ ઘણી, રાત્રી લોકે હો કે તુમચી લાજ હણી. ૭

દોય સહોદર હો કે જનની એક જણ્યા, બદરી કંટક હો કે સરિખા નીતિ ભણ્યા;
 સુમતિ દુર્મતિ હો કે લોક વિખ્યાત થયા, શત્રુ પરાભવે હો કે જનના પાર ગયા. ૮.
 મથુરાં વનમાં હો કે જોગી સિદ્ધ મલે, બહુ ગુણુ દરીયો હો કે ભરીયો મંત્ર બલે;
 ચોસઠ જોગણી હો કે જોહને પાય પરી, તસ એક એલો હો કે નામેં નખોધપુરી. ૯.
 વ્યસની જૂઠા હો કે અવિનય દોષ ભર્યો, ગુરનો દેખી હો કે લોકેં દૂર કર્યો;
 તેહની પાસેં હો કે દુર્મતિ નિત્ય સુઝે, લાંગી ભેલા હો કે ગુરનાં છિદ્ર જુઝે. ૧૦.
 સરિખેં સરિખા હો કે જગમાં જોડી ભલેં, મરખેં મરખ હો કે ચતુરેં ચતુર મલે;
 ગર્દભ ભૂકે હો કે મંડલ તામ રમે, ખર સુખ ચાટે હોકે વટલ્યો કુણુ જુઝે. ૧૧.
 એલો ગુરથી હો કે નિત્ય ઇલભેદ રમે, ગુર સેવાએ હો કે આવે તે ન ગમે;
 વચન વિધાતીં હો કે ગુરને નિત્ય દમે, રાહુ નરતો હો કે જગ દિરાજ ખમે. ૧૨.
 અમીય શીતલતા હો કે ન લહે રાહુ કિમે, ગુર તસ દૂરેં હો કે રાખે પ્યાન સમે;
 કુણુ તું સુમતિ હો કે તેં ગુર સેવ લાધી, સત્તી ભક્તિ હો કે સેવ્યા પાસ રાધી. ૧૩.
 તેણે દુજ દીધી હો કે વિદ્યા દોય ખરી, તેં પણ લીધી હો કે ગુરનેં પાય પરી;
 મોહની સિદ્ધિ હો કે ગુરનેં વચન બની, વિદ્યા ખીજી હો કે શત્રુ પરાજયની. ૧૪.
 સિદ્ધ કરે વા હો કે ગુર્યેં મોહલિયો, વિનયેં સાધી હો કે વચને સાંકલિયો;
 મેં દુજ સિદ્ધિ હો કે આપી તેલ તણી, ચિત્ત પ્રસન્ને હો કે જન તું ગેલ ભણી. ૧૫.
 પણ દુર્મતિનેં હો કે સિદ્ધિ નહોય ખરી, ગુર્યેં નદીધી હો કે લીધી ચોરી કરી;
 એમ કહી દેવી હો કે જય અદશ્ય થઇ, ભોજન કરતાં હો કે ત્રણેં એકાંત જઇ. ૧૬.

॥ યદુક્તં ॥ લોભી મછરી ભોગભૂષણપરો નીચપ્રસંગી સદા,
 છીદ્રાન્વેષકસદ્ગુરોરવિનયી દ્વેષી ગુરુણામપિ ॥
 ધૃત્તોઽસત્યપ્રજલ્પલંપટગ્વલઃ દુષ્ટ કર્માંગાનુગઃ,
 સ્તેષાંયંત્રકમંત્રસાધનવિધિઃ સિદ્ધયતિનો કર્હિંચિત્ । ૧ ।

પૂર્વદાલ.

સુમતિ સાધકેં હો કે બહુ ઉપકાર લીયો, અગડત્તનેં હો કે મોહની મંત્ર દિયો;
 લેઇ ચલ્યો હો કે કરી તસ પાય નતિ, અનુકમેં આપ્યો હો કે પુરી અમરાવતી. ૧૭.
 તે પુર પરિસર હો કે મુનિ ઉપદેશ દીધે, તિહાં જઇ ગણી હો કે ધર્મપિયૂષ પીધે;
 શીતલતાએં હો કે આતમ ઉપશમિયો, ખેટક ચોરી હો કે હિંસા નિયમ લિયો. ૧૮.

નૃપસુત ગુરુને હો કે કહે મુજ ઉદ્ધર્યો, નિયમ દીપતાં હો કે પંથ સખાએ ક્યો;
મુનિ નમી આહ્યા હો કે પામ્યા પ્રેમ વશી, કાશી દેશે હો કે નયરી વણુરશી. ૧૯.
ધમ્મિલરાસે હો કે આહમી ઢાલ કહી, મુરખપ્રેમે હો કે વિષ્ણુ ભામે નહીં;
શ્રી શુભ વીરની હો કે વાણી અમૃતસી, સજ્જન વિનયી હો કે કંચન દેવ કશી. ૨૦.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| અગડદત્ત થાકો ગયો, સુર સરિતાને તીર; | |
| પંથ પિપાસા શ્રમ ટલ્યો, પીતાં નિર્મલ નીર. | ૧. |
| પટ દરશન ફરસન જલે, ગંગાતીરથ રૂપ; | |
| મુનિવર કોઈ મુગતિ ગયા, માને સુર નર ભૂપ. | ૨. |
| એક વારણ બીજી અશી, નામે નદીયો દોય; | |
| મધ્ય વશીય વરાણશી, નગરી શુણ્ધી જોય. | ૩. |
| ભાગ્ય કિદ્ય જોવાભણી, કુંવરે કાધ પ્રવેશ; | |
| નાનાવિધ કૌતક જુવે, પ્રતો સુંદર વેશ. | ૪. |
| મહ એક મોટો દેખીયો, જિહ્વાં ભણે છાત્ર અનેક; | |
| જાનકલા રસ વસ ગયો, તિહાં ધરી વિનય વિવેક. | ૫. |
| કિપાધ્યાય કલાનિધિ, પવનચંડ છે નામ; | |
| કર જોડી જોડો તિહાં, ધુર કરી તાસ પ્રણામ. | ૬. |

ઢાળ ૬ મી.

(કીડા કરી ઘર આવીયા—એ દેશી.)

- | | |
|--|----------|
| પાહક પ્રેમ રસે કહે, છાત્રને કરીઅ વિદાય રે; | |
| કહો કોણુ દેશથી આવીયા, નામ કિયું તુજ ભાય રે. | પાહક૦ ૧. |
| શે કારણુ ઇલાં આવીયા, કોણુ તુજ કિત્તમ વંશ રે; | |
| પ્રેમે તેહ પ્રકાશાયે, જેમ હીમે અમ હંસ રે. | પાહક૦ ૨. |
| મૂલ થકી વિવરી દેહ્યા, કુંવરે નિજ અવદાત રે; | |
| મુણી પાહક વલતું કહે, વસ મુણો એક વાત રે. | પાહક૦ ૩. |
| માત પિતા તજવે કરી, રૂકું ન કાધું કાજ રે; | |
| નાત સજ્જન પુર લોકમાં, નાવી કરી તુજ લાજ રે. | પાહક૦ ૪. |
| કમ નખ કાંતિ પીતર તણી, જાણી તીર્થ સમાણી રે; | |
| કિત્તમ નર પૂજન કરે, પંડિત શાસ્ત્રે વાણી રે. | પાહક૦ ૫. |

કદુકગિરા ગુર માતની, આગલ હિત કર જાણે રે;	પાઠક૦ ૬.
કરહંતા ભેપજ પરે, નીરજ વેઘ વખાણે રે.	પાઠક૦ ૭.
ગુર તાડંતાં હિત કરે, ઊન્મારગથી વારે રે;	પાઠક૦ ૧૭.
મણિકારક ઘસતા મણિ, રત્નનું તેજ વધારે રે.	પાઠક૦ ૮.
પીતર નિભ્રંછે દોપને, પણ નવિ પુત્રને તાડે રે;	પાઠક૦ ૯.
જેમ ન વિતાડે પાત્રને, મંત્રિક ભૂત પછાડે રે.	પાઠક૦ ૧૦.
જગત ગુણે ગૌરવ લહે, શું કરે પરપોતાને રે;	પાઠક૦ ૧૧.
નિજ અંગજમલ પરિહરે, વનજકુસુમશિર માને રે.	પાઠક૦ ૧૨.
માત પિતા ગુર કુલવશે, હોય જગત બહુ માને રે;	પાઠક૦ ૧૩.
કંચન ગિરિ વલગાં રહ્યાં, તૃણતર કનક સમાનો રે.	પાઠક૦ ૧૪.
હાણાપુરેં વ્યવહારિયો, સુંદર નામિં સાર રે;	પાઠક૦ ૧૫.
માત પિતા વૃદ્ધપય નમી, પૃથ્ઠ કરત આહાર રે.	પાઠક૦ ૧૬.
સુત વિનયી તસ દોય છે, બહુલ કરે વ્યાપાર રે;	પાઠક૦ ૧૭.
દાનદયા તસ ચિત વસી, દ્રવ્યતણો નહીં પાર રે.	પાઠક૦ ૧૮.
લાભેં લોભ વધે ઘણો, ધૂંધણુથી જેમ આગ્ય રે;	પાઠક૦ ૧૯.
તૃષ્ણાદાહ સમાવવા, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે.	પાઠક૦ ૨૦.
ગુરવિણુ જ્ઞાન ન સંપજે, તેણે અતિ લોભ જમાવે રે;	પાઠક૦ ૨૧.
માલ બહુલ વોહોરી કરી, સુંદર જનક ચઢાવે રે.	પાઠક૦ ૨૨.
માત પિતા સુત દોયશું, વાત એકાંત બનાવી રે;	પાઠક૦ ૨૩.
સહુ સાથેં વાહાણે ચઢ્યા, ઘર પરિકરને ભલાવી રે.	પાઠક૦ ૨૪.
જલધિવચેં જતાં થકાં, લાગ્યો પવન પ્રચંડ રે;	પાઠક૦ ૨૫.
પ્રભુ પ્રભુ કરતાં પ્રલય થયો, વાહાણુ થયું રાતખંડ રે.	પાઠક૦ ૨૬.
માત પિતા વધુ સુત જલે, દુખ્યાં દૈવ ઊપરોઠે રે;	પાઠક૦ ૨૭.
સુંદર શેઠ ફલક અહીં, આગ્યો જલનિધિ કોઠે રે.	પાઠક૦ ૨૮.
ભમતો અનુક્રમેં આવીયો, હાણાપુર નિજગેહેં રે;	પાઠક૦ ૨૯.
મૃતકારજ સહુનાં કરી, પરણ્યો નવી સ્ત્રી નેહું રે.	પાઠક૦ ૩૦.
પુત્ર વધુ સુત સંતતી, પૂર્વતણી પરેં થાતી રે;	પાઠક૦ ૩૧.
પણુ એક માત પિતા ગયાં, ભવ લગેં બલતી છાતી રે.	પાઠક૦ ૩૨.

એમ મુણી પાહક પાય નમી, કુંવર કહે ગુર રાજ રે;	
આજ તુમે પ્રતિઓધીઓ, સિદ્ધાંવંછિત કાજ રે.	પાહક૦ ૨૦.
તાત મેં શિક્ષા શિર ધરી, મુજ મન શાસ્ત્ર કલાશુ રે;	
ભણી ગણી પિતૃપદાર્ચન, તુમ આણા લેખ જ્ઞશુ રે.	પાહક૦ ૨૧.
ધર્મિભલ કુંવરના રાસની, એ કહી નવમી ઢાલ રે;	
શિક્ષા શ્રીશુભવીરની, વિનયી મુણે ઊજમાલ રે.	પાહક૦ ૨૨.

દોહરા.

કુંવર વચન મુણી રીજ્યો, પવનચંડ ઉવઝાય;	
દષ્ટિવદન સદને ગયો, તેડી કરી સુપસાય.	૧.
સ્નાન અશન વસનાદિકે, કરતો તસ મનોહાર;	
કહે પિતૃ ધર સમ મુજ ધરે, વિલસો ત્રિય દિલધાર.	૨.
કુંવર તિહાં રહેતો થંકા, કરી ગુરવચન પ્રમાણ;	
આરાધે નિત્ય વિનયથી, માત પિતા સમ જાણ.	૩.
શાસ્ત્રને શસ્ત્રકલા તણો, પામી મુગુર પસાય;	
પાર લાડી ગૃહ ઊપવને, એકદિન રમવા જાય.	૪.
કુસુમ મુગંધ પવન લાડી, રહી સ્થિર દષ્ટિ નિશાન;	
બાણાવલી બાણે કરી, વેધે તાણી કમાન.	૫.
એણે સમે કુસુમ દડો પડ્યો, પૂઠે લાગ્યો ઘાત;	
ચક્ષુ લક્ષ્મી ઓસરી, ચિતે શ્યો ઉતપાત.	૬.
પુઠે દોડી અપમ્બકા, સમ નવયૌવન નાર;	
શક્તિવસંતત્કતુ વન સુરી, આવી ચિતે કુમાર.	૭.
તવ સા નિર્દયહૃદય તસ, વેધનકૃતચિત લક્ષ;	
બૃધનુમુક્ત શરે કરી, મેદત નયન કટાક્ષ.	૮.
સા કહે સંદૃષ્ટ લોચને, તૂણ લવે ન ધર કુહાર;	
હું સ્મર માર્ગણે પીડિયો, ઉચિત ન મૃતકને માર.	૯.
તું કોણ કર્ય સુતાલિધા, પૂછે કુંવર સવિહાર;	
અંદ્રવદની મદનાતુરા, બોલે વચન રસાલ.	૧૦.

ઢાલ ૧૦ મી.

(સ્તમ્ભની દેશી.)

ચિત્તહર પું મુજ મુટસમાન, મનસાખેં હું તુજ વરી;	ચિત્તહર૦	
મેહેલથી દર્શન દીઠ, નેહદોરેં રે ખેચી ઉતરી.	ચિત્તહર૦	૧.
આવી હું કંત હજૂર, પિઉંડેં પ્રેમ ધરી પૃથ્વીયું;	ચિત્તહર૦	
ચાલ્લાની આગળ વાત, કહેતાં સવિદુઃખ ઊલસિયું.	ચિત્તહર૦	૨.
પ્રીત પટંતર દોય, ન રહે ઇશુ તણી પરેં;	ચિત્તહર૦	
મૂલ થકી અધિકાર, વિવરી કહું પિયુ આગલેં.	ચિત્તહર૦	૩.
અંધુદત્ત મુજ તાત, શેઠ ધુરંધર ઇલાં વસે;	ચિત્તહર૦	
સન્મુખ એ પ્રાસાદ, દેવ વિમાનનેં પણ હસે;	ચિત્તહર૦	૪.
લક્ષ્મીવતી મુઝ માત, લક્ષ્મી ધરે પાએ પડી;	ચિત્તહર૦	
મદનમંજરી મુજ નામ, ધાતેં રૂપવતી ઘડી.	ચિત્તહર૦	૫.
પિતૃવચ્છલ ગુરૂ જોગ, ચતુરકલા ચોશઃ ભણી;	ચિત્તહર૦	
ઇલાં એક શેઠનો બાલ, કાલવ્યાલસમદગ્રણી.	ચિત્તહર૦	૬.
વિવાહ સાજન સાથ, કાથ કુવેઘેં મેલીયો;	ચિત્તહર૦	
કરમેં વિડંબી મુજ, કુન્ટરોગ પશુ હલિઓ.	ચિત્તહર૦	૭.
નારક સુકરરૂપ, વેહેલ વલે લહી નાલીયું;	ચિત્તહર૦	
ચોરીએ વિણ ચિત્ત સાખ, હાથ બાધ્યાનેં હર્ષયું બાલીયું.	ચિત્તહર૦	૮.
વાસ ભુવન કર જોડ, ઉભો મૂર્ખ એલગ કરે;	ચિત્તહર૦	
ખીહિનો ગયો પિતુ ગેહ, હું રે ગર્ભ માતા ધરેં.	ચિત્તહર૦	૯.
લક્ષ્મી રૂપણનેં હાથ, મંદમતિ પુરભારતી;	ચિત્તહર૦	
ચતુર નારી પતિ મૂર્ખ, એથી મરણગતિ સુખવતી.	ચિત્તહર૦	૧૦.
તેણેં વસતાં પિતુ ગેહ, વીધ્યા દિન કેતા સમા;	ચિત્તહર૦	
તુમ દરશનેં હું આજ, ચમકી ચક્રારી ચંદ્રમા.	ચિત્તહર૦	૧૧.
આ ભવ પું ભરતાર, ચતુર ચરણ ચિત્ત ઉક્ષયો;	ચિત્તહર૦	
તું મારે હર્ષડાનો હાર, દીઠો તિલાંથી દિલ વરયો.	ચિત્તહર૦	૧૨.
તુજ ગુણવંત સસનેહ, કાંટે ભાગો રે કાચાકરનો;	ચિત્તહર૦	
કામ ભુજંગ ડોલ, નેહી કા ઊતારણુ ઝેરનો.	ચિત્તહર૦	૧૩.

આવી હું શરણે આજ, વાલ્મીકિવિણુ નહિ જાંગુલી;	ચિત્તહર૦	
રાગ ભરી દુર્ગંધ, અલગી ન થાયે આંગુલી.	ચિત્તહર૦	૧૪.
કપટી કલંકી મિત્ર, અવસાને વિહિતો દયો;	ચિત્તહર૦	
દોષાકર પણુ ચંદ્ર, શિવશિર વલ્લભલતા થયો.	ચિત્તહર૦	૧૫.
મહાદેવ ન જુએ દોષ, આશ્રિતને નવિ પરિહયો;	ચિત્તહર૦	
આકૃતિ રાજકુમાર, ઝાલખીને મેં આદર્યો.	ચિત્તહર૦	૧૬.
શરણાગત કરે દર, નહીં કોઈ ક્ષત્રી જાતમાં;	ચિત્તહર૦	
પ્રાર્થના કરશે ભગ, તો મરણું આજ રાતમાં.	ચિત્તહર૦	૧૭.
કામણુગારેં નેહ, નયણેં મુજ કામણુ કયો;	ચિત્તહર૦	
પલક ન છોડ્યો જન્ય, ચિત્ત સાંકલીએં સાંકલ્યો.	ચિત્તહર૦	૧૮.
મરણુ ઇવન નાથ લાથ, સાથ ન છોડું તુમ તણો;	ચિત્તહર૦	
મોહો કુમર સુણી વાત, દેખી રૂપ અતિ ધણો.	ચિત્તહર૦	૧૯.
મોહનાં લાગ્યાં બાણુ, પ્રાણુ સમાણીનેં એમ કહે:	ચિત્તહર૦	
હુંરે વસું પરદેશ, કલેશ કરણુ તું કિહાં રહે.	ચિત્તહર૦	૨૦.
જનનું અમેં નિજ દેશ, તે દિન તુજ તેડું કરે;	ચિત્તહર૦	
પટરાણી પદ તુજ, સાચું વચન એ માહરેં.	ચિત્તહર૦	૨૧.
વાલ્મીકિ સુણી રે વચન, માલતી કુસુમેં વધાવતી:	ચિત્તહર૦	
વિકસિત નયનવદન, કંચુક છાતી નમાવતી.	ચિત્તહર૦	૨૨.
લાથમાં લઇ કરકોલ, મુદિત થઇ ગઇ નિજ ઘરેં;	ચિત્તહર૦	
કુંઅર ગયો ગુરંગેહ, નજર મેલાવા નિત્ય કરે.	ચિત્તહર૦	૨૩.
ધર્મિભલરામેં ઢાલ એહ, દશમી અમીરસ વેલડી:	ચિત્તહર૦	
અહીં છીપ સ્વાંતીનીર, વીરવચન રસ સેલડી.	ચિત્તહર૦	૨૪.

દોહરા.

એક દિન વનકીડા કરી, અશ્વારૂઢ કુમાર;	
નયરીમાં જળ આવીયો, તવ દેવાણાં દાર.	૧.
કોલાહલ દીઠો બહુ, પુરજન ભરીયા શોક;	
મેડી માલ તરવર ચઢે, નરનારીના થોક.	૨.
જનસંમર્દનથી પડે, કેઈ પથેં ભયભ્રાંત;	

- પિહિતદ્વાર ધર હાટમાં, પેઠ વણિક મહંત. ૩.
 સુભટ ઘણાં ભાલાં ધર્યાં, ખર્જા મુશલ કરજેડ;
 પગભાંગે મુખ ધેરજે, કરતા દોડા દોડ. ૪.
 ચહુટેં જ્ઞેતો તે ગયો, વિરમય ચિત્તકુમાર;
 ક્રિયેં ધરનર ગોંખડે, પૂછે તાસ વિચાર. ૫.

ઢાળ ૧૨ મી.

(તેહ પ્રતિજ્ઞા વાત, નગરમાં ધરધરેં હો લાલ ન૦—એ દેશી.)

- તેહ કહે નર સુંદર, સાંભલો વાતને હો લાલકે; સાંભલો ૦
 જોરે વસો પુરમાં ન, લહો ઊતપાતને હો લાલ. લહો ૦
 ભુવનપાલ ભૂપાલ, ઈહાં છે રાજ્યો હો લાલ; ઈહાં ૦
 જસ મહિમા મહી માંહી, અતુલ બલ ગાજ્યો હો લાલ. અતુલ ૦ ૧.
 દલમંડળુ રિપુ ખંડળુ, ગજ ગુણુ ધામછે હો લાલકે; ગજ ૦
 હસ્તી ગટામેં પટાવત, ચંપક નામ છે હો લાલકે. ચંપક ૦
 તે મદ ભરીઆ ધરીઆ, ન જાય માહાવતેં હો લાલ; ન ૦
 આલાન થંભ ઉમેલી, કરલી ભટ ધાવતેં હો લાલ. કરલી ૦ ૨.
 પાડતો ધર હાટ, ઈહાં હલકારશે હો લાલ; ઈહાં ૦
 નાસો લેધ જીવ, તુરંગને મારશે હો લાલ. તુરંગને ૦
 એમ કહેતાં તેણી વાર, સુભટ ભાલાં ધર્યાં હો લાલ; સુભટ ૦
 પાસત નાસત ત્રાસત, આકર દાકર હો લાલકે. આકર ૦ ૩.
 ગર્જિત ઉર્જિત શુંદ, પ્રચંડ ઉલાલતો હો લાલ; પ્રચંડ ૦
 ગતિવિટોલ પ્રાલંબન, ધૂળ ઉચ્છાલતો હો લાલકે. ધૂલ ૦
 પ્રાવટ અંબોદસોદર, કાલો વારણો હો લાલકે; કાલો ૦
 અગ્નિ ધમ્યું જેમ તામ્ર, રતાક્ષેં ભીષણો હો લાલ. રતાક્ષેં ૦ ૪.
 સાતે સ્નાત સવંત, જલાશ્રય દારણેં હો લાલ; જલાશ્રય ૦
 જંગમ ગિરિ નિઝરણુ, ઝરંતાં બારણે હો લાલ. ઝરંતાં ૦
 પાછલ પગ વિલગંતી, ખલંતી સંખલા હો લાલ; ખલંતી ૦
 ભુંબારવ કરે લોક, ફિરંતા વેગલા હો લાલ. ફિરંતા ૦ ૫.
 એકતો દેખી કુમાર, કરી કોઈ ભરે હો લાલ; કરી ૦

આળ્યો હસ્તી કુમાર, તુરંગથી ઉતરે હો લાલ. તુરંગથી૦
 ધૈર્યજ ધરી કર વસ્ત્ર, કરી સાહામો ચલે હો લાલ; કરી૦
 પાથરી પથેં વસ્ત્ર કુમાર, વેગો વલે હો લાલ. કુમાર૦ ૬.
 નર જાણી ગજ ક્રોધેં હણે દંતુસ લેં હો લાલ; હલે૦
 તવ લઘુ વેગેં કુમાર, તે વલયો પાછલેં હો લાલ. તે૦
 પૂંછડે વલયો લેવા, કરી લમરી ફરે હો લાલ; કરી૦
 છાત્ર હણ્યો પરદેશી, જન હા હા કરે હો લાલકે. જન૦ ૭.
 મદન મંજરી સુણી વાત, તે ચિત્તશોકકુલેં હો લાલ; તે૦
 થાક્યો હસ્તી કુમાર. ચડ્યો તવ ઉપરેં હો લાલ. ચડ્યો૦
 મુષ્ટિ પ્રહારેં હણ્યો કરી, તવ નિર્મદ થયા હો લાલકે; તવ૦
 ઝિતરી મોહની સમરી, કુમાર આગલ ગયો હો લાલ. કુમાર૦ ૮.
 તવ મોઢો કરિરાજ, કુમાર પાયેં પડ્યો હો લાલ; કુમાર૦
 લોકે કહે નર રત્ન, લલેં આવી ચડ્યો હો લાલ. લલેં૦
 નરનારી થઈ નિર્ભય, પૂલેં વધાવતાં હો લાલ; પૂલે૦
 પવન ચંડ ઉવજ્જય, વિલોકન આવતા હો લાલ. વિલોકન૦ ૯.
 શેઠ સુતા સુણી વાત, હૈયે રીજી ઘણું હો લાલ; હૈયે૦
 પુરજન હરખ મિશેં, દે સખીનેં વધામણું હો લાલ. સખીને૦
 શણગારી ગજ આલાન, થંભેં સાંકલ્યો હો લાલ, થંભેં૦
 દેખી અચંભો લોક, ખલક જેવા મલ્યો હો લાલ. ખલક૦ ૧૦.
 પુણ્ય પડર હજાર, નૃપેં તેડાવિયો હો લાલ; નૃપેં૦
 પાઠક સાથ કુમાર, તિહાં કને આવીઓ હો લાલ. તિહાં૦
 કરત પ્રણામ નરશરેં, માનેં બોલાવીઓ હો લાલ; માને૦
 ગાઠ આલિંગન દેઈ, પાસેં બેસાવીયો હો લાલ. પાસેં૦ ૧૧.
 રાય કહે વત્સ જાણ્યું, ગુણે કરી તાહરેં હો લાલ; ગુણે૦
 ઉજ્જવલ કુલ નવી હીરો, વિણ વયરાગર હો લાલ. વિણ૦
 પણ સુણવા તુમ વંશકે, અમ ઇચ્છા ઘણી હો લાલકે; અમ૦
 પ્રેમેં તેહ પ્રકાશો, ઉતપત્તિ આપણી હો લાલકે. ઉતપત્તિ૦ ૧૨.
 કુમાર સુણી લજ વાણો, મૈન પણે રહ્યો હો લાલકે; મૈન૦
 ખાડકેં તામ વૃતાંત, સકલ માંડી કહ્યો હો લાલ. સકલ૦

રાય સુણો કહે વસ, કિયું આ તેં કર્યું હો લાલ;	કિયું	
ચુંદર રાય અમો વચેં, ગણીયું આંતરં હો લાલકે.	ગણીયું	૧૩.
નવિ જણવ્યું તેં કાંઈ, એણે નગરેં રહી હો લાલ;	એણે	
આ નગરીનું રાજ્ય, સકલ તાહરે સહી હો લાલ.	સકલ	
રાય કિયો શિરપાવ, કુંવર પાઠક ભણે હો લાલ;	કુંવર	
અઞ્જાદિક વર વાહન, અંબર ભૂપણેં હો લાલકે.	અંબર	૧૪.
મોકલીઓ બહુ માનશું, પાઠકનેં ઘરેં, હો લાલકે;	પાઠકનેં	
કુંવર ભૂગ્ગલ વિશાલ, તિહાં લીલા કરે હો લાલ.	તિહાં	
ધામ્મલરાસેં હાલ, અગીઆરમી મન રહી હો લાલ;	અગીઆરમી	
શ્રી શુભ વીરની આકરી, પાઠકનેં પ્રલી હો લાલકે.	પાઠકનેં	૧૫.

ઢાહરા.

એક દિન રાજસભા વચેં, પ્રાભત સંભત હાથ;	
આવી નમી કહે રાયનેં, માહાજન પુરજન સાથ.	૧.
દેવપુરી સમી આ પુરી, પૂર્વે હતી મહારાજ;	
તુલ્યઆમ સમ સંપ્રતિ, થઈ ન રહી કાંઈ લાજ.	૨.
કાઠક ચોર અદૃષ્ટ્યર, લૂટે નગરી સર્વના;	
ધનધાન્યેં નિર્ધન થયા, ન રહ્યો કોઈનો ગર્વ.	૩.
તુમ સરિખા સ્વામી છતે, પુરજનનેં શી ભીત;	
તિમિરોદય તરણી છતે, વાત વડીં વિપરીત.	૪.
રાય સુણી કોપ્યો તિશેં, બોલાવે કોટવાલ;	
તરકર લૂટે લોકનેં, તું ન કરે રખવાલ.	૫.
તે કહે સ્વામી સાલજો, વિદ્યામંત્ર ભરેલ;	
અદૃષ્ટ ચોર ચોરી કરે, કરતો નવ નવા ખેલ.	૬.
રાત દિવસ ભેતો પ્રેં, પણ નવિ આલ્યો જાય;	
ભૂપ કહે મૂળ સચિવનેં, કરવે કાઠ ઉપાય.	૭.

ઢાળ આરમી.

(જુઓ અગમતિ પુણ્યનીરે—એ દેશી.)

મંત્રી સેનાપતિ ભૂપતિ રે, પુરોહિતનેં કોટવાલ રે;	
પાંચે પાટ તિહાં મલી રે, ચિતે થઈ ઉજમાલ રે.	જુઓ ૧.

- જૂઓ અકળ ગતિ ચોરની રે. (એ આકળી.)
 પંચ તિહાં પરમેસર રે, લૌકિક વાત વિચાર રે;
 ભૂપ પૂરવ દારે રહે રે, મંત્રી ઉત્તર દાર રે. જૂઓ ૦ ૨.
 પુરોહિત દાહિણ દિશે રે, પશ્ચિમે સેના ભૂપાળ રે;
 સુભટ સહિત અહોનિશિ રહે રે, પ્રતો રહે કોટવાળ રે. જૂઓ ૦ ૩.
 ઇચ્છિત થાનકે સહુ રહ્યા રે, તસ્કર કરીઅ વિચાર રે;
 ધોખી ધરવાસો વસી રે, અંગ ધરી શણગાર રે. જૂઓ ૦ ૪.
 નયરી માંહે નીકળ્યો રે, જનમુખ સુણીઅ વિચાર રે;
 રમતાં દોઢા જૂવટે રે, જક્ષાલય કોટવાળ રે. જૂઓ ૦ ૫.
 રમવા બેઠા તે વચે રે, આભણુ પાણુ કીધ રે;
 આરક્ષક કર મુદ્રિકા રે, નામાંકિત જીત લીધ રે. જૂઓ ૦ ૬.
 ઊઠી તલાર પુરે ભમે રે, વેશ્યા રજક કલાલ રે;
 કર્તવ્ય માળી પ્રજાપતિ રે, મઠ સોની ધરભાળ રે. જૂઓ ૦ ૭.
 તુમ પતિ ચોર સખાઇઆ રે, જાણી બાંધ્યો નિવટ રે;
 રાય સુભટ ધર લૂંટશે રે, કાઢો માલ ઝટપટ રે. જૂઓ ૦ ૮.
 દેખી કંતની મુદ્રિકા રે, દીધા સકળ ધરમાલ રે;
 વિદ્યાબળે ચોર લેઇ ગયો રે, ખાવા ન મૂક્યો થાળ રે. જૂઓ ૦ ૯.
 લેહેણુ એક પતાવીને રે, ગયો સેનાપતિ પાસ રે;
 એકાંતે કહે સાહિબા રે, સુણુને એક અરજ દાસ રે. જૂઓ ૦ ૧૦.
 વારણુ નય વનમાં વસે રે, જોગી એક અવધૂત રે;
 બાર વરસે સેવા પ્રણી રે, મંત્ર લિયો અદ્ભુત રે. જૂઓ ૦ ૧૧.
 પાણુ સાધનવિધિ દોહિલી રે, અમો વણિકથી ન થાય રે;
 એક રાત નિર્ભય જપે રે, દેવ દેઇ વર જાય રે. જૂઓ ૦ ૧૨.
 વિશ્વ સકળ નજરે હુવે રે, ચોર તણી શી વાત રે;
 હસ્તિ શત લુજબળ હુવે રે, થાશે જગત વિખ્યાત રે. જૂઓ ૦ ૧૩.
 જોગી અદશ્યપણું રહે રે, જઇએ તાસ સમીપ રે;
 પંચ રતન પદ પૂજને રે, ધૂપધટા વૃત દીપ રે. જૂઓ ૦ ૧૪.
 શીખવી મંત્ર સધાવણું રે, દેને મુજએ ક ગામ રે;
 સેનાપતિ સુણી ચિંતવે રે, રાખું જગત એક નામ રે. જૂઓ ૦ ૧૫.

અશ્વાશ્વ સેનાપતિ રે, પોહોતા તે વનમાંહિ રે;	જૂઓ ૧૬.
પંચ રતન ઠવી ભૂતજેં રે, સાચવતા વિધિ ત્યાંહિ રે.	જૂઓ ૧૭.
ભૂપાણુ વસ્ત્ર તુરગ તણ રે, પડદે કરતા જાપ રે;	જૂઓ ૧૮.
રત્નાદિક ચોર લેછ ગયો રે, આથમતે રવિ તાપ રે.	જૂઓ ૧૯.
વેશ આહરણુનો કરી રે, શિર ધરી સુરા ચંદ્રલાસ રે;	જૂઓ ૨૦.
રમજમ કરતી નીસરી રે, મંત્રીશ્વરની પાસ રે.	જૂઓ ૨૧.
મહી લ્યો ગોરસ રાજવી રે, કોકિલ સ્વર સુણી જોલ રે;	જૂઓ ૨૨.
તંજૂમાં તેડી કરી રે, વાત કરે રંગરોળ રે.	જૂઓ ૨૩.
નયન-કટાક્ષે વેધતી રે, દેતી ગોરસ તાસ રે;	જૂઓ ૨૪.
સાહેબ પ્રેમે આરોગીએ રે, બેડી છું તુમ પાસ રે.	જૂઓ ૨૫.
વિશ્વાસી વિષયી નરા રે, મંત્રી પીએ ચંદ્રલાસ્ય રે;	જૂઓ ૨૬.
મદિરા મુશ્ચિત ભૂતજેં રે, પડિયો થઇય નિરાશરે.	જૂઓ ૨૭.
ડાઢી મુંછ અરધા કરી રે, હેડે જડયા પગ દોય રે;	જૂઓ ૨૮.
મુખ જીપર ઠવી ખાસકું રે, મિલકત સઘળી જોય રે.	જૂઓ ૨૯.
ધનભૂષણુ ભરણો ભરી રે, નિકળી કરતી સોર રે;	જૂઓ ૩૦.
ધાખી ધર ધડી દોય વસી રે, રજક વેશ લિયે ચોર રે.	જૂઓ ૩૧.
ખર જીપર લાદી ધરી રે, ચાલ્યો તે મધ્ય રાત રે;	જૂઓ ૩૨.
પૂરવ દારે ભૂપતિ રે, પૂછે કાણુ કિહાં જાત રે.	જૂઓ ૩૩.
તુમ પટરાણી પદમણી રે, ચોર કહે તસ ચીર રે;	જૂઓ ૩૪.
ધાવા કારણુ નીસરે રે, નીતર્યો નિરમળ નીર રે.	જૂઓ ૩૫.
ભાનુ ઉદય ભમરા ભયે રે, રાણી હુકમ અધરાત રે;	જૂઓ ૩૬.
સેવા કાણુ સરકારતી રે, હું છું રજકની જાત રે.	જૂઓ ૩૭.
ભૂપ કહે તરકર ભયે રે, કેમ જઈશ પુરખાહાર રે;	જૂઓ ૩૮.
તે કહે હું નવિ ભય ધરે રે, તીખી તુજ તરવાર રે.	જૂઓ ૩૯.
નૃપ કહે ચોર નજર પડે રે, તો કરજો ડિંડીર રે;	જૂઓ ૪૦.
તહત કહીને તે ગયો રે, પોહોતો સરોવર તીર રે.	જૂઓ ૪૧.
ધટ એક ચૂને લેપિયો રે, મૂક્યો તરતો નીર રે;	જૂઓ ૪૨.
તુરગ ચઢી નૃપ આવિયો રે, વળાડતાં ડિંડીર રે.	જૂઓ ૪૩.
પૂછત કહે તુમ ભયથકી રે, નીરમાં નાહો જાય રે;	

વસ્ત્ર તુરગ દેઇ તસ્કરેં રે, લોહ ડંડ લેઇ ધાય રે.	જૂઓ ૩૦.
નૃપ રૂપ ચોર તુરગ ચઢી રે, આઘ્યો નયર મઝાર રે;	
હાર દેઇ ભટને કહે રે, ચોરને કાઢ્યો બાર રે.	જૂઓ ૩૧.
ફંદી પ્રંદ સુણુશો નહી રે, કહીને ગયો વિસરામ રે;	
જળાધટ હલકે નૃપ ગયો રે, સન્મુખ કાઠે જામરે.	જૂઓ ૩૨.
ડંડે હણ્યો ઘટ ભાંગિયો રે, જાણી ચોર ચરિત્ર રે;	
દરવાજે નૃપ એકલો રે, આઘ્યો રાંકની રીત રે.	જૂઓ ૩૩.
જલ્લ સ્ત્રો દેવાલયેં રે, દરવાજા લહી બંધ રે;	
ચોર અદશ્ય રૂપ દેવનેં રે. કુસુમાભરણ સુગંધ રે.	જૂઓ ૩૪.
ગણુપતિમંદિર જપ કરે રે, પુરોહિત ચોરને હેત રે;	
ચોર પ્રસન્ન થઈ કહે રે, તૂંડો ધ્યાનસંકેત રે.	જૂઓ ૩૫-
તસ્કર ગ્રહી તુજનેં દિયું રે, ચાલ અમારી સાથ રે;	
તામ પુરોહિત ધસમશ્યો રે, વળગ્યો ગણુપતિ હાથ રે.	જૂઓ ૩૬.
મંત્રબળેં કરી વાંદરો રે, પીંપળ વૃક્ષની ડાળ રે;	
બાંધ્યું કાખમેં ટીપણું રે, એક હાથેં જપમાળ રે.	જૂઓ ૩૭.
યજ્ઞોપવિત અર્યા શિરે રે, શાંતિ કરે જો ભૂપ રે;	
એ દિન હકુરાઈ ભોગવો રે, પછેં પુરોહિત રૂપ રે.	જૂઓ ૩૮.
પત્ર લખી તર ચોદિયો રે, નિજ હામેં ગયો તેહ રે;	
રાય પ્રભાતેં આજખ્યા રે, લજવાણા ગયા ગેહ રે.	જૂઓ ૩૯.
હામ હામ કૌતુક જુએ રે, લોક હસંત હજાર રે;	
રાજસભાએં નૃપ જુઓ રે, ફરિયાદ આવી ચાર રે.	જૂઓ ૪૦.
વાંચી પત્ર તરતળેં રે, ખેદ મહોત્સવ રૂપ રે;	
પ્રગટયા પુરોહિત દોદિનેં રે, નિજ ધર ગત સહ ભૂપ રે.	જૂઓ ૪૧.
ધર્મિલકુંવરના રાસની રે, એ કહી બારમી ઢાળ રે;	
શ્રીશુભવીર કુંવરતાણો રે, હવે રહિ ઉદય નિહાળ રે;	જૂઓ ૪૨.

દોહરા.

પંચમ દિન નૃપ સંસદિ, મંત્રી પ્રમુખ જન સર્વ;
એક્ક તસ્કર વ્યતિકરેં, ચિંતાતુર ગત ગર્વ.

- રાય કહે મંત્રી સુણો, કરવો કાણુ ઉપાય;
અગડદત્ત તવ યોલિયો, પ્રણમી ભૂપતિ પાય. ૨.
- ચોર મહણુ હેતેં તુમેં, ઉચિત નહિ નિરધાર;
કમળ ઉખેડણુ ઈંદ્રિગજ, નખ છેદનને કુહાર. ૩.
- તેણે તરકરને ઝાલવા, આપો મુજ આદેશ;
સાત દિને નિમ્મલ કરેં, નહીં તો અગ્નિપ્રવેશ. ૪.
- અવનીપતિ વગતું કહે, તેં વારણુ વશ કીધ;
તેણેં તરકર નિમ્મલ લણી, મેં તુજ આણા દીધ. ૫.
- પવનચંડણું કુમર તે, મુદિત ગયો ગુરુગેહ;
ગુરુ આણા લાડી નીકળ્યો, ખર્જ સંપાદ તેહ. ૬.

ઠાળ ૧૩ મી.

(એણું અવસર તિહાં હું બનું રે, આન્યું ટાળું-એ દેશી.)

- રાજકુંવર જ્ઞેતો ફરે રે, કંદોષ વેશ્યા ગેહ રે, ચતુરનર,
કામદેવ દેહરેં ગયો હો લાલ; પૂજી નમી ધૂપ દીપણું રે,
ધ્યાનદિશા નિશિ તેહ રે, ચતુરનર, પ્રગટ થઈ તે યોલિયો હો લાલ. ૧.
- ચોરની વાત કિશી કહું રે, રતિપ્રીતિ શણુગાર રે, ચતુરનર,
ચોર વસી નિશિ લેઈ ગયો હો લાલ; હું વચમાં આંડો પડ્યો રે,
નામી કરી દોય નાર રે, ચતુરનર, માર ખાધો મેં યોલતાં હો લાલ. ૨.
- કુંવર સુણી એમ ઉઠિયો રે, ચિતે લૂંટયા દેવ રે, ચતુરનર,
બીજે દિન માહાકાળીનેં હો લાલ; મંદિર જઈ જપતો નિશિ રે,
પ્રગટ થઈ તતખેવ રે, ચતુરનર, કહે સુણુ તું ચોરની કથા હો લાલ. ૩.
- એક દિન મુજ ઘર ક્ષણુ વસી રે, શકુન કરેવા કાજ રે, ચતુરનર,
પગ દોય ઝાંઝર લેઈ ગયો હો લાલ; કુંવર કહે તુમ દેવની રે,
ચોરેં લીધી લાજ રે, ચતુરનર, આશ કિસી ચોર દેવની હો લાલ. ૪.
- એમ પટ દિન પુરમાં ગયા રે, લોક બનાવે વાત રે, ચતુરનર,
ચિતે ચોર ન કર ચલ્યો હો લાલ; શું મુખનૃપનેં દેખાડિયેં રે,
સાતમે દિન પરલાત રે, ચતુરનર, નગરી બાહર નીકળ્યો હો લાલ. ૫.
- ચિત્ત વીખીનેં તે ગયો રે, એક સમશાન મઝાર રે, ચતુરનર,

જઈ બેઠા વડ તરતજે હો લાલ; ચાર દિશાયેં વિલોકતો રે,
 ગુમ ગ્રહી તરવાર રે, ચતુરનર, પાછમે પોહોરેં દેખતો હો લાલ. ૬.
 દૂરથકા તિહાં આવતો રે, કંઠેં રૂદ્રાક્ષની માળ રે, ચતુરનર,
 રક્તાંબર દેહેં ધર્યાં હો લાલ; ત્રિદંડ કુંડી હાથમાં રે, હો લાલ. ૭.
 શોભિત ભાળ વિશાળ રે, ચતુરનર, છત્રીકા ધરી મસ્તકેં ચતુરનર,
 ફલગ્યું વિકસિત નાસિકા રે, રક્ત નયન પીત વાળ રે, હો લાલ. ૮.
 જંઘા ભુજ ગ્રીવ મોટકાં હો લાલ; વેપાંતર દેશાંતરી રે, હો લાલ. ૯.
 આકૃતિ અતિ વિકરાળ રે, ચતુરનર, પરિત્રાજક નજરેં લલ્લો ચતુરનર,
 ચિતે કુંવર એ ચારની રે, એષ્ટ દુષ્ટ વિકાર રે, હો લાલ. ૧૦.
 ગિરી કુંવર પાયેં પડ્યો હો લાલ; પરિત્રાજક નૃપ પુત્રને રે, ચતુરનર,
 આશીપ દેઈ સાર રે, ચતુરનર, પૃછે મિત્રતણી પરેં હો લાલ. ૧૧.
 બેઠો કેમ ચિંતા ભરેં રે, રાજકુંવર કહે તામ રે, ચતુરનર,
 મુનિવર હું પરદેશિયો હો લાલ; દાલિદ્રગર્તામાં પડ્યો રે, હો લાલ. ૧૨.
 જીવટે હાર્યો દામ રે, ચતુરનર, દુઃખના દાહાડા દોહિલા ચતુરનર,
 વ્યાધિ વ્યસન વિવાદ ને રે, વૈશ્વાનર ને વૈર રે, હો લાલ. ૧૩.
 પાંચ વગ્વા વધ્યા દુઃખ દિયે હો લાલ; દાલિદ્ર નામ મનુષ્યનેરે, હો લાલ. ૧૪.
 આયુ વિના મૃતી ઝેર રે, ચતુરનર, રોગ વિના રોગીપણું ચતુરનર,
 સિદ્ધ પુત્ર કહે એ સતી રે, તેં ભાખ્યું મિથ્યાત રે, હો લાલ. ૧૫.
 રવિ ઉદયેં હિમ કેમ પડે હો લાલ; દલિદ્ર કંદ કુદાળ હું રે, હો લાલ. ૧૬.
 નામ છતે શી વાત રે, ચતુરનર, માહા પ્રસાદ કુંવર કહે હો લાલ. ૧૭.
 કુંવરનેં તિહાં બેસારીનેં રે, સિદ્ધ ગયો સમશાન રે, ચતુરનર,
 એણેં અવસર રવિ આથમ્યો હો લાલ; કૌશિક ચાર નેં ભૂતડાં રે, હો લાલ. ૧૮.
 નર પરદારા ધ્યાન રે, ચતુરનર, રાત્રિ વલ્લભ ચારને હો લાલ. ૧૯.
 ખાતરિયાં દોય લોહનાં રે, હાથ ધરી તરવાર રે, ચતુરનર,
 પરિત્રાજક તિહાં આવિયો હો લાલ; કુંવર ઉઠાડી લેઈ ચલ્યો રે, હો લાલ. ૨૦.
 પેઠા નયરી મઝાર રે, ચતુરનર, બાંધે નજર પુર લોકની હો લાલ. ૨૧.
 અદશ્ય વિદ્યાને બળેં રે, કોટીધ્વજ ધર ઠેલ રે, ચતુરનર,
 ખાત્ર દેઈ ધર પેસિયો હો લાલ; દોજણે બહુ ગ્રહી પેટિયો રે, હો લાલ. ૨૨.
 વસ્ત્રાભરણ ભરેલ રે, ચતુરનર, લઈ જઈ યક્ષાલય ધરી હો લાલ. ૨૩.

પરદેશી સૂતા તિહાં રે, ઉઠાડી દીચ્યે દામ રે, ચતુરનર,
 પેઠા ધરી તસ મસ્તકં હો લાલ; અગ્રેસરી થઇ નીકળ્યો રે, હો લાલ. ૧૬.
 પુર બાહરે વિશ્રામ રે, ચતુરનર, પિતૃવનાસન ચૂતવનેં ચતુરનર,
 વડતર હેઠં વિશ્રામતાં રે, સૂતા ભારક ધાર રે,
 ચોર કપટનિદ્રા કરે હો લાલ; સૂતો કુમર તવ ચિંતવ રે, હો લાલ. ૧૭.
 ચોરનું ધૈર્ય અપાર રે, ચતુરનર, શક્તિ પ્રપંચ મતિ ઘણી ચતુરનર,
 એહનેં વિશ્વાસી હણું રે, વસ્ત્ર પાથરી બિચાય રે,
 ગુમ ખડગ ગ્રહી ઉઠિયો હો લાલ; જઇ પેઠા વડ કોટરેં રે, હો લાલ. ૧૮.
 ચોર ખડગ લઇ ધાય રે, ચતુરનર, પરદેશી સૂતા હળ્યા ચતુરનર,
 કુંવર પથારી દ્વિધા કરી રે, દીડી શતી જામ રે,
 આગળ પાછળ જોવતાં હો લાલ; કહે કુંવર રે ચોરટા રે, હો લાલ. ૧૯.
 જોયી ખડગનેં તામરે, ચતુરનર, વિશ્વાસઘાતી પાતકી ચતુરનર,
 મૃગપતિ આગેં મૃગ યથા રે, મુજ આગેં કિહાં જાય રે, હો લાલ. ૨૦.
 જીવિત નહી નાહ વિના હો લાલ; કુંવર ખર્જ ઝલકી દિયે રે, ચતુરનર,
 જંપા સંપા ધાય રે, ચતુરનર, તસ ઉર જીગલનેં છેદતો હો લાલ. ૨૧.
 સાહસિક ધૈર્યમતિ ગુણે રે, હું રીંજ્યો સુણુ દક્ષ રે, ચતુરનર,
 ચોર કહે ગુણી ગુણુ ગ્રહું હો લાલ; શન્ય દેવાલય પાછળે રે, હો લાલ. ૨૨.
 સન્મુખ છે વટવૃક્ષ રે, ચતુરનર, વિસ્તારેં એક કોશનો ચતુરનર,
 તસ કોટરમાં મોટકી રે, શિલાયેં ઢાંક્યું દાર રે, હો લાલ. ૨૩.
 રતનભુવન મુજ તે તળેં હો લાલ; વીરમતિ ભગિની કરી રે, ચતુરનર,
 લઘુ યૌવન રૂપ સાર રે, ચતુરનર, મેં તુજ દીધી ધન માલથું હો લાલ. ૨૪.
 સંકેતેં તે પરણુશે રે, દ્રવ્ય સહિત હિતકાર રે, ચતુરનર,
 આ મુજ ખર્જ દેખાવજો હો લાલ; વીરમતિ નામેં કહી રે, હો લાલ. ૨૫.
 જઇ ઉઘડાવજો દાર રે, ચતુરનર, એમ સુણી તે મૃત જવ લિયો ચતુરનર,
 કુમર યથોદિત જઈ કરી રે, પાતાળ કીધ પ્રવેશ રે, હો લાલ. ૨૬.
 દેખી ધર ચિત્ત અમકિયો હો લાલ; નયનાનંદન કૌમુદી રે, હો લાલ. ૨૭.
 વીરમતિ રૂપ વેશ રે, ચતુરનર, દેખી વીતક કહે ભાઈનું ચતુરનર,
 આપી નિશાની ખર્જની રે, તવ સા હર્ષિત થાય રે, હો લાલ. ૨૮.
 વાસભુવન પીયુ વીસસો હો લાલ; વિવાહ આમમી કરેં રે,

તવલગેં પલ્લવંક હાય રે, ચતુરનર, એમ કહી મેડી ઉપર ચઢી	હો લાલ. ૨૫.
ચિંતે કુંવર નવિ વીસસો રે, હગ હજર સોનાર રે,	ચતુરનર,
સર્પ રિપુ ને વાણીયા હો લાલ; હથીઆરખંધ ને વાંદરાં રે,	હો લાલ. ૨૬.
પરદારા મંજાર રે, ચતુરનર, તેણેં પલ્લવંક ખુણેં છુપ્યો	ચતુરનર,
કળસંચેં મૂકી શિલા રે, ચૂરણ કૃત પલ્લવંક રે,	
સા કહે હેડી ઊતરી હો લાલ; મુજ ખાંધવ હણીનેં કિહાં રે,	હો લાલ. ૨૭.
જીવતો જાનશ રંક રે, ચતુરનર, કેશેં ગ્રહી કુંવરેં તદા	ચતુરનર,
મદિર બાહેર નિકળ્યો રે, વિકસ્યાં કમળની જાત રે,	
નૃપસુત મુખકજ દેખવા હો લાલ, ચિંતા તિમિર દૂરં ગયું રે,	હો લાલ. ૨૮.
રવિ પ્રગટ્યો પરભાત રે, ચતુરનર, ઉદયાચળ ઉપર ચઢ્યો	ચતુરનર,
વીરમતિ આગળ કરી રે, તસ્કર ધર પિધાય રે,	
કુંવર પુરીમાં આવિયો હો લાલ; લોક હસે કાઠ નારીને રે,	હો લાલ. ૨૯.
ચોર મિશેં લેધ જાય રે, ચતુરનર, સુણતો જઈ નૃપને નમે	ચતુરનર,
સોંપી ચોરસહોદરી રે, ભૂપ દીધે બહુ માન રે,	
રંજ્યો રાય ધસ્યું કહે હો લાલ; શક્તિ ભક્તિ મતિ ધીરતા રે,	હો લાલ. ૩૦.
વિનય અહો ગુણવાન રે, ચતુરનર, મુજ પુરીજન સુખિયાં ક્રિયાં	ચતુરનર,
જે જેતું ચોર્યું હતું રે, તે તે આપ્યું તાસ રે,	
વીરમતિ ગદ્ય પાલ્યમાં હો લાલ; કુંવરનેં તિલક વધાવીનેં રે,	હો લાલ. ૩૧.
તેડી જોશી ખાસ રે, ચતુરનર, લગન દિવસ નિરધારિયો	ચતુરનર,
વરઘોડા બહુ આચ્છવેં રે, દીધું કન્યાદાન રે,	
ગોરી ચતુરચ્ચી ચોકમાં હો લાલ; કમળસેના નિજ અંગજન રે,	હો લાલ. ૩૨.
રંભા રૂપનિધાન રે, ચતુરનર, કુંવરને પરણાવી નૃપે	ચતુરનર,
હસ્તી હજાર અલંકાર્યાં રે, ઘોડા દશ હજાર રે,	
કોડિ સોનધયા દાયજો હો લાલ; દેશ દિયો લખ ગામથું રે,	હો લાલ. ૩૩.
ચૈલ રતન અલંકાર રે, ચતુરનર, રથવાહન દાસી ધણી	ચતુરનર,
આસાદ સુંદર એક દીયો રે, રહે સુખભર નૃપમાન રે,	
દીન દુઃખીને ઉદ્ધરે હો લાલ; ઉપાધ્યાયને તાત જ્યું રે,	હો લાલ. ૩૪.
દાન અને બહુ માન રે, ચતુરનર, શેઠસુતાને સંભારતો	ચતુરનર,
નિશ્ચય પદ મુનિ અનુસરે રે, પણ પાળે વ્યવહાર રે,	

કમળસેનાશું સુખ વરે હો લાલ; ધમ્મિલરાસેં તેરમી રે,
દાગ પ્રથમ ખંડ સાર રે, ચતુરનર, શ્રીશુભવીર કુંવર સુખી હો લાલ. ૩૫.

ચોપાઠ.

ખંડે ખંડે મધુરતા ઘણી, જેમ રસ શેલડી સાંઠે ભણી;
શ્રી શુભવીર વચન રસ લતા, ધમ્મિલ રાસેં ચખ્ખો પુણ્યવતા. ૧.

ધૃતિશ્રીમત્તપોગચ્છીય સંવિજ્ઞશિરોમણિ પ્રાંડિતશિરોરત્ન પાંડિતશ્રી
શુભવિજયગણિશિષ્યપાંડિત શ્રી વીરવિજયગણિવિરચિતે
શ્રીધમ્મિલચરિતે પ્રાકૃત પ્રખંધે પ્રથમખંડ: સમાપ્ત:

દ્વિતિય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

- | | |
|---|----|
| શુભગુરુ ચરણકમળ નમી, કલિશું આગળ વાત; | |
| ધમ્મિલ આગેં મુનિવરેં. ભાખ્યા નિજ અવદાત. | ૧. |
| પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુચ્ચો સુપ્રમાણ; | |
| ખીન્ને ખંડ કહું હવે, સુણન્ને વિકસિત બાણ. | ૨. |
| ધાર્મિક પાંડિત કૌતુકી, વૈરાગી નરનાર; | |
| ઈસી કથા આગળ કહું, તસ ચિત રંજનહાર. | ૩. |
| એક દિન રમવા નિકળ્યો, અગડદત્ત સવિવેક; | |
| પગ પગ દેખણુ કારણેં, મળિયા લોક અનેક. | ૪. |
| મુખ સોહે પૂરણુ રાશી, અર્ધચંદ્ર સમ ભાળ; | |
| તપનોપમ તેજેં કરી, અધર અણુ પરવાળ. | ૫. |
| મદનમંજરી દેખતી, કામદેવ અવતાર; | |
| કમળસેનાયેં વશ ક્રિયા, ચિતે મુજ ભરતાર. | ૬. |
| લેખ લખી ચતુરાધશું, લલિત વચન નિજ હાથ; | |
| ઝીપર મુદ્રા દેઈને, મોકલતી સખી સાથ. | ૭. |
| ભાલતી પૂલ રોકીમાં, અક્ષત લેખ સમેત; | |
| એકાંતે જઈ કુંવરને, વધાવતી ધરી હેત. | ૮. |
| લેખ દિયે તસ હાથમાં, રૂઢ સખી સુવિનીત; | |
| વાંચે કુંવર ઉખેલીને, પૂરણુ ધરતો પ્રીત. | ૯. |

ઢાળ પહેલી.

(તોરજોથી રથ ફેરીયોરે હાં—એ દેશી.)

નંદસુતા નમી નાથને હો રાજ, નયણે ભરિયાં નીર; મેરે વાલહાં	મેરેં	૧.
અરજ કરેં અવનીપતિ હો રાજ, ભીજ્યાં લખતાં ચીર.	મેરેં	
પદરાણી પદ પાહની હો રાજ, પિયુડે કરી પરિહાર રે;	મેરેં	
સખી વનતરે વ્યંતરા હો રાજ, કંત કોલ કરનાર.	મેરેં	૨.
વાત રહી તે વેગળી હો રાજ, કિણુ દિશિ વાયો સમીર;	મેરેં	
પાણુ છિલ્લર જળ કોણુ પિયે હો રાજ, પામી ગંગા નીર.	મેરેં	૩.
સૂર્ય વિભાત પૂરવ દિશેં હો રાજ, પશ્ચિમ રાત્રિ રહાય;	મેરેં	
મહિલા દો મન સાચવે હો રાજ, દિનમણિ જગતનો રાય	મેરેં	૪.
કેતકી માલતિ માહી રહો હો રાજ, ભમરો વન ભટકાય;	મેરેં	
જનમ અંગેલી ફલની હો રાજ, સુગંધ લેતો જનય.	મેરેં	૫.
પ્રેમ ભરી પૂરવ પ્રિયા હો રાજ, સમરી તિહાં આવંત;	મેરેં	
દેખી દવ ખાળી કેતકી હો રાજ, તસ રક્ષાએ લટંત.	મેરેં	૬.
દેખી હંસ વિયોગિયો હો રાજ, પૂછે કિમ લોટાય;	મેરેં	
ભમર કહેં વિરહેંદહે હો રાજ, તનુ રક્ષાએ હરાય.	મેરેં	૭.
મર્યાદા ઉમરો નહી રહે હો રાજ, કેતકી લાગ્યો પ્રેમ;	મેરેં	
વેધક ગતિ વેધક લહે હો રાજ, મરુખ જાણે કેમ.	મેરેં	૮.
હંસ કહે હું વેધકી હો રાજ, પૂછું તુજને એમ;	મેરેં	
કાળું તુજ સવિ અંગ છે હો રાજ, પૂંઠે પીળું કેમ.	મેરેં	૯.
ભમર કહે મુજ પ્રેમનો હો રાજ, ધા લાગ્યો છે અંગ;	મેરેં	
સાજી હલદી ચોપડી હો રાજ, પાળો દીસે રંગ.	મેરેં	૧૦.
નર ભમરા આપમ ધરો હો રાજ, તો દિલ ધરજે વાત;	મેરેં	
રણુશરા કેમ ક્ષત્રીને હો રાજ, લાગ્યો કમલિણી ધાત.	મેરેં	૧૧.
પોપટ વનમાળે વશે હો રાજ, નિરખે તિહાં એક નાર;	મેરેં	
દાડિમકળી પિંજર ધરી હો રાજ, દેખાડે ધરી પ્યાર.	મેરેં	૧૨.
પોપટ જઈ પિંજર પડ્યો હો રાજ, તુમચો એ પાણુ ધાટ;	મેરેં	
નેહ વિલુહિ શુક પ્રિયા હો રાજ, રોતી જોતી વાટ.	મેરેં	૧૩.
વાયુધર જીવન હતો હો રાજ, તવ લગેં નજર મિલાપ;	મેરેં	

ઉત્તમ વચને ઘર રહી હો રાજ, નામનો કરતી જનપ.	મેરેં	૧૪.
લંક બિભાપણ થાપિયો હો રાજ, રામે વચન છળેણ;	મેરેં	
વાંચી ધારી વિચારીને હો રાજ, ઉત્તર દેજને શેણ.	મેરેં	૧૫.
દોય પ્રિયા પતિવ્રત કિયો હો રાજ, વ્યભિચારી લધુ નાર;	મેરેં	
અપમાની વૃદ્ધા પ્રિયા હો રાજ, ચારે નિત્ય ભરતાર.	મેરેં	૧૬.
ખેટ પ્રિયાપ્રજ્ને કહે હો રાજ, એ વન ભૂમિ મજાર;	મેરેં	
સંછવિની જૂટી ચરે હો રાજ, પામે નર અવતાર.	મેરેં	૧૭.
સા સુણી પતિ નેહું ભરી હો રાજ, ભેગી કરી દીગ્ધ ચાર;	મેરેં	
સંછવિની ચારો ચરી હો રાજ, સજ્જ કિયો ભરતાર.	મેરેં	૧૮.
ઉક્તિ યુક્તિ છે લેખમાં હો રાજ, પડિત જાણે લાગ;	મેરેં	
નારી દેખાડે ધ્યાનને હો રાજ, મૂરખ તોલડરાગ.	મેરેં	૧૯.
નજર થકી દૂરે રહ્યા હો રાજ, પણ મુજ ઘટ વિસરામ;	મેરેં	
હૃદય થકી દૂરે ખસેા હો રાજ, માનું દ્રાતક તામ.	મેરેં	૨૦.
સુખભર રહેજે સાહિબા હો રાજ, વેહેલો ઉત્તર દેધ;	મેરેં	
કુંવર સખીને પૂછતો હો રાજ, આ લખનારી કેઈ.	મેરેં	૨૧.
વૃદ્ધા કહે નૃપ સાંભળો હો રાજ, શેઠસુતા સતી જેલ;	મેરેં	
ભુવનવને સિંચી તુમે હો રાજ, વચનઅમૃતરસ નેલ.	મેરેં	૨૨.
મદનમંજરિયેં એ લખ્યો હો રાજ, નેલ ભરી દિન રાત;	મેરેં	
દંતીદમન નૃપરંજને હો રાજ, ચારનો કીધો ધાત.	મેરેં	૨૩.
રાજ્યસુતા પરણી સહી હો રાજ, સાંભળી હર્ષિત ચિત્ત;	મેરેં	
મુજ વિશ્વાસે મોકલી હો રાજ, તુમને વધાવવા નિમિત્ત.	મેરેં	૨૪.
એમ કહેતી કુંવર ગળે હો રાજ, મોતીનો ઠવે હાર;	મેરેં	
વનિતા વીતક સાંભળો હો રાજ, બળતી વિયોગી નાર.	મેરેં	૨૫.
વિપ પીતાં મેં ઢોળીયું હો રાજ, કાપ્યો ફાંસો દેખ;	મેરેં	
મેં વચને કરી ધીરની હો રાજ, તવ એ લખિયો લેખ.	મેરેં	૨૬.
કુંવર કહે કેમ આવડી હો રાજ, શંકા ચિત્તમાં આય;	મેરેં	
થોડે દિન તેડી જશું હો રાજ, મિથ્યા વચન ન થાય.	મેરેં	૨૭.
વસ્ત્ર બૂપણ તાંબૂલ દેધ હો રાજ, દાસી મુદિતા કીધ;	મેરેં	
રત્ન જડી નિજ મુદ્રિકા હો રાજ, પટરાણી કર દીધ.	મેરેં	૨૮.

પ્રાણુ પ્રિયા તુજ સ્વામિની હો રાજ, ધરજે અંગુળી તાસ મેરે ૦
વિસરજી સા એમ કહી હો રાજ, લેખ ધરે નિત્ય પાસ. મેરે ૦ ૨૯.
બીજે ખડે પ્રેમની હો રાજ, ઢાળ પ્રથમ કહી છેક; મેરે ૦
વીરવચની સંસારમાં હો રાજ, ધર્મ પાણુ તસ ટેક. મેરે ૦ ૩૦.

ઢાહુરા.

સખી વિસર્જી તિણેં સમે, બેઠા રાજકુમાર;
કર જોડીનેં એમ કહે, આવી નમી પ્રતિહાર. ૧.
સ્વામી શંખપુરી થકી, કરબીસ્થિત નર દોય;
આવી ખડા તુમ દેખવા, સ્યો તસ હુકમજ હોય. ૨.
દેઠ હુકમને તેડિયા, : આબ્યા જનમ હજૂર;
તામ કુમારે આજખ્યા, દેખી આણુંદપૂર. ૩.
સુવેગ વાયુવેગ એ, પિતૃ વક્ષલ તસ નામ;
હર્ષિત કુમરને દેખીનેં, કરતા દોય પ્રણામ. ૪.
ઉડી કુમરે આલિંગિયા, બેસાર્યા નિજ પાસ;
સ્નેહ માત પિતા તણા, પૂછે કુશળ વિલાસ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(સાહેલાની દેશી.)

સાહેલાહે કુંવરને મધુરે બોલ, સુવેગ કહે વળતું તદા હો લાલ;
સાહેલાહે માત પિતા તુમ દોય, વરતે છે કુશળી સદા હો લાલ. ૧.
સાહેલાહે તુમ વિરહા નળ દાહ, દેહ દહે દિન નિર્ગમે હો લાલ;
સાહેલાહે નયન રદન ધન નીર, તાપ હૃદયનો નવિ શમે હો લાલ. ૨.
સાહેલાહે પુત્રવિયોગ ત્રિકાળ, કાળ દશા ઇચ્છે ઘણી હો લાલ;
સાહેલાહે ગંગાવાસી લોક, જીવે તસ વયણાં સુણી હો લાલ. ૩.
સાહેલાહે ગજવશી ચોરનો ઘાત, રાજસુતા વરી સાંભળી હો લાલ;
સાહેલાહે અમને મોકલ્યા આંહી, આજ વાત તે સવિ મળી હો લાલ. ૪.
સાહેલાહે સુવેગ મુખ સુણી વાત, નૃપસુત નયણેં જસસિરા હો લાલ;
સાહેલાહે બોલે દુઃખિત દેહ, પ્રસ્વેદ મેંદુરિયા ગિરા હો લાલ. ૫.
સાહેલાહે ધિગ ધિગ મુજ અવતાર, અવિનીત દુઃખનેથી સરે હો લાલ;

- સાહેલાહે હું થયો શત્રુ સમાન, માત પિતા સુતધી ધરે હો લાલ. ૬.
- સાહેલાહે બાવળને કરકંધુ, વાની જેહ બચ્છેરની હો લાલ; ૭.
- સાહેલાહે પીઝકારક તાસ, હોવે કંટક ખેરવી હો લાલ. ૭.
- સાહેલાહે કુળપતિ કૃત્યસમાન, વિપધર સરિખો હું થયો હો લાલ; ૮.
- સાહેલાહે ચંદન સરિખા પુત્ર, ધસે સુગંધે કલ ન્યો હો લાલ. ૮.
- સાહેલાહે માતને કનેશનું હેત, જનમથી વાત સકળ થઈ હો લાલ; ૯.
- સાહેલાહે ધાતે કયું શું કામ, પુત્રાભિવાન મુધામથી હો લાલ. ૯.
- સાહેલાહે જનમથી વસતાં ગેહ, માત પિતા શોકે લય્યાં હો લાલ; ૧૦.
- સાહેલાહે દેશાંતર રહ્યો તોલી, દુરાતમાએ દુખી કર્યાં હો લાલ. ૧૦.
- સાહેલાહે એક અચંભો કેમ, અવિનીત હું સુખ શ્રી વર્યો હો લાલ; ૧૧.
- સાહેલાહે નહી કાતુક મા બાપ, સમરે મુજ તેણે સુખી કર્યો હો લાલ. ૧૧.
- સાહેલાહે માછલી સમરણુ જાત, મીન યુગલ જન જીવતાં હો લાલ; ૧૨.
- સાહેલાહે ભુજંગી આલિંગિત બાળ, ફૂર્મી તથા અવંકાકતાં હો લાલ. ૧૨.
- સાહેલાહે કરે સુવેગ કુમાર, ખેદ કરો નહિ અતિ ઘણો હો લાલ; ૧૩.
- સાહેલાહે દુઃખ દાયક નહી પુત્ર, જનકને દુઃખ અવગણુ તણો હો લાલ. ૧૩.
- સાહેલાહે પિંડથી અધિકા દામ, દામ થકા વાલાલી પ્રિયા હો લાલ; ૧૪.
- સાહેલાહે તેહથી અધિકા પુત્ર, પૂઠ અધિક ધરમ ક્રિયા હો લાલ. ૧૪.
- સાહેલાહે તાતે દિયો પરદેશ, જોવા તુજ પુણ્ય તારણું હો લાલ; ૧૫.
- સાહેલાહે ભાગ્ય ઉદય સુવિનીત, ગુણેશ્વેણી લડી બારણું હો લાલ. ૧૫.
- સાહેલાહે પ્રગટયો નૃપને પ્રમોદ, હૃદયાનંદન નંદને હો લાલ; ૧૬.
- સાહેલાહે ન લહે કાણુ આણુંદ, પામી સુગંધિ ચંદને હો લાલ. ૧૬.
- સાહેલાહે વસ્ત્ર મલિન તજે લોક, રજઃધરે તડકે તપે હો લાલ; ૧૭.
- સાહેલાહે ઉજ્જવળ નિર્ભળ તેહ, દેવસેવાવસરે ખપે હો લાલ. ૧૭.
- સાહેલાહે તુમ દર્શન શીત વાત, તાત હૃદયજ્વર વારણું હો લાલ; ૧૮.
- સાહેલાહે દેખી તુમ મુખચંદ, નયન સુધારસ પારણું હો લાલ. ૧૮.
- સાહેલાહે મળવા બહુ ઉતકંઠ, રહિયત શંખપુરી તણી હો લાલ; ૧૯.
- સાહેલાહે કાણુ વરસાં સો થાય, વિનતિ શી કહીએ ઘણી હો લાલ. ૧૯.
- સાહેલાહે પિતૃ મિલન ઉચ્છરંગ, એમ નિસુણીને કુંવર ધરે હો લાલ; ૨૦.
- સાહેલાહે દેશ ગામ લખ તાસ, નામાં લેખાં તસ કરે હો લાલ. ૨૦.

- સાહેલાહે બહુ અધિકારી કીધ, એક પટાવત ઊપરે હો લાલઃ
સાહેલાહે તેડાવી ઉવજાય, વિનયે નમી કહે એણીપરે હો લાલ. ૨૧.
સાહેલાહે શી આજા ગુરૂાય, તાતે મુજ તેડાવિયો હો લાલઃ
સાહેલાહે ટાળણુ પિતૃવિયોગ, કહે ગુરૂ હુકમજ આપિયો હો લાલ. ૨૨.
સાહેલાહે કામ અરથ દોય વર્ગ, સાધ્યા પણ ન સુહાવિયે હો લાલઃ
સાહેલાહે ધર્મ વર્ગ જયકાર, તેણે તે સાધી સધાવિયે હો લાલ. ૨૩.
સાહેલાહે ગુરૂ વચને જિનચૈત્ય, આઠ દિવસ પૂજન રચે હો લાલઃ
સાહેલાહે યોચ્ય નાટકશાળ, ગુણિજન જેવા સહુ મચે હો લાલ. ૨૪.
સાહેલાહે સાદમીવચ્છલ નિજગેહ, પટ રસ પાક ભોજન ધરી હો લાલઃ
સાહેલાહે શ્રીમંત ગુણી નરનાર, પેહેરામણી વસ્ત્રે કરી હો લાલ. ૨૫.
સાહેલાહે મદનમંજરીને દીધ, કંચુચો કસખી સોહામણો હો લાલઃ
સાહેલાહે દેતાં દિલભર કાધ, મુદરત દિન જવા તણો હો લાલ. ૨૬.
સાહેલાહે બીજે ખટે એહ, બીજી ઢાળ સોહામણી હો લાલઃ
સાહેલાહે વીરવચન રસ દેત, ખાસ સખીને વધામણી હો લાલ. ૨૭

દોહરા.

- પવનચંડપ્રિયા સતી, રનવતી તસ નામઃ
કુંવર ધરે ગુરૂને જઈ, બોલે કરીઅ પ્રણામ. ૧.
માત તમે સુલસા સમાં, દિયો આશીપ સનેહઃ
તાતવું તેડું આવિયું, જઈશું હવે નિજગેહ. ૨.
સા કહે વત્સ વિજેગનાં, મેં એ દુઃખ ન સહાયઃ
ત્રિવિધ વીર સુલસા સતી, તેણેએ દુઃખ સહાય. ૩.
કુંવર કહે નર ઉત્તમે, સાસરીએ ન રહાયઃ
માત પિતા સજ્જન પ્રમુખ, ઇણ વાતે લજવાય. ૪.
ગુરૂણી કહે કુશળાં રહો, છો મુજ ચિત્ત મઝારઃ
કુંવર દીએ દશ ગામ તસ, લીએ આશીપ અપાર. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચિત્રોદા રાજની દેશી.)

ગતિ લલિત વિલાસે રે, અવની પતિપાસે રે,
કુંવર પ્રકાશે આવી એણી પરે રે;

- આગ્યું તાતનું આણું રે, ઘરનાં દે અટાણું રે,
મુજ મન ગિળાણું માત મિલણુભણી રે. ૧.
- અમને વોળાવેરે, હવે વાર ન લાવો રે,
શંખપુરી જીવો પંથ દૂરેં ધણો રે;
મન ચિંતે રાગ રે, નિત્ય કોડી દીવાળ રે,
કુંવર દિન ઝાઝા રહ્યા પણ ધડી સમા રે. ૨.
- પુત્રી જે જામ રે, તે અતેં પરાઈ રે,
એહથી શી વડાઈ ધરવસ્તી તણી રે;
અદામનું નાણું રે, ઘેંસ છાશનું ખાણું રે,
કાંસાદૃટ લાણું લાડી ધનમદ કરે રે. ૩.
- તમરાનું ગાણું રે, છાળીનું દુઝાણું રે,
પરધરનું ધરાણું પેહેરી મુખ ગણે રે;
ત્રિપંડીનું ટાણું રે, ચણોડીનું ધરાણું રે,
ઘોરદૃટ અથાણું ભોજનમાં નહી રે. ૪.
- વાદળની છાયા રે, કપડીની માયા રે,
તૃષ્ણાજળ ધાયા જળ નહિ પામતા રે;
પરદેશીની પ્રીતી રે, બળી ભૂમિએં ખેતી રે,
પરોણું ધરવસ્તી કેતી માનીયેં રે. ૫.
- એમ ચિંતી રાય રે, અતે ગિરજાય રે,
પુત્રીની માયશું વાત સવે કરી રે;
ઉઠે કુંવર રજામ રે, નૃપ કરત સજામ રે,
રથ ઘોડા નવામ આસન ખેસણું રે. ૬.
- દિયે ભૂણુ વાસ રે, ઘણું દાસી દાસ રે,
દેઇ કુંવરને પાસ રહી એમ વીનવે રે;
પુત્રી ઉછરેં રે, ઉછરી ઉછરેં રે,
ગુણવંતને સંગેં તુમ ખોળે દુવી રે. ૭.
- દેશી ન વિસારી રે, નવી પરણો નારી રે,
પણુ એ દિલ ધારી કદિય ન દુહવો રે;
સુણી કુંવર સજેલા રે, થઇ ભોજનવેળા રે,

- સવિ સાજન ભેળા રતનવતી તેડતી રે. ૮.
 ઘર આસન માંડે રે, સુત લક્તે જમાડે રે,
 સુગંધ વસાડે ધૂપ ઉખેવતાં રે;
 શણગાર સુહાવી રે, માયેં તિલક વધાવી રે,
 કહે વચ્છ વોળાવી વેહેલા આવજો રે. ૯.
 મળો જઈ માતાશું રે, રહેજો શાતાશું રે,
 કાઠ દિન જોલાશું મુજ સંભારજો રે;
 ઉપગાર વખાણી રે, મુખ મધુરી વાણી રે,
 ધન યોહાણું આણી દાએ ઉવઝાયને રે. ૧૦.
 હવે કુંવર સધાવે રે, નૃપ પુત્રી વોળાવે રે,
 સજ્જનને મેળાવે શુભ શકુને કરી રે;
 શેર બાહેર આન્યા રે, મિલણાં સહુ લાન્યા રે,
 કુંવરેં બોલાન્યા સહુને હિત ધરી રે. ૧૧.
 સૈન્ય સુલટ મિલાવી રે, રાયરાણી આવી રે.
 કમળસેના બોલાવી હિતશિક્ષા દિયે રે;
 પતિઆણાએ રહેજો રે, લગ્ન નિર્વેહજો રે,
 સાસુ સસરાની સેવા કરજો લલી પરેં રે. ૧૨.
 રાએ માની તે રાણી રે, બેહેન સરખી જાણી રે,
 નણુદી દેરાણીનાં મન સાચવો રે;
 ગુરૂ વિનય કરે જો રે, સમતામાં રહેજો રે,
 દાનગુણે દીપાવજો અમ કુળ વંશને રે. ૧૩.
 એમ કહી નિજ બેટી રે, હાલડા ભર ભેટી રે,
 થઈ છેટી વળ્યાં નિજ ઘર આંસુ ભર્યાં રે;
 રથ બેટી નારી રે, સખીવૃંદ વિહારી રે,
 કરી સેના સારી પથે શિરેં તદા રે. ૧૪.
 કુંવર ચિંતાએ રે, રવિ પશ્ચિમ જાએ રે,
 અધકાર તે થાયે અવસર પામીને રે;
 કુંવર એકાકી રે, રહ્યા સુલટ તે બાકી રે,
 પુર બાહેર મૂકી રથ પડકા ધરીરે. ૧૫.

આપેં એકેલારે, નગરેં નિશિ વેળારે,
 દ્વિતિ ધર મેલા કારણુ જઈ વસ્યા રે;
 તે માલણુ જાતેરે, સમજની વાતે રે.
 મદનમંજરી રાતેં તેડી મિલાવતી રે. ૧૬.
 રસપ્રેમે મળિયારે, વિજેગ તે ટળિયા રે,
 જઈ સુલટશું ભળીયા દ્વિતી વિસર્જને રે;
 મદનમંજરી નારીરે, રથમાં બેસારી રે,
 શન્ય મારગે સુલટ હકારી ચાલીયા રે. ૧૭.
 જે સોમલ ખાવેરે, વચ્ચનાગ જે આવે રે,
 ન ખીદે ફળ ધંતુર આવે તે ધણી રે;
 જે ગિરિ ચોલધેરે, જલધિ જળ લંધે રે,
 છીલર જળ ટેકરી કાંકરી કેમ ગણે રે. ૧૮.
 જેણે સાપ બેલાયા રે વાધવંદ રમાયા રે,
 વિધુસેં ડરાયા તે નર કેમ ડરે રે;
 જેલને જેહથું પ્રેમરે, રહેતે વિના કેમ રે,
 મૂલોક અજાણ્યો વેહમ મને ધરે રે. ૧૯.
 મારગ શિર જાતાં રે, સૈન્ય ભેલાં થાતાં રે,
 બેહુ નારી સોહાતાં મન મેળો કરી રે;
 શુભવીર કુમાર રે, લજ્જા ભોગ રસાલ રે,
 ખંડ બાજે ત્રીજી ઢાળ સોહામણી રે. ૨૦.

દોહરા.

અગદત્ત નિજ સૈન્યશું, ગામ ગામ વિશરામ:
 કંતે દિવસેં પામિયા, વિધ્યાચળ રણુ હામ. ૧.
 મહાનર હસ્તીધટા ચરે, મહિષ તણો નહી પાર;
 શાર્દૂલ ચિત્રક ભયકરા, શબરા શબરી અપાર. ૨.
 ઈક જળ ભરિય સરોવરેં, સૈન્ય ક્રિયો વિશ્રામ;
 ડેરા તંબૂ તાણીનેં, કુંવર રહે એ હામ. ૩.
 સુલટલોક ભોજન કરી, બેઠા કરતા વાત:
 જગત વિશામે આશ્રમ્યો, રૂપિ પ્રગટી તવ રાત. ૪.

કાળ ૪ થી.

(કડખાની દેશી.)

જગતી જસરતિ દૈવગતિ દુર્બળી, તદ્દપિ તસ દૈવ અત છિદ્ર જ્ઞેવે;
ચંદ્રચુર લગન બળ શુક્ત માલણુ મળે, તદ્દવી પાછો વળે ખર તિરાવે.
જગતી જસરતિ દૈવગતિ દુર્બળી.

૧.

વિશ્વહિતકારિતિભિરાતિરસ્કૃત, ભય લહી વિંધ્ય ગંધુર વસંતો;
તિમિર ભર રજનિચર શખર પક્ષે ભલે, રિષ્ટ રવિ દૃષ્ટ જ્ઞેતાં હસંતો. જગતી ૦ ૨.

હુપતિ નૃપ ગોપતિ નામ વિદુષા વદે, સુણુત તમ શત્રુ બાંધવ નડેવા;
શખરસંકેત કદી તિમિર રજની ભરી, ધૂકર બહુક ધૂ ધૂ કરેવા. જગતી ૦ ૩.

ભટનિકટ મધ્ય નિશિ વિકટ નિદ્રા ભરી, ઝટતિ જગત્તિ સૈન્યે નકોપિ;
અક્ષરનૃચક્ષ સમલક્ષ તમપક્ષગા, ધ્વાંત સંકેતિકા શિર ન ટોપી. જગતી ૦ ૪.

વાળ વિકરાળ કરવાળ કર પ્રેત જ્યુ, હીક રવ કાંક કપિમત્તદંતા;
બાણધનુ તાણી કર સૌમિકા ભટ પરી, ગૌમિકા બીલ ધાટી પતીતા. જગતી ૦ ૫.

તેણે સમે જ્ઞેધ નરકોધ ગર્વે ભર્યા, સંચર્યા યુદ્ધ ઝહી ખડગ ઢાલે;
કુંવર તવ જગીયો વીરનૃપ આગિયો, રથચઢયો ઝટતિ ઝગતી મશાલે. જગતી ૦ ૬.

પક્ષીપતિ ભીમની સીમ પૌરુષરૂપા, કાંત તુરગારૂઢે પ્રૌઢ કોધે;
આવતો ધાવતો સૈન્યભટ શોધતો, પતત જિમ વિદ્યુતા દંડ ગોધે. જગતી ૦ ૭.

વાયુને વાંણુદા હરિણુ હરિણુ ધવ, સૈન્યભટ સકળ તેમ દૂર નાસે;
ઉડીયો તામ તપનોપમે કુંવર તે, ભીલ ભટપ્રાત તમ નષ્ટનાસે. જગતી ૦ ૮.

સોપિ પલ્લીપતિ ભીમ ભીપણુગતિ, મેધ જ્યુ ગાજતો કુંવર સ્હામો;
નીર જેમ તીર વરસાવતો રસ ભરે, નવિ ધરે ધરણીતસ પળ વિશામો. જગતી ૦ ૯.

કુંવર પણુ તેહશું કેસરીસિંહ જ્યુ, યુદ્ધ ઉદ્ધત પણુ કો ન થાકે;
જયસિરિ હાથ વડંભાળ ધરી આવતી, જ્ઞેવતી સતીપણુ ધરીય નાકે. જગતી ૦ ૧૦.

બળથકા દુર્જયો ભીમ પક્ષીપતિ, દેખી જય ઇચ્છતી છળ વિચારે;
મદનમંજરી કહે સારથિ હું રહે, જીતશે નાથજી ક્ષણિક વારે. જગતી ૦ ૧૧.

અર્ધ સા સારથી તુરગ સંચારતી, દેખિ તસ રૂપ પક્ષીશ છળીએ;
માર કુમારસહ પંચ બાણુ પડ્યો, ભીમ વિણુ મીણુહત ભૂમિતળીએ. જગતી ૦ ૧૨.

વદત પક્ષીશ ૦ ૧૩ સુત મદ તજે, નિજ બુજે નહી હજ્યો પક્ષીરાજ;
વજ્રિદપધન : શરહત તનુ, મૃતકે મારણુ રણે નો અવાજ. જગતી ૦ ૧૩.

નિમિર દળખંડતો સહસ કિરણું કરી, તામ ઉદ્યો રવિ જગ પ્રકારો;
 પ્વાંતશમ કૃષ્ણતનું સ્વકીય કાકા વદત, ભય લહી શખર જ્યુ કાક નાસે. જાગતી ૦૧૪.
 રણુજી નિહાળતો સૈન્ય નવિ ભાળતો, નષ્ટગત કષ્ટમત સુભટ ક્ષેધ;
 જીવતા જે રથા તેહ પાસેં અથા, મરણગત કાષ્ઠશું દાહ દેધ. જાગતી ૦૧૫.
 સ્વરજળેં સ્નાન મુખદંતધાવન કરી, તરતળેં દંપતી કૃતવિશામે;
 ખંડ ખીન્ન તણી દાળ ચોથી ભણી, વીર કહે ધર્મથી સૌખ્ય પામે. જાગતી ૦૧૬.

દોહરો.

બાણ તૂણીર પુઠું ધરી, કાર્મુક હાથ ધરંત;
 એક રથેં કરી નારીશું, અલ્પ સુભટશું ચલંત. ૧.
 અરધેં પથેં આવીયા, પુરૂષ મળ્યા તવ દોય;
 કુંવર પૂછે પંથનો, વ્યતિકર ભામે સોય. ૨.
 મ્હોટો વહેતો માર્ગ એ, શંખપુરી શિર જનય;
 ખીન્ને પંથ એ દુકડો, છે પણ વિપમ કહાય. ૩.
 ધન લૂટેં પ્રાણી હણી, દુષ્ટગતિ પરિણામ;
 ચોર ફરે બહુ રૂપશું, દુર્યોધન તસ નામ. ૪.
 વળી વનહસ્તી એક ફરે, કાળસમો વિકરાળ;
 મત મુગેંદ્ર રણેં ફરે, દીએ ઉછળતી ફાળ. ૫.
 રણુ અરધું કાપ્યું તમેં, આગેં અર્ધપ્રયાણ;
 પંથ યથાર્ચિએં ચલો, તુમને કોડ કલ્યાણ. ૬.

દાળ ૫ મી.

(ધવલશેઠ લેલ ભેરાણું.—એ દેશી.)

વયણુ વધાવી કુંવર ચલ્યો, દીએ તસ પાંચ દિનાર રે;
 રથ આગળ કરી જાવતાં, પંથી મળ્યા નર બાર રે. વયણુ ૦ ૧.
 અલ્પશ્રુત મુનિ મંડળી, ગીતારથ અનુસરતા રે;
 તેમ તે નર કુંવર લહી, સુંદર સાથજ કરતા રે. વયણુ ૦ ૨.
 પંથ જતાં તે રણુ વચેં, જોગી મળિયો કપાળી રે;
 ભરમચટા દેહેં ધરી, જટાન્મૂટ શિરવાળ રે. વયણુ ૦ ૩.
 માળ કપાળ તણી ગળે, લીધા કનંડક માથે રે;
 ઘંટ બજાવત આવીયો, પાણી કમંડળ હાથે રે. વયણુ ૦ ૪.

કર દક્ષિણ સન્મુખ કરી, બોલે દેઈ આશીષ રે;	વયજી ૫.
જીવો કોટિ નરસ લગે, વાત સુણો સાર્થેશ રે.	
ગોકુળ ગામે હું વસું, દેખી સંસાર ફૂડો રે;	વયજી ૬.
કાપાલિક ગુરુ સન્નિધે, જોગ તે લીધો રૂડો રે.	
બહુ દિનથી તીરથ કરે, દેવ નમન સંકેતે રે;	વયજી ૭.
શંખપુરી જનપું માહરે, વચ્છતીરથ નતિ હેતે રે.	
તુમ સાથે અમે આવશું, પણ મુજ પાસે ભાર રે;	વયજી ૮.
દેવપૂજન અરથે દિયા, ધર્માચ્ચે શત દિનાર રે.	
મોડી તુમ રથમાં હોયો, તો નિર્ભય થઈ ચાલું રે;	વયજી ૯.
દુર્ગાધન લયથી ડરે, તેણે તુમ હાથે ચાલું રે.	
કુંવરને આપી એમ કહી, પથે કરે ગીત ગાન રે;	વયજી ૧૦.
નૃસિંહજી જન રંજતો, મુખચેષ્ટા કરી તાન રે.	
ભિક્ષુવેશ નૃપસુત ગણે, અવિશ્વાસનું હામ રે;	વયજી ૧૧.
દોડા શીઘ્ર ચલાવતાં, આગ્યું ગોકુળ ગામ રે.	
હર વનાંતર કિતર્યાં, જાણી ભોજન વેળા રે;	વયજી ૧૨.
નૃપનાંદનને એમ કહે, જોગી જટિલ તેણી વેળા રે.	
આજ પરાણા અમ ધરે, ભોજન સાહુને કરાવું રે;	વયજી ૧૩.
ગોકુળ ગામ એ માહરે, દહી દૂધ અશન તે લાવું રે.	
ગયું આમાસું છંદાં કર્યું, તેણે આહરે મુજ રાગી રે;	વયજી ૧૪.
ગોરસ બહુણાં આણશે, એ મુજ શુભમતિ જાગી રે.	
હું જઈ આવું તિહાં લગે, જનપું નહિ માહારાજ રે;	વયજી ૧૫.
જન્મ સપ્ત માહારો થશે, જાણું વધારી લાજ રે.	
એમ કહી તિહાંજઈલાવીયો, ગોરસ મધુર ખનાય રે;	વયજી ૧૬.
કહે કુંવરને આરોગીએ, ઉદમ સપ્ત કરાય રે.	
ઋષિભોજન કહ્યે નહી, વળી મરતક રસ જાત રે;	વયજી ૧૭.
તેણે ગોરસ ભોજન તણી, નવિ કરશે એ વાત રે.	
કુંવર વચન સુણી સાથને, દહી દૂધ તેહ જમાડે રે;	વયજી ૧૮.
વારે કુંવર નયને ગુરુ, કુશિખ્યપરે નવિ છાંટે રે.	
તંબાળ દેઈ તે કહે, જમશું અમે હવે પુત્તા રે;	વયજી ૧૯.
વિપ્રમિશ્રિત ભોજન કરી, તે તરતજે જઈ સૂતા રે.	

મદનમંજરી વચને કરી, ભોજન કુંવર કરાવે રે;	
રોષ ભયોં જોગી તિહાં, ખેંચી ખર્જને ધાવે રે.	વયણુ ૨૦.
ચંદ્રમુખી લક્ષ્મી જિસી, નારી લેઈ કણી કાર રે;	
જાદશ કિહાં રે રાંકડા, હું દુયોધન ચોર રે.	વયણુ ૨૧.
વિષ દેહ પંથી હણ્યા, આવ્યો છે તુજ વારો રે;	
ખર્જ ખળેં ચૂરણ કરી, દેહો જમ નૃપ ચારો રે.	વયણુ ૨૨.
કુંવર સુણી વિસ્મિત અસિ, કુક્ષીધાત દીએ વહેલો રે;	
હાહા કરી પડ્યો ભૂતળેં, જે વહેલો તે પહેલો રે.	વયણુ ૨૩.
દીનપણેં તરસ્યો જુએ, કુંવર મુખ જળ ધ્વાવે રે;	
સુલસાસુત તવ તેહને, પાણી દયાએ પાવે રે.	વયણુ ૨૪.
સ્વસ્થ થયો શીતળ જળેં, કુંવર કાધ સમારેં રે;	
બીજે ખાંડે પાંચમી, દાળ કહી શુભ વારેં રે.	વયણુ ૨૫.

કોહરા.

કુંવર કૃપાળુ ગુણેં કરી, કરતો ચોર વિચાર;	
કરણાયર એ ગુણનિધિ, ધિગ ધિગ મુજ અવતાર.	૧.
મેં અતિથિ કરી મારિયા, પંથીજન વિશ્વાસ;	
બાળ વૃદ્ધ ધર્મી હણી, બાંધી પાપની રાશ.	૨.
એ ગુણવંત સુપાત્રને, આપી ધન ધરબાર;	
પવન જળદાયક તણો, વાળું પ્રતિ ઉપગાર.	૩.
ગુણરંજિત તરકર કહે, સાંભળ રાજકુમાર;	
હું મૂરખ પણ તુજ ગુણેં, રીઝ્યો ચિત્ત મઝાર.	૪.
અજીત હું તેં જીતિઓ, તુજ બળ ધીરજ ધન્ય;	
હું તૂઠ્યો તુજને કહું, છેલ્લું સત્ય વચન.	૫.
સન્મુખ ગિરિ મધ્યે જતાં, વામ દિશેં નદી દોય;	
તિહાં મંદિર છે જક્ષુનું, પણ નર વસ્તી નકોય.	૬.
ચૈત્ય થકી ડાબી દિશેં, સજીત શિલ્પા એક;	
વામ દિશેં દૂરેં કરી, ભૂમિધર છે છેક.	૭.
જયસુંદરી મુજ વલ્લભા, રૂપેં રંભ સમાન;	
મેં તુંજને આપી મુદ્રા, નારી સદૃશ નિધાન.	૮.

મુજ મરણે પરબળીને, કરને સધળું હાથ;
એમ કહેતાં તે મરણ લલો, દિયે અગનિ મહિનાથ. ૯.

લાળ ૬ ક્રી.

(નદી યમુનાકે તીર, ઉડે દોય પંખીયાં—એ દેશી.)

રથ યેસી ગિરિ મજ્જ ગયો નદી ઊતરી, કુંવર શિલા કરી દૂર બોલાવે સુંદરી;
કેરે સ્વરે મુણી શબ્દ તુરત ચિંતા ભરે, આવી કહે સા આદરે આવો અમ ધરે. ૧.
રથ ઠવી વિવરે દંપતી ભૂધર સંચરે, તવ કહે ચારપ્રિયા કેમ આવિયા અમ ધરે;
પાત સકળ કુંવરે તિહાં મળ થકા કહી, દેખી ખર્જ સા સાચપણે માની સહી. ૨.
કુંવર મકરધ્વજપુત્ર સ્વરૂપે સા ચળી, જયસુંદરી પણ થંબી ચિત્રામણ પૂતળી;
નૃપનાંદન પણ મોહિનીદેખી મોહી રહ્યો, દિલ વસી રંભા ઉર્વશી એમ વિસ્મય થયો. ૩.
નાગકની પાતાળથી ચોરે અપહરી, નાગદેવ ભયે નામ યોગ્ય જયસુંદરી;
નયણે નયણ મિલાવી રહ્યો વાદી પરે, તવ સા હૃદયશું નેહ ધરી એમ ઉચ્ચરે. ૪.
તુજ મુખ દેખી હું શુદ્ધિ બુદ્ધિ ભૂલી ગઇ, પ્રેમકટારી લાગી તેણે ધાયલ થઈ;
ધાયલ ચોરને શીતળ જળ પાયો ખરો, પ્રેમ સુધારસ સિંચતો તે મુજ ઉદરો. ૫.
તુમ સધળી નારીની દાસી થઈ રહું, તેહનાં કટુક વચન પણ તુમ હુકમે સહું;
રચણ પડ્યું વિદ્યામાં પણ લઇ સમારણું, બાળ વચન પણ હિતનું ચિત્તમાં ધારણું. ૬.
ચંડાળ પાસથી ઉત્તમ વિદ્યા શીખવી, નારીસ્તન પણ લેવું દુઃકુળ સંભવી;
લવણસુતા હરિ કેશવે ધર લખમી કરી, કાળી ગૌરી પર્વતબ્દ રહે વરી. ૭.
કનક કોટ ધન તુમને સાંપી સેવણું, આ લવમાં વહાલેશર માનું દેવણું;
રાગ વિલુપ્તો કુંવર એ સાચું સદહુ, મદનમંજરી ચિત્ત ચમકી કુંવરને એમ કહે. ૮.
ચુણુ પ્રીતમ નિર્લજ પડ્યો તું પાસમાં, હરણ પર પડી હું રે વળી તુજ આશમાં;
આ રાજપુત પવિત્ર પુરુષવત કિહાં રહ્યું, નીચ મારણ અનુસરતાં નિર્મળ કુળ ગયું. ૯.
કુળવટ ઉત્તમવંશ ને ક્ષત્રીપણું ટળ્યું, મુજ સાથે કરકોલ વચન બોલ્યું બાળ્યું;
કાક અમેધ્ય પરે ચોરદારાએ રંજિયો, બ્રહ્મ સકળ ગુણગત ભાતમાંથી ગયો. ૧૦.
વણિકસુતા પણ હું તુમથી રહી ઘણી, સતીવચણે ધર રાખી માઝા આપણી;
કેતા વરસ કુમારીસમી ધરમાં રહી, પીઉડા વરી હું તુમ ઉત્તમ ભતિ લહી. ૧૧.
છંદી સાહેલી સાથ નાથ સાથે સજ્યાં, તુમ વચને બંધાણી પીહરીયાં તળ્યાં;
માત પિતા સાસરીયાંને કુળખંપણુ ધરી, શિયળ તજી તુમ સજ્જન સંગે નીકળી. ૧૨.

એ સવિ ક્રીધું પ્રીતમ તાહરેં કારણેં, મતિ વિણુડી ધર પેઠી રહી હું ખારણેં;
 વિણુ દેખે હા દૈવ ધરી જલધિ સહી, ઊતરવાનો આરો તે એકે રહ્યો નહી.૧૩.
 એણે સંગેં રહી ખેલો પ્રીતમજી ભૂધરેં, સુલસા સાસુ ચરણેં જશું અમેં સાસરેં;
 કહિશ્યું અમેં જો મોકલશે તુમ ખોળવા, કૃપણપરેં ગયા તુમ સુત પાતાળ સાધવા. ૧૪.
 કાંતાવચન ગંગોદક કલ્લોલેં કરી, નીચરાગ મલ ધોઈ ચિત્ત સુમતિ વરી;
 અગડદત નીકળિયો ચોર સંપદ તજી, મદનમંજરી થું રથ ખેસી ચલિયો સજી. ૧૫.
 નારીચરિત્ર ગહન તેમ ગહનવનેં વસેં, ભિલ્લવંદ જિહાં ત્રાસેં નાસેં દશેા દિશેં;
 દેખી કુંવર મન ચિતે એ ઉપાત શ્યો, તવ દીઠો મદ ભરીયો હસ્તી કૃતાંતશેા. ૧૬.
 વશ કરી રાજકુંવર તિહાં આગળ ચલે, લાંગુલધાત નિપાત પટલભૂત ભૂતળેં;
 સન્મુખ આગ્યો વાધ વદન જિશું ગવ્હરા, ધાવત ક્રોધ ભર્યો રહી ઉચી કેસરા. ૧૭.
 મદનમંજરી ભયભ્રાંત થઈ તે દેખતાં, ધીરજ દેવે તાસ વાધ હણુવા જતાં;
 વામ કરાંખર વીંટી હરિવદનેં ધરી, દક્ષિણ ભુજ ખડગેં કટિ છેદી દ્વિધા કરી. ૧૮.
 રથ ખેસી વનખંડ વચેં વળી જવતો, અતિ ઉકટ પ્રણી મણિધર સાહામો આવતો;
 રક્ત નયન કાળકાંતિ ધમણુ ક્રુતકાર એ, જમદંડ તુલ્ય પ્રચંડ દિસેં વિકરાળ એ. ૧૯.
 દેખી ભયેં પતિકંઠ વળગી મંજરી, ભય મ ધરો કહે કુંવર હેઠા ઊતરી;
 થંભી મત્રેં ગાર્હી પરેં અહીનેં દમી, ખેસી રથ પથ ચાલ્યાં રણુ સધળું વમી. ૨૦.
 શંખપુરીને દેશ સીમે વિશરામીયા, ભવઅટવી ઝોળાંગી નરભવ પામીયા;
 ખીજે ખંડે દાળ એ જાદી ઉચ્ચરી, કમળમેના શુભ વીર કુમારનેં સાંભરી. ૨૧.

દોહરા.

૧. એણું અવસર તિહાં સૈન્યના, હેરા તંખૂ દર;
દેખી સંશય ડોલતા, આગ્યા સુલટ હજૂર.
૨. અગડદતનેં ઝોળખી, કરતા લેહ પ્રમાણ;
કમળમેના રાણી પ્રતેં, દેત વધામણી તામ.
૩. રાણી મંત્રી પ્રમુખ સવિ, આવી પ્રણમે પાય;
ખાલાવે તસ પ્રેમશું, કુંવર કરી સુખસાય.
૪. શિખિરમાંદે સહુ આવીયાં, નૃપસુત કરી વિશ્રામ;
પૂર્વ જતાતેં પૂછીયો, કહે મેનાપતિ તામ.

હાજ સાતમી.

(જરેજની દેશી.)

જરે મારે સ્વામી સુણો તે વાત, બિલ્લસ્યેં રણમાં થઇ;	જરે૦	
નિદ્રાવશ ભટ લોક, ધાડ પડી નિદ્રા મઈ.	જરે૦	૧.
રયણી ધણી અધકાર, ગાફલ રણ ભટ મંડળી	જરે૦	
કુંવર ગયા રથ લેઇ, વાત કોઈકે મુખ સાંભળી.	જરે૦	૨.
સુભટ ધણા તવ નહ, નિજ નિજ મિલકત કર ધરી;	જરે૦	
રાણીપટ આવાસ, બિલ્લ ભટે હલાં કરી.	જરે૦	૩.
અમે સુભટ લેઇ તામ, લોહકોટ પ્રતો કિયો;	જરે૦	
અમે દેખાડયા હાથ, તવ બિલ્લે મારગ દિયો.	જરે૦	૪.
સુભટ સજી ચિહ્ન કોર, રાણી રથ બેસારીને;	જરે૦	
નિકળીયા નિશિમધ્ય, નાહા સુભટ મિલાવીને.	જરે૦	૫.
હલકારા હામ હામ, મેહલી નાથ ગવેપિયા;	જરે૦	
રણ કાપી એણે હામ, વાટ બેવંતાં થોભાયા.	જરે૦	૬.
સકળ ફળી અમ આશ, તુમ દરસને સુખ પાવીયા;	જરે૦	
કુંવર હુકમ કરી તામ, સૈન્ય સજી કરી ચાલીયા.	જરે૦	૭.
પામ્યા અખંડ પ્રયાણ, શંખપુરીને પરિસરે;	જરે૦	
દેઈ પટ આવાસ, ઝિતારા સરવે કરે.	જરે૦	૮.
આગળ જઈ અસવાર, રાયને દિયે વધામણી;	જરે૦	
હરખ્યો સહુ પરિવાર; માત પિતા ઊલટ ધણી.	જરે૦	૯.
સન્મુખ જાવે સર્વ, હર્ષ કલ્લોલ ધરા નરા;	જરે૦	
પૂનમ ઉદયો ચંદ્ર, સાગરની પરે નાગરા.	જરે૦	૧૦.
હરખ્યાં સુખભર નેત્ર, આવે સન્મુખ ભૂપતિ;	જરે૦	
લોટત ભૂમિ કુમાર, તાતચરણ કરતો નતિ.	જરે૦	૧૧.
હાથે ઊઠાવી કુમાર, હર્ષડા ભર ભેટી મળ્યા;	જરે૦	
તોરણ ધર ધર હાટ, બાંધી આચ્છવ બહુ કર્યા.	જરે૦	૧૨.
ઉચી કરી વૈજયંત, પુલપગર શેરી ભર્યા;	જરે૦	
હસ્તીખંધ કુમાર, બેશી પુરમાં સંચર્યા.	જરે૦	૧૩.

પુરવધુ ગાવે ગીત, બેડી રથમાં દોય વહુ;	જરે૦	
મેડી માળ ચડી નાર, વધાવતી અક્ષત બહુ.	જરે૦	૧૪.
વાળે બહુ વાજિંત્ર, બંદી બિરદાવળી ભણે;	જરે૦	
પગ પગ કરતે સલામ, નગરલોક આદર ધણે.	જરે૦	૧૫.
એમ મોહોટે મંડાણ, રાજદુવારે ઊતરે;	જરે૦	
રાજકચેરી મધ્ય, તાતચરણ વંદન કરે;	જરે૦	૧૬.
રાય કહે ગઈ રાત, આજ પ્રભાત ઉદય થયો;	જરે૦	
પુણ્યઉદય ગુણુએણી, જો તું પરદેશે ગયો.	જરે૦	૧૭.
કુંવર કહે માહારાજ, તુમ દર્શન સુરતર પ્રણયો;	જરે૦	
તૂઠા અમીયેં મેહ, નાઠો અશુભ શુભ દિન વળ્યો.	જરે૦	૧૮.
પામી નૃપ આદેશ, જઈ માતા ચરણ નમે;	જરે૦	
માય દિયે આશીષ, ચિરંજીવો આણુંદમે.	જરે૦	૧૯.
નયનાનંદશું નંદ, મળવે શીતળતા થઈ;	જરે૦	
જનની શોક સંતાપ, વસ્ત્રવિયોગ વચ્ચા ગઈ.	જરે૦	૨૦.
સુતને દેહ સનેહ, પ્રસે સુલસા નિજ કરે;	જરે૦	
હરખેં નયન જળરેલ, નવરાવી પોતેં ઠરે.	જરે૦	૨૧.
સુરવદ્ધ સમ વદ્ધ દોય, સાસુને પાયે પડે;	જરે૦	
સાસુ દિયે આશીષ, હોજી પનોતી સુતવડે.	જરે૦	૨૨.
મંત્રી પ્રમુખ પુરલોક, જે જે નમવા આવતા;	જરે૦	
બાંધવપરેં નૃપનંદ, પ્રેમ ધરીને બોલાવતા.	જરે૦	૨૩.
ભોજન જનની હાથ, કરીને નિજમંદિરે જતા;	જરે૦	
સુતમુખેં સુત વૃત્તાંત, સુણી નૃપ વિરમય પામતા.	જરે૦	૨૪.
એક દિન કુંવરનેં ભૂપ, જોઈ લગન ગ્રહ બળવતા;	જરે૦	
ભુવરાજ પદવી રૂપ, ત્રીજી વહુ પરણાવતા.	જરે૦	૨૫.
બીજે ખડે ઢાળ, ખેદવિચ્છેદન સાતમી;	જરે૦	
મન તન મેળની વાત, વીર કહે ગુણીને ગમી.	જરે૦	૨૬.

દોહરા.

મદનમંજરી મોટે પદે, કમળસેના લધુ કાષ્ઠ;
અગડદત્ત બળપુણ્યને, બ્રાહ્મ્ય વચન તે સિદ્ધ. ૧.

જ્યેષ્ઠ પ્રિયા તે પ્રિયતમા, લક્ષ્મી વ્રતિ મતિજેહ;
જીવિત વિશ્વાસી પણે, ધરતો ગાઠ સનેહ. ૨.
તાતશિખામણુ સમરતી, સતિપતિ ભક્તિકર;
દેવસમા ગણે કંતને, કમળસેના લઘુ નાર. ૩.
શોક્ય સહોદરી સમ ગણે, ન ધરે મત્સર ધ્યાન;
ગુરુજન વાતસલ્યતા ધરે સેવકને સન્માન. ૪.
ન મળે નવિ વાસો વસે, રોહિણીશુ રતિભાવ;
પણુ કુમુદિની શશીદર્શને, વિકસિત જાતિસ્વભાવ.

ઢાળ ૮ મી.

(વનમાં વિસારી વાઢહે વાંસળી—એ દેશી.)

નૃપનંદનચંદન સમગણે, પણ પટ્ટરાણી સંઘાત;
રાગવિલુધ્ધા નિત્ય રહે, જેમ જીવન પયની સાથ.
મદનમંજરી મુખમોહી રહ્યા, ચિત્રાવેલી ચતુરને હાથ;
લાહ ચમક જ્યું ચિત્ત હજ્યું, દર પલક ન ગ્રેયસી નાથ. મદનમંજરી ૨.
ખીરે ગુણ દીધા નીરને, પય અગ્નિ ધરતો જ્વેય;
નિજતનુ જીવિત જવાળ તે, અંપાવે અગ્નિ પય સ્ત્રાય. મદનમંજરી ૩.
ધ્યું કાઠનું પછું નવી વળે; વળે પાણીથી પાછું દૂધ;
દોય પ્રીતિભર ખેલતાં, ખીજી ભૂલી ગયાં ગુધજુદ. મદનમંજરી ૪.
પણુ તાતની આણુ શિર વહે, દોય રાજ્યપ્રતાપ તપંત;
મંદુ માધવ સુરભિ કરે, દિશિ દક્ષિણ વાયુ વહંત. મદનમંજરી ૫.
એણે અવસર રવિ દક્ષિણ જતે, ભૂમિભ્રીશીતપીડા દેખ;
અનંગ આકાશથી ઊતર્યો, વરતાવે આણુ વિશેષ. મદનમંજરી ૬.
મંદુમત્ત ભમરીયો રણજણે, અંકારવ મંગળગીત;
ઝડતુ વસંત રાય આવિયો, વેધકે જન વિકર્યાં ચિત્ત. મદનમંજરી ૭.
ચતુરાં જ્વેષ્ઠન વય અગમગે, પતિસંગે તેમ મતુરાય;
દેખી અવનીતળ અગી, વનરાજી કિસલપત્ત છાય. મદનમંજરી ૮.
જાઈ કેતકી માલતી ભાગીયા, ભમરા વન ફૂલે કરંત;
શુક શુકા મેનાં વનતર, કરી માળા જુગલ રમંત. મદનમંજરી ૯.

- હંસ હંસી જુગલ જળ ઝીલતાં, કરે કીડાં સરોવર પાળ;
મદનર કોયલ દલકતી, મુખમંજરી આંખા ડાળ. મદનમંજરી ૧૦.
- પ્રણસ આંખા નારંગિયો, રાયણ દાહાડિમ સહકાર;
રોહતુત સીતાપ્રળ જાંબુડી, નખી કેળિ તરૂણ ભાર. મદનમંજરી ૧૧.
- ધેરજહર વિરહણી નારીનો, મલયાનિલ સુરલિ વાય;
મદ ઉપજનવે જુવાનને, વત્યો આનંદ્ય મધુરાય. મદનમંજરી ૧૨.
- નાગરજનથું નૃપ પરિવર્યા, જન્ય રમવાને ઉદ્યાન;
પવનપ્રેરિત તરપક્ષવા, માતું નૃપને કરત આબ્હાન. મદનમંજરી ૧૩.
- તવ અગડદત્ત અંદન રસેં, તતું લેપિત રોપિત માળ;
માલતીફલે આંધીયો, ધમ્મિક્ષ સમારી વાળ. મદનમંજરી ૧૪.
- શણુગાર સજી નિજ હાથથું, મુખ આગળ નાટકશાળ;
ઘેસાડી રમણી રથેં, ગયો વનખેલણ ઉજમાળ. મદનમંજરી ૧૫.
- એમ નગરલોક સહુ વન ગયા, ન રહ્યો સુખીયો ધર કોઈ;
પણ ન ગઈ સુલસા સતી, વહુ કમળસેના મુખ જોઈ. મદનમંજરી ૧૬.
- દીયરને દેરાણીયો ધર રહી, ભોગભઠની ભક્તિ નિમિત્ત;
પૂછે દેરાણી જોડાણીનેં, આ વાત કશી વિપરીત. મદનમંજરી ૧૭.
- તુમેં જુવનપાળ નૃપનંદિની, વારો વાસો નહી એકરાત;
રાગવિલુહા જોડે જી, એ મદનમંજરી કાણુ જાત. મદનમંજરી ૧૮.
- આ કહે એ પ્રીતમ મન વસી, નકશી શલી સોવન પ્રીત;
મુજથી અધિક એ ગુણવતી, કુળઉત્તમ જાતિ વિનીત. મદનમંજરી ૧૯.
- આસ દાસી કુમરની તેણેં સમે, ભોગસામગ્રી લેઈ જાત;
કમળસેના તેડી કહે, મુજ પીયુને કહેા રહવાત. મદનમંજરી ૨૦.
- એક નગરેં રજક ધર રાસભો, વહે નિજ પતિને નિશિવાણુ;
અવનીપતિનેં કહેા એક દિનેં, મુજ ઉપર કરે પરિયાણુ. મદનમંજરી ૨૧.
- નિશિયર જાયે નૃપ તે સુણી, તેડી રજકનેં પૂછે સાચ;
તે કહે ખર વ્યંતર છળ્યો, નિત્ય વદત વિદેપી વાચ. મદનમંજરી ૨૨.
- નૃપનિશિ ખર ધર લાવી જજેં, નવરાવી ઠવિ શણુગાર;
ઘેસી નૃપ સેના સજી, અશ્વપાટ દીએ પુર બાર. મદનમંજરી ૨૩.
- લોકેં તુરગ વખાણ્યો પણ નવી, મુજ જાતિપ્રાંસી લેત;
ચિંતી ખર તિહાં ભૂંડીયો, થયો રાજા જગત ફજિત. મદનમંજરી ૨૪.

વળી વાયસી અંબશિખર રહી, તિહાં કોકિલ વતધરલોક;
 પીક લહી પૂજપા ધરે, કરે વચન સુણી સહુ શોક. મદનમંજરી૦ ૨૫.
 બળિયા પણુ છળિયા રાગમાં, રખે બાગમાં પ્રગટે એમ;
 શીખ એ કડવા તીરથી, જસ દષ્ટિરાગનો પ્રેમ. મદનમંજરી૦ ૨૬.
 સુણી દાસીએ કુંવરને સવિ કહ્યું, પણુ વાંસ નળીમે કૂંક;
 એાખધં ન સમે જેહને, ખેટ કામણુ કેરી ચૂંક. મદનમંજરી૦ ૨૭.
 કેઈ ગાવેં ગીત વસંતનાં, નારીકંઠં ધુલની માળ;
 મદિરાપાન કરી નાચતા, કેઈ હાથ ઘડી કંસતાળ. મદનમંજરી૦ ૨૮.
 નર નારી કરી ધર કેળનાં, રમે સાગહાંબાજી સાર;
 તરંગિય કુસુમને વીણતી, ઊંચહસ્તેં રપદિત તાર. મદનમંજરી૦ ૨૯.
 પ્રિયા બેઠી હીંચાળે નિજપતિ, કોઈ જુગલ જળેં કલ્લોલ;
 કેઈ હાથ પ્રિયાકંઠં ઠવી, લાલ ગુલાલસેં રંગ રોળ. મદનમંજરી૦ ૩૦.
 તિહાં કુંવર કુસુમવન ખેલતો, તર બાંધી હિંચાળા ખાટ;
 મદનમંજરી અંકેં ધરી, જુવે નવ રસ નવ નવ નાટ. મદનમંજરી૦ ૩૧.
 જઈ સરોવર જળકીડા કરે, જેમ કમળાશુ મોરારિ;
 સંધ્યાસમે સહુ ધર ગયાં, નૃપ સાથેં નગર નર નારિ. મદનમંજરી૦ ૩૨.
 તવ મદનમંજરી કહે કંથને, આજરમવા સરિખી રાત;
 પરિકર સહુ ધર મોકલો, આપણુ દોય જશું પરલાત. મદનમંજરી૦ ૩૩.
 રહ્યો કુંવર વિસર્જી પરિકરા, વનિતાશું વનમાં તેહ;
 સવિતા સમરી વલ્લભા, ગયો પશ્ચિમદિશે નિજગેહ. મદનમંજરી૦ ૩૪.
 ધર્મિભલકુંબરના રાસમાં, ખંડ બીજે આઠમી ઢાળ;
 વીર કહે વૈરાગિયા, સુણો આગળ વાત રસાળ. મદનમંજરી૦ ૩૫.

કોહરો. સોરડી.

નિર્ભય રાજકુમાર, રથ તર હેઠેં થાપીયો;
 સંધ્યા સમય વિચાર, વનિતાશું વનમાં વસ્યો. ૧.
 ચૂડી ઝલક ખલકાર, પ્રીતમ ગળે ધરી બાંહડી;
 પગ ઝાંઝર ઝમકાર, ભાળ તિલક દીપે ધણું. ૨.
 ફરતાં વન મોઝાર, મુખ તબોલ ધરી કરી;
 જાણું જુગલ અવતાર, પવન સુગંધી ફરસતાં. ૩.

રાત્રિ ગઈ ઘડી ચાર, શ્રમ પામી પાછાં વળ્યાં;
સૂતાં બેહુ નર નાર, આવી રથમાં સુખ લાયાં.

૪.

હાળ ૯ મી.

(જીવ જીવન પ્રભુ દિહાં ગયા રે—એ દેશી.)

- રાગેં રંગાણી ચેતના રે, વસા વસી ગળી પાસ રે;
વાસ ભુવન ધન તન તજી રે, રોડેએ રહત નિરાશ રે. રાગેં ૦ ૧.
- તપ જપ સુત દૂરેં વમે રે, રાગનદી ધન પૂર રે;
પડિયા નડિયા નવિ જરે રે, પૂર્વેં લાનુદત્ત સ્મર રે. રાગેં ૦ ૨.
- દેશ ત્યાગ અગનિ સહે રે, ધણ કુટુંબ દુખ દિકે રે;
રાગ તણો ગુણ એહ છે રે, જોયતી રાતી મજી રે. રાગેં ૦ ૩.
- પણુ ચિત્રશાળી વનગણે રે, યુવરાજ રમણી પાસ રે;
એક પ્રહર રાત્રિ ગઈ રે, સુખલર નિંદ નિવાસ રે. રાગેં ૦ ૪.
- મદનમંજરી નિદ્રા વશેં રે, લટકતો એક હાથ રે;
રથ બાહેર કજનાળી જયું રે, રથનાભિની સાથ રે. રાગેં ૦ ૫.
- ભુજેં ભુજંગમ ડંશીયો રે, દુષ્ટ પ્રણીધર જાત રે;
ડશી ડશી મુજ પન્નગેં રે, બાલી નિંદ વિધાત રે. રાગેં ૦ ૬.
- જાગ્યો કુંવર નિદ્રા તજી રે, શીઘ્ર ઊતરીયો હેઠ રે;
તમશી નિશી પણુ જોવતાં રે, મૂર્ધમણિ ફણી દીઠ રે. રાગેં ૦ ૭.
- સા મૂર્ચ્છિત વિષ વેગથી રે, તસ દુઃખ શોક વિલાગ રે;
કુમરેં પણુ મૂરછા લહી રે, જેમ ટક દેખી છાગ રે. રાગેં ૦ ૮.
- વન વાયુ શીતળ લહી રે, ચેતન્ય પામ્યો કુમાર રે;
પણુ નવિ ઉડી વલ્લભા રે, કીધા બહુ ઉપચાર રે. રાગેં ૦ ૯.
- મંત્ર તંત્રાદિક બહુ ક્રિયા રે, પણુ ન થયો ગુણુતાસ રે;
થઈ અચેત મૃતક સમી રે, ન લહે નાકેં નિઃશ્વાસ રે. રાગેં ૦ ૧૦.
- અંકેં આરોપી તેહને રે, મોહિત સ્નેહ કુમાર રે;
કરંજે સ્વર રોતો તિહાં રે, જેમ વિજેગી નાર રે. રાગેં ૦ ૧૧.
- પ્રાણુ પ્રિયા હા ક્યાં ગઈ રે, એકલો તજી મુજ રાણુ રે;
રાજ્ય ભોગ તુજ વિણુ કિસ્કારે, તુજ સાર્યે મુજ પ્રાણુ રે. રાગેં ૦ ૧૨.

લક્ષ્મીરૂપ શશીમુખ કળારે, વચનઅમૃતકિહાંતુજી રે;	
દક્ષ કટાક્ષ નયન કિહાં રે, હંસગામિની કહો મુજી રે.	રાગેં ૦ ૧૩.
જે ઉત્તર તું નવિ દિયે રે, તો જીવિત ધિક્કાર રે;	
દીર્ઘ પથે પ્રિયા ચાલીયાં રે, ડુટે ન હૃદય ગમાર રે.	રાગેં ૦ ૧૪.
શી ચિંતા કરવી ઘણી રે, કરવો કાળ પ્રવેશ રે;	
પ્રાણપ્રિયા સહ પાવકે રે, બળતાં સમશે કલેશ રે.	રાગેં ૦ ૧૫.
એમ ચિંતી ખડકી ચિતા રે, માંહે સવારી નાર રે;	
વનદેવને કહે પરભવે રે, હોજે સ્ત્રી ભરતાર રે.	રાગેં ૦ ૧૬.
એમ કહી હાથ અમિ ગ્રહી રે, જવ પેસે ચય સોય રે;	
તવ આકાશથી ઉતરી રે, આવ્યા વિદ્યાધર દોય રે.	રાગેં ૦ ૧૭.
તે કહે સાહસ મત કરો રે, સાંભળ અમ વિરતંત રે;	
વૈતાળે રથન પુરે રે, અમ વસતી સુણ સંત રે.	રાગેં ૦ ૧૮.
સમેતશીખર યાત્રા કરી રે, બળતાં આ વનવાસ રે;	
અગ્નિચિતા નર દેખીને રે, આવ્યા અમેંતુમ પાસ રે.	રાગેં ૦ ૧૯.
આચરણા અવિવેકની રે, કેમ કરો કહો સત્ય વાત રે;	
કુંવરે મૂળથકા કહો રે, સર્પાદિક અવદાત રે.	રાગેં ૦ ૨૦.
વાત સુણી વિદ્યાધરે રે, છાંટયું મંત્રી જળ અંગ રે;	
નયનકમળવિકસી તદા રે, ઉડી ખેડી ખડંગ રે.	રાગેં ૦ ૨૧.
મદનમંજરી અવલોકતાં રે, વિરમય પામ્યો કુમાર રે;	
કહે ભલે પાણિધારીયા રે, કીધા અમ ઉપકાર રે.	રાગેં ૦ ૨૨.
તુમ સરિખા નરરતનાં રે, દર્શન દુર્લભ થાય રે;	
જેમ મરધરના લોકને રે, સુરતર શીતળછાંય રે.	રાગેં ૦ ૨૩.
મેઘ નદીજળ તર ફળ્યાં રે, રવિ શશી અંબરઠામ રે;	
તુમ સરિખા વિધિયેં ધર્યાં રે, રત્નગર્ભાં ભુવિ નામ રે.	રાગેં ૦ ૨૪.
ખેટ કહે અમે નવિ કીયો રે, તુમ ઉપકૃતિ લવલેશ રે;	
ખેતીબળ કરે કરપણી રે, નિજ આતમ ઉદ્દેશ રે.	રાગેં ૦ ૨૫.
એમ કહી ખેટ ગગનગયારે, કુંવર પ્રિયા ગ્રહી ખાંડી રે;	
મંદ મંદ પગ ચાલતી રે, અંધકાર નિશિ માંડી રે.	રાગેં ૦ ૨૬.
કામદેવ દેહરે જઈ રે, હાથે વસ્ત્ર બિછાય રે;	
શયન કરાવી સુદરી રે, કહે તનુ શીતેં ઠરાય રે.	રાગેં ૦ ૨૭.

તવ કુંવર વનમાં જઈરે, અરણીમાંથી શીખી કીધ રે;	રાગેં ૦ ૨૮.
જગતે હાથ હુતાશનેં રે, કાઠની ભારી લીધ રે.	
આવતો અતિ વેગથું રે, દીઠા ચૈત્યે ઉઘાત રે;	રાગેં ૦ ૨૯.
દીપક સરખો દેખતાં રે, શીધ યુગવી ન્યોત રે.	
આવી અગ્નિ પાસે હવ્યો રે, પૂછે ન્યોતિ વિચાર રે;	રાગેં ૦ ૩૦.
સા કહે તુમને આવતાં રે, ઝગક્યો અગ્નિ લગાર રે.	
આભા ઊજળી ભીતમાં રે, પડતી તે તુમેં દીઠ રે;	રાગેં ૦ ૩૧.
અવર કારણ નવિ જાણિયું રે, વાલ્હન સુગુણગરિફ રે.	
સાચું કહી પ્રિયા હાથમાં રે, આપી નિજ તરવાર રે;	રાગેં ૦ ૩૨.
હાથે મુખેં અગ્નિ ધમે રે; શીતવ્યથા પરિહાર રે.	
તેણે સમે કાશ બહી કરી રે, ખડગ પડી દૂર જાય રે;	રાગેં ૦ ૩૩.
મેઘથકી જેમ વીજળી રે, ઝલકતી શબ્દ સુણાય રે.	
વિદ્વાલ લહી ઉડી કહે રે, શેં પડી અસિ તુમ હાથ રે;	રાગેં ૦ ૩૪.
સા કહે શીત કર ધ્રુજતે રે, કાશથકી પ્રાણનાથ રે.	
નીકળી પડી વસુધાતળે રે, ઝાલતાં ન ઝલાય રે;	રાગેં ૦ ૩૫.
શીતલતા તનુ ધ્રુજતે રે, હંડેં હાથ હરાય રે.	
કુંવર ખડગ મ્યાનેં કરે રે, હરે હુતાશનેં શીત રે;	રાગેં ૦ ૩૬.
ચિત્ત ચતુર રસ રીઝમાં રે, રચણી સકળ વ્યતીત રે.	
બીજે ખંડ એ રાસનો રે, તેહની નવમી હાળ રે;	રાગેં ૦ ૩૭.
વીર કહે આતા તણાં રે, વિધન હવ્યો વિસરાળ રે.	

દોહર.

વિપથર વિપ ભયેં શર્વરી, જગરણે વહીજાય;	૧.
શેષ ધડી રહી એક તવ, નયણેં નિંદ ભરાય.	
સૂતી નિદ્રાભર પ્રિયા, પતિ અંકેં ધરી શીશ;	૨.
નૃપસુત સાસ અધર જુએ, ચરણુ જુજ નખ વીશ.	
કમળ કુસુમ વન વિકસતેં, જિએ કિરણહનર;	૩.
નગરથકી નૃપ પાહવ્યો, આવ્યો ભટ પરિવાર.	
રાજકુંવર તે દેખીનેં, મોહનીમુખ દ્રગ દેત;	૪.
છંદ વચન મધુરેં કરી, જગવતો ધરી હેત.	

(તમાહિ.)

પ્રોજ્જનુંલતે પરિમલઃ કમલાવલીનાં, શબ્દાયતે ક્ષિતિરહોપરિ તામ્રચૂડઃ;
 ટ્રુંગં પવિત્રયતિ મેરુગીરેર્વિવરવા, તુત્થીયતાં સુનયને રજની જગામ. ૫.
 એતે વ્રજંતિહરિશ્ચા સ્તૃણુભક્ષણાર્થં, ચૂર્ણુર્વિધાતુમથયાંતિ હિ પક્ષિણોપિ;
 માર્ગસ્તથાપિ સુવહઃ કિલ શીતલેશા, દુત્થીયતાં સુનયને રજની જગામ. ૬.

ઢાહરા.

જાગી મુખશુદ્ધિ કરી, રથ બેડી તેણી વાર;
 કુંવર સુભટસું પરિવર્યો, આગ્યો નયર મઝાર. ૭.
 તાત નમી માતાચરણ, પ્રણમે જનમ કુમાર;
 તવ માતા બોલે વચન, શિક્ષાગર્ભિત સાર. ૮.
 એક આંખે જે દેખતા, એક ભુજ કરતા કાજ;
 એક પગે નર ચાલતાં, પામે જગમાં લાજ. ૯,
 કુંવર સુણી મંદિર જઈ, કમળસેનાની પાસ;
 આવી મનાવી બહુપરે, અંતરપ્રેમ વિલાસ. ૧૦.
 વારો વાસો દિવસનો, વેહેંચણુ કરતો ત્યાંહિં;
 સુખવિલસે બહુ નારીશું, ન્યાય ધર્મ ઉત્સાહિં. ૧૧.
 લઘુ બાંધવ આગળ કહે, સધળી વનની વાત;
 ત્રણે વર્ગને સાધતો, ભક્તિ માત ને તાત. ૧૨.
 વર્ષ દિવસ સમ વડી ગયાં, એક દિન સભા મઝાર;
 કર જોડી જીવરાજને, એમ ભાખે પ્રતિહાર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(હુંતો મોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

ઉત્તરાપંથના વાણીયા રે લો, જાતેં સોદાગર જાણીયા રે લો;
 વાણિજ્યહેતેં આવિયા રે લો, અશ્વરતન બહુ લાવીયા રે લો. ૧.
 બારણે જિભા તે ધણી રે લો, વંછે સાહેબ મળવા ભણી રે લો;
 કુંવર રજાએં પ્રવેશીયારે લો, પ્રણમી સુખાસન બેસીયા રે લો. ૨.
 તે કહે અમ ધરે મેંદુરા રે લો, મધ્યે તુરગ બહુ સુંદરા રે લો;
 એક તુરગ લક્ષણુ ભર્યો રે લો, જવન પવનસેં સંચર્યો રે લો. ૩.

- સાહેબને જોવા જિસ્સો રે લો, લાખ ફોજો મેં શોભે તિસ્સો રે લો;
 સાંભળી કુંવર તિહાં ગયો રે લો, દેખી તુરગ વિસ્મય થયો રે લો. ૪.
- રોમ સનેહા પાતળા રે લો, વાંકી સમુધર કંધરા રે લો.
 પૂઠે પૃથુ વક્ષસ્થૂળતા રે લો, કાન લધુ પીઠ પોહોળતા રે લો. ૫.
- ગગન લંધન જંઘા બળેં રે લો, ચરણછળેં નલ ઉચ્છળે રે લો;
 નિર્માસ મુખ લક્ષણ ધણું રે લો, દેખી તે અશ્વરતન તણું રે લો. ૬.
- તુંગ તનુ તુરગારેહ રે લો, અસ્વાર દુર્દર સમૂહેં રે લો;
 નગર બાહેર પાટી દાયે રે લો, સૈન્યસુભટ ચિત્ત શંકાયેં રે લો. ૭.
- વળગાએ કર વળગાડીયો રે લો, પંખીપરેં હય ઊડીયો રે લો;
 જેમ જેમ ખેચે લગામનેં રે લો, તેમ તેમ વેગે વહે ધણે રે લો. ૮.
- પંચમી ધારા તે વહે રે લો, રાખ્યો પવનપરેં નવિ રહે રે લો;
 નજરેં કુંવર નવિ અટકળ્યા રે લો, થાક્યા સુભટ પાછા વળ્યા રે લો. ૯.
- નિર્જન વન રણમાં પડ્યો રે લો, વડતર ડાળ ઉપર ચઢ્યો રે લો;
 ચાપી ચરણ રહ્યો તેટલે રે લો, અશ્વ ચિત્ર જેમ ના ચળે રે લો. ૧૦.
- વક્ર શિક્ષિત એ ના વળ્યો રે લો, દુષ્ટ ચેલો ગુરને મળ્યો રે લો;
 વળગા મહી ધણું તાણીયો રે લો, વિપરિત અશ્વ ન જાણીયો રે લો. ૧૧.
- દોય પિંડ દુખીયા કર્યાં રે લો, ચિંતી અગડત્ત ઊતર્યાં રે લો;
 અશ્વમરણેં ચિંતા થઈ રે લો, મધ્યાન્હ વેળા વહી ગઈ રે લો. ૧૨.
- અદ્વૈતરૂપ વનેં ચરે રે લો, વનપ્રણ સર ભેતો પ્રેરે રે લો;
 ચંદનવન સુરલિ ધણે રે લો, પંથપરિશ્રમ પ્રાણે રે લો. ૧૩.
- તાપ વિપત્તિહર સુંદરી રે લો, સહકાર પિંજરી મંજરી રે લો;
 બેડી કાયલ ટદકા કરે રે લો, આળ્યો કુંવર એમ ઉચ્ચરે રે લો. ૧૪.
- આળ્યો અગડત્ત તે વનેં રે લો, દેખે સ્ફટિક પીઠિકા કનેં રે લો;
 પદ્મરાગ મણિએ ધડ્યા રે લો, વિવિધ રતન વચમાં જડ્યા રે લો. ૧૫.
- ઘંટ છે બહુળ અવાજનો રે લો, મંદિર શ્રી જિનરાજનો રે લો;
 વાયુધ્વનિત ધ્વજ પેખણું રે લો, દિગ્વધૂ માનું કરે લૂંછણું રે લો. ૧૬.
- વાવી પુખ્ખરિણીએ નાહીને રે લો, કનક કમળ કર સાહીનેં રે લો;
 પ્રાસાદ સુંદર દેખીને રે લો, આણુંદભર પ્રવેશીને રે લો. ૧૭.
- આદિ દેવ નાતિ આચરી રે લો, પૂજે કમલ વિધિએં કરી રે લો;
 નયનછીપણુગથી ચલે રે લો, હર્પાશ્રુકણુ મુક્તાક્ષેં રે લો. ૧૮.

શ્વસ્ત વ્રજિન જિન સંસ્તવે રે લો, જોહ સ્તવ્યા સુરદાનવે રે લો;
 નાથજી લોકાગ્રે રક્ષા રે લો, ભક્તિધી મેં હાડે મલ્યા રે લો. ૧૯.
 શક્તિ અનંતી સાંભળી રે લો, ભક્તિથી શક્તિ વેગળી રે લો;
 શક્તિ ખાયક ગોપમાન છો રે લો, ભક્તિ વશેં ભગવાન છો રે લો. ૨૦.
 ભાવના ભક્તિએં સાંકળ્યો રે લો, પ્રાસાદથી તે નિકળ્યો રે લો;
 આગળ પાછળ જોવતો રે લો, દોહા અશોક તરે સોહતો રે લો. ૨૧.
 માનું વનમાં નોતર્યા રે લો, વિદ્યા ચારણ્ય મુનિ જીતર્યા રે લો;
 મુનિગણ મંડળ મારગી રે લો, ચાર જ્ઞાન જ્યોતિ અગી રે લો. ૨૨.
 તીરથ જંગમ સુરતરે રે લો, શાંત સુધારસ સાગરે રે લો;
 સાહસગતિ સર નામ છે રે લો, નામ તિસ્થો પરિણામ છે રે લો. ૨૩.
 સંસારદુઃખ દવ જાળમાં રે લો, છાયા શીતળ સંસારમાં રે લો;
 પુત્ર કલત્ર મુનિવરારે લો, દુઃખમાં વિસામા એ ખરા રે લો. ૨૪.
 રતન રોહણગરિ જળણીને રે લો, મેઘધ્વનિ સુષિ વાણીને રે લો;
 દેખી કુંવર આણ્યુંદ્યા રે લો, આવી સૂરીશ્વર વંદીયા રે લો. ૨૫.
 જોહાં તિહાં વિનયેં કરી રે લો, ભૂખ તરખ છંડી પરી રે લો;
 ધર્મહૃદયસ્થિતિ સાંભરી રે લો, સંસારશેરી વિસરી રે લો. ૨૬.
 ખંડ બીજે દશમી બણી રે લો, ઢાળ મુક્તિ મેળા તણી રે લો;
 પૂરણ ખંડ ઇહાં થયો રે લો, જંગલમેં મંગલ બયો રે લો. ૨૭.

ચોપાઠ.

ખંડેં ખંડેં મધુરતા ધણી, ધર્મિભલકુંવર ચરિત્રેં બણી;
 કહે મુનિ વીતક ધર્મિભલ સુણો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ધણો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छाधिराजमहाराक श्री विजयसिंहसूरीश्वर-
 शिष्य संविज्ञ पंडित श्री सत्यविजयगणेशिष्य पंडित कर्पूरविजय
 गणीशिष्य पंडित क्षमाविजयगणेशिष्य पंडित यशोविजयगणि-
 शिष्य पंडित शिरोरत्न श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीर-
 विजयगणिविरचिते श्री धर्मिलकुमार चरित्रे प्राकृतमबंधे.

द्वितीः यत्वंदः समाप्तः

તૃતીય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરો.

- જય જય તું જગદીશરી, જંગદંબા જગમય;
જિનવરમુખકંજવાસિની, વિદુષી માત કહાય. ૧.
- તું ત્રીપદી ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિપ્રમય દેવી;
શક્તિ સ્વરૂપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવી. ૨.
- જે ત્રિભુવનમાં ત્રિહુ પદે, તે સવિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય અને વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
- આદિ શક્તિ તું અભિનવી, ત્રિકલાજે ધિર ભાવ;
સરસ્વતી પ્રણમી નમી, મુજ ગુરૂ પ્રમળ પ્રભાવ. ૪.
- છષ્ટદેવ પદ્માવતી, કાર્ય સકળ સહચાર;
તાસ નમી હવે વર્ણવું, ત્રીજે ખંડ ઉદાર. ૫.
- વક્તા વાત વિવેકની, લહે પરીક્ષાવંત;
જાણુ ઝવેરી આગળે, માણુક મૂલ મિલંત. ૬.
- ગામના નટ ને મૂર્ખનો, જોગ મળ્યો નહીં સોજ;
આડું અવગું જોવતા, બેઠાં રણનાં રોજ. ૭.
- રોજ તથાં મન રીઝવી, ન શકે પડિત લોક;
વિપ્રકથા વનિતા સુણી, સેરજનો ધરે શોક. ૮.
- અંધાએ નાટકકળા, બેહેરા આગળ ગીત;
મૂર્ખ આગે રસકથા, તપ્પે સરખી રીત. ૯.
- કુસુમ સુગંધી શેશમાં, ખાયક કુટંબી જેમ;
શાસ્ત્ર રસિક કવિની કળા, ચાપ નિરથક તેમ. ૧૦.
- મૃત સેરજ શુક આળણી, કંક હંસ શશી સાર;
જળપુર અહિંધટ હિંદ્ર પશુ, મશક શિલા મંજાર. ૧૧.
- સભા ચતુર્દશધા મળે, તિહાં શશી હંસ સમાણ;
આત્મા વિકસિત ચિત્તથું, સુજીને શાસ્ત્ર પ્રમાણ. ૧૨.

અગડદત બેડો તિહાં, ગુર સન્મુખ સુવિનીત;
ગુર પણ અવસર દેશના, દેતા સમય અધીત.

૧૩.

ઢાળ. ૧ લી.

(ઇડર આંખા આંખડી રે—એ દેશી.)

ચેતન ચતુરી ચેતના રે, પામી આ સંસાર;
દશ દષ્ટાંતેં દોહિલો રે, માનવનો અવતાર;
ચતુર નર ચેતો ચિત્ત મઝાર, ધર્મ પરમ આધાર.

ચતુરં ૧.

ધર્મવિના પશુ પ્રાણીયા રે, પાપે પેટ ભરંત;
રૌરવ તે નરકેં પડે રે, પામે દુઃખ અનંત.

ચં ૨.

સુગુર વચન હિપદેશથી રે, જે ધરશે વતરંગ;
ભવ અટવી ઓળાવીને રે, લહે શિવવદ્ સુખ સંગ.

ચં ૩.

એણે અવસર તિહાં નૃપસુને રે, દીઠા પાંચ જુવાન;
એઠા વેરાગે ભયાં રે, ધર્મ સુણે વ્રત ધ્યાન.

ચં ૪.

કુંવર પૂઠે સાધુને રે, રત્ન જડિત ઝળકાર;
જિનમંદિર અટવી વચેં રે, કોણ કરાવણુદાર.

ચં ૫.

પંચઆણુને જીતીને રે, પંચ મહાવ્રત હેત;
પંચ પુરૂષપાવન વચેં રે, કીધા કેમ સંકેત.

ચં ૬.

વરાગ્યકારણ કેમ બન્યું રે, તે કહીએ મહારાજ;
સૂરિ કહે સુંદર સુણો રે, રથનપુર પુરરાજ.

ચં ૭.

તે વિદ્યાધરેં એ કીયો રે, વિદ્યાધર અવતાર;
નામેં જિનમંદિર વડું રે, ઋષભ દેવ દરબાર.

ચં ૮.

પાંચ પુરૂષનું હવે સુણો રે, વેરાગ્યકારણ જેહ;
બીમ નામે પક્ષીપતિ રે, વંધ્યાટવી રહે તેહ.

ચં ૯.

એ પાંચે તસ બાંધવા રે, પંચાનનબળ બસ;
એકદિન તિહાં નિશિસેન્યશુ રે, કોઈનૃપસુતેલીયોવાસ.

ચં ૧૦.

મદનમંજરી ત્રિયાશું તેણે રે, કીધા દૂર નિવાસ;
ધાડ પડી પક્ષીરાની રે, સૈન્ય શુભટ લહે ત્રાસ.

ચં ૧૧.

કમળસેના રાણી મહી રે, નાઠા સુભટ સવિતામ;

પક્ષીશ ભીમશું રથ ચઢી રે, કુંવર કરે સંગ્રામ.	અં ૧૨.
શંકાણો નૃપશૂ તિહાં રે, જીત્યો ભીમ ન જાય;	
ચિંતી પ્રિયા થઈ સારથીરે, નયન કટાક્ષિં પ્રહાય.	અં ૧૩.
તવ કુંવર હણી ભીમનેરે, રથ બેસી કરી જાય;	
ભીમ સહોદર પંચ એ રે, આમાંતરથી આય.	અં ૧૪.
મૃતકારજ કરી ભીમનાં રે, કરી પ્રતિજ્ઞા એમ;	
બાંધવ વૈર લીધા વિના રે, જીવિતનું છે નેમ.	અં ૧૫.
એ પાંચ ભમતા થકા રે, વીત્યો કેટલો કાળ;	
શત્રુ મરણુ વિશુ નવિ શમીરે, ચિત્ત હુતાશનજાળ.	અં ૧૬.
અમરે પૂર્યા થકા રે, કરતાં રૈદ્ર ધ્યાન;	
દેવકુળેં આવી રહ્યા રે, શંખ પુરી ઉદ્યાન.	અં ૧૭.
રાજકુંવર તે નયરીનો રે, પક્ષીપતિ હથનાર;	
મદનમંજરીશું નિશિ રહેારે, તેહજ વનમોઝાર.	અં ૧૮.
સર્પ ડશ્યો પ્રિયા નેહશું રે, વહ્નિ પ્રવેશ કરંત;	
વિદ્યાધર વિષ અપહરી રે, જીવિતદાન દીયંત.	અં ૧૯.
દેવકુળેં જઈ નિશિ વયો રે, વન છંડી નરનાર;	
પ્રિયા સુવારી પ્રેમશું રે, હૃદય ફરસ કરવાર.	અં ૨૦.
ત્રીજે ખડેં એ કહી રે, સુંદર પહેલી ઢાળ;	
વીર કહે આતા સુણો રે, તાની વચન ઉજમાળ.	અં ૨૧.

ઢાહર.

વનતરે શીતળ પવનથી, મત્રજળેં નિશિ શેક;	
અંબપક્ષવ પ્રિયસોવતી, અંગ શિથિલ અર્પિત રેક.	૧.
તે દાઢયેં કરી દ્રોજતી, દેખી રાજકુમાર;	
કાઠ આમ લેવા ગયો, એકલી મેલી નાર.	૨.
હાઆસન ભોજન વસુ, રાજ્ય રમણી ધર પ્રાપ્ત;	
સૂનાં મૂક્યાં સાલ એ, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય.	૩.
એકલી નારી ન મૂકીએ, જો પશુ સતીય કહાય;	
બાંધવ બાપને દેખીને, રાખના મિત્ર ડોહાય.	૪.

ક્ષણભર રાજા વેમળો, કાને પિથુ ન લગાય;
 નિશ્ચિત પઠિત દિનાંતરે, વિદ્યા વિસરી જાય. ૫.
 ઉત્સાગે રહી નારીના, નવિ કીજે વિશ્વાસ;
 મંચ રૂધિર તનનાં દીપ્તાં, તો પથુ ન થઈ તાસ. ૬,
 લાલી કહેતી બાપડી, અવળા ખ્યાલ મ ખેલ;
 જિહાંથી લાગ્યો લાકડી, તિહાંની તિહાં જઈ મેલ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(પામસ્થાનક ચોથું વરજીએ—એ દેશી.)

પંચ પુરુષ છળ પામીને, દેવકુળે રહ્યા જેહ;
 રાજકુંવર આજ ભારવો, ચિંતવતા એમ તેહ. ૧.
 ધિગ્ધિગ્ રમણીના રાગને, રાગે મોઢો સંસાર;
 નરજમણી રમણા બલી, માને મૂઢ ગમાર. ધિગ્ધિગ્. ૨.
 લધુ બંધવ દારક્ષિણિ, ઉભો લેઈ તરવાર;
 નૃપસુત બળતો જે કાષ્ઠમે, એહવી દેહવી છે નાર. ધિ. ૩.
 ચારે બાંધવ ચિંતવી, ધરીયો ડાબલા માંહી;
 કહાડી દીપક બારણે, જ્ઞેતાં રૂપ ઉજાહી. ધિ. ૪.
 કુંવર પથારી વિલોકતાં, તવ શીત કંપતી નાર;
 લધુ તરકર નનજરેં પ્રયો, મોહી તે તેણીવાર. ધિ. ૫.
 નારી રાગ નદી પૂર જ્યું, રહેયું વાદળો છાય;
 મેઘ પ્રિયા ક્ષણુ વિજળી, ભૂનર ફરસતી જાય. ધિ. ૬.
 તરકર લવણિમ જલધિએ, પુણ્યું તન મન ઝાજ;
 ઝિડી વળગી તે છાતીએ, મેહેલી કુળપતિ લાજ. ધિ. ૭.
 મદનમંજરી કહે ચોરને, તુંહીજ મુજ બરતાર;
 રાજકુંવરથું રે વિલસતાં, એજેં ગયો અવતાર. ધિ. ૮.
 મ કરીશ નાંગ તું પ્રાર્થના, થઈ રહું ધર તણી નાર;
 વિપયા નદીપૂરમાં પડી, પિયુડા પાર ઉતાર. ધિ. ૯.
 મરણું છે તુંજ ઉપરે, જો નવિ અગ્નીકરેશ;
 ચોર વિચારીને એમ કહે, સાંભળ વાત વિશેષ. ધિ. ૧૦.

- તુમ પતિયું એક વૈર છે, ખીણું તુજ અપહાર;
પણ સરગે નવિ પામીયે, રતનસમી તુંહી નાર. ધિ૦ ૧૧.
- પણ તુજ કંથને જીવતાં, કેમ તુમ સાથ લેવાય;
સા કહે ભય નવિ રાખશો, કરશું તાસ ઉપાય. ધિ૦ ૧૨.
- રાજકુંવર આજ રાતમાં, મારું હું નિજ હાથ;
દોય વૈર કરી વેગળા, ચાલીયું તુમ સાથ. ધિ૦ ૧૩.
- કરતાં વાત અમિ મહી; આવતો પતિ જામ;
દેખી સુંદરી શાનથી, દીપક જુઝવિયો તામ. ધિ૦ ૧૪.
- ઉઘોત કારણ પૂછતો, આવી કુંવર તે તાસ;
સા કહે તુમ કર જળકિયો, પાવક તાસ પ્રકાશ. ધિ૦ ૧૫.
- સરળ સ્વભાવે તે માનતો, સાચું નેહવિજુલ્ય;
ધમતો અમિ નીચો પડી, ખર્જ પ્રિયા કર દીધ. ધિ૦ ૧૬.
- કુંવર ઉગારણ ચઉ સજ્યા, રચણી અંધારી ઘોર;
નારી ચરિત્ર વિલોકવા, આં પૂઠે લધુ ચોર. ધિ૦ ૧૭.
- કંઠે કુંવરને કામિની, જામ દેવે અસિધાત;
ચોરે કરતલ ધા દિયો, ખર્જ પડી જીવેજાત. ધિ૦ ૧૮.
- ચોર લધુ ચિત ચિંતવે, દીપ પતંગને ન્યાય;
ભેગો બળવાને ઉઠીયો, સાત સમારણ ધાય. ધિ૦ ૧૯.
- રક્તા મુજ થઇ રાક્ષસી, અંતે એહ હવાલ;
રંગ પતંગ એ નારીના, એ વિષ વેલી વિશાળ. ધિ૦ ૨૦.
- દાસપણું કરે એ ધણી, ન ગણિયો પ્રેમ લગાર;
કર્મ કહોર એ નારીએ, દીધો ખર્જ પ્રહાર. ધિ૦ ૨૧.
- તો મુજને શું એ સુખ દીધે, દીડું દુષ્ટ ચરિત્ર;
મેં ઉમાર્યો એ રાંકને, પ્રગટયું પુણ્ય પવિત્ર. ધિ૦ ૨૨.
- ગામ સુકર તપ્યો તાપથી, ગંગાજળ ન સુકાય;
મૂત્રમળે વિટકદર્મિ, રતિ પામીને બખાય. ધિ૦ ૨૩.
- તેમ કુળવંતી નેં મુશવતી, તણ અમૃતરસ ધૂંટ;
છંડી દ્રાખના માંડવા, કંટક રાતો ઉટ. ધિ૦ ૨૪.

ચિંતી બાધ ભેગો થઇ, જોવે મોહની રીત;
કુંવર કહે અસિ કેમ પડી, સા કહે સાંભળો મિત. ધિ૦ ૨૫.
શીતેં ધ્રુજતેં કરચડી, ખડ્ગ ગ્રહી પડી તેણ;
સાચું માની ઉડી કરી, ધીધી અસિ કરી મેણ. ધિ૦ ૨૬.
દેડેં ભેટી બેસારતાં, ધ્રુજતી વળગતી જાય;
અગ્નિ લેવા ગયા વેગળા, તુમ વિરહો ન ખમાય. ધિ૦ ૨૭.
વાહલેસર વિના એક ધડી, દૂરેં મેં ન રહાય;
માંસ નખેં જળ માચ્છલી, પ્રીતમ પ્રિત લગાય. ધિ૦ ૨૮.
પ્રાણ અધિક તુમેં વાલહા, માહારે તો મન એક;
બીજે નજરેં ન દેખીએં, એ મુજ મોહોટી છે ટેક. ધિ૦ ૨૯.
ચોર હસેં વિકસે પતિ, કરતો તાપનો શેક;
પ્રેમદા પાસમાં જે પડયા, ન રહે તાસ વિવેક. ધિ૦ ૩૦.

સવૈયા.

કામિનીકી ખાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જ્યું.
કપટ નિપટ જોલે, હદેકા ન ગંઠિ જોલે;
મનસેં ઉઠાય કહે, ખાત સવિ દૂડ જ્યું.
જેસો હે પતંગ રંગ, તેસો હે કામિની સંગ;
વિચરત ન લગે વાર, જેસો નદી પૂર જ્યું.
કહે કવિ બદ્રસેન, તપથી ચુકાય એન;
કામિનીકી ખાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જ્યું. ૧.
એકકું ધારકેં ચોરકું ધાવત, એક કિયો પતિ ચોર કરેંગી;
જાણું મિલે તાણું જુગ કહે, મેં તો તેરી હું તેરે પાય પરેંગી.
બદ્રસેન કહે એમ કામિની, કેતે કાએ નર કેતે કરેંગી;
રે મૂઠ મન્ન બિચાર કરો સીયા, સંગસેં વાત સખી બિગરેંગી. ૨.
સિયા ચરિત એક લખ, બેટી બે લખ જોડે;
દીહે બીહે દોરડે, રમણી વિપ હર દશ્ય મોડે;
ઉંદર દેખી ઉધકે, વેદ જઈ વાધ વિડારે;
શયાએં ચઢતાં લડાયે, ચઢે કુંભર સરાડે;

સૂકી નદી ડૂબી મરે, આપ અરથેં સાયર તરે;
કવિ ગંગ કહે રે ઠાકરો, સિયાં ચારિત્ર એતાં કરે.

૪.

પદ્ય ઢાળ.

જ્ઞેષ્ઠ પાંચે તે ચિંતવે, માર્યો મહિલાએં એહ;
ન ઘટે મૃતકનેં મારવું, ચાલો આપણેં ગેહ. ધિ૦ ૨૧.
વઢેલીશું રે વાતડી, કરતાં વીતી તે રાત;
દોષ ગયા પુર મંદિરે, જખ પ્રગટ્યો પરભાત. ધિ૦ ૩૨.
પાંચે બાંધવ નિકળ્યા, કરતા નારી વિચાર;
શોક સરોવર પાળ એ, દુરિત વને ધન નાર. ધિ૦ ૩૩.
પેટિ વિકટ કપટ તણી, દુઃખ દલિદ્રની ખાણ;
તમ મન ધન જોણેં સોંપીયાં, કરતી તેહની ઢાણ. ધિ૦ ૩૪.
ઘહ પરભોક ઉવેખીનેં, છંડી નિજ કુળલાજ;
તણુ સમ પ્રાણુ ગણ્યાં જોણેં, તિહાં એ કરતી અકાજ. ધિ૦ ૩૫.
રાણી રાયની નવિ થઇ, અમ ધર બીલડી નાર;
વિણુ ખૂટેં એક દિન હણે, ધિક આપનો ધર ખાર. ધિ૦ ૩૬.
આ સંસારેં રે સુખ કરી, રહેવાનો નહીં લાગ;
ધિગ્ ધિગ્ વિષયા રે જીવનેં, એમ પામ્યા વૈરાગ. ધિ૦ ૩૭.
ચિત્ત ઉદાસીનતા બજી, છંડી નિજ ધરખાર;
યમુના ઝીલીનેં આવ્યા, મયુરા નયરી મોઝાર. ધિ૦ ૩૮.
ત્રીજે ખડેં એ રસબરી, બીજી ઢાળ વિશેષ;
શ્રી મુલવીરની વાણીએં, ભીના બિલ્લ નરેશ. ધિ૦ ૩૯.

ઢોહરા.

મયુરામાંહી તે દિનેં, દીઠા અતિ ઉત્પાત;
મદ્દારીયો હસ્તી કરે, કરે ધર વૃક્ષ વિખાત. ૧.
નૃપ સુભટેં તે ઝાલીયો, બાંધીયો જખ દરખાર;
લોક ખલક માતેં જાણ્યા, મહુટામાં તેણુ વાર. ૨.
પાંચે બાંધવ મણુ તિહાં, બેઠાં આવી ઉત્તરખાંડી;
તવ એક નારી જળ બરી, બાપી મહુટામાંહી. ૩.

- જળ યેડું ભાંગી પડ્યું, રેલી મોકળે કંઠ;
જન પૂછે તવ એમ કહે, સુજ ધર સાસુ ઉલ્લંઠ. ૪.
ધરમાં નવિ પેસણ દીપે, હું જામરા ધર જામ;
લોક સુણી તસ આપતા, બીજું યેડું તામ. ૫.
દધિ ભાજન મસ્તક ધરી, એક મહિયારી ત્યાંહી;
જન બીડેં કરી પુટીયું, તવ હરખી મન માંહી. ૬.
હસતી હસતી નવિ રહે, પૂછે રાજકુમાર;
દહિ દૂધ ભાજન ફૂટે, કેમ નહીં શોક લમાર. ૭.
વળતું સા કહે ધૂલમાં, રોળ્યો આ અવતાર;
શી શી હું સોચણ કરે, સાંભળ રાજકુમાર. ૮.
નૃપનંદન કહે તુમતણી, વાત કહો વિસ્તાર;
આબીરણ કહે પંચ જણ, સુણતાં નિજ અધિકાર. ૯.
સંવેચો.

નૃપ માર ચલી અપને પતિપે, પતિ સાપ ડસ્યો બુજહિ પરચું;
વન ચાર ગ્રહી હિનેં યેચ દિધ, સુખ ભોગ લહી ગણિકા ધરચું,
સુતસંગતિ હોત ચલી જલણેડું, નદી પરવાહ ગઇ તરસું;
અમ ગૂજર હોત મહારાજ કુમારકે, છાસિકા સોચ કહા કરચું. ૧૦.

ઢાળ ત્રીણ.

(કેસર વરણા હો કે, કાઠ કસુંબો માહારા લાલ—એ દેશી.)

- | | | |
|--------------------------------|-------------|----|
| શિવપુર નગરેં હો કે શોભા સારી, | માહારા લાલ. | |
| માધવ નામે હો કે દિજ આચારી; | માહારા લાલ. | |
| કામલતાબિધ હો કે તેહનેં નારી, | માહારાં | |
| રંભારપેં હો કે અપછર હારી. | માહારાં | ૧. |
| પ્રીતિ વિશાળી હો કે છે ધરખારી, | માહારાં | |
| યેડુને લાગી હો કે પ્રેમ કટારી; | માહારાં | |
| તસ લધુ બાળક હોકે દૂધ આહારી, | માહારાં | |
| એક દિન ધરમાં હો કે બાળ ખેસારી. | માહારાં | ૨. |
| રૂપક ફરેં હો કે નિર્મળ ભારી, | માહારાં | |
| જાવવા આવી હો કે ચાહ પાણીહારી; | માહારાં | |

જળ ભરી બાજન હો શિરપર ધારી,	માહારાં	
બેડ ઉપર હો કે જળકે ઝારી.	માહારાં	૩.
રમઝમ કરતી હો કે વેપ સમારી,	માહારાં	
સહીયર ટોળેં હો કે પંથ વિહારી;	માહારાં	
નિજ પતિવાતેં હો કે કરે વિસ્તારી,	માહારાં	
આઠે માનક હો કે વિકથા કારી.	માહારાં	૪.
ગરબે રમતી હો કે જમણ પીયારી,	માહારાં	
નદીએ ધોતી હો કે વસ્ત્ર ઉતારી;	માહારાં	
કથા સુણતાં હો કે યૈલ જુહારી,	માહારાં	
બાહેર ભૂમિએં હો કે વાત ન કારી.	માહારાં	૫.
પાપડ વણતાં હો કે પણ ઘટહારી,	માહારાં	
પાછી વળતી હો કે સુત સંભારી;	માહારાં	
લટકે ચલતી હો કે હાથ પસારી,	માહારાં	
એણેં સમેં બાઝાં હો કે ફળ જળકારી.	માહારાં	૬.
લશકર લોધેં હો કે લૂંટી નારી,	માહારાં	
કામલતાનેં હો કે રંભા ધારી;	માહારાં	
સુબટેં જાલી હો કે રથ બેસારી,	માહારાં	
કંપિલ પુરીયેં હો કે ગઈ અસ્વારી.	માહારાં	૭.
આપી સુબટેં હો કે રાયેં સકારી,	માહારાં	
કરી પટરાણી હો કે સુખમાં બારી;	માહારાં	
વિષય વિલુબ્ધી હો કે થઈ વ્યભિચારી,	માહારાં	
રંમભર રમતી હો કે પુત્ર વિસારી.	માહારાં	૮.
પૂરવ ધરમાં હો કે બાળ વિસામ્યો,	માહારાં	
ગ્રાહ વરસની હો કે તે વય પામ્યો;	માહારાં	
સુર ઉલ્લભથી કા કે વિદ્યા લીધી,	માહારાં	
વિસ્તારી લખમી હો કે લોક પ્રસિદ્ધિ.	માહારાં	૯.
કામલતાની હો કે ખખર તે આવી,	માહારાં	
કેશવ પુત્રને હો કે મેહ લગાવી;	માહારાં	

માધવ વાડવ હો કે વેગે સધાબ્યો,	માહારાં	
કંપિલ નગરે હો કે તે પથુ આબ્યો.	માહારાં	૧૦.
પૂછે સહુને હો કે વાત વિશેષે,	માહારાં	
એક દિન ગોખે હો કે બેડી દેખે;	માહારાં	
કામલતાયે હો કે તે પથુ દીઠો,	માહારાં	
બહુ કાળાંતરે હો કે લાગે મીઠો.	માહારાં	૧૧.
વૈભ કરીને હો કે તેડી તપાસ્યા,	માહારાં	
વાત કરીને હો કે દીધી આશા:	માહારાં	
કાળી દેવીને હો કે દેહરે આવીશ,	માહારાં	
છાના રહેજો હો કે બહુ ધન લાવીશ.	માહારાં	૧૨.
વિપ્ર વિસજી હો કે નેહ ઉતરીયો,	માહારાં	
નૃપ સુરયણે હો કે ડાબડો ભરિયો;	માહારાં	
કરીય સગ્ગઢ હો કે રાડ તે પાડી,	માહારાં	
ઉદરે આવે હો કે ચૂક તે ધાડી.	માહારાં	૧૩.
રાય તેડાવે હો કે વૈભ તે દક્ષા,	માહારાં	
પથુ કુશિખ્યને હો કે ગુરની શિક્ષા;	માહારાં	
રાણી બેલે હો કે કારણ જાણ્યું,	માહારાં	
તુમ પીડાએ હો કે મેં એમ માન્યું.	માહારાં	૧૪.
રાયને શાતા હો કે હોશે જ્યારે,	માહારાં	
કાળી દેવી હો કે સહસ દીનારે;	માહારાં	
બલિઆકુળશું હો કે બિહું જણ જાને,	માહારાં	
કરશું પૂજા હો કે આવી રાતે.	માહારાં	૧૫.
વાત તે બૂલી હો કે તેણે દુઃખ કરશું,	માહારાં	
રાય કહે તવ હો કે આજ તે કરશું;	માહારાં	
બૂપતિ કેહેતાં હો કે ચુક ખસિ જઇ,	માહારાં	
સુખમાં રાત્રિ હો કે ચાર ઘડી ગઇ.	માહારાં	૧૬.
કાળીગૈયે હો કે બેહુ જણ આવી,	માહારાં	
ખર્જ મહીને હો કે ભૂપ નમાવી;	માહારાં	

રાણી ખડ્ગે હો કે ધાય લગાવે,	માહારાં	
રાયને મારી હો કે કંથ જગાવે.	માહારાં	૧૭.
શિરપેં ડંચો હો કે માધવ મૂઓ,	માહારાં	
કર્મવિટંબણ હો કે નારીની જુઓ;	માહારાં	
આહણી ચિતે હો કે દોય વિમૂડી,	માહારાં	
નાઠી વનમાં હો કે ચોરેં લૂટી.	માહારાં	૧૮.
વળી બિરરાવી હો કે ખર્જૂ ખેંચી,	માહારાં	
બળદેવગામેં હો કે જીધને વેચી;	માહારાં	
ધન દેઇ વેચ્યા હો કે નિજ ધર લાવે,	માહારાં	
ભોગી નરથું હો કે ભોગ મેલાવે.	માહારાં	૧૯.
કાળ ધણેરો હો કે તસ ધર ગામિયો,	માહારાં	
તાત ગવેષણ હો કે કેસવ ભમિયો;	માહારાં	
ફરતાં આવ્યો હો કે બળદેવ ગામેં,	માહારાં	
તેહિજ વેચ્યા હો કે ધર વિસામે.	માહારાં	૨૦.
યૌવન વયમાં હો કે ધન સંજોગેં,	માહારાં	
કામલતાથું હો કે વિલસે ભોગેં;	માહારાં	
એક દિન પૂછે હો કે પ્રેમ વિશેષેં,	માહારાં	
બટકેમ બટકે હો કે દેશ વિદેશેં.	માહારાં	૨૧.
ક્રિયા ગામના હો કે છો રેવાસી,	માહારાં	
તથ તેણેં મૂળથી હો કે વાત પ્રકાશી;	માહારાં	
વાત સુણીનેં હો કે મનમાં મૂંઝી,	માહારાં	
સુત સંભોગેં હો કે હાડિ કૂંઝ.	માહારાં	૨૨.
પાપ અધોરેં હો કે દુર્મતિ મૂડી,	માહારાં	
દેહ અગનિમાં હો કે કાયા પુડી;	માહારાં	
કહે નિજ સુતને હો કે ઘેર સંધાવો,	માહારાં	
નહીં આ ભવમાં હો કે તાત મિલાવો.	માહારાં	૨૩.
ધંધણ ખડકી હો કે સમુનાં તરિં,	માહારાં	
ચપમાં પેડી હો કે નાહી નરિં;	માહારાં	

તો પશુ વીતક હો કે કર્મ અધૂરે,	માહારાં	
ચિતા તણાણી હો કે યમુના પૂરે.	માહારાં	૨૪.
કાળે વળગી હો કે પવને ઠેલી,	માહારાં	
વંદારવનમાં હો કે જમને મેહલી;	માહારાં	
ગોધણ ચારે હો કે તિહાં બરઆડી,	માહારાં	
એક આહીરે હો કે લીધી ઉપાડી.	માહારાં	૨૫.
નિજ ધર લાવી હો કે રમાં બારી,	માહારાં	
સજ થઈ તવ હો કે કરી નિજ નારી;	માહારાં	
હું તે નારી હો કે મથુરાં આવી,	માહારાં	
ગોરસ બાબન હો કે જાડે વધાવી.	માહારાં	૨૬.
પતિ સુત રાજા હો કે સહુ સુખ ખોયું,	માહારાં	
કેહને જોઈ હો કે કેહને રાઈ;	માહારાં	
દેવે કીધી હો કે સહુની વેરણ,	માહારાં	
દિવકુળ લજવી હો કે હુધ આહરણ.	માહારાં	૨૭.
તપવે લોચન હો કે કર્મ વિરોચન,	માહારાં	
તક વેરાતે હો કે શી કરે શોચન;	માહારાં	
એમ કહી આવી હો કે પંથ વિશેષે,	માહારાં	
મથુરા વનમાં હો કે મુનિવર દેખે.	માહારાં	૨૮.
ગુરપદ પ્રણમી હો કે પાસેં બેડી,	માહારાં	
વાણી સુણતાં હો કે લાગી મીડી;	માહારાં	
દીક્ષા લેઈ હો કે પાપ વિધાતી,	માહારાં	
કેવળ પામી હો કે મુક્તિ જાતી.	માહારાં	૨૯.
પાંચે બાધવ હો કે નજરેં દેખી,	માહારાં	
નારી ઉપર હો કે ચિત્ત ઉવેખી;	માહારાં	
સાથની સાથે હો કે પંથ સિધાવ્યા,	માહારાં	
કંચનપુરમાં હો કે સુખબર આવ્યા.	માહારાં	૩૦.
ત્રીજે ખડે હો કે ત્રીજી ઢાળે,	માહારાં	
ધર્મમહાકાવ્યે હો કે રાસ રસાળે;	માહારાં	

સુણો પૈરાગી હો કે તત્ત્વ વિહારી, માહારાં
શ્રી શુભવીરે હો કે વાણી પ્રકાશી. માહારાં ૩૧.

હાહારા.

કંચનપુર ચહુટે ગયા, પાંચે પુણ્ય પવિત્ર;
તવ તિહાં કુલટા નારીનું, દીહું દુષ્ટ ચરિત્ર. ૧.
શિર મુંડી ધરી રાસભેં, કાદે નૃપ પુરખાર;
એક નરને શિરપાવ દેઠ, કરે ધણો સત્કાર. ૨.
પૂઝે પાંચે બાંધવા, કાષ્ઠકને તેણી વાર;
તે નર કહે કાતક જિશ્યો, નારી તણો અધિકાર. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

(જોઈ જોઈરે જોગતણી દશા, અલખેલાજ એ દેશી.)

આ નગરસે સાગરદત્ત ઇસે, સુણુ પરદેશી, એક વ્યવહારી રહે વસે; સુણુ
તસ શ્રીદત્ત નામેં સુત જયો, સું એક દિન શ્રીપુર નગરેં ગયો. સું ૨.
સોમદત્ત શેઠ છે તિહાં કને, સું જયશ્રી પુત્ર છે તેહનેં; સું
શ્રીદત્ત પરણ્યો તે આબનવી, સું પરણીને પીયરીએ ઠવી. સું ૨.
ભરી કિરીયાણાં પ્રવહણુ ચડ્યો, સું પાછળ યૌવન વનિતા નડ્યો; સું
નવલા નરશું મન મેલતી, સું સરખી સખી સાથેં ખેલતી. સું ૩.
નર દેખી બાળ હસાવતી, સું હસતી હઠડું દેખાવતી; સું
સખીયો બાળક હુલારાવતી, સું નરનજરેં બીડાં ચાવતી. સું ૪.
વળી ગરબા ધર ધર ગાવતી, સું પગ હાથેં મેંદી લગાવતી; સું
મેલે ખેલે જાને જતી, સું નર નજરેં આળસ મોડતી. સું ૫.
ધર ગણતી નર વેધાણીએ, સું કુલટા લક્ષણુ એ જાણીએ; સું
કદરૂપી સ્ત્રી જીવન સમે, સું ચાળા ચેકટ કરતી ભમે. સું ૬.
તો રૂપવતી કેમ રહે ધડી, સું પાકકાળે લીંચાણી મીઠડી; સું
એક દિન મદિર મેડી ચડી, સું જોતાં એક નર નજરેં પડી. સું ૭.
સખિ માલતી તસ ધર મોકલી, સું સકેત કરી ચિત્ત સાંકળી; સું
સંજોગ બંધો માળણુ ધરે, સું પ્રતિદિન તસ ધર એમ સંચરે. સું ૮.

પરતટથી શ્રીદત્ત આવીયો, સુન્નિજ ધર લખખી બહુ લાવીઓ;	સુન્
સસરા ધર સ્ત્રી તેડણુ ગયો, સુન્ પતિ દેખી જ્યસિર દુઃખ થયો.	સુન્ ૯.
કહે સખીને હવે કિહાં જાઈશું, સુન્ ચિંતાપનમિયે ચિત્ત ડર્યું;	સુન્
કપટે મધુરે વચને હસી, સુન્ નિશિ શયન પતિ પાસેં વસી.	સુન્ ૧૦.
શ્રીદત્તવચન અમૃત ઘડો, સુન્ સા ચિંતે વળગ્યો ઝાંપડો;	સુન્
ગુર પ્રેમ વચન શિક્ષા કહે, સુન્ કુશિષ્ય વિરચન ધા લહે.	સુન્ ૧૧.
અણુઓલી પતિ નિદ્રા વરી, સુન્ તવ ઉડી ચાલી જ્યસિરી;	સુન્
સખી ધર જાવા મારગ ચડી, સુન્ એક ચોર તણી નજરેં પડી.	સુન્ ૧૨.
તે ચાલ્યો પૂઠે સજ થઇ, સુન્ સા ચહુટામાં પરવે ગઇ;	સુન્
જે નરશું તિહાં મેળો હતો, સુન્ ધણી વાર થઇ તે ધર જતો.	સુન્ ૧૩.
એક રાજપુરૂષ કોઇ સ્ત્રી હણ્યો, સુન્ તિહાં તે દિન તેણે મેળો કર્યો;	સુન્
કોટવાળ હણે તસ તીરથી, સુન્ ચોર બાંતે ગયો તે જીવથી.	સુન્ ૧૪.
દેખી પણ સા કામાતુરી, સુન્ કરે આલિંગન ઉપર પરી;	સુન્
ગળે વળગી મુખચુંબન કરે, સુન્ જુએ ચોર એ કુલટા શું કરે.	સુન્ ૧૫.
તિહાં તર ઉપર એક ભૂતપું, સુન્ ચિંતે એહને વળગી પડું;	સુન્
કુલટાની હોંશ પુરી કરે, સુન્ ચિંતી મુડદામાં સંચરું.	સુન્ ૧૬.
કરે ભોગ પ્રિયા અનુકૂળથી, સુન્ નાક કરડી ખાધું મૂળથી;	સુન્
ચિંતે ભુચ્ચી આ શું થયું, સુન્ તે મૃતકશું ભૂત જીડી ગયું.	સુન્ ૧૭.
રૂધિરે ચૂતી સખી ધર ગઇ, સુન્ સખીને જણવી જેહવી થઇ;	સુન્
ધર આવી પતિશું સોવતી, સુન્ ઉડી પોકારી રોવતી.	સુન્ ૧૮.
તરકર જોઇ પાછો વળ્યો, સુન્ સવિ લોક તિહાં ભેગો મળ્યો;	સુન્
ધિગ પાપી દેણે શિખાવિયો, સુન્ જઇ રાજદુવારે જણાવિયો.	સુન્ ૧૯.
શ્રીદત્તે કલંક દિયો અતિ, સુન્ અમ બેડી જગમાં મહા સતી;	સુન્
નૃપને મન વાત ખરી વશી, સુન્ શ્રીદત્તને બાંધ્યો તિહાં કશી.	સુન્ ૨૦.
તવ ચોર તિહાં પાસેં રહી, સુન્ જેહવી દીડી તેહવી કહી;	સુન્
સાચે સવિ જુઠ નસાવિયો, સુન્ સરપાવ શ્રીદત્તને નૃપે દિયો.	સુન્ ૨૧.
ગર્દભે બેસારી કુસતી, સુન્ ધર ધર ફેરવતો ભૂપતિ;	સુન્
જે રમણી સંગે રાત્રિયા, સુન્ ધન આપી તે જગ નાત્રિયા.	સુન્ ૨૨.

એમ સાંભળીને પાંચે જણા, સુ. સંસાર થકી ઉભગ્યા ધણા; સુ.
 તે કંચનપુરથી નીકળ્યા, સુ. જઈ સાથ મનોહરમાં બળ્યા. સુ. ૨૩.
 ત્રીજો ખડે ચોથો કહી, સુ. એ દાળ ગુણી ચિત્તમાં ગ્રહી; સુ.
 શુભવીર કહે તે નિર્મળા, સુ. વનિતાથી વસિયા વેગળા. સુ. ૨૪.

દોહરા.

- પાંચ સહોદર પંચમાં, કરતાં એમ વિચાર;
 છટ્ટો બાંધવ ધર રથે, તસ નવી મળવું સાર. ૧.
- જઈશું તો સૌ રાક્ષસી, એક દિન કરશે ધાત;
 તેણે ગિરિવર ઉપર ચઢી, કરશું અંપાપાત. ૨.
- એમ નિશ્ચય કરી ચાલતા, પાંચે અશનને હેત;
 મારગ ગામે જઈ જમી, સુખમર નિદ્રા લેત. ૩.
- સાથ સકળ કેઇ દિશ ગયો, મારગ ભુલ્યા તેહ;
 પાંચે જણ રણ ઉતરી, આવી બેઠા એહ. ૪.
- અંપાપાત કુમરણ્યથી, વાર્યા દેઇ ઉપદેશ;
 સંજમ લેવા સજ થયા, છાંડી સર્વ કલેશ. ૫.
- એમ કેહેતાં એક આવીયો, બીજા ધરી ધનુ બાણ;
 તવ પાંચે ઉડી મળ્યા, છટ્ટો બાંધવ જાણ. ૬.
- પૂછતાં તે એમ કહે, બાધ ગવેપણ કાજ;
 નિકળિયો પંચ નિમિત્તિક, વચને મળ્યો તુમ આજ. ૭.
- ચાલો જઈએ ધર બણી, જોવે છે સહુ વાટ;
 તે કહે કમળ ન આવીએ, દેખી આ ભવ નાટ. ૮.
- નાટક શું દીઠું તમે, પંચ કહે લહી ભાગ,
 મૂળ થકી સુણી પામીયો, ચિત્તમાં તે વેરાગ. ૯.
- પદ બાંધવ પદ કાવના, ભાવેં થયા રખવાળ;
 પ્રત ધ્રુવજ્યે બેસીયા, સુણવા ધર્મ રસાળ. ૧૦.
- ગુરુ કહે પૂછવું તે કશું, વિદ્ય વેરાગનું ગુન,
 કુંજ કહે ગુરુને તણ, એહ કથાનક મુન. ૧૧.

ઠાળ પ મી.

(મનકું અરેં રહ્યું મારુંજી—એ દેશી.)

કુંવર કહે સુણો સ્વામી, મેં હવે તુમ શિક્ષા પામીરે;

મનકું મોહી રહ્યું તારુંજી.

- અનૃત સાહસ માયા, લોભ મુર્ખ નિર્દય જાયા રે. મં ૧.
 એ દુષ્ટાચારી નારી, મેં પ્રાણુથી અધિકી ધારીરે; મં
 હા હા એટલો કાળ, મુંઝાણો મોહની જાળ રે. મં ૨.
 જાત્યેં રતનમયી નારી, તજી કુલટાનેં ગણી સારી રે; મં
 કિંપાક તરતળ ઠાયા, છંડી સુરતરની છાયા રે. મં ૩.
 પરનારી શું કિધ અકાજ, હરી ધર્મ પીતરકુળ લાજરે; મં
 દીયું બિલ્લેં જીવિત દાન, નિઃકારણ બંધુ સમાન રે. મં ૪.
 વાધ સર્પથી પાપી નારી, મેં સતીયથી અધિકી ધારી રે; મં
 મુજ જીવિત તે હરનારી, જેમ જોગી હુઆ ધરબારી રે. મં ૫.
 તવ પક્ષીશ કહે સુણો રાજ, કહે અમને જોગી અવાજ રે; મં
 કહેં કુંવર નિસુણો બાઇ, તુમેં છો અમ ધર્મ સખાચી રે. મં ૬.
 એક ધનગિરિ નામેં જોગી, જોગી પણ તનમન ભોગીરે; મં
 જોગી થઇ જોગ વિખેરી, એક બાલિકા બાળ ઉછેરી રે. મં ૭.
 ચંદ્રાવતી પુર વનમાંહી, ભોંયરામાં રાખી જિત્સાહી રે; મં
 બીખ વૃત્તિએં વસે આરામ, જિહાં કોઇ ન જાણે ઠામ રે. મં ૮.
 જોવનવયમાં જખ આવી, રીઝવતો કિન્નર વજ્રવી રે; મં
 તે રમતો ભોગ વિલાસેં, અણુવિશ્વાસેં રહે પાસેં રે. મં ૯.
 તસ નામ રૂપાવલી ચાપે, જે જોઇએં તે આણી આપે રે; મં
 બીખ માગે તસ શી લૂખ, પણ માગતું એટલું દુઃખ રે. મં ૧૦.
 બીખ માગતાં ભવ બીલ્યો, તે જાણે મેં જગ જીલ્યો રે; મં
 ધરે બીકુના ગુણ બાર, તસ દીએ જન સરસ આહાર રે. મં ૧૧.

શાર્દૂલ.

उच्चैरध्ययनं चिरंतनकथाः स्त्रीभिः सहालापनम् ।

तासामर्भकलालनं पातिरतिस्तस्यैव मिथ्या स्तुतिः ॥

સંદેશશ્ચ કરાવલોકનમથો પાંડિત્યલેશઃ ક્વચિત્ ।

દોરાગારુઢિમંત્રવાદાવિધયો મિષોર્ણુના દ્વાદશ ॥ ૧ ॥

પૂર્વ ઢાળ.

- રૂપાવલીશું લય લાગી, મિષ્ટાન્ન જમાડે માગી રે; મં
 ભિક્ષા સમે ધર ધર વદતી, અમ ધર સતી અમ ધર સતીરે. મં ૧૨.
 એમ ધર ધર નિત્ય જલપતે, એક વણિક સુણી મન ચિંતે રે; મં
 કોઇ નારી મળી છે રાગી, એ જોગીને તિહાં લય લાગી રે. મં ૧૩.
 વૈઘ વણિક ને વાયસ વેશ્યા, એ ચારની નહીં શુભ લેશ્યા રે; મં
 ઘડ્યો ઘાતે વણિક અગ ધ્યાની, પરછિદ્ર ગવેષણુ જ્ઞાની રે. મં ૧૪.
 જગમાં સવિ વણિક તે ભૂડા, તણુ વણિક છે તેહમાં રૂડા રે; મં
 વિણુ જન્મ્યો ગરભાવાસે, ગયો બીજે મરણુ નિરાશે રે. મં ૧૫.
 ત્રીજે ચિત્રામણે બાળ્યો, જઈ વણીકે હામ નિહાળ્યો રે; મં
 બીજે દિન ભિક્ષા વેળા, ચલે શેઠજી કરવા મેળા રે. મં ૧૬.
 જોગીને જાતો દીઠો, તવ વણિક ભુવિ ધર પેઠો રે; મં
 જઈ બેઠો રૂપાવલી પાસે, દીએ આદર સા ઉદાસે રે. મં ૧૭.
 સા દેખી નરવર રૂપે, મન ચિંતે પડી હું કૂપે રે; મં
 ધન્ય હું જે એ અંગ મિલાવે, સો જોગી ભસ્મ લગાવે રે. મં ૧૮.
 જઈ બારણું બંધ તે કીધું, આવી નરને આલિંગનદીધું રે; મં
 નર નારી રાગ પ્રસંગે, રંગભોગ બન્યો ઉછરંગે રે. મં ૧૯.
 જોગી તેણી વેળા આવી, મહા સતીય કહી જોલાવી રે; મં
 સુણી કોડીએ નરને છુપાવે, પછે જોગીને ધર લાવે રે. મં ૨૦.
 દીએ જોગી સુખડો મીઠી, સા રીશ ચઢાવી ઉડી રે; મં
 કહે નહિ કોઈ જામ તુમ રાગી, તો આવડી વાર કિહાં લાગીરે. મં ૨૧.
 કહે જોગી ન વદો જુડ, મેં તો એકજ તુજને દીઠેરે; મં
 સા જલપે જે છો રાગી, તો મુજને એ લય લાગી રે. મં ૨૨.
 ૫૮ બાંધી નયન ગીત ગાવો, નાચ્યો કૂદો કિન્નર વળવો રે; મં
 રાગે અધો તેમ કરે જોગી, બામાયે નસાડ્યો ભોગી રે. મં ૨૩.
 બીજે દિન જોગી જવે, ભિક્ષાએ વણિક ધર આવે રે; મં

અમ ઘેર સતી કહી ગાવે, ખલ વણિક તે ભાવ જણાવે રે. મં ૨૪.
 યેભી ઉવાચ:-અમ ધર સતી, બાવા અમ ધર સતી.
 વણિક ઉવાચ:-તુમ ધર સતી તે અમ ધર હતી.
 જ્ઞેગી ઉવાચ:-અમો વસું રૂને વને, તિહાં તુમે કિહાં.
 વણિક ઉવાચ:-આંખે પાટા ને કિન્નર વાજે, ત્યારે અમે તિહાં. ૨૫.
 જ્ઞેગી સુણી નારીને ત્રાસે, તજી કંચુક અહીપરે નાસે રે; મં
 જુઓ રાખી હતી પાતાળે, તિહાં પણ વંઠી વય બાળે રે. મં ૨૬.
 સંસાર દવે દહવાયા, મળી સદગુરૂ શીતળ છાયા રે; મં
 રાત્રિ અંધકારે ભાર્યો, પદ બાંધવ મિત્રે ઉગાર્યો રે. મં ૨૭.
 મોહને અંધારે માર્યો, ગુરૂ જ્ઞાનીએ વચને વાર્યો રે; મં
 નૃપ નંદ કહી રહ્યો જમ, પદ બાંધવ બોલે તામ રે. મં ૨૮.
 ખંડ ત્રીજે પંચમી ઢાળે, થયા તત ધરવા ઉજમાળે રે; મં
 શુભવીર વચન રસ લાગે, સુખ મળતાં વાર ન લાગે રે. મં ૨૯.

દોહરા.

ભિક્ષ કહે નૃપ સુત સુણો, આપણુ અટવી મજાર;
 સગલબહર સગ બાધને, મળિયા પ્રભુ અણુગાર. ૧.
 તુમ અમ ધર્મ સહોદરા, ધર્મ સખાધ મિત્ર;
 ગુરૂ આણા મસ્તક ધરી, કરીએ જન્મ પવિત્ર. ૨.
 સમ સંપી સાતે જણા, પૂછે ગુરૂને ત્યાંહી;
 વિપયરાગ આ ભવ નડે, કે નડે પરભવ માંહી. ૩.

ઢાળ ૬ છંદો.

(રાજ તજી રહો રીસ, રતનદે મંદિરે, માહારા લાલ-એ દેશી.)

ખેટ સુનિ કહે ધન્ય, તુમે સાતે જણાં પ્યારાલાલ;
 એક વયણે પ્રતિબોધ, લહો ન રહી મણા; ૨યા૦
 શત ઉપદેશે પણ રાગીને યથા જલો, ૨યા૦
 લક્ષ રવિઢેયે નવિ, દેખે આંધળો. ૨યા૦ ૧.
 ગર્ભવાસ ગદનાસ, જરા મરણાં કરે, ૨યા૦
 પરભવ સૌખ્ય કિહાંથી, અમૃત ઉપરે; ૨યા૦

જેમ ચકલો ચકલી તણ, બિંદુએ આવીયાં,	૨૫૧૦
તું પી તું પી કેહેતાં, બેહુ મરણે ગયાં.	૨૫૧૦ ૨.
નર નારીના રાગ તે, નાગર માંડવા,	૨૫૧૦
વાધ ચિતર મંઝારને, મેલી જમાડવા;	૨૫૧૦
વિષયી પ્રાણીઆ ભવમાં, દુઃખમાં પડે,	૨૫૧૦
વિષય રાગ નરભવ હરી, પરભવમાં નરે.	૨૫૧૦ ૩.
તન ધન જોખન આયુ, સમય જાતાં વહી,	૨૫૧૦
આખંડલકો દંડ અખંડ રહે નહીં;	૨૫૧૦
તિલકપુરે કનકધ્વજ, રાણી યશોમતી,	૨૫૧૦
દો સુત ઉપર પુત્રી, સુનંદા રૂપે રતિ.	૨૫૧૦ ૪.
લધુ વયે ધર ઉપર ચઢી, દેખે એક ધરે,	૨૫૧૦
દોષ દેઈ ગુણવંતીને પતિ તાડન કરે;	૨૫૧૦
નિર્દય નર લહી માને, કહે સખી મોકલી,	૨૫૧૦
કરવો નથી વિવાહ, રહીશ હું એકલી.	૨૫૧૦ ૫.
વલ્લભસુખ ન ગણે લધુ, વય બાળા સહી,	૨૫૧૦
અનુભવ જ્ઞાન વિના જેમ, ધ્યાન હરે નહીં;	૨૫૧૦
જોખન વન ફળિયો તવ, અધર કુસુમ હરયાં,	૨૫૧૦
રતિએ રીસાવ્યા કામ, દેવ અંગે વરયા.	૨૫૧૦ ૬.
જહસ્તણી ગુરતા, કુચ કુમે વસી જઈ,	૨૫૧૦
ચરણતણી ચંચલતા, ચક્ષુ વયે ગઈ;	૨૫૧૦
અભિનવ જોખનવેળા, મેળા ખેલતી,	૨૫૧૦
એક દિન મંદિર ઉપર, જઈ પ્રરતી હતી.	૨૫૧૦ ૭.
ધંબ્યવડો ધનવંત, સમીપે તિહાં વસે,	૨૫૧૦
ખેલે વસંત પ્રિયાશુ, અગાસે સુરત રસે;	૨૫૧૦
દેખી સુનંદા વિષય, રૂચિ કહે માયને,	૨૫૧૦
મુઝ વિવાહ કરો, જશુવી નરરાયને.	૨૫૧૦ ૮.
એક દિન ધરસન્નુખ, તખોલી દુકાનમે,	૨૫૧૦
શેઠ વસુદત રૂપસેન, લીયો સાનમે;	૨૫૧૦

લક્ષ્મી નયણેં નેહ, સખી હાથેં દિયો,	૨૫૧૦	
સ્ત્રોત અર્ધ લખી પત્ર, તે રૂપસેનેં લીયો.	૨૫૧૦	૬.
વાંચીનેં મન હરખી, અરથ તેણેં પૂરિયો,	૨૫૧૦	
પાછો પત્ર સખી એ, સુનંદાનેં દીયો;	૨૫૧૦	
વાંચી હરખી સા, તન મન વિકસાવતી,	૨૫૧૦	
પત્ર પ્રિતમકર ફરસિત, હધડે દાખતી.	૨૫૧૦	૧૦.

દ્વયોર્લિખિતઃ શ્લોકઃ ।

નિરર્થકં જન્મ ગતં નલિન્યાઃ ।

યયા ન દૃષ્ટંતુહિનાંશુર્વિવમ્ ॥

ઉત્પત્તિરિંદોરપિ નિષ્ફલૈવ ।

દૃષ્ટા વિનિદ્રા નલિની ન યેન ॥૧॥

પૂર્વ ઢાળ.

દાસી મુખેં કહે નિત્ય, ધહાં તુમ આવવું,	૨૫૧૦	
તુમ મુખ દીઠા વિના નવિ, ભોજન ભાવવું;	૨૫૧૦	
સાંભળીનેં રૂપસેન, ગયો જળ મંદિરેં,	૨૫૧૦	
દિન પાંચ આછે કોમુદી, ડંડેરો ફરે.	૨૫૧૦	૧૧.
અવસર પામી સુનંદા, તાસ જણાવતી,	૨૫૧૦	
જે દિન વન આરંધવ, નરનારી જાવતી;	૨૫૧૦	
તે રાત્રેં ધર પાછળ, પીયુ પધારજે,	૨૫૧૦	
આંધણું દોર નિસરણી, તેણેં ચઢી આવજે.	૨૫૧૦	૧૨.
ચતુર વિચિક્ષણુ અવસર, ચિત્ત ન ચૂકશે,	૨૫૧૦	
રંભા સખી મહિલા મળી, તે નવિ મૂકશે;	૨૫૧૦	
અહોનિશિ વાલ્હમ ધ્યાન, ધરં રહી વેગળી,	૨૫૧૦	
માહારા પ્રેમની વાત, તે જાણે કેવળી.	૨૫૧૦	૧૩.

શાર્દૂલ ।

રાત્રિશ્ચાંદ્રમસી ન ચાસ્તિતિમિરં ગંતું ન મે યુજ્યતે ।

હિદ્રાન્વેષણતત્પરઃ પ્રિયસત્ત્વે પ્રાયેણ લોકોઽસ્થિલઃ ॥

નોવાચ્યંસત્ત્વિ ચિત્તહારિણિ જને ગંતવ્યમેવાધુના ।

યુક્તાયુક્તવિચારણા યદિભવત્સ્નેહાય દત્તં જલમ્ ॥૧૧॥

પૂર્વ ઢાળ.

દાસીમુખેં સુણી તે, હરખેં સંકેતીયા,	૨૫૧૦
વરસ સમા દિન પાંચ, વિયોગેં વીતિયા;	૨૫૧૦
કૌમુદીને દિન રાણી, સુતા તેડું કરે,	૨૫૧૦
સા કહે શિર દુઃખે છે, તેણેં રહીશું ધરેં.	૨૫૧૦ ૧૪.
દોય સખીશું સુનંદા, રહી નિજ મંદિરેં,	૨૫૧૦
દોર નીસરણી ગોંખ, તળે રાત્રેં ધરેં;	૨૫૧૦
એણે અવસર એક જુગ-દીયો ધન હારીને,	૨૫૧૦
ચોરી કરવા ફરતો, ધનપતિ ધારીને;	૨૫૧૦ ૧૫.
દોર દેખી મન કૌતુક, ધારી તે ચડે,	૨૫૧૦
આણુબોલી સખી લેછ, ગઈ તસ ઓરડે;	૨૫૧૦
હરખી સુનંદા રનાન, તતુ શણુગારતી,	૨૫૧૦
ચંદનલેપ કુસુમ, આભૂષણ ધારતી.	૨૫૧૦ ૧૬.
તેણે સમે રાણીયેં દાસી, જોવા મોકલી,	૨૫૧૦
દીપક જુઝતી તેશું, સખી વાતેં ભળી;	૨૫૧૦
કહે સખીયો હવણાં, વેદન સઘળી ટળી,	૨૫૧૦
સુતાં સુનંદા સુખભર, ક્ષીણ નિદ્રાં મળી.	૨૫૧૦ ૧૭.
દાસી સુણી તે વાત, કહી જઈ રાણીનેં,	૨૫૧૦
આવી સુનંદા ઓરડે, ધુંધટ તાણીને;	૨૫૧૦
શય્યામેં ફૂલ પુંજ, બિન્દાયાં મોકળા,	૨૫૧૦
બોલે સુનંદા નાથ, વરયા કેમ વેગળા.	૨૫૧૦ ૧૮.
તાણી લિએ શય્યાયેં, વિષ્ણુઆકુળ થઈ,	૨૫૧૦
સુખ ભોગવતાં વિયોગ, વેળા ફરેં મઈ;	૨૫૧૦
સુરતશ્રમેં નિદ્રાભર, મૂકી કીધો,	૨૫૧૦

મુક્તાફળને હાર, જુગઠિયો લેઈ ગયો.	પ્યા૦ ૧૯.
દોર નિસરણી સખીયો, ધરમાં લાવતી,	પ્યા૦
જાગી સુનંદા સખીયોને એમ જલપતી;	પ્યા૦
વલ્લભશું નવિ વાત, વિચાર થયો કિસ્સો,	પ્યા૦
રાણીની દાસી બયેં કરો, વેહલો નીકસ્યો.	પ્યા૦ ૨૦.
પૂરણુ બાઝ્યેં મેળો, બન્યો પણ ક્ષણ રહ્યો,	પ્યા૦
અધારેં અવાઈ, કરીનેં તે ગયો;	પ્યા૦
મુઝ ચિત્ત ચોરી ગયો ફરી, મળણુ કઠિણુ ધણો,	પ્યા૦
દુર્ભાગ દાસિએં ખેલ, બગાડ્યો અમ તણો.	પ્યા૦ ૨૧.
હવે સુણજો રૂપસેન, બન્યો જે પ્રીતમાં,	પ્યા૦
રાત ઘડી ગઈ ચાર, ચિવટ થઈ ચિત્તમાં;	પ્યા૦
કંચન વરણો ચરણો, ધુધરિયો તગે,	પ્યા૦
કસખી નાડેં નંગ, જડયાં તે ઝગ ઝગે.	પ્યા૦ ૨૨.
કંચુઓ કસખી દોરનો, હીરા હસી રહ્યા,	પ્યા૦
મેવા મિઠાઈ લેપ, સુગંધી સંત્રલ્યા;	પ્યા૦
ચીર પટોળી બાત, તે રાતેં રૂચે ધણી,	પ્યા૦
નેઊર નેં કટિમેખલ, વાળી દામણી.	પ્યા૦ ૨૩.
હારાદિ અલંકાર, લિયા બહુ મૂલના,	પ્યા૦
કુંડળ ધર્મિભલ હાથ, ગજેરા ફૂલના;	પ્યા૦
એ સુધણું લેઈ ઉવટ, મારગ સંચરે,	પ્યા૦
સુનંદા મળવાના, મનોરથ બહુ કરે.	પ્યા૦ ૨૪.
પંથે પડી ધર ભીત, તે ચંપાઈ મુઝ્યો,	પ્યા૦
સંસારમાંહે રાગ, વિટંબણુ એ જુઓ;	પ્યા૦
મરણુ થયો ન ગયો રાગ, રમણીરૂપનો,	પ્યા૦
સુનંદા ઉઠરેં ગલેં, જઈને ઉપન્યો.	પ્યા૦ ૨૫.
કપોતિકા કહે કંતને, મરણું એણે સમે,	પ્યા૦
હેઠ આહેડી બાણુ, ઉપર શકરો ભમે;	પ્યા૦
નામ ડસ્યો ભિલ્લને, શકરો બાણું મુઝ્યો,	પ્યા૦
દૈવમતિ વિપરીત, ચાર ચિંતન જુઓ.	પ્યા૦ ૨૬.

રાત્રિ જશે પરજાતેં, રવિ જખ ઊગશે,	૧૫૧૦
જખથું કુસુમવન પુષ્ટિ, યશે પંકજરસેં;	૧૫૧૦
કન્કકોશેં અલિ રાતેં, રહો દિલથું લખે,	૧૫૧૦
વનગજ શર જલ્પીનેં, કમળસાથેં જખે.	૧૫૧૦ ૨૭.
મનના મનોરથ સધળા, તે મનમાં રહ્યા,	૧૫૧૦
દષ્ટિરાગવશ પડિયા, તે દુઃખિયા કહ્યા;	૧૫૧૦
પરમણ્ણીરસ રાવણુ, દશ મસ્તક ગયાં,	૧૫૧૦
સીતા સતી પ્રત પાળી, અચ્યુત પતિ થયા.	૧૫૧૦ ૨૮.
વિષયવિનોદથી જેહ, રહ્યા દૂરેં સદા,	૧૫૧૦
આ જવ પરજવ તેહ, લહે સુખ સંપદા;	૧૫૧૦
ત્રીજે ખડેં ઢાળ એ, છટ્ટી મન ધરો,	૧૫૧૦
શ્રી શુભવીર વચનરસ, આસ્વાદન કરો.	૧૫૧૦ ૨૯.

દોહરા.

બીજે દિવસેં ગવેપવા, વસુદતના સુત ચાર;	
જોત પડી ઉપડાવતાં, મળીયા લોક હજાર.	૧.
મૃતક તિહાં રૂપસેનનું, નિકળ્યું વસ્તુ સહીત;	
વાત સુનંદા સાંભળી, ચિંતે બન્યું વિપરીત.	૨.
શોક જરી સખીનેં કહે, આ શી બની ગઈ વાત;	
અંધારે નવિઃઓળખ્યો, મળિયો દ્રોષ કુળત.	૩.
વસ્તુ નિહાળત જાણીયો, ધૂર્ત હરી ગયો હાર;	
પણ રૂપસેન મરણુ સુણી, રૂદન કરે તેણી વાર.	૪.
તસ શોકેં દિન કાઢતાં, ગર્ભ વધિયોદોય માસ;	
દેખી રાય તણે જાયેં, સખીયો પામી ત્રાસ.	૫.
આપધેં ગર્ભ જ પાડિયો, સા થઈ સન્નિજત દેહ;	
રાયેં રથપુર રાયનેં, દીધી સુનંદા તેહ.	૬.

ઢાળ ૭ મી.

(આપાર્શની દેશી.)

પરણી નૃપે રથપુર લેઈ ગયો, રૂપસેન તિહાં પત્તન થયો;

૧. ત્રીજે ભવ નરભવ હારિયો, સુનંદા નજરેં ધારીયો.
૨. કણુ વિસ્તારી રાગેં નડ્યો, ધાધ સુનંદા કડેં પડ્યો;
૩. હા હા કરતાં નૃપ આવીયો, લેઇ ખડ્ગ પૂંઠ ધારીયો.
૪. માર્યો અહિ ચોથે ભવ ગયો, તે વનમાંહે વાયસ થયો;
૫. એક દિન દંપતી વનમાં ગયાં, રાગરંગ રસ રીજેં રહ્યાં.
૬. વાયસ તે તર ઉપર ચડ્યો, સુનંદાનેં રાગેં નડ્યો;
૭. કર્ણુકકુક શબ્દેં તે બણેં, તામ નરેશ્વર બાણે હણે.
૮. હંસ થયો તે ભવ પાંચમે, હંસતણા ટોળામાં રમે;
૯. રાજા રાણી સર જળ બુવે, હંસ સુનંદા દેખી રૂએ.
૧૦. ઉડી બેહુ પાંખેં આશણ્યો, નૃપસુભટેં ખડ્ગેં કરી હણ્યો;
૧૧. તેહિ જ વન છડ્યો ભવ ભયો, હરણી ઉદરેં હરણો થયો.
૧૨. દેખી રાણી રાગેં ઠર્યો, ઝરે ઉભો આંસુ ભર્યો;
૧૩. આહેડી નૃપ બાણેં હણી, લિયો શિકાર તે બક્ષણુ ભણી.
૧૪. માંસ પચાવી તે મૃગતણું, ખાતાં રાણી વખાણે વણું;
૧૫. અવધિનાણી મુનિ દોય જતા, તે દેખી મસ્તક ધૂણતા.
૧૬. પૂછે રાણી મુનિનેં તિસે, સ્વામી મસ્તક ધૂણે કિસે;
૧૭. સાધુ કહે કારણુ છે ઇહાં, આવી સુણો અમે વસીયેં જિહાં.
૧૮. તિહાં ગયાં નૃપ રાણી મળી, મુનિ મુખ્ય વાત સકળ સાંભળી;
૧૯. રાગી નરતું મંસજ બખો, જ્ઞાનવિના તુમેં નવિ યોગખો.
૨૦. રાણી કહે રૂપસેન કુમાર, આગળ શો થાશે અવતાર;
૨૧. તવ બોધ્યા જ્ઞાની અણુગાર, સાતમે ભવ હાથી અવતાર.
૨૨. ટુજ ઉપદેશેં શમતા વરી, સમકિત પાળી વ્રત આદરી;
૨૩. સહસારેં દુરસ્વામીજ થશે, નરભવ પામી મુગતેં જશે.
૨૪. એમ કહી મુનિ ઉપદેશજ દીયો, સાંભળિ દંપતી દીક્ષા લિયો;
૨૫. રાજન્સપિ ગુરુ સાથેં ગયા, સંયમ પાળી સુખિયા થયા.
૨૬. ગુરુણી પાસેં સુનંદા બણેં, અરિ મિત તૃણ મણિ સરખા મણે;
૨૭. લિયે આતાપના તાપે જઇ, અવધિજ્ઞાની સુનંદા ઘઇ.
૨૮. રૂપસેન હસ્તી જિહાં પ્રેરે, સુનંદા તિહાં વસતી કરે;

એણે અવસર હસ્તી મદ ચડ્યો, કંચનપુર કોટે જઈ અડ્યો. ૧૫.
 લોક કુલાહલ કરતા ભમે, સુનંદા આત્માં તેણે સમે;
 રાજા સુભટે ધણ્યે દમ્યો, પણ સાધવી દેખી ઉપશમ્યો. ૧૬.
 સાધવી કહે સુણ મત ગમાર, દુઃખના દાહડા તુજ સંભાર;
 રાગવિલુહો પામ્યો ધાત, પાતકી તેં કીધા ભવ સાત. ૧૭.
 (૧)રૂપસેન(૨)ગર્ભે(૩)કૃષ્ણધાર,(૪)વાયસ(૫)હંસ(૬)હરણ અવતાર;
 સાતમે ભવ તુમે હાથી થયા, ધર્મ વિના ભવ એળેં ગયા. ૧૮.
 તે સુણતાં ગજ મૂઝાં લહી, જાતિ સમરણ પામ્યો સહી;
 લોક વચ્ચે ઉભો રહી રડ્યો, સુનંદાનેં પાયેં પડ્યો. ૧૯.
 સમકિતવત ગજ ધરતો જિહાં, લોક અચ્છેરે દેખે તિહાં;
 ગુરણી કહેં નૃપને એ ખરો, સાધર્મી ગજ સેવા કરો. ૨૦.
 આદર કરી નૃપ તેડી ગયો, નેહ સુનંદાએ સફળો ક્રિયો;
 સુનંદા આણુંદિત થયાં, કેવળ પામી મુક્તેં ગયાં. ૨૧.
 ખેટ મુનિ કહે રાજકુમાર, વૈરાગ્ય રાગ તણી ગતિ ધાર;
 સુખ માની વિષયેં જે રમે, તે ભવનાટક કરતા ભમે. ૨૨.
 માત પિતા બાંધવ સુત નાર, સ્વારથીયો સવિષ્યે સંસાર;
 આયુ જીવન લખમી મળી, મેઘવટાં ચંચળ વીજળી. ૨૩.
 બાળપણે મળમૂત્રેં બયો, શીળી ઓરીએ સંહયો;
 પરણ્યો તો આમય ખય થઈ, જીવન વેળા નિષ્ફળ ગઈ. ૨૪.
 વૃદ્ધપણે નર પરવશ થયો, પરભવ હાથ ધસંતો ગયો;
 તેણેં નરભવ સામગ્રી લહી, કરશે ધર્મ તે સુખિયા સહી. ૨૫.
 ત્રીજે ખડેં ગુણિજન ગમી, ઢાળ રસાળ કહી સાતમી;
 શ્રી શુભવીર વચન રસ ધડી, સાકર દ્રાખ કિસી સેલડી. ૨૬.

દોહરા.

એણી પરેં દેઇ દેશના, જામ રણા મુનિ ચંદ;
 અગડદત અકોર જ્યુ, પામ્યો અતિ આનંદ. ૧.
 કહે તુમ વચનેથી થયો, જન્મ સફળ મુજ આજ;
 જન્મ તીરથ દર્શન, સિધ્યાં સુખમાં કાજ. ૨.

પ્રભુ સુપસાયેં આ થયા, ધર્મખંધવ ખટ એહ;	
સંજમ લેધ વિચારશું, ગુરુકુળ વિનય વસેહ.	૩.
પણુ ધર જઈ નમિ માયનેં, છે મુજ ઇચ્છા નાથ;	
પિત્રીકૃત સમહોત્સવે, લિયું દીક્ષા તુમ હાથ.	૪.
એમ કહેતાં આકાશથી, વિદ્યાધર નર એક;	
ઉતરીયો મરણદથી, ધરતો વિનય વિવેક.	૫.
સપરિકરેં જિનધર જઈ, પ્રણમ્યા શ્રી જિનરાજ;	
એહા સન્મુખ આવીનેં, વંદી તિહાં મુનિરાજ.	૬.

ઠાળ ૮ મી.

(સાહેલરીયાં-એ દેશી.)

આગડદત્ત અણુગારનેં, સુણો સંતાળ;	
પૂછતો ધરી નેહ, ગુણવંતાળ;	
ઉત્તમ પુરૂષ એ કાણુ છે, સું દાખો મુઝને તેહ.	ગું ૧.
મુનિવર કહે અમ પુત્ર છે, સું રતનચૂડ વર નામ;	ગું
સાતે જણુ ગુરુ પુત્રનેં, સું સુણિ કરતા પરણામ.	ગું ૨.
રતનચૂડ કહે કાણુ તુમેં, સું કહે સૂરિ વાત અશેપ;	ગું
ભાવ ચારિત્રિયા એ થયા, સું પામી અમ ઉપદેશ.	ગું ૩.
વંછે સાહાર્ય એ તુમતાણું સું શંખપુરી ઉદેશ;	ગું
અમેં પણુ તિહાં વન આવશું, સું જાણી યોગ્ય વિશેષ.	ગું ૪.
ખેટ કહે કહો તાતજી, સું ઉત્તમ નર એ દયાળ;	ગું
આ સંસારેં વ્રત વરી, સું રેહેશે કેટલો કાળ.	ગું ૫.
સૂરિ વદે ખેચર સુણો, સું કમળસેના ધરનાર;	ગું
તે સાથેં વેરાગ્યથી, સું લેશે સંજમ ભાર.	ગું ૬.
આ જવમાં આઠે જણાં, સું પામી કેવળ નાથ;	ગું
જૂતળ વિચરી બહુ સમા, સું લેશે અક્ષય ઠાણ.	ગું ૭.
સાંભળી ખેચર હરખિયો, સું બેસારી વેમાન;	ગું
સાતે જણુશું ઉતાર્યાં, સું શંખપુરી ઉદ્યાન.	ગું ૮.
વિદ્યાચારણુ મુનિવરા, સું તે આકાશ અસંત;	ગું

આવી વનમેં સમોસ્યાં, સું ઉપગારી ગુણવંત.	ગું	૯.
વનપાળક મુખ સાંભળી, સું કુંવરેં કહાવી વાત;	ગું	
રાય રાણી હરખ્યાં સહુ, સું બહુ ઉછરગેં જાત.	ગું	૧૦.
ઉડી કુંવર નમી તાતનેં, સું સકળ કહ્યું વિરતંત;	ગું	
ભક્તિયેં દેધ પ્રદક્ષિણા, સું મુનિવર ચરણ નમંત.	ગું	૧૧.
જ્યેષ્ઠ સહોદર સમ ગણી, સું વિદ્યાધરને ત્યાંહી;	ગું	
ખૂપચરણ ભેટી કરી, સું બોલે વચન ઉન્સાદિ.	ગું	૧૨.
મુજ નગરી પાવન કરો, સું દેખે લોક અચંબ;	ગું	
મરધર દેશી લોકને, સું સુરતર ફલ સુરંભ.	ગું	૧૩.
નગર સર્વિ શણગારીયું, સું રત્નચૂડ ધરિ નેહ.	ગું	
ગજ બેસારી મહોત્સવેં, સું પધરાવ્યા નિજ ગેહ.	ગું	૧૪.
આગત સ્વાગત બહુ કરે, સું ભોજન વિવિધ પ્રકાર;	ગું	
ભક્તિભરે ધર તેડીને, સું પડિલાખ્યા અણગાર.	ગું	૧૫.
બીજે દિન સમહોત્સવેં, સું તેડ્યા ધર મુનિરાય;	ગું	
પંચ સહસ્ર સોવન પગેં, સું પૂજી નમે નરરાય.	ગું	૧૬.
અગડદત કુમર હવે, સું કમળસેના ધર જાય;	ગું	
માન તજી બજી નારીનેં, સું શીતળ વયણેં હરાય.	ગું	૧૭.
તુજ સરિખી જે સુંદરી, સું છંડી વિણ અપરાધ;	ગું	
મદનમંજરી કુલટા સમી, સું મેં માની કરી સાધ.	ગું	૧૮.
રેતિ ધનંજય સમ ગણી, સું સોવન રેતિ સમાન;	ગું	
અનુભવી વાત સકળ કહી, સું હું અવિવેક નિધાન.	ગું	૧૯.
મેં અજ્ઞાનપણે કરી, સું ન લહ્યું નારીચરિત;	ગું	
નયણેં રૂચિ મનમેં હસે, સું વાત કરે તે વિચિત્ર.	ગું	૨૦.
મત્સ્ય જળેં ખમ અંબરેં, સું જાણે ન યુધપદ ઠામ;	ગું	
સખળાને સમજાવતી, સું જૂઠું અખળા નામ.	ગું	૨૧.
મુનિવર મુખ આલમ પડી, સું એ વિનિનતા વાત;	ગું	
મોહ તિમિર રજની ગધ, સું જ્ઞાન ઉદય પ્રભાત.	ગું	૨૨.
સંયમ લેશું ગુરુ કનેં, સું રહેજે સુખભર ગેહ;	ગું	

સા કહે અમેં પશુ સંયમી, સું બિહાં છાયા તિહાં દેહ.	ગું	૨૩.
સમસંપી કુંવર ગયો, સું મદનમંજરી આવાસ;	ગું	
કહે ભવદવ તાપેં તપ્યા, સું વ્રત ધરશું ગુર પાસ.	ગું	૨૪.
કરજ્યો સાસુ સેવના, સું એમ કહી ઉઠ્યો કુમાર;	ગું	
માત તાતને જઈ કહે, સું લેશું સંજમ બાર.	ગું	૨૫.
પટ બાંધવ એ અમતશ્યા, સું જીવિતના દાતાર;	ગું	
બંધાણા વચનેં અમો, સું સાથેં સર્વિ અણુગાર.	ગું	૨૬.
રજ્યથી ગુર સહ લાવીયા, સું ક્ષણ ન રહું સંસાર;	ગું	
નિશ્ચય દેખી નરપતિ, સું કરે સજ્જનઈ સાર.	ગું	૨૭.
બાંધવ વર્ગને પૂછીનેં, સું કરતો દીન ઉદ્ધાર;	ગું	
શિબિકાયેં જોસતાં, સું પટ બાંધવશું કુમાર.	ગું	૨૮.
કમળસેના શણુગારતી, સું સચરો સાસુ નિજ હાથ;	ગું	
શિબિકાયેં પધરાવતાં, જાણે શાસનસૂરિ સાથ.	ગું	૨૯.
રતનચૂડ નૃપ જોડુ મળી, સું કરતા મહોત્સવ સાર;	ગું	
જેમ જમાલી નિકળ્યો, સું આવેં બિહાં અણુગાર.	ગું	૩૦.
આબુપશુ તજી અડજણ્યાં, સું લીયે મહાવ્રત ચાર;	ગું	
વૃષ્ટિ કુસુમવન સુર કરે, સું ગુરવાસક્ષેપ ઉદ્ધાર.	ગું	૩૧.
વંદી સહ પાછા વળે, સું મુનિ સર્વિ કરત વિહાર;	ગું	
કમળસેના સન્મુખ રહી, સું આંસુ પડતે ધાર.	ગું	૩૨.
સાસુ કહે બેટા સુશો, સું તું દેહેં સુકુમાર;	ગું	
ફલનો બાર ન શિર ધરે, સું કેમ વહો મેરમાર.	ગું	૩૩.
પશુ તું ત્રિહુ પખ ઉજળી, સું ચોથો ગુરકુળવાસ;	ગું	
દુષ્કર નહીં તુજ મુનિપણ્ય, સું પશુ મુજ પ્રાધ નિરાશ.	ગું	૩૪.
તું નિરનેહી થઈ ચલી, સું મુજ તરછોડી હાથ;	ગું	
જાઈશ ધર કેમ એકલી, સું ભોજન કરેં કેણી સાથ.	ગું	૩૫.
નિરાગી થઈ નીકળ્યા, સું પશુ વરસેં એક વાર;	ગું	
મુજ સુલસા સાસુ હતી, સું સંજારજો ધરી પ્યાર.	ગું	૩૬.
આ વનમાં નથી આવવું, સું શત્રુ સમ વન એહ;	ગું	
જોતી નેં રોતી વળી, સું સખીયોશું ગઈ ગેહ.	ગું	૩૭.

રતનચૂડ નિજ ધર ગયો, સું મુનિવર કરત વિહાર; ગું
 આવ્યા ધહાં ગુર આણથી, સું જરેં યયા શ્રુતધાર. ગું ૩૮.
 એહ ચરિત્ર તે અમતણું, સું સુણ ધર્મિભલ ગંભીર; ગું
 ત્રીજે ખડેં આઠમી, સું ઢાળ કહેં શુભવીર. ગું ૩૯.

દોહરા.

અશ્વેલુત ધનગર્જના, ગંગાવેણ પ્રમાણ; ગુ.
 જલનિધિજળ ચરિત સ્ત્રીનાં, જાણે ન કોઈ સુગણ. ૧.
 દેખી ચરિત આ પદ મુનિ, નારીથી લહી ઉદ્દેગ; ગુ.
 અમ ગુર્યેં નામજ દિયાં, લહીય દિશા સંવેગ. ૨.
 (૧) દદધર્માં ને (૨) ધર્મશ્રિય, (૩) ધર્મદાસ મુનિનામ; ગુ.
 (૪) સુવત (૫) દદવત (૬) ધર્મપ્રિય, નામ તિસ્યા પરિણામ. ૩.
 એમ નિસુણી ધર્મિભલ કહે, સરિખો નહીં સંસાર; ગુ.
 બહુ રતના હિ વસુધરા, જેમ ધનસિરી વર નાર. ૪.
 પરતર દ્વેષીપણે કરી, ખાર વરસ રહી ગેહ; ગુ.
 સતીયપણે જોખન વયે, ન કર્યો કિણુશું નેહ. ૫.
 અગડદત મુનિવર વદે, કહો કાણુ ઉત્તમ નાર; ગુ.
 ધર્મિભલ કહે ભગવન સુણો, સેવક મુખ અધિકાર. ૬.

ઢાળ દ મી.

(દેખો ગતિ દૈવની રે—એ દેશી).

સુંદર માલવ દેશમાં રે, નયરી ઉજ્જેણી ખાસ; ગુ.
 જિતશત્રુ રાજા તિહાં રે, ધારણી રાણી તાસ; ગુ.
 સતી ગુણ સાંભળો રે, સતી જગ મોહન વેલ. સતી ગું ૧.
 શેઠ કોટિધ્વજ તિહાં વસે રે, સાગરચંદ્ર છે નામ; ગુ.
 સાગરવર ગંભીરતા રે, ચંદ્ર શીતળ પરિણામ. સં ૨.
 ચંદ્રસિરી પ્રિયા તેહને રે, લવણિમ રૂપ નિધાન; ગુ.
 પુત્ર સમુદ્રદત શીખતો રે, સકળ કળા વિદ્યાન. સં ૩.
 પરિત્રાજક વિદ્યાનિધિ રે, ધર પાસેં મઠ તાસ; ગુ.
 શેઠ સાંખ્યો સુત તિહાં જાણે રે, લઘુ વય શુદ્ધિપ્રકાશ. સં ૪.
 એક દિન ગણિતનો ખાટલો રે, ધરમાં ઠવણ પછડ; ગુ.

- અનાચાર નિજ માયશું રે, તાપસ ગુર તેણું દિઠું. સં ૫.
- મનમાં ચિંતે નારીયો રે, જગમાં સર્વ કુશીલ; પાણિગ્રહણ કરી તેહશું રે, કુણુ વંછે ધર લીલ. સં ૬.
- કૃષ્ણદિકા હરિતા શુકા રે, સધળે વિષયી નાર; યા સા સા સા પ્રભુ કહે રે, પણુ સય બિલ્લ વિચાર. સં ૭.
- વિપ્ર અમિ યમ ભૂપતિ રે, જલધિ ઉદર ધરનાર; સર્વ સમિધ જીવ બૂ નદિ રે, અશન ધને બલિચાર. સં ૮.
- એ આઠે આઠે થકી રે, નવિ પામે સંતોષ; ઇન્દ્રા પ્રમાણે આપીયે રે, છંડે ન માગણુ દોષ. સં ૯.
- તેણું નવિ કરવો માહરે રે, આ ભવમાં વિવાહ; એમ પ્રતિબંધ કરી બણે રે, પણુ ભાંગે ઉત્સાહ. સં ૧૦.
- કુલશીલ વૈભવ સારસી રે, કન્યા ખોળે તાત; કુંવર કહે તવ તાતને રે, નવિ કરશે એ વાત. સં ૧૧.
- પ્રેલો કાળ ગયે થકે રે, એક દિન સાગરચંદ; સારઠં દેશે આવીયા રે, ગિરિનગરે સહનંદ. સં ૧૨.
- ધન સારથવાહ તિહાં વસે રે, પુત્રી છે તસ ખાસ; રંભા લધુ ઉંચી ગઇ રે, જોડ ન આવે તાસ. સં ૧૩.
- અધર વિદુમ રિમત પ્રલડાં રે, કુચકળ કઠિન વિશાળ; ધનસિરી નામે તેહ છે રે, જોવન રૂપ રસાળ. સં ૧૪.
- સાગરચંદ તે દેખીને રે, નિજ સુત સરખી જોડ; વણિજ કરે તસ તાતશું રે, લેહેણુ દેણુ લખ કોડ. સં ૧૫.
- સમુદ્રદત્ત તણો ક્યો રે, ધનસિરી સાથે વિવાહ; કુંવર ન જાણે તેમ ક્યો રે, દોય જનક ઉત્સાહ. સં ૧૬.
- લગનદિવસ નિર્ધારીને રે, શેઠ ગયા ઉજળેણુ; લગન ઉપર કહે પુત્રને રે, કારજ શીઘ્ર તરેણુ. સં ૧૭.
- ગિરિનગરે બહુ માલ છે રે, ધન સારથવાહ પાસ; જઈને જણુશ ઇલાં લાવજે રે, વયણુ ન લોપશે તાસ. સં ૧૮.
- સમુદ્રદત્ત સુણી નીકળ્યો રે, પોહોતો સસરા ગેહ; રૂપ ચતુર વર દેખીને રે, ધરતી ધનસિરી નેહ. સં ૧૯.

- તિલક કરી ખીડાં દિયાં રે, મિત્રશું મંડપ માંદિ;
 ધવલ મંગળ મહિલા બણે રે, પૂછે કુંવર અહીં બાંદી. સં ૨૦.
 મિત્ર કહે ગુજ લગ્ન છે રે, પિતૃવચન સંકેત;
 પરણો છતાં રહી પાંસર્યા રે, નહિ તો થાશે પ્રજેત. સં ૨૧.
 સમજી વરદાડે ચઢી રે, પરણ્યો તે તેણે ઠાય;
 મિત્ર વર્ગ પ્રેયો થકો રે, વાસભુવનમેં જાય. સં ૨૨.
 કાર્યમિષેં કરી નિકળ્યો રે, સતો મિત્રમેં જાત;
 ધનસિરી મિત્ર વર્ગ તજી રે, નાઠો લેછ રાત. સં ૨૩.
 મિત્ર વર્ગ વિલખા થઈ રે, ગયા ઉજ્જેણી તેહ;
 વાત કહી તસ તાતનેં રે, પોહોતા સુખેં નિજ જેહ. સં ૨૪.
 ત્રીજે ખેં એ કહી રે, નવમી સુંદર ઢાળ;
 વીર કહે ઓતા ધરે રે, હાંજો મંગળ માળ. સં ૨૫.

દોહરા.

- સાગરચંદ સુણી કરી, ગયો ગિરિનગર ઉદાસ;
 ધન સારથવાહનેં મળી, કરત ગવેપણ તાસ. ૧.
 ગામ ગામ બેહુ જણુ બન્યા, નર પણુ બ્રમણુ કરાય;
 પણુ સુત સુદ્ધી લહી નહીં, પાછા ગિરિપુર જાય. ૨.
 દીન મુખેં દિન કેટલા, વસીયા પુત્ર વશેણુ;
 સારથવાહને કહી કરી, આવ્યા નયર ઉજ્જેણુ. ૩.
 કરતો દેશ વિદેશમેં, સમુદ્રત કુમાર;
 વળી ધનસિરી ધરમાં રહી, સુણજો તસ અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તેરી ખીખીકું લે ગયે ગુલામ, મીયાં ખડા દેખતા; હાં હાં મીયાં)

અથવા, સખરમેં સખરી કોણુ, જગતકી મોહની-એ દેશી)

- સુનીએ મુનિશ્વર બાત કે, ધનસિરી યા સતી; ધનસિરીં
 સારી આલમમેં સા સમરપ કે, રંભા ન આવતી; મેરે લાલ, રંભાં મુનિરાજં રંભાં
 સહી રે ચિલાતી સુણોને રે, ખાવન કિહાં ગયે; ખાવનં
 મેરે પ્રીતમ બિન દુનિયામેં, ખલક ખાલી બયે. મેરેં ખં મુનિં ખં ૧.

જાલે ચીલાતી ગલેકું, પકડકે વિવાહ કીયા; ૫૦
 મેંને ખીય પકાઇ, એક દાના ચાંપી લીયા. મેં દાં મું દાં
 ઓરત છોર વદન, છુપાઇ દૂરેં બયા; છું
 તેરી જીલમ જવાની દીવાની, જલા કર આ ગયા. મેં જાં મું જાં ૨.
 નોમરદ હેત તુજે, પરણીનેં જુરા કીયા; ૫૦
 રાત લેકર નાગા બાગા, જુરેસેં જુરા કીયા. મેં જું મું જું
 કુલવંતી ધર હેત, પતિસહ ખેલજા; ૫૦
 નહીં તો ગુરપાસ પદો, ન કિસીસેં જોડનાં. મેં કિં મું કિં ૩.
 સુનિય સતી શીલવંતી, પદત ગુરકે મુખેં; ૫૦
 બાર વર્ષ ગયે નર ખેદ, ધર્મ કરતી મુખેં. મેં ધં મું ધં
 સમુદ્રત ગિરિપુર, બન આયા ફૂડસેં; ૫૦
 ધરી કાપડી વેશ બડા નખ, દેશ કુઆંડશે. મેં કેં મું કેં ૪.
 ધનસંચવાહ નિજ બાગ, મેં દેખી વંદતે; મેં
 તરઆલ વાલ રખવાલ, રહું યું જોલતે. મેં ૨૦ મું ૨૦
 શેઠ કહે કયા દેવે, હમું તુમ નોકરી; ૬૦
 વહે આ વિનયધર નામ, હમું ઉદરંબરી. મેં હં મું હં ૫.
 નોકરી દેખ પીછેં, હમકું કરનાં ખુશી; ૬૦
 સુની શેઠકે દીલમેં બાત, સખી રૂડી બસી. મેં સં મું સં
 વિજ્ઞાની દિન થેરેમેં, બાગ ખીલાવતે; બાં
 હુઆ શેઠ બડા હુશીયાર, નિધા નખ દેખતે. મેં નિં મું નિં ૬.
 અતિશય વિલાવંત, પીછાણેગો બૂપતિ; પીં
 તખ લે બયગો દરબાર, શેઠ મન ધ્યાવતી. મેં શેં મું શેં
 વસ્ત્ર જીગલ દેધ તાસ, નિજ ધર લે ગયા; નિં
 બહુ આખરસેં વિનયધર, બંડારી કીયા. મેં બાં મું બાં ૭.
 ધર પરિજનકું સુનાવત, એ દેવેતીકા; એં
 વિનયધર હુકમેં સુખ ભર, તુમ લેનાં તિકા. મેં તું મું તું
 યા રીત રહેન હે મંદિરમેં વિશ્વાસ બધું; મેં
 ધનસિરીકા વિનય વિનયધર, કરતે દાસ બધું. મેં કં મું કં ૮.

ધનસિરીકું વિશ્વાસ, લયા બહુ નેહસેં; જાં
 જોણે અવસર ડંડર નામેં, તલાર ઉહાં બસે. મેં તં મું તં
 ધનસિરી સહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી; ગોં
 હેત નિનયંધર તંબોલ, દિયા મુખ ચાવતી. મેં દિં મું દિં ૯
 મુખરસ બરી પિચકારીયાં, ડારત ખાવતે; ડાં
 ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લખવતે. મેં લં મું લં
 ઉંચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દેં
 લગા પ્રેમસેં અંતર ધાય, ખડા રહ્યા દો ધરી. મેં ખં મું ખં ૧૦
 ડંડીર કહે સુણ સુંદરી, પિયુ વિણુ કયું રહે; પિં
 તેરા જોખન હો વન ફૂલ, વિજોગેં કયું દહે. મેં વિં મું વિં
 મુખ તબોલસેં પ્રેમ રસેં, હમ બીંજીએ; હં
 તેર લોચનકે લટકે રે, હમુ દિલ રિઝીએ. મેં હં મું હં ૧૧
 હમ ઉસગેં રંગેં, રમો એક બેરિયાં; રં
 હમ હુકમી સંગત હોત, કરત કોણુ હેરિયાં. મેં કં મું કં
 જોનેં ખેલાયા સાપ, વિશ્વસેં કયું ડરે; વિં
 જોણે ખાયા વચ્છનાગ ધંતુરે કયા મરે. મેં ધં મું ધં ૧૨
 રાંકસેં પ્રીત બનાઈ, સો ભાગા રાતમેં; સોં
 મેરા જન લગા તેરી સાથ, રહેંગી નીરાતમેં. મેં રં મું રં
 આવલ પ્રલ હજાર, ચંપેડી એક કલી; ચં
 મૂરખ નરસેં જન્મારા, ચતુરડી એક ધડી. મેં ચં મું ચં ૧૩
 બોલી સતી સુન હો, શેહરકા કાટવાલીયા; શેં
 ઉન્મત વદે વગડે, જ્યું દોર ગોવાળીયા. મેં જ્યુંં મું જ્યુંં
 પીયુજ ચલે પરદેશમેં, દીલસેં ન વેગલી; દીં
 તેરી અમ્માકું જા કર પુછ, પતિ બિન એકલી. મેં પં મું પં ૧૪
 વિરહેં દહી તોરી માયકું, અંકેં ખેલાવણાં; અં
 જોણે બાલમેં ગોદ રમાયા, જી કારણુ ધાવણા. મેં જીં મું જીં
 કેસરી કંતકે આગેં, સખે હરણાં વલી; સં
 તેર સરીખે ગુલામ, મેરે ધર કરતા નોકરી. મેં મેં મું મેં ૧૫

સોય વદે કદુ જોલે, મરેગી છોકરી; મં
 કહે સા સતી આગલ છાગલ, જૂપને કેમરી. મેં જૂં મું જૂં
 યું નિસુણી કોટવાલ, ગયો ઘર ચિંતવે; ગં
 કરી નેહ સતીકો શીત, ચુકાવું હું હવે. મેં ચું મું ચું ૧૬.
 ગેહ જોલાઈ વિનયંધરકું દોસ્તી કીયો; દોં
 એક દિન જોલાઈર પાંડે, પરિ સનમાનીયો. મેં પં મું પં
 ધનસિરી સાથ હમેરા, મિત્રાવા તુમ કરો; મિં
 કહે સો કિનકું સમઝાઉં, માનેગી તો ખરો. મેં માં મું માં ૧૭.
 આઈ વિનયંધર જાત, સતીકું સુણાવીયાં; સં
 જોલી સા એસી જાત કરેંગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મેં જાં મું જાં
 લાંચ પરાઈ આવત, ધિગ તુંહી આવરા; ધિં
 મેરા કંત વિના સારી આલન, સર્વ મહોદરા. મેં સં મું સં ૧૮.
 સુનીય વિનયંધર જોલે, હમું તકશિર પરી; હં
 પૂજે દિન દુજે તલાર, હુમ ક્યા પાંશરી. મેં હું મું હું
 વિનય વદે સવિ ધીરે, બનેગી વારતા; બં
 ઘર આઈ બદન ચઢાઈ, રહો ધરી માનતા. મેં રં મું રં ૧૯.
 દેખી લહી ચિત્તભાવ, કહે સા દુડેમેં; કં
 તુજે મલોયા દુર્જન, ડંડીર સાથેં ક્યું રમે. મેં ડં મું ડં
 તીજે દિન ફેર યાહી, રીત વિનયંધરા; રીં
 કહે સા મોય ડંડીર, દામ દીયેગા કેતરા. મેં દાં મું દાં ૨૦.
 લાખ લેઈ ઉસેં લાઓ, અશોકવનેં નિશિ; અં
 તવ હરખ્યો વિનય ડંડીરકું, જાવ કરે ખુશી. મેં જાં મું જાં
 આયે તલાર અશોક, વાડીમેં એકલે; વાં
 તવ ધનસિરી સખ્યા સાજ, ઉઠાં એક મોકલે. મેં ઉં મું ઉં ૨૧.
 ગુમ શિપાઈ છુપાઈ, ખડગ સા ગઈ વને; ખં
 મદિરા દેત કીધ અચેત, સુખટ ખડગેં હણે. મેં સું મું સું
 જોલે સતી નીચ સંગી, વિનયશિર મંહરેં; વિં
 સોપી કંપતજોલેં એસા ફેર, કામ મેં નહીં કરેં. મેં કાં મું કાં ૨૨.
 સતીકે હુકમ વિનયેં જઈ, નાંખીયો દુપમેં; નાં

જાણી નારી સતીકી જાત, બરાણી રૂપમેં. મેં જાં મું જાં
 એક દિન પૂછે વિનયધર, કાઢા તુમ સાસરા; કાં
 સતીએં સખી જાત સુણાઇ, હુઆ નેહેં બરા. મેં હું મું હું ૨૩.
 વિનય વદે તુમ પિયસેં, મેલાવા મેં કરે; મેં
 સતી જોલે દેડેં સિરપાવ, બધારંગી આબર. મેં બં મું બં
 તવ મૂલરૂપ ધરી જઇ, માત પિતા મસે; માં
 સાસુ સસરા વધાઇ સાથકે, આણું મોકલે. મેં આં મું આં ૨૪.
 બેટી સહિત સથવાહ, ઉજાણી આવીયા; ઉં
 બેડે ઓચ્છવસેં ફેર દોતું, ઉઠાં પરણાવિયાં. મેં ઉં મું ઉં
 દંપતી વાસ જુવન સુખ, વિલસે નેહથું; વિં
 વિનયધરકા શિરપાવ, તે માગે તેહથું. મેં તેં મું તેં ૨૫.
 સા કહે તુમ ક્યું માગો, વિનયકું પિછાણીએં; વિં
 સમુદદત કહે સોય, અમો એક જાણીયેં. મેં અં મું અં
 પ્રેમવતી પ્રિયા પ્રીત, બની ક્ષીર નીરસેં; બં
 ખંડ ત્રીજે દશમી ઢાળ, બની શુભવીરસેં. મેં બં મું બં ૨૬.

દોહરા.

સર્વ વસા સરખી નદીં. કહે ધર્મિભક્ત કુમાર;	
સંસારેં સતીયો ધણી, તિમ ધણી કુલટા નાર.	૧.
વારણુ વાજી લોહજડ, કાઠ ઉપલ નર નાર;	
વસ્ત્ર નવમ બહુ અંતરેં, સરખાં નદીં સંસાર.	૨.
મુજ ઇચ્છા નવિ ઉપશમી, નવિ પામ્યો નિર્વેદ;	
અધવચ સુખથી નીકળ્યો, તે દીલ બરિયો ખેદ.	૩.
તર છાયા બેસણુ દીયે, પત્ર દીયે ફળ બક્ષ;	
તુમ છાયા શીતળ લહી, વંછું સુખ પ્રત્યક્ષ.	૪.
કદપતરની જાચના, છંડી જુગલિક લોક;	
અવર તરવર પામીનેં, કેમ જાયે તે ફોક.	૫.
તેણે સ્વામી તુમનેં કહ્યું, કરીએં મુજ ઉપગાર;	
નદી નાળાં ધન જળ ભરે, તુંબ બરણુ કિસિધાર.	૬.

ઠાળ ૧૧ મી.

(નવમી નિર્જર ભાવના, ચિત્ત ચેતો રે-એ દેશી).

- મુનિવર વળતું એમ કહે, ચિત્ત ચેતો રે;
 મુણુ ધર્મિલ કુમાર, ચતુર ચિત્ત ચેતો રે.
 ઉપદેશ આશ્રવ હારનો, ચિં નહિ મુનિનો આચાર. ચં ૧.
 પણુ આશ્રવ સંવર હુવે, ચિં આચારંગ વખાણુ; ચં
 તેણેં તુજ વંછિત સિદ્ધિએં, ચિં કહું સિદ્ધાંત પ્રમાણુ. ચં ૨.
 કર્મ વિધન ઉચ્છેદવા, ચિં ભાંખ્યા તપ સવિધાન; ચં
 ભાવ નિરાશીયેં નિર્જરા, ચિં તપ આંખિલ વર્ધમાન. ચં ૩.
 રચણેં જડિત રતનાવલી, ચિં કનકાવલીનેં હામ; ચં
 રતનાવલી કનકાવલી, ચિં અદલ બદલ દોય નામ. ચં ૪.
 ઉતરતાં દોય પાસથી, ચિં એક દોય ત્રણુ અંક; ચં
 નવકોઠા વચ્ચે શૂન્ય છે, ચિં શેષ ધરે ત્રણુ ટંક. ચં ૫.
 એકાદિકા શોભ સરમા, ચિં ડુગડુગીના હવે ઠાઠ; ચં
 પાંતરીશ કોઠેં જુમખું, ચિં ૫૮ રેખાયત આઠ. ચં ૬.
 ચોત્રીશ ત્રિગડા થાપીએં, ચિં શૂન્ય વચ્ચેં કરી એક; ચં
 અથવા દુતિ ચડ પણુ ખટેં, ચિં પણુ ચડ તિગડું વિવેક. ચં ૭.
 વાયક દો ચડ ખટ અડેં, ચિં ખટ ચડ દો એક સાર; ચં
 ગુરુગમ થાપનથી ધણા, ચિં ડુગડુગીના અધિકાર. ચં ૮.
 પારણાં અઠ્યાશી તપ સવી, ચિં માસ સત્તર દિન બાર; ચં
 ચાર વાર રતનાવલી, ચિં તો હોયે ચોસરો હાર. ચં ૯.
 કોઠા નવ નવ પણુતિસેં, ચિં ત્રિક હામેં દોય દોય; ચં
 એ નિધિયેં કનકાવલી, ચિં એકેં એકાવલી હોય. ચં ૧૦.
 લઘુ ગુરુ ૫૬ સંયોજના, ચિં સિંહ નિકળિયા દોય; ચં
 શક્તિધરા તપ એ કરે, ચિં મુક્તાવલી દોય મોય. ચં ૧૧.
 શક્તિ નથી તુજ એવડી, ચિં પણુ તુજ ચોગ્યતા જ્ઞેય; ચં
 મંત્ર વિદ્યા તપસ્યા વિના, ચિં લક્ષ્મી ન પામે કોય. ચં ૧૨.
 તેણેં તુમ આરાધન કરો, ચિં પરમેષ્ઠી મહામંત્ર; ચં

મહિમા ધણો શ્રુતમાં કહ્યો, ચિં એ સમો મંત્ર ન જાંત્ર.	ચં ૧૩.
અષ્ટકમળ દળ પાંખડી, ચિં કાર્ણિકાયેં અરિહંત;	ચં
મિદ્ધાદિક અંત્રિયું દિશે, ચિં વિદેશેં ચૂલા ચાપંત.	ચં ૧૪.
એણી વિધેં હૃદય કમળ ઠવી, ચિં જાપ જાપો નવ લક્ષ;	ચં
વિદ્યા ષોડશ અક્ષરી, ચિં દેવ હોવે પ્રલક્ષ.	ચં ૧૫.
પ્રથમ અલિદાન દેવને, ચિં દેઇ જાપે શુભવાસ;	ચં
અરિ કરી સાગર કેસરી, ચિં ભૂત ભુજંગ ભય નાશ.	ચં ૧૬.
પણ મુનિવેશેં અમોઘ છે, ચિં તપ આંખિલ ઉપવાસ;	ચં
સુરદર્શન દિન વીજળી, ચિં ગાજનિસિ ન નિરાશ.	ચં ૧૭.
દ્રવ્યવેશ મુનિનો ધરી, ચિં ઉપગરણાં અનુરૂપ;	ચં
સકળ ક્રિયા શુદ્ધેં કરો, ચિં જેમ કરતા મુનિ ભૂપ.	ચં ૧૮.
સામુદ્રાણી ગોચરી, ચિં વિગય લગ્ન ઉપવાસ;	ચં
પ્રથમ પછે નિર્લેપતા, ચિં કરે આંખિલ પદ માસ.	ચં ૧૯.
વંછિત ફળ તસ સંપન્ને, ચિં રમણી ઋદ્ધિ વિલાસ;	ચં
આ ભવમાં સુખ ભોગવે, ચિં પરભવ પુણ્ય પ્રકાશ.	ચં ૨૦.
ત્રીજે ખંડેં મુનિવરેં, ચિં કહી અગીયારમી ઢાળ;	ચં
વીર કહે શુશ્રવણથી, ચિં પામીયેં મંગળ માળ.	ચં ૨૧.

દોહરા.

ધમ્મિલ શુશ્રવણાં સુણી, હરખ્યો હૃદય મઝાર;	
માતપિતા બંધવથડા, અધિષ્ઠા શુર ઉપગાર.	૧.
શુર દીવો શુર દેવતા, શુરથી લહીએં નાણ;	
આ ભવ સુખ સંપદ દીયેં, પરભવ કોડિ કલ્યાણ.	૨.
કર જોડી શુરને કહે, મુજ આપો મુનિવેશ;	
આચાર્ય સૂધી ક્રિયા, સફળો તુમ આદેશ.	૩.
તવ શુર મુનિવેશજ દિયે, મંત્ર તથા આશીષ;	
કરી ઉપવાસ શુરમુખેં, મંત્ર જાપે અહોનિશ.	૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(હારે હું તો જળ લરવાને ગઈતી જમુનાતીર જે-એ દેશી).

- હારે હવે ધર્મિભલ મુનિવર વેશ ધરી કરી તામ જો,
ઉપગરણાં દશ ચાર મુનિદ્રાં ધરે રે લો;
હારે પદ આવશ્યક પડિલેહણુ શુભ પરિણામ જો,
વિધિયેં મંત્ર જપંતા ષોડશ અક્ષરેં રે લો. ૧.
- હારે મન શુદ્ધિ ત્રિકરણુ યોગેં તપ જપ પોષ જો,
પ્રત્યાહારને ધારણુ ધ્યેય દિશા વરી રે લો;
હારે તજી આધાકર્માદિક વળિ કેતા દોષ જો,
સામુદાણી કરતા ફરતા ગોચરી રે લો. ૨.
- હારે પદપદ વૃત્ત કરિ નિર્લેપક લિયે આહાર જો,
ઉપવાસાંતર આંખિલ કરતા નિત્ય પ્રત્યેં રે લો;
હારે ત્યજી ધૂત્રદોષ તપ સધગો ચક્રિવિહાર જો,
એમ કરતાં પદ્માસ ગયા તપ વાધતે રે લો. ૩.
- હારે તપ ચરણેં શોષિત માંસ રૂષિર નિજ કાય જો,
પુણ્યેં પોષિત હિતકર ગુર પાસેં ગયો રે લો;
હારે તિહાં સાધુવેશ તજી પ્રથુમી ગુરપાય જો,
ગુરઆશીર્થેં આલ્યો વન હસ્તી થયો રે લો. ૪.
- હારે પરિભ્રમણુ કરતાં જૂતનું મંદીર દીઠ જો,
તપ શ્રમ તાપ સમાવા, તાપન આશમ્યોરે લો;
હારે રચણી સુખ હેતેં જૂન ધરે સપવિદ્ જો,
સૂતો જનનિદ્રાએ ચિંતાયેં વચ્ચો રે લો. ૫.
- હારે તવ સ્વપનેં જાલે દેવ થઇ પરસન જો,
સુગુરુચયન સુપસાયેં રહો સુખમાં સદા રે લો;
હારે સુણુ ધર્મિભલ પરણીશ તું સુખમાંહી મગન જો,
ખત્રીશ કન્યા ખેચર જૂપ તણી મુઠા રે લો. ૬.
- હારે એમ અમીય સમાણી વાણી સુશ્રિય કુમાર જો,
જગ્યા રે મુહ માઝ્યા મુઝ પાસા હજ્યા રે લો;
હારે ચિતે સુર તૂઠા વૂઠા અમિજળધાર જો,
નાઠા રે દિન માઠા શુભ દહાડા વળ્યા રે લો. ૭.

હારે ગતશોક કોક રવિઉદયે તેમ હરખંત જો,
ચિંતે તપ મહિમા ચિંતામણિથી સરે રે લો;
હારે વણિ શાસ્ત્રે નવધા સુપ નનિયુધ ભાખંત જો,
અનુભવી સાંભળી દીઠી લહે સ્વપનાંતરે રે લો. ૮.

હારે ત્રણ પગધ વંદે દેખે સહજ સભાવ જો,
આરતિધ્યાને પડિયો ચિંતા સંભવે રે લો;
હારે વણિ પાપને ઉદયે ધર્મતણો પરભાવ જો,
દેવ દિયે સ્વપનાં એ તિગ સાચાં હુવે રે લો. ૯.

હારે એમ સ્વપનવિચારે રાતિ ગઈ એક જામ જો,
એણે અવસરે તેણે દારે રથ આવ્યો ચલી રે લો;
હારે રથ જોડ્યા ઉઝ્ઝલ ઘોડા ધરીય લગામ જો,
હાંકંતી એક નારી તિહાં કણે ઉતરા રે લો. ૧૦.

હારે રહિ દારે પૂછે ટ્રોણ છે ધમ્મિલ આંહિ જો,
કુંવર કહે હું ધમ્મિલ આ બેઠો છતાં રે લો;
હારે ધીમેં સા બોલી જો છો ધમ્મિલ માંહિ જો,
તો તુમ નારી બોલાવે રથ બેઠી તિહાં રે લો. ૧૧.

હારે તવ ધમ્મિલ ચિંતે સંકેતિક સંજોગ જો,
મુઝ નામેં બોલાવે કોઈક સુંદરી રે લો;
હારે વનચંતર દેવી અથવા ખેટવી જોગ જો,
પામી આવી વિપયાકુળ વિલાધરી રે લો. ૧૨.

હારે તેણેં માનપણું કરી જનવું મુઝ નિરધાર જો,
હુંહુંકાર કરતાં જાત ખરી જડે રે લો;
હારે જેમ ખુની પગલાં બગલાં સાખ્યવિહાર જો,
બોલાતાં શુક સારીકા પંજર પડે રે લો. ૧૩.

હારે એમ ચિંતી ચેત્ય થકી નિકળીયો તેહ જો,
તનમુખ હાંકી રથતુંડે બેઠો જઈ રે લો;
હારે રથ બેઠો દીડી કન્યા અપહરદેહ જો,
હરખ્યો સા પણુ સખીયું બહુ રાજ થઈ રે લો. ૧૪.

હારે તે કન્યા વચને રથ હાંકત કુમાર જો,
ચંપાપુરીને મારગ ચોપે સંચરે રે લો;
હારે મારગ ચલતાં જો જો પૂછે જોડુ નારી જો,
પડિકતર નવિ દેવે તે હું હું કરે રે લો. ૧૫.
હારે વાળવિશ્રામજી લહિ જળહામ વિશાળ જો,
નાની ગમાવજી થાક સમાવજી ઉતરે રે લો;
હારે કાંઈ ત્રીજે ખડે જોલી બારમી ઢાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુમાર વિનોદ હૃદય ધરે રે લો. ૧૬.

દોહરા.

નૃપકુંવરી નિજ ધાવજી, ઉતરીયાં જળહામ;
સુંદર ભૂમિ વિલોકિને, લે તરતળ વિશ્રામ. ૧.
જળ પાવજી હોય અશ્વને, જાવે જામ કુમાર;
કુંવરી દેખી તેહને, ચમકી ચિત્ત મઝર. ૨.
નવિ જાણે એ તપચકી, દુર્ગમ શ્યામ સ્વરૂપ;
પરદુઃખ ન લહે તરકરાં, વંધ્યા બળક ભૂપ. ૩.
પંથ પવનશીતે ઠરી, અગ્નિ પ્રજાળ્યો જામ;
સંભાગે દેખી કરી, કહે નિજ ધાવને તામ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(કપૂર હોવે અતિ બજળો રે—એ દેશી.)

કુંવરી કહે કોણુ કારિમો રે, મા એ મૂઢ ગમાર;
ડાંગે અંધારું ફટીયું રે, લૂંટી હું ભર બાબર રે. ૧.
માડી બડી રે બહા નર એહ, દીઠે દાઝે દેહ રે; માડી બાં
નબલાશું શ્યો નેહ રે, માડીં એ આંકણીં
ભૂખે દાઘી દેહડી રે, પ્રગટ નસાની જાળ, માં ૨.
સૂઝે જાળે કરોળિયો રે, શ્યામતનુ વિકરાળ રે.
વસ્ત્ર મલિન તન મળ બાંધે રે, દાસે દારિદ્ર રૂપ; માં ૩.
મૂક પરે હું હું કરે રે, દેખી પડે કોણુ રૂપ રે.
સંકેતિક નર કિહાં રહ્યો રે, કામદેવ અવતાર;

- મનવલ્લભ હૃદયેં ધર્યો રે, જોમ મુક્તાકળ હાર રે. માં ૪.
- કિહાં સોવન પિત્તલ કિહાંરે, કિહાં મણિ ખંડિત કાચ; માં ૫.
- રવિ ખભુઓ શશી રાહુઓ રે, કિહાં જૂઠ કિહાં સાચરે. માં ૬.
- તે નર કોણે આણીયો રે, બોલી ન જાણે વાચ; માં ૭.
- રથમાં રાક્ષસ સમ મળ્યો રે, ભૂત પ્રેત પિશાચ રે. માં ૮.
- પીયરીયાં પાછળ તળ્યાં રે, બીજો મળિયો સંતાપ; માં ૯.
- એકલાં રથમાં પ્રગટિયાં રે, પૂરવ ભવનાં પાપ રે. માં ૧૦.
- વસ્ત્રેં શસ્ત્રેં રથ સજ્યો રે, યોદ્ધારથ નર જાણ; માં ૧૧.
- રત્નેં ભર્યો લિયો ડાબલો રે, કરવા ધરમંડાણ રે. માં ૧૨.
- નીતિધર્મ રસ કેલિનાં રે, પુસ્તક રાખ્યાં સાચ; માં ૧૩.
- ગાડીવાન હાલી જીશ્યો રે, જાલી ન જાણે હાથ રે. માં ૧૪.
- ચતુરથું ચિત્ત મિલાવડે રે, રંગભર રમે એક રાત; માં ૧૫.
- કદીય સનેહી ન વીસરે રે, જો હોય માથે જાત રે. માં ૧૬.
- મૂરખ સાથેં જોઠડી રે, પળ પળ કલેશ વિધાત; માં ૧૭.
- તેથી મરણ રૂડું કહું રે, કરી ગિરિજાંપાપાત રે. માં ૧૮.
- દુશ્મન પથ દાનો ભલો રે, વિપ્ર ચોર કરે સાર; માં ૧૯.
- વાંદરે રાખને મારિયો રે, મા મૂરખ હિતકાર રે. માં ૨૦.
- નજરેં દોઢા નવિ ગમે રે, એ મૂરખ સંજોગ; માં ૨૧.
- તો ધરવાસ વિલાસના રે, દૂરેં રહ્યા સંજોગ રે. માં ૨૨.
- જેહ બણી પાછી વળું રે, નહીં કોઈનું મુઝ કાળ; માં ૨૩.
- અભયર્ય ધરણું સદા રે, લોકમાં વધશે લાળ રે. માં ૨૪.
- ધાવ કહે વત્સ સાંભળો રે, મ ધરો મનમાં ખેદ; જેટી ૦
- જાનીનું દીકું હોશે રે, તિહાં નહીં કિશે વિભેદ રે; જેટી મં ૧૫.
- મ મ કર બાલક બુદ્ધિ, એ તુઝ પુણ્ય વિશુદ્ધ રે. જેટી મં ૧૫.
- નૃપકન્યા વરી બિલ્લને રે, તેજ આનંદ બૂપાળ; જે ૧૬.
- કુટી વર્યો મયણા સતી રે, નીકળિયો શ્રીપાળ રે. જે ૧૭.
- સંકેતિક નર નાવિયો રે, જૂઠ તણો અંડાર; જે ૧૮.
- કુંવારી કન્યાતણા રે, બોધ્યા રાત ભરતાર રે. જે ૧૯.

તુમિ નહીં ખારે જળેં રે, તેમ જૂઠાની વાત;	
જૂઠસમો નહીં પાપિયો રે, એક દિન કરે વિધાત રે.	બે૦ ૧૮.
વિલામંત્ર ફળે નહીં રે, ફૂડકપટનું ધામ;	
જૂઠથી સુર રહે વેગળા રે, અણુવિશ્વાસનું ઠામ રે.	બે૦ ૧૯.
શ્વેા ધરવાસજ તેહશું રે, બોલે જસ નહીં અંધ;	
સોળ શણુગાર સતી તણા રે, નિષ્કળ લહી પતિ અંધ રે.	બે૦ ૨૦.
રૂડું થયું જે નાવિયો રે, દેવે મેલ્યો અન્ય;	
સોનું કરો માણસ વસે રે, જાણીયેં ધન્ય અધન્ય રે.	બે૦ ૨૧.
રૂપ દેખી રાચી રહે રે, ન કરે પરીક્ષા ચાર;	
જાય જન્મારો ઝૂરતાં રે, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે.	બે૦ ૨૨.
આચારેં કુળ જાણીયેં રે, સંભમ સ્નેહ જણાય;	
ભાજનવાત વપુ કહે રે, વાતથી સર્વ કળાય રે.	બે૦ ૨૩.
ગેહ ભણી જતાં થકાં રે, હોશે હાંસી હાણ;	
માત પિતાદિ પરાભવે રે, જીવિત દુઃખની ખાણ રે.	બે૦ ૨૪.
બોલાવે માલમ પડે રે, જુઓ બોલે શ્યા બોલ;	
દેશ કળા કુળ જાણીને રે, આપણ કરશું તોલ રે.	બે૦ ૨૫.
ત્રીજે ખડેં એ કહી રે, તેરમી ઢાળ રસાળ;	
શ્રી શુભવીર કુંવર તણો રે, પુણ્ય ઉદય ઉજમાળ રે.	બે૦ ૨૬.

ઢોહરા.

ધાવ વચન સુણિ શીખનાં, ખેદ ભરી અકળાય;	
મન ચિતે સંકટ પડી, વાધ નદીનેં ન્યાય.	૧.
તર અંતર કુમરેં સુણી, વાત ઉભયની ભાંદિ;	
ચિતે ચિત્ત જોડેં પારખ્યું, દેવવચનનું આંદિ.	૨.
સખી સાથેં બોલાવતી, તસ કુમરી તેણી વાર;	
પૂછે તુમ કોણુ દેશ કુળ, કેમ અમ સાથ વિહાર.	૩.
કોણુ દેશેં જાવા તણો, હે તુમચો ઉદેશ;	
શાઅકળા શી શી ભણ્યા, કહો એ વાત અશેય.	૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(રાગ પરજયો. ફટરે પડયો તેરો પીસણો—એ દેશી.)

કુંવર કપટસેં બાલીયો રે, મેરા કમર દેશ;	
ફરતે ફરે અમ અકિલે, કરી નવ નવ વેશ;	
કરણી ફકીરી કયા દિલગિરી.	એ આંકણીં ૧.
હાલી મેં હરિપુર સેહેરકારે, નહીં માય ને આપ;	
જેર જુલમ મેનેં ના કીયા, બગ હુવે સંતાપ.	કરણીં ૨.
સગેં સણીજીં ધર કયા કરે રે, હમ જુલમી લોક;	
ખાનાં પીનાં કરેં હાથસેં, ફેર દેવે બી લોક.	કં ૩.
સ્નાન માસ ખટ અંતરેં રે, વરસેં હોય વાર;	
કપડે બી યા રીત ધાવણાં, નહિં પ્રસત લગાર.	કં ૪.
ભૂત સેતાનકે દેવલેં રે, હમ રેહતે રાત;	
દિનમેં દિવાના હો રહે, કહું કયા બુનિયાત.	કં ૫.
આર કલા ન પિછાનિયેં રે, મતિ વિકલ ગમાર;	
મેર કલા વનમેં ધરે, એક દેખીયેં આર.	કં ૬.
શાસ્ત્ર પડે બકવા કરે રે, જેસા લવરી ખોર;	
ગોવાલ હમ ઉસેં કયા કરે, નિલ ચારંત દેર.	કં ૭.
ઉનમેંસી દોર કેતે બેચીકે રે, લિએ પેસે હમર;	
ઓ બી જૂગટ ખેલમેં ગયે, નહીં ખાયે લગાર.	કં ૮.
ખાવનનેં ફેર મુઝે ના દીયાં રે, પથ ચારણ ધાસ;	
કાઈ રખે નહીં નોકરી, નહિ કવડી બી પાસ.	કં ૯.
ખ્યાલ તમાસા દેખતે રે, રહે ફિરતે હી ગામ;	
હામ ઠંકાણાં નહીં કિશ્યાં, મેરા કાબેલ નામ.	કં ૧૦.
જંગમ જંગલ જોગટે રે, જેસેં ખાખી હી લોક;	
કરતે મોજ મસ્તાઈમેં, નાહીં કિસીકા શોક.	કં ૧૧.
તુમ સમ આસ્ત જે મળે રે, ઉસેં કરતેં બી હાથ;	
બેચી વિદેશેં કરેં દોહડા, રમું વેશ્યાકી સાથ.	કં ૧૨.
રોટી પકાનાં હાથેં પડે રે, અબ તું મિલી નાર;	
ખાનાં પીનાં મુઝે જો દીયે, રમું તુઝે ધર આર.	કં ૧૩.
ખંટી આવટા લાયગે રે, પીસો નિત્ય તીન શેર;	

- રોજી ચલેંગી જન તીનકી, મત જાનેજે ફેર. ૪૦ ૧૪.
- કુંવરી કહે દાધા પરી રે, તેરા બોલ હે લૂણ;
વેશ ફારી તેરી જલ ગઈ, તુમ હોતા હે ફૂણ;
જલ રે ગઈ ગઈ તેરી જિંદગી. એ આંકણી ૧૫.
- લાલ લાલ જેસી તોરી અંખીયાંરે, જેસી જલતી મશાલ;
મેં હું બડી કુલખેટીયાં, તું હી હાલી હમાલ. જલ રે ગઈ ૧૬.
- બૂનદેવલ વસતો ફેરે રે, તું હી આપેં હી બૂત;
જુલમી હુતો તો હમ કયા કરે, સુણ રંકકે પૂત. જલરે ૧૭.
- શાસ્ત્રકલા વિકલા નહીં રે, દોર ચારે સો દોર;
ગોવાલ હમ ધર બોહોત હે, નહીં તુમ સમ ચોર. ૧૮.
- મૂરખરાજ કચેરીયેં રે, જુએ હસ્તીવદન;
દોતું પુરુષ મુખ ના મલે, સુણી રવામી પ્રચ્છન. ૧૯.
- પરડી લાંચ દૂરેં ગયેં રે, હુમ લોકમેં હાંસ;
તું ખી બંડે એમે મૂરખે, વિણ વિદ્યા વિલાસ. ૨૦.
- તેરી જિંદગાની ગઈ ધૂલમેં રે, બડા વ્યસની હરામ;
સંગ તજે દૂર સજ્જનાં, રહે પાસેં ન દામ. ૨૧.
- જેગીપરેં ફેરે જંગલેં રે, તેરે કાસીકા શોક;
ચિંતા ચતુર ઘટમેં વસે, નહીં મૂરખ લોક. ૨૨.
- ઓરત બેચી બિદેશમેં રે, નહીં ખત્રીકા જાત;
બહુત ઉંદર બિલ દેખીયેં, હોત અહિ બિલ ધાત. ૨૩.
- રાંક મુજે તું કયા કરે રે, બડી સતી હું નાર;
રાજસુતા મેરા હાતકી, નહીં દેખી તરવાર. ૨૪.
- બંડી બાવટા તું લખે રે, તોરી પીસેંગી માય;
ખાનાં પીનાં દેઉં નોકરી, જાપ સેવેંગા પાય. ૨૫.
- લૂંચે હરિકી કેસરા રે, લગે ખર્જુને ન ધાય;
જલણ બિચેં કોઉ ના જલે, મણિ ફણીકા ગ્રહાય. ૨૬.
- તાલપુટેં કોઈ ના મરે રે, પણ સતીઆંકે સાપ;
જીવે ન મંત્ર વિદ્યાધરા, એસી મેરી ખી છાપ. ૨૭.

ખંડ ત્રીજો સંવાદની રે, કહી ચોદમી દાળ;
વીર કહે સતી ના બીડે, લહે લક્ષ્મી વિશાળ.

૪૦ ૨૮.

દોહરા.

- કુંવર સુણી ચિત્ત ચિંતવે, દ્રવ્ય સહિત મળિ નાર;
પણ ચિત્ત ભીજે એહનું, સફળ હુએ સંગાર. ૧.
- જગગિરિ ભેદે અનુકમે, કપટે શત્રુ હણાય;
કારજ સિઝે વિનયથી, અનુકમે સધળું થાય. ૨.
- વચન વિવાદ ન કીજીએ, ચલીયેં તસ મન રીત;
અનુકમે વશ કીજીયેં, ન હોય પરાણે પ્રીત. ૩.
- વયણેં મધુરતા રાખવી, કટુક વચન કરી દર;
જમ મન ગમતું બોલીયેં, તો હોય તેહ હનર. ૪.
- જીભા કર કહોટડી, એ તણે વશ હુંત;
મજજન ચાલે મક્ષપતા, દુર્જન કાહુ કરંત. ૫.
- કુણુ શીતળ વર્ષાઋતુ, ઝગડો કરતા દેવ;
ખૂનળ આવી એક ધરે, પ્રશ્ન કરે તતખેવ. ૬.
- કટુક વચન વહનાં સુણી, દીયે શિક્ષા સુર તાસ;
સાસુ વખાણી તિગ ઋતુ, લહે સુર સુણી ઉદાસ. ૭.
- વસ્ત્રાભૂષણ સાસુને, દીયેં દેવો ધરી પ્રેમ;
હરખ્યા સુર સ્વર્ગે ગયા, અમે પણ કરશું તેમ. ૮.
- માવ કહે બેડી સુણો, પથેં કરી ચિર ચિત્ત;
એ નર સાથેં ચાલવું, આપણુ કાર્યનિમિત્ત. ૯.
- રણુ કિતરી ચંપા જાઇ, કરશું સધળો તોલ;
તુજ ઇચ્છાયેં સંપ્રતિ, કહુઆં વચન ન બેલ. ૧૦.
- એમ સુણી મોનપણે રથેં, બેઠાં બેહુ સુગણ;
કુંવર હુકમ કુંવરી તણે, જોતરીયાં કેકાણ. ૧૧.

દાળ ૧૫ મી.

(સુંદર પાપસ્થાનક તજે સોળસું—એ દેશી.)

સુંદર કુંવરેં રથ હલકરીયો, જાતાં પંથ વિચાલ હો;

- સુંદર એક વનમાં જઈ કિતરો, દેખી સરોવર પાળ હો;
 સુંદર તપ મહિમા મન સદહે. એ આંકણી. ૧-
 સુંદર ભોજન વેળા ત્યાંહાં થઈ, રસવતી ધાવ નીપાય હો;
 સુંદર સ્નાન ભોજન કરી અહુ જણ્યાં, રથ બેસી કરી નય હો.
 સુંદર તપ મહિમા મન સદહે. ૨-
 સુંદર નિભય નદીયો નીહાળતાં, ગિરિવર વન આરામ હો;
 સુંદર પાછલે પોહોરે પામિયો, ચરમા નામે ગામ હો. સુંદર ૩.
 સુંદર કુંવર કહે દોય નારીને, રહેજો તુમે વનમાંહી હો;
 સુંદર હામ કિતારાનું કરી, વેગે આવીશ આંહી હો. સું ૪.
 સુંદર એમ કહી રથ સાથે ઠવી, ગામમાં ચાલિયો કુમાર હો;
 સુંદર ગામનો સ્વામી દેખીયો, પરવરિયો પરિવાર હો. સું ૫.
 સુંદર અથ્ર અહીં કિલા સહુ, કુંવરે દીઠા તામ હો;
 સુંદર ગામ ધણીને પૂછતો, કુંવર કરીય સલામ હો. સું ૬.
 સુંદર દરદ કિયું છે કાશોરને, સ્થો પ્રતિકારજ કાષ હો;
 સુંદર તે કહે ક્ષેત્રદ્યે ગયા, તિહાં લોહકંટક વિદ્ધ હો. સું ૭.
 સુંદર નહીં કોઈ ઇલાં પ્રતિકારીયો, શલ્ય છે પેટ મઝાર હો;
 સુંદર જો જાણો તો સજ્જ કરો, માનશું તુમ ઉપગાર હો. સું ૮-
 સુંદર ક્ષેત્રની માટી અણાવતો, જોઈ કુંવર તેણી વાર હો;
 સુંદર તન લેપો ધડી દો પછે, સૂકો અંશુલ ચાર હો. સું ૯-
 સુંદર ફેરવ્યો ચમક સકળ તનુ, તે પશુ ઠરીયો ત્યાંહી હો;
 સુંદર ફાડી પ્રદેશને કાઢીયો, શલ્ય દીયો કરમાંહી હો. સું ૧૦-
 સુંદર મણુ સરોહિણી ચોપડી, સજ્જ કાચો તુરગેશ હો;
 સુંદર આમેશ તૂઠો પૂછતો, ભાઈ જનુ કિયે દેશ હો. સું ૧૧-
 સુંદર ધમ્મિલ કહે પૂર્વદિશે, પશુ છે માણસ આર હો;
 સુંદર આમેશ સુણી આગ્રહ કરી, તેડી લાવ્યા તેણી વાર હો. સું ૧૨-
 સુંદર વરવસતીયેં ઉતારીયાં, રથ ઘોડા પશુ પાસ હો;
 સુંદર સેવાભક્તિ અહુ સાચવે, રાત્રિ વશ્યા સુખવાસ હો. સું ૧૩-
 સુંદર વંછિત નર અથુ પામવે, ઉભગરો ભર એદ હો;

- સુંદર સુતી કુંવરી નિદ્રા ભરે, પૂછે કુંવર તસ બેદ હો. સું ૦ ૧૪.
 સુંદર ધાવ કહે માગધપુરે, અરિ દમણ ભૂપાળ હો;
 સુંદર વિમળા નામે તસ સુતા, રૂપકળા બંડાર હો. સું ૦ ૧૫.
 સુંદર ધાત્રી હું કમળાભિધા, મુજ સાથે બહુ નેહ હો;
 સુંદર નિર્દય નર દેખી કરી, થઇ નરદેવિણી તેહ હો. સું ૦ ૧૬.
 સુંદર જ્યેમ તેમ નર દેખી લવે, પામી જ્યેમન વેશ હો;
 સુંદર રાજમારગ કરી મેહેલમાં, રાખે પુત્રી નરેશ હો. સું ૦ ૧૭.
 સુંદર અન્ય દિને પુર વાસિયો, સમુદ્રત સંથવાદ હો;
 સુંદર તસ સુત ધમ્મિલ નામ છે, ગુણકળા રૂપ અથાહ હો. સું ૦ ૧૮.
 સુંદર પથે જતો તે દેખીને, અંગે વ્યાખો કામ હો;
 સુંદર રક્ત થઇ સખીયો પ્રત્યે, પૂછી તેહને ધામ હો. સું ૦ ૧૯.
 સુંદર મોકલી સખી તસ એમ કહે, પરણો સ્વામિની મુજ હો;
 સુંદર ધમ્મિલ કહે હું વાણીયો, ન ઘટે વાત એ ગુજ હો. સું ૦ ૨૦.
 સુંદર કેમ પરણું નૃપનંદિની, કહે સખી પરણો એકાંત હો;
 સુંદર પરદેશે જઈ બેહુ રહો, નહિ તો કરે તનુધાત હો. સું ૦ ૨૧.
 સુંદર વળતું દયાયે તે કહે, જો છે વિમળા પ્રેમ હો;
 સુંદર ભૂતધરે અમો આવશું, સંકેત કીધા એમ હો. સું ૦ ૨૨.
 સુંદર સખીવયણે વિમળા તિહાં, પૂછે મુજને વાત હો;
 સુંદર મેં ધાયોં નર નવિ ગમે, એહ કિશ્યો ઉત્પાત હો. સું ૦ ૨૩.
 સુંદર તસ મન ગમતું મેં કહ્યું, જુગને જોડ એ હોય હો;
 સુંદર રથ ઘેરી નિશિ આવીયાં, ભૂતધરે અમેં દોય હો. સું ૦ ૨૪.
 સુંદર તેહ સોભાગી ન આવીયો, દેવ સંજોગે લાંદિ હો;
 સુંદર મેં બોલાવ્યો બોલીયો, તેણે નામેં તું માંહી હો. સું ૦ ૨૫.
 સુંદર તેણે રાગે તુજ દેખીને, કદરૂપ પામી ત્રાસ હો;
 સુંદર મુજ વયણે આવી ધહાં, સુતી નાખી નિસાસ હો. સું ૦ ૨૬.
 સુંદર કમળા વચન કુમરેં સુણી, નિજ વીતક કહે તાસ હો;
 સુંદર કુંવર કહે કર જોડીને, મુજ એહશું ધરવાસ હો. સું ૦ ૨૭.
 સુંદર મુજ વશ કરવી હુમ ઘટે, બૂલું ન હુમ ઉપગાર હો;

સુંદર સુખ ભર સૂતાં બેઠું જણાં, કરી નિજ કોલ કરાર હો. સું ૦ ૨૮.
સુંદર ત્રીજો ખંડ પૂરણ થયો, પનરમી તસ ઢાળ હો;
સુંદર વીર કહે શ્રોતા ધરે, હોજો મંગળ માળ હો. સું ૦ ૨૯.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જેમ ધણખંડ, મીડી ધમ્મલ હિંડ અખંડ;

શ્રી શુભવિજય સુગરથા લલો, પુણ્ય ઉદય હવે આગળ કલો. ૩૦.

इत्याचार्य श्री विजयनिहसूरिसंतानीयपंडित श्री यशोविजय
गणेशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणेशिष्य पंडित श्री वीरविजय
गणिविरचिते श्री धम्मिल कुमरचरित्रे प्राकृतप्रबंधे प्रथम राज्यक-
न्यामिकनाभिधानस्तृतीयखंडः समाप्तः.

ચતુર્થ ખંડ પ્રારંભ.

ઢાહુરા.

- પરમ પુરુષ પરમાત્મા, પ્રણમી પાસનિષ્ઠુંદ;
ઈષ્ટદેવ પદ્માવતી, નામેં નિત્ય આશુંદ. ૧.
- ત્રીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણજો શ્રોતા જાણ. ૨.
- જાણ સલા પામી કરી, કવિજન કરતા કેલ;
તે આગેં ધન શું કરે, જે પત્થર મગ સેલ. ૩.
- અસ સુખેં સમજાવીયેં, પણ અર્ધ બલીક ગમાર;
બહા પણ નવિ રીઝવે, જેહનેં છે સુખ ચાર. ૪.
- તન વિકસે મન ઉલસે, રીઝ યુઝ એકતાન;
દક્ષ સલા પામી કવિ, વરસે અંતર જ્ઞાન. ૫.
- ગુરુશક્તિ શ્રવણે રશ્મિ, ગર્વ અપક્ષતા હીન;
પ્રશન્નજી અહમ્મત સુધિ, ફૂલગુણ દાન અદીન. ૬.

અનલસત્યકતા કથાંતરી નિંદ રહિત જસ નેશ્ય;
 અંતર પ્રીતિ ધરે સદા, નહીં નંદા જસ વેશ્ય. ૭.
 યાદે ગુણ ઓતા ધરી, સાંભળજે ધરી હેત;
 ધનજળધારા ફળ દીયે, પણ જિહાં જેહવું ખેત. ૮.
 કવિ બદવાણી બાણી એ, બૂને નહીં નિશાન;
 રસિયા જાણુને રીઝવું, તેણે સુણજે ચિર કાન. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(ગુરુને જોલડીએ, તથા, નહીં ચારે નવક્ષત્ર વેળુ, ના રે મા નહીં ચારે—એ દેશી.)

પરભાતેં સહુ જાગીયાં તવ, મા કહે બેટી જોલાવ્ય રે;
 નહીં જોલું એહથું કહે સા, તું સુઝ બહુ સમજાય. ૧.
 નારે મા નહીં જોલું, નહીં જોલું, રે એહની સાથ, નારે મા,
 એ નિર્ગુણ નમજો નાથ નાં નવિ ઝલું નિર્ધન હાથ. નાં એ આંકણી.
 કમળા કહે સુત શેઠનો, તપ મહિમા દેવ હજૂર રે;
 નિશિએ વાત સવી સુણી, કહે વિમળા તજિએ દર. નાં ૨.
 ભોજન કરી રથ જોડીને, બેસારી બેહુ જણી માંદી રે;
 ગામ ધણીને મળી કરી, ધમ્મિક નિકળિયો ત્યાંદિ. નાં ૩.
 ગામ ધણી સહુ સાજને, ઉપગારેં પ્રીતિ ભરાવ રે;
 વોળાવી પાછો વળ્યો, વચ્ચાદિક દેષ સિરપાવ. નાં ૪.
 પંથ ચલાંતાં અનુક્રમે, ભવજળ નિધિ સમ ભયકાર રે;
 ચાર ચરડ વૃક ભય જિહાં, એહવી પામી કંતાર. નાં ૫.
 ગુરુદત્ત મંત્ર હૃદયેં જપે, પોડશ અક્ષર મહા ભાગ રે;
 રથમાં પંથ વચેં પડ્યો, એક દીઠા પ્રણિધર નાગ. નાં ૬.
 વિષધર પ્રકાડે કરી, બહુ ઉડે ગગનેં ખેહ રે;
 મેધધટા કાજળ જિસી, કાંઈ દીપે કાળી દેહ. નાં ૭.
 ગુંજવરાગ રતનયનાં, ડક ડક ગુંજ વાય રે;
 જીભ જુગલ લલકારતો, રથ દેખી સાહામો ધાય. નાં ૮.
 તે દેખી માતા સુતા થઇ, ચિત્તમાંદી ભય માંત રે;
 રત્નજુપરેં પુરુષેં મહી, નાખે ધમ્મિક એકાંત. નાં ૯.

નર મૃગ મંસ રૂધિર ભર્યાં, જીભાવરણ મેદાન રે;		
વિજળી ન્યું નયણાં ઝગે, તનુ પીલે ચિત્રક વાન.	ના૦	૧૦.
કેસર વરણી કેસરા, ઝગકંતી અગ્નિની ઝાળ રે;		
કુંડળિયાળે લાંગુલે, ઉચ્છળતો દેવે ફાળ.	ના૦	૧૧.
વદન ફાડ ગિરિ કંદરા, ધુધુઆટા ભીષણ જાસ રે;		
વિમળા વળગી ધાવ્યને, હરિ દેખી પામી ત્રાસ.	ના૦	૧૨.
ધર્મિલ રથથી ઉતરી, કહે મ ધરો ભય તિલ માત રે;		
નરસિંહની આગળે, એ સિંહ પથુ ક્રોધ માત.	ના૦	૧૩.
પંચપરમેષ્ઠિ પ્રભાવથી, થયો અષ્ટાપદ સમરૂપ રે;		
નાંદા સિંહ વનાંતરે, જેમ તરકર દેખી શૂંપ.	ના૦	૧૪.
વનહસ્તી પર્વત જીસો, રણમાં દીઠા વિકરાળ રે;		
દુર્દિન સમ ગુલ ગુલાય શબ્દે, મદઝર હંત વિશાળ.	ના૦	૧૫.
કુંવર કહે કમળા જીએ, ગજ ખેલાવું ધડી દોય રે;		
રથ ઉતરી સન્મુખ ગયો, વિમળા ચિત્ત રંજન સ્ત્રીય.	ના૦	૧૬.
વજ્ર બિછાઇ હકારીયો, પૂંછે વળગીને ભભાય રે;		
પૂંદડીયે થાક્યો કરી, થઈ ગળીયો ભૂમિ પડાય.	ના૦	૧૭.
દંતેશળ પગ દેધને, ચઢી દીધે ઉપર ધન ધાય રે;		
આરડતો ગજ ઉડીને, ગિરિ વનમાં ભાગ્યો જાય.	ના૦	૧૮.
ખેડું નારી વિસ્મય લહી, રથ હાંકી કુંવર તે જાય રે;		
અરણ્ય મહિષ મોહોટો ભયકારી, અશ્વ ઉપર તે ધાય.	ના૦	૧૯.
રથ લેઇ જાળાંતરે, જઈ કુંવર કરે સિંહ નાદ રે;		
મહિષ જીવ લેઇ નાસિયો, જેમ મુનિ જ્ઞાને પરમાદ.	ના૦	૨૦.
પાછલી રાત્રે આલતાં, અર્જુન સેનાપતિ દીઠ રે;		
બિલ્લ વંદ લેઇ હુંટવા, આવ્યો કિકિઆટે ધીઠ.	ના૦	૨૧.
ધીરજ દેઇ ખેડું નારીને, રથમાંથી લેઇ હથીયાર રે;		
પરમેષ્ઠિ સમરણ કરી, રણ ચઢિયો તિહ કુમાર.	ના૦	૨૨.
શક્તિ ફક્ક એક બિલ્લનું, હણી કીધું કુમરે હાય રે;		
કુદ કરત ભાગ્યા સવે, તવ ઉઠ્યો અર્જુન નાથ.	ના૦	૨૩.

ગર્જતા બેઠું ઝુઝતા, છબે શક્તિ ફલે હણ્યો તાસ રે;		
ભાગ્યા ભિક્ષુ અનાથથી, જેમ પવનં ઉડયું ધાસ.	નાં	૨૪.
આવી રથ બેસી ચલે, તવ કમળા કહે મુણ વચ્છ રે;		
રાંક નથી રાજા થશે, જેમ જલધિ રોહિત મચ્છ.	નાં	૨૫.
હાલીને ગોવાલની જે, કહિ વાતો તે જૂઠ રે;		
એષિસુત ક્ષત્રી જીસો, પ્રત્યક્ષ કળાએ દીઠ.	નાં	૨૬.
તવ વળતું વિમળા વદે, તું બોલી પામી લાગ રે;		
કરીશ વિરહ એ વાતડી, હું હંસ લીયે છે કાગ.	નાં	૨૭.
એમ કરતાં પથે જતાં, ગદ્ય વિદ્યરૂપ એ રાત રે;		
સરોવર કાંઠે ઉતર્યાં, રવિ ઉદય થયો પરભાત.	નાં	૨૮.
મુખ તન શુદ્ધિ સહુ કરે, ગંગોદક સ્થમ લહી નીર રે;		
ચોથે ખડે પેહુલી એમ, ઢાળ કહે શુભવીર.	નાં	૨૯.

દોહરા.

એ અવસર તિહાં સાંભળ્યા, વાજિત્ર બહુલા નાદ;	
શંખ પડક ભેરિ ઝલ્લરી, સરચાપના સાદ.	૧.
કલકલ શબ્દ સુભટ ધણા, ધ્વજ બધુ ગુર શોભિત;	
મૃત તરકર બળ જાણીને, થઇ રમણી બયભીત.	૨.
કુંવર કહે નવિ બય ધરો, મુજ બેઠાં લવલેશ;	
એમ કહેતાં તિહાં આવિયો, એક પુરુષ શુભ વેશ.	૩.
પરિકર થોડે પરિવર્યો, વિનય કુશળ તસ નામ;	
કર જોડીને વીનવે, કુંવરને કરી પ્રણામ.	૪.

ઢાળ ૨ જી.

(રાગ ખંભાયતી.)

(હવે શ્રીપાળ કુમાર, વિધિપૂર્વક મનન કરેજી-એ દેશી.)

વિનયકુશળ કહે એમ, અચરિત્ર વાત તમે કરી જી;	
રાત્રે એકજુ પિંડ, રાખરસેના દૂરેં હરી જી.	૧.
અર્જુન તરકર નાથ, અમ નૃપથું રાત્રુપથું જી;	
તે તમે હણિયો જાણ્યું, અમ રાજા હરખ્યો ધણું જી.	૨.

- અસનપાલ છે આંહી, અંજનગિરિ તેજેં હશે જી;
અનિતસેન ભૂપાળ, પક્ષીપતિ મોહોટો વસે જી. ૩.
- તુમને મળવા હેત, આવે છે ભટ મંકુજે જી;
ખમર કરેવા તુમ, મુજ મોકલીયો આગળેં જી. ૪.
- એણે અવસર નૃપ ત્યાંહી, આવ્યા સેન્યેં પરવરી જી;
વિનયેં પ્રણમે પાય, કુંવર રથથી ઉતરી જી. ૫.
- આલિંગન કરી દોય, મળિયા બહુલ હર્ષ ભરે જી;
પક્ષીપતિ કહે વત્સ, ભસેં પધાર્યાં અમ ધરેં જી. ૬.
- ચાર સેનાપતિ દુષ્ટ, અર્નુનનો ઇલાં બય ધણો જી;
બતાં સદેશી પંથ, ધન હરે પરદેશી તણો જી. ૭.
- પંથ તજી અન્ય માર્ગ, સધળા લોક તે સંચરે જી;
તિહાં પણ સૂતા સાથ, તેહ તણા જીવિત હરે જી. ૮.
- નિર્ભય સુવહને પંથ, કરતાં યશ પસર્યો ધણો જી;
અચરિજ કીધી વાત, એકલે તેં અર્નુન હણ્યો જી. ૯.
- મુજ વૈરી હણનાર, સાંભળી તુંડા તુજ પરી જી;
તુજ દર્શન અભિલાષ, આવીયો હું હર્ષ કરી જી. ૧૦.
- તુજ સાહસિક નહિ પાર, પુણ્ય ઉદય મોહોટો ધણો જી;
કુંવર કહે ગુરુદેવ, મહિમા એ નહીં મુજ તણો જી. ૧૧.
- રાય કહે વત્સ આજ, પાઉં ધારો મુજ મંદિરેં જી;
એવા ઉભા લોક, એમ કહી અશ્વ રતન ધરે જી. ૧૨.
- તુરમ ગડી નૃપ સાથ, બહુ અસવારેં પરિવર્યાં જી;
કમળસેના રથમાંહી, વાજિત્ર નાદ અલંકર્યાં જી. ૧૩.
- એડી પાલખી માંહે, વિમળા જાણે અસરા જી;
આમર હાળે દોય, દારી ખીજી સહચરા જી. ૧૪.
- એમ મોહોટો મંડાણ, તિહું જણ્યુ પધરાવ્યાં ધરે જી;
ગીત ગાન બહુ માન, ખાન પાન ભક્તિ કરે જી. ૧૫.
- કમળસેના કહે વત્સ, ભાગ્યશાળી નર એ મળ્યો જી;
એ તું સમજેં કાંઈ, માનું જન્મ સયલ ફળ્યો જી. ૧૬.

વિમળસેના કહે માય, વારંવાર મુઝ ભોળવે જી;	
જેમ ધનશેઠને ધૂર્ત, જૂઠં કથા કહી રીઝવે જી.	૧૭.
વિજ્ઞેણીએ ધનશેઠ, નવ્ય કથા પ્રિય તિહાં વસે જી;	
આપે સૌનૈયો એક, સુશ્ચિય અપૂર્વ કથા રસે જી.	૧૮.
એક દિન ધૂરત વાત, ભાંખે ચહુટે હું ગયો જી;	
દશ મણતું વિંતાક, પાચવતો નર દેખીયો જી.	૧૯.
જેવા ગયો સુણી શેઠ, ધૂર્તને ધર બેસારીને જી;	
પૂછે કૂપોદક શીશ, કહે હગ મદના નારીને જી.	૨૦.
રંભા સમી એક નાર, સાથે તુમ પિયુ બેલતા જી;	
દેધ મુજ તબોળ, ધર સોંપી ચહુટે જતા જી.	૨૧.
હગમુખની સુણી વાત, બેહું ફેડી ભૂતજેં જી;	
મદના ચહુટા માંહી, શેઠને જઈ વળગી ગજેં જી.	૨૨.
છાંટી કચરો ધૂળ, બોલે મા તુજ કિહાં મજ જી;	
કરતા વળગા ઝુંમ, દંપતી બહુ રાંટી થઈ જી.	૨૩.
અડક્યો માતંગ ત્યાંહી, અભાડાણું નદીએ ગયાં જી;	
શેઠ તણી લધુ બેહેન, આવી ઘેર હગ પૂછીયા જી.	૨૪.
પુત્ર મુખ્યા કહે ધૂર્ત, દંપતી સમશાને વળ્યાં જી;	
સા સુણી રાતી જાય, બીને વચ્ચે બેહુ મળ્યાં જી.	૨૫.
નણદી રાતી દેખી, ભોળાઈ પણ રોધ પડી જી;	
શેઠ મેહેલી પોક, સજ્જન વર્ગ આગ્યાં ચડી જી.	૨૬.
રોધ ફેટી ગેહ, બેઠા બિછાણાં પાથરી જી;	
કહે હગ દીગ્યા દીનાર, કેસી કથા મેં આચરી જી.	૨૭.
લોક સુણી કહે હાસ્ય, શેઠ મૂરખ ઉઠ્યો હસી જી;	
ધૂર્તને દેધ દીનાર, જઈ ધરમાં બેઠા ખુશી જી.	૨૮.
હું નહીં તેહવી નાર, તુજ વચણે રીઝું ખરી જી;	
એ બિહુકથું પ્રીતિ, મેં મનથી ફેરે કરી જી.	૨૯.
કમળા કહે તું મૂર્ખ, જેમ નવ તપશી વિદેસિયા જી;	
એક પુર નદીએ નાહી, ગણતી કરવા બેસીઆ જી.	૩૦.

મથુતાં હોવે આઠ, પિંડવિના બૂલે સહુ જી;	
નણી મરણુ ગયો એક, બેળા મળી રોતા બહુ જી.	૩૧.
દેખે નજરેં સર્વ, તોહે મૂર્ખ સમજે નહીં જી;	
તું અણુસમજી તેમ, દક્ષપણું માનો સહી જી.	૩૨.
વિમળા કહે મા તુઝ, લાંચ મળી દીસે ખરી જી;	
કમળા સાંભળી એમ, બેડી મૌનપણું કરી જી.	૩૩.
ચોથે ખડે એહ, બીજી ઢાળ સોહાવતી જી;	
મી શુભવીર કુમાર, પુણ્ય ઉદય પસરી રતી જી.	૩૪.

દોહરા.

સુખભર દિન કેતા રહ્યા, ભૂપની ભજિત વિશેષ;	
કુંવર કહે આપો રગ્ન, નવું અમ પરદેશ.	૧.
અન્નિતસેન કહે કુંવરને, તુમ વિરહો ન ખમાય;	
પણુ વેદેશિક પ્રીતડી, અંતે છે દુઃખદાય.	૨.
પરદેશીશું પ્રીતડી, મેં કરી તું ન કરેશ;	
નશે તુરીય કુદાવતો, ઊભી હાથ ધસેશ.	૩.
સન્નનનશું જે પ્રીતડી, છાની તે ન રહાય;	
પરિમલ કરતૂરી તણો, મહીમાંહે મહકાય.	૪.
સન્નનન સન્નનન એકજપે, એક સન્નનન ચિત્ત ઐર;	
માનત હે તમ જીવડું, એક ચિત્ત દોઉં ઠાર.	૫.
સન્નન તો છોડી ચલે, પણુ ગુણ મૂકી નય;	
અંતર ધૂઆ નીકળે, બાહર આળ ન થાય.	૬.
ભૂતળ લિંબાદિક ધણા, પણુ ચંદન કિહાં કોય;	
પાપાણે પૃથિવી ભરી, પણુ મણિ કિહાંએક હોય.	૭.
પ્રતિદિન કિરટા રવ કરે, પણુ ચૈત્રેં પિક મીઠં;	
ખલ સંકુલ આ જગતમાં, વિરલા સન્નન દીઠ.	૮.
પંથસરે જાતાં થકાં, કેમ કરી રાખું એહ;	
તેણે મુઝને સંભારન્યો, રાખી અવિહડ નેહ.	૯.
એમ કહી વચ્ચાભૂપણે, બહુલ કરી સત્કાર;	

ખેલુ નારી રથશું સજી, નિકળીયા તેણી વાર.

૧૦.

રાજા વોળાવી વળ્યા, કુંવર ચલંતા તામ;

હામ હામ રેહતા થકા, પોહોતા ચંપા ગામ.

૧૧.

ઢાળ ૩ જી.

(મારી અંખાના વડ હેઠ, ભર્યાં સરોવર લેહેચો લે છ રે—એ દેશી).

ચંપા નગરી ઉપકંઠ, વહે ગંગા નદી વેગળી રે;

શિવશંકર મોહોડું નામ, જાણી છાની રાગેં હળી રે;

અયશ્રાંત ભવાની બીત, પ્રીતેં જટામાંહે સાંકળી રે;

હર સંગ જટામેં ગંગ, રંગ અનંગ રમશું મળી રે;

ચંપા ચંપક વન જોય, નંદનહારી મેર વસે રે. અં ૧. આંકણી. ૧.

પણુ ભંડશી ચાત્ર પ્રચંડ, ઉદંડ રેહેતો તોફાનમેં રે;

નિલ ભરમ લગાવે દેહ, ગેહ કરે સમશાનમેં રે;

રંગભોગમેં હોત વિજેગ, શોક ભરે દિન કાઢતી રે;

ભામા નિખળે ભરતાર, પેટ બળે પિંડ પાડતી રે. અં ૨.

એક લિલડી પૂંઠે ધાય, નિર્લજ રૂ વળગ્યો જડ રે;

તે દેખી ગંગા નાર, શોક ભરે નિલખી થઇ રે;

સુરસદ્ર પદ્મદ્રમાંહે, અંપા કરી ફરી અવતરી રે;

ધરી દેવ નદી નિજ નામ, કામેં દિમાચલ ઉતરી રે. અં ૩.

કરી સિંધુ સખીને શાન, બહુલ સાહેલીયેં પરિવરી રે;

જલધિવર વરવા હેત, ચંપા મારગ સંચરી રે;

નિજ જોખન મંદ ઉન્માદ, જળકલ્સોલેં કરી ખેલતી રે;

હંસજીગલ કરે જળકેલિ, પોપટ મેના જળ ઝિલતી રે. અં ૪.

પરદેશી ધણાં નર નાર, તીર્થ લહી જળ ન્હાવતાં રે;

મળી મેળે મહીયર સાથ, પ્રેમભરેં યુથુ ગાવતાં રે;

પાસેં ચંપક વન એક, વૃક્ષ અનેક અંદન તથાં રે;

ફળ દાડિમ દ્રાખ રસાળ, લિંબ કદંબ ફણુયાં ધણાં રે. અં ૫.

જાંબુ રાયણ અંજર નારંગી ને સીતાફળી રે;

રામ જામ તિલક હોંતાલ, સાલ રસાળ લિંબુ વળી રે;

ખડુ ચંપક વૃક્ષ અશોક, શીતળ જેહની છાંયડી રે;
 મધુરાં વર નિર્મળ નીર, દૂપ સરોવર વાવડી રે. અં ૬.
 સહકાર તરને ડાળ, કોયલ બેસી ટહુકા કરે રે;
 કમળા વિમળા ને કુમાર, હર્ષ બરે તિહાં ઉતરે રે;
 મુખ શુદ્ધ કરી લેછ વાર, ચાર ઘડી દિન આવતો રે;
 જિનરાજનું મંદિર ત્યાંહી, દેખી ધર્મિભલ જાવતો રે. અં ૭.
 વિમળા પશુ આવી માંહે, જિનમુખ દેખી આશ્ચર્યહી રે;
 સાચવિયાં દશ તિગ તેણે, વિમળમતિ વિમળા સતી રે;
 વંદી ઉભી કર જોડ, જોલે પ્રભુની આગળ રહી રે;
 ભવ અટવીમાં મહારાજ, કર્મકર્ધન મેં સહી રે. અં ૮.
 હામ હામ કુદે વને સંગ, મારગ ભૂલી તૃષ્ણા સજી રે;
 નવિ મળીયો આ સંસાર, તુમ સરીખો રે શ્રી નાથજી રે;
 આજ પુણ્ય ઉદયને જોગ, મરધર દેશે આંખો ફળ્યો રે;
 થઈ મેહેર નગર તુમ આજ, મેં વિશ્વાસે ચિત્ત સાંકળ્યો રે. અં ૯.
 કરી સેવકનાં દુઃખ દૂર, વંછિત મેળા મેળાવજો રે;
 તુમ ચરણ શરણ મુજ નાથ, સાથ મેળાવો ભવોભવ હજો રે;
 જિન વંદી ઉતારી બાર, કુંવર કહે કમળા ભણી રે;
 જઈ આવું ચંપા માંહે, હામ ઉતારાને કારણે રે. અં ૧૦.
 કહે કમળા દેશ વિદેશ, ધૂતે બરી રે ચંપાપુરી રે;
 તું હંગાય રખે વાસ ત્યાંહી, જેમ રથશું હરી સુંદરી રે;
 કહે કુંવર કહો તે વાત, કમળા કહે સુણો દિલ ધરી રે;
 વ્યંખકપુર દક્ષિણ દેશ, નંદા સુનંદા કોટેશરી રે. અં ૧૧.
 શેઠ પુત્રી રૂપાળી નામ, બીમ કુટખિકશું હળી રે;
 રથ બેસી લેછ ધન લાખ, કરી સંકેત ને નીકળી રે;
 આવી ચંપાવન ઉપકંઠ, ચંદ્રા નદીતટે ઉતરી રે;
 સિંહ ક્ષત્રી પછે તાસ, ધૂતકળા ચિત્તમાં ધરી રે. અં ૧૨.
 સુણિ કન્યા મુખે પિતુનામ, કહે સિંહ હું બસે આવિયો રે;
 મુઝ માતુલ સુત તુઝ માત, વાત સજી ઘેર સાવીયો રે;

ધરમાળે ઉતારો દીધ, તાણું દિયે નિશિ દાદરે રે; ચં ૧૩.
 જુઓ ધૂતે ઠગ્યા નર નાર, તેમ તુજને કોઇ આચરે રે.
 કમળાનેં બોલે કુમાર, વાત અધૂરી તમેં શાંભળી રે;
 રાત્રેં રૂપાળી નારી, ચિંતે ઠગેં ઠગી સાંકળી રે;
 નિશિ પાછલીયેં ધરપુંઠ, બારીચકી બેહુ ઉતર્યા રે;
 લેઈ સિંહતણે મણિહાર, રથશું મારગ સંચર્યા રે. ચં ૧૪.
 સિંહ જાઓ નિસે પરભાત, હાર હર્યો તવ જાણીયો રે;
 ધૂંઠ ધાયો ધરી હથિયાર, અથ ચડી તંગ તાણીયો રે;
 વાયુવેગ તુરંગ ચલંત, બાવીશ કોશેં જઈ તે મળેં રે;
 રૂપાળીયેં દુરથી દીઠ, વેગેં ચલાવ્યો રથ વડતળેં રે. ચં ૧૫.
 ગળે હાર મહી વડ ડાળ, બુદ્ધિ ઉપાધ ઉપર ચડી રે;
 ભાગે રથ લેઈ ભીમ, રૂપાળી વચનેં અડી રે;
 સિંહ દેખી તુરગ વડ હેઠ, હવિ અસિ જુએ ઉપર જઈ રે;
 રૂપાળી ઉતરી અન્ય ડાળ, અથ ચડી ખર્જ લેઈ ગઈ રે. ચં ૧૬.
 શેગટ કરાવે વેઠ, વાજી વેસ્યા ને વાણીયા રે;
 તે વારેં તેહનેં હેઠ, જ્યારેં જે અધિકારીયા રે;
 દેખી ઉતરીયો સિંહ, રોતો ધૂર્ત ધરે ગયો રે;
 રૂપાળી મળી રથ સાથ, ભીમ પ્રિયાશું સુખીયો થયો રે. ચં ૧૭.
 વદે ધમ્મિલ એહવા ધૂર્ત, જે મુજનેં બહુલા મળે રે;
 પણ પરમેષ્ઠી સુપસાય, સદગુર હાથે કોઇ નહુ છળે રે;
 એથે ખડેં એ ઢાળ, ત્રીજી હુઈ સોહામણી રે;
 શુભવીર કુમારની વાત, સુણી કમળા હરખી ધણી રે. ચં ૧૮.

કોશિકા.

કુંવરનેં કહે કમળા હસી, તુજ અતિ બુદ્ધિ પ્રકાશ;
 કામ કરીને ઉતાવળા, આવો છઠાં અમ માસ. ૧.
 જૂપ જુજંગમ વાણીયા, ઠગ ઠકર સોનાર;
 નિશાસેં રેહવું નહીં, મંકડ બહુઅ બીલાડ. ૨.
 વેસ્યા દિજ કોટવાળ ભટ્ટ, નાપિત ને ભૂતકાર;

- શક્તી સંગ ન કીજિએ, આઠમો મૂર્ખ ગમાર. ૩.
 મોકલું બાહુ પરઠાન્યો, સુંદર લેજે મેહેલ;
 જેમ વિમળ સુપ્રસન્ન હુવે, રહે વળી ઘાડા વેહેલ. ૪.
 કમળસેના ઉપદેશથી, ઉઠે ધમ્મિલ જામ;
 શબ્દ શકુન હોવે બલાં, સિંહ વંછિત કામ. ૫.

ઉક્તં ચ ॥ અષ્ટૌ પાદા બુધે સ્યુર્નંધ ધરણિમુતે સપ્તર્જાવે પદાનિ ॥
 પ્રેશાન્યે કાદશાર્કે શશિશનિ મૃગુજે સાર્દ્ધચત્વારિ પાદાઃ ॥
 તસ્મિન્ કાલે મુદ્હર્ત્તઃ સકલ બુધજનઃ સર્વકાર્યાર્થસિદ્ધિઃ ॥
 નાસ્મિન્ પંચામશુદ્ધિર્ન ચ સ્વચરબલં ભાવિતંગર્ગમુખ્યૈઃ ૬
 ઠાળ ૪ થી.

(સ્વામી સીમંધર વિનતિ—એ દેશી.)

- ચતુર ચિત્તચાહક ચંદ્રમા, ચાલિયો ધમ્મિલ કુમાર રે;
 ચંપાની પાસેં ચંદ્રાવતી, નદી જળ ચંચળ ચાર રે. ચતુર ૧.
 તાસ પરવાહ જળ જઈ પડે, પાસે ગંગા એ ઉત્કંઠ રે;
 રમજમ કરતી લધુ બાલિકા, ધાય મળે માયને કંઠ રે. ૨.
 દોય ધડી ત્યાંહિ નઈતટ રહી, દેખતો જળકમળ તામ રે;
 કરત કીડા કળાકુશળ તે, નલિનીદલ છેદ ચિત્રામ રે. ૩.
 શુષ્કતરુવદ્ધ પરિવેષીને, ખીડાં તબોલ પરેં કીધ રે;
 ગંગા પ્રવાહમાં જઈ પડે, ચંદ્રા નઈજળ સહસિદ્ધ રે. ૪.
 પત્ર ચિત્રામ એમ બહુ કરી, મેહેલતો જામ કુમાર રે;
 નરજુગલ તામ ચંદ્રાતટે, આવી દેખે તેણિ વાર રે. ૫.
 પૂછતા દોય તે કુંવરને, પત્રછેદક કોણુ દક્ષ રે;
 કુંવર કહે મેં કરી મેલીયાં, પૂછવું કહો કેણેં લક્ષ રે. ૬.
 તે કહે ચતુરશિરોમણિ, સાંભળો વાત ગુણધામ રે;
 કપિલ ભૂપાળ ચંપા તણો, પુત્ર રવિશેખર નામ રે. ૭.
 મિત્ર વર્ગે કરી પરવર્ધો, સુરનદી ખેલતો આજ રે;
 વિવિધ કળપત્ર ચિત્રામણી, દેખી વિસ્મિત જીવરાજ રે. ૮.

ગુણપરીક્ષક નૃપનંદને, જોવા કારણ અમ દોય રે;
પ્રેપિયા તેણે ઇલાં આવીયા, હરખિયા તુમ મુખ જોય રે. ૫૦ ૯.
તુમને બોલાવે જીવરાજ તે, આલિએ ધરિય ઉલાસ રે;
અતુરશું અતુર મેજો મજે, તો ફળે ઉભયની આશ રે. ૫૦ ૧૦.

યદુક્તં ॥ ગંગાશ્રયાત્ સતત હૈમવર્તીપ્રસંગાત્ ।

શીતાંશુના ચ શિવશૈત્યનિર્પીડતોસિ ॥

તાપત્રયાગ્નિપરિપીડિત માનસે મે ।

સંગત્ય તિદ્વઃસિ તદોભયકાર્યસિદ્ધિઃ ॥

મંત્રી નૃપ વૈદ્ય દાનેસરી, ધાર્મિક ગણક દવિરાજ રે;
પંડિત સધન નવ મિત્રથી, સાધિયે વંછિત કાજ રે. ૫૦ ૧૧.
એમ સુણી તેહશું આવીયો, ધર્મિલ નૃપસુત પાસ રે;
કરત પ્રણામ નૃપનંદને, બહુત આદર દિયો તાસ રે. ૫૦ ૧૨.
અતુર અંપાપુરી કિહાં થકી, આવીયા પૂછે ધરી નેહ રે;
કુસંગપાટણથી કુંવર કહે, દેશ દેખણ ગુણગેહ રે. ૫૦ ૧૩.
કહે જીવરાજ ધરમાણસાં, તુમ તણા કિહાં વિશ્રામ રે;
ધર્મિલ બોલે નદીને તટે, ચેલ અંપક વન હામ રે. ૫૦ ૧૪.
એમ સુણી નૃપસુત હરપિયો, હસ્તિખંધે ચઢી તામ રે;
ધર્મિલ પાસેં બેસારીને, આવીયા તેહ વનહામ રે. ૫૦ ૧૫.
મિત્ર એક નગરમાં મોકલી, સુંદર મંદિરમાળ રે;
ધર્મિલ વસતીને કારણે, કરત જીવરાજ ઉજમાળ રે; ૫૦ ૧૬.
કરીય બહુમાન વિમળા પ્રમુખ, રથ સજ્જ લાગ્યા પુરમાંહિ રે;
મેહેલમેં સર્વ ઉતારીયા, દાસ દાસી દિયાં ત્યાંહિ રે. ૫૦ ૧૭.
આસન અશન વસનાદિકેં, પૂરી ધરી અંતર નેહ રે;
વળી બલામણુ કરી મિત્રને, બૂપસુત ગયો નિજ ગેહ રે. ૫૦ ૧૮.
બીજે દિન કમળા કહે કુંવરને, નામતટે ગયે પરભાત રે;
ગજશિર ચઢી તમેં આવીયા, તેણે સમે થઇ મુણો વાત રે. ૫૦ ૧૯.
વિમળસેના કહે મુઝ પ્રતેં, એ કાણુ મળ ચઢી આય રે;

મેં કહ્યું ધર્મિભલ તેડવા, આવે તુઝને જેમ રાય રે.	૨૦ ૨૦.
ભાગ્યનો ઉદય ક્ષણમાં થયો, જુઓ નિજ ચિત્ત વિચાર રે;	
તુજપર રાગ બહુલો ધરે, જેમ જગ પરિણીત નાર રે.	૨૦ ૨૧.
સા કહે વાત એ મત કરો, માહરી આગળ માય રે;	
કાગરપ દુમક મુઝ દાસ છે, તેણે કરી માન પોસાય રે.	૨૦ ૨૨.
તુમ ઠકરાઇ દેખી કરી, રીઝી નહીં એ લવલેશ રે;	
બહુલકર્માને નવિ ગુણ દીધે, સદ્ગુરનો ઉપદેશ રે.	૨૦ ૨૩.
ધર્મિભલ સુણી મન ચિંતવે, દેવચરને મળી નાર રે;	
તે પશુ મુઝ વશ નવિ થઇ, કીજીયે કવણ પ્રકાર રે.	૨૦ ૨૪.
મન ધરી જાપ પરમેષ્ઠીના, કરત નિશિ વસિય એકાંત રે;	
દિવસે ભોજન કરી મિત્રશું, નૃપસુત સાથે કોડંત રે.	૨૦ ૨૫.
સ્નાનતૈલાદિક મર્દને, સરસ મનોવર્ધિત આહાર રે;	
તેણે કરી રૂપકાંતિ વધી, હુઓ કામદેવ અવતાર રે.	૨૦ ૨૬.
દિવસ બેહેંતાળી વહી ગયા, સ્વપ્નામાં દેવ કહે એમ રે;	
વિમળસેના તુઝ વશ હોશે, જગતાં પ્રગટીયો પ્રેમ રે.	૨૦ ૨૭.
ખંડ ચોથે સુખ રસજરી, ઢાળ ચોથા કહિ સાર રે;	
વીર કહે ધર્મથી પામીએ, જગતમાં જય જયકાર રે.	૨૦ ૨૮.

દોહરા.

એક દિન રાજકુંવર મળી, ગોષ્ઠિકથું કરે વાત;	
વિમળા ધર્મિભલની નથી, નારી અવરથું જાત.	૧.
બોલ ચાલ નવિ દેખીયે, નદીં એહને વશ નાર;	
કાલ્યેં બેળા વન જઇ, લીજેં એહનો પાર.	૨.
સમ સંખી સહુને કહે, જળકીડાને હેત;	
જમવું રમવું વાડીએ, આવજો નારી સમેત.	૩.
ધર્મિભલ કમળાને કહે, ગર્ભ ચંપામાં લાજ;	
ગોષ્ઠિલ હસશે વન જશે, દેખતાં જીવરાજ.	૪.
સુણી કમળા વિમળા પ્રયે, જાંપે તું ઉપરાંઠ;	
અતિ તાપ્યું તૂટી જશે, સાંધતાં પડશે ગાંઠ.	૫.

સુંદર રૂપે ન રાચીયે, માચીયે ગુણીને સંગ;
પંડિત પ્રતિ નિરવહે, મૂરખ રંગ પતંગ.

૬.

ઢાળ ૫ મી.

(મધુખિંદુ સમેા સંસાર, મુંઝાણા માદહતા—એ દેશી.)

સુશુ વિમળ વિમળમતિ, ગતિ તાહારી કિહાં મધ;
સમઝાવી ન સમઝે કાંઈ, રોઝ પરે થઈ;
પીયરમેં તજી રાજધાની, જવાની જગતે;
દેષ જન્મ ઉછેરી જેણુ, રહ્યાં દિલ દાઝતે.
શીખ દેવી ચતુરનેં સાર, ન દેવી મૂરખાં;
સુગૃહીનિગૃહી કપી કીધ, નહીં ગુણ પારખાં.
તિહાં પણ અપજસનો તાગ, રહ્યો નહીં પાછળે;
સુખ લેવા નીકળીયાં વિદેશ, રહ્યો કંઝેશ આગળે;
ખલવાટ શિરે રવિતાપ, તપતો નર ધણો;
આવી બેઠો શીતળ તર છાંદ, કોઠકળેં હણ્યો.
દાન માન આપધ અપમાન, સુરતીકું છુપાડીએ;
આયુ ધન મંત્ર ધરતું છિદ્ર, કહિં ન દેખાડીએ;
દૈવ રૂં દીએ દુઃખ પોઠ, તે સેહેવી સોહલી;
અણુસમણુ હડીલી નાર, શીખવવી દોહલી.
વારંવાર ધણું શું કહીએ, કળા ચોસઠ બણી;
પણુ દીર્ઘ નગર નહીં કાંઈ, થઈ નૃપનંદિની;
મતિ થોડી ઉઘેરી છોરી, ચક્રારી સાંભળો;
અભિમલનું વચન પ્રમાણુ, કરો તજી આમળો.
ન મળે નર એહવો વર, સંસારેં જોવતાં;
તજી એ વર અવર કરેશ, જશે દિન રોવતાં;
રંગરસિયા બાહેર રંગ, ચણોડી સમ ધણા;
મજી ઉત્તમ ચૂના સમાન, બીએ રંગ નહીં મણા.
નરદક્ષ કળા વિજ્ઞાન, રતી ગુણેં અટકળેા;
મુજ બાગ્ય ઉદયથી એહ, સુરસાન્નિધ્ય મળેા;

૧.

ટેક.

શીખ૦ ૨.

શી૦ ૩.

શી૦ ૪.

શી૦ ૫.

કાંઈ તૂટાતૂટું સત્ર, સુખજી સાંધીએ;
વળી પાણી પેહેલી પાળ, પનોતી બાંધીયે.

શી. ૬.

નિઃસ્નેહી દુર્જન સાથે, નેહ નિવારીયે;
સુસ્નેહી સમજન સાથ, પ્રીતિ વધારીયે;

જગ નારી નરને પાય, પડતી દેખીયે;
તુજ વિરખા સહે એ બોલ, તસ ન કહેખીયે.

શી. ૭.

રતી કાક કરંકકે સંગ કે, હંસા સરવરે;
જીવ જળચર જળથું પ્રીત, પંખી તરવરે;

પંડિતને પંડિત ખેલકે, મૂરખે મૂરખાં;
તેહને તેહવાથું પ્રેમ, જે જેહ સારખાં.

શી. ૮

શી આહના કલ્પતરની, જે મેર રજા;
મણિ માણક નાવે કાજ, સાચર સંગ્રહાં;

રાય રાણાની શી આહ, જે સ્વારથ પૂરીયા;
રડા રાયજીને સહકાર, જે ઉપગારીયા.

શી. ૯.

કેમ ધર્મિભક્તે ભરતારપણે નવિ માનતી;
દાન ધર્મીવડે જગવીર, થાશે શ્રીપતિ;

તેથી અધિક હોએ જો આહ તો, વન કીડારસે;
પરબાતે નૃપસુત સાથ, નર બોહોળા જશે.

શી. ૧૦.

તુમેં પશુ તિહાં જાળેનં રૂપ, નિહાળો નર તથાં;
મન્યાએં વરો વર અન્ય, કુઆરીનેં વર ધણા;

મનમાન્યા નરથું ગોઠ, કરો ચરજી જિહાં;
અમો જાળથું અમારે દેશ, તમેં રહેજો તિહાં.

શી. ૧૧.

જેહનેં ધરનારી કુનારી, કુલક્ષણ બેટીયાં;
નર નિર્ધન પુત્ર કુપુત્ર, કુસંગે બેટીયા;

એ સર્વને સુતાં છોડી, ન રહિએં દુંકડે;
દુઃખ જાળ વસિએં દશ કોશ, લવતે દુંકડે.

શી. ૧૨

રૂપજીવન વણિકવું દેખી, તું રીઝી ધણી;
પણુ ન કરી પરીક્ષા કાંઈ, ગુણુ અવગણુ તણી;

આ ધમ્મલ રાગી રૂપ, ધીરજ સુર સારિસો;
દેવરત્ન દિગ્ધે કંઠહાર, ઉડાવે વાયસો.

શી૦ ૧૩.

આવળને પુલ્લ વિચાલે, પડી ચંપા કળી;
તિમ ચતુરા કેરી ગોઠ, મૂરખશું મળી;
લાત પડિતની વર મૂરખ, હિત નહુ જાણિયા;
કંઈ રૂઠા ભલાં ભૂપાલ, તૂઠા નહીં વાણિયા.

શી૦ ૧૪.

જો પેહેલી પરણીશ તો તું, હોએ પટ્ટધારિકા;
દેવ વયણું વરશે એહ, રાજકુમારિકા;
એહથી અધિકા ગુણવંત, પુરૂષ જગમાં નહીં;
આપછંદાપણું તજ વત્સ, એહને વરો સહી.

શી૦ ૧૫.

આપ છંદે વિબુધ નર પથ્ય, વિણસંત દેખાએ;
તુઝ સારિખી સુકોમળ નાર, શી ગતિ લેખાએ;
વસુદતા નારી ધૃષ્ટાવિહારી દુઃખ વરી;
વળિ શત્રુદમન નર રાય, આપ મતિ કરી.

શી૦ ૧૬.

મુઝ શીખ સુધારસ પીને, મગજ હો સદા;
સુખને વિલસો એહની, સાથ કરી મુદા;
ખંડ ચોથે પંચમી ઢાળ એ, ધમ્મલ રાસની;
શુભવીર વિવેકની વાત, પૂરણ આશની.

શી૦ ૧૭.

દોહરા.

વિમળસેના વિનયે વદે, મા તુઝ વચન પ્રમાણ્ય;
તું હિતકર મુઝ જનમની, તુઝ સાથે મુઝ પ્રાણ્ય.
મુઝ મેહલી તુઝને જવું, બોલવું ન ધટે તુઝ;
હું ન રહું ખિણ્ય વેગળી, જાણે તું હૃદયવું યુઝ.
જે જે વચન તમે કહ્યાં, તે સવિ સાચાં માય;
ઓપધ વેદ કડુક દિયે, રાગીને સુખ થાય.
પણ્ય મુઝને કહો તે કયા, કોણ્ય વસુદતા નાર;
આપ મતે કેમ દુઃખ લણ્યું, કહે કમળા અધિકાર.

૧.

૨.

૩.

૪.

કાળ ૬ ક્રી.

(રામ ભણે હરી હઠીએ; અથવા, બીજી અશરણ ભાવના—એ દેશી.)

ઉજ્જેણી નગરી વસે, ગાથાપતિ શિરદાર રે;
નામેં વસુભિત્ર સુંદર, ધનસિરીના ભરતાર રે;
ધનવસુ તાસ કુમાર રે, યેટી વસુદત્તા સાર રે;
દેખી રંભાવતાર રે, નાગની કન્યા ઉદાર રે;
નાહી પેટી પાતાળ રે, હજીય ન આવ્યો નિકાલ રે.

૧.

આપમતી અવળો ચલે, ન વળે વાળ્યો લગાર રે;
અવળો રાહુનો ચાર રે, મૂકી માથાનો ભાર રે;
ચંદ્રને કરે અપકાર રે, તેણે તનુ કૃષ્ણ અપાર રે.

આપ૦ ૨.

કોસંખી નગરી થકી, ધનદેવ સારથવાહ રે;
વેપારેં તિહાં આવીયો, લાગ્યો પ્રેમ અથાહ રે;
વસુદત્તાનો વિવાહ રે, તેશું કીધો ઉત્સાહ રે;
લેઈ નિજ ઘર જાહ રે, માતપિતા વધૂ આહ રે.

આ૦ ૩.

સુખસંભોગ વિલાસમાં, કેતો કાળ ગમાય રે;
સુરસમ નંદન દો થયા, ત્રીજો ગર્ભે ગવાય રે;
નવમો માસ સહાય રે, પિયુ પરદેશ સંધાય રે;
વસુદત્તા વિલખાય રે, માત પિતા ચિત્ત લાય રે;
મળવાતું મન થાય રે.

આ૦ ૪.

તેણે સમે પુરવન ઉતર્યો, સાથ ઉજ્જેણીયેં જાય રે;
વસુદત્તા સુણી સજ થઈ, સાસુ સસરો રોકાય રે;
કહો પુત્રી કિહાં જાય રે, એકલી પંથે બીહાય રે;
હુઝ પતિ જગ ધર આય રે, તવ ચિત્ત કરજો સોહાય રે.

આ૦ ૫.

સસરાનેં વળતું કહે, મુજ પતિ શું કરનાર રે;
આપ મતેં ચલી એકલી, ન ગણી શીખ લગાર રે;
દો સુત સાથે વિહાર રે, સાથ ગયો કોશ ચાર રે;
જુલી પંથ ગમાર રે, ચાલી પંથ ઉતાર રે.

આ૦ ૬.

તે દિન ધનદેવ આવીયો, પૂછે માયને વાત રે;

સર્વ કહે વહુ નવિ રહી, રાખી પણ પરભાત રે;
 પીડે હડીલી કુળત રે, પીયરીયાં ભણી જાત રે;
 સાથ ગયો લેછ રાત રે, જાણીયેં ભેળી ન થાત રે.
 માંભળી ધનદેવ ચાલીયો, તસ પગલે અનુસાર રે;
 અરધી રાત્રેં તે જઈ મળ્યો, દેખી અટવી મોઝાર રે;
 રોતા ચાલે કુમાર રે, વાળી ન વળી તે નાર રે;
 સુંદર વૃક્ષ નિહાળ રે, રાત વસ્યાં તેણી વાર રે.
 વસુદત્તા પેટ વેદના, વ્યાપી ખમીય ન જાય રે;
 લિંબાદિક તરપણવેં, ભારી પણ ન સમાય રે;
 પુત્રજન્મ તિહાં થાય રે, રાત્રિ તિમિર ભરાય રે;
 દો સુત નિંદ ઘેરાય રે, ન લહે જળ તાણું ઠાય રે;
 તેણે નવિ શૌચ કરાય રે.
 રૂધિર ગંધ મૃગમંસ જ્યું, પામી વાધ આવંત રે;
 લેછ ગયો ધનદેવને, સા તસ દુઃખેં રોવંત રે;
 લહી મૂર્છાં વિલપંત રે, તમ હૃદય જાય બ્રાંત રે;
 તેણે થણુ દુઃખ બલંત રે, જન્મ્યો બાલ મરંત રે;
 ઉભય વિજ્ઞેગે જલંત રે.
 રોતી પ્રભાતેં દો સુત ગ્રહી, રણુમાં ચાલી તે જાય રે;
 વૃષ્ટિ અકાળેં તિહાં થઇ, નદીએ નીર ભરાય રે;
 દેખી વિવ્હલ થાય રે, એક સુત ઉતરી આય રે;
 તે પણ તીરેં ઠવાય રે, ખીજે લેવાને જાય રે;
 લેછ જળ ઉતરાય રે.
 વિચમાં શીલા તલ ખસી પડી, હાથ વધુટો તે બાળરે;
 જળ વેગે દોય વહી ગયાં, પામ્યો નંદન કાળ રે;
 જળ પડી માત નિહાળ રે, કાઠે જે ઠવ્યો બાળ રે;
 નહેં નદીય વિચાળ રે, પડીયો દેખ તે કાળ રે;
 મરણુ લણો તતક્ષણ રે.
 જળ વેહેતો તર એક લહી, વળગી જીવિત આસ રે;

આ૦ ૭.

આ૦ ૮.

આ૦ ૯.

આ૦ ૧૦.

આ૦ ૧૧.

આ૦ ૧૨.

દો ધડીએ તટ ઉતરી, બેઠી થયે નિરાશ રે;
 હડી ગધ વનવાસ રે, આલી તરફરે તામ રે;
 સિંહગુહપાલ છે પાસ રે, લેધ ગયા ભર આસ રે.
 કાલદંડ સેનાપતિ, બેટ કરી સજી વેશ રે;
 પદરાણી કરી થાપતો, દેખી રૂપ વિશેષ રે;
 બીજી રાણી અશેષ રે, મુખ નવિ જોવે નરેશ રે;
 કરતી તેહ કલેશ રે, ચિંતે છિદ્ર લહેશ રે;
 તો સવિ કાજ કરેશ રે.

આં ૧૩.

આં ૧૪.

વરસાંતર એક સુત થયો, વસુદત્તા સમ રૂપ રે;
 તવ નૃપને કહે રાણીયો, તુમે પડીયા રૂપ રૂપ રે;
 તેણે અમે કહીએ શું ભૂપ રે, દેખો પુત્ર સરૂપ રે;
 ભોગવે પર નર ગૂપ રે, નરસમ હોએ સુતરૂપ રે;
 પૂજે પ્રિય કરી ધૂપ રે.

આં ૧૫.

કાહાડી ખડ્ગ ધરી આગળે, સુત આતિમ પરખાય રે;
 નિજ સુત મુખ શ્યામ ઉજળું, બાળ તેજ ન ખમાય રે;
 નયન અધર કર પાય રે, તપનોદય જ્યું અગાય રે;
 નિજ તનુ દેખે વિચ્છાયરે, કોપ્યો દુષ્ટ તે રાય રે;
 પુત્ર હણ્યો દેખ વાય રે.

આં ૧૬.

વસુદત્તા શિર મૂંડીને, મારી નેત્ર પ્રહાર રે;
 બિલ્લ સુભટને આપી કહે, બાંધી તરૂ પુર બાર રે;
 દેખે લોક હજાર રે, તેણે જઈ બાંધી તે નાર રે;
 પથે તરૂળ શાળ રે, પાસે કવણાધાર રે;
 પાપને ઉદય વિચાર રે.

આં ૧૭.

અશરણ દીણ અનાથ સા, તરપી ભુખી કંગાલ રે;
 એહવે ભાગ્ય ઉદયથકી, આવી ઉતરીયો વિશાલ રે;
 આશ્ર સરોવર પાળ રે, જાયે ઉજળેણીયે હાલ રે;
 જોતા તૃણ કઠ હાર રે, સા તરૂ બાંધી નિહાળ રે;
 છોડી લાવ્યા દયાળ રે.

આં ૧૮.

સારથવાહને સોંપતાં, સ્વસ્થ થઇ તેણી વાર રે;
પુછી વાત ધીરજ દીએ, કહે નવિ બીહે લગાર રે;
પ્રગ્ધ બાંધવ ધરખાર રે, તેહવું મુગ્ધ ધર ધાર રે;
રહે સુણી વસુદત્તા નાર રે, સાર્થવાહ કરે સાર રે. આ૦ ૧૯.

નામે સુવતા સાધવી, બહુચેલી પરિવાર રે;
જીવિત સ્વામીને વાંદવા, સાથમેં કરત વિહાર રે;
થઇ તસ સંગતિ સાર રે, સુણી નવતત્ત્વ વિચાર રે;
લહી સંસાર અસાર રે, સાર્થેશ આણા આધાર રે;
લીધા સંજમ ભાર રે. આ૦ ૨૦.

ગુરુણી સાથે ઉજ્જેણીએં, મળીયાં મા તાત ભાય રે;
વીતક વીત્યા તે સ્વિ કહ્યાં, સયણાં સમકિત પાય રે;
દુગુણો સવેગ થાય રે, તપ કરતી નિર્માય રે;
અંત્યે સ્વર્ગે સધાય રે, શ્રી જિન ધર્મ પસાય રે. આ૦ ૨૧.
ગ્રાથે ખંડેં રે એ કહી, છટ્ટો ઢળકતી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, અમૃતની પરનાળ રે;
ધરજે શીખ રસાળ રે, આપમતિપણું ટાળ રે;
છંડી કર્મજંજળ રે, લહે શિવસુખ ઉજમાળ રે. આ૦ ૨૨.

કોહરો.

વાત સુણી વિમળા કહે, વાત જણી ઘણી સાર;
વળી નૃપ અરિદમણુ તણો, કહે બીજે અધિકાર. ૧.
તવ જંપે કમળા ઇશ્યું, મુજ કેહેવાની હેવ;
શું નિરર્થકતા બોલવું, તુજ સુણવાની ટેવ. ૨.
રવિઉદયે વન પ્રેલીએ, જો ધમ્મિલ સહ જાય;
તો એ વાત સુણાવીએં, કાજ સકળ સિદ્ધ થાય. ૩.
વસુદેવ હીડેએ કહ્યાં, સુંદર દો દષ્ટાંત;
સમજુને સમજાવવાં, એ છે મંત્ર મહાંત. ૪.
વળતું તવ વિમળા વહે, કરશું સર્વ પ્રકાર;
તવ કમળા અરિદમણુનો, કહે હવે અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

(જૂઓ જૂઓ અચરિત્ત અતિ ભદ્રું—એ દેશી).

આપ છંદે છખીલા છલ વરે, તો રાંક તણી શી વાત હો;
ત્રંબાવતી નગરીનો ધણી, અરિદમન નામ વિખ્યાત હો;
આપમતી અવળો ચલે.

૧.

તસ રાણી સતી પ્રીતિમતી, પ્રીયા સાથે પ્રેમ અથાહ હો;
સહ પશુકિલિય તસ મિત્ત છે, ધણુવઘ નામા સંથવાહ હો. આપ૦ ૨.

એક બાળક ધનપતિને ધરે, મૃત માત પિતાદિક તાસ હો;
ખાઇ કૃકશ કંડનશાલમાં, વયે નામ કંચું ક્રોકાસ હો. આ૦ ૩.

સજી ઝાઝ જવનદીપ વાણીજે, ધણુવઘ સંથવાહનો પુત્ત હો;
ધનવસુ નામા જલધિ અહ્યો, ક્રોકાસ સખા સંજુત હો. આ૦ ૪.

જઘ જવનદીપ તટ નાંગર્યાં; દિન થોડે સુંદર વાય હો;
ભરી વસ્તુ તંબૂ તાણીયા, કય વિક્રય બહુલ થાય હો. આ૦ ૫.

રથકાર કલાનિધિ તે પુરે, ભણે છાત્ર ધણા તસ પાસ હો;
કઠ કર્મવિનય કરી શીખતો, તસ પાસ જઘ ક્રોકાસ હો. આ૦ ૬.

શીખી સર્વ કળા કઠ કર્મની, કળ સંચે ચલે આકાશ હો;
ગુરમેહેર નજર મતિ ઉઘમે, નહિ દૂર કળાવિધિ તાસ હો. આ૦ ૭.

શેઠ સાથે ગુર આણ્યા લહી, ત્રંબાવતી પાછા આય હો;
ક્રોકાસ રહ્યો ધર લેઇને, ચિતે આજીવિકા ઉપાય હો. આ૦ ૮.

નૃપ જાણુપણું કરવા ભણી, કરે કાષ્ઠકપોત તે દોય હો;
રાય શાલ સુકાવે અગાશિએ, લેઇ જાય ન જાણે કોય હો. આ૦ ૯.

ખળાં ખેત્ર તણા ધન સંહરે, કરે યુંબારવ રખવાળ હો;
રાય પૂછે મંત્રીને એ કિશ્યું, કહે મંત્રી સુણો ભૂપાળ હો. આ૦ ૧૦.

ક્રોકાસ કળાયંત્રે હરે, તવ તેડી કહે કરો યંત્ર હો;
તેણે નાવ કયું કળ સંચનું, દોય ખેસી ગગન ભમંત હો. આ૦ ૧૧.

દિન કેતે રાણી વીનવે, નૃપને મુજ ઇચ્છા નાથ હો;
પૂછે ક્રોકાસને રાય તે, આજ રાણી આવશે સાથ હો. આ૦ ૧૨.

કહે તે ન સમાયે જહાજમાં, દોય નર વિશુ ત્રીજે કોય હો;

- આપછં દે હોં કહે દંપતી, વાત જૂડી કરે શું હોય હો. આં ૧૩.
- એમ કહિ દંપતી નાવેં ચઢયાં, તવ બેલે તિહાં કોકાસ હો; આગળ પસ્તાવો પામશે, એટલી છે કળા મુઝ પાસ હો. આં ૧૪.
- હિત શિખ ન માની રાયે તે, ચાલ્યા ગગનેં કળસંચાર હો; દ્રોણ સહસ ગયે અતિ બારથી, કીલિકાં ભંગ જુટા તાર હો. આં ૧૫.
- નાવ પડિયું સરોવરમાં જઈ, ત્રણ જણ નિકળિયા બારે હો; પ્રજ્ઞાતાપે કરી સંતપ્યો, તિહાં અરિદમન નૃપ નાર હો. આં ૧૬.
- કોકાસ ભણે તવ ભૂપને, દોય બેસો એ તરણાય હો; ઉપગરણુ યંત્ર સજવા તણાં, લેઈ આવું હું એણેં કાય હો. આં ૧૭.
- પાસેં તો સલીપુર સેહરમાં, ગયો બેસારી કોકાસ હો; સૂત્રધારની શાલેં માગતો, ઉપગરણુ લધુ ગુરખાસ હો. આં ૧૮.
- કહે તે રથ રાયનો સજજ કરેં, તેણે હવણાં નવિ દેવાય હો; કોકાસ કહે હું સજજ કરેં, કહિ સજજ કરી ચક્ર ચઢાય હો. આં ૧૯.
- કળા દેખી સુતારેં ઓળખ્યો, તંબાવતીનો કોકાસ હો; કહે બેસો સુંદર ધર જઈ, અધિકરણુ લઈ આવું ખાસ હો. આં ૨૦.
- બેસારી ગયો દરબારમેં, કાકજંધ નરેશર પાસ હો; તસ વયણેં તેડાવી આદરેં, પૂછતાં જણુવે કોકાસ હો. આં ૨૧.
- રાય રાણી તેડાવી તે નૃપેં, નૃપખંધિખાણેં કીધ હો; રાણી અંતે ઉરમાં ધરી, કહે કોકાસનેં ગુણુ લીધ હો. આં ૨૨.
- અમ સુતનેં સીખાવો તુમ કળા, વિશ્વરહસ્ય શિખાવેં તેહ હો; ઘોડા દોય યત્રેં સજજ કરી, સુતનેં જણુવે ધરિ નેહ હો. આં ૨૩.
- કોકાસ સૂતો નિદ્રા ભરેં, નૃપનંદન ઉડી દોય હો; ચઢી અશ્વેં ગગન ચાલ્યા તિસેં, કોકાસ પૂછે કિહાં સોય હો. આં ૨૪.
- સુત અવર કહે દોય ઉડીયા, કોકાસ કહે ચયું શજ હો; ચરશે દો બાંધવ તુમ તણા, નવિ જણે કળનું મૂળ હો. આં ૨૫.
- સૂણી નૃપ રૂઠો દિએ કુમરનેં, વધ કરવાને કોકાસ હો; એક કુંવર વચનથી સાંભળી, કોકાસેં રચિયો પાસ હો; આં ૨૬.
- ચક્રયંત્ર ઉપર શળી કરી, બેસાડ્યા કુંબર વચગાસ હો;

કહે શંખનાદ કરે હું યદા, જવ ઠોકળ્યો ખીલી વિચાલ હો. આં ૨૭.
 કહી શંખ પૂર્યો સુણી કુંવર તે, ખીલી ઠોકી વચમેં જમ હો;
 તવ ગગનેં સવે શલા પ્રતેં, બેઢાણા મરણ લહે તામ હો. આં ૨૮.
 સુભટેં કોકાસનેં મારિયો, રાયેં જાણી સવિ તે વાત હો;
 હા હા કરતો ધરણી ઢળ્યો, કાકજંધ મુઝો આપધાત હો. આં ૨૯.
 કારાગારેં અરિદમણુ તે, આપ છંદે મરણુ લહે તામ હો;
 કમળા કહે બેટી સાંભળો, હિતચીખ ન માની જમ હો. આં ૩૦.
 ખંડ ચોથે આપ મતિ તજી, સુણતાં એ સાતમી ઢાળ હો;
 શુભવીર કહે ઓતા ધરે, નિત્ય હોજે મંગળમાળ હો. આં ૩૧.

દોહરા.

એમ કમળા વચણું સુણી, હરખી વિમળા નાર;
 ધમ્મિલનેં વરવા બણી, આપેં થઈ હુરિયાર. ૧.
 ધમ્મિલનેં કમળા કહે, સફળ થઈ તુજ આશ;
 વિમળા વરશે પ્રેમથી, નિવેંહેજ્યો ધર વાસ. ૨.
 સુણી ધમ્મિલ હરખ્યો ધણું, ચિંતવતો ધરિ નેહ;
 ગુરુદર્શિત વ્રતમંત્રનો, મહિમા અતુલ અચ્છેહ. ૩.
 જ્ઞામથી સવિ મેળવી, તેહિ જ રચણીમાંહી;
 ગાંધર્વે કરી પરણીયાં, બેહુ જણુ ધરિ ઉચ્છાહિ. ૪.
 રચણી વીતી સુખ ભરેં, રવિઉદયેં પરભાત;
 કમળા વિમળા કુંવરશું, જિનધર વંદન જાત. ૫.
 પ્રભુસાખેં કમળા મહી, વિમળા દક્ષિણુ હાથ;
 દેહ કુંવર દાહિણુ કરેં, કહે ધરી મેં તુમ સાથ. ૬.
 જીવતાં મુઝ પુત્રીનેં, નવિ દેશો ક્ષણુ છેહ;
 જો પણુ પરણો નવ નવી, તો પણુ ધરજો નેહ. ૭.
 અચ્છંકારી એહ છે, શિવશિર કુટિલા ગંગ;
 પણુ નિવેંહેજું નાથનેં, રાખે મોહોટા રંગ. ૮.
 સસરો ખારો જલનિધિ, બાંધવ અંકલંક;
 અપળા કમળા કેશવેં, લચ્છી કરી ધરિ અંક. ૯.

પ્રભુનજરેં પ્રેયસી તણે, અહિ કર કુંવર સનેહ;
 સાસુ વયણું શિર ધરી, આવંતા નિજ ગેહ. ૧૦.
 કમળા વિમળાનેં સજી, શોળ બલ્લા શશુગાર;
 માત સુતા રથ યેસિનેં, પોહોતાં વનહમઝાર. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સુતારીના બેટા તુનેં વિનવુરે લો, મારે ગરબે માડવડી લાવ જો, રમતાં અંગૂ-
 ઢડી વિસરી રે લો-એ દેશી.)

રથ યેસીનેં રાણીયો નીકળી રે લો, જીવરાજનો ધરી શશુગારજો;
 મેવા મીઠાછ કળ શિર થાળથું રે લો, દાસ દાસી તણે પરિવારજો. ૧.
 રસ કીડા રસેં રસિયા ધણા રે લો, તેણેં વસિયા વિખમ સંસારજો;
 જો કસિયા કસોટી જાની ગિરા રે લો, તે વસિયા મુક્તિ દરબારજો. રસ ૨.
 મિત્ર વર્ગ તણી રમણી ધણી રે લો, વનપ્રેલિચેં ભેળી થાય જો;
 જાણું ખેચરી વંતરી ઉતરી રે લો, રમે જૂચરીરૂપ બનાય જો. ર૦ ૩.
 પછેં ધમ્મિલ ગોષ્ઠિક સાથથું રે લો, આવ્યા બાગેં તિહાં જીવરાજ જો;
 હામ હામ તરતળ જાંઠવી રે લો, હય હાથી સુભટ રથ સાજ જો. ર૦ ૪.
 રચ્યા મંડપ શીતળ છાયમાં રે લો, જળ છાંટી જૂતળ શુચિ કાષ જો;
 પંચવર્ણી બિછાણાં પાથર્યાં રે લો, ચંદ્રચા ગગન તળ દીપ જો. ર૦ ૫.
 રસરંગ ભરેં સહુ ઉતર્યા રે લો, આવી બેઠાં તે મંડપ હેઠ જો;
 ગીત ગાન તાન રસરીઝમાં રે લો, કરે ધમ્મિલથું સહુ ગોઠ જો. ર૦ ૬.
 એણે અવસર ભોજન મંડપેં રે લો; બની રસવતી બાલે સુઆર જો;
 તવ બેઠા આસન ધરી મંડપેં રે લો, નિજ ગેહ વિભવ અનુસાર જો. ર૦ ૭.
 ચૂઆ ચંદન ધૂપ ઘટા ચલે રે લો, જીવરાજ ધમ્મિલ દોય પાસ જો;
 મથિરત્ન કનઠભાજન દિયે રે લો, જળ કળશ કુસુમ ધરી વાસ જો. ર૦ ૮.
 રાણી સાથેં વિમળસેના મળી રે લો, દોય પીરચંતાં ધરી પ્રેમ જો;
 પ્રિયા મિત્ર તણી પંખા કરે રે લો, કમળસેના હુકમ ભર સીમ જો. ર૦ ૯.
 કરી ભોજન તખોળ બીડિયો રે લો, ખાયે બેઠા તે મંડપેં જાય જો;
 પોતપોતાના પિયુને આસને રે લો, યેસી નારિયે જમણુ જમાય જો. ર૦ ૧૦.
 બેડી વિમળા ધમ્મિલનેં આજનેં રે લો, જીવરાજ પ્રિયા પશુ તેમ જો;

મન ગમતે જમતે રમતે થકે રે લો, સહુ ધરતી પરસ્પર પ્રેમ જો. ૨૦ ૧૧.
 સુખ તબોળ મંડપ જાવતી રે લો, ધડી ચાર કરી વિશરામ જો;
 સવિ દંપતી દિલ બર દીપતાં રે લો, જળકીડા કરે સર ઠામ જો. ૨૦ ૧૨.
 તિહાં ધર્મિભલ વિમળા ખેલતાં રે લો, જેમ રેવા કરેજીનાથ જો;
 જોઈ દંપતી સહુ શંસા કરે રે લો, કળાવંત વિચિક્ષણ સાથ જો. ૨૦ ૧૩.
 કરી ધર્મ ધર્મિભલ નર ઉપનો રે લો, જેણે પામી એ વિમળા નાર જો;
 શ્રમ સફળ થયો ધાતા તણો રે લો, કરી જોડ જુગતિ કિરતાર જો. ૨૦ ૧૪.
 હર ગૌરી શયી મધવા જિત્તી રે લો, નિશિ ચંદ્ર રતિપતિ કામ જો;
 હરિ કમળા હળી મળી રેવતી રે લો, જેસી જોડ સીતા ને રામ જો. ૨૦ ૧૫.
 સરોવરથી નીકળીયાં તે સવિ રે લો, માંડવામેં હિડોળા ખાટ જો;
 જઈ જોહાં જુગલ જુવતી સહી રે લો, જૂએ રસબર વેશ્યા નાટ જો. ૨૦ ૧૬.
 એક નજર ધર્મિભલ વિમળા બણી રે લો, બીજી નજરેં તે નાટકશાળજો;
 પણ જોતાં તુમિ નવિ કો લહે રે લો, મુનિ દોય ગુણેં બહુ કાળ જો. ૨૦ ૧૭.
 કરી શંકા ને કંખા વેગળી રે લો, હોય સમકેતિ ઉજવલ વાસ જો;
 તેમ ગોળિલ દિલમશંકા ટળી રે લો, દેખી ધર્મિભલ વિમળા પાસ જો. ૨૦ ૧૮.
 હવે નાટક પૂર્ણતા થયે રે લો, કરે વિમળા તે લાખ પસાય જો;
 જગદાતાના હોય વધામણાં રે લો, પાત્ર લોક ધર્મિભલ ગુણુ ગાય જો. ૨૦ ૧૯.
 મજી અસવારી સવિ નગરી બણી રે લો, ચઢયા હસ્તી ધર્મિભલ નૃપનંદ જો;
 રવિ રાતો થયો ગયો વારણી રે લો, ધર આગ્યા સહુ આણુંદ જો. ૨૦ ૨૦.
 ખંડ ચોથે ચતુર મેળા તણી રે લો; કહી આઠમી ઢાળ રસાળ જો;
 શુભવીર કુવર વિમળા મળી રે લો, રમે સુંદર ભોગ વિશાળ જો. ૨૦ ૨૧.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ચનાં, વિમળા ધર્મિભલ સંગ;
 રતિ સુખ નૃપ તે લહી ધણાં, વિકસ્યાં અંગ ઉપાંગ. ૧.
 પ્રેમ ભરેં પ્રીતમ પ્રિયા, રયણી ક્ષણબર જાય;
 દેવ દુગંદુકની પરેં, સુખમાં કાળ ગમાય. ૨.
 એક દિન રતિસુખ સંધિએ, રિસાણી પિયુ સાથ;
 ન દિએ જોલ મનાવતાં, તરજેડે વળી હાથ. ૩.

- તવ હસતાં ધમ્મિલ કહે, નાંધે તુઝને એહ;
કંત કટુક વયણા કહે, જાણે પ્રમદા નેહ. ૪.
- રમણની સાથે રૂપણ, ન કરે નિપુણા નાર;
નમણી ખમણી બહુ ગુણી, સુખ દેવે ભરતાર. ૫.
- વસંતતિલકા એક જગ નારી ગુણમંડાર;
કદીય ન દીડી રૂપણે, મુઝ રૂઠે ધરે પ્યાર. ૬.
- વયણુ અપૂરવ સાંભળી, લાગ્યું બળતાં બાણ;
સર્વ સહે પણુ નારીયો, ન સહે શોક્ય વખાણ. ૭.
- અધર ડસંતી કોધબર, કેશથી કુસુમ દિગ્ગળ;
નાંખે દૂરે મેખલા, મુદા નેજર હાર. ૮.
- રક્ત અશોક કમળ દળે, તુલ્ય ચરણુ સુકુમાલ;
પાયતલે ધમ્મિલ હણી, વચન વદે ધરખાલ. ૯.
- વસંતતિલકા દિલ વસી, જાણી વસી તસ ગેહ;
કહે વિમળા તે વલ્લભા, સાચો જાસ સનેહ. ૧૦.
- નારી વચન ધરખા તણાં, સાંભળી હસત વદન;
કુંવર ધરથી નીકળ્યો, રવિ હિલ્યે પ્રગ્ગન. ૧૧.

ઢાળ ૯ મી.

(અનિહારે વાલ્હોજી વાએ છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

- અનિહારે સ્વારથ મીઠો સંસારમાં રે, સવિ સ્વારથિયો સંસાર;
માતા વલ્લભ બાળને રે, જોવન વલ્લભ નર નાર. સ્વારથ ૧.
- અનિહારે ધમ્મિલ ચાલ્યો ખેદેં બર્યો રે, પોહોતો જીવરાજને ગેહ;
ભોજન વેળા ભેળા જમી રે, ચિત્ત ચિંતે વિમળા નેહ. સ્વા ૨.
- અનિહારે ચિત્ત વિશ્રામે વનમે ગયો રે, તિહાં દીઠા મુનિ અભિરામ;
ભવ અટવીમાં કરમે તપ્યા રે, તે પ્રાણીને વિશરામ. સ્વા ૩.
- અનિહારે શ્રુતસાગર સૂરી વંદીને રે, ખેડો ધમ્મિલ કુમાર;
તવ દીઠા તિહાં દીપતા રે, નવ દીક્ષિત દો અણુમાર. સ્વા ૪.
- અનિહારે ધમ્મિલ પૂછે શે કારણે રે, જોવન વય દિક્ષા ભોગ;
અધરચાણી કહે સાંભળો રે, એણે ભોગને બાપ્યો રોગ. સ્વા ૫.

- અનિહારે નયર કુશસ્થલમાં વસી રે, એક નેગમ મદન છે નામ;
ચંડા પ્રચંડા તસ નારીયો રે, નિર્યુ' નામ તિસ્થો પરિણામ. સ્વા૦ ૬.
- અનિહારે જોગી જોગણી સેવતાં રે, લહી વિદ્યા ને બહુ મંત;
કલેશ કરે દો કોઈ બરી રે, તેણે દુખીયો તે અલંત. સ્વા૦ ૭.
- અનિહારે પરદેશાંતર કારાધરેં રે, વળી રૂડો નરકાવાસ;
પણ દોય નારીના નાહલો રે, નવિ પામે સુખ ધરવાસ. સ્વા૦ ૮.
- અનિહારે ઝંઘડા ઝટાથી ઉઝગા રે, પુર પાસ દો નદીય કિનાર;
ગામેં દો ધરે રાખીને રે, એકાંતર વિક્ષસે વાર. સ્વા૦ ૯.
- અનિહારે એક દિન ડોષક કારણે રે, દિન દોય પ્રચંડા ધામ;
વાસો વસીને ત્રીજે દિને રે, ચંડા ધર જાવે જામ. સ્વા૦ ૧૦.
- અનિહારે ચંડા ચોખા છડતી થકી રે, દેખી કોઈ થઈ સ્યામ;
મૂશલ મંત્રીને નાંખતી રે, નાહો મદન તે પાછો તામ. સ્વા૦ ૧૧.
- અનિહારે મૂશલ નામ રૂપેં ધર્યું રે, બાયભીત નદી ઉતરાય;
પેહા પ્રચંડા ધર બાપડો રે, તિહાં પૂઠેં પન્નગ આય. સ્વા૦ ૧૨.
- અનિહારે વસ્ત્રેં વ્યાલને છેતરી રે, શેઠ આબ્યો પ્રચંડા પાસ;
સા તનુ સ્નાન પીડી ધરે રે, તિહાં શેઠ બાણે બરસાસ. સ્વા૦ ૧૩.
- અનિહારે વાત કરતાં અહિ પેખીયો રે, તવ સા તનુમેલ ઉતાર;
નાખી વાંત કરી મંત્રશું રે, થયા નકુલ કણીનેં વિદાર. સ્વા૦ ૧૪.
- અનિહારે મદન તે સ્વસ્થ થઈ તસ ધરે રે, રહ્યો રાત્રિ ઉઠી પરભાત;
ચિંતે દોય કુલક્ષણ નારીયો રે, એક દિન રેહેતાં હોય ધાત. સ્વા૦ ૧૫.
- અનિહારે એક બથેં એક રાખીયેં રે, પણુ દૈવગતિ જો દોય;
કોપી તો શરણુ મરણુ તણું રે, નવિ રાખણુહારો કોય. સ્વા૦ ૧૬.
- અનિહારે ઋદ્ધિ ઘણી મુજ મંદિરે રે, પણુ રાક્ષસી દો પરવેશ;
છંડી જવું મુજનેં ધટે રે, આ બવ રહીશું પરદેશ. સ્વા૦ ૧૭.
- અનિહારે ચિંતવી મદન ચલ્યો દેશાંતરે રે, ધનસાર સાર સહ લીધ;
દિન કેતે પુરસ્કાશનેં રે, વનમાં ઉતારો કીધ. સ્વા૦ ૧૮.
- અનિહારે તે પુરવાસી આબ્યો તિહાં રે, શેઠ બાલુદત ઉછરંગ;
પૂછે મદન બલેં તમેં આવીયા રે, છે ખેમ કુશળ તુમ અંગ. સ્વા૦ ૧૯.

- અનિહારે મુઝ મંદિર પાવન કરો રે, તખ ચિતે મદન મનમાંહી; સ્વા૦ ૨૦.
 નામ શું જાણે એ માહરં રે, ગયો વિસ્મિત તસ ધર જ્યાંહી.
 અનિહારે સ્નાન નં ભોજન કાધાં પછી રે, કહે શેઠ મદન સુણો કાજ; સ્વા૦ ૨૧.
 વિદ્યુલતા મુઝ અંગન રે, તમે પરણી વધારો લાજ.
 અનિહારે શી ઓળખાણું કન્યા દિયો રે, કહે મયથુ લીયો મુઝ નામ; સ્વા૦ ૨૨.
 ચક્ર સુત ઉપર ઇચ્છતાં રે, બણે શેઠ હુધ ગુણ ધામ.
 અનિહારે વરચિંતાયે મુઝને કહે રે, આવી કુળદેવી રાત; સ્વા૦ ૨૩.
 મદન અશોક તર તળે રે, યેસશે આવી પ્રભાત.
 અનિહારે તેડી સુતા પરણાવજે રે, જાણું તેણે નામ કુળ જાત; સ્વા૦ ૨૪.
 કહી પરણાવી શુભ વાસરેં રે, વાસ ભુવનેં વસે સુખશાત.
 અનિહારે પૂરવ દુઃખ વિસારીનેં રે, ધરે વિદ્યુલતાશું પ્રેમ; સ્વા૦ ૨૫.
 પદમ સુઆવડ ઉગરી રે, રાતી સંગ ન છોડે જેમ.
 અનિહારે વર્ષાકાળેં ધન ગાજતે રે, વરસંતે મૂશલધાર; સ્વા૦ ૨૬.
 ધર ધર પેસી જુએ વીજળીરે, રોતીયો વીરહિણી નાર.
 અનિહારે વિદ્યુલતાશું શય્યાગતેં રે, નિશિ દીપ અરીસા જ્યોત; સ્વા૦ ૨૭.
 નારિ વિજેગી પાસેં રહેં રે, તસ બાળક બૂખેં રોત.
 અનિહારે નાથ ગયો તું દેશાવરેં રે, નાજ્યો આઘ્યો વર્ષાકાળ; સ્વા૦ ૨૮.
 નયણાં નેવ ધરમાં ઝરે રે, ધનનીકું રોવે બાળ.
 અનિહારે રોતી વિજેગી વયણાં સુણી રે, દુઃખ વ્યાપે મદનને ચેત; સ્વા૦ ૨૯.
 ચંડા પ્રચંડા ધણું સાંભરી રે, આંસુએ બરાણાં નેત.
 અનિહારે વિદ્યુલતા નિર્બંધથી રે, પૂછતાં જોસે તેહ; સ્વા૦ ૩૦.
 શું કરતી હશે બાપડી રે, મુઝ વિષુ દોય એકલી ગેહ.
 અનિહારે જે તું રજા મુઝને દીયે રે, તો જઈ આવું એક વાર; સ્વા૦ ૩૧.
 સાંભળી સા ચિત્ત ચિંતવે રે, મુઝથી અધિકી દોય નાર.
 અનિહારે પ્રેમ લખ્યો તિહાં એહનો રે, મુઝ સાથેં બાલ્ય સનેહ; સ્વા૦ ૩૨.
 વર્ષા વીચેં જાજ્યો તુમેં રે, મનમેળેં જોલી તેહ.
 અનિહારે વર્ષાકાળ વીતી ગયો રે, જવા મદન મધો હુશિયાર; સ્વા૦ ૩૩.
 વિદ્યુલતા કહે નાથજી રે, કેમ રહિશું અમે સંસાર.

અનિહારે મદન વદે અમે આવથું રે, દિન થોડે નહીં વુઝ હોડ;
 ફૂલ અનેકેં ભમરો ભમે રે, પથુ યેસે માલતિ છોડ. સ્વા૦ ૩૪.
 અનિહારે સા કહે વેહેલા પિયુ આવજને રે, કહી મંત્રી કરજો દીધ;
 લેઈ ગયો એક ગામડે રે, જળ ઠામ વિસામો કાધ. સ્વા૦ ૩૫.
 અનિહારે ભોજન વેળા સંભારતો રે, કોઈ આવે અતિથિ આંહી;
 દેઈ દાન ભોજન કરે રે, એમ ધ્યાયે મદન મન માંહી. સ્વા૦ ૩૬.
 અનિહારે તપસી તાપસ દેખીને રે, ભક્તિભર દીધ કરંભ;
 સરોવર તીરે તાપસ જઈ રે, જળ ખાવે સ્વાદ અચંભ. સ્વા૦ ૩૭.
 અનિહારે મદન સરોવર નાહીને રે, ઘેઠો ખાવાને જામ;
 કવલ લીચે એક હાથમાં રે, તિહાં છીંક્યો હાલી નામ. સ્વા૦ ૩૮.
 અનિહારે છંડી ભોજન ઉડીયો રે, તવ તપસી થયો અજરૂપ;
 ઉપમરણું પડ્યાં ભૂતળે રે, મન ચિંતે મદન ધરી ચૂપ. સ્વા૦ ૩૯.
 અનિહારે જોઈ એ કિહાં જાય છે રે, થયો છાગની પૂઠે મદન;
 ચાલ્યો ગયો વિદ્યુલતા ધરે રે, શેઠ જોવે રહીય પ્રચ્છન્ન. સ્વા૦ ૪૦.
 અનિહારે દેઈ કપાટ ને કુટીયો રે, કહે તે વુઝ માતા દોય;
 સંભારીને મુઝને તજી રે, કાણુ શરણુ ધહાં વુઝ હોય. સ્વા૦ ૪૧.
 અનિહારે લોકેં મળીને મેળાવીયો રે, સખી વયણેં મંત્રી નીર;
 છાંટે તાપસ થઈ કહે રે, કરંભથી છાગ શરીર. સ્વા૦ ૪૨.
 અનિહારે મદન તે નાઠો દેખી કરી રે, રાત્રેં દશ જોજન જાય;
 પોહોતો હસંતીપુર પરિસરે રે, જોઈ જિન ધર આણુંદ થાય. સ્વા૦ ૪૩.
 અનિહારે ચોથે ખડે પૂરણુ થઈ રે, ઢાળ નવમી ચઢતે રંગ;
 વીર કહે ધન્ય તે નરા રે, જોણેં મેલ્યો મહિલા સંગ. સ્વા૦ ૪૪.

દોહરા.

જઈ મદને જિન વંદીયા, શ્રી મર દેવાનંદ;
 ભવદવ તાપ શમ્યો તિહાં, દેખી પ્રભુ મુખ ચંદ. ૧.
 નર્મગમ એક એણેં અવસરે, ધનદ સમો ધનવંત;
 તે જિન મંદિર આવીયો, વંદન નમન કરંત. ૨.
 રંગ મંડપમેં આવીયો, ઘેઠો કરીય પ્રણામ;

પૂછે શું દુઃખ મદનને, દેખી વદન વિરામ. ૩.
 મદન શેઠ મુખ સાંભળી, મૂળથકા સવિ વ્રાત;
 તે કહે મુજ દુઃખ આગળે, તુમ દુઃખ તે કોણ માત. ૮.
 મદન વદે મુઝને કહો, કેમ તુમ દુઃખ અપાર;
 મનજન જાણી તે કહે, નિજ વીત્યો અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણુગારો એ ફકડો રે-એ દેશી.)

કામણુગારી એ કામની રે, કામણુની કરનાર; ૧.
 સરજકંતા સ્વારથ સર્વો રે, વિધ દેતી ભરતાર. કામણુ ૧.
 રાજા ચંદને ફકડો રે, વીરમતી ધરનાર; ૨.
 ચુલ્લણી ચઢી સુત મારવા રે, કરતી જંતુ કરખાર. કા ૨.
 દુઃખની વાત ન કીજ્યે રે, પણ સાધર્મિક પાસ; ૩.
 ફેહેતાં હાંસી ન પામીએ રે, વળી હોવે દુઃખ નાશ. કા ૩.
 શેઠ હસંતીપુરમાં વસે રે, ધનપતિ ધનદ સમોય; ૪.
 લક્ષ્મીવતી તેહની પ્રિયા રે, નંદન છે તસ દોય. કા ૪.
 ધનસાર ને ધનદેવ છે રે, પરણ્યા દોય કુમાર; ૫.
 માત પિતા મરણે ગયાં રે, કસેશ કરે દોય નાર. કા ૫.
 ધન વેહેચીને જૂદા થયા રે, પણ લધુ બંધવ નાર; ૬.
 ફૂડ કલકી નેહેં તજી રે, ન દીયે સુખ ભરતાર. કા ૬.
 બાંધવ મોહોટો પરણાવતો રે, ધનદેવને લધુ નાર; ૭.
 તે પણ સંગતેં તેહવી રે, નહીં તસ સુખ લગાર. કા ૭.
 નારી ચરિત્ર જુએ એકદા રે, શીત જ્વર મરથગેહ; ૮.
 સુતો રાત્રે દોય નારીયે રે, ઢાંક્યો વચ્ચે તેહ. કા ૮.
 સજન થઇ દોય નીકળી રે, ચઢી ધર વન સહકાર; ૯.
 મંત્ર વિધાયેં રમરણુ કરે રે, ઉડી તદા ભરતાર. કા ૯.
 ચૂચ તર મૂળેં વચ્ચેં કરી રે, નિજ તનુ બાંધીયું જામ; ૧૦.
 ગાગને ચલી તર ઉતર્યો રે, રથજીવી વન ઠામ. કા ૧૦.
 ધનદેવ શુભ પૂઠે વણો રે, રતનપુરે ચલી નાર;

શ્રીપુંજશેઠ ધર કન્યકા રે, શ્રીમતી બાંધવ ચાર.	કાં ૧૧.
વસુદત્ત ઐકીસુત પરણુતો રે, તે નમ આનંદવ થાય;	
વરદાડો જીએ બેહુ જણી રે, ધનદેવ ચોરીએ ઠામ.	કાં ૧૨.
તોરણ આવી વર ઉતર્યો રે, પણ કોઈ દેવવશેણ;	
ખર્જુન તોરણ કુટી પડ્યું રે, મરણ ગયો વર તેણ.	કાં ૧૩.
વસુદત્ત રોતો નિજ ધર ગયો રે, શ્રીપુંજ ચિંતા ન માય;	
કુળદેવી વચન કરી રે, ધનદેવ તિલક ધરાય.	કાં ૧૪.
વર વદ બેહુ શણગારીને રે, ચોરીએ ફેરા ફરાય;	
નાટકશાલ સમહોનંદવે રે, મંગળ ધવળ ગવાય.	કાં ૧૫.
ઉભી જોવે દો નારીયો રે, છોટી કહે સુણ ભેણ;	
એ વર આપણ વર સમા રે, દીસે છે મુઝ નેણ.	કાં ૧૬.
મોહોટી કહે જગ એ સમા રે, જે નર તે તુઝ કંત;	
તુલ્ય રૂપે નર નારીયો રે, સંસારે બહુ હુંત.	કાં ૧૭.
તે શીત જવરે પીડિયો રે, કણી રીતે આવે આંહી;	
વાત કરંતી વેગે વળી રે, જીએ કૌતુક પુરમાંહી.	કાં ૧૮.
ધનદેવ વાસજીવન જઈ રે, ચિત ચપળ અતિરેખ;	
શ્રીમતી ચીરે કસર રસે રે, લખીયો શલોક તે એક.	કાં ૧૯.

તથાહિ ॥ કહસંતીકરત્નપુરં। કનભોમંડલયુતશ્રુતઃ॥

ધનપતિસુતધનદેવો। માંવિવશાત્સુસ્વીકૃતે ભૂત ॥૧॥

નિકળીયો મસલું કરી રે, આવ્યો જિહાં સહકાર;	
તામ ચઢી દોય નારીયો રે, ધનદેવ પૂર્વ પ્રકાર.	કાં ૨૦.
ચૂતતર ગગને ચલ્યો રે, જઈ મૂક્યો મૂળ ઠામ;	
ધનદેવ આવી સૂતો ધરે રે, તે પણ આવી ધામ.	કાં ૨૧.
સૂતી દોય નિદ્રા ભરે રે, જગી વૈભાતે સાથ;	
ચિંતા ઉભારે ઊંધતાં રે, કંકણ દોરા હાથ.	કાં ૨૨.
દેખી નાહાની કહે બેહેનડી રે, મુઝ નવિ માન્યું વચન;	
તુમ પતિ રાત્રે તિહાં પરણીયો રે, કંકણ હાથ પ્રચ્છન.	કાં ૨૩.
જેવ જોઈ કહે તાહરે રે, વયણ જે માનત ત્યાંહી;	

તો જલધિમાં નાંખી પડો રે, દોષ રહત સુખમાંહિ.	કાં ૨૪.
મ ધરીશ ખીક એ રાંકની રે, એમ કહી બાંધિ પાય;	
દોરો મંત્રી નિજ હાથશું રે, ધનદેવ પોપટ થાય.	કાં ૨૫.
પંજર ઘાલી તાણું દીયું રે, જળ છમકારે શાક;	
ખર્જી લેઇ શુકને કહે રે, તુઝને હણી કરે પાક.	કાં ૨૬
એમ વયણું સુણી ધ્રૂજતો રે, રોતાં નિગમે કાળ;	
હવે શ્રીપુંજ ગવેષતો રે, ન જડી જમાઇ બાળ.	કાં ૨૭.
શ્રીમતી આંસુ ચીરે લુહે રે, વાંચી અક્ષર તામ;	
ચિંતા તજે કહે તાતને રે, ગયો હસંતી ગામ.	કાં ૨૮.
વાંચી સ્તોત્રને શેઠને રે, બાંચ્યો ચિત્તકલેશ;	
સાગરદત્ત વાણિજ તદ્દા રે, જાય હસંતી નિવેશ.	કાં ૨૯.
હાર દેઇ એક રતનનો રે, વાત સુણાવી તાસ;	
જઇ જમાઈને આપીને રે, તેડી લાવો અમ પાસ.	કાં ૩૦.
શેઠ સાગરદત્ત નાવે ચઢ્યો રે, ગયો હસંતી ગામ;	
હાર દિયો દોષ નારીને રે, શેઠ દીઠા ન તામ.	કાં ૩૧.
પૂછે થકે બેઠું નારી કહે રે, શેઠ ગયા પરદેશ;	
બારોબાર તિહાં આવશે રે, ધરશે ન ચિત્ત કલેશ.	કાં ૩૨.
પશુ અમને એમ કહી ગયા રે, રત્નપુરીથી ક્રોધ;	
આવે તો શુક આપજે રે, શ્રીમતી ખેલન જોય.	કાં ૩૩.
સાંભળી પંજર લેઇ ચલે રે, દેવે શ્રીમતી હાથ;	
વાત સુણી શુક હુલરાવતી રે, જાણે મળીયો નાથ.	કાં ૩૪.
એક દિન દોરો દેખી કરી રે, બંધન છોડે તામ;	
વિરમય પામ્યા સાજન સહુ રે, ધનદેવ પ્રગટ્યો જામ.	કાં ૩૫.
સસરો રાખે અન્ય મંદિરે રે, દંપતી સુખ વિલસંત;	
દિન કેતે તાત મરણુ ગયો રે, શ્રીમતી તામ વદંત.	કાં ૩૬.
સસરા નામે ઓળખાવતાં રે, તુમ શુણવંતને લોક;	
અમ સસરા ધર જઇ રહું રે, તો મુઝ થાય અસૌક.	કાં ૩૭.
કહે ધનદેવ સુણજે પ્રિયા રે, બાળના છમકાર;	

હજીય લગે નવિ વિસરે રે, સા કહે કેમ છમકાર.	કાં ૩૮.
કંતમુખે સવિ સાંભળી રે, હસીય કહે સા નાર;	
પૂર્વપ્રિયા મુજ આગળે રે, રાંક તણો અવતાર.	કાં ૩૯.
શ્રીમતી આગ્રહેં આહાજેં ચઢી રે, ઉતરીયા નિજ ગામ;	
સન્મુખ સજ્જન આછવેં રે, આવી વસ્યા નિજ ધામ.	કાં ૪૦.
દોય જણી મન ચિંતવે રે, વિચ્છરિયો છમકાર;	
વળી આબ્યો રસ આખવા રે, નવલ વદ્ધભરતાર.	કાં ૪૧.
આસન મંત્રો ખેસારીને રે, પગ ધોવે લધુ નાર;	
ન્યેષા મંત્રી જળ છાંટતી રે, આંગણે ફરતે બાર.	કાં ૪૨.
તે જળપૂર નાસા લગેં રે, જળ ડૂબ્યો ધનદેવ;	
શ્રીમતી તામ મંત્રે કરી રે, શોષી લીચ તતખેવ.	કાં ૪૩.
શ્રીમતી પાયેં પડી બેહુ જણી રે, શેઠ જીવે થઈ થીર;	
ચાથે ખરેં દશમી બલી રે, ઢાળ કહે શુભવીર.	કાં ૪૪.

દોહરો.

તે દેખી વિસ્મય લહી, એકાં ચિંતે ચિત;	
બયરણુમાંથી ઉગર્યો, તો વળી આગળ બીત.	૧.
દૈવદશાથી શ્રીમતી, જો કોપી કોષ વાર;	
ત્રિહું નારી વિષુ ત્રિભુવનેં, નહીં કોષ રાખણહાર.	૨.
નવિ રહેવું મુઝનેં ધટે, એક દિન જીવિત હાણ;	
બયસ્થાનકે તે વરજવું, બોલે ચતુર સુજણ.	૩.
અમ ચિંતી પુર બારણેં, નાહો તે તતખેવ;	
જિન વંદી તુમનેં મળી, આ બેઠો ધનદેવ.	૪.
મુનિ કહે એણે અવસર અમેં, તેણે વન વસિયા રાત;	
બયવૈરાગેં પૂરિયા, આવી નમી કહે વાત.	૫.
અમ ઉપદેશ સુણી કરી, બેહુ જણેં દિક્ષા લીધ;	
વિચરંતાં ધહાં આવિયા, દૂરેં બય સવિ કીધ.	૬.
તે નિમુણી ધર્મિલ કહે, દિયો દિક્ષા મુજ આજ;	
ભોગ કરમ ફળ તુઝ ધણું, નહીં મત કહે મુનિરાજ.	૭.
તવ મુનિ વંદી ઉઠીયો, જળ થયો પશ્ચિમ જામ;	
પુરમાં રાજપથેં ગયો, તિહાં દીકું સુરધામ.	૮.

હાળ ૧૧ મી.

(કાઈ લો પવંત ધૂંધલો રે લો—એ દેશી.)

રાજમારગ પાસેં બલો રે લો, દીઠે નાગવિહાર રે;	ચતુર નરં
ધૂપધટા ગગનેં ચલી રે લો, દીપકમાળ હગર રે.	ચતુર નરં ૧.
પુણ્ય કરો જગ પ્રાણિયા રે લો, કારણ પંચમાં સિદ્ધ રે;	ચં
મન ગમતા મેળા મળે રે લો, ધમ્મિલ જેમ ફળ લીધ રે.	ચં પુણ્યં ૨.
વિસ્મિત નયનેં વિલોકિને રે લો, પિહિત અર્ધ કપાટ રે;	ચં
દાર ઉધાડી મંદિરેં રે લો, પેઠા તણ્ય ઉચાટ રે.	ચં પું ૩.
નાગદેવ ઘેઠા નમી રે લો, કરતો બહુલ વિચાર રે;	ચં
તેણે સમે પૂજપો ગ્રહી રે લો, સુંદર સખી પરિવાર રે.	ચં પું ૪.
જેવન વય જસ જગતી રે લો, લાગતે અંગેં કામ રે;	ચં
દોય પ્રિયાથી ઉભગ્યો રે લો, વસિયો લહી વર હામ રે.	ચં પું ૫.
રૂપેં જયંતા તાવિખી રે લો, આવી કુમારી એક રે;	ચં
ધ્યાત ચરણ કર મુખ જળેં રે લો, પેડી ચૈલ વિવેક રે.	ચં પું ૬.
નાગદેવ પૂજ કરી રે લો, કહે થાઓ નાથ પ્રસન્ન રે;	ચં
નાગ બણે વત્સ તુઝ હજ્જે રે લો, વંછિત વર કયપુત્ર રે.	ચં પું ૭.
સાંભળી ઉડી સસંભમેં રે લો, દીઠો તામ કુમાર રે;	ચં
રૂપેં રંગાણી ચેતના રે લો, કામદેવ અવતાર રે.	ચં પું ૮.
તેણેં પણ દીડી દિલબરેં રે લો, નવજ્જેખન વનશાળ રે;	ચં
નૌતન તુંગ પયોધરા રે લો, અધર અરણ્ય પરવાળ રે.	ચં પું ૯.
નીલ કમળદળ લોચના રે લો, શશિ મુખ સુરજિ વાસ રે;	ચં
જસ કળા ચોસઠ લહી રે લો, વિપતિ ત્રિધુ અબ્યાસ રે.	ચં પું ૧૦.
ફૂલ ખરે મુખ બોલતાં રે લો, પૂછતી કુંવરનેં તેહ રે;	ચં
કુશાગ્રપુરથી આવિયા રે લો, ધમ્મિલ કહે તુમ નેહ રે.	ચં પું ૧૧.
સાંભળી સા વિરમય લહી રે લો, અધામુખ જોતી જાય રે;	ચં
લજવાણી વામ પગતણે રે લો, અંગૂઠે ભૂમિ ખણાય રે.	ચં પું ૧૨.
ધમ્મિલ કહે મુણ સુંદરી રે લો, તું કાણ કિમ ઇહાં આપ રે;	ચં
મધુર વયણ નેહેં ભરી રે લો, થાય નિપુણ ઉચ્ચરાય રે.	ચં પું ૧૩.
સાથેશ નાગવસુ ઇહાં રે લો, નાગસેનાનો કંત રે;	ચં

નાગદેવ ભક્તિ થયો રે લો, નાગદત્ત સુત સંત રે. ચં પું ૧૪.
 પશુ ઇચ્છા તે ઉપરે રે લો, નંદની ચંદની રાત રે; ચં
 ઇંદ્રમહોચ્છવ પૂર્ણિમા રે લો, વંછે જેમ માણુ જાત રે. ચં પું ૧૫.
 નાગદેવ સેવાચક્રી રે લો, પુત્રી હુધ ગુણધામ રે; ચં
 થાપે હર્ષ મહોચ્છવે રે લો, નાગદત્તા મુઝ નામ રે. ચં પું ૧૬.
 જ્ઞેષ્ઠન વય જનકાદિકે રે લો, વરની ચિંતા થાય રે; ચં
 સાચી સોવનમુદ્રિકા રે લો, કાચ તિહાં ન જડાય રે. ચં પું ૧૭.
 ગુણ લક્ષણુ જ્ઞેયા પિના રે લો, ભુચ્છ મજે ભરતાર રે; ચં
 જનમે જન્મારો ઝુરતાં રે લો, અખળાનો અવતાર રે. ચં પું ૧૮.
 તેણે કારણ સેવા કરે રે લો, નાગદેવની નિત રે; ચં
 કર જોડી કરે વિનતિ રે લો, ઇચ્છા વર ધરી ચિત રે. ચં પું ૧૯.
 વંછા આજ પૂરણુ કરી રે લો, દેવે થઇય હજૂર રે; ચં
 મુઝ ભાગેં તુમેં આવિયા રે લો, દીઠા ગુણુ ભરપૂર રે. ચં પું ૨૦.
 સુખ ભર જોસો ઇહાં કને રે લો, એમ કહી ચાલી તેહ રે; ચં
 પૂર્ણ મનોરથ વારતા રે લો, માયને કહે જઈ ગેહ રે. ચં પું ૨૧.
 મનજન વર્ગ સવિ હરખિયો રે લો, નાગદેવ ધર જાત રે; ચં
 ધર તેડી સમહોચ્છવે રે લો, લીધું લગન તે રાત રે. ચં પું ૨૨.
 ચોરીએ ફેરા ફેરવી રે લો, દીધું કન્યાદાન રે; ચં
 વાસ જીવન સુખમે વસે રે લો, શેઠ માન સન્માન રે. ચં પું ૨૩.
 ચોથેં ખડેં પૂરણુ થઈ રે લો, એ અગીયારમી દાળ રે; ચં
 શ્રી શુભવીર કુંવર ઇહાં રે લો, ભોગવે ભોગ વિશાળ રે. ચં પું ૨૪.

દોહરા.

એણું અવસર તે નગરનો, :નામ કપિલ ભૂપાળ;
 તજી કુમરી કપિલા સતી, જ્ઞેવન રૂપ રસાળ. ૧.
 નાગદત્તાશું તેહને, વરતે છે સખિભાવ;
 ધર્મિલ વરીયો સાંભળી, કરતી ચિત્ત ખનાવ. ૨.
 સખીયેં વરો વર, માહરે વરવો એ નિરધાર;
 સહિયર પ્રેમ સદા રહે, બારંડ પંખી સમાર. ૩.
 એમ ચિંતી કહે રાયને, મુઝ ઇચ્છાવર હેત;

મંડપ રચિએ સ્વયંવરા, રાજકુંવર સંકેત. ૪.

એમ નિસુણી તતક્ષણ ક્રિયો, મંડપ સોવન થંભ;
થંભ થંભ મણિ પૂતળી, કરતી નાટારંભ. ૫.

મંચક અતિ મંચક તણી, બાંધી એણી વિશાળ;
જેમ બેસી બહુલા જુએ, નવ રસ નાટકશાળ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ભરતને પાટોં ભૂપતિ રે, સિદ્ધિ વર્યાં એણેં ઢાય, સલ્લણ—એ દેશી.)

દૂત ઠવી નૃપ તેડિયા રે, આવ્યા ક્ષત્રિ કુમાર; સલ્લણ,
ગિતરીઆ ચંપાવને રે, સૈન્ય સુભટ વિસ્તાર. સં ૧.

પુણ્ય ઉદય પ્રાણી લહે રે, વંછિત સકળ સમૃદ્ધિ; સં
પુણ્ય વિદ્યુષા ઝૂરતા રે, દેખી પરતી ઝડિ. સં પુણ્ય ૨.

મંત્રી શેઠ સાર્યવાહના રે, મળીયા પુત્ર અનેક; સં
અશન વસન નૃપ તૃણજળે રે, સાચવે સકળ વિવેક. સં પું ૩.

નયરેં પડહ વળવતા રે, ઇન્દ્ર શેઠ સાર્યેશ; સં
નંદન સાથ સ્વયંવરે રે, આવજે ધરી શુભ વેશ. સં પું ૪.

મંડપેં મળીયા તે સવે રે, બેઠા બેસણ ઢાય; સં
નંદનવનમેં દેવતા રે, મળીયા મોજ સવાય. સં પું ૫.

ધમ્મિલ પણુ આવી તિહાં રે, રાજકુંવરની પાસ; સં
માન લહી જીવરાજનું રે, બેઠા મન ઉદ્ધાસ. સં પું ૬.

રાય કપિલની આગળેં રે, ગાયન ગાવે ગીત; સં
વર વધૂને નાટકેં રે, રાગ રંગ રસ રીત. સં પું ૭.

એણેં અવસર નૃપનંદની રે, ચંદન સહિ પરિવાર; સં
બેસી સુખાસન પાલખી રે, શોળ ધરી શણગાર. સં પું ૮.

ઉતરી અમ્રિથી ગિજળી રે, વિજળી જ્યું ઝળકાર; સં
વરમાળા કરમાં ધરી રે, પંખા સખી કર ધાર. સં પું ૯.

સમકાળેં કુમરી સુખેં રે, નયણેં જુએ નર દક્ષ; સં
ધનુર્વેદ આણુવળી રે, સાંધે જેમ દગલક્ષ. સં પું ૧૦.

પણુ કુમરી ચિત્ત વેધીયું રે, નાગદત્તા ભરતાર; સં
વસ્તુ જગત મધુરી ઘણી રે, પણ ચિત્ત રચિએ પ્યાર. સં પું ૧૧.

નયન કટાક્ષેં બેહુ જાણ્યાં રે, વેધાણ્યાં તેણે ઠાય; સં
 વેધકતા લહે વેધકી રે, ધાયલ જાણે ધાય. સં પું ૧૨.
 હવે પ્રતિહારી વર્ણવે રે, સાંભળ રાજકુમાર; સં
 પૂરવ દેશનો રાજિયો રે, નયરી વાણારસિ સાર. સં પું ૧૩.
 નામેં મૃગધ્વજ એહ છે રે, સૈન્ય ઝલ્લિ બહુ ગેહ; સં
 પરણી પ્રિયા છે પાંચશેં રે, સુંદર લક્ષણ દેહ. સં પું ૧૪.
 કુમરી કહે કાંતા ધણી રે, નહીં સુખીયો ચલી અમ; સં
 વંગ કલિંગ તણો ધણી રે, જસ ધર ઝલ્લિ સમમ. સં પું ૧૫.
 જયસિંહ નૃપ નેપાળનો રે, કરતૂરી જસ દેશ; સં
 એમ મંત્રીસર શેઠનેં રે, વરણવિયા સવિશેષ. સં પું ૧૬.
 તે સવિ હેળવિયા તેણેં રે, વય રૂપ દેશના દોષ; સં
 વર્ણવતાં દિલ હીંસતું રે, હેળવતા મન રોષ. સં પું ૧૭.
 વળી પ્રતિહારી બોલતી રે, એ નર ગુણ બંડાર; સં
 ભાગ્ય કળા રૂપેં વડો રે, મુઝ સખીનો ભરતાર. સં પું ૧૮.
 મન ગમતું વેદેં કહ્યું રે, જાણી હવે વરમાળ; સં
 અંતર દેવી દેવતા રે, વૃષ્ટિ કુસુમ ઉજ્જમાળ. સં પું ૧૯.
 તે દેખી નૃપ કોપિયા રે, ઉઠ્યા ખર્જ ધરી હાથ; સં
 એક રાંગ ખડ્ગી પરેં રે, થાંભે દેવ સહુ સાથ. સં પું ૨૦.
 કપિલરાય વચનેં કરી રે, છોડે ધમ્મિલ ત્યાંહિ; સં
 મંગળ વાળાં વાળતાં રે, સજ્જન વર્ગ ઉચ્છાહી. સં પું ૨૧.
 ધર તેડી સમહોચ્છવેં રે, પરણાવે ધરી હેત; સં
 હય ગય રથ ભટ કૂપણ્યાં રે, ગામ ધણા વર દેત. સં પું ૨૨.
 જોયે ખડેં એણી પેરેં રે, બોલી બારમી ઠાળ; સં
 શ્રી શુભવીર કુંવર તણું રે, પસર્યું પુણ્ય વિશાળ. સં પું ૨૩.

દોહરા.

નાગદત્તાને નિજ ધરે, તેડે નૃપ સસનેહ;
 ધમ્મિલ હર્ષ જમણુ જમે, નરપતિ સસરા ગેહ.
 નવ પરણીત બેહુ નારીશું, વિલસે પ્રેમ અપાર;
 અણુ ત્રિમળા રાગેં જડી, વિસરતી ન લગાર.

૧.

૨.

- સાતમી એ અહિદત ગયો, કુરમતિ કુરમતીકાર;
 છઠીયે કુરમતી રાગશું, અહિદત વચન ઉચ્ચાર. ૩.
 પૂર્વ પ્રિયા કનકાવતી, વસુદેવને પરણાય;
 નર દુર્ગધને અવગણી, ધનદ ધહાં ઉતરાય. ૪.
 બાવીશ કોડાકોડી ને, પંચાશી લખ કોડ;
 કોડી સહસ ધગસતરી, ચગિસય અડવિસ કોડ. ૫.
 સગ વન લખ ચઉદશ સહસ, દોસય અસીઈ નાર;
 એક ભવે પદરાણીયો, હોયે હરી અવતાર. ૬.
 એક રીસાવે તેહમાં, શક મનાવા જાય;
 તેહ મનાયે સુખ ગણે, દુર્જય રાગ કહાય. ૭.
 વિમળા પણ રાગે નડી, પડી વિરહાનળ કુંડ;
 કંત વિછોલી નારીને, જગતમેં દુખ જમંડ. ૮.

ઢાળ ૧૩ મી.

- (ગજરામારજી ચાલ્યા ચાકરી રે, અમનેં શી શી જ્ઞાનામણુ દેશ-એ દેશી.)
 ચતુર ચલ્યો ચિંતા ભરે રે, રહી વિમળા કમળા પાસ;
 મહિમામતિ પગપાનીએ રે, જ્ઞે ચોસઠ કળા નિવાસ રે,
 જ્ઞે ચોસઠ કળા નિવાસ. ૧.
 પ્રથમ વિચારણા ના કરે રે, કરે સહસા કર્મ કંઠાર;
 પતિ સુત સહસા ભારીને રે, પછેં રોતી કરતી બકોર રે. પછેં રોતીં ૨.
 દોય દિવસ વીતી ગયા રે, પણ નાથ ન આવ્યો જાસ;
 વિમળસેના કહે માયને રે, માડી મેં કર્યું વીરકં કામ રે. માડીં ૩.
 રસભર રમણને રીસવ્યો રે, ગયો કોણુ જાણે કોણુ ઠામ;
 માય કહે ધણી માનિતી રે, કરે ક્રોડ આરે ગામ રે. કરેં ૪.
 ઉછાંછલપ તાહરે રે, સહે સાયર એ ગંભીર;
 વાયુવેલ વધ વારિધિ રે, પણ પાછાં વળે છે નીર રે. પણં ૫.
 તેમ તુજ પિયુ ધર આવશે રે, મત કર તું કલેશ લગાર;
 એમ દિન કેતા વહી ગયા રે, પણ નાવ્યો ધર્મિલ ધરમાર રે. પણં ૬.
 એદ ભરેં દિન કાઢતી રે, સતી વિમળસેના ગદ્ય ગેહ;
 સરસ આહારનેં છંડતી રે, તેણે શોષા નિજ દેહ રે. તેણેં ૭.
 નવિ વિકસે વન વેલડી રે, જળ સિંચ્યા વિના સૂકાય;

ધારાધર વિના જેમ ધરા રે, તપતી વળી વિશ્વ તપાય રે.	તપતી૦ ૮.
તેમ નિજ સેવક પરિજના રે, નિજ સ્વામિનીનું દુઃખ દેખ;	
થઈ ઓશીયાળા ચાકરી રે, કરે તન મન વચન વિશેષ રે.	કરે૦ ૯.
માત પિતા સુત બાંધવા રે, હોષ સાસુ સસરો નણુંદ;	
પણ પ્રમદા પ્રીતમ વિના રે, નવિ અંતર ચિત્ત આણુંદ રે.	નવિ૦ ૧૦.
દંત વિના દંતી જિશ્યો રે, જેવી ચંદ વિહણી રાત;	
શસ્ત્ર વિના શર રાંકડો રે, જળ વિણુ સરોવર નવિ બાતરે.	જળ૦ ૧૧.
જીવ વિના કાયા કશી રે, સુત વિણુ સુકુલી ધનવંત;	
મુખશોભા અક્ષુ વિના રે, મુનિ દિજ વિણુ વિદ્યાવંત રે.	મુનિ૦ ૧૨.
નર વિણુ નારી એકલી રે, તેમ શોભે નહીં જગ કાય;	
કંત વિછોહી કામની રે, ચિંતાનળ બળતી જ્ઞેય રે.	ચિતા૦ ૧૩.
ચંદ્ર કિરણુ અમૃત ઝરે રે, પણ વિરહિણી તપન પ્રમાણુ;	
મંદ શીતળ વાયુ વહે રે, તે તો લાગે વજ્ર સમાન રે.	તે તો૦ ૧૪.
ફૂલશય્યા કંટક સમી રે, ફૂલમાળા આલ નિષેપ;	
રાત્રિ કલ્પ શતશી ગમે રે, અસિકણુ ચંદન લેપ રે.	અગ્નિ૦ ૧૫.
બારભૂત કાયા વહે રે, જેમ રાયેં ઝાલી વેઠ;	
દુઃખ અનેક પ્રકારનાં રે, પણ વિરહિણી નારી હેઠ રે.	પણુ૦ ૧૬.
વિમળસેના થઈ દુર્ઘળી રે, નિજ વાલ્લભ કેરે વિજ્ઞેગ;	
વૈદ ન જાણે નાડીમાં રે, થયો મોહ મહા ક્ષય રોગ રે.	થયો૦ ૧૭.
તેણે સમે વરઘોડે ચઢ્યો રે, પગ માંડયા ઓચ્છવ થાય;	
દોય વદ દોય બાજૂયેં રે, પગે હિંડતો ધર્મિભલ જાય રે.	પગે૦ ૧૮.
બહુ ઠકરાઈએં પરવર્યો રે, ગીત ગાન નેં નૃત્ય વિલાસ;	
લાખ લોક જોવા મળ્યા રે, આવ્યા વિમળસેના ધર પાસ રે.	આવ્યા૦ ૧૯.
રાય બેટી કોણુ પરણીયો રે, જોવા વિમળા સેવક આય;	
ધર્મિભલ દેખી હરખીયા રે, કહે ઠકરાણીને જાય રે.	કહે૦ ૨૦.
સ્વામિની અમ સ્વામી થયો રે, નૃપજામાતા આ જાય;	
સાંભળી વિમળા તતક્ષણેં રે, ઇવશ રોપ બરાય રે.	ઇવશ૦ ૨૧.
માતાયેં સમજાવી થકી રે, કરી સ્નાન ધરી રાણુગાર;	
સોવન કળશ તે જળ બરી રે, લેછ પૂજપો નિકળી બારે રે.	લેછ૦ ૨૨.

કુંતીલ ચક્ષે' રથ આગળે રે, પૂઠે' હીક પગ માંડા ચાય;
 વિમળા દીપ્તે પ્રદક્ષિણા રે, કુસુમે' કરી કંત વધાય રે. કુસુમે' ૨૩.
 પૂજપો પગ આગળે' રે, ધરી કમળા કહે સુશુ વચ્ચ;
 સ્ત્રી સતીને' પતિ દેવ છે રે, તેણે' પૂજ કરે એ અચ્ચ રે. તેણે' ૨૪.
 તવ કુંવરે' વિમળા તણે રે, હરખે' ગ્રહી જમણે હાથ;
 કહે તુમ ચેષ્ટા અમ કૃપી રે, સુશુ દોય વધૂતી નાથ રે. સુશુ' ૨૫.
 નાગદત્તા કપિલા તદા રે, વિમળાને પડતી પાય;
 કુંવર કુંતીલ રથમાં ઠવે રે, નિજ હાથે દેત વડાય રે. નિજ' ૨૬.
 પગ હિંડણુ કરી શેહેરમાં રે, પછે' પોહોતા રાયને' ગેહ;
 વિમળા રથ ચક્રી ઉતરી રે, જઈ પ્રથમે ભૂપને તેહ રે. જઈ' ૨૭.
 સા દેખી નૃપ હરખીયો રે, કરી ઘેટી દીપ્તે શિરપાવ;
 ચાર ગામ લખ ચારનાં રે, કપિલાથી અધિક બનાવ રે. કપિલાથી' ૨૮.
 વિમળા સુખાસન ઘેસીને' રે, ગઈ નિજ ધર કમળાની પાસ;
 વાસ ભુવન શશુગારતી રે, અતિ પામી ચિત્ત ઉદાસ રે. અતિ' ૨૯.
 કુંવર વિસર્જે ભૂપતિ રે, દિન દોય પછે' નિજ ગેહ;
 પોંખી લીએ વિમળા ધરે રે, તિહુ જણુને ધરી સનેહ રે. તિહુ' ૩૦.
 વિમળા સાથે' પ્રેમશું રે, સુખ વિલસે સ્વર્ગ સમાન;
 કોઈ દિન જળક્રીડા કરે રે, વળી સુખમાં રમે ઉદાન રે. વળી' ૩૧.
 ઢાળ કહી એ તેરમી રે, રમી હૃદય જકે ગુણવંત;
 ખંડ ચતુર્થ પૂરણુ હુઆ રે, શુભવીર કહે સુણે સંત રે. શુભ' ૩૨.

ચોપાઈ.

ખંડે' ખંડે' મધુરતા ધણી, ધમ્મિક રાય ચરિત્રે' બણી;
 એ વાણીથી લલુતા બઈ, સુધા મધુરતા સ્વર્ગે ગઈ. સુધા' ૩૩.

इति श्रीमत्तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंह सूरिभर
 संतानीयसंविज्ञपक्षी पंडित श्री क्षमाविजयगणेशिष्य पंडित श्री यज्ञो-
 विजयगणेशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणेशिष्य पंडित श्री बीर-
 विजयगणिविरचिते श्री धम्मिऊचरित्रे प्राकृतमबंधे उभयस्त्रीपाणी-
 ग्रहणकृते पुण्योदयवर्धनोनामश्चतुर्यखंडः समाप्तः ॥

પંચમ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

- ચોથો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુઆ સુપ્રમાણ;
પંચમ ખંડ કહું હવે, સુણજો રસિક સુભણ. ૧.
- આગે આગે રસ ધણો, કથા સુણતાં થાય;
ધર્મિભલ ચરિત ઉત્તર કથા, હવે વિસ્તાર કહાય. ૨.
- એક દિન રાજ કચેરીયેં, ધર્મિભલ બેઠો જામ;
ક્રોધક વૈરી નૃપતિએં, અશ્વ બેટ કરી તામ. ૩.
- તેજ ઝગતો જસ તનુ, સુંદર ઉજ્જલ વાન;
કર્ણ ઉદર કટિ લધુવરા, પગ નળી વજ્ર સમાન. ૪.
- રોમ અલ્પ લધુ દેહડી, પાસાં પીઠ સુધાટ;
રાત દિવસ ઉભો રહે, સાર્થ ચરણ જેમ નાટ. ૫.
- કેસરવરણી કેસરા, પવનવેગ જિતમન;
ક્ષણ લક્ષિત અંગ છે, શોભિત અશ્વ રતન. ૬.
- શિર વલગી વલગા ધરી, ચામર ચાર પ્રયાન;
ધર્મિભલ નૃપ જાણે ચઢ્યો, તુરંગ દમન વિજ્ઞાન. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(કુંવર ગમારો નજરેં દેખતાં જી-એ દેશી).

- ચતુર કુંવર તુરંગે ચઢ્યો જી, સાથે ધણા અસ્વાર રે;
નીકળીઆ નગરી થકી જી, બાહર વેગ વિચાર રે. ચતુર ૧.
- વક્ર તુરંગ વેગે વહ્યો જી, ન રહ્યો હાથ લગાર રે;
સૈન્ય સુખટ રહ્યા વેગળા જી, અઘ કંત પંચમ ધાર રે. ચતુર ૨.
- વિખમ સખી પણુ ભૂમિકા જી, આલંબી ક્ષણુ વાર રે;
ખેંચી લગામનેં ચાકીયો જી, પોહોતો અટવી મઝાર રે. ચતુર ૩.
- કનકવાલુકા નદીતટેં જી, ધર્મિભલ છંડી લગામ રે;
ચાર પગેં તિહાં ધિર થઈ જી, ઉભો તુરંગ તેણી વાર રે. ચતુર ૪.
- અશ્વ તરતજે મૂકીયો જી, છોડી તંગ તે ઠણુ રે;

વસ્ત્ર ને શસ્ત્ર મહી કરી જી, પરમેષી સુહજાણુ રે. ચતુરં ૫.
 નહ ઉપકંઠ દાહિણુ દીશે જી, દેખતો કૌતક રંગ રે;
 વૃક્ષ ધટા વન વેલડી જી, ભેદે ન કિરણુ પતંગ રે. ચતુરં ૬.
 એક તરડાળે ઝૂલતી જી, લાંબી વર તરવાર રે;
 હેમ મૂઠ રને જડી જી, મણિધર મેનાકાર રે. ચતુરં ૭.
 ખેચર ખર્જી વિસારીને જી, નિજ ઘેર ચલીયો હોય રે;
 ચિંતી કુંવર વન જોવતો જી, દીઠો નહીં નર કોય રે. ચતુરં ૮.
 આવી ખર્જી લેછ દેખતો જી, ચક્રિ ખર્જી અતુહાર રે;
 મેન રહિત કરી અગમગે જી, ઉજ્જ્વલ તલ તેલ ધાર રે. ચતુરં ૯.
 અલસિ કુસુમ સમ જસ પ્રભા જી, વિજળી જ્યુ દૂર પેખ રે;
 દેખી અચંભો પામીયો જી, લહિ અસિરત્ન વિશેષ રે. ચતુરં ૧૦.
 જોવા પરીક્ષા તિહાં ગયો જી, બદ્ધ કુટિલ વંશ યૂગ રે;
 ગુહ્ય વિટાણું પરસ્પરે જી, સાડી વંશ ધણુ મૂળ રે. ચતુરં ૧૧.
 વેશાખ ઠાણુ કુંવર રહી જી, તે છેલ્લા સમકાળ રે;
 વિસ્મય પામી ખર્જી જુએ જી, દીકું રૂધિર તસ ધાર રે. ચતુરં ૧૨.
 વંશજળ ફરી જોવતો જી, ધૂપકુંડ ધુમપુર રે;
 નર કર જપમાળા રહી જી, કુંડળ શિર પડ્યું દૂર રે. ચતુરં ૧૩.
 રૂધિર ઝરતું દેખીને જી, પશ્ચાત્તાપ કરંત રે;
 વિણુ અપરાધી મેં હણ્યો જી, સાધક વિદ્યા મંત રે. ચતુરં ૧૪.
 નિંદન નિજ કરતો ગયો જી, નંદન વન સમશાળ રે;
 શીતળ જળ વાગ્યે ખડી જી, કુંમર વળગી તરડાળ રે. ચતુરં ૧૫.
 દેખી કુંવર મન ચિંતવે જી, સુંદર વન રખવાળ રે;
 કિન્નર દેવી વ્યંતરી જી, અવર ન નરની બાળ રે. ચતુરં ૧૬.
 અથવા જોવા ઉતરી જી, વિદ્યાધરી સુકુમાલ રે;
 કાંતિવદન વિધુ સારસી જી, અધર અરણુ પરવાસ રે. ચતુરં ૧૭.
 કિંવા કનકવાલુકા નદી જી, જળદેવી અધિષ્ઠાય રે;
 વાવડી નાહીને નીકળી જી, કનકસમી જસ કાય રે. ચતુરં ૧૮.
 ચિંતવતો ધીરજ ધરી જી, આત્રીયો તેહની પાસ રે;

દેખી કુંવરી મુખ મોહી રહી જી, અંતર પ્રેમવિલાસ રે. ચતુરં ૧૯.
 ચિંતે કુમરી ચિત્ત ચોરીનેં જી, પર નર સતી મન બંડ રે;
 રાજકુંવર ભૂતો પડ્યો જી, આવ્યો એણે વન ખંડ રે. ચતુરં ૨૦.
 ન ઘટે મુઝ મુખ પૂછવું જી, પૂછ્યાનો ઉત્તર દેશ રે;
 ગુણિ જન પૂછ્યેં બોલતાં જી, નહીં સતી દુખણુ લેશ રે. ચતુરં ૨૧.
 મૌનપણું ધરી સા રહી જી, ભૂતળ નયણુ દરાય રે;
 તવ કુંવર મુખ ઓચરે જી, મધુર વયણુ સુખદાય રે. ચતુરં ૨૨.
 ધર્મિલ કુંવરના રાસનો જી, પંચમ ખંડ રસાળ રે;
 શ્રી શુભતીરે શી કહી જી, તેહની પેહેલી ઢાળ રે. ચતુરં ૨૩.

ઢાહરા.

- ધર્મિલ કહે સુણ સુંદરી, તું ઉત્તમ ક્રોણુ જાત;
 કિહાં રહેવું સુકળાનિધિ, ક્રોણુ તુમ માત ને તાત. ૧.
- શેં કારણુ આ નધતટેં, વન તરકુંજ નિવેસ;
 નિલિય વિચરેં એકલી, જ્ઞેમન બાળે વેશ. ૨.
- મેં તુઝનેં વનદેવતા, જાણી આવ્યો પાસ;
 પગ ભૂમિ જળદોચનેં, માણ્ય જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
- તવ વળતું કુંમરી કહે, સુણ ઉત્તમ ગુણવંત;
 મૂળ થકી માંડી કહું, સધજો મુઝ વિસ્તંત. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(સાહીબા મોતિડો હમારો—એ દેશી).

બોલે મીઠા બોલી એણી નયણી, વૈતાલ્યેં છે દક્ષિણુ એણી;
 શંખપુરી નૃપપુરી સાનંદો, તાપ શીતળતાએ રવિ અંદો;
 સાહિબા સુણવાતરસાળો, મંદિરેં મળિયો લટકાળો, સાહેલીની ટોળો. એ આંકણી. ૧.
 રાણી જાણી કામપતાકા, કામદેવ મંદિરની પતાકા;
 કામોન્મત્ત તદંગજ નામેં, કામોન્મત્ત સદા પરિણામેં. સાહિબાં ૨.
 નામેં વિદ્યુન્મતી વિદ્યુલતા છે, દોય સુતા ગુણુ ગુણુની લતા છે;
 વયણુ વંદતાં પુલ ખરંતાં, લોચન જેહનાં અમીય ઝરંતાં. સાહિબાં ૩.
 નિકટ કનક ગિરિશિખર વિહાર, આવ્યા ધર્મધોપણુ અણુમાર;

વિદ્યાચારણ અતિશય જ્ઞાની, જાણે જગતની વાત છે છાની. સાહિત્યાં ૪.
 વિદ્યાધર સહુ વંદન જાવે, કામપતાકા પશુ તિહાં આવે;
 દેહ પ્રદક્ષિણા વંદી ખેસે, તવ મુનિ ધર્મચયન ઉપદેશે. સાહિત્યાં ૫.
 સુણી દેશન પૂછે નૃપ નાર, કોણુ અમ પુત્રી તણો વરનાર;
 જ્ઞાની કહે તુઝ સુત હજુનાર, તેય પુત્રી તણો ભરતાર. સાહિત્યાં ૬.
 ખેદ હરખ ભરી નિજ ઘર આવી, રાણીએ રાયને વાત જણાવી;
 જનકઆણ્યાએ કામોન્મતે, વિદ્યાસાધન કેરે નિમિત્તે. સાહિત્યાં ૭.
 પૂજ્યો ધન ન્યાયાપણુદે, ત્રીકરણુ જોગે વચ્ચે વિશુદ્ધે;
 સ્થાનક શુદ્ધ એ સાત સહાવે, તો વિદ્યાસાધક કળ પાવે. સાહિત્યાં ૮.
 ભગિની સહિત આવી સુપ્રકારે, કનકવાલુકા નદીય કિનારે;
 મેહેલ કરી દોય બેહેનને રાખે, ગામ દેશ ફેરે સ્ત્રી અભિજ્ઞાખે. સાહિત્યાં ૯.
 ઇન્દ્રશેઠ સાર્યેસન અન્યા, રાય પ્રધાન તણી વર કન્યા;
 રૂપે સતી લક્ષણવતી જાણી, અપહરીયાણી સોળ સમાણી. સાહિત્યાં ૧૦.
 મંદિર બેહેનની પાસે રાખે, વિશ્વાસી સહુને એમ ભાખે;
 વિદ્યા સિદ્ધ કરી જઈ ગેહે, સોળને સાથે પરણિશ નેહે. સાહિત્યાં ૧૧.
 ખેટ જઈ વંશજન અલાધે, વર ખટ માસની વિદ્યા સાધે;
 તણય પીહરીયાં સખી મળોયાં, અંતે તજત તે વેદજ્ઞા વળીયાં. સાહિત્યાં ૧૨.
 એમ ધારી ઘર દુઃખ વિસારી, શોળે સખી ખેટક પ્રિય ધારી;
 જોવન વય વર વરના રંગે, રમીયે દા નણુદીને સંગે. સાહિત્યાં ૧૩.
 ગુરૂ નણુદી કહે એક દિન આમ, શોળ જણીના કહો મુજ નામ;
 તવ મેં એણી પેરે નામ પ્રકાશ્યાં, જાતિ કળા કુળ લક્ષણુ વાસ્યાં. સાહિત્યાં ૧૪.
 પ્રથમ શ્રી ચંદ્રારાયની બેટી, કળા સુલક્ષણે લક્ષ્મી બેટી;
 બીજી શ્રી સેનારાજ કુલાઈ, કુશળગીત ગંધર્વ કળાએ. સાહિત્યાં ૧૫.
 શેના નામ પશુ રવ ધારી, વિજયસેના યુદ્ધે જયધારી;
 શ્રી સોમાદેવ સેવા પ્યારી, એ તિન મંત્રી સુતા દુઃખહારી. સાહિત્યાં ૧૬.
 શ્રીદેવી સામુદ્રિક વાળી, સુમંગળા ખટ દર્શન બાળી;
 સોમભિન્ના કથા નટવી નાણુ, મીત્રવતી કાળ જ્ઞાનની જાણુ. સાહિત્યાં ૧૭.
 ચિત્રકળાએ જસોમતી સારી, પત્ર બેદન દક્ષા ગંધારી;

અષ્ટાંગ જોગ નિમિત્ત જ્યસેના, શેઠ સુતા સાતે ગુણ લીના. સાહિબા૦૧૮.
 વિદ્યા મંત્ર વિધાન સુનંદા, સોમદત્તા સુકળા વિવિચંદા;
 સાર્થેશજી દોય શ્રીમતી પેટી, જ્યોતિષ વૈદ રાયની યેટી. સાહિબા૦૧૯.
 મિત્રસેના શશી નૃપકુળ સૂત્રિ, શોળમી હું ઉત્પાતિકી ભુક્તિ;
 સુરમંદીર રહીએ સુખ ભરશે, વિદ્યા સાધી અમોને વરશે. સાહિબા૦૨૦.
 સાંભળી ખેટ સહોદરી યોલી, તુમ આગળ હવે વાત મેં ખોલી;
 તુમ પતિમળીયો અમનેન મળીયો, જ્ઞાની ગુરુમુખ જે સાંભળીયો. સાહિબા૦૨૧.
 ઉદ્ધિભિન્ન નવજીવન અમ વેળા, જય નિષ્ફળ ન થયા પીયુ મેળા;
 બાંધવ વિદ્યા સિદ્ધિ વરીજે, તો અમે કંતની ખોળ કરીજે. સાહિબા૦૨૨.
 માકલી મુઝને ખખર જ લેવા, તુમથું ઉભી વાત કરેવા;
 સાંભળી ધમ્મિલ ચિંતે મનમાં, તેહી જ નર મેં માર્યો વનમાં. સાહિબા૦૨૩.
 ધરી ધીરજ નિજ ચિત્ત વિમાસી, તે આગળ સવિ વાત પ્રકાશી;
 મિત્રસેના સુણી દુ.ખ ધરે મોહોડું, ચિત્ત ચિંતે મુનિવચન ન ખોડું. સાહિબા૦૨૪.
 ધમ્મિલ રાસે પુણ્ય અખડે, બીજી ઢાળ એ પાંચમે ખડે;
 શ્રી શુભવીર વચન રજા ભરીયાં, શ્રોતા લોકે હઘડે ધરીયાં. સાહિબા૦૨૫.

ઢાહરો.

- | | |
|---|----|
| દોય ધડી આંસુ ભરી, પામી ખેદ 'લગાર; | |
| મિત્રસેના કહે કર્મભતિ, ભોગવવી નિરધાર. | ૧. |
| તવ ધમ્મિલ કહે સુંદરી, મ કરો મનમાં ખેદ; | |
| જ્ઞાનીતું દીડું હુએ, નહીં તિહાં કીશ્યો વિભેદ. | ૨. |
| સા કહે આર્ય પુત્ર તુમે, રેહેજે ધહાં ખીણ મંત; | |
| ખેટ સહોદરીને જઈ, સંભળાવું વિસ્તંત. | ૩. |
| જે તુમ ગપર રાગિણી, હોશે તો ધનરક્ત; | |
| મંદિર ઉર્ધ્વ હલાવશું, સ્વેત ધન એ વિરક્ત. | ૪. |
| રક્તે રેહેજે થીર થઈ, સ્વેતે જાજે દર; | |
| એમ કહી ચાલી વેગશું, વિદ્યુન્મતીને હજૂર. | ૫. |
| તસ સંકેતે દો ધડી, તદ્ગતમિત્ત કુમાર; | |
| ઉપશમ ગુણહાણે ચઢી, થોવ ઠરે અણુગાર. | ૬. |

- તામ પતાકા ઝિજળી, હાલતી દેખી કુંમાર;
જાણી વિરક્તા તે થઇ, નાહો નદીય કિનાર. ૭.
- અટવી મધ્યે ચાલતાં, તરતળ જોગી ચાર;
અગડો કરતા દેખીને, પૂછે તાસ કુમાર. ૮.
- જોગી થઇ જંગલ રહો, મહો શીત વર્ષાતાપ;
બીક્ષાએ ભોજન કરો, તેહમાં શો સંતાપ. ૯.
- કહે જોગી સુણુ ભોગિયા, ભણે પધાર્યા આંહી;
અતિથિ કરી તુમ પૂજશું, રચણી રહો ઉચ્છાંહિ. ૧૦.
- વાત સુણી અમ મુખ તણી, ભાગો અમચો કલેશ;
સુખીયા થઇશું તુમ થકી, તુમને લાભ વિશેષ. ૧૧.
- એમ નિસુણી કુંવર તિહાં, ગિરિદરી વસિયા રાત;
દાક્ષિણતા ગુણુ દેખીને, યોગી કરતા વાત. ૧૨.

ઢાળ ૩ છ.

(રાગ ખંગાલ. દીસકે જે ચલે કિસકે જે પૂત-એ દેશી.)

- જોગી કહે સુનો રાજકુમાર, ગનતે સુખ દુઃખીયા સંસાર;
ચિતે ચેત લેા, રૂડી જ્ઞાનકી બાત. ચિતે૦ ૧.
- તન ધન ધરપર રાગ અથાહ, લાખમે અશે ધર્મ ન ચાહ. ચિતે૦ ૧.
- મતના રંગ જો ધર્મકા હોત, અગમગ દીપક જ્ઞાન ઉદ્યોત; ચિતે૦
- જ્ઞાન વિના મિથ્યા અધાર, :મારગ બૂલા મૂઢ ગમાર. ચિતે૦ ૨.
- કંત હમેરા મેરિ હે નાર, કૂડી માયા હે સંસાર; ચિતે૦
- કંત ચલેંગા યમ દરબાર, રોતી રહેંગી એકલી નાર. ચિતે૦ ૩.
- ધુઆં ઘટામે ડારત હાથ, દમરા એક હિ નાવેંગા સાથ; ચિતે૦
- સ્વારથ સંગી એ પરિવાર, કનક સગાઇ એર ન પ્યાર. ચિતે૦ ૪.
- મેહેલ મેહેલ કરે દંપતી પૂત, હોત દિવાને વલગે ભૂત; ચિતે૦
- તુણુ નહજળ પૂરણુ આથ, નાથ ચલેંગા ખાલી હાથ. ચિતે૦ ૫.
- સંસાર દેખ વિદંબન ભૂત, હમ ગુર જોગી હુઆ અબધૂત; ચિતે૦
- જંગલ રહેતે અલક પ્યાન, ગુરસવામે રહે એક તાન. ચિતે૦ ૬.
- ગુર તસ દેઇ વસ્તુ ચાર, આપ સધાએ સરગ મઝાર; ચિતે૦
- કંઘા તિમ રાત દેવે દિનાર, પાવડી એ ચલે કોશ હમાર. ચિતે૦ ૭.

પાત્ર આમૂટ ને ડાંડ જ એક, દુશમન ટોળે રહેવે ટેક;	ચિતે૦	
પાવડિ પેહેરી ફિરતે ગામ, હમ ધર છોડી તીરથ ઠામ.	ચિતે૦	૮.
ફિરતે મલીએ જૈન નીચંથ, તેને બતાયા જૈનકા પંથ;	ચિતે૦	
મિથ્યાત શલ્ય નિકાલા દૂર, તત્ત્વ સુધા લહે આશુદંપૂર.	ચિતે૦	૯.
મિથ્યાત વેષકા ક્યા જગ ભાર, મોક્ષ ગએ દશપંચ પ્રકાર;	ચિતે૦	
યુ જાણી રખે ગુરકા વેશ, જોગ્યકું દેવે જિન ઉપદેશ.	ચિતે૦	૧૦.
હમ ચારે શિષ્યકું ગુર રાય, ઉદ્ધરિયા જિન પંથ બતાય;	ચિતે૦	
પંચતિરથ હમું જાત્રા કીધ, ગુરકે પસાએ હે સવિ સિદ્ધ.	ચિતે૦	૧૧.
પણુ ગુર સાહેબ મર્ગ સંધાય, પિછે રહે હમ ગુર ગુણ ગાય;	ચિતે૦	
વેહેચણુ કર ગુર દીધી નાહી, ચાર ચીજ રહી ગુર ધરમાંહિ.	ચિતે૦	૧૨.
ઝગડામેં હમકી નહીં શોભ, જાણત પણુ નહિ લોભકા થોભ;	ચિતે૦	
જોગી જંગમ સેવનહાર, મિથ્યાતિ આવે નર નાર.	ચિતે૦	૧૩.
અત્રતિ પેટમેં પારકા માસ, એહિ લોકકા ક્યા મિથ્યાસ;	ચિતે૦	
તુમકું હમોએ દીનો ભર્મ, તુમચો કોણુ ગુર દેવ નેં ધર્મ.	ચિતે૦	૧૪.
ધર્મિલ કહે હું જૈન સવાય, ચાર દેવ ગુર લાગું ન પાય;	ચિતે૦	
જોગી કહે સાધર્મીક ભાઇ, મળી એ હમ ધર હોત વધાઇ.	ચિતે૦	૧૫.
ચાર સંપ કરી ચારે ચીજ, દેઇ બણે હમ જીવિત ખીજ;	ચિતે૦	
કુંવર વદેં કરી ચીટી ચાર, લટકંતી બાંધી તર ડાળ.	ચિતે૦	૧૬.
દૂરથી આવી લિયો એક એક, કલેશ મટાવી ધરજ્યો વિવેક;	ચિતે૦	
જોગી ચારે કીધું એમ, ભાગ લેઇ બહુ ધરતા પ્રેમ.	ચિતે૦	૧૭.
કુંવરને દીધી ઔષધી ચાર, રોગહરણુ રાજ વશીકાર;	ચિતે૦	
શત હસ્તીબળ શસ્ત્ર પ્રહાર, અંગ ન લાગે કોઇ પ્રકાર.	ચિતે૦	૧૮.
જોગી કહે સુણુ ધર્મકે મિત્ર, તોસેં લગા હમકેરા ચિત્ત;	ચિતે૦	
તુમ જાવે હમ હાવેગા શોક, જોગી ગૃહીકા મિલનાં દ્રોક.	ચિતે૦	૧૯.
તુમહી કીધા હમ ઉપકાર, કલેશ હરી દિયો ઉપશમ સાર;	ચિતે૦	
કોઈ દિન હમ પર બહુલે પ્યાર, ધરિ યાદ કરના તુમ એક વાર.	ચિતે૦	૨૦.
વાત કરંતાં રંચણી જાય, ઉદ્ધવંતી વેળા કુંવર સંધાય;	ચિતે૦	
અટવી ઓલંધીને જાય, શબ્દ શુકન તવ રડા થાય.	ચિતે૦	૨૧.

સંબાહનામે કર્પટ ગામ, દેખે દુસ્થી બહેં વિશરામ; ચિતે૦
 સરોવર પેખી ઉભો તીર, સગજનચિત જ્યુ' નિર્મલ નીર. ચિતે૦ ૨૨
 પાંચમે' ખડે' ત્રીજી ઢાળ, બાખી પૂરણ રાગ બંગાળ; ચિતે૦
 વીર પુણ્યોદય પગ એ મહંત, ખેત્ર વિપાકી ખેત્ર ફલંત. ચિતે૦ ૨૩.

કોહરો.

શીતળ જળ પાને કરી, વિકસિત ચિત વિશેષ;
 સુંદર શુકન નિહાળીને, કીધો ગામ પ્રવેશ. ૧.
 ન્યાયવંત કર્પટ તણો, નામે' સુદત નરેશ;
 બાંધવ ચંપાધીપ તણો, પથ્ય બેહુને' છે કલેશ. ૨.
 તે નગરી જોતાં ચકાં, દીકું માળી ગેહ;
 ધમ્મિલ તસ ધર ઉતર્યો, માળણુ ધરતી નેહ. ૩.
 દીધી સોવન સાકળી, માળણુ હર્ષ ધરંત;
 અહોનિશ ઉભી દાસી જ્યુ', કુંવરની ભક્તિ કરંત. ૪.
 દાને ભૂત વશી હોવે', દાને કીર્તિ ઉકીદ;
 માર્દલ મુખલેપે' કરી, જડ પથ્ય બોલે મીઠ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(વિમળજિન વિમળતા તાહરી જી—એ દેશી.)

ધમ્મિલ રહેતા માલણુ ધરે જી, ધરત પરમેષીનું' ધ્યાન;
 પંખો વીરણુતણો ગુંથીયો જી, મંત્ર સુકળાએ વિજ્ઞાન. ૧
 ગુણુનિધિ ઉત્તમ પદ વરે જી—એ આંકણી.
 તે વચે' રાગહર આપધી જી, ગુપ્ત ધરી ચિત્રિત સાર;
 માળણુ હાથ દેઇ એમ કહે જી, વેચણુ જાઓ બજાર. ગુણુ ૨
 મૂલ કરજ્યો સવા લાખનું' જી, પ્રછે ગુણુ તુમ જામ કોય;
 મુઝ ધરે આવ્યો પરદેશીયો જી, કહો ગુણુ જાણુ છે સોય. ગુણુ ૩.
 માળણુ લેઇ ચહુટે' ગઇ જી, સાંભળી લોક કરે વાત;
 દેવરૂપી કોઇ આવીયો જી, માળણુ ધર નરજાત. ગુણુ ૪.
 તીર્થપરે લોક કરે' જાતરા જી, દેખી તસ તેજ જળકાર;
 પૂછતાં લોક પાછા વળે જી, કુંવર નહીં વચન ઉચ્ચાર. ગુણુ ૫.
 તેણે' સમે' પુરોહિત નંદની જી, તસ શુભ રાગ સવિશેષ;

- વૈદમંત્રાદિ નિષ્કળ થયાં જી, બહુલકર્માને ઉપદેશ. ગુણ૦ ૬.
- વાત પંખા તણી સાંભળી જી, મોકલેં તેડવા તાસ; ગુણ૦ ૭.
- કુંવર કહે કૃપ નવિ આવશે જી, આવે તરશે કૃપ પાસ. ગુણ૦ ૭.
- પુરોહિતે પુત્રિ રથમાં ઠવી જી, જાપ માળણુ તણે ગેહ; ગુણ૦ ૮.
- પંખો જળ બાંજવી છાંટીઓ જી, તતક્ષણુ સજ થઈ દેહ. ગુણ૦ ૮.
- લાખ શરપાવ પુરોહિત કરે જી, નવિ ધરે કુંવર તે હાથ; ગુણ૦ ૯.
- નૃપ ગુરુ પુત્રી રાણુગારીને જી, મોકલે જનકની સાથ. ગુણ૦ ૯.
- તેણેં સમે રાય સુદતની જી, વસુમતી રાણીની જાત; ગુણ૦ ૧૦.
- નામે પદ્માવતી કન્યાકા જી, કળા વિજ્ઞાન વિખ્યાત. ગુણ૦ ૧૦.
- કર્મે બહુ રોગે પીડિત તનુ જી, બહુ વિષ કીધ ઉપચાર; ગુણ૦ ૧૧.
- દેશી પરદેશી વેદેં મળી જી, નવિ થયો ગુણુ તે લગાર. ગુણ૦ ૧૧.
- તેહ ચિંતાએ નૃપ પીડિયો જી, રાણી મન દુઃખ અપાર; ગુણ૦ ૧૨.
- વાત સવિ કુંવરની સાંભળી જી, કૃત દિજ પુત્રી ઉપગાર. ગુણ૦ ૧૨.
- રાય પરધાનને તેડવા જી, મોકલ્યા માલણુ ગેહ; ગુણ૦ ૧૩.
- બેસી સુખાસન પાલખી જી, આવી નૃપનેં મળ્યો તેહ. ગુણ૦ ૧૩.
- આદર દેઈ બહુ માનશું જી, રાયે બેસારીયો પાસ; ગુણ૦ ૧૪.
- બાઈ અમ બાએં તુમે આવીયા જી, મરધરે સુરતર વાસ. ગુણ૦ ૧૪.
- એમ કહિ કુમરી દેખાડતાં જી, રોગેં વિરધ થઈ દેહ; ગુણ૦ ૧૫.
- સજ્જ કરવી નગરે પડી જી, સજ્જન લક્ષણુ એહ. ગુણ૦ ૧૫.
- કુંવર કહે ચિંતા દૂરેં ગઈ જી, શ્રી જિન ધર્મ સુપસાય; ગુણ૦ ૧૬.
- પુરોહિત તેડી મુદ્રસ્ત લિયો જી, તિથિ કરણુ શુદ્ધ મેલાય. ગુણ૦ ૧૬.
- તે દીને બહુલ આડંબરે જી, ધૃપ ધૃત દીપની માળ; ગુણ૦ ૧૭.
- મંડળ મધ્ય પંખો ધરી જી, હવન કરતો કરમાળ. ગુણ૦ ૧૭.
- જાપ પરમેષ્ઠી મનમેં જાપી જી, તીર્થ જળ વીંજણેં પાય; ગુણ૦ ૧૮.
- શિર ઠવી પંખો નહવરાવતાં જી, રોગ પોકારતાં જાપ. ગુણ૦ ૧૮.
- અંબર વાણી વ્યંતર કરે જી, સુણજે ધરી કાન ગુણવંત; ગુણ૦ ૧૯.
- સાતમે ભવ મુનિ હેલિયા જી, તેણેં અમેં કુમરી વળગંત. ગુણ૦ ૧૯.
- ધર્મિભલ કુંવર પુણ્યશાળીએ જી, છોડાવ્યા તર્જ વીઆજ; ગુણ૦ ૨૦.
- કનક ઘડી પૂતળી સારસી જી, કુંવરી થઈ બેડી ધરી લાજ. ગુણ૦ ૨૦.

રાજવર્ગી પુરજન સહુ જી, અચરિજ દેખી દરખાય;
 કરીય વિવાહ બહુ ઓઝધવેં જી, કુંવરને પુત્રી દીએ રાય. ગુણં ૨૧.
 પંચ વિષય સુખ લીલમાં જી, રહત નૃપદત આવાસ;
 એક દિને રાય વાર્તા કરે જી, જેસી જામાતને પામ. ગુણં ૨૨.
 પાંચમે ખડે પૂરણ થઈ જી, ચોથી ચિતરજની ઢાળ;
 પીર કહે ધર્મથી સુખ હુએ જી, દુઃખ થાયે વિસરાલ. ગુણં ૨૩.

કોહરા.

રાય કહે ચંપાપતિ, વહ સહોદર મુંજજ;
 પણ બેહુને વરતે સદા, માંહો માંહી મુંજજ. ૧.
 કરવું અનુચિત કર્મનું, પ્રમદા જન વિશ્વાસ;
 મજન વિરોધ સખળ રિપુ, કદિયક હોય વિનાશ. ૨.
 જંબુક શિવરાત્રિ રહ્યું, કાપિ ન નાડી તાર;
 બાંધવથી બેડું થયું, ખંધ પડીય કુઠાર. ૩.
 મિત્ર જગત્ર ધણા મજે, પણ નહીં બાંધવ જોડ;
 બાંધવ બાંહિ સમા ગણે, સાધે વંછિત કોડ. ૪.
 તેણે જગ એહવો કો નહીં, જે મુઝ બાંધવ સાથ;
 મેલ કરાવે તો સહિ, થાઈ જગત સનાથ. ૫.
 કુંવર કહે કરથું અમેં, કામ તુમારં એહ;
 જેમ બેહુ બંધવને હુવે, સાચો અવિહડ નેહ. ૬.
 નૃપ નિસુણી બીડું દીએ, કુંવર વિસજ્યો તામ;
 ગામ ગામ વાસો વસી, પોહોતો ચંપા હામ. ૭.
 દરવાજો આવ્યા કુંવર, સાથે સુભટ વિતાન;
 નયર દ્રાલાહલ દેખીને, પૂછત કહે દરવાન. ૮.

ઢાળ ૫ મી.

(ઘોડી તો આઈયારા દેશમાં, મારજી, ખરણી દે પાછી વાળ હો,
 નણુદીરા ભમર થાશું બોલું નહીં, મારજી—એ દેશી).

દરવાન બોલે સાંભળો, સાહેબજી બલેં પધાર્યા આજ હો,

- અલખેલા જીએ સહુ વાટડી, સાહેબજીં ખળવદનેં રજખેરવી, સાહેબજીં
લાખ લોક વધી લાગ હો. અલખેલાં ૧.
- કપિલ રાય કરી મદ ચઢ્યો, સાહેબજીં ભાંગી આલાંનનો થાંલ હો; અલખેલાં
ઢાટ નેં ધર પાડે હેલમાં, સાહેબજીં ચાલત વેગ અચાંલ હો. અલખેલાં ૨.
- નવિ વશ થાએ કોયથી, સાહેબજીં કરત કોલાહલ લોક હો; અલખેલાં
નુકશાન બહુ નગરે કરે, સાહેબજીં રાય સચિવ ધરે શોક હો. અલખેલાં ૩.
- ભાણું સાહિબ તુમેં ઝાલર્યો, સાહેબજીં કહિનેં ગયો દરવાંન હો; અલખેલાં
વિમળસેનાનેં વધામણિ, સાહેબજીં દેત વચન બહુમાન હો. અલખેલાં ૪.
- હેમનું કંકણ હર્ષણું, સાહેબજીં દેધ વિસજેં તાસ હો; અલખેલાં
શબ્દ શુકન ઝહી આવીયા, સાહેબજીં ધમ્મિલ ચહુટા પાસ હો. અલખેલાં ૫.
- પ્રબુધકુમર એક તેણે સમેં, સાહેબજીં મેળવી કન્યા આઠ હો; અલખેલાં
નહવણ મહોચ્છવ કારણે, સાહેબજીં જાય તિહાં બહુ ઠાઠ હો. અલખેલાં ૬.
- ધમ્મિલ દેખી પૂછતો, સાહેબજીં તવ એક બોલ્યો ત્યાંહિ હો; અલખેલાં
આરિદ્રદત્ત સથવાહનો, સાહેબજીં પુત્ર સાગરદત્ત આંહી હો. અલખેલાં ૭.
- પિતરેં મનોરથેં મેળવી, સાહેબજીં સુંદર કન્યા આઠ હો; અલખેલાં
તે પણ મોહોટા શેકની, સાહેબજીં સાંભળો નામનો પાઠ હો. અલખેલાં ૮.
- દેવડા આદે ધનસિરી, સાહેબજીં કુમુદા નંદા નામ હો; અલખેલાં
પદ્મસિરી નેં કમળસિરી, સાહેબજીં ચંદ્રસિરી ગુણધામ હો. અલખેલાં ૯.
- વિમળા વસુમતી આઠમી, સાહેબજીં બેડી રથ વર સાથ હો; અલખેલાં
કન્યા રતન લક્ષણ ભરી, સાહેબજીં આવી રાંકને હાથ હો. અલખેલાં ૧૦.
- ચંદ્રકલાંડા વેતર્યો, સાહેબજીં દુર્લભ રૂપેં નિહાલ હો; અલખેલાં
દંપતી રાગેં વિભેગડા, સાહેબજીં કંટક કમળની નાળ હો. અલખેલાં ૧૧.
- જળનિધિ જળ ખારાં કિયાં, સાહેબજીં પંડિત નિર્ધન કીધ હો; અલખેલાં
ધનપતિ કૃપણતા ચહુમુખે, સાહેબજીં રતનનેં દૂપણ દીધ હો. અલખેલાં ૧૨.
- વાત કરતાં આવીયો, સાહેબજીં હરિત જિંસો જમરાય હો; અલખેલાં
કોલાહલ થયો કારિમો, સાહેબજીં કૈસિક મૌકુલી ન્યાય હો. અલખેલાં ૧૩.
- વણીક તે નાઠા વેગળા, સાહેબજીં નાઠો સુભટનો સાથ હો; અલખેલાં
સાગર તરછોડી નાસીયો, સાહેબજીં વળગી ચીવરકની હાથ હો. અલખેલાં ૧૪.

યધય નિરાશા ભવિતે, સાહેબજીં હરણીપરેં બાયલીત હો; અલખેલાં
 દહદિશિ જેતી રોવતી, સાહેબજીં ધ્રુવતી મુંઝતી ચિત્ત હો. અલખેલાં ૧૫.
 સુંદ ઉછાળતો આવીઓ, સાહેબજીં હસ્તી તેહેની પાસ હો; અલખેલાં
 કુંવર દયાળુ જાધ કહે, સાહેબજીં મ ધરો મહિલા ત્રાસ હો. અલખેલાં ૧૬.
 રથ ખેસારી આઠને, સાહેબજીં લેઇ ગયો ઉપકંઠ હો; અલખેલાં
 તસ જનકાદિક રોવતાં, સાહેબજીં વળગાડી તસ કંઠ હો. અલખેલાં ૧૭.
 પાછો વળીયો વેગશું, સાહેબજીં ગજશતબળ જડી લીધ હો; અલખેલાં
 બાંધી ભુજ ગજસંમુખે, સાહેબજીં કુંવરેં હોકાટો કીધ હો. અલખેલાં ૧૮.
 સાહામો સામ જ ધાવતો, સાહેબજીં આવતો રોષ રસેશુ હો; અલખેલાં
 કુંવર અહીં દતોશળા, સાહેબજીં શિર ચઢ્યો પ્રબળ લહેશુ હો. અલખેલાં ૧૯.
 શંઢાલગામ કરેં અહીં, સાહેબજીં ખેસી ખંધ પ્રદેશ હો; અલખેલાં
 ગજશિક્ષા કુશળેં કરી, સાહેબજીં ભમરી દિગ્ધિ સવિશેષ હો. અલખેલાં ૨૦.
 નિર્મદ હસ્તિ ચર્ધ રહ્યો, સાહેબજીં ઉભો રહી ધૂણે શીસ હો; અલખેલાં
 રજ્જુલગેં ધરિ અંકુશે, સાહેબજીં હણિયો પાડે ચીશ હો. અલખેલાં ૨૧.
 મહાવત ચઢિયો શિરપરેં, સાહેબજીં કુંવર ઉતરીયો હેઠ હો; અલખેલાં
 અજપરેં ગજગજ લોઠતે, સાહેબજીં આલાને બાંધ્યો હેઠ હો. અલખેલાં ૨૨.
 નિરખે અછેરં નાગરા, સાહેબજીં વિસ્મય પામ્યો રાય હો; અલખેલાં
 તેડે કુંવર નૃપ મંદિરેં, સાહેબજીં સાસુનેં હરખ ન માય હો. અલખેલાં ૨૩.
 ધર ધર હરખ વધામણાં, સાહેબજીં કુંવરતણા ગુણ ગાય હો; અલખેલાં
 વાત કુશળ સંખેપથી, સાહેબજીં કરીય વિસર્જેં રાય હો. અલખેલાં ૨૪.
 મલપતો કેશરી સિંહ જયું, સાહેબજીં નિજ ધર હર્ષભરેશુ હો; અલખેલાં
 આબ્યા સેવક પય નમે, સાહેબજીં કમળા ઉતારે લાંશુ હો. અલખેલાં ૨૫.
 વિમળસેના મળી પ્રેમશું, સાહેબજીં કંચુક તંગ શરીર હો; અલખેલાં
 પાંચમે ખડે પાંચમી, સાહેબજીં ઢાળ કહે શુભવીર હો. અલખેલાં ૨૬.

કોહરો.

સાગરદત્ત તે કન્યકા, પરણેવા ઉજમાળ;
 તેડું કરતાં તે કહે, વાનર ચૂક્યો ફાળ.
 જંબુકપરે નાસિ ગયો, સાંપી અમ જમરાય;

- ફરી જમી ધર જનકને, ધર્મિભલ કુંવર પસાય. ૨.
 વર કન્યા કરી ઢીંગલાં, રમિયાં ગેહ મઝાર;
 રમત બની તે નગરમાં, ફેગટ બાળ વિચાર. ૩.
 અમે નર ઉત્તમ બાલિકા, હું પશુ જંથુક ભત;
 ચિત્તક પીંછી રંગની, શંખ ન ફરશે ભાત. ૪.
 ગજભયને સુંદર ગણું, રાંકથી છૂટાં જોણું;
 શુભીનું શુચિએ ગયું, જનમની ભીત ખિણેણું. ૫.
 આશા અમચી પરિહરી, રહો નિજ ગેહ મોઝાર;
 ભય કંપન ઔપધ કરી, પછે નિકળજો બાર. ૬.

સવૈયો.

- હુનરીકા હુનર અજબ હેં પ્યારે, લોહ કારણુ ધન સહરા દિયા;
 તવ છોટિનિકી શમસેર બનાઈ, શુનિ જન બને ફેર કિયા;
 કિસકા ઐધાંન દુરસ કરને'કું, અહિરતકા દો દુક કિયા;
 તવ ચુપ લગી કહે ફિરકર દેખે, વેંહ પાની મુલતાન ગયા. ૭.

દોહરા.

- સાગરદત્ત સુણી કોપીયો, ચિતે ચિત્ત મઝાર;
 જોડે બળીયો જગતમાં, કોણુ પરણે મુઝ નાર. ૮.
 તાસ જનક સાથેં થયો, તેહનેં કલેશ અપાર;
 પશુ કન્યા માને નહીં, ચઢિયાં રાજદુઆર. ૯.

ઠાળ દહી.

(તમે વસુંદેવ દેવકીના ભયા જી, લાલજી લાડકડા—એ દેશી.)

- બાલિકાનેં જોલાવી રાયે જી, ચતુરા કેમ ચૂકે;
 કહે આઠકની સમુદાયેં જી, અવસર નવિ મૂકે;
 સુણો તાતજી દીનદયાળ જી, ચતુરાં દેવલોડેં ચક્ર લોકપાળ જી. અવસરં ૧.
 નવિ કરલાં નર રખવાળ જી, ચતુરાં તેણે રડા પંચમ લોકપાળ જી; અવસરં
 મરૂંધરમાં એક સહકર જી, ચતુરાં પુરપંથી જન ઉપગાર જી. અવસરં ૨.
 કળદાયક રડાં બાણું જી, ચતુરાં એર નિર્મુણુ હું ન વખાણું જી; અવસરં
 સુરગિરિશિર સુરતર હાવે જી, ચતુરાં પ્રજાજામા કામ ન આવે જી. અવસરં ૩.

નર દુર્બળ નાથ વિહિના જી, ચતુરાં બાળ વૃદ્ધ તપસ્વી દીના જી; અવસરં
 અન્યાય પરાભવ પામે જી, ચતુરાં તે જીવેં નૃપ વિશરમેં જી. અવસરં ૪.
 અમેં નાગર સાગર ભીતે જી, ચતુરાં તુમ શરણુ લિયો એકચિત્તે જી; અવસરં
 અમને જમરાયને દેષ જી, ચતુરાં નોહો જીવિત લેષ જી. અવસરં ૫.
 દવ લાગેં નારી રિસાવે જી, ચતુરાં પંખી પથુ દૂર ન જાવે જી; અવસરં
 પાણીશું કણક ન ખાંપી જી, ચતુરાં ચર જોયો દાણો ચાંપી જી. અવસરં ૬.
 ના કેહેતા નિર્લજ નોહો જી, ચતુરાં સીયાળ જ્યું બોટમાં પેહો જી; અવસરં
 તજી શરવીર ભરતાર જી, ચતુરાં એ રાંકનેં નહિ વરનાર જી. અવસરં ૭.
 ભરલોકે રેતો ભાગ્યો જી, ચતુરાં એહનો અંગ ફરસ નહીં લાગ્યો જી; અવસરં
 અમેં આઠ સતી અણિઆખી જી ચતુરાં માત તાત નેં જ્ઞાની સાખી જી. અવસરં ૮.
 ચોરીમાં મંગળ ત્રીજે જી, ચતુરાં મૃતપતિ સતી પરણે ખીજે જી; અવસરં
 એમ કન્યાનેં શું વાંકું જી, ચતુરાં શો અમલ કરે એ રાંકું જી. અવસરં ૯.
 જીઓ કૃષ્ણેં કરિ અપહાર જી, ચતુરાં રકમણિ સતિમાં શિરદાર જી; અવસરં
 શિશુપાલશું વિવાહ મેલ્યો જી, ચતુરાં નારાયણેં રણમાં રોળ્યો જી. અવસરં ૧૦.
 ભીર કુંવરતું વિવાહ ટાણું જી, ચતુરાં કન્યા મેલી નવાણું જી; અવસરં
 જીઓ પરણી ગયો નિજ ધામ જી, ચતુરાં જીજીવતિનો સુતશામ જી. અવસરં ૧૧.
 જાદવ માંહેં થયું એમ જી, ચતુરાં તો ખીજે કુળ શો નેમ જી; અવસરં
 અમે તો એહવું નવિ કરીએં જી, ચતુરાં મન ઇચ્છાએ વર વરીએ જી. અવસરં ૧૨.
 રહિ રાજુલ ધર ઠકરાણી જી, ચતુરાં તે તો ત્રિભોવન નાથની રાણી જી; અવસરં
 વળિ નવભવ ભેગી ગવાણી જી, ચતુરાં એની જોડેં કા ન હરાણી જી. અવસરં ૧૩.
 જોણે જીવિત અમને દીધા જી, ચતુરાં અમેં મનમાં નિશ્ચય ડાધા જી; અવસરં
 બહુ ધનિમલનો ઉપગાર જી, ચતુરાં આ ભવમાં એ ભરતાર જી. અવસરં ૧૪.
 રાંકશું રમવું રંગ રોળી જી, ચતુરાં જીવિત લગેં હેડે હોળી જી; અવસરં
 વીરા શાળવિનેં ધર દીધી જી, ચતુરાં તેણે અતે દિક્ષા લીધી જી. અવસરં ૧૫.
 જોધારી ન થાય વાત જી, ચતુરાં તો કરશું સહુ આપધાત જી; અવસરં
 એ જાગર આગર ખારો જી, ચતુરાં અમ તાતજી પાર ઉતારો જી. અવસરં ૧૬.
 એમ બોલી રહી કુમારી જી, ચતુરાં જાગરદત્ત બોલ્યો ધારી જી; અવસરં
 કુંજુ આવી અિઅણિરાય જી, ચતુરાં સુઝ નારી પર લઈ જાય જી. અવસરં ૧૭.

સુણી બોલ્યા કપીલ નરેશ જી, ચતુરાં નહિ સાગરતુઝ મતી લેશ જી; અવસરં
જીવે છે તાહરી બોલી જી, ચતુરાં તુઝ મિત્ર મૂર્ખની ટોળી જી. અવસરં ૧૮.
નહિ તું નીતિશાસ્ત્ર ભણેલો જી, ચતુરાં કરે ગર્દભ થઈ જેમ ઘેસો જી; અવસરં
નીતિશાસ્ત્ર વિના વ્યવહાર જી, ચતુરાં નવિ જાણે ગતિ શંસાર જી. અવસરં ૧૯.
જે માત પિતા ધન ખાવે જી, ચતુરાં જઈ ચડે વાત બનાવે જી; અવસરં
નહિ વિદ્યા વિનય વિચાર જી, ચતુરાં તે નરનો પશુ અવતાર જી. અવસરં ૨૦.
મલયાચલ બિલ્લ નિહાળે જી, ચતુરાં ચંદન ધંધન કરી બાળે જી; અવસરં
કન્યા કદળી સુકુમાળ જી, ચતુરાં મૂરખ સંગત દવ ઝાળ જી. અવસરં ૨૧.
કન્યાદાને અધિકાર જી, ચતુરાં તસ માત પિતા હુસિયાર જી; અવસરં
તે કરતાં અમધર આવી જી, ચતુરાં અમે પુત્રીપણે કરી ભાવી જી. અવસરં ૨૨.
સાગર બોલ્યો લંબ કરણો જી, ચતુરાં એના બાપ રાય સહુ પરણો જી; અવસરં
કવી નાહો થઈ બયભીત જી, ચતુરાં થયો નગરે મૂર્ખ વિદિત જી. અવસરં ૨૩.
તોરણ બાંધી દરબાર જી, ચતુરાં ધર તેડી રાયે કુમાર જી; અવસરં
કરી કિસ્મવ મહોત્સવ ઠાઠ જી, ચતુરાં પરણાવી કન્યા આઠ જી. અવસરં ૨૪.
તસ જનકાદિક તેણી વાર જી, ચતુરાં દીએ કુમરને ઋદ્ધિ અપાર જી; અવસરં
જરતાંમાં સર્વ જરાય જી, ચતુરાં જળધિમાં નદીયો સમાય જી. અવસરં ૨૫.
વરકન્યાને વોળાવે જી, ચતુરાં ધર્મિભલ વિમળા ધર આવે જી; અવસરં
સુખ વિલસે સર્ગ સમાણ જી, ચતુરાં નિત નિત ધર ઉત્સવ ટાણ જી. અવસરં ૨૬.
ખંડ પાંચમે છટ્ટી ઢાળ જી; ચતુરાં શુભવીર વચન સુરસાળ જી; અવસરં
જે આહો લક્ષ્મી કમાણી જી, ચતુરાં કરો પુણ્ય જગતના પ્રાણી જી. અવસરં ૨૭.

દોહરા.

અમદરણ પુનરાગમન,	પંથે પ્રગટી વાત;	
નૃપ રવિશેખર મિત્રને,	બાંખે સવિ અવદાત.	૧.
ચંપા સંબાહણ પતી,	વળી જીવરાજને મિત્ર;	
દેશ નગર નર નારીયો,	ગાવે કુંવરનાં ગીત.	૨.
ચંપાપતિ સમઝાવીને,	સંબાહપતિશું મેલ;	
કુંવર કરાવે ખીર નીર,	પરે રસ બાંધવ કેળ.	૩.
પદ્માવતિને મોકલે,	સંબાહણનો રાય;	

ઋદ્ધિસહિત સા આવીને, પ્રભુમેં વિમળા પાય.	૪.
અંપાપતિ બહુ માનથી, સુખભર રહેતાં તેહ;	
દિન દિન અધિકરે વરે, વિમળા સાથે નેહ.	૫.
એક દિન અંપા પરિસરે, વિજયસેન સુરિરામ;	
અમલસયાં મુનિવૃંદશું, વનપતિ દેત વધાય.	૬.
કપિલરાય યુવરાજશું, વંદન નમન કરંત;	
ધર્મિલ વિમળાદિક સહિત, આવી ગુરુને નમંત.	૭.
કહે મુનિ તેહને દેશના, પર્વાદિક ઉદ્દેશ;	
પરચમ્પાણુ માણુઅભવે, પામે ફળ સવિશેષ.	૮.
ત્રત પરચમ્પાણું સુખ લહું, જેમ ધર્મિલ કુમાર;	
રતનશેખર વળી રાજવી, ઇહ પરભવ સુખ સાર.	૯.
પૂછે કપિલ તે ટ્રાણુ હુઆ, મુનિ કહે ધર્મિલ એહ;	
રતનશેખર વંછિત રૂપ્યાં, કહિએં વિવરી તેહ.	૧૦.

ઠાળ ૭ મી.

(સાંભળજ્યો હવે કર્મવિપાક મુનિ કહે રે-એ દેશી).

પુણ્યતણા થાનક ઋદ્ધિવેશે મુનિ કહે રે,	
પુણ્યઅંધ શુભ પરિણામેં સુણો સંત રે;	
બીજે અંગેં અશનાદિક નવ વિધ કહ્યાં રે,	
અહુશ્રુત ચરણે તપ કાધા ફલવંત રે.	પુણ્ય ૧.
ખટ અઠાઈ ત્યાગ સચિત્તનો કીજીએ રે,	
ગુરુ પધરાવી ધર કરો ભક્તિ મહંત રે;	
પંચ પર્વી સામાયિક પોસહ ત્રત ધરો રે,	
ભાંખે ગણધર મહાનિશીથ સિદ્ધાંત રે.	પુણ્ય ૨.
ખંડણ પીશણ પીસણ ચીવર ધોવણે રે,	
મસ્તકે ગુંથણ સ્નાન અખંભનો ત્યાગ રે;	
કરતાં દાન દિયતાં જિન પૂજા થકા રે,	
વૈમાનિક આયુ ખાંધેં મહાભાગ રે.	પુણ્ય ૩.
ભરતેં રતનપુરી નગરીનો રાજ્યો રે,	

રતનશેખર નામેં ધરમી યુજીવંત રે;
તસ લોચન ત્રીભું ચક્ર બુદ્ધિ તણે નિધિ રે,
નામે સુમતિ મંત્રિમાંહેં મહંત રે.

પુણ્ય ૦ ૪.

ભાસ વસંતેં નૃપ મંત્રી સહ વન ગયા રે,
બેઠા તરતળ દેખી શીતળ છાય રે;
કિન્નર મિથુન રનેહરસે વાતો કરે રે,
તર ઉપર સાંભળતો રસભર રાય રે.

પુણ્ય ૦ ૫.

રતનવતી કન્યા શયિ રંભા રૂપ હરે રે,
નજરેં દીડી મીડી અમિય સમાણુ રે;
જેવન વેળા નરના મેળા નવિ રચે રે,
રતનશેખર દેખંતો વરે સા જાણુ રે.

પુણ્ય ૦ ૬.

અદૃશ્યપણે સુખિ વાણી નૃપ ચિત્ત ચિંતવે રે,
કુણુ મુજ નામેં સરખી નારી એહ રે;
જનમ સદ્ગુણ તો માનું જે મુઝ એ મળે રે,
નહિ તો બારબૂત શી ધરવી દેહ રે.

પુણ્ય ૦ ૭.

ચિંતાયેં ધર જીધને નિદ્રાશન તજી રે,
રાગેં જડિયો પડિયો વૃટ્ટી ખાટ રે;
મંત્રી નિષાંધે પૂછંતા તેણે સવિ કલો રે,
મંત્રી કહે વિષુ દીઠે કેમ હોય ઘાટ રે.

પુણ્ય ૦ ૮.

રાય કહે મરવું સહી રતનવતી વિના રે,
ચિંતે મંત્રી દુર્જય કામવિકાર રે;
અમરણે મરણુ વિષયથી વિષ ખાધે મરે રે,
તેણે ધંદા કરવો કાળ વિલંબ વિચાર રે.

પુણ્ય ૦ ૯.

સાત ભાસમાં શુદ્ધિ કરી અમેં લાવશું રે,
ચિંતા તજી કરો રાજ્ય તમે મહારાય રે;
મંત્રી વયણુ સુણી હરખ્યો નૃપ તસ મોકલે રે,
મંત્રી ચાલ્યા શુભ શુકુને નમિ પાય રે.

પુણ્ય ૦ ૧૦.

ચક્ર દિશિ જેતાં શુભન હુઆ દક્ષિણ દિશે રે,

તે દિશિ ચલિયા મંત્રી ગણી નવકાર રે;
ગામ દેશ વન ગિરી સરીતાને આલંધતાં રે,
પામ્યું એક વન નંદનવન અનુહાર રે.

પુણ્ય ૦ ૧૧.

ગિરી કૈલાસ સમાન રતનમય ભૂતળા રે,
સોવનથંભા ભીતિ રતન શિખરેષુ રે;
દેખેં ચૈત્યપવન ચલ દ્વગ્ગ યોલાવતો રે,
ફરતી ફળ ભર તરવર સુંદર એથુ રે.

પુણ્ય ૦ ૧૨.

સ્નાન નદીજળ ફળ ઉજળ કુસુમાંજલી રે,
વિધિય વિવેકે જિન ધર મંત્રી જાત રે;
મણિમય મુરતિ મુનિસુત્રતજિન પૂજનેં રે,
નિકળીયેા ભાવસ્તવ કરી પ્રણીપાત રે.

પુણ્ય ૦ ૧૩.

દિવ્ય રૂપ તવ કન્યા એક જિન પૂજવા રે,
આવી પુજપો લેછ ધરી શણગાર રે;
ચંદ્રવદની દેખી મંત્રી ચિત ચિંતવે રે,
એણે વન ખેચરી અમરી વા કુણુ નાર રે.

પુણ્ય ૦ ૧૪.

જાછ જિન પૂજ મધુર રવરે સ્તવના કરી રે,
બાહેર પૂછે કોણુ તું કેણે નિમિત્ત રે;
ભીષણુ વને એકાકી ચૈત્ય કેણે કર્યું રે,
સા કહે આવન પતિ સુરપુત્રી વહિત રે.

પુણ્ય ૦ ૧૫.

તે જક્ષં ક્રિયો ચૈત્ય પુજાએ મુઝ ઠવી રે,
સ્તનદેવ સુર નામ મયો નિજ ડામ રે;
મંત્રી કહે કોઇ મારગ તિહાં જાતા તણો રે,
હોવે તો મુઝ મળવાનું છે કામ રે.

પુણ્ય ૦ ૧૬.

સા કહે ચૈત્યાએ ધૂપાનળ કુંડમાં રે,
અંપાવે પાવે નર જક્ષ દુવાર રે;
સાહસિક કાને કુંડળ રચણનાં અમમગે રે,
કાચર નમણે કાજળ સારે નાર રે.
મંત્રી સુણી સેવકને નિજ પુર પાઠવી રે,

પુણ્ય ૦ ૧૭.

- શરણુ કરી જિનજક્ષ અગ્નિ ઝંપાપાત રે;
સ્તનદેવ પ્રણુમિ પાસે ઉભો જઈ રે,
જક્ષ પ્રભાવે ન થયો દેહે ધાત રે. પુણ્ય ૧૮.
- રયણુદેવ નિજ દેવીશું બેઠાં તિહાં રે,
તતક્ષણુ કન્યા પણુ આવી તે પાસ રે;
સ્તન જ્યોતિ દેખી મંત્રી મૈાન જ ધરે રે,
તવ તે દેવ કહે તનય મંત્રિ ઉદાસ રે. પુણ્ય ૧૯.
- વાટ જોવંતાં તુમે આવ્યા ચિંતા ટળી રે,
આ અન પુત્રી પરણી વધારો લાજ રે;
મંત્રી બણે તમ દેવને સુત સંતતિ કીસિ રે,
જક્ષ કહે મુઝ ચરિત સુણો મહારાજ રે.
તિલકપુરે ધનશેઠ વસે વ્યવહારિયો રે,
શ્રીમતિ નારી પ્યારી સતિય વિશેષ રે;
જ્ઞાન અમૃત સ્ફરિ આની જઈ વંદી વને રે,
બેઠા તવ મુનિ દેવે શ્રુત ઉપદેશ રે. પુણ્ય ૨૦.
- નરભવ પામી જૈન ધર્મ ચિંતામણિ રે,
સરખો જાણી પ્રાણી સેવો નિત્ય રે;
નિત્યે ન કરી શકો તો પંચ પરવ બજે રે,
જેથી જાણે નરય તિરિની બીત રે. પુણ્ય ૨૧.
- બંધ શુભાયુ પ્રાયે બંધ એ તિથિ રે,
બાંખે નિરપાવણિ સૂત્રે બગવંત રે;
લોકિક શાસ્ત્રે ચઉદશ અષ્ટમિ પૂર્ણિમા રે,
દરારવિસંકાંતિ પર્વ મહંત રે. પુણ્ય ૨૨.
- માંસ સુરા તૈલ સ્ત્રી પર્વે ભોગવે રે,
તે નર નરકે કાળ ધણો રોળાય રે;
તેણે જ હસતી તવે સામાયિક પોસહે રે,
ધ્યાન ધરંતાં શ્રાવક સરંગે જાય રે. પુણ્ય ૨૩.
- ગુરુમુખ પંચ પરવી વ્રત ઉચરી ધર ગયા રે,

- એક દિન અષ્ટમી પોસંહ કરી કાઉસગ રે;
 ઇંદ્ર પ્રશંસા અણુસદ્ધિ સુર આવીયો રે,
 અનુકુળ પ્રતિકુળ કાધા નિશિ ઉવસગ રે. પુણ્ય ૦ ૨૫.
- મેરપેરે નિશ્ચળ દેખી આણુદિયો રે,
 સુર કહે ઇંદ્રે પ્રશંસ્યા તેહવા દીઠ રે;
 ગગનગામિની વિદ્યા દેધ કહી ગયો રે,
 બીજે સુણતાં વિદ્યા જાશે નહ રે. પુણ્ય ૦ ૨૬.
- વિદ્યા બળથી તીર્થ ધણે જિન વંદતાં રે,
 એક દિન શ્રીમતિ પૂછત કહી સ્વવી વાત રે;
 વારી પણ સખી આગળ કંત કથાંતરે રે,
 વાત કહિ સ્ત્રીકેદર છે તુચ્છ અત્યંત રે. પુણ્ય ૦ ૨૭.
- ગગન ભમંતાં પડીયા શેઠ સરોવરે રે,
 આઠે માસે અષ્ટમિ દિન ધર જાત રે;
 નિવિઝસનેહે શ્રીમતિ સેવા બહુ કરે રે,
 ભોજન તાંબુલ વિસારી તિથિ વાત રે. પુણ્ય ૦ ૨૮.
- નિશિ સંભોગ સનેહે શેઠે આચર્યો રે,
 તે નિશિ ગર્ભ ઉપજ્યો કોઇક જાંત રે;
 વિદ્યા વાત પ્રિયાને પૂછી સા કહે રે,
 મેં સખી આગળ વાત કહી એકંત રે. પુણ્ય ૦ ૨૯.
- અનુકમે પુત્રી જન્મી વરસ થઇ આઠની રે,
 એક દિન કેવળીને પૂછે ગતી આપ રે;
 કેવળી કહે જાપજાપણી દંપતી બેહુ થશે રે,
 શેઠ કહે વિસ્તીને એ શી છાપ રે. પુણ્ય ૦ ૩૦.
- કહે જાની વ્રતભંગે આયુ બાંધીયું રે,
 ખૂતાટવી વન સ્વામી થાશે દોય રે;
 રથણુસિંહર નિવ મંત્રી તે વન આવશે રે,
 તુમ પુત્રી લક્ષ્મી ભરતાર જ હોય રે. પુણ્ય ૦ ૩૧.
- એમ સુણી ધરજાઇ આયુક્ષ્યે છઠાં ઉપનાં રે,

ચેત્ય કરાવી પુત્રી રાખી ત્યાંહિ રે;
જ્ઞાની વચન સહિત તુમચું મળવું થયું રે,
કન્યા પરણો અંગ ધરી ઉત્સાહ રે. પુણ્ય ૦ ૩૨.
પાંચમે ખડે દાળ કહિ એ સાતમી રે,
એકમાં ગાયો વ્રત મહિમા મનોહાર રે;
શ્રી શુભવીર સલૂણા વ્રતને વિરાધસ્યો રે,
આરાધકતાએ સદ્ગતિ અવતાર રે. પુણ્ય ૦ ૩૩.

ઢાહરા.

યક્ષ વચન મંત્રી સુણી, કહે સાચી કહી વાત;
પણ નૃપ કામે નિકળ્યો, તે હુએ વિશ્વાસ ધાત. ૧.
જક્ષ કહે પરણો પ્રથમ, પછે કરેજ્યો કામ;
સાહાય્ય કરશું તુમ તણી, મન રાખો આરામ. ૨.
તવ મંત્રો પરણ્યા તિહાં, કૃત સુરમહિમ અચ્છેહ;
જક્ષ કહે તુમ સ્વામીનું, કાર્ય કિશું કહો તેહ. ૩.
વાત સકળ સચિવેં કહિ, સુણી કહે અવધિ બલેણ;
સગસય જોયણ જલધિમાં, સિંહલદીપ વરેણ. ૪.
જયપુર જયસિંહ જૂપતિ, જૂપતિ માંહે સિંહ;
રતનવતી બેટી સતી, તરવ્યંતર કહિ જોહ. ૫.
એમ સુણી મંત્રીચિંતવે, અહો બલી કામ કહાય;
દૂર દેશ બાણે કરી, વનિતા વિધ્યો રાય. ૬.
રૂપ પરાવર્તન તણી, કહે મંત્રી દિયો વિજય;
વિજયપુરેં મુઝને ઠવો, સ્વસુરપણું સમરિજ. ૭.
તે પુર ઠવી વિદ્યા દિયે, વળી કામે સમરેહ;
અવસરેં લક્ષ્મીને તેડજ્યો, કહિને ગયો સુર ગેહ. ૮.

ઢાળ ૮ મી.

(સહીયર પાણી સંચર્યાં રે, જમુનાને તીરે, ઢાંઢાં રે જમુનાંને તીરે—એ દેશ.)
વનતરલીલા જોવતાં રે, મન અચરિજ પાવે, ઢાંઢાં રે મન
મંત્રી વિદ્યાએ કરી રે, એક રૂપે બનાવે; ઢાંઢાં રે એક

- હેમ દાંડમડિત કરે રે, બનિ જોગણી રૂડી, હાંહાં રે બનીં
મસ્તક વિણા વાંકડી રે, એક હાથે ચૂડી. હાંહાં રે એકં ૧.
- જળ છાંટકાવ કરત ચલે રે, પૂછત કહે સોધ; હાંહાં રે
ચૂડા નરપગ ભૂમિકા રે, શુચિ કરત ચલેધ; હાંહાં રે
જડી યુટી ઝોળી ભરી રે, ચલી ભગુચ્છ વેશે; હાંહાં રે
જપ માળા જપતી થકા રે, ગધ કુમરી નિવેશે. હાંહાં રે ૨.
- સ્તનવતી પાયે પડી રે, પૂછે કુશળાધ; હાંહાં રે
સા કહે યોગ લિયા પછે રે, છે કુશળ સદાધ; હાંહાં રે
કુંવરિ કહે તુંમે કિહાં રહો રે, હમું રમતે રામ; હાંહાં રે
પાંખિપરે ફરતા ફરે રે, નહિ ગામ ને ઠામ. હાંહાં રે ૩.
- નિરસંગી જોગણુ લહી રે, કુંવરી ધર રાખે; હાંહાં રે
મોજન મન ગમતાં દીક્ષે રે, નવિ અંતર રાખે; હાંહાં રે
કન્યા કહે જોવન સમે રે, કેમ જોગ સધાધ; હાંહાં રે
સા કહે અમ વીતક સુણો રે, ચેતન રંગાધ. હાંહાં રે ૪.
- ગજપુર મુર નૃપકન્યકા રે, હું સુમતિ નામે; હાંહાં રે
ભાધ પિતર માતુલે કીયો રે, વિવાહ ચક્ર ગામે; હાંહાં રે
લગન દીને ચહિ તે મળી રે, સુમટે ઝુઝાંતા; હાંહાં રે
હું કાળે બળી કલેશથી રે, તવ તે ઉવસાંતા. હાંહાં રે ૫.
- એક વર મુઝ ભેગો બળ્યો રે, અતિનેહે નડીયો; હાંહાં રે
બીજે દેશાંતર ગયો રે, મોહમળે પડીયો; હાંહાં રે
હાડકુસુમ એક લેધ ગયો રે, ગંગા વહેવરાવે; હાંહાં રે
ચોથો તિહાં અશનાદિકે રે, પિંડ મેહલી આવે. હાંહાં રે ૬.
- દેશાંતરી એક ગામમાં રે, રાંધણી ધર પેઠા; હાંહાં રે
અશન ફરાવી તે કને રે, જમવાને ખેઠા; હાંહાં રે
તસ બાળક લધુ રાવતો રે, નવિ રેહેવે વાર્યો; હાંહાં રે
રાંધણી રૂડી તેહને રે, ચુહલામાં બાળ્યો. હાંહાં રે ૭.
- દેખી અશન ઠવિ તિહાં રે, તે ઉઠવા લાગ્યો; હાંહાં રે
તવ સા કહે બાળક વિના રે, આ ભવ છે નાગો; હાંહાં રે

- પ્રાણથી અધિકો પુત્ર છે રે, પશુ શીખ દેવાઈ; હાંહાં રે૦
 બોજન તમે સુખમાં કરો રે, પછે પુત્ર દેખાઈ. હાંહાં રે૦ ૮-
- શીઘ્ર અશન કરી હડિયો રે, સા ધરથી લાવે; હાંહાં રે૦
 અમૃત કૃપો છાંટીને રે, તે બાળક દેખાવે; હાંહાં રે૦
 હસતો રમતો બાળકો રે, લીયો માતે ઉછરે; હાંહાં રે૦
 અચરિત્ત લહી રાનિ રહી રે, હયો સીસો રંગે. હાંહાં રે૦ ૯-
- અમૃતરસ કૃપો મહિ રે, વરગળ પુર આવે; હાંહાં રે૦
 કન્યા જનકાદિક સવિ રે, સમશાન યોલાવે; હાંહાં રે૦
 રક્ષાએ રસ સિંચતા રે, વરકન્યા ઉઠે; હાંહાં રે૦
 જીવંતી તે દેખીને રે, ચક્ર લાગ્યા પૂરે. હાંહાં રે૦ ૧૦-
- પૂર્વપરે વડતાં થકાં રે, પંચાતિ મળીયા; હાંહાં રે૦
 સહિ ચારેની લેધને રે, પછે ન્યાયે બળીયા; હાંહાં રે૦
 જીવાડી તે જનક થયો રે, સહ જન્મો લાઈ; હાંહાં રે૦
 અસ્થિ ગંગાએ ધર્માં રે, તે પુત્ર કહાધ. હાંહાં રે૦ ૧૧-
- પિંડ દેધ રક્ષા કરી રે, તે પતિ આણુદે; હાંહાં રે૦
 ન્યાય સુણી તિગ ધર ગયા રે, પરણી કુરચદે; હાંહાં રે૦
 નિજ દેશે રાજા થયો રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
 માતંગી મીઠે સ્વરે રે, ગીત ગાતી જાણી. હાંહાં રે૦ ૧૨-
- દેખી મુઝ પતિ મોહિયો રે, વર કંઠ નિહાળી; હાંહાં રે૦
 જન્મહાંણુ નિર્મળ નહીં રે, વળી વરણે કાળી; હાંહાં રે૦
 પંકાશંકા તન ધરી રે, કહે લોક હજારી; હાંહાં રે૦
 સુરભિ ગંધાધિક ગુણે રે, લીએ નર કસ્તુરી. હાંહાં રે૦ ૧૩-
- નિશિ માતંગી ભોગવી રે, નૃપ નીચ તે જાણી; હાંહાં રે૦
 વૈરાગે જોગણુ થઈ રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
 તે હું જોગણુ જાતરા રે, કરતી ઇહાં આવી; હાંહાં રે૦
 હું કેમ યઈ નરદ્રેષણી રે, સુખી કર સંભળાવી. હાંહાં રે૦ ૧૪-
- હસિય લણે કન્યા ઇચ્છું રે, નહિ હું નર દ્રેષી; હાંહાં રે૦
 એચર લુચર નર ધણા રે, મુઝ આહન લેસી; હાંહાં રે૦

પૂરવભવ ભરતા મળે રે, તવ વાત કરેસી; હાંહાં રે૦
 જોગણ કહે પૂરવ ભવે રે, તુઝ વાત બની શી. હાંહાં રે૦ ૧૫.
 કન્યા કહે દુનિયાં તણાં રે, ત્વિલ દિસેં દૂડાં; હાંહાં રે૦
 દુઃખ ભંજન જન રંજણા રે, તુમે જોગણ રડાં; હાંહાં રે૦
 તેણેં તુમને કહું વારતા રે, પૂરવ ભવ કેરી; હાંહાં રે૦
 ભરતો અજોધ્યાપુર વને રે, તરંગેણુ ભલેરી. હાંહાં રે૦ ૧૬.

હરણો હરણી તિહાં રહે રે, લાગી અતિ માયા; હાંહાં રે૦
 ખાએ પીએ ઉઠે ફરે રે, જોમ દેહને છાયા; હાંહાં રે૦
 ઇચ્છાએં સુખ લીલામાં રે, જોમ જુગલા કાળે; હાંહાં રે૦
 તેણે સમેં તિહાં સીતાપતિ રે. મુનિરામ નિહાળે. હાંહાં રે૦ ૧૭.
 વેર ભાવ છંડી કરી રે, પશુ પંખી મિલાવે; હાંહાં રે૦
 દશરથસુત મુનિ તેહને રે, જિનવાણી સુણાવે; હાંહાં રે૦
 એક દિન કહીયારો કહે રે, મુનિધર્મ સુણાવો; હાંહાં રે૦
 રામ કહે જિનધર્મને રે, સંખે સુખ પાવો. હાંહાં રે૦ ૧૮.

નિત્ય ન કરો તો દસ તિથિ રે, વિરતિ પ્રતિબંધા; હાંહાં રે૦
 એમ નિસુણી સદ્ગત ભણી રે, તેણે તે વ્રત લીધા; હાંહાં રે૦
 મુનિવયણા અમૃત સમા રે, સુણુ લીઓ મૃગજુગલે; હાંહાં રે૦
 અઉવિહાર ઉપવાસનો રે, નીમ પર્વણી સધળે. હાંહાં રે૦ ૧૯.

મુનિ મુખ પરમેષી સુણી રે, નિત જાપ જપંતાં; હાંહાં રે૦
 રાજ કુળે હું અવતરી રે, દોષ મરણુ કરંતાં; હાંહાં રે૦
 સરખેં ધરમે સમગતિ રે, તેણે તે નૃપ હોઇ; હાંહાં રે૦
 પૂર્વ પતિ વિશ્વ આ ભવે રે, નવિ કરવો કોઇ. હાંહાં રે૦ ૨૦.

પૂર્ણ શશિ મંડળ વચ્ચે રે, જોઈ હરણુ વખાણ્યો; હાંહાં રે૦
 જાતિરમરણુ ઉપનો રે, તેણેં પરભવ જાણ્યો; હાંહાં રે૦
 વાત સવિ ચિત ગોપવી રે, નવી નર મુખ જોતી; હાંહાં રે૦
 લોક કહે નર દેવિણી રે, સુણુ પુણ્ય પનોતી. હાંહાં રે૦ ૨૧.
 કામદેવ સેવા કરે રે, મન ધરી વિશ્વાસો; હાંહાં રે૦
 જો તુમે જાણો સાનથી રે, તો વાત પ્રકાશો; હાંહાં રે૦

પાંચમે ખડે આઠમી રે, એ ઢાળ કહીજે; હાંહાં રે
શ્રી શુભવીર વચન સુણા રે, મનભાવ ધરીજે. હાંહાં રે ૨૨.

હાહર.

જેમણુ કહે પ્રભ કારણે, ધ્યાન ધરં એકાંત;
ધારણુ ધ્યેય સમાધાન, પ્રગટ કરં પ્રભ કાંત. ૧.
એમ કહી ધ્યાનદિશા વરી, સાસ ઉચ્છ્વાસનો રોધ;
પાંચે ધંદ્રી સંવરી, જગત્યો કૃત પ્રતિજ્ઞાધ. ૨.
ભણે જેમણુ મત ખેદ કર, શબ્દ હુઆ સુખકાર;
ધૃત્યાયુત થોડે દિને, મળશે તે ભરતાર. ૩.
કામદેવને દેહરે, જીવદું રમતો જેહ;
પેસંતાં પ્રભ વારશે, પુરવ ભવ વર તેહ. ૪.
સ્તનવતી હરખી સુણી, જેમણુ વચણુ રસેણુ;
મુગતા ફળનો હાર તસ, દેતી પ્રેમ વશેણુ. ૫.
સાત માસ વીત્યા તિહાં, આછો છે દિન એક;
પ્રેમભરે જેમણુ કહે, તું રાગી અતિરેક. ૬.
તીર્થજમણુ ફળ જેમણીને, નવિ રહેણું એક ઠાણુ;
તે કારણુ અમે જાણુ, પ્રાંતને કોડ કસ્યાણુ. ૭.
કુમરી કહે પાયે પડી, જેમ વર મેળો થાય;
દેખે આશીય નિત્ય પ્રતે, એમ કહી કરત વિદાય. ૮.
જક્ષ તણું સમરણુ કરી, તતક્ષણુ સુમતિ પ્રધાન;
જેમણુ વશે જઈ રહ્યા, સ્તનપુરી ઉદાન. ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(નામે એલાચી રે જાણીયે, ધનદત રોકનો પુત્ર એ દેશી).
તે દિન વન અમિ તણી, અય બળતી તિહાં એક;
ધૂસધદા ગમને અલી, મળીયા લોક અનેક;
મહીયલ મોહ મહા બળી, તેડે પડિત રોક;
રાગે રમિત રાજબા, બોલે વિશ્વ વિવેક. મહીયલ
એ આંકણી. ૧.

- માતે માસ પૂરણ થયા, પણ નાળો પરધાન;
 રતનવતી પણ ના મળી, તેણે મુઝ મરણું નિદાન. મહીયલ ૨.
- એમ નિશ્ચય કરી નિકળ્યો, રાજા મીઠળ હાથ;
 વાયું કોઇનું નવિ કરે, ઉભા પુરજન સાથ. મહીયલ ૩.
- જોગણ દેખી તે તતક્ષણે, વેગે સન્મુખ જાય;
 મંત્રી પ્રમુખ કહે રાયને, યાની જોગણ આય. મહીયલ ૪.
- ધીરજ દેતાં તે જોગણી, આવી રાયને પાસ;
 આશિય દેઢ ઉભી રહી, પ્રણમે ભૂપ ઉદાસ. મહીયલ ૫.
- મંત્રી કહે સુણો જોગણી, કહીએ એક નિમિત્ત;
 રાજા તુમને નિવાજશે, ભાંખો ચિર કરી ચિત્ત. મહીયલ ૬.
- અમ સ્વામી મહા મંત્રવી, અવધિ કરી સાત માસ;
 રતનવતીને ગવેષવા, ચાલ્યા ચિત્ત ઉદાસ. મહીયલ ૭.
- પૂર્ણાવધિ પણ નાવિયા, ક્યારે આવશે તેહ;
 એણે સમે ભૂપતિ બોલીયા, નાવે અગ્નિ બળ્યો જેહ. મહીયલ ૮.
- પણ તમે નૈમિત્તજનણ છો, ભાંખો રતનવતી વાત;
 સા કહે તુમે સુખરિકરે, એસો કહીએ એકાંત. મહીયલ ૯.
- તંબુ તાણીને બેસીયા, કહે જોગણ સુણ રાય;
 તુઝ મંત્રી વનદેવીએ, પાવક કુંડે જગાય. મહીયલ ૧૦.
- જોયણ સાતશે સાધિકા, સિંહલદીપે દરાય;
 જયપુરરાજની નંદિની, રતનવતી કહેવાય. મહીયલ ૧૧.
- હરણો હરણી પૂરવ ભવે, વનમે મુનિ રામચંદ;
 પાસે વ્રત ધરી પાળતાં, પ્રીતિ રોહિણી ચંદ. મહીયલ ૧૨.
- મરણ કરી તિહાં અવતરી, લહિયો વન રસ કંદ;
 જાતિરમરણ પામીયું, દેખી પૂનમ ચંદ. મહીયલ ૧૩.
- નિયમ લિયો ભર જોવને, પુરવ ભવ ભરતાર;
 મળશે તો વરવે સહિ, નહિ તો મહાવ્રત ધાર. મહીયલ ૧૪.
- સાંભળી મૂર્ચ્છિત નૃપ લહે, જાતિસમરણ નાણ;
 રાતો રાય તે એમ કહે, ધિગધિગ ધાતા અજાણ. મહીયલ ૧૫.

દૂર કરી પ્રાણુવલ્લભા, મંત્રી પણ પરલોક;
 કાર્ય અસાધ્યને જે કરે, તે વિશુ જીવિત ફેલ. મહીયલ૦ ૧૬.
 જોગણ કહે સુણુ સાહિબા, મેળવું સુમતિ પ્રધાન;
 રાય કહે માય સાંભળો, દીધું જીવિત દાન. મહીયલ૦ ૧૭.
 જોગણ જઈ વન મંત્રીનું, વિદ્યાએ કરી રૂપ;
 આવત મંત્રી તે દેખીને, આલિંગન દિએ ભૂપ. મહીયલ૦ ૧૮.
 મંત્રી પ્રણમીને આપતો, રતનવતી દીયો હાર;
 મલ વ્યતિકર સહુ કલ્પો, રીઝ્યો રાય અપાર. મહીયલ૦ ૧૯.
 રાજ્ય ભળામણુ દેધને, સાન્નિધ દેવની થાય;
 થોડા પરિકર લેધને, ભૂપ નિજયપુર જાય. મહીયલ૦ ૨૦.
 કામદેવ તણું મંદિરે, કરતા જૂવટ કેલ;
 રતનવત સખી પરવરી, આવી મોહન વેલ. મહીયલ૦ ૨૧.
 કંબા કનકની રાથમાં, બોલી દારી તે વાર;
 નીકળજો નર બારણે, આવી રાજકુમાર. મહીયલ૦ ૨૨.
 મંત્રી કહે દૂર દેશથી, રતનશેખર મહા રાય;
 આવી રમતા તે જૂવટે, નારી મુખ ન દેખાય. મહીયલ૦ ૨૩.
 રાજકુમારીને જઈ કહો, નહીં અમે પેસણુ દેશ;
 પુણપાશું પાછાં વળો, નહીં તો થાશે કલેશ. મહીયલ૦ ૨૪.
 તે સખી મંત્રીને એમ કહે, કાણુ એહેવો છે રાજન;
 કાંતિરૂપ છે કેહેવું, જોડું તાસ વદન. મહીયલ૦ ૨૫.
 વારી મંત્રીએ નવિ રહી, પેઠીં ચૈત્ય મોઝાર;
 દેખી રાયને ચિંતવે, કામદેવ અવતાર. મહીયલ૦ ૨૬.
 દાસી કુમરીને જઈ કહે, દિહું અચરિત એહ;
 તુમ ભાગ્યેં કરી મૂપતિ, છે મકરધ્વજ દેહ. મહીયલ૦ ૨૭.
 છુતકલા રમે મંત્રીશું, પણ નવિ પેસણુ દેશ;
 સુણી કુમરી સમરણુ કરે, જોગણને ઉપદેશ. મહીયલ૦ ૨૮.
 વામ નયન તવ ફરકીયું, મંગળ શબ્દ કિદાર;
 કુમરી હુકમેં હલ્યાં કરી, પેઠા ચૈત્ય મોઝાર. મહીયલ૦ ૨૯.

આવી નારીયો નારીયો, મંત્રી જુખ કરેહ;
 ઠાંત્ર અંગ પછેડીએ, જેમ નવિ નૃપ નિરખેહ. મહીયલ ૩૦.
 કુમરી ચકોરી બધું આહતી, કહે મંત્રીને આજુદ;
 કેમ ઠાંકો અમ આવતે, તુમ સ્વામી મુખચંદ. મહીયલ ૩૧.
 દેડ કપડ ધર કામિની, મુખ નવિ જોવે એ રાય;
 મંત્રી જાણે પરજાવ પ્રિયા, મગશે તવ મુખ થાય. મહીયલ ૩૨.
 પૂછે કુમરી પુરવ જાવે, શો બનીયો અધિકાર;
 નૃપ પૂછી જાણે મંત્રવી, નયરી અયોધ્યાને બાર. મહીયલ ૩૩.
 હરણો હરણી નેહ જાયા, રહે વન તણ્ય કલેશ;
 રામચંદ મુનિ બ્રહ્મવે, કંઠર દેહ ઉપદેશ. મહીયલ ૩૪.
 હરણુ હરણીએ તે સુણી, પૂવે લીએ ઉપવાસ;
 રતનસેખર હું રાજા થયો, હરણી ગઈ કોણ વાસ. મહીયલ ૩૫.
 શશિ મંડળ હરણો લાડી, દાંડા પરજાવ એહ;
 જાવ પલટે પણ નવિ ખસે, નરને પરજાવ નેહ. મહીયલ ૩૬.
 સુણી કુમરી ચિત્ત વિકસતી, છોડી લાજ વિચાર;
 વસ્ત્ર દર કરી એમ કહે, હું હરણી તુમ નાર. મહીયલ ૩૭.
 સમધર્મે ગતિ સમ થઈ, વળી સરખાં દોય નામ;
 જાઈ સરણુ શશિ મંડળે, નેહ નિવિડ સમ હામ. મહીયલ ૩૮.
 નેહ જાયાં ઘડી દો તિહાં, નયણે નયણુ મિલાય;
 બહુ વરસાંતર સા ગયાં, નયણે નીર જરાય. મહીયલ ૩૯.
 દારી એક જઈ રાયને, દેત વધામણી એમ;
 પરજાવનો વર પામીને, લાગ્યો કુમરીને પ્રેમ. મહીયલ ૪૦.
 સુણી નૃપ જયસિંહ આવીયો, કામદેવ દરબાર;
 બહુ માને ધર લાવીયો, રતનસેખર પરિવાર. મહીયલ ૪૧.
 વરદોહા સમહોઅજવે, દીધું કન્યાનું દાન;
 હય હાથી રથ બહુ દીયા, કરી વસ્ત્રે સન્માન. મહીયલ ૪૨.
 વર કન્યાને વાળાવિયાં, ચાલ્યાં એક મુકામ;
 સુર સાનિધ્ય ઘડી એકમાં, જૂતાદવિ વિશરામ. મહીયલ ૪૩.

જલદેવ પણ લક્ષ્મીને, શણગારો દિવ્ય વેશ;
 લાવી મંત્રીને સાંપતાં, વ્યંતર દાસ વિશેષ. મહીયલ ૦ ૪૪.
 વ્યંતર વ્યંતરી મળી કરે, ખટરસ ભોગન પાક;
 જમતાં રાયને પરિકરા, દીએ રસભર સુરી શાક. મહીયલ ૦ ૪૫.
 તથોલ દેઇ વિસર્જતા, એક દિન કરી વિશરામ;
 સુનિસુવત જિન પૂજના, કરતા જિન ગુણુઆમ. મહીયલ ૦ ૪૬.
 બીજે દિન કહે મંત્રીને, અમ પુત્રી ગુણુ ગેહ;
 મર્ગ થકી તુમ કર હવી, ક્ષીણ નવિ દેશો વિચ્છેહ. મહીયલ ૦ ૪૭.
 સુણ બેટી અમે આવશું, રનેહ જડયા તુઝ પાસ;
 મર્ગે આજ સંવાવશું, સના થઇય નિરાશ. મહીયલ ૦ ૪૮.
 માય ભણી વળગી ગણે, રોતી લક્ષ્મી તે હામ;
 મા કહે વચ્છ સંભારજે, કામ પડે મુઝ નામ. મહીયલ ૦ ૪૯.
 રતનપુરી વન પરિસરે, હવી મંત્રી મહિરાણુ;
 દેવ અદશ્ય થઇ ગયા, પેજો પુણ્ય પ્રમાણુ. મહીયલ ૦ ૫૦.
 રાય કહે સુણો મંત્રવી, તેં મતિ પુણ્ય બલેણુ;
 રતન હવીયું મુઝ મંદિરે, લચ્છી હવી ધર જેણુ. મહીયલ ૦ ૫૧.
 નયમી ઢાળ એ રસભરી, પૂરી પાંચમે ખંડ;
 વીર કહે ભવિ પ્રાણીયા, કરજ્યો પુણ્ય અખંડ. મહીયલ ૦ ૫૨.

દાહરા.

- લોક અહલ જોવા મળ્યો, રતનવતીને ત્યાંહિ; ૧.
- દ્રીપાંતરી વર વરતુને, દ્રાણુ નવિ જુએ ઉચ્છાહિ.
- પરભવનો મેજો મળ્યો, તે પણ જુગતી જોડ; ૨.
- ધર્મ પ્રભાવે પર્વદિને, સુણી તપ કરે જન કોડ.
- નગર પ્રવેશ મહોચ્છવે, પોહોતા નિજ નિજ ગેહ; ૩.
- મર્ગ તણા સુખ ભોગવે, પરવે પોસહ લેહ.
- એક દિન જોતા ગોખમે, નૃપ પટરાણી સાથ; ૪.
- કીરજુગલ આવી તિહાં; જોઈ જોહુ જણુ હાથ.
- સળા પૂછે તે તેહને, કેમ આવ્યાં કિહાં વાસ;

ધીર કહે આ વનમાં વસું, આવ્યા ધર્મી પાસ. ૫.
 એમ કહેતાં મુર્ચ્છિત થઇ, ભૂંધ પડ્યાં નર નાર;
 નૃપ રાણી વિલખાં થઇ, દેતાં તમ નવકાર. ૬.
 મરણ ગયાં તવ ભૂપતિ, કરે અગ્નિ સંસ્કાર;
 સંશય ભરીયાં તે નિશિ, મૃતાં સૌધ મઝાર. ૭.

કાલ ૧૦ મી.

(માતા જશોદા વાટ જુએ છે, માંખણ સાકર ગોલ રે, હરિને ઘેર લાવે-એ દેશી)

જાની મુનિ વનમાં સમોસરીયા, રૂડ તત્વ રચિ અણુગાર રે:

જાની જગતનો દીવો:

રવિ દ્રષ્ટે તે વાત સુણીને, આવે નૃપતિ પટનાર રે. જાની ૧.
 દેઘ પ્રદક્ષિણા વંદીને એસી, જિનવાણી સુણે એક ચિત રે: જાની ૨.
 કાર જુગલ સંશય પૂછતાં, એક સુભટ આવ્યો ભયભીત રે. જાની ૩.
 એક હાથે એક ખર્જા ગ્રહી છે, લેઈ સાથે રૂપાળી નાર રે: જાની ૪.
 કહે સુણુ રાજા તું વ્રત ધારી, શરણાગત માંખણકાર રે. જાની ૫.
 એટ અરિ એક ગગને ઉભો, હું આવું હઠાવી તાસ રે: જાની ૬.
 તિહાં લગેં એ મુઝ નારી સતીને, રાખજે રાજા તુમ પાસ રે. જાની ૭.
 રાય તુમેં પરનારી સહોદર, તેણે સાંપું છું વર નાર રે: જાની ૮.
 રાય કહે નિલય અરિ સાધા, ચિંતા કરવી ન લગાર રે. જાની ૯.
 એમ સુણી સુભટ ગયો આકાશે, તસ વાર થઇ ઘડી ચાર રે: જાની ૧૦.
 મળ છેદ એક હાથ તે પડિયો, જુએ ભાનુમતિ તે નાર રે. જાની ૧૧.
 મુઝ પતિ હાથ એ રોતી બોલે, નૃપ ભાષે કિશું અહિ નાથુ રે: જાની ૧૨.
 સા કહે મુઝ નયનાંજન રેખાઓ, લાગી સાચ નિશાન રે. જાની ૧૩.
 બીજી બુજાએ હિંચુલ રેખા, તે પથ પડિયો તેણિ વાર રે: જાની ૧૪.
 મસ્તક ધડ ગગનેથી પડિયું, કરે દેખી તે હાહાકાર રે. જાની ૧૫.
 કરીય વિલાપ સભા રોવરાવી, કહે મરવું છઠાં નિર્ધાર રે: જાની ૧૬.
 રાજાએ રાખી પથ ન રહી, બળી કંતશું અગની મઝાર રે. જાની ૧૭.
 રાય રાણી ચિંતાતુર બેઠાં, નમેં આવી સુભટ તતકાલ રે: જાની ૧૮.
 કહે રાજુ જાંતી કરી આચિયો, મુઝ નારી દીધો ભૂખાળ રે. જાની ૧૯.

સકળ સરય કહ્યું તસ રાયે, તવ તે કહે માન્યું ન જાય રે; જાની૦
 જય રજાતળ જૂતળ સપ્રિતિ, વ્રતધર થઈ જોડો રાય રે. જાની૦ ૧૧.
 હવિત નિષ્કળ નારી વિના એ, કરં અગ્નિ પ્રવેશ જ છેક રે; જાની૦
 પોસહ પર્વ તથાં ફળ આપે, તો જાઓ રહે મુઝ ટેક રે. જાની૦ ૧૨.
 જુપ કહે એ વાત ન થાયે, પણ વાત સુણો સુવિવેક રે; જાની૦
 આ સધળું મે રાજ્ય દીયું તુઝ, વળી કન્યા દીયું શત એક રે. જાની૦ ૧૩.
 મુનહ કરો બકસિસ હમારો, સુભટે નવી માન્યું કાંઈ રે; જાની૦
 ચય કરી કાળે તે પણ જળિયો, દેખી દુઃખ ધરતો રાય રે. જાની૦ ૧૪.
 મુર પાસેં જાનને જાળ એહા, કહે પઉમાવઈ ધરણિંદ રે; જાની૦
 ચિરંજીવો હે પુત્ર હમારા, વ્રતધર તું પરમાનંદ રે. જાની૦ ૧૫.
 નૃપ પૂછેકોણ દેવએ મોહોટાં, બણે મુનિ તુઝ પેહ મા આપ રે; જાની૦
 એણી નયરિએ પૂરંદર રાજ, પ્રિયા સુંદરી છે સતિ છાપ રે. જાની૦ ૧૬.
 સદમુર પાસે દંપતિ સમઠિત, સાથેં ઉચ્ચરીયાં વ્રત બાર રે; જાની૦
 પુત્ર નહીં તેણે પુરોહિત બાંખે, મિથ્યા મૃતનો આચાર રે. જાની૦ ૧૭.
 અષ્ટમી કૃષ્ણ અમાસની રાતે, લહિ ચંદ્રોદય ખટ માસ રે; જાની૦
 તલકૂટ કૃષ્ણ લખે એક બાજને, એક શય્યાએ નિંદ વિલાસ રે. જાની૦ ૧૮.
 તો નિયમા સુત સંતતિ પામે, એમ સાંભળી કરતા તેહ રે; જાની૦
 માસ ગયા ખટ પુત્ર ન પ્રગટયો, એક દિન મુનિ આવ્યા ગેહ રે. જાની૦ ૧૯.
 દંપતી પૂછતાં મુનિ જોડો, શરો પુત્ર અનોપમ એક રે; જાની૦
 પણ મિથ્યાત ગલી નવ લેશો, ધરજે જિન ધર્મની ટેક રે. જાની૦ ૨૦.
 જૈન ધર્મ સેવે સુત પ્રગટયો, તે તુમઓ તાત કહાય રે; જાની૦
 આલોચા વિષ્ણુ દંપતિ મરણે, જોકડો ને જોકડી થાય રે. જાની૦ ૨૧.
 જ્ઞાન શુકર હંસ વૃષભ ને હરણાં, બહુ જોનિ જુગલજીવ રે; જાની૦
 કાર જુગલ નંદનવન રમતાં, લેઇ ખેટ તે પંજર ઠાય રે. જાની૦ ૨૨.
 મુનિ વયણે તે ખેટ સુલોચન, શુક જુગલ હવે વન એક રે; જાની૦
 કરતાં ઇહાં જિન મંદિર દેખી, જાતિ સમરણે જાગ્યો વિવેક રે. જાની૦ ૨૩.
 તુમ કર બેસી મરણની વેળા, મુણી મદહતાં નવકાર રે; જાની૦
 નૃપ ધરણેંદ્ર પ્રિયા પદમાવતી, પામી ઉત્તમ અવતાર રે. જાની૦ ૨૪.

ગુઝ પ્રધર્મા જોવા કારણ, રચિયો એ સવિ કંદ રે; રાની૦
 કહે ધરણેંદ્ર મુણે વચ્છ સધળું, સાચું બાપે મુણિંદ રે. રાની૦ ૨૫.
 નૃપમંદિર કરી રત્નની વૃષ્ટી, ધરણેંદ્ર ગયા નિજ ઠામ રે; રાની૦
 બારે વ્રત ઉચ્ચરી નૃપ રાણી, મુનિ વંદી ગયાં નિજ ધામ રે. રાની૦ ૨૬.
 દીન દુઃખી ઉદ્ધાર કરતાં, મંત્રીથું નૃપ ગંભીર રે; રાની૦
 દશમી ઢાળ એ પાંચમે ખડે, પૂર્ણ કહે શુભવીર રે. રાની૦ ૨૭.

દોહરા.

- મંત્રીશ્વર સમકિત લહી, પાળતાં વ્રત બાર;
 ભકિત કરે નવનવ પરે, તેડી ધર અણુમાર. ૧.
 લક્ષ્મીવતીની સાન્નિધ્ય, સાસય બિંબ અનેક;
 ભગ્ન કરતા તીર્થની, ધરતા ધર્મની ટેક. ૨.
 નીરતિ ચાર વ્રત પાળિને, પૂર્ણ કરી નિજ આય;
 દેવ મહર્દિક પાંચમે, સર્ગે સુખભર ભય. ૩.
 શોક ધરે બહુ બૂપતિ, કેતે દિવસે તેહ;
 તસ સુત સેહસમતી કર્યો, મંત્રિપદે ગુણગેહ. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(વીરજિણુંદ નગત ઉપગારી—એ દેશી.)

- એક દિન પોસહ કરીને બેઠાં, રત્નશેખર ધર માંહિ જી;
 સામંત સર્વ પટાવત બેઠા, પોસહ લેછ ઉચ્છાદિ જી; ૧.
 ધન્ય નસ જે દહ વ્રત પાળે. એ આંકણી. ૧.
 એણે અવસર અરિ સૈન્ય મળીને, લૂંટતા પુર ગામ જી;
 જુબ પડી વળી નગરને બાહેર, હુઓ કોલાહલ તામ જી. ધન્ય ૨
 સામંતાદિક પોસહ છંડી, પોહતા લેછ હથિયાર જી;
 રાયને સર્વ કહે હડી રાજા, હથ ભય અરિ અપહાર જી. ધન્ય ૩.
 પણ રાજા નવિ ધ્યાનથી રચિયો, તથ અરિ સૈન્ય પલાય જી;
 પારણા વેળા સામંત બેળા, સધળી વાત સુણામ જી. ધન્ય ૪.
 એક દિન અરિ જીતણે નૃપ ચલણી, રત્નવતી રહી ગેહ જી;
 પોસહ અહોરતો લેછ બેઠા, નિશિ કાઉસમ ધરેહ જી. ધન્ય ૫.

એણે અવસર તસ દેવ પરીક્ષા, રામતણું કરી રૂપ જી;
 આવી રાત્રે કહે સુણો રાણી, તજી પોસહ ધરિ ચૂપ જી. ધન્ય ૬.
 તુઝ રાગે હું આવ્યો પાછો, અંતર ધરીય સનેહ જી;
 કામજ્વર તાપેથી સમાવો, દેહ ; આલિંગન દેહ જી. ધન્ય ૭.
 સામંતાદિક વાટ તે જોશે, જઈશું પાછલિ રાત જી;
 રાણી કહે સુણુ નૃપ વ્રતધારી, કાણુ તમારી જાત જી. ધન્ય ૮.
 એક ગુરુ મુખ વ્રત ઉચ્ચરીને, નાવેં કેહતાં લાજ જી;
 નરય તિરી ગતિ દુઃખ બહુ લહિએ, કરતાં એહ અકાજ જી. ધન્ય ૯.
 આજ તુમારે અમ કાણુ સગપણુ, ધર્મનું સગપણુ એક જી;
 ચક્રદત્ત પોસહ હું ન વિરાધું, જો મળે દેવ અનેક જી. ધન્ય ૧૦.
 એણી પરેં ધીરજ મન વચ દેખી, રીસ કરી મયો રાય જી;
 રતનવતી રહી ધ્યાન ઘટામે, આતમ રામ રમાય જી. ધન્ય ૧૧.
 રવિ ઉદયે પોસહ પ્રારીને, પૂજે જિન અરિહંત જી;
 આવી નૃપ સુણી વાત તે સધળી, કોતુક ચિત્ત લહંત જી. ધન્ય ૧૨.
 રાજા અષ્ટમી વાચર નિગમી, રાત્રિ પોસહ કીધ જી;
 નિશ્ચય વેળા રતનવતીએ, આવી આલિંગન દીધ જી. ધન્ય ૧૩.
 રાય કહે ન ધટે તું મતીને, હું પર નર છું આજ જી;
 રાણી કહે આલોચણુ લેશું, દેખી વળી મુનિરાજ જી. ધન્ય ૧૪.
 માહરું વચન કદા નવિ લોપ્યું, આ ભવ માંહી નરેસ જી;
 પોસહ તજી રમીએ આજ રાત્રિ, નહીં તો મરણુ કરેસ જી. ધન્ય ૧૫.
 માનપણું કરી ધ્યાન ધરંતા, રાયે દીધી પૂઠ જી;
 તવ પરમરતું રતનવતીનો, સંગમ રાયે દીઠ જી. ધન્ય ૧૬.
 ધ્યાન થકી જળ ન ચલ્યો રાજા, તવ હુઆ મંત્રી સરખ જી;
 દેવ પ્રત્યક્ષ થઇ કહે મુઝને, ઓળખો છો કાંઇ ભૂપ જી. ધન્ય ૧૭.
 રાય કહે તુમે મંત્રી અમારા, ક્યાંથી આવ્યા આજ જી;
 દેવ કહે પંચમ દેવલોકે, ભોગવીએ સાત્રાજ્ય જી. ધન્ય ૧૮.
 જોહવાં પ્રભુએ વખાણ્યાં તેહવાં, દપતી દીઠાં દોય જી;
 પ્રથમ પરીક્ષા રતનવતીની, બીજી તુમારી હોય જી. ધન્ય ૧૯.

એમ કહિ રતનવતીને તેડી, બેહુને નમી સુરરાય ॥
 વ્રષ્ટિ વચ્ચે રતન વર ફૂલની, કરી નિજ સર્ગ સધાય ॥ ધન્ય ૦ ૨૦.
 રતનશેખર એમ ધર્મ આરાધી, ઇંદ્ર સામાનિક થાય ॥
 બારમેં સુરલોકે સુખ વિલસે, લહિ ઉત્કૃષ્ટ આય ॥ ધન્ય ૦ ૨૧.
 દેવી મહાર્દિક રતનવતી થઇ, ત્રિવિષ્ટપ ધરાન ॥
 તિહાં પશુ દંપતી બેળાં વિલસે, તે સુખનું નહીં માન ॥ ધન્ય ૦ ૨૨.
 અનુકમેં ત્રણ જાણ્યા એણેં ભરતેં, પામી કેવળ નાશુ ॥
 ભાન્ય જીવ પ્રતિબોધી લેશે, અક્ષય સુખ નિર્વાણુ ॥ ધન્ય ૦ ૨૩.
 એણિ પરેં વ્રત પચ્ચખખાણુ આરાધી, સાધી વંછિત કામ ॥
 વિરતિ ધરી ગુરુભક્તિ કરતાં, તાવીખ શિવ વિશરામ ॥ ધન્ય ૦ ૨૪.
 એમ મુનિમુખ પદમદ્રહ પસરી, સુર સરિતાના તરંગ ॥
 શૌચ સભા તરપક્ષવ વિકર્યાં, શીતળ નિર્મળ અંગ ॥ ધન્ય ૦ ૨૫.
 ધમ્મિલ કુંવર ને વિમળા કમળા, સમકિતશું વ્રત બાર ॥
 ઉચ્ચરીને સહુ નિજ ધર આવે, મુનિવર કરત વિહાર ॥ ધન્ય ૦ ૨૬.
 પૂરણ પંચમ ખંડ એ રાસેં, એ અગીયારમી ઢાળ ॥
 શ્રી શુભવીર વચન રસ પીશે, તસ ધર મંગળ માળ ॥ ધન્ય ૦ ૨૭.

ઓપાઠ.

ખંડ અખંડ પૂરણ રસ ઢોલો, ચાર વેદ ઉપનિષદો ધર્યો:

શ્રી શુભવીર વચન રસ ઝર્યો, પંચમ ખંડ એ પૂરણ ભર્યો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छीय संविज्ञ पंडित श्री शुभविजयगणीशिष्य
 पंडित श्री वीरविजयगणिभिर्विरचिते श्री धम्मिल्लचरित्रे प्राकृतम-
 बंधे पंचमखंडः परिसमाप्तः॥

૫૪ ખંડ પ્રારંભ.

દાહરા.

નયન જુગલ કનજલ કલા, બાલસ્થળ કારમીરઃ
 મુખ તપોદે વાસિયું, વીણા રવ ગંભીરઃ ૧.
 પૃથુકટિતટ હાટકમયિ, કાંચી કાંતી સફારઃ
 સરમતી બારતિ પ્રજામીએ, ઉર મુક્તાફળ હાર. ૨.
 પૂરણ પંચમ ખંડ એ, સાધે ચક્રિ નરેશઃ
 પથુ છટ્ટો સાધ્ય વિના, ચક્ર ન શાલ પ્રવેશ. ૩.
 તેણે હવે છટ્ટો વર્ણવું, સુણજો શ્રોતા લોકઃ
 દક્ષ સભા વિકસિત હુએ, જેમ પ્રહસમયે કોક. ૪.
 એક દિન મંદિર માળીએ, ચિહ્ન દિશિ પવન અગાશઃ
 તિહાં એટલો ધમ્મિલ કુમર, સુખભર નિજ આવાસ. ૫.
 એણે અવસર આકાશથી, ઉતરી કન્યા એકઃ
 જાણે ચમકતિ વીજળી, ન ઠરે નજરની પ્રેક. ૬.
 તે વિદ્યાધર કન્યકા, તેજ રૂપ અતિરેકઃ
 આવી સન્મુખ કુંવરને, દેવી કહે સુવિવેક. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(છેલ છખીલા નંદના કુંવર છેલ જો-એ દેશી.)

છેલ છખીલા સુંદર સુણ એક વાત જો,
 કનકવાલુકા નદિ જગમાં વિખ્યાત જોઃ
 તેહને કાંઈ તુમ જાણું કેમ થયું જો. ૧.
 કુંવર કહે સુણ છેલ છખીલી નાર જો,
 એક દિન કીધો અસ્વે મુઝ અપહાર જોઃ
 તેણીને વેળા રે જળ કારણે ગયા જો. ૨.
 બલે ગયા તો દીકું વન ગંભીર જો,
 મુક્તાફળ સમ નિર્મળ પીધાં નીર જોઃ

- પશુ વનમાં વિલાસાધકને કેમ હણ્યો જો. ૩.
 સાધક હણ્યો. પૂછે છે શું કાળ જો,
 પરની વાત કરતાં નાવે લાજ જો;
 પર ધરની વાતોએ જીવે નંદકી જો. ૪.
 નહિ હમ નંદકિ નહિ નંદકિ મા ખાપ જો,
 અમ કુળમાંહે નંદકાની નહિ છાપ જો;
 ચંદકો કેમ લાગ્યો રે સાચું પૂછતાં જો. ૫.
 સાચું પૂછો તો શું સગપણ લાગે જો,
 મરમની વાતે મોટા ઉત્તર માગે જો;
 નહિતો વિશુ કામે પૂછેલું નવી ઘટે જો. ૬.
 વિશુ કામે નવિ જાણું કાઠને ઘેર જો,
 એહજે મરમની વાતે પ્રગટે ઝેર જો;
 સગપણ વિશુ નવી યોલી શકીએ એવડું જો. ૭.
 સગપણ શું લાગે છે યોલો અમને જો,
 એવડું જે દુઃખ લાગે દિલમાં તમને જો;
 અંતરનો ધા લાગ્યો માલમ કેમ પડે જો. ૮.
 સાધક એ મુઝ વૃદ્ધ સહોદર થાય જો,
 નિરપરાધી હણ્યો દેઘ ધાય જો;
 એ વાતે ક્ષત્રીની લાજ વધે નહીં જો. ૯.
 સાચું કહ્યું પશુ કરતાં નદિય કનાર જો,
 તરે લટકતી લીધી એક તરવાર જો;
 વંશ જાળ કાપતાં સાધકને હણ્યો જો. ૧૦.
 સહસા ધાત ન કરવો રાજ પ્રહાર જો,
 લહિ તરવાર ન કીધો કાંઈ વિચાર જો;
 ખર્જસ્તન તજીને નર ન રહે વેગજો જો. ૧૧.
 ભૂલ પડી અમને એ સધળી વાતે જો,
 બિલ્લ તણી પરે કામ કર્યું અસિ ધાતે જો;
 પશ્ચાત્તાપ થયો તે જાણે કેવળી જો. ૧૨.

- વેળી તો જાણે છે સર્વ વિચાર જો,
પણ બાંધવ નાવેં પાછો નિરધાર જો;
વાત સુણી બેઠું બેઠેની સ્નાન કરી રહ્યાં જો. ૧૩.
- વિણ અપરાધી હજુતાં હું થયો રાંક જો,
પણ એ વાતેં નથી અમારો વાંક જો;
ગુનહો કરો બકસિસ વેરાળું ટાળવું જો. ૧૪.
- વેર નથી તુમ સાથેં કાંધ કલેશ જો,
અમ દિલમાંહે વસીયો ગુર ઉપદેશ જો;
બાંધવથી પ્રીતમ અધિક્કો હોયે નારીને જો. ૧૫.
- પ્રીતમ કોણ તુમારે કન્યા વેરા જો,
સુણીયો સદગુર પાસે શો ઉપદેશ જો;
તુમે બેઠું બેઠેની નામ ઠામ અમને કહો જો. ૧૬.
- મુઝ બાંધવ વિદ્યાધર દેરો રાણો જો,
મિત્ર સેનાનેં વચનેં તમેં સહુ જાણો જો;
કામ અબુગણું કરિનેં કપટ પૂછવું જો. ૧૭.
- કપટ ધણાં તો નારી માંહે પેઠાં જો,
વળી દ્રોષ દિન તુમને નજરે નવિ દોઠાં જો;
નારી અગોચર દેખી કેમ વિશ્વવાસીએં જો. ૧૮.
- વિશ્વાસી નિષ્કપટી છે જગ નાર જો,
નારી વિના નર હાલીનો અવતાર જો;
બીકણુ ભડકણુ નર તે અણુવિસવાસીયા જો. ૧૯.
- ભડકણુ બીકણુ અમને જાણ્યા કેમ જો,
નવનવિ વાત વદતાં વિધંટ પ્રેમ જો;
સાચાં બોલાં માણુસને પરતીજીએં જો. ૨૦.
- જુદા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,
મિત્રસેનાયું વચને દાખી પ્રેમ જો;
પુરૂથી ભડકાને નાહા કેમ ગયા જો. ૨૧.
- મિત્રસેના ગદ્ય અમનેં કરી સંકેત જો,

- નાહા અમે દેખી વિપરીત વહેઃ જ્ઞે;
 નારીશું ઝગડો નર હિતન નવી કરે જ્ઞે. ૨૨.
 પ્રેમ બન્યો તિહાં ઝગડાનું થું હેત જ્ઞે,
 મિત્રસેનાએ કાધી શો સંકેત જ્ઞે;
 સાચ કહો તો આગળ વાત પ્રકાશીએ જ્ઞે. ૨૩.
 બેઠસુતા આશકતેં રાતી કેત જ્ઞે,
 હલવિ સહુ રેહેજ્ઞે નહીં તો ધજાવેત જ્ઞે;
 ઉગ્ગલ ધજા દેખીને દેશાવર ગયા જ્ઞે. ૨૪.
 મિત્રસેના મુખ સાંભળી બાંધવ વાત જ્ઞે,
 અમે બેહુ બેહેને નવિ ચિંત્યો ઉપધાત જ્ઞે;
 જ્ઞાનીને વચણે રે ચિત્ત ઉપસામીયું જ્ઞે. ૨૫.
 અમે જ્ઞેણું જો નહીં અમ તુમ મેલાપ જ્ઞે,
 બાંધવ ધાતે બેહુને થયો સંતાપ જ્ઞે;
 મિત્રસેનાએ ઉગ્ગલ ધજા હલચ્યો સહી જ્ઞે. ૨૬.
 લાઠ મુઝ્યા પશુ વંછિત મેજા મેલી જ્ઞે,
 સંપે હરખી સાળ જણીની ટોળી જ્ઞે;
 હર્ષમદે મિત્રોએ ધજાપતિ હાલચ્યો જ્ઞે. ૨૭.
 એક એક વચને સાચી વાત રસાળ જ્ઞે,
 છઠે ખડે બાખી પેહેલી ઢાળ જ્ઞે;
 શ્રી શુભવીર વામુડો મેજા સહુ મળ્યો જ્ઞે. ૨૮.

દોહરો.

- વિદ્યુલતાને કુંવર કહે, અમે વિદેશે જાત;
 પછે અઢાર મળી તમે, કેમ જાણી તે વાત. ૧.
 ત્રણ પાણી જોર છે, ચતુર ન ચિંત્યો જાણ;
 પૂર્વ દિશિ વંછા કરે, પશ્ચિમ દિશિએ સધાય. ૨.
 મહા મેલાપા સંપજે, કાળે કાળે જ્ઞેય;
 તે પશુ વસ્તુ સલાવથી, નિયતપણું જ્ઞે હોય. ૩.
 દિલન પશુ કરવો સહી, પશુ એક પુણ્ય સહાય;
 હર દેશાવર મનજનાં, વંછિત મેજા ચાય. ૪.

ઠાળી ૨ છ.

(હુંબખડાની દેશી.)

વિદુષ્ટતા કહે વીતી વાતો, સાંભળો આર્ય કુમાર;

મોહન રાય મેહર કૌર,

મેહર કરો મનમોજી ધરો, જીએ વાટ તે નારી બહાર: મોહન૦ એ આંકણી.

વિદ્યુન્મતિ આદે સવિ સહીયરો, એડી હુતી હુશીયાર. મોહન૦ ૧.

મિત્રસેનાએ વાત કરિ તવ, અમે બેહુ કાષ વિચાર; મોહન૦

જ્ઞાની વચન સાચું થયું સહીયરો, કતે સફળ અવતાર. મોહન૦ ૨.

એકમના થઈ મિત્રસેનાને, અમે મોકલી તુમ આણે; મોહન૦

હર્ષ દિવાની થઈ તે મંદિર, શ્વેત પતાકા તાણે. મોહન૦ ૩.

ધરિય વિલંબી ગઈ નદી તરિ, વન તર હામે જોતી; મોહન૦

પણ નવિ દોઢા મીઠા મોહન, મંદિર આવી રોતી. મોહન૦ ૪.

પુછ્યા પછે તેણે વાત પ્રકાશી, ભૂલ પડી સુઝ મોહોટી; મોહન૦

સંકેત વાત તદા સુણી બોલ્યાં, હાથે બગાડી બૂટી. મોહન૦ ૫.

સુઝ ભગિની હુકમે તુમ જોવા, હું ચલી દેશ વિદેશ; મોહન૦

મળિયો એક નિમિત્તીયો મારગ, તેણે કહી વાત વિશેષ. મોહન૦ ૬.

જોગી મળી મારગમાં ચારે, તુઝ પતિ શું ધરે પ્યાર; મોહન૦

હું પણ ગઈ તેણે વન જિહાં જોગી, દોઢા નહીં ભરતાર. મોહન૦ ૭.

મેં જાણ્યું જે જોગી સંગે, જોગી હુઆ અખધૂત; મોહન૦

હું પુર ગામ ગીરિવન અળગું, વળગું જાણે ભૂત. મોહન૦ ૮.

ગગન ચલત ગિરિશિખર નિહાળત, સિદ્ધ મળ્યો નર એક; મોહન૦

જોગાષ્ટાંગ સમાધિ વેળા, પુછ્યે જાગ્યો વિવેક. મોહન૦ ૯.

તે કહે કર્મદરાયની બેટી, પરણી રમે તે સાથ; મોહન૦

તે પુર જતાં પંથ વિચારે, જ્ઞાની મળ્યા મુનિ નાથ. મોહન૦ ૧૦.

મેં પુછ્યું તસ ચરણ નમીને, જ્ઞાની કહે સુણ વાત; મોહન૦

ધર્મિલકુમાર કુંવર જઈ ચંપાએ, ટાળ્યો ગજ ઉતપાત. મોહન

આઠ કુમારી ભયથી ઉગારી, આપે વરી રજો ત્યાંહિ; મોહન૦

જ્ઞાની વચન સુણી ગગન ચલતી, હું પણ આવી આંહી. મોહન૦ ૧૨.

આજ મનોરથ સધળા ફળીયા, મળિયા પ્રાણુ આધાર;	મોહન૦
મંદ માગ્યા આઠ મેઘ તે વરસ્યાં, તરસ્યાં અમૃત ધાર.	મોહન૦ ૧૩.
સુખીયા આગળ દુઃખની વાતો, કરવી તે સવિ ફેક;	મોહન૦
પરદુઃખ વાતે દુઃખ ધરે જ, વિરલા સગજન લોક.	મોહન૦ ૧૪.
ચક્રવા ચક્રવી પ્રેમ વિભ્રમે, ન કરે નિશિચિ નિંદ;	મોહન૦
જગ નર નારી પ્રેમ વિલુક્તાં, નિર્ગમે રાત્રી આણુંદ.	મોહન૦ ૧૫.
મોળ સખી સાથે મુઝ ભગિની, દુઃખ ધરતી હશે ગેહ;	મોહન૦
પુત્ર આણ્યા લહિ દેશું વધામણી, હર્ષિત ચારી તેહ.	મોહન૦ ૧૬.
કુંવર કહે તમે તેડી લાવો, સધળી આ વન માંહી;	મોહન૦
વિદુક્તતા તતક્ષણુ તિહાં પોહોતી, દેતી વધાઇ ઉછાંહિ.	મોહન૦ ૧૭.
તે સહુને કહી વાત તે સધળી, તે સુણા કરત સગમ;	મોહન૦
માતપિતાદિક ખેટ મુતાનાં, આવ્યાં પરિજન ધાઇ.	મોહન૦ ૧૮.
સુંદર રત્ન વિમાન રચિને, ચંપાપુરી ઉઘાન;	મોહન૦
કનકમયી એક મેહલ બનાવી, ઉતરીયાં એક તાન.	મોહન૦ ૧૯.
રાજ રહીયત દર્શન આવે, જાણી સુર સાક્ષાત;	મોહન૦
દેવ નઇ જળ નાને આવ્યા, કરવા પાતિક ધાત.	મોહન૦ ૨૦.
ધમ્મલ કુંવર ચઢી વરઘોડે, ચોરી બાંધી વિશાળ;	મોહન૦
ઉતરીયા અવિ સગજન સાખે, પરણી કન્યા અઢાર.	મોહન૦ ૨૧.
ખેચરે કન્યા સર્વ વોળાવી, વરને કરે સત્કાર;	મોહન૦
કનક રતન આદે બહુ દેઈ, રાત્રિ વસ્યા પુર બાહાર.	મોહન૦ ૨૨.
રત્રિ ઉદયે વૈતાલ્ય સધાગ્યા, આવ્યા કુંવર નિજ ગેહ;	મોહન૦
રમણી ત્રીસ રમે રસ ભેળી, ધરતી પરસ્પર નેહ.	મોહન૦ ૨૩.
ભાગ્યદિશા બરપૂર વહે જસ, નહિ તસ ધરમાં કલેશ;	મોહન૦
જસ ધર પુણ્ય દિશા પરવારે, તસ ધર કલેશ પ્રવેશ.	મોહન૦ ૨૪.
રસબર રમણી રહે આણુંદે, બાળક ઇચ્છા પૂર;	મોહન૦
લલુ ગુર વિનય વહે તસ ધરમાં, લક્ષ્મી વસે બરપૂર.	મોહન૦ ૨૫.
એક એકથી ધર નજરો ચોરે; બ્યભિચારી નર નાર;	મોહન૦
તે દેખી લક્ષ્મી લગવાણી, જન્ય રહી ધર બાર.	મોહન૦ ૨૬.

રાત દિવસ નર રોપ બરાણો, રમણી ઉપર જોહ; મોહન૦
 તસ મુખ સુખ લક્ષ્મી નવિ જોવે, સોવે દાઢી દેહ. મોહન૦ ૨૭.
 વિકસિત નયન વદન હરખંતી, દેખી પતિ ઉજમાળા; મોહન૦
 લગ્ન છી પ્રિયા ધર ભેળાં મળીને, રમતી કરતી ચાળા. મોહન૦ ૨૮.
 ધમ્મિલ મંદિર સ્ત્રી સવિ રમતી, એક એકને દેખ તાળી; મોહન૦
 તીસ અકર્મ ભૂમિને નિહાળી, લલના હરી લટકાળી. મોહન૦ ૨૯.
 છદ્દે ખડે પુણ્ય અખડે, ધમ્મિલ રાસ રસાળે; મોહન૦
 શ્રી શુભવીરે વિવેકની વાતો, બોલી બીજી ઢાળે. મોહન૦ ૩૦.

દોહરા.

ઉજ્જવલ સુખ વિલસે તિહાં, શ્રી ધમ્મિલ કુમાર;
 લોક કહે એ કુમરના, પુણ્યતણો નહિં પાર. ૧.
 પુણ્યે પરણતિ હોય બલી, પુણ્યે રૂઢિ સમૃદ્ધિ;
 મનવંછિત મેળા મળે, પુણ્યે હુએ નવ નિહિ. ૨.
 પુણ્યની વૃદ્ધિ કારણે, દિન દુઃખી ઉદ્ધાર;
 દાન સુપાત્રે આપતા, એત્ય મહોત્સવ સાર. ૩.

ઢાળ ૩ જી.

(મારા વાલા જ હો, હું રે ગઈ મહી વેચવા રે લો-એ દેશી.)

અન્ય દિવસ રસ રીઝમાં રે લો, (વિદ્યુન્મતિ) રતિ ખેલ; મેરે માલક હો,
 વિમળસેના પ્રતે એમ કહે રે લો, ચતુર છો મોહન વેલ, મેરે માલક હો,
 મેળો મળ્યો રે મળજીતથું રે લો. એ આંકણી. ૧.
 એક અજીગતું તમેં કર્યું રે લો, પીયુ પગપૂજન ધાર; મેરે
 નારી સતીને પતિ દેવતા રે લો, સ્વામીથી સવિ શણગાર. મેરે મેળો ૨.
 તેણેં તુમેં ઉચિત કર્યું બલું રે લો, ન કરે જે ગરીબની નાર; મેરે
 તેહ પતિને રોશેં દિયો રે લો, નિજ પગ પાટુ પ્રહાર. મેરે મેળો ૩.
 વિમળા કહે હસી હે હલે રે લો, એ શું મેં કીધ અકાળ; મેરે
 પર નારી શોક્ય કરી વર્ણવે રે લો, નાવી પતિ થઈ લાગ. મેરે મેળો ૪.
 વિદ્યુન્મતિ વળતું કહે રે લો, નરને હૃદય વસી જોહ; મેરે

- નામેં વખાણે ગુણે કરી રે લો, નારીશું જસ સનેહ. મેરેં મેળોં ૫.
 પથુ તુમેં વેગેં પિયુ તાડીયો રે લો, રોપ કરી પરચંડ; મેરેં
 ને તુમ પગનો અમેં મળી રે લો, કરીએ કહો શો દંડ. મેરેં મેળોં ૬.
 વિમળા હસી કહે તેહને રે લો, સુણજ્યો સવે હુશીયાર; મેરેં
 જ્ઞે મેં પ્રીતમને પગે કરી રે લો, કીધો ન હોત પ્રહાર. મેરેં મેળોં ૭.
 તો તુમેં સઘળી કુમારિકા રે લો, પરચુત કયો ભરતાર; મેરેં
 ચરણુ અમારા પસાયથી રે લો, મુઝ પતિ તુમ પ્રિય સાર. મેરેં મેળોં ૮.
 નેણે કાશ્યુ તુમે સહુ મળી રે લો, લેછં કુસુમધન સાર; મેરેં
 પૂજે ચરણુ મુઝ અંદને રે લો, બાવેં લેછં ઉપગાર. મેરેં મેળોં ૯.
 માંબળી સર્વ ખુશી થઈ રે લો, મૌનપણે રહી જામ; મેરેં
 દાસ્ય વિનાદની ગોહડી રે લો, વાતે પૂરણુ થઈ તામ. મેરેં મેળોં ૧૦.
 વિઘ્નમતિ પિયુનેં કહે રે લો, કહો મુઝને પ્રિયકાર; મેરેં
 કાશ્યુ છે વસંતતિલકા ધસી રે લો, નામે અતુર વર નાર. મેરેં મેળોં ૧૧.
 કુંવર બણે બય પામીએ રે લો, કંઈને અટે વળી રીશ; મેરેં
 એકથી બીહિના આવિયા રે લો, હવે વળી મળી ત્રીશ. મેરેં મેળોં ૧૨.
 વિમળા હસિ કહે સાહિબા રે લો, દીસો બીરક વિશેષ; મેરેં
 નિર્ભય હો તુમને સદા રે લો, બીહશો નહિ લવ લેશ. મેરેં મેળોં ૧૩.
 સ્વસ્થ થઈને કહો કથા રે લો, હર્ષડાથી કાઢો બાર; મેરેં
 વાહાલેસરીને ન રાખીએ રે લો, બહુ દિન કારાગાર. મેરેં મેળોં ૧૪.
 કુંવર કહે પ્રિયા સાંબળો રે લો, નયરી કુશાગ્રહ છેક; મેરેં
 જિતશત્રુ તેહનો રાણ્યો રે લો, તેહની વેશ્યા એક. મેરેં મેળોં ૧૫.
 નામે વસંતસેના અછે રે લો, તાસ સુતા ગુણવાન; મેરેં
 નામેં વસંતતિલકા બલી રે લો, રૂપ કળા નિધાન. મેરેં મેળોં ૧૬.
 મુઝને અતી પ્રિય તેહવી રે લો, હું છું અતિ પ્રિય તાસ; મેરેં
 કામ ભોગ રતિની કળા રે લો, જાણે વિશેષ વિકાસ. મેરેં મેળોં ૧૭.
 વિઘ્નમતિ કહે વાહમા રે લો, હોવે હુકમ જ્ઞે હજૂર; મેરેં
 તો હું તિહાં જઈ જ્ઞેઈને રે લો, આવું તે આણુંદ પૂર. મેરેં મેળોં ૧૮.
 વેગે આવો જઈ સાંબળી રે લો, ચાલી ગગન તતકાળ; મેરેં

ખંડ છઠ્ઠો ત્રીજી કહી રે લો, શ્રી શુભવીરે દાળ. મેરે મેળાં ૧૯-
દોહરા.

- વિયત ઝગતિ વીજળી, વિદ્યુન્મતિ મિત સાસ;
કુસગપુરે જઈ જોવતાં, દીકું મંદિર તાસ. ૧.
- વેશ જુવાન પુરુષ તણો, ગણિકા યોગ્ય કરંત;
દ્રવ્ય સહિત ઘરમાં ગઇ, અદસ્ય રૂપ મહંત. ૨.
- દીડી વસંતતિલકા પતિ વિરહે કૃત કૃશ કાય;
તજી શણગાર જીરણ અતિ, ચીવર મલિન ધરાય. ૩.
- આંધી વેણી ધ્યાવતિ, ધમ્મિલને એક ધ્યાન;
નરદેવી નારી પરે, ન જુએ તેહ જુવાન. ૪.
- તવ નરવેશ તજી કરી, થઈ નિજ રૂપે લાંહી;
કહે તુઝ પાસેં મોકલી, ધમ્મિલ કુંવરે આંહી. ૫.
- હું છું દાસી તેહની, ખખર કરેવા તુઝ;
પ્રેમે પાઠવી તેણે તુમે, કે શું કહો છો મુઝ. ૬.
- એમ સુણી મહસા ઉડીને, ગાઠ આલિંગન દેત;
રોમ રોમ હરખિત થઈ, સાદર સ્નેહ વહેત. ૭.

દાળ ૪ થી.

(સાબરમતિએ આવ્યાં છે ભરપૂર જો, ચારે ને કાંઠે માતા રમી વન્યાં-એ દેશી.)

- આસન દાળી વિદ્યુન્મતિને જોસારી રે,
પૂજે રે પ્રાણવલ્લભ માહરો કિહાં વસે;
મુઝનેં વિછોડી પિયુ પરદેશ નિવેશે રે,
જોજન કેમ જાવે રે તે કરતા હશે;
મંદેશો પામી રે દિલ દુઃખ ઉલ્લસે. ૧.
- મહિલા મનમેળા રે મનના મન રમેં,
કૃપની છાયા રે કૃપેં કૃપસમે. એ આંકણી.
- વિદ્યુન્મતિ કહે દુઃખની વેળા વીતી રે,
વાહિમ વિશરામી રે અંપાએ વસે;
ચોડા દિનમાં કરશું તુમ પીયુ મેળા રે,

પણુ આવી વેળા રે કેમ તુમ થઈ હશે:
વાતો મલ પ્રકાશો રે તો ચિત્ત ઉલ્લસે.
વસંતતિલકા બોલે નગરે વડેરો રે,
સુરેન્દ્રદત્ત કોટિધ્વજ વ્યવહારીયો;
માત સુભદ્રા જાઓ પ્રાણુ પિયારો રે,
મુઝ ધર ઘટ માંહી રે ધમ્મિલ હારીયો;
મોહેં મુઝ મારી રે ચિત્ત ધન હારીયો.

મહિલા૦ ૨.

મહિલા૦ ૩.

માત પિતા તમ જળ સુરલોક સંધાવ્યાં રે,
નાવ્યાં રે ધનનાં ભરણાં તે પછે;
તવ મુઝ માતા કહે એકાંતે તેડી રે,
છોડી કંત કાદો રે એ નિરધન અછે;
પંખી પણ તજે રે તર સુકયા પછે.

મહિલા૦ ૪.

સુકાં નષ્ટ સર છડે હંસ ને ચક્રવા રે,
રાજ્યથી ઉતરીયો રાજા સેવકેં;
નિર્ગંધ કુસુમેં ભમરો પણ નવિ જોસે રે,
હરણાં પણ ન ભજે વન દાદે થકે;
આપણુ જાત ભજીએં નર ધન આવકેં.

મહિલા૦ ૫.

તવ મેં કહ્યું ધન કોડ ગમેં એણે દીધું રે,
વારધિ વન્હિ વેશ્યા સંતોષી નહીં;
પણુ ધનવંત મૂરખ શું હું નવિ રાચું રે,
સાચું ચિત્ત લાગ્યું રે મુઝ એહશું સહીં;
લક્ષણુ ગુણ દેખી રે પ્રીત લાગી રહી.
મયૂર વિષે રત પીંછ કહે સુણુ કેકા રે,
ચિરં તન વળગાં અળગાં મત કરે;
જો છંડીશ તો કૃષ્ણ મુગટ સિર ચઠશું રે,
પણુ તું કળા કરીને રે વનમાં નહીં ફરે;
જગજનતા તુંને રે બાંડો ઉચરે.
તેમ માતા એ મુઝ તનનો શણુગાર રે,

મહિલા૦ ૬.

મહિલા૦ ૭.

જીવંતાં ન છોડું રે હું એહને કદા;
 * સાંભળી મૌન રહી પશુ છિદ્ર ગવેએ રે,
 એક દિન સ્નાન કરી અળતો માગ્યો મુદા;
 જીરણ ને નીરસ મા દેતી તદા.

મહિલા૦ ૮.

હું જોલી અળતો નીરસ કેમ દીધા રે,
 મા કહે એ ધર્મિભલ સરિએ લેખીએ;
 ધનુ ખંડ નીરસ પીલ્યા મોકલીયા રે,
 પૂછંતાં કહે રે પતિશું પરખીએ;
 હું જોલી એ સમ જગતે ન દેખીએ.

મહિલા૦ ૯.

ધનુજાએ તલવટના તલ મંગાવ્યા રે,
 તલપુળી તલ વિણુ માએ મોકલી;
 પૂછંતાં કહે ધનતલ વિણુ પતિ પૂળી રે,
 હું જોલી પૂળી તો બાળણુ વળી;
 ધર્મિભલની મતિ રે કામે આગલી.

મહિલા૦ ૧૦.

માય કહે દેવલ ધર લીપણુ કરશે રે,
 મેં કહ્યું રે કૃતધ તુંહિ વાયસ પરે;
 મા પૂછંતાં મેં કહિ લૌકિક શાસ્ત્રે રે,
 વરસી બાર દુકાળે રે ધિક્ ભેગા મળે;
 વાત તે વિચારે રે જગ ભુખે મરે.

મહિલા૦ ૧૧.

આપણને કોણ પિંડ દિએ એણી વેળા રે,
 એહું પણ મીઠું રે નર માગી જમે;
 ધર ને ધરાંણાં બાળક નારી વચે રે,
 સીંચે રે પેટવેઠ દિન નીગમે;
 ધર છોડી લગ્નલુ રે પરદેશે ભમે.

મહિલા૦ ૧૨.

વિમ્બ વણિક પશુ અસુર તણે ધર દાસો રે,
 દાંસો ઝેર ખાઇ રે નર નારી મરે;
 તિરી નર મંસ લખંતાં જળ નવિ પાવે રે,
 જાવે રે નેહી વિચ્છોહી દુઃખ શરે;

કોટિધન મુગાળા રે દીનપણું ધરે.
આપણુ કાકા કેણી પરે પેટ તે ભરથું રે,
તવ વૃદ્ધ કાગ બોલ્યો રે દુઃખ ધરશે નહીં;
જલધિતટે કાંચજળ દિક બાણેજી રે,
તેહની રે પાસેં સવિ જઈથું સહી;
અશનાદિક દેશે રે જલધિ મત્સ્ય વહી.

મહિલા૦ ૧૩.

મહિલા૦ ૧૪.

મૌકલી કુલ જલધિતટ પોહોતા ખેમે રે,
પ્રેમે કાંચજળ બોલાવતા:
બહુ સન્માને નિત્ય જલધિ મત્સ્ય દેવે રે,
પીવારે મીઠાં જળ દેખાવતાં:
બાર દુકાળી કાકા સુખમાં કાઢતા.

મહિલા૦ ૧૫.

થયો સુગાળ મુદિત જન મુદીર ઝરંતાં રે,
મોકલી દોય દિકા રે ખચર કઠાવતાં;
બાણેજીને કહે અમને લોક તેડાવે રે,
ભાવે રે ભાજન ભક્તિ કરાવતાં:
પૂર્વજને પોપણુ શ્રાધ સરાવતાં.

મહિલા૦ ૧૬.

કહે બાણેજી સારસ જલધિ વાયસ રે,
કહે માતુલસે દુઃખે જાવું પડે;
કાક કહે નિત્ય હિંદી તુમ પગ સાંચું રે,
ખાધાને સાર રે નીચ નજર અડે;
અમનેં પ્રેણે ઘાલ્યા રે એહવા સાંકડે.

મહિલા૦ ૧૭.

કટુક વચન એમ બોલી પાછલી રાતેં રે,
બલીબુગ પિંડ બાગી રે નિજ દેશે ગયા:
તું પથ માતા તેહવી ગુણ હણનારી રે,
હું તો ગુણ પ્યારી રે જ્યથી સુખી થયા;
સાંભળી માય કપટેં ગઈ આણી દયા.

મહિલા૦ ૧૮.

અતિ રાગેં રંગાણી મુઝને જાણી રે,
માતાએ મોહોટો આચ્છવ માંડીયો;

નાત વર્ગ સંતોષી મદિરા પોખી રે,
 મુઝ પીયુને રણુ વગડામાં છોડીયો;
 છંડી હેમ સિદ્ધિ લીધી કોડીયો. મહિલા૦ ૧૯.
 તજી તંબોલ ને સરસ આહાર નિવારી રે,
 વેણી બંધ જીરણુ ભુજંગ મૃતિ લતિ;
 તાપસિણી ન્યું કાયાશોક કરંતિ રે,
 હું ધરમાંહે રોતી પીયર જશોમતિ;
 ખેમ કુશળ પૂછતાં મેં કહી છતી. મહિલા૦ ૨૦.
 પણ માહારો સંદેશો જઘને કહેજે રે,
 ધરણીને પરણી છંડી વેગળી;
 તેમ વળી નવનવી પરણી હશે કોઇ નારી રે,
 તેહને રખે વીસારી રે મુક્તાં વળી;
 જે જાએ લાખા રે સાખા ન હું ચલી. મહિલા૦ ૨૧.
 ધર ને ધરાંણું વેચી માલ ખવારી રે,
 પીયર દેહ ધારી રે અન માગી જમે;
 સખી સહેલી પીતરીયા ભોળાઈ રે,
 તેહનાં રે મેહેણું પરણી નિત્ય ખમે;
 પ્રીતમને સાખાશી પરદેશે રમે. મહિલા૦ ૨૨.
 એમ વયણું સુણી ખેચરી કહે રહો છાનાં રે,
 જઘણું અમે રહેજે તુમે દુઃખ પરિહરી;
 એમ કહિ ગગન ચલી શુભવીરની પાસેં રે,
 ચોથી ઢાળ છટ્ટે ખડે રસભરી;
 ચતુરા ચિત્ત ચૂંપેં ગઇ ચંપાપુરી. મહિલા૦ ૨૩.

દોહરા.

વિદુન્મતિ વેગે જઈ, ધમ્મિલ કુંવરને પાસ;
 મૂળ ચૂલ માંડી કરી, સધળી વાત પ્રકાશ. ૧.
 તે સુચતાં દુઃખ ઉલ્લસ્યું, નયણે નીર ભરાય;
 પણ વિમળાના ભયથકી, વચને નવિ ઉચ્ચરાય. ૨

વિદ્યુન્મતિ કહે નાથજી, મ કરો શોચ લગાર;
 કુશાગપુરેં જાવા તણો, જો હોયે દિલમેં પ્યાર. ૩.
 તો જોલો નિર્ભયપણે, કુંવર કહે છે પ્યાર;
 પણ પ્રિય હોયે સર્વની, તો જાણું જયકાર. ૪.
 એમ નિસુણી ખેચર સુતા, મેળવી સધળી નાર;
 નિજ નયરેં જાવા તણો, કીધો એક વિચાર. ૫.
 કુંવર જઈ નૃપને કહે, જઈયું અમે નિજ દેશ;
 રાય કહે કેમ રાખીએ, પરજાગત સવિશેષ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ત્રીજે ભવ વરયાનક તપ કરી—એ દેશી.)

કુંવર સજ્જત કરી પુર બાહર, દેહેરા તાંબૂ દેવ;
 હય ગય રથ પાયક દલ સાથેં, વસ્તુ અવર વર લેવે રે;
 પ્રાણી પુણ્ય તણી ગતિ દેખો, પુણ્ય જગતમાં વિશેષો રે. પ્રાણી ૦
 એ આંકણી. ૧.
 કપિલરાય બેટી વોળાવે, મળણું સજ્જન સહુ લાવે;
 દાસી દાસ દીએ બહુ સાથેં, હય ગય સુમટ ચલાવે રે. પ્રાણી ૦ ૨.
 રવિશેખર જીવરાજ મિલાપેં, દીએ ધન કંચન કોડી;
 નવ શ્રેણી સસરા ધન દેઈ, વળીયા નમી કર જોડી રે. પ્રાણી ૦ ૩.
 ખેટસુતાએં વિદ્યાબળેં રચીયો; રત્ન વિમાન વિશાળ;
 સર્વ પરિકર વાહન સધાં, બેઠાં થઈ ઉજમાળ રે. પ્રાણી ૦ ૪.
 દેવ વિમાન અરખેં બેઠી, વિમળાદિક સર્વિ નારી;
 વન ગિરિ સર નદી ગામ વિલોડી, વાત કરે બહુ પ્યારી રે. પ્રાણી ૦ ૫.
 લાણમેં કુશાગ્રપુરી વન ખંડે, ઉતર્યા હર્ષ વિશેષ;
 વિયતચરી વિદ્યાધર લોકનેં, દૂર કિસ્યો પરદેશ રે. પ્રાણી ૦ ૬.
 દેરા તાંબૂ દીધા વનમાંહી, રત્નવિમાન આકાશેં;
 નગર લોક મળી કાણુક જોતા, પામ્યા ચિત્ત ઉલ્લાસેં રે. પ્રાણી ૦ ૭.
 સુરેન્દ્રદત્ત તણો સુત ધર્મિણ, બહુ વરશે ધર આવ્યા;
 રાજસુતા વિદ્યાધર કુમરી, પરણી બહુ ઝલિ લાવ્યા રે. પ્રાણી ૦ ૮.

- એમ નિસુણી અરિદમણુ તે રાજ, સન્મુખ આવી તામ;
પુર શણગારી નિજ ઘર તેડી, આપ્યું રહેવા ધામ રે. પ્રાણી૦ ૯.
- સ્તનવિમાનની રચના દેખી, રાય હર્ષ બહુ પાવે;
ધમ્મિલ મંદિર હુકમે તતક્ષણ, નૌતમ રાય કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૦.
- વેશ્યા વસંતસેના ધર જાવે, તે પણ સન્મુખ આવે;
નિજ બેટીને વાત જણાવે, કુંવરને ભેળા મિલાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૧.
- મેઘમયરી ચંદ્રચક્રોરી, તેણી પરેં હર્ષ ભરાણી;
સ્નાન કરી શણગાર ધરીને, અંગોઅંગેં ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૨.
- વસંતતિલકા પુત્રી સમી ગણેં, શત્રુદમણુ ભૂપાળ;
તેણેં નિજ રાજ્યનો ભાગ તે ત્રીજે, કુંવરને દીએ ઉજમાળ રે. પ્રાણી૦ ૧૩.
- પ્રથમ સતી પરણી જે જશોમતિ, ધનવશુ શેઠની બેટી;
બેહુ કુલ ઉજ્જલતા દેખાવી, જૈન ધર્મ ગુણ પેટી રે. પ્રાણી૦ ૧૪.
- તેહને તેડવા કારણ પોતેં, માન વધારણુ સારેં;
જઠ કહે સર્વ ગયાં પણ તુમવડેં, ધહાં કનેં નામ અમારેં રે. પ્રાણી૦ ૧૫.
- સસરા સાસુએં આદર દેઇ, નિજ પુત્રીને વોળાવે;
બેસી સુખાસનેં નિજ ઘર આવે, વિમળા ભક્તિ કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૬.
- ત્રીજેં હીસેં રાજ્યની લીલા, તપ અભિષેક કરાવે;
જેગીદત્ત વિદ્યાએં સાધ્યા, દેશ અવર વશ થાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૭.
- પ્રથમ જશોમતિ કરી પટરાણી, બીજી વિમળા રાણી;
વિદ્યુન્મતિ ને વિદ્યુલતા દોય, અક અભિષેક ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૮.
- વિમળસેનાના માત પિતાદિક, આવી તિહાં સવિ મળિયાં;
બેટી ભેટી દીએ બહુ સંપદ, કુંવર રજાએ વળીયાં રે. પ્રાણી૦ ૧૯.
- આ ભવઅર્થે કાઓ ખટભાસી, આંબિલ તપ ફળ વાધ્યો;
સુરરમણી પામી, વંદિત સુખ સવિ સાધ્યો રે. પ્રાણી૦ ૨૦.
- છટ્ટેં ખડેં પાંચમી ઢાળેં, કુંવર વેશ્યા નિજ ધામ;
શ્રી શુભવીર રસિક લોકોત્તરા, ધર પામે વિશરામ રે. પ્રાણી૦ ૨૧.

દોહરા.

એક દિન ધમ્મિલ રાયનેં, વસંતતિલકા એમ;
કહે ગત નિશિ વેપાંતરેં, રતિસુખ વિલસ્યા કેમ.

- પણ મેં તુમને ઓળખ્યા, રતિ સંભોગને કાળ;
સાંભળી ધમ્મિલને મને, પ્રગટી અંતર આળ. ૨.
- ચિંતી કહે નારી પ્રતે, તુમને વિસ્મય હેત;
હું આવ્યો વેશાંતરે, બીજો નહીં સંકેત. ૩.
- એમ કહી ચિંતે મુઝ સરપ, કરે કોઈ ધૂરત ફંદ;
મુઝ નારી અભિલાખીઓ, વિદ્યાધર મતિ મંદ. ૪.
- પણ એ દુષ્ટને મારવા, કરવો કોઈ ઉપાય;
ચિંતિ ધર પ્રતો ભુવિ, સિંદૂર પૂજવ રાય. ૫.
- ધમ્મિલ કર કરવાળથું, પૂઠે જિમણુ કરંત;
દેખી તસ પદ પદ્ધતી, તે અનુસારે ચલંત. ૬.
- ધર પેસંતાં ધમ્મિલે, દીધો ખર્જ પ્રહાર;
દોષ ભાગ કરી નાંખીયો, ગરતાં કૂપ મઝાર. ૭.
- ભુવિ જળ શૌચ કરી ગયો, વિદ્યુન્મતિને પાસ;
પુરૂષ બધા શક્તિ મને, નિશિદિન રહેત ઉદાસ. ૮.
- એક દિન મંદિર ઉપવને, વૃક્ષ અશોકને પાસ;
પુઠવિ શિલા પટ ઉપરે, બેઠો કરત વિખાસ. ૯.
- પશ્ચાત્તાપ દવાનળે, તાપિત હૃદય કુમાર;
ચિંતે કરવું નવિ ઘટે, હું શ્રાવક વ્રતધાર. ૧૦.

ઢાળ ૬ ક્રી.

(એક સમે વંદાવને સામળીયા જ-એ દેશી.)

- તેહ સમે નવ જૈવના, અતિ રંગીલી;
કુચ ફળ ભર નમી તન ડાળ, અપચ્છરૂ પે રે અતિરંગીલી;
ધીમે ધીમે ચરણુ હવે, અતિં ચમકંતી ચતુરા ચાલ. અપચ્છરૂ ૧.
- રક્ત વરણુ સાડી ધરી, અતિં મણિતલક કપાલે હેજ;
ચરણે ઝમત પીત કિંકણી, અતિં કંચુક મણિ હીરા તેજ. અપચ્છરૂ ૨.
- લોચન કળ્લલતા અંગે, અતિં ઓષધિપતિ રમેર વદન;
બિંબાધર રદ્દ ગિજલા, અતિં દર્શનથી દેવ પ્રસન. અપચ્છરૂ ૩.
- ગોવમહર્ષી ભૂષણે, અતિં ભૂવન રાજિત તબોલ; અપચ્છરૂ

આવી ડીલી કુંવર છબી, અતિં જોતાં રંગ લાગ્યો ચોળ.	અપચરં ૪.
વિનય કરી એમ બોલતી, મન મોહન જી;	
મુઝ વાત સુણો ગુણધામ, મનકું મોહું રે મનમોહન જી;	
વેતાડ્યે દક્ષિણ દિશે, મનં છે નગર અશોક તે નામ.	મનકુંં ૫.
વિદ્યાધર નરરાજ્યો, મનં તે નામે છે મહસેન;	મનકુંં
ચંદ્રપ્રભા રાણી સતી, મનં બેહુ સુખીયાં પ્રેમ રસેણ.	મનકુંં ૬.
મેઘરથાલિધ તેહને, મનં છે પુત્ર ધણો અવિનીત;	મનકુંં
મેઘમાળા નામે સુતા, મનં હું નૃપની કુળવટ રીત.	મનકુંં ૭.
અન્ય દિને માતા પિતા, મનં કરે બેઠાં અંતર વાત;	મનકુંં
પુત્ર કુલક્ષણ ઉડિયો, મનં કરે કોપ્યો એક દિન ધાત.	મનકુંં ૮.
છે પરદારા લંપટી, મનં નાવે એહનો વિશ્વાસ;	મનકુંં
અતે જો રાજા થશે, મનં તો કરશે સર્વ વિનાશ.	મનકુંં ૯.
ધૂમ અગ્નિથી ઉડિયો, મનં વાદળ ધન પદવી પાય;	મનકુંં
જવલન જનકને નાસવે, મનં ગાજતો જળ વરસાય.	મનકુંં ૧૦.
તેમ દુર્જન બળ દૈવથી, મનં લહે લક્ષ્મી રાજ્ય વિશેષ;	મનકુંં
પ્રાપ્તે પિતા બાંધવ પ્રતે, મનં કરે તર્જન ધાત કલેશ.	મનકુંં ૧૧.
રહીયત પણ રાજ નહીં, મનં હું નહીં દીયું એહને રાજ્ય;	મનકુંં
કોઇક નરરતિ આગળો, મનં ભોગવશે આ સામ્રાજ્ય.	મનકુંં ૧૨.
રાણી કહે સુણો નાથ જી, મનં કરો ધારી કાંઇ ઉપાય;	મનકુંં
અહિ ડશી અંગુલી છેદિએ, મનં રહે જીવિત તો સુખ થાય.	મનકુંં ૧૩.
કહે નૃપ રાણી સાંભળો, મનં સુત દીઠ દાઝે દેહ;	મનકુંં
વિદ્યાપન્નતી પૂછીએ, મનં સો ઉત્તર આપે તેહ.	મનકુંં ૧૪.
રાયે વિદ્યા પ્રગટ કરી, મનં પૂછતાં બોલી એમ;	મનકુંં
સુત સાતે વ્યસની થયો, મનં શો એ ઉપર તુઝ પ્રેમ.	મનકુંં ૧૫.
પુત્રી જે મેઘમાલિકા, મનં થાશે તસ જે ભરતાર;	મનકુંં
મેઘરથને જમને ધરે, મનં તે મોકલશે નિરધાર.	મનકુંં ૧૬.
તુઝ પદે અન્ય રાજા થશે, મનં તેહથી વધશે તુઝ લાજ;	મનકુંં
સુત ન દીએ સુખ જીવતાં, મનં તે પુત્ર નહીં અહિરાજ.	મનકુંં ૧૭.

એમ કહી દેવી અદશ થઈ, મનં કહી રાયે રાણીને વાત;	મનકુંં
મુઝ માતા સુણી દુઃખ ધરે, મનં ગયું રાજ્ય ને પુત્રવિધાત.	મનકુંં ૧૮.
મુઝ ઉપર રાગેં કરી, મનં વન ગિરિ પુર રમણિક ઠાય;	મનકુંં
તિહાં જઈએલે નિશિદિનેં, મનં પણ મુઝને નિત્ય કહી જાય.	મનકુંં ૧૯.
મુઝથી રહે નહીં વેગજો, મનં એહથી હું પણ ધડી એક;	મનકુંં
ભાઈ એહેનને એહયો, મનં વરતે તે રાગ વિવેક.	મનકુંં ૨૦.
આજ થકી ત્રીજે દનેં, મનં નીકળિયો પૂછી એમ;	મનકુંં
કુશાગ્રપુરેં અમેં જાઈયું, મનં તિહાં છે એક જાણું પ્રેમ.	મનકુંં ૨૧.
હજિય લગેં ધર નાવીયો, મનં હું આવી નેહ ભરાય;	મનકુંં
તવ મેં છહાં એમ સાંભળ્યું, મનં નૃપ ધમ્મિલેં ખડ્ગેં હણાય.	મનકુંં ૨૨.
રોપભરી આ વન ફરેં, મનં તુમ દર્શન દીકું આજ;	મનકુંં
રોપ ગયો રાગી થઈ, મનં ઉભી સન્મુખ ધરી લાજ.	મનકુંં ૨૩.
અશરણુ શરણુ હવે તુમેં, મનં સુરિ વચને જાણ્યો હાથ;	મનકુંં
એમ કહીને ચરણે નમી, મનં મન ગમતો પામી નાથ.	મનકુંં ૨૪.
ગાંધર્વ ત્રિવાહેં પરણીયા, મનં ધર લાવે કુંવર ભલી ભાત;	મનકુંં
અત્રીશ પ્રેમદા પ્રેમશું, મનં સુખ વિલસંતા દિન રાત.	મનકુંં ૨૫.
છટ્ટે ખડેં એ થઈ, મનં સંપૂર્ણ છટ્ટી દાળ;	મનકુંં
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, મનં કરો ત્રત પચ્ચખ્યાણુ વિશાળ.	મનકુંં ૨૬.

દોહરા.

સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વીત્યો કેટલો કાળ;	
વિમળસેનાયેં જનભિયો, ભૂસેવધિ સમ આળ.	૧
જન્મોત્સવ બહુલો કિયો, દશ દિન નાટકશાળ;	
દાન અતુલ દેતા વળી, ધર ધર તોરણુ માળ.	૨.
સજન વર્ગ સંતોષીને, દિન દ્વાદશ જળ હુંત;	
પદ્મનાભ પ્રેમેં કરી, તેહનું નામ દિયંત.	૩.
આઠ વરસનો જળ હુઆ, દેખી ભુદ્ધિ વિશાળ;	
માત પિતા હરખેં કરી, તવ ઠવિયો નિશાળ.	૪.
ઉઘમ ગુર મેહેરે ભણ્યો, સુકળા શાસ્ત્ર અનેક;	
જેવન વય પરણાવીયો, પ્રગટ્યો જામ વિવેક.	૫.

પુત્ર મિત્ર કાંતાદિકા, વિનયવંત પરિવાર;
 સુખમાં કાળ ગમે સદા, સુચર મહિમ દિલ ધાર. ૬.
 ધર્મિભલ નૃપ બત્રીશ પ્રિયા, એક દિન કરત વિચાર;
 જિનવચનામૃત પીજીએ, જે આવે અણુગાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(શીતળજિન સહજનંદી-એ દેશી).

વાચંયમ વિનય વિલાસી, સહજનંદ સુખના આશી;
 અનુપમ આગમ અબ્યાસી, મુનિ સધળા ગુરુકુળવાસી.
 સલૂણા સંત એ શીખ ધરીએ, ગુરુભક્તિ સદા અનુસરીએ. સલૂણા૦
 એ આંકણી. ૧.
 સુંદર પરિકર પરિવરિયા, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન ગુણ દરીયા;
 અવધિ મન પર્જવ ધરીયા, વેલાર ગિરિ સમોસરીયા. સલૂણા૦ ૨.
 નામેં ધર્મરચિ સૂરિરાયા, કુશામ્પુરી વન ઠાયા;
 વનપાળ વધામણી દેતા, જિતશત્રુ ધર્મિભલ હરખંતા. સલૂણા૦ ૩.
 મંગલની ભંરી વળવે, સહુ લોકને એમ સુણાવે;
 પુણ્યે મેળા મળ્યા અણુગાર, આવજે સહુ સજી શણુગાર. સલૂણા૦ ૪.
 નગરેં તોરણ બંધાવે, મારગ સધળા સમરાવે;
 પગ પગ છંટકાવ કરાવે, ફૂલપૂંજ સુગંધી બિછાવે. સલૂણા૦ ૫.
 વળી ધૂપધટા મહકંતી, પંચવર્ણી ધન ઝળકંતી;
 સજે સાહામૈયું સહુ ભેળા, જાણે નાવે ફરી આ વેળા. સલૂણા૦ ૬.
 અષ્ટ મંગળ જળા ભરી ઝારી, હય ગય રથ ભટ શણુગારી;
 રથ બત્રીશ બેડી નારી, તેમ રાય પ્રિયા રથ ધારી. સલૂણા૦ ૭.
 વાડવ ક્ષત્રી ભટ જેહા, ઇન્દ્ર કૌટંબિક સંખોહા;
 ઇન્દ્ર ધનવંત સમૃહા, શેઠ સેનાપતિ સથવાહા. સલૂણા૦ ૮.
 પદ્મહસ્તી ચઢ્યા દોય રાજ, વીણા ભુંગળ તૂર અવાજ;
 ચામર ધજ છત્ર ને તાલા, ટ્રેષ્ટ ચાલે સિંહાસનવાળા. સલૂણા૦ ૯.
 અસિ કુંત ધનુષ શરવાળા, બંધ લેઈ ચલે લધુ બાલા;

ઇગમય અઠ જોગી જટાળા, કેઇ બોલે મંગલમાળા. સલ્લુણાં ૧૦.
 ઇત્યાદિક નરની ટાળી, બરી ઝાલે ગલાલની ઝોળી;
 વેશ્યા વર નાટક થાતે, ચક્રનાણી તણા ગુણ ગાતે. સલ્લુણાં ૧૧.
 જોમ સૂત્ર ઉવાઘ કહાવે, તેમ જિનપરેં મુનિનેં થાવે;
 ગુણવંત સૂરિ ઉવઆયા, બહુશ્રુત ગીતારથ રાયા. સલ્લુણાં ૧૨.
 ત્રણેને સાહામધ્યાં થાવે, શિર કસખી દુશાલા ધરાવે;
 નહીં બહુશ્રુતને કોઇ તોલેં, એમ રત્નશેખર સૂરિ બોલે. સલ્લુણાં ૧૩.
 ગીતારથ સૂરિ સમાન, અંગ ત્રીજે લહે બહુ માન;
 ગીતારથ વૃષભ કહાવે, પરમતવાદીને હઠાવે. સલ્લુણાં ૧૪.
 બહુશ્રુત તનું શોચ વહંતા, બહુમૂલાં વસ્ત્ર ધરંતા;
 મલિનાં શુક્રમલ પરિહાર, કહે પ્રવચનસાર ઉદ્ધાર. સલ્લુણાં ૧૫.
 કહે કોઇ તપસ્વી કેરં, સાહામૈયું કરવું બલેરં;
 તે મિશ્રા મન નવિકલ્પા, સિક્કાંતેં નથી કાંઇ જલ્પા. સલ્લુણાં ૧૬.
 તપસી અસાની ટોળે, વળગા મૂર્ખને બોલે;
 ગુરુકુળવાસેં એ સાચા, એમ ધર્મદાસ ગણિ વાચા. સલ્લુણાં ૧૭.
 ગીતારથ મિશ્રા ચાર, નવિ ભાંખ્યો ત્રીજો વિહાર;
 તે કરતાં ગીતાર્થ આણે, શ્રાવક કરતા સહુ ટાણે. સલ્લુણાં ૧૮.
 સહામૈ યુંસજી સંચરીયા, વૈભારગિરિ ઉતરિકા;
 ખંડ છટ્ટે સાતમી ઢાળેં, શુભવીર વિવેકી નિહાળેં. સલ્લુણાં ૧૯.

દોહરા.

બ્રૂપતિ ધમ્મિલ ઊતરી, દુરથી કરત પ્રણામ;
 અભિગમ સધળા સાચવી, કર ધરી શ્રીફળ દામ. ૧.
 દેઇ ત્રણ પ્રદક્ષિણા, બેટ ધરી બહુમૂલ;
 કર જોડી સ્તવના કરી, બેઠાં ચિત્ત અનુકૂળ. ૨.
 બેડી સધળી પરખદા, ગુરુસન્મુખ સુવિનીત;
 રાણી બત્રીશ પણ તિહાં, હરખે ઉદ્ધસિત ચિત્ત. ૩.
 સુણવા વંછે ધર્મ તે, નૃપ ધમ્મિલ કુમાર;
 ગુરુ પણ તેહને દેશના, દીએ પુષ્કર જળધાર. ૪.

ઢાળ ૮ મી.

(હસ્તિનાગ પુર વર ભલું—એ દેશી.)

ચેતન ચતુરી ચેતના, તમે ચેતો ચિત્ત મઝાર રે;
 મોહની મદિરા છાકમાં, નહિ લોકોત્તર સુખસાર રે. ૧.
 નહિ લોકોત્તર સુખ સાર, કરો રચિ તત્ત્વની, ગુણવંત રે;
 ગુણવંત પ્રસંત ભદંત, સમય વેદી કહે, અરિહંત રે. એ આંકણી.
 ગિરિસરિ દુપલના ન્યાયથી, કાકતાલીને દષ્ટાંત રે;
 નરભવ દુર્લભ પામીયો, નાવ ભૂલું રતનદ્વીપ જાંત રે. નાવ૦ કરો૦ ૨.
 દેશ અનારજ જગ ઘણા, જિહ્વાં ધર્મઅક્ષર નહીં દોય રે;
 માણુઅ થયો એજેં ગયો, સ્યો નરભવ પામ્યો સોય રે. સ્યો૦ કરો૦ ૩.
 આરજ દેશેં જનમ હુઆ, પણ આજેં અનારજ હોય રે;
 ભાષા આચાર વણિજ ક્રિયા, કુળ જાત વેશ ગામ જોય રે. કુળ૦ કરો૦ ૪.
 કાંઇક પુણ્ય બજેં કરી, લહે ઉત્તમ કુલ દુર્લભ રે;
 અદ્વપાયુ રોગેં ગ્રહો, કુળ પામે પણ શો અચંલ રે. કુળ૦ કરો૦ ૫.
 પૂરણ પુણ્યે પામીએ, કુળ આયુ નિરામય દેહ રે;
 પાંચે ધ્રાવ્ય પરવડાં વળી, આજીવિકા સુખ ગેહ રે. વળી૦ કરો૦ ૬.
 તે પણ પામ્યે દલહો, બહુશ્રુત ગુરુનો સંજોગ રે;
 ગામ નગર પુર જોવતાં, નહિ સધજો મુનિનો જોગ રે. નહિ૦ કરો૦ ૭.
 ભાગ્ય ઉદયથી ગુર મળ્યા, ચઉઅંગે એ ધુર અંગ રે;
 સાંભળવું સિદ્ધાંતનું, તે દુર્લભ ગુરુને સંગ રે. તે૦ કરો૦ ૮.
 આલસ મોહ પ્રમાદને, તજી ધર્મ સુણે એક ચિત્ત રે;
 શ્રદ્ધા ભાસન રમણતા, ધરે સમકિત લક્ષણ નિલ રે. ધરે૦ કરો૦ ૯.
 સમસંવેગાદિક ગુણે, વસીયો રસીયો શ્રુત ધર્મ રે;
 તત્ત્વરચિ થઇ સાંભજે, દોય ભેદેં ધર્મનો મર્મ રે. દોય૦ કરો૦ ૧૦.
 સર્વ દેશવિરતિ થકી, તિહાં સર્વ વિરત અણુગાર રે;
 ચરણ કરણ ગુણ ઉત્તરેં, મૂળ ભેદેં મહાવ્રત ધાર રે. મૂળ૦ કરો૦ ૧૧.
 બૂ જળી જલણ અનિલ તર, એ થાવર પંચ પ્રકાર રે;
 દુ તિ ચઉ પણિદિ મળો, ત્રસ ભેદ કહ્યા એ ચાર રે. ત્રસ૦ કરો૦ ૧૨.

નવવિધ જીવની કાયની, તજે હિંસા મન વચ કાય રે;
 કૃત કારિત અનુમોદના, એમ ભેદ એકાશી થાય રે. એમં કરોં ૧૩.
 કાલત્રિકે તસ વર્જતા, અરિહંતાદિક કરી સાખ રે;
 બીજું મુખાવાદ છંડતા, ભવબ્રમણાદિક ભય દાખ્ય રે. ભયં કરોં ૧૪.
 સત્ય અસત્ય ને મિશ્રતા, એ દશવિધ તિગુણા ત્રીશ રે;
 બાર ભેદ વ્યવહારના, મળી સર્વ એ બેંતાળીશ રે. મળીં કરોં ૧૫.
 દ્વયથી ખટ દ્રવ્ય આસરી, વળી ખેત્રથી લોગાલોગ રે;
 દિન રાત્રિ કહિ કાળથી, ભાવથી રાગ રોષ સંજ્ઞેગ રે. ભાવથીં કરોં ૧૬.
 સ્વામી જીવ ગુરુ જિનથકી, અદત્ત ચતુર્વિધ હોય રે;
 દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, સોળ ભેદ એણી પરેં જ્ઞેય રે. સોળં કરોં ૧૭.
 કાળત્રિકેં મન વચ તણું, એકસો ચુંઆળીશ ભેદ રે;
 અબ્ધભિ વર્જે મુનિવરા, જે ટાળે ભવભય ખેદ રે. જેં કરોં ૧૮.
 દ્રેહ ઔદારિક વૈકિએં, નવ વાડે ભેદ અદાર રે;
 દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, ચિત્ત ધરતા તે અણુગાર રે. ચિત્તં કરોં ૧૯.
 નવવિધ પરિગ્રહ છંડતા, પગ મંડતાં જયણા ધરંત રે;
 કાળ બહુ છડેં ગુણેં, સાતમેં થોવ કાળ વસંત રે. સાતમેં કરોં ૨૦.
 સર્પ જલણુ ગિરિસાગર, વ્યોમ તરંગણુ અભિ મૃગસૂર રે;
 પદ્મ પવન ધરણી સમા, મુનિ ભાંખે અનુજ્ઞેગ દ્વાર રે. મુનિં કરોં ૨૧.
 દેશ વિરતિધર થૂલથી, હિંસાનાં કરે પચ્ચખ્યાણુ રે;
 પાંચ મોટકાં જૂઠનાં, પચ્ચખ્ખે થૂલથી વ્રત જાણુ રે. પચ્ચં કરોં ૨૨.
 ત્રીજે અદત્તાદાનનું, ચોથે પરદારા નીમ રે;
 ઇચ્છા પ્રમાણુ થૂળથી, પરિગ્રહ નવવિધની સીમ રે. પરિગ્રહં કરોં ૨૩.
 દિશિ પરિમાણુ ગમન કરે, ભોગ ક્વભોગ નિયમ વિચાર રે;
 કર્માદાન પત્રર તજે, અનર્થ દંડ પરિહાર રે. અનર્થં કરોં ૨૪.
 નવમે સામાયિક નિત્ય કરે, દશમે વ્રત સંખેપ થાય રે;
 મંત્ર બજેં જેમ વીંછીનું, કાંઇ ઝેર તે ડંકે જાય રે. કાંઇં કરોં ૨૫.
 ભંગા અસીતી એળખી, પોરહ કરતા શુભ ચિત્ત રે;
 બારમે મુનિ ધર તેડીને, પડિલાબી જમે ગૃહી નિત્ય રે. પડિલાં કરોં ૨૬.

પાંચ પાંચ સધર્મો વ્રતો, જાણી તજવા અતિચાર રે;
 રથ બેસી મારગ કટે, તેમ એ વ્રત મુક્તિ વિચાર રે. તેમં કરોં ૨૭.
 એકવીશ દ્રવ્ય ગુણો ઉત્તરા, વળિ પણતીસમ ગુણ સાર રે;
 ભાવથી સત્તર જે ધરે, તે પામે ભવનો પાર રે. તેં કરોં ૨૮.
 દાન શીયલ તપ ભાવના, તિહાં દાન ગૃહીને વિશેષ રે;
 તે પણુ ભાવેં ફળ દીએ, અમૃતાનુદાન અશેષ રે. અમૃતાં કરોં ૨૯.
 દાન દીપંતાં સાધુને, વરભક્તિ વિશેષે નાર રે;
 પાંચ કોડી સાવન તણી, મુરદૃષ્ટિ કરે તસ દ્વાર રે. મુરં કરોં ૩૦.
 નિત્રા પ્રાતિવેશ્મિકા, દેખી તેડે મુનિ ગેહ રે;
 ખીર ખાંડ પડિલાભતી, દાનુ દાણુ જુએ ગિંચું તેહ રે. દાણું કરોં ૩૧.
 પૂજ્યંતાં મુનિનેં કહે, જે દીડી વાત અશેષ રે;
 આહાર સરસ તુમનેં દિયું, કેમ વૃષ્ટિ નહીં લવલેશ રે. કેમં કરોં ૩૨.
 તે કહે આ સરખા મુનિ, તુઝ સરખી દાતા નાર રે;
 વૃષ્ટિ ન થાએ દપદ તણી, વિણુભક્તિ હૃદયમાં ધાર રે. વિણું કરોં ૩૩.
 ભાવેં દીપંતા આકળા, લણું કેવળ ચંદનખાળ રે;
 જિનગુરૂ વિનયને તપ ક્રિયા, જળ વીર્ય ઉદ્ધાસ વિશાળ રે. ફળં કરોં ૩૪.
 કર્યાં અંત કોડકોડી સાગરે, જળ ગંડીભેદ કરંત રે;
 જ્ઞાન ક્રિયા તવ ફળ દીએ, પ્રણિધાન દિશા વિકસંત રે. પ્રણિં કરોં ૩૫.
 તસ કારણુ શ્રુતજ્ઞાન છે, તે તો બહુશ્રુત ગુરૂ આયત્ત રે;
 વિનયેં ગુરૂસેવા કરે, વિનયીને ગુણસંપત્ત રે. વિનયીં કરોં ૩૬.
 નાદી ધાંધ નિર્મળ થદ, જેમ દેખે આરીસે રૂપ રે;
 ભાવ શોચ ગુરૂ દર્શને, પ્રગટે નિજ આતમ રૂપ રે. પ્રગટેં કરોં ૩૭.
 જ્ઞાનદશા ગુરૂથી હુવે, જ્ઞાનથી સ્થિતિ કર્મની નાશ રે;
 કેવળી પણુ અંતે લહે, જ્ઞાનઉપયોગે શિવ વાસ રે. જ્ઞાનં કરોં ૩૮.
 રવિ શશિ મણિ દીપક સમે, જ્ઞાન તે વિણુ કિરિયા અંધ રે;
 ઉગ્રવિહારી તપ તપે, તે જાણો જૂઠો ધંધ રે. તેં કરોં ૩૯.
 પ્રભુકર દીક્ષિત છે ધણા, પણુ જ્ઞાની ગણ્યો પરિવાર રે;
 સૂત્ર પથના જેણે રચ્યાં, તે ગણતી ચઉદ હજાર રે. તેં કરોં ૪૦.
 જગનાટક જ્ઞાની જુએ, જેણે ચાખ્યો શિવ આસ્વાદ રે;

જ્ઞાન લેહેરમાં જે રમે, શિવરમણી કરે તસ યાદ રે. શિવ૦ કરો૦ ૪૧.
 છઠે ખડે આહમી, હાળ પ્રણી થઈ એ ખાસ રે;
 શુભવીર વચન સુણી, લહો જયકમળ ઘર વાસ રે. લહો૦ કરો૦ ૪૨.

દોહરા.

એણી પરે દેઈ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય;
 તવ ધર્મિભલ તે વીનવે, વિનયેં પ્રણુમી પાય. ૧.
 ભગવન કહો કાણુ કર્મથી, માતપિતાદિ વિન્નેગ;
 બાળપણે મુઝ કેમ થયો, વળી પામ્યા મુખ ભોગ. ૨.
 દામ દામ ઋદ્ધિ મળી, રાજ્ય થયું શ્રીકાર;
 ખેતર ભૂતર કન્યકા, એમ મુખ દુઃખ પ્રકાર. ૩.

હાળ ૯ મી.

(છરે દેશન: સુણી રહ લાગશે—એ દેશી.)

છરે સૂરિ કહે સાંભળ રાજવી, છરે પૂર્વ ભવતણી વાત;
 છરે આ ભયથી ત્રીજે ભવેં, છરે અનુભવિયાં અવદાત. ૧.
 છરે અજ્ઞાતી પશુ આતમા, છરે ન લહે પુણ્ય ને પાપ;
 છરે સોતાવર્ત ભવોદધિ, છરે દુખ્યો લહે સંતાપ. છરે૦ ૨.
 સૂરિ કહે સાંભળ રાજવી. એ આંકણી.
 છરે જંબુદ્વીપ ભરતે પુરા, છરે ભદ્રઅચ શેહેર મઝાર;
 છરે શત્રુદમન રાજ તિહાં, છરે ધારણીનો ભરતાર. છરે૦ ૩.
 છરે તિહાં મહાધન ગાથાપતિ, છરે નારી સુનંદા તાસ;
 છરે સુનંદ નામેં સુત થયો, છરે ઘર મિથ્યાત નિવાસ. છરે૦ ૪.
 છરે આહ વરસનો જળ હુચ્યો, છરે મૃત્યો ભણુવા તેહ;
 છરે નિજ દુગ ઊચિત કળા ભણ્યો, છરે ભદ્રક સરળ સનેહ. છરે૦ ૫.
 છરે કાળાંતરે પશ્ચાગતે, છરે આબ્યા પ્રાચીન મિત્ર;
 છરે તસ પશ્ચાગત કારણેં, છરે ભોજન કરત વિચિત્ર. છરે૦ ૬.
 છરે શેઠ સુનંદને એમ કહે, છરે જઈ શૌનિકને ગેહ;
 છરે લાવો પશ્ચા કારણેં, છરે સુંદર મંસ સનેહ. છરે૦ ૭.
 છરે અતિથિ સહિત સુત નિકળ્યો, છરે સાથે લીધા દામ;
 છરે મંસ ન મળિયું તસ ઘરે, છરે ન મલ્યું ખીજે દામ. છરે૦ ૮.

જીરે વાપો સુનંદે નવિ રહ્યા, જીરે ગયા માછીને ધામ;
 જીરે પાંચ મીન લીયાં જીવતાં, જીરે આપી પરક્યા દામ. જીરે ૦ ૬.
 જીરે નદીય કિનારે આવતાં, જીરે મત્સ્ય સુનંદને દેધ;
 જીરે દેહ શૌચ કરી આવશું, જીરે ઘર જાજી એ લેઈ. જીરે ૦ ૧૦.
 જીરે અતિથિ કહી શૌચે ગયો, જીરે તડકડતાં તે દેખ;
 જીરે કુંવરે જગે વેહેવરાવીયાં, જીરે કરુણા સુનંદ વિશેષ. જીરે ૦ ૧૧.
 જીરે પૂછે પંથી અતિથિ મળ્યો, જીરે તે કહે જગા મેહેલાત;
 જીરે ખેલ્યો ધર આવીને, જીરે શેઠને કહી સવિ વાત. જીરે ૦ ૧૨.
 જીરે શેઠ પૂછતાં સુત કહે, જીરે કૃપ પાડ્યા જગા મધ્ય;
 જીરે કાઠે લયોં શ્રેષ્ઠી કહે, જીરે તેણે હાંમે તુઝ વધ્ય. જીરે ૦ ૧૩.
 જીરે વાપો સજને પણ નવિ રહ્યા, જીરે મિથ્યાત્વી વિકરાળ;
 જીરે કંડ કપાળે આ લખ્યો, જીરે મરણુ લહ્યો તનકાળ. જીરે ૦ ૧૪.
 જીરે મધ્યમ ભાવે તે મરી, જીરે વિપમવલયગિરિ માંહી;
 જીરે વિપમ કંદરા પશ્વિનો, જીરે મંદર રાગ ત્યાંહી. જીરે ૦ ૧૫.
 જીરે તસ વનમાલા વલ્લભા, જીરે દંપતી પ્રીતિ અતીવ;
 જીરે નામેં સરલ તસ સુત થયો, જીરે તેહ સુનંદનો જીવ. જીરે ૦ ૧૬.
 જીરે ભેંવન વેળા જાગતો, જીરે મરણુ ગયો તસ તાત;
 જીરે પશ્વિપતિ પદ થાપીયો, જીરે મળી તસકર સંઘાત. જીરે ૦ ૧૭.
 જીરે એક દિન શસ્ત્ર ધરી ગયો, જીરે પાલ્યથકી નહીં દૂર;
 જીરે મારગથી ભૂલા નરા, જીરે કૃશતનુ તેજ પ્રચૂર. જીરે ૦ ૧૮.
 જીરે જિહાં નિહાં કરત નિરાયુધા, જીરે દેખી ગયો તસ પાસ;
 જીરે સરલ કુંવર સરલે નમે, જીરે ધર્મલાભ દિયે તાસ. જીરે ૦ ૧૯.
 જીરે સરલ કહે તમે દ્રાણુ છો, જીરે રેહેવું જવું કીંચિ દેશ;
 જીરે તે કહે અમે અણુગાર છું, જીરે થાનક ધર્મ વિશેષ. જીરે ૦ ૨૦.
 જીરે જાવું સૌરહતીરથે, જીરે ભૂલા પડ્યા અમે આજ;
 જીરે સરલ કહે એણે મારજે, જીરે જાગ્યા સુખે મહારાજ. જીરે ૦ ૨૧.
 જીરે પણ કહે ધર્મ તણો વિધિ, જીરે મુનિ કહે સુણીએ કુમાર;
 જીરે ધર્મ તે પરને ન દુખ દુખે, જીરે એમ કહી કરત વિહાર. જીરે ૦ ૨૨.
 જીરે પશ્વિપતિ પાલ્યે ગયો, જીરે એક દિન ગામને ઘાત;

ઊરે વાડ સહિત તે નિકળ્યો, ઊરે ગામ વને રહ્યા રાત. ઊરેં ૨૩.
 ઊરે તિહાં મુનિ વચન તે સાંભર્યું, ઊરે પરદુઃખે ન રહે ધર્મ;
 ઊરે લૂંટી માલ તરકર લખે, ઊરે મુઝ શિર હુએ પાપ કર્મ. ઊરેં ૨૪.
 ઊરે તેણે ગામ ધાત તે નહીં કરે, ઊરે ન રહું ચોરને લાર;
 ઊરે ચિંતિ ચોર ધાટી તજી, ઊરે જાંડી નિજ હથિયાર. ઊરેં ૨૫.
 ઊરે મુનિવાસિત નગરેં ગયો, ઊરે લોભ મત્સર પરિવાર;
 ઊરે જીવ ઉપર કણ્ણા ધરે, ઊરે કરે આતમ ઉદ્ધાર. ઊરેં ૨૬.
 ઊરે ભદ્રકલાવેં તે મરી, ઊરે તું ધર્મિલ અવતાર;
 ઊરે જીવદયા ધર્મે કરી, ઊરે પામ્યો ઝઘ્ઘિ ઉદ્ધાર. ઊરેં ૨૭.
 ઊરે પિતૃવિયોગવ્યસનથડી, ઊરે ગુરૂવચને તપ કીધ;
 ઊરે મંત્રી રમણી નૃપ સંપદા, ઊરે તપથી અદ્ધ મહાસિદ્ધ. ઊરેં ૨૮.
 ઊરે એમ મુણી ધર્મિલ પામીયો, ઊરે જાતિસ્મરણ નાણ;
 ઊરે કરે જોડી લભો થઈ, ઊરે કહે સવિ વાંત પ્રમાણ. ઊરેં ૨૯.
 ઊરે જોડું ખરે એ કહી, ઊરે નવમી સુંદર દાળ;
 ઊરે શ્રીશુભવીર મુનીસરેં, ઊરે દિયો ઉપદેશ રસાળ. ઊરેં ૩૦.

દોહરા.

સાંભળી એમ ધર્મિલ કહે, સુખ દુખ કર્મ વિચાર;
 અહો અહો ભવનાટકેં, નાચ્યો જીવે સંસાર. ૧.
 ભવદાવાનળ જાળમાં, દાધા વાર અનંત;
 તિહાં તુમે શીતળ જાંચડી, મળીયા મુઝ ભગવંત. ૨.
 ભવજળધિમાં ઝહાઝ સમ, દીયો સંજમ મહારાજ;
 ગ્રહણ આસેવન શીખથી, સિઝે વંછિત કાજ. ૩.
 રાજ્યભાર સુતને ટવી, જશોમતિ વિમળા સાથ;
 ધર્મિલ સંજમશ્રી વરે, ધર્મરૂચિ ગુરૂ હાથ. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(રહીયો રે આવાસ દુવાર—એ દેશી.)

વંદીને વળીયો સવિ પરિવાર, તિહુ જણુ ગુરૂની સાથે વિચરતાં જ;
 ગુરૂતનાધિક વિનય વિશેષ, રહેત સમાધિ તત્ત્વ વિચારતાં જ. ૧.

- રક્ષક પટવતને પટકાય, પાંચ ઇંદ્રિયો વિપયથી નિગ્રહે જી; ૨.
લોભને નિગ્રહે નામ નિગ્રંથ, કરણવિશુદ્ધિ ખંતિ ગુણે રહે જી.
- સંજમ ભેગે રંગિત ચિત્ત, ભાવ વિશુદ્ધિ પડિલેહણ કરે જી; ૩.
અકુશળ મન વચ કાયનો રોધ, પરિસહ ઉવસગથી ચિત્ત નવિ કરે જી.
- ચરણ કરણ દોય સિત્તરી સાર, શાસ્ત્ર અભ્યાસ કરે ઉઘમ ભરે જી; ૪.
નવકલ્પી કરે ઉચ્ચ વિહાર, દોષ ઘેંતાલીશ આહારના પરિહારે જી.
- વેચણ ગુરૂ વેચાવચ્ચ હેત, ધરીયા સમિધ વળી પ્રાણને ધારણે જી; ૫.
સંજમ કિરિયા જ્ઞાન નિમિત્ત, આહાર કરે છે મુનિ ખટ કારણે જી.
- રોગપીડિત ઉપસર્ગને કાળ, બ્રહ્મપાલન મદનોદય ગાળણે જી; ૬.
જીવદયા અણસણ તપ હેત, આહાર ત્યજે છે મુનિ ખટ કારણે જી.
- પ્રવચન માતા આઠ કહાય, પંચસમિધે મળી ત્રણ ગુમિ ધારતા જી; ૭.
ધર્મજા મિત્રજાદિક દશ ચક્રવાલ, સામાચારી આચારી પાળતા જી.
- અનાચિરણ બાવન પરિહાર, દશવૈકલ્પિક સૂત્રે જે કહ્યાં જી; ૮.
સત્તર અસંજમ કિરિયા પણ વીશ, વીશ અસમાની ઠાણુ ફેરે રહ્યાં જી.
- સંત પ્રસંત તથા ઉપશંત, સર્વ સંતાપે વર્જિત મુનિવરા જી; ૯.
અમમ અનાચર ને છિન્ન ગ્રંથ, નેહનો લેપવિખેરણ સુંદરા જી.
- શંખની પેરે નિરંજન નાથ, જીવ પેરે અપ્રતિહત ગતિ વરે જી; ૧૦.
નિરાલંબનતા જેમ આકાશ, અપ્રતિબદ્ધ વિહારી પવનપેરે જી.
- શારદજળ પેરે હૃદય છે શુદ્ધ, પંકજ દળ પેરે નિરૂપમ લેપતા જી; ૧૧.
કૃર્મ પેરે ગુપ્તેન્દ્રિય સાધ, ખર્જ વિપાણુ પેરે એક જાતતા જી.
- પાખી પેરે પરિકર નિર્મુક્ત, ભારંડ પક્ષી પેરે અપ્રમત્તાતમે જી; ૧૨.
ગજપેરે કર્મ અરિ પ્રતિ શૂર, વૃષભની પેરે જાત પરાક્રમે જી.
- સિંહ જ્યું પરિસહ જંતુ અભીત, મેરૂપેરે ઉપસર્ગે નલિ ચલે જી; ૧૩.
સાગર પેરે ગંભીર સ્વભાવ, ચંદ્રપેરે જગવલ્લભ શીતલે જી.
- જ્ઞાનતપે કરી રવિસમ તેજ, જાત્ય કનક જ્યું દીપે ગતમલે જી; ૧૪.
વસુમતિ પેરે સવિ ફરસ સહંત, તેજ હુતાશન ધ્યાન ન તે ઝળહળે જી.
- નહિ પ્રતિબંધ મુનિને રે ક્યાંહી, દ્રવ્યાદિ ભેદે તે ચઉવિહ કલ્પે જી; ૧૫.
દ્રવ્ય સચિતાચિત્ત મિત્ર ભાવ, ખેત્રથી ગામ નગર અટવી રહ્યાં જી.
- કાળથી સમાયાદિક દીહકાળ, ભાવથી પાપસ્થાન અદાર છે જી;

સમ તૃણ મણિકંચન ને પાપાણુ, સુખ દુઃખ ઇહ પરલોક ન ખ્યાર છે જી. ૧૬.
 બવ્યકમળ પડિખોલણુ સુર, કર્મશત્રુ નિર્ધાતન ઉડીયા જી;
 એણી પરે સંજમ વત ચિરકાળ, પાળતાં નિહું જણુ શિવ ઉત્કંઠીયા જી. ૧૭.
 એક માસ કેરું આણસણુ કાધ, ધર્મ સુધ્યાનેં આયુ પૂરણુ કરી જી;
 અન્યુત સ્વર્ગે ધર્મિલ જાય, ઇંદ્રસામાનિક સુરસંપદ વરી જી. ૧૮.
 જશોમનિ વિમળા તિહાં સુર થાય, બાવીસ સાગર આયુ પુરણુ કરી જી;
 મહાવિદેહે રાજવી કુળ પુણ્ય સંભેગેં તિહું જણુ અવતરી જી. ૧૯.
 ભોગવી સુખ સંસાર વિલાસ, ચારિત્ર લેછ તપ કરશે મુદ્દા જી;
 કેવળ પામી કરશે વિહાર, અવિચળ સુખ વરશે શિવ સંપદા જી. ૨૦.
 જીવે ખરે દશમી એ દાળ, ચરણ કરણ ગુણ રસિક કલ્લોલસી જી;
 શ્રીશુભવીર વિવેચીને ચિત્ત, ખટરસ ભોજન સીર તંબાલસી જી. ૨૧.

દોહરો.

૧. એ ધર્મિલ નૃપની કથા, પૂરણ થઈ સુપ્રમાણુ;
 સાંભળી ઉદ્ધાસિત ભાવશું, કરજ્યો વત પચ્ચખખાણુ.
૨. એમ નિસુણી પ્રભુદેશના, ઉઠે એણીક રાય;
 ત્રિસલાનંદન વંદીને, હરખે નિજ ઘર જાય.
૩. કૃમતતિભિરનેં ટાળતા, વર્દમાન જિન ભાણુ;
 ભવિક કમળ વિકસાવતા, વિચરે મહિયલ દાણુ.

કળશ.

(તૂઠો તૂઠો રે—એ દેશી.)

૧. ગાયો ગાયો રે મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો;
 લોકલોક પ્રદાશક સાહિય, જગનો તાત કહાયો;
 રાજ્યગૃહીપુર ગુણસિલ ચૈત્યે, ધર્મિભલચરિત્ર સુણાયો રે.
 મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો. એ આંકણી.
૨. અનલિલાખ્ય અલિલાખ્ય અનંતા, ભાગ અનંત ઉચ્ચરાયો;
 સાંભળી સોહમસ્વામા ગણધર, તે શવિ સૂત્રેં રચાયો રે. મહાવીર૦
૩. મુત્રપરંપર ચાહ્યું આહ્યું, પંચાંગી સમુદાયો;
 આચારજ વાચક વર પંડિત, શાસ્ત્ર ધણાં વિરચાયો રે. મહાવીર૦

પણ દ્વાદશ વરશી દુર્લભિં, વસતિ ગામ ગમાયો;
 તેમ મુનિ પાઠ પઠન સ્મૃતેં ધારણ, બહુ ગદ્ય અદ્ય હરાયો રે. મહાવીર૦ ૪.
 જેમ જેણે સાંભર્યું તેમ તેણે રચિયું, શંકિત શાસ્ત્ર લહાયો;
 ભવભવ ભીરને સર્વ પ્રમાણિક, બહુ શ્રુત વચણે હરાયો રે. મહાવીર૦ ૫.
 પૂરવધર અવધિ મન કેવળી, કળીબુગમાં તસ હાણી;
 શાસ્ત્ર ઘણાં શંકિત મતિ થોડી, બહુશ્રુત વચન પ્રમાણી રે. મહાવીર૦ ૬.
 વમુદેવહિંડી રચી અતિ મોહોટી, તિહાં એ ચરિત કહાયો;
 પૂરવ સૂરિવર પંડિત બીજે, ધર્મિભક્ત ચરિત રચાયો રે. મહાવીર૦ ૭.
 પણ એક વાત મળે નહીં જ્ઞેતાં, બિન્ન બિન્ન રચનાયો;
 પ્રાકૃત ગદ્ય પદ્ય સવિ જ્ઞેઈ, સુંદર રાસ બનાયો રે. મહાવીર૦ ૮.
 બહુશ્રુત સુવિદિત નયણેં જ્ઞેશે, તવ શ્રમ સફળો થાયો;
 અથેં ન કુશળ મુશળ મતિ બોલેં, માણેક મૂલ ન પાયો રે. મહાવીર૦ ૯.
 જેમ કપિ ગુન્ના પુન્ન કરીને, અગ્નિજ્યું શીત મટાયો;
 પણ નર દક્ષ કપિકુળ સંગે, શીતાતેં નવિ જાયો રે. મહાવીર૦ ૧૦.
 પંડિત રચના બાલી સહેજેં, અજ્ઞાન ગર્વ ભરાયો;
 કંચુકી કારણેં નદે કુશાંગી, જાણે ન ગર્ભ ભરાયો રે. મહાવીર૦ ૧૧.
 પંડિત આગે શ્રીતા રાગે, સુણજ્ઞે શાસ્ત્ર સવાયો;
 વિસ્તરશે વટશાખા પુણ્યની, પંથગ શીતળ જાયો રે. મહાવીર૦ ૧૨.

પ્રશસ્તિ:

તપગચ્છ કાનન કલ્પતરૂપમ, વિજય દેવ સૂરિરાયા જી;
 નામ દશોદિશ જેહતું ચાવું, ગુણી જન વૃંદે ગવાયા જી;
 વિજયસિંહ સૂરી તસ પટધર, કુમતિ મતંગજસિંહો જી;
 તાસ શિષ્ય સુરપદવિ લાયક, લક્ષણુક્ષિત દેહો જી. ૧.
 સંઘ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તિહાં સકેતેં જી;
 વિવિધ મહોત્સવ કરતા દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેં જી;
 પ્રાયેં શિથિલપણું બહુ દેખી, ચિત્ત વૈરાગેં વાસી જી;
 સૂરિવર આગેં વિનય વિરાગેં, મનની વાત પ્રકાશી જી. ૨.
 સૂરી પદવિ નવિ લેવી સ્વામી, કરશું કિરિયા ઉદ્ધાર જી;
 કહે સૂરી આ ગાદિ છે તુમ શિર, તુમ વશ સહુ અણુગાર જી;

- એમ કહી સ્વર્ગ સધાયા સુરિવર, સંધને વાત સુણાવી જી;
 સત્યવિજય પંન્યાસની આણા, મુનિગણમાં વરતાવી જી. ૩.
- સંધની સાથે તેણે નિજ હાથે, વિજયપ્રભુસુરિ થાપી જી;
 ગચ્છનિષ્ઠાએ ઉત્ર વિહારી, સંવેગતા ગુણ વ્યાપી જી;
 રંગિત ચેલ લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધમ્મચો લક્ષી જી;
 સુરિ પાઠક રહે સન્મુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષી જી. ૪.
- મુનિ સંવેગી ગૃહી નિર્વેદી, ત્રીજો સંવેગ પાખી જી;
 શિવ મારગ એ ત્રણે કહીએ, ધહાં સિદ્ધાંત છે સાખી જી;
 આર્જ સુહસ્તી સૂરી જેમ વંદે, આર્યમહાગિરિ દેખી જી;
 દો તિન પાટ રહી મરજદા, પણ કલિજુગતા વિશેખી જી. ૫.
- ગૃધિલજલાસી જનતાપાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભળીયા જી;
 સત્યવિજય ગુરુ શિષ્ય બહુશ્રુત, કપૂરવિજય મતિ બળીયા જી;
 તાસ શિષ્ય શ્રીખિમાવિજય બુધ, વિદ્યા શક્તિ વિશાળી જી;
 જસ પસાયે જગતમે આવો, કપૂરચંદ ભણુશાળી જી. ૬.
- તાસ શિષ્ય શ્રીસુજસવિજય બુધ, તાસ શિષ્ય ગુણવંતા જી;
 શ્રી ગુણવિજય વિજય જસ નામે, જે મહીમાંહે મહંતા જી;
 પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યે, રચના રચી સુરસાળ જી;
 ધમ્મિલ ચરિત ઇતસ્તત વીખ્યાં, મેહેલી કરી ફલમાળ જી. ૭.
- વિજયદેવેન્દ્ર સૂરીસર રાજ્યે, દવી ભવીકંઠ પ્રસિદ્ધિ જી;
 રાજનગરમાં રહીય ચોમાથું, રાસની રચના કીધી જી;
 સંવત(૧૮૯૬)અઢારશે જન્તું વરસે, આવણ ઉજળી તીજે જી;
 આ ભવમાં પચ્ચખ્યાણુ તણું ફળ, વરણવી જ્યું મન રીઝે જી. ૮.
- ત્રણ હજાર ને પટશત ઉપર, શ્લોકની સંખ્યા ધારો જી;
 દક્ષ પરીક્ષક નર જે સુણશે, તો શ્રમ સફળ અમારો જી;
 જે ભાવે એ ભણુશે ગણુશે, શ્રવણ ધરી સાંભળશે જી;
 શ્રદ્ધાભાસન તત્ત્વરમણ રસ, સિંચત વ્રત પ્રણશે જી. ૯.
- દેહ નિરામય રનેહી સુખાશ્રય, અશન સુધામય કરશે જી;
 મંદરીએ પગ પગ ઝળકંતી, ચપળા કમળા ઠરશે જી;
 પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચિત્રા, નેત્રાનંદે વિચરશે જી;

વાજી રાજી વિરાજિત બંધુર, સિંધુર ચઢી સંચરશે જી. ૧૦.
 રતન મહેલમેં સેહેલ કરશે, સજ્જન સુલટ પરિવરશે જી;
 જિનગુરૂ ગીત જ્ઞાન નૃત શાળા, મંગલિક માળા વરશે જી;
 ભવ તરશે હરશે સર્વ પાતક, સ્નાતક પદ અનુસરશે જી;
 સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા વિમળા કઠે વરશે જી. ૧૧.

इति श्रीमत्तपागच्छीय संविज्ञ सुज्ञ पंडित श्री १०८ पंडित
 श्रीशुभविजय गणेशिष्य पंडित श्रीवीरविजय गणिभिर्विरचिते
 श्रीधम्पीलनृपचरित्रे प्राकृतप्रबंधे षष्ठः खंडः समाप्तस्तत्स-
 माप्तौ च धम्मिलकुमार रासोयमपि परिपूर्णः

શ્રી ચંદ્રશેખરનો રાસ.

કુતવિલાંબિત વૃત્ત.

ચતુર ચિત્ત સરોજ વિકાસકમ્, જનિ જરા મરણોદ્ભવ નાશકમ્ ;
 અખિલ વિશ્વ વિલોકન ભાસ્કરમ્, જ્યકરં પ્રણુમામિ જિનેશ્વરમ્. ૧.
 પરમ મંત્રમિમં રમરણે નયત, શ્રુત મહોદધિ પારગતોસ્મ્યહમ્ ;
 પ્રતિદિનં પ્રજપામિ જ્યાવહમ્, શુચિતરં શુભવૈજય નામકમ્. ૨.
 જયતિ મે જનની વિજ્યાલિધા, હૃદય પદ્મસુમદ્ધનિ સંસ્થિતા;
 ગહન શાસ્ત્રપથં વિકટં મયા, અટિતિલાંઘિત વાન્વિધ્વવત્. ૩.
 વિધિશ્રુતામલિનશ્ચ સરસ્વતીમ્, વિશુદ્ધ વ્રંદ સદૃષ્ટ વિદ્યાયિનીમ્ ;
 રસિક પ્રાકૃતબંધ કથામિમામ્, વિરચયામિ મહોદય હેતવે. ૪.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

શ્રી સંખેશ્વર પાસજી, નામથી વિદ્યન પળાય;
 પ્રિયમેલક પરમેશ્વર, નમિ પજાવતિ માય. ૧.

- ઈષ્ટદેવ સમરણુ કરી, વ્રત ફળનો અધિકાર;
જીમ શ્રુત સાગરે વરણુઓ, તિમ કહું પર ઉપગાર. ૨.
- કોસંખી પુરી પરિસરે, સમવસર્યા જીન વીર;
રતનગદે દીઠ દેશના, ધ્વનિ જળધર ગંભીર. ૩.
- દુષિધ ધરમ શિવ સાધને, સર્વ વિરતિ અણુગાર;
દેશ વિરતિ સુખ પંથ છે, શ્રાવકનાં વ્રત બાર. ૪.
- અતિથિ વિભાગ ચરમવ્રતે, દિવ્યે શ્રાવક મુનિ દાન;
ઉચિતાદિક બહુ ભેદમાં, અભય સુપાત્ર પ્રધાન. ૫.
- આ સંસારરહિત થકો, વિકસિત રોમ વદન;
ભક્તિ વશે મુનિ દાનથી, પરભવ સુખ સંપન્ન. ૬.
- નાયોપાર્યન ધન થકી, અશન વસન અણુગાર;
સુર સુખ ભોગવી તે નરા, શિવ સુંદરી ભરતાર. ૭.
- શાલિભદ્ર આદે ઘણા, તરિયા ઈણુ સંસાર;
વળી અચરિજ ચરિતે હુઆ, ચંદ્રશેખર નૃપ સાર. ૮.
- પ્રેમે પૂછે પરખદા, તે કુણુ રાજકુમાર;
જગતગુરુ તવ ઉપદેશે, સુંદર તસ અધિકાર. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(રસિયાની દેશી.)

- સયલદ્વીપ સાગરવલ આકૃતિ, પરિકર જાણું રે વિશાળ; સલુણાં ૧.
- જંશુદ્વીપ જગતિ ચઉ દારસ્યું, સમવ્રત સોવન થાળ. સલુણાં ૨.
- વીર વચન અમૃત રસ પીજીયે, રીઝીયે ગુણીને રે નામ; સલુણાં ૩.
- દ્વીપ આઝ થીર નાંગર નાંખિને, રહ્યો ગુણી જન વિસરામ. સલુણાં વીરં ૪.
- જલ દ્વી લવણુ વિચાલેં એ રહે, કંચન ગિરિ થંભ કુપ; સલુણાં ૫.
- ચૂલા ચઉમુખ ચૈત્યેં ચિત હરા, જીએ જગતનાં રે રૂપ. સલુણાં વીરં ૬.
- જ્યોતિષ ચક્રપતિ સમકિત ધરા, નિત પ્રદક્ષણ દેત; સલુણાં ૭.
- આશા મોહોટી એ ઉદમ કરે, કોઇ દિન વિરતીને હેત. સલુણાં વીરં ૮.
- સાતે ખેત્ર તિહાં ત્રણુ ધર્મનાં, અવર યુગલનાં રે ઠામ; સલુણાં ૯.
- ધર્મરાગ ભદ્રક નરનારિયો, સ્વર્ગ જતાં વિશરામ. સલુણાં વીરં ૧૦.

તિહાં આ દક્ષણ ભરત મનોહર, કાસી દેશસું દામ; સલુણાં
 વારણ અશિ દો નદીય વચેં વશી, વણારસીપુરિ નામ. સલુણાં વીર૦ ૬.
 ધનવંતા વેહેવારી વસેં ઘણા, શિવપીના નહિ પાર; સલુણાં
 દાનભોગી વિવેકી વરનરા, સુખીયા વરણ અઢાર. સલુણાં વીર૦ ૭.
 સ્વર્ગ વીમાન જ્યું મંદીરમાં લીયે, દેવે રીસાવી રે નારી; સલુણાં
 પુર શોભા જ્યોતિ જ્યોતે સજી, અપહરના અવતાર. સલુણાં વીર૦ ૮.
 ઝાઝવટી વેપાર કરે બહુ, વાણિજ્ય અડસય જોડિ; સલુણાં
 દેશવિદેશી ક્યવિક્ય કરે, લાભ લહે લખ કોડિ. સલુણાં વીર૦ ૯.
 વેસ્યા વિનયવતી વસતી ધણી, સુંદર મંદિર ચિત્રામ; સલુણાં
 મલ ધરે રથ લાથી જલતા, જિન મંદિર સુર ધામ. સલુણાં વીર૦ ૧૦.
 મદ બહુલા વિદ્યા અબ્યાસનાં, વળિ વસતીના રે ગામ; સલુણાં
 શોભા કેતી કહું એ નયરની, તલ પડવા નહિ દામ. સલુણાં વીર૦ ૧૧.
 પાસે દેવ નદી ગંગા વહે, માને સુરનર સર્વ; સલુણાં
 જિહાં મુનિવર બહુલા મુક્તિ ગયા, માનું પુણ્યની પર્વ. સલુણાં વીર૦ ૧૨.
 મહસેન નામે રાજા રાજતો, હય ગય સૈન્ય સામ્રાજ્ય; સલુણાં
 ચોર પીશુન શત્રુતિમિરેં રવી, ન્યાયે પાળે રે રાજ્ય. સલુણાં વીર૦ ૧૩.
 રતનવતી નામે પટરાણી છે, શિયળ સતીમાં રે ખ્યાત; સલુણાં
 રૂપે રતિપતિ પ્રેમરસે ભરી, બીજી રાણી રે સાત. સલુણાં વીર૦ ૧૪.
 એક દિન પટરાણી રચણી સમે, સુપને પુનિમનો ચંદ; સલુણાં
 દેખી જાગી ગુણ જિન ગાવતી, મૌકિક શૌકિકાનંદ. સલુણાં વીર૦ ૧૫.
 ધર્મ કરંતી ગર્ભને નીરવહેં, સંધ વછલ નિત્યમેવ; સલુણાં
 ભક્તિભરેં ગુરુ ધર પધરાવતી, પુજંતી ગુરુદેવ. સલુણાં વીર૦ ૧૬.
 જીવ અમાર પડહ વજગવતી, વનજળ કીડાયે રમંત; સલુણાં
 ઉત્તમ ગરભેં માયને ઉપજે, દોહોલા રાય પુરંત. સલુણાં વીર૦ ૧૭.
 અધમ માત લાહલા હીકર ભખેં, ધરમાં ચોરીને ખાય; સલુણાં
 પરનંદા કલહેં રાતી રહેં, પરધર રોવાને જાય. સલુણાં વીર૦ ૧૮.
 નવ માસાંતર પુત્ર જનમ થયો, ધર ધર ઝોછવ થાય; સલુણાં
 ચંદ્રશેખર અભિધાન સજન ભૂખ્યા, સુપન પ્રમાણે દરાય. સલુણાં વીર૦ ૧૯.
 જિમ ગિરિ કંદરમાં સુખભર વધે, નિરભય કેસરી બાળ; સલુણાં

માય મનોરથ સાથે સુત થયો, આઠ વરસ સુકુમાળ. સલુણાં વીરં ૨૦.
ચંદ્રશેખરના રાસ રસાળીની, પેહેલી ઢળકતી ઢાળ; સલુણાં
શ્રી શુભવીર રસિક શ્રીતા ધરે, હોળ્યો મંગળ માળ. સલુણાં વીરં ૨૧.

દોહરા.

- તિણે અવસર માતા પિતા, ચિતે ચિત મઝાર;
રાજ્યપદે એ ચોગ્ય છે, લક્ષણવંત કુમાર. ૧.
વિદ્યા વિણ શોભે નહિ, શસ્ત્રવિના ભટ જાતિ;
પય વીણુ-ગૌ નદિ જગ વિના, ચંદ્ર વિના જિમ રાતિ. ૨.
એક નગર એક રાજવી, મુરખમાં શિરદાર;
રાજ ચલાવે મંત્રવી, ભૂપ કચેરી મઝાર. ૩.
એક દિન રાજકચેરીયે, આપું આસન ભરાલ;
ટોળું નૃપનું નાચતું, ગાવે ગીત રસાળ. ૪.
દાસી હજુરી રાયની, જેસે ભૂપતિ પાસ;
ભૂલ ચૂક જતલાવતી, કાંને ધરી મુખવાસ. ૫.
રાગરંગ કરિ પૂછતા, ભૂપને નર્તકિ જામ;
દાસી વચણે નૃપ કહે, રાગતણું તે નામ; ૬.
રાગ અલાપિ પૂછતા, નર્તકી નૃપને જામ;
દાસિ કથિત રાગ કહે, પચમ રાગ તે તામ. ૭.
કાર્યવશ્યે દાસી ગઈ, મંદિરમાં લહિ લાગ;
નૃપ કહે નર્તકી પૂછતાં, એ સહિ જટમ રાગ. ૮.
દાસી આવી ઉતાવળી, કહેં એ ગોડી રાગ;
કલ તું રાય સભા વચેં, જોલે મૂર્ખ પ્રનાદ. ૯.

ભાષા.

હં દાસી !

એહિ રાગ તો ગોડી, પણ જો તુમ ના યાત દોડી;
અંદા વીસતલક ચડતે, પણ નાંહિ પીછે વળતે.

પુનઃ દોહરા.

ઇમ સુણિ સર્વ સભા હસી, એ મુરખની રીત;

નાટકિયા નાદા સવેં, બાણી મુરખની ભાત.	૧૦.
તે માટે એ કુમરનેં, વિદ્યા ભણવા હેત;	
પંડિત પાસે મૂકિએ, નરનેં વિદ્યા નેત.	૧૧.
દિન સુદ્ધિ શશિ બળ લહી, ભણવા મૂક્યો બાળ;	
શાસ્ત્રકળા બહુ જાતરસ્યું, શીખે એક નિશાળ.	૧૨.

ઢાળ ૨ જી.

(ચોરી વ્યસન નિવારીએ-એ દેશી)

- એણે નગરે વેહેવારિયો, ધનસાગર રે નામે ધનવંત કે; ૧.
 પ્રીતિવતી નારી સતી, દોય નંદન રે તસ છે ગુણવંત કે;
 સુગુણ સનેહી સાંભળો. એ આંકણી.
- તે ઉપર એક ઇચ્છતાં, થઇ પુત્રી રે રૂપ લાવણ્ય ધામ કે;
 સાત વરસની સા થઇ, ગુણવંતી રે ગુણસુંદરી નામ કે. સુગુણ ૨.
- ચંદ્રશેખર ભણતો જિહાં તિહાં મુકી રે ભણવા સા બાળ કે;
 બુદ્ધિ ઉદ્ધમ ગુરૂ યોગથી, દોય શીખે રે કળા શાસ્ત્ર વિશાળ કે. સુગુણ ૩.
- ચાર વરસ ભણતાં ગયાં, એક દિવસે રે મધ્યાનની વેળા કે;
 જાત્ર સરવ પેહેલાં ગયાં, કુંઝર કુંઝરી રે થયાં મદમાં ભેળાં કે. સુગુણ ૪.
- શાસ્ત્ર વિનોદ કથા રસેં, રસ લાગો રે બેહુ જાણુને ત્યાંહિ કે;
 છે કુમરી કુમરનેં, તસ ઉત્તર રે આપેં ઉજાંહિ કે. સુગુણ ૫.
- મસ્તક ગંગા દેખીને, શિવ ઉપર રે ગૌરી ધરી ખેદ કે;
 પિયુ કંઈ સુખન કરે, શ્યે કારણ રે કહો તેના ભેદ કે. સુગુણ ૬.
- ગૌરી સપત્ની દુખેં ભરી, ધિયા મરણે રે વિપ સુસે શિશ કે;
 મર પડુતર સા સુણી, અંતરસ્યું રે ચિત ધરતી પ્રેમ કે. સુગુણ ૭.
- અતુર મળે જો અતુરને, કુમરી રે હોય ગુણની ગોઠ કે;
 રીઝ રસેં ભવ નિરવહે, કાંઈ કેહેણી રે નવી આવે હોઠ કે. સુગુણ ૮.
- કુંઝર વદેં પરવશ સુતા, પશુવર પરણી જાવે પરદેશ કે;
 મનગમતા મેળા તજી, મુરખશું રે નિત્ય કરતી કલેશ કે. સુગુણ ૯.
- સા કહે હું તમને વરી, વર બીજો રે વરવાનો નેમ કે;

તિણુ સમે જાત્ર મળ્યા સહુ, પાઠ દેવે રે પંડિત ધરી પ્રેમ કે. સુગુણુ ૧૦.
 શાસ્ત્રકળા ગુણુ આમળા, દિન કેતે રે દાય સિખ્યાં સાર કે;
 એક દિન સદિ વયણે કહ્યો, નિજ માયને રે વિવાહ વિચાર કે. સુગુણુ ૧૧.
 શેઠ જણાવ્યું રાયને, નૃપ માની રે લિચ્છે લગન તિવાર કે;
 આજીવ કરી પરણાવિયાં, ગુણુસુંદરિ રે સહ રાજકુમાર કે. સુગુણુ ૧૨.
 નપદત્ત વારસી બુવન વસેં, સુખ સ્વર્ગનું રે વિલસે નૃપ પુત્ર કે;
 નામેં કપાલિક એકદા, એક આલ્યો રે યોગી અખઘૂત કે. સુગુણુ ૧૩.
 આસિસ દેઠ વિનય કરી, એકાંતે રે કરી કુમરને આન કે;
 વાત કહે કપટેં નમી, જેમ ચિત્ત કરેં નમે ચોર કપાન કે. સુગુણુ ૧૪.
 વિદ્યા વિશ્વ વરસી કરી, સાધતાં રે ગયાં વરસ તે સાત કે;
 ઉત્તર સાધકતર વિના, ભૂત વ્યંતર રે બદ્ધ કરત વિદ્યાત કે. સુગુણુ ૧૫.
 તેને પણ મેં અવગળી, મૂલ સેવન રે એ સધળું પ્રાધ કે;
 કૃત્ત અતુરદાશિ રાત્રીયેં, સમસાને રે કરવી છે સીદ્ધ કે. સુગુણુ ૧૬.
 નિણે તુમને કહું વિનતી, આ પ્રાર્થના રે કરવી નવીં ભંગ કે;
 ઉત્તર સાધક જે હવો, થાય વિદ્યા રે સિદ્ધિ તુમ સંગ કે. સુગુણુ ૧૭.
 ચંદ્રશેખરના રાસની, એ બીજી રે કહિ સુંદર દાળ કે;
 શ્રી સુભવીર કહે હવ્યો, નીત શ્રોતા રે ધર મંગળ માળ કે. સુગુણુ ૧૮.

દોહરા.

સાંભળિ નૃપ સુત ચિંતવેં, કરવું એહનું કાજ;	
આગે પણ ઉપગારમેં દેત દેહ ધનરાજ.	૧.
નિરગુણુ પરગુણુ નવી લીયેં, સ્વારથ રસિયા જેહ;	
આશા ભંજક ભૂતલેં, ભારભૂત નર તેહ.	૨.
પ્રીત કરી પાળે સદા, પરદુઃખ દુખિઆ અન;	
વિરલા પરકારજ કરા, કૃતગુણુ જ્ઞણુગ ધન્ય.	૩.
યોગીજ્ઞનેં કુંઞ્ચર કહેં, એ કરસ્યું તુમ કામ;	
ઉત્તર સાધક મુજ થકેં, કુણુ લેવે તુઝ નામ.	૪.
નવ દિન અંતર ચઉદસેં, આવીશું તુમ ગેહ;	
સાંભળિનેં યોગી ગયો, રહ્યો વનાંતર તેહ.	૫.

ઢાળ ૩ જી.

(કાઈ હ્યો પરવત ધુધલો રે લો;—એ દેશી.)

- મંત્રી મુત તિણે અવસરે રે લો, કુમરને પૂછે વાત રે; ચતુર નર
યોગી ધુરત નિર્દય નરા રે લો, નીચસ્યું શી એકાંત રે; ચતુર નર. ૧.
- નીચસ્યું નેહ ન કીજીએ રે લો, ધાખ જ્યું જાંખ પાસ રે; ચતુરં
કસ્તુરીનો ગુણ ગળે રે લો, દીજે દીગનો વાસ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨.
- વળતું કુમર કહેધસ્યું રે લો, નહિ સંગાત અમ કીધરે; ચતુરં
પર ઉપગાર પણે કરી રે લો, વિદ્યા કરાવું સિદ્ધ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૩.
- ઉપગાર કરતાં નીચને રે લો, મંત્રી વદેં ઘટે સાખ રે; ચતુરં
શી તેં હ્યો હસે ધર્યો રે લો, ઉદરે કાપી પાખ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૪.
- કુંચર કહે જે વચન દિયું રે લો, પાલવું મસ્કરો ખેદ રે; ચતુરં
ઉંચ નીચ ધર ચંદ્રમા રે લો, કરત ઉદ્યાત ન ભેદ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૫.
- ચઉદશ દિન તે આવિયો રે લો, યોગી ખીજેદ્દ હાથ રે; ચતુરં
ખડગ સાઈ કુમર ચલ્યો રે લો, રાંચે યોગીની સાથ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૬.
- વીર વેશ નિરભયપણે રે લો, પોહોલ્યો નૃપ સમશાન રે; ચતુરં
યોગી એ મંડલ રચી રે લો, મેલે બદ્ધ બળિદાન રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૭.
- દુષ્ટ દેવી પૂજન કરી રે લો, ભાખે કુમરને તેહ રે; ચતુરં
શિખાખંધ મસ્તક કડું રે લો, રક્ષા કારણ મુજ દેહ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૮.
- રાય ભણે નિરભય રહેા રે લો, નિખિ મુજ તરવાર રે; ચતુરં
શિખ્યા ખંધ મુજ ખપ નહિ રે લો, સત્ય વંદા સંસાર રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૯.
- ખેચિ ખડગ નૃપ મુત ખડો રે લો, ચિતે યોગી તામ રે; ચતુરં
જળ કરીને હાણું એકને રે લો, ગાફલ દેખું જાંમ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૦.
- મુદ્રા ધ્યાન ધરી કરે રે લો, વિદ્યા સાધન મંત્ર રે; ચતુરં
મણ્ડવ્ય મૃતક પાસે હવી રે લો, તસ મુખ હવન કરંત રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૧.
- તિણે સમે વિદ્યાવ્યંતરી રે લો, તનુ ઉત્તત વિકરાળ રે; ચતુરં
કડ કડ દંતે ગાજતી રે લો, વો કર કાતી કપાળ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૨.
- દેખિ કુમર એમ જલસી રે લો, ખડગે ધુજવી તેહ રે; ચતુરં
ભય લહિ લક્ષણ માગનિ રે લો, યોગી કોધારણ દેહ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૩.

લેખ ખડગ કહે બાગકા રે લો, તુજ હાથે સુણુ શુઝ રે; ચતુરં
 નિજ મસ્તક દિયો દેવિને રે લો, મુરી કરે મસ્તક તુજ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૧૪.
 શત્રુ જગત તુમને નમે રે લો, રવિ સમ પ્રગટે રૂપ રે; ચતુરં
 કુંઞ્ચર કહે સુણુ ભંગટા રે લો, તું લિસુક અમે ભુપ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૧૫.
 નિર્દય પાપી તુજ હણી રે લો, દેવિને દિયો ભોગ રે; ચતુરં
 મુરિ સંતોષવતી હુવે રે લો, જાય જગતનો રોગ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૧૬.
 યોગીયે ધા ખડગે દીયો રે લો, કુંઞ્ચરે બચાવી લીધ રે; ચતુરં
 ઉચ્છલી સિંહપરે ચઢ્યો રે લો, કુમર યોગીને ખંધ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૧૭.
 મૃતકે નૃપ ચરણે ગ્રહી રે લો, આકાશ નારંયા ઉછાલ રે; ચતુરં
 ગગન ચલ્લંતિ ત્રિલોચના રે લો, દેવીએ કુંઞ્ચર નિહાલ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૧૮.
 કાતી ખડગ લેઈ તીહુ જણા રે લો, ભૂતળ ઉભાં દીઠ રે; ચતુરં
 જક્ષણીએ લટ પાદવી રે લો, હણીયો યોગી હેઠ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૧૯.
 જક્ષણી નૃપને લેઈ ગઈ રે લો, રત્નગિરિને શૃંગ રે; ચતુરં
 ક્રીડા મંદિરમાં જઈ રે લો, આસન ઠવિ કહે રંગ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૦.
 કિંચ નીમિત્તે ઇલાં કર્યો રે લો, કનક મેહેલ મનોહાર રે; ચતુરં
 ત્રિલોચના નામે રહું રે લો, દાસ સખિ પરિવાર રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૧.
 તુમ રૂપ રંગે મોહી રહી રે લો, થઈ ધણિઆતિ આજ રે; ચતુરં
 પ્રેમરસે રસ કેળવ્યો રે લો, જાંડી તન મન લાજ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૨.
 કામને બાણે હું હણી રે લો, તુમ વિણુ શરણુ ન કાય રે; ચતુરં
 પુરૂષોત્તમ બળિધા ધણી રે લો, પુન્યવતીને હોય રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૩.
 એ પરીકર સર્વી માહરો રે લો, તે તવ કિંકર યોગ રે; ચતુરં
 જનમ લગે લીલા કરો રે લો, મન ગમતા સુખ ભોગ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૪.
 તપ જપ કષ્ટ કરિ મરે રે લો, પામે ન સુખ તે બાલ રે; ચતુરં
 નરભવમાં સુર સુખ મળ્યું રે લો, તુમચો ભાગ્ય વિશાળ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૫.
 નિશિ દિન કર જોડિ રહું રે લો, સુણુ શુભવીર દયાળ રે; ચતુરં
 ચંદ્રશેખરના રાસનીરે લો, એ કહી ત્રીજી ઢાળ રે. ચતુરંનીચસ્થુંં ૨૬.

દોહરા.

કુંઞ્ચર સુણી મન થીર કરી, કહે દેવીને એમ;

- મેં સદ્ગુરૂ પાસે લિયો, પરનારીનો નેમ. ૧.
શક્તિ અગાધ છે દેવને, જો કરે કમ વિધાત;
પર્વત ડોલે વાયુથી, તરવરની શી વાત. ૨.
મોઢે મન માણસ તણાં, મુંઝાણાં સંસાર;
વિરમ્યા વિષય કખાયથી, તે ગુણ મણિ ભંડાર. ૩.
કૃત્યાકૃત્ય હિતાહિતેં, કામ વિવશ નરનાર;
ન સુણે ન જાણે દેખતા, અપજસ મસિ વિસ્તાર. ૪.
કાંમાધિ તે સુખ ગણેં, વિષય વિપત્તિ નિધાન;
ધંતુરિત નર લોહને, દેખે કનક સમાન. ૫.
જન્ય વિષય વિષ સર્પનું, ગરૂડી મંત્ર જિનેશ;
રાખ્યો અહનિશ હૃદયમાં, સદ્ગુરૂનો ઉપદેશ. ૬.
ત્રિહું અક્ષરે તુમ નામ છે, દેખણુ લોચન જ્ઞાન દોય;
તૃતિય લોચન જુઓ, નામ સફળ તો હોય. ૭.
તુષ્ઠ થઈ દેવી કહે, તુમ વચ મંત્ર બંનેણુ;
મોહ મહા વિષ મિટ ગયો, ધર્મ લલ્લો અચિરેણુ. ૮.
તું મુજ બાંધવ ધર્મનો, તુંહિ ગુરૂ તુંહિ દેવ;
કામ પડે સંભારજો, કરશ્યું નિત તુમ સેવ. ૯.
વાત કરતાં સાંભળ્યો, શબ્દ મધુરતા તેણુ;
કુંઝર કહે કુણુ એ ભણે, કોટિલ કંઠર વેણુ. ૧૦.
સા કહે ચંદ્ર ગુણ વસેં, કરતા શાસ્ત્ર ઉચાર;
ઉપવાસી અહિમાસના, ચાર ચતુર અણુગાર. ૧૧.
કુમર કથનથી મેળવ્યો, વાંદી બેઠો જામ;
શ્રુત સુણતાં નિશિ નિર્ગમે, દેવી વીસર્જી તામ. ૧૨.

ઢાળ ૪ થી.

(જુઓ, જુઓ અચરિત્ત અતિ ભદ્રું—એ દેશી.)

મુનિ શાસ્ત્ર ભણેં ગૃહિ દાનનાં, તિહાં પાત્ર દાન સુવિશેષ હો;
ઉત્તમ મધ્યમ મુનિ આવકા, અનુકંપા દાન અશેષ રે.
જિન મતવિણુ પાત્ર ન પામીએ. એ આંકણી.

- નવ પુછે કુમર મુનિરાજને, દાન લોકિક દેવે પ્રચુર હો;
 સજ્યા ધર બ્રાહ્મણને દિએ, સંક્રાંતિ ગ્રહણ શશી સુર હો. જિન૦ ૨.
- તેનું ધ્વજ શાસ્ત્રે શું કહ્યું, વદે સાધુ સુણો મહિ કંત હો;
 દેવ શર્મા બ્રાહ્મણ શ્રીપુરે, પ્રિયા જિનમતિ જિનમતવંત હો. જિન૦ ૩.
- મૃત સજ્યા ગવિ ગુર ગર્હરી, પાપ ધટ તલ દાન વિશિષ્ટ હો;
 સંક્રાંતિ ગ્રહણ દિન આપતાં, જિનમતિએ નિજપતિ દિક હો. જિન૦ ૪.
- સા ભણે એ દુરગતિ દાન છે, એ કુગુર તણો ઉપદેશ હો;
 મિથ્યાતની વાણી ડાકણી, આ ભવ પરભવ સંકલેશ હો. જિન૦ ૫.
- દાયક ગ્રાહક દુરગતિ વરે, તુજ ન ઘટે પાપનો ખેલ હો;
 ઉપદેશે પણ નવિ ભિંજિએ, જળધરથી જિમ મગસેલ હો. જિન૦ ૬.
- મરિદેવ પુરે કરહો થયો, ખાય કંટક વેદતો ભાર હો;
 પ્રિયા જૈન ધર્મ ભાવે કરી, રમાપુર માંહે અવતાર હો. જિન૦ ૭.
- નૃપ અમર પ્રિયા કમળાવતી, તસ પુત્રી સુરૂપા નામ હો;
 મુખ ભરયોવન વય પામતી, ચઉસઠ કળાનું ધામહો. જિન૦ ૮.
- સ્વયંવર મંડપ મળિયા તિહાં, લક્ષ્મી પુરી ધન ભુપાળ હો;
 તે દેખી સુરૂપા રીઝ્યું, તસ કંઠે દેવે વરમાળ હો. જિન૦ ૯.
- લેખ લગ્ન જનક પરણાવિને, વેળાવે દેખ બહુ દામ હો;
 વર કન્યા ચલંતાં સન્યસ્યું, ઉત્તરિયા શ્રીપુર ગામ હો. જિન૦ ૧૦.
- નિજ સૈન્ય મુખે ભારે ભયો, ઉંટ મુરજાણો તિણી વેર હો;
 ચંદ્ર કામે આંમુ ધારથી, તે આરડતો ફેર ફેર હો. જિન૦ ૧૧.
- તિણે વનમાં જ્ઞાન ધરા મુનિ, રાય રાણી નમે ધરિ નેહ હો;
 પુછતાં પુરવ ભવ કંઠ્યા, દેવશર્મા જિનમતિ એહ હો. જિન૦ ૧૨.
- મુનિ વયણને શ્રીપુર દેખિને, દોષ જાતિ સમરણ લહંત હો;
 સરૂપા આવી કહે ઉંટને, રહે જાનો પોકાર કરંત હો. જિન૦ ૧૩.

દોહરો.

કર દામ કર કરકપડો, ભાર ધણો ધર દૂર;
 તું દાતા હું વારતિ, રાહુ ગલંતે સુર.

પૂર્વ ચાલ.

સરૂપા મુખથી માર્ગે જતાં, સુણી જૈન ધરમ ઉપદેશ હો;
 હિંદુ અતે અણસણ આદરી, સૌ ધરમે થયો સુરવેશ હો. જિન૦ ૧૪.
 સરૂપા પણ અતે અણસણી, તે દેવની દેવી થાય હો;
 બે પુરવ રાગે રંગિયા, તે રાગ દિશા નવિ જાય હો. જિન૦ ૧૫.
 નિદાંથી ચવિ નર ભવ પામિને, લહિ ચરણ મુગતિ પદપાય હો;
 નયજે દાને નયણી અતિ, લાખે મુનિવર મુણ રાય હો. જિન૦ ૧૬.
 રવિ ઉદયે મુનિ નમિ ચાલતાં, ગિરિ વન તરૂ શોભા દિઠ હો;
 એક અગ્રજ ધજા દેખી કરી, ધરિ દરય ઉતરિયા હેઠ હો. જિન૦ ૧૭.
 નિશિદિ કહિ પેઠા મંદિરે, દોષ મરદેવા નંદ હો;
 વિધિ જનમે જિન વંદન કરી, ગુણ ગાતાં લહે આણુંદ હો. જિન૦ ૧૮.
 અંદ્રશેખર રાયના રાસજી, કહિ ચોથી દાળ રસાળ હો;
 શબ્દવીર વચન મુણતાં ચકાં, નિન લહિએ મંગળ માળ હો. જિન૦ ૧૯.

દોહરા.

જિન વંદી વનમેં ગયો, સરવળ દેખી વિશાળ;
 મુખ સુચિ જગજ્ઞાણ ખાધને, પેઠા સરવર પાળ. ૧.
 ભવજળ તરવા કારણે, આવી દો વર નાર;
 જળ ભરી બેહેડાં શિર ધરી, કરતી કંતેશ અપાર. ૨.
 એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુઠે ચાલ;
 એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુઠે ચાલ. ૩.
 કુંઝર કહે કુણ જાતિ છો, શે કારણ હુએ કંતેશ;
 એક કહે નર સાંભળો, માહારી વાત વિશેષ. ૪.
 લોહકારની જાતિ હું, ગુણમંજરિ મુજ નામ;
 મુજ પતિ વિજ્ઞાનેં ભર્યો, રાજદાર બહુ મામ. ૫.
 વિરમય લહિ નૃપ પૂછતો, નામ દિશ્યું વિજ્ઞાન;
 સા કહે મુજ ભરનારનું, રવિશેખર અભિધાન. ૬.
 મન્દ્ર કરે એક લોહનો, ગગન પંજે જાય;
 જગધિ મણિ મુગતા ગળી, પાછો નિજ ધર આય. ૭.

તે નિસુણિ અપરા તિહાં, બોલી ગર્વ ભરેલ;
 મુજ પતિ વિદ્યા આગળે, એ સર્વી બાળક ખેલ... ૮.
 નૃપ પુછતાં બોલતી, સ્વામી મુજ રથકાર;
 સુરદેવ વિદ્યાનિધિ, રતિસુંદરિ ભરતાર. ૯.
 અથ ઘડે તે કાષ્ઠનો, બેસી ચલત આકાશ;
 જોઈ જગત આ શિવપુરે, ફરિ આવે ખટ માસ. ૧૦.

ઢાળ ૫ મી.

(રામચંદ્રકે બાગમેં ચંપો મોરી:રહો રી-એ દેશી.)

સાંભળી રાજકુમાર, કહે તુંમે દોય ભલી રી;
 તુમ પતિ દો વિજ્ઞાન, જાતાં જોડી મળી રી. ૧.
 વળગી અંગુલી દોય, સમગતી ચાલો રમી રી;
 જાઓ હસી નિજ ગેહ, એ અમ વાત ગમી રી. ૨.
 ઉકત રીત ચલી દોય, પુરે કુમર ચલે રી;
 લોહકાર ઘર જાત, રવિશેખરને મલે રી. ૩.
 પામી આદર માન, પુછી વાત સહિ રી;
 તિણે પણ લાહિ પુણ્યવંત, સાચી વાત કહી રી. ૪.
 દેખી લક્ષણવંત, રાખે તેહ ધરે રી;
 લેઈ અમુલ્ય લોહ, મચ્છ સ્વરૂપ કરે રી. ૫.
 પૂછે અપવર કીધ, નર દો યમાં વે સહી રી;
 પવન કિલિ દિવ્ય પુંઠ, શુભ દિન વેળા લહી રી. ૬.
 બિહુ જણ પેઠા માંહી, ઉડ્યા પખી પરે રી;
 જોવા નવ નવાં ગામ, ખેચર પદવી વરે રી. ૭.
 પોંતા જળ નિધિ મધ્ય, માંતું ગર્ભે રહે રી;
 ગરૂરંદ્રે તે મીન, જળ તળ મોતી ગ્રહે રી. ૮.
 મચ્છ ગળે લધુ મચ્છ, તેણિપરે પેટ ભરે રી;
 મુકત ધનુશર તેમ, મીનસુ અવે ધરે રી. ૯.
 નચી કિલિકા લીધ, મોતી ઐણિ પડી રી;
 પૂછે નૃપ આ સિદ્ધ, વિદ્યા કયાંથી જડી રી. ૧૦.

- તે કહે સિદ્ધા દેવી, પુજી એક મને રી;
કુચી બે વિદ્યા સાથ, બક્ષિશ કરી અમને રી. ૧૧.
- પણ નર રામની બીત, મોહોટી માથા શરે રી;
જાણે જો ભૂખળ, મોકલે જમને ધરે રી. ૧૨.
- તે નિસુણી નૃપ નંદ, કહે સુખ માંહે રમો રી;
જળ મુજ પ્રગટે રાજ્ય, તવ તું બધું સમો રી. ૧૩.
- નૃપ સુત પાટવી જાણુ, વિદ્યા તાસ દિગ્ધે રી;
વિનય નમી કરજોડ, સાંગોપાંગ લીધે રી. ૧૪.
- નૃપ કહે રેહેજ્યો! મિત્ર, ચિંતાજળ કટી રી;
આ મુજ વચન પ્રમાણુ, દેશું પ્રધાન વટી રી. ૧૫.
- જર્મશું અમે પરદેશ, એમ કહિ પથે થયો રી;
લેષ મુગતા દસ શેર, રથકાર ગેહે ગયો રી. ૧૬.
- મુક્તા કહે તસ થાળ, રતિસુંદરિ તે લીધે રી;
કુંવરને તવ સુર દેવ, બહુ સનમાન દિધે રી. ૧૭.
- વિશ્વેવશિ નહિં કુશુ, પુરિએ વદન અદે રી;
પિષ્ટ મુખેથી મદંગ, મધુરી વાણી વદે રી. ૧૮.
- ઉત્તમ રાસ રસાળ, પાંચમી ઢાળ ભણી રી;
ઢાતા જ્યત શુભ વીર, મેઘની ચાહ ઘણી રી. ૧૯.

દોહરા.

- કહો કુણ દેશથી આવીઆ, મુજ મહિર મહારાજ;
પ્રગટ્યાં પૂરવ ભવ કંઠી, પુન્ય અમારાં આજ. ૧.
- સુરદેવ કહે તે કહો, જે અમ સરશું કામ;
વળતું કુમર ભણે ધરશું, કાશી વણારશી હામ. ૨.
- વર વિજાન કળા સુણી, આવ્યો છું તુમ પાસ;
ભમિ ભમરો આવી હરે, પામી નલિન નિવાસ. ૩.
- એમ સુંણિ કાષ્ટ તુરંગ બટી, ઉપર કુમર ચઢાય;
કુંચિ બિહું ગમ ના ગમી, દેષ કિંધ વિદાય. ૪.
- દેશ ફરિ એક માસમાં, પાંચ પરે આકાશ.

પાળા વળિ આવી રહે, રથકારક આવાસ.	૫.
ઢોતક દેખી નૃપ સુતે, વિનયે વિદ્યા લીધ;	
સેનાપતિ પદ તુજ દિયો, ઝોણીપરે વચન જ દીધ.	૬.
નિકળિયો તસ ધરથકી, પ્રમુદિત રાજ કુમાર;	
નિશિ વિશરામ તરૂ તજે, દેખી વડ વિસ્તાર.	૭.

ઢાળ ૬ ઢી.

(કેસરવણો હો કે કાઢાઢી કસુજો મારા લાલ-એ દેશી.)

સવિતા સુતો હો કે વરણુ દિશાએ,	મારા લાલ;	
વડતલ સુતો હો કે કુમર નિશાએ;	મારાં	
ભય નિરવાણુ હો કે નૃપ સુત જાગે,	મારાં	
ઉઘમ કરતાં હો કે દાળિદ્ર જાગે.	મારાં	૧.
મધ્ય નિશાએ હો કે પંથ ચલંતા,	મારાં	
જે નર આવી હો કે પાય નમંતા;	મારાં	
હરખ ધરીને હો કે પાસે જોદા,	મારાં	
મીત્ર પુરવના હો કે કુમરે દીદા.	મારાં	૨.
તેને પુછે હો કે કિહાંથી આવ્યા,	મારાં	
કિએ દેશાવર હો કે દોય સંધાવ્યા;	મારાં	
તવ તે જોલે હો કે નૃપ સાંભળિએ,	મારાં	
દેશાવર હો કે નાવ નિકળીએ.	મારાં	૩.
પણુ સંધ્યાએ હો કે તુમ વિણુ આવે,	મારાં	
ધરિ અસિ હાથે હો કે યોગી સાથે;	મારાં	
ચલિઆ જાણિ હો કે તુમએ તાતે,	મારાં	
સધજે જોયા હો કે વળિ દિન રાતે.	મારાં	૪.
સુદ્ધિ ન આવી હો કે કાંઈ તુમારી,	મારાં	
રાય ને રાણી હો કે બહુ દુઃખ જારી;	મારાં	
તે સુણિ ચિંતે હો કે તુમચી નારી,	મારાં	
સાથ સહેલી હો કે વાત વિચારી.	મારાં	૫.
બુદ્ધિ બળિઆ હો કે દોય વડેરા,	મારાં	

મિત્ર ભણેરા હો કે મુજ પતિ કેરા;	મારા૦	
જઈ દેશાવર હો કે ખમર તે જ્નેશે,	મારા૦	
મેજો કરશે હો કે જ્યાંહાં તે હોશે.	મારા૦	૬.
એમ ધારીને હો કે બેહુ મોકલિઆ,	મારા૦	
પૂરવન જ્નેતાં હો કે રણમાં મળિઆ;	મારા૦	
શત જ્નેજનની હો કે અટવી મોહોડી,	મારા૦	
તુમ મળવેથી હો કે તે થઈ છોડી.	મારા૦	૭.
અગોઅંગે હો કે બેટી મળિઆ,	મારા૦	
પ્રેમની બાને હો કે રસમાં બળિઆ;	મારા૦	
પણ પચીને હો કે નિદ્રા ભેટે,	મારા૦	
નિદ્ર વિસામે હો કે શ્રમ સતિ ભેટે.	મારા૦	૮.
મિહુ જણ સત્તા હો કે નૃપ જગંતા,	મારા૦	
તે તર ઉપર હો કે વાત કરતાં;	મારા૦	
દંપતી વ્યંતર હો કે પ્રેમ ગરીદે,	મારા૦	
વંતરી પૂછે હો કે કુણ એ હેં.	મારા૦	૯.
તવ મુર બોલે હો કે નર વધપુત્તા,	મારા૦	
એને મળિઆ હો કે એ દોય ધુત્તા;	મારા૦	
વણિક ને વાડવ હો કે એ બેહુ જતી,	મારા૦	
મીત્રપણાથી હો કે થાય અરાતી.	મારા૦	૧૦.
ધાસની અગની હો કે વાદળ છાયા,	મારા૦	
વેશા સંગાતે હો કે વણિકની માયા;	મારા૦	
જળજળ વૃષ્ટી હો કે નીચની સેવા,	મારા૦	
જળ પરપોટા હો કે તુલ્ય ગણેવા.	મારા૦	૧૧.
વણિક જગતમાં હો કે તણુ ભણેરા,	મારા૦	
ગભાંવાસે હો કે ચિત્ર કરેલા;	મારા૦	
મરણ થએલો હો કે ત્રીજો કહીએ,	મારા૦	
અવર ભરસે હો કે કબહુ ન રહિએ.	મારા૦	૧૨.
તિમવળિ બિશુક હો કે આઠણ બૂડો,	મારા૦	

દાન મૃત્યુકના હો કે કેળવે કુડો;	મારાં
ધનપતિ નરના હો કે મરણુજ વંછે,	મારાં
એક દિન નાપેં હો કે તાસ નીશ્રંછે.	મારાં ૧૩.
એક દિન જમણે હો કે તિગદિન લાંધણ,	મારાં
માગણુ જનમાં હો કે નમ્મજો માગણ;	મારાં
નરણુથી હલકો હો કે તુરની જાતી,	મારાં
તેથી હલકો હો કે વિપ્ર વિજ્ઞતી.	મારાં ૧૪.
પવન ન ફરસે હો કે રખે મુજ આગે,	મારાં
માગણે ટેવે હો કે કાંઈક માગે;	મારાં
વિપ્ર સુદત્ત હો કે વશિક નરોત્તમ,	મારાં
એ દોય મીત્ર હો કે દુખનો સંક્રમ.	મારાં ૧૫.
કુમર સુણતાં હો કે તે દોય જાગે,	મારાં
સવિતા ઉદયેં હો કે ચલિઆ આગે;	મારાં
રણુમાં દીઠો હો કે વાધ હરામી,	મારાં
ગિહુ જણુ નાદા હો કે તસ ભય પામી.	મારાં ૧૬.
નૃપ એક બાણે હો કે વાધનેં હણતો.	મારાં
મીત્ર ન દીઠા હો કે રણુમાં જોતો;	મારાં
ફરતાં દીઠું હો કે એક સરોવર,	મારાં
કમળે સેવિત હો કે હંસ યુગલવર.	મારાં ૧૭.
ચિહું દિસ પાલે હો કે તરવર ઘેરા,	મારાં
ઉપર માળા હો કે પંખિ કેરા;	મારાં
જાંબુ દાહાડિમ હો કે રાયણુ રંભા,	મારાં
જામ રામ ફળ હો કે કુલ કસુંભા.	મારાં ૧૮.
કિંશુક કુસુમં હો કે રાતી ધરતી,	મારાં
આંબે કાયલ હો કે ટફુકા કરતી;	મારાં
સુંદર શોભા હો કે કુમર નિહાળે;	મારાં
ફળ લેષ આવે હો કે સરોવર પાળે.	મારાં ૧૯.
સ્નાન કરીનેં હો કે તે ફળ આવે,	મારાં

વરુણ દિશાએ હો કે સુરજ સધાવે;	મારાં
પૂરવ દિશાએ હો કે વનમાં સુંદર,	મારાં
કામદેવનું હો કે ઝળકે મંદિર.	મારાં ૨૦.
ધિરજ ધરીને હો કે એ કુણુ જાતે,	મારાં
તિહાં જઈ બેઠો હો કે કુમર તે રાતે;	મારાં
ઢાળ એ જી હો કે લીલ વિલાસી,	મારાં
શ્રી શુભવીરે હો કે તેહ પ્રકાશી.	મારાં ૨૧.

દાહરા.

- યક્ષાસય ઉપર ચડ્યો, અપવર દેખી એક;
- શયન યોગ્ય સમ જૂતલી, મુદિત થયો અતિરેક. ૧.
- દોય કમાડ જડી કરી, ભુંગળ સાંકળ સાજ;
- યક્ષ શરણુ સુતે ચક્રે, ચિતે મિત્રનું કાજ. ૨.
- સત્ય વચન વ્યંતર તણું, મિત્ર ગયા દોય રાંક;
- કર્મ જાતિ સંભાતિએ, અવર ન બીજે વાંક. ૩.
- પણુ ઉત્તમ નર સંગ્રહેં, પ્રિ ન કરે તે દૂર;
- પુનરપિ મેળો જો મળે, તો હોએ સુખ ભરપૂર. ૪.
- દોખાકર કુટિલા કૃતી, અંગ કલંક ધરાય;
- અસ્ત સમય લહી મિત્રનો, નિજ મુખ ઉજ્જળ થાય. ૫.
- ચંદ્ર એરશે પણ પ્રેમથી, શિવ ધરિયો નિજ સિસ;
- નાગ ન કંઠથી પરીદરે, કાષ્ઠ દીન ન કરે રીસ. ૬.
- એમ ચિંતવતાં કુંવરને, રાત ગઈ ઘડિ બાર;
- મંદિર બાહિર જે બન્યો, તે સુણુજો અધિકાર. ૭.

દાળ ૭ મી.

(હું તો યોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

- વૈતાલ્ય ત્રેણીએ ઉપની રે લો, યોવન વય સમ રૂપની રે લો;
- કન્યાએ વિદ્યાધર તણી રે લો, જ્યોતે જગી રૂપની મણી રે લો. ૧.
- ચોસઃ પ્રેમે એકતા રે લો, માનું ચોસઃ હરીની સુતા રે લો;
- નારી રૂપે નહીં માનવી રે લો, જાણે સર્ગથી રીસવી રે લો. ૨.

- વન દેવતાએ તુતરી રે લો, ટોળી આકાશથી ઉતરી રે લો;
 ચાર દેવ ચોરી ગયા રે લો, બ્રહ્મા મુરખ મતિએ થયા રે લો. ૩.
- જરસાએ કર કંપે સહી રે લો, સૃષ્ટિ તિણે સરખી નહી રે લો;
 અપવાદ હરણુ મેઢી ચઢી રે લો, ચોસઠ એકાંતે ઘડી રે લો. ૪.
- રંભા સચી મૃદુ તાહરી રે લો, ચિંતાએ નિંદ્રા ગદ્ય પરી રે લો;
 રૂપ રતિ પ્રીતિકા હરે રે લો, અંગ વિના સ્મર થઇ ફરે રે લો. ૫.
- દેવ દુખ્ય ભુષણુ ધરી રે લો, રંગ મંડપ આવી હરી રે લો;
 ચંપક માળા છે વડી રે લો, નાટક હુકમ કરે ખડી રે લો. ૬.
- સંગીત બદ્ધ કરી સુંદરી રે લો, વીણા મૃદંગ તાલ અક્ષરી રે લો;
 વાજિંત વાજે બહુ પરે રે લો, જુએ કુમર રહી ઉપરે રે લો. ૭.
- રાગ સારંગ રસ રીતશું રે લો, રીજ્યો કુમર નિજ ચિત્તસ્યું રે લો;
 નૃત્ય વીસર્જિ સવે રમી રે લો, જક્ષને જઇ ચરણે નમી રે લો. ૮.
- હાથ જોડિ કરિ માગિયો રે લો, સુંદર વર અમને દિયો રે લો;
 મંડપમાં આવી રહે રે લો, ચંપક માળા તવ કહે રે લો. ૯.
- વસ્ત્ર ભૂષણુ અદિઆ મેલીએ રે લો, સરોવર જઇ જળ જલિએ રે લો;
 એમ સવિ એક મતે થઇ રે લો, સ્નાન કરણુ સરસી ગદ્ય રે લો. ૧૦.
- ચંદ્રશેખર મય ઉતરી રે લો, વસ્ત્ર આભૂષણુ લેઇ કરી રે લો;
 મંદિર માંહિ ધિર થઇ રે લો, દેઇ કમાડ સુતો જઇ રે લો. ૧૧.
- નાહિને જલ ફીડા કરી રે લો, આવી મંડપ સહુ સુંદરી રે લો;
 એત્ર ભુષણુ નવિ દેખને રે લો, દ્વાર જડ્યાં અવલોકિને રે લો. ૧૨.
- અતુરા કહે ચિત શું લગિ રે લો, રેરે પુરૂષ અમને હંગી રે લો;
 પણ એ ચિરાદિક વામસ્યો રે લો, નહિંતો મરણુ ગતિ પામશો રે લો. ૧૩.
- નૃપ સુત ઉત્તર ના દિએ રે લો, તામ સકળ કહે બાંધિયે રે લો;
 પાદપશું લટકાવિયે રે લો, જલદી જલે જંપાવીયે રે લો. ૧૪.
- કેતી કહે શીઆળીયે રે લો, કાષ્ટ અગ્નિ કરિ બાળીયે રે લો;
 સાંભળી નૃપ સુત ના બીહે રે લો, ચંપક માળા તવ કહે રે લો. ૧૫.
- ઉત્તમ પરધન ના લિએ રે લો, નિચ લિએ તો પ્રિ ના દિએ રે લો;
 કામને અમે નવિ બાળ્યાં રે લો, લેઇ ઉત્તમ તમે જળ્યાં રે લો. ૧૬.

બાળા વચન નમ્રણાં સુષિ રે લો, મનમાં નવી આણે મહાગુણી રે લો;	
કુંઞ્ચર દયા ધરી ઉચરે રે લો, ગળે પડે તો કાંઈ ના સરે રે લો.	૧૭.
કોઈક લેઈ નાહો હશે રે લો, અમને કબ્બાથી કહો શું થશે રે લો;	
સા બણે સિંહ નજર કરે રે લો, શીઆળ આડાં ન ઉતરે રે લો.	૧૮.
બોલ કિસ્કાં કહિએ ધણા રે લો, રાત થોડિ ને વેશ છે ધણા રે લો;	
જે રે મુખે માગો તમે રે લો, તે વર ચીજ આપું અમે રે લો.	૧૯.
ક્રમર કમાડ ઉઘાડિને રે લો, નિજ અપરાધ ખમાવિને રે લો;	
તાસ ચીજ તેહને દિએ રે લો, કાંઈ ન મુખ માગી દિએ રે લો.	૨૦.
ભાગ્યશાળી લક્ષણુ ભર્યો રે લો, ખેચરી ચિત્તમાં ઉતર્યો રે લો;	
ચિતે હૃદય વસ્તુ ગ્રહિ રે લો, રાજનો નંદન એ સહિ રે લો.	૨૧.
ખડગ રતન મણી કંચૂઓ રે લો, દેઈ કહે મહીમા જીવો રે લો;	
ખડગે અજય પદવી ધરી રે લો, ચઢી સમા જન ગાવશે રે લો.	૨૨.
પટરાણી દિયો કંચૂઓ રે લો, રંભા રૂપની રૂઝ જીવો રે લો;	
અમ તુમ મેળા અવસરે રે લો, બાવી વાત જાની સરે રે લો.	૨૩.
એમ કહી સહુ નિજ યાનમાં રે લો, ખેશી ચલી વૈમાનમાં રે લો;	
શ્રી શુભ વીર કહે સાતમી રે લો, ઢાળ રસિક જનને ગમી રે લો.	૨૪

ટોહરા.

રવિ ઉદયે કુંઞ્ચર ચલ્યો, સમરતો નવકાર;	
શુન્ય નગર એક દેખિયો, તેહિજ અટવિ મળર.	૧.
ફરતી તસ નવ વાડિયો, નહિ માણસ સંચાર;	
કોસીસેં કરી સોહતો, સુંદર પુર પ્રકાર.	૨.
શરણુ કરિ અરિહંતનું, પેઠા નયર મઝાર;	
મેહેલ અનોપમ મારગે, સુન્ય પડ્યા ખેજાર.	૩.
હાટની શ્રેણિ ઉઘાડિયો, નર તિરિનું નહિ નામ;	
ધાન્ય વિવર ધન ભાજને, બરિત નિહાળે ઠામ.	૪.
નવ નવ કરત વિચારણા, કિમ સુનું પુર એહ;	
રાજ પથે જતાં થકાં, દીકું જીપતી જેહ.	૫.
ધેરજ ધરિ ઉપર ચલ્યો, પોહોત્યો સમમે માળ;	

દેખે ચિત્ર વિચિત્રતા, સુંદર ભુમિ વિશાળ.	૬.
કનક ધટિત એક દોલિયો, સૂર સળ્યાથી અનૂપ;	
તસ ઉપર મંગરિકા, દીડી સામ સ્વરૂપ.	૭.
ઝોસીસે દોય ડાબડી, અંજન રક્ત ને શ્વેત;	
રક્તજિત નયનાં લહી, શ્વેતાંજન કરે નેત.	૮.
તવ રંભા સમ કન્યકા, થઇ બેડી ધરી લાજ;	
નમ્ર વદન આસન દિગ્ધે, કહે બેસો માદારાજ.	૯.
નૃપ સૂત બેસી પૂછતો, એક કિશો ઉતપાત;	
તવ વળતી સા એમ બાણે, નિસુણો મુજ અવદાત.	૧૦.

હાજી ૮ મી.

(દેખો ગતિ દેવની રે—એ દેશી.)

નગર કનકપુર એક છે રે, રાય જિતારી નામ;	
જ્યમાળા રાણી સતી રે, લવણીમ લિલા ધામ.	૧.
કરમ ગતિ કારમી રે, સુખ દુખ કર્મ કરંત.	કરમ.
એક અંગળ એક અંગળ રે, રતિસુંદરી નામ તાસ;	
રૂપ કળા રતી બે ભુજો રે, આ બેડી તુમ પાસ.	કરમ. ૨.
એક દિન તાપસ તપ કરે રે, માસ માસ ઉપવાસ;	
આવી વસ્યો વન ખંડમાં રે, ભક્તિ કરે જન તાસ.	કરમ. ૩.
મદિપતિએ મહીમા સુણીરે, તાપસ વંદન જાત;	
અમ ધર કાલે પારણું રે, કરવું રહિ પરભાત.	કરમ. ૪.
એમ કહિ નૃપ ધર આવિયો રે, સકળ સળાઇ કીધ;	
તાપસ તેડી ઝાછવે રે, આસન બેસણુ દીધ.	કરમ. ૫.
તાત હુકમ પરિ વેખણે રે, હું ગઇ તાપસ પાસ;	
દેખી ચલ્યો ચિત્ત કામથી રે, કરતો હૈડે વિમાસ.	કરમ. ૬.
આ કુમરી આલિંગને રે, સકળ હોવે અવતાર;	
આ ભવ એળે ગમાવતા રે, તપસીને ધિકાર.	કરમ. ૭.
આળ રાંડ કલીવ તાપસા રે, નારિ અંતે ઉર જાણ;	
હય મંદુરા સાંકળાં રે, નિશ દિન મૈથુન ધ્યાન.	કરમ. ૮.

ભોજન કરી નિરલજ કહે રે, રાયને કર્યું બહુ માન;	કરમ. ૯.
સાચું પણ તમે જો દિયો રે, અમને કન્યા દાન.	
સાંભળી નૃપ રાષે કહે રે, રેરે અધમ પાપિષ્ઠ;	
દેશ વીડંબક તપ કરી રે, જાતિ હિણુમતિ દુષ્ટ.	કરમ. ૧૦.
એમ નીજાંછીને કાઢાદિયો રે, ગતવન આરત વિશેષ;	
માળિ પાસ ચીવર લહી રે, માલણુ નોકરી વેશ.	કરમ. ૧૧.
કુમરીને મંદિર ગયો રે, છાપ લેછ ભરિ પુલ;	
દાસીયે ઝાળખી કાઢાડીયો રે, મુખપર નાંખી ધૂળ.	કરમ. ૧૨.
તોયે નિરલજ લાગ્યો નહિ રે, જાંડી નારી વેશ;	
ખાન પાન તપ જાંડીને રે, ધરતો ચિત્ત કલેશ.	કરમ. ૧૩.
રાત્રે ચડ્યો મુજ મંદિરે રે, વંશે ચડે જિમ નદ;	
સુલટ પોહરીએ આલિયો રે, બાંધ્યો બંધની ઘટ.	કરમ. ૧૪.
નાંશ નવિ દેખે વાયસા રે, દિવસે ન દેખે ધૂક;	
અહનિશ કામી આંધળો રે, મોહોટી કામની ચૂક.	કરમ. ૧૫.
રાય હજુરે આણીયો રે, સુલટે સુણાવિ વાત;	
નૃપ હુકમે ધર્યો સુણીયે રે, એણિ પેરે પામ્યો ધાત.	કરમ. ૧૬.
નિય જાતિ રાક્ષસ થયો રે, જોછ વિભાંગે તેહ;	
ખિણુ ખિણુ જળ જોતો ફરે રે, મુજપર લાગ્યો નેહ.	કરમ. ૧૭.
એણે અવસર આકાશથી રે, વિદ્યાધર મુનિ રાય;	
ઉતરીયા ચૈત્ય સન્નિધે રે, ભૂપતી વંદન જાય.	કરમ. ૧૮.
ધર્મ સુણી નૃપ પૂછતો રે, મુજ પુત્રી ભરતાર;	
કુણ હોશે કહો નાથજી રે, જ્ઞાની વદે તેણિ વાર.	કરમ. ૧૯.
કાશીપતિ મહસેન સુરે રે, ચંદ્રશેખર યુથુવંત;	
ત્રિખંડ ભોક્તા તે થશે રે, તુજ પુત્રીનો કંત.	કરમ. ૨૦.
પણ સુણિ તાપસ તે મરી રે, રાક્ષસ વ્યંતર ચાત;	
દિન તિજે તુમ નયરિએ રે, સર્વનો કરશે ધાત.	કરમ. ૨૧.
કરૂણા નજરથી ઉતરી રે, તુમને જણાવી વાત;	
ધર્મ લાભ કહિ મુનિવરા રે, ગગને કિયો ઉતપાત.	કરમ. ૨૨.

રાયે કરી ઉદ્ધાપણા રે, નવિ રહેશે ઇલાં કાય;
 આજ નિશાચ્યે નાસજો રે, રાક્ષસનો ભય હોય. કરમ. ૨૩.
 જો જાશે તો જીવશે રે, અમે પણ જઈશ આજ;
 જીવતાં જગ જોઈશ રે, તુમ સાથે સામ્રાજ. કરમ. ૨૪.

યતઃ ॥

માનોઃ મંત્રી દયિતા સરસ્વતી, મૃત્યુંગતા સા નૃપકૌતુકેના ॥
 વાણારસી પ્રાપ્ય સ પવ યોગી, જિનશ્વરોમદ્ર શતાનિ પદ્યતિ ॥ ૧ ॥

પૂર્વાશિલ.

લોક સર્વે નાહા નિશિ રે, મુજ જનકાદિ સમેત;
 રાક્ષસે લેછ મુજને ઇપી રે, ગિરિ વન ફંજ નિકેત. કરમ. ૨૫.
 શત્રુ નગર દેખી કરી રે, દિન કેતે ચલિ તેહ;
 પાણી ગ્રહણ કરવા લણી રે, મુજને ઇપી મુજ જોહ. કરમ. ૨૬.
 આજ લગન દિન જોઈને રે, કરણ સામગ્રી હેત;
 મુજ મંજારી કરી ગયો રે, ચાર બડી સંકેત. કરમ. ૨૭.
 ચંદ્રશેખર પણ નાવિયા રે, દેવે દિયો રહ ધાત;
 મુજ થકી માંડી કહી રે, મુજ પીતકની વાત. કરમ. ૨૮.
 ચંદ્રશેખરના રાસની રે, એ કહી આઠમી દાળ;
 શ્રી શુભવીરના નામથી રે, ભય જાશે પાતાળ. કરમ. ૨૯.

દોહરા.

કહે કુમરી દાખો તુમે, ઇલાં આવ્યા કુણ કામ;
 જિમ અમ જીવ સુખી હુવે, દેશ ગામ તુમ નામ. ૧.
 જાની વચન જુહું નહીં, પણ એ દેવ દુરંત;
 તનુ જાયા આલંબવા, નહિ સમરથ બળવાંત. ૨.
 વામ નયન મુજ ફરકિયું, તુમ દરશનથી જોણ;
 હું સતિ સતીની નંદના, પુણું તમને તેણ. ૩.
 કુમર કહે તે સવિ કહો, મુળથી મુજ અધિકાર;
 જાની વચણ જ સત્ય છે, જુહો દેવ વિચાર. ૪.
 કુમરી હરખી તે સુણી, રામ રામ વિકસંત;

સા કહે કુસુમાંતર રહો, અવસર નર બળવંત. ૫.
મંજરી કરિ કુસુમમાં, રહે અંતરગત તેજ;
મણ નાણી મણ નાણીસ્યું, ભજે સૂત સદેહ. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(ધવળ રોક લેઇ ભેટણું-એ દેશી.)

ઢણે અવસર રાક્ષસ તિહાં, આવિ ધરિ બહુ પ્યારે;
રવેતાંજને કુમરી કરી, પુજંતો તેણિવાર રે. ૧.
પુણ્યે જય કમળા વરે, નર સુખ લીલા પાવે રે;
દુષ્ટમતિનું ચિતવ્યું, કદિય સફળ ન થાવે રે. પુણ્યે. ૨.
માણસ ગંધ ડીરી ઇલાં, સા ભણે એહ તમાસો રે;
હું માણસ ગંધ માહરી, હાઈકે કાંઈ વિમાસો રે. પુણ્યે. ૩.
ગંધ મણઅ ન ખમી રોકો, તો મુજસ્યું શો રાગ રે;
કામ દિન રૂંચો તો ભણો, માહારે રમાડ્યો નાગ રે. પુણ્યે. ૪.
પ્રીતિ કરી પરજનતની, એક અજ્ઞ એક વાધ રે;
પ્રીત પરણે જે હુવે, તે નિશિદિન મન વાધ રે. પુણ્યે. ૫.
નિસુણી પલાદ તે કાપિયો, કહે જાણ્યું નર રાગી રે;
તો પ્રથમજ ભક્ષણ કરું, રાગ દશા ગઇ ભાગી રે. પુણ્યે. ૬.
કુમર તદા ઉડી કહે, શી મચ્છા કૃત વ્યર્થે રે;
સ્ત્રિહત્યાના પાતકી, મુજ અસિધારા તિર્થે રે. પુણ્યે. ૭.
નદવરાવી નિર્મળ કરું, લોકની ભાવઠ ભાગે રે;
પાપીનેં હણુતાં થકાં, પુણ્ય ઉદય બહુ જાગે રે. પુણ્યે. ૮.
રાક્ષસ સુણી કોઈ ચઢ્યો, તાડજ્યું રૂપ બનાવે રે;
ખેચરી દત તરવારશું, ઢાલ ગ્રહી નૃપ ધાવે રે. પુણ્યે. ૯.
જૂઝંતા દોય દેખીનેં, રતિસુંદરિ ભય પાવે રે;
સમરે કુમર ત્રિલોચના, તે બહુચરી કરે આવે રે. પુણ્યે. ૧૦.
દેવી બટે રાક્ષસ હણ્યો, તે શતખંડજ થાવે રે;
દેવ યોનીથી જીવીયો, નાર કિમ લે સુર ધાવે રે. પુણ્યે. ૧૧.
રાક્ષસ નાઠો ભય લાહિ, તન પીડિત મન કલેશે રે;

દેવી સુભટના મારથી, લવણોદધિતલ પેસે રે. પુણ્યે. ૧૨.
 વ્યંતર ભટ પાછા વળ્યા, કુમરને દેત વધાઇ રે;
 ત્રિલોચના નમિને કહે, મોહોટી ધર્મ સગાઇ રે. પુણ્યે. ૧૩.
 રાય પ્રમથું તેડીઆ, નિર્ભય નગર વસાવે રે;
 કુમરે વિસર્જિ ત્રિલોચના, રત્નાગીરીએ સીધાવે રે. પુણ્યે. ૧૪.
 ચંદ્રશેખર નમે રાયને, નૃપ પણ હાથે ભેટે રે;
 કહે અમ પુણ્યે આવિયા, તુમ વિણ કુણ દુખ મેટે રે. પુણ્યે. ૧૫.
 રતિસુંદરિ દાસિ મુખે, તાતને વાત જણાવે રે;
 આછવ કરી અહુ પ્રેમથું, પુત્રી નૃપ પરણાવે રે. પુણ્યે. ૧૬.
 કુંઅરને રાજ્ય અરધ દીએ, કરમોચનની વેળા રે;
 સુખ વિલસે સસરા ઘરે, મન ગમતા મન મેળા રે. પુણ્યે. ૧૭.
 રમતા સોવન સોગટે, કોઇ દિન વન જન કીડા રે;
 ભાગ્ય દશા જસ જગતી, નહીં તસ તન મન પીડા રે. પુણ્યે. ૧૮.
 ખેટ સુતા દત કંચુએ, રતિસુંદરિને આપે રે;
 રંભા રૂપ તિણે અન્યું, ઇંદ્રાણી કરી થાપે રે. પુણ્યે. ૧૯.
 રાય હજુર કચેરિએ, કરતા શાસ્ત્રની વાતો રે;
 દો ગુદકસુરની પરે, નિર્ગમતા દિન રાતો રે. પુણ્યે. ૨૦.
 નવમી ઢાળ એ રાસની, પુરણ ખડે આખી રે;
 દુઃખ ભંજન જન રંજની, શ્રી શુભવીરે ભાખી રે. પુણ્યે. ૨૧.
 કળાસ.

વાત વિનોદે રચના ઘણી, ચંદ્રશેખરને રાસે ભણી;

ખંડ પ્રથમ એ પુરણ કર્યો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ભર્યો. ૧.

इति श्री तपगच्छाधिराज भट्टारक श्री विजयसिंह सुरिसंतानीय
 संबेर्गी शिष्यरत्न पंडित श्रीयशविजयगणिशिष्यरत्न पंडितश्री
 शुभविजयगणिशिष्यभुजि शिष्य पंडित श्री वीरविजयगणी विरचिते
 चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे त्रिलोचना मिनलामेताभ्यविद्याग्रहण
 राक्षसपराजयेनरतिसुंदरी पाणीग्रहणाख्य ॥

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

- જય જય તું જગદીશ્વરી, જગદંબા જગન્નાય;
અહિરીહા મુખકંજવાસિની, વિદુખા માત કહાય. ૧.
- તું ત્રિપદિ ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિરૂપમય દેવ;
શક્તિ સરૂપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવ. ૨.
- જે ત્રિભોવનમાં ત્રિહુપદે, તે સવિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય તથા વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
- અભિનવ આદિ શક્તિ તું, તિહુકાળે થિર ભાવ;
તે સરસતિ નભિને તમું, મુજ ગુરૂ પ્રયજી પ્રભાવ. ૪.
- પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુએ સુપ્રમાણ;
ખીજે ખંડ કહું હવે, સુણજે ચતુર સુખાણ. ૫.
- ઓતા જાણુની આગળે, વક્તા વચન પ્રમાણ;
સ્વાતી જળ શુક્તિ મુખે, મુક્તાકળ બાંધાણ. ૬.
- હાહુ ક્ષેત્રે મેઘ જળ, પય સાકર સંકાસ;
ત્રણ સલા ઓતા તણી, નંદી સૂત્ર પ્રકાશ. ૭.
- તે માટે ચિત્ત સજ કરિ, સુણજે ઓતા લોક;
દક્ષ હસ્યે તે રીઝસ્યે, જિમ રવિ ઉદયે કોક. ૮.
- એક દિન દંપતી બેહુ જણા, જળ કીડા સંકેત;
તુરંગ રથે ચઢી નીકળ્યા, સાથે સુભટ બહુ લેત. ૯.
- પુર પરિસર જણાનંદી, તટ તર ઓણી વિશેષ;
એક તર તળે તે ઉતર્યા, શીતળ છાયા દેખ. ૧૦.
- રતિસુંદરી કંચુક પમુહ, બૂધણ મેહેલી ત્યાંહિ;
જળ ક્રિયા બહુ વિધ કરે, નિજ મતિસુનું ઉઝાંહિ. ૧૧.

ઢાળ ૧ લી.

(જુઓ અગમ ગતિ પુણ્યની રે—એ દેશી.)
રાગે રંગિત રતિસુંદરીરે, કીડા કરે સહનાથ રે;
રેવા નદી જળ બીજતાં રે, જિમ કરણી ગજ સાથ રે.

- રાગે રંગિત રતિમુંદરી રે. (એ આંકણી.) ૧.
 તે હવે કાલાહલ થયો રે, સુમટ દિશોદિશ ધાય રે;
 બાણ ગગન મલતાં ઝાપે રે, દારૂ અવાગ્ન થાય રે. રાગે ૦ ૨.
 શાખા મૃગહી કહુ કરે રે, દંપતી ચિતડો હલાય રે;
 નમતટ આવી પૂછનાં રે, કુમરને ભટ ઉચરાય રે. રાગે ૦ ૩.
 સાલિય જળ કીડાવશે રે, જોતાં ભટ પરીવાર રે;
 કંચુક કપિ એક લેઈ ગયો રે, પુઠે પડ્યા અસવાર રે. રાગે ૦ ૪.
 તે પણ પાછા આવિઆ રે, દીઠો કપિ નહિ કાય રે;
 વાત સુણી વળખી થઈ રે, રાણી તિહાં ઘણું રાય રે. રાગે ૦ ૫.
 કુમર પ્રિયાને એમ કહે રે, જાઓ તમે સવિ ગેહ રે;
 કંચુક સાતે માસમાં રે, આવશું લેઈ તેહ રે. રાગે ૦ ૬.
 એમ કહિ કુમર સધાવિઆ રે, ચંદ્ર નાડિ સર જોય રે;
 શબ્દે સકુન પંખિ તણા રે, તે પણ સુંદર હોય રે. રાગે ૦ ૭.
 સિંહજ્યું મારગ માહાલતો રે, ચઢ્યો એક ગિરિ શૃંગ રે;
 બહુ વિધ કૌતક દેખતો રે, વનજળ જળ સર સંગ રે. રાગે ૦ ૮.
 વૃક્ષ અશોક ઘટા તળે રે, દીઠો સાધક એક રે;
 માનપણે ઉભો રહ્યો રે, કુમર ધરિય વિવેક રે. રાગે ૦ ૯.
 જનપ પુરો કરિ તે વદે રે, ભલે પધાર્યા આજ રે;
 આકૃતિએ ગુણવંત છો રે, લક્ષણથી નર રાજ રે. રાગે ૦ ૧૦.
 કુમર ભણે મુજને કહો રે, જે અમ સરખું કાજ રે;
 આગે ઉત્તમ ઉપગારમે રે, દીધાં દેહ ધન રાજ રે. રાગે ૦ ૧૧.
 તે કહે હું વિદ્યા ધરું રે, દિયે કામિત ગુરૂ રાય રે;
 મંત્ર સાધન વિધિએ કરું રે, કાષ્ઠ સુર કરે અંતરાય રે. રાગે ૦ ૧૨.
 ઉત્તર સાધક નર વિના રે, મજ રહે નહીં ઠામ રે;
 તીણે કરું તુમ વિનતિ રે, અવધારો ગુણ ધામ રે. રાગે ૦ ૧૩.
 કુમર કહે સાધા સુખે રે, ચિત્ત કરી ચિર થોભ રે;
 ઉત્તર સાધક મુજ થકા રે, ફણ કરે તુજ ખોભ રે. રાગે ૦ ૧૪.
 કુમર પ્રખળ પૂણ્યે કરી રે, વિદ્યા થઈ તસ સિદ્ધ રે;

- હિતમ પુરૂષ જે આદરે રે, તે હોવે નવ નીચ રે. રાગે૦ ૧૫
- ગૌરી પત્રાનિ સ્વગામિની રે, રૂપ પરાવર્તકાર રે; રાગે૦ ૧૬.
- વિદ્યાધર પ્રેમે દિવ્ય રે, કુમરને વિદ્યા આર રે. રાગે૦ ૧૬.
- કુમર ચલ્યો ગિરિ ઉપરે રે, ખેટ ગયો નિજ દામ રે; રાગે૦ ૧૭.
- પર્વત શિખરે દેખિયું રે, કાળિ દેવીનું ધામ રે. રાગે૦ ૧૭.
- નર દોષ રોતા સાંભળી રે, મંદિરે પોહોલ્યો રાય રે; રાગે૦ ૧૮.
- દાદા તિહાં નિજ મિત્રને રે, ચંદન ચરચિત કાય રે. રાગે૦ ૧૮.
- ભેંગી દોષ જપિ મંત્રને રે, ગિહુ શિર કવતા ફૂલ રે; રાગે૦ ૧૯.
- અદશ રહી નૃપ ચિંતવે રે, કાંઈ કરે પ્રતિકૂળ રે. રાગે૦ ૧૯.
- મુંડમાળ ગળે ધારણી રે, દુષ્ટ નજર વિદ્યાળ રે; રાગે૦ ૨૦.
- મહિષ ઉપર બેઠી થકી રે, કાળીકા દેવી નિહાળ રે. રાગે૦ ૨૦.
- રંગી રૂપારે ભૂતલા રે, આગે અગનિનો કુંડ રે; રાગે૦ ૨૧.
- હવન કરેવા ઉદિઆ રે, ધરિ અસિ યોગી પ્રચંડ રે. રાગે૦ ૨૧.
- તે દોષ રાંકને અમ કહે રે, ઇષ્ટ દેવનું કરો ધ્યાન રે; રાગે૦ ૨૨.
- ખડ્ગે હણી શિખીમાં ધરી રે, માતને દેડે બળીદાન રે. રાગે૦ ૨૨.
- તે કહે જૈન ધરમ રૂચિ રે, ચંદ્રશેખર ભૂપાળ રે; રાગે૦ ૨૩.
- તાસ ધરમ સર અમ કરે રે, સેવકની સંભાળ રે. રાગે૦ ૨૩.
- યોગી કહે અમે આળખ્યો રે, અમ ગુરૂનો હણનાર રે; રાગે૦ ૨૪.
- પણુ ગુરૂએ ગગને ધર્યો રે, હજુઅન ભૂ પગ ચ્યાર રે. રાગે૦ ૨૪.
- ભૂત ભક્ષણુ વેહેચી લીયો રે, તે તુમ રી કરે સાર રે; રાગે૦ ૨૫.
- સાંભળી સિંહજ્યું ગાજિયો રે, બોલે રાજકુમાર રે. રાગે૦ ૨૫.
- રેરે પાપિ ભેગટા પાપણી રે, સુરી તુજ માત રે; રાગે૦ ૨૬.
- નિત નિત નિર્જળ નર ગ્રહી રે, ભક્ષ કરે કરિ વ્રાત રે. રાગે૦ ૨૬.
- વળિ તુમ ગુરૂએ વાટડી રે, કંઈ મેળાવો આજ રે; રાગે૦ ૨૭.
- ગગન ફરંત મેં પામીચો રે, જિમ પંખી નેં યાજ રે. રાગે૦ ૨૭.
- ભેંગી સુણી સનમુખ થયા રે, કુમરે ગ્રહી તવ દોષ રે; રાગે૦ ૨૮.
- દેવી દેખતા નાખિઆ રે, ભરમ હુતાશને હોય રે. રાગે૦ ૨૮.
- દોષ મિત્ર ભેદ નીકળ્યો રે, સરોવર સ્નાન કરંત રે;

નૃપ પૂજતાં તે કહે રે, સાંભળો અમ વરતાંત રે.	રાગે૦ ૨૬.
વાધ ભયે નાહા અમે રે, જોગી મળ્યા પાપ જોગ રે;	
પૂછ્યે કહ્યો અમે મૂળથી રે, તુમ અમ જોગ વિયોગ રે.	રાગે૦ ૩૦.
તવ દોય કહે તુમને દિયું રે, સોવન સિદ્ધિ કરાય રે;	
લોભે અમે તસ વંશ પડ્યા રે, મધમાંખીને ન્યાય રે.	રાગે૦ ૩૧.
દેવી ભુવન ભોગા મળ્યા રે, નાથે દિયા અમ પ્રાણ રે;	
પાપીએ જે ચિંતવ્યું રે, આપે લહ્યું નીરવાણ રે.	રાગે૦ ૩૨.
તિહું જણુ રણુ યોલધતા રે, દેખી અનોપમ ગામ રે;	
વન પરિસરે વિશરામતા રે, યક્ષાલય શુભ ઠામ રે.	રાગે૦ ૩૩.
ખીજે ખંડે એ કહી રે, પેહેલી ઢાળ રસાળ રે;	
શ્રી શુભવીર રસિક જનો રે, સુણજો થઇ ઉજમાળ રે.	રાગે૦ ૩૪.

કોહરા.

ગામ લોક શ્રીફળ પ્રદી, અસન વસન નૈવેદ્ય;	
લેઈ જતા નર એકને, પુછે કુમર તે ભેદ.	૧.
તે કહે કિંશુક વન વચે, કરતી તપ ઉદ્યામ;	
રૂપવતી સતિ જોગણી, તેનું જસોમતિ નામ.	૨.
અવધી જાની તેહ છે, તસ વંદન જન એહ;	
ભક્તિ ભરે તિહાં જાય છે, હરવા મન સદેહ.	૩.
ધમ નિસુણી નૃપ મિત્રશું, ગયા જસોમતિ પાસ;	
ચરણુ નમી કરિ ખેસતાં, પામી મન ઉલ્લાસ.	૪.
યોવન વય તુમ અગમગે, લક્ષણુ લક્ષિત દેહ;	
પુછે લધુ વય કિમ તપો, ખીજે વણિ સદેહ.	૫.
એમ નિસુણી સા ઉચરે, મુજ વૈરાગનિવેશ;	
એક ઉત્તર દેતાં થશે, તુમ ચિતકું ગુણો કલેશ.	૬.
કુમર ભણે માતા કહો, સધળો એ અવદાત;	
કલેશ શમે તુમ વચનથી, વણિલહિએ મુખસાત.	૭.

ઢાળ ૨ જી.

(સોના રૂપાકે સોગંદે સૈયાં ખેડત ખાજી—એ દેશી.)

જોગણુ કહે સૂણુ રાજવી, સંસાર અટારે;	
મોહે મુંઝ્યા માનવી, ગુણ વાણી ન ધારે.	મોહે૦ ૧.
ગુરવાણીથી વેગળા, સૌ નુગરા કહાવે;	
તપ જપ સાધન ધર્મનાં, ફળ તે નહીં પાવે.	તપ૦ ૨.
સૌવીર નામે દેશ હે, મુલગાપુરિ વાસિ;	
ચિત્રસેન રાજા બળિ, દુર કાશ હે બ્યાશી.	ચિત્રસેન૦ ૩.
તિનકુ રાણી આઠ હે, જસોમતી અગધરી;	
વિનય કૃશ્ણ એક પુત્ર હે, દોય બેટી ભલેરી.	વિનય૦ ૪.
નૃપ સાથે લીલા કરે, તે સાતજ રાણી;	
રાયે માનિ સૌ રાણીયો, દૂજ ભરે પાણી.	રાયે૦ ૫.
લધુ રાગી નિજ મંદિરે, રહેતી ભરશેગે;	
માન વિહુણી લોકમે, નહીં નિંદ વિયોગે.	માન૦ ૬.
સજ્જન મુક્ત વિદ્યાર્થિ, રોગી નં સરોશી;	
પરદારા સંગિ લોભિયા, ચિરહી નં વિદેશી.	પર૦ ૭.
એ એમ નિદ્રા ના લહે, મેં બિ યું રહેતે;	
હમ દુઃખ સમ વિભાગિએ, દોય નયનાં રોતે.	હમ૦ ૮.
બાળ ચોર વૈદ પ્રાહુણા, નૃપ ધૂરન વેશા;	
પર પીડા નહીં જાણતે, હોત બહુન કિલેશા.	પર૦ ૯.
નર નિજ સ્વાધીન નારિયો, પર લલના લોટે;	
પુરણોદક સર્ન ઇછતે, કાક કુંભજ બોટે.	પુરણો૦ ૧૦.
કૌશિક દિવસે ન દેખતે, વાયસ નિશિ વેળા;	
નિશિ દિન કામી અંધ હે, કરે નીચસે મેળા.	નિશિ૦ ૧૧.
એક દિન માતંગી મળી, ગાય ગીત રસાળા;	
હાવભાવ લટકા કરે, વળિ નયનકા ચાળા.	હાવ૦ ૧૨.
દેખી રાજા મોહિયો, રૂપ કંઠ નિહાળી;	
જન્મ દાણુ નિર્મળ નહિ, વળિ વણે કાળી.	જન્મ૦ ૧૩.

પંકા શંકા તન ધરી, લણે લોક હજુરી;	સૌગંધિક ૧૪.
સૌગંધિક ગુણ દેખકે, લિયે નર કસ્તુરી.	
નિશિ માતંગી ભોગવી, નૃપ નિય નિહાળા;	દિલ ૧૫.
દિલ વૈરાગે ભેદિયો, મટિ મોહકી ઝાળા.	
જૈન મુનિ વનમાં સુણી, ગદ્ય સખિયાં સાથે;	સૌંચી ૧૬.
સૌંચી વચણ સુધારસે, કરિ શિતળ નાથે.	
દિક્ષા દુષ્કર જૈનકી, હમુ નહી પળાય;	સંસાર ૧૭.
સંસાર ખૂરા છોરકે, મેંને યોગ ધરાય.	
સમકિત સુલ વ્રત પાંચ એ, મેરે દિલમેં છપાય;	જૈન ૧૮.
જૈન જ્ઞાન તપ ધ્યાનથી, ઝોહી નાણ ઉપાય.	
યોગીપણે વનવાસમેં, પાંચ વર્ષ તે જતાં;	અખ ૧૯.
અખ સુનહો તુમ રાજવી, પ્રીયા કંચુક ખાતાં.	
એક દિન રાજ કચેરીમેં, પરદેશી આયા;	ભુપ ૨૦.
ભુપ લણે અચરીજ કહો, કોઇ ગામે દેખાયા.	
સો કહે કનકપુરી ધણી, જીતારિ કહાવે;	તસ ૨૧.
તસ ઘેરી રતિસુંદરી, રૂપ રંભા ગાવે.	
દેવે દિગ્યા એક કંચુઓ, કહું શોભા દેતિ;	અહ ૨૨.
અહમંડળ ગગને રહી, જોવે તસ જોતી.	
રાય સુણી સુર મિત્રકું, બળિદાને બોલાયા;	કંચુક ૨૩.
કંચુક હરણકી ખાતસેં, ઉતકું સમગ્નયા.	
સુર કપિ રૂપ બનાયકે, નઈ તરૂપર ગાજ;	હરિ ૨૪.
હરિ કંચુક દેઇ ગયા, કીયા રાયકું રાજ.	
કંચુક દેખી ભૂપતિ, દિલમેં યું થાવે;	કંચુકધર ૨૫.
કંચુકધર કાન્તા કશી, પુન્યવંત પાવે.	
મુજ ભાગ્યે એ ભામની, જો દૈવ મિલાવે;	તવ ૨૬.
તવ હમ જન્મ સદ્ગુણ હુવે, જોડિ જીગતિ થાવે.	
મિત્ર દેવ બોલાયકે, ફેર કામ બળાયા;	નૃપનેં ૨૭.
નૃપનેં તીર જર યું લણે, કયા ફોગટ માયા.	

શ્રિધરકી મણીકા મહે, સતિ સીલન ભંજે;
 ઉસમેં કોઈ નફા નહી, સતિ સુરસેન ગંજે. ઉસમેં ૦ ૨૮.
 રાય ભણે એક ઘેર તું, ધનકું ધહાં લાણા;
 હોનાર હોગ સો હોયગા, ખુશી વા પછતાણા. હોનાર ૦ ૨૯.
 તવ તે સુર રતિસુંદરી, સુતિ સન્યા લેવે;
 નિરભાગીકું શેવધી, યું ભુપકું દેવે. નિરભાગી ૦ ૩૦
 શિયળ અખડે સા રહે, ધર પાસે પનોતિ;
 તુમ રૂપ પટે આ લેખકે, કરે ભોજન જોતી. તુમ ૦ ૩૧.
 શ્રી શુભવીર કુંઝર સુણિ, યોગણુ પદ પુંજ;
 લલિત પદે લણી ઢાળ એ, ખડ ફુંજે ફુજ. લલિત ૦ ૩૨.

ઢાહરા.

યોગણુ વયણુ સુણિ ઇસાં, હરખિત હુઆ વિશેષ;
 પણુ કાન્તા હરણુ કરી, પામ્યો ચિત્ત કલેશ. ૧.
 તસ ઉપાય વિચારિને, કેહું યોગણુને તામ;
 વિદ્યા વિધિ તુમ નજરથી, સિજે વાંછિત કામ. ૨.
 જોગણુ અનુમતિ પામિને, જયમંડળ બળિદાન;
 ખેટક ચિત્ત વિધિ સાચવી, ખેંઠાં કરિ એક ધ્યાન. ૩.
 ઉત્તર સાધક ખિહુ રહ્યા, યોગણુની આસીશ;
 પૂન્ય બજે સિદ્ધિ થઇ, સાધત દિન એકવીસ. ૪.
 રચિત વિમાનેં જોસિને, પરણુમિ યશોમતી પાય;
 સુભગાપુરી વન ખડમાં, મિત્ર સહિત તે જાય. ૫.
 હવે રાતસુંદરી દેખીને, ચિત્રસેન ભુપાલ;
 રૂપે મોહો અણિ પેરે; વચન વદે સુકુમાર. ૬.
 તુમ હમ મેળા મેળાયા, દૈવે સરખી જોડિ;
 પ્રેમે અમ સાથે રમો, પુરવાંછિત કોડિ. ૭.
 સા કહે તું કુણુ રંક છે, મુજ પતિ સિંહ સમાન;
 સિંહની નારી સિંહ વિણુ, ન ભજે આર કુઠામ. ૮.
 સાંભળી એમ એક મંદિરે, રાખી તાસ નરેશ;
 નિત્ય પ્રયે આજાંધ કરે, નવ નવ વચન વિશેષ. ૯.

કાળ ૩ છ.

(કરબાની દેશી.)

પ્રેમે પનોતી પધારિયાં, દિવ હરનેવાળી; કયૂંરે રંગીલી નહુ માનતી. દિલ૦
 સુણહો રાગકી બેટી, તુમ હમ પુન્યે ભેટી, આનાકાની અપ્પ કયૂં કરે; દિલ૦
 સાત રાણીને શિરે, મેં તુજે રાખું ધરે, દુનિયાં સખી તુજ પાઉં પડે. દિલ૦
 દાસ દાસી હજુરા, એ સખી સેવક તેરા, હુકમ તુમારા ન લોપે તે; દિલ૦
 સખહિ રાણી હમેરી, ભક્તિ કરેગી તેરી, તુમ આણા શિર રોપતે. દિલ૦ ૨.
 રાજ એ તુમ સંગી, સેના એ ચતુરંગી, આણા ફેરાવું સર્વિ દેશમાં; દિલ૦
 મેં બી કરત સેવા, ખ.ઓ મિકાઇ મેવા, તેજ સુગંધિ ધરે કશમેં. દિલ૦ ૩.
 હમકું એક સુરે દિઓ, કંચુક તુમ લિયો, રત્ન અપણ સર્વીલાસમેં; દિલ૦
 તુંહિ વિદેશી વરી, તે તુજ પરીહરી, ભટકત દેશ વિદેશમેં. દિલ૦ ૪.
 ચિત ખુલાસે રહો, ફેહના હોવે સો કહો, નિચિ નજર કરી કયું રહો; દિલ૦
 સુંદરી બોલે ધયું, લોક વિરહ કિયું, ઉત્તમ કમલુ નયું કહે. દિલ૦ ૫.
 હોવે દાસીકા જાયા, ચોર ધનુર ખાયા, દીવાનો પળુ યું ના કહે; દિલ૦
 ધિગ ધિગ તેરી જાત, ક્ષત્રિ ના માત તાત, તેરા વચન સતિ ના સહે. દિલ૦ ૬.
 અપજસ જગ લિયો, કુમળે કલંક દીયો, મશી કુરંચક પુરવજ મુખો; દિલ૦
 સતિકી લાજ લેવે, તે નર જીવ ખોવે, આ ભવ તે ન રહે સુખે. દિલ૦ ૭.
 કિયા મનોરથ મનકા, અઘ્નહચારી નરકા, કમલુ સફળ હોવે નહી; દિલ૦
 તેં મુજ અપહરી, લૂચત કેશ હરી, માહાલત નહીં જગમાં રહી. દિલ૦ ૮.
 મેરે પ્રિતમંકે આગે, સિંહ નજરસે લાગે, છાગ સરખે તુમ અપનિ; દિલ૦
 કંચુક પિયુ દિયા, ચોરી એ તુને લિયા, ચોરીકા માલ દુવા છી. દિલ૦ ૯.
 સુરગિરી પવનેં મુજે, જીવ અભવ્ય ખૂજે, લોક અલોકમેં જાવતિ; દિલ૦
 રવિ શશી ચાર ચૂકે, જલધિ મરગદા મૂકે, હું તુજ હાથ ન આવતી. દિલ૦ ૧૦.
 એમ સુણી રાય ધાવે, એ અપ્પ કહાં જાવે, ચિટ્ટી ધાગા કરી વશ કરે; દિલ૦
 ખાનપાન દિયું, ઘડિ ઘડિ ખખર લિયું, જિયું તિયું કરે મન પાંસરં. દિલ૦ ૧૧.
 ચિતપટે આલેખી, રૂપ પતિનું દેખી, પંચ કલવ પનિકું દિયે; દિલ૦
 પાણીકા પ્યાલો ધરે, પિછે ભોજન કરે, મારીતર હેતઉદાશિએ. દિલ૦ ૧૨.

મિત્ર દોનું વનવાસે, ચંદ્રશેખર પાસે, પુરીજન તાકું પૂછતે; દિલ૦
વાત સકળ જડી, તિહું એકમત ઘડી, વિદ્યાખળે નિશિ જવતે. દિલ૦ ૧૩.
મેહેલ સતમ માળે, આપ પ્રિયા નિહાળે, પટ ઉર સુતિ બેહાલસે; દિલ૦
ખિણુ ખિણુ વિરહે તપે, નામ પ્રભુકોજપે, ચિત્ર જુએ એક તાલસે. દિલ૦ ૧૪
મિત્રકું ખાત કહી, આપ અદસ રહી, તે દોય આરીત બોલતા; દિલ૦
સુણહો રાગકી સૂત, ગુણવંત અદભુત, અમ દોય તુમ પદ દૂકતા. દિલ૦ ૧૫
અમ દો સેવક કહું, તુમ પતિ સંગ રહું, દેવ સાનિધ ઈહાં આવિએ; દિલ૦
દુકમ દિયા હે નાથે, ચંદ્રો હમેરી સાથે, તુમ માત તાત મીલાવિએ. દિલ૦ ૧૬.
કિસકાએ રૂપ પટે, સતીકું નાહે ઘટે, અન્ય પુરૂષ કોપેખણો; દિલ૦
બોલે સતી યૂંવાચા, જ્ઞે તુમે બિહું સાચા, પટમેં કહો રૂપ કુણુ તણો. દિલ૦ ૧૭.
હમ દિલ સાખિ ભરે, તુમ સવિ વાત કરે, નહીતર મુખ નહી દેખણો; દિલ૦
તવ દોય પટ જ્ઞેવે, કહે અમ સ્વામિ હોવે, સા સુણિ હર્ષ લહે ધણો. દિલ૦ ૧૮.
કુંઅર પ્રગટ ભાએ, વિયોગ પિંડ ગએ, ચાર ચતુર નયનાં દરે; દિલ૦
બીજે ખડે ઉઠાંહે, ત્રીજ એ દાળ માંહે, શ્રી શુભવીર મેળા કરે. દિલ૦ ૧૯.

દાહરા.

- કુંઅર ભણે સુંદરી સુણો, દુખ વેળા ગઈ દૂર;
થોડા દિન આ મંદિરે, રહેજ્યો આનંદ પૂર. ૧.
- એ દોય મિત્રજ તુમ કને, મળશે અવસર દેખ,
તુમ અમ મનસુખા તણી, કેહેશે વાત વિશેષ. ૨.
- એમ કહિ તિહું જણુ વન ગયા, સુખભર વીતી રાત;
ઉઘમભર તે ઉઠિયા, લહી નિરમળ પરભાત. ૩.
- જળ ભાજન ભરિ શિર ધરી, દેખી આવતિ નાર;
પંથ સરે તે ચાલિઆ, દીહું સરોવર પાળ. ૪.
- તસ તટે એક વડ વૃક્ષ છે, વિપુલ શિતળ લહી જાય;
વેશ કરી યોગી તણા, બેઠા ધ્યાન ધરાય. ૫.

દાળ ૪ થી.

(સહીયર પાણી સંચર્યા યમુના કે તીરે. હાંહારે યમુના—એ દેશી.)
નૃપ અખંધુન હુઆ ગુર, દોય ચેત્રા પાસે; હાંહારે દોય૦

- મૈનપણે ગુરૂધ્યાનમાં, રહી વયણુ ન ભાસે. હાંહારે રહીં ૧.
 મોહોટી જટા વડ ડાળસેં, બાંધિ જપ કરતા; હાંહારે બાધીં
 કુંડ અગનેં ચેલા બિદૂ રે, હુત દ્રવ્યજ ધરતા. હાંહારે હુતં ૨.
 વાત નગર નારી કરે, પ્રભુ આપ પધાર્યા; હાંહારે પ્રભું
 નરનારી આવી નમે, તસ કામ સધાર્યા. હાંહારે તસં ૩.
 કોષ પતિ વશ કરવા ભણી, નિજ શોકને સાલે; હાંહારે નિજં
 કોષ અંગજ અરથી થઇ રે, તસ ચરણુ પખાળે. હાંહારે તસં ૪.
 કોષ મૃતવચ્છા દોષથી, કોષ રોગી આવે; હાંહારે કોષં
 મન ગમતા ભોજન કરી, કોષ પ્રેમે લાવે. હાંહારે કોષં ૫.
 શિવ ધર્મી કોષ સ્ત્રી નરા, લેધ ફૂલ વધાવે; હાંહારે લેધં
 હવન વિભુતિ શીર ધરી, કામ કરિ ગુણુ ગાવે. હાંહારે કામં ૬.
 વેશા વૃધા તિણે સમે, દરબારથી આવે; હાંહારે દરબારં
 શિર ફરસંતા ગુરૂ પગે, નવ ચોવન થાવે. હાંહારે નવં ૭.
 રમઝમ કરતિ પ્રેમશું, દરબારમેં આવે; હાંહારે દરબાર.
 વાત કહિ નૃપ પૂછતાં, યોગી ગુણુ ગાવે. હાંહારે યોગીં ૮.
 તે દેખી નૃપ આવિયો, નમી શીખ્યનેં ભાસે; હાંહારે નમીં
 તુમે યોગીશર કીહાં થકી, આવ્યા એણે વાસે. હાંહારે આવ્યાં ૯.
 શીખ્ય કહે અમે શુરગિરી, ઉપર વન ફરતે; હાંહારે ઉપરં
 બાર વરસ ભોજન વિના, ગુરૂ તપ કરતે. હાંહારે ગુરૂં ૧૦.
 દેવ દેવિ રવિ ચંદ્રમા, ગુરૂ હાજર રહેવે; હાંહારે ગુરૂં ૧૧.
 નૃપ કંચુક ધરનારિનિ, સવિ વાતજ કહેવે. હાંહારે સવિં ૧૨.
 તુમ ગુરૂ પાસે મોહની, હોય તો કોહો અમનેં; હાંહારે હોયં
 જે જે માગો તે દીએ, ગુરૂ જાનું તમનેં. હાંહારે ગુરૂં ૧૩.
 વશ કરવિ એક નારિ છે, નહિ કારજ દુણું; હાંહારે નવિં
 નજર કરે ગુરૂ મુજ પરી, રચણે પમ પુણું. હાંહારે રચણેં ૧૪.
 શીખ્ય બણે શુણુ રાજવી, અમ ગુરૂ નિહોભી; હાંહારે અમં
 તુમ ભાગ્યે ગુરૂ ભે કરે, રંભા રહે થોભી. હાંહારે રંભાં ૧૫.
 વસ્તુ અધિક ગુરૂથી નહી, હમ કયા તુમ દેવ; હાંહારે હમં

- એમ કહી વિનવે થકે, ગુરૂ વચન કરેવે. હાંહારે ગુરૂં ૧૫.
હમ તુમ મંદિર આપકે, કરૂં કામ સવેરા; હાંહારે કરૂં ૧૬.
હમ વચને જો થીર રહે, તો હોય ભલેરા. હાંહારે હોય ૧૭.
નૃપ મંદિર જમ ગોપમેં, ખટૂ મંડળ કીધાં; હાંહારે ખટૂં ૧૮.
ધ્રુપ નૈવેદ્ય કુસુમ ભરે, બળિદાન પ્રસીધાં. હાંહારે બધીં ૧૯.
હોંહોં પુટ સ્વાહા જપે, પદ્માસન બેઠે; હાંહારે પદ્માં ૨૦.
આડંબર બહુલા કરી, દીન ચોથે ઉઠે. હાંહારે દીનં ૨૧.
મુ કશ એક દેહ કહે, માદળિએ રખના; હાંહારે માદળિં ૨૨.
નારી સવિ વશ હોયગી, મિત્ર ગદા તુજ ઝંખના. હાંહારે મિટં ૨૩.
પણુ એ નારી જે કહે આએ રીતે ચલનાં; હાંહારે આં ૨૪.
જ્યાંહાં જાવે ઉઠાં જાનદે, નવિ કરની ખલના. હાંહારે નવિં ૨૫.
નિત નિત રાગ વધત હુવે, એમ દિન એકવીશે; હાંહારે એમં ૨૬.
કર જોડી રહેગી સદા, સુણુ વિશ્વાવીશે. હાંહારે સુણું ૨૭.
યોગીંક ધર હે બડે, મત શંકા લાવો; હાંહારે મતં ૨૮.
હમ તો રમતા રામ હે, ફેર વનમેં જાવે. હાંહારે ફેરં ૨૯.
રાય કહે દિન દસ લગે, હમ દરસન દેના; હાંહારે હમં ૩૦.
યોગિ કહે અમે વશ નહી, તેરિ ખાતર રહેના. હાંહારે તેરીં ૩૧.
એમ કહેતાં ગગને ચલ્યા. નૃપ ઉંચું જોતાં; હાંહારે નૃપં ૩૨.
માહા વિદ્યા ભંડાર એ, એમ સહુને કહેતાં. હાંહારે એમં ૩૩.
રાતે રતિસુંદરી કણે, દોય મિત્ર તે જાવે; હાંહારે દોયં ૩૪.
વાત બની તે સવી કહી, પછી એમ સમજાવે. હાંહારે પછીં ૩૫.
રાયશું મીઠી વારતા, કરજો જેમ રીઝે; હાંહારે કરજોં ૩૬.
મુજ બાધા મુકયે થકે, તુમ કારજ સીજે. હાંહારે તુમં ૩૭.
ઇત્યાદિક સાવિ શીખવી, ગયા કુંવરની પાસે; હાંહારે ગયાં ૩૮.
બીજે દિન સુંદરી તણે, ગયો નૃપ આવાસે. હાંહારે ગયોં ૩૯.
હી સા આદર દિએ, કરે વાત તે મીઠી; હાંહારે કરેં ૪૦.
નૃપ જાણે યોગી સ્વરે, કરી સાચી ચીઠી. હાંહારે કરીં ૪૧.
રાય જાણે તમે જે કહો, મંજા કરૂં પુરી; હાંહારે મંજાં.

- સા કહે સુરગિરી જતરા, બાધા છે અધૂરી. હાંહારે બાધાં ૨૯.
 જ્ઞે ઇચ્છા પૂરી કરો રે, તો રહેશું હનૂરી; હાંહારે તોં
 ચિતે નૃપ યોગી વિના, એ વાત ન પૂરી. હાંહારે એં ૩૦.
 નૃપ જઈ યોગીને નમિ, કહે યાત્રા કરાવો; હાંહારે કહેં
 યોગી કહે ધડી દોયમેં. યાત્રા કરી આવો. હાંહારે યાત્રાં ૩૧.
 રચિ વૈમાન નરશને, કહે સા જઈ બેસો; હાંહારે કહેં
 સુંદરીને નૃપ કહે કરો, વૈમાને વાસો. હાંહારે વૈમાનેં ૩૨.
 સા ભણે હું નવી એકલી, જઈ યોગી સાથે; હાંહારે જઈં
 રત્નભુષણ પુત્રી બિહું, દિયો જ્ઞે સંગાથે. હાંહારે દિયોં ૩૩.
 મુજ કંચુક દેઈ પગ નમી, તુમ સાથ ચલીજે; હાંહારે તુમં
 તો ચલું યાત્રા નહીં તદા, અસનાદિ તજીજે. હાંહારે અસં ૩૪.
 કંચુક આદે દેઈ નમી, નૃપ સજવા જાવે; હાંહારે નૃપં
 શીખ્ય કહે ફોકટ હમું, નવિ સાથ ચલાવે. હાંહારે નવિં ૩૫.
 ફાટી મુલ દોય હાર નૃપ, તસ દીએ કામાધિ; હાંહારે તસં
 વૈમાને સહુને ઈવી, નિજ કારજ સાધી. હાંહારે નિજં ૩૬.
 નૃપ આન્યા પેહેલાં ચદી, ગગનેં એમ બોલે; હાંહારે ગગનેં
 રાગદિક સુણજે સહુ, મત મૂલો ભોજે. હાંહારે મતં ૩૭.
 નૃપ કન્યા દોય અપહરી, જઈશું પૂર બાહારે; હાંહારેજઈશુંં
 રણ સંગ્રામે આવજે, ક્ષત્રીવટ ચારે. હાંહારેક્ષત્રીવટં ૩૮.
 સાંભળી કાલાહલ થયે, નૃપ સુભટજ આવે; હાંહારે નૃપં
 અંદ્રશેખર વિદ્યા બજે, સહુનેં થંભાવે. હાંહારે સહુનેં ૩૯.
 કનકપુરે જઈ સાસરે, કન્યા દોય ઠાવે; હાંહારે કન્યાં
 લગન લેઈ બિહુ મિત્રને, કન્યા પરણાવે. હાંહારે કન્યાં ૪૦.
 બીજે ખડે એણિ પેરે, કહો ચોથી ઠાજે; હાંહારે કહોં
 શ્રી શુભવીર કહે સુણો, શ્રીતા ઉજમાજે. હાંહારે શ્રીતાં ૪૧.

દોહરી.

કુંઅર કહે નિજ મિત્રને, જાઓ તમે નિજ દેસ;

પીતર અમારા અમ ધરે, કરતાં હોશે કલેશ.

- ખબર અમારી કાઢવા, મોકલીયા તુમ દોય;
જાણ પાછા અમ વારતા, કરત સુખી સહુ કોય. ૨.
- દેશાંતર દોખી કરી, સાધિ વાંછત કામ;
રાજ રિદ્ધ લેઈ આવશું, માત પિતાને ગામ. ૩.
- એમ કહિ ધન દેઈ ખડુ, કુંવર વિસરજે નમ;
હાર દોય દોય રમણિને, ભૂપણશું દિએ તામ. ૪.
- પરિકરશું વૈમાનમાં, એસારી ભલિ ભાત;
કાશીપુરી ગંગાતટે, મૂકિ વળ્યા પ્રભાત. ૫.
- પગ પાળે પાછા વળ્યા, જોતાં વનગિરિ કામ;
સિંહ તણિ પડે મલ્લપતો, પામ્યા સુંદર ગામ. ૬.
- એક વને પલાલયે, હૃદય ધરી અરિહંત;
નિશિથ સમય સૂતાં સુણે, નારી રૂદન કરંત. ૭.
- મન ચિતે દુખ ભર થકે, રોતી કુણ એ નાર;
દુખિઆતું દુખ ભાગવું, એ ક્ષત્રી આચાર. ૮.
- ધમ ચિંતિને ઉઠિયો, શબ્દ તણે અનુસાર;
પિત્રવને ઉભો જઈ, દેખી સુંદર નાર. ૯.

ઠાળ ૫ મી.

(કુંવર ગંભારો નજરે દેખતાં જી—એ દેશી.)

- સાહસિક વંત શિરોમણિજી, બુદ્ધિ ધીરજ બળ ભર રે;
ઉદમ પ્રાકમ જસ હુવે જી, દૈવ રહં તસ દૂર રે. સાહસિકં ૧.
- ચંદ્રશેખર કરણા નિધિ જી, દેખી રૂપની રેખ રે;
દિવ્ય ભૂષણ શુર સાટિકા જી, ભાલ તિલક સવિશેષ રે. સાહસિકં ૨.
- કુંવર કહે સુણ સુંદરી જી, રૂદન કરે શે કાજ રે;
વનમાં રહિ કિમ એકલી જી, નિજ કુળ વટ તજી લાજ રે. સાહસિકં ૩.
- સા ભણે સુણ લઘુ બાળકા જી, તુજને કહે શું થાય રે;
તનની વાત બાહિર પડે જી, દુખ કશું નવિ જાય. રે. સાહસિકં ૪.
- બોલે કુંવર લઘુ ગુર તણું જી, બોલવું એ અસરાળ રે;
શ્વેલા રતન અંતર જુઓ જી, ગાય વાળે તે ગોવાળ રે. સાહસિકં ૫.

- લજે કુલિસગિરી મોટકા જી, અકુંશ ગજ વશીકાર રે;
 નજે અધિક તે યુર કહો જી, દીપક હરે અધંકાર રે. સાહસિકં ૬.
 સા કહે તુમ વચને કરી જી, થઇ પરનિજ મુજ સાર રે;
 પાકે સીથ ચાંપી લીયો જી, ગ્નણિ એ ભટ આકાર રે. સાહસિકં ૭.
 વાત સૂણો એક માહારી જી, આ નગરે અમ વાસ રે;
 મુજ પતિ નૃપ સેવા કરે જી, નિશ દિન રહેતો પાસ રે. સાહસિકં ૮.
 શાસ્ત્ર રમણીને ભૂપતિ જી, ધિરપણે કદી નવ હોય રે;
 વાત પિથુન મુખ સાંભળી જી, રીસે ચડ્યો નૃપ સોય રે. સાહસિકં ૯.
 હુકમ કરી ટાટવાળને જી, સુળી ધરો મુજ નાહ રે;
 અસન કરાવા નિશિ સમે જી, આવી ઇલાં ઉછાહ રે. સાહસિકં ૧૦.
 ઉચી સુળી પોંદોતી નદી જી, હું અમળા બળ રોય રે;
 મુખ દેખી ભોજન કરે જી, ખંધ ચઢાવે કાય રે. સાહસિકં ૧૧.
 મરિછા પુરણ મુજ શિર ચઢી જી, ધિર થઈ કરો કહે રાય રે;
 ખંધ ચઢી તવ સા તિહાં જી, કાતીએ કાપી મંશ ખાય રે. સાહસિકં ૧૨.
 મંશ તણો ખંડ એક પડ્યો જી, કાપંતા નિજ ખંધ રે;
 કુંઅર તે લેઇ નાસા ધરે જી, મંશ મૃતક દુરગંધ રે. સાહસિકં ૧૩.
 તવ ઉચું જોઇ ચિંતવે જી, હૈ હૈ વંતરી કાય રે;
 છત્ર કરીને મુજ મારવા જી, ફદ રચ્યો એ સોય રે. સાહસિકં ૧૪.
 કુંઅર વદે રે પાપણી જી, જાણ્યું તુજ ચરિત્ર રે;
 ખંધથી નાખી ભુતગે જી, હિંસક અસુરિ અપવિત્ર રે. સાહસિકં ૧૫.
 ખડગ ગ્રહી જખ ધા દિએ જી, નાહિ લેઈ શરિર રે;
 ગગને જતાં કુંઅરે ગ્રહિ જી, ખિંચિ લિયું તસ ચીર રે. સાહસિકં ૧૬.
 સૂર મંદિર સૂતો જખ જી, ચાણ્યો ઉડી પરભાત રે;
 જરણા પરણા ઉતરી જી, ચિત્રદૂતગિરિ જાત રે. સાહસિકં ૧૭.
 તિહાં એક વનની કુંજમાં જી, દીઠા જૈન પ્રાસાદ રે;
 કલ્પતરૂ મરૂ ભુમીએ જી, દેખી લહે આલ્હાદ રે. સાહસિકં ૧૮.
 શાંતિનાથ પ્રભુ દેખિને જી, વંદ્યા ધરિય વિવેક રે;
 રંગ મંડપ જખ આવિઆ જી, તવ દીઠા નર એક રે. સાહસિકં ૧૯.

કુંઞ્ચર પૂછતાં તે કહે જી, મણિયુડ ખેટ નરેશ રે;
 તસ સુત હું શંખચૂડ છું જી, ગુરુ સુણી ઉપદેશ રે. સાહસિકં ૨૦.
 જાત્રા જતાં ઇલાં આવિયો જી, ચૈત ઝોલધ્યો અગ્ગજી રે;
 આઠાશથી હું ભૂધ પડ્યો જી, વિદ્યાની થઈ હાણ્ય રે. સાહસિકં ૨૧.
 કુંઞ્ચર કહે શંખચૂડને જી, વિદ્યા લિચ્છો મુજ પાસ રે;
 સાધો કહીને સંધાવતા જી, વિદ્યા ફરી દેઈ તાસ રે. સાહસિકં ૨૨.
 ખેટ વિમાન રચિ કરી જી, કુંઞ્ચરનો લડી ઉપગાર રે;
 વિદ્યા વિંધી ખડુ રૂપણિ જી, દેઈ ગયો ગિરનાર રે. સાહસિકં ૨૩.
 બિજે ખડે રાસની જી, એ કહી પંચમી ઢાળ રે;
 શ્રી શુભવીર કુંઞ્ચર નિહાં જી, સાધી વિદ્યા વિશાળ રે. સાહસિકં ૨૪.

દોહરા.

સિંહ અને વળી પાંખયો, તિમ લડી વિદ્યા સાર;	
મલપંતો મારગ ચલ્યો, એકજી પીંડ કુમાર.	૧.
સાથ લેઈ પરિકર ધણે, વરીયો એક સથવાહ;	
પરવત નીકટ સરોવરે, ઉત્યો દેખી સુછાંહ.	૨.
સારથપતિ ચિંતાનુરે, બેઠો તંજૂ ગેહ;	
પૂછતાં કહે કુમરને, છે અમ ચિંતા એહ.	૩.
લિલ્લની પાત્રિ ગિરિ વચે, વસતા સખર અનેક;	
ભીમ નામને પલ્લિપતી, હુંટતો અતિરેક.	૪.
ખખર વિના આવી ચઢ્યા, હવે કુણુ કરવું કાજ;	
તે ચિંતા ચિતમાં વશી, ઇલાં કિમ રહેશે લાજ.	૫.
કિહાં જાઉં કુંઞ્ચર લણે, જવું કરણાટક દેશ;	
નૃપ કહે નિર્ભય થઈ રહો, માં ધરો ભય લિલ્લેશ.	૬.
કેસરીસિંહની આગળે, સખરા હરણુ સમાન;	
શેઠ વદે તુમ નજરથી, જિમ રવિ તિમિર વિતાન.	૭.
શેઠ વસુદત ચિંતવે, ધૈર્ય બાળી નર એહ;	
નમિ તેડિ સહ ભોજને, રાતિ વસ્યા ધરિ નેહ.	૮.

હાળ ૬ ઠી.

(સુષુ મેરી સજની રજની ન જાયે રે—એ દેશી.)

- લોક સકળ નિંદ્રા અનુસરતા રે, શેઠ સુલટશું ચોકી ફરતા રે; ૧.
 લિલ્લ ધણા ગિરિથી ઉતરતા રે, વાનરપરેં કિકિઆટો કરતા રે. ૨.
 એક પોહોર રાત્રિ જાજી જાયે રે, મેઘ નિરજ્યું તિર વરસાવે રે;
 સખર તિમિરભર ચિહુ દિશ ધાવે રે, ધૂમ્મડજ્યૂં ધૂધવાટા કરિ આવે રે. ૨.
 દેખિકાર દિલ કંપાવે રે, બગિચા સુલટ તિહાં જુઝાવે રે;
 બદ્ધલી બળતી મશાલો કરતા રે, ભટ જૂઝતાં પગ નચિ ફરતા રે. ૩.
 કાળા બીલ્લ ને કાળી રાતે રે, આવળ બદરી કંટક જાતે રે;
 તે સાથે રણુ કરિ ભટ જૂઝે રે, દેખી શેઠ તે ઉભા ધુજે રે. ૪.
 પલ્લિપતિ ભીમસેન તે આવે રે, સખર ધણાને રણુમાં લાવે રે;
 શેઠના સુલટ રણુથી તુટે રે, ભિલ્લ હકાર્યા સાથને લટે રે. ૫.
 ચંદ્રશેખરને શેઠ જણાવે રે, તવ તે રણુ મેદાને આવે રે;
 કુંઆર ઉપર ભીમ બાણુ તે સાંધે રે, નાગપાસથી નૃપ તસ બાંધે રે. ૬.
 બહુ રૂપણી વિદ્યા ફેરવતા રે, રૂપ કપી જળ લાખ તે કરતા રે;
 એક એક ભિલ્લને ચાંચમે લેતા રે, ગગને ઉડી તે સવિ જાતાં રે. ૭.
 ભૂતળ બીલ રહ્યો નહિં કોઈ રે, સાથપતિ હરખ્યો તે જોઈ રે;
 થિર કરિ લોકને રાતિ ગમાવે રે, પલ્લિપતિ સહ પથે જાયે રે. ૮.
 સધળા પંખિને સંહારિઆ રે, ભિલ્લ દશોદશ ઝાંખરે પડિઆ રે;
 ખંડિત દેહે નીજ ઘર પામે રે, પંખી દેખી ધૂજતા ધામે રે. ૯.
 ત્રીજે દિન કાંતિપૂર આવ્યા રે, સાથ સહ વનમાં ઉતરાવ્યા રે;
 વિમળસેનપૂર સ્વામી આવે રે, મુક્તાશ્વે કુંઆરને વધાવે રે. ૧૦.
 બોલે બાંધવ અચરીજ કીધું રે, પુન્યતણું ફળ પરીધન લીધું રે;
 કીધા બહુ જનને ઉપગાર રે, મારગ વેહેતો થયો સુખકાર રે. ૧૧.
 એમ કહિ તુરંગ ચઢાવી તેહ રે, બહુ આજયશું લાગ્યો ગેહ રે;
 નેહ ધરી કેતા દિન રાખે રે, પલ્લિપતિને કુંઆર તે લાખે રે. ૧૨.
 જો જીવીતની આશા રાખો રે, તો તરકરપણું દુરે નાંખો રે;
 આપો પાકા તાસ જમાન રે, ફરિ ન કરવું એ તોફાન રે. ૧૩.

દેઈ જમાન તે નિજ ધર જાવે રે, શેઠ રજા લેછ પંથ સધાવે રે;
રાજા કુંઆરની ભક્તિ કરતા રે, દિન દિન તેહજ અધીકા ધરતા રે. ૧૪.
શ્રી શુભવીર કુંઆરશું મેળા રે, કરતા નવ નવ ભોજન મેળા રે;
ચંદ્રશેખરનો રાસ રસાળ રે, ખીજે ખડે છટી ઢાળ રે. ૧૫.

દોહરા.

એક દિન રાજકચેરીએ, કુંઆરને નૃપ પૂછંત;
વઘા રત્નનિધિ તમે, દેશ વિદેશ ફરંત. ૧.
મુજ માતુલ સુભગાપુરે, ચિત્રસેન છે રાય;
તસ કન્યા દો અપહરા, યોવન વય જળ્ય આય. ૨.
એક યોગી દોય શિષ્યશું, આવી કિયો વનવાસ;
ત્રણે ધુર્ત શીરામણી, રાયે કીયો વિશ્વાસ. ૩.
વેશ્યા તરકર અગનિ જળ, હગ હકર સોનાર;
એતાં નવિ હુવે આપણાં, મંકડ બહુ બિલાડ. ૪.
વિશ્વાસે તે યોગિયા, લેછ ગયા નિગ નાર;
ગામ ગામ ગિરિ ભેવતાં, ન પડિ ખખર લગાર. ૫.
ભે ભણે વિદ્યાબળે, ભાખે અમને તેહ;
કન્યા લેછ ધર આવિએ, જાય હૃદય સંદેહ. ૬.
તવ વળતું કુંઆર કહે, અપહરિ કન્યા દોય;
વરચિંતાઃ ટાળી અમે, પરણ્યા બાંધવ દોય. ૭.
રાય ભણે એ ક્ષત્રિનો, નહિ રૂડો આચાર;
પરનારી પરધન ભણી, અપહરતું નિરધાર. ૮.
કુંઆર કહે કન્યા તણા, સહસ ગમે ભરથાર;
જંભુવતી રૂપમણિ હરી, કૃષ્ણે ક્ષત્રિ વિચાર. ૯.
પણુ તુમ માતુલ વર પ્રિયા, હરતાં ગાઇ તસ જાત;
મેં શઠશું શઠતા કરી, સાંભળજે તે વાત. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સુતારિના બેટા તુંને વીનકું રે લો, મારે ગરબે માંડવડા લાવજે—એ દેશી.)
વચરિનું વચન નવિ વિસરે રે લો, અરિ કંટકની ગતિ દોય જો;

- બળપાદ ત્રણે સુખ ભાગીએ રે લો, નહિતો દૂર તજીએ સોમ જો. વયરી૦ ૧.
 લક્ષ્મીપુર અજીત નરેશરે રે લો, શેઠ ધનદ કરે નૃપ કામ જો;
 દયાધરમ તિર્થ ધન વાવરે રે લો, ગુરુદેવ ગુણે વિશ્વરામ જો. વયરી૦ ૨.
 શ્રીમતિ વેશ્યા નૃપ સંસદી રે લો, કરે એક દિન નૃત્ય ઉદાર જો;
 દાન માન નૃપતિ મંત્રિ દીએ રે લો, પણ શેઠ ન આપે લગાર જો. વયરી૦ ૩.
 લોક જોલે તું સર્વને રંજતી રે લો, પણ ધનદત રંજ્યો જાય જો.
 સુષ્ટિ ચિતે ચતુર હું તો ખરિ રે લો, લેઉં ધન કરિ કાટિ ઉપાય જો. વયરી૦ ૪.
 વળિ નૃત્યે રીજ્યો નૃપ એમ કહે રે લો, મુખ માગે તે આપું તૂજ જો;
 બણે સા નિશિ સુપને શેઠે કહ્યો રે લો, લાખ દ્રવ્ય અપાવો મૂજ જો. વયરી૦ ૫.
 બૂપ ભાસે શેઠ ધન આપિએ રે લો, બણે શેઠ દીએ મહારાજ જો;
 ધર જમને શોકાતુર ચિંતવે રે લો, કિમ રે'શે કચેરિએ લાજ જો. વયરી૦ ૬.
 શુક પૂછે શેઠ મુખથી સુણી રે લો, સુખદક્ષ મતિ દીએ તાસ જો;
 લાખ મુલતું રતન લેષ કરિ રે લો, ગયા શેઠ નરેશર પાસ જો. વયરી૦ ૭.
 આદર્શ મુખે મણિ ધારીને રે લો, બણે શેઠ વેશ્યાને એમ જો;
 પ્રતિબિંબ રતન કર લિજિએ રે લો, વદે વેશ્યા લેવાએ કેમ જો. વયરી૦ ૮.
 બણે મંત્રિ સુપન પ્રતિબિંબમાં રે લો, નહીં ફેર ધડાં લવલેશ જો;
 ગમ્મ વળખિ ધરે જનથી સુણ્યો રે લો, શુકરાજનો એ ઉપદેશ જો. વયરી૦ ૯.
 અન્યદા વેશ્યા નૃપ રીઝવી રે લો, કહે શેઠનો શુક દિયો મૂજ જો;
 શેઠ પાસેથી રાયે અપાવિઓ રે લો, લેષ નિજ ધરગમ્મ અજૂજ જો. વયરી૦ ૧૦.
 લાખ દ્રવ્ય ગયો તુજ બુદ્ધિએ રે લો, ફળ દેખાડું તુજ પ્રત્યક્ષ જો;
 પાંખ છેદિને દાસીને કહે રે લો, કરો શાકપાકમાં બક્ષ જો. વયરી૦ ૧૧.
 કહિ વેશ્યા ગર્ભ સખિને ધરે રે લો, ગમ્મ દાસી કામવશ બાર જો;
 શુક હરખ્યો બયે છાનો ચઢી રે લો, એક પાંખે રહ્યો ખાળદાર જો. વયરી૦ ૧૨.
 આવિ દાસી જોતાં નવિ દેખિઓ રે લો, મંસ લાવી પકાવે શાક જો;
 આવિ વેશ્યા ભોજન કરતી વદે રે લો, શુક પાપિનો એ બલો પાક જો. વયરી૦ ૧૩.
 સુષ્ટિ સૂડો બયે મન ચિંતવે રે લો, જો બણે તો હણશે એક જો;
 ખાળ મધ્યે અન્નાદિક ખાવતાં રે લો, સજ પાંખ સહિત થઈ દેહ જો. વયરી૦ ૧૪.
 શુક ચિંતે વયર વાળું સહિ રે લો, કરિ બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર જો;

જિમ સિંહને રૂપમાં પાડ્યો રે લો, શક્તિ કરી ભુદિ ઉદાર જો. વયરી૦ ૧૫.
ચિત ધારિને શક ઉડિ ગયો રે લો, જમ વિસ્તુભંદિર કરે વાસ જો;
નિત વેશ્યા તિહાં મજરો કરે રે લો, પછે જય નૃપતિઆવાસ જો. વયરી૦ ૧૬.
એક દિન વેશ્યા હરિ મંદિરે રે લો, કરી નાટક માગે એમ જો;
મુજ વૈકુંઠનાં સુખ દિનિએ રે લો, મને વૈકુંઠ ઉપર પ્રેમ જો. વયરી૦ ૧૭.
હરિ પુરે રહી શુક ઉચરે રે લો, મુજ વાક્યનો જો વિશ્વાસ જો;
છહાં દેવ દેવિ સેવા કરે રે લો, તે વૈકુંઠ તુજ કરં વાસ જો. વયરી૦ ૧૮.
ભણે વેશ્યા હરિથી ન વેગળી રે લો, શિર મુંડાવિ હરિ કહે આવ જો;
પછે મંત્ર દીયું તે જપો ધરે રે લો, રૂંડમાળા ગળે એક રાત જો. વયરી૦ ૧૯.
પછી નાય કરી નૃપ આગળે રે લો, કહો જમશું અમે વૈકુંઠ જો;
પછે નાય કરત રાજમારગે રે લો, ગિત ગાતાં મનોહર કંઠ જો. વયરી૦ ૨૦.
ખડુ લોકે વરિ છહાં આવજો રે લો, તુજ ઠવું વૈકુંઠ નિવાસ જો;
મંત્ર આપો વદે સા સહુ કરં રે લો, સુણી મંત્ર દીએ શક તાસ જો. વયરી૦ ૨૧.
આં રૂંડમુંડમુંડ ગડગડ ગોટી થાઓ મોહોટી નારાયણાનમઃ ૫૮૫૮ સ્વાહા.
લેમ મંત્ર ધરે મુંડાવિને રે લો, કરિ કિરિયા હરી ધર આય જો;
નમી વંદિ કરી હરી પૂજતાં રે લો, કહે વૈકુંઠ ચલો હરિ રાય જો. વયરી૦ ૨૨.
શક વૃક્ષ ચઢી તવ જોલિઓ રે લો, જિમ સાંભળે બાળગોપાળ જો;
રેરે મુંડા વૈકુંઠ રહું વેગળું રે લો, ગયા વાળ ને થઇ વિકરાળ જો. વયરી૦ ૨૩.
શક સાથે અમે શઠતા કરં રે લો, દેહ સયણને માન વિશેષ જો;
મુજ પાંખો વિછેદન તેં કરિ રે લો, તો મેં તુજ ભરતક કેશ જો. વયરી૦ ૨૪.
શક ઉડિ ગયો એષ્ટિ ધરે રે લો, કરી ધર્મ ગયા દોષ સર્ગ જો;
પિતા પુત્ર થઇ નર ભવ લહિ રે લો, હણિ કર્મ ગયા અપવર્ગ જો. વયરી૦ ૨૫.
કહે ચંદ્રશેખર સુણિ ભૂપતિ રે લો, સુણિ વાત ન રાખશો રોષ જો,
ખંડ મિગ્ગની ઢાળ એ સાતમી રે લો, શુભવીરનો નહીં કાંઈ દોષ જો. વયરી૦ ૨૬.

દોહરા.

કુંઆર કથા કહી ચિંતવે, છહાં રેહેવું નહીં સાર;
એ નૃપ માતુલ કન્યકા, સમરે રિપુ હરનાર.
જિમ દિગ્ગ સુત સમરણુ કરે, પૂંછ છેદ અહિ રોષ;

ભાગે મનસી પ્રીતડી, તિણે જાવું પરદેશ.	૨.
ધમ ચિંતિ દક્ષણ દિશે, કુંઞર ચલ્યા પરછન્ન;	
ગિરિ પુર જોતાં પામિઆ, વિધ્યાચળ ઉપવન.	૩.
ઉજ્જૈનકાળ ભૂતળ તપે, તપતો રવિ આકાશ;	
કુંઞર તૃષાકુળ વન ગહન, પેઠા ધરી ઉલ્લાસ,	૪.
મુકતાકુળ જળકલ્પતતી, પંકજ ભ્રમર ઉછાંહ;	
ક્ષિર જળધી લધુ ખંધુ સમ, સરોવર દીહું ત્યાંહ.	૫.
અમ તપતાપિત પંથીને, તરત ન પીવું નીર;	
કર પદ મુખ નવિ ઘોષ્ય, કરવું ન સ્નાન શરીર.	૬.
અમ ચિંતિ વિસમી ધડી, સ્નાન કરે જળપાન;	
વૃક્ષ લતામાં જક્ષ ધર, પેઠા કરિ બહુ માન.	૭.
જક્ષ શિરે મુકતામયી, અરિહંત પડિમા દેખ;	
ઉદક પખાલ કુસુમ દીજે, પૂજા કરત વિશેષ.	૮.
સર સન્મુખ દ્રષ્ટી ગઇ, ચૈત્યધિ વળતાં તાસ;	
જળથી અળકે વિજળી, પ્રગટયો જાસ ઉજાસ.	૯.
કુંઞર વિદોહિ ચિંતવે, કાષ્ઠક કૌતક અંહ;	
યક્ષાલય પાછળ રહી, જોવે પરછન્ન દેહ.	૧૦.

ઢાળ ૮ મી.

(શરણહિના સાળું હો કે ઉપર યોધપૂરીની ઢાળ છે—એ દેશી.)

સરોવર જળધિ હો કે નારિ નિસરી,	
રૂપ અનોપમ હો કે તેજે ઉદોત કરી;	
ભૂષણ ચિવર હો કે ઝલકત અંગ ધરી,	
કુંઞર તે દેખિ હો કે ચિંતે ચિત હરી.	૧.
સાગરપુત્રી હો કે વા વિદ્યાધરી,	
સિદ્ધ વનિતા હો કે ધંદની અપહરી;	
નાગ કુમારી હો કે અથવા વ્યંતરી,	
વનની દેવી હો કે સ્મિલક્ષણ બરી.	૨.
નયન કટાક્ષે હો કે નૃપ ચિંતા ઉતરી,	

- તેહની પૂઠે હો કે વળી એક નિશ્ચરી;
 દેવપુળપો હો કે દોય કરમાં ધરી,
 યક્ષને ચેત્તે હો કે ગધ અવનત કરી. ૩.
- દેખી પુળ હો કે કમળે આચરી,
 સખિને પૂછે હો કે કિણે પૂળ કરી;
 સા કહે પૂજત હો કે સખરાને સખરી,
 સા ભણે બીલની હો કે નહીં પૂળ ખરી. ૪.
- તિણે કાષ્ઠ ઉતમ હો કે નર મન સંવરી,
 પુળ કીધી હો કે જિન હૃદયે ધરી;
 ભુતળ રજમાં હો કે પગ શ્રેણી પરી,
 સંખકળાંકુશ હો કે લક્ષણ રેખ ઠરી. ૫.
- વાત કરંતી હો કે પૂળ પરહરિ,
 કનકને કળશે હો કે સુરભી જળ ભરી;
 જિન નવરાવી હો કે પૂજે પ્રેમ ધરી,
 કર ધરિ વીણ્યા હો કે ગીત સુકંઠ વરિ. ૬.
- નાદે રીઝયો હો કે કુંઞ્ચર પ્રગટ થયો,
 ઉડી કુંઞ્ચરિયે હો કે તસ આદર દીયો;
 સુરિ સાધરમિક હો કે લહિ નૃપ નતી કરે,
 તવ લજવાણી હો કે તસ આસન ધરે. ૭.
- એસી પૂછે હો કે તુમે કુણુ જાતિ છો,
 એ સરોવરમાં હો કે વા વનમાં વસો;
 યક્ષ દેવ થઇ હો કે કિમ જિન શિર ધરે,
 સુણિ તે નારિ હો કે કુંઞ્ચરને ઉચરે. ૮.
- જગનહત દ્વિજ હો કે માકંદી પુરે,
 દાણિદ્ર રાજ હો કે નિવસે તાસ ધરે;
 પ્રિયમતિ નારિ હો કે દુખમાં કાળ ગમે,
 તસ મુખ આગે હો કે નંદન તેર રમે. ૯.
- સોમ લધુ સુત હો કે જ્યારે જન્મ થયો,

દાદશ વરશી હો કે તામ દુકાળ થયો;
 દાનની બુદ્ધિ હો કે લોકમેં દૂર મઈ,
 સ્ત્રી સુત વંચી હો કે ખામ અંકાંત જઈ.
 ધાન તે અમલું હો કે મીઠું તેહ કરે,
 બાળક નારી હો કે વેચી પેટ ભરે;
 ધર ને ધરાણાં હો કે ધાન નૃત્ય દિયે,
 પેટની વહ્યો હો કે કરિ દિન નિગમિયે.
 ધર તજિ લાજે હો કે જઈ પરદેશ કરે,
 વિખ ફસિા હો કે નર ને નારિ મરે;
 નર તિરિ મંથજ હો કે ખાતાં ત્રાસ નહિ,
 વિપ્ર વશિક જન હો કે અસુરના દાસ સહિ.
 મિત્ર વિછોડી હો કે જાયે બૂખ સરે,
 માહા મૂછાળા હો કે દીનપણું ધરે;
 માતપિતા સુત હો કે ચઉદે મરણ કરે,
 સોમ સધુપર હો કે કરણા લોક ધરે.
 બિદ્યા જ્ઞે હો કે કાળ તે દૂર હરે,
 ચોવન વેળા હો કે દુખે પેટ ભરે;
 જૂગટિઆને હો કે ટોળે નિત્ય રમે,
 સમશાન મોદક હો કે લાવિ નિત્ય જમે.
 સૂરી આશાપૂરી હો કે દેહરે રાતિ ઠરે,
 હેડી નાંખી હો કે સૂરિનિ પૂઠપરે;
 આટો મદન હો કે દીપક ધૂત લેઈ,
 ભોજન કરતો હો કે સુરિ શિર પગ દેખ.
 સોમની ઉપર હો કે એક દિન કોષ ભરી,
 રસના કાહાડી હો કે દીર્ઘ બચંકરી;
 સોમ તે ઉપર હો કે થૂથૂકાર કરે,
 પાછિ રસના હો કે સુરિ નવિ સંહરે.
 લોક પ્રભાતે હો કે દેખી બચ ધરતા,

૧૦.

૧૧.

૧૨.

૧૩.

૧૪.

૧૫.

૧૬.

- ચિતે નમરે હો કે અપ મંગળ કરતા;
લોક મળીને હો કે તસ નેવેદ કરે,
તો હે દેવી હો કે જીભ ન સંકરે. ૧૭.
- સોમ લોકને હો કે કહે મુજ જો આલો,
સત સોમધ્યા હો કે તો હરએ ચાલો;
સત એક પરી હો કે તિહારહે નિશિ બરે,
કહે દેવીને હો કે રાંડ એ શું કરે. ૧૮.
- પાખંડ છંડી હો કે જીભ તે સમવર,
આ મુસળશં હો કે નહિનો ચૂરણ કરે;
દેવી બીહીની હો કે રસના સંકરે,
દેઈ સોનૈયા હો કે પુરજન હર્ષ વરે. ૧૯.
- પામી ઉપામ હો કે એક દિન દેવ ધરે,
પથર મોહોટો હો કે લેછ એમ ઉચરે;
ચૂર્ણ કરીશું હો કે તુજ મુર્તિ તણ,
નહિતર મુજને હો કે આપો દ્રવ્ય ધણ. ૨૦.
- બય પામિને હો કે દેવિએ હાર દિયો,
હવે જો માંગીશ હો કે જાણજો પ્રાણુ દિયો;
હાર લેછને હો કે જાતો હર્ષવડે,
હાર સોનૈયા હો કે હાર્યો જૂગટડે. ૨૧.
- ચાલ્યો વિદેશે હો કે ધન આશા બાવે,
કે તે કાળે હો કે વધ્યાટવિ પાવે;
ભિક્ષાવ્રત્યે હો કે ચિતે ભવ ગયો,
સુખનો દાહાડો હો કે હજીઅ ન કાંઈ થયો. ૨૨.
- જીખ તરસમાં હો કે ઉજીઅતુ કાળે,
અટવિ ભમતાં હો કે સર એક નીહાલે;
જળ ગળિ પીને હો કે વનફળ ખાવતો,
લવંગલતા ધર હો કે દેખી જાવતો. ૨૩.
- તિહાં લઘુ પડિમા હો કે રતનની જ્યોતિ હશી,

પ્રથમ જિજ્ઞાસુની હો કે દેખી ચિત્ત વશી,
બીજે ખડે હો કે આઠમી ઢાળ અશી,
શ્રી શુભવીરની હો કે વાણિ અમ્રતશી.

૨૪.

હોહરો.

- સોમદેવ મન ચિંતવે, માકંઠી પુરી માંહી;
દીડી હતિ પડિમાં ધરી, આજ વશી દિલ માંહિ. ૧.
એહવા દેવ ન સેવીઆ, પરબવમાં એક ચિત્ત;
બીખંતાં આ ભવ ગમે, વ્યસને ન પામ્યો વિત્ત. ૨.
કાઈ સખા ધન મુજ થયો, એકણુ પીંડ ભમંત;
કરણા કરી પરમેશ્વરે, દરશન દીધ એકાંત. ૩.
તાપસપરે આ વન રહી, કરં સેવા દિલ ધાર;
ભક્તિ વશે ભગવાન છે, ભીતારે દુખપાર. ૪.
નામ ગોત્ર નથિ જાણુતો, પણ એ પ્રભુ નિરધાર;
જળ કુસુમે પૂન્યા પછે, કરશું ફળ આહાર. ૫.
ધમ ચિંત પ્રભુને કહે, સાહીય હું છું અમળજ;
સર વનપ્રણીત સુધાનકે, છે તુમચુ રેહેહાણુ. ૬.
તો મુજને તુમ સેવના, ફળશે નિશ્ચય એહ;
એમ કહિ પ્રભુ હિંઆસને, જેસારી મરી નેહ. ૭.
નિત્ય પુજીને એમ બણે, ચિંતામણિસમ દેવ;
તુમ પુજન ફળ જે હુવે, તે મુજ ફળજ્યો સેવ. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

- (માહારી અંબાના હેઠ, ભર્યા રે સરોવરે હેલ્યા લે છે રે—એ દેશી.)
સોમદેવ કરે જિન સેવ, પણ અરિહાને ન આજાણે રે;
ભદ્રક પણે ભક્તિ કરેવ, વનપ્રજા માધુરતા બખે રે;
નિશિદિન પ્રભુ ધરતો ધ્યાન, વન વસતો તપશી પરે રે;
જાણે પામ્યો પરમ નિધાન, મારા પ્રભુ રખે કો હરે રે. ૧.
એમ કેટલો કાળ ગમાય, વિષયવેળા ગઈ વિસરી રે;
એક દિન અતિઆહાર કરાય, મીઠાં વૃક્ષફળ સમવરી રે;

- થઇ પેટ પીડ માહા શળ, પણ મનથી પ્રભુ ન વિસરે રે;
તિણે મરણુ થયું અનુકૂળ, ધ્યાન સમાધિ અંત્યે વરે રે. ૨.
- થયો પ્રથમ નિકાળે યક્ષ, બ્યંતરની રાજધાનિએ રે;
લહે અવધિ નાણુ પ્રત્યક્ષ, રત્નશેખર નામે જાણિએ રે;
તિણે આવી ઇહાં નિજ દેહ, અગન કહી સોચ તનુ કરે રે;
જિન આગળ વંદી તેહ, કર જોડી એમ ઉચરે રે. ૩.
- દુનીયાએ કીધા દૂર, ચાનક હાત્મનાં લોકમાં રે;
ભટકતો દેશ વિદેશ, હું રહેતો બહુ શોકમાં રે;
પાખ્યો સૂરની ઠકરાઇ, તે ઉપગાર પ્રભુ તુમ તથા રે;
એમ કહિ પૂજી જગનાથ, ચૈત્ય કરાવે સોહામથા રે. ૪.
- નિજ પડિમા કરી થાપંત, ઉપગારિ પ્રભુ શિર ધરે રે;
જિનશેખર બીજું નામ, લોક માંહે તે ખ્યાતિ કરે રે;
હું કર્મ કરી છું તાસ, કનકપ્રભા નામ માહરં રે;
કહ્યું છે મુજ પૂજજો નાથ, સુંદર કામ એ તાહરં રે. ૫.
- રત્નશેખરને આ દેશ, જિન ભગતિ ઇહાં આવતી રે;
લેઇ પુનપો કરી સેવ, દાસીરયું ધર જાવતિ રે;
વળી હું બહુલે પરિવાર, આપું જિજ્ઞાસી પાંચમે રે;
કરં આજીવ પૂજી નાથ, ભુતેષ્ટ દોય આઠમે રે. ૬.
- રત્નશેખર બહુ પરિવાર, આવે દરશન કારણે રે;
નીજ મુર્તિ મુગટપર નાથ, દેખે ધ્યાનની ધારણે રે;
પ્રભુ ભક્તિ કરતાં મૂજ, કેતા વાસર વહિ ગયા રે;
ચંદ્રશેખર સાંભળી વાત, મન માંહે હરખિત થયા રે. ૭.
- કહે કુંઅર મહા અચરિજ, મોહોટા નાથ નીહાળિઆ રે;
તુમ મુખ સુશ્રુતાં આ વાત, નયન કાન સંજળા થયા રે;
માગો ઇચ્છા અનુસાર, જોલે સુરી તે તુમને દીયું રે;
ભણે સો જિનમેળા પ્રાંત, કાંઇ નથી જે માગી લિયું રે. ૮.
- સા વહે તુમ જાણું દૂર, અટવિ પંથ વિખમો અછે રે;
કહિ કરચિ ઉતારી દીધ, વિધનહરા જડિ એક છે રે;

લેખ દક્ષણ દિશ ઉદેશ, જ્યેષ્ઠ તરવન ગિરી રે; ૬.
 મુક્તા ફળ જળ કલોલ, રેવા નદી વચે કિતરી રે.
 ચાલંત નદી ઉપમાં, ભીની રેત સુદેશી રે;
 વાતાયુ વિમળ પદ ક્રોધ, મધ્યે નારીપદ એક છે રે;
 દેખી મન ચિતે રાય, વિસે કૈતક આગળે રે; ૧૦.
 પગલાં અનુસારે જાય, શીઘ્રપણે જઈ ભેગો મળે રે.
 સસલાં હરણાં કષિ વંદ, દોળું દીકું જતું મોજશું રે;
 મધ્યે નવ ચોક્કન નરિ, રૂપવંતી ચલે રીઝશું રે;
 ને તાપસણિને વેશ, વલકલ પેહરીને ચાલતી રે;
 એણીકા નામ કરાય, અંગ સુદામળ માલતી રે. ૧૧.
 તસ આગળ સુદો એક, ચાલે શાસ્ત્ર બહુયો હયો રે;
 શુક સારીકા પરિવાર, જિમ ગુર શીખ્યશું પરવયો રે;
 ચિત ચિતે દેખિ કુમાર, કૈતક આ નવિ વિસરે રે;
 ઉપસમ પામી પશુ જાતિ, તાપસણીની સેવા કરે રે. ૧૨.
 તર હેઠે લતા ધર પાશ, તે સરવે મળી જેશીયાં રે;
 જઈ જૂપ બાણે હે તારિ, તે પશુઆં કીમ ઈચ્છયાં રે;
 માણસ બયે ચંચળ નેત્ર, નાસંતાં શુક ઉચરે રે;
 નહીં સ્વાપદ એ નરજાતિ, છે મનમાં ભયશું ધરે રે. ૧૩.
 પંથ ત્રાંત સમાગત તેણુ, આગત સ્વાગત કિંજલ્યે રે;
 તવ લાજ ધરી પૂછંત, પણ બયથી તનુ ધૂળ્યે રે;
 ક્યાંથી આવ્યા કિંચ દેશ, જાણ્યા ક્ષણ ઉપવેસિયે રે;
 તર પલ્લવ જેશી કુમાર, કહે અમે દૂરથી આવિયે રે. ૧૪.
 જવું દક્ષણ ઉતર પંથ, સુણિ શુક વાક્યે સા જાવતી રે;
 વનમાં મીઠાં ફળ સાર, જળ સાથે લેખ આવતી રે;
 ખાઈ પીવિ સમંત કુમાર, એણીકા શુકશં તિહાં રે;
 બીજે ખડે નવમી ઢાળ, શ્રી શુભવીરે બાખી ઇહાં રે. ૧૫.

દોહર.

કુંચર કહે તમે કુણુ છો, કિમ રહો પશુઆં પાસ;

- લઘુ વય તાપસ વ્રત ધરો, વૈરાગે વન વાસ. ૧.
તવ સનમુખ સા નવિ જીવે, ન દિશ્ય ઉત્તર જામ;
રાજકીર તવ કુંઝરને, ઉત્તર દેવે તામ. ૨.
સુશ્ચિ ઉત્તમ અમ સ્વામિની, તુમથી બહુ લજવાય;
વણિ સંગતિ પશુ પક્ષિની, તિણે નરથી શકાય. ૩.
પણ અચરિજ સુણવા બણી, પૂછ્યા પ્રાર્થન રંગ;
તસ ઉત્તર જે નવિ મળે, તો હોય પ્રાર્થન ભંગ. ૪.
તિણે તુમને માંડી કહું, મૂળ થકી અધિકાર;
ગુણિના ગુણ સુણવા બણી, સજ્જનને બહુ પ્યાર. ૫.

ઠાળ ૧૦ મી.

(સાખરમતિએ આળ્યાં છે જળ પૂર જે, ચારેને કાંડે માતા રમિ વળ્યાં—એ દેશી.)

નદી નર્મદા દક્ષણ તટે ત્રિભાગે રે,
દેવાટવી નામે મહા અટવી વચે;
એક વડનો તર શાખ પ્રશાખ વિશાળ જે,
તે વડમાં બહુલા શુક માળા રચે;
તેહમાં એક મોટા શુકરાજ મચે. ૧.

સાનીના મેળા મળવા દોહીલા,
મૂરખના મેળા પગ પગ સોહીલા. એ આંકણી.

તે શુક સુડીને સુત જન્મ્યો રૂડો રે,
સુડો રે ચોવન વય મોહોટો બયો;
ઉજ્ય રૂતુને કાળે જળ અન પામે રે,
તાણુ કંઠ સોસે તિમ તરસ્યો થયો;
તરતળ શિત છાયા દેખિ તિહાં ગયો. ૨. સાની.

આહોડી શુક ઝાલીને લેઈ ચાલ્યો રે,
પક્ષિપતિને જમ તેણે બેટ જ કર્યો;
રૂપે રૂડો સુડો નીલ નિહાળી રે,
રાજકીર નામ કરિ પંજર ધર્યો;
તેણે બરઅચ બૃગુ નૃપને ધર મોકલ્યો. ૩. સાની.

રાજકિર તે હું શુક અહીંયાં બેઠા રે,
રાજસુતા મદનમંજરી એક છે;
તેહને રમવા કારણ મુજને આપ્યો રે,
તેણિએ શીખ્યો મુજ વિવેક છે;
થોડે દિન શાસ્ત્ર મતિ અતિરેક છે.

જ્ઞાની. ૪.

થાવર જંગમ વિષે વિચિકિત્સા શીખ્યો જ્ઞે,
હય હસ્તિ પુરુષ સ્ત્રિ લક્ષણ બર્થો;
નીતિ શાસ્ત્ર બાણી કયો ઉપગાર જ્ઞે,
જૈન ધરમ પામી હું ભવજળ તર્યો;
એક દિન દેવ વૃંદ તે વનમાં ઉતર્યો.

જ્ઞાની. ૫.

સુનિ કેવળ પામ્યા તસ આશ્ચર્ય કરતા રે,
વનપાળક રાખને વાત જણાવતો;
કેવળ પામ્યા સ્વામી તુમારા તાત જ્ઞે,
સાંભળીને રાજ વંદન જાવતો;
મુજ સાથે પુત્રીને પણ લાવતો.

જ્ઞાની. ૬.

તણે સમે આવી નમિ વિદ્યાધર દોય જ્ઞે,
પૂછતાં ભગવન સા કા એણિ પરે;
ભૂશુ નૃપ વિચરે એટલે કહે સા કુણ જ્ઞે,
તે કહે જીવવંદી સમેતશિખર ગિરે;
વળતાં ને જતાં શત્રુજય ગિરિવરે.

જ્ઞાની. ૭.

રેવા નદિ દક્ષણ કુળ મૃગ ટોળામાં જ્ઞે,
નારી એક દિઠિ ચોવન મદભરી;
રે બાળા એકાકી રણ કિમ બટકા જ્ઞે,
મીઠાશે બોલાવિ રણમાં ઉતરી;
પણ અમને ન જોયા તોવ કાંઈ જાયરી.

જ્ઞાની. ૮.

ભયથી પશુઆંશુ નાઠી જાય જ્ઞે,
અમને રે જોતાં અદશ થઈ વળી;
લહી વિરમય આકાશ અમ ચાલત જ્ઞે,

સંશયભર આ વન દીઠા કેવળી;
 સા કા એમ પુછ્યું જાનીને મળી.
 એક સમયમાં જાણે તિકાલિક ભાવ જો,
 તે વળિ સૂન જાણે પડિત બાળના;
 તે આગે શો વાત તણો વિસ્તાર જો,
 મા આગે મુસાળ તણિ શી ચાલના;
 સા કા એમ પૂછી સંશય ટાળના.
 કેવળિ બપો એટ સુણો તે વાત જો,
 ઉજેણીપૂરી વન્ધાભિધ રાજિઆ;
 વર્ધમાન સુત શ્રીમતિ પુત્રિ તાસ જો,
 જ્યપુર રાજસુત સિંહ કુંવર તે પરણિયો;
 વ્યસની જાણિ જનકે દેશવટો દિયો.
 સિંહ ને શ્રીમતિ વશિયાં જમ એક ગામ જો,
 પ્રેમભયાં દંપતિ કાળ ગમાવિએ;
 શ્રીમતિ બાંધવ લહિ વૈરાગ વિશાળ જો,
 જ્ય બૂપણ મુનિ પાસે દિક્ષા લિએ;
 ગીતારથ થૈ વિચરે એકાકિ એ.
 માસખમણને પારણે તે વીચરંત જો,
 શ્રીમતિને ગેહે ગયા મુનિ ગોચરી;
 દુરથી દેખિ સા મન ચિંતે એમ જો,
 મુજ બાંધવ રાજ્ય તણ દિક્ષા વરી;
 ધૂતારે ધુત્યો પાખંડે કરી.
 ચિર દરશન ઉતકંઠીત મન હરખતી જો,
 ધરે તન બીડિ વંજગી સા નેહે બરી;
 તસ પતિ આવત ચિંતે ચેષ્ટા દેખિ જો,
 જીભી કોષ નરતું આલિંગન કરી;
 નારી જાત રાખિ ન રહે પાંશરી.
 કોષે ભયાં કરે મુનિનો ખડગે ધાત જો,

જાની. ૯.

જાની. ૧૦.

જાની. ૧૧.

જાની. ૧૨.

જાની. ૧૩.

જાની. ૧૪.

સા દેખી નિજ વ્રાધવને મારિયો;
 મુસળ દેધ કપાળે કંતને માર્યો જો,
 સિંહે નારિ મારિ ખડ્ગે ધા દિયો;
 સાધુ સમાધિ પામિ મરિ સરગે ગયો.
 સૌ ધરમે. સાગર આયુ જવ છંડી જો,
 ભરખ્ય ભૂપ થઇને તે હું કેવળી;
 સિંહ મરીને પેહેલી ના પાંહોતો જો,
 ક્રોધ ભરી ગઇ નરકે નારિ વળી;
 રતનપ્રભાએ સાગર આયુ ખિહુ મળી.
 દસ વિધ વેદન છેદન ભેદ ન પામે જો,
 પામે રે રિખિ હયા પાપ જ કરી;
 ખીજે ખડે દસમી દાળ રસાળ જો,
 અંતે ક્રોધ કરતાં શ્રીમતિ દુઃખ વરી;
 શ્રી શુભવીર વયણાં જો નવ ચિત ધરી.

જાની. ૧૫.

જાની. ૧૬.

જાની. ૧૭.

દોહરા.

જો મુનિની નિંદા કરે, હેલે બહુ ત્રુતવંત;
 મુનિ હયા પાપે કરી, પામે મરણ અનંત.
 તિમ અંતે ક્રોધ જ કરે, જય સમાધી દૂર,
 પરમાધામી વશ પડે, પામે કલેશ પદ્મર.
 સિંહકુમર હયા થકી, શ્રીમતિ ક્રોધ ભરાય;
 એકજ નરકાવાસમાં, સાગર આય ખપાય.
 જાની વિશુ કુણુ વાત એ, જાણે કરે ઉપગાર;
 ચંદ્રશેખર શુકને જાણે, કહો આગળ અધિકાર.

૧.

૨

૩

૪

દાળ ૧૧ મી.

(૭'વા મેહેલ ચણાવો ઝરખે માળિયા, માહારા લાલ—એ દેશી.)
 કેવળી કહે સુણુ ખેચર નરકથી નીસરી, માહારા લાલ.
 સિંહકુંભર નંદિપુર આઠાણુ જવ કરી; માહારા લાલ.
 તપસિ ત્રિદંડિ અસ્થા યું મરણે ગયો, માહારા લાલ.

જેતિય થકે કૈલે બયોં નિરજર થયો.	માહારા લાલ. ૧.
કોણક કેવળી પાસે નિજ પરભવ સુખ્યો,	માહારા લાલ.
કોષે બયોં મન ચિતે પ્રિયાએ મુજ હુણ્યો;	માહારા લાલ.
દુરાચારણિ નારિ એ કિહાં જઇ ઉપની,	માહારા લાલ.
હવે તે સુશુભે વાત શ્રીમતિ નારી તણી.	માહારા લાલ. ૨.
કાઈ બચાંતર પુન્ય ઉદયથિ તિએ મળી,	માહારા લાલ.
પાપતણા ફળ ભોગવિ નરકથી નીકળી;	માહારા લાલ.
ખાંધવ મુનિ દરશનથી નમ્રગતિમાં ગઇ,	માહારા લાલ.
પદ્મપુરે નૃપ પદ્મતણી કન્યા થઇ.	માહારા લાલ. ૩.
દેખિ વિભાંગે સિંહદેવ જનમી જિકા,	માહારા લાલ.
લેઇ નાંખિ વાંધ્યગિરિ વન ખાળિકા;	માહારા લાલ.
નિર્દય પાપીને નહિ કરણા એક ધડી.	માહારા લાલ.
કિસલય કોમળ પત્રે પુન્યથડી પડી.	માહારા લાલ. ૪.
શીતળ પવનનિ લેહેરે સજક થે હતી,	માહારા લાલ.
દુશ્મન ચિંત્યું ન થાય રતિ જસ જગતી;	માહારા લાલ.
એક સગબાં હરણિ તિહાં તવ આવતી,	માહારા લાલ.
કન્યા પાસે પ્રસવ થયો પેટ વેદનવતી.	માહારા લાલ. ૫.
જાણે જાણ્યાં દોય ખાળ મેં સા આજીવવતી,	માહારા લાલ.
ખેહુને ધરી સ્તન નિચિ પડી ધવરાવતી;	માહારા લાલ.
મોહોટાં કર્યાં દોય ખાળ તિણે થાનક રહી,	માહારા લાલ.
કન્યા પુન્ય પસાય થયો બય કો નહીં.	માહારા લાલ. ૬.
હરણ્યાં વાનર ખાળકથું ભેળી રમે,	માહારા લાલ.
વનફળ ખાતી ચોવન પામી તિમ ભમે;	માહારા લાલ.
વન કુંજે ધર શયન વિશાળ શિળા તજે,	માહારા લાલ.
દેખી સંખરી અંગ ધરી પ્રે વલકલે.	માહારા લાલ. ૭.
પાંખિ પશુ સંગે રહે મણ્ડઅથી નાસતી.	માહારા લાલ.
તે તુમે દિરિ દુઃખગ ટોળામે જાવતી;	માહારા લાલ.
કેવળી કેહે અમ પરભવની એ સહોદરી,	માહારા લાલ.

વિદ્યાધર દોષ કેવળીને પૂછે પ્રી.
 સ્થાપિ કહે એ સમકિત પામશે કે નહીં,
 માની વદે આ ભક્ત સમકિત લેશે સહી;
 ખેટ ભણે કુણુ એકનો ધર્મગુરુ થશે,
 મુનિ કહે મુજથી કીર એ શુકથી પામશે.
 ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ એણિ નામ ટાળશે,
 મદનમંજરી મૃમ સુંદરી દોષને પરણશે;
 મદનમંજરી કેવળી એમ મુખથી સાંભળે,
 સત્ય વચન દાદાવું કરણુ મુજ મોકલે.
 તવ સુણુ ઉત્તમ રાજકીર હું નીકળ્યો,
 વન ગિરિ ભમતાં રેવાતટ તસ જઈ મળ્યો;
 મૃગટોળે ભમતી આ દિદિ એણિકા,
 શુક જાણિ મુજથું ધરે પ્રેમ એ બાળિકા.
 બક્ષાબક્ષ વિવેક મણુઅ વ્યવહારમાં,
 જૈન ધરમ સમજાવી સમકિત સારમાં;
 પુરવ ભવની વાત સુણાવી અદ્ભૂતા,
 પદ્મરાય પુત્રિ તું નહીં હરણી સુતા.
 પૂરવ ભવ પતિ વચરિએ વનમાં તજી,
 ભટકે કિશું વનવાસ પશુ બેળાં બજી;
 યોવન વય વહિ જાય અરણ્ય જિમ માલતી,
 આ વનવાસ તજી નર વાસ કરો રતી.
 મદનમંજરિના મેળા કરાવું મોજમાં,
 ગીત વિનોદ તજી થું રહેવું રોજમાં;
 ચંદ્રશેખર પણુ મળશે પુન્ય દિશા બળે,
 કેવળી વચણુ ન જુહું જો મેરૂ ચળે.
 રાજની થઈ રાણિ સુખે સિલા કરો,
 ગુરુમુખ ધર્મ સુણિ પરભવ સફળો કરો;
 એમ સુણિ આ કહે મુજને આ વન સુંદર,

માહારા લાલ. ૮.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૯.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૦.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૧
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૨.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૩.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૪.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.

કાસુ મુળ ફળ પત્ર પડ્યાં લક્ષણ કરું.	માહારા લાલ. ૧૫.
અપળ વિષય ખળ સંગતિ રહેવું લોકમાં,	માહારા લાલ.
વળી સંયોગ વિયોગે વસવું શોકમાં;	માહારા લાલ.
એમ કહેતિ રહે છે પશુમે' નત જે અશું,	માહારા લાલ.
શુક વદે નર તમે પૂછ્યું તે મેં સવિ કહું.	માહારા લાલ. ૧૬.
નૃપ કહે ઉઠશું તુમ સાધર્મિક વંદિને,	માહારા લાલ.
એણીકા ભણે રાજ ન જાવો છંડિને;	માહારા લાલ.
વન તપ કરતાં સમકિતધર આવક મળ્યા,	માહારા લાલ.
જિન પુજન વનવાસ મનોરથ મૂજ ફળ્યા.	માહારા લાલ. ૧૭.
ચપ્પ મધ્યાનની વેળા જળમંજન કરો,	માહારા લાલ.
વન ચૈત્યે આદિશર પૂજા અનુસરો;	માહારા લાલ.
અમે પણ જિન પૂજા કરશું વિધિએ ખરે,	માહારા લાલ.
એમ કહિને મિહુ જણ્યું જે જિન પૂજા કરે.	માહારા લાલ. ૧૮.
નિશિહિ પ્રમુખ ત્રિક સાયત્રિને નીસરે,	માહારા લાલ.
રાજ્ય કીર દરશિત તરૂં ધરમાં સંચરે;	માહારા લાલ.
એણીકા જળ ફળ લાગીને ભેટ જ ભરે,	માહારા લાલ.
ખાનપાન ખિણ વિસમી એણી કિચરે.	માહારા લાલ. ૧૯.
સામુદ્રિક ભણિ તુમ લક્ષણ શુભ દેખીયાં	માહારા લાલ.
લોહચમકપરે મુજ ચિતડાં સંહરિ લિયાં;	માહારા લાલ.
એમ કહિ ભાષા કળા નીતિ શાસ્ત્ર કથાવતી,	માહારા લાલ.
એણીકા તિહાં કીર કુંઝર મન રજતી.	માહારા લાલ. ૨૦.
એણિ કહે તુમ દેશ જાતિ કુળ વંશ સ્યો.	માહારા લાલ.
સાધર્મિક આગે કહેતાં અંતર કિશો;	માહારા લાલ.
કુંઝર ભણે કાશીપતિ પુત્ર પિછાણુજે,	માહારા લાલ.
કેવળી વયણુથિ નામ અમારું જણુજે.	માહારા લાલ. ૨૧.
સુણિ વિસમિત શુક એણીકા આનંદિયાં,	માહારા લાલ.
સમરિ કુંઝરે ત્રિલોચના દેવિ આવીયાં;	માહારા લાલ.
વાત સુણિ વર બૂધણુ વસ્ત્ર મંગાવતી,	માહારા લાલ.
મૃગસુંદરી ધરિ નામ એણીને પેહેગવતી.	માહારા લાલ. ૨૨.
વિરચી વિમાન સરવને લાલે પદમપુરે,	માહારા લાલ.
આગળ જઈ નૃપ પદને શુક વાત જ રે;	માહારા લાલ.

રાજા રાણી સજ્જન સન્મુખ આવીયાં,
 નયનામ્રુ પીતરે પુત્રી નવરાવીયાં.
 ખોળે ઘેસારી માથ હૃદય ભેટી મળે,
 જનમ વિયોગના મેળા ખિણમાં ના વળે;
 માત સુતા જનકાદિક બહુ પરે,
 ત્રિલોચના સમગ્ગવિ લાવે તસ પરે.
 દિગ્ધિ બહુ માન કુંઞરને નૃપ મેળા જમે,
 મૃપ દીપ નૈવેદ્ય સુરીને મન ગમે;
 જનમોચ્છવ કરે ધરધર તોરણ ભેટણાં,
 બંધિખાનાં છોડી દિગ્ધિ દાન જ ધણાં.
 રાજકિર ભરઝમ્ય ભગુરાયને જઈ કહે,
 વાત સુણી શુક મુખથી હરખ ઘણો લહે;
 રાય સુતા લેઈ સાથ પદમપુર આવતા,
 પરમોચ્છવ કરી વરકન્યા ગિદ્ધ પરણાવતા.
 કુંઞરને હય ગય કંચન ગામ બહુ દિયાં,
 દેવિ ત્રિલોચના કુંઞરે વિસરજન ક્રિયાં;
 જળ કરતાં સુરીનું લિહિ ચિર તે મોકલે,
 ત્રિલોચના રતિસુંદરીને આપી ચલે.
 કામદેવ રતિપ્રીતિયું જિમ સુખ વરે,
 કુંઞર ભુગલ વિશાળ તિહાં લીલા કરે;
 પૂરણ બીજે ખંડ એ દાળ અગીઆરમી,
 શ્રી શુભવીરની વાણિ ચતુરને ત્યત ગમી.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જિમ ઇશુ ખંડ, ચંદ્રશેખરનું ચરિત્ર અખંડ;
 શ્રી શુભવિજય ગુરૂં લેલા, બીજે ખંડ તસ શીખ્યે કલેા.

હતિ શ્રી તપાંગકલાધિરાજ મહારક શ્રી વિજયસિંહ સૂરિ-
 સંતાનિય પંડિત શ્રી શુભવિજય પાણિશિષ્ય મૂર્જિય પંડિત હીરવિજય
 ગણિમિર્બિરચિતે ચંદ્રશેખર ચરિત્રે પ્રાકૃત પ્રબંધે કંચુક સહપ્રિયા-
 વાલન કન્યાહરણ વિદ્યામહાજ મદનમંજરી મુગસુંદરી પાણિમહાજ
 વર્ણનો નામ દ્વિતીય સંક્ર: ॥

માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨૩.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨૪.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨૫.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨૬.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨૭.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૨૮.

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

- શ્રી શુભવિજયજી મુજ ગુર, સુરગુર સમ વિખ્યાત;
સમરંતા સુખ સંપન્ને, જપતાં અક્ષર સાત. ૧.
- ખીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂરેણુ હુવો મન રંગ;
ત્રીજો ખંડ કહું હવે, સુંદર શ્રીતા સંગ. ૨.
- જો શ્રીતાજન મંડળી, વક્તા સનમુખ દત્ત;
ચંદ્ર થકી અમૃત ઝરે, કેરવ વન પરત્યક્ષ. ૩.
- મૂરખ શ્રીતા આગળે, વક્તાનો ઉપદેશ;
પાઠક વચણુ સુણિ કરે, પ્રથા ચિત કલેશ. ૪.
- વિપ્ર ભણે પ્રથા તમે, સમજી રવો છો કેણુ;
મુજ પાડુ આરડિ મુઠિં, રખે તુમ પ્રગટે તેણુ. ૫.
- પડિકમણે ઠાઠિ દેવશી, હું પણ ખીમસિ ઠાઠિ;
ઝઘડે પડિકમણા વિના, બિહુ કહે નિજ ધર જાઠિ. ૬.
- અંધા આગે આરશી, કરણ બધિર પુરગાન;
મૂરખ આગળ રસ કયા, એ ત્રાણે એકજ તાન. ૭.
- તિણે નિદ્રાદિક પરિહરિ, સુણજો શ્રીતા દક્ષ;
જાણુ હશે તસ રીઝવું, બાણી ન ભૂલે લક્ષ. ૮.
- એક દિન ભૂગુ નૃપ કુંઅરને, ભણે ભરૂઅચ મહારાજ;
આવો તો વંછિત ફળે, પુન્ય અમારાં આજ. ૯.
- તે સુણી મૃગસુંદરિ કહે, રહેજ્યો પિતરનિ પાસ;
જનમ વિયોગ મટયા પછે, સાસરે કરજો વાસ. ૧૦.
- એમ કહિને સવિ સૈનજી, ભૂગુ નૃપ કુંઅર ચલંત;
રાજ્યકીર પંજર ધરી, ભરૂઅચ પુર આવંત. ૧૧.
- અદનમંજરી વર દેખવા, લોક ધણા હુશિઆર;
તિણે નગરી શણુગારિને, આબ્યા રાજદાર. ૧૨.
- વાસ ભુવન સુરભવનસમ, દીપ્તિ રહેવા તાસ;

હંપતિ તિહાં સુખજર રહે, કરતાં લીલા વિલાસ.	૧૩.
એક દિન કુસુમોદ્યાનમાં, વિજયસેન સુરિરાય;	
સમવસર્પાં મુનિમંડળે, પૂરવધર ઠેઠેવાય.	૧૮.
વનપાળક મુખથી સુણિ, કુંઝર નૃપાદિક જાય;	
સુરિ વંદિ દેશના મુણે, ખેસી યથોચિત ઠાય.	૧૫.

ઢાળ ૧ લી.

(છંદર આંખા આંખલી રે—એ દેશી.)

ધરમ પરમ ગુરૂ ભાખિયો રે, તત્વ રતનત્રયી સાર;	
દુરગતિ પડતાં પ્રાણીને રે, ધરમ પરમ આધાર.	
સુગુણ નર સમર્પે હૃદય મળગર.	૧.
ધરમાવના પશુ પ્રાણિઆ રે, રોળે આ સંસાર;	
સર્ણુ વિહૃણા પરભવે રે, દુષ્ટિઆ દિન અવતાર.	સુગુણ ૦ ૨.
દાનશિયળ તપ ભાવના રે, સમકિત મૂળ વ્રત ખાર;	
મનવચકાએ સેવતાં રે, સ્વર્ગગતિ અવતાર.	સુગુણ ૦ ૩.
દાનાદિક ગુરૂ ભક્તિથી રે, સુખસંપદ શું વિશાળ;	
ચિત્રસેન પદ્માવતી રે, વરિ શિવ વદ્ધ વરમાળ.	સુગુણ ૦ ૪.
ચંદ્રશેખર વિનયે કરિ રે, પુછે પરણુમિ પાય;	
તે પુન્યશાળી કુણુ થયો રે, કહિએ કરિ સુપસાય.	સુગુણ ૦ ૫.
સુરિ બણે આ ભર્તામાં રે, નામે કનિષ્ઠ દેશ;	
વસંતપુર પાટણુ ધણી રે, છે વિરસેન નરેશ.	સુગુણ ૦ ૬.
રતનમાળ રાણી સતી રે રૂપવંતી ગુણુ માળ;	
ચિત્રસેન તસ પુત્ર છે રે, દાતા વીર દયાળ.	સુગુણ ૦ ૭.
ભુદ્ધિસાર મત્રિસર રે, વિનયી ન્યાય મતિવંત;	
રાજકાજ ધૂરંધર રે, ગુણુમાળાનો કંત.	સુગુણ ૦ ૮.
રતનસાર સુત તેહને રે, સાયક શાસ્ત્ર અનેક;	
સુશિક્ષ સત્ય ગુણુ જયો રે, ધરતો વિનય વિવેક.	સુગુણ ૦ ૯.
રાય સચિવ દોય પુજાને રે, પ્રીતિ રાગ વિરોધ;	
નિરંકુશ નૃપ સુત કામે રે, નગરે હિલ્લટ વેશ.	સુગુણ ૦ ૧૦.

- રૂપવંતી પૂર નારિયો રે, રંજન કરતો તાસ;
ધન આપી કીડા કરે રે, લેખ જાય વનવાસ. સુગુણ ૧૧.
- બ્રજ લોક ભેગા મળી રે, વિનવતા જઇ રાય;
ચિત્રસેન ચિત્રક જિસો રે, દુનિયાને દુખદાય. સુગુણ ૧૨.
- પુત્રપરે પાળિ બ્રજ રે, સાહિબ તુમે ધરિ નેહ;
તુમ સુત જગ હનમાદથી રે, રહિએ કિણિપરે ગેહ. સુગુણ ૧૩.
- સુશિ નૃપ વચન સુધારસે રે, સિંચિ વિસજ્યાં તેહ;
ચિંતે નૃપકુળ બાજળે રે, મશિ કુર્વક સુત એહ. સુગુણ ૧૪.
- રહિયત ઉદવેગે કરી રે, જાય વિદેશ નિદાન;
કંચનને શું કિજિએ રે, જેહથી દૂરે કાન. સુગુણ ૧૫.
- આવ્યો કુંઝર નૃપ આગળે રે, ખેઠો કરિય પ્રણામ;
બીડાં ત્રણ અવળે મુખે રે, રાજ આપે તામ. સુગુણ ૧૬.
- ચિત્રસેન વિરમય લહે રે, એહ કિશ્યો ઉતપાત;
ચિંતા ચિતમાં વ્યાપતી રે, જાણે વજરનો ધાત. સુગુણ ૧૭.
- રાય કૃતાંત સમો કહો રે, રૂઝો કરત વિનાશ;
એમ ચિંતિ બીડાં મહીરે, પોહોતો જનની પાસ. સુગુણ ૧૮.
- બીડાં ત્રણ તાતે દીપાં રે, શું કરવું હવે કાજ;
મા કહે દૂરે ટળો રે, તુમથી ગઇ અમ લાજ. સુગુણ ૧૯.
- એમ કહિ અંગજ મોહથી રે, રત દિએ તસ સાત;
સંખળ દેખ માતા કહે રે, રેહેશો નહિ પરભાત. સુગુણ ૨૦.
- ખડગ ઢાલ લેઈ નિકળ્યો રે, ચરણ નની નિજ માત;
મિત્રને મળવા કારણે રે, રતસાર ધર જાત. સુગુણ ૨૧.
- ત્રિજો ખડે એ કહી રે, ઢાળ પ્રથમ રસ લેશ;
શ્રી શુભવીર કુંઝર તણો રે, પુન્ય ઉદય પ્રદેશ. સુગુણ ૨૨.

હોહરા,

વાત સુણાવિ મિત્રને, કહે જમણં પરદેશ;
ભુજબગથી લક્ષ્મી લાડી, કરશું સકળ વિશેષ.
મુજ અવગુણ દેખી કરી, તાતે ન રાખ્યો હજૂર;

વ્યાધી વ્યસની વિપધરા, માગજીથી સવિ દૂર.	૨.
આજ નિશાએ ચાલશું, સુખભર રહેજો આંહિ;	
સુખ માતાની સેવના, કરજો નિત ઊર્જાહિ.	૩.
સ્તનસાર એમ સાંભળી, બોલે થઈ ઉગ્રમાળ;	
મિત્ર વિયોગે દેહ એ, ધરિએ કેતો કાળ.	૪.
સુખ દુખ માંહિ સખામ જ, તે જગ મિત્ર કહાય;	
તુમ સાથે અમે આવશું, દેહ જિહાં તિહાં જાય.	૫.
કાર્યકાર્ય વિચારણા, કરવી મિત્રને કામ;	
પ્રીત કરીને જલાંજલી, દેશું સ્નેહને નામ.	૬.
ખિહુ જાણુ એક મતો કરી, નિશિએ નિકળિયા દોય;	
શાબ્દ શુકુન શાસ્ત્રે કહ્યાં, તે પણ સુંદર દોય.	૭.

ઢાળ ૨ છ.

(તમે વસુદેવ દેવકીના જયાજી લાલજી લાડકડા—એ દેશી.)

બણો શાસ્ત્રે શુકુન વિચાર છ, ચતુરો ચિત એતો.	
સુણો લેશ થકી અધિકાર છ; ચતુરો ચિત એતો.	
પ્રાપય વીસર્જય ગરજ છ, ચતુરો	
સુણે જનએ નિમુચ નિગરજ છ. ચતુરો	૧.
કરી ભાલિ શબ્દ એ રૂડા છ, ચતુરો	
વદે ત્રિપરિત સાતએ ભુંડા છ; ચતુરો	
તેલ મર્દન વમન મુંડાવે છ, ચતુરો	
કરી મૈથુન રોતો જાવે છ. ચતુરો	૨.
મજ પય મધ તક ને દારૂ છ, ચતુરો	
તેલ ખામ ગામ ન ધારૂ છ; ચતુરો	
પન્નગ દેખી મંજાર છ, ચતુરો	
કરિ કલહ રજુસ્વાળા નારિ છ. ચતુરો	૩.
ધર બળતે વૃષ્ટી અકાળ છ, ચતુરો	
શબ સુતક અ પેટ બાળ છ; ચતુરો	
કરિ સ્નાન રીસ મન ધારિ છ, ચતુરો	

કરિ આક્રમ્ય નારિને મારી જી,	ચતુરો ૪.
કહે કાષ્ઠ જશો કિહા ખાસ્યો જી,	ચતુરો ૦
વળગે વચ્ચે નવિ જાશો જી;	ચતુરો ૦
કંટક ભાગે પગ ઠેસ જી,	ચતુરો ૦
મળે સનમુખ વિરઝે વેશ જી.	ચતુરો ૫.
જાય અન્ન તજી થઈ સુરો જી,	ચતુરો ૦
ધર ઝોતજી મેહેલી અધુરોજી;	ચતુરો ૦
કેશ છૂટે નગન ને યોગી જી,	ચતુરો ૦
ઇંધણુ ભૂખ્યો ને રોગી જી.	ચતુરો ૬.
અંધ કૂચળ વંધ્યા કાણો જી,	ચતુરો ૦
દિજ ઘોળિ ને કુળ દિણો જી;	ચતુરો ૦
સનમુખ આવતાં જુડા જી,	ચતુરો ૦
હવે શુકન કહીશું રૂડા જી.	ચતુરો ૭.
કુંભ કન્યા દધિ ફળ ફૂલ જી,	ચતુરો ૦
કટીસત નારી અતુફળ જી;	ચતુરો ૦
વચ્ચે સંયુત ગો મલ મંસ જી,	ચતુરો ૦
કરિ તુરગને રથ પરસંસ જી.	ચતુરો ૮.
નિર્ધૂમ અગનિ સિદ્ધ અન્નજી,	ચતુરો ૦
ધવજ મજ યુગલ અવિપન્નજી;	ચતુરો ૦
વેશ્યા માટી ચૂર ભુપ જી,	ચતુરો ૦
નાપિત કર અરિસો અનુપ જી.	ચતુરો ૯.
કર દંડ જૈન મુનિ વેશ જી,	ચતુરો ૦
પંચ પરમેષી નિવેશ જી;	ચતુરો ૦
ખરશામ ચડી વામ જોલે જી,	ચતુરો ૦
કૌશિક વાયસ શિયાળે જી.	ચતુરો ૧૦.
પરભાતે તેતર વામ જી,	ચતુરો ૦
અપરાહને દક્ષણ હામ જી;	ચતુરો ૦
ચીજડી કપિદક્ષણ વાચા જી,	ચતુરો ૦

તિમતીસ ચાસ પણ સાચા જી.	ચતુરો ૧૧.
મૃગ દક્ષણ શુભ પ્રભાતે જી,	ચતુરો ૦
સંધ્યાએ કામાં જાતે જી;	ચતુરો ૦
એક છીંકા કુતર કાન જી,	ચતુરો ૦
ગામ જાતાં ન મળે ધાન જી.	ચતુરો ૧૨.
શુદ્ર ધગ દોય વેશ્યા નાર જી,	ચતુરો ૦
નવ નારી ને ક્ષત્રિ ચાર જી;	ચતુરો ૦
ત્રણ બ્રાહ્મણ ભેગા જાવે જી,	ચતુરો ૦
ફરિ નિજ ઘર વાસ ન આવે જી.	ચતુરો ૧૩.
દોય મિત્ર શુકન શુભ દેખિ જી,	ચતુરો ૦
ચાલ્યા વર પંથ ગવેખિ જી;	ચતુરો ૦
દિન કેતે અટવી પોહોતા જી,	ચતુરો ૦
સંધ્યાએ તરતળ સુતા જી.	ચતુરો ૧૪.
નૃપ સુત શ્રમ નિદ્રા લાગે જી,	ચતુરો ૦
નિશિ રત્નસાર તિહાં જાગે જી;	ચતુરો ૦
દેવગીત સુણી મન લાવે જી,	ચતુરો ૦
પછે કુંઞરને તેહ જગાવે જી.	ચતુરો ૧૫.
કહે કુંઞર રહો મિત મહાં જી,	ચતુરો ૦
દેવ ગાય જશું અમે તિહાં જી;	ચતુરો ૦
મંત્રિ ભણે ભય નિશિ વેળા જી,	ચતુરો ૦
આપણ બિહુ જમએ ભેળા જી.	ચતુરો ૧૬.
નદીં ભય ક્ષત્રિની જાતે જી,	ચતુરો ૦
કહી કુંઞર ચલ્યા દોય રાતે જી;	ચતુરો ૦
આદીશ્વર ચૈત્યે આવે જી,	ચતુરો ૦
જાહાં કિન્નર સુરગિત ગાવે જી.	ચતુરો ૧૭.
અઢાધ ઝોછવ મન સાચે જી,	ચતુરો ૦
સુર સુરી સંગિતબદ્ધ નાચે જી;	ચતુરો ૦
ત્રિધિયુક્ત પ્રભુને નમિને જી,	ચતુરો ૦

સાધર્મિક વિનય કરિને જી.	ચતુરોં ૧૮.
દોન બેઠા દેવ વિચારે જી,	ચતુરોં
મંડપે એક પુતળી બાસે જી;	ચતુરોં
રૂપે રંભા અવતારે જી,	ચતુરોં
મોહ પામ્યો રાજકુમાર જી.	ચતુરોં ૧૯.
ગયા દેવ તે પાછલી રાતે જી,	ચતુરોં
કુંભર ન ચાલે પ્રભાતે જી;	ચતુરોં
જેતાં તૃપ્તિ નવિ હોવે જી,	ચતુરોં
ભણે મિત્ર કિશું રૂપ જોવે જી.	ચતુરોં ૨૦.
કહેશો કુણુ રંભા નારિ જી,	ચતુરોં
ધડી પુતળી જસ રૂપ ધારી જી;	ચતુરોં
તે કન્યા મુજ પરણાવો જી,	ચતુરોં
નહિને ચય કાષ્ટ રચાવો જી.	ચતુરોં ૨૧.
નિત્રજપે કિશું આ જોસો જી,	ચતુરોં
ચીતમાં કંઈ વાત ન તોસો જી;	ચતુરોં
ભરો નભકળ લેવા ખાચ જી,	ચતુરોં
મેરૂ શિખર પસાર્યો હાથ જી.	ચતુરોં ૨૨.
ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ જી,	ચતુરોં
ખંડ ત્રિજો બીજી ઢાળ જી;	ચતુરોં
મળે પુન્ય ઉદયની વેળા જી.	ચતુરોં
શુભવીરને વંછિત મેળા જી.	ચતુરોં ૨૩.

હાહાર.

ધણે અવસર વનખંડમાં, ચઉ નાણુ મુનિરાય;	
રયાણુ રહ્યા જાણી કરી, બિહુ જમ વંદે પાય.	૧.
ધર્મ સુણી નમિ વિનયથી, પૂછે મંત્રિ તામ;	
કુણુ કન્યા અનુમાનથી, એ પુતળીનું કામ.	૨.
મુનિ જપે કંચન પુરે, વિશ્વ કરમ અવતાર;	
ગુણસિરિ નારીશું રહે, શુણ્દત એક સુત્રધાર.	૩.

તસ લઘુ નંદન પાંચમો, ગુણવંત સાગર નામ;
જૈન ધરમ રાતો સદા, સકળ કલાતું ધમ;
પતિ ચિંતાનુમામિતી, કામિનિ છે તસ શ્યમ;
પતિવ્રતા વ્રત ધારણી, સત્યવતી સુવિવેક.

૪.

૫.

ઢાળ ૩. ૯૭.

(હારે હું તો જળ ભરવાને ગઈંતી યમુના તીરે જો—એ દેશી.)

હારે હવે રતનપુરે પદારથ રાજા નામ જો,
તસ પદાવતી ખેટી પેટી ગુણ તણિ રે લો;
હારે ચોસઠ કળાગમ વરસતી સરસતી ઢામ જો,
ચરણ તણિ ચંચળતા ગઈ નયણાં ભણિ રે લો.
હારે નિજ ઉદર અલધુત. ગઈ કુચ દોય ઉતંગ જો,
રમત ખેલ વિરમી રમર ક્રિડા મન વશી રે લો;
હારે લઘુ બાળ કાળ હારિ લાજ ધરી ઉછરંગ જો,
વિનિમય યોવન વય વિકસી વલ્લિજિહ્વિ રે લો.
હારે એક દિવસે રાજકચેરી માંડી તેહ જો,
ધરિ શણગાર જનક અંકે ઊપવેશતી રે લો;
હારે નવ યોવન દેવી રાય ધરી બહુ નેહ જો,
ચિતે મુજ પુત્રી સમ કુણ હોશે પતિ રે લો.
હારે કુળ શીલ રૂપ વય વિદ્યા દેહ સનાથ જો,
સાત ગુણે વર જોઈ નિજ દેહ સતા રે લો;
હારે પરદેશી નિરધન રોગી મૂરખ સાથ જો,
મોક્ષાર્થિ સુરને ન દીયું એ અફળતા રે લો.
હારે પુત્રી ગુણ રંજિત નૃપસુત રૂપ અનેક જો,
ચિત્રપટે મંગાવી સખિયોશું સુખે રે લો.
હારે તે કુંભરી દેખી માને સહ અવિવેક જો,
સ્નિગ્ધ ધટે નવિ ભેદે જળ તિમ નવિ રૂપે રે લો.
હારે એમ રૂપ નિભંચી બહુ વર કેયું તેહ જો,
પુરુષ દેવણી અહ તેહની પદાવતી રે લો;

૧.

૨.

૩.

૪.

૫.

- હારે તવ રાણી દુખજર રોતી નંદની નેહ જો,
સજ્જન સાથે દુખ ધરતો વળિ જૂપતિ રે લો. ૬.
- હારે કંચનપુરથી સાગર નામે સુતાર જો,
નિજ નારિશું યાત્રા કરણ આવતો રે લો;
હારે શ્રી શાંતિનાથની પૂજા કરિ વિસ્તાર જો,
વંદન કરિ કાશિસચને ભાવન ભાજતો રે લો. ૭.
- હારિ તિથિ વેળા પદ્માવતી કન્યા સવિ સાથ જો,
આગળ બટ નર વેષ ધરી નારી તણા રે લો;
હારે હક હકારવ કરતા નરને અસિ હાથ જો,
ભય પામિ દિશિ ચારે નર નાહા ધણા રે લો. ૮.
- હારે તવ સૂત્રધાર અધારી મધ્ય પદ્મ જો,
સા દેખી વ્યામોહ્યા તે ચિંતા કરે રે લો;
હારે સુરનાગ ખેચર કન્યાથી અધિક એ દીઠ જો,
વિધિએ રૂપ બનાવ્યું પણ દુષણ ધરે રે લો. ૯.
- હારે ચંદ્ર પુરુષ દ્રેષણી તિણે નિર્થક અવતાર જો,
પુત્ર વિના કુળ દિપક વિણ મહિર યથા રે લો;
હારે વિણ રાગ નગરી શશી વિણ નિશિ અધાર જો,
કંત વિના સ્ત્રિ રૂપવંતિ શોભે તથા રે લો. ૧૦.
- હારે પદ્માવતિ જિન વંદિને ગદ્ય નિજ ગેહ જો,
સાગર પણ યાત્રા કરિ નિજ નગરે ગયો રે લો;
હારે તિણે પૂતળી કાંધી પદ્માવતિ સમ એહ જો,
જાની વયણ સુણિ ચિત્રસેન હરખિત થયો રે લો. ૧૧.
- હારે તવ મંત્રિ મુનિને પુછે એ મુજ મિત્ર જો,
વિણ દિઠ એ ઉપર રાગ દીશા ધરે રે લો;
હારે જાંબે મુનિ સુણિએ પૂરવ ભવ વિચિત્ર જો,
ભવ પલટાએ રાગ દીશા નવિ આશરે રે લો. ૧૨.
- હારે આ હારતે ચંપાપુરિ એ દ્રાવિડ દેશ જો,
તિહાં ચંપા જન તરે રૂળ પત્રે અલંકરે રે લો;

- હરિ તિહાં રમતા ચક્રવા સારસ હંસ વિશેષ જો,
કમળે શોભિત સરોવર નિર્મળ જળ ભર્યું રે લો. ૧૩.
- હરિ એક દિવસે તિહાં કાઠકે સારથવાહ જો,
સરતીરે મધ્યાને સાથરયું જિતરે રે લો;
હરિ કરિ સ્નાન સરોવર જિન પુજી ગિચ્છાહ જો,
ભોજન વેળાએ અતિથિ મન સાંભરે રે લો. ૧૪.
- હરિ જેતાં ગોચરિએ માસ તપે અણુગાર જો,
વિનય કરિ તેડિ ભક્તિ પડિલાભતાં રે લો;
હરિ તરૂં જીપર ઝેઠાં હંસી હંસ તે વાર જો,
દેખિ અનુમોદન શુભ પુન્ય જીપાવતાં રે લો. ૧૫.
- હરિ તે હંસી આસન પ્રસવા જાણિ હંસ જો,
તે વનમાં વડ ઉપર કદિ માળો રહે રે લો;
હરિ ઇંડાં કવિ સેવિ બાળ થયા દોય હંસ જો,
ચુલુ લાવિ પોખંતાં રાગ ધણો વહે રે લો. ૧૬.
- હરિ તેહવે દાવાનળ આલે વન દાહંત જો,
તાપાકુળ થઇ હંસ તે હંસલિને કહે રે લો;
હરિ જળ કારણ જા તું હું બાળક રાખંત જો,
હંસિ ભણે માતા વિણુ બાળક નહિ રહે રે લો. ૧૭.
- હરિ હું રાખું છું જળ લાવો એમ સુણિ તેહ જો,
સર જઇ ચંચુ ભરિને હે મારગે વહે રે લો;
હરિ તાપાકુળ હંસિ ચિતે નર નિસ નેહ જો,
મૂજ મુકિ નાહો કાયર તે કિમ રહે રે લો. ૧૮.
- હરિ નિર્દય પાપી જગ પુરૂષની જાતિ અશેષ જો,
મુખ નવિ જેવું પડશે આ ભવ પરભવે રે લો;
હરિ ચિંતવતાં લાગિ અગનનિ આળ વિશેષ જો,
માળો બળતાં ત્રણ તણાં મરણુ જ દુવે રે લો. ૧૯.
- હરિ કરિ દાન પ્રશંસા મુનિ દર્શનપર ભાવ જો,
રતનપુરે વૃષ પુત્રી થઇ પદ્માવતી રે લો;

હારિ પછી આવ્યો હંસ તે દેખી બળીયાં દાવ જો,
સુત નારિ અતિ રાગે છાતી ફાટતી રે લો.
હારિ મુનિ દર્શન દાન પ્રશ્નસાથી મરી તેહ જો,
રાજકુંવર તું ચિત્રસેન નામે થયો રે લો;
હારિ છે ત્રીજી ઢાળ તે ત્રીજે ખડે એહ જો,
શ્રી શુભવીર મુનિ જ્ઞાનિ જગમાં જયો રે લો.

૨૦.

૨૧.

દોહરા.

મુનિ મુખ પૂરવ સુષ્ટિ, જાતિ સ્મરણુ લહંત;
હરખિત થઇ ચઢી નાણુને, પુનરપિ એમ પુછંત.
કિમ મળશે પદ્માવતી, મુનિ કહે પટરૂપ દેખ;
કરત ઇહાપો પામશે, જાતિ સ્મરણુ વિશેષ.
તવ મળશે પદ્માવતી, રૂળશે વંછિત કામ;
મુનિ વાણુ અમૃત સમી, સાંભળી ઉઠ્યા તામ.
ચિત્રસેન કહે સચિવને, પરણુતું કિણિપરે થાય;
તે વદે રતનપુરે જઇ, કરશું સર્વ ઉપાય.
એમ નિશ્ચય કરિ ચાલિયા, જોતા કૌતક સાર;
દિન કેતે બિહુ આવિયા, રતનપુરીને ખાર.
વાપિ રૂપ તડાગ વર, દેવાલય નરનાર;
વન તરે વાડિ વિલોકતાં, પોહોતા નયર દુવાર.
સંધ્યા સમયે ખારણે, સૂરધન જય પ્રાસાદ,
એકાંતે સૂતા બિહુ, પામિ ચિત્ત આદહાદ.

૧.

૨.

૩.

૪.

૫.

૬.

૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સત્તરમું પાનનું થાન—એ દેશી).

ધનંજય ચૈત્ય વિશાળ, ફરતું વનખંડ રસાળ;
શુકકેકી રમે સહ બાળ હો લાલ.
પુન્ય ઉદય ફળ જોજો. એ આંકણી. પુન્ય.
કાળી ચૌદશની રાતે, દોષ મિત્ર કરંતાં વાતે;
રજનિ દોષ પ્રહર તે જાતે હો લાલ.

૧.

૨.

ભુત વ્યંતર ને વેતાળા, યક્ષ દેવી કિંનર ભોળા;		
માસ માસે મળે તિહાં મેળા હો લાલ.	પુન્ય.	૩.
તે રાત્રે નાટક થાવે, વિજ્ઞાનાદ મૃદંગ બજાવે;		
ગિત ગાન મનોહર ગાવે હો લાલ.	પુન્ય.	૪.
દેખિ કાતકને કુમાર, ધરિ ધીરજ કર ઝરવાલ;		
જર્ઘ બેઠા દેવ વિચાલ હો લાલ.	પુન્ય.	૫.
લહિ વિરમય સૂર પરિવાર, કુણુ અદ્ભુત રૂપ કુમાર;		
મોહો મોહિ પુછે તે વાર હો લાલ.	પુન્ય.	૬.
ધનંજય કરે પ્રકાશ, અતિથિપણે અમ ધર વાસ;		
પરજ્યાગત કરવી તાસ હો લાલ.	પુન્ય.	૭.
પાણી વાણી મધુરાસન, વણિ આદર સાથે અન;		
એ દિને ચાર રતન હો લાલ.	પુન્ય.	૮.
ભક્તિ માણસ ધર લાખિ, નહિ દેવને એ કાંઈ દાખિ;		
પણુ શક્તિ યથારથ આપિ હો લાલ.	પુન્ય.	૯.
ચર્ચતુષ્ઠ ધનંજય બોલે, સુણો કુંઆર નહીં તુમ તોલે;		
પણુ માગો ઇચ્છા અમૂલે હો લાલ.	પુન્ય	૧૦.
અમ યક્ષનું વયણુ સુણિને, થઈ બોલો કુંઆર નમિને;		
તિહાં બોલે મધૂ રસ લીને હો લાલ.	પુન્ય.	૧૧.
આજજન્મ સફળથયો મારો, આજનોદિન સફલોસારો;		
દોઢા દેદાર તમારો હો લાલ.	પુન્ય.	૧૨.
તેથી અધિકું શું માગું, તુમ ચરણે મુજ ચીત લાગ્યું;		
તુમ દરશનથિ દુઃખ લાગ્યું હો લાલ.	પુન્ય.	૧૩.
સૂર તૂક્યો કહે વર લેજ્યો, મુજ વયણુ પસાએ બેજો;		
સંત્રામે વિજય તુજ હોજ્યો હો લાલ.	પુન્ય.	૧૪.
વર પામી કુમર તે આવે, નિજ મિત્રને તરત જગાવે;		
પછે સધળી વાત સુણાવે હો લાલ.	પુન્ય.	૧૫.
દેવ દેવી નિજ ધર જાત, રજનિ ગઈ દૂર પ્રભાત;		
અદ્રટે દોય મિત્ર પ્રયાત હો લાલ.	પુન્ય.	૧૬.

- નૃપ નગરે પડક વળવે, નર જે કાઠ દક્ષ કઢાવે;
મુગ નંદનને સમજવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૭.
- મંત્ર યંત્ર ને તંત્ર બનાવે, નર દૂષીપણું છંડાવે;
તસ રામસુતા પરણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૮.
- વળિ રાજ અરધ તસ દેશે, જગ માહે સૂઝસ વરસ્યે;
મન વંછિત મેળા લેશે હો લાલ. પુન્ય. ૧૯.
- કોઠ પડક જી નહી લોક, નિત્ય પડક વળવે શેક;
રાગન મન ધારતો શોક હો લાલ. પુન્ય. ૨૦.
- ચિત્રસેન તે પડક સુશિને, નિજ મીત્રસુ વાત કરીને;
વળિ જ્ઞાની વયજી સમરીને હો લાલ. પુન્ય. ૨૧.
- ચિત્રકારને ધર દોય જાવે, એક પદે રૂપ કરાવે;
યન સરવર પંખિ મેળાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૨.
- વડ ઉપર પંખિ માળા, હંસ હંસલી બાળક ચાળા;
ફરતી લગી દીવની જાળા હો લાલ. પુન્ય. ૨૩.
- રહી હંસી બાળની પાસે, ગયો હંસ ઉદકની આસે;
પડિ સા દવમાં શિશુ ત્રાસે હો લાલ. પુન્ય. ૨૪.
- હંસચાંચ ભરી જળ આવ્યો, પ્રિયામરણે મોહે મુઝાવ્યો;
જાતિ ફાટિ સિખિ જંપાવ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૨૫.
- ચિત્રપટે સવિ આલેખી, દેખાવે લોક વિશેષી;
કરે વાત સકળ જન દેખી હો લાલ. પુન્ય. ૨૬.
- કુંભરિની સખિયો આવે, જોધને તસ વાત સૂણાવે;
પદ્માવતિ શીઝ ધુણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૭.
- દારીને કહે ધડાં લાવો, નર દોય સુપદ દેખાવો;
મુજને જોવા મન લાવો હો લાલ. પુન્ય. ૨૮.
- સુશિને સખિયો તિહાં જાવે, ભણે સ્વામિની તુમને તેડાવે;
કહે સા લયમાં કુજી આવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૯.
- વહેદાસી લય નવિ ધરશે, ચિત્રસેન સુશિ મન હરશે;
ગયો કુંપની પાસે તરશે હો લાલ. પુન્ય. ૩૦.

પદ્માવતિ પાસે આવે, સખિ હરને પદ દેખાવે;	
જેતાં મનમાં લય લાવે હો લલ. પુન્ય.	૩૧.
ચિત્રસેન શું નજર વસાવે, ચિતે નર ખેડે એ ખોવે;	
પરભવને રાગે જોવે હો લાલ. પુન્ય.	૩૨.
પણ ચિત હરયું પદ સાથે, હંસ હંસલી જાળ સંગાથે;	
વન દાવ જૂઝે ધરિ હાથે હો લાલ. પુન્ય.	૩૩.
ચિતે આમેં કિહાં દીહું, જોઈએ તિમ લાગે મીહું,	
હંસ હંસી ચરીત ઉકિહું હો લાલ. પુન્ય.	૩૪.
લહી મુઝાં નયણાં મીઝે, દોય બયથી નાહાકા નીઝે;	
સખિયો શીતળ જળ સિંચે હો લાલ. પુન્ય.	૩૫.
મુઝાં વણિ સખિયો ટેળે, લહિ જાય શરણુ એમ ખોલે;	
જગ નહિં એ પુરૂષને તોલે હો લાલ. પુન્ય.	૩૬.
જે દેખી મનહું હીસે, પદધર નર તે નવિ દીસે;	
ધહાં લાલે વિસવાવિશે હો લાલ. પુન્ય.	૩૭.
જોઈ સધળે દેહેણી દારી, પદ આપી ગયો તે નાશી;	
મુણિ સા જે ચિત વિમાશી હો લાલ. પુન્ય.	૩૮.
ખંડ ત્રીજે નર ખેડે જાવે, ઢાળ ચોથી સરસ કહાવે;	
શુભવીર જાન રસ ગાવે હો લાલ. પુન્ય.	૩૯.

દોહરા.

કુમરી વિગાળે ચિત્તમાં, અહો જગ પુરૂષ દયાળ;	
ચાંચે બરી જગ લાવીયો, જીવાડણુ મુજ બાળ.	૧.
તણુ મૃતમ દેખી કર્યો, પાવક જંપાપાત;	
હું નર ખેડ કરી મુઝ, પણુ નર જગ વિખ્યાત.	૨.
હંસ જીવન ધર હરો, જાણું છું મતિ સાર;	
નહિતો પરભવ ચિત્ર એ, કાણુ દેવે ચિત્રકાર.	૩.
મુજ ચિત જો એ કિહાં ગયો, મુજ મનમાં ન સહંસ,	
સખિયો લાલો એહને, પુછો તસ કુળ વંશ.	૪.
પરદેશીશં જાનરી, કહે સખિ તુમ ન કરીશ;	

- આવ્યો તિમ જલે મળી, જીભી હાથ ખસીસ. ૫.
 એવા ધૂર્ત જગત ફરે, કરતા નવ નવા વેશ;
 તુમ સમ આજર્વ પામિને, જૂઠું દિવ્ય ઉપદેશ. ૬.
 ધૂર્તનું મૃતક ન વિસરસો, તે જીવર એક વાત;
 સાંભળતાં મતિ ઊલસે, દોષ ન કબહિ નિધાત. ૭.

ઠાળ ૫ મી.

(વાહાણોજ વાય છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

- જૂઠો મીઠો સંસારમાં રે, સાચો જગમાં ન સૂઝાય;
 માન પરીક્ષક સાચને રે, જૂઠો જૂઠાને ગાય. જૂઠો. ૧.
 વ્યવહાર પથે સમાચરે રે, ન કરે તે જૂઠનો સંગ;
 ધૂરત પાપે પેટ જ ભરે રે, તસ જૂઠા સાથે રંગ. જૂઠો. ૨.
 વેશ્યા ચોર ને વાણિયા રે, પરદારક ને છૂતકાર;
 સ્વાર્થિ ધૂર્ત નિદ્રાળુઓ રે, એ જૂઠ તથા ભંડાર. જૂઠો. ૩.
 ધુરત વાત મીઠી કરે રે, પાડે પેહુલો વિશ્વાસ;
 હપડા માંહે પેશી કરી રે, જા્ય દેછ પછે ગળે પાસ. જૂઠો. ૪.
 ખારોદકે તૃપ્તિ નહી રે, જૂઠ ધુરતની વાત;
 સુણતાં ધર્મ ફરે કરે રે, વળિ ધન જીવિતનો ધાત. જૂઠો. ૫.
 બાળક ચોર ને પારધિ રે, ગાંધી નૃપ નાગ ને તીડ;
 વેશ્યા વૈદ્ય ધૂર્તાંતિથિ રે, નવિ જાણે પરની પીડ. જૂઠો. ૬.
 સુર્યપુરે રતનાગર રે, નામ શેઠ અતિ ધનવંત;
 અંગજાએક વિમલાભિષ રે, એક દિન દોષ વાત કરંત. જૂઠો. ૭.
 શેઠ વદે બહુ ધન આપણે રે, જે જાણે ચોર ને રાય;
 વળિ પિત્રાઈ ચાડી કરે રે, એક દિવસે સમુળું જાય. જૂઠો. ૮.
 તે માટે એકાંતે જઈ રે, ધન ગોપવવું ધટમાન;
 દ્રવ્ય વિના રામચંદ્રને રે, વશિષ્ઠ દિવ્ય અપમાન. જૂઠો. ૯.
 એમ ચિંતી પુત્ર પિતા મળી રે, ધન લેછ ગયા સમશાન;
 ધન ગાડંતાં કહે પૂતને રે, કરો નજર થઈ સાવધાન. જૂઠો. ૧૦.
 મધ્ય નિશીની વેળા ગઈ રે, નરિ કરંશો શૌર બકાર;

- પરધન લેવા ફરતા ધણા રે, જગ ધૂર્ત ઘૂત ન ચોર. જૂઠો. ૧૧.
- તવ સુત આરે દિશિ જોવતો રે, નર સુતો દીઠો ઝીક;
બોધાબોધે પશુ બોધ્યો નહીં રે, પગ ઝાલી તાણ્યો છેક. જૂઠો. ૧૨.
- પશુ તે સાસ ધૂંટી રહ્યો રે, તવ જાણ્યું મૃતક નીદાન;
શેઠ કલાથી ખડ્ગે કરી રે, કા પ્યાં તસ નાક ને કાન. જૂઠો. ૧૩.
- પુત્ર પિતા ધન દાટતાં રે, અહીં નાણુ કરીશ વિશેષ;
મંદિર જઈને સૂતા બિહુ રે, ન રહિ શાંકા લવલેશ. જૂઠો. ૧૪.
- પાછળ ધૂર્તે ધન કાઢાડિયું રે, ચિંતે ગયા નાક ને કાન;
પશુ જો દ્રવ્ય ધરમાં હશે રે, તો કરશે જગત બહુ માન. જૂઠો. ૧૫.
- કાળો કાણો ને કુબડો રે, જો નર અલંકરિયો આથ;
જગ કહે બાધ સોહામણા રે, પગ પગ નર ઝાલે હાથ. જૂઠો. ૧૬.
- ધન સવિ લેધ નિજ ધર ગયો રે, વિલસ્યે વેશ્યાદિક સાથ;
મેળા ખેળા કરતો ફરે રે, ધણા મિત્ર તે વલગ્યા હાથ. જૂઠો. ૧૭.
- એક દિન શેઠ ધન કાઢાડવા રે, ગયા સુતશું લેવા રોક;
ખાલી ખાડો દેખી કરિ રે, દોષ મૂકે મોહોટી પોક. જૂઠો. ૧૮.
- લહિ મૂર્છા વળી રોધ કરી રે, આગ્યા નિજ ગેહે રાત;
વાહાલી નિદ્રા ગઈ વેગળી રે, ચિંતાએ થયો પરભાત. જૂઠો. ૧૯.
- બિહુ જણુ ધારી નિરણુય કિયો રે, નાક કાન ગયાં તે ચોર;
એહ નિશ્ચાનીએ ઝાલવો રે, નવિં કરવું અવશું જોર. જૂઠો. ૨૦.
- નગરે જોતાં ગણીકા ધરે રે, દીઠો વિલસંતો તેહ;
મહિપતિ માણસે ઝાલિઆ રે, મળી કાધીનિશ્ચાનીજેહ. જૂઠો. ૨૧.
- ભૂપ બણે ધન કિમ લિયું રે, હસિ બોલે રાય હજૂર;
શેઠની પાસે મેં ધન લિયું રે, આપી કિંમત બરપૂર. જૂઠો. ૨૨.
- રાય કહે તેં શું આપિયું રે, કહે મેં દિયાં નાક ને કાન;
તેજે પાછા મુજને દીએ રે, કરિ દેવહતાં તે સમાન. જૂઠો. ૨૩.
- તો શેઠને ધન પાછું દિયું રે, નથી બીજી કાંઈ ભૂલ્ય;
વાત સુણી નૃપ બોલિઆ રે, હુઆ ધૂર્ત તમે દોષ તુલ્ય. જૂઠો. ૨૪.
- શેઠ ગયા નિજ મંદિરે રે; ગયો ધૂર્ત વેશ્યા ગેહ;

ધૂર્ત વાત સુણિ સ્વામિની રે, પટધરસ્યું ન ધરશે નેહ. જૂઠો. ૨૫.

વાત વીનોદ અચરિજ બરો રે, ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ;

ત્રિજે ખડે એ પાંચમી રે, શુભવીરે વખાણી ઢાળ. જૂઠો. ૨૬.

ઢાહરો.

કુંઝરી કહે સખિ સાંભળો, વાત કહી તેં સાર;

પણ જાણ્યાવિણ શું કરે, મુજ મન કેરો વિચાર. ૧.

ધૂરત તો ફરતા ધણા, ધૂતે બાલિશ લોક;

સજ્જન રવિદર્શન વિના, મુજ ન હશે ચિત કોક. ૨.

નારિ ચરિત્રની આગળે, ધૂર્ત કળા અપ્રમાણ;

મહિલાએ મહિતળ વચે, રોળ્યા જાણુ અજાણુ. ૩.

તેમાં પણ સુશિલા સતિ, બુદ્ધિવતી જે નાર;

કનક કસોટીશે ધસે, વરણુવતાં સંસાર. ૪.

જિમ જગ રૂપવતિ સતિ, ધૂર્તાદિક સંયોગ;

યોગિ કર્યા જણુ ચ્યારને, આપ વરી સુખભોગ. ૫.

કહે સખીયો અમને કહો, બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર;

પદ્માવતિ વળતું કહે, તેહ તણો અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સખરમેં સખરી કણુ જગતકી મોહની—એ દેશી.)

સુણુ હો સખિ લખી વાત પુરાણી પ્રથમેં,

સતિ કુમતિ ભેદ વિનોદ બડા ગુણુ પંથમેં; હાં હાં બડા ગુણુ પંથમેં,

મેરી જાન બડા ગુણુ પંથમેં.

કુડ કપટકી બાતમેં દૂષણુ ડોલતે;

વિધિ આર નિપ્રેધ રાખદંત એકાંત ન બોલતે. હાં હાં એકાંત. મેરી. ૧.

વિશ્વપૂરે ગુણુસાગર નામે ઐષ્ટિ સુતા,

ગુણુવંતિ ગુણુવલી નામ સતીવત અદ્ભુતા; હાં હાં સતી.

રૂપ અનૂપ નિહાળત લધૂતા બઈ,

મેના આર રંભા ઉરવશી બધ્વ ગતિ ગઈ. હાં હાં ઉધ્વ. મેરી. ૨.

રાખપૂરે ધનવંત શેઠ ધર સાસરા,

- જયવંત કુમારકે સાથ ગમે સુખ વાસરા; હાં હાં ગમે.
 એક દીન સારથવાહ ધનાભિષ આવતે,
 તસ ગેહ ઉતારા કીધ રહે ખટ માસ તે. હાં હાં રહે. મેરી. ૩.
 ગુણાવળી રૂપવંત નધાસે દેખતે,
 લગિ કામ નરેંદ્રકી ચોટ ઊસેપર મોહતે; હાં હાં હિસે.
 માળણુ દૂતી કે સાથ સદેવે કહાવતે,
 સા નધાસે ન જોવે તાસ તથાપિ છહાવતે. હાં હાં તથાપિ. મેરી. ૪.
 આપકે દેશ જવાકી તૈયારી જળ્ય રહે,
 સોય તામ કહાવે તાસ અણે તૂં કયા કહે; હાં હાં અણે.
 આજ મુકામ કરી તુજપર મરણો કીયો,
 નહીતો અમ સાથ ચલો ધન માલ તુજે દીયો. હાં હાં ધન. મેરી. ૫.
 દૂતીકા વચણુ સુણિ કરી સા ચિંતે વસા,
 કામી નર અંધ ન દેખે વાસર ને નિશા; હાં હાં વાસર.
 દ્રવ્ય હરૂં મેં તાસ ઇસ્યા ફેર ના કરે,
 યું ધારિ વિચારી વાત દુતિકું ઉચરે. હાં હાં દુતી. મેરી. ૬.
 જળ્ય ઊસે કહો એમ આવુંગી નિશા સમે,
 હુઝો શેઠ ખુશી સુણિ વાત ચલ્યો સંધ્યા સમે; હાં હાં ચાલ્યો.
 માળણુ સાથ ગુણાવલી યક્ષ નમન ગઇ,
 દૂતીને વિસરજી ગેહ હિસે ભેળી બાઇ. હાં હાં હિસે. મેરી. ૭.
 સાંઠિ ચઢિ બણે શેઠકું મોય વિસ્મૃત હુઇ,
 ચલનેકી સતાખીસે ઝાંઝર એક મેં બુલ ગઇ; હાં હાં એક.
 ઝા નેજર મિન ન ચલુંગી તુમ લાઝો જઇ,
 હઠ દેખી ગણુ તસ ગેહ પિછેસે કયા હુઇ. હાં હાં પિછેસે. મેરી. ૮.
 વન મધ્યે એક તસકર સા દેખી કરી,
 રૂપ ફેરે બાણે વિંધાણો રાગ દીસા ધરી; હાં હાં રાગ.
 સાંઠિ ઉપર ચઢિ હલકારિ મારગ સર,
 સો ફેહે ઝાલિ લગામ જોર મિલિ તું સુંદર. હાં હાં મીલી. મેરી. ૯.
 બાલે સતી મન વંચિત બાળ્ય દિશા ફળી,

હિરા માણક મોતી બર્ષાં તુમસેં પ્રીતિ મળી; હાં હાં તુમ.
 એક પૂર પરિસરે વન તરે હેઠ વિસામતી,
 હેઠ વિશ્વવાસ ને ભોજન કારણ ભેજતી. હાં હાં કારણ. મેરી. ૧૦.
 વનપાળક તે દેખી વદે નૃપ આગળે,
 યુવતી રૂપવંતી ભરી ધન એકલી ભાગળે; હાં હાં એકલી.
 લંપટી સાંઠી સહ દ્રવ્ય નારી અણ્યાવહી;
 કરભિ સહ ભૂપસેં યોલે હસંત ખડી રહી. હાં હાં હસંત. મેરી. ૧૧.
 તુમકું સ્વયંવરનેકું હમુ ઇહાં આવિયા,
 તુમે કાહેકું સેવક સાથ હમકું યોલાવિયા; હાં. હાં હમકું.
 મંદીર દેઘ ઊતારી ખાનપાન મોકલે,
 મન મેલણુ બેલણુ તાકું યોલાવનસેં ચલે. હાં હાં યોલા. મેરી. ૧૨.
 યોલે સતી રહો દૂર મેરી ખાતાં સુણો,
 કામદેવકે મંદિર યાત્રા કરણકું જાવણો; હાં હાં કરણ.
 તુમ મુખ દરશન સુખભર મેં પાયા સહી,
 જઈ રાજપુરે સોય મંદિર પુણું ખડી રહી. હાં હાં પુણું. મેરી. ૧૩.
 કોટી મુઝ તુમ ભૂષણુ પેહેરી જાવણાં,
 કરિ પૂર્ણ અભિમદ સિદ્ધ પિછે ઇહાં આવણાં; હાં હાં પીછે.
 માલ સહીત કરબીકું ઉહાં કરણી ખડી,
 કામદેવ ચરણુ રજ તિલક કર પાચે પડી. હાં હાં કર. મેરી. ૧૪.
 રાય સુણી નીજ સેન્યક સાથે મોકલે,
 કરભિ કરિ અમ્ર સુખાસન યેસી ચલે; હાં હાં સુખાસન.
 રાજપૂરિ નગરી વન સેના ઊતરે,
 કરભિ ભૂષણુ સુગ્રણ્યાવળી ગઈ નિજ સાસરે. હાં હાં ગઈ. મેરી. ૧૫.
 સૈન્ય વિલક્ષ જઈ નૃપને કહેતા વળી,
 તુમે સાસરવાસો કરીને તસ ધર મોકલી; હાં હાં તસ.
 રાજ્ય તજી તસ મોલે નૃપ યોગિ ચયો,
 રાખ્યો ધરિ કર ઝોળી વનેચરમેં ગયો. હાં હાં વને. મેરી. ૧૬.
 ભોજન લાવત ચોર ન દેખી સા વને,

તવ રાગે વાહો તે પશુ વન યોગિ બને; હાં હાં વન.
 સાથપતિ લેછ અંઝર દૂતિ હાથસે,
 વન મધ્ય નિહાળી શોકે બયો તે અનાથસે. હાં હાં બયો. મેરી. ૧૭.
 દૂતીકું દેછ અંઝર તે રોતે ગએ,
 નિજ અંગ વિભૂતી લગાય દુખે યોગિ બયે; હાં હાં દુખે.
 નારી ગઇ સુણિ તસ ધવ વૈરાગ્યે બળ્યો,
 સગડી ધરી હાથ જ્યંત યોગીશ્વર થઇ ચઢ્યો. હાં હાં યોગી. મેરી. ૧૮.
 આર યોગી થઈ ગામ વને ફિરતે ફરે,
 એક દિન વન સરોવર પાળે તે ભેગા મળે; હાં હાં. પાળે.
 પાઉ પરી એક એકકું અલ્લક ખોલતે,
 યોગિઃકુળ કેરા મંત્ર વિભૂતીકા ખોલતે. હાં હાં વિભૂતી. મેરી. ૧૯.
 ધૂણિ લગાઇ શ્રાપાઇસે રોટિ પકાવતે,
 કેળ પત્ર સફેરે દાળસે ભોગ લગાવતે; હાં હાં ભોગ.
 હોકા પાણી લે કર ગાંજ ચડાવતે,
 ભંગકો રંગ કાહાડિ કરિ એક એકકું પાવતે. હાં હાં એક. મેરી. ૨૦.
 ખાત કરંતા બાઇ યોગ તુંમે કિજિ લિયા,
 કુંજુ ગુરૂ મિલિએ સાંધ નામ તુમારા કયા દિયા; હાં હાં તુમારા.
 સાથપતિ કહે બાઇ મળી એક બાલિકા,
 હિરા માણુક મોતિ લે ગઇ તવ ધરિ ઝોળીકા. હાં હાં તસ. મેરી. ૨૧.
 ધરકા નખોધ વાળ કર બરમ લગાવતે,
 તીણે નામ નખોધપુરી કહિ દુનિયા ગાવતે; હાં હાં દુનિયા.
 નારીસે ત્રાસત નાસત ધર ધર જવતે,
 માઇ માઇ કહિ કરિ ભિક્ષા લે કર ખાવતે; હાં હાં લેકર. મેરી. ૨૨.
 ચોર કહે મેં સોર કહું કેઇ નારમેં,
 મિજે મોલ લગાઈ ખરાખ કિયા સંસારમેં; હાં હાં કીયા.
 કરબિ કે ઉપર પૈસા બરેલા લે ગઇ,
 વિધાસે ભમાડી યોગિપણા અમ દે ગઇ. હાં હાં અમ. મેરી. ૨૩.
 રાખ બણે મુણુ બાપ અમો તો રાખિયા,

ઐય નારી ગઘ લઘ કોડ હમૂ તો લાજિયા; હાં હાં હમૂ.
 સૈન્ય સુભટ જોતાં ગઘ સાસરે મોજમેં,
 હમે યોગી હુવા તસ મોલે રહું રથુ રોજમેં. હાં હાં રહું. મેરી. ૨૪.
 યોથો વિચારે નારી મળી મુજ મહાસતી,
 બણે સોમ સુણો હમુ યોગી હુવા નારી વતી; હાં હાં હુવા.
 એમ કહિ ઉઠી જયંત નિજ ધર જવતે,
 સહી નારી ગુણાવળી સાથ કે પ્રેમ મિલાવતે; હાં હાં પ્રેમ. મેરી. ૨૫.
 સદગુરૂ પાસે ધર્મ સુણિ વ્રત પાવતે,
 દોય દંપતિ ગુરૂ ગુણભક્તિએ સ્વર્ગ સધાવતે; હાં હાં સ્વર્ગ.
 ત્રીજે ખડે ઢાળ એ જીટી સંવરી,
 શ્રી શુભવીર વિનોદ વચન રસમંજરી. હાં હાં વચન. મેરી. ૨૬.

કોહુરા.

પદ્માવતિ કેહે સુણ સખી, નહિ પટધર એ ધૂત;
 કરિય પરીક્ષા પરણ્યું, મન વંછિત વરજૂત. ૧.
 દારી મુખે નરપતિ સુણિ, હર્ષ લહે સવિશેષ;
 સ્વયંવરા મંડપ રચે, કરી સામગ્રી અશેષ. ૨.
 ગામ નગરના બૂપને, તેડે કરિ બહુ માન;
 રાજસુતાને સ્વયંવરે, આવો સપુત્ર સયાન. ૩.
 રૂઢિ સહીત આવ્યા સવે, રત્નપુરિ ઉઘાન;
 ગોરવ તસ બૂપતિ કરે, તુણ અસનાદિ વિતાન. ૪.
 ચંબ પ્રટિકમય અગમગે, પૂતળી નાટારંબ;
 પંચવરણ ચિત્રામણે, સ્વર્ગ વિમાન અચંબ; ૫.
 પંકિત સિંહાસન શોભતિ, ચંદ્રઆ ચોસાળ;
 ધૂપગઢા ગમને ચક્ષી, દારે કુસુમની માળ. ૬.
 દેખી નૃપસવિ હરજિયા, મંડપ રચના સાર;
 મહરત સર તિહાં આવિને, યેહા સહુ પરિવાર. ૭.

કાળ ૭ મી.

(સોગડાં તે મંડયાં સોજ રે—એ દેશી.)

ચળી મંડપ મંહે કચેરી રે, છુટા નાંખ્યાં છુટ તે વેરી રે;
શોભા સ્વર્ણની રે.

કહે પદારથ તે વેળા રે, નીભાર્ધ સર્વ સળ્યા ઇંહા સેળા રે.

મુજ ધર એક ચાપ હિંદાર રે, નામ છે તસ વળ્ગર સાર રે;

તસ પશુછ ચઢી ન ત્રિસોઢી રે, તે જોપર દેવની ચોઢી રે.

કરિ પૂજા ચાપુ કચેરી રે, જે ચઢાવે નર એક ફેરી રે;

પદમાવતિ પુત્રિ બાળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે.

સુષ્ટિ બોલે ગર્વબરેલા રે, એ કામ માહે શી વેળા રે;

ધરિ પદમાવતિ શશુમાર રે, સાથે સખિના પરિવાર રે.

પાલખિએ બેસી ચલંતી રે, જાણે ઇંદ્રની પુત્રિ જ્યંતી રે;

હેમ કંબાકર અળકાર રે, ચલે આગળ દાસી ચ્યાર રે.

દોય પંખાએ પવન કરેવે રે, દોય તાંબૂલ ખીડાં દેવે રે;

મંડપ છાયો અંધાર રે, તિહાં વિજળીનો અળકાર રે.

વળિ સાથે સુભટ હળર રે, મંડપ આવિ તિથિ વાર રે;

પશુ મનમાં ચિંતા એક રે, પટધરની રહેજો ટેક રે.

એક બોલ્યો મંગળ પાઠ રે, સા શકુનનિ બાંધ ગાંઠ રે;

જોતરી સખિયોને વિચાલે રે, પૂરવ ભવ કંત નિહાળે રે.

એક દિશ દોય મિત્ર તે બેઠા રે, રાજપુત્રિએ નયણે દીઠા રે;

દાસી વચને નૃપનંદ રે, ધરિ ધીરજ બીઠે આનંદ રે.

લાટદેશનો રાય અંગધ રે, ચાપ દેખી થયો તે અંધ રે;

લજવાણો ગયો અણુ બાળી રે, સલા લોક હસે દેહ તાળી રે.

આબ્યો રાજ કરણાટ રે, નાગદશિએ પડ્યો ચતાપાટ રે;

જે જે નૃપ સત હિંજમાળ રે, દેવ રૂઢ્યા સિખી કરે આળ રે.

નિયુ જોઈ સખિ નૃપ બેઠા રે, મુનિરાજ્ય આનમાં પેઠા રે;

હુઆ નૃપ ચિંતાવર જામ રે, ચિતસેન કોયે ચપ વામ રે.

વદે મિત્રને મેઘ પ્રચંડ રે, હુમ સહજ ધરં કો કંડ રે;

શોભા૦૧.

શોભા૦

શોભા૦૨.

શોભા૦

શોભા૦૩.

શોભા૦

શોભા૦૪.

શોભા૦

શોભા૦૫.

શોભા૦

શોભા૦૬.

શોભા૦

શોભા૦૭.

શોભા૦

શોભા૦૮.

શોભા૦

શોભા૦૯.

શોભા૦

શોભા૦૧૦.

શોભા૦

શોભા૦૧૧.

શોભા૦

શોભા૦૧૨.

શોભા૦

અસિ કર ધરી મિત્રને ભ્રમતો રે, ચિત્તસેન ધનુષને તમતો રે.	શોભા૦૧૩.
ધનુ વેદ કળાએ દક્ષ રે, સમરતો ધનંજય યક્ષ રે;	શોભા૦
તે શિધ સાન્ન્ય કરાવે રે, લીલાએ ધનુષ ચઢાવે રે.	શોભા૦૧૪.
કુંવરી હરખિ તિથિ વેળા રે, તસ કંઠ હવે વરમાળા રે,	શોભા૦
અજ્ઞાનકુળે નૃપ રહ્યા રે, સામુદ્ર રણ કરવા ઊઠ્યા રે.	શોભા૦૧૫.
રે રાંક તું તહિ નૃપ બાળ રે, તન્ન્ય કંઠ ચઢી વરમાળા રે;	શોભા૦
બાણે કુંવર તમે શિયાળ રે, હું કેસરીસીંહનો બાળ રે.	શોભા૦૧૬.
કન્યાની યાચના સારી રે, નવી માખી આવે નારી રે;	શોભા૦
પરનારી તણા અભિલાખી રે, પાપ પંકિલ દુસ્તિ દાખી રે.	શોભા૦૧૭.
મુજ કર અસિ ધારા મંગ રે, કરો સ્નાને નિર્મળ અંગ રે;	શોભા૦
એણે બોલે મચ્છો સંગ્રામ રે, સૂર સાન્ન્યથી નાઠા તામ રે.	શોભા૦૧૮.
વીરસેન વસંત પૂરિંદ રે, ચિત્રસેન જ્યો તસ નંદ રે;	શોભા૦
અણુચિંતી અમૃત તોલે રે, બિરુદાવળી માગધ બોલે રે.	શોભા૦૧૯.
સુણિ નૃપ સહુ વિરમય પામે રે, બળવંત લહી શિર નામે રે;	શોભા૦
વિસ્તારી વિવાહ કીધો રે, પદમરથ કારજ સીધો રે.	શોભા૦૨૦.
ગજ વાજિ રથાદિક દીધાં રે, ચિત્રસેન કુમારે લીધાં રે;	શોભા૦
વળી જન્યકને બહુ દાન રે, રાય રાણાને બહુ જ્ઞાન રે.	શોભા૦૨૧.
વિલસે આવાસ હિતંગ રે, રસભર પદ્માવતિ સંગ રે;	શોભા૦
પરબવની વાત સંભારે રે, રાગ પૂરવનો ન વિસારે રે.	શોભા૦૨૨.
ગીત ને નાટક જોતાં રે, સુખભર વિત્યા દિન કેતા રે;	શોભા૦
ખંડ ત્રિજે સાતમી ઢાળ રે, શુભવીર વચન રસાળ રે.	શોભા૦૨૩.

કોહરો.

એક દિન ચિત્રને ઇચ્છ કહે, જઈશું હવે નિજ દેશ;

બાસન લગ્યા સુખ સંપન્ન્યા, સદગુણે ઉપદેશ.

૧.

માતા મન આશિષથી, પામ્યો શદિ વિશાળ;

મરિચ સમરણ સાતથી, જળમાં જીવે બાળ.

૨.

નાગિણ આસિંમન કરે, પત્રગ હુએ અદ્ભુત;

કુર્મિ આલોકન કરે, કિણે જળ જીવે પુત.

૩.

તાત રનેહથી માતનો, લક્ષ ગુણો છે રનેહ;	૪.
ખેદ ભરી ગાળો દિગ્ધિ, તોપણ ધૃતનો મેહ.	
માતપિતા ચરણે જઇ, વિનયે નમું એક વાર;	૫.
માત તાત સેવન થકી, લહું શોભા સંસાર.	
સસરા ધર વસતાં થકી, નિરલજનો અવતાર;	૬.
પીયર લલું નહિ નારીને, દુર્બળ વરે ભરતાર.	
આપ ગુણે ઉત્તમ કલા, મધ્યમ જનકને નામ;	૭.
અધમ કલા માઉલ ગુણે, અધમ અધમ આ હામ.	
રત્નસાર સુણિને જઇ, કહે નૃપને તે વાત,	૮.
ઉત્કંઠા અમને ધણી, મળવા માત ને તાત.	
રાય સુણિ મન ચિંતવી, રાણી સાથ વિચાર;	૯.
સામગ્રી સવિ સજ કરે, પુત્રિશં ધરિ પ્યાર.	

ઢાળ ૮ મી.

(વીર જીજ્ઞંસ જગત ઉપકારી — એ દેશી.)

પુન્ય કરો જગમાં સદ્ પ્રાણિ, પણ સદ્ગુર ઉપદેશજી;	પુન્ય૦	૧.
ગુર ઉપદેશે આ ભવ સુખિઆ, પરભવ નહી દુખ લેશજી.		
ચિંતે રાય જે પૂત્રી જાઇ, જાણો નેટ પરાધજી;	પુન્ય૦	૨.
દેશ શિરામણ છાલીદુ જાણું, જેવું બદામનું નાણુંજી.		
કાંસાકુટ કરે ધનની ગણતી, પ્રાહુણે ધર કરે વસતીજી;	પુન્ય૦	૩.
રક્ત ચણોડીનો અલંકાર, પુત્રિનો પરિવારજી.		
રાજા રાણિ કરત સન્નિધ, દેતા દ્રવ્ય અપારજી;	પુન્ય૦	૪.
વઆભૂષણ રત્ન દિગ્ધિ વળી, હય ગય રથ પરિવારજી.		
નૃપ રાણી બેટીને બાપે, હેત શિખામણ સારજી;	પુન્ય૦	૫.
સસરા સાસુનો વિનય કરજો, દેવ સમે ભરતારજી.		
દેવ ગુરની ભક્તિ કરજો, પાગજો વ્રત નેમજી;	પુન્ય૦	૬.
સજ્જ સાહેલી કરે મિલણા, પદાવતીશું પ્રેમજી.		
બોલાવી નૃપ પાછા વળિયા, કુંવર કરે પરીચાલજી;	પુન્ય૦	૭.
નવ નવ કૌતક જોતાં પામ્યું, મનોરમા ઉદાનજી.		

- વડ એક મોટો વિસ્તર શાખ, ચિહ્ન દિશ સૈન્ય વસાયજી; પુન્ય ૮.
- દંપતિ મિત્ર રહ્યા વડ હેઠે, પામિ શિતળ છાંયજી. પુન્ય ૯.
- સૈન્ય સુભટ સૂતા સંખ્યાએ, શ્રમ હર ગધ મધ્ય રાતિજી; પુન્ય ૧૦.
- દંપતિ સૂતાં ભર નિદ્રાએ, બોલે બ્યંતર જાતિજી. પુન્ય ૧૧.
- મિત્ર ખડ્ગ કર ચોકી ભરતાં, સાંભળતો તે વાતજી; પુન્ય ૧૨.
- ગોમૂખ યક્ષ ચક્રેસરી દેવિ, વૃક્ષે વસે દિન રાતિજી. પુન્ય ૧૩.
- દેશે રાજ્ય કિંવા નહી દેવે, આ નરને નીજ તાતજી; પુન્ય ૧૪.
- દેવિ પુછે તે યક્ષ બણે એમ, એ છે વિખમી વાતજી. પુન્ય ૧૫.
- આપણો એ સાધર્મિક જાણિ, વાત કદં ઉપગારજી; પુન્ય ૧૬.
- કુંવર ચલ્યા પછી માતા એહની, મરણ ગધ નિરધારજી. પુન્ય ૧૭.
- માત સપત્ની વિમળા નામે, વચ્ચે થયો તસ રાયજી; પુન્ય ૧૮.
- ગૂણુસેન નિજ સુત રાજ્ય આપવા, કરતી બહુલ ઉપાયજી; પુન્ય ૧૯.
- ચિત્રસેનને હણવા કારણ, શીખવ્યો નૃપને એમજી; પુન્ય ૨૦.
- આવે કુંવર તદા એ ઘોડો, જેસણુ દેખ્યો પ્રેમજી. પુન્ય ૨૧.
- તુરમથી ન મરે તો દરવાજે, યંત્ર પ્રયોગે કીધજી; પુન્ય ૨૨.
- હેઠળ જાતાં પડશે ઉપર, થાશે મનોરથ સિધજી. પુન્ય ૨૩.
- તેથી ન મરે તો વિશ્વમોદક, એ ત્રણુ આ વળી જાસજી; પુન્ય ૨૪.
- નારી પ્રેયો શુવંશ રવૈયો, કરે દધીની જાણજી. પુન્ય ૨૫.
- ચોથી આવળી સળ્યા સૂતાં, બચ છે ભૂજંગનો દેહજી; પુન્ય ૨૬.
- જે મૂકાશે મંત્રિ મતિથી, તો થાશે રાજા એહજી. પુન્ય ૨૭.
- કરી ઉપગાર વાત જે કેહેશે, તો નિજ પથાર રૂપજી; પુન્ય ૨૮.
- સ્તનસાર સુર વાત સુણીને, ધારી હવે મન રૂપજી. પુન્ય ૨૯.
- પરભાતે સવિ સૈન્યશું ચલીયા, કરત અખંડ પ્રયાણજી; પુન્ય ૩૦.
- આવ્યા નિજ પુર સાંભળી સનમુખ, આવે સજ્જન રાણુજી. પુન્ય ૩૧.
- અમથી ઉતરી તાતને નમતાં, દીપે આલિંગન રાયજી; પુન્ય ૩૨.
- કૃત્રિમ સ્નેહે કુશળ તે પૂછી, દુષ્ટ તુરંગ ધરાયજી. પુન્ય ૩૩.
- મિત્રે શુદ્ધિ બળે કરી દૂર, બીજે અશ્વે ચઢાયજી; પુન્ય ૩૪.
- આમ્બવશં પોળ હેઠે આવત, હવમુખ દીપે મિત ધાયજી. પુન્ય ૩૫.

- પાછે પગે હથ દૂરે જાતે, તતખિજી પાળ પ્રતાપજી;
મહુરત વેળા પડ્યા દરવાજે, દોઢતણે થયો ધાતજી. પુન્ય ૦ ૨૨.
- પાપ પ્રમટ થઈ નર મુખ યેસે, રાયે કીધ હિપાયજી;
ચિત્તસેન જીઆ તે સુંદર, સ્નેહી મિત્ર પસાયજી. પુન્ય ૦ ૨૩.
- નિજ ધર આવી તાતને વિનયે, રંજે સંખ નિરાશજી;
નિર્મળ જળ ખારે વસ્ત્રાદિક, જામ ન મળિને પાસજી. પુન્ય ૦ ૨૪.
- વિમળા માત નમી મુખ પૂછી, દંપતિ નિજ ધર જાયજી;
તે દિન વિમળા નિજ ધર જમવા, તેડે કપટ ધરાયજી. પુન્ય ૦ ૨૫.
- રાય સ્વજન કુંવરાદિક યેઠા, જમવા ધરી હિલાસજી;
રત્નસાહાર દોય મોદક લાવી, છાના રાખે પાસજી. પુન્ય ૦ ૨૬.
- પીરસવા રાણી લેઈ થાળ, મોદક ભરીયા સારજી;
રાજા લધુ સૂત ભેગા યેઠા, પીરસતી તિથિ વારજી. પુન્ય ૦ ૨૭.
- દોય મિત્ર ભેગા દેખીને, વિખ મોદક દિયે દોયજી;
મિત્ર દુર તજિ સાહાર તે ખાવે, જેરહ ધરિઆ સોયજી. પુન્ય ૦ ૨૮.
- ખટરસ પાક જમીને યેઠા, તાંબૂળ ખીડાં ખાયજી;
વસ્ત્રાભરણુ લહી સનમાને, નિજ મંદિરિયે સધાયજી. પુન્ય ૦ ૨૯.
- પદ્માવતી સનમાની સાસુ, કરતી ગેહ વદાયજી;
શ્રી શુભવીર ત્રીજે ખડે, આઠમી ઢાળ કહાયજી. પુન્ય ૦ ૩૦.

દોહરો.

- એક દિન વિશી નૃપ ચિંતવે, આહો મુજ મુદ્ધિ પળાય;
કુલ અવતંસ સૂતો પરિ, કીધા મરણુ હિપાય. ૧.
- ધિમ ધિમ મુજ પોરૂપણુ, ધિમ ધિમ રાજ્યવિલાસ;
હી વજ્ર મુજ રતનતણે, ચિંતવે ચિત વિનાસ. ૨.
- એમ વેરામ રસે જાયો, રવિ સ્થયે ભૂપાલ;
સમવસયો વનમેં તદા, શીર જીયુંદ દયાળ. ૩.
- દેવે સમવસરણુ રચ્યું, તખત મિરાજે નામ;
વનપાલક મુખ સાંભળી, આવે નૃપ સહુ સાય. ૪.
- જદિ દેહ પ્રસન્ન, યેઠા થયો ચિત કામ;

- પ્રભુ વાણી અમૃત સમી, સુણિ પામ્યા વિશ્વરામ. ૫.
 લહી વૈરાગ્ય ધરે જઇ, મેળવી મંત્રી સાથ;
 ચિત્રસેન પદ થાપિને, ત્રિએ દિક્ષા પ્રભુ હાથ. ૬.
 વિમળા પશુ સંયમ લીએ, ગણિ સંસાર અસાર;
 પ્રહણ આ સેવન શીખતાં, ભૂતળ કરત વિહાર. ૭.
 ચિત્રસેન રાજ થયે, પાળે રાજ્ય મહાંત;
 પંચ સર્વા મંત્રીશરે, રત્નસાહાર થાપંત. ૮.
 દિન ક્રમે ત્રિએ થકે, રત્નસાહાર કરે ચિત્ત;
 આવળી ત્રણ વળી મધ, પશુ નહિ હુવા નચિંત. ૯.
 કહે નૃપને પુન્ય જ કરો, પુન્યથી પાપ પળાય;
 તુમ શિર કષ્ટ હે મોટકું, ટળશે તવ સુખ થાય. ૧૦.
 તવ રાજ ગુરુદેવની, ભક્તિ કરે એક ચિત્ત;
 જીવ અમાર પલાવતા, દાને દિએ બહુ વિત. ૧૧.
 પશુ મંત્રી નૃપ પાસથી, ન રહે ક્ષણ એક દૂર;
 ભોજન પશુ ભોગ કરે, રાત્રે ચોકી હજૂર. ૧૨.

ઢાળ ૯ મી.

(પ્રજના વાલાની વિનતી રે—એ દેશી.)

અન્ય દીને મધ્ય નિશા સમે રે, સૂતા નિદ્રાએ રાયા લાલ;
 મંત્રી ચોકી બરતે થકે રે, દીડી ચંચળ છાયા લાલ.

અમરની વાણિ અમોઘ છે રે.

- ઉર્ધ્વ નજર કરી ભેવતા રે, દીઠો પનગ કાળો લાલ; ૧.
 ખંડોખંડ મંત્રી કરી રે, ગુપ્ત કર્યો લેછ થાળો લાલ. અમરની ૨.
 રાણી જંઘા ઉપર પડ્યો રે, રૂધિરનો બિંદુ એક દીઠો લાલ;
 વસ્ત્રે મંત્રી લૂહતાં થકાં રે, જગત દેખિ નૃપ રૂઠ્યો લાલ. અમરની ૩.
 મંત્રીને કહે શું કરો રે, મંત્રી વિચારે બય બાંતે લાલ;
 ઉતર શો દીર્ઘ શંકા પડી રે, વધન દીને દ્રષ્ટિ લાલ. અમરની ૪.
 પથ્થર થાઉં સાચું વદે રે, જુઠું રાજ નવિ માને લાલ;
 કૃત ઉપગાર દુરે કરી રે, દુર કરે કરિ અપમાને લાલ. અમરની ૫.

પાવૈને નવિ પાનો ચઢે રે, સો સો બાળક રાવે લાલ;
જન્મ લગે જો સેવા કરે રે, રાજા મિત્ર ન હોવે લાલ. અમરનીં ૬.

ચતઃ

કાકેશૌચં દ્યૂતકારેષુ સત્યં ॥ કલીબે ધૈર્યં મદ્યપે તત્ત્વચિંતા ॥
સર્વે ક્ષાંતિઃ સ્ત્રીષુ કામોપશાંતિઃ ॥ રાજા મિત્રં કેન દૃષ્ટં શ્રુતં વા ॥

પૂર્વ વ્યાસ.

સતનો બેલી છે સાહિબો રે, જૂઠાનો જમરાય લાલ;
સાચું બોલવું મુજ ઘટે રે, દીહું જ્ઞાનીતું થાય લાલ. અમરનીં ૭.
મંત્રી કહે સાચું બાણ્યા થકી રે, થાપશઢું પથ્થર રૂપે લાલ;
રાય વદે જૂઠું એ વારતારે, ખાડ ખણે નહીં કુપો લાલ. અમરનીં ૮.
સત્વ ધરી તવ મંત્રી બણે રે, પદ્માવતીશું આવંતા લાલ;
વડ હેઠું તુમે નિદ્રા વરી રે, દેવી દેવ બોલંતા લાલ. અમરનીં ૯.
આવળી જીવિત થાતની રે, ચ્યાર સૂણી તુમ કેરી લાલ;
જનનિ જતાં તાતરીપૂ થયો રે, વિમળાએ ચિત ફેરી લાલ. અમરનીં ૧૦.
સધળી વાત માંડી કહી રે, તેહમાં અશ્વની વાતે લાલ;
જનુ સમાણો પથ્થર થયો, રે, કટિસમ પોળ નિપાતે લાલ. અમરનીં ૧૧.
નૃપ દેખે પણુ હઠથી કહે રે, બોલે આગળ ચૂંપે લાલ;
વિખમોદક ત્રિજી બણે રે; કંઠલગે પથ્થર રૂપે લાલ. અમરનીં ૧૨.
તોપણુ નૃપ બોલે ચોથી કહો રે, જખ અહિખિંદુ કહેવાણો લાલ;
પથ્થરની પડિમા થયો રે, દેખી જૂપ મુરછાણો લાલ. અમરનીં ૧૩.
મૂર્છાવળી તવ રોતો ઘણું રે, મિત્ર તણા ગુણુ સંભારી લાલ;
એ વિણુ રાજને શું કરે રે, વાત પુરી ન વિચારી લાલ. અમરનીં ૧૪.
મરણુ શરણુ હવે માહરે રે, વચન સૂણીને પટરાણી લાલ;
ચિંતે હાયાંજ સકળ ગયું રે, લોકમેં હાંસી ને હાણી લાલ. અમરનીં ૧૫.
કરિએ કાળ બલધના રે, નૃપને કહે શું વિમાસો લાલ;
રાંકપરે શું રૂદન કરો રે, અવળો નાંખીને પાસો લાલ. અમરનીં ૧૬.
કરિ ઉપાય સજ કીજીએ રે, મંડાવો દાનશાળા લાલ;
દેશી વિદેશી મત્રે બધી રે, કાનકટા જોગી જટા લાલ. અમરનીં ૧૭.

અનમશે કેષ આવશે રે, કરશે તે ઉપગારો લાલ;
તતખિણુ દાનશાળા કરી રે, આવે લોક હજારો લાલ. અમરનીં ૧૮.
ખાખી યોગી જે જે કહે રે, તે તે કીધ ઉપાયો લાલ;
પણ એક લેશ ગુણુ નવિ થયો રે, તવ નૃપ શોકે બરાયો લાલ. અમરનીં ૧૯.
એસે ન રાજ્ય કચેરીએ રે, ગીત ને નૃત્ય ન સુહાવે લાલ,
દંપતિ દોષ ચિંતા બરે રે, દિવસ નીશા નવિ જાવે લાલ. અમરનીં ૨૦.
એક દિન ચિંતે એ દેવની રે, માયા દેવ સમાવે લાલ;
જમ વડ હેઠે કરી વિનતિ રે, કરણાએ કાંઈએ બતાવે લાલ. અમરનીં ૨૧.
ધમ ધારિ શુભ વેળા લહી રે, આલ્યો રાય એકાકી લાલ;
દિન કેતે વડ પામિયો રે, રાત્રે સૂતો તે પાંકી લાલ. અમરનીં ૨૨.
અતિ ચિંતાએ નિદ્રા નહી રે, દેવી યક્ષને બાળે લાલ;
કુણુ દુખિયો નર એકલો રે, તવ સૂર ઉત્તર દાખે લાલ. અમરનીં ૨૩.
મિત્ર વિયોગે એ દુઃખ બર્યો રે, સા બણે કીમ વિયોગી લાલ;
સો કહે પૂર્વે આવ્યા હતા રે, પતિ મિત્રશું ભોગી લાલ. અમરનીં ૨૪.
તે દીન મેં તુજને કહી રે, એહને આવળી ચારે લાલ;
મિત્રે ટાળી તે આવળી રે, પણ મેં ના કહી તે વારે લાલ. અમરનીં ૨૫.
તે લોપી નૃપ આગળે રે, વાત કરી તિણે તે હો લાલ;
દેવનું વાક્ય ન અન્યથા રે, પથ્થરમય થઇ દેહ હો લાલ. અમરનીં ૨૬.
તાસ વિયોગે સૂતો ઇલાં રે, સુણિ દેવી તવ પુછે લાલ;
જિમ પાછો નર રૂપે હુવે રે, તે પ્રતિકાર કીર્યો છે લાલ. અમરનીં ૨૭.
જક્ષ કહે જે શિયળે સતિ રે, સૂત ઉછંગે કર ફરસે લાલ;
તક મંત્રી નર રૂપે હુવે રે, સુણિ રાજ મન હરશે લાલ. અમરનીં ૨૮.
હી પ્રભાતે માર્ગે આલ્યો રે, પોહોતો વસંતપૂર ગેહે લાલ;
હપે લોક પદ્માવતિ રે, દેખી રાયને નેહે લાલ. અમરનીં ૨૯.
ગર્ભવતી સ્ત્રી વાતજ સૂણી રે, દિન દો ચ્યાર હર્ષ બરાવે લાલ;
શુભ વેળાએ સૂત જન્મ્યો તદ્દારે, દિન દસ ઓચ્છવ થાવે લાલ. અમરનીં ૩૦.
ધર્મસેનાબિધ થાપતા રે, ધર્મપસાએ સુખ પાવે લાલ;
સજ્જન સાથે દીન બારમે રે, દાનશાળાએ નૃપ આવે લાલ. અમરનીં ૩૧.

મંત્રિ મૂર્તિ તિહાં લાવીને રે, રાણી સ્નાન કરતી લાલ;
 સૂત ઉછડે ધરી યોલતી રે, પરમેષ્ઠિ સમરતી લાલ. અમરનીં ૩૨.
 સૂણને સૂર્ય વૈમાનિકા રે, અંતર ને લોકપાળા લાલ;
 મનવચ્ચકામા નિરમળપણે રે, જો મુજ સીળ ઝાંકઝમાળા લાલ. અમરનીં ૩૩.
 નૃપ અરિ કેસરીની પ્રિયા રે, રાણી અંધકમાળા લાલ;
 શિયળ સુધારસ છાંટતાં રે, વિસમી પાવક ઝાળા લાલ. અમરનીં ૩૪.
 હું પણ એહવી જો સતી રે, તો મુજ હાથ ફરસતે લાલ;
 મંત્રી સાળ થૈ ઉઠજો રે, સજ્જન સર્વે વિકસતે લાલ. અમરનીં ૩૫.
 સર્વાંગે ફરસે ધમ કહી રે, ઉઠ્યા મંત્રી તે વેળા લાલ;
 નર રૂપે જિમ નિદ્રા તણ રે, કરતા રાયને મેળા લાલ. અમરનીં ૩૬.
 ત્રીજો ખડે નવમી કહી રે, શ્રી શુભવીર એ દાળો લાલ;
 ધર્મ થકી દુઃખ વેળા ટળે રે, પામે મંગળ માળો લાલ. અમરનીં ૩૭.

દોહરા.

- | | |
|---|----|
| નૌતાન જન્મોચ્છવ કરે, દેતા જન્યક દાન; | |
| ચૈત અઠાઇ મહોચ્છવ, ધારતા ધર્મનું ધ્યાન. | ૧. |
| તિર્થ નમન ગુરુ વંદના, પદમાવતિ સંગાથ; | |
| સાસન જૈન પરભાવતો, મેળે શિવપુર સાથ. | ૨. |
| મંત્રી સહીત લીલા કરે, પાળે રાજ્ય મહાંત; | |
| કેતો કાળ ગએ થકે, ત્રિહુ વૈરાગ્ય ધરંત. | ૩. |
| મનોરમ વનમાં તિણે સમે, કેવળિ શ્રીદમસાર; | |
| આવ્યા સુણિ વંદન ગયા, પામી હર્ષ અપાર. | ૪. |
| કેવળી મુખ દેશના સુણિ, લહી સંસાર અસાર; | |
| ધર જઈ નિજ નિજ પુત્રને, સુપે રાજ્યનો બાર. | ૫. |
| નૃપ મંત્રી પદમાવતી, બીજે પણ બહુ સાથ; | |
| કરી આચ્છવ લેતા સર્વે, દિક્ષા કેવળી હાથ. | ૬. |
| ત્રિહુ એક ધર્મ સખાધમ્મા, જ્ઞાન ક્રિયા તપ સાર; | |
| અચ્યુત કદપે ઉપન્યા, કરી તિહુ એક અવતાર. | ૭. |
| સ્વર્ગથી અવિ નરભવ લહી, લેશે પદ મહાનંદ; | |
| લાવી કથા સુણિ ચિત ધરો, ચંદ્રશૌખર નૃપ નંદ. | ૮. |

- વિજયસેન સુરિ વંદિને, ચંદ્રશેખર ભૂચરાય;
ધર આળ્યા સુરિ તેડિને, બહુ વિષ ભક્તિ કરાય. ૯.
- એક દિન રાજ કચેરિએ, ખેડા કુંવર નરેંદ્ર;
નર એક આવી તિણે સમે, કહે નમિ પદ અરવિંદ. ૧૦.
- હું છું પદ્મરથ રાયનો, ભૂલ્ય નામ હરિદાસ;
પદ્મપુરીથી મોકલ્યો, વિકટ કામ તુમ પાસ. ૧૧.
- સમમ માળે ખેલતી, મૃગસુંદરી સખી સાથ;
અપહરિ વ્યંતર ખેચરે, લેઇ ગયો ગ્રહિ હાથ. ૧૨.
- ગામ વનાંતર જોઇ વળ્યા, ન જડી શુદ્ધિ કાંઠી;
સાંદિ ચડી એક રાતમાં, હું આળ્યોધૂં આંહી. ૧૩.

હાળ ૧૦ મી.

(કામણુગારો એ કુકડો રે—એ દેશી.)

- વનિતાયું ચિત વેંધીયું રે, વંઠી સાંભળી વાત;
વશા વશી જઇ વેગળી રે, વિષમી વળજરની ધાત. ૧.
- વિરૂપ વેળા વિયોગની રે, વેધકને ન ખમાય;
વિન્નેગી વનમાં ફરે રે, જપાપાત કરાય. વિરૂપ ૨.
- જિમ ચકલો ચકલી બીહુ રે, ઉજ્યુ ઝડતુને કાળ;
તૃખાવંત વિદોક્તા રે, સેહેતાં તાપની ઝાળ. વિરૂપ ૩.
- ઉદક વિના રજની ગઇ રે, પડિયો વાદળ ઠાર;
કુશાગ્રે જળ બિંદુઓ રે, દેખતાં તિણિ વાર. વિરૂપ ૪.
- પ્રેમ વિયોગે દોય ચિંતવિ રે, એક એકને કહે ત્યાંહિ;
તું પી તું પી કરતાં પડ્યું રે, પવને જળ રજમાંહિ. વિરૂપ ૫.
- મરણુ ગયાં દોય નિરાશથી રે, એ નરનારી વિયોગ;
ઈંદ્ર રિસાણિ મનાવતા રે, જો છે બહુલા ભોગ. વિરૂપ ૬.
- ચંદ્રશેખર મન ધ્યાવતા રે, રણથી મળીયું રતન;
રાંક તણે ધર પાઠ્યું રે, ન કર્યું કાંઈ જતન. વિરૂપ ૭.
- ભોજન સળ્યા આસન વસુરે, રાજ્યરમણી ધર પ્રાય;
સુનાં મૂકતાં એટલાં રે, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય. વિરૂપ ૮.

- ઐમ ચિંતિ નિજ ધર જમ રે, વસત કરિ વિભિપાસ; વિરૂપં ૯.
 કરવા ગવેખણા ઐણી નરે, જર્મસ્યુ જ્ઞાનિને પાસ.
 ગગને ગયા ધડી એકમાં રે, યશોમતિ યોગણી પાસ; વિરૂપં ૧૦.
 વંદિ નમિ પૂજત સા કહે રે, મ કરો ચિત્ત ઉદાસ.
 મનોવેગ વિદ્યાધર રે, વિદ્યા સાધન હેત; વિરૂપં ૧૧.
 નારી પદ્મણી જોળતો રે, હામ હામ ધરિ નેહ.
 પુજ નારી લહી પદ્મણી રે, હરીને ગયો હીમવંત; વિરૂપં ૧૨.
 અદ્રિમાં ગુફામાંહી જમ ઠવી રે, કહે તસ નિજ વૃતાંત.
 સાંભળ નારી નિર્ભય થઇ રે, સાધવિ વિદ્યા દોય; વિરૂપં ૧૩.
 નગન થઇ સન્મુખ રહ્યો રે, જીમ અમ સિદ્ધિ દોય.
 અમોઘ બાણને મોહની રે, સિદ્ધ થશે દિન બાર; વિરૂપં ૧૪.
 પટરાણી પુજને કરી રે, વિલસીશું સંસાર.
 સુણી મૃગસુંદરી મહા સતિ રે, પામી ચિત્ત કલેશ; વિરૂપં ૧૫.
 ખેટને સા ઐમ ઉચરે રે, ધેરજ ધરીય વિશેષ.
 લાવિ માત સહોદરી રે, નગન કરી ઐણે હાય; વિરૂપં ૧૬.
 વિદ્યા સાધિ કરો રાણીઓ રે, સહજ મેળાવા થાય.
 ક્ષિપરની મણી કુણુ કિચ્છિ રે, વન્હીમે ધાલે હાથ; વિરૂપં ૧૭.
 કેસરી કેસરા કુણુ ગ્રહે રે, દૂં રે સતી છું સનાથ.
 વાલ્હો વિદેશે નહી વેગજો રે, હરિ સમ મૂજ ભરતાર; વિરૂપં ૧૮.
 પુજ સરિખાં હરણાં ફરે રે, લંપટીને ધિકાર.
 પરમેષી મંત્ર મહા બળી રે, પાઠ સિદ્ધ મુજ પાસ; વિરૂપં ૧૯.
 જ્ઞાની ગુરૂ પાસે લીયો રે, જ્યેષ્ઠી શત્રુ વિનાશ.
 જે મુજ સાથે તું બળ કરે રે, તો સતિ કરે શરાપ; વિરૂપં ૨૦.
 બાળી ભરમ ક્ષણમાં કરે રે, રાશે પિયા મા બાપ.
 ખેટ સુશ્ચિને કોધ ચઢી હું રે, બલી દીશાવે બીત; વિરૂપં ૨૧.
 પણુ સા નિશ્ચળ થઇ રહી રે, રાખી કુળવટ રીત.
 યોગણીનાં વયણાં સુશ્ચિ રે, ચાલ્યો ચંદ્રકુમાર; વિરૂપં ૨૨.
 યક્ષક માંહે ગુફામાં પોંચિયો રે, તવ દીઠી નિજ નાર.

કુંવર કહે રે પાલકી રે, પ્રસારી કરનાર;
રકયો દેવ તુજ ઉપરે રે, કુણુ ઘડાં રાખણુકાર. વિરહ ૦ ૨૩.
સાંભળી ખેતર ઉઠિયો રે, લાગ્યો કુદ પ્રયત્ન;
કુમર સ્ખલેય ખડ્ગે કરી રે, કીધો ખડાખડ. વિરહ ૦ ૨૪.
વિદ્યાબલે એક રથ કરી રે, બેસી દંપતિ દોય;
કેતક ભેતાં ગગને ચલે રે, પોહતાં પદાપુર સોય, વિરહ ૦ ૨૫.
રાગ રાણી સજન સહુ રે, ભેઠે સુતા બાપાત;
ધર લાગ્યા બહુ ઓચ્છવે રે, પુછો સકળ કહી વાત. વિરહ ૦ ૨૬.
રંગરસે તિહાં લીલા કરે રે, સુખભર દંપતિ ભેહ;
કાંઈ દિન સોવન સોમટ્ટે રે, રસતાં ધરિ બહુ નેહ. વિરહ ૦ ૨૭.
શાસ્ત્ર કથા ગીત ગાનમે રે, કાંઈ દિન વાટકસાળ;
દેવદુ ગુંદકની પરે રે, ભોગવે સુખ રસાળ. વિરહ ૦ ૨૮.
ચંદ્રશેખરતણા રાસભે રે, ત્રિજે ખડ રસાળ;
ત્રી શુભવીરની વાણીએ રે, તેની દસમી ઢાળ. વિરહ ૦ ૨૯.

કોહરો.

એક દિન દંપતિ પરિકરે, પરીવરીયાં વન માહિ;
ફળ કરંતા મોજશું, શીતળ વન તરે છાંયે. ૧.
મયુર કનકમર્ધ તિણે સમે, રમતો દેખી દૂર;
મૃગસુંદરિ મન મોહિયું, બાલિ આનંદપૂર. ૨.
મનમોહન મુજને દિયો, આણી એહ બ મોર;
રમવા કારણ દિલ લલ્યું, એ મુજ ચિતનો ચોર. ૩.
ચંદ્રશેખર તવ આલિયો, મયુરને લેવા કામ;
નાહો મોર વનાતરે, નૃપ પણ પૂઠે તામ. ૪.
આતરિયો તવ ઉડતાં, ઝાલ્યો મોર મહંત;
ઉપર અસ્વારિ કરી, તવ ગગને ઉડંત. ૫.
કુંવર વિચારે ચિતમાં, એહ કિશો ઉતપાત;
ભેલે કિહાં એ જાય છે, એ પક્ષી કુણુ જાત. ૬.
વન ગિરિ ગામ ઝાળગિયાં, કાણુમાં કાસ હજાર;

- મયુના નઇ જળધિ લહી, નાંખે તાસ મનર. ૭.
 કુંવર તરી કઠિ જઇ, કરતો ચિત વિચાર;
 ખિણ સયોગ વિયોગ મઇ, સુતધર કહે સંસાર. ૮.
 મથુરાપુરિ દેખણુ ગયા, તિહાં જિન ચૈત્ય નિહાલ;
 થંચ અભિમમ સાચવી, વંદા જગત દયાળ. ૯.
 એક આવક મુખથી સુણિ, તિહુ નાણી અણુગાર;
 મનોરમ વનમાં આવિયા, વંદન જાત કુમાર. ૧૦.
 વંદિ નમી મુનિને સતવી, યેહા ધર્મ સૂણુંત;
 અવસર પામી વિનયથી, એણિ પરે પ્રશ્ન કરંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૧ મી.

(થાંપર વારિ માંઠા સાહીબા કાબેલ મત જાને—એ દેશી.)

- પૂછે કુંવર મુનિરાજને, કૃષ્ણ મોર રૂપાળો;
 કેનકમઘ પીઠાં ઝગે, ગતિએ લટકાળો. ૧.
 વિસમય વાત ન વિસરે, જો ચતુર નિહાળે;
 મધુર રસિક પ્રજા ઔષધિ, મુખમાં આગાળે. વિસમય ૨.
 દેખિ વને હું શિર ચઢ્યો, ઘડિ દોય ખેલાવ્યો;
 નહ ચઢિ નઇ જળ નાંખિયો, ફરિ નજર ન આવ્યો. વિસમય ૩.
 માનિ કહે ભવ તેરમે, તું સુરપુર વાસી;
 વસુદત નામે શેઠિયો, પ્રિયા આર વિલાસી. વિસમય ૪.
 તેહમાં એક અણુમાનિતિ, નવિ નજરે જોવે;
 દુખભર રહેતી વેગળી, દિન રાતે રાવે. વિસમય ૫.
 તપ જપ કળે ભવ ભમિ, થઇ વ્યંતર દેવી;
 ભવ ભવ તે તુજને નડિ, ધણી વાત શું કેહેવી. વિસમય ૬.
 મૃગમુંદરિશું દેખિને, આકાશે જાતિ;
 પૂરવ વેર સંભારતાં, બરિ ખેદે જાતિ. વિસમય ૭.
 મોર રૂપ કરી તુજ હરિ, સરિતામાં ધરિયો;
 ખેદ ધણો હણવા તણો, તુજ પુન્યે સરિયો. વિસમય ૮.
 કલેશ ન ધરવો નારિશું, ધરમાં કાઇ વેળા;

જો વંછે સુખ સંતતી, લક્ષ્મિના મેળા.	વિસમય ૯.
લક્ષ્મીના લક્ષ્મીરૂપ છે, નરને ધર મહિ;	
રીસવતાં રીસાધને, જામ અંતર દાહે.	વિસમય ૧૦.
નારિને ધરથી કાઢાડતાં, લક્ષ્મિને કાઢાડી;	
સુખ નવિ પામે તે કદા, વાવિ વિખની ઝાડી.	વિસમય ૧૧.
સંસાર દાહે તથા છે, વિશ્વામની છાયા;	
પુત્ર કલત્ર ને ગુણુભર્યા, સનજનની માયા.	વિસમય ૧૨.
વળિ નિશિદિન નારી વડે, નહિં ધરની ચિંતા;	
ચાકર સત સેવા કરે, પણ નિજ નવા હુતા.	વિસમય ૧૩.
જગમાં દુર્લભ નારિયો, ગુણુ તથા વખાણી;	
સહસ દુષણુ દૂરે તજે, એ પંડિત વાણી.	વિસમય ૧૪.
સુત ઉત્પતિ નારિથી, ધર ભાર ઉઠાવે;	
પતિમરણુ ભેગી બળે, તસ કિમ દૂઢવાવે.	વિસમય ૧૫.
સરસ અશન દિગ્ધે કંતને, લુપ્ત પોતે ખાવે;	
દુખની વેળા સખાઇ છે, પણ દૂર ન જાવે.	વિસમય ૧૬.
તે જો જો બળતી રહે, નહિ પુત્રના મેળા;	
વેપારે લાભ ન નીપજે, રહે દળદર વેળા.	વિસમય ૧૭.
વેર હવે અતિ આકરં, બહુ ભવ દુખ પાવે;	
વીર પ્રભૂને બ્યંતરી, શિતળ જળ છંટકાવે.	વિસમય ૧૮.
જો નર ધરનારી તજી, કરે પરધર મેળા;	
ધન હાણી પ્રિયા સખી, તસ વંડી વેળા.	વિસમય ૧૯.
એક ગામે એક રાજવી, તસ પુત્ર બલેરા;	
ખચર ઘોડી જનમિથો, ધર મોહોટો વછેરો.	વિસમય ૨૦.
નામ બેળગરો તેહનું, ધરે બાંધ્યો ખાવે;	
મધુભટ વિપ્ર તે ગામમાં, પરીકરણું રેહવે.	વિસમય ૨૧.
બિધ નામે મહીષિ ધરે, મણુ દૂધ કરંતી;	
તસ ધૃત વિક્રમતા વસે, આજીવી ચલંતી.	વિસમય ૨૨.
ધૃત વેચણુ દરબારમાં, એક દિવસે જાવે;	

- ધૂત દેઇ નાથું માગતો, તે દૂર રહાવે. વિસમય૦ ૨૩.
- નાખ્યા રૂકમ ઉંચા માળથી, અંધ લાલિમાં પડ્યા; વિસમય૦ ૨૪.
- વેણી લેઇને આપતાં, દિવ નજરે ચઢ્યા. વિસમય૦ ૨૫.
- પૂછતાં કુંવર બાણે ધનું, લાલિ રૂકમ મધ છે; વિસમય૦ ૨૬.
- અહ વછેરા ભાગ્યથી, અમ લચ્છી ભાઇ છે. વિસમય૦ ૨૭.
- તે કહે આલસ્યુને દિયો, તુમ પૂન્ય જ હોવે; વિસમય૦ ૨૮.
- નૃપસુત કહે ગહીણિ દીયો, અમે તુમ હરિ દેવે. વિસમય૦ ૨૯.
- વિગ્ર લોભ વશ શેરની, દેઇ લિએ વછેરા; વિસમય૦ ૩૦.
- ધર જઇ સેવા કરે, દાણો દેઇ ધણેરા. વિસમય૦ ૩૧.
- આબિવિકા મૂળથી ગઇ, ધર દુર્બળ કીધા; વિસમય૦ ૩૨.
- મંદમતિ ઉંધ વેચીને, હિળગરો લીધા. વિસમય૦ ૩૩.
- નારીશં રસ પ્રેમથી, જગ શોભા વાધે; વિસમય૦ ૩૪.
- ધિર ચિતે ગુર સેવતાં, શં એ ધર્મ તે સાધે. વિસમય૦ ૩૫.
- એમ જ્ઞાનિ વયણાં સુધિ, ઉડી કુંવર સધાવે; વિસમય૦ ૩૬.
- નઇ ઉપકંઠ તર ધડા, વન જોતો જાવે. વિસમય૦ ૩૭.
- દૂર વનાંતર આવતા, દ્રાવ્ય રાયણ મીડી; વિસમય૦ ૩૮.
- એક તર જાળે જૂલતી, તરવાર તે દોડી. વિસમય૦ ૩૯.
- કનક મૂઠ રતન જડી, લાંબી અહી નારી; વિસમય૦ ૪૦.
- ચિતે કુંવર કાઇ ખેચરે, વનમાં વિસારી. વિસમય૦ ૪૧.
- અથવા ખડગ આ વન ધરી, કાઇ સુભટ પછડો; વિસમય૦ ૪૨.
- એમ ચિંતી વનમાં ફર્યો, પથ કાઇ ન દોઢા. વિસમય૦ ૪૩.
- આવિ ખડગ લેઇ જોવતો, જાણે મોતિનો હાર; વિસમય૦ ૪૪.
- મેન રહિત કરી અગમજે, શ્વેત તેલની ધાર. વિસમય૦ ૪૫.
- અળશી કુસુમસમ છે પ્રેમા, વિજળી દૂર વૈખ; વિસમય૦ ૪૬.
- દુધી અચંબો પામિયો, લેઇ ખડગ વિશેષ. વિસમય૦ ૪૭.
- જેવા પરિણા તે ગયો, વાંકા વસ છે થૂળ, વિસમય૦ ૪૮.
- કુસુમ વિટાણા પરચરે, ધન વંશનાં મૂળ. વિસમય૦ ૪૯.
- વૈશાખ ઠાણે કુંવર રહી, હેરે જળ સાર; વિસમય૦ ૫૦.

પામી અસંખ્ય ખડગ જૂએ, દીઠિ રૂધિરની ધાર.	વિસમય ૦ ૩૭.
વંશ જળ જોવે ફરી, ધૂપ કુંડે ધૂત પૂરે;	
નર એક કર માળા રહી, પડ્યું મસ્તક ફરે.	વિસમય ૦ ૩૮.
રૂધિર ઝરતું દેખીને, કરે પ્રશ્નતાપ;	
વિશ્વ અપરાધી મારીયો, કરતો મંત્ર જાપ.	વિસમય ૦ ૩૯.
હાહાકાર કરતો ગયો, પત્ન ખંડ વિશ્વાસ;	
ઉભી દીઠી યૌવના, વળગી તર ડાળ.	વિસમય ૦ ૪૦.
સરોવર તીરે દેખીને, ચિત્ત ચિત્તે કુમાર;	
વન રખવાળી દેવતા, વા વ્યંતર નાર.	વિસમય ૦ ૪૧.
અથવા જોવા ઉતરી, વિશ્વાધર બાળ;	
ચંદ્રવન કાંતિ ઝલે, હોઠ લાલ પરવાળ.	વિસમય ૦ ૪૨.
વા યમૂના જળ દેવતા, સરોવરમાં નાહી;	
લીલ વિશ્વાસે ખડી રહી, તર શાખા સાહી.	વિસમય ૦ ૪૩.
એમ ચિંતી ધેરજ ધરી, ગયો તેહની પાસે;	
સા તસ દેખી મોહી રહી, ચિત્ત પ્રેમ વિશ્વાસે.	વિસમય ૦ ૪૪.
વળિ ચિત્ત ચોરી ચિંતવે, નર રૂપે રૂઝે;	
પણ સતિ નારી ચિત્તમાં, એ ભાંડથી ભૂંડે.	વિસમય ૦ ૪૫.
રાજકુંવર બૂલો પડ્યો, આવ્યો એણે કામ;	
ન ધટે મુજ તસ પૂછવું, કુણુ દેશ ને ગામ.	વિસમય ૦ ૪૬.
પૂછે પકુતર આપશું, તે પણ ન વિશેષ;	
ગુણુ જન પૂછ્યાં યોલતાં, સતિ દોષ ન દેશ.	વિસમય ૦ ૪૭.
ચિંતી ચૈતન્યજે રહી, નિમિ નયનની વાસ;	
ચંદ્રશેખર તિહાં અવિને, બોલાવે તાસ.	વિસમય ૦ ૪૮.
ઉત્તમ સસ રસાળનો, ખંડ ત્રિજો મિથાળ;	
શ્રી શુભવીરે તસ બાણ, અમીઆરમી દાળ.	વિસમય ૦ ૪૯.

રેખાંશ

કુંવર કહે સહુ શુભરૂપ, તું કુણુ સિવમ જાત;
મામ નમ્ર કિહાં તાસ તુમ, કુણુ વળી માત ને તાત.

- રહેવે તે સરોવર તટે, વન તર કુંજ નિવેશ;
 નિર્ભય ઊભી એકલી, યોવન બાળે વેશ. ૨.
 મેં તુંજને વન દેવતા, જાણી આંખો પાસ;
 ભૂપગ દગ ચળ જોવતાં, મણુઅ જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
 વળતું તવ સા એમ બણે, સુષુ ઉત્તમ ગુણવંત;
 મૂળ થકી વિવરી કહું, સધળો અમ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(સાહીબા મોતીડો અમારો—એ દેશી.)

- મધુરસ બોલે અમૃત વયણે, વૈતાલ્યે છે દક્ષણ એણે;
 વિજયાપૂરિનો હરિભળ રાગ, જાતિ કુળે જસ બિહૂ પપ્પ તામ;
 સાહીબા મન ગમતા મેળા, દોહિલા મળવા એણિ વેળા;
 બાગ્યને વસ્ય મેળા. સાં ૧.
 રાણી ગુણાવળી ગુણની પેટી, દોય સુત ઉપર આઠ છે બેટી;
 અડ્ડીધી જસ વેંહચી દીધી, સૃષ્ટી વિધાતે એકાંતે કીધી. સાં ૨.
 વિકસિત વયણે પુલ ખરંતાં, લોચન જોહના અભિય ઝરંતાં;
 પૂર્વ દિશા સમ ચંપકમાળા, સાત દિશા સમ સાત વિશાળા. સાં ૩.
 ખેટ ચતુર નૃપ ચોવિસ જાણી, કન્યા મોહ તણી રાજધાની;
 ચોવિસ કન્યા શ્રીપૂરરાય, ગગન ગતિ નૃપની કેહેવાય. સાં ૪.
 કન્યા આઠ સહોદરી માહરી, તાત અમારો રાય જિતારી;
 ચંદ્રાવળી હું આઠે વડેરી, ચોસઠ જણુની એક કચેરી. સાં ૫.
 એક દિન ચંપકમાળા બોલી, આપણુ ચોસઠ જણુની ટાળી;
 બાળપણનાં પ્રેમ વિળુધાં, ઠામ ઠામ વરને જો દીધાં. સાં ૬.
 તો પછે મળવું ન હોય કદાપિ, તિણે ઉઠ્યો એક વાત જ થાપી;
 વર વરવો સર્વેને એક, જૈનમતી પૂન્યવંત વિવેક. સાં ૭.
 શરવિર બહુ શુદ્ધિ બળિયો સહેજે ભય ન અટકળિયો;
 જીવે તિહાં બને પ્રેમ નીવાહે, તે વર-વરવો સહુને ઊઠાંહે. સાં ૮.
 એકમતો કરિ બેળાંજમિયે, વનજળ કિંઝલે નિભર મીઝે;
 એક દિન ચંપકપુરિનો રાય, મણિસુબનો તિહાં ફૂત તે આપ. સાં ૯.

- હરિખળને કહે દેઈ તાપો, તુમ આઠ કન્યા અમને આપો;
 જે ન દિયો તોંયજે રથ કરવા, સર્જ અમે રથ કરવા હરવા. સાં ૧૦.
- સુથ હરિખળ કહે માઝુ ન મળશે, અમ પુત્રિ ધ્વજાવર વરશે;
 દૂત મુખે સુણિ મણિયુલ આવે, સૈન્ય શું યુદ્ધ કરી જય પાવે. સાં ૧૧.
- હરિખળ મઢી નિજ પૂર જાવે, કારાગારમેં નિત્ય વસાવે;
 એક દિન વિજયાપૂરિને બાર, આવ્યા ચૌ નાણિ અણુગાર. સાં ૧૨.
- રાણિ ગુણાવળી વંદન જાવે, દુઃખ ભરી મુરને પ્રથ કરાવે;
 મુજ પુત્રિ આઠે ભરતાર, કૂચ ચારે બાગ્યવંત કુમાર. સાં ૧૨.
- વળિ અમ પુન્ય ઉદય કીમ ચારે, મુજ પતિ શત્રુથી કિમ મુકારે;
 વળતું તસ બાપે ચૌ નાણિ, રાણિ સુણે ચિત ધેરજ આણી. સાં ૧૪.
- વિદ્યા વિદ્યુષા તુમ સુત દોય, ચંદ્રોદય વિષુ રજની જ્યેય;
 તે દોય બાધવનો હણનાર, જે નર તે હોશે ભરતાર. સાં ૧૫.
- તુજ પતિને મુકાવશે તેહ, તુમ શત્રુનો કરશે છેહ;
 નિજ તનુ છાયા લંધે જેહ, બાવિ બાવ મટાવે તેહ. સાં ૧૬.
- સાંભળીને ખેદ હરખ ભરાણિ, મુની વંદી ધર આવી રાણિ;
 એક સમે અમે ચોસઠ બાળ, કામદેવ ધર કરિ નૃત્યશાળ. સાં ૧૭.
- સરોવર નાહી ચૈત્યે પેઠાં, તવ ભુષણુ વસ્ત્રાદિ ન દીઠાં;
 ગુમ રહો નર ક્ષત્રી જાતે, વસ્ત્રાદિક તેણે લીધાં રાતે. સાં ૧૮.
- પાછાં આપ્યાં તે અમે લેઈ, ખડગ રતનમણી કંચુક દેઈ;
 કિધિ પરિક્ષા સાહસિક દેખી, ધાર્યું અમે કરું એહવો ગવેખી. સાં ૧૯.
- અનુસારે લહુ તુમ જ એહ, કુંવર કહે અમે નહિં છું તેહ;
 વળતું બણે સા સુથ ચિત લાઈ, ચંપકમાળાના દોય બાઈ. સાં ૨૦.
- શત્રુ હઠાવન વળી ઉનમતે, વિદ્યા સાધન કરે નીમિત્તે;
 યમુના કિનારે મેહેલ બનાવી, સખી નિજ ખેહેનો ધડાં લાવી. સાં ૨૧.
- પદ્મણિ બાવિ ગિરિ દરી માંહે, વિદ્યા મનોવેગ સાધે ઉછાહે;
 સાધે વાયુ વેગ ધડાં વંશ જાળે, ચંદ્રાદાસ્ય વિદ્યા ઉજમાળે. સાં ૨૨.
- તે ખટ માસે સિદ્ધજ ચારે, તવ શત્રુને જીતજી જાશે;
 મોકલી મુજને ખખર જ લેવા, તુમ શું ઉભી માત કરેવા. સાં ૨૩.

ચંદ્રશેખર સુશિ ચિત્તે મનમાં, તે નર માયો મેં દરી વનમાં;
 ધૈર્ય ધરિ નિજ ચિત્ત વિમાણી, તે આગળ દોય વાત મકાશી. સાં ૨૪.
 ચંદ્રાવળી સુશિ દુઃખ ધરે મોટું, ચિત્તે હ્રદય મુનીવચન ન ખોટું;
 શ્રી શુભવીર વચન રસાળ, ત્રીજે ખડે આરમી ઢાળ. સાં ૨૫.

કોશી.

ખિણુભર ખેદ ભરી થકી, સા ચિત્તે તિણિ વાર;
 વિખમી કર્મ તણી ગતિ, વિખમો આ સંસાર. ૧.
 કુંવર વહે સણુ સુંદરી, મ ધરો મનમાં ખેદ;
 માનીતું દીકું હુવે, તિહાં નહિં કાંઈ વિભેદ. ૨.
 સા કહે ઉત્તમ નર પુમે, રહેજ્યો ઇહાં ખિણુમંત;
 ચંપકમાળાને જઇ, સંભળાવ્યું વીરતંત. ૩.
 જો પુત્રપર રાગિ હશે, તો વેગે ધજ રક્ત;
 મંદિર ઉદ્ધ હવાવશ, પિત્ત ધન્યે બિરક્ત. ૪.
 રહેજ્યો રક્તે થીર થઇ; પિત્તે જાળે દૂર;
 એમ સંકેત કરી ગઇ, ચંપકમાળા હજુર. ૫.
 તસ સંકેતે દોય ધડી, તદગત ચિત્ત કુમાર;
 ઉપશમ ગુણ કાણે ચઢી, થોવશ્વરે અણુમાર. ૬.
 પિણિ તામ ચતાકિકા, કાલતી દીડી ત્યાંહિ;
 જાણી વિરક્તા નારિયો, શીઘ્ર ચઢ્યો વન માંહિ. ૭.
 કેસરી સિંહ જ્યું મલાપતો, વન ફળ કરત આહાર;
 કેતે દિવસે પામિયા, દેવ આરણ્ય મજર. ૮.
 શીતજ જળ નિરંજન ભર્યું, સરોવર દેખી તામ;
 જળ ખીને નિદ્રા લીધે, તિલક તર તલ કામ. ૯.
 પૂન્ય મિત્ર જળ જાગતો, ન કરે અનરથ કામ;
 વન રણુ ગિરિ આરિ જાળીધે, પણ મનવંચિત હોય.

કાળ ૧૩ મી.

(જો દેશના સુશિ ૪૮ લાગશે—એ દેશી.)

જો જાગ્યો કુંવર ખિણે તદ, જો દેખે શિદ્ધિ વિશાળ;

- ૭રે હય ગય મુખટ મળ્યા ધણા, ૭રે યોલે વચન રસાળ. ૧.
 ૭રે પુન્ય કરે જગ પ્રાણિઆ, ૭રે પૂન્યે દાણિદ્ર દૂર;
 ૭રે મનવંચિત મેળા મેળે, ૭રે પૂન્યે સુખ ભરપૂર. ૭રે પૂં ૨.
 ૭રે કરત પટાવત વિનતી, ૭રે વૈતાલ્યે રહેઠાણ;
 ૭રે કુસુમપુરી વિમળાપુરી, ૭રે અલકાપુરી સમદ્રેળણ. ૭રે પૂં ૩.
 ૭રે રતન કનક ચૂલ બાંધવા, ૭રે રાજ્ય કરે વર નિત્ય;
 ૭રે શ્રીમતિ ધીમતિ પટ પ્રિયા, ૭રે અવરાપ્રિયા ધણી પ્રીત. ૭રે પૂં ૪.
 ૭રે પ્રીતિ પરરપર છે ધણી, ૭રે જીવન મચ્છ સરીસ;
 ૭રે કન્યા બિદ્ધ જણની મળી, ૭રે ખટ શત ને છત્રીસ. ૭રે પૂં ૫.
 ૭રે ચામાસા દિન વિતતે, ૭રે રાજકચેરી માંહિ;
 ૭રે શીતળાજિન પધરાવીને, ૭રે યોજવ આઠ દિન ત્યાંહિ. ૭રે પૂં ૬.
 ૭રે કાર્તિક વદ પંચમ દીને, ૭રે વિદ્યાધર મુનિરાય;
 ૭રે ગગન મારગથી ઉતર્યા, ૭રે વંદે સદ્ગ તસ માય. ૭રે પૂં ૭.
 ૭રે દેવરચિત સિંહાસને, ૭રે મૂળ વંદી બેસંત;
 ૭રે રાય પ્રમુખ પ્રખદ બાણી, ૭રે દેશના ધર્મ દિયંત. ૭રે પૂં ૮.
 ૭રે રતનચૂલ અવસર લહી, ૭રે મૂનિને યમ પૂછંત;
 ૭રે અમ દોય બાંધવની સુતા, ૭રે કોણ હોશે તસ કંત. ૭રે પૂં ૯.
 ૭રે કિમ મળશે કિમ જાણશું, ૭રે કુણ થાનક મહારાજ;
 ૭રે ભૂચર ખેચર ભૂપતી, ૭રે તવ બાબે મુનિરાજ. ૭રે પૂં ૧૦.
 ૭રે દેવાટવિમાં સર તટે, ૭રે સુતો તિલક તર હેઠ;
 ૭રે બત્રિસ લક્ષણ કર પદે, ૭રે જાયા અચ તનુ ઠેઠ. ૭રે પૂં ૧૧.
 ૭રે ખટ શત બત્રિસનો ધરી, ૭રે ભૂચર એક ભરતાર;
 ૭રે ક્ષત્રિ ત્રિખંડનો રાજવી, ૭રે વિદ્યા બદ્ધ બંડાર. ૭રે પૂં ૧૨.
 ૭રે માધવ ઉજળ પંચમી, ૭રે લગન દિવસ ઉચ્છાહિ;
 ૭રે દસ ધડી દિન ચઢતે ચક્રે, ૭રે જાજ જોનયો વન માંહિ. ૭રે પૂં ૧૩.
 ૭રે પૂરવધર કહી ઉતપત્યા, ૭રે વિષ્ણુ પંચ વિહાય;
 ૭રે ખેટ કન્યા મંડળી, ૭રે સંધ પહાં નિવસાય. ૭રે પૂં ૧૪.
 ૭રે આજ વાત તેસવિ મળી, ૭રે આજી પ્રજુ અસવાર;

જરે કહિ એમ અમ્મ રતન ધર્યો, જરે કુંવર ચલ્યા તિણિ વાર. જરે પૂં ૧૫.
 જરે આગળ જાતી વધામણી, જરે આઘ્યા સનમુખ રાય;
 જરે જંગલમાં મંગળ બયો, જરે મેહેલ રચ્યા તિહાં જાય. જરે પૂં ૧૬.
 જરે ચોરી ચિહ્ન પખ ચીતરી, જરે તેહજ રચણી માંહિ;
 જરે કરિ આછવ પરણાવતા, જરે સધળી કન્યા ત્યાંહિ. જરે પૂં ૧૭.
 જરે રસમંજરી ગુણમંજરી, જરે તેહમાં વડેરી દોય;
 જરે વૈતાળે સદ્ તે ગયા, જરે બિજે દીન સહુ કેય. જરે પૂં ૧૮.
 જરે ખેચર બહુ જોવા મળે, જરે ખેચરી ગાવે ગીત;
 જરે નાટકશાળા નિત દ્રવે, જરે રાગ રંગ રસ રીત. જરે પૂં ૧૯.
 જરે સાસય ચૈત્ય જુહારતા, જરે કરતા નવનવા ખેલ;
 જરે કુસુમ કદળી ધર સ્ત્રી ગણે, જરે રમતાં જળ વન કેળ. જરે પૂં ૨૦.
 જરે નંદીસર દ્વિપે જતા, જરે સાથે રમણીના જંદ;
 જરે સાય પડીમા વંદતાં જરે પામે અતિ આશુંદ. જરે પૂં ૨૧.
 જરે મેરૂ પમુહ સાસય જિના, જરે જાત્રા કરિ ધર જાય;
 જરે બિહુ સસરા પાસે થકી, જરે વિદ્યા બહુલ ગ્રહાય. જરે પૂં ૨૨.
 જરે પશુઆંને નર ભવ કરે, જરે નરને પશુ અવતાર;
 જરે પર વિદ્યા છેદન તણી, જરે એમ સર્વ એકહજાર. જરે પૂં ૨૩.
 જરે નારીગણુ તિહાં સંઠવી, જરે સુંદર નર પરિવાર;
 જરે પંચ તિરથ યાત્રા બણી, જરે ચાલ્યા વિયત કુમાર. જરે પૂં ૨૪.
 જરે સમત શિખર જઘ ઊતર્યા, જરે વંદી વીસ જિણુંદ;
 જરે શિતા નાળ નિહાળીને, જરે મધુવન જાત નરિંદ. જરે પૂં ૨૫.
 જરે નંદન વન સમ મધુવને, જરે મંડપ દ્રાખ રસાળ;
 જરે સીતાકુળ દાડીમ તર, જરે જાંણુ ફળ હિતાળ. જરે પૂં ૨૬.
 જરે ફણુમાં લિંણુ હરીતકી, જરે રાયણુ ને સહકાર;
 જરે કદળી કુસુમ સુરભિ તર, જરે રામ જમફળ સાર. જરે પૂં ૨૭.
 જરે અંજર નારંગ કર્મદાં, જરે કિંસુક અંપક પુલ;
 જરે કેતકી માલતી વિકસિયાં, જરે પામિ તીર્થ અમૂલ. જરે પૂં ૨૮.
 જરે વડતર મોહોટો એક છે, જરે શાખા પ્રશાખા વિશાળ;
 જરે હંસ મોર શુક સારિકા, જરે મુગલ વસે કરિ માળ. જરે પૂં ૨૯.

જીરે જગતા ભૈરવ દેવનું, જીરે સુંદર ચૈત વિજ્ઞાન;
 જીરે માનત માને તેહને, જીરે દિગ્ધે વાંછિત તતકાળ. જીરે પૂં ૩૦.
 જીરે યાત્રિક પરદેશી જના, જીરે રેહવાના બહુ ઠાણુ;
 જીરે કુંવર નિહાળી નિશિ વસ્યા, જીરે કરતા તિર્થ વખાણુ. જીરે પૂં ૩૧.
 જીરે સરોવર કૃપક વાવડી, જીરે પીધાં નિર્મળ નિર;
 જીરે ત્રિજે ખંડે તેરમી, જીરે ઢાળ કહે શુભવીર. જીરે પૂં ૩૨.

દોહરા.

- | | |
|--|-----|
| વડ તર હેઠે મુનિવરા, આર રહ્યા છે રાત; | |
| લઘુ વય યોવન તપ કરે, ઉત્તમ ક્ષત્રિ જાત. | ૧. |
| ચાનાણી ગુરૂ પાસથી, બાણિયા સવિ સિદ્ધાંત; | |
| કામ વિડંબણુ ચૂક્યા, ઊપસમ. શાંત પ્રશાંત. | ૨. |
| ચંદ્ર કીરણુ અમૃત ઝરે, ઉજળી પૂનમ રાત; | |
| દેખી આવક શ્રાવિકા, આવે તજી પરતાત. | ૩. |
| મુનિ વંદી હોળી મળી, કરતા ઓછવ ત્યાંહિ; | |
| ચંદ્રશેખર તે સાંભળી, આવી નમત ઉછાંહિ. | ૪. |
| મુનિ મુખ અમૃતની છટા, પામી પૂછે એમ; | |
| લઘુ વય તુમ વૈરાગનું, કારણ પ્રગટયું કેમ. | ૫. |
| મુનિ કહે આ સંસારમાં, વિરૂપા વિષય કખાય; | |
| રાગ વિવશ જગ જીવડા, ચિહ્ન ગતિમાં રોળાય. | ૬. |
| કુંજર ફરશેદ્રિય વશે, બંધન પામે દીન; | |
| ગજ પણુ અજ સરિખા હુવે, મરે રસનાએ મીન. | ૭. |
| ભમર સુગંધિ કમળથી, નયને જળત પતંગ; | |
| હરણુ મરણુ શ્રવણું દિગ્ધે, એક એક ઈંદ્રિ પ્રસંગ. | ૮. |
| પાંચે ઇંદ્રિ વશ પડ્યા, તેહની શી ગતિ હોય; | |
| કામ વિવશથી વેગળા, સુખિયા જગમાં સોય. | ૯. |
| નવિ પલટાએ રાશિથી, માર્ગિ કદિય ન હોય; | |
| અભિનવ કામગ્રહ કલો, સહુને દિગ્ધે દુખ સોય. | ૧૦. |
| શિયળવતી શિયળે સતી, સુણતાં તસ દ્રષ્ટાંત; | |
| ભવ તજી સંયમ શ્રી વરી, આવશે અમ પ્રતાંત. | ૧૧. |

ઠાળા ૧૪ બી.

(મન મળવા મુજ અલભ્યો—એ દેશી.)

- નંદનપુર વર રાજિયો, અરિમર્દન મુજુ ધામ રે;
તિહાં રત્નાકર શેઠ છે, શ્રીદેવી પ્રિયા નામ રે. ૧.
- રશિયા રસભર સાંભળો, સતિય તણા અણુ સાર રે;
શત્રુપણું અમર્યું કર્યું, પણ અમ તસ હિપગાર રે. રશિયા૦ ૨.
- શેઠ શક્તિ સુરી બજી, તિણે પ્રભાટ્યો સુત એક રે;
વિદ્યા શાસ્ત્ર કળા બાણ્યો, વિનયવંત સવિવેક રે. રશિયા૦ ૩.
- અન્નિતસેન નામે થયો, પામ્યો યોવન વેશ રે;
પણ કન્યા નહીં એ સમી, ભેષ્ટ દેશ વિદેશ રે. રશિયા૦ ૪.
- એક દિન દેશાવર થકી, વાણોતર ધર આત રે;
એકતિ કહે શેઠને, કન્યા કેરી વાત રે. રશિયા૦ ૫.
- હું આળ્યો મંગળાપૂરી, દત્ત શેઠ વસે તિહાંધર રે;
ભોજન કારણુ તેડિયો, તિણે મુજને ધર માંહિ રે. રશિયા૦ ૬.
- દૃષ્ટી મેં તસ અંગળ, કન્યા કણુ તણી એહ રે;
પુછંતાં મુજને કહે, અમ પુત્રી ગુંણુ ગેહ રે. રશિયા૦ ૭.
- શિયળવતી અભિધાન છે, ચોસઠ કળા નિર્ધાન રે;
થળચર પંખી જીવની, વાચાણું જસ જ્ઞાન રે. રશિયા૦ ૮.
- પણ એ સરિખો વર નહીં, વરતે ચિત્ત કલેશ રે;
મુણી મેં મિત્રપણે કહ્યું, મ કરો ચિંતા લેશ રે. રશિયા૦ ૯.
- અમ એટી સુત એ સમો, અન્નિતસેન તસ નામ રે;
મુજ સાથે નર મોકલો, ભ્રે કરવું હોય કામ રે. રશિયા૦ ૧૦.
- સાંભળિ નિજ સુત મોકલ્યો, મુજ સાથે ધરિ પ્રેમ રે;
શેઠ સુણિને આદર દિએ, તે કરે તિલક તે ઠામ રે. રશિયા૦ ૧૧.
- પરિકરર્યું સુત મોકલે, તે જિનશેખર સાથ રે;
વરઘોડે ચડી ચોરિએ, આલ્યો કન્યા હાથ રે. રશિયા૦ ૧૨.
- શિયલવતિશું નિજ ધરે, આળ્યા પરણી તેહ રે;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સસરા સાસુને નેહ રે. રશિયા૦ ૧૩.

- ભાગતિ રાત્રે અન્ધા, શિવા શબ્દ સૂચિત રે; રશ્મિયાં ૧૪.
પતિ નિદ્રાભર મેલીને, જળધટ હાથ લિપિત રે.
શિયળવતિ ધરથી ગઇ, એકલી પુર બહારે રે; રશ્મિયાં ૧૫.
સસરે દીડી જાગતાં, વગિ આવી ધણી વારે રે. રશ્મિયાં ૧૫.
શેઠ કહે નિજ નારિને, સાંભળો વહુનું ચરિત રે;
આજ ગઇ મધ્ય રાત્રિએ, પરધર રમવા વિચિત રે. રશ્મિયાં ૧૬.
કુળ મર્યાદા ગણે નહીં, તું નહીં જાણે કાંઈ રે;
મેં નજરે દીડી સહી, પરનર ભોગ પલાયે રે. રશ્મિયાં ૧૭.
નારિ કહે કહેશે નહીં, કોઈ આગળ એ વાત રે;
ધરનું છિદ્ર પ્રકાશતાં, યાશે કોઇની ધાત રે. રશ્મિયાં ૧૮.
આયુ ધન ધર છિદ્રને, ઔષધ મૈથુનવંત રે;
દાન માન અપમાન એ, નવ નર દક્ષ ગોપંત રે. રશ્મિયાં ૧૯.
રવિ ઉદયે સુતને કહે, સાંભળ તુજ વધુ વાત રે;
જળ ભરવા મસલું કરી, આજ ગઇ મધ્ય રાત રે. રશ્મિયાં ૨૦.
એક પ્રહર પરધર રહી, આવી પાછી ગેહ રે;
મેં દીઠિ નજરે સહી, મ ધરે એહ શું નેહ રે. રશ્મિયાં ૨૧.
પુત્ર વીનીતે માનીયું, તાતનું વચન પ્રમાણ રે;
એમ કહિ તાત ચરણે નમી, પોહોતો તે નિજ હાથ રે. રશ્મિયાં ૨૨.
મનસૂએ કરિ શેઠ તે, વહુને કહે તુજ માત રે;
રાગે ગ્રહી મરવા પડી, આવી ખખર આજ રાત રે. રશ્મિયાં ૨૩.
ચાલો તુમ સાથે ચલું, તેડાવે તુમ માય રે;
વયણુ સુણિ સસરાતણું, માય મિલન મન થાય રે. રશ્મિયાં ૨૪.
રથ બેશી દોય નીકલ્યાં, મારગ ચાલ્યાં જાય રે;
જળ વેહેતી નદિ દેખીને, રથથી મિદ્ધ ઉતરાય રે. રશ્મિયાં ૨૫.
શેઠ જણે વજ સાંભળો, મોજડી જળ વિશુસેષ રે;
પગ પાળે નદી ઊતરો, મોજડીયો કર લેષ રે. રશ્મિયાં ૨૬.
સાંભળી સારથથી ગ્રહી, મોજડી પગ દોય પેહેગી રે;
વાળી ખડા નદી ઊતરી, જળ મોજડીનું વખેરી રે. રશ્મિયાં ૨૭.

રથ બેશી ચલતાં થકાં, દેખી નગર વિખ્યાત રે;
 શેઠ ભણે આ શહેરમાં, રહેા સુખમાં આજ રાત રે. રશિયા૦ ૨૮.
 સા કહે ઊજડ ગામ એહ, નહિ વસ્તિ લવલેશ રે;
 સો ચિંતે પક જડ વહુ, હિત શિક્ષા હુએ કલશ રે. રશિયા૬ ૨૯.
 હિત ઉપદેશે વાંદરે, મુગૃહિ નિગૃહિ કાધ રે;
 ધારી એમ શેઠ તદા, પ્રિ ઉપદેશ ન દીધ રે. રશિયા૦ ૩૦.
 ચાલતાં એક ગામકું, જિરણુ કુટિર પંચાસ રે;
 જ્ઞેષ્ઠ સા વદે શેઠને, દેખો શેઠર આવાસ રે. રશિયા૦ ૩૧.
 શિતળ છાયા વૃક્ષની, સુંદર માણસ જાતે રે;
 રથણી એ વાસો વશી, ચાલિયું પરજાત રે. રશિયા૦ ૩૨.
 એણે અવસર કૂપને તટે, જળ ભરવાને આધ રે;
 માતુલ પુત્રી દેખીને, તાતને દેતી વધાઇ રે. રશિયા૦ ૩૩.
 માતુલ સનમુખ આતીને, તેડિ ગયો ઉછાંહિ રે;
 અસન વસન ભક્તિ કરે, રાત વસ્યા સુખ માંહિ રે. રશિયા૦ ૩૪.
 ચંદ્રશેખરના રાસનો, ત્રિજ્ઞે ખંડ રસાળ રે;
 શ્રી શુભવીરે તેહની, ભાખી ચૌદમી ઢાળ રે.

દોહરા.

મામે મામી હરખરયું, શિયળવતીને દેખ;
 ભક્તિ કરે નવ નવ પરે, શેઠની વળી વિશેષ. ૧.
 ભાણેજને પૂછતો, પિતર ધરે કિમ જાત;
 સા કહે મુજ માતા રૂખ, કાલ સુણિ મેં વાત. ૨.
 સો કહે મિથ્યા વાત છે, પણ મળો જઇ ઉછાંહિ;
 પાછા વળતાં આવવું, મુજ સાંભારી આંહિ. ૩.
 શિયળવતી તે સાંભળી, કરતી ચિત્ત વિચાર;
 રાતની વાત ત્રિલોકીને, કપટ રચ્યું નીરધાર. ૪.
 સાચી પણ અવસર વિના, વાત કરી વા ખાય;
 જિમ સહ્યા સાયર તરી, ગીત કપી ગણુ ગાય. ૫.
 ઊઠી પ્રભાતે ચાલતાં, મિલણા કરે સસ નેહ;
 માતુલ વોળાવી વળ્યા, પંથ ચલતાં તેહ. ૬.

હાળ ૧૫ મી.

(કપૂર હોવે અતિ હજળું રે—એ દેશી.)

- વહુ સસરો રથ બેશીને રે, ચાલ્યા માર્ગ નિવાસ;
મગ હિગ્યા એક ખેત્રમાં રે, દેખી પંથની પાસ રે.
- રાગ્ન સુણજો સતિ વડ ભાગ્ય, અમ પ્રગટે વૈરાગ રે. રાગ્ન ૦ ૧.
- શેઠ ભણે આ ખેત્રમાં રે, થાશે મગ બહુ મૂલ;
સા ભણે હોશે શેતરાં રે, ધાનની હોશે ધૂળ રે. રાગ્ન ૦ ૨.
- વચન વદ્યાં તિહાં વહુ રે, અવળી ને અવિનીત;
શેઠ ચલે ચિંતા ભરે રે, વહુ પરખે દિત ચિત રે. રાગ્ન ૦ ૩.
- નર એક નજરે દેખીયો રે, લાગ્યા અંગ પ્રહાર;
શેઠ કહે આ સૂમટ વડો રે, સા વદે રાંક એ ધાર રે. રાગ્ન ૦ ૪.
- છાંડી રથ પગ ચાલતાં રે, દીડી વડની શ્રેણ;
શેઠ ચલે વડ છાંડી રે, સા ચલે તાપસ રેણ રે. રાગ્ન ૦ ૫.
- શિતળ છાંયે બોલાવતાં રે, પણ ચક્રતી દેઢ પીઠ;
ફરતી ચચળ હંસલી રે, બોલતી નજરે દીઠ રે. રાગ્ન ૦ ૬.
- હરખભરે રમે એકલી રે, હંસલી શેઠ વદંત;
સા ભણે શોકથી એ ફરે રે, રાતી વિલાપ કરંત રે. રાગ્ન ૦ ૭.
- નર એક આવતો દેખીને રે, શેઠ વખાણે સોય;
સા કહે નહિ નર નારી છે રે, વેશ પુરૂષનો હોય રે. રાગ્ન ૦ ૮.
- એક ગામે વન પરિસરે રે, યક્ષાત્રય રહી રાત;
રથ બેશી બિહુ જણ ચલ્યા રે, જવ પ્રગટ્યો પ્રભાત રે. રાગ્ન ૦ ૯.
- કૂપકે જળ ભરતી ચિયો રે, દેખી ચકવી એક;
હિંચ સ્વરે કરી બોલતી રે, ચકવાસહ અવિવેક રે. રાગ્ન ૦ ૧૦.
- શેઠ કહે રવિ દેખીને રે, બિહુ જણ હરખે લવંત;
સા ભણિ શોક ભરે બિહુ રે, કૂપકે રૂદન કરંત રે. રાગ્ન ૦ ૧૧.
- પીહર ગામ હવે રહ્યું રે, વેગળું ઠાસ તે આર;
પંથ વિચાલે દેખીયો રે, તરૂવર લિંબ વિશાળ રે. રાગ્ન ૦ ૧૨.
- તેહ તમે રથ છોડીયો રે, ભોજન ભક્ષણ હેત;

બેઠા શેઠ તર તળે રે, સા દૂર અસન કરેત રે.	રાગ્ન૦	૧૩.
કરિ તર મૂળ સોવતી રે, શેઠ લિખતળ ત્રાંત;		
વાયસ એક સતિ આગળે રે, વાણી મધૂર વદંત રે.	રાગ્ન૦	૧૪.
વાયસ વાણી સાંભળી રે, શિયળવંતી બણે એમ;		
જાનો રહે તું મૌકુલી રે, પશુ વયણે નહીં પ્રેમ રે.	રાગ્ન૦	૧૫.
સા કહે એકને વયણ થયો રે, કંતની સાથે વિયોગ;		
વળિ તુજ વયણ ચિત ધર રે, તો મળે પૂરણ ભોગ રે.	રાગ્ન૦	૧૬.
પુછે શેઠ વચ્છ શું કહે રે, એ વાયસની જાત;		
સા કહે સસરાજી સુણો રે, સત્ય વચન દુઃખ દાત રે.	રાગ્ન૦	૧૭.
કુડકપટ જગ ભેદ્યા રે, તેહને જીઠ સુદાય;		
ગંગાજળસમ સજનાં રે, સત્ય વચન સુખદાય રે.	રાગ્ન૦	૧૮.
કંટક તર કરહા રૂચે રે, કરતા જાંડી દ્રાખ;		
મૌકુલિ કુળ પિયૂ મંદશં રે, તજી આંખા ડળ સાખ રે.	રાગ્ન૦	૧૯.
શેઠ વદે સત્ય બોલિએ રે, બૂલ ચૂક કરિ દૂર;		
સા કહે લધુ વય નિનયથી રે, રહિ ગુર ચરણ હજીર રે.	રાગ્ન૦	૨૦.
ખાંધવ સાથે હું બણી રે, કાકરતમુહ અંધ;		
સુગુર પસાએ મેં લલા રે, પશુ પંખિ વચ પંથ રે.	રાગ્ન૦	૨૧.
કાક કહે મુજને દિયો રે, ખાત્રા કરંગો બક્ષ;		
તો તુજને આપું સહી રે, કંચન વર દસ લક્ષ રે.	રાગ્ન૦	૨૨.
શેઠ વચને તસ સા દિયે રે, કાક બખી બણે વાય;		
કરિર તર તળ છે ચર રે, કંચન કરા સાચ રે.	રાગ્ન૦	૨૩.
શિયળવંતિ વચને સુણિ રે, શેઠ બણે શં સત્ય;		
સા કહે શાસ્ત્ર ગીરા નહિ રે, હોયે કદાપિ અસત્ય રે.	રાગ્ન૦	૨૪.
શેઠ ખણાવી ભુમિકા રે, લીધા ગણિ દસ લક્ષ;		
શેઠ પ્રમોદ બણો ધરે રે, દોષ કનક પરતક્ષ રે.	રાગ્ન૦	૨૫.
રથમાં ઠવિ રથ વાળિયો રે, તવ સા બણે સુણો તાત;		
મુજ પીહર છે હુંકડું રે, પાછા વળિ કિમ જાત રે.	રાગ્ન૦	૨૬.
તે કહે બેટા સાંભળો રે, વાંક ધણો મુજ મોહિ;		

માણી કરી ધર આવીએ રે; વાત કહિશ પછે ત્યાંહિ રે. રાગ ૦ ૨૭.
 તેં અમને સુખિયાં કર્યા રે, તું ખર લક્ષ્મી રૂપ; રાગ ૦ ૨૮.
 તું તુઠી થકી જે દિએ રે; તે ન દિએ વર ભૂપ રે. રાગ ૦ ૨૯.
 નિજ અપરાધ ખમાવિને રે, રથે એસારી તેહ; રાગ ૦ ૩૦.
 કુળ દેવીપરે પૂજતાં રે, સુખભર આગ્યા ગેહ રે. રાગ ૦ ૩૧.
 ચંદ્રશેખરના રાસના રે, ત્રિજે ખંડ રસાળ; રાગ ૦ ૩૨.
 શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, ખતરમી કહી ઢાળ રે. રાગ ૦ ૩૩.

દોહરા.

નિજ પ.ની સુત આગળે, શેઠે કહિ સવિ વાત;
 દરખ્યાં વળિ સુખિયાં થયાં, સતિયપણે કરિ ધાત. ૧.
 અવસર પામી પૂછતા, નિશિથ સમય કિહાં જાત;
 જળમાં પેહેરી મોજડી, નગરને ઉજડ ખ્યાત. ૨.
 ગામને નગર તેં કિમ કહ્યું, ખેત્રે મગ નહીં થાય;
 સુભટને કાયર કિમ કહ્યો, શિતળ છંડી છાય. ૩.
 રોતી હંસી કિમ કહી, નરને કિમ કહી નાર;
 ચકવા ચકવી રોવતાં, તરે તલ નજત અહાર. ૪.
 એ એકાદશી પ્રશ્નનો, ઉત્તર આપો સાર;
 પંડિતને પૂછ્યા વિના, પામે ન તત્વ વિચાર. ૫.
 એમ નિસુણિ સતિ સાસુને, સસરો કંત સુણુંત;
 મૂળ - થકી વિવરો કરી, કેહેતી હર્ષ ધરંત. ૬.

ઢાળ ૧૬ મી.

(મારા વાલાજી હો હું રે ન જાણું મહી વેચવા રે લો-એ દેશી.)
 મોરી સાસુજી હો સસરો ન સમજે સાનમાં રે લો. એ આંકણી.
 દિયર દેરાણી દિવાનિયો રે લો, તુમને કાં નવિ સાન; મોરી ૦ સસરો.
 જે કુળવંતી માહા સતિ રે લો, રાત્રે ન જાણે રાન. મોરી ૦ ૧.
 રચણીએ રણમાં એકલી રે, જાય જે સહસાની સાથ; મોરી ૦
 સતિને કાણુ લોપી થકે રે લો, જે દિલ ધાવે હાથ. મોરી ૦ ૨.

બવહારથી શોભે નહીં રે લો, નિશ્ચય કાર્ષક વાર;	મોરી૦	
વિધિ નિષેધ નવિ બોલતા રે, એકાંત જિન ગણધાર.	મોરી૦	૩.
તુમ ધર સુખ કરવા બાણિ રે લો, શિવાનો શબ્દ સુણત;	મોરી૦	
મધ્ય નિશાચે હું ગધ રે લો, ઘટ એક હાથ ધરંત.	મોરી૦	૪.
કુંભવડે સરિતા તરી રે લો, જળથિ મૃતક થળ કિધ;	મોરી૦	
કટિએ ભુષણ હીરે જડ્યા રે લો, તે સવિ ઘટમાં લીધ.	મોરી૦	૫.
મૃતક શિયાળ લેછ ગયાં રે લો, હું રે આવી નિજ ગેહ;	મોરી૦	
ગુમ ભુષણ દાટ્યાં હતાં રે લો, સાસુને દીધાં તેહ.	મોરી૦	૬.
શેઠ ખુશી થઇ બોલિયા રે લો, વહુએ કર્યો ઉદ્ધાર;	મોરી૦	
આળ દીધી મેં પાપીએ રે લો, ધરજન સર્વ ગમાર.	મોરી૦	૭.
વહુ કહે નઇ જળ અંખરાં રે લો, કંટક વેધે પાય;	મોરી૦	
પછે મોજડી શા કામની રે લો, પંથ વિપમમે રખાય.	મોરી૦	૮.
મોટે નગર નહિ સજના રે લો, જણ જણ પૂછે કુણ;	મોરી૦	
ઉજડ આપણા ચિત્તશું રે લો, માગ્યું મળે નહિ લુણ.	મોરી૦	૯.
ગામડે પણ મુજ માહિતે રે લો, કીધાં સુખિ એક રાત;	મોરી૦	
ગામ એ નગરથી મોટકું રે લો, પામ્યાં જિહાં સુખ સાત.	મોરી૦	૧૦.
કામળસંખ્યા લેછ ગયો રે લો, જંતુ પડ્યા પ્રતિકુળ;	મોરી૦	
મૂરખ માલધણી મળ્યો રે લો, તિણે કહી ધાનની ધૂળ.	મોરી૦	૧૧.
સુભટ તે સનમુખ ધા લિએ રે લો, કાયર પૂઠે ધાય;	મોરી૦	
તીણે રાંક નર મેં કહ્યો રે લો, નાહો કુટાયો જાય.	મોરી૦	૧૨.
વિશ્વા કરે સ્ત્રિ મરતકે રે લો, વડપરે વાયસ હોય;	મોરી૦	
ભર્તા મરે ખટ માસમાં રે લો, તાપે ચલત તિણે જ્ય.	મોરી૦	૧૩.
હંસ વિયોગે હંસલી રે લો, રાતી વચનભર શોગ;	મોરી૦	
વયણું સુણી મેં બાખિયું રે લો, જગતમેં ભુડો વિયોગ.	મોરી૦	૧૪.
કોઇ કારણુ વશ નારિએ રે લો, લીધા છે નરના વેશ;	મોરી૦	
વામ સ્ત્રિ પગ આગળ ચલે રે લો, જાણિ મેં ગુર ઉપદેશ.	મોરી૦	૧૫.
મુગતાહાર તારા ઝઘે રે લો, સ્ત્રિમુખ ચંદ વિલોક;	મોરી૦	
શત્રિ દુરિ ભમણા બજી રે લો, ચકવી રૂએ ધરિ શોક.	મોરી૦	૧૬.

કાક શકુની લિંબે રહે રે લો, વિટ અહી ગરલ નિપાત;	મોરી૦
તરે તળે અશન ન કીજીએ રે લો, એક દીન જીવિત ધાત.	મોરી૦ ૧૭.
શિયળવતી મુખ સાંભળી રે લો, હરખ્યા સહુ અતિરેક;	મોરી૦
વિદ્યાનિધિ પદવી વરે રે લો, સ્વામિની કીધી છેક.	મોરી૦ ૧૮.
માતપિતા સ્વર્ગે ગયાં રે લો, અજિતસેન પદ ઠાય;	મોરી૦
ધરમે હુકમ સતિનો વહે રે લો, માન દિયે નરરાય.	મોરી૦ ૧૯.
પાંચસે મંત્રિ નૃપે ક્રિયા રે લો, ઝાઝો છે મંત્રિ એક;	મોરી૦
એક દિન રાજકચેરિએ રે લો, પ્રશ્ન કરે નૃપ છેક.	મોરી૦ ૨૦.
રાયને જે પગથી હણે રે લો, કીજે કિશેા તસ દંડ;	મોરી૦
ઉત્તર કોઇએ ન આપિએ રે લો, વાત થઇ પરચંડ.	મોરી૦ ૨૧.
શેઠ પૂછે નિજ નારિને રે લો, ઉત્તર સ્યો શ્રીકાર;	મોરી૦
સા કહે તેહને દિગ્ગિએ રે લો, રત્નતણેા અલંકાર.	મોરી૦ ૨૨.
અજિતસેને નૃપને કહ્યો રે લો, ભૂપતિ તૂક્યો અપાર;	મોરી૦
મંત્રિમાં મુખ્ય મંત્રિ કયો રે લો, સુખ્યા સકળ અધિકાર.	મોરી૦ ૨૩.
સિંહસામંતને ઝીતવા રે લો, રાય ચલ્યા બળ લેત;	મોરી૦
મુખ્ય સચીવ સાથે લિયે રે લો, શેઠ પ્રિયાને વદેત.	મોરી૦ ૨૪.
એકલી ધર તું કયું રહે રે લો, મુષકને ભય મંજર;	મોરી૦
વિદ્યા નૃપની નારી તિહું રે લો, ધિર ન રહે નિરધાર.	મોરી૦ ૨૫.
સા કહે કલિય ન લોપિએ રે લો, રાય હુકમ અહનિશ;	મોરી૦
હું રે સતિ સતિએ શિરે રે લો, જાણુજે વિશ્વાવિશ.	મોરી૦ ૨૬.
ઈંદ્ર સમર્થ નહીં કદા રે લો, મુજ શિળ કરે વિસરાળ;	મોરી૦
તુમને પ્રતિત જો ના હુવે રે લો, તો દેઈ કૃત્તની માળ.	મોરી૦ ૨૭.
કરમાએ પુલ્લ માળા તણાં રે લો, તવ જાણુજે પડી ચૂક;	મોરી૦
કંઠ માળા ધરી નીકળ્યો રે લો, સૈન્યમાં પોહોતો નિસૂક.	મોરી૦ ૨૮.
ખંડ ત્રિજે કહી સોળભી રે લો, ઢાળ રસાળ શું રીત;	મોરી૦
શ્રી શુભવીર સતિતણી રે લો, સાનિધ સૂર કરે નિત્ય.	મોરી૦ ૨૯.

હોહરા.

સૈન્ય પડયું કુસુમાટવી, અરિશ્નં બન્યો સંગ્રામ;

- મંત્રિ ગળે માળા લહી, પૂછે જૂપતિ તામ. ૧.
- કુસુમમાળ નિત નવનવી, કંઠ કવો શે કાજ; ૨.
- સો ભણે એ વાત જ કર્યે, આવે મુજને ભાજ.
- જૂપ ભણે મુજ અંતરે, રાખવો ન ઘટે તુજ; ૩.
- મિત પટંતર જ્યાં હુવે, ત્યાંહાં નવિ કહિએ મુજ.
- અજિતસેન વળતું કહે, મુજ સતિ નારી પ્રભાવ; ૪.
- પુલ્લમાળ વિક્ષી રહે, સરસ સદા સદ્ભાવ.
- સાંભળી રાજ ચિંતવે, આ શી અદ્ભુત વાત; ૫.
- શ્ચિ પુસ્તક ચોખાં નહી, તો કિમ સતિની ખ્યાત.
- કરીય પરિક્ષા તેહની, કરશું પછે તે વાત; ૬.
- લોમે જમત વશી હુવે, તો પ્રેમદા કુશુ માત.
- ચિંતવિ એમ એક મંત્રવી, નામે અશોક કુમાર; ૭.
- સિયળતીના શિયાળને, બ્રંશ કરી એક વાર.
- આવો એમ કહિ મોકલ્યો, દેઇ કનક એક લક્ષ; ૮.
- તે પોહોતો સતિ ધરસમિપ, ગુપ્ત રહ્યો લહિ લક્ષ.

ઠાળ ૧૭ મી.

(લાલ લાલ જૈસી તેસી અખિયાં રે, જૈસી જલતી મસાલ-એ દેસી.)

ઉદભટ વેશે જોવતો રે, ખીણખીણ કંઇ વાર;

સતિયાં ઉપર નજરાં કરે, તે અશોક ગમાર.

ધિગધિગ વિષયી લોકને.

તથોળ ખીડાં દાસિકું રે, દેઇ બેજત સોય;

સાપિ ન લેવે પ્રેમસે, ફેર નજરે ન જોય.

ચિતે સતિ સિંહ કેસરા રે, લેણુ ત્યાહત એહ;

નામ અશોક પણ શોકસે, એહિ ધરતા હું નેહ.

મેં બિ નધા ઉનસે કરું રે, જાને સાચોહિ પ્રેમ;

બુદ્ધિકો બળ કેતો કરે, ધદ લેતા હે કેમ.

મૂઠકું કુડસે દેખતી રે, બહિરાગસે નેત;

તવ સો ફુલિકું પાકવે, સી એકતિ વદેલ.

૧.

ધિગ ૨.

ધિગ ૩.

ધિગ ૪.

ધિગ ૫.

ભદ્રેપતિ ગામાંતરે રે, ગણ કીનો વિયોગ;	ધિગ૦ ૬.
જાતી ચોવન વચનિ ફળી, પિછે ક્યા સુખ ભોગ.	ધિગ૦ ૭.
મત્રિ અશોક તુમ જીપરે રે, રાગ ધરતા હે ખાસ;	ધિગ૦ ૮.
અવસર વેળા ન બૂતણાં, કરો ભોગ વિલાસ.	ધિગ૦ ૯.
સા બણે કુળવાંતિ નારિકું રે, નહીં પરનર સંગ;	ધિગ૦ ૧૦.
લક્ષ તથાપિ ધન જો દિએ, તવ કરિએ ખીરંગ.	ધિગ૦ ૧૧.
દુતિ અશોકકું જા કહે રે, મેને કળે મનાઇ;	ધિગ૦ ૧૨.
લાખ સોવન સતામિસે, દેત હોત સગાઇ.	ધિગ૦ ૧૩.
લાખ દિયા લેઇ દુતિકા રે, દેઇ પાજીં લગીસ;	ધિગ૦ ૧૪.
સા કહે પંચમ વાસરે, નિશિ આશા પુરીશ.	ધિગ૦ ૧૫.
ધરમે અવટ જોદિ કિયો રે, ઉપર સન્યા ખિછાંય;	ધિગ૦ ૧૬.
શિયળવતી દીન પાંચમે, નિશિ જીનકું જોલાય.	ધિગ૦ ૧૭.
તાંબુલ દેઇ જીપવેશિયો રે, પડ્યો કૂપ મઝાર;	ધિગ૦ ૧૮.
ખાનપાન ચોથે દિને, રહે ચોકી તે આર;	ધિગ૦ ૧૯.
કેતે દિને નૃપ ચિંતવે રે, હજી ન આગ્યા અશોક;	ધિગ૦ ૨૦.
નિજ ધર મોઝમે જા રહે, હરામખોર હે લોક.	ધિગ૦ ૨૧.
લાખ દેઇ રતિકેલિને રે, ફેર મોકલે રાય;	ધિગ૦ ૨૨.
જો ખી ખડે કૂપમે પડે, લાખ દ્રવ્ય ગમાય.	ધિગ૦ ૨૩.
સુમતિ હરિદત આ રીતે રે, કૂપે મેળા મિલાય;	ધિગ૦ ૨૪.
જય કરિ રાજા આવિયા, પણુ શંકા ન જાય.	ધિગ૦ ૨૫.
કૂપે પડ્યાં રાંકાં કહે રે, હમ કાઠો હિ ખાર;	ધિગ૦ ૨૬.
સા બણે હમ કલ્યા જો કરો, હોવે છૂટક ખાર.	ધિગ૦ ૨૭.
અમે અથવા નૃપ પૂછતે રે, એવમસ્ત વદેત;	ધિગ૦ ૨૮.
એમ શિખાઇ પિછે કંતને, સર્વિ વાત કહેત.	ધિગ૦ ૨૯.
ગ્રુમ ભોજન કરિ રાયને રે, તેડે જમવાને તેહ;	ધિગ૦ ૩૦.
બૂપ અશીન નહ દેખતે, લયા દિલમે સંદેહ.	ધિગ૦ ૩૧.
બહુ પરિકરસે બૂપતિ રે, બેઠે ભોજન હેત;	ધિગ૦ ૩૨.
અવટે જઇ સતિ માગતી, બહુ ભોજન દેત.	ધિગ૦ ૩૩.

- આર બણે ઐવમસ્તુતે રે, રાજ વર્ગ સચ્ચંત;
રસવતિ ધરમેસિ લાય કર, સખિ બાણે હવંત. ધિગ૦ ૨૦.
- ભોજન મન ગમતાં કરિ રે, નૃપ બેઠા સચિંત;
મંત્રિ તણે ધર દેવતા, બાણું ભોજ્ય દિયંત. ધિગ૦ ૨૧.
- વસ્ત્ર અલંકાર રાયકું રે, લિયા જે લખ આર;
દેઠ વિસરજે બૂપકું, તવ પુછે વિઆર. ધિગ૦ ૨૨.
- સા બણે અમ ધરમાં રહે રે, યક્ષ દેવ તે આર;
અસન વસન માગ્યાં દિયે, કરૂં પૂજા હિદાર. ધિગ૦ ૨૩.
- લક્ષ પસાય સતિકું દિયો રે, ગણિ બેહેન સમાન;
રાય બણે હમ દિજીએ, આર યક્ષનું દાન; ધિગ૦ ૨૪.
- બોલે સતિ તુમ આધિને રે, અમ જિવીત પ્રાણ,
યક્ષ તણી શી વારતા, કરૂં ભેટ વિહાણ. ધિગ૦ ૨૫.
- બૂપ ગણે નિજ મંદિરે રે, હુઆ જામ પ્રભાત;
આરે નિકાલ્યા કૃપસે, જળ રનાન કરાય. ધિગ૦ ૨૬.
- ચંદન કેસર લેપિને રે, પુલ પૂજા વિશેષ;
વંશ કરંડ બંધીએ, રથ મધ્યે નિવેશ. ધિગ૦ ૨૭.
- વાજિત્ર ગીત મહોચ્છવે રે, રાજદારે ચસંત;
સનમુખ આએ ભુપતિ, નિજ ધરમેં થાપંત. ધિગ૦ ૨૮.
- નૃપ કહે રસવતિ ના કરો રે, ભોજ્ય દેવેગા યક્ષ,
વેળાએ પૂજા માગતે, દિયો ખટરસ બક્ષ. ધિગ૦ ૨૯.
- બોલત તે ઐવમસ્તુતે રે, કષ્ટ દિયા ન ધાન;
ભોજન વેળા વહિ ગઇ, હુઆ બૂખે હેરાન. ધિગ૦ ૩૦.
- ખોળી કરંડમેં દેખિયા રે, મુખ ફાટાં કૃષ્ણાંગ;
નૃપ વદે એ ચહિ રાક્ષસા, નહીં યક્ષનું અંગ. ધિગ૦ ૩૧.
- તે બણે યક્ષ અમે નહીં રે, અમે તુમચા દિવાન;
શિયળવતીએ બનાખ્યા, રાંકા વિષુ ધાન. ધિગ૦ ૩૨.
- દંપતિને નૃપ તેડિને રે, કરે બહુત પ્રશંસ;
સતકાર કરિ મર મોકલે, લહે ધર્મ નરેશ. ધિગ૦ ૩૩.

યૌનાણી મુનિ તિહાં આવિઆ રે, જમ વદે નરેશ;
 યૌ પશુ ગએ લજ્જા ભરે, સુણિ ગુર ઉપદેશ. ધિગ૦ ૩૪.
 સતી પતી દિક્ષા લહી રે, ગએ પંચમ સ્વર્ગ;
 નરભવ નૃપકુળ રાજવી, થઇ લહે અપવર્ગ. ધિગ૦ ૩૫.
 વૈરાગ રંગે રંગીઆ રે, લિએ સંયમ આર;
 બહુશ્રુત હુધ આએ ઇહાં, અમો સૌ અણુગાર. ધિગ૦ ૩૬.
 કુંવર સુણી મુનિને સ્તવી રે, કરે ભક્તિ ઉદાર;
 સંસારે સંગતિ સાધુની, લહે પુન્ય વિશાળ. ધિગ૦ ૩૭.
 પૂરણુ ત્રીગ્ગ ખંડની રે, કહી સત્તરમિ ઢાળ;
 વીર કહે ઓતા ધરે, હજ્યો મંગળ માળ. ધિગ૦ ૩૮.

ઓપાઇ.

ખંડ અખંડ મધુરતા ભરી, ત્રીજે ખંડ પુરણતા કરી;

શ્રી શુભવિજય ગુર મુખ ઠરી, સાકર દ્રાખ સુધારસ જરી. ૧.

હસ્યાચાર્ય શ્રી સિંહસૂરિ સંતાનીય સંવેગી શિરરત્ન પંડીત શ્રી
 શુભાર્વજય ગણીશિષ્ય મુજિષ્ય પં૦ વીરવિજયગણિભિર્વિરચિતે
 ચંદ્રશેખર ચરિત્રે પ્રાકૃત પ્રબંધે ત્રિસેન પદ્યાવતિ કથા કથન
 મૃગસુંદરીહરણે છેટમારણ દ્વિતીય છેટઘાતેન ચંદ્રહાસ્યસ્તદ્ગ્રપાપન
 ચંદ્રાવલિ મુક્ષાત્ છેટાંગજા ચતુઃષ્ઠી વાર્તા શ્રવણ ૬૩૬ છેટસુતાપા-
 નીપ્રહણ શાશ્વત જિનયાત્રાકરણ સહસ્રવિદ્યાપ્રહણ સમેત દ્વૌચતુ-
 મુનિ ચરિત્રે શિયલવતી પ્રબંધચર્ણનોનામ તૃતીયસ્કંદઃ ॥

ખંડ ૪ થો.

કોહરો.

સરસ વચન રસ વરસતી, મુખ તથોળ રસાળ;

નયન મુગલ કજ્જળ કળા, કંઠે મુગતામાળ. ૧.

કાશ્મિર આર્યા બાલમે, કટિ તટ કાચિ ધરાય.

હંસાસન કંકણ વલય, તિલક નૃપુર પાસ. ૨.

- પુસ્તક વીણા ધારણી, પરણમિ સરસતિ માય;
શ્રી મુખવિજય સુગર તણા, પ્રેમે પ્રણમી પાપ. ૩.
- ત્રીજે ખંડ અખંડ રસ, પુરણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કદ્દ હવે, સુણજી શ્રીતા જાણ ૪.
- જાણજી શ્રીતા આગળે, વક્તા સદ્ગુણ પ્રયાસ;
મુખ સલામે કવિ કળા, કુસુમ કુટંબી આસ. ૫.
- મુલક કરથી ટોપરી, પડી સુણિ શબ્દ અગાધ;
નિદ્રાએ ભરી દોકરી, કરે સદસિ હાડ હાડ. ૬.
- હુધે તે સુધે મહી, ચુધે નહીં રસ ધુંટ;
સાકર દ્રાખને પરિહરી, કંટક રાતો ઉટ. ૭.
- વિકસિત નયન વદન કરી, પડિત ગુણ પરખત;
ભક્તિ રૂપી નિંદા તણ, શ્રીતા વિનય કરત. ૮.
- તે માટે સજ થઇ સુણો, આગળ વાત રસાળ;
મુનિ નામ ચંદ્રશેખર સુએ, સુંદરઠાણ નિહાળ. ૯.
- રવિ ઉદયે ચલતા સર્વ, ગગને બેસિ ત્રિમાન;
જિનવર ચૈત્ય નિહાળને, ઉતર્યા રણ ઉદ્યાન. ૧૦.
- વિમળ જિનેશ્વર વંદિને, કુંવર નિકળિયા ખાહાર;
પાસે પંથ વિલાસમે, દિકા એક અણુગાર. ૧૧.
- કાઉસગ ધ્યાન દિકા રહ્યા વંદિ બેઠા જામ;
જયપુર રાજ એકલો, આવી પ્રણમે તામ. ૧૨.
- તે દેખી મુનિ પારિને, કાઉસગ ઇમ બેલત;
આગ્યા વક્તા સ્વેદ્યા, તવ તે નૃપ પૂજત. ૧૩.

દાળ ૧ લી.

(મધુબિંદુ સમે સંસાર, મુઝાણા માહાલતા-એ દેશી.)

ભર્યે વન વેળા સંજમ મેળા કિમ થયા,
હર્યો અપ્રવે હું જાણ્યો કેમ કહીએ કરી દયા;
મુનિજાએ તુમારે નીમિતે અમે સંજમ લિયો,
હર્યો અંધ તે જાણું એમ પુછે આહી થયો.
મધુબિંદુ વિષય રસ દેશ ભવકુપે પડે,

સદગુરનો સુણી ઉપદેશ વિમાને નવી ચઢે. ઐ આંકણી. ૧.

જિન વણિકની નારી નણકિ ઉદુર મન્હર ભરી,
ઉદવેગ લહી તે નંદ વોળાવે સહોદરી,
કપટે શકટે બેસારી સ્વસુર ગેહે ધરી,
નણી વાત લહી મૂળ ધાત રાતી સુંદરી. મધ૦ ૨.

ચતઃ

ધડુનું ગાડલું ને ગોળની ગોળી;
મુંજડી ગાય ને વાછડી ગોરી;
આપજિને ચિંતવ્યું તે આપજિને ચયું,
સાક્ષા સાટે મુળચું ચયું.

પૂર્વ ચાલ.

મોહે મૂઝાણી સંસારિક કેરી ચેતના,
પાંચે નિષયારસ લીન નરકની વેદના;
ગોવન મદ મન્હર મદીરા છાકને મેં તળ્યો,
ધરવાસ થકી વનવાસ લધૂ વયમેં ભળ્યો. મધ૦ ૩.

ચંદ્રશેખર પુછે સ્વામિ કુણુ ઐ બૂપતિ,
થયો કિમ તુમ નિમિત્ત એહ ચરણ મહાવતીઃ
તવ બોલે મુનિવર એમ સુણો બેચરપતિ,
મહીલાશું મુઝાણા મૂઠ વાત કહું છતી. મધ૦ ૪.

જયપુર નજરે જયદ્રથ રાજ ત્યાં વસે,
દંત મંત્રિ વડો છે તાસ મતિશુણુ ઊલસે;
તસ પૂત્રિ અતિ રૂપવંતી શણગારમંજરી,
માતતાતનો બહુ રનેહ રાજમદે ભરી. મધ૦ ૫.

વય પામિ જવાનિ દિવાનિ બની ધર બેલતી,
છે કુમારી પણુ નર પંથ જાતી વેધતી;
મરકટને મહિરા પીધ ને વૃશ્ચિક ડંશીયો,
શીશી ચેણા ન કરે એહ વળી જૂત વળગિયો. મધ૦ ૬.

અસતિ જુએ પુઠ ને કેડ હજારત આસતી,

- શણ્ણગારી રહે દિન રાત પુરુષ હસાવતી;
 જ્ય પરધર નિશિ અંધારિએ પુરુષ ધકાવતી,
 એકલી ચઢુટે ખડી પંથ પાન મંગાવતી. મધ૦ ૭.
- નરને રાખે ગ્રહિ વસ્ત્ર ને દારે ઊભી રહે,
 ખેંચિ બાંધે કુચ ઘેર ઘેર વળી હાથે ગ્રહે;
 મારી કાંકરી નટવિટ નર સંકેત જણાવતી,
 હાથે હાથે આળસ દેત તાળી વળાવતી. મધ૦ ૮.
- મોચણુ કંદોષ કુંભારણુ નાષ સોનારણી,
 સખીયો કરી નિત ધર જાત નર ખુંખારણી;
 ધણુ રહેતી પિહર નિજ તનુ નરને દેખાવતી,
 કર હાંચા કરી ધરખાર બાળ ખેલાવતી. મધ૦ ૯.
- મુખ મચકોડી કર કંકણુ આઝોટન કરે,
 હસે હોઠ બળવે દંત અંચળે વા ધરે;
 ધર દેષ બારણે સુતી આંઝર અમકાવતી,
 દેષ ચૂંટી જગાવે કંત અંગ ધુળાવતી. મધ૦ ૧૦.
- બાળ ચુંબો લગાવે કંઠ અધર શિર હાંકતી,
 કરે ડોકાગળા ઉભી ગોખ નરને છાંટતી;
 એક દિન નિજ ગોખે ઉભી નજર ચિહ્ન દિશ જડી,
 રમવાડિયિ વગિયો રાય તસ નજરે પડી. મધ૦ ૧૧.
- રાગ લાગ્યો સચિવશું માગું કરી નૃપ પરણતો,
 સાત ભૂમિ આવ્યા શેઠવંત નૃપ નિત જાવતો;
 પટરાણીને કરી દૂર રમે તેહશું અતિ,
 તસ અવગુણુ નવિ દેખંત જાણે મહાસતિ. મધ૦ ૧૨.
- શેઠ પુત્ર ધનંજય નામ મેહેલ અધ જાવતી,
 દોષ નયને નયન મિલંત પત્ર સા નાખતી;
 ચિહ્નિ વાંચિ કામાતુર તેહ ધર જાંચ ચિંતવી,
 કરિ વનચિ સુરંગા એક તસ મેહેલે ઠવી. મધ૦ ૧૩.
- ભૂમિ મધ્ય ગતાગત કરતી રમતી તેહશું,

- સુખ માને ધનંજય નારિ મળિ મુજ નેહસ્યું;
રથવાડિ મયો નૃપ દેખે શેઠસ્યું ખેલતી,
સા તતખિણુ નિજ ધર જાય ગોખે બેસતી. મધં ૧૪.
- નૃપ શંકાએ ધર જાત તથાવિધ દેખતાં,
મન હરખ્યો વાળ દિન એક નારક નાયતાં;
તિહાં પણ સા પરનર સંગે ભૂપતિ જોવતાં,
શકિત ધર દેખે તામ સન્યાએ ઉંધતાં. મધં ૧૫.
- નૃપ શંકા ટાળણુ પ્રેમે વદે આસુ ભરી;
એકલાં નવિ મુજ રહેવાય તુમે જળ જાળ્યો ધરિ;
ધંતુરક ભક્ષો નરપરે નૃપ સાચું ગણી,
એક દિવસે દંપતિ જાત વન ક્રીડા ભણી. મધં ૧૬.
- નિશિ વેલડી મંડપ સુતાં સા સરખે ડસી,
કાધા ઉપચાર અનેક મુર્ખાં નવિ ખસી;
જનતા મળે સા સહ કાષ્ટ ભક્ષણુ ભૂપતિ કરે,
જતો જત્રા ખેચર એક દેખી ઉતરે. મધં ૧૭.
- કરૂણાએ નિવેધી ભૂપને તસ જળ છાંટીયો,
મંત્રબળથી કરિ સા સજ સહ ચિત હરખિયો;
સતકાર કરી ખેચરને વિસજો નમિ કરી,
ખિહ સુતાં નિશિ વન માહિ નૃપ નિદ્રા પરી. મધં ૧૮.
- તિહાં આળ્યો ધનંજય દેખિ સા એમ વિનવે,
નૃપ ઉંધતાં સુખ હેત ચલો દેશ પુર નવે;
સો ભણે સુણુ ભોળિ નારિ નરેશ્વર જીવતાં,
નવિ રહિ શકિએ પરદેશ પગેર કાઢતાં. મધં ૧૯.
- સુણિ સા કર ધરિ તરવાર ભૂપાળને મારતી,
તવ લેત પડાવિ શેઠ ઉગાર્યા ભૂપતિ;
ચિત ચિતે ધનંજય પાવકર્મા પ્રેમે વસે,
કરિ પટરાણી હણે તાસ માહારી કિમ થશે. મધં ૨૦.
- વૈરાગ લહી જઇ દૂર અમે વૃતધર અમા,

શણ્ણગારમંજરિસ્થું રાય પ્રભાતે ધર ગયા;	
વઢેલી સાથ વિલાસે વર્ષે કેતાં રહ્યો,	
અમે સદગુરુ સંગે ધ્યાન જ્ઞાન ઝોલી લહ્યો.	મધ૦ ૨૧.
અરિ ભેટ કરી વક્ષાત્તે હર્યો એ આવિયો,	
સંયમનું નિમિત્ત એ રાય મુજને ભાવિયો;	
અંદ્રશેખર પૂછે નારી મરી એ કિંહાં જશે,	
મુનિ બોલે નરક મઝાર ભવ બદલા થશે.	મધ૦ ૨૨.
નૃપ પૂછતો મુજ આગળ ભવ હોર્યે કર્યો,	
જપે મુનિ આ ભવ માંહિ તમે મુગતિ જશે;	
ખંડ ચોથે પેહેલિ દાળ સુણી ચિત ધારિએ,	
શુભવીર વિવેકી લોક વિષય નિવારિએ.	મધ૦ ૨૩.

દોહરા.

જયરથ કહે ભવ નાટકે, વિષયિને ધિક્કાર;	
ગુરુ હિપદેશ લલા વિના, રોળે આ સંસાર.	૧.
નારી અસારી રાગથી, મેં ભવની ફળ કીધ;	
તુંમે મુજને જીવિત દિયો, સાધુવંચિત સિદ્ધ.	૨.
વિષય તરસમ સંસાર એ, તજવો મુજ નિરધાર;	
આપ સવારથ સાધશું, લેઈ સંજમ સાર.	૩.
પણ પટરાણી એક છે, વનમાળા અભિધાન;	
ગુણવંતી દૂરે તજી, પામી કાચ નિધાન.	૪.
પણ તસ કન્યા દોય છે, રમી પીઈ સુંદરિ નામ;	
રૂપકળા ગુણ આગળી, લવણિમ લીલા ધામ.	૫.
પ્રાકૃત સંસ્કૃત શાસ્ત્રમાં, શબ્દવેધ અનેકાંત;	
નિપુણ ધર્મ પણ નિપુણ વર, મળતાં સુખ અત્યંત.	૬.
ચતુરાને મૂરખ મળે, વિષુ પરખ્યો ભરતાર;	
જાય જન્મારો જૂરતાં, તોડળ રાગ વિચાર.	૭.
ચતુરા ચતુર મિલાવડો, અહનિશ કરતાં ગોઠ;	
પય માંહે સાકર બળી, કથનિ નાવે હોઠ.	૮.

તે માટે મુજ પુત્રિએ, કાધિ પ્રતિજ્ઞા એમ;	
પ્રશ્નોત્તર દિએ તસ વરં, બીજે વરવા નેમ.	૯.
તે પરણ્યા ત્રિશુ લિઉં, જે હું સંજમ બાર;	
તો સંસારે હેઝણા, કરતા અધમ ગમાર.	૧૦.
દયા કરિ મુજને કહો, કુશ હોશે તસ કંત;	
મુનિ કહે એ બેઠા ગુણી, ચંદ્રશેખર મતિવંત.	૧૧.
આવ્યું સૈન્ય તિણે સમે, પગલાને અનુસાર;	
ઉઠી રાજા કુંવરને, વિનવે કરિય જીહાર.	૧૨.
દયા કરિ મુજ ધર ચલો, મ કરો યાચના ભંગ;	
કુંવર વિયદે મોકલે, ખેટ હતા જે સંગ.	૧૩.

ઠાળ ૨ જી.

(સાંભળ રે હું સજની મોરી રજની કિડાં રમિ આવિજ રે—એ દેશી.)

નિજ પરિવાર વિદાય કરીને, નૃપશું કુંવર સધાવેજ રે;	
બેશિ સુખાસન સૈન્યશું ચલતાં, જયપુર નગરે આવે.	
જગજયવંતાજ રે, પુન્યતણા ફળ જોય. એ આંકણી.	૧.
રાજદારે ઉતારો કરતાં, એક દિન રાજ સભાએજ રે;	
મંત્રિ સેનાપતિ શેઠ પ્રમુખ સવિ, સજજન ભેળાં થાયે.	જમ૦ ૨.
રાજ રાણી તખત ખિરાજે, ગાયન નર ગીત ગાવેજ રે;	
સોળ શણગાર સજ ગતિ પ્રીતિ, સખિયો સંયુત આવે.	જમ૦ ૩.
જોશી પંડિત શાસ્ત્ર વિશારદ, સધળી સભા પુરાણિજ રે;	
પંચપચોલી તેર તિલંગ, આવ્યા ઉલટ આણી.	જમ૦ ૪.
કન્યાએ પ્રશ્નો જે પૂછ્યા, ઉતર કા નવિ થાયેજ રે;	
સૌ બોલે પરમન દ્રહ મોહોટો, તાગ કલો કુણ પાવે.	જમ૦ ૫.
તેજ જળામળ બાણુ સરીખો, કુંવર સભામાં બેઠોજ રે;	
તે દેખી દોય કન્યા અંગે કામ, અનંગી પેઠા.	જમ૦ ૬.
કુંવરને પૂછે નજર હસંતે, સૌને અંતર પાડીજ રે;	
ધરડો બાહણુ શાસ્ત્ર બણેલો, કરતો ખેતર વાડી.	જમ૦ ૭.
જમના નામે અંધ બણેલો, પુન્ય ત્રિલુણી નારીજ રે;	

ખિપ્ર ચટી લેષ પાત્ર ભરેલી, આવી તક સમારી.	જગ ૮.
પંદર પ્રશ્ન કર્યા તવ પતિએ, ખીચડી કિમ બહુ રાંધીજીરે;	જગ ૯.
આજ મધૂરિ મા તકે થોડી, તુજ તનુ આજ સમાધી.	જગ ૧૦.
સમશ્રવતિ પાડોશણુ ધર છે, મહિષી સગર્ભા જતાજીરે;	જગ ૧૦.
કંઠોઠાં શાકે કિમ આખાં, આજ તમે તળિલાંતાં	જગ ૧૧.
આ કિંમ કુતરિ પેટ દેખાવે, વેણી સજી કહો કાંતાજીરે;	જગ ૧૧.
સત્રાગારે દાન દિએ છે, પંથ ચલતશ્યું આંતા.	જગ ૧૧.
પાણી પ્રચુર ઈલાંકિમ આવે છે, કુંડળ ન ધર્યાં કાનેજીરે;	જગ ૧૨.
પંથે નાપિતનું ધર દીકું. લિએ આ ફળ બહુ માને.	જગ ૧૨.
પુર બાહિર બકરીનું ટોળું, કહો ગણિ સંખ્યા કંતીજીરે;	જગ ૧૩.
એ પંદરનો એકપદે ઉત્તર, પાત્રી નથી સા કહેતી.	જગ ૧૩.
યમુના કથિત પદ અરથ જ કરવા, યમુના તરી ઉતરવુંજીરે;	જગ ૧૪.
કુંવર કહે સુણો રાજકુમારી, પદ ઉત્તર ચિત ધરવું.	જગ ૧૪.
કણમાપુ કરવાની પાત્રી, ન જડી ધરમાં ખોળીજીરે;	જગ ૧૫.
ખિપ્ર ચટીકામાં ન નિદ્રણી, નિણે રંધાણી ખોદણી.	જગ ૧૫.
કર કંધુ બાવળની પાત્રી, વિણ મીઠી શી જાસજીરે;	જગ ૧૬.
પાત્રી નથી આજ નાવચતુર્થની, નિણે મુજ તન સુખ વાસ.	જગ ૧૬.
ધરે નવિ પાત્રી નામે પાડોશણુ, મહિષી સગર્ભા પાળીજીરે;	જગ ૧૭.
તનયિ હવણાં પાણિ છુરિ વિણુ, શાક કરં શ્યે મોળી.	જગ ૧૭.
પાત્રી શુનિ તસ ભક્ષણુ પાત્રી, તે વિણુ પેટ દેખાવેજીરે;	જગ ૧૮.
પાત્રી નામ ખટપટી નયિ મરતકે, વેણિ સજિત નિત ભાવે.	જગ ૧૮.
દાનશાળાએ દાનની પાત્રી, આજ નથી નવિ દેતાજીરે;	જગ ૧૯.
ગાડિ મળિ ખેશી આવી પગપાળી નયિ જિણે આંતા.	જગ ૧૯.
પાળી નયિ સરોવર તિણે શટયું, વર્ષા જળ ઇલાં આઆંજીરે;	જગ ૨૦.
કર્ણુલતિકા પાળી નયિ તેણે કુંડળ દો ન ધરાવ્યાં.	જગ ૨૦.
પાળી કહેતાં ચિન્હ લલા વિણુ, નાપિત ધર નવિ દિહાજીરે;	જગ ૨૧.
પાળી તે ઉછંગ નયિ તિણે કિલાં રાખું ફળ મીઠાં.	જગ ૨૧.
પાળી શબ્દે શ્રેણી કહિજે, તે નહી પ્રાતઃકાળેજીરે;	

ધરધરથી બહલી નિકળતી, અજ ગણતી નવિ હાલે.	જગ૦ ૨૨.
એમ પદ અર્થ સુણી દોય કન્યા, કુંવર ગળે વરમાળાજી રે;	
હવતાં પુલતી વૃષ્ટિ ગગનથી, દેવ કરે ઉજમાળા.	જગ૦ ૨૩.
દેવી દેવતા પરગટ આવી, સોવન ચોરી બનાવીજી રે;	
અનુપમ આછવમોછવ કરિને, એઉ કન્યા પરણાવી	જગ૦ ૨૪.
દેવદુખ્ય ચિવર ને ભૂપણ, રત્નગડિત દિએ દેવાજી રે;	
ભૂપતિ હય ગય રથ ભટ દેવે, દાસી દાસ કરે સેવા.	જગ૦ ૨૫.
વાસ ભૂવનમાં ગુપ્ત વિલસનાં, દોયદુક સુર જેમજી રે;	
દેવ ગયા અદ્રશ થઇ ગગને, જુએ દેવક જન એમાં.	જગ૦ ૨૬.
ચોથે ખડે ખીજી ઢાળે, સુંદર રાસ રસાગજી રે;	
શ્રી શુભવીર વિવેકી દેવા, આવસર સમય નિહાળે.	જગ૦ ૨૭.

દોહરા.

શણુગારમંજરીને હવે, નૃપ તેડાવી હજુર;	
કહે તુમ ચરિત્ર સૂણી થયો, વૈગય અમ ભરપૂર.	૧.
માતપિતા ધરજઈ રહો, સુખભર કુળવટ રીત;	
એમ કહી એકલા મોકલી, ગુપ્ત વાત દોય ચિત.	૨.
ચંદ્રશેખર રાગ્ન મિદ્ધ, નવ નવ ગોઠ કરંત;	
વાત વિનાદ છે શાસ્ત્રની, રસભર કાળ ગમંત.	૩.
ગીત ને શાસ્ત્ર વિનોદથી, સજ્જન કાળ ગમંત;	
મૂરખ નિદ્રા કલહથી, વ્યસને દિન નિગમંત.	૪.
દોય વ્યાર પડિત મળે, ધર્મ વાત શુભ વાત;	
દોય વ્યાર ગદ્દા મળે, વિકથા લાતોજાત.	૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોપાઈની દેશી.)

એક દિન રાય ને ચંદ્રકુમાર, કેલ કરંત ચલ્યા પુર બહાર;	
શિતળ જળ નદિ આંધું પૂર, લોક જુએ બહલા રહી દૂર.	૧.
તાર લોકની ન ચલે હામ, ઉછળે જળ કલોલ ઉદામ;	
જાણે વસુમતિઃદુખાવશે, શ્રીકૃળ લેઇ પૂજન જન ધસે.	૨.

- કુંવર નૃપ જોવે તિણે સમે, સરિતા પૂર તદા ઉપસમે;
રાય ભણે નર એકને ત્યાહિ, નાવા વર એક લાવો આહિ. ૩.
- તે પણુ લાવ્યા બેઠા દોય, નદિ જળક્રીડા કરતા સોય;
નદિ પુર સનમુખ જળમાં એક, દિવ્યાભરણુ વિભૂષિત છેક. ૪.
- નર જાતો દેખિ નૃપ ભણે, એહને જાણિ કિયો આપણે;
નાવ હંકારી જિમ જિમ ધાય, તિમ તિમ તે નર દૂરે જાય. ૫.
- રાયતણે મન વિસ્મય થયો, કુંવર કહે સૂર ક્ષોભ ન બયો;
ફટકો પંથ તે નાવા ગઇ, તવ ઉમો ગ્હો તે થિર થઇ. ૬.
- તે નરની પુઠે નૃપ રહી, વેણિ ડંડ નિજ લાથે ગ્રહી;
હિંચે બેચીને લાવિયો, તવ કેવળ મસ્તક આવિયો. ૭.
- અંગ ઉપાંગ ન દિકું જિમે, મસ્તક જળમાં નાંખ્યું તિસે;
પુનરપિ શિર સંયુત દેખિયો, પણુ દોય મસ્તક યુત તે થયો. ૮.
- લહિ વિસ્મય શંકા મન વશી, દેવ વિના શક્તિ નહિ ઇશી;
કુણુ તમે છો પૂછે બૂપ, એક શિર કહે અમે દેવ સ્વરૂપ. ૯.
- ખિણું શિર કહે તું કુણુ થાય, નૃપ વદે હું નગરિનો રાય;
નર ભણે નૃપ થઇ વિણુ અન્યાય, મુજ વીણા ગ્રાહિ દિમ બેચાય. ૧૦.
- ધર્મી તપસી એકલિ નાર, વૃધ અનાથ ને દુર્જળ બાળ;
તાસ પરાભવે નૃપ રખવાળ, દયાવંત પંચમ લોકપાળ. ૧૧.
- રાગ અન્યાયે અનુસરે, તાસ જૂમ કુણુ આગળ કરે;
સાંભળી નૃપ ધર્મિસ મુકિયો, તવ તે નર ગજ રૂપે થયો. ૧૨.
- ઊપર નૃપ અસ્વારી થયા, ચંદ્રશેખર પણુ સાથે ગયા;
વારણુ ઉત્પતિયો આકાશ, સસરો જમાઇ બેઠા પાસ. ૧૩.
- લોક સવે વાચા ઊચરી, જાય જમાઇ સ્વસુર અપહરી;
કૌતક જોતાં સર્વ નગરી, એક વને સામેજ ઊતરી. ૧૪.
- હસ્તી ગયો ખિહુને તિહાં ઠવી, દોય જૂએ વન લીલા નવી;
ધર્મધોષ દેખી મુનિરાય, વંદિ બેઠા શીતળ છાંય. ૧૫.
- પુછે ગુરને સંશયભર્યા, સ્વામી અમને કુણે સંહર્યા;
ગજ રૂપે ઇહાં મુકિ ગયો, તવ તે દેવ પ્રગટ પણુ થયો. ૧૬.

- સાધુ કહે સુણ જયરથ રાય, એ સુર તુજ ગુરુ બાંધવ થાય;
દેશવિરતિ લહિ દેવ એ હુઆ, આવક ધર્મનો મહિમા જુઓ. ૧૭.
- અવધિ નાણે તુજને દીઠ, વિષય પ્રમાદે રક્ત વિશીઠ;
રખે સહોદર નરકે જાય, પ્રતિબોધન લાગ્યો અમ પાય. ૧૮.
- ધણા દિવસ તુમ ગેહે રહી, દોય મુતા પરણાવી સહી;
કન્યાદાન વિશેષે દિયો, બાંધવ જાણી નચિતો કિયો. ૧૯.
- દેવ કહે સંજમ સાધશો, તો અમથી પણ સુખિઆ થશો;
સાંભળી એમનુપ દિક્ષા લિએ, વેશ ઊપાધિ સમજી સુર દીએ. ૨૦.
- ગુરુકુળવાસે બહુશ્રુત થયા, કામ વિડંબણુ ચૂકી ગયા;
જેવળ પામી વિચર્યા બહુ, સાદિ અનંત વર્ષા શિવ વદ. ૨૧.
- જયપુર આવી દેવ કુમાર, રાજ્યે નૃપસુત થાપ્યો સાર;
દેવ અદ્રશ થયો તિણિવાર, કુંવર ગયા નિજ મેહલ મજર. ૨૨.
- રૂપ કુંવરનું દેખી વિશાળ, કવિ ઉપમા દેવે તતકાળ;
મકરધ્વજ રહે સર્ગ મજર, તેહને છે રતિ પ્રીતિ નાર. ૨૩.
- કામદેવ વંદ્યો જગ ભમે, દેવ નરાતિરી ધર ધર રમે;
અંગ વિદૂણો પાંડિત કહે, એ સાથે ધર કિમ નીરવહે. ૨૪.
- રતિ પ્રીતિ પતિ કલેશે કરી, રોશભરી ધરથી નીસરી;
ખીર સમુદ્રે ઝંપા કરી, જયરથ રાજકુળે અવતરી. ૨૫.
- અનંગ તાસ વિયોગે ભર્યો, નંદનવન જઈ બહુ તપ કર્યો;
કાશી નિર્થ સહો અવતાર, કામદેવ રૂપ ચંદ્રકુમાર. ૨૬.
- ચંદ્રશેખરન રાસ રસાળ, ચોથે ખંડે ત્રીજા ઢાળ;
શ્રી શુભવીર વચન રસભર્યાં, શ્રોતા લોક સુણિ ચિત દર્પાં. ૨૭.

દોહરા.

- સુખ વિલસતાં કુંવરને, આવ્યો વર્ષા ઢાળ;
વાદળ ગર્જરવ કરે, વીજળિઓ ઝળકાર. ૧.
- શામ ધટા ગગને ચઢી, વરસંતો જળ ધાર;
વસુધા નવપદ્મવ થઈ, મોર કરે દહકાર. ૨.
- પાંખિ માળા તરવે, પાંચિ નિજ ધર જાય;

- ખેતી કરતાં કરસણી, સુખિયા સુખ વિલસાય. ૩.
- ચિત્રશાલીએ તિલ્લ જણ્યા, ખેલતાં સુખવાસ; ૪.
- વર્ષાં રિત્યે આવિયો, શારદ આસો માસ. ૫.
- દંપતિ રમતાં એક દિને, સોગટખાજ વિશાળ; ૬.
- નગર તણી રચના જુએ, બેઠાં સમમ માળ. ૭.
- તેહવે ગગનથિ જિતયો, તાપસ એક જુવાન; ૮.
- કુંવરે આદર બહુ દિયો, તે દિએ આશિષ દાન. ૯.
- પૂછે કુંવર કિહાં થકા, આગ્યા કહો કુણ કાજ; ૧૦.
- જ્ઞેષ્ઠએ તે માગો વળી, નરિ ધરસ્યો કાંઈ લાજ. ૧૧.
- વળતું પરિવાજક કહે, ભદ્રદત્ત મુજ નામ; ૧૨.
- વિશ્વદત્ત મુજ ગુરૂ તણું, ગંગાતટ વિશ્રામ. ૧૩.
- ગુરૂદત્ત ઔપધિ કલ્પ છે, આળખાણ મુજ સાર; ૧૪.
- મલયદ્રૂટ ગિરિ ઉપરે, છે તે વિવિધ પ્રકાર. ૧૫.
- સાધન વિધિ મેં બહુ કરી, નરિ થઈ સિદ્ધિ લગાર; ૧૬.
- ખેત્રપાળ કરે વિધન તે, એ ગિરિનો રખવાળ. ૧૭.
- શત જ્ઞેજન પયલેપથી, ગુરૂ કરતા આકાશ; ૧૮.
- ગુરૂ આજ્ઞાએ હું કરું, જ્ઞેજન એક સરાસ. ૧૯.
- એક એક ઉત્પાનથી, વસુધા માંહિ ભમંત; ૨૦.
- જસ કિતિં તુમચી સુણી, આગ્યો આશ ધરંત. ૨૧.
- શત જ્ઞેજન ગિરિ દૂર છે, સાધન છે દિન સાત; ૨૨.
- અષ્ટમિ આદ પૂરણ દિન, કૃષ્ણ ચતુર્દશી રાત. ૨૩.
- કૃષ્ણ ચતુર્થી આજ છે, જ્ઞે આત્રો મુજ સાથ; ૨૪.
- વિશ્રામે પોહોંચી શકું, જ્ઞે આલો મુજ હાથ. ૨૫.
- કુંવર કહે જાણ્યા સુખે, સાતમ નિશિ તુમ પાસ; ૨૬.
- આવિશું એમ વચન તે, લેઈ ગયો આકાશ. ૨૭.
- નારીને કહી સાતમે, ગિરિ જઈ મળિ કહે એમ; ૨૮.
- મુજ સાનિધ નિર્ભય જપો, મુનિ પણ જપનો તેમ. ૨૯.

ઠાળ ૪ થી.

- (ધોડી તો આઘ ચારા દેશમાં મારજી ॥ પરણી દે પાછી વાલ હો નણ્ઠીરા વીરા ॥
ચાસયુ નહીં જોહું મારજી—એ દેશી.)
- ચંદ્રશેખર ફરે સાયુધે રાગજી, વાણી હુએ આકાશ હો;
ગુરૂ લોપીને વંછિત નહીં ફળે રાગજી,
બુતેષ્ટા રાત્રિ સમે રાગજી, લિખ્ત અદ કીયો હાસ હો. ગુરૂ ૧.
- કિત્તર સાધકને ભખું રાગજી, અથવા સાધક ભક્ષ હો; ગુરૂ
કુંવર કહે પથ્થર ભખો રાગજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરૂ ૨.
- મુગ સિંહને ન ભખે કદા રાગજી, મુગપર ઈંદ્ર નિરાશ હો; ગુરૂ
તુજ જીતવાની શી કથા રાગજી, ફરિ ચર્મ વાણિ આકાશ હો. ગુરૂ ૩.
- પર હેને મુરખ મરે રાગજી, દેવ ન જીત્યા જાય હો; ગુરૂ
નજિય રહે તું વેગજો રાગજી, અપરાધ વિણ કોણ ખાય હો. ગુરૂ ૪.
- મુજગિરિ ઔપધી ચોર હો રાગજી, નિત્ય હણ્યુ તાસ હો; ગુરૂ
કુંવર સુણી હશિને કહે રાગજી, ફોગટ બળ પરકાશ હો. ગુરૂ ૫.
- અદશ થઇ ગગને લવો રાગજી, વીરપણું જુએ મુજ હો; ગુરૂ
યુદ્ધ કરો ઈંદાં જિતરી રાગજી, દેખું દેવપણું તુજ હો. ગુરૂ ૬.
- કોડ રૂપ ધરી જિતયો રાગજી, કુંવર સુઅર રૂપ કૂદ હો; ગુરૂ
ધર ધુરાવે ગાજતા રાગજી, બિહુનું બન્યું બહુ યુદ્ધ હો. ગુરૂ ૭.
- દંતિ નખે હણ્યતાં બિહુ રાગજી, જોડે પડે ગિરી કંપ હો; ગુરૂ
દંતિ હણ્યો સુર ભાગતા રાગજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરૂ ૮.
- કુંવર કરી રૂપે જીજતો રાગજી, નાંદો સુર થયો સિંહ હો; ગુરૂ
નૃપ સિંહરૂપે હારવ્યો રાગજી, રૂપ પિશાય ધરેહ હો. ગુરૂ ૯.
- જાંચો તાડ થુલ જંધ હો રાગજી, પેટ ગુફા કશ ખંધ હો; ગુરૂ
કુદાલરદ નયનાગિભા રાગજી, વટ શાખા લુજ દંદ હો. ગુરૂ ૧૦.
- ફણિ મણિધર કંઠે ધર્મા રાગજી, મોગર કરકર વાલ હો; ગુરૂ
જંપે મુઠ કામુધા મરે રાગજી, નહિ જસ મુજ હણ્યે ખીલ હો. ગુરૂ ૧૧.
- નૃપ ભણે લધુ ગુરૂ રથું કરે રાગજી, ગજ અંકુશને ન્યાય હો; ગુરૂ
સુણિ સુર કોધારણ થઇ રાગજી, કરિ કિકિયાટો ધાય હો. ગુરૂ ૧૨.

કુંવર સવાઇ તે રૂપે રાગજી, યુદ્ધ બાપંકર કીધ હો; ગુરૂં ૩૨૦
 સહસ્રવ વિદ્યા સમરણ કરી રાગજી, કુંવરે જીતી લીધ હો. ગુરૂં ૧૩.
 તેજ પરાક્રમ દેખિને રાગજી, તુઠો કહે સુણ સંત હો; ગુરૂં
 તુમ માથે બલ કુણ તણું રાગજી, બલ બલે બલવંત હો. ગુરૂં ૧૪.
 ચંદ્ર કહે ગુરૂં દેવનું રાગજી, બલ સમકિત રૂપ ધર્મ હો; ગુરૂં
 પરમેષી મંત્રે કરી રાગજી, જીતું સુરાદિક પર્મ હો. ગુરૂં ૧૫.
 ધર્મ સુણી સુર બુજિયો રાગજી, બોલે તજ મિથ્યાત હો; ગુરૂં
 હું આવક પરબવ હતો રાગજી, સુણિ મિથ્યાતની વાત હો. ગુરૂં ૧૬.
 વિરાધકપણે સુર થયો રાગજી, તુમથી લલો પ્રતિબોધ હો; ગુરૂં
 બાધવ મિત્ર ગુરૂં તમે રાગજી, પામ્યો સમકિત શુદ્ધ હો. ગુરૂં ૧૭.
 કાંઈક વર માગો મુદા રાગજી, નૃપ કહે આપી એક હો; ગુરૂં
 ઔષધી સાધકને સવે રાગજી, તો રહે મારો ટેક હો. ગુરૂં ૧૮.
 સુર બણે સાંભળ સાહીબા રાગજી, એ છે ગુરૂંનો ચોર હો; ગુરૂં
 ધૂરત છલભેદી ઘણો રાગજી, લંપટી હરામખોર હો. ગુરૂં ૧૯.
 જીઠો ગુરૂંનો નંદકી રાગજી, વિશ્વાસઘાતી એક હો; ગુરૂં
 નીચ મુરખ સંગે ચરે રાગજી, પડિત શું નહીં નેહ હો. ગુરૂં ૨૦.

યતઃ

લોભી મચ્છારિણોંગમૂલકપરો નીચપ્રસંગો સદા.
 છિદ્રાન્વેષકવદ્ગુરોરધિનયી દ્વેષી ગુરૂણામપિ;
 ધૂર્તોસત્ય પ્રજલ્ય લંપટસ્થલસ્નેયી કુમાર્ગવ્યપી,
 તેર્પાંચત્રક મંત્રસાધનવિધિઃસિદ્ધાંતિનો કાર્હેચિત્.

પૂર્વ ચાલ.

લઘુપણથી મોટો કર્યો રાગજી, ગુરૂંએ ઉછેર્યો સાપ હો; ગુરૂં
 અવિનય દેખી બીપનો રાગજી, ગુરૂંને આગન પરિતાપ હો. ગુરૂં ૨૧.
 ઔષધી કલ્પ ગુરૂંકને રાગજી, જાનો ઉતારી લીધ હો; ગુરૂં
 ગુરૂંએ પરસન થઈ કદા રાગજી, મંત્રાદિક નવિ લીધ હો. ગુરૂં ૨૨.
 મહા તપસી ગુરૂં લોકમાં રાગજી, પૂજ્ય પદે કરી ગાય હો; ગુરૂં
 ચંદ્રને વળગ્યો રાહુઓ રાગજી, એમ સવિ લોક હરાય હો. ગુરૂં ૨૩.

અહનિશિ ગુરને સેકણું રાખજી, પૂરવ ભવને પાપ હો; ગુરં
 ગુર તજિ રવેચ્છાએ નીકલ્યો રાખજી, ગુરને મટ્યો સંતાપ હો. ગુરં ૨૪.
 બિક્ષા ભમે ચોરી કરે રાખજી, ધૂતી હરે પરવિત્ત હો; ગુરં
 ધર કરી રાખી બીલડી રાખજી, તસ ધર ભરતો નિત્ય હો. ગુરં ૨૫.
 ગુર લોપી મહા પાપિમે રાખજી, પાંડિત એમ ઉપરાય હે; ગુરં
 તુચ વચને મેં ઐષધી રાખજી, દીધી પણ ન ફળાય હો. ગુરં ૨૬.
 ચોથે ખડે ઢાળ એ રાખજી, ચોથી ચતુરને શિખ હો; ગુરં
 શુભ ગુર વચનથી વેગળા રાખજી, ધરધરથી માગે બીખ હો. ગુરં ૨૭.

દોહરા.

ગુર દેખી અતિ લોભીઓ, ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ;
 ગુરએ અયોગ્ય કરી તજ્યો, યોગ્ય નહિ ઉપદેશ. ૧.
 કપટે લોકના ધન હરી, સજરી ધર સંતાપ;
 કરશે સા પૂરણુ ધને, વેગે એહનો ધાત. ૨.
 જીમ અતિલોભે અંગદત, પડિયો જલધિ મળાર;
 ધરમ વિદ્વણો દુર્ગતિ, પામ્યો બહુ અવતાર. ૩.
 રાજકુંવર કહે તે કહો, કુણુ એ દુરગતિ શેઠ;
 દેવ વદે મુણો મૂંઝથી, કહું દ્રષ્ટાંત જ ઠેઠ. ૪.

ઢાળ પ મી.

(એણે અવસર તિહાં શું બનું રે—એ દેશી.)

રોહણપુર નગરે વસે રે, અંગદત એક શેઠ રે,
 ચતુર નર, બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ;
 તોહે વણીજ કરે બહુ રે, કરે પરાધ વેઠ રે,
 ચતુર નર, ધાસે ન કાયને ખાપણી હો લાલ. ૧.
 નંદન ચ્યાર છે તેહને રે, તાસ વધુ છે ચ્યાર રે,
 ચતુર નર, શેઠ કૃપણ અતિશે ધણો હો લાલ;
 રાત દિવસ નિદ્રા નહિ રે, લોભ તણો નહી પાર રે,
 ચતુર નર, ધરમની વાત ન ચિત્ત રૂચે હો લાલ. ૨.
 જૈન મુનિ ધર નહિ કદા રે, દાન માન સનમાન રે,

- ચતુર નર, પંથે દેખી દુર ટળે હો લાલ;
 વસ્ત્ર જીરણુ વહુરો ધરે રે, ભોજન લૂપ્પું ધાન રે,
 ચતુર નર, પૂર્વે સગા નવિ ધર જીએ હો લાલ. ૩.
- આત્મણ સરવણુ કાપડી રે, બિક્ષાચરની જાન રે,
 ચતુર નર, ધરમાં પ્રવેશ ન કો કરે હો લાલ;
 ખડકીએ અડકી જતાં રે, યદિયે કરત વિધાન રે,
 ચતુર નર, ત્યાગ ભોગ વારતા કશી હો લાલ. ૪.
- પંચ દાન શેઠ નિત દીએ રે, હસ્ત કપોલ ને ગાત્ર રે,
 ચતુર નર, દોય કમાડ ને અરગલા હો લાલ;
 કરપી ત્રિહુ ઉપગારિયા રે, નૃપ ચોર અગ્નિઆળ રે,
 ચતુર નર, અદર્શ રૂપ સિદ્ધિ પરિ હો લાલ. ૫.
- દાતા જસ કરપી વડે રે, વાંછે દિવસ જાન રાત રે,
 ચતુર નર, ફરસે ન ધર જિમ મ્લેછનું હો લાલ;
 યમ સમ દષ્ટિ ધન હરે રે, વક્ત્રગતિ અદિ જાન રે,
 ચતુર નર, અવગુણનો મેળો મળ્યો હો લાલ. ૬.
- ધરથિ ઘેંસ ભાખિ નીશર્યો રે, વળગી ઘેંસ મુખ શ્વાન રે,
 ચતુર નર, આત્રી શેઠ લુશી લિએ હો લાલ;
 લુહીને મુખ ધાવતાં રે, શ્વાન તે વળએ કાન રે,
 ચતુર નર, રૂધિર જરંત મુકાવિયો હો લાલ. ૭.
- એક દિન ગગનથી યોગણી રે, બિનરી ધરીય સ્નેહ રે,
 ચતુર નર, ચારે વહુ પાયે પડિ હો લાલ;
 ભોજન ભક્તિ કરાવિને રે, પૂછતી તુમ અમ ગેહ રે,
 ચતુર નર, સસરો દ્વાર કિમ આવિયા હો લાલ. ૮.
- સા કહે ગગનથી બિતયાં રે, વિસ્મય પામી ચાર રે,
 ચતુર નર, ભક્તિ કરી રાષ્ટ્ર પડિ હો લાલ;
 પુછે પુત્રિ કિમ રૂએ રે, સા ભણે દુઃખ અપાર રે,
 ચતુર નર, સા સુણિ કરણા ચિત ધરિ હો લાલ. ૯.
- વિદ્યા આકાશગામિની રે, પાઠ સિદ્ધ તસ દિધ રે;

- ચતુર નર, ભૂષણ દેખ વિનયે ગ્રહિ હો લાલ;
યોગજી ગગને ઉતપતી રે, એક મતો નિશિ કીધ રે,
ચતુર નર, કાળે ચઢી ચઝીએ વહી હો લાલ. ૧૦.
દિન ખેદે નિશિ શ્રમ ભરે રે, નિદ્રા ભરપતિ જાણુ રે,
ચતુર નર, રથજી દીવ જમ ખેલતી હો લાલ;
શેષ નીશા ધર આવિને રે, સૂતી નીજ નીજ ઠાણુ રે,
ચતુર નર, એણિપેરે દિન કેતા ગયા હો લાલ. ૧૧.
કાષ્ટ દાણુ બ્રંશ દેખીને રે, જે ધરનો મુખ્ય દાસ રે,
ચતુર નર, જાગતો રાત્રિ વિલોગતો હો લાલ;
કાષ્ટ કાટરે એક દિન રહ્યો રે, વહુ સાથે આકાશ રે,
ચતુર નર, સોવન દીપે જમ હવે હો લાલ. ૧૨.
આર જણી રમવા ગઈ રે, નવનવ ખેલ તે કીધ રે,
ચતુર નર, દાસ વિરમય લાહ નિકળ્યો હો લાલ;
તિણે પાછા વળતાં થકાં રે, દોય સોવન ઈંટ લીધ રે,
ચતુર નર, ધર આવી સૂતો સુખે હો લાલ. ૧૩.
નિર્ધન ધન થોડે મળે રે, માને જગત તુલ્યજીતરે,
ચતુર નર, તિણે તે ગર્વરસે ભર્યો હો લાલ;
કામવશે પ્રેર્યો થકો રે, બોલે થઈ ઉનમત રે,
ચતુર નર, શેઠની આણા નવિ ધરે હો લાલ. ૧૪.
શેઠ ઇચ્છું મન ચિંતવે રે, દાસની પાસે વિત રે,
ચતુર નર, દ્રવ્ય છાક મદિરા જીર્યો હો લાલ;
ઉત્તર ન દિશ્યા પાંસરો રે, ફરતો ફરે ચલ ચિત રે,
ચતુર નર, મીઠું વચણે તસ પશુ કંઈ હો લાલ. ૧૫.
અવસર પામી પૂછતો રે, વચ્છ સુણો એક વાત રે,
ચતુર નર જાણ ન કિમ પશુ ચારવા હો લાલ;
તે કહે હું પશુ તુમ સમો રે, થોડે દિન વિખ્યાત રે,
ચતુર નર, ચારે પશુ ગોવાળિયા હો લાલ. ૧૬.
ચાર સૂઠેર સોવન અછે રે, નહિ કાષ્ટની આશિવાળ રે,

- ચતુર નર, ધનવંત થયો એક રાતમાં હો લાલ;
મેવા મીઠાઈ જમાવિને રે, પૂછંતા તતકાળ રે,
ચતુર નર, વાત સકળ માંડિ કહી હો લાલ. ૧૭.
શેઠ અતિ લોભે કરી રે, ચિંતે જવું એક વાર રે,
ચતુર નર, વહુના ચરીત્ર વિલોક્યું હો લાલ;
કાષ્ટ કોટર પેશી ગયો રે, તેહિજ રચણી મળ્યો રે,
ચતુર નર, રચણદ્વીપ ચળે ખેલતી હો લાલ. ૧૮.
શેઠ નિકળી વસુધા ખણે રે, રત્ન જડીયા એકવીસ રે,
ચતુર નર, વહુશું લેઈ ઘર આવિયો હો લાલ;
એક દિન સોવન દ્વીપમાં રે, કાષ્ટાંતર ઉપવીસ રે,
ચતુર નર, ચહુ તો વહુ રમવા ગઈ હો લાલ. ૧૯.
પાછળ નીકળી જોવતો રે, સોવન માટી દીઠ રે,
ચતુર નર, સરજળ શું ઇંટયો કરી હો લાલ;
કાષ્ટ કોટર ભરી લે સદૃ રે, શેઠ પ્રદેશ પદ્મ રે,
ચતુર નર, કળે કરી વળગી રહ્યો હો લાલ. ૨૦.
વન ફરી જળદ્વીપ કરી રે, પાછો આવી ચાર રે,
ચતુર નર, કળે ચડી ગગને ચલિ હો લાલ;
જલધિ વચાસે આવતાં રે, થયો અતિ ધણો ભાર રે,
ચતુર નર, વેગે કાષ્ટ વહે નહિ હો લાલ. ૨૧.
ધનસિરિ કહે વહુરો સુણો રે, કાષ્ટ ન ચલે એક ધાર રે,
ચતુર નર, ચિંતિ લધુ ત્રણ એમ ભણે હો લાલ;
ખહુ કાલનું જીરણ થયું રે, નાંખો સમૂદ્ર મળર રે,
ચતુર નર, એક દિન સુખીર પવન ભયું હો લાલ. ૨૨.
વળગી અંગૂલી બોમે ચલ્યો રે, આપણું નગર ન દૂર રે,
ચતુર નર, કાષ્ટ નવું વળે લાવશું હો લાલ;
આરે એકમતો કર્યો રે, સાંભળી શેઠ હજૂર રે,
ચતુર નર, ચિંતે વણખૂટે મુઆ હો લાલ. ૨૩.
વાહાલી ચઉ વહુરો સુણો રે, શેઠ કહે તજિ લાજ રે,

- ચતુર નર, કાષ્ટ સમુદ્રે ન નાંખશે હો લાલ;
તુમ આબૂષણ કારણે રે, હું આવ્યો છું આજ રે,
ચતુર નર, બહુ કનકે કાટર બરું હો લાલ. ૨૪.
ચારે વિમાસે ચિત્તમાં રે, દીઠો આપણો ખેલ રે,
ચતુર નર, છેડ્યો સાપ ન છોડિયે હો લાલ;
કેશ સમારણ મસ્તકે રે, નાપે ટીપું તેલ રે,
ચતુર નર, નવિન બૂષણ આશા કિશી હો લાલ. ૨૫.
રોવું કુટવું નવિ પડે રે, ખારે જલે ખસ જાય રે,
ચતુર નર, ચિંતિ જળધિ તજિ ધર ગઈ હો લાલ;
શૃંગદત્ત અતિ લોભથી રે, મરણ સમુદ્રે થાય રે,
ચતુર નર, તિમ પરિપ્રાજ્ઞકની અંતિ હો લાલ. ૨૬.
દેવ વચન સુણીને બિહુ રે, પોત્યા સાધક પાસ રે,
ચતુર નર, તાપસને સુર એમ કહે હો લાલ;
ચંદ્રશેખર સુપસાયથી રે, ઔષધિ લિયો સુવિલાસ રે,
ચતુર નર, ફળશે ગુરૂ ભક્તિ જિશી હો લાલ. ૨૭.
અવસરે મુજને સંભારજ્યો રે, કુંવરને કહિ ખેત્રપાલ રે,
ચતુર નર, ચાર ઔષધિ આપી ગયો હો લાલ;
ચોથે ખડે પાંચમી રે, બોલી ઢાળ રસાળ રે,
ચતુર નર, શ્રી શુભવીર વિનોદથી હો લાલ. ૨૮.

ઢોહર.

- ઔષધી આપી મુરપદે, અમરે કુંવરને જોહ;
તાસ પ્રભાવ સુણો હવે, 'ભાખું' વિવરી તેહ. ૧.
જંગમ થાવર વિષ હરે, જાય જનમના રોગ;
ઔષધિ નામ વિરોચની, પામે વંચિત ભોગ. ૨.
ચક્ષુ જનમની જસ ગઈ, દિવ્ય નયન હોય તાસ;
રસ ભરી પાટો બાંધતાં, બીજી યુદ્ધિ પ્રકાશ. ૩.
જીવ અજીવને શિર ધરે, વંચિત બોલ દિયંત;
સજીવા યુદ્ધિ અજીવને, વન તર ફળ વિકસંત. ૪.

તુરિય પશુ તિરજંચને, સુધે મણુ અકરંત;
 પુનરપિ મણુઅને સુધતાં, તિરજંચ રૂપ ધરંત. ૫.
 ચ્યારે ઔષધિ લેધને, ઉતરિયા ગિરિ હેઠ;
 ભૂતલ ચલતાં પામિયા, ભુત અટવી વન ઠેઠ.

ઢાળં ૬ ઠી.

(મદનમંજરી મુખ મોહિ રહ્યો—એ દેશી.)

- તિહાં તર શાખા અવલંબને, એક બાંધી હીંચોળા ખાટ;
 હીંચતી દીડી અપછરા, નૃપ ચિતે કિર્યો એ ધાટ;
 મોહની મુખરસ મોહી રહ્યો. એ આંકણી. ૧.
- અનોપમ કુંવરી અમરી સમી, ચંદ્રવદની નયન વિશાળ;
 ચંપક સમ તનુ વર્ણ છે, વળી અધર અરુણ પરવાળ. મોહનીં ૨.
- ગજ કુંભ અંકુશ કુંડળ ધ્વજ, મેર છત્ર કમલ ચક્ર ભેજ;
 દસમે તુરંગ જસ કરતળે, તે સ્ત્રિ નૃપ રાણી હોય. મોહનીં ૩.
- હોય લક્ષણ હોય કરપદ તળે, થયો નિર્દન ધર અવનાટ;
 પશુ પટરાણી નૃપ ધરે, હોય તોરણ ગદ આકાર. મોહનીં ૪.
- મેર છત્ર રેખા હોય હાથમાં, સુર પુત્ર પ્રથમ જણે નાર;
 મૃગ મીન નયનોદરતાણું, મૃદુ ધનવંત હુએ ભરતાર. મોહનીં ૫.
- શિર રામ સુઆળા પાતળા, નાભિ દક્ષણ વલયે જસ;
 સુગોળ લાંબી કરાંચુલો, રૂપવંત પતિ ચિરવાસ. મોહનીં ૬.
- હસ્તા નિલવટ સાથિયો, પતિ ધર ગજ ઘોડાશાળ;
 મસ તિલ્લ બહુ ડાભે ગળે, સૂત પ્રથમ જણે સા બાળ. મોહનીં ૭.
- ઉર કેલ અરોમ પગ હાથ છે, સ્વેદ રામ ને નિદ્રા અહાર;
 અલ્પ વિનયી કટી પાતળી, ભાલ છે અર્ધચંદ્રકાર. મોહનીં ૮.
- ઉર ઉંચું પશ્ચિમ ભાગ પૂષ્ટતાં, પ્રિયા લક્ષ્મી ભરે ધરખાર;
 અધમ લક્ષણ હવે બોલીએ, પ્રતિપક્ષે ચુલુનો પ્યાર. મોહનીં ૯.
- પ્રિયા સાથળ હોઠ પયોધરે, રામ રાજ બહુલિ દૂત;
 જસ મુખ પલિએ પંડુરું, વિધવાપણું શિધ લહંત. મોહનીં ૧૦.
- પગ જંઘા જાડી જેહની, તે વિધવા અથવા દાંતી;
 કે દુખણી દારિદ્રણી, રામા હૃદયે વિભાસી. મોહનીં ૧૧.

ચોપાઈ.

- જેહને પુઠે હોય આવર્ત, તે મારે ભરતાર મહંત; નાભિ તણા આવર્ત વિચાર, માને દેવ સમો ભરતાર. ૧.
- કટિ આવર્ત હુવે જેહને, તે છદે ચાલે આપણે; લંબ લલાટ ગિદર ભગ જાસ, સસરો દિયર કંત વિનાશ. ૨.
- લંબ હોઠ જીભ કાળો છરો, પીળિ આંખ ને સાદ ધોધરો; અતિ ગોરી અતિ કાલી નાર, નિશ્ચે વરજવી તે ધરખાર. ૩.
- હસ્તાં ગાલે ખાડા પડે, રામા રંગે પરનર ચંડ; ચાલંતા ભુકંપ અપાર, કામણુ ગિચાટ ન કરનાર. ૪.
- પાય તણી વિચત્રી આંગુલી, ટુંકી જૂ સાથે નાંવ મળી; તે દો ભાગણી જાણો સહી, અસતિ નારી શિરોમણી કહી. ૫.
- અનામિકા પગની અંગુલિ, જન્ય કનિષ્ઠા પાસે મળી; તે ટુંકી ને ઉન્નત રહે, કંત હણીને અનેરો લહે. ૬.
- અંગુઠાને પાસે અડી, ઠે ટુંકી ઠે ઉચ્ચ ચડી; તે અંગુલિનો એહ વિચાર, નારી નાંવ માને ભરતાર. ૭.
- કદિ કાનિષ્ઠા ચિંટાંગુલી, ઉન્નત ભુમિ ન ફરસે વળી; જ્વરનિ સાથે રમતી તેહ, મનમાં નાંવ આણે સંદેહ. ૮.
- અતિ ઉચ્ચ ને નિચિ વળિ, અતિ જાડિ ને અતિ પાતળિ; અતિ રોગી અતિ વક્ર નાર, તે નારી તજિયે ધરખાર. ૯.
- વાયસ જંઘા નારી મ રાખ, ધોધર સ્વર ને પીળિ આંખ; પરણી ધર લાવે ગિચાંહિ, પતિ મારે દસ માસ જ માંહિ. ૧૦.
- અંગ અધોર નાક વાંકડું, જાણે રોમ રાયતું થડું; ઉભિ રાખાં જીસીત્રા જીએ, એ વનિતા ધર વેરણુ હુએ. ૧૧.
- પીળું વદન ને દેહ ભૂતડું, જાપર પગ ને મુખ સાંકડું; રાય તણે ધર જામ્મ હોય, પણુ દાસીપણું પામે સોય. ૧૨.
- લાંબે દતિ લાડી મળી, કાક સ્વર ને ઉજાંજળી; હાથ પગે ટુંટી પાંગળી, મુજાલી રાંડે વેહેલી. ૧૩.
- ચોપર પાઠ અને ચોખડી, બાંગડ બોલી ને બોખડી;

બાડી કાણી અધર મોકળી, બેઠે નાક મ પરણે વળી. ૧૪.
 હડ હડ હસે ભૂંડણી જ્યું બસે, દરગંધી પરસેવો જસે;
 સુખ પામી જે દૂરે રહ્યા, નિરબાગી સ્ત્રિ લક્ષણ કહ્યાં. ૧૫.

પૂર્વ ચાલ.

ભિતમ લક્ષણવતિ હીંચતી, ધર્યાં વલકલ ચોવન વેશ;
 કુસુમ દહે રમતી થકી, થઇ કુંવરને ચિત્ત પ્રવેશ. મોહની૦ ૧૨.
 ચતુરાએ ચતુર ચિત્ત ચોરીયું, ચોરની પરે નાહી તામ;
 કુંવર બોલાવણ આવતો, કુંવરીની પાસે જામ. મોહની૦ ૧૩.
 વન તરે થેરે અદશ થઇ, તસ પગલે ચડ્યો કુમાર;
 તાપસણી ફૂલ ચૂંટતી, કુંવરી સહ દીડી ચ્યાર. મોહની૦ ૧૪.
 પ્રણયી પૂછે આ બાલિકા, લઘુ વય તપ સાધે કેમ;
 સા બણે કુલપતિને જઇ, પૂછો અમ કહેવા નેમ. મોહની૦ ૧૫.
 તવ વૃક્ષ અનેક નિહાળતો, દીડી તપસી વસ્તી ત્યાંહી;
 પાંચમે તાપસ આશ્રમા, તિહાં પોહતો ચિત્ત ગિછાંદિ. મોહની૦ ૧૬.
 બેઠો સુઅર એક ટોળીએ, કરે સેવા તાપસ વૃદ્ધ;
 વિસ્મય પામી તિહાં ગયો, દેખી તાપસ લહે આનંદ. મોહની૦ ૧૭.
 આવો આવો કુંવર સુત રાજવી, તુમ દરશને અમૃત નેત;
 એમ કહિ સંબ્રમે બીડીયા, તપસી આલિંગન દેત. મોહની૦ ૧૮.
 ધરિ પ્રીતિ બેસાર્યા આસને, તવ પુછે કુંવર કરિ પ્રેમ;
 થઇ તપસી કોડ સેવના, ક્યાં શું તમે છે નેમ. મોહની૦ ૧૯.
 વળી સુઅર તમને નવિ હણે, કિમ પ્રતિબોધ્યો છે એહ;
 અથવા મંત્રજળે કરી, વશ કરિ રાખ્યો ધરી નેહ. મોહની૦ ૨૦.
 એવાત સકલ અમને કહો, વળી આવતાં દીડી એક;
 બાલ કુંવારી તાપસી, કિમ પ્રગટ્યો તાસ વિવેક. મોહની૦ ૨૧.
 તવ તપસી કહે એ વાતનો, છે મોટો અતિ વિસ્તાર;
 ભોજન કરિ થિર થઇ સુણો, અમે કહિશું સકળ અધિકાર. મોહની૦ ૨૨.
 એમ કહિ ગૌરવ બહુધા કરી, જળ સ્નાન કરાવે સાર;
 ભોજન મીઠા ફળ વળી, કદળી ફૂલ દ્રાખ રસાળ. મોહની૦ ૨૩.

રજુ ગો મહિષી પપ પાત્રવી, પરમાન તાપસશ્ચિ દેત;
જમતાં અવર પંખા કરે, દિગ્ધે જલ કુસુમે વાસિત. મોહની૦ ૨૪.
પછે બેસાર વર આસને, તપસી વીરસેન જીવાન;
કહે પૂછી વાત સવે કહે, સૂણ્યો મૂલચૂલ વિધાન. મોહની૦ ૨૫.
ચંદ્રશેખરના રાસમાં, ખંડ ચોથો છટ્ટી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર કહે હજ્યો શ્રીતા ધર મગળ માળ. મોહની૦ ૨૬.

દોહરા.

વીરસેન કહે કુંવરને, કરમ ગતિ અસરાળ;
ચિતિત ચિત મનોરથા, કરમ કરે વિસરાળ. ૧.
એક વનમાં તરૂં ઊપરે, માળો કરિ વિલસંત;
પખિ કપોત કપોતિકા, બાલક દો પ્રસવંત. ૨.
કંતને કેહેતિ કપોતિકા, આવ્યો તુમ કુળ અંત;
વ્યાધ્યાપ સર સંધિ અધ, સકરો ઊર્ધ્વ ભમંત. ૩.
આહોડી સાપે ડશો, છુટયું ધનુષ્યધિ બાણ;
લાગ્યું સકરાને તદા, બિહુ પામ્યા નીરવાણ. ૪.
રવિ ઉદયે નિશિ નિરગમે, જઘણું કજ વિકસંત;
ભમર મનોરથ કોશગત, ગજ કજ આહાર કરંત. ૫.
નિમ અમ પ્રગટી વાત જગ, કેહેતાં આવે લાજ;
પણ સજ્જન પુછે થકે, કેહેવું કરવા કાજ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(સુંદર પાપ થાન તણે સોલમું—એ દેશી.)

સુંદર રાજપુરીના રાજ્યો, સૂર્યકાંત અભિધાન હો;
સુંદર રૂપ ધીરજ બળ વૈભવે, શોભે શક સમાન હો; ૧.
સુંદર વાત વિવેકી સાંભળો. એ આંકણી.
ત્રીશિખરો મણી તેહને, વીરસેન પ્રધાન હો.
સુંદર રાયને સ્નેહ અતિ ધણો, જ્ઞાનિને જિમ જ્ઞાન હો. સુંદર વાત૦ ૨.
મંત્રી નૃપ આણા લહી, જત્રા ગયા ગિરનાર હો;
સુંદર તિરથ સકલ પ્રણમી કરી, ખરચી દ્રવ્ય અપાર હો. સુંદર વાત૦ ૩.

વળતા વિજયપૂરે ગયા, ઉતરિયા ઉઘાન હો;
 સુંદર તસપુર બળ રાગ તણો, જયમતિ નામે પ્રધાન હો. સુંદર વાત૦ ૪.
 મલણા કરી ધર તેડિયા, જમવા કારણુ તેહ હો;
 સુંદર વાત વિનોદે બેસતાં બેહુને બન્યો અતિ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૫.
 અતિ આગ્રહ કરિ રાંખયા, પક્ષ લગે નિજ ધામ હો;
 સુંદર નિજ ધર કન્યા એક છે, રૂપાળી તસ નામ હો. સુંદર વાત૦ ૬.
 યોવન વયતનુ જગજગે, વર ચિંતા દિન રાત હો;
 સુંદર વીરસેન દેખી કરી, ધારી મનમાં વાત હો. સુંદર વાત૦ ૭.
 પુત્રી દેહ સગપણુ કડં, વધશે પ્રીત અત્યંત હો;
 સુંદર જયમતિ અવસર પામીને, મંત્રિશ્વરને વદંત હો. સુંદર વાત૦ ૮.
 અમ પુત્રી પરણો તમે, જાયના કરવી ભંગ હો;
 સુંદર એમ કહિ તિલક વધારતી, લગ્ન લઈ મન રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૯.
 ઓછવ કરી પરણાવતાં, ગજ રથ ધન બહુ તામ હો;
 સુંદર કર મોચન વેલા દિથે, રાગ પણુ પૂર ગામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૦.
 કેતા દિન તસ ધર રથા, રૂપાળી ભર નેહ હો;
 સુંદર મંત્રિ કહે સસરા પ્રત્યે, જાણ્યું અમે હવે ગેહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૧.
 જયમતિ મહરત લેછને, કરત સગ્ગઈ જામ હો;
 સુંદર રૂપાળી માંદી પડી, શુભ વેગ કરિ તામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૨.
 માત પિતા આપણ કરે, તિમ તિમ ખીડા વિશેષ હો;
 સુંદર જીવ અભવ્યને શુણુ નહી, અરિહાનો ઊપદેશ હો. સુંદર વાત૦ ૧૩.
 કપટ સ્વભાવિક નારીનું, કાવિદ કળિય ન જાય હો;
 સુંદર તારા ગણુ ગણુતિકરા, નારિ ચરિત્રે મુજાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૪.
 વીરસેનને એમ કહે, દંભ ધરી મન માંડી હો;
 સુંદર મુજ ભાગ્યે જિતમ તમે, મળતાં વાધ્યો જિજાંહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૫.
 પણુ માંદી પડિ આ સમે, ઉપચાર લાગ્યો ન કાંઈ હો;
 સુંદર સસરા સાસુને જઈ નમું, જે મુજ સાતા થાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૬.
 મન ધરજા મનમાં રહી, એમ કહિ રદન કરંત હો;
 સુંદર મંત્રિ સાચું સદેહે, રૂપે મોહ્યા અત્યંત હો. સુંદર વાત૦ ૧૭.

ભોજન છાંડી સૂષ રહે, ન સકે જીડી જામ હો;
 સુંદર જ્યર્માત કહે જામાતને, રહેરયો કેના દિન આમ હો. સુંદર વાત૦ ૧૮.
 સાતા થયે અમે કહાવશું, તેડી જાને તિણિ વાર હો;
 સુંદર વીરસેન સજિ સૈન્યશું, કરતા પંથ મિહાર હો. સુંદર વાત૦ ૧૯.
 દર ગયા જામ જાણિયા, તવ થઈ સાજી તેહ હો;
 સુંદર નિજ ધરના ગોવાળશું, લાગ્યો પૂરવ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૦.
 કામ કીડા રસ રંગશું, રમતી તેહના સાથ હો;
 સુંદર ખટરસ ભોજન તસ દિયે, બોલાવે કહી નાથ હો. સુંદર વાત૦ ૨૧.
 ધાત મુજે સ્ત્રી ચરિતમાં, અવર રયું જાણો વાત હો;
 સુંદર દોય વિષય આસક્તમાં, સુખ માને દિન રાત હો. સુંદર વાત૦ ૨૨.
 તસ તાને જામાતને, તેડાવ્યા તિણિ વાર હો;
 સુંદર રૂપે મોઢો આવિયો, વીરસેન પરિવાર હો. સુંદર વાત૦ ૨૩.
 જ્યર્માત આદર જાહુ દિયે, સા પણ પ્રણમે પાય હો;
 સુંદર કહે રવામી સાતા થઈ, તે સહુ તુમ પસાય હો. સુંદર વાત૦ ૨૪.
 પૂછે શ્યામમુખી થઈ, ચિંતે આવ્યો પિશાય હો;
 સુંદર કનક સમો ગોપાલ છે, કંતને માને કાચ હો. સુંદર વાત૦ ૨૫.
 જાણ્યો નેહ દેખાવતી, કામ કીડા રસ રંગ હો;
 સુંદર પતિરજન જાહુધા કરે, જિમન લહે કાંઈ વ્યંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૬.
 લિધું મહુરત જાવા તણું, તવ થઈ ઘેહેલી તેહ હો;
 સુંદર મુખ લવરી જાહુલી કરે, ભરમ લગાવે દેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૭.
 હાસ્ય કરે શિર ધૂણતી, નયણે ખિલાવે લોક હો;
 સુંદર ભાજન ભાગતી ફેડતી, ધરતિ ખિણમાં શોક હો. સુંદર વાત૦ ૨૮.
 ગુર લધુને ગાજો દિયે, વસ્ત્રે નંદાંકે અંગ હો;
 સુંદર વિણ હેતુ રોવે હસે, ગાય ગીત નૃત્ય રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૯.
 કાણુમાં દક્ષ થઈ કહે, શું થયું મુજને એહ હો;
 સુંદર સ્નાન કરી ભોજન કરે, ખિણમેં ચાળા તેહ હો. સુંદર વાત૦ ૩૦.
 જનક ખેદભર ચિંતવે, કામણ વા વળગાડ હો;
 સુંદર મંત્રિ ત્રિઘાધર તેડિયા, જોવે કરિ આજાડ હો. સુંદર વાત૦ ૩૧.

દોષ દેવી દેવ જૂનકાં, સાકિણી પ્રેત લગત હો;
 સુંદર હોમ હવન કરતા ધણા, જ્યોતિષી ગ્રહ ચારંત હો. સુંદર વાત૦ ૩૨.
 દેવ દેવી બહુ માનીયાં, પણ ન થયો ગુણ તાસ હો;
 સુંદર દિન કેતે મંત્રિ ધરે, લાજ સ્વસુર ટૂળ વાસ હો. સુંદર વાત૦ ૩૩.
 ચોથે ખડે સાતમી, નારી ચરીત્રની લાજ હો;
 સુંદર શ્રી શુભવીર વચન સૂણી, છડો એ જંગલ હો. સુંદર વાત૦ ૩૪.

દોહરા.

પાર ન આવ્યો રાગનો, સાસરિએ રહેદાણુ;
 રાયની આણા પાળવી, એક હાંસી ને દાણુ. ૧.
 વહુ પિયર નર સાસરે, સંજામયાં સહવાસ;
 એતાં હોય અળખામણાં, જે મડે થિર વાસ. ૨.
 રૂપવતી ને મહાસતી, પ્રિય વચ રાગ ધરાય;
 તસ મહા કષ્ટ દશા પડી, દેખી મુજ ન સકાય. ૩.
 જમ્મશું પાછા નિજ ધરે, મુખ દેખાડીશ કેમ;
 મિત્રાદિક હાંસી કરે, આવ્યા એમના એમ. ૪.
 એકે દિશિ સૂજે નહીં, પણ જાવું નિરધાર;
 દેવ નચાવે તિણિ પડે, નાચવું આ સંસાર. ૫.
 સસરાને કહે જમ્મશું, જખ ખરી સાતા થાય;
 તવ કાલાંતર આવશું, એમ કહિ પંથ ચકાય. ૬.
 દિન કેતે નિજ પુર જમ્મ, રૂપે મોહો તેહ;
 કુળ દેવાદિક માનતા, પૂજ કરે સતિ નેહ. ૭.
 સકુનિક જેશી લોકને, પછી કરાવે જાપ;
 મુખ માગ્યું તસ ધન દિએ, દષ્ટિ રાગનો બ્યાપ. ૮.
 પગપગ પૂછતો ફરે, કામગ્રહે પીડેલ;
 કુકડવેલેને નરગહિલ, માને મોહન વેલ. ૯.
 મિત્ર રવિદત્ત વણિકને, પૂછે નારી વિચાર;
 તે ભણે પદનર લંપટી, નારિ ઉપર શો ખ્યાર. ૧૦.
 તુમ દેખત માંદી પડે, વળતાં હોવે સજ્જ;

રક્ત થઇ રહેશે નહિ, એ અસતી નિર્લજ્જ. ૧૧.
નારી ભમાડ્યા જે ભમ્યા, તે દુખિયા સંસાર;
અસતી ચરિત્ર કરે ધણા, લેશ સુણો અધિકાર. ૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

(ગોવાળીયા રમો મારગડો મેલ્હીને—એ રાગ.)

સુગ્ધ સજ્જન શીખામણ કહું, અતિ સરલપણું નહિ સાર;
રસીલા રમો રમણી રસ મેલ્હીને. એ આંકણી.
તરુ સરલ સકળ જન છેદતાં, તો કિમ કરિ માને નાર; રસીલા રમો ૧.
કવિ વાંચે કથા બિધે સલા, તે સવિ વક્તાનો વાંક; રસીલા ૦
કિમ હાંવે નારી પતિવ્રતા, જેહનો છે માંત્રી રાંક. રસીલા રમો ૨.
ગુણ દેખી પરીક્ષા કીછએ, શું કરિએ કુળ રૂપ જાતિ; રસીલા ૦
રનેદાલીસ સંભ્રમ દષ્ટીએ, વળિ જોવી જનમની રાતિ. રસીલા રમો ૩.
હિનમાર્ગી જતિ દિજ મૂરખો, આળસજ ને કપટી મિત્ર; રસીલા ૦
નારી ભરજોવન અન્યરતી, નરને નવિ ધરવા ચિત્ત. રસીલા રમો ૪.
એક તિલકપુરે વાણ વસે, નારાયણ નામે સાર; રસીલા ૦
તસ કુલટા કોટિ કપટભરી, છે પત્તા નામે નાર. રસીલા રમો ૫.

યદુક્ત

અશ્વપ્લુતં માધવગર્જિતં ચ ॥ સ્ત્રીણાં ચરિત્રં ભવિતવ્યતા ચ ॥
અવર્ષણંચાતિહિવર્ષણંવા ॥ દેવો ન જાનાતિ કુતો મનુષ્યાઃ ॥૧॥
એતે વારિકાણાન્ કિરંતિ પુરુષાન્ કર્ષંતિ નાંભોધરાઃ ॥
શૈલાશાઙ્ગલમુદ્મનંતિ ન સૃજંત્યેપૂનરાનાયકાન્ ॥
ત્રિલોકયેતરવઃ ફલાનિ સુવેતનેવારભમેજનાત્ ॥
ઘાતઃ ક્રાતરમાલ પાપી કુલટા હેતોસ્ત્વયાર્કે દ્રુતં ॥ ૨ ॥

પૂર્વ આલ.

એક દિન પરદેશે દિજ ચલ્યો, રહિ નારી ધર નિશંક; રસીલા ૦
એક નરશું રંગરસે રમતી, ગમતી નિશિ શયન પલ્લવંક. રસીલા રમો ૬.
તસ પાડોસણ લાલી નામે, નિત શિખામણ દિએ તાસ; રસીલા ૦
તું અવગા જોલે ખ્યાલ ધણા, કોઈ દિન હોય તુજ વિનાશ. રસીલા રમો ૭.

પણુ શિખ ન માને કોઇ તણી, જે વ્યસની થયાં નરનાર; રસીલા૦
 ઐ. તું પયપાનથી ઐસરે, શિર લાગે ડંડ પ્રદાર; રસીલા રમો૦ ૮.
 દોય વરસે પતિ ધર આવિયો, સ્નાન ભોજન લક્ષિત વિધાય; રસીલા૦
 કટિ બાજ નિશિ વેળા ચલી, નામ પિયર સુરાસય જાય. રસીલા રમો૦ ૯.
 પૂર્વે સંકેતિત જર તિહાં, મળિયા આવી એકાંત; રસીલા૦
 સુત ભુમિ ધવિ તેહની સાથે, રંગભોગ વિલાસ કરંત. રસીલા રમો૦ ૧૦.
 સા કામાંધી પાછી વળતા, રમે બાલક પડિમા સાથ; રસીલા૦
 તથા પુત્રને પડિમા કર ગ્રહી, ધર આવિ જુએ નિજ હાથ. રસીલા રમો૦ ૧૧.
 તવ પૂછે પતિ પ્રતિમા કાંસિ, સા બોલી વિચારી એમ; રસીલા૦
 તમો દેશાવર જખ ચાલિયા, તવ મેં કરિ માનતિ પ્રેમ. રસીલા રમો૦ ૧૨.
 સુરદેવ યક્ષને એમ કહ્યું, આવશે જ્યારે પ્રાણુનાથ; રસીલા૦
 સુરતિ મેળો કરશું જ્યારે, પૂજા કરશું પતિ સાથ; રસીલા રમો૦ ૧૩.
 પણુ અસુર થયું તમે શ્રમ લયા, તિણે મેં જઇ પૂજા કીધ; રસીલા૦
 પૂજારે ધરાણે સુત લિયો, તુમ પૂજન પડિમા દીધ. રસીલા રમો૦ ૧૪.
 તુમે પડિમાની પૂજા કરો, પછે જઇ સુત લાવું ગેહ; રસીલા૦
 પાછી પડિમા તસ આપીએ, કરી વિષે પૂજા નેહ. રસીલા રમો૦ ૧૫.
 ધવિ પડિમા પુત્રને લાવતી, જુઓ નારી ચરિત્ર અથાહ; રસીલા૦
 દિજ જાણે રાગી મહાસતિ, મુજ ઉપર શી છે આહ. રસીલા રમો૦ ૧૬.
 વઠેલીશું સુખ માનતો, ગયો એક દિન વનફળ કાજ; રસીલા૦
 તિહાં થંભ પડ્યો એક કાષ્ઠનો, દીડો લીધો શિર સાજ. રસીલા રમો૦ ૧૭.
 વળિયુઅ ફળ લેઇ ધર આવિયો, રમે ધરમાં જરથું નાર; રસીલા૦
 બોલાવી આવી તતખીણે, ધર મધ્ય છુપાડી જર. રસીલા રમો૦ ૧૮.
 દિજ બેઠો ધરને બારણે, ચિંતાતુર ગઇ સખી પાસ; રસીલા૦
 લાલીની શિક્ષા ચિત ધરી, થઇ ગેહલી રચિયો પાસ. રસીલા રમો૦ ૧૯.
 મસ્તક ઉઘાડે નાયતી, વળી હસતી દેતી ગાળ; રસીલા૦
 જિમ તિમ મુખથી લવરી કરે, ફરે ગાથા કહે દેઇ તાલ. રસીલા રમો૦ ૨૦.
 કાંઇ લાલી કહેતી બાપડી, તું અવળા ખ્યાલ મ ખેલ; રસીલા૦
 અમ્યા બ્યાંઠાંથી લાગ્યો લાકડું, તિહાંતું તિહાં જઇ મેલ. રસીલા રમો૦ ૨૧.

દ્વિજ ચિંતાતુર વિરમય થયો, લક્કડ ભૂત વળગ્યું હરામ; રસીલાં
 લોક વચણે કાષ્ટ ઉપાડીને, ગયો મુકવા તે વન હામ. રસીલા રમોં ૨૨.
 પદમાએ જ્વર નસાડીઆ, બટણ આળ્યા નિજ ગેહ; રસીલાં
 દિન બીજે ચામૂડા ચૈત્યે, સા પૂજી કુસુમે તેહ. રસીલા રમોં ૨૩.
 કર બેડીને એમ માગતી, મુજ કંતને કરજો અંધ; રસીલાં
 નિત નિત પૂજે જઈ એમ કહે, દ્વિજ ચિંતે સ્યો પ્રતિઅંધ. રસીલા રમોં ૨૪.
 ચામુંડા પૂઠે જઈ રહ્યા, દ્વિજ શુભપણે દેખંત; રસીલાં
 સા આવી કુસુમે પૂજતી, તવ સ્વર ભેદે સ વર્દત. રસીલા રમોં ૨૫.
 હું પદ્મા નિય મુજ લકિત કરે, હું તુડી તું વર માગ; રસીલાં
 બણે સા મુજ પતિ અંધ કરો, મુજ જ્વરનો ફાવે લાગ. રસીલા રમોં ૨૬.
 કાંદે દેવી પુત્રી સાંભળો, પતિને દેખ્યો ધૂત શુદ્ધ; રસીલાં
 જીમ જીમ ધૂત ખાવે બહુ બહુ, નિમ તિમ થાશે તે અંધ. રસીલા રમોં ૨૭.
 સુલિધર જઈ નિત બહુ ધૂત દિએ, ભોજન માંહી ધરી પ્રેમ; રસીલાં
 નિમ દિન પ્રતે દ્વિજ કહે નારિને, નયને નવિ સૂજે કેમ. રસીલા રમોં ૨૮.
 ધરિ દર્ષ ચામુંડા નિત પૂજે, દ્વિજ પણુ ધૂતથી બળ સાર; રસીલાં
 એક દિન કહે અંધ થયા અમે, નવિ દેખાયે ધરખાર. રસીલા રમોં ૨૯.
 સા જ્વરથું રમે નિત રંગસું, નિશિ દિન આવે ને જાય; રસીલાં
 નિદ્રાભર નિશિ બહુ એકદા, દ્વિજ ડંડ લેછને ધાય. રસીલા રમોં ૩૦.
 ડંડ ડંડ કરીને હણ્યો, શાખ નાખ્યું ગોખને હેક; રસીલાં
 બણે નારિને એમ કરસ્યો ફરી, તુમને પણુ કરથું ઠેક. રસીલા રમોં ૩૧.
 એક દિવસે બિલા કારણે, આળ્યો યોગીસર એક; રસીલાં
 સા બિલા દેતાં મોહિ રહી, દેખા રૂપે અતિરેક. રસીલા રમોં ૩૨.
 યોગી જતાં સા સાતમે, માળે ચઢી જોવે તાસ; રસીલાં
 પૂર બાહીર ટેકરી જાપરે, દીઠા યોગી રહેવાસ. રસીલા રમોં ૩૩.
 નિશિ કંતને નિદ્રાવશ કરી, ગઈ રાત્રે સા તસ પાસ; રસીલાં
 પ્રાર્થન કરતાં યોગી બણે, આવી પણુ જાઓ નિરાશ. રસીલા રમોં ૩૪.
 સા કહે શામાટે એમ વદો, બણે યોગી તું પરનાર; રસીલાં
 અમે ધરનારીથી વેગળા, વશિ તપ કરિએ સંસાર. રસીલા રમોં ૩૫.

સા પાછી ધર આવી કરી, તરવારે કંત હણુંત; રસીલાં
 યોગી પાસે જઈ એમ વદે, હું પર સ્ત્રિ નહિ તમે કંત. રસીલા રમોં ૩૬.
 બણે યોગી કાણિ રીતે કહો, મેં માર્યો વદે ભરતાર; રસીલાં
 સો બણે તુજ મુખ જોવું ન ઘટે, જગમાં તું પાપણિ નાર. રસીલા રમોં ૩૭.
 વલખી પછી ધર આવીને, કરે રોતી શોર બકાર. રસીલાં
 બહુ લોક મળ્યા તવ બોલતી, પિંડિ મારી નાંહો ચોર. રસીલા રમોં ૩૮.
 પરજાતે સતિ થઈ નીકળિ, સુતને ઠવી પીયરવાસ; રસીલાં
 ચેહમાં પતિશું ભેગી બળી, જુએ નારીચરિત નર પાસ. રસીલા રમોં ૩૯.
 ચોથે ખડે કહી આઠમી, એ ઢાળનો લહિ આરવાદ; રસીલાં
 શુભવીર વિવેકી પ્રાણીયા, ધરજ્યો ફલવટ મર્યાદ. રસીલા રમોં ૪૦.

દોહરા.

- મિત્ર વચન હિત શિખનાં, ન રૂપ્યાં ચિત મળન;
 દ્રષ્ટી રાગ વશ પ્રાણીયા, માને નહિ સંસાર. ૧.
- વિજયપુરે રૂપાળીના, કહું સુણજ્યો અધિકાર;
 વીરસેન ગયા પછે, આપે થઈ હુંશિઆર. ૨.
- માતપિતા હરખિત થયાં, પણ પડખે બહુ કાળ;
 જળ્ય દ્રઢ નિરૂજ થાય જ્યે, તેડાવશું તતકાળ. ૩.
- એણે અવસર એક યોગણી, આવી બીક્ષા હેત;
 રૂપાળી અતિ ભક્તિશું, સુંદર ભોજન દેત. ૪.
- એમ નિત નિત ધર તેડતિ, રીજવીને પૂછંત;
 માય પસાય કરી દિયો, જિમ હુએ દુશ્મન અંત. ૫.
- સુણી યોગણુ રાગે કરી, લોહતું વલયું કામ;
 અરક મધા યોગે ધડી, મંત્રિને તસ દીધ. ૬.
- એ વલયું નરનારિને, કંઠ ધરે કપિ હોધ;
 રૂપાળી લેઈ હરખશું, શ્રમપણે ઠવે સોય. ૭.
- દિન કેતે જયમતિ હવે, તેડાવે જામાત;
 આવ્યા આદર બહુ દિએ, સહુને હરખ ન માત. ૮.

ઢાળ ૯ મી.

(કરમ ન છુટે રે પ્રાણીયા—એ દેશી.)

- રૂપાળીશું રે મોહિયો, વીરસેન પ્રધાન; ૧.
 પીતલ સોવન સમ ગણી, કાચ તે હીરા સમાન.
 ધિગધિગ ત્રિપથી રે જીવને, રાગ રમાડવો નાગ; ધિગ૦ ૨.
 નારી નાગજી જે ડર્યા, ગાફડિ મંત્ર ન લાગ.
 કામ કીડા સમે કંતને, રીજવતી બણે એમ; ધિગ૦ ૩.
 વાહાલીને કરી વેગળી, દિવસ ગયા બહુ કમ.
 સ્વામી વિયોગ અમિ બળી, અંતર દુખ ભરપૂર; ધિગ૦ ૪.
 વિરહ વ્યથાએ રે દુખળી, અન્ન જીદક થયાં દૂર.
 તુમ સરિખો પતિ પામીને, મુજ મન મોદ ભરાય; ધિગ૦ ૫.
 લોક બણે એ ઘેરેલી થઈ, ખિણ તાપ્પીણી આજાય.
 મંત્રી સાચું તે સદહે, વશિયો વશ થઈ તાસ; ધિગ૦ ૬.
 ચાલો ધર કહે અન્યદા, જોઈ મહરત ખાસ.
 પણ પ્રતિમ એક સાંભળો, અમ ધર દક્ષ ગોપાલ; ધિગ૦ ૭.
 માંગી લેજો છે કામનો, સવિ કામે ઉજમાળ.
 પથે મારગ ભૂમિયો, શીઘ્ર પમાડશે ગામ; ધિગ૦ ૮.
 ભકિતવંત સાહેબ તણો, ગોવિંદ એહનું નામ.
 નીકળતાં મુજ તાતની, પાસે માગજો એહ; ધિગ૦ ૯.
 લેઈ સાથે તે ચાલશું, માન્યું મિત્ર એ તેહ.
 મહરત શિર સસરાદિક, કાંઈ બહુ સતકાર; ધિગ૦ ૧૦.
 વઆબૂપણ હવ ગજો, દાશિ દાસ પરિવાર.
 તિણિ વેળાકહે મંત્રિજી, અનુચર અમ દિવ્યો એક; ધિગ૦ ૧૧.
 ગોવિંદ ગોવાળ છે તુમતણો, અમ કામે શું વિવેક.
 સાંભળી તેડને તસ કહે, જી રે જમાઈની સાથ; ધિગ૦ ૧૨.
 નિશિ દિવ સેવા મ બૂલજો, આજથી એ તુજ નાથ.
 નિસુણી તે પણ હરખિયો, કહે તુમ વચન પ્રમાણ; ધિગ૦ ૧૩.
 વેદે મન ગમતું કહ્યું, કરતો સાથે પ્રયાણ.

- રૂપાળીને રે ચાલતાં, વચ્ચાદિક અલંકાર;
 આપી માતા પિતા દિગ્ધે, હેત શિષ્યામણ સાર. ધિગં ૧૪.
- પતિપ્રતા વ્રત પાળજ્યો, ભર્તા દેવ સમાન;
 સસરા સાસુની સેવના, નણુંદ દિયર બહુ માન. ધિગં ૧૫.
- જમન્યો જમાડીને સર્વને, શોક્ય સહોદરી જન્ય;
 એમ અમ કુળ અજુઆગત્યો, સ્ત્રિને લજ્જા મંડાણ. ધિગં ૧૬.
- પુત્રી રવૈરિણી જાણતાં, પણ શિક્ષા લીત આણ;
 વરસ્યે ધન અતિજળા ભર્યો, ન વુગ્ધે દાણ કુદાણ. ધિગં ૧૭.
- ભેંડી હાથ રૂપાળીકા, સીખ ધરે નમી માત;
 વંચે જગતને જે વશા, તેહને કુણ માન તાત. ધિગં ૧૮.
- મલણા લેતાં તે ચાલતાં, પંથ શિરે હુશીઅર;
 વોત્તાત્રીને પાછા વળ્યા, સસરાદિક પરીવાર. ધિગં ૧૯.
- બહુ અસવારે રે પરિવર્યો, મંત્રી સાથ સામંત;
 રૂપાળી વ્યથે બેસતી, વેગે ગોપ હાંકંત. ધિગં ૨૦.
- ત્રીજે દિન નિશિ ઉતર્યો, શાખલપૂગણક ગામ;
 વન તરે સુંદર ભેદને, સૈન્યે કીચો વિરામ. ધિગં ૨૧.
- અંદ્ર કિરણ રજની જગે, ફરતાં જાંપની જામ;
 તરતલ જતાં પન્નગ ડર્યો, નારી પડી તેહ હામ. ધિગં ૨૨.
- હાલાકાર મંત્રી તણો, સુભટ સવે તિહાં આપ;
 રાગે મંત્રી મુર્છા લહે, શીતળ જળે સજ થાય. ધિગં ૨૩.
- બોલે મંત્રી રેહા પ્રિયે, મેહેલી મુજ રણ માંહિ;
 ગ્રાણ આધારી તું કિહાં ગધ, મરવું નિશ્ચય આંહિ. ધિગં ૨૪.
- રોતા સુભટ સકળ તિહાં, કેધ કરતા ઉપચાર;
 મંત્ર મણી જડી ઔષધ, ન પડ્યો ફેર લગાર. ધિગં ૨૫.
- ચેહ ખડકી લેધ નારિને, મંત્રી બળવાને ધાય;
 એણે સમે વનમાં સાધુ રહ્યા, કરતા સૂત્ર સળાય. ધિગં ૨૬.
- સાર સુણી મુનિ આવિમા, બોલે મ કરો રે દાહ;
 ગર દોવવાઈ સૂત્ર જ ગણો, આવિયો ગરડ ઉચ્છાંય. ધિગં ૨૭.

- દેવે નાગ બોલાવિયો, ચુશીંલિયું વિખ તાંસ;
સજ થઇ સદ્ધૂંચિતથું, મંત્રિ પામ્યો ઉદ્ધાસ. ધિગ૦ ૨૮.
- મુનિ ચરણે નમી દંપતી, રાતિ વસ્યા વન માંહિ;
રવિ ઉદયે સદ્ધૂંચલિયા, નારી ગળે ધરિ બાંહિ. ધિગ૦ ૨૯.
- અર્ધ મારગ આવિયાં, દીઠાં નિરમળ નીર;
નઇ જળ વેહેતા પ્રવાહથી, તરૂં ગદ્ગદ સુસમીર. ધિગ૦ ૩૦.
- ભોજન વેલા રે દેખિને, સૈન્યે દેરા તે દીધ;
ભોજન સામગ્રી સદ્ધૂં કરે, દંપતિ ભોજન કીધ. ધિગ૦ ૩૧.
- રૂપાલી કહે કંતને, ચાલો નઇ તરૂં વૃંદ;
ક્રીડા કારણ એકલા, કરથું મેળા આનંદ. ધિગ૦ ૩૨.
- સૂણી મંત્રી રથ ભેડીને, સારથી સાથે ગોચાગ;
ખીમ ભટ નઇતટ રહ્યા, લગ્ન ભય લહી તાલ. ધિગ૦ ૩૩.
- દંપતિ નદજળ ખેલતાં, ગથ ગોવિંદને હાથ;
જળ ખેલી વન કંદેરે, પેદા કાર્ધ ન સાથ. ધિગ૦ ૩૪.
- રથ ચઉદિશિ ગોપ દેરવે, દંપતી ખેત્રે એકાંત;
એક પહોર જળ વહિ ગયો. ચિંતા સુભટ કરંત. ધિગ૦ ૩૫.
- હજિય લગે નવિ નીકળ્યા, આ અટવિ ભયકાર;
રમતા મુગ્ધરસે ભયાં, ખમિએ કતી તે વાર. ધિગ૦ ૩૬.
- શંકિત ચિત સુભટ થઇ, ગોપને કરત પોકાર;
તિહુ જળ માંહે એક જણે, ઊત્તર નાખ્યો લગાર. ધિગ૦ ૩૭.
- સુભટ સવે વન પેસીને, પાદપ નઇ જળ ભેય;
દંપતિ હય રથ સારથી, દીઠાં સુભટે ન કાય. ધિગ૦ ૩૮.
- મંત્રિ ખડગ પડી ભૂતળે, લીધી શંકિત ચીત;
ગોપ ગવેખ્યો ન દેખિયો, જાણ્યું નખળું ચરિત. ધિગ૦ ૩૯.
- કરત વિકલ્પ સુભટ મળી, ભેતા પગલા તે માંહિ;
પંખિ પગજ્યું ન પેખિયા, સૈન્યત નિશિ રહ્યા તાંહિ. ધિગ૦ ૪૦.
- ત્રીયામાં શત ચામજ્યું, વીતિ પ્રગટ્યો વિલાલ;
સૈન્ય શોધાતુર ચાલતાં, રાજપુરે સદ્ધૂં જાત. ધિગ૦ ૪૧.

વાત યનિ કહી ભૂપતે, કરતા નૃપ બહુ ખેદ;	
ગામ હામ બટ મોકલ્યા, પશુ ન જડ્યો કાંઈ ભેદ.	ધિગ૦ ૪૨.
બાળ સ્નેહી વિયોગથી, કરતો રાય વિલાપ;	
મંત્રી કુટુંબ રૂદન કરે, પ્રગટ્યા પૂરવ પાપ.	ધિગ૦ ૪૩.
દિન કેતે હવે ભૂપતિ, થાપિ અવર પ્રધાન;	
રાજ્ય દાજ સહુ ચાલવે, ગાવે મંગળા ગાન.	ધિગ૦ ૪૪.
ચોથે ખંડ દેખાડ્યો, નવમી હાળે અનંગ;	
શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છંડો કુલટાનો સંગ.	ધિગ૦ ૪૫.

દોહરા.

વીરસેનને ભૂપતિ, સંભારે દિન રાત;	
સમરંતાં ઉપગાર તસ, વીત્યાં વરસ તે સાત.	૧.
બાળગર એક અન્યદા, ગીત કળા નૃત્યકાર;	
વાનર ટોળું લેછને, આવ્યો નયરિ મળ્લર.	૨.
રાજ કચેરીએ માડિજાં, નાટક કપિનું સાર;	
વાનર વાનરી નાયતાં, અંતરે હું હુંકાર.	૩.
વાળ પગલે કપિ મળિ, મિલણાં યુદ્ધ કરંત;	
ચુંચન આલિંગન કરે, નવ નવ વેશ ધરંત.	૪.
રાજસભા રંજિત ચર્ધ, દિગ્ધે નૃપ વાંછિત દાન;	
મુખ્ય કપિ વિકસિત નયન, રાયને કરતો સાન.	૫.
આંસુ ધારા વરસતે, ભૂપને ચરણ નમંત;	
વાર વાર પય વળગતો, વિસ્મય રાય લહંત.	૬.
નર વાચા નવ દિસકે, ધિક પશુનો અવતાર;	
દયા કૌતક વિક્રમ લિયું, ટોળું નિજ દરબાર.	૭.
શિક્ષા રક્ષા કારણે, અધિકારી ધર દીધ;	
અવસરે નાય નચાવિને, ગ્રાસ અધિક તસ દીધ.	૮.
નવ નવ ભૂષણ કપિ તણા, નિજ ધર કરિ સેનાર;	
ભેટ કરી જઈ રાયને, નૃપ કરે તસ સતકાર.	૯.
નિજ હસ્તે કપિ મુખ્યને, અંગ ધરે અલંકાર;	

લોહ વલય તવ દેખિયું, કંઠ ધરંત જળ હાર.	૧૦.
નૃપ વચને તે સોનિએ, બાગી કાઢ્યું જામ;	
વિરસેન પ્રગટયા તદા, કરે નૃપને પરણામ.	૧૧.
વીરમય સર્વ સજા થઇ, તાસ કુટંબ મલંત;	
મંત્રિ રોતો નવિ રહે, નૃપ તસ કંઠ લગંત.	૧૨.
થિર કરિ આસન થાપિયો, વાળે મંગળ તૂર;	
નૃપ કહે આ અચરિત્ર કિસ્થો, તે બણે રાય હજૂર.	૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તોરણથી રથ ફેરવી હો લાલ—એ દેશી.)

વીરસેન કહે રાયને હો રાજ, કરમ ગતિ અસરાળ મેરે સાહિયા;	
તિરિયપણું કરમે લથું હો રાજ, કીધા તમે ઉદ્ધાર. મેરેં તિરિયં	૧.
દાતા કૃપણને ધનપતિ હો રાજ, નીચ બીચ નરનાર; મેરેં	
હાતિ વણિક દિજ નૃપ પુરે હો રાજ, હું કરમે નૃત્યહાર. મેરેં તિરિયં	૨.
અગોચર સત મનોરથે હો, કવિ વયણે નાવંત; મેરેં	
આવે સ્વપનમાં ડાઘ દિને હો, ખિણમાં દૈવી કરંત. મેરેં તિરિયં	૩.
સહ સગ વિટોળા વચે હો, વળગે જિમ વછ માય; મેરેં	
તિમ પૂરવકૃત કર્મજે હો, કરતાને વલગાય. મેરેં તિરિયં	૪.
કરમ ગતિ મુજ સાંબળો હો, સુલટ મુખે સંણિ વાત; મેરેં	
નછ અંતર વનગત લગે હો, કહું આગત જે થાત. મેરેં તિરિયં	૫.
ગહન વને નૌતન પ્રિયા હો, જાણી સતિ રનેહાળ; મેરેં	
મીઠે વયણે મોહિયો હો, મલયાનીલ સુખકાર. મેરેં તિરિયં	૬.
તર પદ્મવ વર વેલડી હો, સુરભિ સુમન નવરંગ; મેરેં	
કાકિલા ટહુકા કરે હો, મુજ મન વ્યાપ્યો અનંગ. મેરેં તિરિયં	૭.
મીઠે વયણે તવ સા કેહે હો, ખિણુજર રમિયે સ્વામ; મેરેં	
આવો દ્રાખને મંડપે હો, તુમ અમ મન વિસરામ. મેરેં તિરિયં	૮.
તસ વયણે ખિહુ તિહાં ગયા હો, પદ્મવ કરિય પથાર; મેરેં	
સુરત કિડ સુખ બજી હો, બેઠિ ચિત સવિચાર. મેરેં તિરિયં	૯.
તે હવે તિહાં કપિ દેખિને હો, બાખે મુજને એમ; મેરેં	

- માંદી તજી તમે જળ્ય ગયા હો, બીજી વાર ધરિ પ્રેમ. મેરેં તિરિયં ૧૦.
- સજ થઇ તુમ વિરહથી હો, ખેદ ભરે રહું જમ; મેરેં
- મુજ ધર ભિક્ષા કારણે હો, આવી યોગણિ તામ. મેરેં તિરિયં ૧૧.
- ગાંઠ ઔષધી બહુવિધા હો, દીડી તેહની પાસ; મેરેં
- વિધા વિધિ લહિ મેં દિયો હો, ભોજન ભક્તિ વિલાસ. મેરેં તિરિયં ૧૨.
- આદરથી નિત્ય આવતી હો, પ્રીતિ બની તે સાથ; મેરેં
- પૂછતાં મેં લાખિયું હો, છે મુજ નેહી નાથ. મેરેં તિરિયં ૧૩.
- મેળો કિમ દિન સંપન્ને હો, રોગ કરે અનરાય; મેરેં
- એહવું કાંઈ દિલ ધરી હો, દંપતી સુખભર હાય. મેરેં તિરિયં ૧૪.
- વળિ મુજ પિઉને કાઇનો હો, ઉપદ્રવ નવિ થાય; મેરેં
- તવ સા પૂરણ પ્રીતિયે હો, વચણે એમ ઉચરાય. મેરેં તિરિયં ૧૫.
- સરવ કામ હું કરિ શકું હો, મુજ શિર હાથ ધરંત; મેરેં
- કહે તુજ ગેગ ન કદિ હુવે હો, વળી તુજ સુખિયો કંત. મેરેં તિરિયં ૧૬.
- પણ વન રણ અરિ સંકટે હો, વાધ અહિ ભયનાશ; મેરેં
- હેતે વલય દર્ધ એમ કહે હો, તુજ પતિ કંઈ વિનાશ. મેરેં તિરિયં ૧૭.
- મંત્રશું ગર્જિત ઔષધિ હો, છે અવયવ લધુ ખાસ; મેરેં
- શિવવંધું તુમનેં સદા હો, બીજી નહિ મુજ આશ. મેરેં તિરિયં ૧૮.
- શીતળ વન નિદ્રા કરો હો, હું બેડી તુમ પાસ; મેરેં
- વિધન હરણ વજ્રયું ઠવો હો, આસીસે સુખરામ. મેરેં તિરિયં ૧૯.
- પ્રેમ વચન રાગે જાણ્યો હો, સાચું માની તામ; મેરેં
- સૂરત શ્રમ સુતો તદા હો, પામ્યો નિદ્રા જમ. મેરેં તિરિયં ૨૦.
- હવતી સા મુજ કંઠમેં હો, લોહનું વજ્રયું તેહ; મેરેં
- સર્વધાતી પથડી કહી હો, પૈરણી નિદ્રા એહ. મેરેં તિરિયં ૨૧.
- જાગ્યો કપિ રૂપે થયો હો, દીડી કપિની દેહ; મેરેં
- એ દવ લખ્યો ચિહું દિગે હો, જોતાં ન દિહી તેહ. મેરેં તિરિયં ૨૨.
- મેં જાણ્યું ગઇ છેતરી હો, કીધો કપિ તિરિ. પક્ષ; મેરેં
- મિત્રની શિખા ન શિર ધરી હો, દસ પામ્યો પરતક્ષ. મેરેં તિરિયં ૨૩.
- તસ પગલે ધાધ મળ્યો હો, બેડી રમ સહગોપ; મેરેં

દેખી દીન જ્યું જોઈ રહ્યો હો, તવ સા જાણે ધરિ કાપ. મેરેં તિરિયં ૨૪.
 રે મુઠ કાંપ થઇ શું જુએ હો, એકપખો શો નેહ; મેરેં
 પિશાચ થઈ ફડે પડ્યો હો, પામ્યો તસ ફળ એહ. મેરેં તિરિયં ૨૫.
 જનમથી એ સુજ સાદિયો હો, તનમન સુખ્યા સનાથ; મેરેં
 ચારપરે ચક્રી વિચે હો, તેં એક જાણ્યો હાથ. મેરેં તિરિયં ૨૬.
 સ્વેચ્છાચારણી હું સદા હો, નહિ તુજ વશ રહેનાર; મેરેં
 વિશ્વાસ દેવા કુટુંબને હો, તુજશું નેહ ઉપચાર. મેરેં તિરિયં ૨૭.
 પ્રેમટ મંદ મથીલ થઇ હો, ઠાળ્યો તને દોય વાર; મેરેં
 જોગણિ દત મત્રે કરિ હો, કાઢ્યો તિરિ અવતાર. મેરેં તિરિયં ૨૮.
 શીખામણ લાગી હવે હો, બટકા વાનર માંહિ; મેરેં
 અમે ધન લેઈ તાતનું હો, ભોગવશું સુખ જાંહિ. મેરેં તિરિયં ૨૯.
 જારે કપિ શું જોઈ રહ્યો હો, રાય ગોવીંદ તું રાંક; મેરેં
 ત્રિજ વાર શિક્ષા જડી હો, નથી અમારો વાંક. મેરેં તિરિયં ૩૦.
 એમ કહી રથ જોડિયો હો, કાઠક દિશિ ઉદેશ; મેરેં
 રીસે પ્રાણ બરિ દોયને હો, નખે વિદાર્યા વિશેષ. મેરેં તિરિયં ૩૧.
 ગોપે શિર અસિ ધા દિયો હો, હું મુર્છિત બૂપાત; મેરેં
 શિત પવન નિશિ ઉઠ્યો હો, જાણું ન પંથની વાત. મેરેં તિરિયં ૩૨.
 યુથપતિ હણિ હું થયો હો, વાનરનો શિરદાર; મેરેં
 બાજીગરે એક દિન ગ્રહ્યો હો, કુટપાસ રચનાર. મેરેં તિરિયં ૩૩.
 નિત્ય શિખાવી બહુ કળા હો, નચવી ગામોગામ; મેરેં
 તુમ પાસે આવ્યે થકે હો, પામ્યો નર બવ ઠામ. મેરેં તિરિયં ૩૪.
 દસમી વીષમી એ કહી હો, ચાથે ખંડે ઢાળ; મેરેં
 શ્રી શુભવીર સુખી સદા હો, ન પડે જે મોહ જાલ. મેરેં તિરિયં ૩૫.

દોહરા.

સચીવ બધા સુણી નૃપ જણે, ખેદ ન કરવો કોય;

ભાવિ પદારથ આગળે, ઉઘમ નિષ્ફળ હોય.

૧.

પશુ તું પૂરણ બાઝિયે, આવ્યો નિજ ધરવાસ;

ફેડી નારી રક્ષસી, જીવિતની શી આશ.

૨.

- જેહ રમાડે નાગને, તે અત્રિથી ન ડરંત;
 જે વહનાગને નિત લખે, ધંતુર કાંચે કરંત. ૩.
 પ્રીત બની જસ જેહરયું, તે વિણ તે ન રહંત;
 રાગ ધરે તિહાં એકપખો, તે નર દુઃખ લહંત. ૪.
 જેહનો મેળો જિહાં લખ્યો, તિહાં મળાવું તસ જોય;
 કંવર સુદર્શનની કથા, સુણતાં અચરીજ હોય. ૫.

ઢાળ ૧૧ મી.

(બ્રુમખડાની દેશી.)

ધનપૂર નગરે નરસિંહ રાજા, પુત્ર સુદર્શન તાસ;

મનોહર મિત્ર સુણો:

- દાનશાળે એ દાન દીધે નિત, તિણે થયો જગત પ્રકાશ. મનોહર ૧.
 નંદિ શેઠની નંદની પદ્મા, નામે રૂપની રેખ; મનોહર ૨.
 શાસ્ત્રકળા લણવા નિત જાવે, ઉદ્ધમ જસ વિશેષ. મનોહર ૩.
 દાનશાળાએ નૃપ સુત બેઠા, જાતાં દીડી તેહ; મનોહર ૪.
 દિલ ઉલ્લસ્યું એક એકને દેખી, નયણે લાગ્યો નેહ. મનોહર ૫.
 કરપલ્લવિ કરિને સમગ્રવી, કુંવરે તેહ કુંવારી; મનોહર ૬.
 દરવાજા બહિર વડ હેઠે સંધ્યા વેળા ધારી. મનોહર ૭.
 મેળા મેળા બહુ જણ આપણ, કરશું મળજ્યો ત્યાંહિ; મનોહર ૮.
 ચતુરને ચતુરસ્યું વાત કરંતાં, સમજે મિહું સાન માંહિ. મનોહર ૯.
 એમ સંકેત કરીને પરસ્પર, મિહુ જણ નિજ ધર પેઠાં; મનોહર ૧૦.
 કામનાં બાણ પરસ્પર લાગત, ધાયલ થઈને બેઠાં. મનોહર ૧૧.
 શણગાર સોળ ધરી પદ્માવતિ, લેછ જલધટ વટ જાવે; મનોહર ૧૨.
 નૃપસુત પણ તંબોળ પ્રમુખ લેછ, સંકેત થાનકે આવે. મનોહર ૧૩.
 પ્રેમરસે રસ વાત વિનોદે, સુતાં વડતલ જામ; મનોહર ૧૪.
 વડ તરૂં કોટર પન્નગ ફરતો, પદ્માને ડશિયો તામ. મનોહર ૧૫.
 વિખ વેગે મુર્છિત થઈ પદ્મા, અંગ સકળ થયું શામ; મનોહર ૧૬.
 મૃતક સમી દેખીને સુદર્શન, રોતા બેઠ તામ. મનોહર ૧૭.
 મધ્ય નિશા દાઝક કરિ બેળાં, અય કરિ માંહિ સુઆરી; મનોહર ૧૮.

- દૂર વિલોહી અગની લેવા, તીહાં ગયો દુષ્પ ભારી. મનોહરં ૧૦.
 વનિહ પ્રમલિત યોગી દેખી, પાવક માગ્યો જનમ; મનોહરં
 ખત્રિસ લક્ષણુવંત કુંવરને, દીઠો યોગીએ તામ. મનોહરં ૧૧.
 સોનાને ફરસો કડં એહને, એમ ચિંતી કહે યોગી; મનોહરં
 એ અપવિત્ર છે સમશાન અગ્નિ, નવિ લેવી સુણુ ભોગી. મનોહરં ૧૨.
 બેસો ધંદાં બીજી દેડેં આણી, અગ્નિ પણુ સુણુ વીર; મનોહરં
 રાત્રે ભૂતાદિક ઉપસર્ગ, રક્ષા કડં તો શરીર. મનોહરં ૧૩.
 એમ કહિ દવરક કાળો મંત્રી, તસ ગળે બાંધી નિહાળે; મનોહરં
 નૃપ સુત સર્પ થયો નિશિ વેળા, યોગી ઘટમાં ધાડે. મનોહરં ૧૪.
 ભૂતલ ખાડ કરિ ઘટ મેહેલી, ઉપર પથ્થર દાવે; મનોહરં
 ફરસો કરવા હોમને કારણુ, ઔષધી લેવા જનવે; મનોહરં ૧૫.
 મઠમાં ઔષધી જ્ઞેતાં પન્નગ, ડંર્યો મરણુ લહે યોગી; મનોહરં
 તેંહવે નગરે ઉપદ્રવ ચાડે, મરકી બાળક ભોગી. મનોહરં ૧૬.
 સાકિણિ નિમ્રદ કરવા કારણુ, ચિહું દિસ સુખટ પ્રંતા; મનોહરં
 વળિ રાજકુંવર ગયો તસ શોધન, રાયના સુખટ ભમંતા. મનોહરં ૧૭.
 એણે અવસર પદ્માવતિ ચયમાં, કાષ્ટ ધણાં નિશિ ખડકયાં; મનોહરં
 નગદમની જડી વેલડી પધવ, સૂતાં તસ તનુ અડકયાં. મનોહરં ૧૮.
 વિખનો વેગ ગયો તસ દૂર, આનંદ પૂરે ઉડી; મનોહરં
 કુંવરને જ્ઞેયો પણુ નવિ દીઠો, તવ જળ ભરવા પધડી. મનોહરં ૧૯.
 જળ ઘટ શિર ધરિ પુરમાં પેસતાં, પ્રત્યુષ વેળા કાળી; મનોહરં
 સાકિણી જાણી સુખટે બાંધી, બાંધીખાને ધાલી. મનોહરં ૨૦.
 નયન પટે કર બાંધી પ્રખાતે, રામ હજૂરે આણી; મનોહરં
 ભટ કહે સ્વામી મરકી જાલી, પેસતિ પુરમાં જાણી. મનોહરં ૨૧.
 આકૃતિ સુંદર વેશ લહો નૃપ, ચિંતે ન મરકી દુષ્ટા; મનોહરં
 નયન પટાદિક બંધન છોડી, વચન મધુરસે પ્રજા. મનોહરં ૨૨.
 સા ભણે તાતજી હું નહિ મરકી, નહિ શેઠની બેટો; મનોહરં
 કામ વિશેષે જળ ભરવા ગળ, દ્વાર જડયાં થઇ છેટી. મનોહરં ૨૩.
 શેષ નિશાએ જળ ભરી આવતિ, તુમ ભટે જાલી આણી; મનોહરં

મહાંલગે આવત હુમ કલંકી, લોકે સાહિણિ જાણી. મનોહરં ૨૪.
 વળી તુમ સંશય ભેજો ટળશે, તિણે મુજ ધીરજ કરાવે; મનોહરં
 દુકર ધીજ કડં રવિ સાખેં, અગ્નિ ભુજંગ મિલાવે. મનોહરં ૨૫.
 રાય હુકમ બટ પન્નગ લેવા, ફરતા પૂર વન જાવે; મનોહરં
 કાકાનાલી ન્યાયે મહ ત્વેતાં, તેલ જ પન્નગ લાવે. મનોહરં ૨૬.
 દહદેવ સમરી સા ઘટમાં, કર ધરિ નાગ નિકાળે; મનોહરં
 પુલ માળા પરે કંઠ ધરતાં, દોરે શામ નિદાળે. મનોહરં ૨૭.
 ચિત ચિત્તિ સા શંકા બરાણી, દોરે દુર કરંતી; મનોહરં
 નૃપસુત પ્રગટયો સહુ જન દેખે, અપ્ર પડલ રવિ કાંતિ. મનોહરં ૨૮.
 વિસમય પામી અપતિ પુછે, એકાંતે દોય લાવી, મનોહરં
 પામ છાયા તય તે મિહુએ, માયી પાત સુહાવી. મનોહરં ૨૯.
 રાય વિચારી શેઠ તેડાવી, મોકલે તિલક વધાવી; મનોહરં
 પદ્માવતિ કરી ઓછવ નિજ ઘર, લાવ્યા નૃપ પન્નગાવી. મનોહરં ૩૦.
 ચંદ્રશેખરને રાસ રસાળે, એથે ખંડ વિલાસી; મનોહરં
 અગીઆરમી ઢાળે શુભવીર, દેવગતિ પરકાશી. મનોહરં ૩૧.

અન:

સુગજ જંગ વિહંગમ વંધનં ॥ શશેદિવાકરયોઃ ગ્રહપીડનં ।
 મતિમતાં ચ નિરીક્ષ દરિદ્રતાં ॥ વિધિરહો વલવાનતુમે માતિઃ ॥૧॥

દોહરા.

વીરસેનને નૃપ કહે, નિસુણિ સુદર્શન વાત;
 ચિતથી ચિંતા પરિહરે, જે વંછો સુખ સાત. ૧.
 નારી સુશીલા લાવશું, જેમ જાત જુનિયાત;
 સુખ વિલસે ધરમાં રહી, ન કદા હુએ ઉતપાત. ૨.
 એણે અવસર એક આવિયો નૈમિત્તિક શિરદાર;
 લોક દેવ અભિધાન તસ, માન રતન બંડાર. ૩.
 પૂરવધર પરમાદથી, પડિ ગૃહી વેશ ધરંત;
 વૃત્તિ નિમિત્ત બળે કરી, નહિ ભુત ધન વિશ્વસંત. ૪.

- રાજસભામાં આવિયો, નૃપ દિગ્ધે આદરમાન;
જાની રાજ્યથી વડો, પામે જગ બહુ માન. ૫.
બૂપતિ પૂછે તેહને, અમ મંત્રીની નાર;
ગોપની સાથે રથ ચડી, ગઇ કપિ કરી ભરતાર. ૬.
કિણે દેશે જઇ તે રહી, સકળ કહો તે વાત;
જે તુમ વિદ્યા છે ખરી, ટાંચો સંશય વાત. ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ગજરામારજી ચાલ્યા ચાકરી રે—એ દેશી.)

- જાતી જ્ઞાન જીવયોગથી રે, સુત નજર કરી નિરધાર;
નિમીત્તીયો ભણે સાંભળો રે, કુવટા રૂપાળી નાર રે. કુવટાં ૧.
નઇ તટ જળ ઉભી રહી રે, વન તરૂંથી લેઇ ધુલ;
નઇ જળ દેવી વધાવીને રે, ભણે માત હજ્યો અનુકૂળ રે. ભણે ૨.
વલગણ મુજ પીશાયતું રે, મેં તુમ સામે કયું દર;
ગોવિંદશું તુમ સાનિધે રે, સુખ વિલસીશું ભરપૂર રે. સુખ ૩.
એમ કહી વાંદરને તજી રે, રથ બેડી ડાબડો લેઇ;
ધનુષ તીર તરકસ અદિ રે, ગોવિંદ તુરંગ ચત્રેઇ રે. ગોવિંદ ૪.
દક્ષણ દિશિ ભણે ચાલંતા રે, પણુ તેહ જ અટવી મગ્ગર;
વડ તર હેઠે જીનરી રે, તરૂં ફળ કરત આહાર રે. વન ૫.
સંધ્યા પડી રથણી રહ્યા રે, રથ સૂતી રૂપાળી નાર;
તસ ચિહું દિશ ચોકી ભરે રે, ગોવિંદ લેઇ તરવાર રે. ગોવિંદ ૬.
મધ્ય નિશિ તિહાં ભિલ્લની રે, પડી ધાડ કરી કિકિયાટ;
રથ ચિહું દિશ વીંટી વળ્યા રે, નાસવાનો નહિ કાંઇ ઘાટ રે. નાસવાનો ૭.
ગોવિંદ નાહો એકલો રે, રથ વાળી ગયા ભીલ નેટ;
રૂપવતી સા દેખાને રે, કરી પલ્લિપતિને ભેટ રે. કરી ૮.
બૂપણુ ડાબડો સહુ ગ્યો રે, રહિ રોતી એકલી તેહ;
પલ્લિપતિ કહે શે રૂપો રે, તુમે રાજધણી ધરો નેહ રે. તુમે ૯.
પલ્લિપતિ ધર સા રહિ રે, દિન કેતા ધરી આનંદ;
એક દિન તસ ધર આવિયો રે, ભિક્ષાવરતે ગોવિંદ રે. ભિક્ષા ૧૦.

- બીખ દેઘ સમજાવિયો રે, રહો ચંડિસુરિ ધર નાથ;
 રચણી સમે અમે આવસ્યું રે, લેખ પલ્લિપતિને સાથ રે. લેખં ૧૧.
- ગોપ સુણી સુરી દેહરે રે, જાઘ રાત્રિ રહો અકાંત;
 રૂપાળી ઉદરે વ્યથા રે, શુભ ચૂંકનો રોગ વરંત રે. શુભં ૧૨.
- પોઠાર કરતી બહુ પરે રે, ન શમે ક્રિયા બદ્ધત જિપાય;
 પલ્લિપતિ અતિ રાગશું રે, દુખ ધરતો ઘણું વિલખાય રે. દુઃખં ૧૩.
- તવ સા સહસા બોલતિ રે, સુણો ચંડિ દેવી એક વાત;
 દુખ મટશે તો દંપતિ રે, કરશું પૂજા આજ રાત રે. કરશું ૧૪.
- એમ કહેતાં પીડા ટળી રે, લહે પલ્લિપતિ વિશ્વાસ;
 તેહ જ રાત્રે બિહુ જણા રે, ગયા ચંડિકા આવાસ રે. ગયાં ૧૫.
- પૂજા કરિ નમી સા કહે રે, લાવો ખડ્ગ દીયો મુજ હાથ;
 અર્ધાંગનતિ નીર્ભય કરો રે, કરં રતન જતન તુમે નાથ રે. કરં ૧૬.
- ખડ્ગ દેઈ શિર નામતે રે, માર્યો પલ્લિપતિ દેહ અસિ ધાત;
 ગોવિંદશું મળી ચાલતી રે, હરખે રણમાં લેઈ રાત રે. હરખે ૧૭.
- ખાવા પીવા ના મળે રે, અને ધિંગાણા બદ્ધતેર;
 નારી નદિ નિય ગામની રે, તજી બૂપ સમા સમશેર. તજી ૧૮.
- માત પિતાને વંચિને રે, જે લાવી હતી ધન કોડ;
 વ્યસનીથી ધન વેગળું રે, રહ્યાં રણમાં રાંકની જોડ રે. રહ્યાં ૧૯.
- તોયે કૂલક્ષણ ના ગયું રે, કર્મહીણુ ને અવળી રે શુદ્ધિ;
 નીચમતિ નિય સંગતે રે, કોઈ કાલે ન પામે શુદ્ધિ રે. કોઈં ૨૦.
- ચોથે દિન ચિકૂરા નદી રે, જળ વહેતાં જિહ્વાં ભરપૂર;
 નદી તરતલ હેઠળે રે, દોય વશિયાં આનંદ પૂર રે. દોયં ૨૧.
- નિદ્રા વૈરણી વશ થયાં રે, જખ રચણી ગાઘ એક મામ;
 નાઘ તટ શાર્દૂલ આવિયો રે, ગયો ગોવિંદને લેખ તામ રે. ગયોં ૨૨.
- થરથર ધૂજતી સા ચઢી રે, પાદપ શિર શાખા ધીર;
 રાતી પશુ રોવરાવતી રે, વળી રાત્રિ ઘોર અંધાર રે. વળીં ૨૩.
- તિણે સમે ખીજે નઈ તટે રે, સનમુખ એક યોગી વસંત;
 મુખ સુંદર પગે પાંગળો રે, લેખ તંબૂર ગીત ગાવંત રે. લેખં ૨૪.

૫૧:

સુસ્ત્રિનિ સુસ્ત્રનિવાનં, દુઃસ્ત્રિતાનાં વિનાદે;
શ્રવણહૃદયહારી, મન્મથઃ સામ્રદૂતઃ;
રણરણકવિ ધત્તઃ, વલ્લભઃ કામિનીનાં;
જયતિ જગતિ નાદઃ પંચમશ્ચોપભેદઃ ॥ ૧ ॥

પૂર્વ ચાલ.

કંઠ મધુર ગીત સાંભળી રે, રેતાં ચિત વેંધ્યું રે તાસ;
ભિતરી નષ્ટ તરી સા ગઈ રે; ધુણી જળકત યોગી પાસ રે. ધુણીં ૨૫.
દેખી યોગીને મોહી ગઈ રે, કહે મરણ ગયો ભરતાર;
ચિત શાખે તુમને વરી રે, હવે આ ભવ તું આધાર રે. હવેં ૨૬.
યોગી ભણે સત્ય તેં કહ્યું રે, પણ હું છું પંચુળ દેહ;
કંત અવર કરો કામિની રે, પાંચુળ નરથું શો નેહ રે. પાંચુળં ૨૭.
લોક અશન આણિ દિયે રે, પછે તુજ દેખી ઉભગંત;
સા ભણે ભૂષણ વેચીને રે, ખાઈશું ન કરો મન ચિંત રે. ખાઈશુંં ૨૮.
તે પછે તુમને શિર ધરી રે, ગામ નગર જઈશું મહારાજ;
મધુર ગીતે લોક રીજશે રે, તજી લાજ ત્યાં મોટું રાજ રે. તજીં ૨૯.
નયન વચન રૂપ દેખીને રે, યોગીએ જાણ્યો રે હાથ;
સા કહે મુજ જાણ્યે કરી રે, મુજ મળિયા મોહોટા નાથ રે. મુજં ૩૦.
જળ લાવો તુંબી ગ્રહી રે, અમલાંગી બહુત પિપાસ;
તુંબડું જળ ભરી લાવિને રે, દિયે હરખે રૂપાળી તાસ રે. દિયેં ૩૧.
તવ યોગી ટુકડા દિયે રે, દિત દોયના ડીકર માંહિ;
ચાર નયન ભેગાં કરી રે, દોય ખાય પિયે ઉછાંહિ રે. દોયં ૩૨.
પાંચ વરસ ખરચી ચથી રે, પછે ભરણો લાવત એક;
માંહે બેસાડી યોગીને રે, શિર ધરિ ચાલે બહુ ટેક રે. શિરં ૩૩.
ગામ નગર ચલુટે ધરિ રે, નરમાદા ગાવે રે ગીત;
લોક સુણી તેહને દિયે રે, અશનાદિક વર કરી પ્રીત રે. અશનાં ૩૪.
યોગી જીવમપૂરી તણી રે, થઈ યોગણી ઇચ્છા નામ;
લાંગ પિયે હોકા ભરે રે, ફરે વન રહે ગામોગામ રે. ફરેં ૩૫.
વિષયીને સુખ નહિ કદા રે, કામી નર જગતનો દાસ;

કામી સગો નહીં કાઢના રે, કરે વિશ્વાસીના નાશ રે. કરે ૦ ૩૬.
 નિમીત્તીયાના મુખ થકી રે, સુણી કુલટા ફરી વાત;
 નૃપ સત્કાર કરી ધણો રે, વિસરજ્યો નિમીત્તીયો જાત રે. વિસર ૦ ૩૭.
 ચોથે ખડે ખારમી રે, ઢાળ ભાખે શ્રી શુભવીર;
 વિષયથી વસયા વેગળા રે, તે પામ્યા ભવજળ તીર રે. તે ૦ ૩૮.

દોહરા.

મંત્રી—નૃપ એમ સાંભળી, વિસ્મય પામ્યા ચિત્ત;
 આ ભવ કામી દુખ લહે, પરભવ નરકની ભીત. ૧.
 મંત્રી બણે સુણુ સાહીયા, પુરવે તમે કહિ વાત;
 નવિ પરણી સુખ ભોગવો, લાવીશું યુનિયાત. ૨.
 તુમ બેઠા દુઃખર નહીં, જે કરવું મુજ કામ.
 પશુ હું બય પામું ધણો, નારિયું દેતા નામ. ૩.
 સર્વ રમણી દૂરે તથા, તપ કરશું વન માંહિ;
 ઇહ પરભવ સુખ પામશું, જ્ઞાન આનંદ ઊઠાંહિ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(નહિં ચમુનાકે તીર ઉડે દો પંખીયા—એ દેશી.)
 મંત્રી વયણુ સુણી રાય તિહાં મન ચિંતવે,
 રાજ્ય તથા વનવાસ લિચ્છે સુખ સંભવે;
 સૈન્ય સખળ મુજ ગેહ સનેહિ એ સહી,
 અખળા કૃત દુઃખ ઊદ્ધરવા શક્તિ નહિ. ૧.
 આ સંસારે શરણુ રહિત સર્વી જીવડા,
 વિવિધ કરમ સંતાપે પીડ્યા આપડા;
 દેવ તિરિ અવતારને ચક્રિ નરક ભવે,
 ઠાકર ચાકર ધનવંતો નિર્ધન હુવે. ૨.
 સુભગ દોભાગી નિરોગી સરોગીપણું વરે,
 રૂપવંત કદરૂપ સુખી દુખિયો કરે;
 ભવ ભવ કર્મ નચાવે તિણિ પેરે નાયવું,
 રહિએ સદા સુખમાં જગ હામ ન એહવું. ૩.

- માતપિતાદિક સર્વથી સ્ત્રીને અધિક ગણે,
નારી આહુડી નર હરણા પાસે હણે;
રમણિને રાગે કાષ્ઠ લક્ષણ કીધા જણે,
તે પતિને કપિ કીધ ખડ્ગે વાઘા તિણે. ૪.
- એક રમણીયા મંત્રી દુઃખ પામ્યો ધણ,
માહરે બહુ નારી નહિ ઊગરવાપણ;
ઐણિ પંરે વૈરાગ રંગે રાખ વાશિયો,
તિણે સમે ભૂપને આવી ગોલે દારીયો. ૫.
- શિર ધરિ ભરણે યોગી યોગણી આવિયાં,
ગાતા દેખી તાસ અમે ધહાં લાવિયાં;
એમ કેહતાં સા આવી ટોપલો ભૂ ધરે,
નરમાદા ગીત ગાન મધુર કંઠે કરે. ૬.
- મંત્રી કહે નૃપને નિમિત્તિયે જે કહી,
દેખો નજરે વાત એ આ સનમુખ રહી;
અંગિત આકારે કરિ મેં આળખી સહી,
કપિ રૂપ કરિ ગદ્ય મુજ તિણે એ આળખે નહીં. ૭.
- રાય કહે તું પંચુને શિર ધરી કિમ પ્રેરે,
પંચુ તજી ભરતાર અવર કિમ ના કરે;
સા વદે પંચની સાખે જે પીતરે દિયો,
હું રે સતી તેણે દેવ કરીને માનીયો. ૮.
- પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ન લોપું હું કદા,
યાચના વૃત્તિએ કંત જમાડી .જમું સદા;
શિયલ વિભૂષણ શોભા છે મુજ જેહવી,
સુરપતિ નરપતિને ધર નારી ન એહવી. ૯.
- એહને છંડી અવરશું નજર ન હું ધરું,
અલ્લકનું ધર ઉજ્જવલ કિમ મેલું કરું;
અશન વસન ભરપૂર દેધ ભણે ભૂપતી,
સકલ સભાજન દેખો યોગણી મહાસતી. ૧૦.

- પરણ્યો પ્રીતમ પેહલો વાદરો તસ કયો,
કરિ અસિધા થઇ નિર્દય રણુવગડે ધયો;
ગોવાળશું ગઇ પલિપતિ ચૈત્યે હણ્યો,
ગોપ હણ્યો રણુ વાધે તર તંબુર સુણ્યો. ૧૧.
- પાંગળો યોગી કિયો પતિ નિશિ નઇ જળ તરી,
આર કિયા ભરતાર અવર મનમાં ધરી;
પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ બલો તું પાળતી,
નિજ કુલ અલક ધર અણુઆલણુ તું સતી. ૧૨.
- મુખપર વસ્ત્ર ધરી પુર આહિર નીકળો,
બગુવો વેશ ધયો તિણે દંડ ન આકરો;
મુણી ચલી ગઇ ગામોતર લગ્ન અવઠાણી,
તિણે સમે દીઁયે વન પાલક નૃપને વધામણી. ૧૩.
- સ્વામી ગોવિંદ જટી તાપસ ટોળે વયાં,
તુમ પુર આહિર ગિતર વનમે સમોસયાં;
તાપસ બકિત ભૂપ સુણી હરખિત થયો,
પટરાણી વીરસેનશું તિહાં વંદન ગયો. ૧૪.
- નમતાં આશિષ પામી સુઠામે યેસતાં,
આ સંસાર અસાર ગુર ઉપદેશતાં;
પૂર્વે વિરક્ત સુણિ થઇ અધિક ગિદારીઁ,
રાજ્યે ઠવી સુત મંત્રી નૃપ દિક્ષા લિઁ. ૧૫.
- પટરાણી પ્રતિજોધ લહી થઇ તાપસી,
વિધન ભયે નિજ ગર્ભ વાત ન કહિ કશી;
સોવન જટી ગુર નામ દિઁયે નૃપને મુદા,
મિથ્યાત ધરમે તપ કરિઁયે તિહુ જણુ સદા. ૧૬.
- પાંચસે તાપસ ભેળા ગુર આ વન વસે,
રાણી દિનદિન ગર્ભ વધ્યે તન ગિલસે;
પૂજતાં સુણિ સાચું તપસ્વી હરખિયો,
સમયે મુલગને સચિ સમ પૂત્રી જનમે થયો. ૧૭.

- તાપસી લાલતી પાસતી વરલક્ષણ બરી,
કનકચંતી કન્યુ નામ અતિ રૂપે કરિ;
આઠ વરસની થઈ મતિએ જિન સારદા,
તાતે સનેહે સિખાવી કળા ચોસઠ સુદા. ૧૮.
- પલ્યંક વિદ્યા સધાવી સોવન જટી થાપિયા,
નિજ પાંટે ગુરૂ ગોવિંદ સરગ સધાવિયા;
કુલપતિ સ્વર્ણ જટી પુછે તપસીને પાળતાં,
પલ્યંક બેસી અડસઠ તિરથ વંદતાં. ૧૯.
- યોવન વય પામી નિજ પુત્રી દેખતાં,
સમવર જોવા પલ્યંક બેસી ગવેખતા;
એક દિન કોષક રાજકુમરને જોધને,
આવ્યા પલ્યંક બેસી સૂઅર રૂપ લેધને. ૨૦.
- દેખી બય લહિ તાપસ નાસે દશો દિશે,
દંતીએ ભુમી લખીને સરવને વિશ્વસે;
દેઈ સરાપ કીયો મુજ સુકર નિરજરે,
ધર્મ તત્વનો જાણુ આવે તો સજ કરે. ૨૧.
- વાંચી વિચારે ધર્મજાણુ કો નહિ અમ સમા,
મંત્ર જંત્ર અમે કિધાં પણુ વિલયંગમાં;
સોમત સાંખ્ય ઊપાય સવે નિષ્કળ થયા,
બ્રહ્મ વને વૃધ તાપસ પાસે સવે ગયા. ૨૨.
- તેહ વિભંગે નિહાળિ કહે દિન આઠમે,
આવશે તાત્વિક તે એ રૂપને અપગમે;
જાણિએ તાપસ લોકને લાગ્યે લાવિયા,
અષ્ટમ વાસર આજ તમે પણુ આવિયા. ૨૩.
- કુલપતિ રૂપ કરણુ જે શક્તિ હુમ કુરે,
તો કરો એ ઉપગાર કદાપિ ન વિસરે;
ચોથે ખડે દાજ રક્ષાળ એ તેરમી,
શ્રી શુભવીર વિવેકી સલામે થિત ગમી. ૨૪.

દોહરો.

- વીરસેન મુખ એમ સૂણી, કુંવર કહે કરં કામ;
 પશુ સવિ તાપસ જૈન મત, ધરસ્યો કહો ધરિ હામ. ૧.
- સુશિ સધળા તાપસ ભણે. તુમે ગુર તુમહિ જ વાચ;
 કુલપતિ સાથે જૈન મત, આદરશું એ સાચ. ૨.
- વસ્તુ મિલાવે કુંવર તવ, આડંબર બહુ કાધ;
 હોમ અગ્નિ મંત્રાદિકે, ખેત્રપાળ બળિ દીધ. ૩.
- તસ દત જડી સંધાવતાં, કુલપતી રૂપ કરંત;
 તાપસ દેખી હરખતાં, નિજ ગુર પાય નમંત. ૪.
- કુળપતિ કુંવરને પ્રણમીને, કહે કાધા ઉપગાર;
 ચિંતામણી સમ મુજ દિયો, માણસનો અવતાર. ૫.
- નૃપ સુત તાપસ પૂછતાં, કહે કુળપતિ નિજ વાત;
 ગિરિપર ચક્ષત ગગન થકી, પત્યંક સહ બૂપાત. ૬.
- જન મુનિ તિહાં ધ્યાનસર, ગિરિ સુર કરતો સેવ;
 મુજ ગુર માથે તું ચલે, ફળ પામે કહે દેવ. ૭.
- સૂઅર રૂપ તારં હજ્યો, પત્યંકમે બખસાય;
 દેવ સરાપે સૂઅર બન્યો, આગ્યો હું એણે હાય. ૮.
- પશુ તે દેવ એમ કહ્યું, જે કુરસ્યે મુજ રૂપ;
 કન્યા દેજ્યો તેહને, તે છે મોહોટો બૂપ. ૯.
- તિણે પરણો મુજ કન્યકા, દિયો જિનમત ઉપદેશ;
 તવ કુંવરે ઝાળખાવિયો, દુવિધ ધરમ સુવશેષ. ૧૦.
- સુણી પ્રતિજ્ઞા તાપસો, અણુત્રત સરવ ધરંત;
 પછે સવિ તાપસણી મળી, ગીત ધવળ ગાયંત. ૧૧.
- ખેત્રપાળ તિહાં આવીયા, સરવ સામગ્રી મિલાય;
 કન્યા સજ્જગારી કરી, ઝાણવશું પરણાય. ૧૨.
- પત્યંક દિએ કરમોચને, સૂર કરે આવાસ;
 કુંવર પ્રિયાશું તિહાં રહે, સુખભર મન ઉલાસ. ૧૩.
- ખેત્રપાલ અદ્રશ થયા, એક દિન સમમ માળ;
 નિશિ અંબરથી ઊતરી, કન્યા રૂપ રસાળ. ૧૪.

પૂછે કુંવર તેહને, આવ્યાં તુમે કિણ હેત;
નામ ઠામ તુમે કુણુ છો, સુણી સા એમ વદેત.

૧૪.

ઠાળ ૧૪ મી.

(હેલ છખીલા નંદના કુંવર હેલ જો—એ દેશી.)

- | | |
|---------------------------------------|----|
| રંગ રસીલા રસિયા સુણુ એક વાત જો, | |
| દેશ વિદેશ જુઓ પ્રતા દિન રાત જો; | |
| પણુ હિમવંત ગુફાએ જાવું કિમ પડ્યું જો. | ૧. |
| કુંવર કહે સુણુ હેલ છખીલી નાર જો, | |
| કારણુ વિણુ પરધર નવિ જાએ ગમાર જો; | |
| કામ વિશે હિમાચલ અમ જાવું થયું જો. | ૨. |
| જાવું થયું તો પરવત નધ વન જાળ્યાં જો, | |
| ચતુરપણે કરિ સુરવર ચૈત્ય નિહાળ્યાં જો; | |
| મનુવેગ વિદ્યાધર સાધક કિમ મારિયો જો. | ૩. |
| માયોં તે મેં જાણી ખેટને ચોર જો, | |
| નારિ હરિ તસ સુણિયો સોર બકોર જો; | |
| મુકાવતાં થયો સામો ન તજી નારિને જો. | ૪. |
| એમ નારીયો કેદ વિદ્યાધર લાવે જો, | |
| દાત્રિ ધણા જગ છે પણ નવિ છોડાવે જો; | |
| સગપણુ વિણુ નર રત્ન હણિ પાપજ લિયો જો. | ૫. |
| પાપ ન હોવે હણતાંને જો હણિએ જો, | |
| મુજ પરણી તે નારિતું સગપણુ ગણિએ જો; | |
| પથુ પંખી પણ નારી પરાભવ નવી ખમે જો. | ૬. |
| નવી ખમે તે જોહને એક જ નારી જો, | |
| તમે બહુ પરણી ગામોગામ વિસારી જો; | |
| તેહમાં મધ એક તે સંભારવી નવી ધટે જો. | ૭. |
| નવી ધટે તો ઈંદ્રને ધર નહિ ખોડ જો, | |
| સતીયો ઝાઝી બાવિસ કોડકોડ જો; | |
| એક રીસાધ મનાવે તસ શેં કારણે જો. | ૮. |

- કારણ વશિ યમુના નદિય કનાર જો,
તમે ગયાંતાં તિહાં વન ખંડ મળાર જો;
વંશ જળમાં વિદ્યા સાધક કિમ હણ્યો જો. ૯.
- કીમ હણ્યો પૂછો છો ખીજ વાર જો,
પારકી વાતે રસિયા સહુ સંસાર જો;
પરનરની વાતોઃરે સતિયો નવિ કરે જો. ૧૦.
- નવિ કરે સતિયો પરનરનો સંગ જો,
નજર મિલાવે વ્રતનો થાયે ભંગ જો;
લીંબની વાત કરે મુખ કુચ્ચો નવિ હુવે જો. ૧૧.
- હોવે તુમ અણુગમતો અમ ઉપદેશ જો,
જાણું કાંઈક સગપણ લાગે વિશેષ જો;
પગ તળ બળતા વિણ કો નવિ પૂછે ધણું જો. ૧૨.
- ધણું પોકારે નિજ ધર બળતું દેખી જો,
પરધર બળતે પથે જોય ઉવેખી જો;
સગપણ અંતર દાહે તુમને પૂછિયે જો. ૧૩.
- પૂછે બલે તો ઉત્તર તમને દેસ્યું જો,
પણ બોલો તુમ સગપણ શું છે એહશું જો;
જે અંતરનો ધા લાગ્યો તુમને અતિ જો. ૧૪.
- અતિશે જન્મથી એશું રાગ ધરાય જો;
અહસહોદરિ બાએ બે બાંધવ થાય જો;
માડી જયા બાઇ કહો કિમ વિસરે જો. ૧૫.
- વિસરે નહિ પણ પુછણ આપિ શી વેળા જો,
એકલાડાં ફરવું ને ઝેર ભરેલાં જો;
કુળવંતિ નારિને કહેવત છે એ કારણે જો. ૧૬.
- કારણે ચાલ્યાં અમ સારી રાતે જો;
વિદ્યાચારણ મુનિ પણ રાત્રે જાત જો;
ખેચરી વિજળી ફરતાં કુણ વારી શકે જો. ૧૭.
- વારી શકે એકે નારિને ભરતારે જો,

- વિજળી પુઠ ગર્જરિવ ભયકાર જો;
પુરૂષ જીભારી નારી કુમારી નવિ હરે જો. ૧૮.
નવિ હરે તુમ સરખા નિર્દય જાત જો,
વિશ્વ અપરાધે હણ્યો થઇ ક્ષત્રી નાત જો;
વાત કહો તો સંશયથી ટળિયે અમો જો. ૧૯.
અમો ગયા યમુના વન ખંડ મઝાર જો,
દિડી તરે લટકતિ વર તરવાર જો;
મેં જાણ્યું વિદ્યાધર કાઠિ વિસરી ગયો જો. ૨૦.
વિસરિયો તે પ્રીતિ કિમ લેવા નાવે જો,
મણિ રથણે જડિ ખડગ અમુલ્ય સુહાવે જો;
સ્વામિ ઐકાંત રહેલો ઐમ નવિ ચિંતવ્યું જો. ૨૧.
ચિંતવ્યું જોયું પણ નાવ દીઠા કાઠ જો,
લેધ ખડગને ધાર પરીક્ષા જોઈ જો;
વંશનું મુળ કટતાં સાવક શીર ગયું જો. ૨૨.
ગયું અમારું ન ગયું તમારું કાંઈ જો,
વાયુ વેગ ગયો મરી પરલવ તાંઈ જો;
પણ તુમ ચિતમાં નવિ કાંઈ પરિતાપતા જો. ૨૩.
તાપ ઊતાપ થયો મુજ પશ્ચાતાપ જો,
વિશ્વ અપરાધી મારી લીધું પાપ જો;
ચિંતા ઝાળ હિંદી તે જાણે ફવળી જો. ૨૪.
ફવળી દીઠા સર્વ પદારથ થાવે જો,
પણ દોષ ભાઈ ગયા તે પાછા નાવે જો;
આઠસહોદરી વાત સુણી રૂદન કર્યું જો. ૨૫.
કર્યું એ નખળું કામ થયો ઝાંચિયાળો જો,
પણ નથી વાંક અમારો ચિત નિહાળો જો;
બૂલ ચુક કરિ મારી વેર ન રાખવું જો. ૨૬.
રાખવું વેર નથી તુમનું ચિત સાંખે જો,
રાની ગુરના સંભરી વચન વિશેષ જો;

ભાષ થકી સ્ત્રી વંછે કુશળ તે કંતને જો.	૨૭.
કંત તુમારે કીહાં છે કન્યા વેશ જો,	
જાની ચુરનો શો સુણિયો ઉપદેશ જો;	
આહસહોદરી બાંધવ કિહાં રહો છો તુમે જો.	૨૮
તુમે જાણો છો સધળી વાતો મનમાં જો,	
ચંદ્રાવળી મુખ સાંભળી જે મળી વનમાં જો;	
નખળું કામ કરીને પુછો કૂડમાં જો.	૨૯.
કૂડ કપટ છળ ભેદ ઘણાં સ્ત્રી માંહિ જો,	
નવી દિઠા કોઇ દિન તુમને વળિ ક્યાંહી જો;	
જગત અજાણી નારી કિમ વિસવાસિયે જો.	૩૦.
વિસવાસી નારી છે કપટ ન લેશે જો,	
વાંદો નર પરધર જઇ કોઇ ન પેસે જો;	
અણુવિસવાસી નર ભડકણ બીકણ બહુ જો.	૩૧.
બહુ બિકણ ભડકણ અમને કિમ જાણો જો,	
થોડું બોલો ન કરો તાણાતાણો જો;	
પરતિત નવિ આવે તુમ જુઠા બોલડે જો.	૩૨.
જુઠા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,	
ચંદ્રાવળી વચણા સુણી ધરિયો પ્રેમ જો;	
દોષ ધડિમાં નાહાં કિમ નવિ ચિર રહ્યાં જો.	૩૩.
રહ્યા અમે સા ગઇ હાથે દેઇ કોલ જો,	
પછે ગયા તે દેખી અવળો બોલ જો;	
નર મોટા મહિલાશું કિમ અગડો કરે જો.	૩૪.
અગડો કરતાં વિધરે અંતર હેત જો,	
શો કીધા ચંદ્રાવળીએ સંકેત જો;	
સાચ વદો તો અમે પણ અંતર બોલિએ જો.	૩૫.
બોલી ચિત્ત કહ્યું રાગીએ રક્ત હલાચું જો,	
તો રહેવું ધજ પીળે દુરે જાવું જો;	
દેખી ગયા ધજ હલાચ્યો પિત ચંદ્રાવળી જો.	૩૬.

ચંદ્રવળી મુખની સુશી ખાંધવ ધાત જો,	
પણ નવી ચિંત્યો ઠાઠએ તુમ ઉપધાત જો;	
ગુર વયણાં સંભારી ઉપસમ ધારિયો જો.	૩૭.
ધાર્યું અમે હણા ખાંધવ પ્રગટયા ચોર જો,	
વાત સુણી ભરખેદે પડિયો ઘોર જો;	
મુઝ સકેતે પાળો ધજ હલાવ્યો સહી જો.	૩૮.
સાદરે હરખી ચોસઠ જણની ટોળી જો.	
ભાઈ મુઝા સહુને પતિ મેળો મળી જો;	
હર્ષ દિવાની ચંદ્રાવળી ભૂતી ગઘ જો.	૩૯.
ભૂલી ગઘ તો અમને લાભ વિશેષ જો,	
નવનવ ગામ નગર દિઠા બહુ દેશ જો;	
સાસય ચૈત્ય નિહાળિ બહુ યાત્રા કરી જો.	૪૦.
જાત્રા કરી તો ભલે કરી મહારાજ જો,	
અમે પણ યાત્રા કરીને આવ્યાં આજ જો;	
તુમ દરશન દેખીને મન વાંછત ફળ્યા જો.	૪૧.
ચોથે ખડે ભાખી ચઉદમી ઢાળ જો,	
એક એક ગાથા અંતર વચન રસાળ જો;	
શ્રી શુભવીર કુંવરી આદે કુંવર પછે જો.	૪૨.

દોહરા.

રતિમાળને કુંવર ભણે, નહિ આમ એક જ ઠામ;	
ખખર પડી કિમ અમતણી; આવ્યા તાપસ ગામ.	૧.
વળી યમુના વન મેહલમેં, ત્રેસઠ નવસેં ત્યાંહિ;	
એકણુ પીડે કિમ તમે, નિકળી આવ્યાં આંહિ.	૨.
કામદેવ મંદિર નિશિ, ચોસઠ કરી નૃત્યશાળ;	
વિનયે નમિ વર માગતી, સુંદર ચંપકમાળ.	૩.
કંચુક ખડ્ગાદિક દિયાં, વળતાં વયણુ વદંત;	
જઈશું અમે નિજ મંદિરે, અવસરે મળશું સંત.	૪.
એમ કહિને તમે ધર ગયાં, અમે ચાલ્યા પરદેશ;	
તે દિન મેળા સંપજે, જે દિન લખિત વિશેષ.	૫.

કાળ ૧૫ મી.

(ક્ષેત્રમલની દેશી.)

- ચિતહર રતિમાળા કહે તામ, સાંભળો સહિય મનહળો;
ચિતહર તુમને કરી સંકેત, ચંદ્રાવળી આવી મળી. ૧.
- ચિતહર સાંભળી બાંધવ ધાત, શોકાતુર સ્નાન જ કર્યો;
ચિતહર સાચો શુર હિપદેશ, તાસ વચન ચિત સાંભર્યો. ૨.
- ચિતહર બંધુ ગયા નાવંત, ચંપકમાળા ચિતંતે;
ચિતહર સહિરો કને પતિ શોધ, કંત વિના દુખિયાં હવે. ૩.
- ચિતહર કુણ બંધુ હણનાર, બોલાવો પ્રેમ જ ખરી;
ચિતહર ચંદ્રાવળી કહે તામ, મેં રાખ્યો છે ચિર કરી. ૪.
- ચિતહર તેડી લાવું સમગ્નવી, હર્ષ દિવાની થઈ ચલી;
ચિતહર પીળો હલાવ્યો કેત, દેખી તમે નાહા વળી. ૫.
- ચિતહર વક ગતિ ગ્રહ થાય, તુરત ન રાસી તે ભજે;
ચિતહર પાછો આવે હામ, કાલાંતર ગત તે તજે. ૬.
- ચિતહર ચંદ્રાવળી ગઈ ત્યાંહિ, વન તરખડે જોમ વળી;
ચિતહર દીઠા ન તુમને કર્યાંહિ, પાછી આવી અમ મળી. ૭.
- ચિતહર કીવ વિચાર તે સાથ, હાથ વિછુટો હાથિયો;
ચિતહર સંકેતમાં કાંઈ બૂલ, દેખી દેશાવર ગયો. ૮.
- ચિતહર પૂછ્યા પછે કહિ વાત, ધજ સંકેત કયો હતો;
ચિતહર હરખે પડિ મુજ બૂલ, પીત ધજાએ તે જતો. ૯.
- ચિતહર સુષ્ટિ કહે ચંપકમાળ, હાથે ખેલ બગાડ્યો;
ચિતહર હુકમ દિયો મુજ એમ, જુઓ ગિરિ પુર વન વાડીયો. ૧૦.
- ચિતહર હું ફરી દેશ વિદેશ, યમુના કિનારા જોઈ વળી;
ચિતહર જતાં એક ગિરિશૃંગ, તિહાં ખેચર ટાળી મળી. ૧૧.
- ચિતહર અષ્ટાપદ ગિરિ જાય, અમિત ગતિ ટાળી પતી;
ચિતહર હું પણ ગઈ તે સાથ, કરિ અરિઆને જઈ નતિ. ૧૨.
- ચિતહર ભરત ભરાવ્યાં ચૈત્ય, ચઉઅઠ દશ દોષ વંદીયા;
ચિતહર ચારણ મુનિવર દોષ, તિહાં એક દિશિ ઉપવેશીયા. ૧૩.

- ચિતહર વિનયે નમી તસ પાય, મેં ચિત ભાવતે પૂછીયો;
ચિતહર ચઢનાણી મુનિ એક, કરણા કરી ઉપદેશીયો. ૧૪.
- ચિતહર મુનિ બણે સાંભળ વચ્છ, ચંદ્રશેખર નૃપસુત જયો;
ચિતહર પીળી ધન્ય ચલ દેખ, દેવ અટવિ સરોવર ગયો. ૧૫.
- ચિતહર નિલક તર તળે નિંદ, લેવે અચળ છાયા ઠરી;
ચિતહર જાગ્યો દેખે તામ, ગિલા સુભટ ખેટ ખેચરી. ૧૬.
- ચિતહર સાંભળી વિનતિ તાસ, સાથે ગયા તુરંગે ચઢી;
ચિતહર પૂર્વે કરી રહ્યા ખેટ, રણમાં મેહેલ કનક ધરી. ૧૭.
- ચિતહર આગ્યા કુંવર દોય રાય, તિહાં ઓછવ તે દિન કીયા;
ચિતહર કન્યા છસેં છત્રીસ, પરણી વૈતાળ્ય ગિરિ ગયા. ૧૮.
- ચિતહર નંદીસર વર દીપ, મેરૂ પ્રમુખ નતિ આચરી;
ચિતહર પુનરપિ તીરથ પંચ, સમતશિખર યાત્રા કરી. ૧૯.
- ચિતહર જયપુર જયરથ રાય, પુત્રી રતિ પ્રીતિ સુંદરી;
ચિતહર પરણ્યાગ્યા ધરી નેહ, સુરદેવીએ ઓછવ કરી. ૨૦.
- ચિતહર તાપસવિદ્યા સિધ, કરણુ ઉત્તર સાધક થયા;
ચિતહર ક્ષેત્રપાળ વશ કીધ, તાપસ ગામે પછે ગયા. ૨૧.
- ચિતહર કુળપતિ સૂકર રૂપ, દેખી કરણા બહુ ધરી;
ચિતહર ઔપધી બળયા તાસ, કુળપતિને રૂપે કરી. ૨૨.
- ચિતહર રામ રાણી સામ, વૈરાગે તાપસ ભયો.
ચિતહર રાણી સગર્માં ત્યાંહિ, પુત્રી સુરૂપા જનમ થયો. ૨૩.
- ચિતહર તે કુલપતિ નિજ રૂપ, દેતાં રાગ વધ્યો ધણો;
ચિતહર મેના રંભા તુલ્ય, પૂત્રી લહી યોવન પણો. ૨૪.
- ચિતહર કુંવરને દીધી તેહ, ક્ષેત્રપાળે પરણાવતો;
ચિતહર સુંદર મંદિર દીધ, અશન ચિરાદિક પૂરતો. ૨૫.
- ચિતહર કનકવતીને નેહ, ગેહે રહ્યા રસશં ભલી;
ચિતહર મુનિ મુખ સાંભળી વાત, આવી ઇહાં ગિતાવળી. ૨૬.
- ચિતહર દેખી તુમ મુખ ચંદ, દુખના દાડા દૂરે ટળ્યા;
ચિતહર અભિચ્છે વરસ્યા મેધ, મુખમાગ્યા પાસા ઢળ્યા. ૨૭.

ચિતહર ચોથે ખડે ઢાળ, પંદરમી મુનિ સૂચવ્યાં;
ચિતહર શ્રી શુભવીરે તાસ, મેળા વખૂટા મેળવ્યા. ૨૮.

દોહરા.

- રતિમાળા વયણાં સુણી, કનકવતી કહે એમ;
નર બમરા ફરતા ફરે, ધર ધર નવ નવ પ્રેમ. ૧.
- પણુ હું જૈન મતી થઇ, ન કરી યાત્રા એક;
સંપ્રતિ સિદ્ધાયળ તણી, યાત્રા કરાવે છેક. ૨.
- તવ રતિમાળા કુંવરને, કહે ન કરું અંતરાય;
હું લધુ એ ગુરૂ બેહનની, દમ્બા સફળ કરાય. ૩.
- દોય માસમાં આવીને, રહેજે કુલપતિ ગામ;
વાટ બુએ સહુ માહરી, દેઈ વધામણી તામ. ૪.
- બગનિ સવિ હરખિત કરી, જઈયું જનની પાસ;
વાત કહી સમજાવિને, કરશું શોક વિનાશ. ૫.
- સ્વજન વરગ ભેળા કરી, લાવું યમુના પાસ;
લગન સમય રહેશે સહુ, નિજ નિજ કરિ આવાસ. ૬.
- દુગમાસાંતર તેડવા, આવરા ખેચર આંહિ;
તેહની સાથે પધારવું, એસી વિમાને ત્યાંહિ. ૭.
- નિશ્ચય કર કોલજ કરી, રાતિ વશી તિણે ઠાય;
પરભાતે જઈ વેગશું, બેહનને દેત વધાય. ૮.
- લેધ કુંવર કનકાવતી, બેશી નિજ પલ્થંક;
જત્રા કારણ ચાલીયાં, ગગને દોય નિશંક. ૯.
- જાતાં ઝિમ્માટવિ વચે, છે વટવૃક્ષ વિશાળ;
અમિ કુંડ દીઠો તિહાં, ધૂપ ઘટા લગી આળ. ૧૦.
- ઝગડા કરતા એક દિશે, દીઠા યોગી આઠ;
અરચિત શિર લધુ બાલિકા, તે પણ રોતી આઠ. ૧૧.
- કૌતક દેખી ઊતર્યાં, કરી નારી નર રૂપ;
યોગી સર્વ બોક્ષાવીને પૂજતાં ધરિ ચૂંચ. ૧૨.

ઢાળ ૧૬ મી.

(રાગ ખંગાલ; કિસ્કે ચેલે કિસ્કે બે પૃત—એ દેશી.)

કુંવર બણે તુમે યોગી જાત, કાલુંકું કલેશ કરેા દિન રાત;	
શિષ્ય સાંબળો, મોટો રોગ કલહ કાય કામલો.	ટેક.
કલેશે વાસિત હૈ સંસાર, કલેશ રહિત ચિત્ત બવ નિસ્તાર.	શિષ્ય. ૧.
તુમકું નહિ જગ કોઇકી આશ, સંસાર છોર રહો વનવાસ;	શિષ્ય.
સંસાર વિખ્યાભોગી ભોગ, દૂર તજી ત્રિયા સુંદર ભોગ.	શિષ્ય. ૨.
અગડા કરતે તુમ કુણ કાજ, વેંદચી લેણા હૈ કયા રાજ્ય;	શિષ્ય.
અંતર ખોલી ખોલો તેહ, કુંવારિકા કીમ લાખ્યા એહ.	શિષ્ય. ૩.
યોગી વિચ્યારે બેશી એકાંત, ન મળ્યો ખત્રિસ લક્ષણવંત;	શિષ્ય.
ઇનકું ભોળાપી અંતર દેઇ, સોવન શરસે હવન કરેઇ.	શિષ્ય. ૪.
ચિંતી કુંવરને ભાખે એમ, તુમ મુખ દેખી લાખ્યો પ્રેમ;	શિષ્ય.
હમેરી પાસે વસ્તુ આઠ, ચોપડીમેં હૈ તસ વિધિ પાઠ.	શિષ્ય. ૫.
મંત્ર જાપ કિયા તે વિધિ જોત, કૃણદાયક એકે નવિ હોત;	શિષ્ય.
મિત્રિયા હમકું કપાલી એક, તીજો ખતાયા એહ વિવેક.	શિષ્ય. ૬.
આઠ કુંવારિકા હવન કરંત, આઠ દિશાકું ભોગ દિવંત;	શિષ્ય.
જાપ જાપે અઠ વસ્તુ સિદ્ધ, પ્રથમ કહે કરેા ભાગ પ્રસિદ્ધ.	શિષ્ય. ૭.
તિન કિયે માગત ભાગ શ્રીકાર, ઓરકું આવે ભાગ ન સાર;	શિષ્ય.
ખાત લડાઇકી ભાખી એહ, ભાગ કરી દિયો અમને તેહ.	શિષ્ય. ૮.
તુમ નજરે હોય હવન પ્રયોગ, તો સવી વસ્તુકો સીજે યોગ;	શિષ્ય.
તુમ પિછે ઉત્તર સાધક જોત, સોવન શરસો તતખિણ હોત.	શિષ્ય. ૯.
તુમકું વંછિત દેઇ એમ, પિછે કંણા હમ પ્રેમ;	શિષ્ય.
કુંવર બણે દેખાવો વસ્ત, તે દિયે આઠે લાવી સમસ્ત.	શિષ્ય. ૧૦.
પાવડી કંથા પાત્ર ને ડંડ, કંખાદુદ્ધ ધુટી અંચલ ખંડ;	શિષ્ય.
ગુટકો લેઇ ખોલાવી ખાળ, સમઅડ વરસની છે સુકુમાળ.	શિષ્ય. ૧૧.
નામ લખી કિયા યોગી દૂર, પૂછે કુંવારિયો કરિ હજૂર;	શિષ્ય.
વિમળાપુરી બણે તે હમ તાત, તાત રહે આઠણની જાત.	શિષ્ય. ૧૨.
નૃપ સુણિ યોગીને વાંદર કીધ, આઠ વરસની અવધિ દીધ;	શિષ્ય.
હુકાહુક કરતા વન જાત, કુંવરી પલ્યંક ધરી કુંવર પ્રયાત.	શિષ્ય. ૧૩.

જેયણુ ગતવન દીદા એક, વૃદ્ધ યોગી રાતો અતિરેક;	શિષ્ય.
ઉતરી પૂછત બોલે વૃદ્ધ, મેં હુંધણે વન યોગી સિદ્ધ.	શિષ્ય. ૧૪.
અવિનિત ચેલા મળિયા દુષ્ટ, અડચીજ લેછ ગણુ દેષ કષ્ટ;	શિષ્ય.
કુંવરે સુંણાવી વાત અશેષ, હરખ લહે ગુર રાય વિશેષ.	શિષ્ય. ૧૫.
સર્વ ચિજ દિયે કુંવર જ તાસ, કુંવરને દિયે ડંડ કંથા વાસ;	શિષ્ય.
કંથા દિયે સત પંચ દિનાર, ડંડ કરે શત્રુ સંહાર.	શિષ્ય. ૧૬.
પાઠ સિદ્ધ લેછ વંદી ચલંત, વિમળાપુરી વનમાં આવંત;	શિષ્ય.
દિયે શણુગારી બાળા પ્રભાત, હર્ષ પિતર ધરે સાંભળી વાત.	શિષ્ય. ૧૭.
તિણે સમે પડહો વાળે ત્યાંહી, પૂછે કુંવર જન બોલે ઉછાંહી;	શિષ્ય.
વસુ નૃપ પૂત્રી વિમળા નામ, અધપણું પામી ગુણુ ધામ.	શિષ્ય. ૧૮.
નયન દિયે કાષ્ઠ તેજ પ્રકાશ, નૃપ દિયે કન્યા પુરસિરિ તાસ;	શિષ્ય.
પડહ છળે સુંણી તામ કુમાર, રાયે તેડ્યા નિજ દરબાર.	શિષ્ય. ૧૯.
સજ કરી પરણી દાવ ત્યાંહિ, સિદ્ધાયણદોય પદ્મતાં ઉછાંહિ;	શિષ્ય.
રીખલદેવ વંદી ભગવંત, લાન્નીણી એક પૂજા રચંત.	શિષ્ય. ૨૦.
પૂજ પગલાં પંચ રનાત્ર, ધન ધરે હવે ચામર ઝત્ર;	શિષ્ય.
દેષ પ્રદક્ષણા ગઠ ગિરનાર, જત્રા કરી વળિયા નરનાર;	શિષ્ય. ૨૧.
અનુક્રમે આવ્યા તાપસ ગામ, તેડવા આવ્યા ખેચર તામ;	શિષ્ય.
તે સાથે ગયા જમુના તીર, જળ ઝીલી પિયે શીતળ નીર.	શિષ્ય. ૨૨.
વધામણી ગર્ભ મેહેલ મનર, ચંપકમાળા થઈ હુંશિયાર;	શિષ્ય.
સજજન સન્મુખ તેડું કીધ, જનીવાસે ઉતારો દીધ.	શિષ્ય. ૨૩.
છસેં છત્રીસ ખેટી તાત, સાંભળી આવ્યા સહુ એક રાત;	શિષ્ય.
વરની તરપતે કરતા કામ, ચોરી ચીત્રી કન્યા હમ.	શિષ્ય. ૨૪.
વરઘોડે ચઢી તોરણુ સાહી, સાસુ પુખ્ખી લિએ માહિરા માંહિ;	શિષ્ય.
ચોરી એક રમે લાવો કીધ, ચોસઠ કન્યા દાનજ દીધ.	શિષ્ય. ૨૫.
મંગળ વાળે પરણી ત્યાંહિ, આવ્યા વિજયાપુર ઉછાંહિ;	શિષ્ય.
અથે ખડે સોળમી ઢાળ, શ્રી શુભવીર રહે સુખ વિશાળ.	શિષ્ય. ૨૬.

દોહર.

બાંદ્રજસા જસ ઝગમગે, વસંત પિજયપુર માંહિ;

ચોસઠ નારીશું રમે, વનજળ કીડા ત્યાંહિ.

એક દિન સા સુગુણાવળી, કુંવરને કહે ધરિ પ્રેમ;	
શત્રુ ધરે સસરો રહે, નવી છોડાવો કેમ.	૨.
વળતું જાંધે કુંવર તે, મ ધરો દુઃખ લગાર;	
હરિજળ નિજ ધર આવશે, મણિચૂડ જમ દરખાર.	૩.
કુંવરે શિખાવી મોકલ્યો, દૂત ગયો તેણી વાર;	
લાંખપુરે મણિચૂડ નૃપ, પાસે કરત ઉચાર.	૪.
સુરનર જસ કીરતી કરે, કિન્નરી જસ ગુણ ગાય;	
ભૂચર ખેચર તુમ સમા, પ્રણમે જેહના પાય.	૫.
હરિજળની અદ કન્યકા, જાંખન રાજકુમારી;	
લીલાએ વરી જેહને, તેજે કિરણુ દગ્ગરી.	૬.
શીતળતાએ ચંદ્ર સમ, ચંદ્રશેખર તસ નામ;	
તિણુ મુજને દહાં મોકલ્યો, કરણુ તુમારું કામ.	૭.
હરિજળ રાયને તેડીને, તુમે ચાલો મુજ સાથ;	
ચંદ્રશેખર ચરણે નમો, તુમે પણ ચાર્યો સનાથ.	૮.
સાંભળી મણિચૂડ કાપિયો, બોલ્યોધરી અભિમાન;	
બાલ મતે તુજ મોકલ્યો, ચંદ્રશેખર નાદાન.	૯.
નટ વિટ શં કરતો કરે, જાણું ભસે એ શ્વાન;	
પણુ દવે દડકવા લાલિયો, આન્યું મરણુ નિદાન.	૧૦.
દૂતનં લણુવો નવી ઘટે, તિણુ તું જન સુખમાંહિ;	
જેહવું આવે નજરમાં, તેહવું કેહજ્યો ત્યાંહિ.	૧૧.
પાછો આવી દૂત તે, કુંવરને વાત કરંત;	
કાને કડુઆ તે સુણી, સૈન્ય સકળ મેલંત.	૧૨.
સસરા સાળા બિહુ મળ્યા, ત્રિક અક્ષોહિણિ સંગ;	
જિજ્ઞ ભુમી તટની તટે, જઈ દીએ તાંબુ ઉત્તંગ.	૧૩.

યત:

સા સેનાક્ષોદિની નામ, સ્વસ્થાદિકલિકૈર્ગજૈઃ (૨૧૮૦૦) ॥ ૬૫૪૦૦
રથૈશ્વૈભ્યો હયંસ્થિર્નઃ, ૧૯૬૨૦૦ પંચમૈશ્વ ૯૮૧૦૦૦ પદાતિભિઃ ૧૪.

ઢાળ ૧૭ મી.

(કડખાની દેશી.)

- મુદિત મંદાર વરમાલ મૌલીધરા, બંધરા સીંધરા રધ વિકસે;
લટ વિકટકું કુભાણુ વસન વિગ્રહાલંકૃતિશસ્ત્ર પૂજંત નિકસે. મુ૦ ૧.
- શંખપુર ભૂપ મણિચૂલ પ્રતિકૂલ થઈ, ચ્યાર અક્ષોહિણી સૈન્ય લેવે,
આવિયો નિકટ લટવિકટ રણભૂમિએ, ઝકટ કરિ દોય રણથંભ દેવે. મુ૦ ૨.
- મણિચૂલ સૈન્યે રણજીત સેનાપતિ, ચંદ્રશેખર તણે વિજયમહલા;
દોય સેનાપતિ હુકમ લટરણુ મયં, જીમ નયં નદવા વાદિ મહો. મુ૦ ૩.
- ભેરીકા હલ પટલ નાદે દિશિ ગાજતે, વાજતે તૂર રણુ સુર ચડતા;
બંદી બિરૂદાવળિ બોલતે ડોલતે, અમલ આરોગતે સુલટ લટતા. મુ૦ ૪.
- હસ્તીએ હસ્તી તુરંગે તુરંગ રથ રથી, ખડગે ખડગગ્રહી કૂત ભાલા;
બાણે બાણાવળી દોય સૈન્યે મળી, યુધ ચિરકાલ કરતા યુધાલા. મુ૦ ૫.
- ક્ષણુ શસ્ત્રે ભુજન ડંડ મુષ્ટી યુધે, ચરણુ ચરણે હણે દંત કેશા,
નખ નખે મસ્તકે સુર નરકે ચના, મોખરે ભજતાં રથ વિશેષા. મુ૦ ૬.
- ગિરિશિખરજ્યું ગદાધાતે ગજ નિપતતિ, અશ્વને પદગ્રહિ ખે ઝિખાજો;
સુલટ મુર્છિત પડ્યા ગૃધ્રવ પક્ષાનિલે, સજ્જ થઈ યુધ કરતાં સક્ષાજો. મુ૦ ૭.
- પતિત પતિ કરિ અશ્વરથ ભાગતે, રણુ ભુદુશ્વર થઈ પ્રેત નાયે;
ભાગતું સૈન્ય લહિ ચંદ્રશેખર તણે, સૈન્યપતિ વિજયમલ ધનુષ ખેહેચે. મુ૦ ૮.
- સજ્જ તસ સૈન્ય લટ વીર વલયા ધરી, આવતાં દેખી રણજીત જોડે;
દોય સેનાપતિ યુદ્ધ કરતા લહી, ગગન વ્યંતરતણા દેવ તૂડે. મુ૦ ૯.
- સૈન્ય નિજ ભાગતે મણિચૂલ ઝાઝિયો, સ્વસુર સહ ચંદ્રશેખર સરોષ;
ધાવિયો સન્મુખે તીર તરકસ સંગ્રહી, વદતિ મણિચૂલ કોધાભિવેશે. મુ૦ ૧૦.
- અમ પ્રિયા આઠ યમુના તટે તસ્કરી, તસ્કરા જીવ લેતા ન મુકૂ;
ચંદ્ર કહે મેં વરી નારિ થઈ સીંહની, જંબુકા પાપી મરણે ન મુકૂં. મુ૦ ૧૧.
- વદત કોધે બિહુ દુર ધરારથ ચઢી, પણહ બાણુ વરસે ઝગંતા;
ઉભય બાણાવળી ગગને મંડપ ભયો, અપર રણુ લટને છાયા તપંતા. મુ૦ ૧૨.
- ભણત મણિચૂલ સ્વસુરાદિ પરબલ તપે, વાલુ કાંકરે તપી કિયતિ વેળા;
ચંદ્ર કહે વનિહતાપિત અયસ ગોલકીમું, ન દહે તૂણુ પુંજ ગંજી ભરેલા. મુ૦ ૧૩.
- લટ ભૂજ સકોટાગજ ગર્જ હય દેખીને, તુર્ય સ્વવીર હક ગગન ભેદે;

વીર ત્રિહુ ઊજળે સૈન્યપતિ મિહુ તદા, એકએક સરધનુરથ ઊછેદે. મુ० ૧૪.
 રણજિત સૈન્યશુંયુધ કરતો ચીર, વિજયમલ સૈન્ય પણ નવિય થાકે;
 યોગી દત ડંડ રથ થાપી મુક્યોતદા, શત્રુ સૈન્યાદિ ભટ ધૂળ ફાકે. મુ० ૧૫.
 સુભટ નાદા પડ્યા દેખિ મણિચૂલ સત, રૂપ કરિ કુંવરને વેંટી લેવે;
 કુંવર પણ લક્ષ રૂપ બની શત ઘણા, ખંડ ભરિ ભૂત બળિદાન દેવે. મુ० ૧૬.
 ચંદ્રશેખર તણો જગ જશ વિસ્તર્યો, ફૂલની વૃષ્ટિ કરિ સુર વધાવે;
 વિજય મંગળા રવે શંખપુરિ સંચરી, સ્વસુર ચરણે જઘ શિર નમાવે. મુ० ૧૭.
 તાતજી ચાલિએ ઘર જર્મ મ્હાલિએ, એમ કહી હસ્તિ સિર તાસ થાપે;
 હરિબળ રાયની આણુ વર્તાવી તિહાં, પુનરપિ રાજ્ય તસ સુતને આપે. મુ० ૧૮.
 વિજયડંકા કરિ વિજયપુર આવિયા સાસુએ મોતી થાળે વધાવ્યા;
 ખેટ બહુ કન્યકા લાવી પરણાવતા, દક્ષણ શ્રેણી હુકમે જમાવ્યા. મુ० ૧૯.
 અન્યદાઆવી કહે દેવી ત્રીલોચના, સમતરીખર જતાં કાશી પોહતી;
 નિશિ વરે દુખ ભરે સાંભળી મંદિરે, માત તુમ નારી મેં જાણી રોતી. મુ० ૨૦.
 ને પાસે જઘ થિર કરી પુછિયું, તવ તુમ વિરહનું દુખ પ્રકાસ્યું;
 મેં કહ્યું માસ એકમાહે લાવુ ઈલાં, દુખ મધરસ્યો અમે ત્યાંદિ નાઈશ્યું. મુ० ૨૧.
 નામે ત્રીલોચના હું તુમ સુત તણી, દેશ પરદેશ સાનિધકારી;
 એમ કહી આવતાં રોતી મૃગસુંદરી, દેખી બોલાવી આશ્વાએ હારી. મુ० ૨૨.
 વિરહ વલ્લભ તણો નારીને દુખ ઘણો, રજનિ દિન વનિહવિણ દાહ પડતો;
 શંકરે સમર દબો વૈર શિવસેં રથો, બ્રાંતિએ રમણીને કામ નડતો. મુ० ૨૩.

ચંદ્રકિત:

જટાનેયં વેળી કુસુમશિરસિનો શશિકલા,
 ગલે કસ્તૂરીયં ન ચ જલાધિ જાતં ચ ગરલં;
 રૂચિનાંગે ભૂતિ પ્રિયવિરહજાતા ધવલિ માં,
 પુરારાતી ભ્રાંત્યા કુસુમશર માં કિં વ્યથસિ. ૧.
 ચંદ્રચંદ્ર કિરાયતે મૃદુગતિર્વાતોપિ વા જાયતે,
 માલ્યઃ શૂચિ કુલાયતે મલયજો લેપસ્ફુલિંગાયતે;
 રાત્રિઃ કલ્પ શતાયતે વિધિ વશાદેહોપિ મારાયતે;
 હાહં મે પ્રમદાવિયોગસમયે કિં કિં ન દુઃસ્વાયતે. ૨.

પૂર્વ ચાલ.

આવિ તુમને કહું આપ સુખમાં પાયા, માતનેતાત મેલ્યાં વિસારી;
 શિશુ વેગે ચલો પિત્રને જઈ મળો, રત્ન રતે પિતરને સૌખ્યકારી; મુ० ૨૪.
 સત્તરમી ઢાળએ ખંડ એથે ભણી, દેશી કડખા તણી રાગ વિશમી;
 શ્રી શુભવીર મુણી ચિત્ત ઉત્કંઠિયો, નવિવિસરે જનનીને જન્મભૂમી. મુ० ૨૫.

દોહરા.

સાંભળી નયનાશ્રુભર્યો, ચિતે ચિત્ત કુમાર;
 હું આવિ નિત માખાપને, દુષ્ટદાયક ધિક્કાર. ૧
 હરિબળ આદે સ્વસુર ઘણા, મેળવી પૂછે એમ:
 મુજને વોળાવો તાકિદે, પિતરને મળિએ જેમ. ૨.
 માતપિતાની રજા વિના, નીકળિયો પરદેશ;
 પૂત્ર વિયોગે પિતરને, અહનિશ હોવે કલેશ. ૩.
 તે માટે અમે ચાલશ્યું, મ કરો ઘડિય વિલંબ;
 એમ કહી વર મહુરત લિયું, મળવાને નિજ અંબ. ૪.

ઢાળ ૧૮ મી.

(સાહેલાં હે-એ દેશા.)

સાહેલાં હે સાસુહવે વડી તીન, ખીજ પણ સાસુ મળિ હો લાલ; સાહેલાં.
 દીકરિયોને એમ, શીખામણ દેતી વળી હો લાલ. સાહેલાં. ૧.
 સાસુ સસરા સેવ, પતિવ્રતા વ્રત પાળજે હો લાલ; સાહેલાં.
 ખેટ સુતા તજી ગર્વ, તાતનું કુળ અબુઆળજે હો લાલ. સાહેલાં. ૨.
 સોકય સહોદરી તુલ્ય, જાણી રહો પ્રીતિ ધણે હો લાલ; સાહેલાં.
 ચંદ્રશેખરને એમ, સસરા મળી પ્રેમે ભણે હો લાલ. સાહેલાં. ૩.
 પુત્રી જીવિત પ્રાય, તુમ હાથે ચાપણ ઠવી હો લાલ; સાહેલાં.
 સર્વશ્યું ધગ્યો પ્રેમ, જે પણ પરણો નવી નવી હો લાલ. સાહેલાં. ૪.
 એમ કહી જૂપણ રત્ન, વસ્ત્રાદિક દિએ દાનમાં હો લાલ; સાહેલાં.
 કુંવર સકળ સ્ત્રી સાથ, ખેસે જઈ વૈમાનમાં હો લાલ; સાહેલાં. ૫.
 નવશત ઉપર સોળ, ખેચરી પરણી સર્વ મળી હો લાલ; સાહેલાં.

- અક્ષોહિણી એક સૈન્ય, દાસી દાસ પરિકર વળી હો લાલ. સાહેલાં. ૬.
 મોકલે ઠામો ઠામ, ખેચર એકદસ દાસીયો હો લાલ; સાહેલાં.
 મૃગસુંદરીને ગામ, મેલજ્યો ભૂચર નારિયો હો લાલ. સાહેલાં. ૭.
 વેગે કુંવર ચલંત, બહુલ વિમાને પરિવર્યો હો લાલ; સાહેલાં.
 પદ્મપુરે આવંત, મૃગસુંદરી મેળો કર્યો હો લાલ; સાહેલાં. ૮.
 નિજ નિજ સૈન્યે મળંત, રતિસુંદરી આદે બહુ હો લાલ. સાહેલાં.
 બીજા પણુ તિહાં રાય. ભેટણાં કરિ નમતાં સહુ હો લાલ; સાહેલાં. ૯.
 દેવિ વિસરજી ત્યાંહિ, ત્રિલોચના કાશી ધરે હો લાલ; સાહેલાં.
 ભરખચ રાય સમેત, ચાલંતા સવિ અંબરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૦.
 કાશી વન પામંત, વધામણી નૃપને ગઈ હો લાલ; સાહેલાં.
 મહસેન મુદિત નરેશ, આવ્યા સહુ ઉચ્છ્રક થઈ હો લાલ. સાહેલાં. ૧૧.
 જનકના નમતા પાય, ભૂતલ કુંવર ઊતરી હો લાલ; સાહેલાં.
 નયરી વાણુરશી તામ, શણુગારી કરી સૂરપુરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૨.
 રત્નવતી નિજ માય, પ્રથમ પ્રિયા ગુણસુંદરી હો લાલ; સાહેલાં.
 ત્રિલોચના દિએ તાસ, રત્ન ભુષણ પેટી ભરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૩.
 દિવ્ય બનાવી મેહેલ, ત્રિલોચના ગઈ નિજ ધરે હો લાલ; સાહેલાં.
 શણુગારી ગજ રત્ન, એસી પુરમાં સંચરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૪.
 નૃત્ય મહોચ્છવ સાથ, રાજ કચેરીએ ઊતરે હો લાલ; સાહેલાં.
 વિદ્યાધર સહુ સાથ, જમવાને ઘર નૂતર્યા હો લાલ. સાહેલાં. ૧૫.
 જનની ચરણ સરોજ, નમતા કુંવર હરખભર્યા હો લાલ; સાહેલાં.
 પુત્રને દેઈ આશિશ, માતા શિર ચુંબન કરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૬.
 વહુરો પાય પડંત, સાસુને પ્રથમ પ્રિયા તણે હો લાલ; સાહેલાં.
 નવ નવ ભેટ કરંત, પંથની વાત સકળ ભણે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૭.
 સાસુ વહુને દેઈ મેહેલ, સસરાદિકને વિસર્જતા હો લાલ; સાહેલાં.
 ધન સાગર નિજ ગેહ, સર્વ વધૂને તેડતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૧૮.
 ગણિ નિજ પુત્રી સમાન, ખટરસ પાકે જમાડિયે હો લાલ; સાહેલાં.
 વસ્ત્રાદિક બહુ માન, સાસરવાસો બહુ દિએ હો લાલ. સાહેલા. ૧૯.
 સુરપરે સુખ વિલસંત, કેતો કાળ ગમાવતા હો લાલ; સાહેલાં.

થાપી કુંવરને રાજ્ય, મહસેન સ્વર્ગ સધાવતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૦.
 પૂર્વ વચન સંકેત, રવિશેખરને તેડાવતા હો લાલ. સાહેલાં.
 કરી તસ મંત્રી સૂર, દેવ સેનાપતિ થાપતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૧.
 મંત્રી સેનાપતિ સૈન્ય, સાથે ડંડ રતન ઘડી હો લાલ; સાહેલાં.
 ત્રણ ખંડના રાય, સાધી ધર આવ્યા સહી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૨.
 થાપી સોલપટ નારી, ભૂચરી અઠ અઠ ખેચરી હો લાલ; સાહેલાં.
 સાસુને વશિ ચિત્ત, ચરિત સુણી મૃગસુંદરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૩.
 મિણુ એક ન રહે દૂર, લાગ્યો રાગ અતિ તેહશ્યું હો લાલ; સાહેલાં;
 નિજ હાથે શણુગાર, સાસુ ધરાવે નેહશ્યું હો લાલ. સાહેલાં. ૨૪.
 બેળાં જમે કરે વાત, રત્નવતી મૃગસુંદરી હો લાલ, સાહેલાં.
 માત સુતારી અધિક, રાગ દિશા ખની આકરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૫.
 ચોથે ખડે એહ, ભાખી દાળ અદારમી હો લાલ; સાહેલાં.
 શ્રી શુભવીર વિનોદ, ગુણ સંગત ગુણીને ગમી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૬.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| રાજ્ય નિકંટક પાળતા, બહુલાં વર્ષ ગમંત; | |
| એક દિન માળી સભાંતરે, આવી વધાઈ દિયંત. | ૧. |
| વિમળનાથ સંતાનિય, વિમળમતી અણુગાર; | |
| કેવળ નાણી તુમ વને, આવ્યા મુનિ પરિવાર. | ૨. |
| સાંભળી રાય વધામણી, દેઘ સજી તિણિ વાર; | |
| હયગય રથશ્યું નીકળ્યા, નમત જ્ઞાન ભંડાર. | ૩. |
| સરવ વધુશ્યું રત્નવતિ, સામૈયું સજી જય; | |
| કેવળી ચરણ નમી કરી, ખેસે યથોચિત્ત હાય. | ૪. |
| સુણુવા વંછે ધર્મ નૃપ, ગુરુ સન્મુખ સુવિનીત; | |
| સુરિ પણ તેહને દેશના, દિએ નય સમય વહિત. | ૫. |

હાલ ૧૯ મી.

(ચિત્ત ચેતો ૩-એ દેશ)

પ્રાણી જિનવાણી સુણી ચિત ચેતો ૩,
 જ્ઞાન દિશા દિલધાર; ચતુર ચિત ચેતો ૪.

મોહની છાકે જે છકયા, ચિત્તં તે રઝળે સંસાર.	ચતુર. ૧.
સંસાર ચરમ જલધિ સમો, ચિત્તં શ્રોતા વરત વિભેદ;	ચતુર.
ભૂજલ જલજી અનિલ તર, ચિત્તં એ ભવ રસના છેદ.	ચતુર. ૨.
નિષ્કામ નિર્જરા જોગથી, ચિત્તં વિગલ પણુ જાત;	ચતુર.
નાસા નયન શ્રુતિ વિણુ ભમ્યો, ચિત્તં લહિ અજ્ઞાનનો ધાત.	ચતુર. ૩.
પંચેન્દ્રિય તિરિ નારકી, ચિત્તં પરભવ દુખિયા દીન;	ચતુર.
વિરાત હોન ગતી દેવની, ચિત્તં લોભ વિષય આધીન.	ચતુર. ૪.
દસ દુષ્ટાંતે દોહોલો, ચિત્તં લહિ માનવ અવતાર;	ચતુર.
ગાર અર્ગ દુપલના ન્યાયથી, ચિત્તં ચરમોદધિનો કરનાર.	ચતુર. ૫.
તેર મોહાદિક તરકરા, ચિત્તં સંગે વળિ ફરિ જાય;	ચતુર.
સુગર ગિરા નૌ લોકતાં ચિત્તં કેતા નયન દરાય.	ચતુર. ૬.
ભક્તિએ ગુરૂ વયણાં સુણી ચિત્તં તત્ત્વ રમણુતા થાય;	ચતુર.
મિથ્યાત મધ શિથિલ હુવે, ચિત્તં મોહનો છાક તે જાય.	ચતુર. ૭.
સમકિત લક્ષણુ દિલ ધરી, ચિત્તં તત્ત્વ ત્રયી ફરસંત.	ચતુર.
દેશ સરવ ત્રત પોતામાં, ચિત્તં નિરતિ ચારે ચદંત.	ચતુર. ૮.
જ્ઞાન દિશાએ જોવતાં, ચિત્તં દેખે દોય તે પંથ;	ચતુર.
હેય જોય જોપાદેયથી, ચિત્તં શ્રાવકને નિમ્રંથ.	ચતુર. ૯.
જ્ઞાન ક્રિયા શિવ સાધને, ચિત્તં પણુ ક્રિયા નિર્દોષ;	ચતુર.
દગ્ધ શ્રુતીય અવીધિ તજો, ચિત્તં અતિ પરવૃત્તિ પોખ.	ચતુર. ૧૦.
નિશ્ચય નજર હૃદય ધરી, ચિત્તં પામે જે વ્યવહાર;	ચતુર.
સ્વર્ગાદિક સુખ અનુભવી, ચિત્તં પામે ભવનો પાર.	ચતુર. ૧૧.
દાન શિયળ તપ ભાવના, ચિત્તં ધર્મના ચ્યાર પ્રકાર;	ચતુર.
તેહમાં મુખ્ય તે દાન છે, ચિત્તં જ્ઞાન દાન અણુગાર.	ચતુર. ૧૨.
જ્ઞાનોપયોગે કેવળી, ચિત્તં શિવ સમયે સાકાર;	ચતુર.
કર્મનો ક્ષય જ્ઞાને હુવે, ચિત્તં જ્ઞાની વડો સંસાર.	ચતુર. ૧૩.
નવવિધ પૂન્ય ગૃહસ્થને, ચિત્તં ખીજે અંગ વિચાર;	ચતુર.
અશન વસન આદે કહ્યાં, ચિત્તં સંબંધી અણુગાર.	ચતુર. ૧૪.
જિમ હરિ નંદન રાજવી, ચિત્તં દાન સુપાત્રે દીધ;	ચતુર.

વ્રત ધરી સુર સુખ અનુભવી, ચિતં પરભવ રીદ્ધિ લીધ.	ચતુર. ૧૫.
પૂછે નૃપ તુમ મુખ ચઢ્યો, ચિતં કુણ હરિનંદ નરેશ;	ચતુર.
ચઙ્ગવિહ વાણી એ કેવળી, ચિતં દેતા તવ ઊપદેશ.	ચતુર. ૧૬.
હરી નંદરાય તિલક પૂરે, ચિતં રાણી છે તસ સાત;	ચતુર.
સુલદ્રા ને ધારણી, ચિતં લક્ષ્મી લિલાવતી ખ્યાત.	ચતુર. ૧૭.
વિજ્યા જ્યા ને સુલોચના, ચિતં રાયને સહુશ્યું સ્નેહ;	ચતુર.
સાતે રાણીશ્યું એકદા, ચિતં વન ક્રીડાગત તેહ.	ચતુર. ૧૮.
તિણે સમે વનમાં સમોસર્યા, ચિતં ધર્મગોખ સુરિરાય;	ચતુર.
પંચ સયાં પરીવારશ્યું, ચિતં નૃપ જેસે નમી પાય.	ચતુર. ૧૯.
ધર્મ સુણી નૃપ રીઝીયો, ચિતં સમકિતશ્યું વ્રત બાર;	ચતુર.
રાણીયો સાથે જિયરી, ચિતં પૂછતો તિણિ વાર.	ચતુર. ૨૦.
હેતુ કિસ્યે શ્યા તપ કરે, ચિતં સુરિ બણે અરિહા ધ્યાન;	ચતુર.
મોહરાયને મારવા, ચિતં કરતા મંત્ર વિધાન.	ચતુર. ૨૧.
મમતા માયા નિવારીને, ચિતં તપ તપતા ધરી હામ;	ચતુર.
મણિ મોતિ કનકનાં બૂપણાં, ચિતં સમથાપન તપ નામ.	ચતુર. ૨૨.
કનકાવળી રતનાવળી, ચિતં મુક્તાવળી દોય મોય;	ચતુર.
ચક્રવાલ એકાવળી, ચિતં સીંહ નિકળિયા દોય.	ચતુર. ૨૩.
પડિમાધર આદે ધણા, ચિતં જંગમ તીરથ એહ;	ચતુર.
સાંભળી નૃપ ભક્તિ કરી, ચિતં સુરિ પધરાવ્યા ગેહ.	ચતુર. ૨૪.
લક્ષ કનક ચરણે ધરે, ચિતં રાણીયો પણ લખ સાત;	ચતુર.
પડિલાખ્યા મુની પાંચસે, ચિતં અશન વસન બહુ જ્વલત.	ચતુર. ૨૫.
પુણ્ય અનંતું બાંધિયું, ચિતં સાધારણ સહુ સાથ;	ચતુર.
વનમાં વિસરજ્યા ઓછવે, ચિતં વળિયા નમિ ગુરનાથ.	ચતુર. ૨૬.
આવકનાં વ્રત પાળતાં, ચિતં જીવદયા ધરી ચિત;	ચતુર.
અતિથિ વ્રતે સુપાત્રને, ચિતં દાન દીએ બહુ નીત.	ચતુર. ૨૭.
જીવ અપાર સ્વદેશમાં, ચિતં વીત્યા કેટલા કાળ;	ચતુર.
આગિખે સહુ ઊપના, ચિતં સોહમ સર્ગ વિશાળ.	ચતુર. ૨૮.
સુલોચના ચની સ્વર્ગથી, ચિતં ચંપાપુરી નૃપ ગેહ;	ચતુર.

પુત્રી થઇ મુનિ સંદિધે, ચિત્તં બિએ દિક્ષા ધરી નેહ.	ચતુર. ૨૯.
દેવી ત્રીલોચના તે થઈ, ચિત્તં ચરણ વિરાધક જેણ;	ચતુર.
કાલાંતર રાજ્ય ચવી, ચિત્તં ચંદ્રશેખર તમે તેણ.	ચતુર. ૩૦.
ગુણસુંદરી રતીસુંદરી, ચિત્તં સુભદ્રા ધારણી જીવ;	ચતુર.
ચંપકમાળા ખેચરી, ચિત્તં લીલાવતીનો જીવ.	ચતુર. ૩૧.
લખમી ને જયસુંદરી, ચિત્તં ખેહેનો રતિ પ્રીતિ હોય;	ચતુર.
પનર પ્રશ્નોત્તર કરી, ચિત્તં જે તુમે પરણ્યા હોય.	ચતુર. ૩૨.
કનકાવતી તપસી સુતા, ચિત્તં થઈ વિજયનો જીવ;	ચતુર.
દેખી તમે વન હિંચતી, ચિત્તં લાગ્યો રાગ અતીવ.	ચતુર. ૩૩.
પરભવ દાનાદિક થકી, ચિત્તં વિદ્યા રીદ્ધિ બનાવ;	ચતુર.
ગુરુમુખ સુણી સાતે લલા, ચિત્તં ભત્તીસમગ્જી ભાવ.	ચતુર. ૩૪.
ચોથે ખડે હાળ એહ, ચિત્તં ઓગણીસમી કહી ખાસ;	ચતુર.
શ્રી શુભવીર નરંદને, ચિત્તં પ્રગટ્યો જ્ઞાનપ્રકાશ.	ચતુર. ૩૫.

દાહરો.

એણીપેરે દેઈ દેશના, ભ્રમ રહ્યા મુનિરાય;	
તામ નરેસર વિનવે, વિનયે પ્રણમી પાય.	૧.
ચરણ ધરણ શક્તિ નહીં, મુજને સુણો મહારાજ;	
ઉચિત કરણ તિણેઉપદિશો, જિમ સર્વી સીજે કાજ.	૨.
જ્ઞાની કહે સુણ રાજવી, આ ભવ ચરણ ન હાંત;	
દ્વાદશવિધ વ્રત પાળતાં, વળી મુનિ દાન દિયંત.	૩.
દેવલોક દશમેં જશ્યો, સકળ ધરમ સહકાર;	
તિણે પનર પટરાણીયો, તે પણ ત્યાંહાં અવતાર.	૪.
નર શુર અંતર ભવ કરી, સાતમે ભવ શિવવાસ;	
એણે સમે મૃગસુંદરી ભણે, ભૂપને ધરી ઉદ્ધાસ.	૫.
આ સંસાર દાવાનળે, નહિ સુખનો લવલેશ;	
મુનિ સુખિયા સંસારમેં, ચિત્ત વશ્યો ઉપદેશ.	૬.
હું નહિ રહું સંસારમેં, આપો રજા એણે કાય;	
સાસુ રત્નવતિ તદા, આવી એમ ઉચરાય.	૭.

કાળ ૨૦ મી.

(સાહેલડિયાની દેશ.)

વચ્છ સુકોમળ લઘુ વયે, સુણો સુંદરી, સંયમ કીમ લેવાય; ગુણ મંજરી.

- વદન મદન દશને કરી, સુણો લોહ ચણા ન ચવાય. ગુણ. ૧.
 કાચી પાંખે ઉડવું, સુણો ધરવો મેરૂ ભાર; ગુણ.
 તરવો અંતીમ જળનીધિ, સુણો તેલવા મહાવત ચાર. ગુણ. ૨.
 સંયમ અવસર જવ થશ્યે, સુણો પુત્રાદિક પરિવાર; ગુણ.
 તમે અમે તવ લેખશ્યું, સુણો સાથે સંયમ ભાર. ગુણ. ૩.
 મૃગસુંદરી કહે સાસુને, સુણો કાળ લમે તનુ છાય. ગુણ.
 ડાલ અણી જળ મિંદુઓ, સુણો ચંચળ નરનું આય. ગુણ. ૪.
 મુખમાં વિધન કરે નહીં, સુણો સાચા સજ્જન નેહ; ગુણ.
 પંખી પણ વરપા સમે, સુણો સુંદર તરૂ કરે ગેહ. ગુણ. ૫.
 સંયર વિણ નવિ સંચરે, સુણો પથે પંથી ગમાર; ગુણ.
 નિશિ તરૂ મેળો પંખીનો, સુણો પ્રાત દશે દીશ ચાર. ગુણ. ૬.
 જેમ તીરથ મેળો મળે, સુણો જન વાણિજની ચાહ; ગુણ.
 કેઈ ટોટો કેઈ લાભને, સુણો લેખ લેખ નિજ ધર નહ. ગુણ. ૭.
 પંથ શિરે પંથી મળે, સુણો કરે પરસ્પર પ્રેમ; ગુણ.
 રાતી વસે ગ્રહ ઉઠ ચલે, સુણો નેહ નિવાહે કેમ. ગુણ. ૮.
 માત પિતા સુત બાંધવા, સુણો મેળો સ્ત્રી ભરતાર; ગુણ.
 નહિ કોઈ કોઈનો સગપણે, સુણો સ્વારથિયો સંસાર. ગુણ. ૯.
 ધન ધર નારી વિસામણે, સુણો સજ્જન હરે સમસાન; ગુણ.
 ચયતનુ આખર એકલો, સુણો પરલવ જય નિદાન. ગુણ. ૧૦.
 સંસાર માયા કારમી, સુણો વિરૂપા વિષય વિકાર; ગુણ.
 જનમ જરા મરણાદિકે, સુણો શરણ નોકા સંસાર. ગુણ. ૧૧.
 ભવ ભયથી હું ઉભગી, સુણો લેશ્યું સંયમ સાર; ગુણ.
 અળિયાને અવલંબતાં, સુણો જિતારે ભવ પાર. ગુણ. ૧૨.
 નિશ્ચય લહી નૃપ સજ્જના, સુણો ગુરૂ વંદી ધર જાય; ગુણ.

તિરથોદક જળ લાવીને, સુણોં દિક્ષાભિષેક કરાય.	ગુણ. ૧૩.
મૃગસુંદરી માત પિતા, સુણોં તેડાવે તિણીવાર:	ગુણ.
નિશિદિન વેગે ચાલતા, સુણોં સયણ વરગ પરિવાર.	ગુણ. ૧૪.
સૈન્ય સહિત તે ઉતર્યા, સુણોં ગંગા નદ ઉપકંઠ;	ગુણ.
પુત્રીશ્યું માતા મળી, સુણોં રોતી મોકળે કંઠ.	ગુણ. ૧૫.
મૃગસુંદરી કહે માયને, સુણોં આ ભવ કેરી સગાઈ;	ગુણ.
ભવ ભવ સગપણબહુ કર્યાં, સુણોં માતા સુતા શી નવાઈ.	ગુણ. ૧૬.
માત પિતા સમન્નવીને, સુણોં આવી સાસુ પાસ;	ગુણ.
અદ્વાઈ મહોચ્છવ જનધરે, સુણોં નાચ પુનશુભવાસ.	ગુણ. ૧૭.
શિખિકા સુંદર રચી, સુણોં લગ્ન દિવસ શ્રીકાર;	ગુણ.
સામંત શેઠ પટાવતની, સુણોં ત્રણસેં છત્રીસ નાર.	ગુણ. ૧૮.
ધર ધરથી ઓચ્છવ કરી, સુણોં આવી રાજદુવાર;	ગુણ.
ચંપકમાલાદિક ધરે, સુણોં મૃગસુંદરી શણગાર.	ગુણ. ૧૯.
શાસનદેવી અપછરા, સુણોં ગાવે ગીત ઉછાંહિ;	ગુણ.
સાસુ રોતી કર ધરી, સુણોં ખેસારે શિખિકા માંહિ.	ગુણ. ૨૦.
બહુ શિખિકાએ પરવરી, સુણોં જંગમ મોહનવેલ;	ગુણ.
અષ્ટ મંગળ આગલ ચલે, સુણોં લોક જીએ રંગરેલ.	ગુણ. ૨૧.
છાબ ભરી ઉપગરણની, સુણોં માંહે રહે લેછ નાર;	ગુણ.
ખેચરી દો ચામર કરે, સુણોં એક અરીસા ધાર.	ગુણ. ૨૨.
પૂર્ણ કળશ જળ ઝારીયો, સુણોં ઊંચી કરી વિજયંત;	ગુણ.
ઈંદ્ર ધન્ય પાવડી ધરા, સુણોં દાસી દાસ ચલંત.	ગુણ. ૨૩.
લષ્ટિ કુંત ખડ્ગધરા, સુણોં ચામર ચાપ ને પાસ;	ગુણ.
પુંગી ફળ તાંબુળ ગ્રહા, સુણોં ભાજન તૈલ સુવાસ.	ગુણ. ૨૪.
ચિત્ર ફલક હાસી કરા, સુણોં મોર પીંછ વેહ નાર;	ગુણ.
વીણા વાજિંત્ર ગાયના, સુણોં યોગી જટા ધરનાર.	ગુણ. ૨૫.
કૌતકિ ચારણ હૂશીયા, સુણોં જય જય શબ્દ કરંત;	ગુણ.
કુંતિલ હય ગય રથચલે, સુણોં ઇગ સય અડસવિ તંત.	ગુણ. ૨૬.
ઘંટ ધન્ય તોરણ ધરા, સુણોં વાજે બહુ વાજિંત્ર:	ગુણ.

પગ પગ ગૂડી ઉછળે, સુણોં ખીર પદ્મે જાત.
 રાજેશ્વર ધ્વજ તલવરા, સુણોં શેઠ સેનાપતિ ફૂત;
 સહસ્ર ગમે રથ સોકયના, સુણોં ચાલે ભટ રજપૂત.
 કેતા નર કર વીજળા, સુણોં પાત્ર નાચે રહી પાટ;
 મુખ મંગલિક નરા ભણે, સુણોં મૃગસુંદરી ગુણુ ધાટ.
 ચાચક દાન અતુલ લિએ, સુણોં ધુપ ઘટા મહકંત;
 કંસ તાલ ગ્રહી ધૂમતાં, સુણોં આગે નિશાન જગંત.
 કાશી માંડી ચાલતાં, સુણોં જ્ઞેતાં સુણતાં લોક;
 કર જ્ઞેડીને પ્રણમતાં, સુણોં નરનારીના થોક.
 સાસુને ચંપકમાળા, સુણોં હાળે ચામર દોય;
 ખેચર જાણુ મુગતા ફળે, સુણોં વધાવતા મુખ જ્ઞેય.
 દેવ દેવી ગગને જુએ, સુણોં પગ ધરવા નહિ દામ;
 વરદોડો જાઈ જિતયો, સુણોં ગિહાં મુનિ વન વિશરામ.
 રાયશીખિથી જિતારીને, સુણોં કેવળીને વંદંત;
 રત્નવતી ગદ ગદ સ્વરે, સુણોં કેવળીને ભાખંત;
 રાજ્યધાની ત્રણ ખંડની, સુણોં મધ્યે રત્ન એ નાર.
 તુમ હાથે થાપણુ દવી, સુણોં લેવા ચરણુ દુશિયાર.
 નિજ હાથે જિતરતી, સુણોં ભૂપણુ વસ્ત્ર અશેષ;
 મહતરિકા સવી તે લિએ, સુણોં દેતી શુભ જાપદેશ.
 વેશ દિએ શાસન સુરી, સુણોં ઉચરે મહાવ્રત ચ્યાર;
 વાસખેપ કરે કેવળી, સુણોં સાસુ આંસુ ધાર.
 કેવળીને એમ વિનવે, સુણોં ઈહાં રહે પંચ રાત;
 પલક કરી નથી વેગળી, સુણોં વિરહ ખમ્યો નવિ જાત.
 મૃગસુંદરી ચરણે નમે, સુણોં ચંદ્રશેખર નૃપ સાથ;
 કોઈ દીન દર્શન આપજ્યો, સુણોં નૃપ બદે જ્ઞેડી હાથ.
 સાસુ કહે વચ્છ સાંભળો, સુણોં તું દેહે સુકમાળ;
 પુલ્લનો ભાર ન શિર ધરે, સુણોં કિમ વહો મેર ભાર.
 પણુ તું ત્રિહુ પખ જીજળી, સુણોં ચોથોગુરકુળ વાસ;

ગુણ. ૨૭.
 ગુણ.
 ગુણ. ૨૮.
 ગુણ.
 ગુણ. ૨૯.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૦.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૧.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૨.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૩.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૪.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૬.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૭.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૮.
 ગુણ.
 ગુણ. ૩૯.
 ગુણ.
 ગુણ. ૪૦.
 ગુણ.
 ગુણ. ૪૧.
 ગુણ.

દિક્ષા તુજ દુક્કર નહીં, સુણોં ધણુ મુજ કીધ નિરાશ.	ગુણ. ૪૧.
તું નિસનેહી થઈ ચલી, સુણોં મુજ તરછોડી હાથ;	ગુણ.
જામશ ધર કેમ એકલી, સુણોં ભોજન કંઈ કિણી સાથ.	ગુણ. ૪૨.
નિરાગી થઈ નીકળ્યાં, સુણોં પણ વરસે એક વાર;	ગુણ.
રતનવતી મુજ સાસુ છે, સુણોં સંભારજ્યો ધરી પ્યાર.	ગુણ. ૪૩.
આ વનમાં નથી આવવું, સુણોં શત્રુ સમ વન એહ;	ગુણ.
જેતી ને રેતી વળી, સુણોં વહુરો શું ગઈ ગેહ.	ગુણ. ૪૪.
પણ રતિ ન લહે એક ઘડી, સુણોં જઈ સમજાવે નરેંદ;	ગુણ.
તોપણ ભોજન નવિ કરે, સુણોં નાડી નયણે નીંદ.	ગુણ. ૪૫.
રાતિ સમે ચિત ચીતવે, સુણોં ગઈ મૃગલી વનવાસ;	ગુણ.
ભુમિ શયન શીત ભોજને, સુણોં નહિ કોઈ સેવક પાસ.	ગુણ. ૪૬.
બાલપણે એ ગુણવતી, સુણોં દુક્કર સાધન કીધ;	ગુણ.
વૃદ્ધપણે હું ધર રહી, સુણોં અવસર ચરણ ન લીધ.	ગુણ. ૪૭.
લીલા જવ અજ ભક્ષણે, સુણોં સૂકો ગાયને ધાસ;	ગુણ.
ગાય સવચ્છા સુખ ભજે, સુણોં પામ્યો છાગ વિનાશ.	ગુણ. ૪૮.
ગાય સમી મૃગસુંદરી, સુણોં ફાસું ખાશે ધાન;	ગુણ.
સ્વર્ગ તણાં સુખ પામજ્યે, સુણોં હું અજપરે દુખ ખાણુ.	ગુણ. ૪૯.
રાગ કરી અંતે તજી, સુણોં મુજને પડો ધિકાર;	ગુણ.
રવી ઉદયે ભેગી મળું, સુણોં લેજી સંજમ સાર.	ગુણ. ૫૦.
ચિંતવી રાયને તેડીયા, સુણોં કહે સુણો મુજ વાત;	ગુણ.
કરો સજાઈ ચરણની, સુણોં અમે ધણાં આજ રાત.	ગુણ. ૫૧.
એહ અમ હુકમ ન ફેરવો, સુણોં જો છો પુત્ર સુન્નત;	ગુણ.
ગામ વહુ સહુ જાગીયા, સુણોં પસરી સધળે વાત.	ગુણ. ૫૨.
પરભાતે ઓચ્છવ કરી, સુણોં માતાએ દિક્ષા લીધ;	ગુણ.
પૂર્વ દિક્ષિત સહુ પરિકરે, સુણોં ગુરૂએ વડેરી કીધ.	ગુણ. ૫૩.
ગુરૂકુળ વાસે વિચરતા, સુણોં તપ જપ જ્ઞાનને ધ્યાન;	ગુણ.
બિહુજણુ સમ સંયમ ક્રિયા, સુણોં એક સુરત દોય કાન.	ગુણ. ૫૪.
ઉપશમ શ્રેણીએ બિહુ ચઢ્યાં, સુણોં કાલાંતર કરી કાળ;	ગુણ.

સર્વારથ સિધ્ધે ગયા, મુણોં પામ્યા સુખ વિશાળ.	ગુણ. ૫૧.
નૃપ પણ પૂરણ આઢિખે, મુણોં પામ્યા પ્રાણુંત સર્ગ;	ગુણ.
કેવળી વચને પામર્યે, મુણોં ચરણ ધરી અપવર્ગ.	ગુણ. ૫૬.
ચોથે ખડે પૂરણ થયે, મુણોં વિસમી દાળ રસાળ;	ગુણ.
શ્રી શુભવીર વચને લગ્યો, મુણોં ધર ધર મંગળ માળ.	ગુણ. ૫૭.

દોહરા.

ચંદ્રશેખર નૃપની કથા, ભાખી શ્રી જીનવીર;	
જીવ ભવિક મુણી વ્રત ધરી, પામ્યા ભવજળ તીર.	૧.
સભા વિસરજી લોક સહુ, પોહતા નિજ નિજઠાણ;	
પ્રભુ પણ વિચર્યા ભૂતળે, ભવિકજ વિકસન ભાણ.	૨.

કલશ.

(તુઠો તુઠો રે મુજ સાહિબ જગનો તુઠો—એ દેશી.)

સેવો સેવો રે સંખેશ્વર સાહિબ સેવો,	
પુરિસાદાણિ પાસ કલાવે; દુનિયાંમાં દેવ ન એવો,	
સુરસેના જીતી લઘુ વયમાં; માય કહે ચિરંજીવો રે.	સંખેશ્વર. ૧.
યાદવ લોકની જરા નિવારી, જળ પ્રગટ્યો જગદેવો;	
રોગ વિધન હરવા સુખ કરવા, નામ સુધારસ પીવો રે.	સંખેશ્વર. ૨.
સિદ્ધસેન સુરી વિક્રમ બોધન, અવર પ્રભૂ સ્તવન ખેવો;	
શિવપીંડી ફાટી સ્તવન કરતાં, પાર્શ્વ પ્રભુ પ્રગટેવો રે.	સંખેશ્વર. ૩.
જળનિધિ સુરવૈમાનિક પૂજી, કેતા કાલ નાગદેવો;	
કાલ અસંખ્ય થયો પડિમાને, પણ મહિમા છે તેહવો રે.	સંખેશ્વર. ૪.
જિન ગુરૂજનની સરસતિ સમરી, પાસજી પંચમ લેવો;	
એ પાંચે પરમેષ્ટી પસાયે, ઉઘમ કૃત્ય સફળેવો રે.	સંખેશ્વર. ૫.
રચણ કથા કોશે જ્ઞાનસાગર, સુરી રચનાએ ભરેવો;	
અદ્ય લઘુત ચરિત મનોહર, દેખી ચિત ઉલસેવો રે.	સંખેશ્વર. ૬.
ચરમ રતન ચક્રિ કર ફરસે, દ્વાદશ જોજન ચાવો;	
હય ગય રથ ભટ સુખમાં માહલે, હોવે સૈન્ય જમાવો રે.	સંખેશ્વર. ૭.
એણિ વિધિ શ્રુતપદ ઉક્તિશું યુક્તિ, ફરસને વિસ્તર થેવો;	

- અવશ્ય રસિક ભેતા મન હીસે, તો અમ સફલ ગણેવો રે. સંખેશ્વર. ૮.
 એક શ્રુતપદનો અર્થ અનતો, લાખે ગણધર દેવો;
 પંચાંગી પરમાણે સાચો, ભવ બીર મન લાવોરે. સંખેશ્વર. ૯.
 મંદમતી એ મૂરખ ટોળો, બોલે કનક લખી જોવો,
 ત્રિપદિચીકિમ ગણધર રચીયાં, આગમ અમરત મેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૦.
 દીકા ચૂરણ લાખ્ય નિર્જીતિ, ગ્રંથ ચરીત્ર બનાવો;
 કરતા સુરિ પંડિતને લોપે, તાસ નિગોદ વસાવોરે. સંખેશ્વર. ૧૧.
 પંડિત રચના બાલી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરેવો;
 કંચુકી કારણે નિંદે કૃષાંગી, જાણે ન ગર્ભ ધરેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૨.
 જિમ કપિગૂંજ પુંજ કરીને, અમિજ્યું શીત મટેવો;
 પણ નર દક્ષ કપિ કુળ સંગે, શીલાતે ન ગમેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૩.
 અથે ન કુશળ મુશળ મતિ બોલે, માણકમૂલ નડાવો;
 બહુશ્રુત સુવિહિત નયણે જોશ્યે, તવ અમ અમસફળેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૪.
 પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુંદર શાસ્ત્ર સુણે રે.
 વિસ્તરશ્યે વટ શાખા પુણ્યની, લેશે શિવદળ મેવોરે. સંખેશ્વર. ૧૫.
 પુણ્યમારગ શ્રુત સુણતાં જાણે, જાણે પાપ ફળેવો;
 જાણે ઉલય સદગુર મુખથી તિહાં, શુભ ફળદાયક સેવો રે. સંખેશ્વર. ૧૬.

પ્રશસ્તિ.

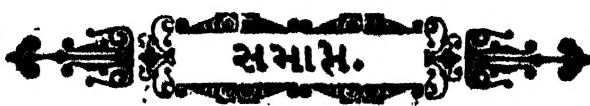
(રાગ ધન્યાશ્રી.)

- તપઃજી નંદન દેવ તરૂપમ, વિજયદેવ સુરિ રાયાજી;
 નામ ડિગેદિશ જોહનું ચાવું, ગુણિજન વંદે ગાયાજી.
 વિજયસિંહ સુરિ તસ પટધર, કુમતિ.મતંગજ સિંહોજી;
 તાશિષ સુરિ પદવી લાયક, લક્ષણુ લક્ષિત દેહોજી. ૧.
 સંધ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તીહાં સંકેતજી;
 વિવિધ મહોચ્છવ કરતાં દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેજી.
 પ્રાયશિચિત્ત મૂનિ બહુ દેખી, મન વૈરાગે વાશીજી;
 સુરિવર આગે વિનય વિરાગે, ચિત્તની વાત પ્રકાશીજી. ૨.

સુરિ પદવી નથિ લેવી રવામી, કરશ્યું કિરિયા ઉધારજી;
 સુરિ ભણે આ ગાદીછે તુમ શિર, તુમ વશ ગછ અણુગારજી.
 એમ કહિ સ્વર્ગ સંધાવ્યા સુરિવર. સંધને વત સુણવીજી; ૩.
 સત્યવિજય પન્થાસની આણા, મુનિ ગણમાં વરતાવીજી.
 સંધની સાથે નિણે નિજ હાથે, વિજય પ્રભસુર ચાપીજી;
 રંગિત વસ્ત્ર લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધન્યએ લક્ષીજી.
 સુરિ પાઠક રહે સનમુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષીજી. ૪.
 મુની સંવેગી ગૃહી નીરવેદી, ત્રીજો સંવેગ પાપીજી;
 મુગતિ મારગ એ તણે કહિએ, જીહાં સિધાંત છે સાપીજી.
 આર્ય સુહસ્તી સુરિ જીમ વંદે, આર્ય માહાગિરિ દેખીજી;
 દો તિન પાટા રહી મર્યાદા, પણ કલિયુગતા વિશેખીજી. ૫.
 મહી લજ લાસી જનતા પાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભળિયાજી;
 સત્યવિજય ગુર શિશ બહુ શ્રુત, કપુરવિજય મતિ બળિયાજી.
 તાસ શીષ્ય શ્રી ખીમાવિજય બુધ, વિદ્યાશક્તિ પ્રિશાળીજી;
 નાર પસાયે જગતમાં આવો, કપુરચંદ બલુસાળીજી. ૬.
 તસ શિષ્ય શ્રી સુજઞ વિજયબુધ, તાસ શિષ્ય ગુણવંતાજી;
 શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામે, જે મહી માંહી સહંતાજી.
 પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યે, ચિત્રની વૃત્તિ ઉદ્ધારોજી;
 ચંદ્રશેખર નૃપ ગુણ મણિમાળ્યા, ગુંથી છે આરારોજી. ૭.
 સંવત ઓયણીસ સય દોય વરષે, વિજયાદશમ પ્રસિદ્ધિજી;
 રાજનગરમાં રહિ ચોમાસુ, રાસની રચના કીધીજી.
 વિજય દેવેંદ્ર સુરી સાત્રાજ્યે, ભાખ્યો વ્રત આચારોજી;
 દક્ષ પરિક્ષક નર જે સુણ્યે, તો શ્રમ સફળ અમારોજી. ૮.
 જીમ સોદમપતિ ઇંદ્રને નંદન, નામે રાય જયંતાજી;
 તિમ રાજેશરી શેઠ હેમાલ્લાઈ, તસ નંદન ગુણવંતાજી;
 છે યુવરાજ પદે પદ લાયક, પ્રેમાભાઈ ખિરાજોજી;
 રાસતણી મેં રચના કીધી, તેહને સુણવા કાજોજી. ૯.
 શ્રવણ સફળતા શ્રવણે સુણતા, બલુતાં સફળ તે જીહાંજી;
 ગુણિજન ગોઠે ગુણી ગુણ હોઠે, સફળ જનમ તે દીહાજી;

જે ભાવે એ લલિત્યે ગણ્યે, શ્રવણ ધરી સાંભલ્યેજી;
 સરધા ભાણુ ન તત્ત્વ રમણુ રસ, ચિંતન પ્રત તર ફળસ્નેહ
 દેહ નિરામય સ્નેહિ સુખાશ્રય, અસન સુધામય કરશેજી;
 મંદિરિએ પગપગ ઝળકંતી, કમળા ચપળા હરશેજી;
 પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચત્ર, નેત્રાનદે વિચરશેજી;
 વાજી રાજી વિરાજીત બધુ, સિધર ચઢી સંચરશેજી. ૧.
 રત્નમેહલમે સેહેત્ર કરસ્યે, જીત ગુફ ગીત ગાન નૃત્યશાળા;
 આનંદ મંગલ ધરશેજી, મંગલિક માળા વરસ્યેજી;
 ભવ તરસ્યે હરશે વિપાતિક, રનાતક પદ અનુસરસ્યેજી.
 સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા, વિમળા કંઠે ધરસ્યેજી. ૧૨.

इति श्रीमत्तपागच्छेभट्टारक श्री विजयसिंह सूरिसत्तानयि पं-
 डित श्री १०ः पंडित श्री शुभविजयगणेशिष्य भुजिष्य पंडित श्री
 विरविजयगणि विरचिने श्री चंद्रशेखर खरिडो प्राकृत प्रबंधे पंचदश
 प्रश्नोत्तरार्थं कथनेन रति सुंदरी प्रीतिसुंदर्योः करग्रहण क्षेत्रपाल
 वशीकरण शृंगदत्त कथाध्वंषण द्विजपतिन कुलटाप्रबंधकथन सुदर्शन
 कुमारोपनयप्रकाशन तापसपुत्री कनकावति विमला पाणीग्रहण
 शत्रुजय जात्राकरण चतुषष्टी खेटसुता करग्रहण त्रिलोचना वचनेन
 मातृपितृ मिलन स्वर्गगमन संज्ञोद्यंचतुर्थ खंडः समाप्तस्तत्समाप्तौ चं-
 द्रशेखर रासोयमपि परिपूर्णः



રા. મનસુખલાલદ્વારા સંશોધિત પુસ્તકો.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

મૂલ્ય.

૨૫૦ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના વિચારોનો સંગ્રહ.

રૌપ્ય આદિ પેઠ પૃષ્ઠ ૧૭૦૦ ૩—૮—૦

શ્રી આત્મ સિદ્ધિ શાસ્ત્ર.

૨૫૦ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રે લખેલ તત્ત્વ.

જ્ઞાનનો અંશ..... ૧—૦—૦

જૈન કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો..... ૨—૦—૦

રાયચંદ્ર-જૈન કાવ્યમાલા ગુચ્છક ૧ લો પ્રાચીન

જૈન કવિઓનાં કાવ્યોનો સંગ્રહ. પૃષ્ઠ ૪૫૦ ૦-૧૨-૦

રાયચંદ્ર-જૈન કાવ્યમાલા ગુચ્છક ૨ જો... ૧—૦—૦

રાજખોદ..... ૦—૮—૦

રાજ-જયંતિ વ્યાખ્યાનો..... ૦—૮—૦

મળવાનું ટુકડું:—

રામદ. પુનઃપ્રકાશ કરી રાવંદ.

માણેકચોદ—અમદાવાદ.

